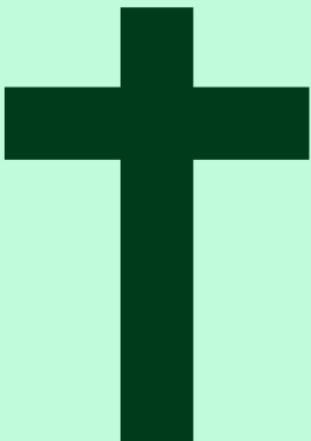

Mattup ki Taasuwa
ere Aware

Mukulu: Mattup ki Taasuwa ere Aware (New Testament)

Mattup ki Taasuwa ere Aware

Mukulu: Mattup ki Taasuwa ere Aware (New Testament)

copyright © 2019 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Guerguiko (Mukulu)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2025-05-14

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 14 May 2025 from source files dated 14 May 2025

523c1c0a-f8ac-5d2f-aebc-7063b0de6b23

Contents

Matiye	1
Markus	83
Lik	133
Zaŋ	217
Naabo	276
Romeŋ	353
1 Korent	390
2 Korent	426
Galat	449
Epez	462
Pilip	474
Kolos	483
1 Tessaloni	492
2 Tessaloni	500
1 Timote	505
2 Timote	515
Tit	522
Pilemonj	526
Eber	529
Zak	557
1 Piyer	566
2 Piyer	576
1 Zaŋ	582
2 Zaŋ	591
3 Zaŋ	593
Ziid	595
Apokalipse	598

Rabila Majjaanawa k'Isa Matiye yi riñe

Ej urzi k'ono dōñ kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette Rabila Majjaanawa k'Isa, Matiye yi riñe. Matiye gen yon wede seddu jibaaye, Isa yi y' wiike kono y'a t'ise sanallusizi.

Adda mattupadí ette Matiye yi kaza t'urzi mummino an ehe Isa me, naabadí ere y'ize a siido, dooyiso ere yi duuye duwo wo urzi k'untadí ti baldiyadí pây. Isa y'an di gizite urzi Raa a duwo ti toogo, y'an d'eliyo beeko a dōñ k'eeni, yilommiti siitandsani wo yi d'isiyo suldi baadañ dōñ i-ceeriyo ekki duwo.

Matiye yi riñe Rabila Majjaanawa ette a zembadí Yawudiyagi, kono y'an di kize ki kotto Isa yon Wede k'Uttiyo wede nebiyagi an ruutite ti kaaga adda mattup ki Raa. Gen yon Almasi Raa yi biire, wo mozigo goole wede a etto.

Wo de ti poone Isa y'an ti'n gize a dōñ k'Izirayel suldi dōñ ki Moziko Raa me, inkino tonj kane dōñ dokkiyadañ batum an di y' giigira. Kane an d'ele urzi Isa an di y'ide, wo yon y'a bilde ti diine dōñ unto, y'a ingile k'awwa ki kandaane.

Ita mongidagi k'Isa Almasi
(Lik 3.23-38)

¹ Kun ollo, ej sumbiyagi k'ita mongidagi k'Isa Almasi, yon ti biza bumbu mozigo Dawut, wo yode Dawut batum ti biza bumbu k'Ibirayim.

² Ibirayim y'a t'ehe Isaaka, Isaaka y'a t'ehe Yakup, Yakup y'a t'ehe Ziida kane ti zembadí.

³ Ziida y'a t'ehe Pares ti Zara, kane gen meedan Tamar. Pares y'a t'ehe Eziron, Eziron y'a t'ehe Arañ.

⁴ Arañ y'a t'ehe Aminadap, Aminadap y'a t'ehe Nason, Nason y'a t'ehe Salmo.

⁵ Salmo y'a t'ehe Booz, Booz meedí Raahap. Booz y'a t'ehe Ibet, Ibet meedí Riit. Ibet y'a t'ehe Zeese,

⁶ wo Zeese y'a t'ehe mozigo Dawut.

Mozigo Dawut y'a t'ehe Salamoñ, Salamoñ meedí ere ki Iri.

⁷ Salamoñ y'a t'ehe Robowan, Robowan y'a t'ehe Abbiya, Abbiya y'a t'ehe Aza.

⁸ Aza y'a t'ehe Zozapat, Zozapat y'a t'ehe Zoram, Zoram y'a t'ehe Oziyas.

⁹ Oziyas y'a t'ehe Yotam, Yotam y'a t'ehe Akaz, Akaz y'a t'ehe Ezekiyas.

¹⁰ Ezekiyas y'a t'ehe Manase, Manase y'a t'ehe Amon, Amon y'a t'ehe Zoziyas.

¹¹ Zoziyas y'a t'ehe Yekoniyas ti zembadí, a ozzine gen dōñ k'Izirayel

an ti'n ziki buliko ki siido Babiloon.

¹² Aame dōj k'Izirayel an ti'n ziki buliko ki siido Babiloon manj, Yekoniyas y'a t'ehe Salatiyel, Salatiyel y'a t'ehe Zorobabel.

¹³ Zorobabel y'a t'ehe Abbiyat, Abbiyat y'a t'ehe Eliyakim, Eliyakim y'a t'ehe Azor.

¹⁴ Azor y'a t'ehe Sadok, Sadok y'a t'ehe Asim, Asim y'a t'ehe Eliyut.

¹⁵ Eliyut y'a t'ehe Eliyazar, Eliyazar y'a t'ehe Matan, Matan y'a t'ehe Yakup.

¹⁶ Yakup y'a t'ehe Yusup kule ki Mariyam, tote ere t'a ehe Isa, yon an di y' waaku Almasi Raa yi biire.

¹⁷ İnjino manj an di gize ita mongifagi koomat makumu pide, iise ti Ibirayim bini Dawut. Sañ ita mongifagi koomat makumu pide, iise ti Dawut bini sokiyo dōj k'Izirayel ki siido Babiloon. Sañ ita mongifagi koomat makumu pide, iise ti sokiyanan ki siido Babiloon bini ehiyo k'Almasi Raa yi biire.

Ehiyo k'Isa Almasi

¹⁸ Kun ollo t'urzi tuuku an d'ehe Isa Almasi me. Mariyam ere t'a yi t'eha gette tod' t'ibire Yusup. Wo ki poone an di koona boy botto genj, ti-ti ziifa mahuwe ti toogo k'Unde Kamileñ ki Raa.

¹⁹ Yon Yusup kule k'ebiratú genj yon wede ki diine, yi ki dehu y'a ki ti

waare ye, ijokino manj y'a dihe y'a t'arga ti tuddutú kañ mookiko.

²⁰ Aame y'ilke ijokino manj, maaleeka ki Galmeega Raa y'a y'uuna kañ suniye wo yi di ruute, y'ede: «K'ollo, Yusup kee wede ti bisa bumbu Dawut, kee k'orgide ye, ki ti soodo ere k'ebirayá Mariyam te, kono ulo wede ti t'eha genj yon y'ettiyo t'urzi toogo k'Unde Kamileñ.

²¹ Tod' t'a t'eha ulo wo k'a yi waaka sundí Isa*, kono yon genj y'a utta dōnjí ti oldikadan.»

²² Suldí pay genj a iina kono a-t'ette a ono dōj Galmeega Raa yi ruute ti kaaga ti bize nebi, y'ede:

²³ «Kun ollo, uto koñso t'a seeda mahuwe wo t'a t'eha ulo, an di y' waaka sundí Emanuwel†. Suma gette i-kaza «Raa ti kine».

²⁴ Aame Yusup yi t'inne manj, y'a t'ize munda wede maaleeka ki Galmeega Raa yi-ruute y'aase, y'a ti ziida eddí Mariyam te.

²⁵ Wo yi k'iide tuddutú ye bini t'a t'ehe ulo wede Yusup y'a yi wiike sundí Isa.

2

Dōj suuniyo moldali

¹ Isa an y'ehe a Betilehem geeger ki siido Ziide, aame genj Erod yon mozigo. Isa an ti y'ehe manj, dōj suuniyo moldali an d'iido ti kese

* **1:21 1.21** Isa ti ono Yawudiyagi, Zozuwe, i-kaza «Raa y'elo uttiyo.» † **1:23**

1.23 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 7.14.

peedo ge-koliyo, an d'iiney a
geeger Zeruzalem

² wo an tunde d'fuwo,
an'de: «A too me mozigo
Yawudiyagi wede an ehe
me? Kaye ay wullo moolayí
ti kese peedo ge-koliyo wo
ay iido ay i d'ottile.»

³ Aame mozigo Erod
y'lliga rabila gettiyo maŋ,
y'a iddira ti doŋ geeger
Zeruzalem pay a itadí.

⁴ Injino maŋ y'a-tusse
kane deero doŋ sedeke ti
doŋ suuniyo k'oogoro doŋ
adda siido gette pay, wo
y'anni tunde, y'ede: «A too
me Almasi Raa yi biire, an di
y' t'ehey me?»

⁵ Kane an i di ruute, an'de:
«A Betilehem siido Ziide,
kono enno ono doŋ nebi yi
riiŋe ti kāaga adda mattup ki
Raa, y'ede:

⁶ "Wo kune doŋ ki geeger
Betilehem siido Ziide,
derec geegirguŋ tod'te
neŋko a ki jiire ye
ti diine geegiryagi ki
Ziide me",
kono ti tode i d'adſsa mozigo
y'a dokka doŋzó
Izirayel*..

⁷ Injino maŋ mozigo Erod
y'anni wiike doŋ suuniyo
moldfali gen kaŋ ombide,
kono y'a sedſde mekk'ono,
y'ede: «T'ume muno moole
y'udſo, kun yi wulle me?»

⁸ Maŋ y'an di'n igibe ki
Betilehem, y'an di ruute,
y'ede: «Kun'do, ulo'ŋ kun
yi dehiti ki koduwō, wo
aame kun y'uuno maŋ, kun

o d'agibi kono nuŋ ton maŋ
n'a etta ni d'ottiley kay.»

⁹ Aame mozigo Erod y'an
ti ruutite injino maŋ, doŋ
suuniyo moldfali an d'ingile,
wo gen an di y' wulle sey
moole wede an wullo ti
kese peedo ge-koliyo gen me.
Yoŋ ki dsaanadan yi d'ettiyo
d'ettiyo bini y'iiney t'ekki
boy wede ulo adda maŋ, y'a
t'ihira.

¹⁰ A wolliso ki moole wede
an wullo gen, addaŋ a ūune
t'uŋsuwo baadan.

¹¹ Kane an iiney maŋ, an
t'iide k'adda boy an d'uuney
ulo ti meedí Mariyam wo
an di dikke an t'uttle a
daana k'ulo. Saŋ maŋ
sandupiyagaŋ an t'ihinte, an
t'uđſo suldi doŋ an ziko,
aakede: dap, suldi koddiyo
eediyadaŋ uŋse wo dunnu
sundí mirr zooyayí ooŋe
gen, an i d'ele a ulo.

¹² Saŋ maŋ Raa y'an di
tuuke kuudaŋ kaŋ suniye,
y'ede: «Kun kima ye ki tukk'
Erod me.» Injino maŋ kane
an di-gime siidadaŋ t'urzi
doolo.

Okko ki siido Misir

¹³ Aame doŋ suuniyo
moldfali an ingile maŋ,
maaleeka ki Galmeega Raa
y'a y'uuney Yusup kaŋ
suniye wo yi di ruute, y'ede:
«Yusup kesiko ki t'oozo, ki
t'ambo ulo ti meedí, kun
t'ombo ki siido Misir. Kun
di lekki bini onniyo ere n'a
di roota, kono mozigo Erod
yi y' deha ulo ki tōwwadí.»

* **2:6 2.6** Kun wollo adda mattup ki Mise 5.1.

¹⁴ Injino manj a diddo gettiyo batum Yusup y'a t'iiziga, y'a t'umbe ulo ti meedí, an t'umbe ki siido Misir.

¹⁵ A siido Misir gette an di likko bini unto ki mozigo Erod, gen a iina kono a-t'ette a ono dōn Galmeega Raa yi ruute ti kaaga ti bize nebi, y'ede: «Uló'ñ n'a ti y' wiiko y'a t'uddo ti siido Misir met.»

Tôwwo k'inñi a geeger Betilehem

¹⁶ Aame Erod yi zuune dōn suuniyo moldali an ti y' mibilde manj, y'a gulkewe baadan. Manj y'an di ruute a asigiryagi an di-t'ide a Betilehem ti illiyagi dōn i ti dñule gen, inñi kuuli pay dōn k'ozzine sire a diigo. Ozzinagi sire gen a-t'iide t'ume wede dōn suuniyo moldali an i ruute moole y'udsse.

¹⁷ Gen injino a iina kono a-t'ette a ono dōn Raa yi ruute ti kaaga ti bize nebi Zeremi, y'ede:

¹⁸ «Duwo an d'illiga tarkuse ki dollite môolo baadan a geeger ki Rama.†

To Rasel§ ti môolo k'inñitú, wo an ti selliyo toñ ti k'oyyiso ye, kono inñitú an t'inda*.»

Kama ki siido k'Izirayel

† **2:15 2.15** Kun wollo adda mattup ki Oze 11.1. ‡ **2:18 2.18** Rama, tod'te geeger ki dōn biza bumbu k'Epirayim yon ulo Yusup mogadí Rasel ere Yakup, tod'te t'awwa Zeruzalem suma kubbaara koomat makumu sire goppoñ ti Betilehem.

§ **2:18 2.18** Rasel, gette tod'te moga k'Epirayim, wo aa meede ki dōn k'Izirayel pay. Wo injino a onniyo ere dōn pay an môolo k'inñizan i t'inda gen aa i môolo tote Rasel batum. * **2:18 2.18** Kun wollo adda mattup ki Zeremi 31.15.

¹⁹ Sanj mozigo Erod y'inda manj, maaleeka ki Galmeega Raa y'a y'uuney Yusup kanj suniye a siido Misir, yi di ruute,

²⁰ y'ede: «Ki t'oozo, ki t'ambo ulo ti meedí, kun di kama ki siido k'Izirayel kono dōn i dehu tôwwo k'ulo gen an t'inda.»

²¹ Injino manj Yusup y'a t'iiziga, y'a t'umbe ulo ti meedí, an di-gime ki siido k'Izirayel.

²² Aame Yusup y'iiney a siido k'Izirayel manj, y'a illiga rabila ki mozigo wede i gili a siido Ziide gen, yon ulo ki Erod sundí Arkeleyus. Aame gen orgiso t'a yi ziifa k'ettiyo k'adda siido Ziide me. Manj Raa yi di tuuke kuudí kan suniye, t'ume gen y'a ingile ki siido Galile.

²³ Y'iide'ñ y'a-guune a geeger sundutú Nazaret. Gen a iina kono a-t'ette a ono dōn Raa yi ruute ti kaaga ti bize nebiyagi, y'ede: «Yon an di y' waaka wede ti geeger Nazaret.»

3

*Kazita ki Zanj Batis
(Markus 1.2-6; Lik 3.1-6;
Zanj 1.19-23)*

¹ Sanj ozzinagi k'ita manj, Zanj Batis gen y'a t'iide

‡ **2:18 2.18** Rama, tod'te geeger ki dōn biza bumbu k'Epirayim yon ulo Yusup mogadí Rasel ere Yakup, tod'te t'awwa Zeruzalem suma kubbaara koomat makumu sire goppoñ ti Betilehem.

k'adda balda ki siido Ziide wo y'a iise kazita, yi d'eesiyo:

² «Kun ti kama lekkiyagun kono Moziko Raa t'iina goppoŋ.»

³ Zaŋ gen yon wede nebi Ezayi y'a ruute taayadí ti kaaga, y'ede:

«Døŋ an d'ollige golla ki wedusu yi dollite adda balda, yi d'eesiyo:

Kun i t'okkonj urzi Galmeega, erkiyagí kun i ti'n okkonj ki diine ceelele*.»

⁴ Zaŋ gen kallayí y'ossiyo an indigo k'ilali zinzo, wo ser a tooni ki golmodo. Ombadí gannoori ti madde.

⁵ Injino maŋ døŋ baadaŋ ti geeger Zeruzalem, ti siido Ziide gette pay, wo ti siido ere a biza k'ooye Zurden gette pay an d'ettiyo tukki Zaŋ.

⁶ An t'oodfibe addaŋ a urzi k'oldfikadaŋ a daana duwo pay, wo yon yi-ti'n suyyiso batem adda k'ooye Zurden.

⁷ Aame Zaŋ yi wulle kane Pariziyen ti Saduseyen baadaŋ an'tiyo tuddí kono y'a ti'n suyye batem maŋ, y'an di ruute, y'ede: «Kune døŋ ulpi aakede maŋkikagi! Wee wee un gize urzi wede kun t'alda ti booro ki Raa ere ettiyo goppoŋ te?»

⁸ Injino maŋ kun iso naabo ere beehiye, gen a kize kun ti gime lekkiyagun.

⁹ Wo kun roote ye adda k'addugun: "Kaye mugiyey Ibirayim me", kono kun t'alda ti booro Raa te. Wo

kun ollo n'un di rooto: Ti mongali ej miŋ, Raa y'aane yi d'adde duwo a t'ise ita k'inŋi k'Ibirayim me.

¹⁰ Aŋkeŋŋo booro Raa i guute goppoŋ, tod'te aa wede yi t'umbe ulpaasi y'adokkida inda ti sondayzan pay: Undumu tuuku yi k'ehiyo inni beehiye ye manj, an di-dekka an di sedfa adda k'uwwo mendí.

¹¹ Nun n'unni suyyiso batem t'ahu kono a kize kun ti gime lekkiyagun, wo de wede ettiyo k'itadó gen yon toogo yi jiire nunj, wo nunj ni k'iidé n'a ki t'oddfipe tobiiyagí ye. Yon y'unni suyya batem t'Unde Kamileŋ wo ti uwwo†.

¹² Wo yon y'a dekka booro aakede wedusu yi t'umbo munda ki solde a beezi, y'a silda koduwo, inŋi yi-t'oba giye, wo oſſo y'a t'oggag mentú adda k'uwwo ere i k'unto ye.»

*Suyyiso batem k'Isa
(Markus 1.9-11; Lik 3.21-22; Zaŋ 1.29-34)*

¹³ Injino maŋ ti siido Galile Isa y'a iide ki tukki Zaŋ a biza k'ooye Zurden kono Zaŋ y'a ti y' suyye batem.

¹⁴ Aame gen Zaŋ y'a dihe y'a-tooge, wo yi di ruute, y'ede: «Nun miŋ a ni suyye batem kee, de mummino kee ki d'ettiyo ki tukki nuŋ n'a ki suyye batem me?»

¹⁵ Wo de Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Aŋkeŋŋo kee

* 3:3 3.3 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 40.3. † 3:11 3.11 **Uwwo:** I-kaza ise yi'n di'n ise kamileŋ, ise booro Raa.

k'ooyo ki ti'n suyyi batem, kono t'urzi enñø kine in d'ise suldfi dñø pay ki diine a-t'ette a naabo ere aa Raa yi dehu.» Injino manj Zañ y'a iyye y'a ti y' suyye batem.

16 Aame Isa yi ti y' zuyye batem wo y'adfsiya t'adda k'ahu manj, a kaamiki kandaane a t'ihina wo y'a wulle Unde Raa ti deegu ti kandaane aa deere t'a di guune a tuddí.

17 Wo duwo an d'illiga golla ettiyo ti kandaane t'a ruute, t'ede: «Enj Ulo nuuno ni y' giyye baadan, ulbó unjse ti yode me.»

4

Naamiya daggiya k'Isa
(Markus 1.12-13; Lik 4.1-13)

1 Sañ manj Unde Raa t'a-di t'iide Isa k'adda baldsa kono Meeda siitandani t'a yi naame daggiya.

2 Y'a likke diddo ada pide onñu ada pide daa k'ombo, manj mosogo t'a yi ziifa.

3 Meeda siitandani t'a d'iide sirpadí kono t'a yi naame daggiya, wo ti di ruute, t'ede: «Aame kee Ulo Raa kotto manj, k'elo urzi a mongali ej a-kime ombo.»

4 Wo Isa yi di'n gime onamtú, y'ede: «Koñ te m'ollo, ono ej an riiñe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Lekkiyo wedusu tod'te t'urzi k'ombo bizi ñañjal ye, wo t'urzi

k'ono dñø pay adfsiya ti bize Raa*."»

5 Tiñ gen Meeda siitandani t'a-di t'iide Zeruzalem geeger ere kamilen, t'a-ti y' ziipe t'ekki Boy Raa a ume wede awwa,

6 wo ti di ruute, t'ede: «Aame kee Ulo Raa kotto manj, t'awwa gen k'oldi k'a zabba siido, kono ono ej an riiñe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

“Raa y'an di roota maaleekiyagí kono kee, wo an gi di seedsa beezañ kono k'a t'alda zoñdá a ki t'oggo ekki mokkolo ye†.”»

7 Isa yi di ruute, y'ede: «M'ollo, ono ej an riiñe sey ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: “Kee Galmeega Raazá ki y' naame ye‡.”»

8 Sañ manj Meeda siitandani t'a-di t'iide sey k'ekki mokkolo sohoro a jiire, wo ti di gizite moziko duniya pay ti laalatú,

9 wo ti di ruute, t'ede: «Suldi ej n'a di t'ela pay a kee, aame ki-dikka wo k'o uttila manj.»

10 Injino manj Isa yi di ruute, y'ede: «Meeda siitandani, mi leddo ti tuddó me! M'ollo, ono ej an riiñe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: “Kee k'ottilo a Galmeega Raazá, wo gen a yode ñañjal ki naabo me§.”»

* **4:4 4.4** Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 8.3. † **4:6 4.6** Kun wollo adda mattup ki Soom 91.11-12. ‡ **4:7 4.7** Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 6.16.

§ **4:10 4.10** Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 6.13.

¹¹ Aame gen Meeda siitandsani t'a y'iili. Saŋ maŋ maaleekiyagi an a d'iide sirpadí wo an i di naabiya.

Eesiyo naabo k'Isa a siido Galile
(Markus 1.14-15; Lik 4.14-15)

¹² Isa y'illiga Zaŋ Batis an ti y' ziida daŋgay maŋ, aame gen y'a t'iide ki siido Galile.

¹³ Y'iiney maŋ y'a ki likke ye a Nazaret me, y'a ingile y'a likke a Kapernayim, geeger ere a biza bar ki Galile adda siido Zabilon ti Nepitali.

¹⁴ Geŋ a iina kono a-t'ette a ono doŋ nebi Ezayi yi ruute ti kaaga, y'ede:

¹⁵ «Kune doŋ siido Zabilon ti Nepitali,

gopponj ti biza bar ki Galile, ti dar k'ooye Zurden ki kese peedo k'ooriyo,
siido Galile gette, i lekkiyo kane doŋ Yawudiyagi ye.

¹⁶ Kane doŋ i lekkiyo adda zimolo geŋ an wulle toore Raa.

Kane doŋ i lekkiyo adda k'undiso k'unto geŋ toore Raa y'an da t'an gili*.»
¹⁷ T'ume geŋ Isa y'a iise kazita k'ono, yi d'eesiyo: «Kun ti kama lekkiyagun kono Moziko Raa t'iina gopponj.»

Sanallyagi doŋ ki poone
(Markus 1.16-20; Lik 5.1-11)

¹⁸ Onniyo soo Isa yi sooru a biza bar ki Galile, maŋ yi d'uune zemba sire, Simo wede an yi waaku sundí soo te Piyer, ti leemadí Andire. An kakkiya lebido k'adda bar kono kane naabadaŋ sawwiya puuni.

¹⁹ Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun ni daani, wo nuŋ n'un di'n isa doŋ de-hutu duwo kono an d'etto k'urzizó.»

²⁰ A kaamiki lembidagan an d'iili, an di y' diine.

²¹ Tiŋ geŋ Isa y'a iide ki ḥaana maŋ, yi d'uuney zemba sire ti doolo, Zak ti leemadí Zaŋ inni Zebede, kane adda tooko ti mee-ganj Zebede an okkime lembidagan. Maŋ Isa y'a ti'n wiike.

²² A kaamiki, tooko ti mee-ganj an d'iili wo kane an di y' diine.

Isa ti doŋ duuru

(Markus 1.39; Lik 4.44; 6.17-18)

²³ Saŋ maŋ Isa yi soorutu adda siido Galile gette pay, yi dooyisito duwo adda boydi doŋ Yawudiyagi ge dooyiso, y'an kazita Rabila Majjaanawa ki Moziko Raa wo y'an d'eliyo beeko a doŋ pay eeni wo a doŋ pay an d'ede ita k'eeni tuuku ton maŋ.

²⁴ A naabadí gette, Isa sundí t'a iile adda siido Siiri gette pay, inkino maŋ duwo an i-d'ettiyo ti kane doŋ pay an d'ede ita k'eeni tuuku ton maŋ wo ti doŋ eeni yi

* **4:16 4.16** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 8.23; 9.1.

ti'n dabirsa baadaŋ, aakede: dōŋ an d'ede siitandani a eedaŋ, ti dōŋ an d'ede amputput wo dōŋ runguyun. Gen Isa y'an d'eliyo beeko.

²⁵ Doŋ duuru baadaŋ an di y' daaniya, wo kane geŋ an iido ti siido Galile, ti siido sundutú Geegiryagi Koomat, ti geeger Zeruzalem, ti siido Ziide wo ti dar k'ooye Zurden ki kese peedo ge-koliyo.

5

Uŋsuwo ere ki kotto
(Markus 3.13; Lik 6.12-13,20)

¹ Aame Isa yi wulle dōŋ duuru baadaŋ geŋno maŋ, y'a di gili eego kesse y'aguune. Kane sanalliyagí an a-t'iide k'ume yode,

² maŋ y'a t'ihina bizí, y'an di'n iise dooyiso, y'ede:

³ «Uŋsuwo a kane dōŋ i ki t'iide an ki t'ambe eedaŋ a daana Raa ye, kono Moziko Raa tod'te ki kane.

⁴ Uŋsuwo a kane dōŋ i môolo, kono kane geŋ Raa y'a ti'n sella.

⁵ Uŋsuwo a kane dōŋ biza k'ulbaŋ tasse, kono kane geŋ an t'ooney siido ere Raa yi ruute y'an t'eley.

⁶ Uŋsuwo a kane dōŋ mosogo wo ôrme a urzi lekkiyo ere ki diine aa Raa yi dehu, kono kane geŋ mosigadaŋ ti ôrmayaŋ Raa y'an ti'n t'ida.

⁷ Uŋsuwo a kane dōŋ an isiyo adde koduwo a duwo, kono kane geŋ Raa y'an d'isa adde koduwo kay.

⁸ Uŋsuwo a kane dōŋ ele tuddaŋ pay a Raa, kono kane geŋ Raa an di y'olley.

⁹ Uŋsuwo a kane dōŋ i dehu urzi toose y'a koone a diine duwo, kono kane geŋ Raa y'anni waaka iŋŋizí.

¹⁰ Uŋsuwo a kane dōŋ an i dabirsa kono an isiyo munda wede ki diine aa Raa yi dehu, kono Moziko Raa tod'te ki kane.

¹¹ Uŋsuwo a kune aame duwo an unni kaldita, an unni dabirsa wo an lohito ita k'ono dōŋ pay ulpi a eggun, kono kun ziipe adduguŋ a nunj.

¹² Kune ulbuguŋ un iso uŋse, kun lekko t'uŋsuwo kono munda wede Raa yi dehu y'un t'eley geŋ, yon baadaŋ y'unni delliyo a kandaane. Geŋ iŋkino kay an'ni dibire nebiyagi dōŋ ti kaaga i t'ingile ti kune me.»

Sumade wo toore
(Markus 9.50; 4.21; Lik 14.34-35; 8.16; 11.33)

¹³ «Kune aakede sumade ki duniya, wo de aame sumade geŋ uŋsuwadaŋ i t'ize umbo maŋ, kaŋ mummino k'an ise uŋse sey me? Kane geŋ uŋse ye, ki sebbiyo mendaŋ a disse, duwo an d'onyilse.

¹⁴ Kune aakede toore ki doŋ duniya. Aame an iiziga geeger eego kesse manj, i ki t'ombida ye.

¹⁵ Wo aame k'a t'uyye pitila manj, k'a ki t'ossibe bogoro ye. Ki too manj k'a ti dodde t'awwa, kono tod' t'a toore a kane don pay adda boy.

¹⁶ Geŋ inokino kay, kune tonj kun di toore a daana duwo me, kono aame an wulla naabaguŋ ere buehiye kun isiyo gettiyo manj, an di t'imma Meeguguŋ Raa a kandaane.»

Dooyiso a urzi k'oogoro

¹⁷ «Kun elkiyo mij nun n'iido kono oogoro Muusa ti dooyiso nebiyagi, n'a ti'n t'ide ko? Aha! Nun n'iido kono n'a ki ti'n t'ide ye, wo n'iido n'a-t'ise itadaŋ a t'adde keren.»

¹⁸ Derec inokino wo n'un di rooto: Ki poone kandaane ti siido an t'engila geŋ, t'adda k'oogoro ette ise arku raaniya soo wede ŋenku a jiire, ise guttiye soo tonj i ki dagga ye, geŋ inokino bini suldi pay geŋ an t'engila.

¹⁹ Kono kamo, wede tuuku urzi k'oogoro wede ŋenku a jiire gen yi ti y' diipida wo yi duuya duwo an d'ise inokino manj, yode gen Raa y'a ti y' deega ŋenku a ceera a Mozikadi me. Wo de wede tuuku urziyagi k'oogoro geŋ yi ti'n sooru eego wo yi dooyiso duwo an d'ise inokino kay

manj, yon gen Raa y'a y'isa goole a Mozikadi me

²⁰ Kono kun ollo, n'un di rooto: Aame lekkiyaguŋ ere ki diine gette, ti ki jiira ere ki doŋ suuniyo k'oogoro ti Pariziyeŋ ye manj, ki kotto Moziko Raa kun ki t'etta ye.»

Dooyiso a urzi kulkkuwo (Markus 11.25; Lik 12.57-59)

²¹ «Kune kun illiga an ruute a moŋgidsaginj ti kaaga, an'de: "Ki tōwwo wedusu mirsi ulu*", soŋ an'de: "Wede y'iida bakadí mirsi manj, yon gen an di-t'etta k'ume booro."»

²² Wo kun ollo, nuŋ n'un di rooto: Wede tuuku yi ti kulkkuwa ti leemadí manj, yon gen an di-t'etta k'ume booro. Wede yi gilda leemadí: "Ulsu!" manj, yon gen booradí a daana deero cfoŋ booradinj. Wede yi gilda leemadí: "Maade!" manj, yon gen an ti y' sedda adda k'uwwo ere ki dabar.

²³ Aame de kee k'ette eliyo sedeke k'adda Boy Raa, wo a ume sedeke gen k'ilke leemadá i-d'ede kulkkuwo ti kee manj,

²⁴ sedikadá ki oolo a ume genŋo, k'okko ki y'oony leemadá me, kun t'okkiyi cfoŋ mij, saŋ k'a-kami k'a t'ela sedikadá a Raa kollo.

²⁵ Aame ti leemadá un ede ono, wo kune a urzi kun ette k'ume wede booro botto gen, ti yode ono kun ti'n ñodo. Para manj leemadá gen y'a-da t'iida k'ume wede

* **5:21 5.21** Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.13. † **5:21 5.21** Kun wollo adda mattup ki Deeteronom 17.8.

booro maŋ, wede booro y'an gi di t'eley a bey k'asigiryagi, wo kane an ki ti t'eley dan̄gay.

²⁶ Derec iŋkino wo n'a di rooto: T'ume geŋ ki ki t'adda ye, daa ki munda wede an dehu k'an ki y'ela pay ye maŋ, tammiyagi dɔŋ sun̄ni sun̄ni ton̄ an a-k'oola ye.»

Dooyiso a urzi moone t'ere bakadá ise ti kule bakatú

(Matiye 18.8-9; Markus 9.43,47-48)

²⁷ «Kune kun illiga an ruute ti kaaga, an'de: "Ki moone t'ere bakadá ise ti kule bakatú ulu‡."

²⁸ Wo kun ollo, nuŋ n'un di rooto: Wede tuuku yi wulla ere bakadí wo addí i iba a tote maŋ, yon̄ geŋ adda k'addí aa yi-t'udige baa.

²⁹ Aame de ersadá k'ammade t'a-da t'ettiyo k'adda k'oldiko maŋ, k'a t'oodo mentú k'a seddo dokki ti kee. Beehiye i jiire a kee, moka soo ki tuddá i digge bee miŋ, tuddá pecek an ki ti seddey adda k'uwoo.

³⁰ Wo aame de beezá wede k'ammade y'a-da t'ettiyo k'adda k'oldiko maŋ, k'a-dfekko mendí k'a seddo dokki ti kee. Beehiye i jiire a kee, moka soo ki tuddá i digge bee miŋ, tuddá pecek ti-t'ettey k'adda k'uwoo.»

Dooyiso a urzi peeriyo
(Matiye 19.7-9; Markus 10.4-5,10-12; Lik 16.18)

³¹ «Soŋ an ruute ti kaaga, an'de: "Aame wede yi-peere eddí maŋ, yi di dekke mattup ki peeriyo yi di t'ele a beytú i-kaza tod'te peeriyo§."

³² Wo kun ollo, nuŋ n'un di rooto: Ki peeriyo k'erewo ulu, wo wede yi peere eddí geŋ, aame ti moone ti kule bakatú dfaŋjal! Para maŋ yi ti peeriyo geŋ, yi ti t'eliyo a moone ti kule bakatú, aame tod' ti ziidsa maŋ. Wo wede i seedfa erekwo ere peeriyo gette, Raa yi yi wolliyo yon̄ wede i moone t'ere bakadí.»

Dooyiso a urzi nāamiya tudde

³³ «Kune kun illiga sey an ruute a moŋgisagin̄ ti kaaga, an'de: "Munda wede k'a ti nīime tuddá geŋ, ki t'oodiba eedá ye, k'a ti y' dango munda wede k'a ti nīime tuddá a dfaana Galmeega Raa geŋ me*."»

³⁴ Wo kun ollo, nuŋ n'un di rooto: Kun nāama tuddugun̄ ye tak: Ti kandaane kun nāama tuddugun̄ ye, kono yon̄ geŋ kaakido moziko Raa.

³⁵ Ti siido kun nāama tuddugun̄ ye, kono tod'te ume yi d'obe zoŋdí. Ti Zeruzalem kun nāama tuddugun̄ ye, kono tod'te geeger ki Raa mozigo goole.

³⁶ Ti eggun̄ ton̄ kun nāama tuddugun̄ ye, kono wedusu

‡ 5:27 5.27 Kun wolto adda mattup ki Egzod 20.14 wo Deeteronom 5.18. § 5:31

5.31 Kun wolto adda mattup ki Deeteronom 24.1. * 5:33 5.33 Kun wolto adda mattup ki Lebitik 19.12 wo Nombire 30.3.

gen ililso k'eedí soo ton yi k'aane yi ki t'ise tuwarwa ye gammilawa ye.

³⁷ Aame munda kun maŋ, kun'de "Eyye, ay isa" dəŋŋal, wo munda kun k'isa ye maŋ, kun'de "Aha, ay k'isa ye" dəŋŋal. Ono dəŋ kun rootiyo ti doolo gen et-tiyo t'urzi Mohita k'oldiko.»

Dooyiso a urzi kama k'oldiko ere an a ize
(Lik 6.29-30)

³⁸ «Kune kun illiga an ruute ti kaaga, an'de: "Wede yi tuuka ersa bakadí maŋ, ki yode an i di tooka kay, wede yi t'iira sinta bakadí maŋ, ki yode an i di t'oora kay†."

³⁹ Wo kun ollo, nuŋ n'un di rooto: A wede y'a ize ulsu gen, kee ki-ti dooze ye. Aame wede yi ki diine a tobbisadá k'ammade ki bita maŋ, ki kama tobbisadá ere ki geelo ton y'a ki ti daaña.

⁴⁰ A wede i dehu y'a-di t'ette k'ume wede dəkkiyo booro kono y'a t'am̄ba kallayá wede neŋku t'adda maŋ, ki-oolo kallayá wede goole ton y'a t'am̄bo pây.

⁴¹ Aame wede yi-k'isiyo ki toogo i-d'ede attidi yi dehu k'a di y' t'igibo suma kubbaara soo maŋ, k'a y'agiba kubbaara sire.

⁴² Wede yi tondiyo munda ti beezá maŋ, ki eelo, wo wede yi tondiyo see ti beezá maŋ, ki-tooge ye.»

Kun geyyo dəŋ k'aduguŋ
(Lik 6.27-28,32-36)

† 5:38 5.38 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 24.19-20. † 5:43 5.43 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 19.18.

⁴³ «Kune kun illiga an ruute ti kaaga, an'de: "Ki geyyo bakadá‡ wo aduzá ki koogor."»

⁴⁴ Wo dəŋ kun ollo, nuŋ n'un di rooto: Kun geyyo kane dəŋ ti kune adu, wo kun tondo Raa ki dəŋ unni dabirsa.

⁴⁵ Aame kun isiyo iŋkino maŋ, kun t'isa iŋni ki Meegugun Raa a kandaane. Derec, yoŋ yi koliyo peefadí a tukki dəŋ bundidí wo a tukki dəŋ beekiye pây, yi koppiyo mizzi a dəŋ ki diine wo a dəŋ ki diine ye pây.

⁴⁶ Aame kun geyyiso dəŋ unni geyyiso dəŋŋal maŋ, munda wede Raa yi dehu y'un t'elek gen kun di y' t'ooney dey ko? Derec, dəŋ seddu jibaaye kane batum ton an isiyo iŋkino kay.

⁴⁷ Aame kun eesiyo zembagun dəŋŋal maŋ, gen munda wede ki kune i t'ihina siidí too me ti dəŋ ongo me? Derec, kane dəŋ Yawudiyagi ye batum ton an isiyo iŋkino kay.

⁴⁸ Iŋkino maŋ kun t'iso dəŋ dərec ki diine baa, aakede Meegugun Raa a kandaane ton yoŋ dərec ki diine.»

6

Dooyiso a urzi k'eliyo a dəŋ an k'ede munda ye

¹ «Kun koona mentikagi kono a urzi daaniya Raagun gen, kun ise bitin bitin a

daana duwo an un gi di'n wolle ye. Para maŋ munda wede Meeguguŋ Raa a kandaane yi dehu y'un t'eley genj, kun ki y' t'oone ye.

² İnjino aame ki-t'ele munda a wede i-k'ede munda ye genj, ki koppe darru ye, aakede doŋ bizan sire sire ge d'isiyo a urziyagi geeger wo adda boydi doŋ in di dooyiso. An isiyo injino kono duwo an di'n t'imme. Derec injino wo n'un di rooto: Kane genj munda wede an dehu an t'oona a naabadaŋ, an y'uune baa.

³ Wo ki kee, aame ki-t'ele munda a wede i-k'ede munda ye ti beezá wede k'ammade maŋ, beezá wede ki geelo batum y'a ki suune ye.

⁴ İnjino maŋ munda wede k'ele genj y'a lekke ombide, wo Meegá Raa yi wolliyo munda wede k'isiyo kaŋ ombide genj me. İnjino munda wede Raa yi dehu y'a di t'ele genj, k'a yi t'ooney.»

Dooyiso a urzi tondiyo Raa

⁵ «A urzi tondiyo Raa genj, kun ise aakede doŋ bizan sire sire ge d'isiyo ye. Kane an geyyiso tondiyo Raa kaŋ ôhire adda boydi doŋ in di dooyiso wo a urziyagi k'okkime, kono duwo an di'n wolle. Derec injino wo n'un di rooto: Kane genj munda wede an dehu an t'oona, an y'uune baa.

⁶ Wo ki kee, aame ki dehu k'a tonde Raa maŋ, ki t'odo adda biino moonizá, biza k'a-t'appa wo k'a tondo

Meegá Raa yoŋ ede a ume ombide genj me. Wo Meegá Raa yi wolliyo munda wede k'isiyo kaŋ ombide me. İnjino munda wede Raa yi dehu y'a di t'ele genj, k'a yi t'ooney.

⁷ Aame kun tondiyo Raa maŋ, ono kun'ni doolite ye, aakede kane doŋ Yawudiyagi ye ge d'isiyo me, kono an elkiyo an bobbiso baadaŋ genj Raa y'an olliga.

⁸ İnjino kun dooze kane ye, kono Meeguguŋ Raa yi suune munda wede kun dehu a urzi lekkiyagun, ki poone kun di y' tonda genj me.

⁹ İnjino maŋ kun tondo Raa kino:

Meegey wede a kandaane, kee k'iso duwo pay an di suune kee Raa kamilen,

¹⁰ Mozikadá k'a-di t'edi.

Munda wede addá i dehu k'aase a siido ette, ki y'iso aakede ki d'isiyo a kandaane.

¹¹ Aŋki kee k'ay eeli ombadey ere ay di t'ide.

¹² K'ay t'isi tambobino a munda wede ulsu ay ize a kee,

aakede kaye toŋ ay an t'ize tambobino a kane doŋ ay ize munda ulsu kay.

¹³ K'ayn'ooli adda naamiya daggiya i ceera eedey ay t'etta adda k'oldfiko ye,

wo de k'ay ti'n adſi ti bey Mohita k'oldfiko.

[Gen] moziko, toogo wo tamma, kane pay ki kee ki daayum. Eyye.]

¹⁴ Injino maŋ, aame a dɔŋ a ti doopide a onamguŋ gen tambobino kun an t'isiyo maŋ, Meeguguŋ Raa a kandaane ton, y'un t'isa tambobino kay a munda wede kun a ti doopide me.

¹⁵ Wo de aame a dɔŋ a ti doopide a onamguŋ gen tambobino kun an k'isiyo ye maŋ, Meeguguŋ Raa ton y'un k'isa ye kay tambobino a munda wede kun a ti doopide me.»

Dooyiso a urzi lekkiyo daa k'ombo

¹⁶ «A lekkiyaguŋ onniyo muno kun lekkiyo daa k'ombo gen, kun ti y'ise ume k'edaguŋ zimolo aa dɔŋ bizaŋ sire sire ge d'isiyo ye. Kane an ti'n neeriyo edayan kono duwo an di'n wolle kane onniyo muno an lekkiyo daa k'ombo. Derec injino wo n'un di rooto: Kane gen munda wede an dehu an t'oona, an y'uune baa.»

¹⁷ Wo kee aame onniyo muno ki lekkiyo daa k'ombo maŋ, edayá ki t'opilo wo eedá k'a t'assigo egey,

¹⁸ kono duwo an ki di suune ye kee onniyo muno ki lekkiyo daa k'ombo me. A suune Meegá Raa dɔŋŋal yon ede a ume ombide gen me, wo yon Meegá Raa yi wolliyo munda wede k'isiyo ombide me. Injino munda wede Raa yi dehu y'a di t'ele gen, k'a yi t'ooney.»

Laale wede a kandaane (Lik 12.33-34)

¹⁹ «Kun t'okume ye laale a siido ette, kono a ej amma ti dibe an t'ooma pay, a ej dɔŋ k'oogire an di tooka ti boy wo an di sika.

²⁰ Ki too maŋ kun okumo laale a kandaane, a ummey amma ti dibe umbo, a ummey dɔŋ k'oogire umbo a tooka boy wo an di sika me.

²¹ Derec, a ume wede laalayá yi lekkiyo gen, addá'ŋ ton angenño.»

Toore ki tudde (Lik 11.34-36)

²² «Eda kane aa pitila ki tudde. Aame edayá kane bee maŋ, tuddá pay gette adda toore.

²³ Wo aame edayá gen kane bee ye maŋ, tuddá pay gette adda zimolo. Injino aame toore wede a-d'ede gen i t'ize zimolo maŋ, gen kee adda zimolo ere dil baa.»

Naabo a galmaawi sire umbo (Lik 16.13)

²⁴ «Wenda soo ton umbo a aane a naabe ti galmaawi sire me, ise maŋ soŋ y'a y'olmida wo y'a-geyye soo me, wo ise maŋ y'a di kette ti wede soo me wo soŋ y'a yi kiigira. Kun k'aane kun ki ti daane ye, urzi Raa wo urzi soŋko sirwanj pay me.»

Zaapu k'adde a Raa (Lik 12.22-31)

²⁵ «Gen kono k'injino n'un di rooto: Kune a lekkiyaguŋ ulbuguŋ un t'oode ye a urzi k'ombo wo a urzi sobo me, ise a urzi

k'ossiyo ere ki tuddugun ṭon maŋ. Ki kotto lekkiyaguŋ ere kun lekkiyo ette ti jiire ombo, wo tuddugun ti jiire ossiyo.

²⁶ Kun wollo embi, an ki korso ye, an k'aycsu ye wo an k'okimso mudu adda giiyagi ye, wo Meeguguŋ Raa a kandaane yi di'n modſiyo. Wo kune ki kotto kun i jiire kane gen̄ tan̄ baadaŋ!

²⁷ Wee wee ti diinagun, ti ulbe k'oodiyo wede i-d'ede gen̄, y'aane y'a d'aagila ti kedise soo onniytagi dɔŋ ki lekkiyadí a duniya en̄ me?

²⁸ Wo de ki moo me ulbuguŋ un d'oodiyo a ossiyo me? Kun wollo bobbo soole adda balda gette, ti d'ohire, ti ki naabiya ye, ti k'isiyo kallagi ye.

²⁹ Wo kun ollo, n'un di rooto: Mozigo Salamoŋ ṭon ti laale wede pay i-d'ede gen̄, yi k'usse ye kalle wede majaane aakede bobbo soole soo ṭon maŋ.

³⁰ İnkino Raa yi-ti y'ossiyo soole wede adda balda anki kuti kutin, wo soggo an t'oggiyo adda k'uwwo mendí. Gen̄ tan̄ miibi a ceere Raa y'un di'n osse kune batum me! Ki kotto kune zaapu k'addugun a Raa baata.

³¹ İnkino maŋ kune ulbuguŋ un t'oode ye, adda k'addugun kun roote ye: "Ay d'ooma moo me?", "Ay siba moo me?" wo "Ay d'ossa moo me?" me.

³² Sulfi pay gen̄, daayum i'ni dehutu kane dɔŋ pay i ki suune Raa soo dajanjal ye

gen̄no. Wo Meeguguŋ Raa a kandaane gen̄, yon̄ yi suune sulfi gen̄ kun'ni dehu a urzi lekkiyaguŋ me.

³³ Ki too maŋ kun deho ki poone Moziko Raa wo urzi lekkiyo ere ki diine aa Raa yi dehu, wo saŋ sulfi pay gen̄ y'un di'n t'ela kay.

³⁴ İnkino maŋ kune ulbuguŋ un t'oode ye a munda wede ki soggo me, kono onniyo ere ki soggo gette tod'te t'onniyatú. Onniyo ere soo dabaratú i-tôwwo k'ettú k'ettú.»

7

Ki dekke booro a tukki bakadá ye

(Lik 6.37-38,41-42)

¹ «Kun dekke booro a tukki wede tuuku ṭon maŋ ye, gen̄ Raa ṭon̄ yi ki dekka booro eggun̄ ye.

² Derec, t'urzi wede kun dekkiyo booro a tukki dɔŋ ongo gen̄, Raa ṭon̄ y'a dekka booro eggun̄, wo dooziyo ere kun dooziyo a duwo gette, Raa ṭon̄ y'un ti dooza a kune inkino kay.

³ Ki moo me ki wolliyo unumu wede adda k'ersa leemadá, wo undumu wede adda k'ersadá ki gi di y'owwiyo ye me?

⁴ De mummino k'a aane ki di roote a leemadá, k'a t'eese: "K'oolo n'a di t'ambo unumu wede adda k'ersadá en̄no", wo kacin̄ kee a-d'ede undumu adda k'ersadá me?

⁵ Kee wede biza sire sire, ki t'ambo undumu wede adda k'ersadá doo, inkino k'a wolla keren̄, saŋ k'a t'amba

unumu wede adda k'ersa leémadá kollo.

⁶ Munda wede kamilen a daana Raa gen a gede ki't'ele ye, para maŋ y'aa kima ki tuddá y'a ki ti k'ahita. Dogoro ere zooyatú ooŋe gette kun sedda a daana kinzir ye, para maŋ tote gette y'a-t'onyilsa mentú.»

Kun tondo ti bey Raa kun t'oona

(Lik 11.9-13)

⁷ «Kun tondo wo munda an un t'eela, kun dehito wo kun t'oona, kun koppo biza wo an un di-t'ihina.

⁸ Wede tuuku yi tondiyo maŋ, munda an i-d'eliyo, wede yi dehutu maŋ, yi d'ooniyo, wo wede yi koppiyo biza maŋ, an i di t'ohine.

⁹ Wee wee ti diinagun aame ulí yi tunde ombo maŋ, yi di t'ele mokkolo me?

¹⁰ Koo yi tunde puuniso maŋ, yi di t'ele miipo me? Aha umbo!

¹¹ İnkino maŋ kune doŋ addugun ulpi ton, kun suune eliyo suldi doŋ majjandani a inŋigun. Wo gen taŋ miibi a ceere Meegugun Raa a kandaane y'aane y'an t'ele suldi doŋ majjandani a doŋ i yi tondiyo me!

¹² Suldi doŋ pay kun dehu duwo an un d'ise gen, a kane ton kun an iso inkino kay. Gen inkino ita k'ono doŋ pay an riiŋe ti kaaga adda mattup k'oogoro Muusa ti doŋ ki nebiyagi me.»

Urzi sire
(Lik 13.23-24)

¹³ «Kun t'odo ti biza peryeye. Derec, biza goole gen yon urzi wede sooruzí i k'oone ye, y'a-da t'ette k'ume daggiya, wo doŋ baadaŋ an addiya t'urzi genno.

¹⁴ Ki kotto biza peryeye gen, yon urzi sooruzí ooŋe, y'a-da t'ette k'ume lekkiyo ere ki daayum, wo doŋ baata addiya t'urzi gen me.»

Undumu ti inŋizí

(Matiye 7.16-17; Lik 6.44-45)

¹⁵ «Kun koona mentikagi ti duwo doŋ an ti t'isiyo tuddan a nebiyagi. An'tiyo tuddugun kane tasse aa dampambi, wo kaciŋ t'adda k'addan kane bundidi a sullibagi.

¹⁶ Geŋ kane kun di'n suune a urzi sooruzan. Inni k'inda bin ekk'undumu k'ahimagi ki ki rakke ye, ise inŋi tormo ton ekki woskani ki ki rakke ye.

¹⁷ İnkino undumu tuuku beehiye y'a t'ehe inŋizí ton beehiye, wo undumu wede ulsu y'a t'ehe inŋizí ton ulpi.

¹⁸ Undumu wede beehiye yi k'aane yi ki t'ehe inŋi ulpi ye, wo undumu wede ulsu yi k'aane yi ki t'ehe inŋi beehiye ye.

¹⁹ Undumu tuuku yi k'ehiyo inŋi beehiye ye maŋ, yon gen an di dekka an di sedda adda k'uwwo mendí.

²⁰ Gen inkino duwo doŋ an ti t'isiyo tuddan kane nebiyagi kaciŋ nebiyagi ye gen, kun di'n suune a urzi sooruzan.»

*Doŋ etta daana Raa
(Lik 6.46; 13.27)*

²¹ «Kane doŋ an ni waaku: "Galmeegey, Galmeegey" gen, pay an ki t'etta ye k'adda Moziko Raa te. Wo etta kane doŋ isiyo munda wede Meego Raa a kandaane yi dehu daŋjalan.

²² A onniyo booro gette doŋ baadaŋ an o di roota, an t'eesa: "Galmeegey, Galmeegey, ki kotto ti sundá ay ruutito ono doŋ Raa y'igibo, ti sundá ay d'ilmito siitandani, ti sundá ay d'izito suldi k'armika baadaŋ c'e me!"

²³ Inokino maŋ n'an di roota keren, n'a t'eesa: "Kune toc aŋ wenda n'un ki'n zuune ye. Kun ti ledđo dokki ti tuddó me, kune doŋ isiyo suldi doŋ ulpi!"»

*Boydī sire
(Lik 6.47-49)*

²⁴ «Inokino wede tuuku y'ollige ono doŋ ni rootiyo enŋo wo yi sooru eego maŋ, yon gen yi deeyiso aa wede i-d'ede elkiso y'a t'iiziga boozí eego pangiragi.

²⁵ Mizzi y'a guppe ti maaye baadaŋ, oydayi an d'ūunite i paldita waawiye. Maaye ti bormo gen an di njiiya boy genŋo wo y'a k'iire ye, kono yon itadí an ziipe ekki pangiragi.

²⁶ Wo de wede tuuku y'ollige ono doŋ ni rootiyo enŋo wo yi ki sooru eego ye maŋ, yon gen yi deeyiso aa wede elkisadí umbo y'a t'iiziga boozí a dolso.

²⁷ Mizzi y'a guppe ti maaye baadaŋ, oydayi an d'ūunite i paldita waawiye. Maaye ti bormo gen an di njiiya boy genŋo wo a ruuge pay.»

Isa yi dooyiso t'urzi k'aaye?

(Markus 1.22; Lik 4.32)

²⁸ Isa y'a ti dīnge dooyiso gettiyo maŋ, kane doŋ duuru dooyisadí gette t'an di'n ziida,

²⁹ kono yon yi dooyiso ti toogo suuniyo ere ki yode batum, wo aakede ki doŋ suuniyo k'oogoro ge ki dooyiso ye.

8

*Eliyo beeko a wede bitide
(Markus 1.40-44; Lik 5.12-14)*

¹ Isa yi ti dīige t'ekki kesse maŋ, doŋ duuru baadan an di y' diine.

² Inokino maŋ i d'ede wede bitide y'a d'iide sirpa k'Isa, y'a-dikke a daanadí wo y'a yi tunde, y'ede: «Galmee'ki nuŋ, ki dehu maŋ, k'o eli beeko n'a t'ise kamileŋ a daana Raa.»

³ Maŋ Isa y'a igibe beezi y'a yi butte, wo y'a ruute, y'ede: «Nuŋ ni dehu, ki t'iso kamileŋ!» A kaamiki bitidayí a ɻukkide, y'a t'ize kamileŋ.

⁴ Wo Isa yi di ruute, y'ede: «K'ollo kofuwo, a munda wede ize ej a wenda soo toŋ ki rootey ye! Wo de k'odo deddet ki-ti kazoy tuddá a wede sedeke y'a ki tiolley, wo k'a eloy munda ki sedeke aa Muusa y'a ruute adda

k'oogoro in d'ise*, kono don
pay an di wolle kee k'uune
bee.»

*Zaapu k'adde ki goole
k'asigiryagi*

(Lik 7.1-10; Zan 4.46-54)

⁵ Isa y'ette k'adda geeger
Kaperneyim genj, i d'ede
goole k'asigiryagi meeda ki
Romej, y'a d'iide sirpa k'Isa
wo yi-d'obe bey, y'ede:

⁶ «Galmee'ki nuŋ, wede
naabadó eeni, tuddí i t'inda
moone a boy, yi dabirsa
baadan.»

⁷ Maŋ Isa yi di ruute,
y'ede: «Nuŋ n'a etta ni-
t'eley beeko te.»

⁸ Wo goole k'asigiryagi
yi di'n gime onamí, y'ede:
«Galmee'ki nuŋ, nuŋ ni
k'iide ye k'a ette ki boozó
me. Wo t'en miŋ ki rooto
munda soo kono wede
naabadó y'a t'oone bee.»

⁹ Injino nuŋ batum
n'ottilso a dɔŋ deero t'eedó
wo i d'ede asigiryagi dɔŋ
nuŋ goole t'eedan. Aame ni
rootiyo a wede soo: "K'odo!"
maŋ, geŋ yi d'engilso.
Aame ni rootiyo a wede
doolo: "K'edi!" maŋ, geŋ yi
d'ettiyo. Wo aame ni rootiyo
a bulayó: "Naabo ette ki-
t'iso!" maŋ, geŋ yi-ti t'isiyo.»

¹⁰ Aame Isa y'lliga ono
genno maŋ, y'a ziida giggirí
wo y'an di ruute a dɔŋ du-
uru dɔŋ i yi daaniya geŋ,
y'ede: «Derec injino wo
n'un di rooto: Adda siido
k'Izirayel ette wenda soo ton
ni k'uune ye, wede a zaape

addí a Raa aa yode kino ej
me.

¹¹ Wo kun ollo, n'un di
rooto sey: Don baadan an
d'etto ti kese peedo ge-koliyo
wo ti kese peedo k'ooriyo,
an di kooney an d'oomey
kanj soo adda Moziko Raa ti
Ibirayim, Isaaka wo Yakup.

¹² Wo de kane Yawudiyagi
dɔŋ toc ooma Moziko Raa
genj, dɔŋ ongo an ti'n sebbey
ti paate adda zimolo, ume
wede ki dollite môolo wo
k'aadsumu sina.»

¹³ Maŋ Isa yi di ruute
a goole k'asigiryagi, y'ede:
«Ki-kama ki boozá. Kono
ki ziipe addá a nuŋ genj,
wede naabadá y'oono bee.»
A peedo gettiyo batum wede
naabo ki goole k'asigiryagi
geŋ y'a uune bee.

*Eliyo beeko a dɔŋ k'eeni
baadan*

(Markus 1.29-31; Lik 4.38-
39)

¹⁴ Sanj maŋ Isa y'a t'iide
daŋ Piyer. Aame y'iiney
maŋ yi-t'uuney ande Piyer
ekk'ongali i-ti d'iire.

¹⁵ Maŋ Isa yi ziida beytú,
wo a kaamiki ooriyo t'a t'iili,
t'a t'iiziga wo ti di naabiya.

¹⁶ A peedo t'a t'iire maŋ,
tin geŋ duwo an i di ziko dɔŋ
baadan an d'ede siitandani a
eedan. T'urzi toogo k'onamí
Isa y'an ilmiti siitandani me,
wo dɔŋ k'eeni pay geŋ y'an
d'ele beeko.

¹⁷ Y'ize suldi injino kono
a-t'ette a ono dɔŋ nebi Ezayi
yi riŋe ti kaaga adda mattup
ki Raa, y'ede: «Yode

* **8:4 8.4** Kun wollo adda mattup ki Lebitik 14.1-32.

batum y'a iyye y'a t'umbe
dabaradinj ti endsanziŋ a
eedí.†»

Doŋ i dehu daaniya k'Isa
(Lik 9.57-60)

¹⁸ Onniyo soo Isa yi wulle
doŋ duuru baadaŋ an i di-
t'ugiyə maŋ, y'an di ruute a
sanalliyagi an di doopida ti
yode ti dar bar ki Galile ti
nee.

¹⁹ Aame gen wede su-
uniyo k'oogoro y'a d'iide
sirpa k'Isa wo yi di ruute,
y'ede: «Wede dooyisadey,
n'a ki daana k'ume wede
tuuku kee k'etta gen me.»

²⁰ Wo Isa yi-ti'n gime on-
amí, y'ede: «Boo ti boydutú
wo embi tonj ti boydfizaŋ, wo
de nuŋ wede an n'ehe aa ulo
wede ej, oo k'ede ume ni ki
ti t'ele eedó n'a ki puuke ye.»

²¹ I d'ede wede doolo ti
diine sanalliyagi yi di ruute
Isa, y'ede: «Galmee'ki nuŋ,
k'o eeli urzi n'a ette n'a
t'ottibo meegó do.»

²² Wo de Isa yi di ruute,
y'ede: «Ki ni daani, wo ki'n
oolo kane doŋ aa unto an
d'ottiba tuddaŋ.»

*Isa toogo i jiire siitandani
baadaŋ*

(Markus 4.31-41; Lik 8.23-
25)

²³ Maŋ Isa yi ti gili adda
tookoo, wo kane sanalliyagi
an a di gili ti yode.

²⁴ An a iide maŋ, a
kaamiki i d'iiziga maaye
baadaŋ adda bar. Ahu gen
i-kolzite kolzite i d'obite
k'adda tookoo, wo yo Isa gen
y'a udige kuy.

²⁵ Kane sanalliyagi an
a d'iide sirpadí an di
y'inne kaŋ follite, an'de:
«Galmeegey k'in utti,
para'ŋ in ti t'inda!»

²⁶ Maŋ Isa y'an di ruute,
y'ede: «Kun orgiso inkino
moo me? Ki kotto kune za-
apu k'adduguŋ a Raa baata!»
Inkino maŋ Isa y'a t'iiziga,
y'an iddfise maaye ti ahu bar
gen me, wo a kaamiki an
d'inniga deddsek.

²⁷ Kane doŋ pay ti yode
gen an ziifa giggiranj wo
an di rootiyo, an'de: «Yode
en moo wede me, kono aŋ
maaye ti ahu bar tonj an
d'ollige onamí me!»

Isa toogo i jiire siitandani
(Markus 5.1-20; Lik 8.26-
39)

²⁸ Aame Isa y'iiney a siido
Gadara ti dar bar Galile ti
nee maŋ, i d'iide doŋ sire
t'ume muuziyagi, an iide'ŋ
an a y'ikkima. Kane doŋ gen
an d'ede siitandani a eedaŋ,
kane bundidi wenda soo tonj
yi k'aane yi k'adde t'urzi
genŋo ye.

²⁹ Wo a kaamiki an d'iise
follite, an'de: «Kee Isa Ulo
Raa no, ki dehu moo me a
tukki kaye me? Kee k'iido
kenŋo k'ay di'n dabire ki
poone onniyo booro t'a aana
ko?»

³⁰ Goppoŋ tiŋ gen i d'ede
tordø meeda ki kinzir an
elso.

³¹ Kane siitandani gen an i
d'obe bey a Isa, an'de: «Kee
k'ay ti'n lomme maŋ, k'ay

† 8:17 8.17 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 53.4.

ti'n agibi ay t'ette adda tordo kinzir ettiyo.»

³² Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun t'addo!» İnkino t'ekki dōj sire genj an t'ufde, an t'iide adda kinzirdari. A kaamiki t'awwa t'ekki kesse genj, tordo pay t'a zide okko, kinzirdari an t'ibî adda bar, an t'inda adda k'ahu.

³³ Kane dōj k'elso genj an d'ukke k'adda geeger, an an t'iide taaya a suldi pay dōj ize wo a munda wede ize a tukki dōj sire an d'ede siitandani a eedan genj me.

³⁴ İnkino maŋ dōj pay t'adda geeger an t'uddo, an t'ette k'ume k'Isa. Aame an iiney a sirpadí maŋ, an i d'obe bey kono ti siisadaj y'a enjile.

9

Eliyo beeko a wede runguyuŋ

(Markus 2.1-12; Lik 5.17-25)

¹ Saŋ maŋ Isa yi ti gili adda tooko, y'a diipida bar sey wo y'a t'iide k'adda geeger ere yi-lekkiyo.

² Doŋ miibi an i d'umbo wede runguyuŋ kaŋ moone a zaadfe. Isa yi wulle kane an ziipe addaj a yode maŋ, aame genj yi di ruute a wede runguyuŋ, y'ede: «Ulo ki nuŋ ki t'oobo addá, oldikadá n'a y' t'ize tambobino.»

³ İnkino maŋ i d'ede dōj suuniyo k'oogoro miibi an di rootiyto t'adda k'addaj, an'de: «Wede ej yi kaldsa suma Raa!»

⁴ Isa elkisadaŋ y'a ti zuune wo y'a ruute, y'ede: «Ki moo

me un d'ede elkiso ere oldo adda k'adduguŋ me?»

⁵ Ise laylay a jiire miŋ too me a nuŋ n'a roote: "Oldikadá Raa y'a y' t'ize tambobino" kunuŋ, n'a roote: "Ki t'oozo wo k'a oziro" me?

⁶ Wo ni dehu kun di suune, nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede ej, adda duniya ette o d'ede toogo k'isiyo tambobino a oldiko.» Maŋ yi di ruute a wede runguyuŋ, y'ede: «Ki t'oozo, ki t'ambo zaadayá, k'a aaho boozá!»

⁷ Wede genj y'a t'iiziga wo y'a aahe boozí.

⁸ Aame dōj duuru an wulle munda wede ize genno maŋ, orgiso t'anni ziidä wo an di tamma Raa wede ele toogo inkino a duwo.

Waaku Matiye

(Markus 2.13-17; Lik 5.27-32)

⁹ Tiŋ genj Isa y'a iide daana maŋ, a urzi yi wulle wedusu sundi Matiye yi guune a ume naabadí yi sedſu jibaaye. Isa yi di ruute, y'ede: «Ki ni daani!» Maŋ yon y'a t'iiziga wo y'a yi diine.

¹⁰ Isa y'iide'ŋ y'a guune ombo ti sanalliyagí adda boy ki Matiye. Aame an di-guune maŋ, dōj sedſu jibaaye baadan ti dōj k'oldiko ongo pây an di guune ti kane kaŋ soø.

¹¹ Kane Pariziyen an wulle inkino maŋ, an an di ruute a sanalliyagí, an'de: «Ki moo me wede dooyisaguŋ yi d'ombo ti dōj sedſu jibaaye

wo ti doŋ k'oldiko ongo
me?»

¹² Isa yi'n illiga maŋ, y'a
ruute, y'ede: «Kane doŋ
waaliŋ an ki y' dehe ye wede
daawiya me, wo i y' dehe
doŋ k'eeni.

¹³ Kun'do, kun ti dooyi ono
doŋ Raa yi ruute ti kaaga,
y'ede: "Ni dehu kun d'ise
adde koduwo ti duwo, gen
i jiire sedfeke ere kun isiyo
ki seydi*." Derec, nuŋ
ni k'iido'ŋ waaku kane doŋ
ki diine ye, wo de n'iido'ŋ
waaku kane doŋ k'oldiko.»

*Ono ombide a urzi lekkiyo
daa k'ombo*
(Markus 2.18-22; Lik 5.33-
39)

¹⁴ Injino maŋ kane sanal-
liyagi ki Zaŋ Batis an d'iide
an tunde Isa, an'de: «Ki
moo me kane sanalliyagá
onniyo muno an ki lekkiyo
daa k'ombo ye, wo kaciŋ
kaye ti kane Pariziyen on-
niyo muno ay di lekkiyo daa
k'ombo me?»

¹⁵ Isa y'an di'n gime ona-
maŋ, y'ede: «Kun elkiyo miŋ
doŋ an'ni wiiko a tarneaape
seedu, an di lekke sommagi
dondon koo, aame kule k'ere
yon a diinayaŋ maŋ? Aha,
injino ye! Wo saŋ onniytagi
an d'aana, aame kule k'ere
ti diinayaŋ an ti y'umba
maŋ. Aame gen kane on-
niyo muno an di lekka daa
k'ombo kollo.

¹⁶ Beehiye ye wenda yi
d'ambe buude kalle aware
y'a-t'obbira ekki kalle mazz-
ini me, para maŋ buude gen

y'a t'aadi kalle genŋo, a di
sittite a ceere sey.

¹⁷ Wo soŋ beehiye ye
wenda yi-t'eepe toote k'inni
biŋ wede oozige botto adda
riitile wede mazzini me,
para maŋ riitile a batte,
toote gen a t'obi siido wo
riitile a latte pây. Ki too
maŋ yi-t'eepe toote wede
oozige botto adda riitile
wede aware, wo gen a lekke
beehiye.»

*Eliyo beeko a erewo wo
balđiya k'uto ki wede i-d'ede
gooliko*

(Markus 5.21-43; Lik 8.40-
56)

¹⁸ Aame Isa y'an ti rootiyo
injino gen, i d'iina wede
injino i-d'ede gooliko. Y'a
d'iide sirpa k'Isa, y'a-dikke
a daanadí wo yi di ruute,
y'ede: «Aŋkeŋŋo en miŋ uto
nuŋ t'a t'ihe. Wo de k'a
ette maŋ, ki zaapey beeza a
tuddutú wo t'a baldey.»

¹⁹ Maŋ Isa y'a t'iiziga, wo ti
sanalliyagí an di diine wede
genŋo.

²⁰ Aame an engile gen i
d'ede erewo soo injino ti
dabirsa, puuzo obite t'itatú
iide ozzine koomat makumu
sire. Injino ti-t'iide ti dar
k'Isa, t'a-butte bize kallayí,

²¹ kono t'a ruute t'adda
k'addutú, t'ede: «Aame
n'iina n'a butta a kallayí
daŋŋal ton maŋ, n'a utta
t'eenizó me.»

²² Maŋ Isa y'a gildse, yi di
wolliywo y'a ruute, y'ede:
«Uto ki nuŋ, mi t'oobo addí!

* 9:13 9.13 Kun wollo adda mattup ki Oze 6.6.

Kono konj mi ziipe addí a nuuno genj, m'utte.» A kaamiki, erewo t'a uune bee.

²³ Aame Isa y'iiney a boy ki wede i-d'ede gooliko genño manj, yi'n uuney duwo an isiyo unto ti siriryagi.

²⁴ Maŋ Isa y'a ruute, y'ede: «Kun t'addo t'adda boy me, kono uto ti k'inda ye, ti moone moone.» Wo kane duwo genj an di y'okko maade.

²⁵ Aame dɔŋ duuru genj an ti'n udſde manj, Isa yi-t'iide k'adda biino, yi ziida bey k'uto wo t'a t'iiziga.

²⁶ Rabila gette i di tiipe adda siido gette pay.

Eliyo beeko a koŋzayi sire

²⁷ Tiŋ genj Isa y'enjile manj, i d'ede koŋzayi sire inkino an di y' daaniya, an di dollite an d'eesiyo: «Kee Wede ti biza bumbu Dawut, k'iso adde koduwo, k'iso adde koduwo!»

²⁸ Isa y'iiney boy wo yi t'iide adda manj, kane koŋzayi genño tonj an a-t'iide, wo an a d'iide sirpadí. Maŋ Isa y'anni tunde, y'ede: «Kun ziipe addugunj ko, nuŋ n'aane n'un t'ele beeko me?» Maŋ kane an i ti'n gime onamí, an'de: «Eyye Gal meegey, ay ziipe addey.»

²⁹ Inokino manj y'an buttite a edayan wo y'a ruute, y'ede: «Munda genj Raa y'un ti y'iso kono kun ziipe addugunj a nuuno genj me.»

³⁰ Wo edayan a t'ihina an di wolliyo. Maŋ Isa y'an di ruute ti golla zakidí,

y'ede: «Kun ollo koduwo, a wenda soo tonj kun roota ye a munda wede ize ej me.»

³¹ Wo kane aame an t'udſde manj, an d'iise rootiyo sundí adda siido gette pay.

Isa ti wede i k'orbe ye (Lik 11.14-15)

³² Aame kane an enjile genj, duwo an i d'irkido wede soo inkino bizí i t'ippe yi k'orbe ye, kono i-d'ede siitan a eedí.

³³ Isa y'a-t'ilmi siitan gette, wo aame ti t'udſde manj, wede bizí i t'ippe genj y'a iise ono. Maŋ kane dɔŋ duuru genj an ziida giggiran, wo an di ruute, an'de: «A siido k'Izirayel ette, munda kino'ŋ kaŋ soo tonj ay ki wulle ye.»

³⁴ Wo miŋ kane Pariziyen an di ruute, an'de: «Genj Meeda siitandani i eliyo toogo ki lommite siitandani me!»

Isa yi wolliyo sommagi dɔŋ duuru

(Markus 6.6,34; Lik 10.2)

³⁵ Adda siido gette Isa yi d'ettiyo geeger ti geeger wo ille ti ille, yi dooyisito duwo adda boydí dɔŋ Yawudiyagi ge dooyiso, y'an kazita Rabila Majjaanawa ki Moziko Raa, y'an d'eliyo beeko a dɔŋ pay eeni wo dɔŋ pay an d'ede ita k'eeni tuuku tonj manj.

³⁶ A dɔŋ duuru pay a daanadí genj i di t'ize sommagi, kono kane genj an urme wo eedaj ti digge

aakede dambami daa wede k'elsadan.

³⁷ Inokino manj y'an di ruute a sanalliyagi, y'ede: «Kane dōn duuru ej aa doome goole y'ize k'aydu, wo don naabo baata.

³⁸ Inokino kun tondo wede doome kono y'a-t'igibo dōn naabo k'aydu.»

10

Naabo sanalliyagi kane koomat makumu sire
(Markus 3.16-19; Lik 6.14-16)

¹ Isa y'a-wiike sanalliyagi kane koomat makumu sire, y'an d'ele toogo ki lommite siitandfani dōn an t'ooney a d'aanadan, an di t'eley beeko a dōn an d'ede ita k'eeni tuuku tonj manj wo a aadumutu tudde pay.

² Kun ollo ej sumbiyagi dōn zina k'Isa kane koomat makumu sire: ki poone Simo wede sundí soo te Piyer, wo leemadí Andire; Zak ti leemadí Zanj, kane sirwanj pay inni Zebede;

³ Pilip ti Bartelemi; Toma wo Matiye wede seddu jibaaye; Taade wo Zak ulo k'Alpe;

⁴ Simo wede addí wehini kono siifadí me, wo Zidas Iskariyot wede sañ y'an di y' t'ela Isa a bey dōn k'olmidayí.

Agisa ki sanalliyagi kane koomat makumu sire
(Markus 6.7-11; Lik 9.2-5; Lik 10.3-12)

⁵ Kane dōn koomat makumu sire genj, Isa y'an

agisa k'isiyo naabadí wo y'an di ruute munda wede an d'isey, y'ede: «Kun ettey ye ki tukki kane dōn Yawudiyagi ye me, wo k'adda geeger ki siido Samari soo tonj kun ettey ye.

⁶ Ki too kun d'ettey ki tukki dōn k'Izirayel kane aa dambami i digge.

⁷ A urzi kun di kazitoy, kun d'eesoy: "Moziko Raa t'iina goppoŋ."

⁸ Doŋ k'eeni kun an d'eloy beeko, dōn unto kun ti'n baldfoy, dōn bitide kun an d'eloy beeko an t'isoy kamilen, siitandfani kun di'n olmitoy. Kune suldfi pay kun uune ki waawiye, wo kun an eloy tonj ki waawiye.

⁹ Ki torguwaguŋ dap kun amba ye, ise soŋko, ise tammiyagi sunni sunni adda poosaguŋ me,

¹⁰ ise eese, ise kalle ki sirwe, ise tobiyagi zon ki sirwe, ise dalka tonj manj. Derec, wede yi naabiya'ŋ i-d'ede urzi y'a oomi ti bey dōn y'an naabiya.

¹¹ Aame kun t'iidey adda geeger ere tuuku ise adda k'ille tuuku tonj, kun di tonditoy wede beehiye ede wo y'unni seedfa bey sire manj, kun di deegoy di yode bini engilsaguŋ.

¹² A ettiyaguŋ ki boy wede kun ettey genj, kun d'eesoy: "Toose Raa ti koona eggun."

¹³ Aame dōn boy genj an unni ziidey manj, toose kune t'a koonoy eedaj, wo aame an un ki'n ziidey ye manj,

toose kune t'a-kamoy ki tud-duguj.

¹⁴ Aame an un ki'n ziidey ye wo onamguj an k'illigey ye maŋ, a engilsaguŋ ti boy genno ise ti geeger gettiyo gen, odde zonguŋ tonj kun an ti y' tottigoy, gen i-kaza Raa ulbi uŋse ye ti kane me.

¹⁵ Derec iŋkino wo n'un di rooto: Onniyo ere Raa yi dɛkka booro gette, kane doŋ siido Sodom ti Gomor ti kaaga Raa y'an igge pay* gen, booradanj t'a koona soodo ti doŋ ki geeger gettiyo.»

Dabar ere etto a doŋ k'Almasi

(Markus 13.9-13; Lik 12.11-12; 21.12-19)

¹⁶ «Kun ollo, nuŋ n'un agisa eŋ aakede dambami k'adda diine sullibagi. Iŋkino maŋ kun koonoy mentikagi aakede mimbayi, wo tasse aakede deere.

¹⁷ Kun koonoy mentikagi, kono duwo an un ti'n seddey, an un di'n t'etey k'ume doŋ booro wo an un di'n gorpipoy ti marpa adda boydi doŋ an di dooyiso.

¹⁸ Kono kune doŋzó gen, an un di'n t'etey daana doŋ deero siido wo daana mozagi. Aame gen, a daanadaŋ wo a daana kane doŋ Yawudiyagi ye, kun t'ooney urzi kun di rootey a suldi doŋ kun wulle wo kun illiga a tukki nuuno gen me.

¹⁹ Aame an un di'n t'iidey k'ume doŋ booro maŋ,

ulbuguŋ un t'oodey ye a maana k'ono doŋ kun di rootey, ise a munda wede kun di rootey me. A ume geŋ miŋ Raa y'un t'eley ono doŋ kun di rootey.

²⁰ Iŋkino maŋ aame kun rootey gen, ono ettey ti su-uniyo kune ye, wo unni dokkey Unde ki Meeguguŋ Raa.

²¹ Leema y'an di y' t'ela leemadí a bey duwo ki tōwwadí, wo meege tonj iŋkino kay a iŋŋizí me. Inni an di-kima adu ki maawanj, an deha urzi, duwo an di sedda maawanj ki tōwwadaŋ.

²² Kune doŋ duniya pay an un di'n olmida kono kun umbe a sundó, wo de wede y'a ziifa zakidi a urzizó bini dangu maŋ, yode gen Raa y'a y'utta.

²³ Aame adda geeger tuuku an unni dabirsa maŋ, kun t'omboy ki geeger ti doolo. Derec iŋkino wo n'un di rooto: Kune geegiryagi ki siido k'Izirayel gen kun ki ti'n ozira pay ye, ki poone nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, n'a kimo me.

²⁴ Sanallusu gen yon t'ekki wede dooyisadí ye, wo wede naabo tonj yon t'ekki galmeegí ye.

²⁵ Sanallusu gen, i dehu y'a t'ise aa wede dooyisadí daŋŋal, wo wede naabo tonj iŋkino y'a t'ise aa galmeegí. Aame nuŋ wede boy duwo an ni kalda an'de nuŋ Belze-

* **10:15 10.15** Kun wollo adda mattup ki Zenez 18.16-19.29.

bul maŋ, kune dōŋ boozó an un di'n kildita a ceera sey.»

Wedusu wede kun i-d'orgide

(Markus 8.38; Lik 9.26; 12.2-9)

²⁶ «Kune a duwo kun an orgide ye. Suldi dōŋ pay ombide'ŋ, saŋ onniyo soo a t'oofiba ita, wo ono dōŋ i ki dehu duwo an k'olliga ye geŋ, saŋ onniyo soo dōŋ pay an di'n olliga.

²⁷ Munda wede n'un rootiyo a zimolo geŋ, kun ti y'rooto keren, wo munda wede an un melinso a kuudugun geŋ, kun yi rooto aa kun a ti gili t'ekki biino kun dolle.

²⁸ Kun an orgide ye a dōŋ i tōwwo tudde wo an k'aane tōwwo k'unde ye me. Ki too maŋ kun d'orgide a Raa, yode wede aane i t'ide tudde ti unde pây adda k'uwoo.

²⁹ Kun suune ooyo sire dōŋ miŋ in t'owile ti soŋko soo kollo, wo ti diinayaŋ soo tonj a siido i k'oore ye, daa ki Galmeeguguŋ Raa yi ki suune ye me.

³⁰ Wo ki kune, ilali k'eggunaŋ genno tonj Raa yi ti'n kaza pây.

³¹ Iŋkino kun orgide ye, kono kune zooyaguŋ yi jiire ooyo baadaŋ!»

Rootiyo a daana duwo ki daaniya k'Isa

³² «Wede tuuku yi ruuta a daana duwo yon ki nuuno maŋ, nunj tonj n'a rootey kay yon ki nuuno, a daana Meegó Raa a kandaane me.

³³ Wo de wede tuuku yi ruuta a daana duwo yi ki n' suune ye maŋ, nunj tonj n'a rootey ni ki y' suune ye kay, a daana Meegó Raa a kandaane me.»

Isa y'iido ki moo me?
(Lik 12.51-53)

³⁴ «Kun elke ye, nunj n'iido n'un t'ela toose adda duniya me. N'a k'iido ti toose ye, wo de n'a iido ti dseyyiso.

³⁵ Eyye, nunj n'iido ulo ti meegí n'an ahinte, uto ti mettú n'an ahinte, erekwo ti andutú n'an ahinte.

³⁶ Wede tuuku tonj i di t'isa dōŋ k'aduzí miŋ, dōŋ adda boozí genno.

³⁷ Wede yi geyyiso meegí ise meedí a jiire nuuno maŋ, yon geŋ yi k'ide ki daaniyadó ye. Wede yi geyyiso ulí ise utí a jiire nuuno maŋ, yon geŋ yi k'ide ki daaniyadó ye.

³⁸ Wede yi k'iyya y'a ki t'inda kono nuuno wo y'a ki n' daane ye maŋ, yon geŋ yi k'ide ki daaniyadó ye.

³⁹ Wede yi diha boohiyo tuddí k'aggadí maŋ, y'a ti dagga, wo wede y'iila tuddí kono nuuno maŋ, y'a t'utta.»

Wede eliyo geŋ, aggadí y'a ti t'ooney

(Markus 9.37,41; Lik 9.48; 10.16; Zaj 13.20)

⁴⁰ «Wede unni seedu bey sire maŋ, geŋ aa yi seedu nunj batum, wo wede yi ni seedu bey sire maŋ, geŋ aa yi seedu wede i n'igibo.

⁴¹ Wede i seedu nebi ki Raa kono yon nebi maŋ,

munda wede Raa yi dehu yi-t'eley a nebi genj, y'a yi t'ooney kay, wo wede yi seedu wede ki diine kono yon ki diine manj, munda wede Raa yi dehu yi-t'eley a wede ki diine genj, y'a yi t'ooney kay.

⁴² Derec iŋkino wo n'un di rooto: Wede tuuku yi eela ahu ŋoyoyo a kulso daŋŋal, a wede soo duwo an yi wolliyo yon neŋku kono yon ti diine sanalliyagó manj, munda wede Raa yi dehu yi-t'eley genj, y'a yi t'ooney.»

11

Doŋ zina ki Zaŋ Batis ti Isa

¹ Aame Isa y'a ti dīŋge ti rootiyo a munda wede kane sanalliyagi koomat makumu sire an d'isey manj, tiŋ genj y'a ingle dooyiso duwo wo yi kazita adda geegiryagi ki siido gettiyo.

² Wo Zaŋ Batis yi lekkiyo dangay genj, y'a illiga doŋ an tōwwo taaya a naabo k'Almasi Raa yi biire. Iŋkino manj yi d'igibe doŋ miibi ti diine sanalliyagi ki tukk'Isa.

³ An iide'ŋ an di y' tunde, an'de: «Kee miŋ Almasi Raa yi biire, sanj a etto ko? Kunuj ay di dello wede doolo ko?»

⁴ Isa y'an di'n gime onamanj, y'ede: «Kun'do a Zaŋ, kun i-t'ōodoy taaya a munda wede kun ollige wo kun wolliyo enj me:

⁵ Konzayi an di wolliyo keren, doŋ jekese an sooru beehiye, doŋ bitide an t'ize kamilen, duŋgiyagi an d'ollige, doŋ unto an di bildə wo Rabila Majjaanawa an an gizite a doŋ an k'ede munda ye.

⁶ Wo uŋsuwo a wede y'a ziida zakidfi kono nuuno bini daŋgu!»

Rootiyo k'Isa a tukki Zaŋ Batis

⁷ Sanalliyagi ki Zaŋ Batis an t'ingle manj, aame genj Isa y'a iise rootiyo a doŋ duuru a tukki Zaŋ, y'ede: «Kun iide k'adda baldə wolliyo ki moo me? Ki wedusu wede aa alala ere maaye yi t'agisa gettiyo ko? Aha.

⁸ De iŋkino kun iide wolliyo ki moo me? Ki wedusu yi t'usse kallagi majjandani ko? Wo de kane doŋ ossiyo kallagi majjandani genj, an lekkiyo adda boydi mozagi.

⁹ De kun iide wolliyo ki moo me? Ki nebi ko? Eyye, wo kun ollo n'un di rooto, yon genj yi jiire nebi sey.

¹⁰ Yon genj wede an riŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Kun ollo, nuŋ n'a t'igiba wede zindó y'a ooguma ki poone ti kee, y'a di t'okkimey urzizá*.”

¹¹ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Derec iŋkino wo n'un di rooto: Ti diine duwo doŋ pay erayi an ehe genj, wede aase goole a ceere Zaŋ Batis umbo. Wo iŋkino toŋ manj, wede yon neŋku a jiire adda

* **11:10 11.10** Kun wolliyo adda mattup ki Malasi 3.1.

Moziko Raa geñ, yoñ goole yi jiire Zañ.

¹² T'ume Zañ Batis y'iise naabo Raa bini añkenño geñ, duwo an d'eliyo gotono kono an t'ette adda Moziko Raa, wo kane doñ i ñaayu ki toogo geñ, an dehu an di'toobe.

¹³ Raa y'an di ruute a duwo a tukki Mozikadí ere a etto, t'urzi k'ono doñ an riiñe ti kaaga adda mattup k'oogoro Muusa ti doñ pay ki nebiyagi, bini aaniya Zañ Batis.

¹⁴ Aame kun dehu kun ambe mañ, genño Zañ yode wede nebiyagi an ruute, an'de: "Sañ Eli y'a etto me†."

¹⁵ Wede i-d'ede kuwwa k'ollige mañ, y'ollo koduwo!

¹⁶ Doñ añkenño en n'a t'eese kane aa wee wee? Kane an deeyiso aa inñi an ti guune a bere doñ duuru, an di waakutu eebañ, an d'eesiyo:

¹⁷ "Kaye ay un di biiha sira
aro ton mañ, kun ki d'immira ye!"

Ay un d'ûure ôoro k'unto
ton mañ, kun ki d'iile
ye!"

¹⁸ Injkino Zañ y'iina geñ, onniyo muno yi lekkiyo daa k'ombo, toote k'inñi biñ yi k'iibe ye, wo duwo an di rootiyo, an'de: "Yoñ i-d'ede siitan a eedi!"

¹⁹ Wo nuñ wede an n'ehe aa ulo wede en, n'iina mañ ni d'ombo ni soÑo, wo an di rootiyo, an'de: "Kun wollo, wede en y'elkiyo miñ a ombo ti soÑo toote k'inñi

biñ cñañjal, yoñ lañze ki doñ sedsdu jibaaye wo ti doñ k'oldiko ongo." Wo Raa'ñ, suuniyo k'ono ere i d'ede, duwo an ti zuune tod'te ki diine t'urzi naabatú.»

*Geegiryagi doñ i-tuuge
k'amþu a Isa*
(Matiye 10.15; Lik 10.12-15)

²⁰ Adda geegiryagi doñ Isa y'a ize suldi k'armika doñ a ise baadañ geñ, doñzañ an ki ti gime lekkiyadan ye. Injkino mañ y'an di'n iise aapudu, y'ede:

²¹ «Dabar a kune doñ geeger Korazen! Dabar a kune doñ geeger Betsayda! Derec, aame suldi k'armika doñ Raa y'ize di kune geñ añki y'aase a geeger Tir ti Sidon mañ, añki ti kaagine doñzañ an t'ossite kallagi môolo wo tuddañ an aa di kosse puure, wo an di-kime lekkiyadan.

²² Eyye, wo kun ollo n'un di rooto, onniyo ere Raa yi cekka booro gette, kane doñ geeger Tir ti Sidon geñ booradañ t'a koona soodo ti ere ki kune.

²³ Wo kune doñ geeger Kapernayim, kun elkiyo miñ Raa y'un ti'n sika k'awwa ki kandaane ko? Aha, Raa y'un ti'n deega adda diine doñ unto. Derec, aame suldi k'armika doñ ize di kune geñ, añki aase a geeger ki Sodom mañ, geeger gette añkenño ton t'a lekke sey.

²⁴ Kono kamo n'un di rooto, onniyo ere Raa yi

† 11:14 11.14 Kun wolfo adda mattup ki Malasi 3.23.

dekka booro gette, kane doj siido Sodom gej booradañ t'a konna soodo ti ere ki kune.»

*Meega Raa ti Ulo
(Lik 10.21-22)*

²⁵ Aame gej Isa y'a ruute, y'ede: «Mee'ki nuŋ, kee Galmee'ki kandaane ti siido, ni ki tamma kono suldfi enj k'an di'n umbida a doj su-uniyo k'ono wo a doj eedan soodo a elkiso gej me, wo k'an t'iidiba ita a doj aa inŋni sunni.

²⁶ Eyye Mee'ki nuŋ, gej ki dihe suldfi a t'ise inkino.

²⁷ Suldfi pay Meegó Raa y'o n'ele a beežó, wenda soo ton a suune Ulo umbo, i y' suune Meega dajanjal. Wo wenda soo ton a suune Meega umbo, i y' suune Ulo wo ti kane doj Ulo yi dehu y'an t'oodiba itadí dajanjal.»

*Isa ume puukiyo
k'undiyaguŋ*

²⁸ «Kune doj pay i sarkiya attidfi wede ki doj dooyiso k'oogoro an zaapu eggun wo kun urme gej, kun'di k'ume nuuno, wo nuŋ n'un ti'n puuka.

²⁹ Kun t'ambo talgayó‡ wo kun d'oziro a urzi dooyisadó, kono nuŋ addó tasse ni ki koliyo tuddó ye, wo kune kun t'oona puukiyo k'undiyaguŋ.

³⁰ Derec, talgayó yon i k'oone ye k'ambu me, wo attifizó wede n'un t'ela yon soodo ki sarkiya me.»

12

*Isa ti onniyo ere ki
puukiyo*

(Markus 2.23-28; Lik 6.1-5)

¹ Saŋ maŋ a onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi maŋ, Isa yi doopide t'adda dombi doj ki geme ti sanalliyagí. Aame gej kane sanalliyagí mosogo, maŋ an d'iise sattita geme an di doydiso.

² Kane Pariziyen an wulle inkino maŋ, an i di ruute Isa, an'de: «Ki wollo sanalliyagá an d'isiyo munda wede oogiradiŋ ti k'ele urzi k'isiyo ye a onniyo ere ki puukiyadiŋ te!»

³ Wo de Isa y'an di ruute, y'ede: «Ki kotto kun gire munda wede ti kaaga onniyo soo yode Dawut y'ize ti doj a itadí, aame mosogo ti'ni ziida gej me.

⁴ Yi-t'iide adda Boy Raa wede an ikkima ki golmodo, y'a ziki mappa wede an i ele sedeke a Raa, wo yode ti doj a itadí an d'iimi. Wo Raa y'an k'ize munda ye, ki too maŋ kane an k'ede ye urzi an d'oomi me, oogiradiŋ t'ele urzi a doj sedeke dajanjal.

⁵ Ki kotto kun gire adda mattup k'oogoro Muusa me a onniyo ere ki puukiyadiŋ ton, doj sedeke i naabiya adda Boy Raa gej, an ki daaniya urzi k'oogoro k'oniyo gettiyo ye, an di naabiya, ton maŋ booro t'an ki'n seedu ye.

‡ 11:29 11.29 **Ambo talgayó:** I-kaza dooyiso k'Isa kun d'ozire eego.

6 Wo kun ollo, n'un di rooto: a enno i d'ede wede ede i jiire Boy Raa!

7 Kune'n duwo ej munda ulsu an k'ize ye tonj, kun'de booro ti'ni ziida. Injino manj kun ki'n zuune ye ita k'ono d'on an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Ni dehu kun d'ise adde koduwo ti duwo, genj i jiire sedeke ere kun isiyo ki seydi*."

8 Isa y'a ruute sey, y'ede: «Nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede ej, o d'ede urzi k'isiyo munda wede aa addó i dehu ekk'onniyo ere ki puukiyadin te.»

Wedusu beezi unto

(Markus 3:1-6; Lik 6:6-11)

9 Tiŋ genj Isa y'a ingile yi-t'iide adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso.

10 Adda boy genj i d'ede wedusu soo injino beezi unto. Kane Pariziyeŋ an dehu an t'oone urzi an di sakiya Isa, kono kamò an di y' tunde, an'de: «Oogiradinj urzi t'ele ko, k'eliyo beeko a onniyo ere ki puukiyadin te?»

11 Wo yo Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Ti diinaguŋ ej wee wee, aame i-d'ede damsadí soo d'anjal ti t'iire adda k'olde sohuru a onniyo ere ki puukiyadinj manj, y'a k'ette, t'adda k'olde y'a ki t'adde ye me? Eyye, y'a-t'adde!

12 Wo wedusu genj yi jiire damsaa tanj baadanj! Genj injino oogiradinj urzi t'ele

a wedusu ki-d'ise beehiye a onniyo ere ki puukiyadinj te.»¹³

Injino manj Isa yi di ruute a wede genj, y'ede: «Beezá ki y'ondfo.» Manj y'a y'unde, wo beezi a t'ikkima aakede bakadí soo me.

14 Saŋ kane Pariziyeŋ tiŋ genj an t'uđđe, an iide'nj an t'ugiyé, an t'iide onamanj kaŋj soo a tukk'Isa, an di dehe urzi ki tōwwadí.

Wede naabo wede Raa yi biire

15 Isa y'a ti zuune elkiso Pariziyeŋ te, injino manj tiŋ genj y'a t'irga, wo d'on baadaŋ an di y' diine. Ti diinayaŋ d'on pay eeni y'an d'ele beeko.

16 Wo y'an di ruute ti golla zakidi a duwo, kono an ki roote ye a munda wede y'ize me.

17 Genj injino a iina kono a-t'ette a ono d'on Raa yi ruute ti kaaga ti bize nebi Ezayi, y'ede:

18 «Enno wede naabadó wede ni biire me, nuŋ ni y' giyye baadaŋ, wo ulbó pay unse ti yode me.

Undó t'a koona a eedí, wo a ita duwo pay y'an kizita urzi wede ki diine ki Raa.

19 Yi ki deha niikiyto k'ono ulpi ti wenda ye, yi ki fillita dollite ye, wo an k'olliga golladí a bere d'on duuru ye.

20 Yoŋ y'a koona tasse ti kane d'on toogadanj umbo me, genj aakede alala

* 12:7 12.7 Kun wollo adda mattup ki Oze 6.6.

ere i-guudsite gette yi
ki ti damba ye,
wo rippinso k'uwwo ti kod-
diyo botto gette, yi ki
ti t'ida ye.
Y'aasa iñkino bini munda
wede ki diine gen y'a
ceera oldiko.
21 Wo ita cwo pay an zaapa
elkiyadañ a sundí†.»

Isa ti Belzebul
(Markus 3.22-30; Lik
11.14-23; 12.10)

22 Sañ man̄ Isa an i
d'irkido wede soo iñkino
koosiyo wo yi k'orbe ye,
kono i-d'ede siitan a eedí.
Wede gen̄ Isa yi-d'ele beeko,
bizi a t'ihina y'a iise ono wo
yi wolliyo keren̄.

23 Kane doñ duuru gen̄ an
ziifa giggiran̄ wo pay an di
ruute, an'de: «Yode ej wede
an yi waaku Wede ti biza
bumbu Dawut ye ko?»

24 Wo kane Pariziyen̄ an il-
liga iñkino man̄, an di ruute,
an'de: «Wede ej, tote
Belzebul Meeda siitandani i
eliyo toogo ki lommite si-
itandani me!»

25 Wo Isa y'a zuune elk-
isadan̄, iñkino man̄ y'an di
ruute, y'ede: «Moziko ere
tuuku doñtú an deyyiso ti
tuddañ man̄, mozikadañ a
latte. Geeger ere tuuku
doñtú an deyyiso ti tuddañ,
wo adda boy wede tuuku
doñzí an deyyiso ti tuddañ
man̄, kane gen̄ an k'aane an
ki ti lekke kañ sooye.

26 Gen̄ iñkino kay, aame
Meeda siitandani ti lommite
siitandani eebutú man̄, gen̄

an deyyiso ti tuddañ batum.
Wo de gen̄ ki kotto mozikatú
ti k'aane ti ki lekke ye!

27 Kune kun'de ni lom-
mite siitandani o eliyo toogo
Belzebul. De iñkino man̄,
doñ a itagun̄ an lommite
siitandani ti toogo k'aaye?
Gen̄ kane batum an un kaza
munda wede kun rootiyo a
tukki nuuno gen̄ cferec ye.

28 Wo de gen̄, nuñ o eliyo
toogo Unde Raa ni lommite
siitandani me man̄, gen̄ i-
kaza Moziko Raa tod' t'iina
di kune baa.

29 Aame wede yi dehu yi-
t'ette adda boy ki wede i-
d'ede toogo wo y'a siki
suldfizi man̄, wede gen̄ ki
poone y'a-kettite wede toogo
doo miñ, y'a aane y'a siki
suldfi t'adda boy kollo.

30 Wede yon̄ ki nuuno
ye'ñ, yon̄ aduzó. Wo wede
y'a ki n' noogiyó ki tus-
siyo ye'ñ, yon̄ yi teepiyo ki
teepiyo.

31 Gen̄ kono k'injino, n'un
di rooto, duwo Raa y'an t'isa
tambobino a oldiko ere pay
an isiyo, ti kaldita ere pay an
kaldita suma Raa gette. Wo
de wede i kaldita Unde Raa
man̄, a oldikadí gette Raa yi-
k'isa tambobino ye.

32 Wede tuuku yi ruuta
munda ulsu a tukki nuñ
wede an n'ehe aa ulo wede
enñño man̄, a oldikadí gette
Raa yi-t'isa tambobino. Wo
de wede tuuku i ruutita
munda ulsu a tukki Unde
Kamilen̄ man̄, a oldikadí
gette Raa yi-k'isa tambobino

† 12:21 12.21 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 42.1-4.

ye, ise adda duniya ere ankenño, ise adda duniya ere ki ðaana toñ mañ.»

*Undumu ti innizí
(Matiye 7.16-17; Lik 6.44-45)*

³³ «Aame undumu beehiye mañ, inñzí toñ beehiye pây. Wo aame undumu ulsu mañ, inñzí toñ ulpi kay. Injkino mañ undumu in yi suuniyo t'urzi k'inñzí.

³⁴ Kune doñ ulpi aakede mañkikagi de! Mummino kun d'aane kun di roote ono doñ beehiye me? Derec, munda wede duwo an okumso adda k'addaŋ genño addiya ti bizan me.

³⁵ Wedusu wede beehiye'ñ, beehiyko t'ettiyo ti suldi doñ beehiye y'ukume adda k'addí, wo wedusu wede ulsu'ñ, munda ulsu y'ettiyo ti suldi doñ ulpi y'ukume adda k'addí.

³⁶ Kun ollo, n'un di rooto: A onniyo ere Raa yi d'ekka booro gette, duwo a ono doñ pay an ruutite daa k'urzizaŋ genj an d'oopey eedaŋ.

³⁷ Derec, t'urzi k'ono doñ addiya ti bizá, Raa y'a di roota kee ki diine a ðaanadí, wo t'urzi k'ono doñ addiya ti bizá, Raa y'a di roota kee booro ti ki ziida me.»

*Tondiyo ki munda k'armika
(Matiye 16.1-4; Markus 8.11-12; Lik 11.16,29-32)*

³⁸ Injkino mañ doñ suuniyo k'oogoro miibi ti Pariziyen miibi an di tunde Isa, an'de: «Wede dooyisadey, ay dehu k'ay d'ise munda k'armika

ay di wolle a kize kee Raa yi k'igibo.»

³⁹ Isa y'an di'n gime onamañ, y'ede: «Ita duwo doñ ankenño ej, kane doñ ulpi wo an ki seedu urzi Raa ye, an tondiyo munda k'armika a kize nuñ Raa yi n'igibo. Wo armika ti doolo Raa y'an k'isa ye, daa ki armika ere Raa y'ize ti kaaga a nebi Zonas ye mañ.

⁴⁰ Kun suune Zonas genj y'a likke onnu ado wo diddo adfo adda k'adde puuniso ere meeda. Injkino kay nuñ wede an n'ehe aa ulo wede ej, an di n'ottiba wo n'a lekka onnu ado wo diddo adfo adda muuzo.

⁴¹ A onniyo ere Raa yi d'ekka booro gette, doñ geeger ki Ninib an d'ooziga ki tukki duwo doñ ankenño, wo an di roota: "Kune'ñ booro t'unni ziida." An roota injkino kono aame doñ geeger ki Ninib an illiga Zonas yi gizite urzi k'ono Raa mañ, an di gime lekkiyadaŋ. Wo a enno i d'ede wede ede y'a jiire Zonas sey.

⁴² A onniyo ere Raa yi d'ekka booro gette, mohita ere ti siido ki kese ñandi t'a ooziga ki tukki duwo doñ ankenño, wo t'an di roota: "Kune'ñ booro t'unni ziida." Ti roota injkino kono tod' t'iizigo ti siidiyagi doñ dokki t'ita Raa kono t'a olliga suuniyo k'ono ere ki Salamonj, wo a enno i d'ede wede ede y'a jiire Salamonj sey.»

Kama ki siitan ki tukki

wedusu

(*Lik 11.24-26*)

⁴³ «Aame siitan gette ti tukki wedusu ti t'adciya maŋ, ti d'engilso k'adda baldsa dehutu k'ume wede t'a lekkey, wo ti ki d'ooniyo ye.

⁴⁴ Inokino ti rootiyo adda k'addutú, ti d'eesiyo: "Nikime k'adda bindó ere an di n'ilmo." Wo a kamatú gette, t'iide'ŋ ti-t'uuney biino guguba, rookiyo kamilen wo sulsfutú okkime beehiye.

⁴⁵ Inokino maŋ ti di kama k'adda baldsa, t'a waaku siitandfani ti doolo sarat bundidfi a jiire tote sey. An di-kama kaŋ soo, an t'ettiyoo adda biino gettiyo i-t'isiyo boozan̄. Inokino yo wede gen̄, lekkiyadí ere k'ita i-t'isiyo oone i ceeriyo ere ki poone. Wo gen̄ aasa inokino kay ki duwo dɔŋ aŋkenno ulpi gen̄ me.»

Mekk'Isa ti zembadí

(*Markus 3.31-35; Lik 8.19-21*)

⁴⁶ Isa adda boy, a dɔŋ duuru y'an ti rootiyo botto, aame gen̄ meedí ti zembadí an d'iina, wo an t'ihira ti paate, an dehu an i di roote.

⁴⁷ Maŋ wede soo inokino yi di ruute a Isa, y'ede: «K'ollo, meedá ti zembadá an t'ihira ti paate, an dehu an a-di roote.»

⁴⁸ Wo de a wede gen̄ Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Ki kotto maŋ, meedó ti zembadó aŋ wee wee?»

⁴⁹ Maŋ y'a d'uuye beezi ki tukki sanalliyagí wo y'a ruute, y'ede: «Kun wollo,

kane enno aŋ meedó ti zembadó me.

⁵⁰ Inokino maŋ wede tuuku y'isiyo suldfi dɔŋ pay Meegó Raa a kandaane yi dehu gen̄, yode geŋŋo leemadó, teemadó wo meedó me.»

13

Ono ombide a tukki wede korso

(*Markus 4.1; Lik 8.4*)

¹ A onniyo gettiyo batum, t'adda boy Isa y'a t'udſe y'a ingile, y'iide'ŋ y'a-guune a biza bar.

² Dɔŋ duuru baadaŋ an di-t'ugiyie, inokino yi di gili adda tooko, y'a-guune wo kane dɔŋ duuru pay an t'ihira a biza bar.

³ Yon̄ y'an di ruutite suldfi baadaŋ t'ono ombide, y'ede: «I d'ede wedusu soo inokino yi t'iide korso buzu k'adda doome.

⁴ Aame yi sakkisa gen̄, buzu ongon a-zildfiti a urzi, embi an iido'ŋ an di-tibbe pay.

⁵ Buzu ongon soŋ a-zildfiti a ume wede t'adda'ŋ panjiragi, siidadí baata. Kane gen̄ a t'udſe kesiko kono siidadaŋ soodo.

⁶ Aame peedo ti-gilo wo t'ihina maŋ, kane gen̄ a t'igge, a-biiha kono sondayzan̄ i ki ti dsiige ye.

⁷ Dɔŋ soŋ a-zildfiti adda k'ahimagi, kane gen̄ a t'udſe wo ahimagi an iiziga maŋ, an di'n ippe.

⁸ Dɔŋ ongon soŋ a-zildfiti a siido ere beehiye, kane gen̄ a t'udſe, an d'ihira wo an d'ehe: ulo muduso soo y'a

ehe inni meeda, soñ ada zoot
wo soñ ada g'ado.

⁹ Wede i-d'ede kuwwa
k'ollige manj, y'ollo
koduwo!»

*Ki moo me Isa yi rootiyto
t'ono ombide me*
(Markus 4.10-12; Lik 8.9-
10)

¹⁰ Injino manj kane sanal-
liyagi an aa d'iide ki sirpa
k'Isa wo an di y' tunde,
an'de: «De ki moo me k'an
rootiyto a doñ duuru t'ono
ombide me?»

¹¹ Yon y'an di'n gime ona-
manj, y'ede: «Ni rootiyto
injino kono a kune'ñ Raa
y'un ele suuniyo ki suldi doñ
ombide ki Moziko Raa te, wo
a kane gen suuniyo gette Raa
y'an k'ele ye.

¹² Derec, a wede i-d'ede
suuniyo genj, an i-t'eela
t'eego i di t'isa baadan a
ceera, wo de a wede i-k'ede
suuniyo ye genj, ere boolonj
i-d'ede tonj an i-t'amfa.

¹³ Kun ollo, nun n'an orbe
t'ono ombide me kono kane
an aane an wolle tonj, ki
kotto munda an ki y' wolle
ye, wo an aane an olliga tonj,
ki kotto munda an ki y'olliga
ye wo itadí an ki ti suune ye.

¹⁴ Genj a kane genno a-
t'iide a ono doñ Raa y'igibo
ti kaaga t'urzi nebi Ezayi, y'a
ruute, y'ede:

“Kune kun d'olliga keren,
wo ono itadañ kun ki
ti suuna ye,
kun di wolla keren, wo
mundfa kun ki y' wolla
ye.

¹⁵ Derec, duwo eñ kuwwa-
gan an a-ti njyye
danjkila kono a
k'olliga ye,

edayañ an a-t'ippe kono a ki
wolle ye,
wo an t'ize tuusiyagi kono
ono itadañ an gi di'n
suune ye.

An ize injino kono an ki
dehu ye an di-kimo ki
tukki nuñ Raa, n'an
t'ele beeko me*.”

¹⁶ Wo nuñ n'a roote,
unsuwo a kune kono edagun
i wolliyo wo kuwwaguñ
ollige.

¹⁷ Derec injino wo n'un
di rooto: Nebiyagi baadan ti
doñ ki diine baadan an dihe
an di wolle mundfa wede
kun wolliyo enño, wo an gi
di y' wulle ye. An dihe an
d'olliga mundfa wede kun ol-
lige enño, wo an gi di y'lliga
ye.”

*Oodibe k'ita k'ono
ombide a tukki wede korso*
(Markus 4.13-20; Lik 8.11-
15)

¹⁸ «Injino kun ollo, ette ita
k'ono ombide a tukki wede
korso.

¹⁹ Buzu wede i zildfiti a
biza k'urzi genj, i-kaza duwo
doñ ollige ono ki Moziko
Raa wo an gi di'n seedu
addañ ye. Aame genj Mohita
k'oldiko t'ettiyo, ono doñ
an illiga ti t'oddipe t'adda
k'addañ me.

²⁰ Buzu wede i zildfiti a
ume wede t'adda pañgiragi
genj, i-kaza duwo doñ ollige

* 13:15 13.15 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 6.9-10.

ono Raa, kesiko ulbañ uñse an d'ambú.

²¹ Wo de ono sottadañ ti ki ti deegu adda k'addañ, an aa ki seedu zakidi ye. Aame i ettiyo dabar ise duwo an'ni dabirsa kono an umbe a ono Raa mañ, kesiko an t'argu.

²² Buzu wede i zilditi adda k'ahimagi genj, i-kaza duwo doñ ollige ono Raa, wo de sanj elkitiso a suldi duniya ti dehutu k'urzi maala an di'n appiya ono genj me, an ki d'ohire ye a urzi Raa me.

²³ Ki dñangu buzu wede i zilditi a siido ere beehiye'ñ, i-kaza duwo doñ ollige ono Raa wo an di suuniyo itadañ, an d'ohire a urzi Raa, an aa d'ooniyo eebañ ti doolo, aakede ulo muduso soo y'a ehe inñni meeda, soñ ada zoot, wo soñ ada g'ado.»

Ono ombide a tukk'iizi bungari

²⁴ A doñ duuru genj, Isa y'an d'iise rootiyo k'ono ombide ti doolo sey, y'ede: «Kun ollo, Moziko Raa tod' ti deeyiso aa wedusu yi giira buzu wede beehiye adda doomizí.

²⁵ Wo a diddo duwo pay an udige mañ, aduzí y'a t'iide k'adda doome genño y'a di giira iizi bungari adda kay, wo tuddí yon y'a aahe.

²⁶ Aame mudu genj an t'udse wo an iise panita mañ, iizi bungari genño tonj an di biñe kay.

²⁷ Inokino kane doñ naabo ki wede boy genj, an iido'ñ an i di ruute, an'de: «Gal meegey, para mañ ki

giira buzu wede beehiye adda doome me, de iizi bungari genj an iido ti too me?»

²⁸ Yonj y'an di'n gime onamañ, y'ede: «Genj ize aduzó.» Inokino mañ kane doñ naabo an di y' tunde, an'de: «Ki dehu ay t'odo iizi bungari ay di'n oddipoy ko?»

²⁹ Yonj y'an di ruute, y'ede: «Aha, kun'te ye, kono kun oddipey iizi bungari genj, kun a t'oddsipey ti mudu pây.

³⁰ Kun oolo an d'ôhira ti mudu kanj soo bini onniyo k'aydu, aame genj n'an di roota doñ k'aydu, ki poone an di kirba iizi bungari an di-kettita k'oggiyadan dfoo minj, sanj mudu an di'n t'aaha k'adda giiyayó kollo.»

Ono ombide ekk'ulo k'undumu sundí mutard (Markus 4.30-32; Lik 13.18-19)

³¹ Isa y'an rootiyo ono ombide ti doolo, y'ede: «Moziko Raa tod' ti deeyiso aa ulo k'undumu soo sundí mutard wedusu y'a t'umbe, y'a-giira adda doomizí.

³² Wo de ulo k'undumu genj yonj neñku a jiire ti diine k'inñi k'inda pay. Aame yi t'adsiya mañ, yi d'isiyo goole i ceeriyo inda doñ pay adda jineene genño, genj embi tonj an d'appiyta boydi ekki laydayí.»

Ono ombide a tukk'orme (Lik 13.20-21)

³³ Isa y'an rootiyo ono ombide sey ti doolo, y'ede: «Moziko Raa tod' ti deeyiso

aa orme erewo ti-sokiyoo
booloŋ, t'a-t'obe a moono
baadaŋ lootiyo, wo saŋ orme
genj moono yi-ti t'oozige
pay.»

*Ki moo me Isa yi naabiya
t'ono ombide me*
(Markus 4.33-34)

³⁴ A onniyo gette, Isa a dooyisadí ere pay gette yi'ni duuye dɔŋ duuru t'ono ombide, wo munda daa k'ono ombide y'an ki rootiyo ye.

³⁵ Yoŋ y'ize iŋkino kono a-t'ette a ono dɔŋ nebi yi ruute ti kaaga, y'ede: «Nuŋ ni t'ihina bizó n'an rootita t'ono ombide, wo n'an di kizita suldi dɔŋ Raa yi ti'n umbida t'ume y'ikkima duniya†.»

*Oodibe k'ita k'ono
ombide a tukk'iizi bungari*

³⁶ Iŋkino maŋ dɔŋ duuru Isa yi'n iili wo y'a aahe boy. Maŋ kane sanalliyagi an aa d'iide sirpadí an di y' tunde, an'de: «Kee k'ay t'oodibi ita k'ono ombide a tukk'iizi bungari dɔŋ adda doome genno.»

³⁷ Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Wede i korso buzu beehiye genj, nuuno wede an n'ehe aa ulo wede.

³⁸ Doome genj, duniya. Buzu wede beehiye genj, kane dɔŋ ki Moziko Raa. Iizi bungari genj, kane dɔŋ ki Mohita k'oldiko.

³⁹ Adu wede i giira iizi bungari genj, tote Meeda siitandani. Onniyo k'aydu gette, onniyo ere ki dangu

duniya. Wo dɔŋ k'aydu genj, maaleekiyagi.

⁴⁰ Geŋ aakede iizi bungari duwo an t'oddipe an di zebbiyo adda k'uwwo k'oggiyo genj, aasa iŋkino kay a onniyo ere ki dangu duniya te.

⁴¹ Nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede ej, n'a t'igiba maaleekiyagó an di sika t'adda diine dɔŋ ki Mozikadó, kane dɔŋ pay i t'eliyo eebaŋ adda k'oldiko wo dɔŋ pay isiyo suldi dɔŋ ulpi genj me,

⁴² wo an ti'n sebbey adda baala k'uwwo t'oggiyo dala dala, ume wede ki dollite môolo wo k'aadumu sina.

⁴³ Wo kane dɔŋ ki diine a faana Raa genj, an di rilitey aakede peedo adda Moziko ki Meegan Raa. Wede i-d'ede kuwwa k'ollige manj, y'ollo koduwo!»

*Ono ombide a tukki laale
wede an t'umbida*

⁴⁴ «Kun ollo, Moziko Raa tod' ti deeyiso aa laale an t'umbida adda doome, wo wedusu y'iide'ŋ y'a y'uune. Yoŋ wede genj laale yi di y'umbida sey, wo a unsuwo ere i-d'ede baadaŋ gette y'a ingile, y'iide'ŋ sulfizi pay y'a t'iwilto, wo y'iido'ŋ y'a t'iwila doome genno.»

*Ono ombide a tukki
dogoro zooyatú oone*

⁴⁵ «Kun ollo, Moziko Raa tod' ti deeyiso sey, aakede wede suuk yi dehutu dogoro majjaanawa tuwarwa kar.

† 13:35 13.35 Kun wollo adda mattup ki Soom 78.2.

⁴⁶ Aame dogoro zooyatú ooñe baadañ gette yi t'uune mañ, y'a inçile, y'iideñ suldizi pay y'a t'iwilto, wo y'iidoñ y'aa t'iwila dogoro gettiyo.»

Ono ombide a tukki lebido

⁴⁷ «Kun ollo sey, Moziko Raa tod' ti deeyiso aa lebido an ti sedfsiyo adda bar, ita puuni dñon tuuku tonj pay, ti t'in sokiyo.

⁴⁸ Aame ôoniyo mañ dñon sawwiya an t'argu a zenje, mañ an di konso, an di beeriyo puuni dñon k'ombo k'adda k'eesanjan, wo dñon k'ombo ye ki sebbiyo mendan.

⁴⁹ Geñ a onniyo ere ki ñangu duniya tonj aasa inçkino, maaleekiyagi an d'etta an di'n oyey duwo dñon ulpi t'adda diine dñon ki diine me,

⁵⁰ kono an ti'n sebbey adda baala k'uwwo t'oggiyo dala ñala, ume wede ki ñollite mòolo wo k'aadumu sina.»

Dooyiso aware ti ere mazzini

⁵¹ Isa y'a tunde sanal-liyagi, y'ede: «Ono ombide pay gen itadañ kun'ni zuune ko?» Kane an i-di'n gime onamí, an'de: «Eyye, itadañ ay ti zuune.»

⁵² Mañ yoñ y'an di ruute, y'ede: «Geñ inçkino wede suuniyo k'oogoro tuuku tonj yi daaniya urzi ki Moziko Raa mañ, yoñ geñ yi deeyiso aa wede boy, t'adda laalayí wede y'ukume geñ, yi

d'ambu suldi dñon aware wo suldi dñon mazzini yi naabiya eego.»

Doñ Nazaret an koogire Isa
(Markus 6.1-6; Lik 4.16-24)

⁵³ Aame Isa dooyisadí ere t'ono ombide gette y'a ti ñinge mañ, tiñ geñ y'a t'iiziga.

⁵⁴ Wo y'a inçile ki Nazaret geeger ere y'a ihira. Aame y'iiney mañ, y'a iise dooyiso duwo adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, wo kane dñon pay adda boy geñ an ziida giggiranj. Kane an di ruute, an'de: «Yon y'uuno suuniyo k'ono ette ti too me, wo mummino yi d'isiyo suldi k'armika kino me?»

⁵⁵ Yo enj ulo ki wede k'âhuntu sarpanje de me! Tode meedí tiñ sundutú Mariyam de te! Kane zembadí kuuliñ sumbiyaganj Zak, Yusup, Simo wo Ziid de me!

⁵⁶ Wo zembadí erayi tonj kane an lekkiyo pay ti kine de me! Toogo ti suuniyo k'ono kino enj, y'a uuno ti too me?»

⁵⁷ Kono k'inçkino an dituge k'ambu onamí me. Mañ Isa y'an di ruute, y'ede: «Derec, nebi geñ aame tuuku tonj onamí an d'ollige, wo de dñon a geeger ere y'a ihira ti dñon adda boozí ñaçjal, onamí an k'olliga ye me.»

⁵⁸ Wo a ume geñ suldi k'armika Isa yi k'ize baadañ

ye, kono kane an ki ziipe addaŋ a yode ye.

14

*Taaya k'unto ki Zaŋ Batis
(Markus 6.14-29; Lik 9.7-9; 3.19-20)*

¹ Aame gen Erod yon wede goole yi dokkiyo siido Galile, y'a illiga suma k'Isa ti mōolo.

² Maŋ y'an di ruute doŋ naabadí, y'ede: «Wede gen yon Zaŋ Batis! Yi bilsto ti diine doŋ unto, gen kono k'ɪŋkino i-d'ede toogo yi d'isiyto suldi k'armika me.»

³⁻⁴ Erod y'ilke iŋkino kono yi-ziida ere leemadí Pilip sundutú Erodiyas, wo Zaŋ Batis yi di ruute, y'ede: «Oogoro urzi ti k'ele ye k'a seeda erewo gette.» Iŋkino maŋ Erod y'an di ruute a asigiryagi an ti y' ziido Zaŋ me, an ti y' gittite wo an ti y' ziſde adda daŋgay.

⁵ Erod yi dehu Zaŋ asigiryagi an di y' t'ide, wo de y'an d'orgiso a Yawudiyagi kono kane pay an zuune adda k'addaŋ Zaŋ gen yon nebi.

⁶ Ozzine ti ozzine, onniyo k'ehiyo k'Erod t'aaniya maŋ, an d'isiyo tarneaape. Iŋkino onniyo gette t'iina maŋ, uto konso k'Erodiyas t'a immira a daana ki doŋ an'ni wiiko, wo a tote gette Erod addí i-d'ibi.

⁷ Iŋkino maŋ y'a-ti nîme tuddí, y'ede: «Munda wede tuuku mi dehu'ŋ mi rooto, wo ni di t'ela.»

⁸ Mettú Erodiyas ti di t'elite ono, maŋ uto konso ti di ruute Erod, t'ede: «Aŋkeŋŋo k'o ti dekki eego Zaŋ Batis, k'o di zaapi adda supira, wo k'o d'adi keŋŋo!»

⁹ Aame gen mozigo y'a t'ize sommagi dondon, wo de kono y'a ti nîme tuddí a daana doŋ an'ni wiiko gen, y'a iyye y'an di ruute a asigiryagi an di-dekko eego Zaŋ, an i t'ela.

¹⁰ Iŋkino maŋ y'an igibe k'adda daŋgay an di dikko eego Zaŋ te.

¹¹ Eego an t'umbo adda supira, an i d'ele a uto konso wo tod' ti d'iide a mettú.

¹² Wo kane sanalliyagi Zaŋ an d'iido, nuune an t'umbe an t'ittiba. Saŋ an d'ingile k'ume k'Isa, an iide'ŋ an i t'ide taaya a munda wede ize.

Eliyo k'ombo a kuuli dupu paat

(Markus 6.30-44; Lik 9.10-17; Zaŋ 6.1-15)

¹³ Aame Isa y'illiga taaya gettiyo maŋ, tiŋ gen yi di gili adda tooko y'a diipida bar kono y'a t'arga siidí k'adda baldfa. Wo kane doŋ duuru gen umayí an di y'illiga, an t'uſſito t'adda geegiryagi doŋ go-goppoŋ gen me, wo an di y' diine ti zoŋdaŋ.

¹⁴ Isa yi ti ciige ti tooko maŋ, yi wolliyo doŋ duuru baadaŋ, wo i di t'ize sommagi a duwo gen me, y'an d'iise eliyo beeko a doŋ k'eeni a diinayan.

¹⁵ A peedo ti t'aahe k'ooriyo maŋ, sanalliyagi

k'Isa an a d'iide sirpadí wo an i di ruute, an'de: «K'ollo, ume enj baldfa wo peedo tonj t'ingile, iñkino manj duwo pay enj k'an eezo an t'ette k'adda k'illiyagi an d'owiltey munda k'ombo.»

¹⁶ Wo Isa y'an di ruute, y'ede: «I k'ise ye an d'engile me, ombo an eelo kune batum.»

¹⁷ Mañ kane an di ruute, an'de: «A enjno kaye ay d'ede minj mappa paat wo puuni sire ñanjal.»

¹⁸ Yo Isa y'an di ruute, y'ede: «Kane genj, kun o d'edi keñño.»

¹⁹ Mañ y'an di ruute a doñ duuru an di-koone adda soole, sanj y'a-ziki mappa paat ti puuni sire genjno, y'a t'umbe edayí k'awwa ki kandaane, y'a ruute koduwo a Raa. Mañ mappa y'a burkite, y'an d'ele a sanalliyagi wo kane an an di dikkida a doñ duuru genjno.

²⁰ Kane pay genj an d'iimi wo an d'isse. Wo ombo ere uupite sanalliyagi an titusse, a ûune dappa koomat makumu sire.

²¹ Kane doñ iimi genj, an t'ide kuuli suma dupu paat, daa kaza k'erayi wo inñni.

*Sooru k'Isa ti Piyer
ekk'ahu
(Markus 6.45-52; Zanj
6.16-21)*

²² Sanj manj kesiko Isa y'an di ruute a sanalliyagi, an di-kili adda tooko kono an d'oogume, an di doopida ti dar bar ti nee, koore yonj doñ duuru yi-ti'n t'igiba genj me.

²³ Aame doñ duuru yi ti'n igibe manj, yonj y'a-ti gili ekki kesse kono y'a tonde Raa siidí. Wo siidí y'a tunde Raa a ume genjno, bini ume a-t'ize diddo.

²⁴ Aame genj tooko tod'te dokki botto ti zenje me. Wo maaye a giggiranj, iñkino ahu i-kolzite baadañ i d'obe dubusuk dubusuk ekki tooko.

²⁵ A diddo biza soohe manj Isa yi-t'uddo, yi sooru t'ekk'ahu yi d'ettiyo tukki sanalliyagi.

²⁶ Aame kane an yi wulle yi sooru t'ekk'ahu manj, orgiso t'anni ziida baadañ wo an di ruute, an'de: «Enj beyye!» Wo a orgisadan gette an d'iise dollite.

²⁷ Kesiko Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun omboñ! Kun orgide ye, enj nuuno!»

²⁸ Mañ Piyer y'a t'ihina bizí yi di ruute, y'ede: «Galmee'ki nuñ, enj ki kotto kee manj, k'o eli urzi n'a ozire t'ekk'ahu, n'a ette k'ume kee.»

²⁹ Isa y'a ruute, y'ede: «Ki t'edi!»

Mañ Piyer t'adda tooko yi-ti diige, y'a iise sooru t'ekk'ahu, yi d'ettiyo tukk'Isa.

³⁰ Wo aame y'uwwwe maaye yi tûuke baadañ manj, orgiso t'a yi ziida, y'a iise sooyiso k'adda k'ahu wo yi dollite, yi d'eesiyo: «Galmee'ki nuñ, ki n'utti, ki n'utti!»

³¹ A kaamiki Isa y'a igibe beezi, y'a yi ziida Piyer me, wo yi di ruute, y'ede: «Kee

zaapu k'addá a nuuno baata,
ki moo me ki niiku me?»

³² Wo aame kane sirwanj
an ti gili adda tooko manj,
maaye y'a ziida.

³³ Injino manj kane pay
adda tooko gen an di dikke a
dfaana k'Isa, wo an i di ruute,
an'de: «Ki kotto kee'nj Ulo
Raa!»

*Eliyo beeko a dōn k'eeni a
siido Zenezaret*
(Markus 6.53-56)

³⁴ An ti diipida bar manj,
an d'iiney a siido Zenezaret.

³⁵ Kane dōn siido gette Isa
an di y' zuune, manj rabiladí
an ti-tiipe adda siido pay, wo
dōn k'eeni pay an i di ziko.

³⁶ Kane duwo gen, an i
d'obe bey kono dōn k'eeni
an a-botte a bize kallayí
danjal tonj manj, wo kane
dōn pay a bottiyo gen an
d'uttiyo.

15

Dooyiso ere ki moñgidagi
(Markus 7.1-13)

¹ Sanj manj dōn miibi ti di-
ne Pariziyen ti dōn suuniyo
k'oogoro iido ti Zeruzalem,
an d'iide k'ume k'Isa wo an
di y' tunde, an'de:

² «Ki moo me sanalliyagá
an a-ti doopide a dooyiso
ere ki moñgidaginj an du-
uye te? K'ollo, ki poone an
t'eesa ombo gen, beyfanj an
k'opilso ye aa moñgidaginj
an ruute me.»

³ Isa y'an di'n gime ona-
manj, y'ede: «Wo kune'nj, ki

moo me kun a-ti doopide a
urzi k'oogoro ere ki Raa, wo
kun di sooru a urzi dooyis-
aguj me?

⁴ Derec, Raa yi ruute ti
kaaga, y'ede: «Ki elo suma
a meegá ti meedá*.» Wo
sonj y'ede: «Wede yi duudiyo
meegí ise meedí koo manj,
yonj gen ki tōwwo†.»

⁵ Wo de kune'nj, kun dooy-
iso duwo, kun'de: «Wede
tuuku yi rootiyo a meegí
ise a meedí, y'ede: Munda
wede n'a-di t'ele a gi di
nooge, yonj ni ele sedeke a
Raa.

⁶ Manj yode gen yi ki t'ize
ye munda wede i-t'ele suma
a meegí me.» Kun isiyo
injino gen, kun ti tōwwo
ono dōn Raa yi ruute kun
d'ise me, wo kun di sooru a
urzi dooyisaguj.

⁷ Kune dōn biziguñ sire
sire, nebi Ezayi yi ruute ono
dōn Raa y'igibo a tukki kune
gen d'rec, aame yi ruute ti
kaaga, y'ede:

⁸ «Duwo ej an o eliyo suma
t'ono bizanj,

wo de ki kotto adda k'addaj
kane dokki ti nuñ Raa
me.

⁹ Kane sulđi dōn an isiyo
kono an o ottilso gen
ki bita,

kono urziyagi k'oogoro
dōn an dooyiso gen
ettiyo t'urzi duwo
danjal‡.»

* **15:4 15.4** Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.12. † **15:4 15.4** Kun wollo adda
mattup ki Egzod 21.17. ‡ **15:9 15.9** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 29.13.

*Sulđi dōj a ki ti k'ise
ganigi a daana Raa
(Markus 7.14-23)*

¹⁰ Saŋ Isa y'a wiike dōj duuru an t'iide k'ume yode, wo y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo, wo ono eŋ itadan kun di'n suuno:

¹¹ Sulđi dōj pay wedusu y'oomi gen, i ki y'ise ganigi ye a daana Raa me, ki too maŋ i y'ise ganigi a daana Raa munda wede addiya ti bizí genno.»

¹² Inokino maŋ kane sanal-liyagi an a d'iide sirpa k'Isa wo an i di ruute, an'de: «Kee ki suune dey ko, kane Pariziyen a onamá dōj an il-liga gen, kane i'n uuŋe me?»

¹³ Y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Kane Pariziyen gen aakede inda dōj Meegó Raa a kandaane yi k'iite ye, wo kane pay gen y'an oddipa.

¹⁴ Kane gen kun oolo, kane aakede konzayi, an dokkiyo konzayi eeban! Wo de aame wede koosiyo y'arkudu koosiyo bakadí maŋ, sirwan̄ pay an di silditi adda k'olde.»

¹⁵ Maŋ Piyer y'a t'ihina bizi wo yi di ruute, y'ede: «K'ay t'oodibi ita a ono ombide en me.»

¹⁶ Isa y'a ruute, y'ede: «Ki kotto, kune ton̄ onamó eggūŋ ti k'aane ti ki'n seeda ye pi me!

¹⁷ Kun ki suune ye ko, sulđi dōj pay wedusu y'oomi gen i-ti deegu adda k'addí, wo saŋ yi-ti'n naamiya me?

¹⁸ Wo ono dōj addiya ti bize geŋ ettiyo ti biza k'ulbe, wo kane genno i-ti y'isiyo wede'ŋ ganigi a daana Raa me.

¹⁹ Derec, ti biza k'ulbe genno ettiyo elkiso ere oldo i-ti y'eliyo wede'ŋ a sulđi dōj ulpi aakede: tōwwo cfuwo mirsi, moone t'ere bakadí ise ti kule bakatú, boliyo, oogire, rootiyo k'ono butte a tukki bakadá a daana booro, wo kaldita tudde.

²⁰ Kane sulđi genno dōj i-ti y'isiyo wede'ŋ ganigi a daana Raa me! Wo de urzi k'ombo daa k'opilso bey aa moŋgidagi an ruute gen, wede'ŋ i ki y'ise ganigi ye a daana Raa me.»

*Zaapu k'adde k'erewo
Yawudowo ye*

(Markus 7.24-30)

²¹ Saŋ maŋ tiŋ gen Isa y'a t'iiziga, y'a inğile ki siido ere i cfuule geeger Tir kane ti Sidonj.

²² Wo aame gen i d'ede erewo tod'te ti siido Kana-haŋ ti lekkiyo adda siido gettiyo, t'a iido tukk'Isa t'a iise cfollite, t'ede: «Galmeega, kee Wede ti biza bumbu Dawut, k'iso adde koduwo! Uto nuŋ i-d'ede siitan a ettú wo ti dabirsa baadaŋ.»

²³ Wo yoŋ onamtú yi-ki'n gime ye. Kane sanalliyagí an a d'iide sirpadí wo an di y' tunde, an'de: «Erewo gette ki ti-kama, kono t'inni daaniya ti dollite wo ti k'annugu ye.»

²⁴ Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Nuŋ Raa yi n'igibo ki tukki dōj

k'Izirayel dañjal, kane aa dambami doŋ i digge.»

²⁵ Wo erewo gette t'iide'ŋ, t'a dikke a daanadí wo ti di ruute, t'ede: «Galmeega, k'edi k'a ni noogi!»

²⁶ Yon yi di'n gime onamtú, y'ede: «Beehiye ye k'a t'ambe ombo k'inŋni, k'an di t'ele a gahiti me.»

²⁷ Maŋ tod' ti di ruute, t'ede: «Galmeega onamá gen derec, wo ki kotto kane gahiti genŋo tonj ombo ere i soldite ti bey galmaawan aame an ombo genj, an di pettiyo.»

²⁸ Inokino maŋ Isa yi di'n gime onamtú, y'ede: «Erewo no, koŋ zaapu k'addí a nuuno baadaŋ genj, Raa yi elo munda wede addí i dehu.» Wo a kaamiki ututú t'a uune bee.

Eliyo beeko a doŋ k'eeni baadaŋ

(Markus 7.31)

²⁹ Saŋ maŋ t'ume genj, Isa y'a t'iiziga wo y'a ingilé ki biza bar ki Galile. Y'a-ti gili ekki kesse wo y'a-guune.

³⁰ Doŋ duuru baadaŋ an d'ettiyo ki tuddí, an di ziko ti kane doŋ jekese, doŋ konžayi, doŋ kesiyagaŋ soo soo, doŋ bizaŋ a t'ippe an k'orbe ye, wo doŋ k'eeni baadaŋ ti doolo tonj ede. Kane genj, doŋ duuru an ti'n zippe a daana k'Isa wo yon y'an d'ele beeko.

³¹ Kane duwo genj an ziifa giggiraŋ aame an wulle doŋ bizaŋ a t'ippe an orbe, doŋ kesiyagaŋ soo soo an t'ikkima, doŋ jekese

an di sooru beehiye, wo doŋ koŋzayi an di wolliyo. Wo kane pay genj an d'iise tamma Raa wede ki doŋ k'Izirayel.

Eliyo k'ombo a kuuli dupu pide

(Markus 8.1-10; Matiye 14.13-21)

³² Isa y'a wiike sanalliyagi wo y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ duwo ej o t'ize sommagi kono kun wollo an lekkiyo ti nuŋ ūide onniyo adfo, wo aŋkenŋo munda k'ombo an k'ede ye. Ni ki dehu n'an ki ti'n t'igibe addaŋ guguba ye, para maŋ an d'oopey a urzi.»

³³ Kane sanalliyagi an di tunde, an'de: «De adda baldfa ette, ti too me in t'oona mappa baadaŋ a doŋ duuru kino ej an d'ooma an t'assa me?»

³⁴ Maŋ Isa y'an di'n tunde, y'ede: «Kune un d'ede mappa miibi me?» Wo kane an i di ruute, an'de: «Ay d'ede mappa sarat, ti puuni sunni miibi.»

³⁵ Inokino y'an di ruute a doŋ duuru genj, y'ede: «Kun ti koona siido!»

³⁶ Maŋ y'a ziki mappa sarat ti puuni genj a beezi, y'a ruute koduwo a Raa, y'a burkite wo y'an d'ele a sanalliyagi an an di-dikkida a doŋ duuru genŋo.

³⁷ Wede tuuku tonj y'a iimi y'a isse isse a d'uupite, wo ombo ere uupite gette, an ti tussite a ūune dambayi deero sarat.

³⁸ Kane dōj iimi gen kuuli dupu pide, daa kaza k'erayi t'inñi.

³⁹ Aame dōj duuru Isa yi ti'n igibe mañ, yoñ yi-ti gili adda tooko, wo y'a inçgile ki siido Magadañ.

16

Tondiyo ki munda k'armika
(Markus 8.11-13; Matiye 12.38-39; Lik 11.16,29; 12.54-56)

¹ Doñ miibi ti diine kane Pariziyen ti Saduseyen gen, an a d'iide sirpa k'Isa kono an dehu an i d'ekke ikka t'urzi k'onamí. Injino mañ an di y' tunde y'an d'ise munda k'armika wede a kize yoñ Raa yi y'igibo.

² Wo Isa y'an di'n gime onamañ, y'ede: «Aame peedo t'a t'ooriyo wo kandaane i t'isiyo teeze mañ, kun d'eesiyo: "Ume y'isa tasse beehiye."

³ Wo ti soohe walak kun d'eesiyo: "Anki mizzi yi coppa, kono kandaane teezikadí ki zimolo*." Injino mañ kun d'aaniya kun di suuniyo ita sulfi dōj kun wolliyo t'edagun isiyo a kandaane, wo de ki moo me kun ki d'aaniya kun gi di y' suuniyo ye munda wede i-kaza ita sulfi dōj Raa y'isiyo aŋkenño ej me!

⁴ Ita d'uwo dōj aŋkenño ej, kane dōj ulpi wo an

ki seedu urzi Raa ye, an tondiyo munda k'armika a kize nuñ Raa yi n'igibo. Wo armika ti doolo Raa y'an k'isa ye, daa ki armika ere Raa y'ize ti kaaga a nebi Zonas ye mañ.» Injino kane gen Isa yi'n iili, y'a inçgile.

Tookiyoy kuude a urzi dooyiso ki Pariziyen ti Saduseyen

(Markus 8.14-21; Lik 12.1-6)

⁵ Kane sanalliyagi an doopide ti kese bar Galile ti nee gen, an dundo an d'ambo mappa me.

⁶ Aame gen Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun koona mentikagi a orme wede ki Pariziyen ti Saduseyen me.»

⁷ Kane sanalliyagi an d'iise rootiyo ti tuddan, an'de: «Yi rootiyo injino kono in k'umbo mappa ye.»

⁸ Wo yo Isa rootiyadan gette y'a ti zuune, injino mañ y'anni tunde, y'ede: «Ki moo me kun di rootiyo ti tuddugun, kun k'umbo mappa ye me? Ki kotto kune zaapu k'addugun a Raa baata!

⁹ Ki kotto kune sulfi dōj ize gen, itadañ kun ki ti zuune ye botto! Kune un dunde baa a mappa paat wede an an di-dikkida a kuuli dupu paat, wo a onniyo gette oopiyo ki mappa dampayi miibi kun zikiti me?

* **16:3 16.3** Di kane Yawudiyagi aame an wolliyo peedo t'a t'ooriyo wo kandaane i t'isiyo teeze mañ, an d'eesiyo ume y'isa tasse beehiye. Wo ti soohe walak aame an wolliyo kandaane teezikadí ki zimolo mañ, an d'eesiyo anki mizzi yi coppa, gen a di kine injino ye.

¹⁰ Wo kune un dunde baa a mappa sarat wede an an di-dikkida a kuuli dupu pide, wo a onniyo gette oopiyo ki mappa dambayi deero miibi kun zikiti me?

¹¹ De mummino kune'ñ ita k'onamó kun gi di'n suunyo ye me? Aame n'un ruute, n'ede: "Kun koona mentikagi ti orme wede ki Pariziyen ti Saduseyen" genj, n'un rootiyo ti mappa ye.»

¹² Injino manj kane sanal-liyagi ita k'onamí an di'n zuune, yonj y'an ki rootiyo an di koone mentikagi ti orme wede an ki d'oofibe mappa ye, kaciñ y'an rootiyo ti dooyiso ere ki Pariziyen ti Saduseyen.

Isa min yonj wee wee?

(Markus 8.27-30; Lik 9.18-21)

¹³ Isa y'ingile ki geeger Sezare siido Pilip, aame y'iiney manj sanalliyagí y'anni tunde, y'ede: «A tukki nunj wede an n'ehe aa ulo wede enj, duwo an rootiyo nunj wee wee?»

¹⁴ Kane an i di'n gime onamí, an'de: «Doñ soñ an'de kee Zañ Batis, doñ ongo an'de kee nebi Eli, wo doñ ongo soñ an'de kee nebi Zeremi koo ise nebi ti diine nebiyagi doñ ti kaaga koo manj.»

¹⁵ Wo yonj y'an di ruute, y'ede: «De kune me, kun'de nunj wee wee?»

¹⁶ Simo wede an yi waaku sundí soo te Piyer yi di'n gime onamí, y'ede: «Kee

Almasi Raa yi biire, wo Ulo Raa zeere.»

¹⁷ Injino manj Isa yi di ruute, y'ede: «Simo ulo Zonas, unsuwo a kee kono dñerec gette a-t'iidiba ita'ñ wede tudde ye, a iidiba ita Meegó Raa a kandaane.

¹⁸ Wo anjkenj n'a di rooto keren, kee sundá Piyer, suma i-kaza "mokkolo", wo genj ekki mokkolo gettiyo n'a ti'n koona kane doñ ogiyo ti sundó me, kono an t'ise aakede boy wede nuñ n'oozige. A kane doñ ogiyo genj, ume ki doñ i t'inda batum i-k'ede toogo y'a ki'n ceera ye.

¹⁹ N'a di t'ela kerle wede ki Moziko Raa a beezá: Munda wede tuuku a siido k'a ti gitta manj, a kandaane Raa y'a di kettey, wo munda wede tuuku a siido ki t'iiza manj, a kandaane Raa y'a t'eezey.»

²⁰ Manj Isa a sanalliyagi y'an d'undirde kono a wenda soo tonj an i roota ye, yonj Almasi Raa yi biire me.

Rootiyo k'Isa a urzi k'untadí ti baldiyadí

(Markus 8.31-33; Lik 9.22)

²¹ Tiñ genj Isa y'an d'iise rootiyo keren a sanalliyagí, y'ede: «I dehu nunj n'a t'ette ki Zeruzalem, wo a ummey genj kane doñ i dokkiyo doñzinj, deero doñ sedeke ti doñ suuniyo k'oogoro, an t'elej urzi a duwo an di n' seedsey, an di n' dabirey baadañ, an a di n't'idey. Wo onniyo sire k'adsuwe manj Raa y'a ti n' baldey.»

²² Maŋ Piyer y'a y'irga si-idí, y'a y'iise aapudu, y'ede: «Aha Galmeega, kee Raa yi ki booho! Munda gen a aana ye!»

²³ Wo de yo Isa y'a-gime ki tukki Piyer wo yi di ruute, y'ede: «Kee Meeda siitandfani t'a-t'ûnne adda k'addá, ki ledđo dokki ti tuddó me! Kee a nuŋ mokkolo morkiye a munda wede n'aase me kono elk-isadá ti ere ki Raa soo ye, elkisadá ki dɔŋ tuddde.»

Urzi daaniya k'Isa
(Markus 8.34-9.1; Lik 9.23-27)

²⁴ Saŋ Isa y'an di ruute a sanalliyagi, y'ede: «Wede yi dehu y'a daane urzi nuuno maŋ, tuddí batum y'a ti ki-igira, ki unto ton y'a oyye y'a t'inda kono nuuno, wo y'a ni daane.

²⁵ İnjino wede tuuku yi dehu boohiyo tuddí k'aggadí maŋ, y'a ti dagga, wo de wede tuuku y'ooliyo tuddí kono nuuno maŋ, y'a t'utta.

²⁶ A wede koduwatú moo me suldi duniya pay y'anni t'oone, wo tuddí y'a ti dagge me? Wo ki kotto wede gen tuddí zooyatú oone, gen yi k'aane y'a ki t'ele munda y'a ki pelke tuddí ye!

²⁷ Derec, nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede ej, n'aa kimo ti maaleekiyagó adda daryika ere ki Meegó Raa, wo aame gen wede tuuku ton y'a t'ona munda wede

ni dehu ni-t'ela a naabadí ere y'ize gette.

²⁸ Derec iŋkino wo n'un di rooto: Doŋ ongonj ti diine kane doŋ ankeŋŋo ej an ki ti t'inda ki poone pay ye, an di n' wolla nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede ej, n'etto adda mozikadó me.»

17

Ume k'eda k'Isa a-gime
(Markus 9.2-9; Lik 9.28-36)

¹ İide onniyo zoot k'ita maŋ, Isa y'a-wiike ti yode Piyer, Zak wo leemadí Zan, y'an d'an d'ingile siidan k'ekki mokkolo sohoro.

² An iiney maŋ, a cfaanadan gen miŋ tuddí a-gime sittú, iŋkino ume k'edayí a iise ralita aa peedo wo kallagí a t'ize tuwardi kar aa toore.

³ A kaamiki, kane sanalliyagi ado gen an wolliyo bibiraw Muusa ti nebi Eli* an rootiyo t'Isa.

⁴ İnjino maŋ Piyer y'a t'ihina bizi, yi di ruute Isa, y'ede: «Galmee'ki nuŋ, bee-hiye'ŋ kine in di lekke a enŋŋo! Ki dehu maŋ, a ej n'un d'okkima daabagi ado, a kee soo, a Muusa soo, wo a Eli soo.»

⁵ Aame onamí y'a ki ti'n deŋge ye botto gen, i d'iido dondirso ti-tooriyo ti di'n ippe kane gen me. Wo t'adda dondirso gette an d'illiga golla, t'ede: «Ej Ulo nuuno ni y' giyye baadaŋ, ulbó

* **17:3 17.3** Muusa ti Eli gen kane nebiyagi, an likke ti kaaga, ki poone Isa y'a aana duniya.

unse ti yode me. Kun y'ollo!»

⁶ Aame sanalliyagi an illiga golla gettiyo maŋ, orgiso t'anni ziida baadaŋ an di zildsiti kaŋ ossiso.

⁷ Isa y'a d'iide sirpadan, y'an d'an buttite wo y'an di ruute, y'ede: «Kun t'oozoŋ, kun orgide ye!»

⁸ Maŋ kane an d'umbe edayaŋ, wo an wolliyo Isa siidí, wenda ti doolo umbo.

⁹ A cfeeguzan̄ t'ekki mokkolo, Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo, a munda wede iido kun wulle gen, a wenda soo toŋ kun rootey ye, bini baldfiya ki nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede en̄ ti diine dɔŋ unto.»

¹⁰ Maŋ kane sanalliyagi an di y' tunde, an'de: «Ki moo me dɔŋ suuniyo k'oogoro an di rootiyo, an'de: "Ki poone i kimo Eli doo miŋ, saŋ Almasi Raa yi biire kollo" me?»

¹¹ Isa y'an di'n gime ona-maŋ, y'ede: «Derec, Eli geŋ y'a etto, wo suldi pay y'an okkima a urzizaŋ.

¹² Wo kun ollo, n'un di rooto, Eli geŋ yoŋ yi t'iido baa, duwo an gi di y' zuune ye, yoŋ wede a etto me, wo an i-d'ize ulsu aa addan̄ i dehu. Geŋ iŋkino kay nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede enŋo toŋ, an di n' dabira.»

¹³ Iŋkino maŋ kane sanalliyagi an di zuune, yoŋ y'an rootiyo a tukki Zaŋ Batis, a tukk'Eli ye.

Eliyo beeko a ulo i-d'ede

siitan a eedí
(Markus 9.14-29; Lik 9.37-43)

¹⁴ Isa ti sanalliyagi adso an iiney a ume dɔŋ duuru maŋ, a ume geŋ i d'ede wede y'a d'iide sirpa k'Isa, y'a-dikke a cfaanadí

¹⁵ wo yi di ruute, y'ede: «Galmee'ki nun̄, k'iso adde kođuwo a ulo nun̄, yon i-d'ede amputput, yi dabirsa baadaŋ, onniyo ti y'ambu maŋ, ti-ti y' seddiyo adda k'uwwo ise adda k'ahu ton̄ maŋ.

¹⁶ N'an di y'umbo a sanalliyagá, wo de kane an k'iine an i k'ele beeko ye.»

¹⁷ Maŋ Isa y'a t'ihina bizi, y'a ruute, y'ede: «Kune dɔŋ ulpi wo kun ki ziipe addugun̄ a Raa ye. Nuŋ ti kaagine ni lekkiyo ti kune, wo de a nuŋ kun ki d'umbe ye! Geŋ n'a ombiŋa ki daayum koo ti kune me? Ulo kun o d'edi kenŋo.»

¹⁸ Isa y'a t'isfdise siitan gette, maŋ tod' t'a t'udde ti tukk'ulo me. Wo a kaamiki yoŋ y'a uune bee.

¹⁹ Iŋkino maŋ sanalliyagi an a d'iide sirpa k'Isa wo an di y' tunde siidaŋ, an'de: «Wo de ki moo me siitan gette kaye ay ki d'iine lommatú ye me?»

²⁰ Yoŋ y'an di ruute, y'ede: «Kun k'iine lommatú ye kono kune'ŋ zaapu k'addugun̄ a Raa baata. Derec iŋkino wo n'un di rooto: Ise zaapu k'addugun̄ a Raa gette t'aase neŋko aa ulo k'undumu sundí mutard toŋ maŋ, kun aane kun

i di roote a tokomo ette, kun t'eese: "T'umayí ej mi-deeto k'ummey", tonj manj tod' t'a-deete. Munda wede kun k'aane ye umbo.

²¹ Wo genj ita siitan ere kino ette, adsiyatú t'urzi tondiyo Raa wo ti lekkiyo ere onniyo muno daa k'ombo danjal.»

Rootiyo k'Isa ere ki sirwe a urzi k'untadí ti baldiyadí
(Markus 9.30-32; Lik 9.43-45)

²² Onniyo soo kane sanaliyagi an t'ugiyé pay a siido Galile, manj Isa y'an di ruute, y'ede: «Nuñ wede an n'ehe aa ulo wede ej, an di n't'eley a bey duwo.

²³ Kane an di n' t'idey, wo onniyo sire k'aduwe manj Raa y'a ti n' baldey.» Injino kane sanaliyagi an t'ize sommagi dondoñ.

Eliyo jibaaye ki Boy Raa

²⁴ Isa ti sanaliyagi an iiney geeger Kapernayim. Aame genj kane doñ seddu jibaaye ki Boy Raat an a d'iide sirpa Piyer wo an di y' tunde, an'de: «Wede dooyisagun jibaaye y'eliyo ko ki Boy Raa te?»

²⁵ Yo Piyer y'a ruute, y'ede: «Eyye, y'eliyo.» Sanj Piyer yi-t'iide k'adda boy, wo ki poone y'a t'ihina bizí genj, Isa y'a ruute, y'ede: «Simo kee elkisadá moo

me? Wee wee a t'ele jibaaye wo patanti a mozagi doñ a duniya ette? Doñ siido kunun, torgagi ko?»

²⁶ Piyer yi di'n gime onamí, y'ede: «Torgagi a t'ele me.» Manj Isa yi di ruute, y'ede: «Injino manj doñ siido an ki t'ele ye.

²⁷ Wo miñ kane doñ seddu jibaaye in ki ti'n kulkwa ye genj, k'odo ki biza bar, k'a seddoy tiwili k'adda k'ahu, wo puuniso ere k'ambeý ki poone gette k'a t'ohinoy bittú, ki-t'ooney tamma soos ere a t'idey ki jibaaye, k'a t'amboy wo ti tote gette k'a eloy jibaaye ki nuuno wo ki kee.»

18

Wede goole a jiire a Moziko Raa
(Markus 9.33-37; Lik 9.46-48)

¹ Aame genj kane sanaliyagi an a d'iide sirpa k'Isa wo an di tunde, an'de: «Wee wee goole a jiire a Moziko Raa te?»

² Manj Isa yi wiike ulo neñku, y'a y'ihira a dinayan,

³ wo y'a ruute, y'ede: «Derec injino wo n'un di rooto: Aame kun ki ti gima lekkiyaguñ wo kun ki t'iza aa inñi sunñi ye manj, Moziko Raa kun ki t'etta ye.

† 17:24 17.24 **Jibaaye ki Boy Raa:** Tode gette eliyo Yawudiyagi doñ kuuli wo ki daayum aame an tôwwo ozzine ada sire doo. Tamma ere ki t'ele ki jibaaye gette, tod'te zooyatú ki naabo k'onniyo sire ki wede. Kun wollo adda mattup ki Egzod 30.13-14. ‡ 17:26 17.26 A ozzinagi genj, eliyo jibaaye ti patanti torgagi, doñ siido ye. § 17:27 17.27 **Tamma soo:** I-tôwwo eliyo jibaaye ki doñ sire.

⁴ Injino manj wede yi-t'iza tuddí ñenku aa ulo enno manj, yode genño goole a jiire a Moziko Raa te.

⁵ Wede tuuku yi seedu ulo aa yode ej bey sire a sundó manj, genj aa yi seedu nunj batum.»

Sulđi dōj i-t'eliyo wedusu adda k'oldiko

(Markus 9.42-48; Lik 17.1-2)

⁶ «Wede tuuku yi t'eliyo adda k'oldiko wede soo ti diine kane dōj tasse a urzi zaapu k'adde a nuuno manj, a wede injino genj, dabar ere an i di kette assa meeda a golladí an ti y' seddse adda moyta bar gette, soodo sey ti ere yi t'ooney a daana Raa te.

⁷ Dabar a dōj duniya, kono i d'ede sulđi baadan an t'eliyo duwo adda k'oldiko. Derec, kane sulđi daayum ede dōj i t'eliyo duwo adda k'oldiko me, wo de dabar a yode wede i t'eliyo bakadí adda k'oldiko.

⁸ Aame beežá ise zindá koo a-da t'ettiyo k'adda k'oldiko manj, k'a-dékko k'a seddso dokki ti kee. Beehiye i jiire a kee zindá soo ise beežá soo wo k'a t'ooney lekkiyo ere ki daayum, bee minj k'a lekke beydanj sirwanj ise zonjanj sirwanj wo an ki ti seddsey adda k'uwwo ere t'oggiyo ki daayum.

⁹ Wo aame ersadá t'a-da t'ettiyo k'adda k'oldiko manj, k'a t'oodo k'a seddso dokki ti kee me. Beehiye i jiire a kee t'ersadá soo wo k'a t'ooney lekkiyo ere ki daayum, bee

minj k'a lekke edayá sire wo an ki ti seddsey adda k'uwwo ere ki dabar.»

Ono ombide a tukki damsса i digge

(Lik 15.1-7)

¹⁰ «Kun koona mentikagi, wenda yi kiigira wede soo ye ti diine kane dōj tasse a urzi zaapu k'adde a Raa me. Kun ollo, n'un di rooto, kane genj maaleekiyaganj an lekkiyo jep a daana Meegó Raa a kandaane me. [

¹¹ Derec, nunj wede an n'ehe aa ulo wede ej, n'iido'ŋ n'an t'ele uttiyo a dōj i digge adda k'oldikadanj.]

¹² Kun ollo taaya ettiyo wo kun d'elkito eego. Aakede wede'ŋ i-d'ede dambami meeda wo ere soo ti dinayanj t'a digge. Injino wede genj y'aase mummino me? Ki kotto dōj ada gessat makumu gessat genj yi d'ooli a ita tokomo, y'a t'ette dehutu ki ere i digge.

¹³ Derec injino wo n'un di rooto: Aame wede genj yi t'uuno manj, uñsuwadí ere a tukki damsса gette t'aase baadanj a ceere ki dōj ada gessat makumu gessat i ki digge ye genño.

¹⁴ Genj injino Meeguguj Raa a kandaane yi dehu wenda soo tonj i ki dagge ye ti diine kane dōj tasse a urzi zaapu k'adde a yode me.»

Aapudu tudde

¹⁵ «Aame leemadá wede i ziipe addí a Raa genj yi t'ize oldiko ti kee manj, k'odo ki y'oony wo ki rootoy

munda genj siggunj. Aame yi-k'illigey maŋ, leemadá ki ti y' gimo k'urzi wede beekiye.

¹⁶ Aame yi ki k'illigey ye maŋ, k'a waako wede soo ise dɔŋ sire toŋ maŋ, kun di y'oonyoy sey, kono suldfi pay genj kun ti'n t'ide a dsaana dɔŋ sire t'ado i wulle wo illiga doo*.

¹⁷ Aame kane geŋ y'an ki'n illigey ye maŋ, k'an t'ôodo taaya a dɔŋ ogiyo ti sundó. Wo ki dangu, aame kane genj yi ki'n illigey ye sey maŋ, ki y' wollo yoŋ genj aakede wede i ki suune Raa soo daŋŋal ye, wo aakede wede seddu jibaaye.

¹⁸ Derec iŋkino wo n'un di rooto: Munda wede tuuku a siido kun a ti gitte manj, a kandaane Raa y'a di kettey, wo munda wede tuuku a siido kun t'iiza manj, a kandaane tonj Raa y'a t'eezey.

¹⁹ Kun ollo, n'un di rooto sey: Aame a siido genj dɔŋ sire ti diinaguŋ an ti gitte onamaŋ kaŋ soo an di tonde Raa a munda tuuku tonj maŋ, genj Meegó Raa a kandaane y'an di y' t'ela.

²⁰ Derec, a ume tuuku dɔŋ sire t'ado wo a gili geŋ an t'ugiyē ti sundó maŋ, nunj a diinayaŋ.»

Ono ombide a urzi tambobino

(Lik 17.4)

²¹ Iŋkino maŋ Piyer y'a d'iide sirpa k'Isa wo y'a yi tunde, y'ede: «Galmee'ki nuŋ, aame leemadó y'o t'ize

oldiko maŋ, taŋ miibi ni-d'ise tambobino me? Bini taŋ sarat ko?»

²² Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Aha, n'a-ki roote bini taŋ sarat ye, wo n'a di roote bini ada sarat sarat, taŋ sarat.

²³ Kun ollo, Moziko Raa tod' ti deeyiso aa naabo mozigo yi dehu y'a wolle soŋko ere dɔŋ naabadí an i di t'ele.

²⁴ Iŋkino maŋ yi-t'iise, ki poone an i di wiiko wede i di t'ele soŋko baadaŋ baadaŋ ki k'aane ki ti kize ye.

²⁵ Wede genj, i-k'ede munda ye yi di t'ele soŋko ki galmeegí me. Iŋkino maŋ galmeegí y'an di ruute a dɔŋzí, y'ede: "Wede ej kun ti y'owol, eddí, iŋŋizí wo suldfizí pay kono a-ti t'ide a soŋkadó."

²⁶ Maŋ wede naabo genj y'a iire a zoŋ galmeegí, wo yi di ruute, y'ede: "K'ambo om̄biŋe a nuuno me, soŋkadá nuŋ n'a-ti kima pay."

²⁷ Galmee'ki wede naabo genj i di t'ize sommagi, soŋko ere yi di t'ele yi-d'iili mentú, maŋ wede naabo y'a iŋgile.

²⁸ Aame wede naabo genj ti di mozigo yi t'udde maŋ, an a-t'ikkima ti wede ume naabadaŋ soo, yoŋ geŋ i-d'ede see ki soŋko miibi daŋŋal. Y'iide'ŋ yi di ziifa golladí biŋ wo yi di ruute, y'ede: "Seezá k'o y'eli."

²⁹ Man yo wede ume naabadaŋ soo genj, y'a iire

* **18:16 18.16** Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 19.15.

a zoñdí wo yi-d'obe bey, y'ede: "K'ambo ombine ti nuuno, seezó n'a yi t'ela."

³⁰ Wo de yo wede gen y'atuuge, wo ulsu a jiire sey yi-ti y' zicde dañgay koore seezí yi di y' t'ela gen me.

³¹ Aame kane doñ ume naabadañ soo gen an wulle inkino mañ, an t'ize sommagi dondoñ, an iide'n a galmeegan an i di t'iide taaya a suldi doñ pay ize gen me.

³² Inokino mañ galmeega gen wede naabo y'a yi wiike, wo yi di ruute, y'ede: "K'o ibi bey moñ seezá pay n'a-di y'iide minj, kacin kee wede naabo ulsu kino too!"

³³ Ki too mañ kee k'a dehe k'aase adde koduwo a wede naabo aa kee, aakede nuñ batum n'ize adde koduwo a kee."

³⁴ Wo galmeegí adda kulkuwadí ere baadan gette y'an di y'ele a bey k'asigiryagi, an di y' dabire adda dangay koore soñkadí yi di t'ela pay gen me.»

³⁵ Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Geñ inkino kay Meegó Raa a kandaane y'un isa me, aame wede tuuku ti diinaguñ yi k'iza tambobino a leemadí t'adde soo ye mañ.»

19

Dooyiso k'Isa a urzi
peeriyo

(Markus 10.1-12; Lik
16.18)

¹ Aame Isa ti dooyiso duwo y'a ti dñjge mañ, ti siido Galile y'a t'iiziga y'a-diipida ti siido Ziide ere ti dar k'ooye Zurden ti nee.

² Doñ duuru baadañ an di y' diine wo a ume gen y'an d'ele beeko a doñ k'eeni ti diinayañ.

³ Doñ miibi ti diine Pariziyeñ an a d'iide sirpadí kono an dehu an i d'ekke ikka t'urzi k'ono. Mañ kane an di y' tunde, an'de: «Oogiradin t'ele ko urzi ki peeriyo k'erewo, aame kule yi uune munda tuuku eddí t'ize wo ulbí i-k'ize unse ye mañ?»

⁴ Isa y'an di'n gime onamañ, y'ede: «Ki kotto kune kun gire ono doñ an riiñe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "T'ume k'eesiyo Raa yi ziipe suldi pay gen, y'ikkima an kule t'ere*."

⁵ Wo Raa y'a ruute sey, y'ede: "Kono kamo kule yi d'oola meegí ti meedí, y'a di ketta biñ ti eddí. Wo kane sire gen an t'isa tudde soot."*

⁶ Inokino mañ kane gen sire ye baa, an t'ize tudde soo. Geñ inkino mundsa wede Raa y'a ti gitte gen, wede tudde yi ki t'eeze ye.»

⁷ Kane Pariziyeñ an di y' tunde, an'de: «De ki moo me ti kaaga Muusa y'a ele urzi, aame wede yi-peere eddí mañ, yi di cekke mattup ki peeriyo yi di t'ele a beytú me‡?»

* **19:4 19.4** Kun wollo adda mattup ki Zenez 1.1,27. † **19:5 19.5** Kun wollo adda mattup ki Zenez 2.24. ‡ **19:7 19.7** Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 24.1.

⁸ Isa y'an di ruute, y'ede: «Muusa y'un ele urzi ki peeriyo k'erayguŋ kono a eego zakidi ere un d'ede gettiyo, para maŋ t'ume k'eesiyo iŋkino ye.

⁹ Wo kono k'iŋkino tonj n'un di rooto: Ki peeriyo k'erewo ulu, wo wede yi peere eddi genj, aame ti moone ti kule bakatú dajanjal! Para maŋ yi ti biira wo yi ziida erewo ti doolo maŋ, Raa yi yi wolliyo yon wede i moone t'ere bakadí.»

¹⁰ Kane sanalliyagi an i di ruute, an'de: «Aame wede yi peere eddi t'urzi soo dajanjal genno maŋ, genj ki ki ziida ye tonj bee.»

¹¹ Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Doŋ pay an k'aane an k'ambe ye a dooyiso ette, aane ambe kane doŋ soo Raa y'an ele urzi dajanjal.

¹² I d'ede urziyagi miibi doŋ i-t'eegirso kuuli an k'aane an ki sedse erayi ye me. Ki doŋ ongo moytan umbo t'ume k'ehiyadan too, doŋ ongo kokkiso t'urzi d'fuwo wo doŋ soŋ kane batum an ti seedu tuddaŋ aa moytan umbo kono Moziko Raa. Genj wede y'aane suunyio k'ita k'ono enno maŋ, yi ni suuno.»

Isa ti inni sunni

(Markus 10.13-16; Lik 18.15-17)

¹³ Saŋ maŋ d'fuwo an i di ziko inni sunni a Isa kono y'an d'i zaape beezi a eedan wo y'a tonde Raa kono kane,

miŋ kane sanalliyagi an ki dehu ye, an di'n edfisito d'fuwo genj me.

¹⁴ Maŋ Isa y'a ruute, y'ede: «Kun oolo inŋni ej an d'etto ki tuddó, kun ti'n eegire ye, kono Moziko Raa tod'te ki doŋ i deeyiso aa kane kino.»

¹⁵ Aame genj y'an di ziipe beezi a eedan, maŋ t'ume genj y'a ingilie ki daana.

Isa ti obulsu ki laale
(Markus 10.17-31; Lik 18.18-30; 13.30)

¹⁶ Saŋ i d'ede wede soo y'a d'iide sirpa k'Isa wo y'a yi tunde, y'ede: «Wede dooyisadey, munda wede bee-hiye n'aase moo me kono n'a t'oona lekkiyo ere ki daayum te?»

¹⁷ Isa yi di ruute, y'ede: «Ki moo me ki di n' tondiyo a munda wede bee-hiye me? Beehiye Raa soo dajanjal. Aame ki dehu k'a t'oona lekkiyo ere ki daayum maŋ, ki soodo urziyagi k'oogoro Raa.»

¹⁸ Wede genj yi di ruute, y'ede: «Kane miŋ doŋ tuuku me?» Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Kane enno: Ki tōwwo wedusu mirsi ulu, ki moone t'ere bakadá ise ti kule bakatú ulu, k'oogire ulu, ki rootiyo k'ono butte a tukki bakadá a daana booro ulu,»

¹⁹ ki elo suma a meegá ti meedá, wo ki d'angu ki geyyo bakadá aa ki geyyiso tuddá batum.»

²⁰ Obulsu yi di ruute, y'ede: «Kane genj pay ni'ni

seedu, wo o biite moo sey me?»

²¹ Isa yi di ruute, y'ede: «Aame ki dehu k'a-t'ette a munda wede aa Raa yi dehu maŋ, k'odo, suldfi dɔŋ a-d'ede'ŋ ki t'owilttoy pay wo soŋko k'an d'eloy a dɔŋ an k'ede munda ye, iŋkino k'a t'ooney laale wede ki kotto a kandaane. Saŋ k'a t'edi wo k'a ni daana.»

²² Aame obulsu genj y'illiga ono genŋo maŋ, y'a t'ize sommagi dondɔŋ kono yoŋ maaladi baadaŋ, saŋ y'a iŋgile.

²³ Maŋ Isa y'an di ruute sanalliyagi, y'ede: «Derec iŋkino wo n'un di rooto: Ooŋe baadaŋ a wede laale yi t'etey adda Moziko Raa te.

²⁴ Kun ollo, n'un di rooto sey: Ooŋe a ziŋzo ti-t'adse ti buldo rippile me, wo genj ooŋe baadaŋ a ceere sey a wede laale yi-t'etey a Moziko Raa te.»

²⁵ Aame kane sanalliyagi an illiga ono genŋo maŋ, an di ziida giggiraŋ wo an di ruute, an'de: «Iŋkino maŋ, genj a utta wee wee?»

²⁶ Isa yi di'n wolliyo yerere adda k'edayan wo y'an di ruute, y'ede: «Munda eŋ duwo an k'aane ye, wo d̄e a Raa suldfi pay i-k'ooŋe ye, y'aane.»

²⁷ Iŋkino maŋ Piyer y'a t'ihińa bizí wo yi di ruute, y'ede: «Ankeŋ k'ollo, kaye'ŋ suldfizey pay ay d'iilo wo ay di daaniya kee. De genj ki kaye aasa mummino me?»

²⁸ Isa y'an di ruute, y'ede: «Derec iŋkino wo n'un di rooto: A onniyo ere suldfi pay i t'isa awirdi genj, nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ n'a di kooney a kaakido moziko adda daryikadó. Wo aame genj kune dɔŋ kun ni daaniya, kune tonj kun di konditey ekki kaakidagi koomat makumu sire dɔŋ ki moziko, kun d̄ekkey booro a tukki boha bumbiyagi koomat makumu sire ki dɔŋ k'Izirayel.

²⁹ Wo wede tuuku yi iila boydfizi, ise zembadí kuuli erayi, meegí ti meedí, inŋizí wo dombfizi kono sundó maŋ, kane genj y'anni t'oona taŋ baadaŋ a ceera wo y'a t'ooney lekkiyo ere ki daayum.

³⁰ Doŋ baadan ankenno kane ki biza, saŋ an t'isa dɔŋ k'ita, wo doŋ baadan ankenno kane k'ita, saŋ an t'isa dɔŋ ki biza.»

20

Ono ombide a tukki dɔŋ naabo doome

¹ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Kun ollo, Moziko Raa tod' ti deeyiso aa naabo wede boy y'a t'udse ti soohe walak, kono yi-deho dɔŋ naabo y'a ti'n t'igiba k'adda doomizí k'inda sundan bin.»

² Aame dɔŋ naabo yi uune maŋ, an di ruute ti kane genj, y'an t'ela ranŋadaŋ, a wede soŋ a naabo k'oniyo soo soo, wo y'an igibe k'adda doomizí.

³ A peedo t'ize k'aadumu mesuwe maŋ, y'a uſſe sey, yi wolliyo dōŋ doolo an ti guune a bere dōŋ duuru, naabo an k'uune ye an del-liyo.

⁴ Maŋ yon y'an di ruute, y'ede: "Kune tonj maŋ kun t'odo naabo k'adda doomizó, wo n'un t'ela munda wede derec a ranŋagunj."

⁵ Maŋ kane an d'injile. Wede boy genj, a peedo t'ize diine wo a peedo t'ibbira tonj iŋkino, y'a uſſe sey dōŋ naabo yi d'uune, wo y'an di'n igibe k'adda doomizi.

⁶ A lohe maŋ y'a uſſe sey, yi d'uuney dōŋ doolo an ti guune a bere dōŋ duuru. Wo y'an di ruute, y'ede: "Ki moo me onŋugunj kun di y'engilso a eŋŋo daa naabo me?"

⁷ Maŋ kane an i di ruute, an'de: "Wenda y'ay ki ti'n ziki naabo ye." Yon y'an di ruute, y'ede: "Aa de genj, kune tonj kun engilo naabo k'adda doomizó."

⁸ A peedo t'a t'iire maŋ, wede boy yi di ruute a wede yeeriyyadí, y'ede: "K'odo, dōŋ naabo ki'n oozigi wo wede tuuku tonj ki-d'elo ranŋadí te, ki-t'eeso ti dōŋ a t'iide k'ita, k'a ti dengo ti dōŋ iiide ki biza."

⁹ Iŋkino maŋ kane dōŋ iise naabo a lohe gen an d'iido, wo wede yeeriyo genj y'an d'ele ranŋadaŋ a wede soŋ a naabo k'oniyo soo soo.

¹⁰ Aame iina kaaba ki kane dōŋ iise naabo ti souhe walak maŋ, an elkiyo

an t'oona baadaŋ baaki, kaciŋ kane tonj an d'uune ranŋadaŋ tiŋ wede soŋ a naabo k'oniyo soo soo pay.

¹¹ Aame wede yeeriyo genj y'an ele ranŋadaŋ maŋ, an d'iise gurgirſo a tukki wede boy,

¹² an'de: "Kane dōŋ a t'iido k'ita wo an niibe peedo soo tonj, kee k'an d'ele ranŋadaŋ aa ki kaye dōŋ iido ti soohe, ay niibe kee kee adda malla, ay d'urme bini peedo k'ooriyo."

¹³ Wo wede boy genj, a wede soo ti diinayan yi di'n gime onamí, y'ede: "Lanze ki nuŋ, n'a-k'isiyo ulsu ye, ki kotto kee in ti ruute ti nuŋ, n'a-t'ela ranŋa ki naabadá k'oniyo soo.

¹⁴ Iŋkino ki t'ambo gettiŋ ranŋadá k'engilo. Dōŋ iido k'ita tonj ni dehu ranŋadaŋ n'an t'ele aa ki kee.

¹⁵ Derec, nuŋ ti maaladó ette o ede urzi n'aase munda wede aa addó i dehu kunun, a beehiyko ere n'isiyo gette kee ki kolbiso ko?"

¹⁶ Wo Isa y'a ruute sey, y'ede: «Iŋkino maŋ dōŋ ankenno kane k'ita, sanj an t'isa dōŋ ki biza, wo dōŋ ankenno kane ki biza, sanj an t'isa dōŋ k'ita.»

*Ono k'Isa dōŋ k'aduwē a urzi k'untadí ti baldiyadí
(Markus 10.32-34; Lik 18.31-34)*

¹⁷ Isa yi-kili ki Zeruzalem maŋ, y'a-wiike sanalliyagi kane koomat makumu sire, y'an irga siidaŋ, a urzi y'an di ruute, y'ede:

¹⁸ «Kun ollo, in ti kili ki Zeruzalem wo nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede ej, an di n' t'eley a bey deero dōŋ sedseke ti dōŋ suuniyo k'oogoro. Kane genj t'urzi k'onamaŋ nuŋ booro t'a ni seedey ki tōwwo,

¹⁹ wo an di n' t'eley a bey dōŋ kane Yawudiyagi ye, kono an di n' t'okkey maade, an di n' gorpipey ti marpa wo an ti n' taakey ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko. Wo onniyo sire k'aduwē maŋ, Raa y'a ti n' baldey.»

Tondiyo ki mekk'inŋni Zebede
(Markus 10.35-45; Lik 22.25-27)

²⁰ Inokino maŋ mekk'inŋni kuuli ki Zebede, t'inŋnitú genj t'a d'iide sirpa k'Isa, wo t'a dikke faanadí kono t'a yi tonde.

²¹ Maŋ Isa y'a ti tunde, y'ede: «De konj mi dehu moo me?» Tod' ti di ruute, t'ede: «Ni dehu k'a t'ele urzi, onniyo ki t'iida mozikadá maŋ, inŋnizó sire ej k'a ti'n zappey soŋ a ammidadá, soŋ a geeladá.»

²² Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Munda wede kun tondiyo, kun ki y' suune ye. Kun aana kun siba ko kop ki dabar wede nuŋ ni siba me?» Maŋ kane an i di ruute, an'de: «Eyye, ay aana.»

²³ Yonj y'an di ruute, y'ede: «Derek, kop ki dabar wede ni siba genj kun siba. Wo de ki ume konso wede a ammidadó soŋ a geeladó genj, urzi

yonj a bey nuuno ye, ume genj yoŋ ki kane dōŋ Meegó Raa y'an ikkima.»

²⁴ Aame kane sanalliyagi dōŋ koomat genj an illiga maŋ, an di-gulkewe ti kane zemba sire genŋo.

²⁵ Maŋ Isa y'a ti'n wiike sanalliyagi genj pay ki faanadí, wo y'an di ruute, y'ede: «Kune kun suune, mozagi siidiyagi pay an d'ombo t'ekki donjan ti toogo, wo kane dōŋ deero an d'ombo t'ekki donjan t'urzi dokkiyo ere an d'ede.

²⁶ Wo genj a diinagun i dehu inokino a k'ise ye. Ki too maŋ, wede tuuku yi dehu y'a t'ise goole ti diinagun maŋ, yonj genj yi t'iso wede naabagun,

²⁷ wo wede tuuku ti diinagun yi dehu y'a t'ise ki biza maŋ, yonj genj yi t'iso bulagun.

²⁸ Genj inokino, nunj wede an n'ehe aa ulo wede ej, n'iidoŋ kono duwo on o-ki naabe ye, wo de n'iidoŋ n'an di naabe duwo wo n'a oyye n'a t'inda kono n'a t'addé dōŋ baadaŋ t'adda k'oldikadaŋ.»

Ohine k'eda konzayi sire a Zeriko
(Markus 10.46-52; Lik 18.35-43)

²⁹ Isa ti sanalliyagi t'adda Zeriko an a t'addé maŋ, dōŋ duuru baadaŋ an di'n daaniya.

³⁰ Maŋ i d'ede konzayi sire an ti guune a biza k'urzi. Aame an illiga engilso genj Isa maŋ, an d'iise dollite,

an'de: «Galmeegey, kee Wede ti biza bumbu Dawut, k'iso adde koduwo a kaye!»

³¹ Kane doj duuru an di'n eddisito kono an d'anniga, wo kane konzayi an a dolle baadaq i ceeriyo, an d'eesiyo: «Galmeegey, kee Wede ti biza bumbu Dawut, k'iso adde koduwo a kaye, k'iso adde koduwo a kaye!»

³² Maŋ Isa y'a t'ihira, y'anni wiike wo y'an di ruute, y'ede: «Kune kun dehu n'un d'ise moo me?»

³³ Kane an di ruute, an'de: «Galmeegey, ay dehu edayey a-t'ihina.»

³⁴ Isa i di t'ize sommagi, y'an di buttite a edayaq. A kaamiki, edayaq a t'ihina an di wolliyo, maŋ an di y' diine.

21

*Ettiyo k'Isa ki Zeruzalem
(Markus 11.1-11; Lik 19.28-40; Zaj 12.12-16)*

¹ Isa ti sanalliyagi an iiney goppon ki Zeruzalem, a sirpa k'ille sundutú Betpaze, wo a sirpa mokkolo k'Inda k'Olibiye. A ume gen yi d'igibe sanalliyagi sire,

² wo y'an di ruute, y'ede: «Kun'do k'adda k'ille ere a faanaguŋ gettiyo. Kun iiney, kesiko kun t'ooney buuru kettiyo, t'ulutú a sirpa. Kun t'eezi, kun o di'n arkidi.

³ Aame wenda y'un ruutey munda maŋ, kun d'eeso: "Burdari ej i dehu

Galmeega." Maŋ kesiko wede geŋ burdari y'un d'oolo, kun d'engilo.»

⁴ Geŋ a iina kono a-t'ette a ono doj nebi yi ruute ti kaaga, y'ede:

⁵ «Kun an rooto a doj geeger Siyon gen: Enno mozigagun me, y'ettiyo ki tuddugun ti buuru, yon addí tasse y'a ti gilo ekk'ulo buuru, seysu ki sarkiya k'attidi*.»

⁶ Inokino maŋ kane sanalliyagi sire gen an d'ingile, wo an t'izo munda wede Isa y'an ruute an d'iso me.

⁷ An t'irkido buuru t'ulutú an d'iido, an a-ti gikkite kallagaq doj deero a dar burdari wo Isa y'a-ti gili eego.

⁸ Kane doj duuru gen, doj baadaq ti diinayan an di gikkite kallagaq doj deero a urzi, doj ongoŋ an dimbo puutagi k'inda an di gikkite a urzi kay†.

⁹ Kane duwo doj i sooru faanadí ti doj i yi daaniya gen, pay kaŋ soo an di dollite, an d'eesiyo: «Tamma a Wede ti biza bumbu Dawut! Beeko Raa ti koona a ekki wede ettiyo ti suma Galmeega Raa‡! Tamma a Raa t'awwa a kandaane!»

¹⁰ Aame Isa yi t'iide adda Zeruzalem maŋ, kane doj geeger pay an d'iise okkito kenno kenno, an di tondiso ti tuddaq, an'de: «De yo ej wee wee?»

* 21:5 21:5 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 62.11 wo Zakari 9.9. † 21:8 21:8 Kakkisa kallagi ti dambu puutagi k'inda a urzi gen, i-kaza an i eliyo suma a Isa.
‡ 21:9 21:9 Kun wollo adda mattup ki Soom 118.26.

¹¹ Maŋ kane dɔŋ duuru an an di ti'n gime onamaŋ, an'de: «Er̄ nebi Isa, ti geeger Nazaret ki siido Galile.»

*Lomme dɔŋ suuk t'adda booro Boy Raa
(Markus 11.15-19; Lik 19.45-48; Zan 2.13-16)*

¹² Saŋ Isa yi-t'iide a booro Boy Raa, wo y'an ilmiti kane dɔŋ isiyo suuk ti dɔŋ k'owilte pay a ume geŋno. Y'an di gippirde taabulyagi ki dɔŋ pelkiyto soŋko ere ettiyo ti siidiyagi doolo, wo ti kaakidagi dɔŋ k'owilte deere.

¹³ Maŋ y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo, ono enj an riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Boozó enj an di y' waaka boy wede ki tondiyo Raa." Wo de kune, kun di y'ize urmi k'ombide dɔŋ k'oogire*!»

¹⁴ Aame gen i d'ede don konzayi ti dɔŋ jekese, an a d'iide k'ume k'Isa a booro Boy Raa, wo y'an d'ele beeko.

¹⁵ Kane deero dɔŋ sedeke ti dɔŋ suuniyo k'oogoro an wulle sulsi k'armika dɔŋ Isa y'ize me. Wo sonj an wulle inŋni an dollite a booro Boy Raa, an d'eesiyo: «Tamma a Wede ti biza bumfu Dawut!» Injkino maŋ, an di gulkuwe,

¹⁶ wo an i di ruute, an'de: «K'ollige dey ko, munda wede an rootiyo me?» Wo Isa y'an di ruute, y'ede: «Eyye n'ollige, wo kune ki

kotto kun gire munda wede an riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Kee k'aaze kono ti bize k'inŋni sunni ti dɔŋ odfiyo udu tonj, ki d'udde tamma†?"»

¹⁷ Maŋ yi'n iili, wo ti geeger yi t'udde, y'a ingile ki ille Betani y'a onno.

Duudiyo k'undumu sundí pigiye

(Markus 11.12-14,20-25)

¹⁸ Soggo ti soohe Isa yi kama ki Zeruzalem maŋ, aame genj mosogo t'a yi ziida.

¹⁹ Maŋ yi wulle undumu sundí pigiye a biza k'urzi, y'aa d'iide wo de y'iide'n inŋni umbo, yi d'uuney puttagi dsaŋjal. Injkino y'a ruute a undumu genj, y'ede: «Ti aŋki, inŋni ki ki t'eha ye baa!» A kaamiki pigiye genj a-biiha.

²⁰ Kane sanalliyagi an wulle injkino maŋ, an ziida giggiranj wo an di ruute, an'de: «De mummino a kaamiki enj miŋ, pigiye enj a-biiha kino me?»

²¹ Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Derec injkino wo n'un di rooto: Aame un d'ede zaapu k'adde a Raa wo adda k'addugun kun ki niikiyo ye maŋ, kun aane kun d'ise munda wede aa ni ize a pigiye enŋno. Wo kun aane sey kun i di roote a tokomo ette, "T'umayí en mi t'oozo mi t'ooro adda bar" tonj, genj a t'ise.

§ 21:13 21.13 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 56.7. * 21:13 21.13 Kun wollo adda mattup ki Zeremi 7.11. † 21:16 21.16 Kun wollo adda mattup ki Soom 8.3.

²² Suldī dōj pay kun tonda
Raa t'urzi zaapu k'adde a
yode genj, kun di'n t'oona.»

*Isa yi naabiya t'urzi
k'aaye?*

(*Markus 11.27-33; Lik 20.1-8*)

²³ Maŋ Isa yi-t'iide a booro
Boy Raa, aame genj y'a iise
dooyiso duwo. Injkino maŋ
kane deero dōj sedeke ti
dōj i dokkiyo Yawudiyagi,
an d'iido tuddí wo an di y'
tunde, an'de: «Kee k'isiyto
suldī enj t'urzi k'aaye? Wo
urzi enj a ele wee wee?»

²⁴ Isa y'an di'n gime ona-
maŋ, y'ede: «Nun tonj n'un
di'n tondo a munda soo
daŋŋal. Aame onamó kun
o ti'n gima maŋ, nun tonj
n'un ti y' kiza urzi wede ni
d'isiyto suldī enj me.»

²⁵ Aame Zaŋ duwo y'anni
zuyye batem genj, urzi iido
ti Raa kununj ti duwo ko?»
Maŋ an d'iise rootiyo ti tud-
danj, an'de: «Aame kine in
ruuta: "Iido'ŋ t'urzi Raa"
maŋ, yonj y'in di roota:
"Injkino ki moo me kun ki
d'umbe a ono Zaŋ ye me?"

²⁶ Wo aame kine in ruuta:
"Iido'ŋ t'urzi duwo" maŋ,
kine in d'ede orgiso a dōj
duuru kono kane pay genj an
elkiyo'ŋ Zaŋ yonj nebi.»

²⁷ Injkino maŋ Isa onamí
an i-ti'n gime, an'de: «Ay ki
suune ye.» Wo yode Isa tonj
y'an di ruute, y'ede: «Nun
tonj maŋ n'un ki y' roote
ye kay, wede o ele urzi ni
d'isiyto suldī enj me.»

*Ono ombide a tukk'inni
sire*

²⁸ Isa y'a ruute sey, y'ede:
«Kun ollo taaya ettiyo wo
kun d'elkito eego. I d'ede
wede soo injkino inŋnízí ku-
uli sire. Yonj y'iide'ŋ a ulí
ki kabba yi di ruute, y'ede:
"Ulo ki nuŋ, anki k'odo k'in
ti wolli doome k'inda bin."»

²⁹ Yo ulo genj yi-ti'n gime
onamí, y'ede: "Aha, ni k'ette
ye", wo taŋ booloŋ maŋ i
di t'ize attidi, y'a t'iide ki
doome me.

³⁰ Maŋ meega y'a iide
tukk'ulí wede soo me, wo yi
di ruute injkino kay. Maŋ yo
ulo genj yi-ti'n gime onamí,
y'ede: "Eyye mee'ki nunj,
k'oolo n'a t'ette ki doome
me." Wo kaciŋ y'a guune,
doome y'a k'iide ye.»

³¹ Maŋ Isa y'a ruute, y'ede:
«Ti diine kane sire genj, wee
wee i t'ize munda wede
meegí yi dihe me?» Kane
deero Yawudiyagi an i di'n
gime onamí, an'de: «Wede
ki kabba.» Injkino maŋ Isa
y'an di ruute, y'ede: «Derec
inkino wo n'un di rooto:
Kane dōj sedſu jibaaye
ti erayi dōj ooniyo ombo
bizaŋ t'itadaŋ genj, an un
uugume ki Moziko Raa te.»

³² Ni rootiyo injkino kono
Zaŋ Batis y'iido k'ume kune,
y'un di gize urzi lekkiyo
ere ki diine aa Raa yi dehu
tonj, kun ki d'umbe ye a
onamí me, wo de kane dōj
sedſu jibaaye ti erayi dōj
ooniyo ombo bizaŋ t'itadaŋ
genj, an d'umbe a onamí me.
Wo kune, kun wulle duwo

gen an umbe me, wo ton lekkiyagun kun ki ti gime ye kono kun d'ambe a onamí me.»

Ono ombide a tukki dōj naabo doome dōj ulpi

(Markus 12.1-12; Lik 20.9-19)

³³ «Kun ollo ono ombide ti doolo enno: I d'ede wede doome iñkino yi d'iite doome k'inda sundañ bin. Doome gen y'a ti y' cnuule ti waaya mongali, y'a d'ittiba sôole ki ñayyu k'inni k'inda bin genno, y'a d'ippe boy sohuru ki boddiyo. Mañ doome gen y'an d'ele duwo an di naabe sanj yon aggadí y'a t'amba, wo yon tuddí y'a ingile torguwo.

³⁴ Aame onniyo ki rakku k'inni k'inda bin t'iina mañ, y'a igibe dōj naabadí ki tukki dōj naabo doome genno, kono an i di t'elo aggadí ere k'inni k'inda bin an rikke te.

³⁵ An iiney mañ, kane dōj naabo doome'n an ti'n zidde dōj naabadí me: soñ an di y' gusse baadañ, soñ an di y'iide, wo wede k'aduwe an ti y' gikkite ti mongali y'a inda.

³⁶ Wede doome'n yi d'igibe dōj naabadí baadañ ti doolo a jiire dōj ti poone, wo kane genno ton dōj naabo doome an an d'ize iñkino kay.

³⁷ K'ita mañ y'an t'igibe ulí wo y'a ruute t'adda k'addí, y'ede: "Yon ej ulo k'addó, an i d'ottiley."

³⁸ Wo de aame kane dōj naabo doome'n ulo an yi wulle mañ, an d'iise rootiyto ti tuddañ, an'de: "Enno ulo wede doome i oopa me! In y'ôodo kono doome ej y'in d'oopa."

³⁹ Mañ ulo gen an di y' ziida, t'adda doome an di y'irkide ki toogo ki paate, wo an di y'iide.»

⁴⁰ Man Isa y'a tunde, y'ede: «Iñkino gen aame wede doome k'inda bin y'iina mañ, y'an d'isá mummino a dōj naabo doome gen me?»

⁴¹ Wo kane deero dōj sedeke ti dōj i dokkiyo Yawudiyagi gen an i di'n gime onamí, an'de: «Kane dōj ulpi gen wede doome y'iido mañ, yi ki wolla sommagañ ye, y'a ti'n t'ida wo doome k'inda bin gen, y'an t'ela a dōj doolo an di naaba, wo kane gen aggadí an i t'ela aame iina ume rakku k'inni k'inda bin mañ.»

⁴² Isa y'an di ruute, y'ede: «Ki kotto kune kun gire ono dōj an riiñe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

"Mokkolo ere dōj k'oozige boy an di zidde mentú gefte, tote gettiyo a t'ize mokkolo ere majjaanawa a jiire k'oozige boy te.

Munda gen iido ti Galmeega Raa, wo a kine in di wolliyo'n munda gen i jiire eego‡."

‡ 21:42 21.42 Kun wollio adda mattup ki Soom 118.22-23.

⁴³ Kono kamo kun ollo, n'un di rooto: Raa Mozikadí ti beezaŋ y'a-t'amba wo y'an t'ela a d'oŋ doolo, d'oŋ aana isa naabo beehiye ere yon yi dehu.

⁴⁴ Wede tuuku y'a t'iira ekki mokkolo gettiyo maŋ, y'a-damba, wo aame mokkolo gette ti-di t'iira a wenda maŋ, t'a ti y' noguma.»

⁴⁵ Kane deero d'oŋ sedeke ti Pariziyen an illiga ono ombide Isa yi rootiyo genno maŋ, an di zuune keren yi rootiyo ti kane me.

⁴⁶ Injino maŋ an di dihe urzi an di y' seeda, wo de an d'urgide a d'oŋ duuru kono kane duwo gen an elkiyo'ŋ Isa yon nebi.

22

Ono ombide a tukki tar-naape seedu

(Lik 14.15-24)

¹ Maŋ Isa y'an di ruute sey t'ono ombide, y'ede:

² «Moziko Raa tod' ti deeyiso aa naabo mozigo y'ize tarnaape a seedu k'ere k'ulí.

³ Yi d'igibe d'oŋ naabadí an di waako d'oŋ yi'ni wiike a tarnaape seedu k'ere k'ulí, wo kane an di-tuugo k'ettiyo me.

⁴ Injino maŋ yi d'igibe d'oŋ naabadí ti doolo, y'an di ruute, y'ede: "Kun'do kun an rooti a d'oŋ ni'ni wiike gen, kun'de: Galmeegey y'ede: Ombo ettú t'iide baa, kun t'edi tarnaape seedu. Bungarzó ti inŋni bungarí d'oŋ bokkidagi

îide k'aadumu mozagi ni-wildfite."

⁵ Wo kane d'oŋ yi'ni wiike gen seezaŋ ye, an di tiipe wede tuuku toŋ k'ume naabadí naabadí, soŋ k'adda doomizí, soŋ k'ume suukadí

⁶ wo d'oŋ soŋ an di zidde d'oŋ naabo mozigo, an an d'ize ulsu wo an a di'n îide.

⁷ Injino mozigo y'a gulkewe, y'a igibe asigiryagí an t'iido kane d'oŋ i t'iide d'oŋ naabadí, wo geegirzaŋ an a-t'uyyo.

⁸ Maŋ y'an di ruute d'oŋ naabadí, y'ede: "Ombo tar-naape seedu ettú t'iide, wo de kane d'oŋ ni'ni waaku gen an ki t'iide ye k'ombo me.

⁹ Injino maŋ kun'do k'urziyagi k'okkime, wo d'oŋ pay kun t'ooney a daanaguŋ gen kun ti'n waaki an d'isa tarnaape seedu."

¹⁰ D'oŋ naabo gen an d'ingile k'urziyagi k'okkime, wo d'oŋ an uune pay a daanadaŋ gen an ti'n wiiko, d'oŋ beehiye ise d'oŋ ulpi toŋ maŋ. Gen injino biino ki tarnaape seedu duwo an d'ûune boo.

¹¹ Saŋ maŋ mozigo yi t'iide adda biino y'a-t'eese d'oŋ yi'ni wiiko, aame gen yi wolliyo maŋ wede soo yi ki t'usso'ŋ kalle ki tarnaape seedu ye.

¹² Mozigo yi di ruute, y'ede: "Lanze ki nuŋ, kee kit'iido daa kalle ki tarnaape seedu mummino me?" Wo yo wede gen y'a k'ihina bizi ye.

¹³ Injino maŋ mozigo y'an

di ruute dōj naabo, y'ede: «Wede eñ kun yi soodō, kun ti kettito beydī ti zoñdī wo kun di sedfi ti paate adda zimolo, ume wede ki dollite môolo wo k'aadumu sina.”»

¹⁴ Mañ Isa y'a ruute, y'ede: «Ki kotto dōj Raa yi'ni waaku kane baadan, wo dē dōj yi biire i-t'etta Mozikadi kane baata.»

Eliyo jibaaye a mozigo goole ki Romeñ

(Markus 12.13-17; Lik 20.20-26)

¹⁵ İnkino mañ kane Pariziyen an a d'irga siidañ, an di ruute a tukk'Isa kono an i t'ekka ikka t'urzi k'onamí.

¹⁶ Sañ mañ an d'igibe dōj miibi ti diine sanalliyaganj ti kane dōj a ita k'Erod. An iide'ñ an i di ruute a Isa, an'de: «Wede dooyisadey, ay suune kee ki rootiyo ono dōj dñerec, ki dooyiso urzi Raa t'ono dōj dñerec, ki k'orgiso eda duwo ye, wo ki'ni wolliyo duwo geñ pay kañ soo.

¹⁷ İnkino k'ay ki ti rooti dñoo, elkiyadá moo a ono eñ me: A urzi k'oogiradiñ miñ jibaaye a mozigo goole ki Romeñ geñ k'eliyo kunuñ, k'eliyo ye ko?»

¹⁸ Wo Isa metiñkadañ y'a ti zuune, mañ y'an di ruute, y'ede: «Kune dōj bizigunj sire sire, dē ki moo me kun o d'ekkiyo ikka me?

¹⁹ Kun o k'eeli soñko tamma ere k'eliyo jibaaye n'a ki wolle dō?» Mañ an i-d'eele tamma soo.

²⁰ Wo Isa y'anni tunde, y'ede: «Undiso ti suma ekki tamma ette k'aaye?»

²¹ Kane an i di'n gime onamí, an'de: «Ki mozigo goole ki Romeñ.» Mañ Isa y'an di ruute, y'ede: «İnkino mañ munda wede ki mozigo goole ki Romeñ yoñ ki yode, kun i y'elo, wo munda wede ki Raa yoñ ki yode, kun i y'elo.»

²² Aame an illiga ono genño mañ, an di ziida gig-giranj. Mañ kane an di y'iili a umayí, an d'injile.

Tondiyo a urzi baldiya

(Markus 12.18-27; Lik 20.27-38)

²³ A onniyo gettiyo batum dñon miibi ti diine dōj an'ni waaku sundanj Saduseyenj geñ, an d'iide sirpa k'Isa. Kun suune kane Saduseyenj an rootiyo dñon i t'inda geñ an ki ti baldsa ye. İnkino Isa an di y' tunde, an'de:

²⁴ «Wede dooyisadey, Muusa yi riiñe ti kaaga adda mattup k'oogoro, y'ede: “Aame wede yi ziida erewo wo y'a inda daa magiñe mañ, mandaayawa gette leemadí y'a ti seeda kono an t'ehe inñi a suma ki wede inda geñño*.”

* **22:24 22.24** Kun wolliyo adda mattup ki Deeterenom 25.5-6. Di Yawudiyagi leema yi ziida erewo wo y'inda daa magiñe mañ, leemadí y'a ti seeda, wo ulo wede an t'eha ki kabba geñ, an i di zaape sundí a suma ki leema wede inda geñño, wo korbitayí ton a yode.

²⁵ Injino aakede di kaye i d'ede zemba kane sarat. Wede ki poone genj y'a ziida erewo wo y'a inda daa magine, injino leemadí wede ki sirwe y'a ti ziida mandaayawa gette.

²⁶ Wo leema genjno tonj y'a inda daa magine kay, wede k'adsuwe tonj injino, manj kane zemba sarat genj an ti duude wo an t'inda pay.

²⁷ Aame kane sarat genj pay an t'inda manj, tote erewo gettiyo tonj t'aa d'inda.

²⁸ Injino manj a onniyo ere donj i t'inda an ti balda genj, ti diine kane d'onj sarat genj erewo gette t'aasa k'aaye, kono kane pay genj minj kuluutú me?»

²⁹ Isa y'an di'n gime onamaj, y'ede: «Kune kun ti digge a elkiyaguñ, kono kun ki'n suune ye ita k'ono donj an riinje ti kaaga adda mattup ki Raa, ise toogo Raa tonj manj.

³⁰ Derec, a onniyo ere donj i t'inda an ti balda genj, kuuli ti erayi an ki sedda tuddan ye baa, wo de an di lekkey daa seddu aa maaleekiyagi a kandaane.

³¹ Wo a urzi baldiya ki donj i t'inda genj, ki kotto kun gire ono donj an riinje ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

³² "Nun Raa k'Ibirayim, k'Isaaka wo ki Yakup[†]."» Isa

y'a ruute sey, y'ede: «Raa genj yonj Raa ki doñ unto ye, yonj Raa ki doñ zeere[‡].»

³³ Kane doñ duuru illiga dooyisadí gette, an i ziida an di biyiso biyiso baa.

Urzi k'oogoro wede goole a jiire

(Markus 12.28-34; Lik 10.25-28)

³⁴ Aame Pariziyeñ genj an illiga Saduseyen Isa y'an ñide, bizañ an ki ti y'ohine ye manj, kane an iide'ñ an t'ugiyen kañ soó.

³⁵ Wo wede soo ti dinayanj, yonj wede suuniyo k'oogoro, y'a d'iide sirpa k'Isa, yi dehu yi-d'ekke ikka t'urzi k'ono, wo y'a yi tunde, y'ede:

³⁶ «Wede dooyisadey, adda mattup k'oogoro Muusa, urzi k'oogoro wede goole a jiire tuuku me?»

³⁷ Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «"Ki geyyo Galmeega Raazá ti addá pay, ti undá pay wo ti elkiyadá pay[§]."

³⁸ Geñ urzi k'oogoro wede goole a di jiire pay.

³⁹ Wo enñno wede ki sirwe tonj, yonj goole aa bakadí kay, "Ki geyyo bakadá aa ki geyyiso tuddá batum*."

⁴⁰ Ono doñ pay an riinje ti kaaga adda mattup k'oogoro Muusa, ti doñ ki nebiyagi

[†] 22:32 22.32 Kun wollo adda mattup ki Egzod 3.6. [‡] 22:32 22.32 Isa yi rootiyo, Raa genj yonj Raa ki doñ unto ye, yonj Raa ki doñ zeere: i-kaza kane doñ afo Ibirayim, Isaaka wo Yakup genj an t'inda ti kaagine ozzinagi baadanj ki poone Raa yi di roota a Muusa botto. Aame yi rootiyo kane zeere manj, genj i-kaza baldiya ede. [§] 22:37 22.37 Kun wollo adda mattup ki Deeteronom 6.5.

* 22:39 22.39 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 19.18.

gen, toogadaŋ tin urzi
k'oogoro sire enŋo.»

Almasi ti Dawut
(Markus 12.35-37; Lik 20.41-44)

⁴¹ Koore kane Pariziyen an lekkiyo ogiyo gen, Isa y'an di'n tunde, y'ede:

⁴² «Elkiyaguŋ moo me a tukki Almasi Raa yi biire me? Yon y'addo ti biza bumbu k'aaye?» Kane an i di'n gime onamí, an'de: «Yon y'addo ti biza bumbu Dawut.»

⁴³ Isa y'an di ruute, y'ede: «De gen mummino Dawut t'urzi k'Unde Raa y'a yi wiike Almasi "Galmeegí" me? Ni rootiyo inkino kono Dawut y'a ruute ti kaaga, y'ede:

⁴⁴ "Galmeega Raa yi di ruute a Galmeegó, y'ede:
K'edi ki-koona a ammidadó kino,
bini dōj k'aduzá n'an isa aa munda ki bita ti dandí zoŋdá†."

⁴⁵ Inkino maŋ Dawut yi yi waaku Almasi "Galmeega." De gen mummino Almasi y'a addo ti biza bumbu Dawut danjal me?»

⁴⁶ Ti diine kane Pariziyen, wenda soo toŋ i di kime onamí umbo. Wo ti onniyo gettiyo an d'urgife, an di y' tondite ti doolo sey me.

23

*Tookiyo kuude dōj duuru
ekki Pariziyen*

(Markus 12.38-40; Lik 20.45-47; 11.39-52)

¹ San maŋ Isa y'an di ruute dōj duuru ti sanal-liyagí, y'ede:

² «Dōj suuniyo k'oogoro ti Pariziyen, an d'ede urzi ki dooyiso k'oogoro Muusa.

³ Inkino maŋ kun ollo onamaŋ wo munda wede an un ruute gen kun t'iso. Wo de a urzi naabadaŋ kun ozire ye, kono munda wede an dooyiso gen an ki sooru eego ye.

⁴ Kane gen an di'n isiyo duwo ki toogo an di daane urziyagi k'oogoro dōj ti doolo kane batum an a zapu t'eedan t'ekki dōj ki Raa, sarkiyatú ooŋe aakede an kettiso attidi an a di zapu a dar duwo. Wo de a attidi gen, kane batum ti yilsadaŋ soo toŋ an ki dehu an a ki botte ye ki noogiyo duwo gen me.

⁵ Kane gen naabadaŋ pay gette an isiyo kono duwo an di'n wolle. Inkino an d'isiyo munda aakede laaya a ise goole ti dōj ongo an t'eliyto mattup k'oogoro adda an a di kettiso a zumbamaŋ wo a maydayzaŋ*, wo a boha

† 22:44 22.44 Kun wollo adda mattup ki Soom 110.1. ‡ 22:45 22.45 **Mummino Almasi y'a addo ti biza bumbu Dawut danjal me:** Gen i-kaza Almasi y'etto ti sirpa Raa, ti biza bumbu Dawut danjal ye. * 23:5 23.5 **Munda aakede laaya an t'eliyto mattup k'oogoro adda:** I-kaza munda wede kane Yawudiyagi dōj i seedu urzi Raa zakidí gen an okkime ki baace an t'eliyo mattup k'oogoro ere ki Raa adda, an di kettiso a maydayzaŋ wo ti zumbamaŋ, t'urzi gen an d'elkiyo a oogoro gette. Kun wollo adda mattup ki Egzod 13.1-16 wo Deeterenom 6.4-9; 11.13-21.

kallaganj ton an a d'isiyo
gozubo soñhirti i ceeriyo†.

⁶ Adda tarneaapagi a ume
k'ombo, an geyyiso an koone
a ume wede suma, wo adda
boydi dōj in di dooyiso,
an geyyiso an koone a ume
wede suma pây.

⁷ A bere dōj duuru tonj, an
dehu duwo an di'n t'eesite
ti ottilso, wo an di'n waake
“Wede dooyiso, wede dooy-
iso.”

⁸ Wo kune ti diinagun
wendsa y'oyya ye an di y'
waake “Wede dooyiso” me,
kono kune pay miñ zemba
kañ soo, wo wede dooyis-
aguñ miñ yonj soo dñajjal.

⁹ A siido ette wendsa
soo tonj kun di y' waake
“Meegey” umbo, kono kune
un d'ede Meega soo dñajjal,
yonj a kandaane.

¹⁰ Wo kune ti diinagun
wendsa y'oyya ye an di y'
waake “Mozigo” me, kono
kune un d'ede Mozigo soo
dñajjal, yonj Almasi Raa yi
biire.

¹¹ Wede goole a jiire ti
diinaguñ genj miñ yi koona
wede naabo ki kune.

¹² Wede tuuku tuddí yi ti
koliyo mañ, yonj genj Raa y'a
y'isa ñenku, wo wede tuuku
tuddí yi ti t'isiyo ñenko mañ,
yonj genj Raa y'a y'isa goole.»

*Dabar a kane dōj suuniyo
k'oogoro ti Pariziyen*

¹³ Isa y'a ruute sey, y'ede:
«Dabar a kune dōj suu-
niyo k'oogoro ti Pariziyen,

kune dōj biziguñ sire sire!
Kune'ñ a duwo kun an
t'appiya a biza k'ettiyo ki
Moziko Raa te. Kune batum
miñ kun ki t'ettiyo ye, wo a
dōj i dehu i-t'ette genj kun
an t'eegirso.

[

¹⁴ Dabar a kune dōj suu-
niyo k'oogoro ti Pariziyen,
kune dōj biziguñ sire sire!
Kune'ñ bey mandaydayi kun
t'ombo pay, wo kun eesiyo
tondiyo Raa mañ ki noko
nokot, kono duwo an un di'n
wolle. Kono kamo booragun
t'a kooney wehini a ceerey.]

¹⁵ Dabar a kune dōj suu-
niyo k'oogoro ti Pariziyen,
kune dōj biziguñ sire sire!
Kune'ñ k'ume tuuku tonj kun
d'engilso torguwo, a siido
wo t'ekk'ahu pây, k'ooniyo
wede soo dñajjal yonj
Yawudusu ye wo kun d'isiyo
y'a t'ise Yawudusu. Wo
aame yi t'isiyo Yawudusu
mañ, kun di y'isiyo wede
i t'iide k'ettiyo k'adda
k'uwwo i cfooliyo tañ sire
a jiire ti ere ki kune batum.

¹⁶ Dabar a kune dōj aa
konzayi i dokkiyo duwo, kun
di rootiyo, kun'de: “Aame
wedusu y'alzu ti Boy Raa
mañ, yonj genj onamí yi ki'n
ziida zakidi ye toñ i k'ise
mundu ye, wo aame y'alzu ti
dap ere adda Boy Raa mañ,
yonj genj i dehu onamí y'anni
seedfa zakidi.”

¹⁷ Kune dōj elkisaguñ
umbo wo aa konzayi, a jiire

† **23:5 23.5** Kane Yawudiyagi dōj i seedu urzi Raa zakidi genj, a booha kallaganj
an a d'isiyo gozubo soñhirti ki kuube wede fici, t'urzi genj an d'elkiyo a oogoro
ere ki Raa. Kun wolto adda mattup ki Nombire 15.37-41.

miŋ dap kunuŋ Boy Raa wede i-ti t'isiyo dap gette kamileŋ a daana Raa ko?

¹⁸ Wo kun di rootiyo sey, kun'de: "Aame wede y'alzu ti ume sedeke maŋ, yoŋ gen onamí yi ki'n ziida zakidi ye tonj i k'ise munda ye, wo aame y'alzu ti munda sedeke zaapu ekk'ume sedeke genno maŋ, yoŋ gen i dehu onamí y'anni seeda zakidi."

¹⁹ Kune doŋ aakede konzayi no, a jiire miŋ munda sedeke kunuŋ, ume sedeke wede i-ti t'isiyo sedeke kamileŋ a daana Raa ko?

²⁰ Geŋ inkino wede y'alzu t'ume sedeke maŋ, geŋ y'alzu t'ume sedeke genno wo ti suldi pay doŋ eego.

²¹ Wede y'alzu ti Boy Raa maŋ, geŋ y'alzu ti Boy genno, wo ti Raa wede i lekkiyo adda pây.

²² Wo wede y'alzu ti kandaane maŋ, geŋ y'alzu ti kaakido moziko Raa wo ti Raa wede i lekkiyo eego batum.

²³ Dabar a kune doŋ suuniyo k'oogoro ti Pariziyen, kune doŋ biziguŋ sire sire! Kune'ŋ a urzi zakka, kun d'eliyo zakka a Raa ki ita suldi doŋ sunni sunni i d'eliyo unsuwo a zaami, ise puutagi doŋ ki zaami tonj maŋ. Wo de suldi doŋ a jiire adda k'oogoro ki Raa, aakede munda wede kun

d'ise ki diine a duwo, isiyo k'adde koduwo a duwo, ti seedu daayum zakidi a urzi Raa, kane gen kun d'ooliyo a kese. Ki too maŋ ki poone kane genno doŋ kun d'ozire eego me, wo suldi doŋ sunni sunni tonj kun ki'n ooli ye.

²⁴ Kune doŋ aa konzayi i dokkiyo duwo, kune aame kun sobo ahu gen, tuude yi tooriro tonj kun di y'ambu, wo kaciŋ zinzo tonj kun ti soho.

²⁵ Dabar a kune doŋ suuniyo k'oogoro ti Pariziyen, kune doŋ biziguŋ sire sire! Kune'ŋ kulso ti bogoro kun t'opilso daaraŋ beehiye, wo adda'ŋ ôoniyo boo ti tama wo ti suldi doŋ ulpi tud-duguŋ ti dehu.

²⁶ Kune Pariziyen doŋ aakede konzayi no, ki poone kulso kun t'opilo addutú kamileŋ doo miŋ, inkino maŋ dartú tonj a-t'isa kamileŋ pây.

²⁷ Dabar a kune doŋ suuniyo k'oogoro ti Pariziyen, kune doŋ biziguŋ sire sire! Kun deeyiso aa muuziyagi doŋ an an t'eliyo buuye tuware[‡] k'a wolle beehiye, kaciŋ t'adda'ŋ ôoniyo boo t'ossagi ki doŋ i t'inda, ti ita suldi doŋ pay ruumiyo.

²⁸ Wo kune tonj inkino, a eda duwo kun ti t'isiyo tud-duguŋ kune ki diine a daana Raa, kaciŋ biziguŋ sire sire

[‡] 23:27 23.27 Muuziyagi ki Yawudiyagi geŋ an an t'eliyo buuye tuware, kono a diddo tonj k'a ti wolle kereŋ, k'a ki ti kili t'eego ye. Wo sonj a urzi k'oogoro aame muuzo ki ti butte maŋ, a ki ti k'ise kee wede ganigi a daana Raa. Kun wollo adda mattup ki Nombire 19.16.

wo adduguŋ ôoniyo boo ti suldi dɔŋ ulpi.

²⁹ Dabar a kune dɔŋ suuniyo k'oogoro ti Pariziyen, kune dɔŋ biziguŋ sire sire! Kun aabudfu muuziyagi majjandani ki nebiyagi ti kaaga, wo a kane dɔŋ ki diine muuziyagaŋ kun ti'n raaniya murkic ti buuye,

³⁰ wo kun d'eesiyo: "Aame ti eda mongidagey gen̄ kaye ede maŋ, ay a ki ti kette kaŋ soo ye ti dɔŋ tōwwo nebiyagi me."

³¹ A onamguŋ ti suldi dɔŋ kun isiyo gen̄, i-kaza kune itaguŋ soo ti dɔŋ ïide nebiyagi me.

³² De iŋkino maŋ, kun d'odo t'iŋkino aakede ki maawugun̄ g'aaze!

³³ Kune aa mimbayi wo dɔŋ ulpi aakede maŋkikagi, ki kotto kun ki t'alda ye, booro t'un di'n seeda k'adda k'uwoo.

³⁴ Kono kamo kun ollo, n'un t'igibo nebiyagi ti dɔŋ suuniyo k'oogoro, wo duwo dɔŋ un di'n dooya urzi Raa. Doŋ soŋ kun ti'n t'ida, dɔŋ ongo kun ti'n taakita ekk'inda dɔŋ zappu ekk'eeban̄ kaŋ tontilko, dɔŋ ongo soŋ kun di'n gorpipa ti marpa adda boydi dɔŋ kun di dooyiso, wo kun di'n limmita geeger ti geeger.

³⁵ T'ume k'eesiyo duniya bini aŋki, kune Yawudiyagi kun ïide dɔŋ ki diine baadaŋ, wo kono ki puuzadan̄ gette kune Raa y'un

ti'n t'ela dangay. Ki poone kun ïide Abel wede ki diine, saŋ dɔŋ ti doolo bini Zakari ulo Barasi wede kun y'ïide adda booro Boy Raa, a diine Boy Raa ti ume sedfeke.

³⁶ Derec iŋkino wo n'un di rooto: Kane dɔŋ aŋkeñño ej Raa yi ti'n t'ela dangay kono ki puuzo kane pay gette..»

Môolo k'Isa kono Zerusalem
(Lik 13.34-35)

³⁷ «Wayya kune dɔŋ Zeruzalem no! Wayya kune dɔŋ Zeruzalem no! Kune dɔŋ i tōwwito nebiyagi, wo dɔŋ Raa y'un akkisa kun ti'n kakkisa ti mongali kun ti'n tōwwo. Nuŋ taŋ baadaŋ baadaŋ n'a dihe n'un ti'n tusse aa ôsso ti tussiyo innitú adda kambartú, wo dēe kun ki dihe ye!

³⁸ Iŋkino maŋ boyguŋ Raa y'un di y'oola§.

³⁹ Wo kun ollo n'un di rooto, ti aŋki nuŋ kun ki n' wolla ye baa, bini a t'ida onniyo ere kun di rooto: "Beeko Raa ti koona a ekki wede ettiyo ti suma Galmeega Raa*..»

24

Ono a urzi ruugiyio Boy Raa
(Markus 13.1-4; Lik 21.5-7)

¹ Isa yi t'ufde t'adda booro Boy Raa wo yi dehu y'engile maŋ, kane sanaliliyagi an a d'iide sirpadí

§ 23:38 23.38 Kun wollo adda mattup ki Zeremi 22.5. * 23:39 23.39 Kun wollo adda mattup ki Soom 118.26.

kono an i di kize majjaanika k'oozige Boy Raa.

² Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Pay eŋ kun wolliyo deŋ? Wo deree n'un di rooto, mokkolo soo toŋ t'ekki bakatú i ki lekka ye, pay a ruuga.»

Eesiyo ki dabar ere baadaŋ

³ Isa y'iiney ekki mokkolo k'Inda k'Olibiye, maŋ y'aguune siidí. Aame genj sanaliliyagi an a d'iide sirpadí wo an di y' tunde, an'de: «Kee k'ay ki ti rooti doo, suldi genj an aana woogo me? Wo moo me munda wede a kiza urzi kamadá ti onniyo ere duniya ti dæŋga me?»

⁴ Isa y'an di'n gime onamanj, y'ede: «Kun koona mentikagi, wenda soo toŋ y'un ti'n dagga ye.»

⁵ Derec, i d'etto doŋ baadaŋ an t'ambo sundó, wede tuuku toŋ y'a t'eesa: "Nuŋ Almasi Raa yi biire!", wo kane genj an di dagga duwo baadaŋ.

⁶ Kun d'olliga tarkuuse ki arka goppon, wo kun d'olliga rabila k'arka dokki. Aame genj kun koona mentikagi, kun addira ye. I dehu suldi genj an d'aane, wo aame genj a ki t'isa dæŋgiya duniya ye botto.

⁷ Doŋ siido soo ti siido soo te an deyya ti tuddaŋ, doŋ mozigo soo ti mozigo soo me an deyya ti tuddaŋ kay. I d'isa mosogo ti ḥoŋnirso siido adda siidiyagi baadaŋ.

⁸ Wo kane suldi pay genj, aakede kakkisa ere ki poone k'erewo addutú i t'umbe k'ehiyo.

⁹ İnkino maŋ duwo an un di'n t'ela bey doŋ k'aduguŋ kono an un di'n dabira wo an un ti'n t'ida. Wo kane doŋ siidiyagi pay an un di'n olmidſa kono kun umbe a sundó.

¹⁰ Aame genj doŋ baadaŋ urzi zaapu k'addaŋ a nuŋ an d'oola, kane genj an d'odſip̄a ita tuddaŋ ki sedduzaŋ, wo an d'olmida tuddaŋ.

¹¹ I d'adda doŋ baadaŋ an ti t'isa tuddaŋ aa nebiyagi, wo kane genj an dagga doŋ baadaŋ.

¹² A ume tuuku toŋ suldi doŋ ulpi genj an d'aagila k'aagulu, inkino geyyiso tudde toŋ t'a t'isa baata.

¹³ Wo de wede y'a ziida zakidi a urzizó bini dæŋgu maŋ, yode genj Raa y'a y'utta.

¹⁴ I dehu Rabila Majjaanawa ki Moziko Raa gette an di kizite adda siidiyagi pay, wo kane ita duwo pay toŋ an di t'olliga ti kuudan doo miŋ, sanj duniya t'a dæŋga kollo.»

Onniytagi doŋ etto ki dabar baadaŋ

(Markus 13.14-23; Lik 21.20-24)

¹⁵ «Kune kun di wolla munda wede ulsu k'a y'azzira wo yi lattiya, genj a-t'etta a ono doŋ ti kaaga nebi Daniyel yi ruute, munda genj an ti y' zaapa adda Boy Raa

a ume wede kamilen. Wede i gariya ono ej eedí ti'ni soodo beehiye.

¹⁶ Aame genj kane doj adda siido Ziide an t'ombo k'ekki mongali.

¹⁷ Wede y'a ti gili yi-guune t'ekki dangayadí* maŋ, yon genj yi-deega ambu munda adda dangay ye, yi t'ombo.

¹⁸ Wo wede yon adda doome maŋ, yi t'ombo, yi kima boy ambu kallayí wede goole ye.

¹⁹ A onniytagi genj aasa dabar baadaŋ a kane erayi dɔŋ mahuwagi ti dɔŋ innizaŋ an oodiyo!

²⁰ Kun tondo Raa kono okkagun t'a k'isa a ume reele, ise a onniyo ere ki puukiyadiŋ ye.

²¹ Injkino maŋ dabar gette t'aasa oone baadaŋ. T'ume k'eesiyo duniya bini ankenno, dabar inkino i k'ize ye, wo ki daana tonj i k'isa ye.

²² Aame onniytagi dɔŋ ki dabar genj Raa y'a ki'n ëhira goppoŋ ye maŋ, wede tudde soo tonj umbo a lekka zeere me. Wo ki kotto onniytagi genj y'an ëhira goppoŋ kono dɔŋ yi biire ki yode.

²³ Injkino maŋ aame wenda y'iisa: "Almasi Raa yi biire, yon a enno!" ise "Yon a ummey!" maŋ, kune onamí kun amba ye.

²⁴ Ni rootiyo inkino kono i d'adda duwo an ti t'isa tuddan aa Almasi Raa yi biire,

wo ti duwo an ti t'isa tuddan aa nebiyagi. Kane genj an d'isa suldi k'armika ti suldi dɔŋ i ceeriyo eego, aame urzi ede maŋ kane an di dagga duwo dɔŋ Raa yi biire ki yode, wo an ki d'aana ye.

²⁵ Kun ollo, suldi ej n'un ti'n ruute ki poone an d'aana.

²⁶ Injkino maŋ, aame an un ruuta, an iisa: "Kun ollo, Almasi Raa yi biire, yon adda baldfa!" maŋ, kun'ta ye, ise wenda y'un ruuta, y'iisa: "Kun ollo, yon yi t'umbida a enno!" tonj maŋ, kun amba ye a onamí me.

²⁷ Derec, aa kun woliyo mizzi y'omile i-ti tooriyo kandaane ti kese peedo gekoliyo bini peedo k'ooriyo genj, aaniya ki nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede enno tonj, t'aasa inkino kay.

²⁸ A ume wede nuune yi t'udiga genj, zumbi tonj ti t'ogiya angenno..»

*Kama ki yo wede an y'ehe
aa ulo wede*

(Markus 13.24-31; Lik 17.23-24; 21.25-31)

²⁹ «Onniytagi dɔŋ ki dabar genj an t'ingila lewwet maŋ, peedo ti ki toora ye, tere yi ki toora ye, moldali an sildita ti kandaane, wo suldi dɔŋ an d'ede toogo a kandaane, Raa y'a ti'n gozziga.

³⁰ Aame genj a kandaane i d'isa munda a kiza kama ki nuŋ wede an n'ehe aa ulo

* **24:17 24.17 Yi-guune t'ekki dangay:** I-kaza a siido k'Izirayel genj duwo dangaydayzaŋ awhiŋan patal, kono a ume munoo an a di koliyo t'ego, an di lekkiyo wo an d'isiyo naabadaŋ.

wede enno. İnjino ita duwo pay addā duniya an dillita möolo wo an di n' wolla nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede ej, ni kama ti kandaane ekki dondirso ti toogo ere pay wo ti daryika ere o d'ede.

³¹ Maaleeka y'a baaha parre ti kandaane, n'a t'igiba maaleekiyagó k'adda siidiyagi dōj a duniya itatú pide, an di t'ogiya dōj ni biire.»

*Ono ombide a tukki tormo
(Markus 13.28-31; Lik 21.29-33)*

³² «Kun wollo wo kun elko a ono ombide dōj a tukki tormo ettiyo: Aame tormo t'eesiyo odsize wo puutagutú eesiyo roobiyo manj, genj kune kun suune adda k'adduguŋ kizini yon goppoŋ.

³³ Gej injino kay, kune tonj kun wulla suldi pay genj an iina manj, kun suuno kama ki nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede ej tod'te goppoŋ, aakede nuŋ a biza bumbuguŋ.

³⁴ Derec injino wo n'un di rooto: Doj ankeŋno ej an ki ti t'inda pay ye, ki poone suldi pay genj an d'aana me.

³⁵ Kandaane kane ti siido an t'enjila, wo kane onamó an ki t'enjila ye, an di lekka ki daayum.»

Raa siidí i ti suune onniyo te

(Markus 13.32,35; Lik 17.26-27,34-35; 12.39-40)

³⁶ «Wo suldi genj an aana a onniyo tuuku koo, a peedo

ere tuuku koo manj, i suune yode Meega Raa siidí. Wenda doolo yi ki suune ye, ise maaleekiyagi a kandaane, ise Ulo Raa tonj manj.

³⁷ Munda wede ize ti kaaga a ozzinagi dōj ki Nowe genj, a kama ki nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede enno tonj, aasa injino kay.

³⁸ Adda k'onnitytagi dōj ti kaaga ki poone mizzi goole y'a coppa, ahu an t'ooma siido genj, duwo an d'ombo, an sobo, an seddu ti tuddan bini onniyo ere Nowe yit'iide adda tooko ere meeda a jiire.

³⁹ Kane ulbaŋ an k'oofdiyo a munda ye bini mizzi goole y'a guppe, ahu an t'iimi siido, injino duwo genj pay an t'inda adda k'ahu†. Gej aasa injino kay a kama ki nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede ej me.

⁴⁰ İnjino manj kuuli sire kane adda doome soo, wede soo genj an di y'ambla wo wede soŋ an di y'oola.

⁴¹ Erayı sire an massu kanj soo, ere soo an ti t'ambla wo ere soo an di t'oola.

⁴² İnjino kun lekko zeere, kono kun ki suune ye onniyo ere tuuku nuŋ Galmeeguguŋ ni kimo te.

⁴³ Ono ej kun ollo koduwo: Aame wede boy genj yi suune peedo ere tuuku a diddo wede k'oogire y'etto manj, y'a lekke zeere, yi k'ooli wede k'oogire yi-ki t'ette k'adda boozí ye.

⁴⁴ Genj injino kune tonj

† 24:39 24.39 Taaya ki Nowe k'a ti t'oone adda mattup ki Zenez 6.9-7.24.

maŋ kun koona mentikagi, kono nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede ej, n'etto a peedo ere tuuku kun ki ti suune ye.»

Wede naabo i seedu zakidi a naabadí
(Lik 12.42-46)

⁴⁵ «Inkino maŋ wede naabo wede i seedu zakidi a naabadí wo i-d'ede elkiyo gen, a yode genno galmeegí yi oola attidi pay ki d'on naabadí ongoŋ me, kono y'an t'ela ombadan aame peedo t'iida maŋ.

⁴⁶ Unsuwo a wede naabo gen me, aame galmeegí a kamadí yi y'uuna y'isiyo naabo gettiyo maŋ.

⁴⁷ Derec inkino wo n'un di rooto: Wede inkino gen galmeegí yi di t'ela attidi ki sulfizí pay a beezi.

⁴⁸ Wo de aakede wede naabo ulsu gen y'ilka adda k'addí, y'iisa: "Galmeegó en yi t'usso",

⁴⁹ wo yi t'iida taazu d'on an naabiya kaŋ soo, wo yi t'ussa a ombo ti sobito t'eebí d'on i sobo i ceeriyo eego.

⁵⁰ Maŋ galmeegí y'a aana a onniyo ere wede naabo gen yi k'elkiyo ye, wo a peedo ere yi ki ti suune ye.

⁵¹ Galmeegí yi di t'ela dangay ere zakidi wo yi t'ela aggadí aa ki d'on bizan sire sire, a ume wede ki dollite móolo wo k'aadumu sina.»

25

Ono ombide a tukki konazi koomat

¹ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Inkino maŋ Moziko Raa tod' ti deeyiso aa naabo konazi kaŋe koomat an di zikit lampiyagan an t'iide okkime ki kule yi seedu erewo.

² Ti diine kane konazi gen, d'on paat son elkiyadaŋ umbo wo d'on paat son an d'ede elkiyo.

³ Kane konazi d'on elkiyadaŋ umbo gen lampiyagan an t'ūnute t'egey wo ti doolo an a ki d'umbe ye a beezaŋ me.

⁴ Wo kane konazi d'on an d'ede elkiyo gen, lampiyagan an t'ūnute wo an a d'iipe egey adda kungilagaŋ.

⁵ Wo yo wede i seedu erewo gen yi-t'usso y'a k'iina kesiko ye, inkino maŋ kane konazi gen moone t'an di'n ziifa pay, an d'udige kuy.

⁶ A diddo meeda man an d'illiga dolle, an'de: "Kun ollo, kule wede i seedu erewo y'ettiyo! Kun t'adsi okkimayí!"

⁷ Inkino maŋ kane konazi pay gen an t'innite wo lampiyagan an di'n ikkima.

⁸ Kane d'on elkiyadaŋ umbo gen, an tunde a bey d'on an d'ede elkiyo, an'de: "Kun ay eeli egayguŋ kono lampiyagey i t'unto."

⁹ Wo kane d'on an d'ede elkiyo gen an an di'n gime onamaŋ, an'de: "Aha, in ki t'ida ye! Kun'do k'ume k'owilte, kun owili a kune me."

¹⁰ Kane an d'ingile an

d'owilo egey me, koore gen yo kule wede i seedu erewo, y'a iina. Maŋ kane konazi doŋ paat i t'ikkima tuddan gen, an t'iide k'adda boy tarneaape seedu ti yode kaŋ soo, wo biza y'an t'ippe ti kerle.

¹¹ Sanj maŋ kane konazi doŋ elkiyadaŋ umbo gen an d'iina, an d'iise dollite, an'de: "Galmeegey, Galmeegey, k'ay t'ohon!"

¹² Wo de yon y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: "Derec iŋkino wo n'un di rooto: Kune aŋ wenda n'un ki'n suune ye."»

¹³ Maŋ Isa y'a ruute, y'ede: "Inkino maŋ kun lekko zeere, kono onniyo tuuku ise peedo tuuku ere n'etto kun ki ti suune ye."»

Ono ombide a tukki doŋ naabo ado

(Lik 19.12-27)

¹⁴ «Wo soŋ Moziko Raa gette tod' ti deeyiso aa naabo wede boy iŋkino, yi dehu y'engile torguwo. Ki poone y'a engila gen, y'a wiike doŋ naabadí y'an d'ooli laalayí a beezaŋ.

¹⁵ A wede soŋ yi d'ele tammiyagi ki dap dupu paat, a wede soo yi d'ele tammiyagi ki dap dupu sire wo a wede soŋ yi d'ele tammiyagi ki dap dupu soo*, a wede tuuku toŋ yi-d'eele a toogadí toogadí, maŋ yon tuddí y'a iŋgile.

¹⁶ Wede galmeegí yi ele tammiyagi dupu paat gen, kesiko y'a iŋgile yi naabiya eego t'aa d'aagulu wo y'a d'uune t'eego tammiyagi dupu paat sey.

¹⁷ Wede galmeegí yi ele tammiyagi dupu sire toŋ iŋkino, y'a ti niibe y'a d'uune t'eego tammiyagi dupu sire.

¹⁸ Wo wede galmeegí yi ele tammiyagi dupu soo gen, y'a iŋgile y'iide'ŋ yi d'ittiba olde a siido wo soŋko galmeegí yi-t'umbida adda.

¹⁹ Galmee'ki doŋ naabo gen yi likko bini maŋ, sanj y'a aaho wo y'a dihe y'a wolle soŋko ere doŋ naabadí an i di t'ele.

²⁰ Wede galmeegí yi ele tammiyagi dupu paat gen, y'a d'iide sirpadí, yi-d'ele tammiyagi dupu paat doŋ y'uune t'eego genno, wo yi di ruute, y'ede: "Galmee'ki nuŋ, kee k'o iili tammiyagi dupu paat n'a niibe, n'aa d'uune tammiyagi dupu paat ti doolo, aŋken enno ki wollo."

²¹ Maŋ galmeegí yi di ruute, y'ede: "Geŋ koduwo kee wede naabo beehiye ki seedu zakidi a naabadá, kee a naabo ere boolon gettin k'a ti ziisa zakidi, aŋken n'a-ki ti zaapo a naabo ere baadan. K'edi, k'isa uŋsuwo ti nuŋ galmeegá."

²² Sanj maŋ wede galmeegí yi ele tammiyagi dupu sire

* 25:15 25.15 **Tammiyagi ki dap dupu soo:** I-kaza gurus ſaadaj suma wedusu y'a naabe k'ozzine koomat.

gen, y'a d'iide sirpadí yi di ruute, y'ede: "Galmee'ki nuŋ, kee k'o iili tammiyagi dupu sire n'a niibe, n'aa d'uune tammiyagi dupu sire ti doolo, aŋkeŋ enŋo ki wollo."

²³ Maŋ galmeegí yi di ruute, y'ede: "Geŋ koduwo kee wede naabo beehiye ki seedu zakidi a naabadá, kee a naabo ere boolon gettiŋ k'a ti ziida zakidi, aŋkeŋ n'a-ki ti zaapo a naabo ere baadan. K'edi, k'isa uŋsuwo ti nuŋ galmeegá."

²⁴ Maŋ wede galmeegí yi ele tammiyagi dupu soo gen, y'a d'iide sirpadí yi di ruute, y'ede: "Galmee'ki nuŋ, ni suune kee wehini a naabo me, ki d'aydu a ume wede ki ki giira ye, wo ki sokiyo a ume wede ki ki zire ye tonj maŋ.

²⁵ Injino n'a urgide, n'iide'ŋ ni d'ittiba olde a siido, tammiyagi dupu soo gen ni t'umbid'a adda, aŋkeŋ laalayá enŋo ki wollo."

²⁶ Wo galmeegí yi di'n gime onamí, y'ede: "Kee wede naabo ulsu wo golge, ki suune ni d'aydu a ume wede ni ki giira ye, wo ni sokiyo a ume wede ni ki zire ye.

²⁷ Injino ki moo me sonjkadó k'o gi di ziipe adda banki ye me, t'o d'aagila, a kamadó gen n'iido n'a-t'ambe ti jugulu."

²⁸ Injino y'an di ruute a kane donj a sirpadí gen, y'ede: "Tammiyagi dupu soo gen kun ti soodo, kun i elo

a wede i-d'ede tammiyagi dupu koomat.

²⁹ Derec, a wede i-d'ede gen, an i-t'eela t'eeego i di t'isa baadan a ceera, wo de a wede i-k'ede ye gen, mundazí wede boolon y'elkiyo yi t'oona tonj an i-t'amba.

³⁰ Wo ki yo wede a naabo kontilme gen, kun di seddi ti paate adda zimolo, ume wede ki dollite môolo wo k'aadsumu sina."»

Booro ere a onniyo k'ita

³¹ «A onniyo k'ita nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede enj, n'a-kimo adda mozikadó ti maaleekiyagi pay gen, n'a di koona a kaakido moziko adda daryikadó.

³² Ita duwo pay an di t'ogiya a daanadó, wo duwo n'a ti'n dokkida sire aakede wede k'elso y'âhuntu moodse ti dambami.

³³ N'an ooya kane donj aa dambami a beezó k'ammade, wo kane donj aa moodse a beezó ki geelo.

³⁴ Injino maŋ nuŋ mozigo n'an di roota a kane donj a ammidadó, n'a t'eesa: "Kun'di kune donj Meegó Raa y'un ti ziipe beeko, kun t'odo a Moziko Raa, tod'te yonj y'un t'ikkima a kune, t'ume k'eesiyo duniya too.

³⁵ N'un rootiyo injino kono aame nuŋ mosogo, ombo kun o d'eеле, aame nuŋ ôrme, ahu kun o d'eеле, aame nuŋ torgusu, kun di n'ziida bey sire.

³⁶ Aame nuŋ bontiliŋ, kun di n'usse, aame nuŋ tuddóeeni kun t'iide tondiyadó,

wo aame nun adda dañgay
ton kun t'iide wolliyadó.”

³⁷ İnjino maŋ kane dɔŋ
ki diine an o ti'n kima onamó, an t'eesa: “Galmeegey,
woogo me kaye ay gi di wulle
kee mosogo wo ay a d'eele
ombo me, ay gi di wulle kee
ôrme wo ay a d'ele ahu me,

³⁸ ay gi di wulle kee
torgusu wo ay gi di ziida bey
sire me, ay gi di wulle kee
bontiliŋ wo ay ki ti k'usse
me?

³⁹ Woogo me kaye ay
d'illiga kee tuddá eeni wo
ay d'iide tondiyadá me, ay
d'illiga kee adda dañgay wo
ay d'iide wolliyadá me?”

⁴⁰ Wo nuŋ mozigo n'an
di'n kima onamaŋ, n'a
t'eesa: “Derec iŋkino wo
n'un di rooto: Aame tuuku
kun ize munda soo a wede
soo ti diine zembadó duwo
an i k'eliyo suma ye genj, genj
kun ize a nuuno.”

⁴¹ Sanj maŋ nuŋ mozigo
n'an di roota a kane dɔŋ a
geeladó, n'a t'eesa: “Kune
dɔŋ eggŋ duudiyo, kun
ti ledfo ti tuddó me, kun
engilo k'adda k'uwwo ere
t'oggiyo ki daayum, Raa yi
mudſde a Meeda siitandani ti
maaleekiyagutú.

⁴² Dabar gette kun uune
kono aame nuŋ mosogo,
ombo kun o k'eele ye, aame
nuŋ ôrme, ahu kun o k'eele
ye.

⁴³ Aame nuŋ torgusu genj
kun ki n' ziida bey sire ye,
aame nuŋ bontiliŋ genj kun
gi di n'usse ye, aame nuŋ
tuddó eeni wo adda dañgay
genj wolliyadó kun k'iide ye.”

⁴⁴ İnjino maŋ kane ton an
o ti'n kima onamó, an t'eesa:
“Galmeegey, woogo me kaye
ay gi di wulle kee mosogo ise
ôrme, torgusu ise bontiliŋ,
ise ay d'illiga kee tuddá eeni
ise adda dañgay wo ay gi di
nuuge ye me?”

⁴⁵ Maŋ nuŋ mozigo n'an
di'n kima onamaŋ, n'a
t'eesa: “Derec iŋkino wo
n'un di rooto: Aame tuuku
mundsa soo kun k'ize ye a
wede soo ti diine kane dɔŋ
duwo an i-k'eliyo suma ye
genj, kune kun k'ize ye a
nuuno.”

⁴⁶ Wo kane genj an t'etta
k'adda dabar ere ki daayum,
wo kane dɔŋ ki diine
an t'oona lekkiyo ere ki
daayum.”

26

*Dehutu k'urzi ki tōwwo
k'Isa*

(Markus 14.1-2; Lik 22.1-
2; Zaŋ 11.47-49,53)

¹ Isa dooyisadí pay gette
y'a ti dīŋge maŋ, y'an di
ruute a sanalliyagi, y'ede:

² «Kune kun suune taranaap
payiŋ ki Pak genj a guute
onniyo sire maŋ y'a adſda,
aame genj nuŋ wede an
n'ehe aa ulo wede ej an di
n' seedſa, an di n' t'ela a
bey dɔŋ k'olmidayó, an ti
n' taaka ekk'undumu wede
zaapu t'ekki bakadí kaŋ ton
tilko.»

³ A onniyo gettiyo batum
deero dɔŋ sedeke ti kane
dɔŋ i dokkiyo Yawudiyagi an
t'ugiyen adda boy ki mozigo
goole dɔŋ sedeke sundí
Kayip.

⁴ Kane genj an t'îide onamañ pay kañ soo, Isa an di y' seeda ti metiñko ki tôwwadí.

⁵ Wo kane an di ruute, an'de: «Yoñ in ki y' seeda adda tarneaape kino ye, para mañ doñ duuru an in di'n t'ooziga ono.»

Obe k'egey doñ eediyadan unse ekk'Isa

(Markus 14.3-9; Zañ 12.1-8)

⁶ Isa yoñ a ille ki Betani adda boy ki Simo wede ti poone yoñ ki bitide,

⁷ an di guune ombo. Aame an ti guune genj, i d'ede erewo t'a d'iide sirpa k'Isa, a beytú ulo dingile an ikkima ki mokkolo sundutú albaatir, adda egey doñ eediyadan unse zooyayan ooñe baadañ, ti-t'ibi ekk'Isa.

⁸ Kane sanalliyagi an wulle inkino mañ, ulbañ an ki t'ize unse ye, an di rootiyo dinayañ, an'de: «De ki moo me ti ti'n lattiya egey me?»

⁹ Egey genj in aane in t'owila ti zooye wede ooñe baadañ, wo in an t'ele sonko gette a doñ an k'ede mundá ye.»

¹⁰ Isa y'a zuune mundá wede an rootiyo me, mañ y'a ruute, y'ede: «Erewo kun i-t'oode ulbutú ye, kono mundá wede t'o ize genj a nuñ unse.»

¹¹ Kane doñ an k'ede mundá ye genj an lekka daayum ti kune, wo de nuñ

ni ki lekka daayum ti kune ye.

¹² Tod' t'ibi egey doñ eediyadan unse a tuddó en, aakede ti n'ikkima ki poone an di n' t'ela adda muuzo.

¹³ Derec inkino wo n'un di rooto: A omagi pay adda duniya an kizita Rabila Ma-jjaanawa genj, erewo ette duwo an t'ida taaya a naabo ere tod' t'ize, wo sundutú a ki danda ye.»

Ziidas ti deero doñ sedeke
(Markus 14.10-11; Lik 22.3-6)

¹⁴ I d'ede wede soo ti díne sanalliyagi kane koomat makumu sire yoñ sundí Ziidas Iskariyot. Yoñ y'iide y'a uuney kane deero doñ sedeke,

¹⁵ wo y'an di ruute, y'ede: «Kun o-t'ela moo me, aame Isa n'un y'ela a beyguñ mañ?» Mañ kane genj an i di ruute an i di t'ela tamma ada g'ado*.

¹⁶ T'ume genj Ziidas y'a iise dehutu k'urzi wede kañ mumminio y'an di y' t'ela Isa a beezañ me.

Isiyo k'ombo tarneaape ki Pak

(Markus 14.12-16; Lik 22.7-13)

¹⁷ Onniyo ere ki poone ki tarneaape Yawudiyagi wede an d'ombo mappa daa k'orme gette t'iina mañ, kane sanalliyagi an aa d'iide k'ume k'Isa an di y' tunde, an'de: «A too me ki dehu ay

* **26:15 26.15 Tamma ada g'ado:** Di kane inñi k'Izirayel genj a t'ide suma ranña ki wede naabo ki tere pide. Kun wollo adda mattup ki Zakari 11.12.

in d'isey ombo tarndaapayin
ki Pak te?»

¹⁸ Yoŋ y'a ruute, y'ede: «Kun'do k'adda geeger di wede kino, kun t'odoy di yode wo kun i di rootoy, kun d'eesoy: "Wede dooyisadey y'ede, yoŋ onniyatí goppoŋ, wo di kee ay isa tarndaapayin ki Pak ti sanalliyagi me."»

¹⁹ Kane sanalliyagi an t'ize munda wede Isa y'an ruute me, iŋkino ombo tarndaape ki Pak an t'ize.

²⁰ A peedo t'a t'iire maŋ, Isa ti sanalliyagi kane koomat makumu sire gen an di guune ombo.

²¹ Aame an ombo genj Isa y'a ruute, y'ede: «Derec iŋkino wo n'un di rooto: Wede soo ti diinagunj y'a ni t'ela bey d'oŋ k'olmidayó.»

²² Kane sanalliyagi an t'ize sommagi dondonj, wo wede tuuku toŋ yi di y'tondiyo, yi d'eesiyo: «Galmee'ki nuŋ, nuuno ko, nuuno ko?»

²³ Yoŋ y'an di'n gime ona-
maŋ, y'ede: «Wede ay igibe
beezey kanj soo adda k'ooko
en, yode i ni t'ela bey d'oŋ
k'olmidayó me.»

²⁴ Derec, nuŋ wede an
n'ehe aa ulo wede enj n'a
t'inda, genj a-t'etta a ono d'oŋ
an riiŋe ti kaaga adda mattup
ki Raa a tukki nuuno.
Wo de dabar a yode wede i
ni t'ela bey d'oŋ k'olmidayó,
nuŋ wede an n'ehe aa ulo
wede enj me! Yode genj, an
ki y'ehe adda duniya ye toŋ
bee!»

²⁵ Ziidas wede i t'ela Isa
a bey d'oŋ k'olmidayí genj,
y'a yi tunde, y'ede: «Wede
dooyisadó, nuuno ko?» Isa
yi ti'n gime onamí, y'ede:
«Genj aa ki ruute.»

*Ombo ti sobo i-kaza tudde
ti puuzo k'Almasi*

(Markus 14.22-25; Lik
22.15-20; 1 Korent 11.23-26)

²⁶ Aame an ombo genj, Isa
y'a t'umbe mappa, y'a ruute
koduwo a Raa kono k'ombo
gette, maŋ y'a burke, y'an
d'ele sanalliyagi wo y'a
ruute, y'ede: «Ooho kun
soodo, kun t'oomo, ette
tuddó.»

²⁷ Saŋ y'a t'umbe kop
ti sobo adda, y'a ruute
koduwo a Raa kono sobo
gette, maŋ y'an d'ele wo y'a
ruute, y'ede: «Ooho kun
soodo, wede sonj yi d'oobo
d'oobo.»

²⁸ Ette puuzadó, puuzo ki
taasuwa ere Raa y'a ketta
ti duwo, to t'oňa ki d'oŋ
baadaŋ kono an t'oona tam-
bobino k'oldikadaŋ.»

²⁹ Wo kun ollo, n'un di
rooto, n'a t'iibe ti aŋki, ki
dzaana ni ki siba ye baa toote
k'inŋi bin me, bini onniyo
ere ni siba ti kune sey genj
toote wede aware k'inŋi bin
a moziko Meegó Raa.»

³⁰ Aame an t'iimi an aa
t'iibe maŋ, an d'ûure ôrdsari
tarndaape ki Pak†, saŋ an
t'udde an d'ingile k'ekki
mokkolo k'Inda k'Olibiye.

† 26:30 26.30 *Ôrdari tarndaape ki Pak*: Kane genj k'anni t'oone adda mattup
ki Soom 113-118.

Rootiyo k'Isa a urzi koogi-rayí

(*Markus 14.26-31; Lik 22.33-34,39; Zan 13.37-38*)

³¹ Maŋ Isa y'an di ruute a sanalliyagi, y'ede: «A didſo ettiyo batum, kune pay kun di n' kiigira a munda wede o aana gen me, kono ono en an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

“Wede k'elso n'a yi t'ida, wo tordo dambami a-teepa‡.”

³² Isa y'a ruute sey, y'ede: «Wo de saŋ Raa yi ti n' bilda maŋ, n'un d'ooguma kun di n' t'ooney a siido Galile.»

³³ Maŋ Piyer y'a t'ihina bizi, y'a ruute, y'ede: «Aame doŋ pay an ki giigira a munda wede a aana toŋ, nuŋ ti kee tak ni ki kiigira ye.»

³⁴ Isa yi di ruute, y'ede: «Derec iŋkino wo n'a di rooto: A didſo ettiyo batum, ki poone uzu y'a ôola gen, k'a roota ki ki n' suune ye, suune ye taŋ ado.»

³⁵ Maŋ Piyer yi di ruute, y'ede: «Ato, ni ki kiigira ye, aame ise k'unto toŋ n'a t'inda ti kee!» Wo kane sanalliyagi doŋ soo toŋ an ati ruute iŋkino kay.

Isa yon a Zesimaane

(*Markus 14.32-42; Lik 22.40-46*)

³⁶ Saŋ Isa ti sanalliyagi an d'iiney a ume sundí Zesi-maane, wo y'an di ruute, y'ede: «Kun ti koono kino, koore n'a-ledſe n'a tondey Raa gen me.»

³⁷ Maŋ ti yode y'a-wiike Piyer t'inŋni kuuli sire ki Zebede. Aame gen y'a t'ize sommagi dondoŋ wo ulbi idoodsiyo baadaŋ.

³⁸ Iŋkino yo y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ ej sommagi dondoŋ aa n'a t'inda, kun ti koono kino wo kun di lekko zeere ti nuuno.»

³⁹ Wo yo y'a-lidſe dokki booloŋ ti kane me, maŋ y'a t'uttile zumayí a siido, y'a iise tondiyo Raa, y'ede: «Mee'ki nuŋ, aame i t'ise maŋ kop ki dabar ej k'o ti y' ledſe ti tuddó me, wo toŋ maŋ pay gen a ki t'ise aa nuŋ ni dehu ye, wo a t'ise aa kee ki dehu.»

⁴⁰ Saŋ y'a-gime ki tukki sanalliyagi doŋ ado genno, wo yi'n uuna an udige. Maŋ Isa y'a t'inne Piyer wo yi di ruute, y'ede: «Kune'ŋ ki peedo soo toŋ kun k'iine kun ki likke zeere ti nuŋ ye!»

⁴¹ Kun lekko zeere wo kun tondo Raa, kono kun ki t'oora adda naamiya daggiya ye. Wede tudde gen a elkiyadí yi dehu y'aase munda wede beehiye, wo de tuddí toogatú baata.»

⁴² Ki sirwe Isa y'a-lidſe siidí sey, wo y'a iise tondiyo Raa, y'ede: «Mee'ki nuŋ, aame kop ki dabar ej k'o ti y' ledſe ti tuddó i ki t'ise ye n'a dabire do maŋ, i t'iso aa kee ki dehu.»

⁴³ Maŋ y'a-gime k'ume sanalliyagi sey, yi'n uuna an urme, edayan an ziida moone.

‡ 26:31 26.31 Kun wollo adda mattup ki Zakari 13.7.

⁴⁴ K'aduwē Isa yi'n iili y'a-lisde siidí sey, wo y'a iise tondiyo Raa iñkino sey.

⁴⁵ Mañ y'a-gime ki tukki sanalliyagi wo y'an di ruute, y'ede: «Kune kun moone pi, wo kun d'udigo baa! Anken peedo i guute goppon, wo nuñ wede an n'ehe aa ulo wede ej, an n'ele a bey dōn k'oldiko.

⁴⁶ Kun t'oozo, in enjile! Kun wollo, wede i ni t'ela a bey dōn k'olmidayó yi t'uddo.»

*Seedu k'Isa
(Markus 14.43-52; Lik 22.47-53; Zañ 18.2-11)*

⁴⁷ Isa onamí y'a ki ti'n dñge ye ñotto, aame gen Ziidas wede soo ti diine sanalliyagi kane koomat makumu sire gen, yi t'udsdo ti dōn duuru a itadí, a beysan kasigara ti dalyagi. Kane gen i'n igibo deero dōn sedeke ti dōn i dokkiyo Yawudiyagi.

⁴⁸ Yo wede y'an di y' t'ela Isa a bey dōn k'olmidayí gen, y'an di ruuto dōn duuru a munda wede y'aasey kono an di suuney ej Isa me, y'ede: «Wede kun wulley ni izey puuc a tobbisadí mañ, gen yode kun di y' soodsoy.»

⁴⁹ Kesiko Ziidas y'a y'zikke Isa kabbañ wo yi di ruute, y'ede: «Toosadá wede dooyisadó!» Mañ yi d'ize puuc a tobbisadí.

⁵⁰ Isa yi di ruute, y'ede: «Lañze ki nun, munda wede k'iido k'aase, ki y'iso.» Iñkino mañ kane dōn duuru an d'iiziga tuddí, an di y'ziifa.

⁵¹ Mañ wede soo ti diine dōn i daaniya Isa, y'a t'iidiba kasigaradí, y'adiikida wede naabo ki mozigo goole dōn sedeke, kuudí a dikke.

⁵² Iñkino mañ Isa yi di ruute, y'ede: «Kasigaradá ki ti t'elo saapatú, kono dōn pay i ñeyiso ti kasigara gen untadañ ton ti kasigara.

⁵³ Kee ki k'elkiyo ye, para'ñ ni dehu ni deyye mañ, n'a tonde Meegó Raa wo a kaamiki y'o-t'igibo maaleekiyagi dupiyagi baadañ?

⁵⁴ Wo de n'aase iñkino mañ, gen ono dōn an riiñe ti kaaga adda mattup ki Raa a tukki nuuno a ki t'ette ye. Gen i t'iso aa an rootiyo.»

⁵⁵ Aame gen Isa y'an di ruute a dōn duuru, y'ede: «De ki moo me kun d'ettiyo seeduzó wo tudduguñ kun t'ikkimo ti kasigaryagi wo ti dalyagi, aa nuñ wede k'oogire me? Para mañ nuñ miñ daayum ni ti konso ni dooyiso a booro Boy Raa, wo kun gi di n' ziida ye.

⁵⁶ Wo de suldi pay gen a iina kono a-t'ette a ono dōn nebiyagi an riiñe ti kaaga adda mattup ki Raa.» Mañ kane sanalliyagi pay an di y'iili, an t'umbe.

Isa a ñaana deero booro Yawudiyagi

(Markus 14.53-65; Lik 22.54-55,63-71; Zañ 18.12-18)

⁵⁷ Kane dōn i ziifa Isa gen an di-t'iide di Kayip mozigo goole dōn sedeke, a ume wede dōn suuniyo k'oogoro

ti dōj i dokkiyo Yawudiyagi
an t'ugkiye.

⁵⁸ Wo Piyer yi di y' daaniya Isa ti dokki, bini y'a iiney boy ki mozigo goole dōj sedeke, maŋ yi-t'iide y'a-guune a booro ti dōj naabo kono y'a wolle mummino a ti dāŋga me.

⁵⁹ Kane deero booro Yawudiyagi pay ti deero dōj sedeke, an di dehutu duwo an di rootite ono butte a tukk'Isa kono booro t'a yi seedsa ki tōwwadí.

⁶⁰ Dōj baadaŋ an iide'n an di ruutite ono butte a tukki yode, wo tonj munda an ki d'uune ye wede i di t'ide k'unto me. K'ita maŋ i d'iido dōj sire

⁶¹ an di ruute, an'de: «Ay illiga wede ej yi ruute, Boy Raa ej y'aane y'a kos-site, wo adda k'onniyo adō y'a y'ooziga sey.»

⁶² Maŋ mozigo goole dōj sedeke y'a t'iiziga, yi di ruute a Isa, y'ede: «Ono duwo an rootiyo a tukki kee ej, kee ki ki roote munda ye ko?»

⁶³ Wo yo Isa yi d'annugu dedde. Maŋ mozigo goole dōj sedeke yi di ruute, y'ede: «Nuŋ ni dehu k'a di nāame tuddá ti suma Raa zeere, k'ay ki ti rooti do, kee Ulo Raa, wo Almasi Raa yi biire ko?»

⁶⁴ Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Genj aa ki ruute. Wo kun ollo, n'un di rooto: Ti aŋki kun di n' wolla nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede ej, n'a-kooney a ammade Raa toogadí t'a jiire pay wo

kun di n' wolla n'a-kimo ekki dondirso a kandaane.»⁶⁵ İnokino maŋ mozigo goole dōj sedeke yi-ti gulkewe, kallagí y'a zittite, wo y'a ruute, y'ede: «Yon geŋ yi gilde suma Raa. In ki dehe wenda ti doolo wede illiga y'in ki roote sey ye baa! Kun illiga ti kuudugun yi gilde suma Raa me.

⁶⁶ Kune elkiyagun moo me?» Kane an i di'n gime onamí, an'de: «Munda wede yon y'ize ej i-iiide ki tōwwo.»

⁶⁷ İnokino maŋ an d'iise padcita lee a edayí wo an di gohiso kutuba. Dōj ongo an di y' battisa,

⁶⁸ an d'eesiyo: «Kee Almasi Raa yi biire, kee nebi maŋ, ki y'unto wede i ki diiŋe me!»

*Piyer y'a kiigira Isa
(Markus 14.66-72; Lik 22.56-62; Zaq 18.17,25-27)*

⁶⁹ Aame geŋ Piyer yi-guune ti paate a booro boy, maŋ i d'ede ere naabo t'a d'iide sirpadí ti di ruute, t'ede: «Kee tonj ti Isa wede ti siido Galile, kune soo.»

⁷⁰ Wo de Piyer y'a yi gi-giigira a daana duwo pay, y'a ruute, y'ede: «Konj munda wede mi rootiyo genj ti nu-unno ye!»

⁷¹ Saŋ maŋ y'a t'iiziga y'a t'adde, y'a t'ette ki biza bumbu, aame geŋ ere naabo ti doolo t'a yi wulle wo t'an di ruute a kane dōj a sirpatú, t'ede: «Yode ej ti Isa wede ti geeger Nazaret, kane soo.»

⁷² Piyer y'a yi giigira sey wo y'a-ti nîime tuddí, y'ede: «Wede ej ni ki y' suune ye!»

⁷³ Taŋ booloŋ maŋ dōŋ a ume genj an aa d'iide sirpa Piyer, an i di ruute, an'de: «Ki kotto, kee ton wede soo ti diine kane sanalliyagi k'Isa, ay ki zuune t'urzi golladá.»

⁷⁴ Injkino maŋ Piyer y'a-ti nîime tuddí, y'ede: «Wede ej ni ki y' suune ye! Para maŋ ono dōŋ ni rootiyo ej derec ye maŋ, a golladó!» Wo a kaamiki uzu y'a îile.

⁷⁵ Aame genj Piyer y'a ilke a ono dōŋ Isa yi ruute, y'ede: «Ki poone uzu y'a ôola genj, k'a roota ki ki n' suune ye, suune ye taŋ adfo.» Maŋ t'adda boy Piyer yi-t'udsde ti paate wo y'a iise môolo baadaŋ.

27

*Isa an di-t'ette k'ume Pilat
(Markus 15.1-2; Lik 22.66;
23.1; Zaŋ 18.28)*

¹ A biza soohe maŋ kane deero dōŋ sedeke pay ti dōŋ i dokkiyo Yawudiyagi, an t'ugkiye an di ruute a tukk'Isa, a urzi wede booro t'a yi seedsa ki tôwwadí.

² Maŋ an ti y' gittite, tñ genj an di t'iide, an i di y'ele a bey Pilat, yon Romen goole siido.

Unto Ziidas

³ Ziidas wede y'an d'ele Isa a bey dōŋ k'olmidayí genj, yi wolliyo'n̄ Isa booro ti y' ziida ki tôwwo, maŋ i di t'ize attidi. Y'a ziki tamma ada

g'ado gette, y'an d'iide deero dōŋ sedeke ti dōŋ i dokkiyo Yawudiyagi,

⁴ wo y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ ni t'ize oldiko, n'un di y'ele wede i k'ize oldiko ye a beyguŋ.» Wo de kane an di ruute, an'de: «Kaye seezey ye, a wollo kee baa.»

⁵ Injkino maŋ Ziidas soŋko y'a zibbe adda Boy Raa, wo y'a inŋile, y'iide'n̄ y'a zuuye.

⁶ Soŋko gette kane deero dōŋ sedeke an ti ziki wo an di ruute, an'de: «Soŋko ette, oogiradiŋ ti k'ele urzi ye in a-t'obi a korbite Boy Raa me, kono tod'te zooye ki puuzo.»

⁷ Injkino an t'iide onamaŋ kaŋ soo, maŋ soŋko gette an t'iwila doome ki wede k'aabudu, kono k'ottibe tor-gagi angenño.

⁸ Genj kono k'inokino bini anki tonj, doome genj an di y' waaku sundí «doome puuzo.»

⁹ Genj a iina kono a-t'ette a ono dōŋ Raa y'a ruute ti kaaga ti bize nebi Zeremi, y'ede: «An t'umbe soŋko ere tamma ada g'ado te, genj zooye wede dōŋ k'Izirayel an ti wulle maŋ, an d'iyye eego wede ej zooyayí i t'ide ki soŋko ettiyo daŋŋal.

¹⁰ Wo ti soŋko gette an t'iwila doome ki wede k'aabudu, genj a-t'ette a munda wede Galmeega Raa y'o ruute n'aase*.»

*Isa a daana Pilat
(Markus 15.2-15; Lik 23.2-
5,13-25; Zaŋ 18.28-19.16)*

* **27:10 27.10** Kun wollo adda mattup ki Zeremi 32.6-15, wo Zakari 11.12-13.

¹¹ Isa an di-t'iide ki daana goole siido. Aame genj goole siido y'a y'iise tondiso, y'ede: «Kee mozigo Yawudiyagi ko?» Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Genj aa ki rootiyo.»

¹² Wo de a ono dōj deero dōj sedeke ti dōj i dokkiyo Yawudiyagi an rootiyo a eedí genj, yonj yi k'ohine bizi ye.

¹³ İnjino manj Pilat yi di ruute, y'ede: «Ki k'ollige ye ko, ono dōj pay an rootiyo a tukki kee ej me?»

¹⁴ A ono dōj an rootiyo pay genj, a ono soo tonj Isa yi k'ihina bizi ye, injino manj goole siido y'a ziida giggirj baadañ.

¹⁵ Aa daayum goole siido yi d'isiyo a tarraape ki Pak manj, y'an d'adsiya t'adda dangay wedusu soo wede dōj duuru an dehu.

¹⁶ Wo aame genj adda dangay i d'ede wede soo sundi Barabas, sundi ti móolo.

¹⁷ İnjino Pilat y'a tunde dōj duuru i t'ugije, y'ede: «Kun dehu miñ n'un t'adso Barabas kunuj, ni-d'eezo Isa wede an yi waaku Almasi Raa yi biire ko?»

¹⁸ Pilat yi rootiyo injino kono yi suune, kane deero dōj sedeke Isa an i y'ele beezí kono an kolbiso ti yode.

¹⁹ Koore yonj konso ekki kaakido booro genj, eddi ti-d'igibe ti di ruute, t'ede: «A ono ki wede ki diine ej, ki t'ela eedá ye, kono nuñ te

a diddo ni dibire baadañ a urzi suniye a tukki yode.»

²⁰ Kane deero dōj sedeke ti dōj i dokkiyo Yawudiyagi genj, an an t'elite ono a dōj duuru an d'iyye an di roote Pilat y'an t'adde Barabas wo Isa ki tōwwadí.

²¹ Yo goole siido y'a tunde dōj duuru, y'ede: «Ti diine kane sire ej, kun dehu n'un t'adso wee wee?» Manj kane an i di'n gime onamí, an'de: «K'ay t'adsi Barabas!»

²² Pilat y'anni tunde, y'ede: «De Isa wede an yi waaku Almasi Raa yi biire genj, kun dehu ni-d'ise mummino me?» Manj kane pay an i ti'n gime onamí, an'de: «Ki ti y' taako ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kanj tontilko!»

²³ Pilat y'anni tunde sey, y'ede: «De munda ulsu miñ y'ize moo me?» Wo kane an di dollite baadañ ki baadañ, an'de: «Ki ti y' taako ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kanj tontilko!»

²⁴ Aame Pilat yi wulle onamí an k'ollige ye wo i t'ooziga deyyiso manj, yi d'eezi ahu y'a t'upile beezi a daana dōj duuru, wo y'a ruute, y'ede: «Wede i k'ize munda ye ej n'un di y'elo, wo puuzadí ti k'oopa eedó ye.»

²⁵ Kane dōj duuru pay an i ti'n gime onamí, an'de: «Eyye, kaye t'innizey pay puuzadí t'oopo edey.»

²⁶ İnjino manj Pilat y'an di y'udse Barabas me, wo

y'an di ruute a asigiryagi Isa an ti y' girpipe ti marpa, sañ y'an di y'ele an ti y' taake ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kañ tontilko.

Isa asigiryagi an y'okko maade

(*Markus 15.16-20; Lik 23.11; Zaq 19.2-3*)

²⁷ Iñkino manj kane asigiryagi ki goole siido, an dit'iide Isa k'adda boy ki goole siido, wo eebaj asigiryagi ti doolo tonj baadan an a-ti'n wiiko pay, an di ti d'fule.

²⁸ Kallagí an t'idsipe wo an d'umbe kalle wede goole teeze†, an i di t'usse.

²⁹ An di gini kadumul k'ahimagi‡ an i-t'usse eedí, wo a beezi k'ammade an i d'ele koyile§. Manj an di dikkite a ñaanadí, an di y'okko maade, an d'eesiyo: «Toosadá mozigo Yawudiyagi no! Toosadá mozigo Yawudiyagi no!»

³⁰ An di padfsita lee a tuddí, wo koyile wede a beezi an di ziifa an di y'oggiso eedí.

³¹ Aame an ti y'ukke maade manj, kalle wede goole an t'iidiba wo an i di t'usse kallagí. Manj Isa kane an ti y' dukke, an di t'ette kono an ti y' taakey ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kañ tontilko.

Taakiya k'Isa ekk'undumu (Markus 15.21-32; Lik 23.26-43; Zaq 19.16-24)

³² A addiyadan ti geeger, an a-t'ikkima ti wede soo iñkino yoñ ti geeger Sireñ, sundí Simo. Asigiryagi an di y'ize ki toogo y'a t'umbe undumu taakiya k'Isa.

³³ Mañ an d'iiney a ume wede sundí Golgota, i-kaza ume aa osse k'eego.

³⁴ A ume genj, a Isa an i d'eele toote k'inni bin kalsiya ti munda kadigi y'a sibe. Yi y'uwwe manj, y'atuuge ki sobo me.

³⁵ Kane asigiryagi an ti y' tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kañ tontilko, sañ kallagí an di dikkida t'urzi k'arbu teltel muntelliyo [kono a-t'ette a ono doñ nebi yi ruute ti kaaga, y'ede: «Kallagó an di dikkida, wo kallayó wede goole an t'irbe teltel muntelliyo*].

³⁶ Manj an di guune angenno, an di y' boohiyo.»

³⁷ T'ekk'eedí an tiike pakirte wo an a-ti riinje, an'de: «Yode en Isa, mozigo Yawudiyagi.» Genj munda wede i-d'ide untadí.

³⁸ Wo a sirpadí an a-tiike doñ k'oogire sire, wede sonj t'undumzí a kese k'ammidadí, wo wede sonj t'undumzí a kese geeladí.

³⁹ Doñ addiya tinj genño, an di y' kalsita wo an d'enilso eedanj,

† 27:28 27.28 *Kalle wede goole teeze:* I-kaza kalle moziko. ‡ 27:29 27.29

Kadumul k'ahimagi: I-kaza kadumul moziko. § 27:29 27.29 *Koyile:* I-kaza dalka moziko. * 27:35 27.35 Kun wollo adda mattup ki Soom 22.19.

⁴⁰ wo an d'eesiyo: «Kee wede k'ede Boy Raa k'a kos-sita wo adda k'onniyo ado k'a y'ooziga genj, kee Ulo Raa kotto manj, k'utto tuddá batum wo t'ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kañ ton-tilko, ki ti deegi!»

⁴¹ Kane deero dōn sedseke, dōn suuniyo k'oogoro ti dōn i dokkiyo Yawudiyagi tonj, an di y'okko maade kay, an d'eesiyo:

⁴² «Yonj dōn doolo y'an di'n utte minj, yi k'aane tuddí batum yi ki t'utte ye! Yonj mozigo ki dōn k'Izirayel kotto manj, ankenno t'ekk'undumu genj yi ti deegi, iñkino ay zaapa addey a yode.

⁴³ Yonj yi ziipe addí a Raa wo Raa yi y' giyye kotto manj, ankej yi y'utto baa, kono yi ruute, yonj Ulo Raa!»

⁴⁴ Kane dōn k'oogire dōn an tiike a sirpadí tonj, an di y' kalfita iñkino kay.

Unto k'Isa

(Markus 15.33-39; Lik 23.44-48; Zan 19.28-30)

⁴⁵ T'ume peedo t'ize diine genj, adda siido pay ume a t'ize zimolo dil a likke bini eesiyo peedo lohe.

⁴⁶ A eesiyo peedo lohe manj, Isa y'a idili ti golla awwa, y'ede: «Eli, Eli, lama sabaktani.» Genj i-kaza: «Raa ki nunj, Raa ki nunj, moo me ki ni giigira me†?»

⁴⁷ Dōn ongo ti diine dōn i lekkiyo angenno genj, an d'illiga wo an di ruute,

an'de: «Kun ollo kay, yi waaku nebi Eli.»

⁴⁸ Kesiko wede soot di inayan y'a ukke yi d'umbe sooso, yi di zulpe adda toote suddo k'inni k'inda biñ, manj yi-t'ele a biza koyile, yi-tusse bize k'Isa y'a suuye.

⁴⁹ Wo kane dōn ongo an di ruute, an'de: «K'a dello, in gi di wolla do Elizi wenda y'etto yi y'utta manj.»

⁵⁰ Isa y'a idili sey ti golla awwa, manj y'a iili undí t'a t'udsfe, y'a-t'ihe.

⁵¹ Aame genj alboy wede i dikke adde Boy Raa sonj k'adda sonj ki paate genj, a t'ihina tar t'awwa a ti d'iige les. Siido t'a ñunjire, zombali a t'ihinte,

⁵² muuziyagi a t'ihinte, wo dōn ki Raa baadan dōn i t'inda genj an di bilde.

⁵³ Kane dōn i t'inda tonj ti muuziyagan an t'uddsite wo aame Isa yi bilde manj, an t'iide ki Zeruzalem geeger ere kamilen wo dōn baadan an di'n wulle.

⁵⁴ Goole k'asigiryagi meeda ki Romenj ti dōn a itadí i boohiyo Isa, an wulle ñunjirso siido ti suldi dōn ize genno manj, orgiso t'anni ziida baadan wo an di ruute, an'de: «Wede en Ulo Raa ki kotto!»

⁵⁵ A ume genj i d'ede erayi baadan dōn i diino Isa ti siido Galile nee kono an i di naabiya, kane an t'ihirte ti dokki an di wolliyo munda wede isiyo.

⁵⁶ Ti diinayan i d'ede

† 27:46 27.46 Kun wollo adda mattup ki Soom 22.2.

Mariyam ere ti siido Magdalla, Mariyam mekki Zak ti Yusup, wo soo te mekk'inñi kuuli ki Zebede.

Eliyo nuune k'Isa adda muuzo

⁵⁷ A peedo t'ette k'ooriyo manj, wede sundí Yusup ti geeger k'Arimate gen y'a iina, yon gen wede bey wo sanallusu k'Isa Almasi pây.

⁵⁸ Yode gen y'iide'ñ, y'a unney goole siido Pilat, y'a tunde nuune k'Isa kono y'a t'ottiba. Injokino manj Pilat y'a iyye, y'an di ruute a asigiryagi nuune an i-d'ele.

⁵⁹ Yusup y'iide'ñ, nuune'ñ y'a t'umbe, y'a nilpe ti sotor aware tuwarwa kar.

⁶⁰ Yi-t'ele adda muuzo aware ere ki yode batum, tod'te aa urmi an ittiba mokkolo. Manj y'a-ti d'unkile a biza muuzo zumbulu yeepiyo wo y'a ingile.

⁶¹ Aame gen Mariyam ere ti siido Magdalla wo ti bakatú Mariyam kay, an di guune angenño, edayan ki biza muuzo.

Boohiyo muuzo k'Isa

⁶² Suldí gen ize a onniyo jima duwo an okkime tuddañ kono onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi ti t'eesa‡. A onniyo ere ki puukiyo manj, kane deero donj sedeke ti Pariziyen gen an d'ingile kanj soo di Pilat. An iide'ñ

⁶³ an di ruute, an'de: «Galmeegey, kaye ay ilke

yo wede daggiya duwo ej, yi ruute aame yo zeere, y'ede sanj yi d'isa onniyo sire k'aduwe y'a balda.

⁶⁴ Injokino manj k'an rooto a asigiryagi an di boohey muuzo bini onniyo k'aduwe, koo sanalliyagi nuune an t'oodiba wo a duwo an t'eesa: "Isa yi bilde ti diine donj unto me." Manj daggiya duwo ere k'ita ette t'a ceera ere ki poone.»

⁶⁵ Pilat y'an di ruute, y'ede: «Asigiryagi enño, kun'do muuzo kun boohoy aa kun ollige.»

⁶⁶ Injokino manj an d'ingile wo biza muuzo an a-ti linye wo an di zippe asigiryagi an di boohiyo.

28

Baldiya k'Isa Almasi

(Markus 16.1-8; Lik 24.1-11; Zañ 20.1,11-18)

¹ Onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi i t'ingile. A onniyo dumas ti soohe manj, Mariyam ere ti siido Magdalla ti bakatú Mariyam an t'iide an di wollo muuzo.

² A kaamiki, siido t'a njunjire baadañ, maaleeka ki Galmeega Raa y'a diigo ti kandaane, y'iide'ñ zumbulu ti biza muuzo y'a ti y' d'unkile kese wo y'a-ti guune t'eego.

³ Yonj tuddí i ralita aa omile mizzi, wo kallayí tuware kar aa kuube.

‡ 27:62 27.62 Di Yawudiyagi onniyo t'eesiyo ti peedo t'ambe k'ooriyo ere ki anki bini peedo t'ambe k'ooriyo ere ki soggo, wo onniyo ere ki puukiyo tonj injokino kay.

⁴ Maŋ kane asigiryagi i boohiyo muuzo, orgiso t'anni ziida baadaŋ, an d'iise ḥonjirso wo a t'iſi a siido aa an t'inda.

⁵ Maaleeka y'a t'iħina bizi wo y'an di ruute erayi, y'ede: «Kune'ŋ, kun orgide ye. Ni suune kun dehu Isa wede an yi tiike ekl'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko me.

⁶ Yon a enno ye, Raa yi ti y' bilde ti diine dɔŋ unto me, aakede y'a ruute. Kun'di, kun wolla ume an ziipe nuunayi tonj enno.

⁷ Aŋkenj kun'do kesiko, kun an ti kazoy sanalliyagi, kun d'eесoy: "Yon ti diine dɔŋ unto Raa yi ti y' bilde, wo aŋkenj y'unni delliyi a siido Galile, a ume genj kun di y'olley." Genj iŋkino ono dɔŋ o d'ede n'un di ruute..»

⁸ Maŋ erayi ti biza muuzo kesiko an di-gime, addan i-t'uune t'orgiso wo t'uŋsuwo baadaŋ, an d'ukke kono an an d'ette ti rabila a sanalliyagi k'Isa.

⁹ A kaamiki Isa y'iide'ŋ, y'an ikkima wo y'an di ruute, y'ede: «Toosaguŋ.» Kane erayi an a d'iide sirpadí, an di dikke, an a-ti ziide zoŋdí wo an i d'uttle.

¹⁰ Iŋkino maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun orgide ye, kun'do kun an ti rootoy a zembadó genj an t'odoy ki siido Galile, an di n'olley a ummey.»

Taaya ki dɔŋ i boohiyo

muuzo

¹¹ Koore kane erayi a urzi botto genj, asigiryagi miibi ti diine donj a buuhe muuzo genj an t'iide k'adda geeger, an an t'iide taaya a deero donj sedeke a suldi donj pay ize genj me.

¹² Maŋ kane deero dɔŋ sedeke ti dɔŋ i dokkiyo Yawudiyagi an t'ugiyen t'iide onamanj kaŋ soo, sanj an an d'ele soŋko baadaŋ a asigiryagi,

¹³ wo an an di ruute, an'de: «Kun rooto a duwo'ŋ: "Sanalliyagi wede ej an iido a diſdɔ, nuune an t'uugira aame kaye ay moone genj me."

¹⁴ Aame ono genj goole siido y'lliga tonj maŋ, kaye ay d'isa t'urzi tuuku tonj addi a yi-ti'n t'assa kono munda un ki d'aana ye.»

¹⁵ Kane asigiryagi genj soŋko an di ziida, wo an di diine ono dɔŋ an an ruute. Iŋkino maŋ, rabila gette atiipe a diine Yawudiyagi bini aŋki.

Isa yi kaza tuddí a sanalliyagi

¹⁶ Maŋ kane sanalliyagi k'Isa donj koomat makumu soo genj, an d'ingile siido Galile k'ekki mokkolo ere Isa y'an ruute an d'ette.

¹⁷ A ume genj Isa an di y'wulle, maŋ an t'uttle wo dɔŋ ongo ti diinayaŋ an d'ede niiku adda k'addan.

¹⁸ Isa y'a d'iide sirpadan wo y'an di ruute, y'ede: «Toogo pay Raa y'o ele a

kandaane wo a siido tonj
maŋ.

¹⁹ In̄kino maŋ kun'do
ki tukk'ita d̄uwo pay kun
di'n isoy sanalliyagó, kun
ti'n suyyoy batem ti suma
Meega, ti suma k'Ulo wo ti
suma k'Unde Kamilen̄.

²⁰ Wo kun di'n dooyoy an
seed̄a suldfi doŋ pay n'un
ruute kun d'ise, wo nunj
n'a lekka daayum ti kune,
bini onniyo ere duniya ti
d̄an̄ga.»

Rabila Majjaanawa k'Isa Markus yi riinje

*Eñ urzi k'ono dñj kun
t'oone adda mattup ettiyo*

Ette Rabila Majjaanawa k'Isa, Markus yi riinje. Markus genj yon ti diine dñj zina k'Isa ye, wo de yon yi turguyte ti Pool wo sonj yi niibe ti Piyer pây. Yon yi riinje a kane dñj Yawudiyagi ye, kono y'an di kize Isa yon Ulo Raa ki kotto.

Adda mattup ette Markus yi ruute suldfi dñj Isa y'ize a siido, dooyiso ere yi duuye dñwo, urzi k'untadí wo ti baldiyadí pây. Isa yi kazita ono Raa ti toogo, y'an d'eliyo beeko a dñj k'eeni, yi lommite siitandani wo yi d'isiyo suldfi k'armika baadañ.

Adda mattup ki Taasuwa ere ti Kaaga, Raa y'a ruute y'a t'igibo wedusu y'a utta dñj k'Izirayel. Aame Isa y'iina siido genj, siido k'Izirayel kane dñj Romen an t'umbe to, an di'n ize ki toogo an d'uttile a kane. Kane dñj k'Izirayel an elkiyo wede Raa y'a t'igibo genj, y'an di'n addfa ti bey dñj Romeñ. Wo de Isa yi k'iido'ñ k'uttiyo ere gettiyo ye. Y'iido'ñ y'a utta kane dñj oola urzi Meeda siitandani wo oldikadan

pay, kono an d'olliga onamí wo an d'ozire eego.

*Zañ Batis yi kazita rabila
k'Almasi*

(Matiye 3.1-6,11-12; Lik 3.1-6,15-18)

¹ Kun ollo ette eesiyo Rabila Majjaanawa k'Isa Almasi Ulo Raa.

² Ono ej an riinje ti kaaga adda mattup ki nebi Ezayi, an'de: «Kun ollo, n'a t'igiba wede zindó y'a ooguma ki poone ti kee, y'a di t'okkimey urzizá.

³ Injino manj dñj an d'ollige golla ki wedusu yi dñllite adda baldfa, yi d'eesiyo: Kun i t'okkoñ urzi Galmeega, erkiyagí kun i ti'n okkoñ ki diine dñlele*.

⁴ Genj aa Ezayi y'a ruute, Zañ Batis y'a iina yi lekkiyo adda baldfa. Dñj an d'ettiyo tuddí, y'an di kazita, yi d'eesiyo: «Kun ti kama lekkiyaguñ, an un ti'n suyyo batem wo Raa y'un t'isa tambobino a oldikaguñ te.»

⁵ Dñj baadañ ti siido Zide wo ti geeger Zeruzalem an d'ettiyo tukki Zañ. An t'oodibe addañ a urzi k'oldikadañ a caana dñwo pay, wo yon yi-ti'n suyyiso batem adda k'ooye Zurden.

⁶ Zañ genj kallayí y'ossiyo an indigo k'ilali zinzo, wo ser a tooni ki golmodo. Ombadí gannoori ti madde†.

* **1:3 1.3** Kun wollo adda mattup ki Malasi 3.1 wo Ezayi 40.3. † **1:6 1.6** Kun wollo adda mattup ki 2 Mozagi 1.8.

⁷ Y'an di kazita duwo, yi d'eesiyo: «I d'ede wede ettiyo k'itadó yoŋ toogo yi jiire nuŋ, wo ni k'iide n'a ki t'ottile n'a ki t'eeze sibe tobiyagí ye.

⁸ Nuŋ n'unni suyyiso batem t'ahu, wo yoŋ y'unni suyya batem t'Unde Kamileŋ.»

Suyyiso batem wo naamiya daggiya k'Isa
(Matiye 3.13-17; Lik 3.21-22)

⁹ Aame gen̄ Isa y'a iide ti geeger Nazaret siido Galile, wo Zaŋ y'a ti y' zuyye batem adda k'ooye Zurden.

¹⁰ Aame Isa y'adsiya t'adda k'ahu, yi wulle kandaane a t'ihina, wo Unde Raa ti deegu ti kandaane aa deere t'a di guune a tuddí.

¹¹ Wo y'a illiga golla ettiyo ti kandaane t'a ruute, t'ede: «Kee Ulo nuuno, ni ki giyye baadaŋ, ulbó unse ti kee me‡.»

¹² Yi t'udde t'ahu maŋ, a kaamiki Unde Raa t'a-di t'iide k'adda baldá.

¹³ A ume gen̄ y'a likke onniyo ada pide ti seydi. Aame yi lekkiyo gen̄, Meeda siitandani t'a yi niime daggiya, wo kane maaleekiyagi Raa ti yode, an i di naabiya.

Sanalliyagi don ki poone
(Matiye 4.12-17; Lik 4.14-

¹⁵⁾

¹⁴ Onniyo soo Zaŋ an ti y' ziifa daŋgay, maŋ Isa y'a ingile siido Galile yi kazita Rabila Majjaanawa ki Raa,

¹⁵ y'ede: «Onniyo t'iide, wo Moziko Raa t'iina goppoŋ. Kun ti kama lekkiyagun, kun ambo a Rabila Majjaanawa ettiyo.»

¹⁶ Onniyo soo Isa yi sooru a biza bar ki Galile, man̄ yi d'uuney zemba sire, Simo ti leemadí Andire. An kakkiya lembidaganj k'adda bar kono kane naabadaŋ sawwiya puuni.

¹⁷ Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun ni daani, wo nuŋ n'un di'n isa don̄ dehutu duwo kono an d'etto k'urzizó.»

¹⁸ A kaamiki lembidaganj an d'iili, an di y' diine.

¹⁹ Tiŋ gen̄ Isa y'a iide ki dsaana boolon̄ man̄, yi d'uuney Zak ti leemadí Zaŋ inŋni Zebede, kane adda tooko an okkime lembidaganj.

²⁰ Aame gen̄ y'a ti'n wiike, man̄ kesiko meegaŋ Zebede an di y'iili adda tooko ti don̄ naabo me, wo kane an di y' diine.

Wede i-d'ede siitan a eedí
(Lik 4.31-37)

²¹ Saŋ man̄ an d'ingile ki geeger Kapernayim. A onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi man̄, Isa y'a t'iide k'adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, y'a iise dooyiso duwo.

²² Dooyisadí gette t'an di'n ziida, kono yoŋ yi dooyiso ti toogo suuniyo ere ki yode batum, wo aakede ki don suuniyo k'oogoro ge ki dooyiso ye.

‡ 1:11 1.11 Kun wollo adda mattup ki Soom 2.7 wo Ezayi 42.1.

23 Adda boy gen i d'ede wedusu i-d'ede siitan a eedí, y'a idili, y'ede:

24 «Isa wede ti geeger Nazaret, ki dehu moo me a tukki kaye me? Kee k'iido daggiyadey ko? Nuñ ni ki suune, kee Wede Kamilen Raa y'igibo.»

25 Injino manj Isa y'a t'iddise siitan gette, y'ede: «M'a t'appa bizi, wo mi t'addo ti tukki wede me!»

26 Siitan gette t'a-ti yi zihite wede me, wo t'a-t'udse ti dollite.

27 Doñ pay an ziida gigiranj, an d'iise rootiyo ti tuddanj, an'de: «Enj moo me? Dooyiso ette aware aa ki wede adda toogo kino me! Siitandani tonj y'an di rootiyo an t'adse, wo an d'ollige onamí!»

28 A kaamiki genj rabila k'Isa a-tiipe adda siido Galile pay.

Eliyo beeko a doñ k'eeni baadañ

(Matiye 8.14-15; Lik 4.38-39)

29 Sañ manj aŋ Isa an t'udse t'adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso me, an t'iide dañ Simo kane ti Andire, wo Zak ti Zañ tonj ti kane.

30 An iiney manj an t'uuney ande Simo ekk'ongali i-ti d'iire, aame genj an i di ruute Isa kono tote.

31 Y'a d'iide goppoŋ ki tuddutú, yi ziida beytú y'a-t'iiziga. A kaamiki ooriyo t'a t'ili, wo t'an d'iise naabiya.

32 A peedo t'a t'iire manj, tinj genj duwo an i di ziko doñ k'eeni ti doñ an d'ede siitandani a eedaj.

33 Doñ geeger pay genj an t'ugiyə a biza bumfu boy wede Isa adda.

34 Y'an d'ele beeko a doñ k'eeni baadañ i dabirsa wede tuuku tonj t'ita k'eenizí k'eenizí, wo siitandani baadañ y'an ilmiti. Yoñ y'an k'ooliyo urzi a siitandani an ki d'orba ye, kono kane an yi suune yoñ Isa wee wee me.

35 Soggo manj, y'a ziiha ti diđđo k'adda baldsa kono y'a tondey Raa.

36 Ume i wiyye manj, Simo ti doñ a itadí an t'iide dehuzí.

37 Aame an y'uune manj, an i di ruute, an'de: «Doñ pay an ki dehu.»

38 Manj Isa y'an di ruute, y'ede: «In t'odo k'illiyagi goppoŋ genño, rabila gette a kane tonj n'an di ti kizey kay, kono nuñ n'iido minj k'injino.»

39 Manj Isa y'a-t'izire siido Galile gette pay, yi kazita ono Raa a boydi doñ Yawudiyagi ge dooyiso, wo siitandani yi-ti'n lommite.

Eliyo beeko a wede bitide

(Matiye 8.1-4; Lik 5.12-16)

40 I d'ede wede bitide y'a iide k'ume k'Isa, y'a-dikke a dfaanadí wo yi-d'obe bey, y'ede: «Ki dehu manj, k'o eli beeko n'a t'ise kamilen a dfaana Raa.»

41 Isa yi y' wulle manj, i di t'ize sommagi, y'a igibe beezi y'a yi butte, wo y'a

ruute, y'ede: «Nuŋ ni dehu, ki t'iso kamilen!»

⁴² A kaamiki bitisayí an nukkide, y'a t'ize kamilen.

⁴³ Aame genj kesiko Isa y'a y'igibe, wo y'a di y'iipide,

⁴⁴ y'ede: «K'ollo kodfuwo, a munda wede ize en a wenda soo ton ki rootey ye! Wo de k'odo deddet ki-ti kazoy tuddá a wede sedeke y'a ki tiolley, wo k'a eloy munda ki sedeke a kize ki t'ize kamilen aa Muusa y'a ruute adda k'oogoro in d'ise, kono dōn pay an di wolle kee k'uune bee.»

⁴⁵ Minj wede genj yi t'ufde maŋ, y'a iise kazita a dōn pay a beeko ere y'uune gette. Inokino maŋ rabila gette a-tiipe a omagi pay, urzi Isa y'a ette k'adda k'ille umbo. Y'a uupe balda wo dōn an d'ettiyo ki tuddí t'ume tuuku ton maŋ.

2

Isa yi ele beeko a wede runguyunj

(Matiye 9.1-8; Lik 5.17-26)

¹ Onniyo miibi k'ita maŋ Isa y'a-gime Kapernayim. Dōn an illiga maŋ Isa yi-gimo, yoŋ adda boy.

² Duwo an d'uune boy wede Isa adda genj boo a-t'ufde biza bumbu. Wo y'an di kazita ono Raa.

³ Aame genj i d'iido duwo an d'umbo wede runguyunj ti zaadse, dōn pide ge sarkiya.

⁴ Wo urzi an i-di t'ette k'ume k'Isa umbo kono duwo baadaŋ. Inokino maŋ an a-ti gili t'ekki boy,

an d'ihina buldo t'eego a ume Isa yi t'ihira. Wede runguyunj genj an ti y' zuyye ti zaadayí pay a gulbayí.

⁵ Isa yi wulle kane an ziipe addaŋ a yode manj, aame genj yi di ruute a wede runguyunj, y'ede: «Ulo ki nuŋ, oldikadá n'a y' t'ize tambobino.»

⁶ A ume genj i d'ede dōn suuniyo k'oogoro miibi, an ti guune. Kane an d'elkiso adda k'addan, an'de:

⁷ «Ki moo me wede ej yi rootiyo inkino me? Yi kaldfa suma Raa! Wee wee aane aase tambobino a oldiko wede, daa ki Raa siidi ye maŋ?»

⁸ A kaamiki, elkisadan Isa y'a ti zuune adda k'addi, wo y'an di ruute, y'ede: «Ki moo me kun d'elkiso adda k'addugunj inkino me?»

⁹ Ise laylay a jiire minj too me a nuŋ n'a roote a wede runguyunj: "Oldikadá Raa y'a y' t'ize tambobino" kunuŋ, n'a roote: "Ki t'oozo, ki t'ambo zaadayá wo k'a oziro me?"

¹⁰ Wo ni dehu kun di sunne, nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede ej, adda duniya ette o d'ede toogo k'isiyo tambobino a oldiko. Maŋ yi di ruute a wede runguyunj, y'ede:

¹¹ «Nuŋ n'a di rooto, ki t'oozo, ki t'ambo zaadseyá, k'a aaho boozá.»

¹² A kaamiki wede y'a t'iiziga, y'a t'umbe zaadayí a daana dōn pay, y'a t'ufde y'a ingile. Kane dōn pay genj an ziida giggiranj, an tamma

Raa, an'de: «Munda kino en
kaŋ soo toŋ ay ki wulle ye.»

*Isa yi waaku Lebi
(Matiye 9.9-13; Lik 5.27-*

32)

¹³ Onniyo soo Isa y'a-gime
biza bar Galile. Doŋ baadaŋ
an d'ettiyo tuddí wo yi di'n
dooyiso.

¹⁴ Tiŋ gen y'a iide, a urzi
yi wulle Lebi ulo k'Alpe,
yi-guune a ume naabadí yi
sedſu jibaaye. Isa yi di
ruute, y'ede: «Ki ni daani!»
Maŋ yon y'a t'iiziga wo y'a
yi diine.

¹⁵ Isa y'iide'ŋ y'a-guune
ombo ti sanalliyagi di Lebi.
Aame an ti guune maŋ, doŋ
sedſu jibaaye baadaŋ ti doŋ
k'oldiko ongo pây an di
guune ti kane kaŋ soo, kono
doŋ baadaŋ i yi diine me.

¹⁶ Kane doŋ suuniyo
k'oogoro ti diine Pariziyen
an wolliyo Isa y'ombo ti
doŋ sedſu jibaaye wo ti
doŋ k'oldiko ongo iŋkino
maŋ, an an di ruute a
sanalliyagi, an'de: «Ki moo
me yi d'ombo ti doŋ sedſu
jibaaye wo ti doŋ k'oldiko
ongo me?»

¹⁷ Isa yi'n illiga maŋ, y'an
di ruute, y'ede: «Kane doŋ
waalín an ki y' dehe ye wede
daawiya me, wo i yi dehe
doŋ k'eeni. Nun ni k'iido'ŋ
waaku kane doŋ ki diine ye,
wo de n'iido'ŋ waaku kane
doŋ k'oldiko.»

*Dooyiso k'Almasi ti ere ki
Pariziyen a ki t'ettiyo soo ye
(Matiye 9.14-17; Lik 5.33-*

39)

¹⁸ Onniyo soo sanalliyagi
ki Zaŋ Batis ti Pariziyen, an
di lekkiyo onniyo muno daa
k'ombo. Doŋ miibi an d'iide
an tunde Isa, an'de: «Ki
moo me kane sanalliyagá
onniyo muno an ki lekkiyo
daa k'ombo ye, wo kaciŋ
sanalliyagi ki Zaŋ ti doŋ ki
Pariziyen, onniyo muno an
di lekkiyo daa k'ombo me?»

¹⁹ Isa y'an di'n gime ona-
maŋ, y'ede: «Kun elkiyo miŋ
doŋ an'ni wiiko a tarneaape
seedſu, onniyo muno an di
lekke daa k'ombo ko aame
kule k'ere yon a diinayaŋ
maŋ? Aha, iŋkino ye! Ise
onniyo miibi toŋ kule k'ere a
sirpadan maŋ, onniyo muno
an k'aane an ki lekke daa
k'ombo ye.

²⁰ Wo saŋ onniytagi an
d'aana, aame kule k'ere ti
diinayaŋ an ti y'umfa maŋ.
A onniytagi gen kane on-
niyo muno an di lekka daa
k'ombo kollo.

²¹ Beehiye ye wenda yi
d'ambe buude kalle aware
y'a-t'obbira ekki kalle mazz-
ini me, para maŋ buude
wede aware gen y'a t'aadi
kalle wede mazzini genŋo, a
di sittite a ceere sey.

²² Wo beehiye ye wenda
yi t'eepe toote k'inŋni biŋ
wede oozige botto adda ri-
itile wede mazzini me, para
maŋ toote gen y'a-batte ri-
itile, wo toote ti riitile pây i-
litte. Ki too maŋ toote wede
oozige botto gen eepiyadí
adda riitile wede aware.»

Isa yi rootiyo a urzi

*k'onniyo ere ki puukiyo
(Matiye 12.1-8; Lik 6.1-5)*

²³ Onniyo soo ere ki puukiyo Yawudiyagi maŋ, Isa yi doopide t'adda dombi doŋ ki geme ti sanalliyagi. Aame gen kane sanalliyagi an d'iise sattita geme an di doydiso*.

²⁴ Kane Pariziyen an i di ruute Isa, an'de: «Ki moo me sanalliyagá an d'isiyo munda wede oogiradinj ti k'ele urzi k'isiyo ye a onniyo ere ki puukiyadinj te†?»

²⁵ Maŋ Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Ki kotto kun gire munda wede ti kaaga onniyo soo yode Dawut y'ize ti doŋ a itadí, aame an t'ize ooŋe wo mosogo ti'ni ziida gen me.

²⁶ Aame mozigo goole doŋ sedeke Abiyatar gen, Dawut yi-t'iide adda Boy Raa wede an ikkima ki golmodo, y'a ziki mappa wede an i ele sedeke a Raa, wo yode ti doŋ a itadí tonj an d'iimi. Wo Raa y'an k'ize munda ye, ki too maŋ kane an k'ede ye urzi an d'oomi me, oogiradinj t'ele urzi a doŋ sedeke danŋjal‡.»

²⁷ Wo Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Onniyo ere ki puukiyo gette Raa yi ti ziipe a wede, wo wede gen Raa yi y'ikkima kono k'onniyo ere ki puukiyo ye.

²⁸ Injkino maŋ nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede en, o d'ede urzi k'isiyo

munda wede aa addó i dehu ekk'onniyo ere ki puukiyadinj tonj manj.»

3

*Isa yi ele beeko a wede beezi unto
(Matiye 12.9-14; Lik 6.6-11)*

¹ Saŋ maŋ Isa y'a t'iide sey k'adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso. Adda boy gen i d'ede wedusu soo inkino beezi unto.

² Kane Pariziyen an dehu an t'oone urzi an di sakiya Isa, kono kamo an di wolliyo koomadí, a onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi, a wede gen yi-t'ela beeko ko.

³ Injkino maŋ Isa yi di ruute a wede beezi unto gen, y'ede: «Ki t'oozo, ki t'ôhor a diine duwo kino.»

⁴ Maŋ Isa y'a tunde doŋ i yi wolliyo, y'ede: «Oogiradinj t'ele urzi k'isiyo ki moo me a onniyo ere ki puukiyadinj te? A wedusu ki d'ise beehiye kunuŋ, ki d'ise ulsu ko? Wedusu k'a y'utte kunuŋ, k'a yi t'ide ko?» Wo de kane an d'annugu deddsek.

⁵ Aame gen kane Isa yi di'n wolliyo adda k'edayaŋ ti kulkkuwo, wo addí a litte kono kane addaŋ zakidí. Injkino maŋ yi di ruute a wede gen, y'ede: «Beezá ki y'ondo.» Maŋ y'a y'unde, wo beezi a t'ikkima.

⁶ Saŋ kane Pariziyen tinj gen an t'udsfe, a kaamiki an

* **2:23 2.23** Kun wolto adda mattup ki Deeterenom 23.25. † **2:24 2.24** Kun wolto adda mattup ki Egzod 34.21. ‡ **2:26 2.26** Kun wolto adda mattup ki 1 Samiyel 21.2-7.

t'ugiye ti dōj a ita k'Erod, an t'iide onamaŋ kaŋ soo a tukk'Isa, an di dehe urzi ki tōwwadí.

Doŋ baadaŋ an daaniya Isa
(Matiye 4.25; 12.15-16; Lik 6.17-19)

⁷ Isa ti sanalliyagí an t'irga biza bar ki Galile, wo dōj duuru baadaŋ an di y' diine. Kane duwo geŋ an'tiyo ti siido Galile, ti siido Ziide,

⁸ ti geeger Zeruzalem, ti siido k'Idume, ti dar k'ooye Zurden ki kese peedo gekoliyo, wo ti siido ere i duule geeger Tir ti Sidonj. Kane dōj duuru pay geŋ an d'iide k'ume k'Isa kono an illiga suldi dōj pay y'isiyo geŋ me.

⁹ Inokino manj Isa y'an di ruute sanalliyagí, y'ede: «Kun'do, kun o wolli tooko, kun o-t'argi gopponj kono dōj duuru an ki ti'n niida ye.»

¹⁰ Yi ruute inkino kono yonj y'eliyo beeko a dōj baadaŋ geŋ, wede k'eeni tuuku tonj yi ḥaaayu, y'ette, y'a bottey tuddí.

¹¹ Wo kane dōj an d'ede siitan eedāŋ geŋ, wede tuuku yi wolliyo Isa manj yi-t'ottilso, yi d'eesiyo dollite: «Kee Ulo Raa! Kee Ulo Raa!»

¹² Wo de y'an di ruute ti golla zakidi a duwo, kono an ki roote ye a munda wede y'ize me.

Beeriyo doŋ zina k'Isa
(Matiye 10.1-4; Lik 6.12-16)

¹³ Saŋ manj Isa yi wiike dōj aa addí i dehu, an d'ingile ti yode k'ekki mokkolo.

¹⁴ Manj yi d'iidiba ti diinayaŋ dōj koomat makumu sire y'anni wiike sundaŋ dōj zina. Yonj yi'ni biire a yode, kono y'anni t'ikkipa kazita k'ono Raa.

¹⁵ Wo y'an d'ele toogo ki lommite siitandsani dōj an t'ooney a daanadaŋ.

¹⁶ Enŋo sumbiyagi dōj koomat makumu sire Isa yi biire me: Simo wede Isa y'a yi wiike sundí soo te Piyer*;

¹⁷ Zak ti leemadí Zaŋ inŋi Zebede, Isa yi di'n waaku sundaŋ Bonarzez, i-kaza kane geŋ aa eddiso mizzi;

¹⁸ Andire, Pilip, Bartelemi, Matiye, Toma, Zak ulo k'Alpe, Taade, Simo wede addí wehini kono siifadí me,

¹⁹ wo Ziidas Iskariyot wede saŋ y'an di y' t'ela Isa a bey dōj k'olmidayí.

Isa maawí an yi dehu
(Matiye 12.24-32; Lik 11.15-23; 12.10)

²⁰ Saŋ manj Isa ti sanalliyagí an di-gimo boy, wo dōj baadaŋ an di t'ugiye sey, urzi an d'oomi munda tonj umbo.

²¹ Aame maawí an illiga inkino manj, an t'iide waakuzí, kono an elkiyo eedí ti digge.

Toogo k'Isa t'ettiyo ti too me?

²² Doŋ suuniyo k'oogoro iido ti Zeruzalem an di

* 3:16 3.16 Suma Piyer i-kaza mokkolo.

rootiyo, an'de: «Meeda siitandani sundutú Belzebul ti yode. Genj Meeda siitandani i eliyo toogo ki lommite siitandani me!»

²³ Injino maŋ Isa y'anni wiike, y'an di ruute t'ono ombide, y'ede: «Mummino me Meeda siitandani t'a limmi tuddutú me?»

²⁴ Aame moziko ere tuuku donjtú an deyyiso ti tuddan̄ maŋ, kane genj an k'aane an ki ti lekke kaŋ soo ye.

²⁵ Wo aame adda boy donzí an deyyiso ti tuddan̄ maŋ, kane genj an k'aane an ki ti lekke kaŋ soo ye.

²⁶ Geŋ injino kay, aame Meeda siitandani ti deyyiso ti siitandani eebutú maŋ, geŋ an deyyiso ti tuddan̄ batum. Wo de geŋ ki kotto, mozikatú ti k'aane ti ki lekke ye, t'a d'anga!

²⁷ Aame wede yi dehu yi-t'ette adda boy ki wede i-d'ede toogo wo y'a sikitı suldfizí maŋ, wede geŋ ki poone y'a-kettite wede toogo doo miŋ, y'a aane y'a sikitı sulfi t'adda boy kollo.

²⁸ Derec injino wo n'un di rooto: Duwo Raa y'an t'isa tambobino a oldiko ere pay an isiyo, ti kaldita ere pay an kaldita suma Raa gette.

²⁹ Wo de wede tuuku i kaldita Unde Kamileŋ maŋ, yon geŋ toc Raa yi-k'isa tambobino ye, oldikadí t'a lekka ki daayum.»

³⁰ Isa y'an orbe injino kono duwo an'de yon i-d'ede siitan a eedí.

*Mekk'Isa ti zembadí
(Matiye 12.46-50; Lik 8.19-21)*

³¹ Isa adda boy, aame genj meedí ti zembadí an d'iina, wo an t'ihira ti paate, an d'igibe wedusu y'an di y'waako.

³² Doŋ baadaŋ an di-guune, Isa an ti y' duule, yon a diine. Maŋ an i di ruute, an'de: «K'ollo, meedá ti zembadá an t'ihira ti paate, an ki dehu.»

³³ Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Ki kotto maŋ, meedó ti zembadó aŋ wee wee?»

³⁴ Maŋ doŋ i-guune i ti y' duule geŋ yi di'n wolliyo adda k'edayan̄, wo y'a ruute, y'ede: «Kun wollo, kane enno aŋ meedó ti zembadó me.»

³⁵ Injino maŋ wede tuuku y'isiyo sulfi doŋ pay Raa yi dehu geŋ, yode genno leemadó, teemadó wo meedó me.»

4

Ono ombide a tukki wede korso
(Matiye 13.1-9; Lik 8.4-8)

¹ Isa yo a biza bar Galile, aame genj y'a iise dooyiso duwo sey. Doŋ duuru baadaŋ baadaŋ an dit'ugije, injino yi di gili adda tooko ekk'ahu, y'a-guune wo kane doŋ duuru pay an t'ihira a biza bar.

² A dooyisadí gette y'an di'n duuye a sulfi baadaŋ t'ono ombide, y'ede:

³ «Kun ollo! I d'ede wedusu soo injino yi t'iide koro buzu k'adda doome.»

⁴ Aame yi sakkisa genj, buzu ongoj a-zilditi a urzi, embi an iido'ŋ an di-tibbe pay.

⁵ Buzu ongoj sonj a-zilditi a ume wede t'adda'ŋ pangiragi, siifadí baata. Kane genj a t'udde kesiko kono siifadanj soodo.

⁶ Aame peedo ti-gilo wo t'ihina maŋ, kane genj a t'igge, a-biiha kono sondayzanj i ki ti diige ye.

⁷ Doŋ sonj a-zilditi adda k'ahimagi, kane genj a t'udde wo ahimagi an iiziga maŋ, an di'n ippe an ki d'ehe ye.

⁸ Doŋ ongoj sonj a-zilditi a siido ere beekiye, kane genj a t'udde, an d'ihira wo an d'ehe: ulo muduso soo y'a ehe inŋni ada g'acfo, sonj ada zoot wo sonj meeda.»

⁹ Maŋ Isa y'a ruute, y'ede: «Wede i-d'ede kuwwa k'ollige maŋ, y'ollo koduwo!»

Ki moo me Isa yi rootiyto t'ono ombide me

(Matiye 13.10-15; Lik 8.9-10)

¹⁰ Saŋ Isa y'a t'irga ti tukki doŋ duuru. Aame genj doŋ i ti y' duule ti kane sanalliyagi koomat makumu sire genj an di y' tunde, ki moo me y'an rootiyto a doŋ duuru t'ono ombide me?

¹¹ Yoŋ y'an di ruute, y'ede: «A kune'ŋ Raa y'un ele suuniyo ki suldi doŋ ombide ki Moziko Raa te, wo de a doŋ

ongoj suldi pay genj an an rootiyto'ŋ t'ono ombide,

¹² iŋkino:

“Kane genj an di wolliyo keren, wo munda an ki y' wolliyo ye, an d'ollige keren, wo ono itadaŋ an ki ti suuniyo ye, para maŋ an di-kime ki tukki Raa, y'an t'ise tambobino a oldikadanj te*!»

Oodibe k'ita k'ono ombide a tukki wede korso
(Matiye 13.18-23; Lik 8.11-15)

¹³ Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Ono ombide ejitadaŋ kun ki'n suuniyo ye! De mummino kun di'n suuna ita k'ono ombide pay genj me?»

¹⁴ Wede korso genj yi korso ono Raa.

¹⁵ Buzu wede i zilditi a biza k'urzi genj, i-kaza duwo doŋ ollige ono Raa, wo de an t'ollige maŋ a kaamiki Meeda siitandani t'ettiyo, ti-t'osdipe ono genj t'adda k'addanj me.

¹⁶ Buzu wede i zilditi a ume wede t'adda pangiragi genj, i-kaza duwo doŋ ollige ono Raa, kesiko ulbaŋ unse an d'ambu.

¹⁷ Wo de ono sottadanj ti ki ti deegu adda k'addanj, an aa ki seedu zakidī ye, aame i ettiyo dabar ise duwo an'ni dabirsa kono an umbe a ono Raa maŋ, kesiko an t'argu.

¹⁸ Buzu wede i zilditi adda k'ahimagi genj, i-kaza duwo doŋ ollige ono Raa,

* **4:12 4.12** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 6.9-10.

¹⁹ wo de sanj elkisito a suldi duniya, dehutu k'urzi maala wo zaapu k'adde a suldi don ulpi tuddan ti dehu ti doolo ton ede. Kane pay gen ono an di'n appiya, an ki d'ohire ye a urzi Raa me.

²⁰ Ki dangu buzu wede i zildfiti a siido ere beekiye gette, i-kaza duwo don ollige ono Raa wo an di'n seedu adda k'addan, an d'ohire a urzi Raa, an aa d'oonyo eebañ ti doolo, aakede ulo muduso soo y'a ehe inñi ada g'ado, sonj ada zoot, wo sonj meeda.»

Ono ombide a tukki pitila
(Matiye 5.15; 10.26; Lik 8.16-18; 11.33; 6.38)

²¹ Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Aame wede y'a t'uyye pitila manj, y'a t'ossibe bogoro kunun, yi-ti t'ele a ita k'ongali ko? Aha, ki too manj y'a ti zaape t'awwa.

²² Suldi don pay ombide'ñ, sanj onniyo soo a t'oodiba ita, wo ono don i ki dehu duwo an k'olliga ye gen, sanj onniyo soo a t'adda a toore.

²³ Wede i-d'ede kuwwa k'ollige manj, yollo koduwo!»

²⁴ Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Kun koona mentikagi a ono don kun ollice. Derec, doozio ere kun doozio a duwo gette, Raa ton y'un ti dooza a kune inkino kay, wo y'a d'oba ti jugulu a kune me.

²⁵ Derec, a wede i-d'ede suuniyo'ñ, an i-t'eela t'eego, wo de a wede i-k'ede suuniyo ye, ere boolon i-d'ede ton an i-t'amfa.»

Ono ombide a tukki buzu
wede addiya siidi

²⁶ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Moziko Raa tod' ti deeyiso aa wede yi sakkisa buzu adda doomizí.

²⁷ Wo ki yode diddo t'ettiyo yi-ti moone, wo ume i t'ompilso manj yi-t'oozige, yi ki suune ye ume buzu y'addiya wo yi d'ohire mumminno ton manj.

²⁸ Naabo gette i ti suuniyo tote siido sittú. I-t'addiya ki poone soole, sanj i-t'isiyo koyile, sanj mahuwe i-ti paña, sanj i-ti tana.

²⁹ Aame i ti tana manj, wede yi d'ambu suwoo ki aydu baa, kono peedo t'iide k'aydu.»

Ono ombide ekk'ulo
(Matiye 13.31-32; Lik 13.18-19)

³⁰ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Moziko Raa in t'eese tod'te aa moo me? In di roote tod'te ti ono ombide don tuuku me?

³¹ Tode gette ti deeyiso aa ulo k'undumu soo sundí mutard. Aame ki kiira gen, ulo k'undumu miñ yon neñku a jiire ti diine k'inñi k'inda pay don adda duniya.

³² Wo de ki-giira kotto manj, yi-t'addiya yi d'isiyo goole i ceeriyo inda don pay adda jineene genño,

† 4:29 4.29 Kun wollo adda mattup ki Zowel 4.13.

yi d'ahuntu laydayi deero
embí an d'appiyta boydizañ
eego.»

³³ Geñ Isa a dooyisadí
gette, yi'ni duuye duwo
t'ono ombide baadañ
injkino, aa ere an aane an
y'olliga.

³⁴ A duwo munda daa
k'ono ombide y'an ki rootiyo
ye, wo d'e aame yon si-
idí ti sanalliyagi mañ, y'an
t'oodibe ita k'ono ombide
pay geñ me.

*Isa toogo i jiire maaye
baadañ*

(Matiye 8.18,23-27; Lik
8.22-25)

³⁵ A onniyo gettiyo batum
a peedo t'a t'iire manj, Isa
y'an di ruute a sanalliyagi,
y'ede: «In ti doopo'ñ ti dar
bar ti nee.»

³⁶ Injkino mañ dsoñ duuru
an di'n iili zenge t'inno,
kane sanalliyagi an a di
gili ti yode adda tooko, wo
tookiyagi doolo tonj ede a
sirpadañ an d'inqile.

³⁷ A kaamiki, i d'iiziga
maaye baadañ adda bar.
Ahu geñ i-kolzite kolzite i
d'obite k'adda tooko, tod'te
i t'ôoniyo t'ahu.

³⁸ Isa geñ yon a ume k'ita,
y'a udige kuy y'a ti zidsde
eedí a wasaade. Sanalliyagi
an t'iide an di y'inne, wo
an i di ruute, an'de: «Wede
dooyisadey, kine in t'unto
minj, kee ki moone tandaañ?»

³⁹ Injkino mañ Isa y'a
t'iiziga, y'a y'idsdise maaye
me, wo ahu bar y'an di

ruute, y'ede: «Kun ôhor!
Kun t'asso!» Mañ maaye y'a
ziida, wo ahu tonj an t'udige
deddek.

⁴⁰ Sañ Isa y'an di ruute
sanalliyagi, y'ede: «Kun orgiso
injkino moo me? Kun
ki ziipe adduguñ a nuuno ye
botto ko?»

⁴¹ Wo kane orgiso t'anni
ziida baadañ, an di rootiyo
tuddañ, an'de: «Yode ej
moo wede me, kono aŋ
maaye ti ahu bar tonj an
d'ollige onamí me‡!»

5

*Eliyo beeko a wede i-d'ede
siitan a eedí*

(Matiye 8.28-34; Lik 8.26-
39)

¹ Sañ Isa ti sanalliyagi an
d'iiney a siido Gadara ti dar
bar Galile ti nee.

² Isa yi ti dsiige t'ekki tooko
mañ, a kaamiki i d'iide we-
dusu t'ume muuziyagi yon i-
d'ede siitan a eedí, y'iide'ñ
y'a y'ikkima.

³ Lekkiyadí adda diine
muuziyagi, wo wenda soo
tonj yi k'aane yi ki ti kettite
ye, ise ti zinziri tonj mañ.

⁴ Tañ baadañ beydí an di
kettiso ti zinziri wo zoñdí
adda poole, wo tonj zinziri yi-
ti dsekkiso wo maala poole yi-
ti dambu. Wo wenda soo tonj
a aane a ti boohe umbo.

⁵ Daayum, didsdo onnu,
lekkiyadí a ume muuziyagi
wo ekki kessagi, yi dollite,
tuddí yi-t'âhuntu ti mongali,
kundsayi jerem.

‡ 4:41 4.41 Kun wollo adda mattup ki Soom 65.8 wo 89.10.

⁶ Aame yi y' wulle Isa ti dokki maŋ, y'a ukke k'ume yode, y'a-dikke a daanadí,

⁷ wo y'a idili ti golla awwa, y'ede: «Ki dehu moo me a tukki nuŋ me, Isa Ulo ki Raa goole a jiire pay? Ni dehu k'a di nāame ti suma Raa, ki ni dabire ye.»

⁸ Yi rootiyo inkino kono Isa yi-ruute, y'ede: «Siitan no, mi t'addo ti tukki wede me!»

⁹ Isa y'a yi tunde, y'ede: «Kee sundá wee wee?» Wede genj yi di'n gime onamí, y'ede: «Nuŋ sundó Donj Duuru, kono kaye baadaŋ.»

¹⁰ Wo yi-d'obe bey a Isa, yi kodfime kono siitandani genj y'a ki ti'n limmi dokki ti siido gettiyo ye.

¹¹ A ume genj i d'ede tordo meeda ki kinzir* an elso ekki kesse.

¹² Kane siitandani genj an i d'obe bey a Isa, an'de: «K'ay ti'n agibi ay t'ette adda kinzirdari genno.»

¹³ Maŋ Isa y'an d'iyye. Inkino siitandani t'ekki wede genj an t'udde, an t'iide adda kinzirdari. Wo tordo gette t'awwa t'ekki kesse t'a zide okko, kinzirdari an t'iibí adda bar, an t'inda adda k'ahu. Kane suma dupu sire.

¹⁴ Kane donj k'elso genj an d'ukke, an an t'iide taaya a donj adda geeger wo a donj i lekkiyto a dombi pây. Duwo

genj an t'udde wolliso ki munda wede ize.

¹⁵ An iina a sirpa k'Isa maŋ, an wulle wede i ede siitandani baadaŋ a eedí wo an t'udde genj, yonj yiguune, yi t'usse kalle wo eedí t'iido. Inkino kane genj orgiso t'anni ziida.

¹⁶ Kane donj i wulle munda wede ize genj an an t'iide taaya, kanj mummino wede i-d'ede siitandani a eedí y'a uune bee, wo son a munda wede ize a kinzirdari.

¹⁷ Inkino maŋ kane donj pay an i d'iise obe bey a Isa, kono ti siidadaŋ y'a engile.

¹⁸ Maŋ Isa yi-ti gili adda tooko, y'a engile. Aame genj wede i ede siitandani a eedí wo an t'udde genj, yi tondiyo Isa kono y'a lekke ti yode.

¹⁹ Isa yi-ki d'iyye ye, wo de yi di ruute, y'ede: «Kikama di kee wo k'an t'ôodoy taaya a donjá a suldfi donj pay Galmeega y'a ize, a isiyo k'adde koduwo y'ize a kee.»

²⁰ Maŋ wede y'a-gime, wo y'a iise kazita adda siido ere sundutú «Geegiryagi Koomat†» suldfi donj pay Isa yi ize a yode genj me. Wo kane donj pay illiga genj an ziida giggiranj.

*Eliyo beeko a erewo wo baldiya k'uto Zayiris
(Matiye 9.18-26; Lik 8.40-56)*

* **5:11 5.11 Kinzir:** Yonj genj Yawudiyagi an yi wolliyo ganigi a daana Raa me, k'aadumu ulu. Genj i-kaza taaya ki kinzir gette ize a siido di donj kane Yawudiyagi ye. Kun wollo adda mattup ki Lebitik 11.7 wo Deeterenom 14.8.

† **5:20 5.20 Siido ere sundutú** «Geegiryagi Koomat» gette, tod'te ki dandí bar Galile ki kese peedo ge-koliyo.

²¹ Isa y'a-gimo ti tooko yi-ti diipido ti dar bar t'inno, maŋ y'a t'ihera a biza bar wo dɔŋ duuru baadaŋ an di-t'ugiyē.

²² Aame gen i d'iina wedusu sundí Zayiris, yon goole ti diine deero boy wede Yawudiyagi ge dooyiso. Yi wulle Isa maŋ y'a iido, y'a iire a zoŋdí

²³ wo yi-d'obe bey ti koođime, y'ede: «Uto nuŋ tuddutú eeni t'unto. K'a ette maŋ, ki zaapey beeza t'a uttey wo t'a lekkey.»

²⁴ Inokino maŋ Isa y'a iyye, an d'ingile soo. Wo dɔŋ duuru baadaŋ an di y' diine, an di y' ŋayyu t'enno t'enno.

²⁵ Ti diine dɔŋ duuru i d'ede erewo soo inokino ti dabirsa, puuzo obite t'itatú iide ozzine koomat makumu sire.

²⁶ T'a dibire baadaŋ a bey dɔŋ daawiya baadaŋ wo beytú t'a zikkuwe pay kono t'a t'oone beeko, wo umbo beeko ti k'uune ye, ki too maŋ ti dabirsa i-ceeriyo ki ceeriyo.

²⁷ Tod' t'illiga rabila k'Isa, inokino ti-t'iide diine dɔŋ duuru ti dar k'Isa, t'a-butte kallayí,

²⁸ kono t'a ruute t'adda k'addutú, t'ede: «Aame n'iina n'a butta kallayí danŋjal ton maŋ, n'a utta.»

²⁹ T'a butte kallayí maŋ, a kaamiki obite puuzo a ihera yip, t'a uwwe a tuddutú t'uune bee.

³⁰ Aame gen Isa y'a uwwe toogo a udſe ti tuddí me.

Maŋ y'a-tuuye tukki dɔŋ duuru wo y'a tunde, y'ede: «Wee wee i butte kallayó me?»

³¹ Kane sanalliyagí an i di ruute, an'de: «Kee k'owwiyo dɔŋ an ki ŋayyu t'enno t'enno, wo ki-tondiyo wee wee i butte kallayá sey me?»

³² Wo de Isa yi wolliyo dɔŋ i ti y' d'uule kono yi dehu y'a suune wede i y' butte.

³³ Maŋ to ere gette t'a urgide, ti ŋonjirso kono ti zuune munda wede i-iide me. T'a d'iide, t'a iire zoŋdí wo d̄erec ti di ruute pay.

³⁴ Wo de Isa yi di ruute, y'ede: «Uto ki nuŋ, kono koŋ mi ziipe addí a nuuno gen, m'utte. T'eenízí gen m'uune bee, m'aaho ti toose.»

³⁵ Aame Isa y'a ti rootiyto inokino gen, dɔŋ zina an okko ti di goole boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, an i di ruute a Zayiris, an'de: «Utá t'a t'ihe, ki moo me wede dooyiso ki y' naatiya sey me?»

³⁶ Wo de ono gen Isa y'illiga ton seezí ye, wo yi di ruute a goole boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, y'ede: «Kee k'orgide ye, ki zaapo addá a nuuno danŋjal.»

³⁷ Wo a wenda soo ton urzi yi k'ele ye a ette ti yode me, iide ti yode Piyer, Zak ti leemadí Zaŋ danŋjal.

³⁸ An iiney di goole boy wede Yawudiyagi ge dooyiso maŋ, a ume gen Isa yi wol-

liyo dōn ḫaadaŋ an ḫollite
môolo ḫaŋkar.

³⁹ Isa yi-t'iide k'adda boy,
wo y'an di ruute, y'ede:
«Moo me kun ḫollite môolo
me? Uto ti k'inda ye, ti
moone moone.»

⁴⁰ Kane duwo genj an di
y'okko maade. Wo de yon
y'an udde duwo t'adda boy
me, a uupe ti yode meek'uto
ti mekk'uto wo sanalliyagi
dōn ađo genño, saj Isa yi-
t'iide k'adda biino ere uto
adda.

⁴¹ Maŋ yi ziida beytú wo
yi di ruute, y'ede: «Talita
kum!» Genj i-kaza: «Uto
ki nunj, mi t'onna ni-rootiyo
me!»

⁴² A kaamiki, uto t'a
t'iiziga ti sooru. Tod'te
ozzinatú koomat makumu
sire. Kane duwo genj an
wulle iŋkino maŋ, an ziida
giggiranj kono i jiire eedanj.

⁴³ Maŋ Isa y'an d'undirde,
y'ede: «A wenda soo tonj kun
i roota ye a munda wede
ize enj me.» Saj y'an di
ruute, y'ede: «Uto kun i eelo
ombo.»

6

*Doŋ Nazaret an koogire
Isa*
(Matiye 13.54-58; Lik
4.16,22,24)

¹ T'ume genj Isa y'a t'iiziga,
y'a iŋgile ti sanalliyagi ki
Nazaret geeger ere y'a ihira.

² A onniyo ere ki puukiyo
Yawudiyagi maŋ, y'a iise
dooyiso duwo adda boy
wede Yawudiyagi ge dooy-
iso. Doŋ ḫaadaŋ i y'ollige
genj an ziida giggiranj, wo

an di ruute, an'de: «De
ono pay ej y'uuno ti too
me? Suuniyo k'ono ette i elo
wee wee? Wo mummino yi
d'isiyto sulđi k'armika kino
me?»

³ Yo ej wede k'âhuntu
sarpanje de me! Yon
miŋ ulo Mariyam de me!
Kane zembadí kuuli'ŋ
sumbiyagaŋ Zak, Zoz, Ziid
wo Simo de me! Wo
zembadí erayi tonj kane an
lekgiyo ti kine de me!» Kono
k'iŋkino an di-tuuge k'amđu
k'onamí me.

⁴ Isa y'an di ruute, y'ede:
«Derec, nebi genj aame
tuuku tonj onamí an d'ollige,
wo de dōn a geeger ere y'a
ihira, dōn a biza bumfizí
ti dōn adda boozí ḫaŋjal,
onamí an k'olliga ye me.»

⁵ A ume genj munda
k'armika soo tonj yi k'iine
yi k'ize ye, wo y'an di ziipe
miŋ beezi a dōn k'eeni miibi
ᬁaŋjal, an d'uune bee.

⁶ Wo Isa yi nuukiso eedí
kono kane an ki ziipe addanj
a yode ye.

*Agisa ki sanalliyagi kane
koomat makumu sire*
(Matiye 9.35; 10.1,5-14;
Lik 9.1-6)

Saj maŋ Isa y'an izire pay
illiyyagi dōn i-đuule Nazaret
genj me.

⁷ Maŋ y'a-wiike sanalliyagi
kane koomat makumu sire,
y'an ikkipe sire sire, wo y'an
d'ele toogo ki lommite si-
itandani dōn an t'ooney a
đaanadanj,

⁸ wo y'an di ruute munda
wede an d'isey, y'ede:

«Ki torguwagun mundā a beyguṇ kun amba ye, ise mundā k'ombo, ise eese, ise tammiyagi sunṇi sunṇi adda poosaguṇ ton maŋ. Kun ambo dalka daŋŋal,

⁹ tobiyagi a zoŋguṇ wo kun osso kalle ton̄ soo a tudduguṇ.»

¹⁰ Wo y'an di ruute sey, y'ede: «Aame kun t'iidey adda boy tuuku wo an unni ziidey maŋ, kun di lekkoy angenno bini engilsaguṇ t'ume genno.

¹¹ Wo aame kun t'iidey ille wo doŋtú an un ki'n ziidey ye wo onamguṇ an k'illigey ye maŋ, a engilsaguṇ t'ume genno odde zoŋguṇ ton̄ kun a ti tottigoy, geŋ i-kaza Raa ulbí uŋse ye ti kane me.»

¹² Kane sanalliyagi geŋ an d'ingile, an an kazita a duwo kono an di-kime lekkiyadaŋ.

¹³ Siitandani baadaŋ an ti'n lommite, wo doŋ k'eeni baadaŋ an an di yergutu egey an d'ooniyo bee.

*Taaya k'unto Zaŋ Batis
(Matiye 14.1-2; Lik 9.7-9)*

¹⁴ Mozigo Erod geŋ y'a illiga rabila k'Isa te, kono yon sundí ti môolo. Doŋ ongoŋ an ruute, an'de: «Geŋ Zaŋ Batis yi bildo ti diine doŋ unto! Geŋ kono k'inokino id'e de toogo yi d'isiyto suldi k'armika me.»

¹⁵ Doŋ ongoŋ an'de: «Geŋ nebi Eli.» Wo doŋ soŋ an'de: «Geŋ nebi soo aa wede ti diine nebiyagi doŋ ti kaaga.»

¹⁶ Wo de aame Erod y'illiga inokino maŋ, y'a

ruute, y'ede: «Geŋ Zaŋ Batis wede n'an di ruute a asigiryagi an di-dikke eedí, geŋ yode i-bilfe me.»

¹⁷⁻¹⁸ Erod y'ilke inokino kono yi-ziida ere leemadí Pilip sundutú Erodiyas, wo Zaŋ Batis yi di ruute, y'ede: «Oogoro urzi ti k'ele ye k'a seeda ere leemadá te.» Inokino maŋ Erod batum y'an di ruute a asigiryagi an ti y' ziido Zaŋ me, an ti y' gittite wo an ti y' zidde adda daŋgay.

¹⁹ A rootiyo Zaŋ gette Erodiyas ti di gulkuwe t'a ti y' ziida addutú. Ti dehu t'a yi t'ide, wo de urzi ti k'ooniyo ye,

²⁰ kono Erod geŋ yi orgiso a Zaŋ me, yi suune yon wede ki diinekamileŋ, inokino yi di y' boohiyo. Aame Zaŋ yi eesiyo kazita k'ono Raa maŋ, Erod yi y'ollige t'uŋsuwo wo munda y'a roote yi ki suune ye.

²¹ Ozzine ti ozzine, onniyo k'ehiyo k'Erod t'aaniya maŋ, an d'isiyo tarndaape. Inokino onniyo gette t'iina maŋ, Erodiyas ti d'uune urzi. Erod y'an d'ize ombo a doŋ deero siido, a deero k'asigiryagi wo a doŋ suma ki siido Galile.

²² Aame geŋ uto koŋso k'Erodiyas ti-t'iide adda boy t'a immira, wo a tote gette Erod addí i-d'ibi ti doŋ an'ni wiiko pây. Inokino maŋ mozigo yi di ruute a uto koŋso, y'ede: «Munda wede tuuku mi dehu'ŋ mi rooto, wo ni di t'ela.»

²³ Wo y'a-ti nîme tuddí, y'ede: «Munda wede tuuku mi dehu'ñ mi rooto, ni di t'ela, ise kese mozikadó ton maŋ.»

²⁴ Maŋ uto koŋso t'a t'uddse ti di ruute mettú, t'ede: «De n'a tonde moo me?» Mettú ti di'n gime onamtú, t'ede: «Mi tondo eego Zaŋ Batis.»

²⁵ Kesiko uto koŋso t'agime ki tukki mozigo, t'iide'ñ ti di ruute, t'ede: «Ni dehu anŋenno k'o ti dëkki eego Zaŋ Batis, k'o di zaapi adda supira, wo k'o d'adi kenno!»

²⁶ Aame geŋ mozigo y'a t'ize sommagi dondoŋ, wo de kono y'a ti nîme tuddí a daana doŋ an'ni wiiko geŋ, y'a iyye yi gi di tuuge ye.

²⁷ A kaamiki, yi d'igibe asugursu soo ti diine doŋ boohiyadí, yi di ruute, y'ede: «K'odo, k'o ti dëkki eego Zaŋ te, wo k'o d'edi.» Maŋ asugursu geŋ y'a t'iide k'adda dangay, y'a-dikko eego Zaŋ te.

²⁸ Eego y'a t'umbo adda supira, yi-d'ele a uto koŋso wo tod' ti d'iide a mettú.

²⁹ Sanalliyagi Zaŋ an illiga rabila gettiyo maŋ, aame geŋ an d'iido, nuune an t'umbe, an d'ingile an t'ele adda muuzo.

Eliyo k'ombo a kuuli dupu paat

(*Matiye 14.13-21; Lik 9.10-17; Zaŋ 6.1-15*)

³⁰ Doŋ zina k'Isa an digimo ki sirpadí, an i di t'iide taaya a naabo ere pay an

izo wo a dooyiso ere pay an duuyo duwo.

³¹ A ume geŋ i d'ede duwo baadaŋ, doŋ ongoŋ an engile, doŋ ongoŋ an ette ettiyo, wo Isa ti sanalliyagí geŋ an t'oone peedo boolon an di-koone an d'oomi ton umbo. Inokino maŋ y'an di ruute, y'ede: «Kun t'edi ti nuuno, in t'arga siidin ki baldsa kun a-puukey boolon.»

³² Maŋ an di gili adda tooko, an di diipida bar kono an t'arga siidin k'adda baldsa.

³³ A engilsadaŋ geŋ doŋ baadaŋ an di'n wulle wo an di'n zuune. Inokino maŋ doŋ t'adda geegiryagi pay geŋ an d'iise okkito ti zoŋdaŋ, an t'iide geere sey k'ume Isa ti sanalliyagí an'te geŋ me.

³⁴ Isa yi ti d'iige ti tooko maŋ, yi wolliyo doŋ duuru baadaŋ, wo i di t'ize sommagi kono kane geŋ aakede dambami daa wede k'elsadaŋ. Inokino maŋ y'an di'n iise dooyiso a suldi baadaŋ.

³⁵ Kane sanalliyagí an wolliyo peedo t'ingile, man an a d'iide sirpa k'Isa, an i di ruute, an'de: «K'ollo, ume ej baldsa wo peedo ton t'ingile.

³⁶ Inokino maŋ duwo ej k'an eezo an t'ette ki boydi doŋ doome wo k'adda k'illiyagi doŋ goppon, an d'owiltey munda k'ombo.»

³⁷ Wo Isa y'an di ruute, y'ede: «Ombo an eelo kune batum.» Kane an di ruute,

an'de: «Kee ki dehu ay t'oono tamma meeda sire*, ay t'owilo mappa pay ay an t'ela a dōj duuru an d'ooma ko?»

³⁸ Isa y'an di'n tunde, y'ede: «Un d'ede mappa miibi me, k'un ki ti wolli do a eesaguŋ me?» An ti wullo maŋ, an di ruute, an'de: «Kaye ay d'ede miŋ mappa paat wo puuni sire.»

³⁹ Maŋ Isa y'an di ruute a sanalliyagi, y'ede: «Duwo kun ti'n koona kaŋ ogiysito adda soole.»

⁴⁰ Maŋ ḋuwo an di gundite, ongoŋ meeda, ongoŋ ada paat.

⁴¹ Aame gen̄ Isa y'a-ziki mappa paat ti puuni sire gen̄no, y'a t'umbe edayí k'awwa ki kandaane, y'a ruute koduwo a Raa. Maŋ mappa y'a burkite, y'an d'ele a sanalliyagi kono an an di-dokkida a dōj duuru gen̄no. Puuni toŋ iŋkino kay y'an di-dikkida a ḋuwo pay.

⁴² Kane pay gen̄ an d'iimi wo an d'isse.

⁴³ Wo mappa ti puuni dōj uupite, sanalliyagi an titusse, a iide dappa koomat makumu sire.

⁴⁴ Kane dōj iimi mappa gen̄, an t'ide kuuli dupu paat.

*Sooru k'Isa ekk'ahu
(Matiye 14.22-33; Zaj*

6.16-21)

⁴⁵ Saŋ maŋ kesiko Isa y'an di ruute a sanalliyagi, an di kili adda tooko an d'oogume,

an di doopida ti dar bar ti nee, ki kese geeger Betsayda, koore yode batum dōj duuru yi-ti'n t'igiba geŋ me.

⁴⁶ Aame dōj duuru yi ti'n igibe maŋ, yon y'a-ti gili ekki kesse kono y'a tonde Raa.

⁴⁷ Ume y'ize diddo gen̄, tooko tod'te a diine k'ahu dokki botto ti biza bar me, wo Isa siidí ti zenje t'inno me.

⁴⁸ Isa yi wolliyo kane sanalliyagi an t'ize ooŋe ki korre k'ahu me, kono maaye a giggiran̄. Iŋkino a diddo biza soohe maŋ yi t'uddo yi d'ettiyo tuddan̄, yi sooru t'ekk'ahu aa y'an di'n engile.

⁴⁹ Aame kane an yi wulle yi sooru t'ekk'ahu gen̄, an elkiyo beyye ḋaŋ, wo an d'iise ḋollite

⁵⁰ kono kane pay gen̄ an yi wulle wo orgiso t'anni ziida baadaŋ. Kesiko Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun omboŋ! Kun orgide ye, en̄ nuuno!»

⁵¹ Maŋ y'a di gili ti kane adda tooko, aame gen̄ maaye y'a ziida. Iŋkino maŋ kane sanalliyagi undan̄ a t'udde.

⁵² Derec, armika ere y'ize t'urzi mappa gette itatú an ki ti zuune ye, eedaŋ ti k'aane ti ki'n seeda ye suldfi geŋ me.

*Eliyo beeko a dōj k'eeni a
siido Zenezaret
(Matiye 14.34-36)*

⁵³ An ti diipida bar maŋ, an d'iiney a siido Zenezaret, tooko an di gitte a zenje wo an di diggite.

* **6:37 6:37 Tamma meeda sire:** Tamma soo i-kaza ranŋa naabo k'oŋŋu soo ki wedusu. Aŋki tamma meeda sire i-kaza soŋko dupu ada pide.

⁵⁴ Aame an deggutu gej, a kaamiki Isa duwo an di y' zuune.

⁵⁵ Maŋ an d'iise okkito t'adda siido gette pay. Aame an y'ollige yoŋ k'ume tuuku maŋ, doŋ k'eeni an di sokiyo ti zaadagi, an i-d'ettiyo kinjenno geŋno.

⁵⁶ A ume wede tuuku Isa y'ettiyo k'adda k'illiyagi, ki geegiryagi, ise ki boydi doŋ doome gej, doŋ k'eeni an an d'an t'ettiyo a bere doŋ duuru. Maŋ kane duwo gej an i d'obe bey kono doŋ k'eeni an a-botte a bize kallayi ḫaŋjal ton maŋ, wo kane doŋ pay a bottiyo gen an d'uttiyo.

7

Dooyiso ere ki mongidagi (Matiye 15.1-20)

¹ Kane Pariziyen ti doŋ miibi ti diine doŋ suuniyo k'oogoro iido ti Zeruzalem gej, an di-t'ugkiye a Isa.

² An wolliyo maŋ kane sanalliyagi ongo an ombo beezaŋ ganigi a ḫaana Raa me, gej i-kaza ki poone an t'eese ombo, beydaŋ an ki t'opilso ye aa mongidagan an ruute me.

³ Derec, kane Pariziyen ti Yawudiyagi pay gej an k'ombo ye beydaŋ daa k'opilso koduwo ye maŋ, kono an aa seedu zakidi a dooyiso ere ki mongidagan an duuye te.

⁴ Aame an aahiya suuk ton, an k'ombo ye daa

k'opilso tuddan me. Wo an aa seedu a dooyiso baadaŋ ti doolo ton ede ere mongidagan an duuye te, aakede: opilsito kunzali, dingilagi wo keyyagi maala.

⁵ Inokino maŋ kane Pariziyen ti doŋ suuniyo k'oogoro an di tunde Isa, an'de: «Ki moo me sanalliyagá an d'ombo beydaŋ ganigi a ḫaana Raa, wo de an ki daaniya ye dooyiso ere ki mongidagin an duuye te?»

⁶ Maŋ Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Kune doŋ biziguŋ sire sire, nebi Ezayi yi ruute ono doŋ Raa y'igibo a tukki kune gej derec, aa an riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

“Duwo ej an o eliyo suma t'ono bizan, wo de ki kotto adda k'addan kane dokki ti nuŋ Raa me.

⁷ Kane suldi doŋ an isiyo kono an o ottilso gej ki bita, kono urziyagi k'oogoro doŋ an dooyiso gej ettiyo t'urzi duwo ḫaŋjal*.”

⁸ Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Oogoro Raa kun d'ooliyo kese, wo kun t'ambu dooyiso duwo.»

⁹ Wo y'an di ruute sey, y'ede: «Kune koŋaguŋ k'ooliyo k'urziyagi k'oogoro Raa ki kese, wo kun di sooru a urzi dooyisagun.»

¹⁰ Derec, Muusa yi ruute ti kaaga, y'ede: “Ki elo suma

* ^{7:7} ^{7.7} Kun wollo adda mattup ki Ezayi 29.13. † ^{7:10} ^{7.10} Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.12.

a meegá ti meedá†.” Wo son y’ede: “Wede yi duudiyo meegí ise meedí koo maŋ, yon gen ki tōwwo‡.”

¹¹ Wo de kune’ŋ, kun dooyiso dūwo, kun’de: “Aame wede yi rootiyo a meegí ise a meedí, y’ede: Munda wede n’ā-di t’ele a gi di nooge yon korbaŋ, i-kaza yon ni ele sedeke a Raa” maŋ,

¹² gen kun eliyo urzi a wedusu yi ki t’ele munda a meegí ise meedí ye.

¹³ Kun isiyo iŋkino gen, kun ti tōwwo ono dōj Raa yi ruute kun d’ise me, wo kun di sooru a urzi dooyisagun. Wo suldi baadaŋ ti doolo tonj ede kun isiyo iŋkino me.”

Suldi dōj a ki ti k’ise ganigi a daana Raa

¹⁴ Saŋ Isa y’ā wiike dōj duuru sey an t’iide k’ume yode, wo y’ān di ruute, y’ede: «Kune pay kun ollo, wo ono en itadan kun di’n suuno:

¹⁵ Suldi dōj pay wedusu y’oomi gen, i ki y’ise ganigi ye a daana Raa me, ki too maŋ i y’ise ganigi a daana Raa munda wede addiya ti bizi genno. [

¹⁶ Wede i-d’ede kuwwa k’ollige maŋ, y’ollo koduwo.]»

¹⁷ Aame dōj duuru Isa yi’n iili y’aahe boy maŋ, kane sanalliyagi an di yi tunde, an’de: «Kee k’ay t’oodibí ita a ono ombide en me.»

¹⁸ Yon y’ān di ruute, y’ede: «Inkino maŋ ki kotto, kune tonj onamó eggun ti k’ane ti ki’n seeda ye pi me! Kun ki suune ye ko, suldi dōj pay wedusu y’oomi gen i ki y’ise ganigi ye a daana Raa me?

¹⁹ Kono suldi dōj wede y’oomi gen, i-ki ti deegu adda biza k’ulbi ye, wo de i-ti deegu adda k’addí, wo saŋ yi-ti’n naamiya.” A onamí gen, Isa yi rootiyo ombo pay kamileŋ a daana Raa me.

²⁰ Yon y’ā ruute sey, y’ede: «I ti y’isiyo wedusu ganigi a daana Raa munda wede addiya t’adda biza k’ulbe.

²¹ Derec, t’adda k’adde wede gen, ti biza k’ulbi i d’addiya elkiso ere oldo i-ti y’eliyo a suldi dōj ulpi aakede: boliyo, oogire, tōwwo dūwo mirsi,

²² moone t’ere bakadí ise ti kule bakatú, okkiso a suldi pay, bundiko, daggiya dūwo ti metiŋko, eliyo tudde k’isiyo suldi dōj ulpi, za-apu k’adde a munda wede, kalfita tudde, koliyo tudde wo isiyo munda daa k’elkiso.

²³ Suldi dōj ulpi pay gen addiya t’adda k’adde, wo an di y’isiyo wedusu ganigi a daana Raa me.»

Zaapu k’adde k’erewo Yawudowo ye

²⁴ San maŋ tin gen Isa y’ā t’iiziga, y’ā iŋgile ki siido ere i dūule geeger Tir. Yit’iide adda boy soo iŋkino, kono yi dehu wenda y’ā ki

‡ 7:10 7.10 Kun wollo adda mattup ki Egzod 21.17.

suune umayí ye, miŋ umbo y'a k'iine ombide ye.

²⁵⁻²⁶ A ume genj, i d'ede erewo ti Pinisi siido Siiri. Tod'te Yawudowo ye, t'orbe ono Girek, ututú i-d'ede siitan a ettú. T'illiga rabila k'Isa manj, kesiko t'a ukke k'ume yode. T'iide'ŋ t'a dikke a daanadí, wo t'a yi tunde, t'ede: «Galmeega, ni ki tondiyo ki-t'olmu siitan ti tukk'uto nunj.»

²⁷ Isa yi di ruute, y'ede: «M'oolo inni an t'oomo an asso dō, kono iŋkino beehiye ye k'a t'ambe ombo k'inni k'an di t'ele a gahiti§ me.»

²⁸ Maŋ to ere gette ti di'n gime onamí, t'ede: «Galmeega onamá gen d'ferec, wo ki kotto gahiti geŋno tonj an di delliy a ume k'ombo, ombo ere i soldite ti bey k'inni aame an ombo genj, an dī pettiyo.»

²⁹ Yonj yi di ruute, y'ede: «A tukk'onamí genj, mi-kama boozí, siitan ti t'udde ti tukk'utí te.»

³⁰ Sanj erewo gette t'aahe, maŋ ti-t'uuney uto ekk'ongali ti moone, siitan ti t'udde ti tuddutú me.

Eliyo beeko a wede dugiya

³¹ Sanj maŋ ti siido ere i duule geeger Tir gette Isa y'a iŋgile, yi-t'udde ti siido ere i duule geeger Sidonj, y'a tūuke siido sundutú Geegiryagi Koomat, y'a-gime biza bar ki Galile.

³² Aame genj duwo an di wiiko wede dugiya wo ilzí

tonj attidi ki rootiyo me. Maŋ an i-d'obe bey a Isa, an'de: «Ki ti zaapo beeza a wede enno, y'a t'oone bee.»

³³ Isa y'a y'irga siidí ti diine dōn duuru me, maŋ yi-t'ele yelagí adda kuwwa wede genno, wo yi d'unke leezí yi t'eele ilzí.

³⁴ Sanj y'a t'umbe edayí k'awwa ki kandaane, wo y'a zuupe suup, maŋ yi di ruute wede dugiya genj, y'ede: «Eppata!» Genj i-kaza a-t'ohon keren.

³⁵ A kaamiki wede kuwwagí a t'ihina, yi d'ollige keren wo ilzí tonj a t'ikkima, yi d'orbe koduwo.

³⁶ A duwo genj Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo koduwo, a munda wede ize ej a wenda soo tonj kun i roota ye!» Wo de ej y'an aapudu a wenda kun i roota ye, wo a kane aa y'an eliyo olno ki rootiyo.

³⁷ Kane duwo genj an di ziida giggiranj, wo an di ruute, an'de: «Naabadí pay y'isiyo ette beehiye baadaŋ! Dungiyagi kuwwagaŋ y'an di'n ohinte, wo dōn bizan a t'ippe ki rootiyo umbo tonj an d'orbe.»

8

Isa y'an ele ombo a dōn dupu pide

(Matiye 15.32-39; Markus 6.30-44)

¹ Aame genj dōn duuru baadaŋ an t'ugiyey sey wo munda an d'oomi umbo,

§ 7:27 7.27 Suma «inŋni» i-kaza dōn Yawudiyagi, wo suma «gahiti» i-kaza dōn Yawudiyagi ye.

injokino maŋ Isa y'a wiike sanalliyagi wo y'an di ruute, y'ede:

² «Nuŋ duwo ej o t'ize sommagi kono kun wollo an lekkiyo ti nuŋ iide onniyo adso, wo ankeŋno munda k'ombo an k'ede ye.

³ Wo ni'n igiba addaŋ guguba maŋ, an d'oopey a urzi kono doŋ baadaŋ ti dinayaŋ an iido ti dokki.»

⁴ Kane sanalliyagi an i di ruute, an'de: «De adda baldsa ette, ti too me in t'oona mappa baadaŋ a duwo ej an d'ooma an t'assa me?»

⁵ Isa y'an di'n tunde, y'ede: «Kune un d'ede mappa miibi me?» Wo kane an i di ruute, an'de: «Ay d'ede mappa sarat.»

⁶ Injokino y'an di ruute a doŋ duuru gen, y'ede: «Kun ti koona siido!» Maŋ y'a ziki mappa sarat gen a beezi, y'a ruute koduwo a Raa, y'a burkite wo y'an d'ele a sanalliyagi kono an an di-dokkida a doŋ duuru geŋno.

⁷ Wo soŋ an d'ede puuni miibi sunni sunni injokino. Isa y'a ruute koduwo a Raa kono k'ombo gette wo a sanalliyagi, y'ede: «Puuni kun an ti dokko pây!»

⁸ Wede tuuku tonj y'a iimi y'a isse isse a d'uupite, wo ombo ere uupite gette, an ti tussite a dambayi deero sarat.

⁹ Kane doŋ iimi gen i t'ide suma dupu pide. Saŋ Isa y'an igibe.

¹⁰ Wo yoŋ kesiko yi-ti gili

adda tooko ti sanalliyagí, an d'injile ki siido Dalmanuta.

Tondiyo ki munda k'armika
(Matiye 12.38-39; 16.1-4;
Lik 11.16-29; 12.54-56)

¹¹ Kane Pariziyen an d'iide k'ume k'Isa, an d'iise nikiyo kono an dehu an i d'ekke ikka t'urzi k'onamí. Injokino maŋ an di y' tunde y'an d'ise munda k'armika a kize yoŋ Raa yi y'igibo.

¹² Isa y'a zuupe suup, wo y'a ruute, y'ede: «Ki moo me kane doŋ ankeŋno ej an tondiyo munda k'armika a kize nuŋ Raa yi n'igibo? Derec injokino wo n'un di rooto: Munda k'armika soo tonj Raa y'an k'isa ye a kane doŋ ankeŋno ej me.»

¹³ Saŋ kane Pariziyeŋ Isa yi'n illi, yi-ti gili adda tooko, y'a-doopida ti dar bar Galile ti nee.

Ita k'ono k'Isa sanalliyagi an ki'n suune ye

(Matiye 16.5-12; Lik 12.1)

¹⁴ Kane sanalliyagi an doopide ti kese bar Galile ti nee gen, an dundo an d'ambo mappa me, wo adda tooko i d'ede mappa soo dajanjal a beezaŋ.

¹⁵ Aame gen Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo, kun koona mentikagi a orme wede ki Pariziyen wo a orme wede ki Erod.»

¹⁶ Maŋ kane sanalliyagi an d'iise rootiyo ti tuddaŋ kono an k'umbo mappa ye.

¹⁷ Wo yo Isa rootiyadaŋ gette y'a ti zuune, injokino maŋ y'anni tunde, y'ede:

«Ki moo me kun di rootiyo ti tudduguŋ, kun k'umbo mappa ye me? Ki kotto kune suldi doŋ ize genj itadaŋ kun ki ti ziida wo kun ki'n zuune ye botto. Kune'ŋ eggun a t'ippe ko?

¹⁸ Ki kotto kune un d'ede eda, wo kun ki wolliyo ye! Kune un d'ede kuwwa, wo kun k'ollige ye! Kune un dundse baa

¹⁹ a mappa paat wede n'a-dimbe doŋ dupu paat ga iimi genj, wo a onniyo gette oopiyo ki mappa kun d'ûne dambayi miibi kun zikiti me?» Kane an i di'n gime onamí, an'de: «Dambayi koomat makumu sire.»

²⁰ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Wo de un dundse baa a mappa sarat wede n'a burkite a kuuli dupu pide ga iimi genj, wo a onniyo gette oopiyo ki mappa kun d'ûne dambayi deero miibi kun zikiti me?» Kane an i di'n gime onamí, an'de: «Dambayi deero sarat.»

²¹ Inokino maŋ y'an di ruute, y'ede: «Ki kotto suldi doŋ n'ize genj itadaŋ kun ki ti zuune ye botto!»

Isa yi ele beeko a wede koosiyo

²² Isa ti sanalliyagi an iiney Betsayda maŋ, duwo an d'irkido wede koosiyo an i-d'iido a Isa, an i-d'obe bey, an'de: «Galmeega wede enj ki zaapo beezá, y'a t'oone bee.»

²³ Isa yi ziida bey wede genno, y'a y'irkide dokki t'ille. Y'iide'ŋ yi d'unjkite lee

a edayí, wo y'a-ti ziipe beezi a tuddí, maŋ y'a yi tunde, y'ede: «Munda ki wolliyo ko?»

²⁴ Wede y'a ihina edayí wo y'a ruute, y'ede: «Eyye, duwo ni'ni wolliyo, wo ni'ni wolliyo aa inda i sooru.»

²⁵ Isa y'a butte beezi a edayí sey. Maŋ wede edayí a t'ihina yi wolliyo keren.

²⁶ Inokino maŋ Isa y'a y'igibe wede ki boozí, wo yi di ruute, y'ede: «K'aaho boozá, k'adda k'ille k'addey ye.»

Isa miŋ yoŋ wee wee?

(Matiye 16.13-20; Lik 9.18-

21)

²⁷ Isa ti sanalliyagi an d'ingile k'illiyagi goppon ti geeger Sezare siido Pilip. A urzi maŋ sanalliyagi y'anni tunde, y'ede: «Duwo an rootiyo nuŋ wee wee?»

²⁸ Kane an i di'n gime onamí, an'de: «Doŋ sonj an'de kee Zaŋ Batis, doŋ ongo an'de kee nebi Eli, wo doŋ ongo sonj an'de kee nebi ti diine nebiyagi doŋ ti kaaga.»

²⁹ Maŋ Isa y'anni tunde, y'ede: «De kune me, kun'de nuŋ wee wee?» Piyer y'a t'ihina bizí, y'a ruute, y'ede: «Kee Almasi Raa yi biire.»

³⁰ Inokino maŋ Isa y'an di'n iipide, kono a wenda soo tonj an i roota munda ye a tukki yode me.

Ono k'Isa a urzi k'untadí ti baldiyadí

(Matiye 16.21-23; Lik 9.22)

³¹ Saŋ maŋ, Isa y'a iise dooyiso sanalliyagi, y'ede: «Nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede ej, n'a dabirey baadaŋ. Kane dɔŋ i dokkiyo donziŋ, deero dɔŋ sedeke ti dɔŋ suuniyo k'oogoro pây an di n' kiigirey. Duwo an di n' t'idey, wo onniyo sire k'aduwe maŋ Raa y'a ti n' baldey.»

³² Isa y'an di ruute pataŋ, maŋ Piyer y'a y'irga siidí, y'a y'iise aapudu.

³³ Aame genj Isa y'a-gime, edayí yi wolliyo sanalliyagi, wo y'a iise aapudu Piyer, y'ede: «Kee Meeda siitandfani t'a-t'ûune adda k'addá, ki ledso dokki ti tuddó me! Elkisadá ti ere ki Raa soo ye, elkisadá ki dɔŋ tudde.»

Mummino daaniya k'Isa te
(Matiye 16.24-28; Lik 9.23-27)

³⁴ Saŋ maŋ Isa y'a wiike dɔŋ duuru ti sanalliyagi, wo y'an di ruute, y'ede: «Wede yi dehu y'a daane urzi nuuno maŋ, tuddí batum y'a ti kiigira, ki unto toŋ y'a oyye y'a t'inda kono nuuno, wo y'a ni daane.

³⁵ İnjino wede tuuku yi dehu boohiyo tuddí k'aggadí maŋ, y'a ti dagga, wo de wede tuuku y'ooliyo tuddí kono nuuno wo ki Rabila Majjaanawa maŋ, y'a t'utta.

³⁶ A wede koduwatú moo me suldi duniya pay y'anni t'oone, wo tuddí y'a ti dagge me?

³⁷ Wo ki kotto wede geŋ tuddí zooyatú ooŋe, geŋ yi k'aane y'a ki t'ele munda y'a ki pelke tuddí ye!

³⁸ Aame wede y'isiyo sukiyagi a nuŋ wo a onamó a dfaana dɔŋ aŋkenŋo, kane dɔŋ k'oldiko wo an ki seedu urzi Raa ye maŋ, nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede ej, aame n'etto ti daryika ere ki Meegó wo ti ere ki maaleekiyagi dɔŋ kamilen̄ genj, nuŋ toŋ nid'isa sukiyagi kay a yoŋ me.»

9

¹ Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Derec iŋkino wo n'un di rooto: Doŋ ongoŋ ti diine kane dɔŋ aŋkenŋo ej an ki ti t'inda ki poone pay ye, an di wolla Moziko Raa t'etto ti toogo baadaŋ gette.»

Ume k'eda k'Isa a-gime
(Matiye 17.1-9; Lik 9.28-36; 2 Piyer 1.17-18)

² İide onniyo zoot k'ita maŋ, Isa y'a-wiike ti yode Piyer, Zak wo Zaŋ, y'an d'an d'ingile siidan̄ k'ekki mokkolo sohoro. An iiney maŋ, a dfaanadaŋ geŋ miŋ tuddí a-gime sittú,

³ iŋkino kallagí a t'ize tuwardi kar i ralita, adda siido pay ette wede a aane a-t'opile kallayí a t'ise tuware aa ki yode umbo.

⁴ A kaamiki, kane sanalliyagi ado geŋ an wolliyo bibiraw nebi Eli ti Muusa an rootiyo t'Isa.

⁵ İnjino maŋ Piyer y'a t'ihina bizi, yi di ruute Isa,

y'ede: «Wede dooyisadey, beekiye'ŋ kine in di lekke a enŋo! Ay un d'okkima daabagi ado, a kee soo, a Muusa soo, wo a Eli soo.»

⁶ Piyer munda y'a roote yi ki suune ye, kono kane aduwaŋ pay genj orgiso ti'ni ziifa baadan.

⁷ Maŋ i d'iido dondirso ti di'n ippe kane genj me, wo t'adda dondirso gette an d'illiga golla, t'ede: «Enj ulo nuuno ni y' giyye baadan. Kun y'ollo!»

⁸ A kaamiki an di geldiso, wo de an wolliyo Isa siidí a sirpadaŋ me, wenda ti doolo umbo.

⁹ A ḋeeguzanj t'ekki mokkolo, Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo, a munda wede kun wulle genj, a wenda soo toŋ kun rootey ye, bini baldiya ki nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede ej ti diine dɔŋ unto.»

¹⁰ Onamí an d'umbe, wo de an tondiso tuddaŋ, an'de: «Onamí genj miŋ i-kaza moo me: baldiya ti diine dɔŋ unto me?»

¹¹ Saŋ maŋ kane sanalliyagi an di y' tunde sey, an'de: «Ki moo me dɔŋ suuniyo k'oogoro an di rootiyo, an'de: "Ki poone i kimo Eli doo miŋ, saŋ Almasi Raa yi biire kollo" me*?»

¹² Isa y'an di'n gime onamanj, y'ede: «Derec, Eli genj y'a etto ki poone, wo suldi pay y'an okkima a urzizaŋ. Wo de kun suune ono dɔŋ

an riŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, a tukki nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede ej, n'a dabira baadan, wo duwo an di n' kiigira†.

¹³ Wo kun ollo, n'un di rooto: Eli genj yonj y'iina wo duwo an i-d'ize ulsu aa addaŋ i dehu, genj a-t'iide a ono dɔŋ an riŋe ti kaaga adda mattup ki Raa a tukki yode.»

Eliyo beeko a ulo i-d'ede siitan a eedí

(Matiye 17.14-21; Lik 9.37-43)

¹⁴ Aame Isa ti sanalliyagi ado an ti gime k'ume sanalliyagi dɔŋ an iili maŋ, an wolliyo dɔŋ duuru baadan an d'an t'ugiyen. Ti diinayaŋ i d'ede dɔŋ suuniyo k'oogoro an niikyito ti kane.

¹⁵ Kane dɔŋ duuru an wulle Isa maŋ, aame genj an d'iddira, an d'ukke tuddí an i t'isey toose.

¹⁶ Inokino maŋ Isa y'a tunde sanalliyagi, y'ede: «A tukk'amo kun niikyito ti kane me?»

¹⁷ Maŋ ti diine dɔŋ duuru i d'ede wedusu, yi di ruute Isa, y'ede: «Wede dooyisadó, nuŋ n'a-d'iido ti ulo nuŋ i-d'ede siitan a eedí, bizí ti-t'ippe ki rootiyo umbo.»

¹⁸ A ume tuuku siitan ti y'ambu maŋ, ti di-sedfiyo a siido, bizí i-d'adfiyta goopiyagi, yi d'aadsumu sinani, wo y'a d'unto sen. Nuŋ n'a tunde sanalliyagá

* **9:11 9.11** Kun wollo adda mattup ki Malasi 3.23. † **9:12 9.12** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 53.3 wo Soom 22.1-18.

kono an ti-limmi siitan gette, wo de kane an ki d'iine ye.»

¹⁹ Maŋ Isa y'a t'ihina bizi, y'a ruute, y'ede: «Kune doŋ kun ki ziipe adduguŋ a Raa ye. Nuŋ ti kaagine ni lekkiyo ti kune, wo de a nuŋ kun ki d'umbe ye! Geŋ n'a ombiŋa ki daayum koo ti kune mē? Ulo kun o d'edi.»

²⁰ Maŋ ulo an i-d'iido. Aame siitan gette ti wulle Isa maŋ, ulo geŋ t'a zidse siido yi tuŋkulso bizi goopiyagi.

²¹ Isa y'a tunde meek'ulo, y'ede: «Ulo t'ume muno i y'iise iŋkino me?» Meega y'a ruute, y'ede: «I y'iise t'ume yoŋ ŋenjku.

²² Onniyo muno siitan gette ti-ti y' seddiyo adda k'uwwo ise adda k'ahu ki tōwwadí. Wo de aame kee k'aane man, ki wollo sommagey, k'okki a dolladey!»

²³ Isa yi di ruute, y'ede: «Ki moo me ki rootiyo, k'ede: "Kee k'aane man" me? A wede i zaapu addí geŋ, suldi pay a Raa i-k'oone ye, y'aane.»

²⁴ A kaamiki meek'ulo y'a idili, y'ede: «Nuŋ ni ziipe addó a kee, wo de k'a ni noogi kono nuŋ zaapu k'addó baata.»

²⁵ Isa yi wolliyo doŋ duuru i-dihimo tuddaŋ, iŋkino maŋ yi di ruute a siitan gette ti golla zakidi, y'ede: «Koŋ siitan no, mi-ti'n isiyto duwo duŋgiyagi wo m'an t'appyita a bohanaŋ geŋ, m'ollo ni-di rooto, mi t'addo ti tukk'ulo me, wo mi kima ye baa!»

²⁶ Siitan t'a iise dollite, ulo t'a zidse siido yi-zehiso bar bar, wo t'a t'udse. Ulo geŋ loki yok aa y'inda, iŋkino doŋ baadaŋ a sirpa an di ruute, an'de: «Yoŋ y'inda.»

²⁷ Wo de Isa yi ziida beezi, y'a y'iiziga, maŋ ulo y'a t'ihira.

²⁸ Saŋ Isa y'aahe boy man, kane sanalliyagi an di y'tunde siidaŋ, an'de: «Wo de ki moo me siitan gette kaye ay ki d'iine lommatú ye me?»

²⁹ Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Ita siitan ere kino ette, addiyatú t'urzi tondiyo Raa daŋjal.»

*Ono k'Isa ki sirwe a urzi
k'untadí ti balſiyadí*
(Matiye 17.22-23; Lik 9.43-45)

³⁰ T'ume gen an d'ingile, an di doopida ti siido Galile. Isa yi ki dehu duwo an ki suune umayí ye,

³¹ kono yi dehu y'a dooye sanalliyagi. Iŋkino y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede ej, an di n' t'eley a bey duwo. Kane an di n' t'idey, wo onniyo sire k'aduwe man Raa y'a ti n' baldey ti diine doŋ unto me.»

³² Wo de kane sanalliyagi ita k'ono geŋ an ki'n zuune ye, wo ki tondiyadí an d'orgiso.

Wee wee goole a jiire me?
(Matiye 18.1-5; Lik 9.46-48)

³³ Isa ti sanalliyagi an d'iiney Kapernayim. Aame geŋ an t'iide adda boy, wo

Isa y'anni tunde, y'ede: «De a urzi kun niikiyto a tukk'a moo?»

³⁴ Wo de kane an d'inda kuy, kono a urzi an niikito ti tuddan̄ an dehu an di suune, ti diinayañ miñ wee wee goole a jiire me.

³⁵ İnjkino man̄ Isa y'aguune, y'anni wiike sanal-liyagi kane koomat makumu sire wo y'an di ruute, y'ede: «Wede tuuku yi dehu y'a t'ise ki biza man̄, yon gen̄ yi t'iso wede k'ita ti doñ pay, wo wede naabo a doñ pay.»

³⁶ Man̄ Isa yi wiike ulo ñen̄ku, y'a y'ihira a di-inayañ, y'a ti y' ziida beezi wo y'an di ruute, y'ede:

³⁷ «Wede tuuku yi seedu ulo aa yode ej bey sire a sundó man̄, gen̄ aa yi seedu nuñ batum. Wo wede tuuku yi seedu nuuno man̄, gen̄ yi seedu nuuno dan̄jal ye, wo de aa yi seedu wede i n'igibo pây.»

Wee wee yon ki kine me? (Lik 9.49-50)

³⁸ Man̄ Zañ yi di ruute a Isa, y'ede: «Galmeegey, kaye ay di wullo wede yi lommite siitandani ti sundá, wo ay di dihe urzi k'ohirayí kono yon ti kine ye.»

³⁹ Wo de Isa y'a ruute, y'ede: «Kun y'ôhira ye, kono wede y'aase suldi k'armika ti sundó, wo a kaamiki y'a-kime rootiyo ulsu a tukki nuñ sey, i k'ise ye.»

⁴⁰ Wede aduzin̄ ye gen̄, yon ki kine.

⁴¹ Derec ijokino wo n'un di rooto: Wede tuuku yi eela ahu ñoyoyo a kulso d'an̄jal, a wede soo ti diinaguñ a suma ki nuñ Almasi Raa yi biire man̄, munda wede Raa yi dehu yi-t'eleý gen̄, y'a yi t'ooney.»

Sulđi doñ i-t'eliyo wedusu adda k'oldiko
(Matiye 18.6-11; Lik 17.1-2)

⁴² «Wede tuuku yi t'eliyo adda k'oldiko wede soo ti diine kane doñ tasse a urzi zaapu k'adde a nuuno man̄, a wede ijokino gen̄, dabar ere an i di kette assa meeda a golladí an ti y' sedde adda bar gette, soodo sey ti ere yi t'ooney a daana Raa te.»

⁴³ Aame de beeza y'a-da t'ettiyo k'adda k'oldiko man̄, k'a-dékko mendí. Beehiye i jiire a kee, beeza sooo wo k'a t'ooney lekkiyo ere ki daayum bee miñ, k'a lekke beydañ sirwañ wo k'a t'etley k'adda k'uwwo ere i k'unto ye. [

⁴⁴ A ume gen̄ duwo ge ruumiyo, ondirdagi ge d'ombo ki daayum i ki d'an̄giya ye, wo uwwo t'oggiyo ki daayum.]

⁴⁵ Aame zindá t'a-da t'ettiyo k'adda k'oldiko man̄, k'a t'oodo k'a sedde dokki ti kee. Beehiye i jiire a kee zindá sooo wo k'a t'ooney lekkiyo ere ki daayum, bee miñ k'a lekke zojdá sirwañ wo an ki ti seddey adda k'uwwo. [

⁴⁶ A ume gen̄ duwo ge ruumiyo, ondirdagi ge d'ombo

ki daayum i ki dsaŋgiya ye, wo uwwo t'oggiyo ki daayum.]

⁴⁷ Wo aame de ersadá t'ada t'ettiyo k'adda k'oldiko maŋ, k'a t'oofo mentú. Beehiye i jiire a kee t'ersadá soo wo ki t'etey Moziko Raa, bee miŋ k'a lekke edayá sire wo an ki ti sedseý adda k'uwoo.

⁴⁸ A ume gej duwo ge ruumiyo, ondirdagi ge d'ombo ki daayum i ki dsaŋgiya ye, wo uwwo t'oggiyo ki daayum‡.

⁴⁹ Wede tuuku toŋ y'a t'oona dabar, wo tod' dabar gette aa uwwo t'a ki ti k'oofiba kamileŋ aa sumade.

⁵⁰ Kane sumade'ŋ munda wede beehiye, wo de aame sumade gej unsuwadan i t'ize umbo maŋ, kaŋ mummino k'an ise unjse sey me? Inokino maŋ kune toŋ kun lekko daayum unjse aakede sumade, wo kun di lekko ti toose ti tudduguŋ me.»

10

Dooyiso k'Isa a urzi peeriyo

(Matiye 19.1-9; Lik 16.18)

¹ Ti Kapernayim Isa y'a t'iiziga, y'a t'iide siido Ziide. Saŋ maŋ yi-ti diipida ti dar k'ooye Zurden ti nee. Doŋ baadaŋ an di-t'ugiyeye, wo y'an iise dooyiso aakede naabadí ere daayum yi d'isiyo.

² Aame gej i d'ede Pariziyeŋ miibi an a d'iide sirpa k'Isa kono an dehu an i d'ekke ikka t'urzi k'ono. Inokino an di y' tunde, an'de: «Oogiradinj t'ele ko urzi a kule y'a-peere eddi te?»

³ Isa onaman y'an ti'n gime ti tondiyo, y'ede: «Oogoro ere Muusa y'un ele wee te?»

⁴ Kane an di ruute, an'de: «Ti kaaga Muusa y'a ele urzi, aame wede yi-peere eddi maŋ, yi di dekke mattup ki peeriyo yi di t'ele a beytú wo y'a ti t'igibe*.»

⁵ Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Muusa y'un riine urzi k'oogoro gej kono a eego zakidi ere un d'ede gettiyo.

⁶ Wo de ono ej an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "T'ume k'eesiyo Raa yi ziipe suldi pay gej, y'ikkima aŋ kule t'ere.

⁷ Kono kamo kule yi d'oola meegi ti meedí, y'a di ketta biŋ ti eddi.

⁸ Wo kane sire gej an t'isa tudde soot. Inokino maŋ kane gej sire ye baa, an t'ize tudde soot.

⁹ Gej inokino munda wede Raa y'a ti gitte gej, wede tudde yi ki t'eeze ye.»

¹⁰ Isa ti sanalliyagi an aahe boy. An iide'ŋ sanalliyagi an di y' tunde sey a urzi peeriyo gej me.

¹¹ Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Ki peeriyo k'erewo

‡ 9:48 9.48 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 66.24. * 10:4 10.4 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 24.1. † 10:8 10.8 Kun wollo adda mattup ki Zenez 1.27; 2.24; 5.2.

ulu, wo eddi yi ti biira wo yi ziisa erewo ti doolo maŋ, yon geŋ yi t'ize oldiko a daana k'eddi ere ki poone, kono Raa yi yi wolliyo yon wede i moone t'ere bakadí.

¹² Wo erewo toŋ iŋkino, aame kulatú ti y'iila wo ti ziisa kule ti doolo maŋ, tote gette Raa yi ti wolliyo ere ti moone ti kule bakatú.»

Isa ti inŋni sunŋni
(Matiye 19.13-15; Lik 18.15-17)

¹³ Duwo an i di ziko inŋni sunŋni a Isa kono y'an di záape beezi a eedan, miŋ kane sanalliyagi an ki dehu ye, an di'n eddisito duwo geŋ me.

¹⁴ Isa yi wulle iŋkino maŋ yi-ti gulkewe, y'an di ruute a sanalliyagi, y'ede: «Kun oolo inŋni enj an d'etto ki tuddó, kun ti'n eegire ye, kono Moziko Raa tod'te ki d'on i deeyiso aa kane kino.

¹⁵ Derec iŋkino wo n'un di rooto: Wede tuuku Moziko Raa yi ki ti seedu aa yi seedu ulo ŋenku ye maŋ, yi ki t'etta ye.»

¹⁶ Inŋkino maŋ ulo soŋ yi di y'ambu, yi di zaapu beezi ki beeko a eedí eedí.

Wede laale ti Isa
(Matiye 19.16-30; Lik 18.18-30)

¹⁷ Isa yi t'iiziga y'enjile maŋ, i d'ede wedusu y'a ukko ki tuddí, y'a dikke a daanadí wo y'a yi tunde, y'ede: «Wede dooyisadey kee wede beehiye, n'aase

moo me kono n'a t'oona lekkiyo ere ki daayum te?»

¹⁸ Isa yi di ruute, y'ede: «Ki moo me ki rootiyo nuŋ wede beehiye me? Beehiye Raa soo d'aŋjal, wenda ti doolo umbo.

¹⁹ Kee urziyagi k'oogoro ki'ni suune d'on an'de: Ki tōwwo wedusu mirsi ulu, ki moone t'ere bakadá ise ti kule bakatú ulu, k'oogire ulu, ki rootiyo k'ono butte a tukki bakadá a daana booro ulu, ombo bize ti suma duwo ulu, wo ki elo suma a meegá ti meedá‡.»

²⁰ Maŋ wede geŋ yi di'n gime onamí, y'ede: «Wede dooyisadey, kane geŋ pay ni'ni seedu t'ume nuŋ obulsu to.»

²¹ Wede geŋ Isa yi di wolliyo tebeŋ wo y'a yi giyye, maŋ yi di ruute, y'ede: «Kee a ki biite munda soo: k'odo, suldfi d'on a-d'ede'ŋ ki t'owilttoy pay wo soŋko k'an d'eloy a d'on an k'ede munda ye, iŋkino k'a t'ooney laale wede ki kotto a kandaane. Saŋ k'a t'edi wo k'a ni daana.»

²² Aame wede geŋ y'illiga ono geŋŋo maŋ, ume k'edayí a t'ize zimolo wo y'a t'ize sommagi dondon, kono yon maaladí baadaŋ, saŋ y'a ingile.

²³ Isa y'a wulle sanalliyagi d'on i ti y' duule, wo y'an di ruute, y'ede: «Ki kotto oone baadaŋ a d'on maala an t'etey adda Moziko Raa te!»

‡ 10:19 10.19 Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.12-16 wo Deeteronom 5.16-20.

²⁴ A onamí geñ kane sanaliyagi an ziifa giggiranj. Wo de Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Inni ki nuñ, ki kotto ooñe baadanj k'ettiyo k'adda Moziko Raa te!»

²⁵ Ooñe a ziñzo ti-t'addse ti buldo rippile me, wo geñ ooñe baadanj a ceere sey a wede laale yi-t'etsey a Moziko Raa te.»

²⁶ Mañ kane sanalliyagi an ziifa giggiranj a jiire sey, an di rootiyo tuddanj, an'de: «Inkino mañ, geñ a utta wee wee?»

²⁷ Isa yi di'n wolliyo yerere adda k'edayanj wo y'an di ruute, y'ede: «Munda ej duwo an k'aane ye, wo de Raa y'aane, kono a Raa suldfi pay i-k'ooñe ye.»

²⁸ Mañ Piyer yi di ruute Isa, y'ede: «Ankeñ k'ollo, kayeñ suldfizey pay ay d'iilo wo ay di daaniya kee.»

²⁹ Isa yi di ruute, y'ede: «Derek inkino wo n'un di rooto: Wede tuuku yi iila boozí, ise zembadí kuuli erayi, meegí ti meedí, inñzí wo dombzí kono nuuno wo ki Rabila Majjaanawa mañ,

³⁰ a lekkiyo ere ankeñno ette kane geñ y'anni t'oona tanj baadanj a ceera boydfi, ise zemba kuuli erayi, maawi erayi, inñni, dombi, wo ti dabar ere t'urzi doñ k'olmidayí. Wo sañ mañ adda duniya ere ki d'aana, y'a t'ooney lekkiyo ere ki daayum.

³¹ Doñ baadanj ankeñno kane ki biza, sañ an t'isa doñ k'ita, wo doñ ankeñno

kane k'ita, sañ an t'isa doñ ki biza.»

Ono k'Isa doñ k'aduwe a urzi k'untadí ti baldiyadí
(Matiye 20.17-19; Lik 18.31-34)

³² Isa ti sanalliyagi an ti kili Zeruzalem, yo Isa y'an t'uugume. Kane sanalliyagi undanj a t'uddse, wo doñ i'ni daaniya tonj orgiso t'anni ziifa. Mañ Isa sanalliyagi koomat makumu sire geñ y'an irga sey ki sirpadí, wo y'an d'iise rootiyo a munda wede sañ i aaney, y'ede:

³³ «Kun ollo, in ti kili ki Zeruzalem wo nuñ wede an n'ehe aa ulo wede ej, an di n' t'eleý a bey deero doñ sedeke ti doñ suuniyo k'oogoro. Kane geñ t'urzi k'onamanj nuñ booro t'a ni seedey ki tówwo, wo an di n' t'eleý a bey doñ Yawudiyagi ye.»

³⁴ Kane geñ an di n' t'okkey maade, an pidsitey lee a tuddó, an di n' gorpipey ti marpa wo an aa di n' t'idey. Wo onniyo sire k'aduwe mañ, Raa y'a ti n' baldfey.»

Tondiyo ki Zak ti Zanj
(Matiye 20.20-28; Lik 22.25-27)

³⁵ Sañ mañ Zak ti Zanj, inñni Zebede, an a d'iide k'ume k'Isa wo an di ruute, an'de: «Wede dooyisadey, kaye ay dehu k'ay t'ise munda wede ay ki tonda.»

³⁶ Mañ Isa y'anni tunde, y'ede: «Kune kun dehu n'un d'iise moo me?»

³⁷ Kane an i di ruute an'de: «Ay dehu k'a t'ele urzi, onniyo ki t'iida daryikadá manj, kaye'n k'ay ti'n zappey son a ammidadá, son a geeladá.»

³⁸ Wo de Isa y'an di ruute, y'ede: «Munda wede kun tondiyo, kun ki y' suune ye. Kun aana kun siba ko kop ki dabar wede nuŋ ni sobo me? Wo kun aana kun suyya batem ki dabar ere nuŋ ni suyyiso ko?»

³⁹ Maŋ an i di ruute, an'de: «Eyye, ay aana.» Isa y'an di ruute, y'ede: «Derec, kop ki dabar wede nuŋ ni sobo gen kun siba, wo suyyiso batem ki dabar ere ni suyyiso gette kun suyya.

⁴⁰ Wo de ki ume konso wede a ammidadó sonj a geeladó gen, urzi yon a bey nuuno ye, ume gen yon ki kane dōŋ Raa y'an ikkima.»

⁴¹ Aame kane sanalliyagi dōŋ koomat gen an illiga manj, an d'iise kulkuko ti Zak wo Zaŋ.

⁴² Maŋ Isa y'a ti'n wiike sanalliyagi gen pay ki dfaanadí, wo y'an di ruute, y'ede: «Kune kun suune, kane duwo an'ni wolliyo mozagi siidiyagi pay gen an d'ombo t'ekki dōŋzaŋ ti toogo, wo kane dōŋ deero an d'ombo t'ekki dōŋzaŋ t'urzi dokkiyo ere an d'ede.

⁴³ Wo gen a diinagun i dehu iŋkino a k'ise ye. Ki too manj, wede tuuku yi dehu y'a t'ise goole ti diinagun manj, yon gen yi t'iso wede naabagun.»

⁴⁴ wo wede tuuku ti diinagun yi dehu y'a t'ise ki biza manj, yon gen yi t'iso bule ki kune pay.

⁴⁵ Derec, nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede enj, n'iido'ŋ kono duwo an o-ki naabe ye, wo de n'iido'ŋ n'an di naabe duwo wo n'a oyye n'a t'inda kono n'a t'adde doŋ baadaŋ t'adda k'oldikadaŋ.»

*Eliyo beeko ki wede koosiyo sundí Bartime
(Matiye 20.29-34; Lik 18.35-43)*

⁴⁶ Sanj manj Isa ti sanalliyagi an d'iiney geeger Zeriko. A addiyadan ti geeger gettiyo gen dōŋ duuru baadaŋ an di'n daaniya, an d'uuney wede koosiyo konso a biza k'urzi, yi d'ahultu. Wede gen sundí Bartime, ulo Time.

⁴⁷ Aame y'lliga engilso gen Isa wede ti geeger Nazaret manj, y'a iise dollite, y'ede: «Isa kee Wede ti biza bumbu Dawut, k'iso adde koduwo a nuŋ!»

⁴⁸ Doŋ baadaŋ an di y'eddisito kono y'a anniga, wo de yon y'a dolle i ceeriyo ki ceeriyo, yi d'eesiyo: «Kee Wede ti biza bumbu Dawut, k'iso adde koduwo a nuŋ, k'iso adde koduwo a nuŋ!»

⁴⁹ Isa y'a t'ihira, wo y'a ruute, y'ede: «Kun o yi waaki.» Maŋ koosiyo an di y' wiiko, an'de: «K'ombon, ki t'oozigi. Isa yi ki waaku!»

⁵⁰ Iŋkino maŋ kallayí y'a zidsfe, perek y'a t'iiziga, y'a iide k'ume k'Isa.

⁵¹ Maŋ Isa y'a yi tunde, y'ede: «Kee ki dehu n'a-d'ise moo me?» Yo koosiyo gen yi di'n gime onamí, y'ede: «Wede dooyisadey, ni dehu edayó a-t'ihina.»

⁵² Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Kono kee ki ziipe addá a nuuno gen, k'utte k'aaho.» A kaamiki, edayí a t'ihina yi wolliyo, wo y'a diine Isa, an di sooru soo.

11

*Ettiyo k'Isa ki Zeruzalem
(Matiye 21.1-11; Lik 19.28-40; Zaj 12.12-16)*

¹ Isa ti sanalliyagi an iiney goppon ki Zeruzalem, a sirpa k'illiyagi sundaq Betpaze wo Betani, wo a sirpa mokkolo k'Inda k'Olibiye. A ume gen yi d'igibe dōŋ sire ti diine sanalliyagi,

² wo y'an di ruute, y'ede: «Kun'do k'adda k'illegere a c̄aanagun gettiyo. Kun iiney, kesiko kun t'ooney ulo buuru kettiyo, wenda kanj soo tonj yi ki gili ye. Kun t'eezi, kun o-t'arkidī.

³ Aame wenda y'un ruutey, y'iisey: "Kun isiyo inokino'ŋ moo me?" maŋ, kun d'eeso: "Buuru en i dehu Galmeega, wo sanj y'un di y' kimo kaamiki."»

⁴ Inokino maŋ an d'injile. An iide'ŋ an d'uuney ulo buuru kettiyo ti paate a biza k'urzi, a biza bumbu soo inokino, maŋ an t'iize.

⁵ Doŋ miibi i lekkiyo a ume gen an di'n wulle, maŋ an di'n tunde, an'de: «Kun isiyo moo me? De ki moo me kun t'eeziyo ulo buuru en me?»

⁶ Maŋ kane sanalliyagi an an di'n gime onamanj aa dōŋ Isa y'an ruuto. Inokino maŋ an di'n iili, an d'injile.

⁷ Ulo buuru an i-d'iide a Isa, an a-ti gikkite kallaganj dōŋ deero a dar k'ulo buuru wo Isa y'a-ti gili eego*.

⁸ Doŋ baadanj kallaganj dōŋ deero an di gikkite a urzi, doŋ ongonj an dimbo puutagi k'inda ti baldfa, an di gikkite a urzi† kay.

⁹ Kane duwo dōŋ i sooru ki c̄aana ti dōŋ i daaniya gen, pay kanj soo an di dōllite, an d'eesiyo: «Tamma a Raa! Beeko Raa ti koona a ekki wede ettiyo ti suma Galmeega Raa!

¹⁰ Beeko Raa ti koona a moziko ere ettiyo, moziko ere i t'eesa ti meeginj Dawut ette. Tamma a Raa t'awwa a kandaane!»

¹¹ Maŋ Isa y'a iiney Zeruzalem, yi-t'iide booro Boy Raa. Y'a wullite suldi dōŋ adda pay, wo ume y'ize baa peedo t'ette k'ooriyo, kesiko ti sanalliyagi kane koomat makumu sire gen, an d'injile ki Betani.

*Duudfiyo k'undumu sundí pigiye
(Matiye 21.18-19)*

* **11:7 11.7** Kun wolto adda mattup ki Zakari 9.9. † **11:8 11.8** An di dambu puutagi k'inda ti baldfa, an di kakkisa a urzi kono buuru t'a ozire t'eego.

¹² Soggo Isa ti sanalliyagí an t'udde ti Betani maŋ, aame genj mosogo t'a yi ziida.

¹³ Ti dokki genj yi wulle undumu sundí pigiye i-d'ede puutagi dogibok, maŋ y'a zikke kabbaŋ y'elkiyo yi-t'ooney inñni, wo de y'iide'nj inñni umbo, yi d'uuney puutagi d'anjal kono umayí ki ehiyo i k'iina ye botto.

¹⁴ İnkino maŋ Isa yi di ruute a undumu genj, y'ede: «Ti anki, wenda soo tonj yi ki defka ulá y'a ki t'ooma ye baa!» Wo kane sanalliyagí an d'illiga.

Lomme doŋ suuk t'adda booro Boy Raa

(Matiye 21.10-17; Lik 19.45-48; Zanj 2.13-16)

¹⁵ Saŋ an di gimo sey ki Zeruzalem, maŋ Isa yi-t'iide a booro Boy Raa, y'a iiše lommite kane doŋ isiyo suuk ti doŋ k'owilte pay a ume genño. Y'an di gippirde taabulyagi ki doŋ pelkiyto sonko ere ettiyo ti siidiyagi doolo wo ti kaakidagi doŋ k'owilte deere.

¹⁶ Wo a doŋ pay y'an di tuuge ki sokiyo suldi k'adda booro Boy Raa me.

¹⁷ Maŋ y'an iiše dooyiso, y'ede: «Kun ollo, ono ej an riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Boozó ej an di y' waaka boy wede ki tondiyo Raa ki ita duwo pay‡." Wo de kune, kun

di y'ize urmi k'ombide doŋ k'oogire§!»

¹⁸ Kane deero doŋ sedeke ti doŋ suuniyo k'oogoro an illiga inkino maŋ, an dehutu urzi ki tōwwadí. Wo an isiyo inkino kono an orgiso, kono doŋ duuru dooyisadí ti'ni ziida.

¹⁹ A lohe peedo t'a t'iire maŋ, Isa ti sanalliyagí an t'udde t'adda geeger me.

*Ono k'Isa a tukk'undumu sundí pigiye i biiha
(Matiye 21.20-22)*

²⁰ Soggo ti soohe aŋ Isa an addiya tinj genño, maŋ an wolliyo pigiye wede Isa yi duude genj i biiha ti sondayzí pay.

²¹ Piyer genj y'a ilke a mundsa wede ize, maŋ yi di ruute a Isa, y'ede: «Wede dooyisadey, ki wollo pigiye wede ki duude i biiha.»

²² Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun zaapo addugun a Raa.

²³ Derec inkino wo n'un di rooto: Wede'nj y'aane yi di roote a tokomo ette, y'a t'eese: "T'umayí ej mi t'oozo, mi t'oro adda bar", daa niikiyo addí, wo de yi zaapu addí mundsa wede yi ruute genj i t'isa maŋ, genj Raa yi di t'ela.

²⁴ Kono kamo n'un di rooto: Suldi doŋ pay kun tondiyo Raa genj, kun zaapu addugun a yode kun uune baa, wo kane genj y'un di'n t'ela.

‡ 11:17 11.17 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 56.7. § 11:17 11.17 Kun wollo adda mattup ki Zeremi 7.11. * 11:25 11.25 *Kun t'ihira tondiyo Raa:* Di kane Yawudiyagi genj an tondiyo Raa daayum kaŋ ôhire.

²⁵ Wo aame kun t'ihira tondiyo Raa* wo un d'ede ono ti wenda maŋ, kun i t'iso tambobino, kono Meegugun Raa a kandaane tonj y'un t'isa tambobino kay a munda wede kun a ti doopide me. [

²⁶ Wo de aame a dɔŋ a ti doopide a onamguŋ geŋ tambobino kun an k'isiyo ye maŋ, Meegugun Raa a kandaane tonj y'un k'isa ye kay tambobino a munda wede kun a ti doopide me.]»

T'urzi k'aaye Isa yi naabiya me?

(Matiye 21.23-27; Lik 20.1-8)

²⁷ Saŋ maŋ an di-gimo ki Zeruzalem. Koore Isa yi t'iide yi sooru adda booro Boy Raa geŋ, kane deero dɔŋ sedeke, dɔŋ suuniyo k'oogoro wo ti dɔŋ i dokkiyo Yawudiyagi an d'iido k'ume yode.

²⁸ İnkino maŋ an di y'tunde, an'de: «Kee k'isiyto suldi enj t'urzi k'aaye? Wo a ele wee wee urzi k'isiyto suldi enj me?»

²⁹ Maŋ Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Nuŋ n'un di'n tondo a munda soo dajanjal. Onamó kun o-ti'n kami, wo nuŋ tonj n'un ti y' kiza urzi wede ni d'isiyto suldi enj me.

³⁰ Aame Zaŋ duwo y'anni zuyye batem geŋ, urzi iido ti Raa kunuŋ, ti duwo ko? Onamó kun o ti'n kami.»

³¹ Maŋ an d'iise rootiyo ti tuddan, an'de: «Aame kine in ruuta: "Iido'ŋ t'urzi Raa" maŋ, yon y'a roota: "Inkino ki moo me kun ki d'umbe a ono Zaŋ ye me?"

³² Wo aame in ruuta: "Iido'ŋ t'urzi duwo ..." maŋ? An rootiyo inkino kono an d'ede orgiso a dɔŋ duuru, kono kane pay geŋ an elkiyo'ŋ ki kotto Zaŋ yon nebi.»

³³ Inkino maŋ Isa onamí an i-ti'n gime, an'de: «Ay ki suune ye.» Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ tonj maŋ n'un ki y' roote ye kay, wede o ele urzi ni d'isiyto suldi enj me.»

12

Ono ombide a tukki dɔŋ naabo doome dɔŋ ulpi
(Matiye 21.33-46; Lik 20.9-19)

¹ Saŋ maŋ Isa y'an d'iise rootiyo t'ono ombide a deero Yawudiyagi, y'ede: «I d'ede wedusu inkino yi d'iite doome k'inda sundan bin. Doome geŋ y'a ti y' duule ti waaya mongali, y'a d'ittiba sôole ki ḥayyu k'inŋi k'inda bin genŋo, y'a d'ippe boy sohuru ki boddiyo*. Maŋ doome geŋ y'an d'ele duwo an di naabe saŋ yon aggadí y'a t'amba, wo yon tuddi y'a ingile torguwo.

² Aame onniyo ki rakku t'iina maŋ, y'a igibe wede naabadí soo ki tukki dɔŋ naabo doome genŋo, kono

* 12:1 12.1 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 5.1-2.

an i di t'elo aggadí ere k'inñi
k'inda biñ an rikke te.

³ Aame y'iiney mañ, kane
an di y' ziida, an di y' gusse
wo an aa di y'igibe beezi
guguba.

⁴ Wede doome'nj y'an
d'igibe wede naabadi ti
doolo, wo yode genño tonj
an di y' tiiza a eedí, an a-ti
y' gildite.

⁵ Yi d'igibe k'aduwe sey,
yode genj an di y'iide. Sanj
wede doome donj naabadi
baadañ y'ikkipe k'ita tonj
donj naabo doome an di'n
gussite, wo donj ongonj an
di'n iidite.

⁶ K'ita mañ i guute miñ
ulo geyyisadí, y'an ti y'igibe
wo y'a ruute t'adda k'addí,
y'ede: "Yon ej ulo k'addó,
an i d'ottiley."

⁷ Wo de kane donj naabo
doome an d'iise rootiyo ti
tuddanj, an'de: "Enño ulo
wede doome i oopa me! In
y'ôodo kono doome ej in
d'oopa a kine."

⁸ Mañ ulo genj an di y'
ziifa, an di y'iide wo nuune
an t'umbe an di ziddo dokki
ti doome me.»

⁹ Mañ Isa y'a ruute, y'ede:
«Wo aŋkej wede doome
y'aasa mummino? Yon y'a
etto, donj naabo doome y'a
ti'n t'ida, wo doome k'inda
biñ y'an t'ela a donj naabo
doolo, sañ aggadí y'a t'amba.

¹⁰ Ki kotto kune kun gire
ono ej an riñe ti kaaga adda
mattup ki Raa, an'de:

"Mokkolo ere donj k'oozige
boy an di zidde mentú

gette,
tode gettiyo a t'ize mokkolo
ere majjaanawa a jiire
k'oozige boy te.

¹¹ Mundä gen iido ti
Galmeega Raa,
wo a kine in di wolliyo'nj
mundä genj i jiire
eego.»

¹² Kane deero Yawudiyagi
an di zuune keren, Isa yi
rootiyo ono ombide genj ti
kane me. Inokino mañ an di
dihe urzi an di y' seeda, wo
ce an d'urgide a donj duuru.
Mañ an di y'iili, an d'ingile.

*Eliyo jibaaye a mozigo
goole ki Romeñ*

(Matiye 22.15-22; Lik
20.20-26)

¹³ Sanj mañ deero
Yawudiyagi an d'igibe donj
miibi ti diine Pariziyen ti
donj a ita k'Erod k'ume k'Isa,
kono an i t'ekka ikka t'urzi
k'onamí.

¹⁴ An iido mañ, an i di
ruute, an'de: «Wede dooyi-
sadey, ay suune kee ki
rootiyo ono donj derec, ki
k'orgiso eda duwo ye, ki'ni
wolliyi duwo genj pay kañ
soo, wo ki dooyiso urzi Raa
t'ono donj derec. Aŋkej a
urzi k'ooogiradinj miñ jibaaye
a mozigo goole ki Romeñ genj
k'eliyo kunuj, k'eliyo ye ko?
In t'ele kunuj, ulu ko?»

¹⁵ Wo Isa y'a zuune kane
bizañ sire sire, inokino mañ
y'an di ruute, y'ede: «De ki
moo me kun o d'ekkiyo ikka
me? Kun o k'eeli tamma soo,
n'a ki wolle do.»

† 12:11 12.11 Kun wollo adda mattup ki Soom 118.22-23.

¹⁶ Maŋ an i-d'eele tamma soo, wo Isa y'anni tunde, y'ede: «Undiso ti suma ekki tamma ette k'aaye?» Kane an i di'n gime onamí, an'de: «Ki mozigo goole ki Romenj.»

¹⁷ Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Inkino maŋ munda wede ki mozigo goole ki Romeŋ yoŋ ki yode kun i y'elo, wo munda wede ki Raa yoŋ ki yode, kun i y'elo.» Aame an illiga ono genno maŋ, an ziida giggiranj kono yode geŋ me.

Tondiyo a urzi baldiya
(Matiye 22.23-33; Lik 20.27-38)

¹⁸ Doŋ miibi ti diine doŋ an'ni waaku sundanj Saduseyen geŋ, an d'iide sirpa k'Isa. Kun suune kane Saduseyen an rootiyo, doŋ i t'inda an ki ti balda ye. Inkino Isa an di y' tunde, an'de:

¹⁹ «Wede dooyisadey, Muusa yi riŋe ti kaaga adda mattup k'oogoro munda wede in d'ise me, y'ede: "Aame wede y'inda wo yi iili erewo daa magine maŋ, mandaayawa gette leemadi y'a ti seeda kono an t'ehe inŋi a suma ki wede inda genno‡."

²⁰ Inkino aakede i-d'ede zemba kane sarat. Wede ki poone geŋ y'a ziida erewo wo y'a inda daa magine.

²¹ Mandaayawa gette leema wede ki sirwe y'a ti ziida, wo yode tonj y'a

inda daa magine kay, wede k'aduwe tonj inkino.

²² Kane zemba sarat geŋ an ti duude pay, wo wede tuuku yi-t'oone magine umbo. Aame kane sarat geŋ pay an t'inda manj, tode erewo gettiyo tonj t'aa d'inda.

²³ Inkino manj a onniyo ere doŋ i t'inda an ti balda geŋ, ti diine kane zemba geŋ erewo gette t'aasa k'aaye, kono kane sarat pay gen minj kulutú me?»

²⁴ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kune kun ti digge a elkiyaguŋ, kono ki kotto kun ki'n suune ye ita k'ono doŋ an riŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, ise toogo Raa tonj manj.

²⁵ Derec, a onniyo ere doŋ i t'inda an ti balda geŋ, kuuli ti erayi an ki sedfa tuddanj ye baa, wo de an di lekkey daa sedsfu aa maaleekiyagi a kandaane.

²⁶ Wo a urzi baldiya ki doŋ i t'inda geŋ, ki kotto kun gire adda mattup ki Muusa ono doŋ Raa yi-ruute t'adda beyga k'undumu oggiyo uwwo dala dala geŋ, y'ede: "Nuŋ Raa k'Ibirayim, k'Isaaka wo ki Yakup§."»

²⁷ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Raa geŋ yoŋ Raa ki doŋ unto ye, yoŋ Raa ki doŋ zeere. Geŋ ki kotto kun ti digge a elkiyaguŋ gette.»

Urzi k'oogoro wede goole a jiire
(Matiye 22.34-40; Lik

‡ 12:19 12.19 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 25.5-6. § 12:26 12.26 Kun wollo adda mattup ki Egzod 3.2,6.

10.25-28; 20.39-40)

²⁸ I d'ede wede suuniyo k'oogoro soo iñkino, yi'n ollige Isa an niikiyto ti Saduseyen me. Wo y'lliga Isa y'anni gime onamañ derec manj, y'a d'iide sirpadí wo y'a yi tunde, y'ede: «T'adda diine k'urziyagi k'oogoro pay ki Muusa gen, urzi k'oogoro wede goole a jiire tuuku me?»

²⁹ Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Urzi k'oogoro wede a jiire enno: "Kun ollo dōn k'Izirayel no, Galmeega Raazin, yon Galmeega soo dañjal.

³⁰ Ki geyyo Galmeega Raazá ti addá pay, ti undá pay, ti elkiyadá pay wo ti toogadá pay*.

³¹ Wo wede ki sirwe enno: "Ki geyyo bakadá aa ki geyyiso tuddá batum†." Urzi k'oogoro wede a ceera kane sire ej umbo ti doolo me.»

³² Wede suuniyo k'oogoro yi di ruute a Isa, y'ede: «Gen beehiye wede dooyisadey, onamá ki ruute gen derec. Galmeega Raa yon soo dañjal, Raa ti doolo umbo daa yode me‡.

³³ Wede gen y'a geyye Raa ti addí pay, ti elkiyadí pay wo ti toogadí pay, wo y'a geyye bakadí aa yi geyyiso tuddí batum. Wede iza iñkino manj, gen i jiire sedeke ere an oggiyo a ume

sedeke, wo i jiire sedeke ere an isiyo ki seydi pay§.»

³⁴ Isa y'lliga ono wedusu yi'ni ruute gen derec manj, yi di ruute, y'ede: «Kee dokki ye ti Moziko Raa te.» Wo t'ume gen an d'urgide, an di y' tondite ti doolo sey me.

*Almasi ti Dawut
(Matiye 22.41-46; Lik 20.41-44)*

³⁵ Isa yi dooyiso duwo adda booro Boy Raa, aame gen y'an di ruute, y'ede: «De mummino kane dōn suuniyo k'oogoro an di rootiyo Almasi Raa yi biire, y'addo ti biza bumbu Dawut me?

³⁶ Wo yode Dawut batum y'a ruute ti kaaga t'urzi k'Unde Kamilen, y'ede: "Galmeega Raa yi di ruute a Galmeegó, y'ede: K'edi ki-koona a ammidadó kino, bini dōn k'aduzá n'an isa aa munda ki bita ti dandí zonjdá*."

³⁷ Kun ollige, yode Dawut batum yi yi waaku Almasi "Galmeega". De gen mummino Almasi y'a addo ti biza bumbu Dawut dañjal me?» Aame gen dōn duuru baadañ an di y'ollige ti ulbe unse.

*Ondirso a duwo a tukki dōn suuniyo k'oogoro
(Matiye 23.1-12; Lik 20.45-47)*

³⁸ Isa a dooyisadí gette y'an di ruute a duwo, y'ede:

* **12.30 12.30** Kun wolto adda mattup ki Deeterenom 6.4-5. † **12.31 12.31** Kun wolto adda mattup ki Lebitik 19.18. ‡ **12.32 12.32** Kun wolto adda mattup ki Deeterenom 4.35. § **12.33 12.33** Kun wolto adda mattup ki Oze 6.6. * **12.36 12.36** Kun wolto adda mattup ki Soom 110.1.

13

«Kun koona mentikagi ti dōj suuniyo k'oogoro! Kane an geyyiso sooru ti kallagi deero a arga boy, wo a bere dōj duuru an dehu dūwo an an di'n t'eesite ti ottilso.

³⁹ Adda boydi dōj in di dooyiso, an dehu an koone a ume wede suma, wo adda tarnaapagi a ume k'ombo tonj, an dehu an koone a ume wede suma pây.

⁴⁰ Kane genj bey mandaydayi an t'ombo pay, wo soñ an eesiyo tondiyo Raa mañ ki noko nokot kono dūwo an di'n wolle. Kono k'inokino genj booradañ t'a kooney wehini a ceerey.»

*Mandaayawa i-k'ede
munda ye*

(Lik 21.1-4)

⁴¹ Sanj mañ Isa y'a-guune edayí k'ume sandup ere dūwo an d'eliyo soñko adda booro Boy Raa, yi wollyo mummino dūwo an obe soñko me. Doñ bey genj an d'obe soñko baadañ.

⁴² Wo i d'ede mandaayawa t'a iina, k'umbatú ti d'ibi soñko sunñi sunñi sire.

⁴³ Inokino mañ Isa y'a wiike sanalliyagi wo y'an di ruute, y'ede: «Derec inokino wo n'un di rooto: Mandaayawa i-k'ede munda ye ette, tod' t'ele a jiire ti kane dōj pay ongo eliyo soñko adda sandup gettiyo.

⁴⁴ Derec, kane dōj doolo pay genj an ele t'adda soñko ere an uupe oopiyo, wo de tod'te k'umbatú'ñ t'a d'ele pay soñko ere ii guute ki lekkiyatú te.»

*Ono a urzi ruugiyio Boy
Raa*

(Matiye 24.1-3; Lik 21.5-7)

¹ Sanj mañ Isa yi t'udfe t'adda booro Boy Raa, aame genj wede soo ti diine sanalliyagi yi di ruute, y'ede: «Wede dooyisadey, ki wollo majjaanika mongali ti ooziige boy enño do!»

² Isa yi di ruute, y'ede: «Derec, ki wollyo boy an t'iiziga majjaane enj, mokkolo soo tonj t'ekki bakatú i ki lekka ye, pay a ruuga.»

*Eesiyo ki dabar ere
baadañ*

³ Isa y'a ingile k'ekki mokkolo k'Inda k'Olibiye, y'a guune edayí k'ume Boy Raa. Aame genj sanalliyagi Piyer, Zak, Zañ wo Andire, kane siidañ ti yode dāñjal an di y' tunde, an'de:

⁴ «Kee k'ay ki ti rooti doo, suldi genj an aana woogo me? Wo moo me munda wede a kiza onniyo kino suldi pay genj an aana me?»

⁵ Inokino mañ Isa y'an d'iise rootiyto, y'ede: «Kun koona mentikagi, wenda soo tonj y'un ti'n dagga ye.

⁶ I d'etto dōj baadañ an t'ambo sundó, wede tuuku tonj y'a t'eesa: "Nuñ Almasi Raa yi biire!", wo kane genj an di dagga dūwo baadañ.

⁷ Kun d'olliga tarkuuse ki arka goppon, wo kun d'olliga rabila k'arka dokki. Aame genj kun addira ye. I dehu suldi genj an d'aane,

wo aame gen a ki t'isa
dāngiya duniya ye botto.

⁸ Doŋ siido soo ti siido
soo te an deyya ti tuddan,
doŋ mozigo soo ti mozigo
soo me an deyya ti tuddan
kay. I d'isa ḥonjirso siido
adda siidiyagi baadaŋ, wo i
d'isa mosogo pây. Wo kane
suldi gen aakede kakkisa ere
ki poone k'erewo addutú i
t'umbe k'ehiyo.

⁹ Kun koona mentikagi a
urzi lekkiyaguŋ, kono duwo
an un ti'n sedfa an un di'n
t'etta k'ume doŋ booro, wo
an un di'n gorpipa ti marpa
adda boydî doŋ in di dooy-
iso. An un di'n t'etta d'aana
doŋ deero siido wo d'aana
mozagi, kono kune donzó.
Aame gen a d'aanadaŋ kun
t'oona urzi kun di roota a
suldi doŋ kun wulle wo kun
illiga a tukki nuuno gen me.

¹⁰ Ki poone onniyo gette
t'a aana gen, i dehu Rabila
Majjaanawa an an ti kizite a
ita duwo pay.

¹¹ Wo aame an un ti'n
zifda kono an un di'n t'ette
k'ume doŋ booro maŋ, ul-
buguŋ un t'ooda ki poone ye
a munda wede kun di rootey
me. A ume gen miŋ Raa
y'un t'eley ono doŋ kun di
rootey. Inokino maŋ aame
kun rootey gen, ono ettey ti
suuniyo kune ye, wo de ettey
t'Unde Kamileŋ.

¹² Leema y'an di y' t'ela
leemadí a bey duwo ki

tôwwadí, wo meege toŋ
inokino kay a inŋizí me.
Inŋi an di kima adu ki
maawaŋ, an deha urzi duwo
an di sedfa maawaŋ ki
tôwwadan*.

¹³ Kune doŋ duniya pay
an un di'n olmida kono kun
umbe a sundó, wo de wede
y'a ziifa zakidi a urzizó bini
dāngu maŋ, yode gen Raa
y'a y'utta.

*Onniytagi doŋ etto ki
dabar baadaŋ*

(Matiye 24.15-25; Lik
21.20-24; 17.23; 21.8)

¹⁴ Kune kun di wolla
mundsa wede ulsu k'a
y'azzira wo yi lattiya, yode
gen an ti y' zaapa adda Boy
Raa a ume i ki dehu k'ettiyo
ye†. Wede i gariya ono eŋ
eedí ti'ni soodo beehiye.
Aame gen kane doŋ adda
siido Ziide an t'ombo k'ekki
moŋgali.

¹⁵ Wede y'a ti gili yi-guune
t'ekki dangayadi‡ maŋ, yoŋ
gen yi-deega, y'etta ambu
mundsa adda dangay ye, yi
t'ombo.

¹⁶ Wo wede yoŋ adda
doome maŋ, yi t'ombo, yi
kima boy ambo kallayí wede
goole ye.

¹⁷ A onniytagi gen aasa
dabar baadaŋ a kane er-
ayi doŋ mahuwagi ti doŋ
inŋizaŋ an oodiyio!

¹⁸ Kun tondo Raa kono
suldi gen a k'aana a ume
reele ye.

* **13:12 13.12** Kun wollo adda mattup ki Mise 7.6. † **13:14 13.14** Kun wollo
adda mattup ki Daniel 9.27; 11.31; 12.11. ‡ **13:15 13.15 Yi-guune t'ekki
dangay:** I-kaza a siido k'Izirayel gen duwo dangayfayzaŋ gen awhizaj patal
kono a ume muno an a di koliyo t'eego, an di lekkiyo wo an d'isiyo naabadaŋ.

¹⁹ Derec, a onniytagi gen dabar t'aasa oone baadaŋ. T'ume Raa y'ikkima duniya bini aŋkenño, dabar iŋkino i k'ize ye, wo ki daana tonj i k'isa ye§.

²⁰ Aame onniytagi don ki dabar gen Galmeega Raa y'a ki'n iħira goppoŋ ye maŋ, wede tudde soo tonj umbo a lekka zeere me. Wo ki kotto onniytagi gen y'an ħohira goppoŋ kono don yi biire ki yode.

²¹ Iŋkino maŋ aame wenda y'iisa: "Almasi Raa yi biire, yoŋ a enño!" ise "Yoŋ a ummey!" maŋ, kune onamí kun amba ye.

²² Ni rootiyo inkino kono i d'adda don an ti t'isa tuddan aa Almasi Raa yi biire, wo ti don an ti t'isa tuddan aa nebiyagi. Kane gen an d'isa suldi k'armika ti suldi don i ceeriyo eego, aame urzi ede maŋ kane an di dagga duwo don Raa yi biire ki yode, wo an ki d'aana ye.

²³ Kun koona mentikagi, suldi pay ej n'un ti'n ruute ki poone an d'aana.»

*Kama ki yo wede an y'ehe
aa ulo wede*
(Matiye 24.29-31; Lik 21.25-28)

²⁴ Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Onniytagi don ki dabar gen an t'ingila lewwet maŋ, i d'aana onniytagi don

peedo ti ki toora ye, tere yi ki toora ye,

²⁵ moldali an sildita ti kandaane, wo suldi don an d'ede toogo a kandaane, Raa y'a ti'n gozziga*.

²⁶ Aame gen duwo an di n'wolla nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede ej, ni kama ekki dondirso ti toogo ere pay wo ti daryika†.

²⁷ Wo n'a t'igiba maaleekiyagi k'adda siidiyagi don a duniya itatú pide, an di t'ogiya don ni biire‡.»

Ono ombide a tukki tormo
(Matiye 24.32-36; Lik 21.29-33)

²⁸ «Kun wolto wo kun elko a ono ombide don a tukki tormo ettiyo: Aame tormo t'eesiyo oddize wo puutagutú eesiyo roobiyo maŋ, gen kune kun suuno adda k'adduguŋ kizini yoŋ goppoŋ.

²⁹ Gen iŋkino kay, kune tonj kun wulla suldi gen an iina maŋ, kun suuno kama ki nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede ej tod'te goppoŋ, aakede nuŋ a biza bumbuguŋ.

³⁰ Derec iŋkino wo n'un di rooto: Don aŋkenño ej an ki ti t'inda pay ye, ki poone suldi pay gen an d'aana me.

³¹ Kandaane kane ti siido an t'engila, wo kane onamó an ki t'engila ye, an di lekka ki daayum.»

§ 13:19 13.19 Kun wolto adda mattup ki Daniyel 12.1. * 13:25 13.25 Kun wolto adda mattup ki Ezayi 13.10; 34.4; Ezekiyel 32.7 wo Zowel 2.10; 3.4. † 13:26 13.26 Kun wolto adda mattup ki Daniyel 7.13. ‡ 13:27 13.27 Kun wolto adda mattup ki Deeterenom 30.4; Zakari 2.10 wo Nehemi 1.9.

Raa siidí i ti suune onniyote

³² «Wo suldi gej an aana a onniyo tuuku koo, a peedo ere tuuku koo manj, i suune yode Meega Raa siidí. Wenda doolo yi ki suune ye, ise maaleekiyagi a kandaane, ise Ulo Raa tonj manj.

³³ Kun konna mentikagi, kun lekko zeere, kono onniyo gette kun ki ti suune ye.

³⁴ Suldi gej i deeyiso aa wede yi t'ette torguwo. Attidi boozí y'an d'iili a bey doj naabadi, a wede tuuku tonj yi d'eele naabo sittú sittú, wo a wede boohiyo biza bumbu yi ruute, y'ede: "K'ollo, ki lekko zeere!"

³⁵ Inokino kun lekko zeere, kono wede boy yi kimo a peedo ere tuuku kun ki suuna ye: y'aana a lohe koo, didso koo, uzu y'ôola koo, ti soohe koo manj.

³⁶ Aame yi kimo a onniyo ere kun ki ti suune ye manj, y'un gi di'n t'oona kun udige ye.

³⁷ Ono doj n'un rootiyo ej, ni rootiyo a duwo pay: Kun lekko zeere!»

14

Dehutu k'urzi ki tôwwo k'Isa

(Matiye 26.1-5; Lik 22.1-2; Zañ 11.47,49,53)

¹ A guute onniyo sire man tarneaape Pak ki Yawudiyagi wo tarneaape wede an d'ombo mappa daa k'orme* gen, an d'adfa. Manj kane

deero doj sedke ti doj suuniyo k'oogoro, an dehutu urzi Isa an di y' seeda ti metiŋko ki tôwwadí.

² Wo kane an di ruute, an'de: «Yon in ki y' seeda adda tarneaape kino ye, para manj doj duuru an in di'n t'ooziga ono.»

Obe k'egey doj eediyadan unse ekk'Isa

(Matiye 26.6-13; Zañ 12.1-8; Lik 7.36-38)

³ Isa yon a ille ki Betani adda boy ki Simo wede ti poone yon ki bitide, an di guune ombo. Aame an ti guune gej i d'ede erewo ti t'usdo, a beytú ulo dingile an ikkima ki mokkolo sundutú albaatir, adda egey doj eediyadan unse. Egey gej sundañ nardo, wo zooyayan oone baadañ kono an a ki gilse ti munda ye. T'iide'ñ, ulo dingile golladí t'a di hima, wo egey gej ti-t'ibi ekk'Isa.

⁴ Manj doj ongo ti di ine kane doj enno gej ulbañ an ki t'ize unse ye, an di rootiyo diinayañ, an'de: «De ki moo me ti ti'n lattiya egey doj eediyadan unse gej me?»

⁵ Egey gej in aane in t'owila in t'oone tamma meeda ado ti uto†, wo in an t'ele sonko gette a doj an k'ede munda ye.» Wo an i-d'orbite baadañ a erewo gette.

⁶ Wo de Isa y'a ruute, y'ede: «Erewo kun t'oolo,

* **14:1 14.1** Kun wollo adda mattup ki Egzod 12.1-27. † **14:5 14.5** Añki tamma meeda ado i-kaza gurus suma naabo wede ki ozzine soo.

kun i-t'oode ulbutú ye, kono munda wede t'o ize gen a nuŋ uŋse.

⁷ Kane dɔŋ an k'ede munda ye gen an lekka daayum ti kune‡, wo kun aane kun an d'ise beehiye aame kun dehu maŋ. Wo de nuŋ ni ki lekka daayum ti kune ye.

⁸ Tod' t'ize munda wede a toogatú, tod' t'o di yirge egey dɔŋ eediyadan uŋse a tuddó en aakede ti n'ikkima ki poone an di n' t'ela adda müuzo.

⁹ Derec iŋkino wo n'un di rooto: A omagi pay adda duniya an kizita Rabila Majaanaawa gen, erewo ette duwo an t'ida taaya a naabo ere tod' t'ize, wo sundutú a ki danda ye.»

*Ziidas ti deero dɔŋ sedeke
(Matiye 26.14-16; Lik 22.3-*

⁶⁾ ¹⁰ Ziidas Iskariyot wede soo ti diine sanalliyagi kane koomat makumu sire gen, y'iide'ŋ y'a uuney kane deero dɔŋ sedeke kono yi dehu Isa y'an di y' t'ela beezaŋ.

¹¹ Aame an illiga iŋkino maŋ, kane ulbaŋ a t'ize uŋse wo an i di ruute an i-t'eela soŋko. T'ume gen Ziidas y'a iise dehutu k'urzi wede kan mummino y'an di y' t'ela Isa a beezaŋ me.

*Isiyo k'ombo ki tarneaape Pak
(Matiye 26.17-19; Lik 22.7-*

13)

¹² Onniyo ere ki poone ki tarneaape Yawudiyagi wede an d'ombo mappa daa k'orme gette t'a iina, tod'te onniyo ere an di waldfutu inŋi dambami an d'isiyo ombo ki tarneaape Pak ki Yawudiyagi§. Aame gen sanalliyagi k'Isa an di y'tunde, an'de: «A too me ki dehu ay in d'isey ombo tarneaapayiŋ ki Pak te?»

¹³ Maŋ Isa yi d'igibe dɔŋ sire ti diine sanalliyagi, wo y'an di ruute, y'ede: «Kun'do k'adda geeger, aame gen kun t'ikkimey ti wedusu yi t'eezo ahu ti dingile, kun di y' daanoy

¹⁴ bini adda boy wede y'a t'ettey. Wo kun t'iidey maŋ, a wede boy kun i di rootoy, kun d'eesoy: «Wede dooyisadey yi ki tondiyo, too te biino ere y'a ooma ombo tarneaapayiŋ ki Pak ti sanalliyagi te?»

¹⁵ Wo yon biino y'un dikizey, tod'te dildil t'awwa t'ekki bakatú, suldfi pay adda okkime beehiye. Gen a ume genno kun in d'isoy ombo te.»

¹⁶ Maŋ kane sanalliyagi an d'injgile, an iide'ŋ adda geeger, suldfi an di'n uuney pay aakede Isa y'an ruute, iŋkino ombo tarneaape ki Pak an t'ize.

¹⁷ A peedo t'a t'iire maŋ, Isa y'a iina ti sanalliyagi kane koomat makumu sire gen me.

¹⁸ Kane an di guune ombo,

‡ **14:7 14.7** Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 15.11. § **14:12 14.12** Kun wollo adda mattup ki Egzod 12.3-5.

wo aame an ombo genj Isa y'a ruute, y'ede: «Derec inkino wo n'un di rooto: Wede soo ti diinaguŋ ay ombo kaŋ soo ej, y'a ni t'ela bey dɔŋ k'olmidayó*.

¹⁹ Kane sanalliyagi an t'ize sommagi dondoŋ, wo an di y'iise tondiso, wede sonj yi d'eesiyo: «Nuuno ko, nuuno ko?»

²⁰ Yonj y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Yonj wede soo ti diine kune dɔŋ koomat makumu sire enŋo, wede ay agisa beezye kaŋ soo adda k'ooko.

²¹ Derec, nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede ej n'a t'inda, genj a-t'etta a ono dɔŋ an riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa a tukki nuuno[†]. Wo de dabar a yode wede i ni t'ela bey dɔŋ k'olmidayó, nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede ej me! Yode genj, an ki y'ehe adda duniya ye ton bee!»

Ombo ti sobo i kaza tudde ti puuzo k'Almasi

(Matiye 26.26-29; Lik 22.15-20; 1 Korent 11.23-26)

²² Aame an ombo genj, Isa y'a t'umbe mappa, y'a ruute kodsuwo a Raa kono k'ombo gette, maŋ y'a burke, y'an d'ele sanalliyagí wo y'a ruute, y'ede: «Ooho kun soodo, ette tuddó.»

²³ Saŋ y'a t'umbe kop ti sobo adda, y'a ruute kodsuwo a Raa kono sobo

gette, maŋ y'an d'ele, wede sonj yi guume guume,

²⁴ wo y'an di ruute, y'ede: «Ette puuzadó, puuzo ki taasuwa ere Raa y'a ketta ti d̄uwo‡, to t'oba ki dɔŋ baadaŋ.

²⁵ Derec inkino wo n'un di rooto: N'a t'iibe ti aŋki, ki d̄aana ni ki siba ye baa toote k'inŋni bin, bini onniyo ere ni siba sey genj toote wede aware k'inŋni bin a Moziko Raa.»

²⁶ Aame an t'iimi an aa t'iibe maŋ, an d'uure ôrdari tarneaape ki Pak, saŋ an t'udse an d'ingile k'ekki mokkolo k'Inda k'Olibiye.

Rootiyo k'Isa a urzi koogirayí

(Matiye 26.30-35; Lik 22.33-34; Zaŋ 13.37-38)

²⁷ Maŋ Isa y'an di ruute a sanalliyagí, y'ede: «Kune pay kun di n' kiigira a munda wede aana genj me, kono ono ej an riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Wede k'elso n'a yi t'ida, wo tordø dambami a-teepa§.»

²⁸ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Wo de saŋ Raa yi ti n' bilda maŋ, n'un d'ooguma kun di n' t'ooney a siido Galile.»

²⁹ Maŋ Piyer yi di ruute, y'ede: «Aame dɔŋ pay an ki giigira a munda wede aana tonj, nuŋ ni ki kiigira ye.»

³⁰ Isa yi di ruute, y'ede: «Derec inkino wo n'a di

* **14:18 14.18** Kun wollo adda mattup ki Soom 41.10. † **14:21 14.21** Kun wollo adda mattup ki Soom 22.2-19 wo Ezayi 53. ‡ **14:24 14.24** Kun wollo adda mattup ki Egzod 24.8 wo Zeremi 31.31-34. § **14:27 14.27** Kun wollo adda mattup ki Zakari 13.7.

rooto: Anki a diddo ettiyo batum, ki poone uzu y'a ôola bizi sire gen, kee k'a roota ki ki n' suune ye, suune ye tanj ado.»

³¹ Wo de Piyer yi kodfime, y'ede: «Ato, ni ki kiigira ye, aame ise k'unto tonj n'a t'inda ti kee!» Wo kane doj soo tonj an a-ti ruute inkino kay.

*Isa yon a Zesimaane
(Matiye 26.36-46; Lik 22.40-46)*

³² Sañ Isa ti sanalliyagi an d'iiney a ume sundi Zesimaane, wo y'an di ruute, y'ede: «Kun ti koona kino, koore n'ette n'a tondey Raa gen me.»

³³ Mañ ti yode y'a-wiike Piyer, Zak wo Zañ. Aame gen orgiso t'a yi ziida wo ulbi i-d'oofijo baadan.

³⁴ Yo y'an di ruute, y'ede: «Nuñ en sommagi dondonj aa n'a t'inda, kun ti koona kino wo kun di lekko zeere.»

³⁵ Wo yo y'a-lidde dokki boolon ti kane me, mañ y'a t'utte zumayi a siido, y'a iise tondiyo Raa kono ise kotto mañ dabar gette yi di ti ledse ti tuddi me.

³⁶ Adda tondiyadí y'ede: «Abba, i-kaza Meegó, suldi pay a kee i-k'ooné ye, ise mañ kop ki dabar ette k'o ti ledso ti tuddó me. Wo too mañ pay gen a ki t'ise aa nuñ ni dehu ye, wo a t'ise aa kee ki dehu.»

³⁷ Sañ y'a-gime ki tukki sanalliyagi doj ado genno, wo yi'n uuna an udige. Mañ Isa y'a t'inne Piyer wo yi

di ruute, y'ede: «Simo, kee k'udige! Ki peedo soo tonj ki k'iine ki ki likke zeere ye!»

³⁸ Kun lekko zeere wo kun tondo Raa, kono kun ki t'orra adda naamiya daggiya ye. Wede tudde gen a elkiyadí yi dehu y'aase munda wede beehiye, wo de tuddi toogatú baata.»

³⁹ Sañ Isa y'a-lidde siidi sey, wo y'a iise tondiyo Raa inkino sey.

⁴⁰ Mañ y'a-gime k'ume sanalliyagi, yi'n uuna an urme, edayan an ziida moone. Wo munda an i-di roote tonj an ki suune ye.

⁴¹ Mañ k'aduwé Isa y'a-gime ki tukki sanalliyagi wo y'an di ruute, y'ede: «Kune kun moone pi, wo kun d'udigo baa! Anken peedo t'iide, suldi pay i t'ize, wo nuñ wede an n'ehe aa ulo wede ej, an n'ele a bey doj k'oldiko.»

⁴² Kun t'oozo, in engile! Kun wollo, wede i ni t'ela a bey doj k'olmidayó yi t'uddo.»

*Seedu k'Isa
(Matiye 26.47-56; Lik 22.47-53; Zañ 18.2-11)*

⁴³ Isa onamí y'a ki ti'n dingye ye botto, a kaamiki Zidas wede soo ti diine sanalliyagi kane koomat makumu sire gen, yi-t'uddo ti doj duuru a itadí, a beydañ kasi-gara ti dalyagi. Kane gen i'n igibo deero doj sedeke, doj suuniyo k'oogoro ti doj i dokkiyo Yawudiyagi.

⁴⁴ Yo wede y'an di y' t'ela Isa a bey doj k'olmidayí

geŋ, y'an di ruuto dɔŋ duuru a munda wede y'aasey kono an di suuney en Isa me, y'ede: «Wede kun wulley ni izey puuc a tobbisadí maŋ, geŋ yode kun di y' soodoy, kun di d'enqiloy, kun di boohoy koduwo.»

⁴⁵ Ziidas y'iina maŋ, kesiko y'a y' zikke Isa kabbaŋ wo yi di ruute, y'ede: «Wede dooyisadó!» Maŋ yi d'ize puuc a tobbisadí.

⁴⁶ Injino maŋ kane dɔŋ duuru an d'iiziga tuddí, an di y' ziida.

⁴⁷ Aame geŋ wede soo ti diine sanalliyagi y'a t'iidiba kasigaradí, y'a-diikida wede naabo ki mozigo goole dɔŋ sedeke, kuudí a dikké.

⁴⁸ Wo Isa y'a t'ihina bizí, y'an di ruute, y'ede: «De ki moo me kun d'ettiyo seeduzó wo tudduguŋ kun t'ikkimo ti kasigaryagi wo ti dalyagi, aa nuŋ wede k'oogire me?»

⁴⁹ Para maŋ nuŋ miŋ daayum ti kune, ni dooyiso a booro Boy Raa wo kun gi di n' ziida ye. Wo de sulfi geŋ a iina kono a-t'ette a ono dɔŋ an riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa.»

⁵⁰ Maŋ kane sanalliyagi pay an di y'iili, an t'umbe.

⁵¹ Wo i d'ede obulsu yi-daaniya Isa, y'a diibo miŋ parde dāŋjalaŋ a tuddí me. Duwo an dehu an di y' seeda,

⁵² wo de y'an di buuye pardayí a beezaŋ, y'a t'umbe bontiliŋ.

Isa a daana deero booro Yawudiyagi

(Matiye 26.57-68; Lik 22.54-55,63-71; Zaq 18.12-18)

⁵³ Isa an di t'iide k'adda boy mozigo goole dɔŋ sedeke, a ume wede kane deero dɔŋ sedeke, dɔŋ i dokkiyo Yawudiyagi ti dɔŋ suuniyo k'oogoro an t'ugiyepay.

⁵⁴ Wo Piyer yi di y' daaniya Isa ti dokki, bini y'a iiney boy ki mozigo goole dɔŋ sedeke, maŋ yi-t'iide y'a-guune a booro ti dɔŋ naabo, an di kookiyo uwwo.

⁵⁵ Kane deero booro Yawudiyagi pay ti deero dɔŋ sedeke, an di dehutu wede a roote ono a tukk'Isa kono booro t'a yi seeda ki tōwwadí, miŋ umbo an k'ooniyo ye.

⁵⁶ Doŋ baadaŋ an iide'ŋ an di ruutite ono butte a tukki yode, wo de onamanj aa ki t'ettiyo kanj soo ye.

⁵⁷ Maŋ dɔŋ miibi an t'iiziga an di ruute ono butte a tukki yode, an'de:

⁵⁸ «Ay y'lliga yi ruute, Boy Raa wede duwo an iiziga en y'a kossita, wo adda k'oniyo ado y'a y'ooziga a k'isa boy wede i k'iiziga duwo ye.»

⁵⁹ Wo t'urzi k'ono genno tonj onamanj aa ki t'ettiyo kanj soo ye.

⁶⁰ Injino maŋ mozigo goole dɔŋ sedeke y'a t'iiziga a daana dɔŋ i t'ugiyepay, wo y'a tunde Isa, y'ede: «Ono duwo an rootiyo a tukki kee

en, kee ki ki roote munda ye ko?»

⁶¹ Wo yo Isa yi d'annugu deddek, y'an ki rootiyo munda ye. Maŋ mozigo goole dɔŋ sedfeke y'a yi tunde sey, y'ede: «Kee Almasi Raa yi biire, wo Ulo ki Raa wede duwo an di tamma ko?»

⁶² Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Eyye nuuno, wo kun di n' wolla nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede en, n'a-kooney a ammade Raa toogadí t'a jiire pay, wo kun di n' wolla n'a-kimo ekki dondari a kandaane*.»

⁶³ In̄kino maŋ mozigo goole dɔŋ sedfeke yi-ti gulkuwe, kallagí y'a zittite, wo y'a ruute, y'ede: «In ki dehe wenda ti doolo wede illiga y'in ki roote sey ye baa!

⁶⁴ Kun illiga ti kuudugun yi gildse suma Raa te. Kune elkiyaguŋ moo me?» Maŋ kane pay gen an di ruute, an'de: «Booro ti y' ziida, munda wede yon y'ize en i-fide ki tōwwo.»

⁶⁵ Dɔŋ ongo ti diinayan an d'iise padſita lee a tuddí. Edayí an i-t'ippe, an di go-hiso kutuba wo an d'eesiyo: «Kee nebi maŋ, ki y'unto wede i k'ize me!» Maŋ kane asigiryagi an di y' battisa.

Piyer y'a kiigira Isa

(Matiye 26.69-75; Lik 22.56-62; Zaj 18.17,25-27)

⁶⁶ Aame Piyer yon ti dandí a booro ki paate gen, ere soo

ti diine dɔŋ naabo mozigo goole dɔŋ sedfeke ti-t'uddso.

⁶⁷ Tode gette Piyer t'a yi wulle yi kookiyo uwwo, ti ti y' wulle ti ti y' dingē maŋ, ti di ruute, t'ede: «Kee ton ti Isa wede ti geeger Nazaret, kune soo.»

⁶⁸ Wo Piyer y'a yi giigira, y'a ruute, y'ede: «Koŋ munda wede mi rootiyo gen ni ki y' suune ye, wo itadí ton ni ki ti suune ye!» Maŋ ti booro boy y'a t'iiziga, y'a t'iide biza bumbu. Aame gen uzu y'a iise môolo.

⁶⁹ Wo to ere naabo gette t'a yi wulle sey, t'an d'iise rootiyo a kane dɔŋ a sirpatú, t'ede: «Yon wedusu en ti diine kane sanalliyagi k'Isa.»

⁷⁰ Wo Piyer y'a yi giigira sey. Taŋ booloŋ maŋ kane dɔŋ a sirpadí gen an i di ruute sey, an'de: «Ki kotto kee wede soo ti diine kane sanalliyagi k'Isa, kono kee ton ti siido Galile.»

⁷¹ In̄kino maŋ Piyer y'a-ti níime tuddí, y'ede: «Wede kun rootiyo en ni ki y' suune ye! Para maŋ ono dɔŋ ni rootiyo en derec ye maŋ, a golladó!»

⁷² Wo a kaamiki uzu y'a île ki sirwe. Aame gen Piyer y'a ilke a ono dɔŋ Isa yi-ruute, y'ede: «Ki poone uzu y'a ôola bizí sire gen, k'a roota ki ki n' suune ye, suune ye taŋ ado.» In̄kino maŋ y'a iise môolo.

Isa a daana Pilat
(Matiye 27.1-2,11-26; Lik 23.1-5,13-25; Zanj 18.28-19.16)

¹ A biza soohe maŋ, kane deero booro Yawudiyagi pay, deero dōŋ sedeke, dōŋ i dokkiyo Yawudiyagi ti dōŋ suuniyo k'oogoro, an t'ugiyē an di ruute onaman kaŋ so. Maŋ Isa an ti y' gittite, tin genj an di t'iide, an i di y'ele a bey Pilat, yon Romen̄ goole siido.

² Pilat y'a yi tunde, y'ede: «Kee mozigo Yawudiyagi ko?» Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Genj aa ki rootiyo.»

³ Kane deero dōŋ sedeke genj, wede tuuku tonj yi rootiyo onto a eedi eedí.

⁴ Maŋ Pilat y'a yi tunde sey, y'ede: «Kee ki ki roote munda ye ko? Ki k'ollige ko onto dōŋ pay an rootiyo a tukki kee enj me?»

⁵ Wo de Isa yi d'annugu deddekk. Pilat yi wulle inkino maŋ, y'a ziida giggirí.

Booro k'Isa ki tōwwadí

⁶ Aa daayum Pilat yi d'isiyo a tarneaape Pak maŋ, y'an d'addekiya t'adda daŋgay wedusu soo wede dōŋ duuru an dehu.

⁷ Wo aame genj adda dangay, i d'ede wede soo sundí Barabas ti dōŋ doolo kaŋ soo an an t'elite onto a duwo an d'iiziga deyyiso ki tukki Romen̄. Kane an'ni zidde kono aame an iiziga deyyiso genj an t'iide wedusu.

⁸ Injino dōŋ duuru an t'iide di Pilat wo an di y'tunde, y'an d'ise munda wede aa daayum yi d'isiyo.

⁹ Maŋ Pilat y'an di ruute, y'ede: «Kun dehu mij n'un t'adde mozigoo Yawudiyagi ko?»

¹⁰ Pilat yi rootiyo injino kono yi suune, kane deero dōŋ sedeke Isa an i y'ele beezi kono an kolbiso ti yode.

¹¹ Wo de kane deero dōŋ sedeke an an t'elite onto a dōŋ duuru an d'iyye an di roote Pilat y'an t'adde Barabas.

¹² Injino maŋ Pilat y'a tunde dōŋ duuru sey, y'ede: «De wede kun yi waaku mozigo Yawudiyagi genj, kun dehu ni-d'ise mummino me?»

¹³ Wo kane an d'iise collite, an'de: «Ki ti y' taako ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kan tontilko!»

¹⁴ Maŋ Pilat y'an di ruute, y'ede: «De munda ulsu mij y'ize moo me?» Wo de kane an di collite baadaŋ ki baadaŋ, an'de: «Ki ti y' taako ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kan tontilko!»

¹⁵ Kono adde dōŋ duuru a t'asse genj, Pilat y'an di y'udde Barabas me, wo y'an di ruute a asigiryagi Isa an ti y' girpipe ti marpa*. Saŋ y'an di y'ele an ti y' taakey ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kan tontilko.

* 15:15 15.15 **Marpa:** Marpa guzuzu ki dōŋ Romen̄, an ikkimo ki golmodo buru, an a-t'elito malfali a booha.

Isa asigiryagi an y'okko maade
(Matiye 27.27-31; Zaj 19.2-3)

¹⁶ Inokino maŋ kane asigiryagi an di-t'iide Isa k'adda boy ki goole siido, wo eebaŋ asigiryagi ti doolo ton baadaŋ an a-ti'n wiiko pay.

¹⁷ An d'umbe kalle wede goole teeze[†] an i di t'usse, wo an di gini kadumul k'ahimagi[‡] an i-t'usse eedí.

¹⁸ Maŋ an i d'iise isiyo toose, an tettiso beezaŋ, an d'eesiyo: «Toosadá mozigo Yawudiyagi no! Toosadá mozigo Yawudiyagi no!»

¹⁹ An di y'oggiso a eedí ti koyile, an di paddita lee a tuddí, wo an di dikkiyto, an d'ottilso a daanadí.

²⁰ Aame an ti y'ukke maade maŋ, kalle wede goole teeze an t'iifiba wo an i di t'usse kallagí. Maŋ Isa an ti y' dukke, an di t'ette kono an ti y' taakey ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kan tontilko.

Taakiya k'Isa ekk'undumu
(Matiye 27.33-44; Lik 23.36-43; Zaj 19.16-24)

²¹ A addsiyadan ti geeger, an a-t'ikkima ti wede soo inkino y'aahiya doome, yon ti geeger Sireŋ, sundí Simo. Yon gen meek' Alegzandire ti Ripis. Asigiryagi an di y'ize ki toogo y'a t'umbe undumu taakiya k'Isa.

²² Wo an di t'iide Isa k'ume wede sundí Golgota, i-kaza ume aa osse k'eego.

²³ A ume gen, a Isa an i d'eele toote k'inŋni biŋ kalsiya ti dunnu sundí mirr, miŋ y'a-tuuge ki sobo me.

²⁴ Kane asigiryagi an ti y' tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kan tontilko, wo kallagí an di dikkida t'urzi k'arbu teltel muntelliyo, a wede tuuku i t'ooriyo yi t'ambu t'ambu[§].

²⁵ Isa an ti y' tiike ekk'undumu gen, a peedo t'ize k'aadumu mesuwe.

²⁶ Ekk'undumu an tiike pakirte eego wo an a-ti riiŋe, an'de: «Yon mozigo Yawudiyagi.» Gen munda wede i-d'iide untadí.

²⁷ Wo a sirpadí an a-tiike doŋ k'oogire sire, soŋ t'undumzí a kese k'ammidadí, wo wede soŋ t'undumzí a kese geeladí. [

²⁸ Gen a-t'iide a ono doŋ an riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Yon an ti yi gize ti doŋ k'oldiko*.»]

²⁹ Doŋ addsiya tin genno, an di y' kaldita wo an d'enjilso eedan, wo an d'eesiyo: «Eeyu, kee wede k'ede Boy Raa k'a kossita wo adda k'onniyo ado k'a y'ooziga gen,

³⁰ k'utto tuddá batum wo t'ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kan tontilko, ki ti deegi!»

[†] 15:17 15.17 *Kalle wede goole teeze:* I-kaza kalle moziko. [‡] 15:17 15.17

Kadumul k'ahimagi: I-kaza kadumul moziko. [§] 15:24 15.24 Kun wollo adda mattup ki Soom 22.19. ^{*} 15:28 15.28 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 53.12.

³¹ Kane deero dōj sedeke ti dōj suuniyo k'oogoro tonj an di y'okko maade kay, wo an di rootiyo ti tudanj, an'de: «Yoŋ dōj doolo y'an di'n utte minj, yi k'aane tuddí batum yi ki t'utte ye!»

³² Yoŋ Almasi Raa yi biire, wo mozigo ki dōj k'Izirayel kotto maŋ, ankenŋo t'ekk'undumu genj yi ti deegi! Ay wulla yi ti diiga maŋ, kaye ay zaapa addey a yode.» Kane dōj an tiike a sirpadí tonj, an di y' kalsita iŋkino kay.

*Unto k'Isa
(Matiye 27.45-56; Lik 23.44-49; Zanj 19.28-30)*

³³ T'ume peedo t'ize diine genj, adda siido pay ume a t'ize zimolo dil a likke bini eesiyo peedo lohe.

³⁴ A eesiyo peedo lohe maŋ, Isa y'a idili ti golla awwa, y'ede: «Eli, Eli, lama sabaktani.» Genj i-kaza: «Raa ki nuŋ, Raa ki nuŋ, moo me ki ni giigira me†?»

³⁵ Doŋ ongo ti diine dōj i lekkiyo angenŋo genj an d'illiga wo an di ruute, an'de: «Kun ollo kay, yi waaku nebi Eli.»

³⁶ Wede soo ti diinayanj y'a ukke yi d'umbe sooso, yi di zulpe adda toote suddo k'inŋi k'inda bin, maŋ yi-t'ele a biza koyile, yi-t'usse bize k'Isa y'a suuye, wo y'a ruute, y'ede: «Kun dello, in gi di wolla do Elizi wenda yi etto, yi ti y' deega maŋ.»

³⁷ Wo de Isa y'a idili ti golla awwa, maŋ y'a-t'ihe.

³⁸ Aame genj alboy wede i dikke adde Boy Raa sonj k'adda sonj ki paate genj, a t'ihina tar t'awwa a ti diige les.

³⁹ Goole k'asigiryagi meeda ki Romeŋ yi t'ihira faana k'Isa, yi wulle untadí te, maŋ y'a ruute, y'ede: «Wede en Ulo Raa ki kotto!»

⁴⁰ A ume genj i d'ede erayi tonj ede, kane an t'ihirte ti dokki an di wolliyo munda wede isiyo. Ti diinayanj i d'ede Mariyam ere ti siido Magdalla, Mariyam mekki Zak wede ŋenku ti Zoz, wo soo te Salome.

⁴¹ Kane erayi genj an daaniya Isa wo an i di naabiya aame yoŋ a siido Galile. An di gili ti yode ki Zeruzalem, wo erayi ti doolo tonj baadaŋ an iido ti kane me.

*Eliyo nuune k'Isa adda muuzo
(Matiye 27.57-61; Lik 23.50-56; Zanj 19.38-42)*

⁴² Suldí genj ize onniyo jima, duwo an okkime tuddanj kono onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi ti t'eesa. A peedo t'ette k'ooriyo maŋ,

⁴³ wede soo ti geeger k'Arimate sundí Yusup y'a iina. Yode tonj maŋ wede goole ti diine dōj deero booro Yawudiyagi, wo yi zaapu elkisadí a ettiyo Moziko Raa kay. Y'a iibe edayí, y'a uuney Pilat, y'a

† 15:34 15.34 Kun wollo adda mattup ki Soom 22.2.

tunde nuune k'Isa kono y'a t'ottiba.

⁴⁴ Aame Pilat y'lliga Isa y'inda baa manj, y'a ziida giggiri. Iňkino y'a wiike goole k'asigiryagi meeda, y'a yi tunde, y'ede: «Isa y'inda ti kaagine ko?»

⁴⁵ Aame goole k'asigiryagi meeda yi-ti ruute manj, yi d'iili urzi a Yusup y'a t'ambe nuune k'Isa me.

⁴⁶ Yusup yi d'iwila sotor tuwarwa, nuune'ŋ y'a ti y' diige t'ekki undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaň ton tilko me. Wo y'a nilpe ti sotor gettiyo, yi-t'ele adda muuzo, tod'te aa urmi an ittiba mokkolo. Maň y'a-ti duňkile a biza muuzo zumbulu yeepiyo.

⁴⁷ Aame genj Mariyam ere ti siido Magdalla wo Mariyam mekki Zoz, kane genj an di wolliyo ume an ele nuune k'Isa me.

16

Baldiya k'Isa

(Matiye 28.1-8; Lik 24.1-11; Zaj 20.1)

¹ Onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi i t'ingile. Aame genj Mariyam ere ti siido Magdalla, Mariyam mekki Zak, wo soo te Salome an t'iide, an d'iwilo egey d'on eedsiyadan unse kono an i-assigey tukk'Isa.

² Ti soohe a onniyo du mas, peefo ti-gilo manj, an d'inigile ki biza muuzo.

³ Wo a urzi an di rootiyo ti tuddaň, an'de: «De zumbulu a biza muuzo genj in ti y' doňkiley wee wee?»

⁴ Wo an iiney manj, an wolliyo zumbulu goole an a t'ippe a biza muuzo genj doňkilso a kese.

⁵ Kane an t'iide k'adda muuzo, wo an wolliyo obulsu ti kalle tuware yi guune a kese k'ammade. Aame genj kane orgiso t'anni ziida baadan.

⁶ Wo de wede genj y'an di ruute, y'ede: «Kun orgide ye. Ni suune kun dehu Isa wede ti geeger Nazaret, wede an ti y' tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaň tontilko me. Yon genj Raa yi ti y' bildse, yon a enno ye. Enno kun wollo ume an ziipe nuunayi me.

⁷ Ankeň kun'do, kun an ti kazoy a sanalliyagí wo a Piyer pây, kun d'eесoy: «Yon y'unni delliyo a siido Galile. A ume genj kun di y'olley, aakede y'un di ruute.»

⁸ Iňkino manj t'adda muuzo an t'udce, an di noňnjirso burbur eedan a digge, an t'umbe dokki. Wo munda a wenda soo ton an i-ki ruute ye kono orgiso t'anni ziida.

*Isa yi kaza tuddí a
Mariyam ere ti siido Mag-
dalla*

[

⁹ Onniyo dumas ti soohe walak Isa yi bilde manj, ki poone y'a gize tuddí a Mariyam ti siido Magdalla,

tode ere yi d'ilmo siitandani
sarati t'ettú.

¹⁰ Tode gette t'an d'iide
rabila a doŋ i likke ti yode,
kane an t'ize sommagi don-
don an isiyo môolo.

¹¹ Wo aame an illiga t'an
ruute Isa yon zeere ti yi
wullo ton, onamtú an ki
d'umbe ye.

*Isa y'an kaza tuddí a
sanalliyagi sire*

¹² Saŋ man Isa y'an ti gize
tuddí t'urzi doolo, aame gen
an d'ikkima ti sanalliyagi
kane sire an ambe k'adda
k'ille ti paate.

¹³ Kane sanalliyagi sire
gen an di-gime ki Zeruzalem,
an an t'iide taaya a doŋ
ongo, wo ton maŋ onaman
an ki d'umbe ye pây.

*Isa y'an kaza tuddí a
sanalliyagi kane koomat
makumu soo*

¹⁴ Saŋ man Isa y'an di
gize tuddí a sanalliyagi kane
koomat makumu soo, an ti
guune ombo. Aame gen y'an
di'n iise aapudu, y'ede: «Za-
apu k'adduguŋ a nuŋ umbo,
biza k'ulbuguŋ zakidi, kono
doŋ an ni wulle ni bilde an
un kaza ton, kun k'ambu
onaman ye!»

¹⁵ Maŋ y'an di ruute,
y'ede: «Kun'do k'adda
duniya pay, kun an kazitoy
Rabila Majjaanawa a duwo
pay.

¹⁶ Wede yi ziipa addí a
Isa wo an ti y' zuyya batem
maŋ, Raa y'a y'utta. Wo de
wede yi ki ziipa addí a Isa ye
maŋ, booro Raa t'a yi seeda.

¹⁷ Doŋ i zaapa addaŋ
a nuŋ geŋ, enno suldi
k'armika an d'isá a kiza
toogo Raa ti kane me: an di
limmita siitandani ti sundó,
an d'orba t'ono doŋ doolo.

¹⁸ An sedſa mimbayi ti
beydaŋ, an siba inda k'unto
ton, munda soo ton i ki'n
isa ye. An di zaapa beezaŋ
a tukki doŋ k'eeni, wo kane
geŋ an t'oona bee.»

*Engilso k'Isa k'awwa ki
kandaane*

¹⁹ Aame Galmeega Isa y'an
ti ruute iŋkino maŋ, Raa
y'a y'umbe k'awwa ki kan-
daane, y'a-guune a ammade
Raa.

²⁰ Wo kane sanalliyagi an
di tiipe k'adda duniya pay
kazita Rabila Majjaanawa.
Wo Galmeega ti kane,
y'an di'n noogiyo ti suldi
k'armika, i-kaza onaman
gen derec.]

Rabila Majjaanawa

k'Isa Lik yi riinje

Eñ urzi k'ono dñj kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette Rabila Majjaanawa k'Isa, Lik yi riinje. Lik gen yon wede daawiya. Yon ti diine dñj zina k'Isa ye, wo yi turguwe tañ baadañ ti Pool wede zina k'Isa me. Yon yi likke ti kane dñj izire a ita k'Isa kono y'anni tondite mummino Isa yi likke a siido me. Mattup ette yi riinje a wede soo sundí Teyopil. Ti diine kane dñj pay i riinje mattupiyagi k'ono Raa gen, Lik siidí Yawudusu ye me.

Adda mattup ette Lik yi ruute mummino Isa an y'ehe wo ti naabo ere y'ize a siido, aakede: dooyiso ere yi duuye duwo, urzi k'untadí wo baldiyadí ti diine dñj unto. Isa yi kazita ono Raa a duwo ti toogo, y'an d'eliyo beeko a dñj k'eeni, yi lommite siitandani wo yi d'isiyo suldi k'armika baadañ.

Kane Yawudiyagi an deliyo mozigo wede etto y'an di'n utta. Yon gen Wede k'Uttiyo Raa y'a t'igibo, aa nebiyagi an ruute ti kaaga adda mattup ki Raa. Raa gen yi suune Wede k'Uttiyo umbo mañ, kine duwo pay eñ in digge. Inokino y'a t'igibo Ulí soo ñaŋjal, kono

y'a utta dñj i ziipe addañ a yode adda siidiyagi pay. Ulo gen, yon Isa Almasi.

Toose ki Lik

¹⁻² Teyopil mee'ki nunj, dñj ongo an wulle t'edayañ suldi dñj Raa y'ize t'ume k'eesiyo a diinayin me. Sanj kane an t'ize dñj kazita k'ono wo an in t'iide taaya a suldi gen me, mañ dñj baadañ ti diinayin an d'iise raanje ki taaya gettiyo.

³ Wo aame ni ziddé ita mekk'ono a suldi dñj pay ize t'ume k'eesiyo genno mañ, Teyopil nun tonj o d'ize unjse n'a di raanje a kee ita ki suldi gen, soñ k'ita bakadí bakadí.

⁴ Nuñ n'a raanje kono k'a suune beehiye, dooyiso ere an ki duuye gette tod'te dñferec.

Urzi wede an di t'eha Zanj Batis

⁵ A ozzinagi dñj Erod yon mozigo ki siido Ziide, i d'ede wede sedfeke sundí Zakari, yon gen ti diine dñj sedfeke dñj k'Abbiya*. Wo to eddi sundutú Elizabet, ti ita k'inñi k'Aron mozigo goole dñj sedfeke.

⁶ Kane gen sirwanj pay ki diine a ñaana Raa, an ollege onamí wo an sooru a urzi wede pay k'oogoro ki Galmeega Raa, duwo an an ki zaapu ono a eedañ ye.

⁷ Wo kane ulo an k'ede ye kono Elizabet tod'te karta, kane sirwanj pay an ti gûulike.

* 1:5 1.5 Kun wollo adda mattup ki 1 Koronik 24.7.

⁸ Onniyo soo Zakari y'a t'iide k'adda Boy Raa isiyo naabo ki sedeke, kono iina a kaabadañ an d'ise.

⁹ A urzi k'oogoro, kane dōj sedeke an t'ize teltel muntelliyo mañ, i-t'iire a yode a ogge suldi koddio eediyadan unse† adda Boy Galmeega Raa wede k'adda me.

¹⁰ A peedo ere an d'oggiyo suldi koddio eediyadan unse, kane dōj duuru pay ti paate an tondiyo Raa.

¹¹ A kaamiki, maaleeka ki Galmeega Raa y'a iide tukki Zakari, wo y'a t'ihira a kese k'ammade ki munda aa sandup an d'oggiyo suldi koddio eediyadan unse.

¹² Aame Zakari yi y' wulle mañ, eedi t'a digge wo orgiso t'a yi ziida.

¹³ Wo de maaleeka yi di ruute, y'ede: «Zakari kee k'orgide ye, kono tondiyadá a Raa gette, yoñ y'lliga. Eddá Elizabet t'a t'eha ulo, wo ki di-zaapa sundí Zañ.

¹⁴ Kee addá a ôona t'uñsuwo kono yode, wo dōj baadañ ulbañ an d'isa unse a ehiyadí te.

¹⁵ Yoñ y'a t'isa wede goole a ñaana Galmeega Raa, toote k'inni biñ yi ki siba ye, ise toote ti doolo wede i-d'ede orme tonj mañ‡. Yoñ t'adda k'adde meedí gen miñ, addí ôoniyo t'Unde Kamilen.

¹⁶ Dōj k'Izirayel baadañ y'a ti'n kimo ki tukki

Galmeega Raazañ§.

¹⁷ Ettiyadí y'etto yoñ wede zina Raa, ti toogo k'Unde Kamilen ere i-dokkiyo nebi Eli. Înjino mañ maawi ti innizañ y'a ti'n sella an dî t'okkiya, wo dōj i k'ollige ono ye tonj y'a ti'n kimo a suuniyo k'ono ere ki dōj ki diine, kono y'an isa dōj i t'ikkima tuddañ a Galmeega*..»

¹⁸ Zakari yi di ruute a maaleeka, y'ede: «De kañ mummino n'a suuna ono gen derec me? Derec, nuñ ni t'ize gôole wo eddó tonj ozzinagutú iide, ti ki t'ehe ye.»

¹⁹ Mañ maaleeka yi di'n gime onamí, y'ede: «Eñ nuñ maaleeka Gabiriyl wede ôhire a ñaana Raa ni di naabiya, yi n'igibo n'a-d'iido ti rabila majjaanawa kono n'a-di kize.

²⁰ Wo kee onamó ki k'umbe ye, înjino mañ bizá a di t'ippa ki rootiyo umbo bini onniyo ere suldi pay gen a-t'etta. Eyye, ono dōj ni ruute gen a t'isa aame onniyo t'iida mañ.»

²¹ Aame gen kane dōj duuru an delliyo Zakari, wo an ziida giggiranj kono t'adda Boy Raa wede k'adda gen yi ki t'addiya kesiko ye.

²² Aame yi t'udso kotto mañ, yi k'aaniya rootiyo ye a dōj duuru gen me. Wo kane an di zuune yoñ i-iido munda aa suniye adda

† **1:9 1.9** Kun wollo adda mattup ki Egzod 30.7-8. ‡ **1:15 1.15** Kun wollo adda mattup ki Nombire 6.3. § **1:16 1.16** Kun wollo adda mattup ki Malasi 2.6.

* **1:17 1.17** Kun wollo adda mattup ki Malasi 3.23-24.

Boy Raa wede k'adda gen me, y'an ooyisito dugiyko dāñjal wo bizi ki rootiyo umbo.

²³ Aame Zakari y'a ti dīnge onniytagi dōj ki naabadí adda Boy Raa manj, y'a aahe boozí.

²⁴ Bini manj eddí Elizabet ti t'umbe adde, tere paat gen t'ombide tuddutú. Wo tod' t'a ruute t'adda k'addutú, t'ede:

²⁵ «Enno munda wede Galmeega Raa y'ize a tukki nuñ te: Nuñ te sukiyagi a daana dōnjó me, kono o k'ede ulo ye. Wo aŋken y'a dihe y'o di booye sukiyagó a daana duwo pay.»

Urzi wede an di t'eha Isa

²⁶ Elizabet mahiwatú iide tere zoot manj, Raa y'a igibe maaleeka Gabiriyel k'adda geeger soo ki siido Galile sundutú Nazaret.

²⁷ Yi y'igibe ki tukk'uto konso, tod' t'ibire ulo obulsu sundí Yusup, yon gen ti biza bumbu Dawut. Wo to uto konso gette sundutú Mariyam.

²⁸ Maaleeka yi-t'iide di tote, y'a t'uuney wo yi di ruute, y'ede: «Koñ ulbí i iso uñse, koñ ere Raa yi ize beeko, Galmeega Raa yon ti konj.»

²⁹ A onamí gen ettú a digge, ti d'elkiso t'adda k'addutú wo t'ede: «Toose kino ettiñ i-kaza moo me?»

³⁰ Injino manj maaleeka yi di ruute, y'ede: «Mariyam koñ m'orgise ye, kono koñ m'uune beeko ti Raa.

³¹ Koñ m'ollo koduwo, m'a seeda mahuwe, m'a t'eha ulo wo mi di zaapa sundí Isa.

³² Yon gen y'a t'isa wede goole, an di y' waaka Ulo ki Raa goole a jiire pay. Galmeega Raa yi di t'ela kaakido moziko ere ki mugiyí Dawut,

³³ wo y'a lekka a moziko ki daayum a tukki dōj k'Izirayel, wo mozikadí ti ki dāñga ye.»

³⁴ Mariyam ti di ruute maaleeka, t'ede: «Gen aasa mummino, kono nuñ ti kule kañ soo toñ ay k'ikkima ye me?»

³⁵ Maaleeka yi di'n gime onamtú, y'ede: «Unde Kamilen t'a deega eedí, wo toogo ki Raa goole a jiire pay ti-ki ti'n diiba aa lukkise. Kono kamo ulo wede mi t'eha gen yon kamilen, wo soñ an di y' waaka Ulo Raa.

³⁶ Wo m'ollo, Elizabet taasadí toñ ti uune adde ki tere zoot, t'a t'eha ulo a góolikatú gen me, tote ere an'de karta toñ manj.

³⁷ Derec, munda wede Raa yi k'aane ye umbo.»

³⁸ Injino manj Mariyam t'a ruute, t'ede: «Nuñ te ere naabo Galmeega Raa, pay gen o t'iso aa kee k'o ruute.» San maaleeka yi-t'iili, y'a ingile.

Mariyam tod' dan Elizabet

³⁹ Onniyto miibi k'ita manj, Mariyam t'a t'iiziga, t'a ingile ti naariya k'adda geeger ki siido Ziide ere adda diine mongali.

40 T'iide'ŋ ti t'iide adda boy Zakari wo t'a ruute, t'ede: «Elizabet toosadí.»

41 Aame Elizabet t'illiga toose ki Mariyam kotto maŋ, ulo adda k'addutú y'a iise arbu wo tod' Elizabet addutú a ūune t'Unde Kamilen.

42 Tod' t'a ifili ti golla awwa, t'ede: «Koŋ te Raa yi ti ziipe beeko a jiire erayi pay, wo ulo wede adda k'addí tonj beeko Raa a eedí.

43 Nuŋ te wee te doo miŋ mekki Galmeegó t'a iido wolliyadó me?

44 Ki kotto m'ollo, aame n'illiga toose ki koŋ gen, ulo adda k'addó tonj i-d'ize unse, y'a iise arbu.

45 Uŋsuwo a tote ere umbe a ono doŋ iido t'urzi Galmeega Raa, kane gen a-etta.»

Ôoro ki Mariyam

46 Inokino maŋ Mariyam t'a ruute, t'ede:

«Nuŋ t'addó pay n'a t'imme Galmeega.

47 Raa yon Wede k'Uttiyadó, kono k'inokino addó a ūne t'uŋsuwo,

48 kono y'a dihe y'a zibbe edayí a tukki nuŋ ere naabadí ere umbadó ettiyo.

Eyye, ti anki wo ki daayum duwo pay an di roota keren, nuŋ te ere ulbutú unse,

49 kono Raa toogo a jiire pay, a nuŋ te y'o ize suldi doŋ beekiye a jiire, yon sundí kamilen.

50 Y'isiyo adde koduwo k'eda k'inni

a tukki doŋ i ottilso me.

51 Ti toogo ere pay ki beezi, y'aaze suldi doŋ a jiire, aakede:

Y'a ti'n tiipe kane doŋ an ede elkiso ere ki koliyo tuddan gette,

52 kane mozagi yi ti'n gip-pirde t'ekki kaakida-gan me,

wo doŋ i ki koliyo tuddan ye, yi-ti'n gili t'awwa.

53 Kane doŋ mosogo yi di'n ūune ti suldi doŋ ma-jjandani,

wo doŋ bey y'an ilmi daa munda beezaŋ.

54 Yo y'a iide noogiyo doŋ k'Izirayel doŋ naabadi, wo y'aaze adde koduwo a kane i-ki dundé ye.

55 Genno munda wede Raa y'an ruute y'aasa a maawiŋ,

a Ibirayim wo a ita k'innizí ki daayum me.»

56 Mariyam t'a likke ti Elizabet suma tere ado, san t'a aahē boytú.

Ehiyo Zaj Batis

57 Aame Elizabet onniyatú iide k'ehiyo maŋ, t'a t'ehe ulo.

58 Kane doŋ k'ita waayatú ti taasiyagutú an di zuune Galmeega Raa yi ize adde koduwo a tod'te, wo kane tonj an d'isiyo uŋsuwo ti tote.

59 T'ume an ti y'ehe iide onniyo gessire† maŋ, kane

† 1:59 1.59 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 12.3.

an t'iide ulo an i di waldsa
ponde wo an i di zaape sundí
Zakari aa suma meegí.

⁶⁰ Wo maŋ meedí t'an di
ruute keren, t'ede: «Aha, ulo
an di y' wāaka sundí Zaŋ.»

⁶¹ Maŋ kane an i di ruute,
an'de: «A biza bumbugun
wede sundí īŋkino umbo.»

⁶² Maŋ an i di ruute a
meegí kan dugiyko, kono an
di suune ulo'ŋ yi dehu an di
y' waake wee wee?

⁶³ Yon y'a tunde pakirte,
maŋ an i d'ele wo y'a riŋe:
«Sundí te Zaŋ.» Kane pay
gen an ziisa giggiraŋ.

⁶⁴ A kaamiki bizí a t'ihina,
y'a iise ono wo yi tamma
Raa.

⁶⁵ īŋkino maŋ kane doŋ
pay a ita waaya gen or-
giso t'anni ziida, wo adda
siido Ziide ere pay adda di-
ine mongali gette, an tōwwo
taaya a suldī doŋ pay ize gen
me.

⁶⁶ Kane doŋ pay illiga suldi
doŋ ize gen, an d'elkiso eego
wo an di tondiso tuddan,
an'de: «Saŋ maŋ yo ulo en
y'a t'isa moo me?» īŋkino
maŋ ki kotto toogo Galmeega
Raa gette ti yode.

*Ono doŋ Raayigibo t'urzi
Zakari*

⁶⁷ Zakari meek'ulo gen
addí a ūnne ti Unde
Kamileŋ, wo y'a iise rootiyo
ki ono doŋ Raa y'igibo,
y'ede:

⁶⁸ «Tamma a Galmeega,
yon Raa ki doŋ k'Izirayel,
kono donzí gen y'a ukko
noogiyadan, yon y'an
udſe.

⁶⁹ Wo a kine y'in d'uddo
Wede k'Uttiyo i-d'ede
toogo,

ti biza bumbu ki mozigo
Dawut wede naabo
Raa.

⁷⁰ En onamí doŋ y'a ruute ti
kaaga ti bize nebiyagi
doŋ kamileŋ:

⁷¹ Yi ruute y'in di'n utta ti
bey doŋ k'aduzin
wo ti bey kane doŋ pay in
olmide.

⁷² Y'aaze adde koduwo a
mongidagin,
wo i ki dunde ye a taasuwadí
ere kamileŋ yi gitte ti
kane gette.

⁷³ Gette nāamiya ere Raa
y'a-ti nīime tuddí ti
mugiyin Ibirayim,

⁷⁴ y'in di'n adde ti bey doŋ
k'adu.

īŋkino maŋ in d'oola urzi
in i di naaba daa
k'orgiso,

⁷⁵ kono in t'ise doŋ kamileŋ
wo ki diine a daanadí
me
adda k'onnityagi doŋ pay ki
lekkiyadiŋ gette.

⁷⁶ Wo ulo ki nunj, kee
k'a ozira a daana
Galmeega kono ki-
d'okkima urzizi,
gen īŋkino k'a t'isa nebi ki
Raa goole a jiire pay,

⁷⁷ wo k'an di kiza a doŋzí an
di suuna yon y'an utta
t'urzi tambobino k'oldikadaŋ.

⁷⁸ Eyye, Raazin yon
ōoniyo t'isiyo k'adde
koduwo.
Y'in ti'n tuure ti toore wede
iido t'awwa, aakede
toore peedo ti koliyo.

79 Yo y'a toora a tukki kane
dōj i lekkiyo adda zi-
molo wo dōj i lekkiyo
a biza k'olde,
kono y'a dokka zoñdīj a urzi
wede ki toose.»

80 T'ume genj miñ ulo yi
d'ohire a urzi tudde wo
a urzi k'Unde Raa. Yi
lekkiyo adda baldfa bini a
iide onniyo ere tuddí y'an
ti gize kerenç a ñaana dōj
k'Izirayel.

2

Ehiyo k'Isa

1 Aame genj mozigo goole
ki Romenj Ogust* yi d'ize
oogoro ki kaza duwo adda
siidiyagi pay dōj Romenj ge-
dokkiyo.

2 Ette kaza ere ki poone,
tod' t'iise aame Kiriniyus
yon goole ki siido Siiri.

3 Doñ pay an t'ette an di-
kizo tuddan, wede tuuku ton
yi d'aahiya ki siido k'ehiyadí
k'ehiyadí.

4 Wo yode Yusup ton y'a
t'iiziga ti geeger Nazaret
siido Galile, y'a ingile ki
geeger Betilehem siido Ziide,
ume wede an d'ehe mozigo
Dawut, kono yode Yusup
ton y'udsdo t'adda boy wede
k'ita k'inni Dawut.

5 Y'a t'iide, an di-kizo kan
soo ti Mariyam ere k'ebirayí
te, aame genj tod'te t'adde.

6 Koore kane a Betilehem
genj onniyatú k'ehiyo a ñide,

7 t'a t'ehe ulo ki kabbatú
me. Ti di mulpite sotor,
t'a ti y' duwwe a kulaaye
kono ume adda biino torgagi
umbo.

Maaleeka ti dōj k'elso

8 Adda siido gettiyo batum,
i d'ede dōj k'elso an lekkiyo
a baldfa an boohiyo maal-
adan.

9 Onniyo soo a diñdø manj,
maaleeka ki Galmeega Raa
y'a d'iide tuddan wo toore
Galmeega Raa yi-tooriyo
eedan. Iñkino manj orgiso
t'an di'n ziifa baadañ.

10 Wo maaleeka y'an di
ruute, y'ede: «Kun orgide
ye, kono kun ollo, n'un
d'iido n'un di kize rabila
majjaanawa aasa uñsuwo
baadañ a dōj pay, tod'te
ettiyo:

11 Añki adda diñdø ette
adda geeger Dawut, an un
ehe Wede k'Uttiyo, yon
Almasi Raa yi biire, yon
Galmeega.

12 Enñno munda wede un
kizey ~kun di y' suuney
me: kun t'ooney ulo ñenku
mulpiyo ti sotor, duwwiyo
adda kulaaye†.»

13 A kaamiki a sirpa
maaleeka genj, i d'uñdø
maaleekiyagi baadañ ti
kandaane an tamma Raa,
an'de:

14 «Tamma a Raa t'awwa a
kandaane,
wo a siido toose t'a koone a
dōj yi giyye.»

* **2:1 2.1** Ogust y'iise mozikadí ti ozzine ada sire makumu gessat ki poone an t'ehe Isa botto, bini ozzine koomat makumu pife, sanj Isa an di y'ehe. † **2:12**

2.12 Kulaaye: Di Yawudiyagi an okkime k'inda, wo di kine kulaaye gen yon ume lawiya ti garbe k'oþe seemi a maala.

Ettiyō dōj k'elso ki Betilehem

15 Aame maaleekiyagi an iili an ti gime ki kandaane maŋ, kane dōj k'elso an d'iise rootiyo tuddaj, an'de: «Inokino in t'ette Betilehem, in di wollo munda wede iido, wede Galmeega Raa y'in gize.»

16 Maŋ an d'ingile an di naariya. An iiney maŋ, an di dihitē wo an di'n uune Mariyam ti Yusup, wo ulo neŋku duwwiyo adda ku-laaye me.

17 Aame ulo an ti y' wulle maŋ, an d'iise tōwwo taaya ere maaleeka y'an ruuto kono k'ulo gen me.

18 Wo dōj pay illiga gen an di ziisa giggiran a rabila ere ki dōj k'elso gette.

19 Wo ki tote Mariyam maŋ, suldfi pay gen t'a ti'n buuhe adda k'addutú, wo ti d'elkiso baadaŋ eego.

20 Saŋ maŋ dōj k'elso an di-gime, an di tamma Raa wo an di ruute kodfuwo a yode a suldfi dōj pay an illiga wo an wulle, kono suldfi pay gen at'iide aakede maaleeka y'an ruute.

Zaapu suma a Isa

21 T'ume an ti y'ehe ñide onniyo gessire maŋ, ulo an i-di wilda ponde, wo yoŋ an i-di ziipe sundí Isa aa maaleeka y'a ruute, ti poone meedí t'a seeda mahuwe botto.

Isa ti maawí adda booro Boy Raa

22 Saŋ maŋ onniyo t'a ñide ere aŋ Yusup ti eddi Mariyam an ti t'ise tuddaj kamileŋ a ñaana Raa, aakede oogoro Muusa ti rootiyo‡. Inokino maŋ ulo an t'umbe k'adda booro Boy Galmeega Raa a geeger Zeruzalem, kono an i-ti y'zaapey a ñaanadí.

23 An ize inokino a-t'iide a ono dōj an riinje ti kaaga adda mattup k'oogoro Galmeega Raa, an'de: «Inni kuuli dōj pay ki kabba gen, kane kun i di'n ooye kese a Galmeega Raa§.»

24 Wo soŋ kane maawí an d'ise sedeke ere tode oogoro gettiyo batum ti rootiyo, t'ede: «An di sedse deere sire ere ki baldfa umbo ere ki moddiyo tonj sire wo inni*..»

25 A Zeruzalem gen i d'ede wede inokino sundí Simeyon, yoŋ wede ki diine wo y'orgiso a Raazi, yi delliyo wede y'a utta dōj k'Izirayel. Unde Kamileŋ ti yode

26 wo tod' ti di t'iisiba ita ki poone, t'ede: «Kee ki ki t'inda ye, daa ki ki wulla Almasi Galmeega Raa yi biire genno ye maŋ.»

27 Inokino maŋ t'urzi k'Unde Raa, Simeyon y'a t'iide k'adda booro Boy Raa aame Isa maawí an ti y'umbo, kono an d'ise munda wede aa oogoro ti rootiyo.

‡ 2:22 2.22 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 12.3.6. § 2:23 2.23 Kun wollo adda mattup ki Egzod 13.2. * 2:24 2.24 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 12.8.

28 Maŋ Simeyoŋ y'a t'umbe ulo a beezi wo yi tamma Raa, y'ede:

29 «Ankeenno ej Galmeega Raa, kee onamá dɔŋ ki ruute a t'iide, nuŋ wede naabadá ki n'oolo n'a t'inda ti toose.

30 Ki kotto ni y' wulle t'edayó wede k'igibo a utta duwo me,

31 yode wede k'igibo duwo pay an di y' wolla.

32 Yon gen toore, wede a kiza a doŋ Yawudiyagi ye an di suuna kee Raa, wo t'urzi yode gen duwo an di t'imma doŋ k'Izirayel.»

Ono doŋ Raa y'igibo t'urzi Simeyoŋ

33 A ono doŋ Simeyoŋ yi rootiyo a tukk'ulo gen, kane maawi an ziida giggiranj.

34 Simeyoŋ y'an di ziipe beeko, wo yi di ruute a Mariyam meek'ulo, y'ede: «Koŋ m'ollo, ulo ej Raa yi ziipo y'a koona urzi wede doŋ baadaŋ adda siido k'Izirayel an di dagga, wo doŋ ongoŋ an t'oona uttiyo. Wo yon y'a koona munda wede a kiza Raa a duwo, wo kane an di y' kiigira.

35 Inokino maŋ elkiso ere ombide adda k'adde doŋ baadaŋ gette y'a-t'oora keren, wo koŋ Mariyam dabar t'a ki'n seeda baadaŋ aa an ki'n giira ti kasigara.»

Nebi erewo sundutú An

36 I d'ede soŋ nebi erewo sundutú An uto ki Peenuwel, tode gette ti biza bumbu k'Aser. Tod' ti gūulike baa. Ti kule wede ti ziida ki koŋsuwatú gen, an di likke ozzine sarat dāŋŋal, maŋ y'a inda.

37 T'ume gen t'a likke mandayaawa bini ozzinagutú a iide ada gessire makumu pide. Ti booro Boy Raa ti ki dekkiyo ye, ti naabiya difdfo onŋu a Raa me, onniyo muno ti lekkiyo daa k'ombo wo ti tondiyo Raa.

38 Aame Simeyoŋ yi rootiyo gen, tode tonj maŋ t'a d'iiney wo t'a iise tamma Raa. Wo ti tōwwo taaya k'ulo a doŋ Zeruzalem pay, doŋ i delliyo Raa y'an adđa ti dabaradaŋ.

Kama ki Nazaret

39 Aame kane maawi k'Isa an t'ize pay suldi doŋ oogoro Galmeega Raa ti dehu an d'ise me maŋ, an di-gime ti ulaŋ ki Nazaret geeger ere an di lekkiyo adda siido Galile.

40 Wo ulo gen yi d'ohire a urzi tudde wo a urzi k'Unde Raa, eedí ôoniyo boo ti suuniyo k'ono, wo beeko Raa a eedí.

Ettiyo k'Isa ki Zeruzalem ti maawi

41 Ozzine ti ozzine maawi k'Isa an di-koliyo ki Zeruzalem kono an d'isiyo tar-naape Pak ki Yawudiyagi.

42 Wo aame Isa i iide ozzine koomat makumu

† 2:42 2.42 **Ozzine koomat makumu sire:** I-kaza ki kane Yawudiyagi wede i iide ozzine inokino maŋ, y'aane y'a naabe ki Raa.

sire[†] maŋ, maawí an ti y' wiike ti kane ki Zeruzalem, aa oogoro ki tarneaape ti rootiyo.

⁴³ Aame onniyo tarneaape i t'ingile maŋ, kane an di-gime, wo yo ulo Isa y'a uupe a Zeruzalem, maawí an ki suune ye.

⁴⁴ Kane an elkiyo ulo'ŋ ti dōŋ an ziido urzizaŋ soo. Iŋkino aame an izire bini peedo t'ette k'ooriyo maŋ, an d'iise dehuzí adda diine taasiyaganj ti lanziyaganj.

⁴⁵ Umbo an ki y'uune ye, maŋ an di dehutu an di-gime ki Zeruzalem.

⁴⁶ Onniyo sire k'adsuwe maŋ, an di y'uuno adda booro Boy Raa, yi-guune adda diine dōŋ suuniyo k'oogoro, yi'n ollige wo yi di'n tondiyito.

⁴⁷ Wo kane dōŋ pay i y'ollige an ziida giggiranj a eedí soodo a elkiso ere i-d'ede, ti kama k'ono dōŋ y'anni kama geŋ me.

⁴⁸ Kane maawí an yi wulle maŋ, an ziida giggiranj wo meedí ti di ruute, t'ede: «Ulo ki nuŋ, k'isiyo kino moo me a kaye maawá me? Ki wollo, nuŋ ti meegá ay ki dehutu ej undey i t'udfe.»

⁴⁹ Yoŋ y'an di ruute, y'ede: «De kun ni dehutu iŋkino moo me? Kun ki suune ye ko, i dehu nuŋ n'a lekke adda Boy Meegó me?»

⁵⁰ Wo kane eedaŋ ti ki seedu ye onamí dōŋ y'an rootiyo geŋ me.

⁵¹ Saŋ maŋ y'a t'iiziga, an di-diige ki Nazaret ti maawí

soo. Yo yi d'ollige onamanj, wo meedí gette suldi dōŋ pay ize geŋ ti di'n boohiyo addutú.

⁵² Isa geŋ yi d'ohire a urzi tudde, a urzi suuniyo k'ono, ti beeko a cñaana Raa wo a cñaana duwo pay.

3

*Zan Batis wede zina Raa
(Matiye 3.1-6; Markus 1.1-*

6)

¹ Kun ollo, t'ume Tiber yoŋ mozigo goole ki Romenj, wo iide ozzine koomat makumu paat maŋ, goole ki siido Ziide sundí Pons Pilat, Goole ki siido Galile sundí Erod Antipas, leemadí Pilip yoŋ goole yi dokkiyo siido k'Iture ti siido Tirakoni. Goole ki siido k'Abilen sundí Lizaniya,

² wo mozagi deero dōŋ sedeke sumbiyaganj Anne ti Kayip. A ozzine geŋ Raa yi-d'ele onamí a Zan ulo Zakari, aame yi lekkiyo adda baldsa.

³ Wo yo Zan geŋ yi soorutu adda siidiyagi dōŋ pay a biza k'ooye Zurden, yi kazita yi d'eesiyo: «Kun ti kama lekkiyaguŋ, an un ti'n suyyo batem wo Raa y'un t'isa tambobino a oldikaguŋ te.»

⁴ Geŋ a-t'iide a ono dōŋ nebi Ezayi yi riiŋe ti kaaga adda mattupadí, y'ede:
«Dōŋ an d'ollige golla ki wedusu yi dollite adda baldsa, yi d'eesiyo:

Kun i t'okkonj urzi Galmeega, erkiyagí kun i ti'n okkonj ki diine delele.

⁵ Poldagi kun ti'n ôono pay,

mongali ti kessagi pay kun
di bursidito,
urzi guudiyto kun ti y'ahan
delele,
wo urzi wede mongali ton
kun ti y'iso patal.

⁶ Injino duwo pay an di
y' suuna urzi k'uttiyo
wede Raa y'an ele
me*.”

⁷ A dōn duuru i dihimo
ki tukki Zañ y'a ti'n suyye
batem gen, y'an di rootiyo,
y'ede: «Kune dōn ulpi
aakede manjkikagi! Wee
wee un gize urzi wede kun
t'alda ti booro ki Raa ere
ettiyo goppon te?»

⁸ Injino mañ kun iso
naabo ere beehiye, gen a
kize kun ti gime lekkiyaguñ.
Wo kun roote ye adda
k'addugun: “Kaye mugiyey
Ibirayim me”, kono kun
t'alda ti booro Raa te. Wo
kun ollo, n'un di rooto: Ti
mongali ej miñ, Raa y'aane
yi d'adse duwo a t'ise ita
k'inñi k'Ibirayim me.

⁹ Añkenño booro Raa i
guute goppon, tod'te aa
wede yi t'umbe ulpaasi y'a-
dokkida inda ti sondayzan
pay: Undumu tuuku yi
k'ehiyo inñi beehiye ye mañ,
an di-dekka an di sedsa
adda k'uwwo mendí.»

¹⁰ Injino mañ kane dōn
duuru Zañ an di y' tunde,
an'de: «De ay d'ise mum-
mino me?»

¹¹ Mañ y'an di ruute,
y'ede: «Aame wede i-d'ede
kallagi sire mañ, son yi elo a
wede i-k'ede ye. Aame wede

i-d'ede ombo mañ, y'an ti
dooko ti wede i-k'ede ye.»

¹² A ume gen i d'ede dōn
seddu jibaaye ton an iido y'a
ti'n suyye batem, wo Zañ an
di y' tunde, an'de: «Wede
dooyisadey, ay d'ise mum-
mino me?»

¹³ Mañ yon y'an di ruute,
y'ede: «Kune a munda wede
an un dikke gen, ti doolo
kun a amba ye.»

¹⁴ Injino asigiryagi ton
an di y' tunde, an'de:
«Wo de kaye me, ay d'ise
mummino?» Yon y'an
di ruute, y'ede: «Munda
wedusu kun ambe ki toogo
ye, ise ombo bize ti suma
duwo ton ulu, ulbuguñ iso
unse a raññaguñ.»

*Kaza ki wede ettiyo k'ita
(Matiye 3.11-12; Markus
1.7-8)*

¹⁵ Kane dōn duuru gen an
di delliso wo an di zaapu
elkisadañ ekki yode, wede
tuuku ton yi rootiyo adda
k'addí a urzi Zañ gen me,
an'de: «Kunuñ ej miñ aasa
Almasi Raa yi biire ko?»

¹⁶ Injino mañ Zañ y'an
di ruute a kane pay, y'ede:
«Nuñ n'unni suyyiso batem
t'ahu, wo de wede ettiyo
k'ita gen yon toogo yi jiire
nuñ, ni k'iide n'a ki t'eeze
sibe tobiyagí ye. Yon y'unni
suyya batem t'Unde Kamileñ
wo ti uwwo.»

¹⁷ Wo yon y'a dekka booro
aakede wedusu yi t'umbo
munda ki solde a beezi, y'a
silda koduwo, inñi yi-t'oba

* **3:6 3.6** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 40.3-5.

giiyayí, wo oddo y'a t'oggá
mentú adda k'uwwo ere i
k'unto ye.»

¹⁸ A dōn duuru Zañ y'an
d'eéle kooke ti doolo tonj
baadañ. Geñ inkino y'an
di kazita urzi Rabila Maj-
jaanawa me.

¹⁹ Wo aame geñ Erod wede
i dokkiyo siido Galile, Zañ
y'a y'iipide kono yi ziida ere
leemadí sundutú Erodiyas,
wo kono soñ y'ize suldi dōn
ulpi baadañ ti doolo.

²⁰ Wo t'ekki suldi dōn pay
ulpi Erod y'ize geñ, Zañ y'a-
ti y' ziida dangay.

Suyyiso batem k'Isa
(Matiye 3.13-17; Markus
1.9-11)

²¹ Dōn pay Zañ yi ti'n
zuyye batem manj, Isa tonj
y'a-ti y' zuyye batem. Wo
aame Isa yi tondiyo Raa geñ,
kandaane a t'ihina,

²² wo Unde Kamilen t'a
diigo a tuddí, ti tudde ere
aa deere. Wo golla t'a ruute
ti kandaane, t'ede: «Kee ulo
nuuno, ni ki giyyé baadañ,
ulbó unjse ti kee me.»

Ita möngidagi k'Isa
(Matiye 1.1-16)

²³ Aame Isa i ñide suma
k'ozzine ada g'ado manj,
y'a iise kazita Rabila Maj-
jaanawa. Aa in di rootiyo
yonj ulo ki Yusup, geñ ita
möngidagi ettiyo: Yusup
yonj ulo k'Eli,

²⁴ Eli ulo ki Matat, Matat
ulo ki Lebi, Lebi ulo ki Melki,
Melki ulo ki Yanay, Yanay
ulo ki Yusup,

²⁵ Yusup ulo ki Matatiyas,
Matatiyas ulo ki Amos, Amos
ulo ki Nahum, Nahum ulo ki
Esili, Esili ulo ki Nagay,

²⁶ Nagay ulo ki Maat, Maat
ulo ki Matatiyas, Matatiyas
ulo ki Simeyin, Simeyin ulo
ki Yosek, Yosek ulo ki Yoda,

²⁷ Yoda ulo ki Yohanan,
Yohanan ulo ki Resa, Resa
ulo ki Zorobabel, Zorobabel
ulo ki Salatiyel, Salatiyel ulo
ki Neri,

²⁸ Neri ulo ki Melki, Melki
ulo ki Addi, Addi ulo ki
Kosam, Kosam ulo ki Elmudam,
Elmudam ulo ki Er,

²⁹ Er ulo ki Zozuwe,
Zozuwe ulo ki Eliyezer,
Eliyezer ulo ki Yorim, Yorim
ulo ki Matat, Matat ulo ki
Lebi,

³⁰ Lebi ulo ki Simeyon,
Simeyon ulo ki Ziida, Ziida
ulo ki Yusup, Yusup ulo
ki Yonam, Yonam ulo ki
Eliyakim,

³¹ Eliyakim ulo ki Meleya,
Meleya ulo ki Menna, Menna
ulo ki Matata, Matata ulo ki
Natan, Natan ulo ki Dawut,

³² Dawut ulo ki Zeese,
Zeese ulo ki Ibet, Ibet ulo ki
Booz, Booz ulo ki Sala, Sala
ulo ki Nason,

³³ Nason ulo ki Aminadap,
Aminadap ulo ki Adimin,
Adimin ulo ki Arini, Arini
ulo ki Ezironj, Ezironj ulo ki
Pares, Pares ulo ki Ziida,

³⁴ Ziida ulo ki Yakup,
Yakup ulo k'Isaaka, Isaaka
ulo k'Ibirayim, Ibirayim ulo
ki Tera, Tera ulo ki Nahor,

³⁵ Nahor ulo ki Serug,
Serug ulo ki Regu, Regu ulo
ki Pelek, Pelek ulo ki Eber,

Eber ulo ki Sala,

³⁶ Sala ulo ki Kenan, Kenan ulo ki Arpazad, Arpazad ulo ki Sem, Sem ulo ki Nowe, Nowe ulo ki Lemek,

³⁷ Lemek ulo ki Matusalem, Matusalem ulo ki Enok, Enok ulo ki Yered, Yered ulo ki Malaleyl, Malaleyl ulo ki Kenan,

³⁸ Kenan ulo ki Enos, Enos ulo ki Set, Set ulo ki Adum, Adum ulo ki Raa.

4

Naamiya daggiya k'Isa

(Matiye 4.1-11; Markus 1.12-13)

¹ Isa yi kama ti biza k'ooye Zurden ôoniyo t'Unde Kamilen, maŋ Unde Raa gette t'a-di t'iide k'adda balda.

² A ume geŋ Meeda siitandani t'a yi niime daggiya adda k'onniyo ada pide geŋ me. Adda k'onniytagi geŋ yon y'a likke daa k'ombo, wo aame onniytagi geŋ an t'ingile maŋ, mosogo t'a yi ziicfa.

³ Inokino maŋ Meeda siitandani ti di ruute, t'ede: «Aame kee Ulo Raa kotto maŋ, k'elo urzi a mokkolo ette t'a-kime ombo.»

⁴ Isa yi di'n gime onamtú, y'ede: «Koŋ te m'ollo, ono ej an riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Lekkiyo wedusu, tod'te t'urzi k'ombo bizi ḫaŋjal ye*."»

⁵ Maŋ Meeda siitandani t'a-di t'iide k'ekki mokkolo sohoro, wo a kaamiki ita moziko pay ki duniya ti di gizite,

⁶⁻⁷ wo ti di ruute, t'ede: «Aame ki-dikka wo k'o uttila maŋ, n'a di t'ela a kee toogo ti laale wede ki moziko pay ette, kono kane pay ej an oo n'ele a nun, wo ni-t'ele a wede aa ni dehu.»

⁸ Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «M'ollo, ono ej an riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Kee k'ottilo a Galmeega Raazá, wo gen a yode ḫaŋjal ki naabo met.»

⁹ Saŋ maŋ Meeda siitandani t'a-di t'iide Zeruzalem t'a-ti y' ziipe t'ekki Boy Raa a ume wede awwa, wo ti di ruute, t'ede: «Aame kee Ulo Raa kotto maŋ, t'awwa geŋ k'oldi k'a zabba siido,

¹⁰ kono ono ej an riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

“Raa y'an di roota maaleekiyagi kono kee,

an gi di booha.”

¹¹ Wo soŋ an riiŋe, an'de:

“an gi di seeda beezaŋ,

kono k'a t'alda zoŋdá a ki t'oggo ekki mokkolo ye‡.”»

¹² Isa yi di ruute, y'ede: «M'ollo, ono ej an riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Kee Galmeega Raazá ki y' naame ye§.”»

* **4:4 4.4** Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 8.3. † **4:8 4.8** Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 6.13. ‡ **4:11 4.11** Kun wollo adda mattup ki Soom 91.11-12. § **4:12 4.12** Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 6.16.

¹³ İnjino aame Meeda si-itandsani ita naamiya dag-giya ere tuuku ton̄ pay ti ti dīnje maŋ, t'a t'irga ti tuddí bini onniyo ere ti t'oona ti doolo.

*Naabo k'Isa a siido Galile
(Matiye 4.12-17; Markus 1.14-15)*

¹⁴ Isa gen̄ öoniyo ti toogo k'Unde Kamileŋ y'a-gime ki siido Galile, wo sundí t'a īile adda siido pay gette.

¹⁵ A ume gen̄ yi dooyisito adda boydī dōŋ Yawudiyagi ge dooyiso, wo dōŋ pay an di y' tamma.

*Doŋ Nazaret an koogire Isa
(Matiye 13.54-58; Markus 6.1-6)*

¹⁶ Isa y'a t'iiziga, y'a ingile ki Nazaret geeger ere y'a ihira. A onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi maŋ, aa daayum yi d'isiyo yi-t'iide adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, maŋ y'a t'iiziga y'an di gare mattup ki Raa ere ti kaaga.

¹⁷ An i d'ele mattup lobidē ki nebi Ezayi. Aame yi t'ihina maŋ, yi d'uune ume wede an riinje, an'de:

¹⁸ «Unde Galmeega Raa ti konso a eedō,
yon̄ yi ni biire kono n'a kizite Rabila Majjaanawa a dōŋ an k'ede munda ye.

Y'a n'igibe kono n'a kizite a dōŋ an ziddo bulagi an t'adſe,

a dōŋ konzayi edayan a-t'ihina an di wolle keren, wo a dōŋ an an oodibe yeebadaŋ an t'adſe ti dabaradaŋ te,

¹⁹ kono n'an di kize ozzine wede an di wolle beeko Galmeega Raa*.

²⁰ Aame yi dīnje gariya maŋ, mattup y'a-t'ilbida umatú, yi-di t'ele a wede i naabiya adda boy gen̄no, yon̄ y'a-guune. Wo dōŋ pay adda boy gen̄ edayan ki tukki yode.

²¹ İnjino maŋ y'an d'iise rootiyo, y'ede: «Anki batum ono dōŋ an riinje ti kaaga adda mattup ki Raa dōŋ kun illiga ej, a t'iide a kune.»

²² Doŋ pay an di y'imme, an ziida giggiran̄ a ono dōŋ majjandani udſe ti bizí gen̄ me, wo an di rootiyo, an'de: «Yo ej ulo Yusup de me!»

²³ Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Ki kotto n'elkiyo kune kun o roota ono ombide en̄no, kun t'eesa: "Wede daawiya no, ki daawo tuddá do." Wo kun o di roota soŋ: "Kaye ay y'lliga suldi dōŋ pay kee k'izo a geeger Kapernayim me, wo a en̄no adda siifadá ton̄ k'iso suldi dōŋ iŋkino kay."»

²⁴ Wo y'a ruute sey, y'ede: «Derec iŋkino wo n'un di rooto: Nebi gen̄ dōŋ a geeger ere y'a ihira dāŋjal, onamí an k'olliga ye me.

²⁵ Derec iŋkino wo n'un di rooto: Ti kaaga a ozzinagi

* **4:19 4.19** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 61.1-2.

ki nebi Eli genj, ozzine ado ti gootiyo mizzi yi ki guppe ye, i d'ize mosogo baadañ adda siido pay. A ozzine genj mandaydayi baadañ a siido k'Izirayel me,

²⁶ wo tonj nebi Eli Raa yi ki y'igibe ye, y'a nooge ere soo ti diine kane genj me. Y'a y'igibe k'ume mandaayawa ere soo Yawudowo ye ti lekkiyo a Sarepita adda siido ki Sidonj[†].

²⁷ Sonj a ozzinagi ki nebi Elize genj, i d'ede doñ bintidagi baadañ a siido k'Izirayel me, wo ti diinayan wenda soo tonj i k'ize ye kamileñ me, a t'ize kamileñ Naama ñaŋjal yonj ti siido Siiri[‡].

²⁸ Aame an illiga onamí injkino maŋ, kane doñ pay i t'ugiyen adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso genj, an di gulkuwe baadañ.

²⁹ Maŋ kane an t'iiziga, Isa t'adda geeger an di y'udsde, an di-t'iide neere tokomo ere geegirzaŋ eego, kono Isa an ti y' kibiro k'ekki zire.

³⁰ Wo yonj yi t'udsde ti diinayaŋ, y'a ziida urzizi y'a injile.

*Isa yo a Kapernayim
(Matiye 7.28-29; Markus 1.21-28)*

³¹ Injino maŋ Isa y'a-dige ki Kapernayim geeger ki siido Galile. A onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi maŋ, duwo yi di'n dooyiso,

³² wo kane dooyisadí gette t'an di'n ziifa, kono yi dooyiso ti toogo suuniyo ere ki yode batum.

³³ Adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso genj i d'ede wedusu i-d'ede siitan a eedí, y'a idili ti golla awwa, y'ede:

³⁴ «Wayya Isa wede ti geeger Nazaret no, ki dehu moo me a tukki kaye me? Ay suune kee k'iido kono k'ay di'n dagge. Kee nuŋ ni ki suune, kee Wede Kamileñ Raa y'igibo.»

³⁵ Maŋ Isa yi di ruute ti golla zakidi, y'ede: «Konj m'a t'appa bizí wo mi t'adso ti tukki wede me.» Wede genj siitan t'aa diñe siido a diinayan wo t'a t'udsde ti tuddí, ti-k'ize munda ulsu ye.

³⁶ Kane doñ pay orgiso t'anni ziida wo an d'iise rootiyo ti tuddaŋ, an'de: «Urzi k'ono doñ kino ej minj mumminno me! Wede ej t'urzi wede an i ele wo ti toogo ere i-d'ede gette, siitandani y'an di rootiyo an t'adde, wo an t'adsiya.»

³⁷ Wo Isa sundí ti móolo adda siido gette pay.

*Eliyo beeko a doñ k'eeni baadañ
(Matiye 8.14-17; Markus 1.29-34)*

³⁸ Isa genj t'adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso yi-t'udsde, y'a t'iide danj Simo. Aame y'iiney maŋ yi-t'uuney

[†] 4:26 4.26 Kun wollo adda mattup ki 1 Mozagi 17.1,8-16. [‡] 4:27 4.27 Kun wollo adda mattup ki 2 Mozagi 5.1-14.

ande Simo i-ti d'iire gir-gir, wo an tunde Isa, an'de: «Frewo ette mummino ki isol!»

³⁹ Maŋ Isa y'aa d'uttile ki tuddutú, wo y'a ruute ti golla zakidi a ooriyo t'a t'ooli. A kaamiki ooriyo t'a t'ili, tod' t'a t'iiziga wo t'an d'iise naabiya.

⁴⁰ A peedo t'a t'iire maŋ, kane d'oŋ pay an d'ede doŋzan eeni wede tuuku tonj t'ita k'eenizí k'eenizí geŋ, an i di ziko a Isa. Yon a wede tuuku tonj yi di zaapu beezi beezi, wo kane an d'ooniyo bee.

⁴¹ Injino kane siitandani tonj an t'adsiyta kay ti tukki d'oŋ baadan kan dollite, an d'eesiyo: «Kee Ulo Raa! Kee Ulo Raa!» Wo yo Isa y'an di rootiyo ti golla zakidi wo y'an k'ooliyo urzi an ki d'orba ye, kono kane an yi suune yon Almasi Raa yi bire me.

Enjilso k'Isa ki siido Ziide

(Matiye 4.23; Markus 1.35-39)

⁴² Aame ume i t'umpile maŋ, ti Kapernayim Isa y'a t'udde y'a ingile k'adda balda. Kane d'oŋ duuru an di y' dehutu. Aame an y'uune maŋ, kane an dehu y'a lekke a sirpadan wo an di y'eegire yi ki'n ooli ye.

⁴³ Wo Isa y'an di ruute, y'ede: «A geegiryagi d'oŋ ti doolo tonj, i dehu n'an kizite Rabila Majjaanawa ki Moziko Raa t'iina, kono yi n'igibo miŋ k'injino.»

⁴⁴ Maŋ adda siido Ziide yi kazita adda boydi d'oŋ Yawudiyagi ge dooyiso.

5

Sanalliyagi k'Isa d'oŋ ki poone

(Matiye 4.18-22; Markus 1.16-20; Zaŋ 21.1-11)

¹ Onniyo soo Isa yon a biza bar ki Zenezaret, wo kane d'oŋ duuru an di-t'ugiyə, an di ɳaayu ti tuddan kono an dehu an d'olliga ono Raa.

² Maŋ a biza geŋ yi wulle tookiyagi sire, d'oŋ sawwiya an ti diggite an opilsito lembidagan.

³ Isa geŋ yi di gili adda tooko ere soo, tod'te ki Simo, wo yi di ruute a yon, y'ede: «Ti zenje k'in odo k'adda k'ahu boolon.» Aame an a iide k'adda maŋ, Isa y'a-guune ekki tooko wo y'a iise dooyiso d'oŋ duuru.

⁴ Aame y'a ti d'ingje dooyisadí maŋ, yi di ruute a Simo, y'ede: «Kun a odo k'adda mohita gettiyo, wo kun ti kakko lembidagun, kun sawwoy puuni.»

⁵ Maŋ Simo yi di'n gime onamí, y'ede: «Wede dooyiso, didſdo ette kaye ay niite bini bini tonj, munda ay k'uune ye, wo a onamá geŋ kaye ay di-kakke lembidagey me.»

⁶ Aame an ti gikke maŋ, an di ziki puuni lembidagan bokbok aa a sittite.

⁷ Injino maŋ kane an d'umbe beezaŋ, i-kaza lanziyagaŋ d'oŋ adda tooko ere ti doolo an t'okko

noogiyadañ. Kane an iido mañ, ti kane pay an t'ûunite bokbok ti puuni tookiyagi sire gen aa i di sooyite.

⁸ Aame Simo Piyer yi wulle injkino mañ, y'a-dikke a ñaana k'Isa wo y'a ruute, y'ede: «Galmee'ki nuñ, k'a ledso ti tuddó me, kono nuñ wede k'oldfiko.»

⁹ Yi rootiyo injkino kono yode ti ñon a itadí pay orgiso t'anni ziida baadan, a baadika puuni ñon an ziki gen me.

¹⁰ Wo Zak ti Zan inñni Zebede, kane ñon naabadañ kañ soo ti Simo me, ton injkino kay orgiso t'anni ziida. Wo de Isa yi di ruute a Simo, y'ede: «Kee k'orgide ye, ti aŋki ej k'a t'isa wede dehutu duwo an d'etto k'urzizó.»

¹¹ Injkino aame ti tookiyagan an iiney biza zenje mañ, suldfizañ pay an d'iili genño, an di diine Isa.

Eliyo beeko a wede bitide
(Matiye 8.1-14; Markus 1.40-45)

¹² Onniyo soo Isa yi t'iide k'adda geeger soo ki siido Galile, a ume gen i d'iido wede bitide tuddí risimik. Aame yi wulle Isa mañ, y'a t'uttile zumayí a siido, wo y'a yi tunde, y'ede: «Galmee'ki nuñ, ki dehu mañ, k'o eli beeko n'a t'ise kamilen a ñaana Raa.»

¹³ Mañ Isa y'a igibe beezi, y'a yi butte wo y'a ruute, y'ede: «Nuñ ni dehu, ki

t'iso kamilen!» A kaamiki bitidayá a ɻukkide.

¹⁴ Wo Isa yi di ruute, y'ede: «K'ollo koduwo, a munda wede ize ej, a wenda soo ton ki rooteey ye! Wo de k'odo deddet, ki-ti kazoy tuddá a wede sedfeke y'a ki tiolley, wo k'a eloy munda ki sedfeke a kize ki t'ize kamilen aa Muusa y'a ruute adda k'oogoro in d'ise*, kono ñon pay an di wolle kee k'uune bee.»

¹⁵ Aame gen rabila k'Isa ti-teepiyo ki teepiyo, wo ñon baadan an d'ettiyo ki tuddí kono an d'ollige onamí wo an d'ooniyo beeko k'endanzan.

¹⁶ Wo yo Isa yi t'argu k'adda balda kono yi-tondiyo Raa.

Eliyo beeko a wede runguyun
(Matiye 9.1-8; Markus 2.1-12)

¹⁷ Onniyo soo Isa yi dooyiso duwo. Kane Pariziyen ti ñon suuniyo k'oogoro, an iido ti illiyagi ñon pay ki siido Galile, ki siido Zlide, wo ki Zeruzalem, an di-guune a sirpadí. Wo toogo Galmeega Raa ti yode, ti-d'eliyo urzi y'an d'eliyo beeko a ñon k'eeni.

¹⁸ Aame gen i d'iido duwo an d'umbo wede runguyun ti zaafe, an dehu an ti y' t'ele k'adda boy an ti y' zapate a ñaana k'Isa.

¹⁹ Wo kono duwo baadan gen urzi an ti y' t'ele k'adda

* **5:14 5.14** Kun wollo adda mattup ki Lebitik 14.1-32.

boy umbo, iñkino mañ an ati gili t'ekki boy geñño, an d'ihina buldo, runguyuñ an ti y' zuuye ti zaadayí pây a diine doñ duuru a ñaana k'Isa.

²⁰ Isa yi wulle kane an ziipe addañ a yode mañ, aame geñ y'a ruute, y'ede: «Oldikadá n'a y' t'ize tambobino.»

²¹ Mañ kane doñ suuniyo k'oogoro ti Pariziyen, an d'elkiso adda k'addañ, an'de: «Yo wede eñ miñ wee wee yi kaldita suma Raa inkino me? Wee wee aane aase tambobino a oldiko wede, daa ki Raa siidí ye mañ?»

²² Isa elkisadan y'a ti zuune wo y'an di ruute, y'ede: «Ki moo me kun d'elkiso adda k'adduguñ iñkino me?»

²³ Ise laylay a jiire miñ too me a nuñ n'a roote: «Oldikadá Raa y'a y' t'ize tambobino† kunun, n'a roote: «Ki t'oozo wo k'a oziro‡ me?»

²⁴ Wo ni dehu kun di suune, nuñ wede an n'ehe aa ulo wede eñ, adda duniya ette o d'ede toogo k'isiyo tambobino a oldiko.» Mañ yi di ruute a wede runguyuñ, y'ede: «Nuñ n'a di rooto, ki t'oozo, ki t'ambo zaadayá, k'a aaho boozá.»

²⁵ A kaamiki geñ wede y'a t'iiziga a ñaana duwo pay, y'a t'umbe zaadayí wede yi moone eego, wo y'a aahé boozí yi tamma Raa.

²⁶ Kane doñ pay geñ an ziida giggirañ wo an tamma Raa. Ti orgiso baadañ adda k'addañ an di rootiyo, an'de: «Anki kaye ay wulle suldi doñ ki k'aane ki ki ti'n roote ye!»

Waaku Lebi
(Matiye 9.9-13; Markus 2.13-17)

²⁷ Sañ mañ tiñ geñ Isa y'a t'udsde wo yi wulle wede seddu jibaaye sundí Lebi, yi-guune a ume naabadí yi seddu jibaaye. Isa yi di ruute, y'ede: «Ki ni daani.»

²⁸ Mañ yon y'a t'iiziga, suldizí pay yi d'ili, wo y'a yi diine.

²⁹ Lebi yi d'ize ombo baadañ a boozí a suma k'Isa, i d'ede doñ seddu jibaaye baadañ wo doñ ti doolo ton ede, an di-guune ombo ti kane kañ soo.

³⁰ Kane Pariziyen ti doñ suuniyo k'oogoro a diinayañ an d'orbe sunñi sunñi, an an di ruute a sanalliyagi k'Isa, an'de: «Ki moo me kun d'ombo wo kun di sobo ti doñ seddu jibaaye wo ti doñ k'oldiko ongo me?»

³¹ Mañ Isa y'an di'n gime onamañ, y'ede: «Kane doñ waaliñ an ki y' dehe ye wede daawiya me, wo i yi dehe doñ k'eeni.

³² Nuñ ni k'iido'ñ waaku kane doñ ki diine ye, wo ce n'iido'ñ waaku kane doñ k'oldiko kono an di-kime lekkiyadañ.»

† 5:23 5.23 **Oldikadá Raa y'a y' t'ize tambobino:** I-kaza mundfa wede doñ duuru t'ersadan an ki y' wolle ye. ‡ 5:23 5.23 **Ki t'oozo wo k'a oziro:** I-kaza mundfa wede doñ duuru an di wolle t'ersadan.

*Tondiyo a urzi lekkiyo onniyo muno daa k'ombo
(Matiye 9.14-15; Markus 2.18-20)*

³³ Kane Pariziyen an i di ruute a Isa, an'de: «Sanaliyagi ki Zaŋ ti dɔŋ ki kaye, onniyo muno an di lekkiyo daa k'ombo wo an tondiyo Raa, wo kaciŋ kane sanaliyagá an d'ombo wo an di sobo me.»

³⁴ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun elkiyo miŋ duwo dɔŋ an'ni wiiko a tarnape ki seedfu, kun di'n ise ki toogo an di lekke daa k'ombo ko, aame kule k'ere yon a sirpadan genj me? Aha, iŋkino ye!»

³⁵ Wo saŋ onniytagi an d'aana, aame kule k'ere ti diinayaŋ an ti y'umba maŋ. A onniytagi genj kane onniyo muno an di lekka daa k'ombo kollo.»

*Suldī dɔŋ mazzini ti dɔŋ aware
(Matiye 9.16-17; Markus 2.21-22)*

³⁶ Isa y'an di ruute ono ombide eŋŋo sey, y'ede: «Beehiye ye wenda yi sitte buude kalle aware kono y'a-t'obbira ekki kalle mazzini me, para maŋ kalle wede aware ki ti y' zitto wo buude kalle wede aware ki zittoŋ genj, ti kalle mazzini an ki t'okkiya ye.

³⁷ Wo beehiye ye wenda yi t'eepe toote k'inni biŋ wede oozige botto adda riitile wede mazzini me, para maŋ toote wede oozige botto

genj y'a-batte riitile, toote a t'obi siido wo riitile a latte pây.

³⁸ Ki too maŋ i dehu toote wede oozige botto genj eepiyadí adda riitile wede aware.

³⁹ Geŋ wede tuuku yi t'iibe toote wede iine maŋ, toote wede oozige botto genj yi ki y' dehe ye kono y'a t'eese: "Wede iine unse a jiire."»

6

*Isa ti onniyo ere ki puukiyo
(Matiye 12.1-8; Markus 2.23-28)*

¹ Onniyo soo ere ki puukiyo Yawudiyagi maŋ, Isa yi doopide t'adda dombi dɔŋ ki geme ti sanalliyagí. Aame genj kane sanalliyagí an sattita geme, an t'addfuzu an t'aydu.

² Kane Pariziyen ongo an di ruute, an'de: «Ki moo me kun d'isiyo munda wede oogiradinj ti k'ele urzi k'isiyo ye, a onniyo ere ki puukiyadinj te?»

³ Maŋ Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Ki kotto kun gire munda wede ti kaaga onniyo soo yode Dawut y'ize ti dɔŋ a itadí, aame mosogo ti'ni ziida genj me.

⁴ Yi-t'iide adda Boy Raa wede an ikkima ki golmodo, y'a ziki mappa wede an i ele sedfeke a Raa, wo yode ti dɔŋ a itadí an d'iimi*. Wo Raa y'an k'ize munda ye, ki too maŋ kane an k'ede

* **6:4** 6.4 Kun wollo adda mattup ki 1 Samiyel 21.2-7.

ye urzi an d'oomi me, oogiradinj t'ele urzi a dōn sedeke dañjal†.»

⁵ Mañ Isa y'an di ruute, y'ede: «Nuñ wede an n'ehe aa ulo wede enj, o d'ede urzi k'isiyo munda wede aa addó i dehu ekk'onniyo ere ki puukiyadíj te.»

*Wedusu beezi unto
(Matiye 12.9-14; Markus 3.1-6)*

⁶ A onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi ti doolo mañ, Isa yi-t'iide adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, y'a iise dooyiso duwo. Adda boy genj i d'ede wedusu soo iñkino beezi wede k'ammade unto.

⁷ Kane dōn suuniyo k'oogoro ti Pariziyenj, an dehu an t'oone urzi an di sakiya Isa, kono kamo an di wolliyo koomadí, a onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi a wede yi-t'ela beeko ko?

⁸ Wo yo Isa yi suune elxisadanj te, iñkino mañ yi di ruute a wede beezi unto genj, y'ede: «Kee ki t'oozo, ki t'ôhor a daana duwo pay kino.» Man wede y'a t'iiziga, y'a t'ihira a umayí genño.

⁹ Sanj Isa y'an di ruute, y'ede: «N'un di'n tondo do, oogiradinj t'ele urzi k'isiyo ki moo me a onniyo ere ki puukiyadíj te? A wedusu ki-d'ise beehiye kununj, ki-d'ise ulsu ko? Wedusu k'a y'utte kununj, k'a yi t'ide ko?»

¹⁰ Aame genj kane dōn pay Isa yi di'n wolliyo adda

k'edayanj, wo sanj yi di ruute a wede genj, y'ede: «Beezá ki y'ondo.» Mañ y'a y'unde, wo beezi a t'ikkima.

¹¹ Wo kane dōn suuniyo k'oogoro ti Pariziyenj genj addaj a ûune ti kulkupo, an di rootiyo ti tuddaj a munda wede an aane an i d'ise a tukk'Isa genj me.

*Beeriyo dōn zina k'Isa
(Matiye 5.1; 10.1-4;
Markus 3.13-19)*

¹² Aame genj sanj Isa y'a-gili k'ekki kesse kono y'a tonde Raa, wo diddo y'a-t'umpile pay ti tondiyo Raa.

¹³ Aame ume i t'umpile mañ, Isa y'a wiike sanalliyagí, wo yi biire ti diinayañ dōn koomat makumu sire y'anni wiike sundaj dōn zina.

¹⁴ Kane sumbiyagañ: Simo wede Isa y'a yi wiike sundí soo te Piyer, wo leemadí Andire; Zak, Zan, Pilip, Bartelemi,

¹⁵ Matiye, Toma wo Zak ulo k'Alpe; Simo wede an yi waaku wede addí wehini kono siidadí me;

¹⁶ Ziidas ulo ki Zak, wo Ziidas Iskariyot wede sanj y'a t'owila Isa.

¹⁷ Sanj mañ t'ekki kesse Isa ti kane dōn yi biire an di ffiigo ki bere wede ekki kesse genño batum, a ume wede sanalliyagí dōn baadañ an t'ugiyie. A ume genño tonj i d'ede dōn duuru baadañ an iido ti siido Ziide pay, ti geeger Zeruzalem, wo ti

† 6:4 6.4 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 24.9.

geeger Tir ti Sidonj dōŋ a biza bar.

¹⁸ Kane an iido kono an dehu an di y'olliga wo y'an t'ele beeko a endanzaŋ. Wo kane dōŋ siitandani an'ni dabirsa geŋ, y'an d'ele beeko.

¹⁹ Kane dōŋ duuru pay an dehu an di botte tudde k'Isa, kono toogo i d'addsiya ti tuddí, an d'ooniyo beeko pay.

Uŋsuwo wo dabar
(Matiye 5.1-12)

²⁰ İŋkino maŋ Isa y'a zibbe edayí k'ume sanalliyagí wo y'a ruute, y'ede:

«Uŋsuwo a kune dōŋ un k'ede munda ye,
kono Moziko Raa tod'te ki kune.

²¹ Uŋsuwo a kune dōŋ aŋkenno mosogo t'unni tōwwo,
kono saŋ maŋ ombo t'un di'n pildsey.

Uŋsuwo a kune dōŋ aŋkenno kun môolo,
kono saŋ maŋ kun di koobitey.

²² Uŋsuwo a kune aame duwo an un olmide, an unni koogire, an unni kaldita wo an un rootiyo onto dōŋ ulpi a eggun, kono kun ziipe ad-dugun a nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede enŋo.

²³ Aame suldi geŋ an iina maŋ, kune ulbugun un iso unse wo kun oldito uŋsuwo k'awwa, kono munda wede Raa yi dehu y'un t'ele geŋ, yon baadaŋ y'unni delliy a kandaane. Geŋ iŋkino kay kane maawaŋ an'ni dibire nebiyagi dōŋ ti kaaga me.

²⁴ Wo de dabar a kune dōŋ bey,

kono uŋsuwagun kun t'uune baa.

²⁵ Dabar a kune dōŋ aŋkenno ombo t'unni paldsa,

kono saŋ maŋ mosogo t'un di'n t'idey.

Dabar a kune dōŋ aŋkenno i koobiyo,

kono saŋ maŋ kun di lekkey adda môolo wo kun d'ooley ti zumari a edagun.

²⁶ Dabar a kune aame duwo pay an unni tamma maŋ, kono geŋ iŋkino kay kane maawaŋ an ize ti dōŋ an ti t'isiyo tuddan aa nebiyagi.»

Geyyiso dōŋ k'adugun
(Matiye 5.39-47)

²⁷ «Wo n'un di rooto a kune dōŋ i n'ollige: Kun geyyo kane dōŋ ti kune adu, kun an iso beehiye a dōŋ unni olmide me.

²⁸ Kun zaapo beeko a dōŋ unni duudiyo, wo kun tondo Raa kono dōŋ i rootiyo onto ulpi a tukki kune.

²⁹ Aame wede yi ki diine a tobbisadá ki bita maŋ, ki kama tobbisadá ere soo toŋ maŋ y'a ki ti daaŋa. Aame wede yi t'umbe kallayá wede goole maŋ, ki-oolo kallayá wede neŋku t'adda toŋ y'a t'ambo pây.

³⁰ Wede tuuku yi tondiyo munda ti beezá maŋ, ki eelo, wo aame wede yi t'umbe mundazá maŋ, ki y' tonda ye.

³¹ Mundfa wede kun dehu duwo an un d'ise gej, a kane tonj kun an iso inkino kay.

³² Aame kun geyyiso doj unni geyyiso dañjal mañ, sunduguñ ede dey ko? Derec, doj k'oldfiko tonj kane an geyyiso doj an'ni geyyiso kay.

³³ Wo aame kun isiyo bee-hiye a doj unn'isiyo bee-hiye dañjal mañ, sunduguñ ede dey ko? Derec, kane doj k'oldfiko batum tonj an isiyo inkino kay.

³⁴ Aame kun eliyo see a wede kun elkiyo y'un yi kima dañjalañ mañ, gej sunduguñ ede dey ko? Derec, doj k'oldfiko tonj kane an eliyo see a doj k'oldfiko doj aana an yi kima.

³⁵ Wo ki too mañ kun geyyo kane doj ti kune adu, kun an iso bee-hiye, kun an elo see me wo kun zaape adduguñ eego ye aame an un ki y' gime ye tonj mañ. Inkino mañ munda wede Raa yi dehu y'un t'eley gej yon baadañ, wo kun t'isey inñi ki Raa goole a jiire pay. Derec, yon wede bee-hiye a doj i ki rootiyo koduwo a yode ye, wo a doj bundidfi pây.

³⁶ Kun t'iso doj i wolliyo sommagi duwo, aakede Meegugun Raa tonj yi wolliyo sommagi duwo.»

Ki dekke booro a tukki bakadá ye

(Matiye 5.48; 7.1-12; 15.14; 10.24-25; 7.3-5)

³⁷ «Kun dekke booro a tukki wede tuuku tonj mañ ye, gej Raa tonj yi ki dekka booro egguj ye. Kune doj ongoñ kun i seeda ti booro ye, gej booro Raa tonj t'un ki'n seeda ye. Kun oyyo isiyo tambobino a wede tuuku tonj mañ, gej Raa tonj y'un t'isa tambobino.

³⁸ Kune a wede tuuku tonj kun i elo, gej Raa tonj y'un t'eela. Y'un t'eela baadañ adda mundagun boo, sokkiyo wo a pildita. Derec, dooziyo ere kun dooziyo a duwo gette, Raa tonj y'un ti dooza a kune inkino kay.»

³⁹ Isa y'an di ruute ono ombide sey, y'ede: «Kun ollo, wede koosiyo'ñ bakadí koosiyo yi y'arkide ko? Para mañ sirwañ pay an di silditi adda k'olde.»

⁴⁰ Sanallusu gej, yon t'ekki wede dooyisadí ye, wo de wede tuuku yi-duuye bee-hiye mañ, y'a t'ise aa wede dooyisadí.

⁴¹ Ki moo me ki wolliyo unumu wede adda k'ersa leemadá, wo undumu wede adda k'ersa kee, ki gi di y'owwiyo ye me?

⁴² De mummino k'a aane ki di roote a leemadá, k'a t'eese: "Leema ki nunj, k'oolo n'a di t'ambo unumu wede adda k'ersadá enñó", wo undumu wede adda k'ersadá, kee batum ki ki y' wolliyo ye me? Kee wede biza sire sire, ki t'ambo undumu wede adda k'ersadá doo, inkino k'a wolla keren, sanj k'a t'amba

unumu wede adda k'ersa leémadá kollo.»

Undumu ti innizí

(Matiye 12.33-37; 7.16-21)

⁴³ «Undumu wede bee-hiye'ŋ, inni ulpi yi ki t'ehe ye, wo undumu wede ulsu ton, inni beehiye yi ki t'ehe ye.

⁴⁴ Undumu tuuku ton ki y' suune t'urzi k'inñizí. Gej inokino inni tormó ki ki rakke ye ekk'undumu k'ahimagi me, wo inni k'inda biŋ ki ki rakke ye ekki woskani me.

⁴⁵ Wedusu wede bee-hiye'ŋ, beehiyko t'ettiyo ti suldi dōŋ beehiye y'ukume adda k'addí, wo wedusu wede ulsu'ŋ, munda ulsu y'ettiyo ti suldi dōŋ ulpi y'ukume adda k'addí. Derec, munda wede wedusu y'okumso adda k'addí genño addiya ti bizí me.»

Boysi sire

(Matiye 7.24-27)

⁴⁶ «Ki moo me kune kundi n' waaku "Galmeegey, Galmeegey", wo kun ki t'isiyo ye munda wede n'un rootiyo me?»

⁴⁷ Wede tuuku y'ettiyo ki tuddó, y'ollige onamó wo yi sooru eego manj, nuŋ n'un di roote yoŋ genj yi deeyiso aa wee wee.

⁴⁸ Yode genj yi deeyiso aa wede y'oozige boy. Yoŋ genj yi d'ittiba olde sohuru wo ita boy y'a di ziipe eego paŋgiragi. Kuyyo ti gilo wo ooye y'a ûune i paldita waawiye. Bormo gette t'a ɳiiya boy genño wo ton manj

y'a k'iddira ye, kono boy genj oozigayí koduwo.

⁴⁹ Wo de wede y'ollige onamó wo yi ki sooru eego ye manj, yoŋ genj yi deeyiso aa wede y'a t'iiziga boy a siido daa ki zaapu k'ita boy. Ooye y'a ûune i paldita waawiye. Bormo gette t'a ɳiiya boy genño, wo a kaamiki boy a ruuge, a ɳulile pay.»

7

Zaapu k'adde ki goole k'asigiryagi

(Matiye 8.5-13; Zanj 4.46-54)

¹ Aame Isa onamí a dōŋ duuru y'a ti'n dīŋge pay manj, y'a t'iiziga y'a inğile geeger Kapernayim.

² A ume genj i d'ede goole k'asigiryagi meeda ki Romen, yoŋ i-d'ede wede naabo yi y' giyye baadan wo yi-t'iire eeni y'unto.

³ Aame goole k'asigiryagi genj y'lliga taaya k'Isa manj, yi d'igibe dōŋ i dokkiyo Yawudiyagi müibi ki tukki yode, an i-d'obo bey kono y'a ette y'a uttey wede naabadí.

⁴ Kane deero genj an iiney a sirpa k'Isa manj, an i-d'iise obe bey an koddime, an'de: «Wede enj, y'üide kee k'a ette k'a di y' noogey,

⁵ kono yoŋ genj siifadey yi ti giyye, wo boy wede in di dooyiso ton ay iiziga yode.»

⁶ Inokino manj Isa an di giyye ti kane kaŋ soo, an d'ingile. Aame yoŋ y'inney gopponj ti boy manj, goole

k'asigiryagi meeda yi d'igibe lanziyagi, an i-di ruute, an'de: «Goolayey y'ede: Galmee'ki nuŋ, kee ki naate ye, kono nuŋ ni k'üide ye k'a ette ki boozó me.

⁷ Geŋ kono k'inokino ni wulle tuddó maŋ, nuŋ batum o k'ede urzi n'a k'ette ki tuddá ye. Wo tiŋ genj miŋ ki rooto munda soo kono wede naabadó y'a t'oone bee.

⁸ Inokino nuŋ batum n'ottilso a doŋ deero t'eedó, wo i d'ede asigiryagi doŋ nuŋ goole t'eedan. Aame ni rootiyo a wede soo: "K'odo!" maŋ, geŋ yi d'engilso. Aame ni rootiyo a wede doolo: "K'edi!" maŋ, genj yi d'ettiyo. Wo aame ni rootiyo a bulayó: "Naabo ette ki-t'iso!" maŋ, genj yi-ti t'isiyo.»

⁹ Aame Isa y'lliga ono genno maŋ, y'a ziid'a giggirí kono yode genj me, wo y'agime ki tukki doŋ duuru doŋ i yi daaniya, y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo, n'un di rooto: Adda siido k'Izirayel batum tonj, ni k'uune ye wede a zaape addí a Raa aa yode kino ej me.»

¹⁰ Wo kane doŋ zina an digime ki boy, an iide maŋ an y'uuney wede naabo y'uune bee.

Balđiya k'ulo obulsu ki mandaayawa

¹¹ Saŋ maŋ tiŋ genj Isa y'a ingile ki geeger sundutú Nayin, sanalliyagi ti doŋ duuru baadaŋ an di y' daaniya.

¹² Aame y'iiney goppon ki biza bumbu ki geeger gettiyo maŋ, an a-t'ikkima ti

fuwo an t'ette ottibe nuune k'ulo obulsu ki mandaayawa yoŋ soo dajanjal y'inda. Wo doŋ baadaŋ ti geeger gette a itatú.

¹³ Aame Galmeega yi wulle erewo gettiyo maŋ, i di t'ize sommagi, wo yi di ruute, y'ede: «Koŋ m'anna, m'ôle ye.»

¹⁴ San y'a d'iide goppon ki sirpa sangali y'a-butte, maŋ doŋ i sarkiya an t'ihera, wo Isa y'a ruute, y'ede: «Ulo ki nuŋ n'a di rooto, ki t'onno!»

¹⁵ Maŋ wede inda y'a t'iizi, y'a-guune, y'a iise rootiyo, wo Isa yi di y'ele a meedí.

¹⁶ Kane doŋ pay orgiso t'anni ziifa, wo an tamma Raa, an'de: «I uddo nebi goole a diinayin, wo Raa y'ukko noogiyoo doŋzí!»

¹⁷ Wo a munda wede Isa y'ize genj, rabiladí a-tiipe adda siido Ziide pay, wo ti siidiyagi pay doŋ i ti d'uule.

Doŋ zina ki Zaŋ Batis (Matiye 11.2-6)

¹⁸ A suldi doŋ pay ize genj, a goolayan Zaŋ Batis sanalliyagi an i-di t'iide taaya. Maŋ yoŋ yi wiike doŋ sire ti diinayan,

¹⁹ wo y'an igibe ki tukki Galmeega kono an ti y'tondo: «Kee miŋ Almasi Raa yi biire, saŋ a etto ko? Kunuŋ ay di dello wede doolo ko?»

²⁰ Aame an iiney a sirpa k'Isa maŋ, an i-di ruute, an'de: «Kaye Zaŋ Batis y'ayn'igibo kono ay ki ti tonde: "Kee miŋ Almasi Raa yi biire, saŋ a etto

ko? Kunun ay di dello wede doolo ko?"»

²¹ A ume gen mij Isa y'an d'ele beeko a dōn k'eeni baadañ, dōn kesiyaganj soo soo, wo dōn an d'ede siitandani a eedañ, wo konzayi baadañ edayañ y'an di'n ihinte.

²² Sanj y'an di'n gime onamanj, y'ede: «Kun'do a Zanj, kun i-t'ōodoy taaya a munda wede kun wulle wo kun illiga ej me: Konzayi an di wolliyo keren, dōn jekese an sooru beehiye, dōn bitide an t'ize kamilen, dungiyagi an d'ollige, dōn unto an di bilda, wo Rabila Majjaanawa an an gizite a dōn an k'ede munda ye*.

²³ Wo ujsuwo a wede y'a ziifa zakidī kono nuuno bini dangu!»

Rootiyo k'Isa a tukki Zanj Batis

(Matiye 11.7-11)

²⁴ Doñ zina ki Zanj Batis an t'ingile manj, sanj Isa y'a ii se rootiyo a doñ duuru a tukki Zanj, y'ede: «Kun iide k'adda balda wolliyo ki moo me? Ki wedusu wede aa alala ere maaye yi t'agisa gettiyo ko? Aha!

²⁵ De inkino kun iide wolliyo ki moo me? Ki wedusu yi t'usse kallagi majjandsani ko? Wo de kane dōn ossiyo kallagi majjandsani wo an lekkiyo togos gen, an lekkiyo adda boydi mozagi.

²⁶ De kun iide wolliyo ki moo me? Ki nebi ko? Eyye,

wo kun ollo n'un di rooto, yoñ gen yi jiire nebi sey.

²⁷ Derec, ono ej an riije ti kaaga adda mattup ki Raa a tukki Zanj, an'de:

“Kun ollo, nuñ n'a t'igiba wede zindó y'a ooguma ki poone ti kee,

y'a di t'okkimey urzizá†.”»

²⁸ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Kun ollo, n'un di rooto, ti diine duwo dōn pay erayi an ehe gen, wede aase goole a ceere Zanj umbo. Wo inkino ton manj, wede yoñ ḥenku a jiire adda Moziko Raa gen, yoñ goole yi jiire Zanj.

²⁹ Kane dōn pay ti dōn seddu jibaaye batum ton an di y'lliga, an di zuune Raa yoñ ki diine, manj an d'iyye Zanj y'a ti'n zuyye batem.

³⁰ Wo kane Pariziyen ti dōn suuniyo k'oogoro, an di giigira munda wede Raa yi dehu y'aase a kane me, manj an di-tuuge Zanj y'a ti'n suyye batem me.»

³¹ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Doñ aŋkenño ej n'a t'eese kane aa wee wee? An deeyiso aa wee wee?

³² Kane an deeyiso aa inñi an ti guune a bere dōn dùuru, an di waakutu eeban, an d'eesiyo: “Kaye ay un di biiha siraro ton manj, kun ki d'immira ye! Ay un d'ûure òoro k'unto ton manj, kun ki d'iile ye!”

³³ Inkino Zanj Batis y'iina gen, yi k'ombo mappa ye, toote k'inñi bin yi k'iibe ye,

* **7:22 7.22** Kun wolto adda mattup ki Ezayi 35.5-6 wo 61.1. † **7:27 7.27** Kun wolto adda mattup ki Malasi 3.1.

wo kun di rootiyo, kun'de:
"Yon i-d'ede siitan a eedí."

³⁴ Wo nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede en, n'iina maŋ ni d'ombo ni sobo, wo kun di rootiyo, kun'de: "Kun wollo, wede en y'elkiyo miŋ a ombo ti sobo toote k'inŋni bin dsaŋjal, yon lanze ki dsoŋ sedſdu jibaaye wo ti dsoŋ k'oldfiko ongo."

³⁵ Wo Raa'ŋ suuniyo k'ono ere i d'ede, duwo an ti zuune tod'te ki diine t'urzi k'inŋnizí pay."

Isa ti erewo t'isiyo oldfiko

³⁶ I d'ede wede soo iŋkino yon Pariziyen, y'a wiike Isa y'a oomey di yode. Isa y'a t'iide di wede genno wo an di-guune an d'oomi.

³⁷ I d'ede adda geeger gette, erewo sundutú ti môolo k'isiyo k'oldfiko. Aame t'illiga Isa an ti guune ombo di wede Pariziyen genno maŋ, ti d'umbo ulo dingile an ikkima ki mokkolo sundutú albaatir, adda egey dsoŋ eediyadan unse.

³⁸ Ti-t'iide dar k'Isa a ume zoŋdí wo t'a iise môolo, zoŋdí t'a ti'n zuyye ti zumartú, t'a ti'n zippite t'ilaltú, ti-d'ize puuc a zoŋdí i-kaza ottilsatú baadan a yon me, wo ti di yirgite egey gen a zoŋdí.

³⁹ Aame yo Pariziyen wede i wiike Isa yi wulle iŋkino maŋ, y'a ruute t'adda k'addí, y'ede: «Aame wede en yon nebi ki kotto maŋ, y'a ti suune erewo ere i y'butte gettiŋ wee te, tod'te

ere an ambu sundutú k'isiyo k'oldfiko.»

⁴⁰ İnkino Isa y'a t'ihera bizi, yi di ruute a Pariziyen, y'ede: «Simo, nuŋ oo ede ono n'a di roote.» Maŋ yi di'n gime onamí, y'ede: «Wede dooyiso, ki rooto.»

⁴¹ Isa y'a ruute, y'ede: «I d'ede dsoŋ sire, an i di kime soŋko ki wede y'an ele see. Wede soŋ yi di-kime tamma meeda paat, wo soŋ tamma ada paat.

⁴² Aakede kane an k'iine kamatú ye gen, wede y'an d'ize beeko, sirwaŋ pay seezaŋ y'an di y'iide. Kane dsoŋ sire gen, wede a yi geyye a di ceere tuuku me?»

⁴³ Simo yi di'n gime onamí, y'ede: «A elkiyadó maŋ, yi ize beeko a wede seezí baadan a jiire wo yi-di y'iide genno.» Isa yi di ruute, y'ede: «Ono gen ki ti'n dikke derec.»

⁴⁴ Maŋ Isa y'a-gime ki tukk'erewo gettiyo, wo yi di ruute a Simo, y'ede: «Erewo ette ki ti wolliyo de'ŋ? Nuŋ ni-t'iido adda boozá wo ahu ton k'o k'eele ye k'opilso zoŋdó me, wo de tod' t'o t'upile zoŋdó ti zumartú wo t'a zippite t'ilaltú.

⁴⁵ Kee ki ki n' ziida yop k'o k'ize puuc a tobbisadó ye, wo de tod'te t'ume n'iina gen miŋ, ti k'iili ye k'isiyo puuc a zoŋdó me.

⁴⁶ Kee egey k'inŋni k'olibiye a eedó k'o ki yirge ye, wo tod' t'o di yirgite egey dsoŋ eediyadan unse a zoŋdó.

⁴⁷ Kono kamo n'a di rooto:

geyyiso ere baadaŋ t'ize
gette i-kaza t'oldfikatú ere
baadaŋ, tod' t'uune tambobino. Wo a wede ooniyo
tambobino k'oldfikadí baata
gen, yi geyyiso ton baata
kay.»

⁴⁸ Inokino maŋ Isa yi
di ruute a erewo, y'ede:
«Oldfikadí ni t'ize tambobino.»

⁴⁹ Kane dɔŋ i-guune ombo
ti yode'ŋ, wede soŋ yi
d'elkiyo adda k'addí k'addí,
an'de: «Ita dɔŋ kino eŋ min
ti too me, isiyo tambobino
k'oldfiko ton yi d'aaniya
me?»

⁵⁰ Wo Isa yi di ruute a
erewo, y'ede: «Kono koŋ mi
ziipe addí a nuŋ gen, m'utte
m'aaho ti toose.»

8

Erayi dɔŋ i daaniya Isa

¹ Saŋ maŋ tiŋ gen Isa y'a
t'iiziga, yi d'ettiyo geeger
ti geeger wo ille ti ille, yi
kazita Rabila Majjaanawa ki
Moziko Raa. Kane sanal-
liyagidɔŋ koomat makumu
sire gen a itadí,

² ti erayi miibi dɔŋ y'an
ilmito siitandani wo y'an
d'elo beeko a endanzaŋ.
Kane erayi gen Mariyam ere
an ti waaku Mariyam ti siido
Magdalla, tode ere yi d'ilmo
siitandani sarat t'ettú,

³ Zane ere ki Kuuza wede
i yeeriyo boy ki mozigo
Erod, Suuzan wo erayi dɔŋ ti
doolo ton ede baadaŋ, kane
gen an di noogiyio Isa ti
sanalliyagi ti beezaŋ.

*Ono ombide t'urzi wede
korso*
(Matiye 13.1-9; Markus
4.1-9)

⁴ Ti geeger ere tuuku
ton, dɔŋ baadaŋ an d'iide
tukk'Isa, an di-t'ugiyi.
Maŋ y'an di'n duuye t'ono
ombide enno, y'ede:

⁵ «I d'ede wedusu soo
inkino yi t'iide korso buzuní
k'adda doomizí. Aame yi
sakkisa gen, buzu ongoŋ a-
zildfiti a urzi, duwo an aa
t'inylise wo embi an aa di
tibbe.

⁶ Buzu ongoŋ soŋ a-zildfiti
a ume t'adda'ŋ pangiragi.
Kane gen i t'udde maŋ, a
biiha kono kuyyo umbo.

⁷ Doŋ soŋ a-zildfiti adda
k'ahimagi, kane gen a
t'udde wo ahimagi an iiziga
maŋ, an di'n ippe.

⁸ Doŋ ongoŋ soŋ a-zildfiti
a siido ere beehiye, kane
gen a t'udde, an d'ihira wo
an d'ehe: ulo muduso soo
y'a ehe inŋni meeda meeda.»
Maŋ Isa y'a ruute ti golla
awwa, y'ede: «Wede i-d'ede
kuwwa k'ollige maŋ, y'ollo
koduwo!»

*Oodibe k'ita a urzi k'ono
ombide*

(Matiye 13.10-23; Markus
4.10-20)

⁹ Kane sanalliyagi k'Isa an
di y' tunde, an'de: «Ono
ombide gen i-kaza moo me?»

¹⁰ Yon y'an di'n gime ona-
maŋ, y'ede: «A kune'ŋ Raa
y'un ele suuniyo ki suldi
dɔŋ ombide ki Moziko Raa
te, wo a dɔŋ ongoŋ suldi
gen an an rootiyo'ŋ t'ono
ombide. Inokino kane'ŋ an

di wolliyo, wo munda an ki y' wolliyo ye, an d'ollige, wo ono itadaŋ an ki ti suuniyo ye.

¹¹ Kun ollo, ette ita k'ono ombide: Buzu genj, i-kaza ono Raa.

¹² Buzu wede i zilditi a biza k'urzi genj, i-kaza duwo doŋ ollige ono Raa. Sanj Meeda siitandani t'ettiyo, ono Raa t'adda k'addan ti t'oddfipe kono an ki ti zaape addan a Raa wo an ki t'oone uttiyo ye.

¹³ Buzu wede i zilditi a ume wede t'adda pangiragi genj, i-kaza duwo doŋ ollige ono Raa, kesiko an di'n seedu t'ulbe unjse. Wo de ono sottadan ti ki ti ceeegu adda k'addan ye, an di zaapu addan ki peedo booloj, wo aame i aaniya naamiya munda maŋ, urzi zaapu k'addan a Raa an d'ooliyo.

¹⁴ Buzu wede i zilditi adda k'ahimagi genj, i-kaza duwo doŋ ollige ono Raa, wo de saŋ elkitiso, dehutu k'urzi maala wo unsuwo lekkiyo duniya i ceeriyo eedan. Injino an ki d'ohire ye a urzi Raa me.

¹⁵ Ki d'anggu buzu wede i zilditi a siido ere beehiye'ŋ, i-kaza duwo doŋ ollige ono Raa t'adde tasse wo beehiye. Ono Raa an di'n boohiyo, an seedu zakidi an d'ohire a urzi Raa, an aa d'ooniyo eebaŋ ti doolo.»

Ono ombide a tukki pitila
(Markus 4.21-25)

¹⁶ «Wenda soo toŋ y'a t'oyye pitila kono y'a-t'ossibe bogoro, ise yi-ti t'ele a ita k'ongali umbo. Ki too maŋ y'a dodſe t'awwa kono doŋ ette k'adda biino an di wolle toore.

¹⁷ Suldī doŋ pay ombide'ŋ, saŋ onniyo soo a t'oodiba ita, wo ono doŋ i ki dehu duwo an k'olliga ye genj, saŋ onniyo soo an di'n olliga, a t'adſa a toore.

¹⁸ Injino man kun koona mentikagi a urzi k'ollige genj me. Derec, a wede i-d'eđe'ŋ, an i-t'eela t'eego, wo de a wede i-k'ede ye genj, mundazí wede booloj y'elkiyo yi t'oona toŋ, an i-t'amba.»

Mekk'Isa ti zembadí
(Matiye 12.46-50; Markus 3.31-35)

¹⁹ Mekk'Isa ti zembadí an t'iide an di y' t'ooney, wo kane an k'aane ettiyo k'ume yode ye kono duwo baadan.

²⁰ Duwo an i-di ruute a Isa, an'de: «Meedá ti zembadá kane ti paate, an dehu an ki ti wolle.»

²¹ Wo de Isa y'an di'n gime onamanj, y'ede: «Meedó ti zembadó, kane doŋ ollige ono Raa wo an sooru eego.»

Isa toogo i jiire maaye baadan
(Matiye 8.18,23-27;
Markus 4.35-41)

²² Onniyo soo Isa ti sanaliliyagi an di gili adda tooko, maŋ y'an di ruute, y'ede:

* **8:22 8:22** Bar gette tod'te a Galile, siido ere ti dar bar gette i lekkiyo kane doŋ Yawudiyagi ye.

«In ti doopo'ŋ ti dar bar* ti nee.» Wo kane an d'ingile.

²³ Aame an doopide genj, Isa y'a udige kuy. A kaamiki, i d'iiziga maaye baadaŋ adda bar, tooko i t'ōoniyo t'ahu, an t'ize oone kono t'an di ti'n sooyiso.

²⁴ Kane sanalliyagi an a d'iide sirpadí, an di y'inne kaŋ dollite, an'de: «Wede dooyisadey, wede dooyisadey, kine in t'unto!» Maj Isa y'a t'inne, y'an idfise maaye ti ahu dōŋ i kolzite baadaŋ genj me, wo a kaamiki maaye y'a ziifa, ahu an t'udige deddeek.

²⁵ Saŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Ki moo me kun ki zaapu adduguŋ a nuuno ye me?» Wo kane orgiso t'anni ziifa, an ziida giggiran wo an di rootiyo tuddaaŋ, an'de: «Yode en moo wede me, kono yi di rootiyo a maaye ti ahu tonj an d'ollige onamí me!»

Eliyo beeko a wede i-d'ede siitandani a eedí

(Matiye 8.28-34; Markus 5.1-20)

²⁶ Saŋ Isa ti sanalliyagí an d'iiney a siido Gadara, tod'te ti dar bar ti nee a ḋaana siido Galile.

²⁷ Aame Isa yi deegu ti tooko genj, i d'iide wedusu inkino ti geeger gettiyo, y'iide'ŋ y'a y'ikkima. Yo wede genj i-d'ede siitandani a eedí, ti kaagine yi k'ossiyo kallagi ye, wo yi ki lekkiyo a boy ye, lekkiyadí adda diine muuziyagi.

²⁸ Aame yi wulle Isa manj, y'a iise ḋollite, y'a iire zoŋdí wo y'a ruute ti golla awwa, y'ede: «Ki dehu moo a tukki nuŋ me, Isa Ulo ki Raa goole a jiire pay? Ni ki tondiyo, ki ni dabire ye.»

²⁹ Yi ruute inkino kono Isa yi ruute siitan: «Mi t'adſſo ti tukki yode me!» Siitan gette taŋ baadaŋ ti-ti y' sedſdiyo a siido. Inkino manj beydí an di kettiso ti zinziri wo zoŋdí an t'eliyo adda poole, kono y'a-koone umayí soo, tonj umbo yi-ti dampu, siitan t'a-di d'engilso k'adda baldfa.

³⁰ Isa y'a yi tunde, y'ede: «Kee sundá wee wee?» Wede genj yi di'n gime onamí, y'ede: «Nuŋ sundó Donj Duuru.» Yi rootiyo inkino kono siitandani a eedí baadaŋ.

³¹ Wo kane siitandani an i d'obe bey a Isa, kono y'an gi di roote an ki d'engile k'adda k'olde wede aakede buldume ye.

³² A ume genj i d'ede tordo meeda ki kinzir an elso ekki kesse. Kane siitandani an i d'obe bey a Isa kono y'an t'ele urzi an t'ette adda kinzirdari genŋno, manj y'an d'iyye.

³³ Inkino siitandani t'ekki wede genj an t'udfe, an t'iide adda kinzirdari. Wo tordo gette t'awwa t'ekki kesse t'a zide okko, kinzirdari an t'ibí adda bar, an t'inda adda k'ahu.

³⁴ Aame kane dōŋ k'elso an wulle munda wede ize genŋno manj, an d'ukke wo an

an t'îide taaya a dōn adda geeger wo a dōn i lekkiyto a dombi pây.

³⁵ Duwo genj an t'uddfîto wolliso ki munda wede ize. An iina a sirpa k'Isa mañ, an y'uuna wede i ede siitandani a eedí wo an t'udfse genj, yon yi-guune a ume zoñ k'Isa, yi t'usse kalle wo eedí t'iido. Inokino kane genj orgiso t'anni ziifa.

³⁶ Kane dōn i wulle munda wede ize, an an t'îide taaya kan mummino wede i-d'ede siitandani a eedí y'a y'utte me.

³⁷ Inokino mañ kane dōn siido pay an i-di ruute a Isa ti siidadañ y'a engile, kono orgiso ti'ni ziifa baadañ. Mañ Isa yi-ti gili adda tooko, y'a engile.

³⁸ Wede i ede siitandani a eedí wo an t'udfse genj, yi tondiyo Isa kono y'a lekke ti yode, wo Isa y'a y'igibe, y'ede:

³⁹ «Ki-kama di kee wo k'an t'ôodoy taaya a suldi dōn pay Raa y'ize a kee genj me.» Mañ wede y'a-gime, y'an digizite a dōn geeger suldi dōn pay Isa yi ize a yode genj me.

Eliyo beeko a erewo wo baldiya k'uto Zayiris

(Matiye 9.18-26; Markus 5.21-43)

⁴⁰ Isa yi-gimo ti dar bar t'inno mañ, dōn duuru an di y' ziifa bey sire kono kane pay an yi delliyo.

⁴¹ Aame genj i d'iina wedusu sundí Zayiris, yon goole boy wede Yawudiyagi ge dooyiso. Y'a iido, y'a iire

a zoñ k'Isa wo yi-d'oþe bey y'a ette di yode,

⁴² kono i-d'ede utí tiñ soo ñaÑjal, ozzinatú ette suma koomat makumu sire, tud-dutú eeni t'unto.

Aame Isa y'ette di yode genj, dōn baadañ an di y' ñayyu t'enno t'enno.

⁴³ Ti diïne dōn duuru i d'ede erewo soo inokino ti dabirsa, puuzo obite t'itatú ïide ozzine koomat makumu sire. Beytú t'a zikkuwe pay a dōn daawiya, wo umbo wenda soo toñ yi ki ti diiwe ye.

⁴⁴ Tod' ti-t'iide ti dar k'Isa, t'a-butte bize kallayí. A kaamiki yip obite puuzo a ñihira.

⁴⁵ Isa y'a tunde, y'ede: «Wee wee i ni butte me?» Kane pay an di ruute, an'de: «Nuuno ye, nuuno ye.» Mañ Piyer y'a ruute, y'ede: «Wede dooyisadey, kee duwo an ki ñayyu t'enno t'enno.»

⁴⁶ Wo de Isa y'a ruute, y'ede: «Derec, nuñ wenda yi ni butte, kono n'a uwwe toogo a udfse ti tuddó.»

⁴⁷ Erewo t'uwwe mañ Isa yi ti zuune, inokino to t'a iire zoñdí ti ñonñirso burbur. A ñaana dōn duuru genj ti di t'îide taaya, ki moo me ti y' butte wo mummino a kaamiki t'a uune bee me.

⁴⁸ Wo de Isa yi di ruute, y'ede: «Uto ki nuñ, kono koñ mi ziipe addí a nuuno genj, m'utte m'aaho ti toose.»

⁴⁹ Aame Isa y'a ti rootiyto inokino genj, wede zina y'okko ti di goole boy wede

Yawudiyagi ge dooyiso, wo yi di ruute a Zayiris, y'ede: «Utá t'a t'ihe, kee ki y' naate ye baa wede dooyiso me.»

⁵⁰ Wo ono gej Isa yi'n illiga, maŋ yi di ruute a Zayiris, y'ede: «Kee k'orgide ye, ki zaapo addá a nuuno dajanjal, utá t'utta.»

⁵¹ Aame an iiney adda boy ki Zayiris maŋ, a doŋ duuru pay Isa y'an di-tuuge k'ettiyo k'adda biino me, iide ti yode kane Piyer, Zaŋ, Zak wo meek'uto ti mekk'uto dajanjal.

⁵² Kane duwo pay an dollite môolo dajanjal kono k'uto. Inokino man Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun ôole ye. Tod' ti k'inda ye, ti moone moone.»

⁵³ Wo kane an di y'okko maade kono an zuune tod' t'inda me.

⁵⁴ Wo yo Isa gej yi ziida beytú, y'a ruute ti golla awwa, y'ede: «Uto ki nun, mi t'onno!»

⁵⁵ A kaamiki undutú t'a gimo wo t'a t'iiziga. Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun i eelo ombo.»

⁵⁶ Kane maawutú an ziida giggiranj, wo Isa y'an di ruute, y'ede: «A wenda soo tonj kun i roota ye a munda wede ize ej me.»

9

*Agisa ki sanalliyagi kane koomat makumu sire
(Matiye 10.1-9,11-14;
Markus 6.6-13)*

¹ Isa y'a-wiike sanalliyagi kane koomat makumu sire, y'an d'ele toogo wo urzi

ki lommite siitandani doŋ pay an t'ooney a daanadaŋ, wo k'eliyo beeko a endfani duwo.

² Saŋ maŋ y'an igibe kazita k'urzi Moziko Raa wo k'eliyo beeko a doŋ k'eeni,

³ wo y'an di ruute, y'ede: «Ki torguwaguŋ munda a beyguŋ kun amba ye, ise dalka, ise eese, ise munda k'ombo, ise soŋko, ise wede tuuku tonj kalle ki sirwe y'amba ye.

⁴ Aame kun t'iidey adda boy tuuku wo an unni ziidey maŋ, kun di lekkoy angenŋo bini engilsaguŋ t'ume genŋo.

⁵ Aame tuuku duwo an un ki'n ziidey ye maŋ, a engilsaguŋ ti geeger gette, odde zonguŋ tonj kun a ti tottigoy, gen i-kaza Raa ulbí unse ye ti kane me.»

⁶ Inokino kane sanalliyagi an d'ingile, an d'ettiyo ille ti ille, an di kazita Rabila Majjaanawa wo an d'eliyo beeko a doŋ k'eeni a ume tuuku tonj maŋ.

*Erod ulbí i oodïyo kono suma k'Isa ti môolo
(Matiye 14.1-2; Markus 6.14-16)*

⁷ Erod yonj wede goole yi dokkiyo siido Galile, y'a illiga taaya ki suldi doŋ pay isiyto gen me. Wo munda y'a roote yi ki suune ye, kono doŋ ongoŋ an'de: «Zaŋ Batis yi bildö ti diine doŋ unto me.»

⁸ Ongo an'de: «I gimo ki siido nebi Eli.» Ongo soŋ

an'de: «I bilsto nebi soo ti diine nebiyagi dōj ti kaaga.»

⁹ Wo Erod y'a ruute y'ede: «Zan̄ min̄ nuñ batum n'an̄ di ruute a asigiryagi an̄ difikke t'eedí me. Wo de wede gen̄ min̄ tuuku me, doo min̄ ni d'ollige yi d'isiyto suldi pay gen̄ me?» Wo yi dehu urzi Isa y'a-ti y' wolle.

Eliyo k'ombo a kuuli dupu paat

(*Matiye 14.13-21; Markus 6.30-44*)

¹⁰ Kane dōj zina k'Isa an̄ ti gimo mañ, an̄ i-di t'iide taaya a naabo pay ere an̄ izo. Mañ y'a ti'n wiike an̄ d'ingile ti yode, an̄ t'irga siidañ goppon ti geeger an̄ ti waaku Betsayda.

¹¹ Wo kane dōj duuru, umayí an̄ di y'lliga wo an̄ di'n diine. Aame duwo an̄ iina mañ, Isa y'anni ziifa bey sire, y'an̄ di gizite urzi Moziko Raa, wo a dōj i dehu beeko tuddañ y'an̄ d'ele beeko.

¹² Peedo t'ette k'ooriyo mañ, kane sanalliyagi koomat makumu sire, an̄ a d'iide sirpa k'Isa wo an̄ i di ruute, an̄ de: «Dōj duuru en̄ ki'n agiba, an̄ t'ette k'adda k'illiyagi ti boydi dōj doome go-goppon enñno, kono an̄ di t'ooney ume moone ti ombo, kono kine en̄ adda baldsa.»

¹³ Wo Isa y'an̄ di ruute, y'ede: «Ombo an̄ eelo kune batum.» Mañ kane an̄ di ruute, an̄ de: «Kaye ay d'ede miñ mappa paat wo puuni sire ñaŋjal, koo ki dehu kaye batum ay d'ette ay

d'owilo ombo a dōj duuru pay enñno mañ.»

¹⁴ An̄ ruute iŋkino kono kane dōj duuru an̄ t'ide kuuli suma dupu paat.

Isa y'an̄ di ruute a sanalliyagi, y'ede: «Duwo en̄ kun ti'n kondita kañ ogiysito ada paat, paat.»

¹⁵ Kane sanalliyagi an̄ t'ize aa y'an̄ ruute, an̄ ti'n gundite pay.

¹⁶ Isa y'a-ziki mappa paat ti puuni sire genñno, y'a t'umbe edayí k'awwa ki kandaane y'a ruute kodsuwo a Raa kono k'ombo gette. Mañ mappa ti puuni y'a burkite, y'an̄ d'ele a sanalliyagi kono an̄ an̄ di-dokkida a dōj duuru genñno.

¹⁷ Kane pay gen̄ an̄ d'iimi wo an̄ d'issee. Wo ombo ere uupite sanalliyagi an̄ titusse, a iide dappa koomat makumu sire.

Isa miñ yon̄ wee wee?

(*Matiye 16.13-21; Markus 8.27-31*)

¹⁸ Onniyo soo Isa y'a t'irga siidí ti sanalliyagi, yi tondiyo Raa. Aame gen̄ y'anni tunde, y'ede: «Dōj duuru an̄ rootiyo nuñ wee wee?»

¹⁹ Kane an̄ i di'n gime onamí, an̄ de: «Dōj son̄ an̄ de kee Zan̄ Batis, dōj ongo an̄ de kee nebi Eli, wo dōj ongo son̄ an̄ de kee nebi ti diine nebiyagi dōj ti kaaga i bilsto me.»

²⁰ Wo yon̄ y'an̄ di ruute, y'ede: «De kune me, kun'de nuñ wee wee?» Piyer yi di'n gime onamí, y'ede: «Kee Almasi Raa yi biire.»

²¹ Maŋ Isa y'an d'undirde kono ono genj a wenda soo tonj an'ni ki roota ye.

²² Wo y'a ruute sey, y'ede: «Genj cferec, nun wede an n'ehe aa ulo wede ej, i dehu n'a dabirey baadaŋ. Doŋ i dokkiyo doŋziŋ, deero doŋ sedeke ti doŋ suuniyo k'oogoro pây an di n' kiigirey, duwo an di n' seedey an di n' t'idey, wo onniyo sire k'aduwe maŋ Raa y'a ti n' baldey.»

Urzi daaniya k'Isa

(Matiye 16.24-28; Markus 8.34-9.1)

²³ Saŋ maŋ Isa y'an di ruute a doŋ pay, y'ede: «Wede yi dehu y'a daane urzi nuuno maŋ, tuddí batum y'a ti kiigira, onniyo ti onniyo ki unto tonj y'a oyye y'a t'inda kono nuuno, wo y'a ni daane.

²⁴ Injino wede tuuku yi dehu boohiyo tuddí k'aggadí maŋ, y'a ti dagga, wo de wede tuuku y'ooliyo tuddí kono nuuno maŋ, y'a t'utta.

²⁵ A wede kodfuwatú moo me suldi duniya pay y'anni t'oone, wo tuddí y'a ti dagge ise y'a t'etey k'ume daggiya me?

²⁶ Aame wede y'isiyo sukiyagi a nuŋ wo a onamó maŋ, nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede ej, aame n'etto ti daryikadó wo ti daryika ere ki Meegó wo ti ere ki maaleekiyagi doŋ kamileŋ genj, nuŋ tonj ni-d'isa sukiyagi kay a wede genj me.

²⁷ Derec injino wo n'un di rooto: Doŋ oŋgoŋ ti diine kane doŋ ankeŋŋo ej an ki ti t'inda ki poone pay ye, an di wollu Moziko Raa te.»

Ume k'eda k'Isa i-gime tuware kar
(Matiye 17.1-8; Markus 9.2-8)

²⁸ T'ume Isa y'a ti ruuite onamí genj iide suma k'oniyo gessire maŋ, y'a-wiike ti yode Piyer, Zaŋ wo Zak, an d'ingile k'ekki mokkolo kono an tondey Raa.

²⁹ Aame yi tondiyo Raa genj, ume k'edayí a-gime siidí wo kallagí a t'ize tuwardi kar.

³⁰⁻³¹ A ume genj a kaamiki, adda toore wede iido ti kandaane'ŋ i d'ede kuuli sire an rootiyo t'Isa, kane genj Muusa ti nebi Eli, an rootiso a urzi wede ki cfangu naabadí, y'a-t'indey a Zeruzalem.

³² Piyer ti eebí'ŋ kane an udige kuy. Wo aame an t'inne maŋ, kane an wolliyo toore addiya ti tukk'Isa wo kuuli sire an t'ihira a sirpadí.

³³ Kane kuuli sire genj Isa an y'iili maŋ, Piyer yi di ruute, y'ede: «Wede dooy-isadey, beehiye'ŋ kine in di lekke a enŋo! Ay un d'okkima daabagi ado, a kee soo, a Muusa soo, wo a Eli soo.» Wo yoŋ yi ki y' suune ye munda wede yi rootiyo genj me.

³⁴ Aame yi rootiyo injino genj, i d'iido dondirso ti di'n ippe kane genj me. Aame

dondirso ti ti'n ippe maŋ, orgiso t'anni ziida.

³⁵ Wo t'adda dondirso an d'illiga golla, t'ede: «En Ulo nuuno, yode wede ni y' biire. Kun y'ollo!»

³⁶ Aame golla ti rootiyto gen, kane an wolliyo'ŋ uupe Isa siidí daŋŋal. Kane sanal-liyagi a munda wede an wulle an d'inniga dëdfsek, aame gen munda a wenda soo toŋ an i ki ruute ye.

Eliyo beeko a ulo i-d'ede siitan a eedí

(Matiye 17.14-18; Markus 9.14-27)

³⁷ Soggo ti soohe an ti diige t'ekki mokkolo maŋ, aame gen dəŋ duuru an t'iide okkime k'Isa.

³⁸ Maŋ ti diine dəŋ duuru i d'ede wedusu, y'a idili, y'ede: «Wede dooyisadó, ni ki tondiyo, ki wollo sommagi k'ulo nunj, kono yonj miŋ soo daŋŋal.

³⁹ Siitan ti y'ambu maŋ, a kaamiki yi d'eesiyo dollite, y'a-ti zehiso bar bar wo bizí i d'addfiyta goopiyagi. Tod' ti di y' dabirsa baadaŋ wo ti dehu ti ki y'ooli ye.

⁴⁰ Nun n'a tunde sanal-liyagá kono an ti-limmi siitan gette, wo de kane an ki d'iine ye.»

⁴¹ Maŋ Isa y'a t'ihina bizí, y'a ruute, y'ede: «Kune dəŋ ulpi wo kun ki ziipe ad-duguŋ a Raa ye. Nun ti kaagine ni lekkiyo ti kune, wo de a nun kun ki d'umbe ye! Geŋ n'a ombiŋa ki da-daayum koo ti kune me? Ulá k'a edi keŋno.»

⁴² Aame ulo y'ette k'ume k'Isa gen, siitan gette t'a ti y' zidde a siido, y'a di zihite bar bar. Wo de Isa y'a t'iddfise siitan te kono t'a t'adde ti tukk'ulo me, maŋ ulo'ŋ y'a uune bee, wo yi di y'ele a meegí.

⁴³ Wo duwo pay an ziida giggiran a toogo ere baadaŋ ki Raa gette.

Ono k'Isa dəŋ ki sirwe k'untadí

(Matiye 17.22-23; Markus 9.30-32)

Aame kane pay an seedu giggiran botto a munda wede Isa y'ize gen, yon y'an di ruute a sanalliyagí, y'ede:

⁴⁴ «Kune'ŋ kun ollo koduwo munda wede n'un roota ej me: Nun wede an n'ehe aa ulo wede ej, an di n' t'eley a bey duwo.»

⁴⁵ Wo kane ono gen itadaŋ an ki'n suuniyo ye, i t'ize ombide iŋkino itadaŋ an gi di'n suuniyo ye, wo Isa an i d'orgiso kono an di y' tonde a ono gen me.

Wee wee goole a jiire?
(Matiye 18.1-5; Markus 9.33-37)

⁴⁶ Kane sanalliyagi an d'iise rootiyto ti tuddaŋ kono an dehu an di suune, ti diinayan miŋ wee wee goole a jiire me.

⁴⁷ Elkisadaŋ gette Isa y'a ti zuune. Iŋkino maŋ yi wiike ulo ŋeŋku, y'a y'ihira a daanadí,

⁴⁸ wo y'an di ruute, y'ede: «Wede tuuku yi seedu ulo aa yode ej bey sire kono y'umbe a sundó maŋ, gen

aa yi seedu nuŋ batum. Wo wede tuuku yi seedu nuuno maŋ, genj aa yi seedu wede i n'igibo pây. Derec, yo wede ti diine kune pay ej yon ɳeŋku a jiire maŋ, genj yode wede goole a jiire me.»

*Wee wee yon ki kune me?
(Markus 9.38-41)*

⁴⁹ Maŋ Zaŋ y'a t'ihina bizi, y'a ruute, y'ede: «Wede dooyisadey, kaye ay di wullo wedusu soo iŋkino yi lommité siitandani ti sundá, wo ay di dihe ôhirayí kono yon ti diinayey ye.»

⁵⁰ Wo Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Kun y'ôhira ye, kono wede adugun ye genj yon ki kune.»

Doŋ k'ille soo ki siido Samari an giigira Isa

⁵¹ Aame onniyo ere Isa y'a-kima ki kandaane aa guute goppoŋ maŋ, y'a ziida zakidi y'a t'ette ki Zeruzalem.

⁵² Yi d'igibe doŋ zina an d'uugume poone. Kane an d'ingile, maŋ an t'iide adda k'ille soo ki siido Samari kono an i-di t'okkimey ume deeguzí.

⁵³ Wo kane doŋ k'ille gette an di-tuuge an di y'seeda me, kono yon y'ette ki Zeruzalem.

⁵⁴ Aame kane sanalliyagi Zak wo Zaŋ an illiga iŋkino maŋ, an di ruute, an'de: «Galmeegey, kee ki dehu maŋ, ay tonde uwwo ti kandaane t'a deego t'an uute mendaŋ?»

⁵⁵ Wo de Isa y'an gime, wo y'an di'n iipide. [y'ede: «Kune kun ki suune ye, unde ere tuuku un ede te.»]

⁵⁶ Derec, nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede ej, n'iido'ŋ kono n'a ki dagge undiyagi duwo ye, wo n'an utte.] Maŋ an d'ingile ki ille ti doolo.

*Doŋ i dehu daaniya k'Isa
(Matiye 8.19-22)*

⁵⁷ Aame kane a urzi genj, i d'ede wedusu soo iŋkino yi di ruute a Isa, y'ede: «N'a ki daana k'ume wede tuuku kee k'etta genj me.»

⁵⁸ Wo Isa yi-ti'n gime onamí, y'ede: «Boo ti boydutú wo embi tonj ti boydfizaŋ, wo de nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede ej, oo k'ede ume ni ki ti t'ele eedó n'a-ki puuke ye.»

⁵⁹ Isa yi di ruute a wede doolo, y'ede: «Ki ni daani.» Wo wede genj y'a ruute, y'ede: «Galmeek'i nuŋ, k'o eeli urzi n'a ette n'a t'ottibo meegó do.»

⁶⁰ Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Ki'n oolo kane doŋ aa unto an d'ottiba tuddan, wo kee k'engilo kazita k'ono ki Moziko Raa.»

⁶¹ Wede doolo sey y'a ruute, y'ede: «Galmeek'i nuŋ, ni ki daana, wo de k'o eeli urzi n'a di t'eeso doŋ boozó do.»

⁶² Isa yi di ruute, y'ede: «Wede yi derku ti buŋgari wo y'a gelde ki daarí genj, yon beehiykadí umbo ki Moziko Raa te.»

10

*Naabo ki sanalliyagi k'Isa
kane ada sarat makumu sire
(Matiye 9.37-38; 10.7-16;
Markus 6.8-11; Lik 9.3-5)*

¹ Saŋ maŋ tiŋ gen Galmeega yi biire sanal-liyagi ti doolo, kane ada sarat makumu sire, wo y'an ikkipīe sire sire, an d'uugume k'adda geegiryagi ti omagi pay dōŋ yode batum yi dihe y'etta.

² Y'an di ruute, y'ede: «Kane dōŋ duuru eŋ aa doome goole y'ize k'aydu, wo dōŋ naabo baata. Iŋkino kun tondo wede doome kono y'a-t'igibo dōŋ naabo k'aydu.

³ Aŋken̄ kun en̄gilo! Kun ollo, n'un agisa eŋ aakede iŋni dambami k'adda diine sullibagi.

⁴ A beyguŋ soŋko kun amba ye, ise eese, ise tobiiyagi ti doolo toŋ maŋ. A urzi wenda soo toŋ kun t'eesey ye.

⁵ Aame kun t'iidey adda boy tuuku maŋ, ki poone kun d'eесoy: "Toose Raa ti koona adda boy en̄no."

⁶ Aame wede i dehu toose a ume gen̄ ede maŋ, toose kune t'a koonoy eedí. Wo aame wede iŋkino umbo maŋ, toose kune t'a-kamoy ki tuddugun̄.

⁷ Boy wede unni ziidey maŋ, kun lekkoy angen̄no, kun d'oomoy, kun d'ooboy munda wede an un t'eley me, kono wede yi naabiya'ŋ i-d'ede urzi y'a oomi ti bey

dōŋ y'an naabiya. Kun dettitey boy ti boy ye.

⁸ Aame kun t'iidey adda geeger ere tuuku wo an unni ziidey maŋ, kun oomoy munda wede an un t'eley me.

⁹ Adda geeger gette, kun an eloy beeko a dōŋ k'eeni, wo a dōntú kun an di rootoy, kun'de: "Moziko Raa t'iina goppoŋ ti kune."

¹⁰ Wo aame kun t'iidey adda geeger ere tuuku wo dōntú an un ki'n ziidey ye maŋ, kun d'engiloy bere dōŋ duuru wo kun an di rootoy a dōŋ pay, kun d'eесoy:

¹¹ "Kaye odde siidaguŋ wede a zoŋdey toŋ ay un ti y' tottigo, gen̄ i-kaza Raa ulbí unse ye ti kune me. Wo gen̄ ono eŋ kun'ni suuno koduwo: Moziko Raa t'iina goppoŋ ti kune."

¹² Kun ollo, n'un di rooto, onniyo ere Raa yi d'ekka booro gette, kane dōŋ geeger Sodom booradan̄ t'a koona soodo ti dōŋ ki geeger gettiyo.

¹³ Dabar a kune dōŋ geeger Korazeŋ! Dabar a kune dōŋ geeger Betsayda! Derec, aame suldi k'armika dōŋ Raa y'ize di kune gen̄ aŋki y'aase a geeger Tir ti Sidon̄ maŋ, aŋki ti kaagine dōŋzaŋ an t'ossite kallagi mōolo wo tuddan̄ an aa di kosse puure, wo an di-kime lekkiyadaŋ.

¹⁴ Kono kamo onniyo ere Raa yi d'ekka booro gette, kane dōŋ geeger Tir ti Sidon̄

booradan t'a koona soodo ti ere ki kune.

¹⁵ Wo kune doŋ geeger Kapernayim, kun elkiyo miŋ Raa y'un ti'n sika k'awwa ki kandaane ko? Aha! Raa y'un ti'n deega adda diine doŋ unto.»

¹⁶ Isa y'an di ruute sey a sanalliyagi, y'ede: «Wede un ollige maŋ, genj aa y'ollige nuuno. Wede unni koogire maŋ, genj aa yi koogire nuuno. Wo wede i ni koogire maŋ, genj aa yi koogire wede i n'igibo.»

Kama ki sanalliyagi kane ada sarat makumu sire

¹⁷ Kane sanalliyagi ada sarat makumu sire genj an di-gimo ulbaŋ ôoniyo t'uŋsuwo, wo an di ruute, an'de: «Galmeegey, siitandani tonj an ayn'ollige aame ay an rootiyo munda ti sundá maŋ.»

¹⁸ Isa y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ ni wolliyo Meeda siitandani, t'a iiro ti kandaane aakede omile mizzi.

¹⁹ Kun ollo, n'un ele toogo ere kun d'ozire t'ekki mim-bayi, t'ekk'ottiyagi wo t'ekki toogo pay ere ki adu, wo munda un d'isa ulsu a kune umbo.

²⁰ Wo beehiye kune ulbuguŋ un isiyo unse kono siitandani an un ollige, wo ki too maŋ beehiye a ceere ulbuguŋ aase unse kono sumbiyaguŋ raaniyta adda mattup ki Raa a kandaane.»

*Isa ulbí unse
(Matiye 11.25-27)*

²¹ Aame genno batum, Isa Unde Kamileŋ ti di'n ūune addí t'uŋsuwo wo y'a ruute, y'ede: «Mee'ki nuŋ, kee Galmee'ki kandaane ti siido, ni ki tamma kono suldfi ej k'an di'n umbida a doŋ suuniyo k'ono wo a doŋ eedaj soodo a elkiso genj me, wo k'an t'iidsiba ita a doŋ aa iŋni sunni. Eyye Mee'ki nuŋ, genj ki dihe suldfi a t'ise iŋkino.

²² Suldfi pay Meegó Raa y'o n'ele a beezó. Wenda soo tonj a suune Ulo umbo, i y' suune Meega dāŋjal, wo wenda soo tonj a suune Meega umbo, i y' suune Ulo wo ti kane doŋ Ulo yi dehu y'an t'oofiba itadí dāŋjal.»

²³ Saŋ maŋ Isa y'a-gime ki tukki sanalliyagi wo y'an di ruute a kane siidaŋ, y'ede: «Uŋsuwo a kune a munda wede kun wolliyo enŋo.

²⁴ Kun ollo, n'un di rooto, nebiyagi baadaŋ ti mozagi baadaŋ an dihe an di wolle munda wede kun wolliyo enŋo, wo an gi di y' wulle ye. An dihe an d'olliga munda wede kun ollige enŋo, wo an gi di y'lliga ye.»

Ono ombide a tukki wede beehiye ti siido Samari

(Matiye 22.34-40; Markus 12.28-31)

²⁵ Onniyo soo, wede suuniyo k'oogoro yi dehu yi-d'ekke ikka t'urzi k'ono a Isa. Iŋkino maŋ y'a d'iide sirpadí, y'a yi tunde, y'ede: «Wede dooyisadey, n'aase moo me kono n'a t'oonä lekkiyo ere ki daayum te?»

²⁶ Isa yi di ruute, y'ede: «An riiñe adda mattup k'oogiradin moo me? Moo me ki gariya adda me?»

²⁷ Wede genj yi di'n gime onamí, y'ede: «An riiñe, an'de: "Ki geyyo Galmeeega Raazá ti addá pay, ti undá pay, ti toogadá pay wo ti elki-sadá pay*." Wo soñ an'de: "Ki geyyo bakadá aa ki geyyiso tuddá batum†."»

²⁸ İnkino mañ Isa yi di ruute, y'ede: «Onamá ki ni ruute genj cferec. K'iso inkino wo k'a lekka.»

²⁹ Wo wede suuniyo k'oogoro yi dehu y'a t'okkima bizí, inkino y'a tunde Isa, y'ede: «Bakadó wee wee?»

³⁰ Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «I d'ede wedusu soo inkino, yi cfegu ti Zeruzalem y'ambe ki geeger Zeriko. Yo yi-t'iire bey d'onj defekkiyo k'urzi, suldfizí an t'uube pay, an di y' gusse, an di y'iili pulpul a siido wo an d'ingile.»

³¹ Sanj mañ i d'iido wede sedeke yi cfegu t'urzi genjno kay. Aame y'iina yi wulle wedusu kañ moone mañ, y'a udfe dokki ti yode, y'a ingile.

³² Inkino kay i d'iido wedusu yon ti biza bumbu Lebi y'iina a ume genjno, wo aame yi wulle wede genjno mañ, y'a udfe dokki ti yode, y'a ingile.

³³ Sanj i d'iido Samariten

yi t'ette torguwo, y'a iina a ume genjno kay. Aame yi wulle wede genjno mañ, i di t'ize sommagi baadanj.

³⁴ Y'a d'iide goppon ki tuddí wo a kundayí yi d'ibiti egey ti toote k'inñi biñ, mañ yi di gittite. Y'a di y'umbe eego buurizí, y'a-di t'iide k'adda k'ille wo y'a ti y' ziipe a ume deegu torgagi, y'a-t'udige cfok.

³⁵ Soggo ti soohe mañ, yi d'iidiba tamma sire, yi-d'ele a wede boy wo yi di ruute, y'ede: «Wede ej k'a-t'udigo cfok a eedí. Wo soñko ette a biita ton ki y'oola ye, aame ni-gimo mañ, munda wede ki dagga kono yode genj, nuñ batum n'a di y' t'ela.»

³⁶ Mañ Isa y'a ruute sey, y'ede: «A elkiyadá mañ, ti diine d'onj torguwo ado genj, wede tuuku baka ki wede d'onj k'oogire an yi gusse me?»

³⁷ Wede suuniyo k'oogoro yi di'n gime onamí, y'ede: «Bakadí wede i ize adde koduwo a yode genjno.» Inkino mañ Isa yi di ruute, y'ede: «Genj k'odo, kee ton k'aasoy inkino kay.»

Isa yon di Mariyam ti Marte

³⁸ Aame Isa kane ti sanal-liyagí an sooru a urzi genj, an t'iide adda k'ille soo, a ume genj i d'ede erewo sundutú Marte tod' t'anni ziida di tode.

³⁹ To Marte i-d'ede teematú sundutú Mariyam,

* **10:27 10.27** Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 6.5. † **10:27 10.27** Kun wollo adda mattup ki Lebitik 19.18.

tod' t'a-guune a sirpa zonj ki Galmeega ti d'ollige ono dsoj yi dooyiso.

⁴⁰ Marte gette naabo zigile i ti zidfa, t'a d'iide k'ume k'Isa ti di ruute, t'ede: «Galmee'ki nuŋ, kee a-ki kaza munda ye koo, kunuŋ teemadó gette naabo pay t'o d'iili a nuŋ siidó me? Injino ki rooto t'a di n' nooge»

⁴¹ Maŋ Galmeega yi di'n gime onamtú, y'ede: «Marte, Marte, konj ulbí i-d'oodiyo wo mi d'elkiso ki suldfi baadaŋ,

⁴² wo munda soo d'anjal wede i dehu m'aase me. To Mariyam ti biire munda wede majjaane a jiire, wenda yi k'aane yi ki t'oodiba ye.»

11

Dooyiso k'Isa a urzi tondiyo Raa

(*Matiye 6.9-13*)

¹ I d'ede onniyo soo, Isa yi tondiyo Raa a ume soo injino. Aame y'a ti d'inje ti tondiyo maŋ, wede soo ti diine sanalliyagí y'a yi tunde, y'ede: «Galmee'ki nuŋ, k'ay ti'n dooyi urzi tondiyo Raa, aakede Zaŋ Batis y'a duuye sanalliyagi.»

² Isa y'an di ruute, y'ede: «Aame kun tonde Raa maŋ, kun d'eeso:

“Meegey,
kee k'iso duwo pay an di su-

une kee Raa kamileŋ,

Mozikadá k'a-di t'edi.

³ Onniyo ti onniyo k'ay eeli ombadey ere ay di t'ide.

⁴ K'ay t'isi tambobino a oldiko ere ay ize a kee, kono kaye tonj ay isiyo tambobino a wede tuuku ay ize ulsu kay.

Wo k'ayn'ooli ye adda naamiya daggiya i ceera eedey ay t'etta adda k'oldiko ye.”

Ombine a urzi tondiyo Raa

⁵ Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Kun ollo, aakede wede soo ti diinaguŋ i-d'ede laŋze, y'a ette ki boozí a diddo meeda, wo y'a t'eese: “Laŋze ki nuŋ, kee k'o eeli mappa ado,

⁶ kono wede soo ti diine laŋziyagó y'iina ti torguwo di nuuno, wo nuŋ munda k'ombo ni di t'ele umbo.”

⁷ Yo laŋzayí ummey t'adda biino y'a t'eese: “Kee ki n'oolo deddek, kono t'inŋizó biza n'ay t'ippe baa, ay moone, ni k'aane ni ki t'ooziga n'a-ki t'ele mappa ye.”

⁸ Wo kun ollo, n'un di rooto, laŋzayí yi t'ooziga yi t'ela suldfi dsoj pay yonj yi dehu, kono yonj laŋzayí ye, wo kono yonj yi koddime baadaŋ a munda wede yi dehu me.

⁹ Wo nuŋ n'un di rooto: Kun tondo wo munda an un t'ela, kun dehitu wo kun t'ona, kun koppo biza wo an un di-t'ihina.

¹⁰ Wede tuuku yi tondiyo maŋ, munda an i-d'eeliyo, wede yi dehutu maŋ, yi d'ooniyo, wo wede yi koppiyo biza maŋ, an i di t'ohine.

¹¹ Meege tuuku ti di-inaguŋ, aame ulí [yi tunde ombo maŋ, yi di t'ele mokkolo me? Koo] yi tunde puuniso maŋ, yi di t'ele miipo me?

¹² Koo yi tunde kumilso maŋ, yi di t'ele otto me? Aha, umbo!

¹³ İnkino maŋ kune dəŋ adduguŋ ulpi tonj, kun suune eliyo suldi dəŋ majjandani a inŋigunj. Wo gen taŋ miibi a ceere Meega Raa a kandaane y'aane y'an t'ele Unde Kamileŋ a dəŋ i yi tondiyo me!»

Isa ti Belzebul
(Matiye 9.32-34; 12.22-30;
Markus 3.22-27)

¹⁴ Onniyo soo, Isa y'a-t'ilmi siitan ere wede'ŋ ti t'ippe bizi yi k'orbe ye gen me. Aame siitan gette ti t'ufde maŋ, wede gen bizi a t'iherina, y'a iise ono, wo kane dəŋ duuru an ziifa giggiraj.

¹⁵ Aame gen dəŋ ongo ti diinayaŋ an di ruute, an'de: «Tode Belzebul Meeda siitandani i eliyo toogo ki lommite siitandani me!»

¹⁶ Doŋ ongoŋ an dehu an i d'ekke ikka t'urzi k'onamí. İnkino maŋ an di y' tunde y'an d'ise munda k'armika, a kize yon Raa yi y'igibo.

¹⁷ Wo Isa y'a zuune elki-sadanj, inkino maŋ y'an di ruute, y'ede: «Moziko ere tuuku dəŋtú an deyyiso ti tuddaŋ maŋ, mozikadaŋ a latte, boydizaŋ a di ruugite wede soŋ ekki bakadí bakadí.

¹⁸ Geŋ iŋkino kay, aame Meeda siitandani ti deyyiso ti siitandani eebutú maŋ, geŋ an deyyiso ti tuddaŋ batum. Wo də̄ gen ki kotto, mozikatú ti k'aane ti ki lekke ye! Ni rootiyo inkino kono kun'de, ni lommitte siitandani o eliyo toogo Belzebul.

¹⁹ De inkino maŋ, dəŋ a itaguŋ an lommite siitandani ti toogo k'aaye? Gen kane batum an un kaza munda wede kun rootiyo a tukki nuuno geŋ derec ye.

²⁰ Wo də̄ gen, nuŋ o eliyo toogo Raa ni lommite siitandani me maŋ, gen i-kaza Moziko Raa tod' t'iina di kune baa.

²¹ Aame wede'ŋ toogo ti aryagi geŋ boozí y'a ti y'boohe, inkino maŋ maaladí wenda soo tonj y'a ki botte ye.

²² Wo də̄ aame i iido wede toogo ti yode wo yi y'jiire maŋ, aryagi dəŋ pay yi zapu addí gen y'a-t'oobe, wo suldi dəŋ pay y'a siki y'an di dokkida a duwo.

²³ Wede yon ki nuuno ye'ŋ, yon aduzó, wo wede y'a ki n' noogiyó ki tussiyo ye'ŋ, yon yi teepiyo ki teepiyo.»

Kama ki siitan ki tukki wedusu
(Matiye 12.43-45)

²⁴ «Aame siitan ti tukki wedusu ti t'addiya maŋ, ti d'enjilso k'adda baldsa de-hutu k'ume wede t'a lekkey, wo ti ki d'ooniyo ye. İnkino ti rootiyo adda k'addutú, ti

d'eesiyo: "Ni-kime k'adda bindó ere an di n'ilmo."

²⁵ Wo a kamatú gette, t'iide'ñ ti-t'uuney biino rookiyo kamilen̄ wo sulsutú okkime beehiye.

²⁶ Injino mañ ti di kama k'adda baldsa, t'a waaku siitandfani ti doolo sarat bundidi a jiire tote sey. An di-kama kañ soo, an t'ettiyo adda biino gettiyo, i-t'isiyo boozan̄. Injino yo wede gen̄, lekkiyadí ere k'ita i-t'isiyo oon̄e i ceriyo ere ki poone.»

Ūnsuwo ere a jiire

²⁷ Aame Isa yi rootiyo injino gen̄, i d'ede erewo soo injino ti diine dōn̄ duuru, ti di ruute ti golla awwa, t'ede: «Ūnsuwo a erewo ere t'a ki zirke adda k'addutú wo k'a uuče uđutú.»

²⁸ Wo yoñ yi di ruute, y'ede: «Wo ūnsuwo a jiire a kane dōn̄ ollige ono Raa wo an di sooru eego.»

Tondiyo ki munda k'armika (Matiye 12.38-42)

²⁹ Kane dōn̄ duuru an d'ettiyo k'ume k'Isa. Aame an t'ugiyē mañ, y'a iise rootiyo, y'ede: «Ita duwo dōn̄ ankenño en̄, kane dōn̄ ulpi, an tondiyo munda k'armika a kize Raa yi n'igibo. Wo armika ti doolo Raa y'an k'isa ye, daa ki armika ere Raa y'ize ti kaaga a nebi Zonas ye mañ.

³⁰ Kun suune Zonas y'a guune munda wede Raa y'an di gize a dōn̄ geeger Ninib*. Geñ injino nun wede an n'ehe aa ulo wede en̄, n'a koona munda wede Raa y'an kiza a dōn̄ ankenño kay.

³¹ A onniyo ere Raa yi dēkka booro gette, mohita ere ti siido ki kese dandi† t'a ooziga ki tukki duwo dōn̄ ankenño, wo t'an di roota: "Kuné'ñ booro t'unni ziida." Ti roota injino kono tod' t'iizigo ti siifiyagi dōn̄ dokki t'ita Raa kono t'a olliga suuniyo k'ono ere ki Salamon, wo a enno i d'ede wede ede y'a jiire Šalamon̄ sey.

³² A onniyo ere Raa yi dēkka booro gette, dōn̄ geeger ki Ninib an d'ooziga ki tukki duwo dōn̄ ankenño, wo an di roota: "Kuné'ñ booro t'unni ziida." An roota injino kono aame dōn̄ geeger ki Ninib an illiga Zonas yi gizite urzi k'ono Raa mañ, an di-gime lekkiyadan̄. Wo a enno i d'ede wede ede y'a jiire Zonas sey.»

Eda kane toore tudde (Matiye 5.15; Markus 4.21; Lik 8.16)

³³ «Wenda soo ton̄ y'a-t'oyye pitila kono yi-ti t'ombida, ise y'a-t'ossibe bogoro umbo. Ki too mañ y'a ti dodde t'awwa kono dōn̄ ette k'adda biino an di wolle toore.

* **11:30 11.30** Kun wollo adda mattup ki Zonas 3.3-5. † **11:31 11.31 Mohita ere ti siido ki kese dandi:** I-kaza mohita ere ti siido Seba. Kun wollo adda mattup ki 1 Mozagi 10.1-13.

³⁴ Eda kane aa pitila ki tudde. Aame edayá kane bee maŋ, tuddá pay tiŋ adda toore, wo aame edayá kane bee ye maŋ, tuddá pay tiŋ adda zimolo.

³⁵ İnkino maŋ ki koona metike kono toore wede a tuddá genj, a ki t'ise zimolo ye.

³⁶ Wo aame tuddá pay adda toore daa mundfa ki zimolo maŋ, tuddá pay gettiŋ adda toore, genj aakede pitila ti tooriyo tuddá ti tooratú wede keren̄ genno.»

Isa ti Pariziyen wo ti dōŋ suuniyo k'oogoro

(Matiye 23.4,6-7,13,25-27,29-31,34-36)

³⁷ Aame Isa y'a ti dīŋge onamí maŋ, i d'ede wedusu soo yoŋ Pariziyen y'a ti y'wiike y'a oomey di yode. Isa y'a t'iide k'adda boy, wo an di-guune ombo.

³⁸ Yo Pariziyen y'a ziida giggirí aame yi wulle Isa ki poone y'a t'eese omboŋ, beezi yi k'upile ye aa moŋgidagi an ruute me.

³⁹ İnkino maŋ yo Galmeega yi di ruute, y'ede: «Kun ollo, kune Pariziyen! Kune'ŋ kulso ti bogoro kun t'opilso daaraŋ beehiye, wo adduguŋ ôoniyo boo ti tama k'oogire wo ti bundiko.

⁴⁰ Kune dōŋ elkisagun umbo, kun suune keren̄ Raa wede ikkima ume ti paate genj, ikkima ume t'adda tonj yode me.

⁴¹ Wo ki too maŋ a kane dōŋ an k'ede mundfa ye, kun an elo t'adduguŋ pay, inkino kune kun t'isa kamileŋ.

⁴² Wo dabar a kune Pariziyen! Kune'ŋ a urzi zakka, kun d'eliyo zakka a Raa ki ita suldfi dōŋ sunn̄i sunn̄i i d'eliyo uŋsuwo a zaami, ise puutagi dōŋ ki zaami tonj maŋ. Wo de mundfa wede kun d'ise ki diine a duwo, ti geyyiso ki Raa, kane genj kun d'ooliyo a kese. Ki too maŋ ki poone kane genno dōŋ kun d'ozire eego me, wo suldfi dōŋ sunn̄i sunn̄i tonj kun ki'n ooli ye.

⁴³ Dabar a kune Pariziyen! Kune'ŋ adda boydī dōŋ in di dooyiso, kun geyyiso kun koone a ume wede suma, wo a bere dōŋ duuru tonj, kun geyyiso duwo an un di'n t'eesite ti ottilso.

⁴⁴ Dabar a kune! Kune'ŋ dōŋ aakede muuziyagi daa zappu moŋgali, dōŋ an sooru eego daa suuniyo a urzi k'oogoro an t'isiyo ganigi a dsaana Raa me‡.»

⁴⁵ Wede soo ti diine dōŋ suuniyo k'oogoro yi di ruute a Isa, y'ede: «Wede dooyisadey, a onamá genj kee ki kaldfa kaye ti kane pây.»

⁴⁶ Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Dabar a kune dōŋ suuniyo k'oogoro pây! Kune'ŋ duwo kun di'n isiyo ki toogo an di daane urziyagi k'oogoro dōŋ ti doolo kune batum kun a ziipe t'egguŋ

‡ 11:44 11.44 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 5.3 wo Nombire 19.11.

t'ekki dōj ki Raa, sarkiyatú ooñe aakede kun zaapu attidi a dar. Wo a attidizan gen, kune ti yilsaguñ soo ton kun aa ki bottiyo ye ki noogiyadañ me.

⁴⁷ Dabar a kune! Kun aabudu muuziyagi majandani ki nebiyagi ti kaaga, kane dōj mongidagun an ti'n ñide.

⁴⁸ A onamguñ ti suldi dōj kun isiyo gen, i-kaza kun iyye a naabo ere ki mongidagun g'ize te, kono kane an ti'n ñide nebiyagi me, wo ankeñ kune kun d'aabudu muuziyagan.

⁴⁹ Kono kamo Raa ti suuniyo k'ono ere i d'ede gette y'a ruute, y'ede: "Nuñ n'an t'igiba nebiyagi ti dōj zina, dōj ongoñ ti diinayan an ti'n t'ida, dōj ongoñ an di'n dabira."

⁵⁰ T'ume k'eesiyo duniya bini anki, an ñide nebiyagi baadañ, wo kono ki puuzadañ gette kune duwo dōj ankenño Raa y'un ti'n t'ela dañgay.

⁵¹ Ki poone an ñide Abel, sañ dōj ti doolo bini Zakari wede an y'ñide adda booro Boy Raa, a diine k'ume sedeke ti Boy Raa. Eyye, wo kun ollo n'un di rooto, kane dōj ankenño ej Raa yi ti'n t'ela dañgay kono ki puuzadañ.

⁵² Dabar a kune dōj suuniyo k'oogoro! Kune'ñ kun a-t'ippe a urzi wede i d'eliyo suuniyo ki Raa te. Kune batum kun ki sooru eego ye, wo a dōj i dehu an d'ozire

eego kun an t'iigire.»

⁵³ Aame Isa yi t'uđđe t'adda boy genño mañ, kane dōj suuniyo k'oogoro ti Pariziyen an di gulkuwe baadañ ti yode, wo an di y'tundite a urzi k'ono baadañ.

⁵⁴ İñkino gen kane an i ekkiyo ikka kono an t'oona munda wede butte adda k'onamí.

12

Kun koona mentikagi ti dōj bizan sire sire

(Matiye 10.19-20,26-33)

¹ Aame gen dōj duuru baadañ baadañ an t'ugiyе, ume an d'ozire ton umbo, an t'onyilse dugganañ. Isa y'an di ruute ki poone a sanaliliyagí, y'ede: «Kun koona mentikagi a orme wede ki Pariziyen, i-kaza an d'ede bize wede sire sire.

² Derec, suldi dōj pay ombide'ñ, sañ onniyo soo a t'oodiba ita, wo ono dōj pay i ki dehu duwo an k'olliga ye gen, sañ onniyo soo duwo an di'n olliga.

³ Kono kamo suldi dōj pay kun ruute a zimolo gen, sañ onniyo soo duwo an di'n olliga keren, wo munda wede kun miliñe a kuude bakaguñ adda biño appiya gen, sañ onniyo soo an di y' roota aa an a ti gili t'ekki biino an folle.»

Wedusu wede kun i-d'orgide

⁴ «Lañziyagi ki nuñ kun ollo, n'un di rooto: Kun an orgide ye a dōj i tōwwo tudde, wo sañ mañ an

k'aane an aa k'ise munda
ti doolo sey ye.

⁵ Nuŋ n'un di y' kaza wedusu wede kun i-d'orgide me: Kun orgido a Raa, yode wede aame kun t'inda maŋ, i-d'ede toogo y'un di'n t'ette k'adda k'uwwo. Eyye, wo kun ollo n'un di rooto, gen a yode kun i-d'orgide me.

⁶ Kun suune ooyo paat doo miŋ in t'owile ti soŋko sire kollo, wo ti diinayaŋ soo ton Raa i ki dandiya ye.

⁷ Wo soŋ ilali k'egguŋ geŋŋo ton Raa yi ti'n kaza pay. Injino kun orgide ye, kono kune zooyaguŋ yi jiire ooyo baadaŋ!»

*Wede ono udde ti bizi a
daana duwo yoŋ ti Isa*

⁸ «Kun ollo, n'un di rooto, wede tuuku yi ruuta a daana duwo yoŋ ki nuuno maŋ, nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede enŋo ton, n'a rootey kay yoŋ ki nuuno a daana maaleekiyagi dɔŋ ki Raa me.

⁹ Wo de wede tuuku yi ruuta a daana duwo yi ki n'suune ye maŋ, nuŋ ton n'a rootey ni ki y' suune ye kay, a daana maaleekiyagi dɔŋ ki Raa me.

¹⁰ Wede tuuku yi ruuta munda ulsu a tukki nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede enŋo maŋ, a oldikadí gette Raa yi-t'isa tambobino. Wo de wede tuuku i kalfita Unde Kamilen man, a oldikadí gette Raa yi-k'isa tambobino ye.

¹¹ Aame an un di'n t'iidey k'ume dɔŋ booro adda boydi dɔŋ in di dooyiso,

ise ki daana dɔŋ deero, ise ki daana mozagi ton maŋ, ulbuguŋ un t'oodey ye a maana k'ono dɔŋ kun d'oodibey eggŋuŋ, ise a munda wede kun di rootey me.

¹² A ume gen miŋ Unde Kamilen t'un di'n dooyey a munda wede kun di rootey me.»

*Ono ombide a tukki wede
laale elkisadí umbo*

¹³ I d'ede wedusu ti dīne dɔŋ duuru yi di ruute a Isa, y'ede: «Wede dooyiso, ki rooto a leemadó y'ay ti dokkidi laale ki meegey wede y'ay iili me.»

¹⁴ A wede gen Isa yi di ruute, y'ede: «Wee wee i ni ziipe wede dekkiyo booro a suldfuguŋ, ise wede dokkide laalaguŋ me?»

¹⁵ Saŋ maŋ y'an di ruute a dɔŋ pay, y'ede: «Kun koona mentikagi, kun okkibe a suldi pay ye, kono lekkiyo wedusu ere ki kotto gette t'ettiyo t'urzi suldi dɔŋ ki laale ye, ise yoŋ laalayí baadaŋ ton man.»

¹⁶ Injino man y'an d'iidet taaya t'urzi k'ono ombide, y'ede: «I d'ede wedusu ki laale, i-d'ede dombi maj-jandani yi-darniyta.

¹⁷ Yo yi rootiyo t'adda k'addí, y'ede: "Nuŋ gen n'aase mummino, n'a obita mudizó a ume too me, ume oo k'ede ye me?"

¹⁸ Saŋ y'a ruute sey, y'ede: "Enŋo munda wede n'aasa me, giiyagó ej n'a-kossita, n'an aabida ti doolo deero,

mudizó pay ni-t'obita adda wo suldi dōj ti doolo tonj manj.

¹⁹ Sañ ni di roota a tuddó batum: hay nuñ geñ me, eñño suldi kaca kaca k'ozzinagi baadañ, n'apuuka, n'a ooma, n'a siba wo n'aasa uñsuwo."

²⁰ Wo Raa yi di ruute, y'ede: "Kee wede elkisadá umbo, a dicdso ettiyo batum nuñ undá ni t'amba, wo genj suldi dōj pay k'ukume aaye?"

²¹ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Geñ aasa iñkino ki wede y'okumso laale a yode batum, wo yi k'okumso laale ki suldi Raa ye me.»

Zaapu k'adde a Raa (Matiye 6.25-33)

²² Manj Isa y'an di ruute a sanalliyagí, y'ede: «Geñ kono k'inxino n'un di rooto: Kune a lekkiyaguñ ulbugun un t'oode ye a urzi k'ombo, ise a urzi k'ossiyo ere ki tudduguñ tonj manj.

²³ Ki kotto lekkiyaguñ ere kun lekkiyo ette ti jiire ombo, wo tudduguñ ti jiire ossiyo.

²⁴ Kun wollo gaagagi, an ki korso ye, an k'aydu ye, an k'ede giiyagi ye wo ume ti doolo k'obite k'ombadañ ye, wo Raa yi di'n modsiyo. Wo kune'ñ ki kotto kun i jiire embi tanj baadañ!

²⁵ Wee wee ti diinagun, ti ulbe k'ooshiyo wede i-d'ede genj, y'aane y'a d'aagila ti kedise soo onniytagi dōj ki lekkiyadí a duniya ette?

²⁶ Aame a suldi dōj bobooloñ ñañjal tonj kun k'aane ye manj, de ki moo me kune ulbuguñ un d'ooshiyo a suldi dōj pay ti doolo a urzi lekkiyaguñ me?

²⁷ Kun wollo bobbo soole, ti d'ohire, ti ki naabiya ye, ti k'isiyo kallagi ye. Wo kun ollo, n'un di rooto: Mozigo Salamoñ tonj ti laale wede pay i-d'ede genj, yi k'usse ye kalle wede majjaane aakede bobbo soole soo tonj manj.

²⁸ Iñkino Raa yi-ti y'ossiyo soole wede adda balda anki kuti kutin, wo soggo an t'oggiyo adda k'uwwo mendí. Geñ tanj miibi a ceere Raa y'un di'n osse kune batum me! Ki kotto kune zaapu k'adduguñ a Raa baata!

²⁹ Wo kune ulbuguñ un ki t'oode daayum a urzi dehutu k'ombo ti sobo ye.

³⁰ Suldi pay geñ, daayum i'ni dehutu kane dōj pay adda duniya i ki suune Raa soo ñañjal ye genño. Wo Meeguguñ Raa, yon yi suune suldi geñ kun i dehu a urzi lekkiyaguñ me.

³¹ Ki too manj kun deho ki poone Moziko Raa, wo sañ suldi geñ y'un di'n t'ela kay.»

Laale wede a kandaane (Matiye 6.19-21)

³² «Kune aakede tordo moodse ere baata tonj manj, kun orgife ye! Derec, Meeguguñ Raa yi wulle manj beehiye Mozikadí y'un dit'e me.

³³ Suldfuguŋ dōŋ un d'ede kun t'owilto, wo soŋko kun an di dokko a dōŋ an k'ede munda ye. Kun soko zaada ere i ki ruumiyo ye wo ti laale wede i ki dagga ye a kandaane, a ummey wede k'oogire yi k'aana yi ki botta ye, a ummey amma tonj ti ki ti y' latta ye.

³⁴ Derec, a ume wede laalagun yi lekkiyo genj, ad-dugun tonj angenño.»

*Dōŋ naabo i lekkiyo zeere
(Matiye 24.43-51)*

³⁵ «Kun ti ketto toonugun a munda wede kun ise, wo pintilagun oyyisito.

³⁶ Kun lekko aakede dōŋ naabo dōŋ an delliyō kama ki goolayan ti tarneaape seedu, kono saŋ aame y'iina wo yi guppa biza maŋ, kesiko an i-di t'ihina.

³⁷ Uŋsuwo a dōŋ naabo genño, dōŋ goolayan a kamadí yi'ni t'oona kane zeere. Derec iŋkino wo n'un di rooto: Yon yi-t'ossa suldi naabo, y'a ti'n koona dōŋ naabadi me, wo aame genj yon y'an t'ela ombo.

³⁸ Aame yi-kimo a diddo meeda ise ki biza soohe tonj maŋ, yi'n uuna kane zeere maŋ, genj uŋsuwo a kane.

³⁹ Ono ej kun ollo koduwo: Aame wede boy genj yi suune peedo ere wede k'oogire y'etto maŋ, yi k'ooli wede k'oogire yi-ki t'ette k'adda boozí ye.

⁴⁰ Kune tonj maŋ kun koona mentikagi, kono nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede

enj, n'etto a peedo ere tuuku kun ki ti suune ye.»

Wede naabo i seedu zakidi a naabadi

⁴¹ Iŋkino maŋ Piyer y'a yi tunde, y'ede: «Galmeē'ki nuŋ, ono ombide ki'ni rootiyo ej a kaye dāŋjal kunun, a duwo pay ko?»

⁴² Maŋ Galmeega yi di ruute, y'ede: «Iŋkino maŋ wede yeeriyo wede i seedu zakidi a naabadi wo i-d'ede elkiyo genj, a yode genño galmeegí yi oola attidi pay ki dōŋ naabadi ongoŋ me, kono y'an t'ela ombadan aame peedo t'īida maŋ.

⁴³ Uŋsuwo a wede naabo genj me, aame galmeegí a kamadí yi y'uuna y'isiyo naabo gettiyo maŋ.

⁴⁴ Derec iŋkino wo n'un di rooto: Wede iŋkino genj galmeegí yi di t'ela attidi ki suldfizi pay a beezi.

⁴⁵ Wo de aakede wede naabo genj y'ilka adda k'addi, y'iisa: "Galmeegó ej yi t'usso", wo yi t'iida taazu dōŋ naabo ti doolo kuuli wo erayi, yi t'ussa a ombo ti sobito i jiira eedí.

⁴⁶ Aame genj galmeegí y'a aana a onniyo ere wede naabo genj yi k'elkiyo ye, wo a peedo ere yi ki ti suune ye. Galmeegí yi di t'ela dāŋgay ere zakidi wo yi-t'ela aggadí aa ki dōŋ i ki zaapu addaŋ a Raa ye.

⁴⁷ Wede naabo wede i suune munda wede galmeegí yi dehu, wo y'a ki t'ikkima tuddí y'a ki t'ize ye naabo ere aa galmeegí yi dehu te

maŋ, yon geŋ y'a t'oona kossiyo baadan.

⁴⁸ Wo wede naabo wede yi ki y' suune ye munda wede galmeegí yi dehu me, wo yi t'ize naabo ere y'a t'oone kossiyo maŋ, kossiyadí t'aase baata. A wede suldfi baadan an i ele a beezi geŋ, an tonda baadan kay, wo a wede an ziipe addan̄ baadan̄ geŋ, an tonda baadan̄ sey a ceera.»

Isa y'iido ki moo me?

⁴⁹ «Nun n'iido n'a-t'oyye uwwo a duniya te, wo ankeŋno ej ni dehu t'adde soo, tod' ti ziida baa.

⁵⁰ Nun n'a adſfa t'urzi dabar aakede an ni suyyiso batem, nun biza k'ulbó i zehiso wo a zehita bini dāŋgiya ki suyyiso batem gettiyo.

⁵¹ Kune kun elkiyo nun n'iido n'un t'ela toose adda duniya ko? Aha, wo n'un di rooto, kono nuuno geŋ duwo tuddan̄ an ti-t'ahinta.

⁵² Ti anki ej doŋ adda boozan̄ kane paat maŋ, tudan̄ an ti-t'ahinta, doŋ ado ki tukki doŋ sire, wo doŋ sire ki tukki doŋ ado.

⁵³ Meege y'a t'ahina ti tukk'ulí wo ulo ti tukki meegí, meede t'a t'ahina ti tukk'ututú wo uto ti tukki mettú, ande t'a t'ahina ti tukk'ere k'ulutú wo ere k'ulutú ti tukk'andutú.»

*Suuniyo k'ita suldfi doŋ ikaza munda wede aana
(Matiye 16.2-3)*

⁵⁴ Isa y'a ruute sey a doŋ duuru, y'ede: «Aame kun wolliyo dondirso ti koliyo ti kese peedo k'ooriyo maŋ, a kaamiki kun d'eesiyo: "Mizzi yi koppa", wo geŋ ki kotto i-t'isiyo.

⁵⁵ Wo aame kun owwiyo maaye yi baahu ti kese ki dandi maŋ, kun d'eesiyo: "Ume anki y'isa wehini", wo geŋ ki kotto i-t'isiyo*.

⁵⁶ Kune doŋ biziguŋ sire sire, kun d'aaniya kun di suuniyo ita suldfi doŋ kun wolliyo t'edaguŋ isiyo a siido wo a kandaane me, wo d'e ki moo me ita suldfi doŋ Raa y'isiyo ankeŋno kun ki'n suuniyo ye me?»

Tōwwo k'ono ti aduzá (Matiye 5.25-26)

⁵⁷ «De ki moo me munda wede ki diine kune batum kun d'ise, kun ki y' suuniyo ye me?»

⁵⁸ Aame ti leemadá un ede ono, wo kune a urzi kun ette k'ume wede booro botto geŋ, ti yode ono kun ti'n ôodo. Para maŋ y'ada t'iida k'ume wede booro maŋ, wede booro y'an gi di t'eley a bey k'asigiryagi, wo kane an ki ti t'eley dāŋgray.

⁵⁹ Ki kotto n'a di rooto, t'ume geŋ ki ki t'adda ye, daa ki munda wede an dehu k'an ki y'ela pay ye maŋ,

* **12:55 12.55** Di kane Yawudiyagi an wolliyo dondirso ti koliyo ti kese peedo k'ooriyo maŋ, an d'eesiyo mizzi yi koppa. Wo aame an owwiyo maaye yi baahu ti kese ki dandi maŋ, an d'eesiyo ume anki y'iisa wehini, geŋ a di kine iŋkino ye.

tammiyagi doŋ sunní sunní
ton an a-k'oola ye.»

13

*I dehu kun di-kime
lekkiyagun*

¹ Aame geŋ i d'iido duwo an i-t'ide taaya a Isa, mummino Pilat y'ele urzi doŋ miibi ti siido Galile an di'n iide, aame an isiyo sedeke a Raa geŋ me.

² Isa y'an di'n gime onamanj, y'ede: «Kune kun elkiyo aame kane doŋ ti siido Galile an ti'n iide iŋkino geŋ, i-kaza kane doŋ k'oldfiko a jiire doŋ ti siido Galile ti doolo pay ko?»

³ N'un di rooto aha, wo aame kun ki ti gima lekkiyagun ye manj, kune tonj kun di-t'inda pay aa kane.

⁴ Wo kane doŋ koomat makumu gessire boy wede sohuru ki Silowe y'an di ti'n ruuge an t'inda geŋ, kun elkiyo kane doŋ k'oldfiko a jiire doŋ ki geeger Zeruzalem ti doolo pay ko?

⁵ N'un di rooto aha, wo aame kun ki ti gima lekkiyagun ye manj, kune tonj kun di-t'inda pay iŋkino kay.»

*Ono ombid'e a tukk'undumu
daa k'inŋizí*

⁶ Saŋ manj Isa y'an di ruute ono ombid'e enŋo, y'ede: «I d'ede wedusu yi d'iide undumu sundí pigiye adda doome k'inda biŋ. Onniyo soo yo wede geŋ y'a iido yi dehu yi rakke inŋizí, miŋ umbo yi ki d'uune ye.»

⁷ Iŋkino maŋ yi di ruute a wede naabadí, y'ede: «Ki wollo, pigiye ej iide ozzine ado ni d'ettiyo d'ettiyo ni rakke inŋizí miŋ ni k'ooniyo ye. Iŋkino ki ti y' dekko, yi t'ambu ume ki bita.»

⁸ Wo wede naabo yi di'n gime onamí, y'ede: «Galmee'ki nuŋ, ki y'oolo y'a-t'ozzine sey k'aŋki me, siido itadí n'a-t'ottiba a t'isa dfolgite, maŋ n'a d'obita iizi.»

⁹ Geŋ iŋkino ozzine ki faana ej koo yi t'eha manj, umbo pi manj k'a ti y' dekka kollo.»

Eliyo beeko a erewo a onniyo ere ki puukiyo

¹⁰ Onniyo soo ere ki puukiyo Yawudiyagi manj, Isa yi dooyiso duwo adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso.

¹¹ A ume geŋ i d'ede erewo, siitan ti ziifa diine dartú i-d'ede ozzine koomat makumu gessire, ti lekkiyo ottilso ume t'a t'ohira delele umbo.»

¹² Aame Isa yi ti wulle manj, y'a ti wiike wo yi di ruute, y'ede: «Erewo no, koŋ te kettiyo ye baa, m'uune bee ti eenizí me.»

¹³ Yoŋ yi di ziipe beezi a tuddutú, a kaamiki t'a t'ihira delele wo t'a iise tamma Raa.»

¹⁴ Wo yo goole boy geŋ yi-ti gulkuwe a beeko ere Isa yi ele a erewo a onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi gette. Iŋkino y'a t'ihina bizí wo y'an di ruute a doŋ duuru, y'ede: «Adda suuk i d'ede onniyo zoot ere ki

naabo te. Kune kun dehu beeko maŋ, kun d'etto adda k'onniytagi genŋo, a onniyo ere ki puukiyadiŋ ye.»

¹⁵ Maŋ Galmeega yi di'n gime onamí, y'ede: «Kune doŋ bizigun sire sire, a onniytagi doŋ ki puukiyadiŋ wede tuuku ton yi-t'eeziyo ti kuulaye'ŋ burizí koo, ise buurizí koo maŋ, kun an t'eliyo ahu dee me?»

¹⁶ Erewo ette tod'te ti biza bumbu k'Ibirayim, Meeda siitandani ti ti-gitte i-d'ede ozzine koomat makumu ges-sire, gen i k'ise ye ko a onniyo ere ki puukiyadiŋ kino, ni di t'eeze sibatú me?»

¹⁷ A rootiyo k'Isa gette, kane pay doŋ k'olmidayí an ziifa sukiyagi, wo kane pay doŋ duuru gen ulbaŋ uŋse a suldi doŋ pay y'isiyto i ceeriyo eego gen me.

*Ono ombide ekk'ulo
k'undumu sundí mutard*
(Matiye 13.31-32; Markus 4.30-32)

¹⁸ Maŋ Isa y'a ruute, y'ede: «Moziko Raa tod' ti deeyiso ton aa moo me? N'a t'eese tod'te aa moo me?»

¹⁹ Tod' ti deeyiso aa ulo k'undumu soo sundí mutard wedusu y'a t'umbe y'a-giira adda jineene. San a t'udde, a t'ize undumu wo embi an d'appiyta boydī ekki laydayí.»

Ono ombide a tukk'orme
(Matiye 13.33)

²⁰ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Moziko Raa n'a t'eese tod'te aa moo me?»

²¹ Tod' ti deeyiso aa orme erewo ti-sokiyo boolon, t'a-t'obe a moono baadaŋ lootiyo, wo saŋ orme gen moono yi-ti t'oozige pay.»

Biza bumbu wede peryeye

²² Aame Isa y'ambe ki Zeruzalem gen, yi d'ettiyo geeger ti geeger, ille ti ille, yi dooyiso duwo.

²³ Maŋ i d'ede wedusu y'a yi tunde, y'ede: «Galmee'ki nuŋ, de gen Raa yi d'utta duwo boolon daŋjal ko?» Inokino Isa y'an di ruute a doŋ duuru, y'ede:

²⁴ «Kun ollo, n'un di rooto, kun elo gotono kun t'odo ti biza peryeye. Derec, doŋ baadaŋ an deha an t'ette ti biza genŋo wo an ki d'aana ettiyo ye.»

²⁵ Saŋ onniyo t'aana ere wede boy y'a t'ooziga wo biza y'a di-t'ippa ti kerle, maŋ kune kun d'oopa ti paate. Aame gen kun t'eesa koppiyo a biza bumbu, wo kun di roota: «Galmeegey, k'ay t'ohon!» Wo yon y'un ti'n kima onamguŋ, y'a t'eesa: «N'un ki'n suune ye kune ti tunda me.»

²⁶ Inokino maŋ kun di roota kun t'eesa: «Kaye ay d'iimito, ay d'iibito ti kee kaŋ soo, k'a duuyite a urziyagi ki geegirzey pây.»

²⁷ Wo yon y'un di roota sey: «N'un ki'n suune ye kune ti tunda me. Kun ti ledđo dokki ti tuddó me, kune doŋ pay isiyo suldi doŋ ki diine ye.»

²⁸ Wo aame kun wulley Ibirayim, Isaaka wo Yakup ti nebiyagi pay adda Moziko Raa, wo kune an un ti'n zibbey ti paate maŋ, a ume geŋ kun dillitey môolo wo kun d'aadimey sina.

²⁹ Wo i d'etto duwo sey ti kese peedo ti koliyo, ti kese peedo k'ooriyo, ti kese k'awwa wo ti kese dandi, an di-kooney an d'oomey kaŋ soo adda Moziko Raa.

³⁰ Injino maŋ dɔŋ ongo aŋkeŋno kane k'ita, saŋ an t'isa dɔŋ ki biza, wo dɔŋ ongo aŋkeŋno kane ki biza, saŋ an t'isa dɔŋ k'ita.»

Ono k'Isa a tukki Zeruzalem

(Matiye 23.37-39)

³¹ Aame Isa y'a ti dīŋge ti dooyiso maŋ, i d'ede dɔŋ miibi ti diine Pariziyen, an aa d'iide sirpa k'Isa wo an i-di ruute, an'de: «Kee t'en ki t'oozo k'engilo k'ume doolo, kono mozigo Erod yi dehu tōwwadá.»

³² Wo Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun'do kun i-ti rootoy a yo wede metike aa boo yi ti daggiya duwo geŋ, kun'de: "Isa y'ede aŋki ti soggo yoŋ y'a limmiti si-itandani wo y'a t'ele beeko a dɔŋ k'eeni, wo a onniyo ere k'aduwe maŋ, naabadí y'a-ti dāŋga."

³³ Wo ni roote eŋ a kune: i dehu aŋki, soggo wo sonjo kino geŋ, n'a engila ki d̄aanadó, ki too maŋ d̄erec

nebi y'a t'inda a Zeruzalem, a ume doolo ye.

³⁴ Wayya kune dɔŋ Zeruzalem no, wayya kune dɔŋ Zeruzalem no! Kune dɔŋ i tōwwito nebiyagi, wo dɔŋ Raa y'un akkisa kun ti'n kakkisa ti mongali kun ti'n tōwwo. Nuŋ taŋ baadaŋ n'a dihe n'un ti'n tusse aa ôsso ti tussiyo innitú adda kambartú, wo de kūn ki dihe ye.

³⁵ Injino maŋ boygun Raa y'un di y'oola. Wo kun ollo n'un di rooto, nuŋ kun ki n' wolla ye baa, bini a t'ida onniyo ere kun di roota: "Beeko Raa ti koona a ekki wede ettiyo ti suma Galmeega Raa*."»

14

Eliyo beeko a wede k'eeni

¹ Onniyo soo ere ki puukiyo Yawudiyagi maŋ, Isa y'a t'iide ombo di wede soo ti diine deero Pariziyen. Kane dɔŋ a sirpa gen, ersadaŋ a tukk'Isa tak.

² Aame geŋ i d'ede wedusu tuddí t'iiziga, y'a t'ihira a faana yode.

³ Isa y'a t'ihina bizí, y'a tunde kane dɔŋ suuniyo k'oogoro ti Pariziyen, y'ede: «To oogiradiŋ tiŋ urzi t'ele kunuŋ, ti k'ele ye ko, k'eliyo beeko a wedusu a onniyo ere ki puukiyadiŋ te?»

⁴ Wo a onamí geŋ kane an d'inniga d̄eddekk. Injino maŋ wede geŋ Isa y'a yi

* 13:35 13.35 Kun wollo adda mattup ki Soom 118.26.

butte, yi-d'ele beeko wo y'a-y'igibe ki boozí.

⁵ Saŋ y'an di ruute, y'ede: «Ti diinaguŋ ej wee wee, aame i-d'ede ulo ise buru yi t'iire adda k'osso a onniyo ere ki puukiyadiŋ manj, y'a k'ette, t'adda k'osso y'a ki y'adse ye me? Eyye, kesiko y'a-t'adse!»

⁶ Wo a onamí geŋ, kane an di roote munda an ki suune ye.

Beeriyo k'ume konso adda tarndaape

⁷ Isa yi wulle'ŋ dɔŋ an'ni waaku k'ombo'ŋ, an beeriyo omagi konsito dɔŋ majjandani. Inokino y'an di ruute a kane pay geŋ t'ono ombide enŋo, y'ede:

⁸ «Aame wenda yi ki wiike a tarndaape ki seedu manj, k'etta ki koona ume wede suma a jiire ye. Koo ise an wiiko wede goole i jiire kee y'a-koona manj,

⁹ wo wede unni wiike kee ti yode geŋ, y'a etto y'a di roota, y'a t'eesa: "Ume ej ki t'oozo, ki oolo a yode enŋo." Inokino k'a t'ooziga ti sukiyagi, k'etta k'a-kooney a ume k'ita.

¹⁰ Ki too manj an ki wiiko geŋ, k'odo ki-koonoy a ume k'ita, inokino aame wede i ki wiiko y'iina manj, yoŋ y'a di roota, y'a t'eesa: "Lanze ki nunj, kee ki t'oozigi, ki-koona a ume ki d'aana a ise majjaane kino." Inokino manj a kee a di t'isa suma a d'aana kane dɔŋ pay ooma ti kee kanj soo geŋ me.

¹¹ Derec, wede tuuku tuddí yi ti-koliyo manj, Raa y'a y'isa neŋku, wo wede tuddí yi ti-t'isiyo neŋko manj, Raa y'a y'isa goole.»

Waaku dɔŋ an k'ede munda ye

¹² Isa yi di ruute sey a wede i y' wiike geŋ, y'ede: «Aame ki dehu ki waake duwo an d'oomi di kee, ise a peedo t'ize diine, ise a peedo t'ette k'ooriyo tonj manj, ki waake lanziyagá ye, zembadá ye, taasiyagá ye wo dɔŋ bey a ita waayadá ye, kono kane geŋno tonj saŋ an gi di waaka kay, inokino ombadá aakede an a-ti gime.

¹³ Wo ki too manj, aame ki waake duwo a tarndaape di kee manj, ki waako dɔŋ an k'ede munda ye, dɔŋ kesiyaganj soo soo, dɔŋ jekese wo dɔŋ konjzayi.

¹⁴ Geŋ kee ulbá aasa uŋse, kono kane an k'ede munda an a-ki ti y' kima ye. Inokino a di ti y' kima Raa, a onniyo ere dɔŋ ki diine a d'aanadí an ti bildä manj.»

Ono ombide a tukki tarndaape goole (Matiye 22.1-10)

¹⁵ Wede soo ti diine dɔŋ an ti guune ombo, y'illiga ono dɔŋ Isa yi ruute genno manj, yi di ruute, y'ede: «Üŋsuwo a wede i kooney ombo adda Moziko Raa.»

¹⁶ Wo Isa yi di ruute t'ono ombide enŋo, y'ede: «Onniyo soo wedusu yi d'ize ombo baadaŋ, manj yi wiike dɔŋ baadaŋ.»

¹⁷ Aame ombo ettú t'íide maŋ, wede boy y'a igibe wede naabadí kono y'an di kizo a dōn yi'ni wiike. Wede gen y'iide'ŋ, y'a ruute, y'ede: "Kun'di, ombo ettú t'íide baa."

¹⁸ Inokino maŋ kane dōn pay yi wiike gen, wede soŋ yi-t'isiyo tambobino tambobino. Wede ki poone yi di ruute a wede naabo, y'ede: "Nuŋ ni iwila doome, i dehu n'a ette n'a ti y' wollo do. Kee k'o t'isi tambobino."

¹⁹ Wede doolo yi di ruute, y'ede: "Nuŋ ni iwila bunjari koomat ki naabo sire sire, wo n'ette n'a ti'n naamey. Kee k'o t'isi tambobino."

²⁰ Wede doolo sey yi di ruute, y'ede: "Nuŋ aŋkenŋo ni ziidä erewo ni morbiyo, kono k'inokino ni k'aane ettiyo ye me."

²¹ Wede naabo gen y'a-gime k'ume galmeegi, y'iide'ŋ yi di t'íide taaya a onaman gen me. Aame gen wede boy yi di gulkewe wo yi di ruute a wede naabadí, y'ede: "K'okko kesiko k'omagi dōn duwo ge lekkiyo, k'adda k'urziyagi dōn adda geeger, ki waaki kane dōn an k'ede munda ye, dōn kesiyagan soo soo, dōn konzayi wo dōn jekese, k'an d'an t'edi kenŋo."

²² San maŋ wede naabo gen y'a-gimo k'ume galmeegi, yi di ruute, y'ede: "Galmee'ki nuŋ, naabo ere k'o ruute n'aase ni-t'izo, wo ume ede sey."

²³ Inokino maŋ wede

boy yi di ruute a wede naabadí, y'ede: "K'okko sey ki urziyagi dombi, k'adda jinendani, wo dōn ki t'ooney a d̄aanadá gen, t'urzi tuuku ton ki ti'n waaki an t'edi k'adda boy kono boozó a ôone.

²⁴ Gen kun ollo, n'un di rooto, kane dōn ni wiike ki poone gen, wenda soo ton i k'ooma ye ombadó te."»

*Urzi daaniya k'Isa
(Matiye 16.24-28; Markus 8.34-9.1)*

²⁵ Dōn duuru baadan an daaniya Isa, maŋ y'a-gime ki tuddan wo y'an di ruute, y'ede:

²⁶ «Aame wede yi ni daane maŋ, i dehu nun y'a ni geyye a ceere meegí, meedí, eddí, innizí, zembadí kuuli erayi, wo tuddí batum ton maŋ. Para maŋ yi k'aane yi ki t'ise sanallusizó ye.

²⁷ Wede tuuku yi k'iyya y'a ki t'inda kono nuuno wo y'a ki n' daane ye maŋ, yon gen yi k'aane yi ki t'ise sanallusizó ye.

²⁸ Inokino aame wede ti diinaguŋ yi dehu y'a ooziga boy sohuru man, ki poone y'a-koone y'a-kize soŋko ki suldi dōn pay y'owilta, wo y'a wolle aame soŋkadí i-t'ida tōwwo boy maŋ.

²⁹ Wo de aame yi-zipa ita d̄anjal wo boy y'a ki ti y'iida ye maŋ, dōn pay i wolla gen an di y' t'okka maade,

³⁰ an t'eesa: "Wede en yi-t'iise oozige boy minj naabadí y'a-ki ti dinge ye."

³¹ İnjino kay, aame mozigo yi dehu y'ette deyyiso mozigo bakadí wede ettiyo ti asigiryagi dupu ada sire genj, ki poone y'a-koone y'a wolle toogadí, aame y'aane deyyiso ti asigiryagi dupu koomat genno maŋ.

³² Aame yi k'aane ye maŋ, yi-t'igibe dəŋ zina ki tukki mozigo bakadí ki poone yon botto dokki genj, y'a ti y'tondo toose t'a koone dinayaj.»

³³ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Genj iŋkino kay, i dehu wede tuuku ti diinaguŋ suldi dəŋ pay i-d'ede'ŋ, y'an ooli. Para maŋ yi k'aane yi ki t'ise sanallusizó ye.»

Sumade dəŋ daa k'uŋsuwadaŋ

(Matiye 5.13; Markus 9.50)

³⁴ «Kane sumade'ŋ munda wede beehiye, wo de aame sumade uŋsuwadaŋ i t'ize umbo maŋ, kaŋ mummino k'an ise uŋse sey me?»

³⁵ Kane genj i k'ise beehiye ki ruumiyo siido ye, ise ki guuru tonj i k'ise ye, iŋkino kane genj ki sebbiyo mendanj a disse. Wede i-d'ede kuwwa k'ollige maŋ, y'ollo koduwo!»

15

Ono ombide a tukki damu gi digge
(Matiye 18.12-14)

¹ Doŋ seddu jibaaye ti dəŋ k'oldiko doolo, kane pay an aa d'iide ki sirpa k'Isa kono an di y'olliga.

² Kane Pariziyen ti dəŋ suuniyo k'oogoro an d'orbe sunni sunni a tukk'Isa, an'de: «Wede en dəŋ k'oldiko yi di'n seedu bey sire wo yi d'ombo ti kane.»

³ İnjino maŋ Isa y'an d'iise tōwwo taaya t'ono ombide eŋno, y'ede:

⁴ «Aame wede soo ti diinaguŋ i-d'ede dambami meeda wo ere soo t'a digge maŋ, ki kotto dəŋ ada gessat makumu gessat genj yi d'ooli adda baldfa, y'a-kime dehutu ki ere i digge, bini y'a ti t'oono.»

⁵ Wo aame yi t'uuno maŋ, yon ulbí uŋse baadaŋ, y'a t'ambo a dannayí,

⁶ y'a t'aahe boy, saŋ y'a waake lanziyagí ti dəŋ k'ita waayadí, wo y'an di roote, y'a t'eese: "Kun iso uŋsuwo ti nuuno, kono nuŋ damuzó wede i digge ni y'uuno baa!"

⁷ Kun ollo, n'un di rooto, genj iŋkino kay aasa uŋsuwo baadaŋ a kane dəŋ a kandaane, kono wede k'oldiko soo yi-gime ti lekkiyadí ere oldo gette. Uŋsuwo ere a tukki wede soo gette, a ceera ere a tukki dəŋ ada gessat makumu gessat kane ki dīne wo an ti gime lekkiyadaŋ genno.»

Ono ombide a tukki tamma i digge

⁸ «Wo kun ollo sey, i d'ede erewo soo iŋkino tammiyagutú koomat wo soo i di

t'iire manj, gen ki kotto tod' t'a modse pitilatú, binditú t'a rooke, t'a dehite boolo boolon bini t'a ti t'oone.

⁹ Wo aame ti t'uune manj, t'a waake lanziyagutú ti doŋ k'ita waayatú, t'an di roote, t'a t'eese: "Kun iso unsuwo ti nuuno, kono nuŋ tammadó ere i digge ni t'uune baa."

¹⁰ Kun ollo, n'un di rooto, gen iŋkino kay aasa unsuwo baadan a diine maaleekiyagi doŋ ki Raa, kono ki wede k'oldiko soo yi ti kama ti lekkiyadí ere oldo gette.»

Ono ombide a tukki ulo gi digge

¹¹ Isa y'a ruute sey, y'ede: «I d'ede wede soo iŋkino iŋnizí kuuli sire.

¹² Onniyo soo, ulo wede ḡenku yi di ruute a meegí, y'ede: "Baaba, kee k'o eli aggadó ere saŋ ni t'oona t'adda laalayá geŋno." Iŋkino manj meegan y'an di diikida laalayá a iŋnizí sire geŋno.

¹³ Onniyo miibi k'ita manj, yo ulo wede ḡenku gen aggadí y'a t'iwilte pay wo y'a ziifa sonko, y'a iŋgile ki siido ere dokki. A ummey gen yi-t'iide adda lekkiyo ere k'arbutu, iŋkino maaladí pay y'a t'irbe.

¹⁴ Aame maaladí pay yi ti dingen manj, i d'ize mosogo baadan adda siido gette, wo yon mundsa a beezi umbo.

¹⁵ Aame gen y'a t'iide naabo di wede soo ki doŋ siido gettiyo, wo yo

wede gen y'a y'igibe k'adda doomizí elso kinzir.

¹⁶ Ulo gen y'a dihe yi d'aadi iŋni boriyo doŋ an sebbiso a kinzir, wo wenda soo ton i di t'ele umbo.

¹⁷ Iŋkino manj a lekkiyadí gette yi d'elkiso adda k'addí, y'ede: "Doŋ naabo meegó baadaŋ, an d'ombo i di'n palfa! Wo nuŋ a enŋo n'unto ki mosogo!"

¹⁸ N'a-kima di meegó wo ni di rootey, n'a t'eesey: Baaba, ni t'ize oldiko a Raa wo a kee.

¹⁹ Ni k'iidé k'a ki n' wolle aa ulá ye baa, iŋkino ki n'iso aa wede soo ti diine doŋ naabadá."

²⁰ Manj y'a t'iiziga, y'a-gime k'ume meegí.

Aame ulo yo dokki boolon ti boy gen, meegí y'a yi wulle, wo i di t'ize sommagi baadaŋ. Y'a ukke okkimayí, y'iide'ŋ y'a yi ziifa yop.

²¹ Iŋkino manj ulo yi di ruute, y'ede: "Baaba, ni t'ize oldiko a Raa wo a kee. Ni ki t'iide k'a ki n' wolle aa ulá ye baa."

²² Wo meegí y'an di ruute a doŋ naabadí, y'ede: "Kesiko, kun ambi kalle wede goole majjaane a jiire wo kun i-t'osso a ulo me. Kun i t'eelo kokkide a yelsadí wo zoŋdí kun i-t'osso tobiyagi.

²³ Kun soodi ulo buru wede bokkide, kun t'ōodo, in d'ooma wo in d'isa tar-naape,

²⁴ kono ulo nuŋ kun woliyo eŋ, yon aa y'inda wo aŋkeŋ aa yi bilde, yon yi digge wo aŋkeŋ ni y'uune."

Maŋ an d'iise isiyo tarneaape.

²⁵ Aame geŋ ulo kabbadí yon a doome. A kamadí ti doome geŋ, aame y'iina goppoŋ ki boy maŋ, y'ollige tarkuuse k'otoro ti ommire.

²⁶ Maŋ yi wiike wede soo ti diine d'oŋ naabo, y'a yi tunde, y'ede: "De ize moo me?"

²⁷ Wede naabo yi di ruute, y'ede: "Geŋ leemadá aaho me, wo meegá yi d'iide ulo buru wede bokkide, kono ulí yi y'uune yi lekkiyo bee."

²⁸ Inokino maŋ ulo kabba yi di gulkuwe wo yi ki dehu k'adda boy yi k'ette ye. Meegí y'a t'ufdo yi di y'selliyo, y'ede: "Ulo ki nun, ki t'edi k'adda boy me."

²⁹ Wo ulo yi di'n gime ono meegí, y'ede: "K'ollo kay baaba, nuŋ ozzinagi baadaŋ n'a naabiya me, wo ŋuyyur kaŋ soo toŋ ni k'ize ye a munda wede k'o rootiyo me, wo a nuŋ gogguru soo daŋjal toŋ k'o k'ele ye, kono n'a t'ise uŋsuwo ti lanziyagó me.

³⁰ Wo a ulá wede enŋo kotto maŋ, yode wede maaladá pay y'a ti diggo y'a t'irbo ti erayi, aame y'iina maŋ a yode ki-d'iide ulo buru wede bokkide!"

³¹ Maŋ meegí yi di ruute, y'ede: "Ulo ki nun, kee daayum ti nuŋ wo suldi pay d'oŋ oo d'ede toŋ kane ki kee.

³² Wo geŋ i dehu kine in d'ise tarneaape wo in d'ise uŋsuwo, kono leemadá en yon aa y'inda wo ankeŋ aa yi bildə, yon yi digge wo

ankeŋ ni y'uune."»

16

Ono ombide a tukki wede yeeriyo metike

¹ Saŋ Isa y'an di ruute a sanalliyagí, y'ede: «I d'ede wede laale soo inokino, yon i-d'ede wedusu yi di yeeriyo laalayí. Wede laale geŋ d'fuwo an i d'iido ti rabila, kono wede yeeriyo yi-ti y'daggiya laalayí me.

² Maŋ wede laale y'a wiike wede yeeriyo wo yi di ruute, y'ede: "Kee n'illiga naabadá ere k'isiyo te, k'o t'ōodi taaya a urzi naabadá, kono ki ki yeera ye baa laalayó me."

³ Inokino maŋ wede yeeriyo y'a ruute t'adda k'addí, y'ede: "Nun eŋ n'aasa mummino, t'ume naabo yeeriyo galmeegó yi-ti'n addsiya geŋ me? Ki derku nuŋ toogadó umbo, wo k'ahultu a nuŋ sukiyagi.

⁴ Geŋ ni suune munda wede n'a isa me. Inokino aame t'ume naabo yeeriyo yi n'ufda maŋ, d'oŋ ede an di n' seefda di kane me."

⁵ Inokino maŋ kane d'oŋ i zidde seeyagi ki galmeegí, y'a ti'n wiiko soo soo. Yi di ruute a wede ki poone, y'ede: "Kee ginno seezá miibi ki-t'ela a galmeegó me?"

⁶ Yon yi di'n gime onamí, y'ede: "Bongali ada sire k'egey k'inŋni k'olibiye." Wede yeeriyo yi di ruute, y'ede: "Mattup ki seezá ettiyo, kesiko ki koona ki raanja bongali koomat."

⁷ Saŋ yi di ruute a wede doolo, y'ede: "Wo kee me, seezá miibi ki t'ela me?" Yon yi di'n gime onamí, y'ede: "Suwal meeda pide ki geme." Wede yeeriyo yi di ruute, y'ede: "Mattup ki seezá ettiyo, ki raanja suwal meeda ado."

⁸ Wo yo galmeega y'a y'imme wede yeeriyo wede ki diine ye geŋ me, kono y'ize'ŋ metiŋko. İnkino maŋ kane dəŋ duniya a urzi lekkiyo ere ti tuddaŋ gette, kane mentikagi an jiire kane dəŋ ki Raa toorayí a eedəŋ.»

⁹ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Wo kun ollo, nuŋ n'un di rooto, kun soddo laŋziyagi ti laale wede kun ooniyo t'urzi wede ki diine ye geŋ me. İnkino onniyo soo yo laale geŋ ti beyguŋ yi dikkä maŋ, kane laŋziyagi an un di'n seedey adda boydi dəŋ duwo an di lekkey ki daayum.

¹⁰ Wede a naabo ere ḡenjko booloŋ yi ti seedu zakidi geŋ, a naabo ere meeda ton duwo an zaape addaŋ a yode kay. Wo wede a naabo ere ḡenjko booloŋ yi ki ti seedu zakidi ye geŋ, a naabo ere meeda ton duwo an ki zaape addaŋ a yode ye kay.

¹¹ İnkino maŋ, aame kune a laale wede kun ooniyo t'urzi wede ki diine ye eŋ, kun ki y' ziida zakidi ye maŋ, Raa ton yi k'aane y'un ki t'ele a beyguŋ ye laale wede ki kotto me.

¹² Wo aame a laale wede ki kune ye kun ki y' ziida

zakidi ye maŋ, Raa ton y'un ki t'ele y'e laale wede ki kune me.

¹³ Wede naabo soo ton umbo a aane a naabe ti gallmaawi sire me, ise maŋ soŋ y'a y'olmida wo y'a-geyye soo me, wo ise maŋ y'a di kette ti wede soo me wo soŋ y'a yi kiigira. Kun k'aane kun ki ti daane ye, urzi Raa wo urzi soŋko sirwaŋ pay me.»

Urzi Moziko Raa

¹⁴ Aame kane Pariziyen an illiga ono dəŋ pay Isa yi ruutite genŋo maŋ, an di y' koobiyo kono kane soŋko an ti geyyiso.

¹⁵ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kune a ḡaana ḡuwo kun ti t'isiyo tudduguŋ aa dəŋ ki diine, wo Raa adduguŋ yi'ni suune, kono munda wede ḡuwo an yi wolliyo goole geŋ, Raa yi y'azzuru a ḡaanadí me.

¹⁶ Ono dəŋ an riŋe ti kaaga adda mattup k'oogoro Muusa ti dəŋ ki nebiyagi geŋ, urzizaŋ a iide bini aaniya Zaŋ Batis. T'ume geŋ an di kazita Rabila Maŋjaanawa ki Moziko Raa, wo wede tuuku ton yi d'eliyo gotono kono yi-t'ette k'adda.

¹⁷ Wo kun ollo koduwo, ooŋe a kandaane ti siido an t'eŋgile me, wo ooŋe baadaŋ sey a arku raaniya soo wede ḡenjku a jiire k'oogoro ette y'a dagge me.

¹⁸ Wede tuuku eddí yi ti biira wo y'a ziida erewo ti doolo maŋ, Raa yi y' wolliyo yon wede i moone t'ere

bakadí. Wo wede yi ziida erewo ere kulatú yi ti-biire manj, Raa yi y' wolliyo yon wede i moone t'ere bakadí.»

Ono ombide a tukki wede laale kane ti Lazar

¹⁹ Sañ manj Isa y'an d'iide taaya, y'ede: «I d'ede wede laale soo inkino kallagi y'ossiyo ki ramica zooyatú ooñe, daayum yi lekkiyo togos adda k'unsuwo wo daayum yi d'isiyo ombo baadan aa ki tarneaape, duwo an d'ombo.

²⁰ I d'ede wedusu i-k'ede munda ye sundí Lazar, tuddí kundayi risimik kanj moone a biza bumbu ki wede laale genño.

²¹ Yon y'a dihe y'a oomi ombo ere i soldsite t'ekki taabul ki wede laale genño ton umbo, wo de kane gahiti ton an d'ettiyo an di daldutu kundayzí.

²² Wede i-k'ede munda ye y'inda manj, maaleekiyagi an t'umbe undí ki sirpa k'Ibirayim. Sañ wede laale ton y'a inda, an t'ittiba.

²³ Wo kanj unde y'a t'iide k'adda diine donj unto, wo a ume genj yi dabirsa baadan. Manj y'a umbe edayí k'awwa, y'a wulle ti dokki Ibirayim wo Lazar a sirpadí.

²⁴ Inkino y'a idili, y'ede: "Ibirayim mee'ki nunj, k'iso adde kodfuwo a nunj, k'agibi Lazar yi d'onko ahu a biza yilsadí, y'o di zozza a bizó, ilzó a t'orsa kono ni dabirsa baadan adda k'uwwo ette."

²⁵ Wo Ibirayim yi di ruute, y'ede: "Ulo ki nunj, ki suune aame kee adda duniya lekkiyadá ki tuuze tuuziyo, wo Lazar y'uune dabar baadan. Wo ankenj Raa yi ti y' zille a enno me, wo kee ki-t'iide adda dabar baadí.

²⁶ Wo sonj i d'ede olde sohuru wo goole aa buldume a diine kune ti kaye me. Inkino manj doñ i dehu ette t'enñø k'ume kune, an k'aane ye, wo doñ t'ume kune an dehu an d'etto k'ume kaye, an k'aane ye."

²⁷ Wede laale y'a ruute, y'ede: "Inkino manj mee'ki nunj, ki wolto sommagó k'agiba Lazar ki boy meegó,

²⁸ kono oo d'ede zemba paat, y'a ette y'an di tookey kuudan, kono kane ton an ki d'etto k'ume dabar enno ye."

²⁹ Ibirayim yi di ruute, y'ede: "Zembadá an d'ede mattup k'oogoro Muusa ti doñ ki nebiyagi, onamanj an'n olligey."

³⁰ Wede laale yi di ruute, y'ede: "Genj i k'üide ye Ibirayim mee'ki nunj, wo aame wede ti diine doñ unto y'iida y'an uuney manj, aame genj an di-kimey lekkiyadan."

³¹ Wo Ibirayim yi di ruute, y'ede: "Aame mattup k'oogoro Muusa ti doñ ki nebiyagi, onamanj an ki dihe an k'olliga ye manj, ki kotto kane an k'ambe ye aame wede ti diine doñ unto y'a balde y'a ette ton manj."»

17

Urzi k'oldiko ti tambobino
(Matiye 18.6-7; Markus 9.42)

¹ Isa y'an di ruute a sanal-liyagi, y'ede: «Derec, kane suldi daayum ede don i-t'eliyo duwo adda k'oldiko me, wo de dabar a yode wede i t'eliyo bakadí adda k'oldfiko.

² A wede inkino genj, dabar ere an i di kette assa meeda a golladí an ti y' sedde adda bar gette, soodo sey ti ere yi t'ooney a d'aana Raa te, aame yi t'eliyo adda k'oldiko wede soo ti diine kane d'onj tasse a urzi zaapu k'adde a nuuno manj.

³ Kun kona mentikagi!

Aame leemadá yi t'iza oldiko a kee manj, k'odo ki y'oonoy, ki rootoy munda wede y'a ize genj ti golla ere tasse, wo aame yi-k'illigey oldikadí yi ti zuuney yi-gimey lekkiyadí manj, k'ooyo ki t'iso tambobino te.

⁴ Wo aame leemadá yi t'iza oldiko a kee wo sañ y'a iido ki tuddá, y'a t'eese: "Leema ki nuñ, nuñ oldikadó ni ti zuune n'a-kime lekkiyadó", inkino inkino adda k'onñu tanj sarat toñ manj, k'ooyo ki t'iso tambobino te.»

Zaapu k'adde a Isa

⁵ Doñ zina Galmeega an i di ruute, an'de: «Zaapu k'addey a kee baata, k'ayni noogi t'a t'ihira.»

⁶ Galmeega y'a ruute, y'ede: «Ki kotto, aame kune zaapu k'addugun a

nuñ t'aase ḥenko aa ulo k'undumu sundí mutard toñ manj, kun aane kun i di roote a undumu ej, kun t'eese: "T'umayá ej ki-deeto ki koonoy adda bar", ki kotto y'a olliga onamguñ, y'a-deete.»

Naabo ere in d'ise

⁷ «Kun ollo, aakede wede soo ti diinagun i-d'ede wede naabo yi derku ise y'elso moodse koo manj. Aame yi wulle wede naabo y'aahiya ti doome manj, ki kotto yi-ki roote ye: "Kesiko k'okki ki-koona ombo me."»

⁸ Ki too manj yi di roote, y'a t'eese: "K'o isi ombo, wo kallagá k'a booyo kit'tossi d'onj ti doolo, ombo k'o d'eli, k'o d'eeli sobo koore ni t'iima wo n'aa t'iiba manj. Sañ a kaabadá kee k'a ooma wo k'a siba kollo."

⁹ Wede genj yi roota dey koduwo a wede naabadi, a naabo ere yi ruute y'aase, yi t'ize gette? Aha, yi-ki roota ye koduwo me.

¹⁰ Geñ ki kune toñ inkino: Aame naabaguñ ere an un ruute kun ti t'ize pay manj, kun rooto kun'de: "Kaye d'onj naabo ay k'ede urzi duwo an ay ki roote koduwo ye, ay ize munda wede an ay ruute ay d'ise danñjal."»

Eliyo beeko a d'onj bitide kane koomat

¹¹ Aame Isa yo a urzi y'ette ki Zeruzalem genj, y'a ucfde ti diine siido Samari kane ti Galile.

¹² A ettiyadí k'adda k'ille soo inkino gette, d'onj bitide

koomat an t'iide an a di y' t'ikkimo. Kane an t'ihirte ti dokki*

¹³ wo an d'iise dollite, an'de: «Isa, kee wede dooy-isadey, k'iso adde koduwo a kaye.»

¹⁴ Isa y'anni wulle wo y'an di ruute, y'ede: «Kun'do, tuddugun kun an ti kazoy a d'oñ sedseke[†].» Aame an'te k'ume d'oñ sedseke botto gen, a urzi bitisayan a ɻukkide an t'ize kamileñ.

¹⁵ Wede soo ti diinayan yi wulle y'uune bee mañ, y'agine k'ume k'Isa, yi-tamma Raa ti golla awwa.

¹⁶ Y'iide'ñ y'a dikke a zoñ k'Isa, y'a t'uttile zumayí a siido, wo y'a ruute koduwo a Isa. Wo yo wede gen Samariten.

¹⁷ İnjino Isa y'a ruute, y'ede: «Kane koomat gen an ki t'ize kamileñ ye ko? Wo kane d'oñ gessat uune bee too me?»

¹⁸ Wenda a elke y'a-kimo y'a t'imme Raa umbo daa ki torgusu enñyo ye man?»

¹⁹ Mañ Isa yi di ruute, y'ede: «Ki t'oozo, k'ençilo. Kono kee ki ziipe addá a nun gen, k'utte.»

Aaniya ki Moziko Raa

²⁰ Onniyo soo kane Pariziyen an di tunde Isa, an'de: «Woogo Moziko Raa t'aana me?» Yon y'an di'n gime onamañ, y'ede:

«Aaniya Moziko Raa, tod'te urzi wede aa munda kun gi di wolla t'ersaguñ ye.

²¹ Duwo an ki roota ye: «Kun wollo tod'te a enñyo!», ise «Tod'te a ummey me!» Derec kun suuno, Moziko Raa tod'te a diinagun.»

²² İnjino mañ Isa y'an di ruute a sanalliyagi, y'ede: «San onniyo t'aana ere kun di deha kun ti n' wolle onniyo soo toñ mañ, nuñ wede an n'ehe aa ulo wede ej me, wo umbo kun ki n' wolla ye.

²³ Aame gen duwo an un di roota, an t'eesa: «Kun wollo yon a enñyo!», ise «Yon a ummey!» Wō kune kun'ta ye, kun t'okkita ye.

²⁴ Wo aa kun wolliyo mizzi y'omile bididi i-ti tooriyo kandaane pay gen, onniyo ki nuñ wede an n'ehe aa ulo wede enñyo ton, t'aasa injino kay.

²⁵ Wo de ki poone i dehu n'a dabire baadañ wo d'oñ anjkenñyo ej an di n' kiigira.

²⁶ Munda wede ize ti kaaga a ozzinagi d'oñ ki Nowe gen, a onniytagi d'oñ ki nuñ wede an n'ehe aa ulo wede enñyo ton, aasa injino kay.

²⁷ Duwo an d'ombo, an sobo, an seddu ti tuddañ bini onniyo ere Nowe yi-t'iide adda tooko ere meeda a jiire. Mañ mizzi goole y'a guppe, ahu an t'iimi siido,

* **17:12 17.12 An t'ihirte ti dokki:** Kane d'oñ bitide gen an t'ihirte ti dokki kono di kane Yawudiyagi, duwo an'ni wolliyo kane d'oñ bitide gen d'oñ kamileñ ye a daana Raa me. İnjino mañ an k'ede urzi an ki d'ette ki sirpa duwo ye. Kun wollo adda mattup ki Lebitik 13.45-46. † **17:14 17.14** Kun wollo adda mattup ki Lebitik 14.2-3.

injokino duwo geñ pay an t'inda adda k'ahu‡.

²⁸ Wo soñ munda wede izé a ozzinagi Lot gen a aana injokino kay: duwo geñ an d'ombo, an soñ, an d'owilte, an t'owilte, an d'aatiya wo an d'ossige boydi.

²⁹ Wo a onniyo ere Lot yi t'ufde ti geeger Sodom mañ, Raa ti kandaane y'a guppe ubali k'uwwo ti moono ki su-upire, an t'iide duwo pay§.

³⁰ Geñ aasa injokino kay a onniyo ere nuñ wede an n'ehe aa ulo wede en, ni kiza tuddó geñ me.

³¹ A onniyo gette, wede y'a ti gili yi-guune t'ekki dangayadí* wo suldfizi yi iili adda mañ, yi-deego sokiyo ye, yi t'ombo. Injokino kay wede yon adda doome mañ, yi kima ki boozí ye.

³² Kun elko a taaya k'ere Lot†.

³³ Wede yi diha boohiyo tuddí k'aggadí mañ, y'a ti dagga, wo wede y'iila tuddí kono nuuno mañ, y'a t'utta.

³⁴ Kun ollo, n'un di rooto, a diddo gettiyo batum doñ sire an moone ongalzañ soo, wede soo an di y'amba wo wede soñ an di y'oola.

³⁵ Erayi sire an massu kan soo, ere soo an ti t'amba wo ere soo an di t'oola.

³⁶ Kuuli sire kane adda doome soo, wede soo an di

y'amba wo wede soñ an di y'oola.»

³⁷ Injokino mañ kane sanal-liyagi an di y' tunde, an'de: «Galmeegey, a ume too me aasa me?» Wo yon y'an di ruute, y'ede: «A ume wede nuune yi t'udiga geñ, zumbi ton ti t'ogiya angenño.»

18

Ono ombide a tukki man-daaayawa ti wede booro

¹ Isa yi dehu y'an di kize a sanalliyagi kono an di tonde Raa daayum an ki t'orme ye. Injokino y'an di rootiyo t'urzi k'ono ombide enño,

² y'ede: «Adda geeger soo i d'ede wede cekkiyo booro, yon yi k'orgiso a Raa ye wo yi k'ottilso a wenda ye.

³ Wo adda geeger gette i d'ede mandaayawa soo injokino, ti d'ettiyo daayum ki tukki yode geñ me, ti d'eesiyo: “Kee k'ay t'isi booradey ti wede k'olmidayó me.”

⁴ Injokino aaze onniytagi baadañ wede geñ yi ki dehu yi-k'ise booratú ye. Wo sanj y'a ruute adda k'addí, y'ede: “Derek, nuñ a Raa nik'orgiso ye, wo a wenda soo ton ni-k'ottilso ye.

⁵ Wo to mandaayawa ette nuñ ti ti n'ormiyo, injokino booratú ni di t'ise, para man

‡ 17:27 17.27 Taaya ki Nowe k'a ti t'oone adda mattup ki Zenez 6.9-7.24.

§ 17:29 17.29 Taaya ki Lot k'a ti t'oone adda mattup ki Zenez 19.24-25.

* 17:31 17.31 **Yi-guune t'ekki dangay:** I-kaza a siido k'Izirayel geñ duwo dangaydayzañ geñ awhizan patal kono a ume munø an a di koliyo t'eego, an di lekkiyo wo an d'isiyo naabadañ. † 17:32 17.32 Kun wollo adda mattup ki Zenez 19.26.

ti koddfime baadaŋ t'o ti kossa eedó."»

⁶ Saŋ Galmeega y'a ruute sey, y'ede: «Kun ollo koduwo ono ki wede dekkiyo booro wede ki diine ye yi rootiyo.

⁷ Wo yo Raa booro ki doŋ yi biire, yi ki ti dekke ye ko aame kane an i móolo onŋu wo didſo maŋ? Ki noogiyadaŋ y'a-t'ōsse ko?

⁸ Kun ollo, n'un di rooto, kesiko booradaŋ y'an ti-dekke. Wo nun wede an n'ehe aa ulo wede en, aame ni-kimo geŋ, n'iido duwo ni-t'ona d'ey ko doŋ i ziipe addaŋ a nuŋ a siido me?»

Pariziyeŋ ti wede sedſu jibaaye

⁹ I d'ede duwo ongoŋ an elkiyo kane doŋ ki diine a daana Raa, wo an di koogire doŋ ongoŋ pay. Inokino maŋ Isa yi rootiyo ono ombide sey a tukki kane genŋo, y'ede:

¹⁰ «I d'ede doŋ sire inokino an t'iide tondiyo Raa k'adda booro Boy Raa. Kane geŋ wede soŋ Pariziyeŋ, soŋ wede sedſu jibaaye.

¹¹ Yo Pariziyeŋ geŋ y'a t'ihira yi tondiyo Raa t'adda k'addí, y'ede: «Eyye Raa ki nuŋ, n'a di roote koduwo kono nuŋ aa doŋ ongo ye, kane doŋ k'oogire, doŋ ki diine ye, doŋ i moonite t'erayi ise ti kuuli k'eebanj, wo soŋ nuŋ aa wede sedſu jibaaye enŋo ye.

¹² Adda suuk ni lekkiyo onniyo sire daa k'ombo, ni d'eliyo zakka a Raa ki

suldfizó doŋ pay n'ooniyo me.»

¹³ Yo wede sedſu jibaaye'ŋ y'a t'ihira dokki, edayí k'awwa ki kandaane ton yi ki dehu yi k'ambe ye, wo y'a-t'ifi beydí a giggirí, y'a ruute, y'ede: «Eyye Raa ki nuŋ, ki wollo sommagi ki nuŋ wede k'oldfiko enŋo.»

¹⁴ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Kun ollo, n'un di rooto, yo wede sedſu jibaaye'ŋ y'a aahe ki boozí, Raa y'a yi wulle yon ki diine, wo ki bakadí Raa y'a yi wulle yon ki diine ye. Derec, wede tuuku tuddí yi ti-koliyo maŋ, Raa y'a y'isa neŋku, wo de wede tuddí yi ti-t'isiyo neŋko maŋ, Raa y'a y'isa goole.»

Isa ti inŋni sunŋi

(Matiye 19.13-15; Markus 10.13-16)

¹⁵ Duwo an di ziko inŋni sunŋi a Isa kono y'an ði zaape beezi a eedaŋ. Kane sanalliyagi an wulle inokino maŋ, an ki dehu ye, an di'n eddisito duwo geŋ me.

¹⁶ Wo de Isa y'a ele urzi kono inŋni an i-d'ette sirpadí, wo y'a ruute, y'ede: «Kun oolo inŋni ej an d'etto ki tuddó, kun ti'n eegire ye, kono Moziko Raa tod'te ki doŋ i deeyiso aa kane kino.

¹⁷ Derec inokino wo n'un di rooto: Wede tuuku Moziko Raa yi ki ti seedu aa yi seedu ulo neŋku ye maŋ, yi ki t'etta ye.»

Isa ti wede laale

(Matiye 19.16-30; Markus 10.17-31)

¹⁸ I d'ede wede iñkino id'ede gooliko y'a tunde Isa, y'ede: «Wede dooyisadey kee wede beehiye, n'aase moo me kono n'a t'oona lekkiyo ere ki daayum te?»

¹⁹ Isa yi di ruute, y'ede: «Ki moo me ki rootiyo nuñ wede beehiye me? Beehiye Raa soo ñaŋjal, wenda ti doolo umbo.

²⁰ Kee urziyagi k'oogoro ki'ni suune dñj an'de: Ki moone t'ere bakadá ise ti kule bakatú ulu, ki tówwo wedusu mirsi ulu, k'oogire ulu, ki rootiyo k'ono butte a tukki bakadá a ñaana booro ulu, wo ki elo suma a meegá ti meedá..»

²¹ Wede genj yi di'n gime onamí, y'ede: «Kane gen pay ni'ni seedu t'ume nuñ obulsu to..»

²² Aame Isa y'lliga iñkino mañ yi di ruute, y'ede: «Kee a ki biite munda soo sey: suldfi dñj a'dede'ñ ki t'owilttoy pay wo sonko k'an d'eloy a dñj an k'ede munda ye, iñkino k'a t'ooney laale wede ki kotto a kandaane. Sañ k'a t'edi wo k'a ni daana..»

²³ Aame wede genj y'lliga iñkino mañ, y'a t'ize sommagi dondonj kono yon laalayí baadañ.

²⁴ Isa yi wulle wede genj yi t'ize sommagi dondonj mañ, y'a ruute, y'ede: «Ki kotto oone baadañ a dñj maala an t'ettesy adda Moziko Raa te!

²⁵ Derec kun suune, oone a ziñzo ti-t'adde ti bulðo rip-pile me, wo genj oone baadañ

a ceere sey a wede laale yit'ettesy a Moziko Raa te.»

²⁶ Kane dñj i y'ollige an di ruute, an'de: «Iñkino mañ, geñ a utta wee wee?»

²⁷ Yo Isa y'an di'n gime onamanj, y'ede: «Munda wede ñuwo an k'aane ye geñ, a Raa i-k'oone ye, y'aane.»

²⁸ Mañ Piyer y'a ruute, y'ede: «Añkeñ k'ollo, kaye'ñ suldfizey pay ay d'iilo wo ay di daaniya kee.»

²⁹ Isa y'an di ruute, y'ede: «Derec iñkino wo n'un di rooto: Wede tuuku yi iila boozí, ise eddi, zembadí kuuli, maawí wo inñzí kono Moziko Raa mañ,

³⁰ a lekkiyo ere añkenño ette kane geñ y'anni t'oona baadañ a ceera, wo sañ mañ adda duniya ere ki ñaana y'a t'ooney lekkiyo ere ki daayum.»

*Ono k'Isa dñj k'aduwé a urzi k'untadí ti baldfiyadí
(Matiye 20.17-19; Markus 10.32-34)*

³¹ Isa y'a ti'n wiike sanal-liyagi kane koomat makumu sire ki sirpadí, wo y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo, in ti kili ki Zeruzalem wo a ummey suldfi pay dñj nebiyagi an riñe a tukki nuñ wede an n'ehe aa ulo wede ej, a't'ettesy baa.

³² Iñkino mañ nuñ ñuwo an di n' t'eley a bey dñj kane Yawudiyagi ye, an di n' t'okkey maade, an di n' kilditey wo an piſditey lee a tuddó.

³³ An di n' gorpipey ti marpa, saj an aa di n' t'idey, wo onniyo sire k'aduwe maŋ, Raa y'a ti n' baldey.»

³⁴ Wo kane sanalliyagi munda soo toŋ an ki zuune ye, ita k'ono gette an t'ize ombide, wo an ki zuune ye munda wede Isa yi rootiyo me.

Eliyo beeko a wede koosiyo a Zeriko

(Matiye 20.29-34; Markus 10.46-52)

³⁵ Onniyo soo Isa y'iiney goppoŋ ki geeger Zeriko maŋ, i d'ede wedusu koosiyo yi guune a biza k'urzi wo yi d'ahultu.

³⁶ Wede genj y'illiga tarkuuse ki doŋ duuru engile genno maŋ, y'anni tunde, y'ede: «De tarkuuse ki moo me?»

³⁷ Kane an i di ruute, an'de: «Genj Isa wede ti geeger Nazaret engile me.»

³⁸ Maŋ y'a iise dolle, y'ede: «Isa kee Wede ti biza bumbu Dawut, k'iso adde koduwo a nunj!»

³⁹ Kane doŋ i sooru ki daana an di y'eddisito kono y'a anniga, wo de yon y'a dolle i ceeriyo ki ceeriyo, yi d'eesiyo: «Kee Wede ti biza bumbu Dawut, k'iso adde koduwo a nunj, k'iso adde koduwo a nunj!»

⁴⁰ Isa y'a t'ihira, wo y'an di ruute, y'ede: «Wede genj kun oo ti y'arkidi.» Wo aame an i-ti y'irkido maŋ, Isa y'a yi tunde, y'ede:

⁴¹ «Kee ki dehu n'a-d'ise moo me?» Wede genj yi

di'n gime onamí, y'ede: «Galmeegey, ni dehu edayó a-t'ihina.»

⁴² Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Edayá a-t'ohon k'a wollo! Kono kee ki ziipe addá a nuuno genj, k'utte.»

⁴³ A kaamiki edayí a t'ihina, maŋ y'a diine Isa, yi tamma Raa. Kane doŋ duuru pay an wulle inkino maŋ, an tamma Raa kay.

19

Isa ti Zaase

¹ Isa yi t'iide adda geeger Zeriko, wo yi-doopida y'enjile ki daana.

² Maŋ a ume genj i d'iido wedusu sundí Zaase, yon goole doŋ sedsu jibaaye wo yon ki laale.

³ Yi dehutu urzi y'a ti y'wolle yo Isa miŋ wee wee, wo urzi y'a ti y'wolle umbo kono duwo baadaŋ an i-t'iigire, yon kupili.

⁴ Inkino maŋ y'a ukke ki daana, y'iide'ŋ y'a di gili ekk'undumu aa moote, kono Isa y'adda tiŋ genno, y'a ti y'wolla.

⁵ Aame Isa y'iiney a ume k'undumu genno maŋ, y'a umbe edayí k'awwa wo yi di ruute, y'ede: «Zaase, kesiko ki-deegi, anki ej i dehu n'a-deegey a di kee.»

⁶ Kesiko t'ekk'undumu Zaase yi-ti diigo, an d'aahe boozí wo y'a yi ziisa Isa t'ulbe unse.

⁷ Aame duwo an wulle inkino maŋ, kane pay an d'orbite sunni sunni ti tuddaŋ, an'de: «Kun wollo

wede ej, y'a d'iige a di wede k'oldfiko!»

⁸ Wo Zaase y'a d'iide k'ume Galmeega, yi di ruute, y'ede: «Kee k'ollo Galmee'ki nunj, laalayó n'a-dookida omagi sire, ume soo n'an didokkida ki waawiye a dōn an k'ede munda ye. Wo aame ni-t'umbe soŋko ki wenda daa k'urzutú tonj, ni-di t'ela t'a aagila tanj picse.»

⁹ Injino manj Isa y'a ruute a tukki Zaase, y'ede: «Aŋki ej dōn boy Zaase an uune uttiyo ere ki kotto, kono yode Zaase tonj ti biza bumbu k'Ibirayim*.

¹⁰ Derec, nunj wede an n'ehe aa ulo wede ej, n'iido'ŋ dehutu ki dōn i digge adda k'oldfikadaŋ wo n'an t'ele uttiyo.»

Ono ombide a tukki dōn naabo ado

(Matiye 25.14-30)

¹¹ A kane dōn illiga ono genj, Isa y'an di ruute ono ombide sey kono y'iina goppoj ti Zeruzalem, wo tonj kane an elkiyo Moziko Raa t'aana an di wolla a kaamiki genno.

¹² Injino manj y'a ruute, y'ede: «I d'ede wedusu injino ti biza bumbu wede goole, y'a ingile ki siido dokki ombo moziko, saŋ y'a-kimo.

¹³ Ki poone y'a engile genj, yi wiike dōn koomat ti diine dōn naabadí, wo y'an d'eele a wede soŋ tamma soo soo

ki dap ere zooyatú oone†, wo y'an di ruute, y'ede: "Kun di naabo eego, t'aa d'aagal bini kamadó."

¹⁴ Wo kane dōn siifadí an y'olmide, injino an d'igibe duwo k'itadí kono an di rootey, an t'eesey: "Kaye wede ej ay ki dehu y'a k'ise mozigayey ye."

¹⁵ Wo aame wede genj yi t'iimo moziko yi-gimo manj, y'anni wiike kane dōn naabadí dōn y'an dikki soŋko gette, kono y'a-wolle naabadan an aa uune t'eego moo me.

¹⁶ Wede ki poone y'a iina wo y'a ruute, y'ede: "Galmee'ki nunj, ti tamma ere k'o ele gette, n'aa d'uune a ïide tamma koomat ki dap."

¹⁷ Mozigo yi di ruute, y'ede: "Genj koduwo kee wede naabo beehiye, kee a naabo ere boolon gettiŋ k'a ti ziida zakidi, aŋkeŋ n'a-ki ti zaapo wede goole t'ekki geegiryagi koomat."

¹⁸ Wede ki sirwe y'a iina wo y'a ruute, y'ede: "Galmee'ki nunj, ti tamma ere k'o ele gette, n'aa d'uune a ïide tamma paat ki dap."

¹⁹ A yode genno tonj mozigo yi di ruute, y'ede: "Kee n'a-ki ti zaapo wede goole t'ekki geegiryagi paat."

²⁰ Wede ti doolo y'a iina, y'a ruute, y'ede: "Galmee'ki nunj, ettiyo tammadá ki dap te, nunj n'a-gitte a buude, n'a ziipe a teddfise.

* **19:9 19.9 Zaase tonj ti biza bumbu k'Ibirayim:** I-kaza yi ziipe addí a Raa aa ki Ibirayim. † **19:13 19.13 Aŋkeŋno tamma ki dap soo,** i-kaza dupu sire.

²¹ N'a orgiso kono kee wehini a naabo me, ki-t'ambu munda wede i ki ziipe kee ye, wo ki d'aydu a ume wede ki ki giira ye toŋ manj."

²² Maŋ mozigo yi di ruute, y'ede: "Kee wede naabo ulsu, n'a cekke booro a eedá ti ono dɔŋ udde ti bizá gen me. Ki suune nuŋ wehini a naabo me, munda wede i ki ziipe nuuno ye toŋ ni-t'ambu, wo ni d'aydu a ume wede ni ki giira ye manj."

²³ Inokino ki moo me sonkadó k'o gi di ziipe adda banki ye me, t'o d'aagila, a kamadó gen n'iido n'a-t'ambe ti jugulu."

²⁴ Maŋ y'an di ruute a kane dɔŋ a sirpadí gen, y'ede: "Tammadí ki dap te kun ti sooso, kun i elo a wede i-d'ede tamma koomat."

²⁵ Maŋ kane an di ruute, an'de: "Galmeegey, yoŋ i-d'ede baa tamma ki dap koomat te."

²⁶ Yoŋ y'a ruute, y'ede: "Kun ollo, n'un di rooto, a wede i-d'ede gen, an i-t'eela t'eego, wo ce a wede i-k'ede ye gen, mundazí wede boolonj y'elkiyo yi t'oona toŋ an i-t'amba.

²⁷ Wo dɔŋ kane adu ti nuŋ, an ki dihe n'a k'ise mozigayan ye gen, kun ti'n waaki kenno kun ti'n t'ida a daanadó."»

Isa y'aa t'ette ki Zeruzalem
(Matiye 21.1-11,15-17;

‡ 19:36 19.36 Kakkisa kallagi a urzi kono yi sooru eego gen, i-kaza yoŋ wede an'ni ottilso ſaadaŋ.

Markus 11.1-10; Zaŋ 12.12-16)

²⁸ Aame Isa y'a ti ruute inkino maŋ, y'an t'uugume a dɔŋ duuru kono y'a-kili ki Zeruzalem.

²⁹ Isa y'iiney gopponj t'illiyagi sundaj Betpaze wo Betani, a sirpa mokkolo ere an ti waaku mokkolo k'Inda k'Olibiye. A ume gen yi d'igibe dɔŋ sire ti diine sanalliyagí,

³⁰ wo y'an di ruute, y'ede: «Kun'do k'adda k'ille ere a daanaguŋ gettiyo. Kun iiney, aame gen kun t'ooney ulo buuru kettiyo, wenda kaŋ soo toŋ yi ki gili ye. Kun t'eezi, kun o-t'arkidi.

³¹ Wo aame wenda y'unni tundey, y'iisey: "Kun ti y'eeziyo moo me?" maŋ, kun d'eesoy: "Buuru ej i dehu Galmeega."»

³² Kane dɔŋ y'an agisa'ŋ an d'ingile, an iide'ŋ an di'n unney suldi'ŋ pay aa Isa y'an ruute.

³³ Aame an iise eeziyo k'ulo buuru maŋ, kane dɔŋzí an di ruute, an'de: «De kun t'eeziyo ulo buuru ej ki moo me?»

³⁴ Kane an an di'n gime onamaŋ, an'de: «Buuru ej i dehu Galmeega.»

³⁵ Maŋ ulo buuru an i-d'iide a Isa, an a-ti gikkite kallagaŋ dɔŋ deero a dar k'ulo buuru wo Isa an a-ti y'gili eego.

³⁶ A urzi y'ettiyo gen, duwo an di gikkite kallagaŋ

dōj deero, yi sooru eego‡.

³⁷ Aame y'iina goppon ti Zeruzalem a ume deegu ti mokkolo k'Inda k'Olibiye maŋ, kane sanalliyagi baadaŋ geŋ pay ulban a ûnne t'uŋsuwo, an d'iise tamma Raa ti golla awwa a suldfi k'armika dōj pay an wullite geŋ me.

³⁸ Kane an d'eesiyo:

«Beeko Raa ti koona a ekki mozigo wede ettiyo ti suma Galmeega Raa!
Toose t'a koone a kandaane wo tamma a Raa t'awwa a kandaane§!»

³⁹ I d'ede Pariziyen miibi ti diine dōj duuru, an i-di ruute a Isa, an'de: «Wede dooyisadey, sanalliyagá ki'n edfiso, an d'anniga!»

⁴⁰ Wo Isa y'an ti'n gime onamaŋ, y'ede: «Kun ollo, n'un di rooto, aame kane an inniga maŋ, moŋgali tonj an di dillita!»

Môolo k'Isa kono Zeruzalem

⁴¹ Aame Isa y'a t'ette ki geeger Zeruzalem wo yi ti wulle maŋ, y'a iise môolo kono tode,

⁴² y'ede: «Wayya, wayya! Kune dōj ki Zeruzalem, nun ni dihe baadaŋ kune batum, onniyo gette anki urzi wede kun di t'oone toose kun yi zuune maŋ! Wo de umbo, ankeŋŋo edaguŋ Raa y'un t'ippe, urzi toose kun ki y'wolle ye baa.

§ **19:38 19.38** Kun wollo adda mattup ki Soom 118.26. suuk adda booro boy Raa, ki suldfi dōj k'eliyo sedeke a Raa ulu ye. Wo kane an ti diile, an oogire duwo t'urzi koliyo zooye suldfi. Inokino maŋ Isa y'an iise lommite. † **19:46 19.46** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 56.7. ‡ **19:46 19.46** Kun wollo adda mattup ki Zeremi 7.11.

⁴³ Inokino saŋ onniytagi an aana eggun, aame geŋ dōj k'aduguŋ an kilita siido a-doola geeger gette pay ki deyyisaguŋ, an un ti'n gootika t'ume tuuku tonj maŋ.

⁴⁴ Kane an un ti'n damba kame kamec ti boydugun pay, mokkolo soo tonj t'ekki bakatú an k'oola ye, kono kune onniyo ere Raa y'iido tuddugun, kun ki dihe kun ki di y' suune ye.»

*Isa ti dōj suuk a booro Boy Raa
(Matiye 21.12-13; Markus 11.15-19; Zaq 2.13-16)*

⁴⁵ Saŋ Isa yi-t'iide a booro Boy Raa, wo y'a iise lommite dōj isiyo suuk*.

⁴⁶ Y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo, ono ej an riinje ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Boozó ej y'a koona boy wede ki tondiyo Raat†." Wo de kune, kun di y'ize urmi k'ombide dōj k'oogire‡!»

⁴⁷ Isa geŋ onniyo ti onniyo yi dooyiso duwo a booro Boy Raa. Kane deero dōj sedeke ti dōj suuniyo k'oogoro wo ti dōj deero Yawudiyagi geŋ, an dehutu urzi ki tōwwadí,

⁴⁸ wo de urzi an ki y'ooniyo ye, kono kane dōj pay an ollige baadaŋ dooyisadi gette.

* **19:45 19.45** Isiyo

suuk adda booro boy Raa, ki suldfi dōj k'eliyo sedeke a Raa ulu ye. Wo kane an ti diile, an oogire duwo t'urzi koliyo zooye suldfi. Inokino maŋ Isa y'an iise lommite.

† **19:46 19.46** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 56.7. ‡ **19:46 19.46** Kun wollo adda mattup ki Zeremi 7.11.

20

T'urzi k'aaye Isa yi dooyiso me?

(Matiye 21.23-27; Markus 11.27-33)

¹ Onniyo soo Isa yi dooyiso duwo wo y'an kazita Rabila Majjaanawa a booro Boy Raa. Maŋ kane deero dɔŋ sedseke, dɔŋ suuniyo k'oogoro ti dɔŋ i dokkiyo Yawudiyagi, an d'iido tuddí

² wo an i di ruute, an'de: «Kee k'ay ki ti rooti doo, k'isiyto suldi ej t'urzi k'aaye? Wo urzi ej a ele wee wee?»

³ Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Nuŋ tonj n'un di'n tondo a munda soo. Onamó kun o ti'n kami:

⁴ Aame Zaŋ duwo y'anni zuyye batem genj, urzi iido ti Raa kunuj ti duwo ko?»

⁵ Maŋ an d'iise rootiyo ti tuddaŋ, an'de: «Aame kine in ruuta: "Iido'ŋ t'urzi Raa" maŋ, yon y'a roota: "Inokino ki moo me kun ki d'umbe a ono Zaŋ ye me?"

⁶ Wo aame kine in ruuta: "Iido'ŋ t'urzi duwo" maŋ, dɔŋ duuru pay an in ti'n kakkita ti moŋgali ki tōwwadinj, kono kane an zuune adda k'addaŋ Zaŋ yon nebi.»

⁷ Inokino maŋ Isa onamí an i-ti'n gime, an'de: «Ay ki suune ye wenda i ele urzi me.»

⁸ Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ tonj maŋ n'un ki y' roote ye kay, wede o ele urzi ni d'isiyto suldi ej me.»

*Ono ombide a tukki dɔŋ naabo doome ulpi
(Matiye 21.33-46; Markus 12.1-12)*

⁹ Saŋ maŋ Isa y'a iise rootiyo a dɔŋ duuru t'ono ombide enŋo, y'ede: «I d'ede wedusu inokino yi d'iite doome k'inda sundaj biŋ, maŋ doome genj y'an d'ele duwo an di naabe saŋ yon aggadí y'a t'amba. Wo yon tuddí y'a ingile torguwo, y'a ki kimo kesiko ye.

¹⁰ Aame onniyo rakkut'iina maŋ, y'a igibe wede naabadí soo ki tukki dɔŋ naabo doome genŋo, kono an i di t'elo aggadí ere k'inni biŋ an rikke te. Aame y'iiney maŋ, kane dɔŋ naabo doome'ŋ wede naabadí an di y' ziida, an di y' gusse, an aa di y'igibe beezi guguba.

¹¹ Wede doome'ŋ yi d'igibe wede naabadí ti doolo, wo yode genŋo tonj an di y' ziida, an di y' gusse, an ati y' gildsite, an aa di y'igibe beezi guguba.

¹² Wo yi d'igibe wede naabadí k'aduwé sey, yode genŋo tonj an i-t'eelite kundayı, wo t'adda doome an aa di y'ilmi.

¹³ Inokino manj wede doome k'inda biŋ y'a ruute t'adda k'addí, y'ede: "De n'aase mummino me? N'a t'igiba ulo ki geyyisadó, a yode genj koo an i ottiley maŋ."

¹⁴ Wo de aame kane dɔŋ naabo doome'ŋ ulo an yi wulle maŋ, an d'iise rootiyo

ti tuddan, an'de: "Ennō ulo wede doome i oopa me! In y'ōodo kono doome ej in d'oopa a kine."

¹⁵ Maŋ ulo genj an di y' ziifa, t'adda doome an di y'irkide ki toogo ki paate, wo an di y'īide.»

Maŋ Isa y'a ruute, y'ede: «Wo aŋkeŋ wede doome k'inda biŋ y'an d'isa mummino?

¹⁶ Yoŋ y'a etto, dōŋ naabo doome genj y'a ti'n t'ida wo doome k'inda biŋ y'an t'ela a dōŋ naabo doolo, saŋ aggadí y'a t'amba.» Aame kane duwo an illiga ono genno maŋ, an di ruute, an'de: «Aha, iŋkino genj i k'isa ye!»

¹⁷ Wo Isa yi di'n wolliso adda k'edayan wo y'an di ruute, y'ede: «I-kaza moo me ono dōŋ an riŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

"Mokkolo ere dōŋ k'oozige boy an di zidde mentú gette,

tode gettiyo a t'ize mokkolo ere majjaanawa a jiire k'oozige boy* te?"

¹⁸ Wede tuuku y'a t'iira ekki mokkolo gettiyo maŋ, y'a-damba, wo aame mokkolo gette ti-di t'iira a wenda maŋ, t'a ti y'ñoguma.»

¹⁹ Kane deero dōŋ sedeke ti dōŋ suuniyo k'oogoro, an di zuune keren̄ Isa yi rootiyo ono ombide genj ti kane me. Iŋkino maŋ an di dihe an di y' seedfa aame genno batum,

wo de an d'urgide a dōŋ duuru.

Eliyo jibaaye a mozigo goole ki Romenj

(*Matiye 22.15-22; Markus 12.13-17*)

²⁰ Maŋ kane genj Isa an di y'iise gerdiyo. Wo an i d'igibe duwo an ti t'ize tuddan aa dōŋ ki diine, kane an dehu an di y' seedey t'urzi tondiso, kono aame yi ti ruuta butte maŋ, an t'oonā urzi an i-di y' t'ela a bey goole siido.

²¹ Kane an di y' tunde, an'de: «Wede dooyisadey, ay suune ono dōŋ ki rootiyo wo ti dooyisadá kane a urzizan, ki'ní wolliyo duwo pay kaŋ soo wo ki dooyiso urzi Raa t'ono dōŋ derec.

²² Aŋkeŋ, a urzi k'oogiradiŋ miŋ jibaaye a mozigo goole ki Romenj genj k'eliyo kunuŋ, k'eliyo ye ko?»

²³ Wo Isa metiŋkadaŋ y'a ti zuune, wo y'an di ruute, y'ede:

²⁴ «Kun o k'eeli tamma soo n'a ki wolle dō. Undiso ti suma ekki tamma ette k'aaye?» Kane an i di'n gime onamí, an'de: «Ki mozigo goole ki Romenj.»

²⁵ Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Iŋkino maŋ munda wede ki mozigo goole ki Romenj yoŋ ki yode kun i y'elo, wo munda wede ki Raa yoŋ ki yode kun i y'elo.»

²⁶ A onamí dōŋ yi rootiyo a daana duwo genj, an ki

* **20:17 20.17** Kun wollo adda mattup ki Soom 118.22.

d'iine seeduzí ye, wo a ono dōj y'anni gime genj kane an ziida giggiran̄ wo an d'inniga deddek.

Baldiya tiŋ ede ko?
(Matiye 22.23-33; Markus 12.18-27)

²⁷ Doŋ miibi ti diine doŋ an'ni waaku sundan̄ Saduseyen̄, an d'iide sirpa k'Isa. Kun suune kane Saduseyen̄ an rootiyo doŋ i t'inda an ki ti balda ye. Injkin̄ Isa an di y' tunde, an'de:

²⁸ «Wede dooyisadey, Muusa yi riŋe ti kaaga adda mattup k'oogoro munda wede in d'ise me, y'ede: "Aame wede yi ziifa erewo wo y'a inda daa magiŋe maŋ, mandaayawa gette leemadí y'a ti seeda kono an t'ehe inŋni a suma ki wede inda genŋo†."

²⁹ Injkin̄ aakede i d'ede zemba kane sarat. Wede ki poone y'a ziida erewo wo y'a inda daa magiŋe.

³⁰ Wede ki sirwe y'a ti ziifa wo y'a inda daa magiŋe,

³¹ saŋ wede k'aduwē ton̄ injkin̄. Kane sarat genj an di duude pay, wo an t'inda wenda soo ton̄ yi k'uune magiŋe ye.

³² K'ita maŋ tote ton̄ t'aa d'inda kay.

³³ Injkin̄ maŋ a onniyo ere doŋ i t'inda an ti balda

genj, ti diine kane zemba genj erewo gette t'aasa k'aaye, kono kane sarat pay genj miŋ kulutú me?»

³⁴ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kuuli ti erayi an sedſu tud-dan̄ adda duniya ettiyo.

³⁵ Wo dse ki kane doŋ Raa yi'ni wulle an ūide ki baldiya ti diine doŋ unto wo an di lekka a duniya ere ki daana gette, kane kuuli ti erayi an ki sedſa tuddan̄ ye baa.

³⁶ Kane genj an ki t'inda ye baa, kono an t'ize aa maaleekiyagi. Kane inŋni Raa, kono ti unto an ti bilde.

³⁷ Wo a urzi baldiya ki doŋ i t'inda genj, Muusa yi ruute kerēn̄ adda taaya ki beyga k'undumu oggiyo uwwo dala dala gette, aame genj y'a yi wiike Galmeega Raa, "Raa k'Ibirayim, k'Isaaka wo ki Yakup‡."»

³⁸ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Raa genj yoŋ Raa ki doŋ unto ye, yoŋ Raa ki doŋ zeere, kono a yode kane pay genj zeere§.»

³⁹ Doŋ suuniyo k'oogoro miibi ti diinayan̄ an i-di ruute, an'de: «Wede dooyisadey, onamá ki ruute genj a urzizaŋ.»

⁴⁰ An rootiyo injkin̄ kono an urgide, an di y' tondite ti doolo sey me.

Almasi yoŋ ulo k'aaye?
(Matiye 22.41-45; Markus

† 20:28 20.28 Kun wollo adda mattup ki Deeteronom 25.5-6. ‡ 20:37 20.37
Kun wollo adda mattup ki Egzod 3.6.
doŋ unto ye, yoŋ Raa ki doŋ zeere: I-kaza kane doŋ afo Ibirayim, Isaaka wo Yakup genj an t'inda ti kaagine ozzinagi baadan̄, ki poone Raa yi di roota a Muusa botto. Aame yi rootiyo kane zeere maŋ, genj i-kaza baldiya ede.

12.35-37)

⁴¹ Isa y'an di ruute, y'ede: «Mummino me duwo an di rootiyo Almasi Raa yi biire, y'addo ti biza bumbu Dawut me?»

⁴² Wo yode Dawut batum y'a ruute ti kaaga adda mat-tup ki Soom*, y'ede:

“Galmeega Raa yi di ruute a Galmeegó, y'ede:
K'edi ki-koona a ammidadó kino,

⁴³ bini dōn k'aduzá n'an isa aa munda ki bita ti cfandi zoñçá.”

⁴⁴ İnkino maŋ Dawut yi yi waaku Almasi “Galmeega.” De geŋ mummino Almasi y'a addo ti biza bumbu Dawut dañjal me†?»

Ondirso a duwo a tukki dōn suuniyo k'oogoro
(Markus 12.37-40)

⁴⁵ Isa y'an di ruute a sanal-liyagi a daana dōn pay i y'ollige, y'ede:

⁴⁶ «Kun koona mentikagi ti dōn suuniyo k'oogoro! Kane an geyyiso sooru ti kallagi deero a arga boy, wo a bere dōn duuru an geyyiso duwo an an di'n t'eesite ti ottilso. Adda boydi dōn in di dooy-iso, an geyyiso an koone a ume wede suma, wo adda tar-naapagi a ume k'ombo ton, an geyyiso an koone a ume wede suma pây.

⁴⁷ Kane geŋ bey man-daydayi an t'ombo pay, wo son an eesiyo tondiyo Raa maŋ ki noko nokot kono

duwo an di'n wolle. Kane geŋ booradaŋ t'a kooney we-hini a ceerey.»

21

*Mandaayawa i-k'ede
mundsa ye*

(Markus 12.41-44)

¹ Saŋ Isa y'a umbe edayí, maŋ yi wolliyo dōn laale an eliyo soŋkiyagan a Raa, a ume wede an d'eliyo soŋko a booro Boy Raa.

² Wo yi wulle soŋ mandaayawa i-k'ede munda ye, tod' t'ele soŋko sunní sunní sire.

³ Maŋ Isa y'a ruute, y'ede: «Derec iŋkino wo n'un di rooto: Mandaayawa i-k'ede munda ye ette, tod' t'ele a jiire ki kane dōn ongo pay.

⁴ Derec, kane dōn laale pay geŋ an ele t'adda soŋko ere an uupe oopiyo, wo de tod'te k'umbatúŋ t'a d'ele pay soŋko ere ii guute ki lekkiyatú te.»

*Ono dōn a urzi ruugiyio
Boy Raa*

(Matiye 24.1-2; Markus 13.1-2)

⁵ I d'ede dōn miibi an di rootiyo a tukki Boy Raa, an'de: «Yo boy ej, mongalí ti oozigayí wo ti suldfi dōn duwo an i ele a Raa, kane pay majjandani.» Wo Isa y'a ruute, y'ede:

⁶ «Boy kun yi wolliyo ej, saŋ onniytagi an d'aana mokkolo soo ton t'ekki

* **20:42 20.42** Kun wollo adda mattup ki Soom 110.1. † **20:44 20.44 Mummino Almasi y'a addo ti biza bumbu Dawut dañjal me:** Geŋ i-kaza y'etto ti sirpa Raa, ti biza bumbu Dawut dañjal ye.

bakatú i ki lekka ye, pay a ruuga.»

Onniytagi dōj etto ki dabar

(*Matiye 24.3-8; Markus 13.3-8*)

⁷ Injino manj kane an di y'tunde, an'de: «Wede dooy-isadey, de sulfi genj an aana woogo me? Wo moo me munda wede a kiza onniyo kino sulfi genj an aana me?»

⁸ Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Kun koona mentikagi, kun oola tudduguŋ a d'uwo an un ti'n dagga ye. Derec, i d'etto dōj baadanj an t'ambo sundó, wede tuuku toŋ y'a t'eesa: "Nuŋ Almasi Raa yi biire!", wo soŋ "Peedo t'iide!" Kane genj kun'ni daana ye.

⁹ Kun d'olliga tarkuuse ki arka goppoŋ, wo kun d'olliga rabila k'oozige deyyiso dokki. Aame genj kun addira ye. I dehu sulfi genj an d'aane d'oo, wo aame genj a ki t'isa kaamiki d'angiyi duniya ye botto.»

¹⁰ Saŋ y'an di ruute, y'ede: «Dōj siido soo ti siido soo te an deyya ti tuddanj, dōj mozigo soo ti mozigo soo me an deyya ti tuddanj kay.

¹¹ I d'isa ḥoŋnjirsito siido ti toogo, wo adda siidiyagi baadanj toŋ i d'isa mosogo wo endani d'ettiso, soŋ i d'isa a kandaane sulfi dōj k'a addira, wo sulfi dōj k'a seeda giggirá i-kaza munda etto.

¹² Wo de ki poone sulfi dōj pay eŋ an d'aana genj,

kune an un di'n sedđfa wo an un di'n dabira. An un di'n t'etta k'ume dōj booro adda boydī dōj in di dooyiso, an un ti'n t'ela adda daŋgay, wo an un di'n t'etta d'aana mozagi wo d'aana dōj deero siifo kono kun umbe a sundó.

¹³ Geŋ un t'isa a kune urzi wede kun di roota a sulfi dōj kun wulle wo kun illiga a tukki nuuno.

¹⁴ Kun zaapo addugunj a ono ni roota eŋ me: A munda wede kun d'oofiba egguŋ genj, kun okkima tud-duguŋ ki poone ye.

¹⁵ Aame genj nuŋ batum un t'elej ono a ceerey kun di'n rootey ti suuniyo k'ono ere dōj k'aduguŋ an k'aane an un ki ti'n kiđđsita ye, an ki rootey ono eŋ butte ye.

¹⁶ Kune maawugunj, zembagunj, taasiyagunj wo laŋziyagunj genj, kane batum unni t'ela bey dōj deero, wo an ti'n t'ida dōj baadanj ti diinagunj me.

¹⁷ Kune dōj duniya pay an un di'n olmida kono kun umbe a sundó,

¹⁸ wo ililso k'egguŋ soo toŋ i ki dagga ye.

¹⁹ Kun soodo zakidī bini d'angu, injino t'urzi genj kun t'oona lekkiyo ere ki daayum.»

Booro a tukki Zeruzalem
(*Matiye 24.15-21; Markus 13.14-19*)

²⁰ «Aame kun wulla geeger ki Zeruzalem asi-giryagi an di ti d'uula manj, kun suuno aame genj

onniyatú t'íide, tod'te an di
damba kame kamec.

²¹ Injino manj kane dōn
adda siido Ziide an t'ombo
k'ekki mongali, kane dōn
adda geeger Zeruzalem an
t'adso, wo kane dōn a
dombi i-dsuule geeger gette
an etta ye k'adda geeger te.

²² Derec, onniytagi genj an
koona ki booro Raa, aame
genj a aana kono a-t'etta a
ono dōn pay an riije ti
kaaga adda mattup ki Raa.

²³ A onniytagi genj aasa
dabar baadañ a kane er-
ayi dōn mahuwagi ti dōn
inñizan an oodiy! Derec,
adda siido gette aasa dabar
baadañ, wo kulkupo Raa t'a
deega a tukki dōn siido get-
tiyo.

²⁴ Dōn ongo an ti'n t'ida
ti kasigara, dōn ongo an ti'n
sedfa bulagi ki siidiyagi pay
adda duniya, wo kane dōn
Yawudiyagi ye, Zeruzalem
an d'onyilsa zonðañ bini
dāñgu k'onniytagi dōn Raa
y'an dikke.»

*Kama ki yo wede an y'ehe
aa ulo wede*
(Matiye 24.29-31; Markus
13.24-27)

²⁵ «Kun ollo, ekki peedo,
ekki tere wo ekki moldali
ton, i d'isa suldi dōn a kiza
mundfa. Adda siidiyagi pay
duwo an d'addir, an di-
t'ela elkiso baadañ a tarku-
use wede ki bar wo ti wede
ki ahu i kolzite gen me.

²⁶ Duwo an di-t'inda
k'orgiso ti elkiso a munda
wede aana adda siido pay,
kono suldi dōn an d'ede

toogo a kandaane, Raa y'a
ti'n gozziga.

²⁷ Injino manj an di n'
wolla nunj wede an n'ehe aa
ulo wede ej, n'a aana ekki
dondirso ti toogo ere pay wo
ti daryika ere o d'ede.

²⁸ Aame suldi genj an iisa
ettiyo manj, kun t'ôhor kañ
ôhire, kun t'ambo egguj
awwa, kono addiyaguñ gop-
poñ.»

Ono ombide a tukki tormo
(Matiye 24.32-35; Markus
13.28-31)

²⁹ Sanj Isa y'an di ruute ono
ombide enñø, y'ede: «Kun
wollo tormo wo ti inda dōn
onjo pay.

³⁰ Aame kun wolliyo
inda genj puutagizañ eesiyo
roobiyo manj, kune batum
kun suune adda k'adduguñ
kizini yonj goppoñ.

³¹ Genj injino kay, kun
wulla suldi genj an iina manj,
kun suuno Moziko Raa tod'te
goppoñ.

³² Derec injino wo n'un di
rooto: Dōn aŋkenño en an
ki ti t'inda pay ye, ki poone
suldi pay genj an d'aana me.

³³ Kandaane kane ti siido
an t'enquila, wo kane onamó
an ki t'enquila ye, an di lekka
ki daayum.»

Kooke a urzi metinko

³⁴ «Kun koona mentikagi,
peedagun kun ti t'enquila a
isiyo tarneaapagi, ti sobito
wo a elkisito suldi dōn ki
lekkiyo duniya ye. Para manj
onniyo ere Raa yi d'ekka
booro t'aana aame kun ki ti
delliyo ye.

³⁵ Tod' t'etto aakede lebido, kono t'a di t'ippa a tukki dōj adda duniya gen pay.

³⁶ Kun lekko zeere, kun tondo Raa daa puukiyo. Inokino kun t'oona toogo kono kun t'alda ti suldfi dōj pay aana k'ita, wo aame nuñ wede an n'ehe aa ulo wede ej n'iina manj, n'un di'n t'oona kune kanj ôhire a daanadó me.»

³⁷ Isa gen a onnu yi-t'ettiyo dooyiso duwo k'adda booro Boy Raa, wo a diđđo manj yi-t'ettiyo yi d'onniyo ekki mokkolo ere an ti waaku mokkolo k'Inda k'Olibiye.

³⁸ Ti soohe walak manj, kane dōj duuru an t'ettiyo an di y'ooniyo a booro Boy Raa kono an di y'olliga.

22

Dehutu k'urzi ki tōwwo k'Isa
(Matiye 26.1-5,14-16;
Markus 14.1-2,10-11)

¹ Tarnaape wede an d'ombo mappa daa k'orme, an yi waaku Pak ki Yawudiyagi gen, a guute goppoj.

² Aame gen kane deero dōj sedseke ti dōj suuniyo k'oogoro an dehutu urzi ki tōwwo k'Isa, wo an d'orgiso a dōj duuru me.

Ziidas ti deero dōj sedseke

³ Inokino Meeda siitandani ti-t'iide eedí Ziidas wede an yi waaku sundí soo Iskariyot, yon wede ti diine sanalliyagi kane koomat makumu sire gen me.

⁴ Yoñ y'a iide an di ruuto ti deero dōj sedseke wo ti deero dōj boohiyo Boy Raa, a urzi wede mummino y'an di y' t'ela Isa a beezañ me.

⁵ Kane ulbañ a t'ize unse baadañ wo an i di ruute an i-t'ela sonko.

⁶ Aame gen Ziidas y'a iyye, manj y'a iise dehutu k'urzi wede kanj mummino y'an di y' t'ela Isa a beezañ wo kane dōj duuru an ki suuna ye me.

*Dehu k'ume k'isiyo
k'ombo ere ki Pak*
(Matiye 26.17-19; Markus 14.12-16)

⁷ Adda tarndaape ki Yawudiyagi wede an d'ombo mappa daa k'orme gen, onniyo t'a iina ere an di waldfutu inni dambami an d'isiyo ombo ere ki Pak ki Yawudiyagi te.

⁸ Inokino manj Isa y'a igibe Piyer kane ti Zanj, wo y'an di ruute, y'ede: «Kun'do kun in isoy ombo tarndaapayin ki Pak kono in d'ooma.»

⁹ Manj kane an di y' tunde, an'ede: «De a too me kee ki dehu ay in d'isey ombe te?»

¹⁰ Yoñ y'an di'n gime onamanj, y'ede: «Kun ollo, aame kun aa t'ettey k'adda geeger, kun t'ikkimey ti wedusu yi t'eezo ahu ti dingile, kun di y' daanoy bini adda boy wede y'a t'ettey.

¹¹ Wo kun t'iidey manj, a wede boy kun i di rootoy, kun d'eesoy: "Wede dooyisadey yi ki tondiyo, too te biino ere y'a ooma ombo

tarnaapayin ki Pak ti sanalliyagi me?”

¹² Wo yon biino y'un di kizey tod'te dildil t'awwa t'ekki bakatú, suldi pay adda okkime. Gen a ume genno kun d'isoy ombo te.»

¹³ Maŋ kane an d'ingile, an iide'ŋ suldi an di'n uuney pay aakede Isa y'an ruute, inkino ombo tarneaape ki Pak an t'ize.

Isa y'ombo ombo tarneaape ki Pak ti sanalliyagi

(Matiye 26.26-29; Markus 14.22-25; 1 Korent 11.23-26)

¹⁴ Aame peedo t'iide maŋ, Isa y'a-guune ombo ti dɔŋ zindí

¹⁵ wo y'an di ruute, y'ede: «Nun ti kaagine ni dihe t'addó pay ombo tarneaapayin ki Pak ette n'a oomi ti kune, ki poone n'a dabira gen me.

¹⁶ Gen kun ollo, n'un di rooto, ombo ette ni k'ooma ye baa, bini urzutú a-t'etta keren a aaniya Moziko Raa.»

¹⁷ Inkino maŋ y'a t'umbe kop, y'a ruute koduwo a Raa, maŋ y'ede: «Kun soodo kop en, kun di dokko wede son yi goomo goomo.

¹⁸ Gen kun ollo, n'un di rooto, n'a t'iibe ti anki, ki dfaana ni ki siba ye baa toote k'inŋni biŋ me, bini aaniya Moziko Raa.»

¹⁹ Saŋ y'a t'umbe mappa, y'a ruute koduwo a Raa kono k'ombo gette, maŋ y'a burke, y'an d'ele sanalliyagi wo y'a ruute, y'ede: «Ette tuddó ere ni t'ela kono kune,

kun d'iso inkino kono kun d'elka a nuuno.»

²⁰ Aame an t'iimi manj, ki kop ton inkino, y'a t'umbe y'an d'ele wo y'a ruute, y'ede: «Kop ti sobo adda ette, tod'te taasuwa ere aware Raa yi ketta ti duwo t'urzi puuzadó, to t'oba kono kune.

²¹ Wo kun ollo, wede yi ni t'ela bey dɔŋ k'olmidayó, yon a eŋŋo, y'ombo ti nun kaŋ soo.

²² Derec, nun wede an n'ehe aa ulo wede ej n'a t'inda, gen a-t'etta a mundfa wede aa Raa yi dehu, wo de dabar a wede yi ni t'ela bey dɔŋ k'olmidayó.»

²³ Inkino manj an d'iise tondiso ti tuddaŋ, an'de: «De gen ti diinayin wee wee aasa mundfa inkino me?»

Wee wee goole a jiire me?

(Matiye 18.1; 20.25-28; Markus 9.34; 10.42-45)

²⁴ Saŋ maŋ kane sanalliyagi an d'iise niikiyto baadaŋ ti tuddaŋ kono an dehu an di suune, ti diinayaŋ miŋ wee wee goole a jiire me.

²⁵ Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kane mozagi siidiyagi pay an d'ombo t'ekki dɔŋzaŋ ti toogo, wo kane dɔŋ an d'ede urzi ki dokkiyo ekki dɔŋzaŋ, an dehu duwo an di'n waake "Dɔŋ k'isiyo beehiyko."

²⁶ Wo ki kune inkino ye. Ki too maŋ wede goole a jiire ti diinagun y'a t'ise aa wede neŋku a jiire, wo wede yi

dokkiyo duwo y'a t'ise aa
wede naabo a duwo.

27 Wo a elkiyaguŋ maŋ,
wede goole a jiire wee wee,
wede i-guune ombo kunuŋ,
wede i naabiya a yode genno
ko? Kun suune, goole wede
i-guune ombo. Wo kun
wollo, ankenno nuij a di-
inaguŋ ej aa wede i naabiya
a kune.

²⁸ Kune kun ziida daayum
zakidi a ita nuŋ adda suldi
doŋ oone o iido me.

29 Wo Meegó y'o ele
Moziko a nun, iñkino kay
nun n'un di-t'ele a kune.

30 Injino maj kun
d'oomey kun di sibey ti nunj
kanj soo adda mozikadó,
wo kun di konditey ekki
kaakidagi moziko, kun
drekkey booro a tukki boha
bumbiyagi koomat makumu
sire ki dsoñ k'Izirayel.»

Tookiyo kuude ki Piyer

³¹ Galmeeega y'a ruute,
y'ede: «Simo, Simo, kee
k'ollo, Meeda siitandani ti
tunde urzi ti Raa wo yi-d'ele,
kune pay t'un ti'n tongile
aakede an tongilso geme.

³² Wo de nuŋ n'a tunde
Raa kono kee, kono zaapu
k'addá a nuŋ a ki dagge
ye. Wo aame ki-gimo a nu-
uno maŋ, zembadá k'an eelo
toogo.»

³³ Maŋ Piyer yi di ruute, y'ede: «Galmee'ki nuŋ, n'iyye n'a t'ette ti kee, ise k'adda dāŋgay, ise n'a t'indey ton man.»

³⁴ Isa yi di ruute, y'ede:
«Piyer k'ollo, n'a di rooto,
anki a diddo ki poone uzu
y'a kookila gen, k'a roota ki
ki n' suune ye, suune ye tan
ado.»

*Okkime tudde ki sanal-
liyagi k'Isa*

³⁵ Maj Isa y'an di ruute
sey, y'ede: «Aame n'un igibe
isiyo naabadó daa sonko,
daa k'eese wo daa tobiyagi
gen, munda unni biito ko?»
Kane an i di'n gime onamí,
an'de: «Munda ay ki'n biito
ye.»

36 Yon y'an di ruute, y'ede:
«Wo ankenño enj wede i-
d'ede soŋko maŋ y'a t'ambe,
wede i d'ede eese tonj inokino
kay, wo wede i-k'ede kasi-
gara ye maŋ, kallayí wede
goole y'a t'owol, wo yi
d'owili kasigara te.

³⁷ Gen kun ollo, n'un di
rooto, ej ono doj an riine
ti kaaga adda mattup ki Raa,
an'de: "Yon an aa ti y' gize ti
doy tōwwo duwo kaŋ soo*."
Gen iŋkino i dehu o d'aane.
Maŋ ono doj an riine a
tukki nun gen, a-t'etta..»

³⁸ Kane sanalliyagi an di
ruute, an'de: «Galmeegey,
kasigara ede, sire ettiyo.»
Yon y'an di'n gime onamanj,
y'ede: «Geñ ïide baa.»

Tondiyo Raa ekki mokkolo k'Inda k'Olibye

(Matiye 26.36-41; Markus 14.32-38)

³⁹ Maj t'adda geeger Isa
yi-t'udsde, y'a inqile k'ekki

* 22:37 22.37 Kun wollo adda mattup ki Ezavi 53.12.

mokkolo k'Inda k'Olibiye aa yi d'isiyo daayum, wo kane sanalliyagi an di y' diine.

⁴⁰ Aame y'iiney a ume genño manj, yon y'an di ruute, y'ede: «Kun tondo Raa kono kun ki t'oora adda naamiya daggiya ye.»

⁴¹ Wo yon y'aa lisde dokki ti tuddan̄ suma wede y'a sedde mokkolo, manj y'adikke wo yi tondiyo Raa, y'ede:

⁴² «Meegó, ki dehu man dabar ette k'o ti ledso ti tuddó me, wo tonj manj a ki t'ise aa nuŋ ni dehu ye, wo a t'ise aa kee ki dehu.»

⁴³ Maŋ i d'iido maaleeka ti kandaane yi d'eеле toogo a Isa me.

⁴⁴ Isa ulbí i-d'oofsiyo baadan̄, manj yi tondiyo Raa ti toogo a jiire sey, wo ranŋadí a t'ize aa puuzo i zozziso a siido.

⁴⁵ Aame yi-tunde Raa manj, y'a t'iiziga y'a-gime ki tukki sanalliyagi, y'an di'n uuney kane an udige kono an t'ize sommagi dondon̄.

⁴⁶ Yoŋ y'an di ruute, y'ede: «Ki moo me kun moone me? Kun t'oozo wo kun tondo Raa, kono kun ki t'oora adda naamiya daggiya ye.»

*Seedu k'Isa ki tōwwadí
(Matiye 26.47-55; Markus 14.43-49)*

⁴⁷ Isa onamí y'a ki ti'n dinge ye botto, aame gen kane dɔŋ duuru an t'usdo. Yode wede an yi waaku Ziidas, yon ti diine sanalliyagi kane koomat makumu sire gen, y'an t'uugumo a dɔŋ duuru me. An iiney manj,

y'a d'iide sirpa k'Isa y'a yi ziida yop kono yi-d'ise puuc a tobbisadí.

⁴⁸ Isa yi di ruute, y'ede: «Ziidas, nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede enj, k'an di n' t'ele bey dɔŋ k'olmidayó t'urzi k'isiyo puuc a tobbisadó ko?»

⁴⁹ Aame kane dɔŋ a ita k'Isa an wulle munda wede isa genño manj, an di y'tunde, an'de: «Galmeegey, ay ti'n dokko ti kasigara ko?»

⁵⁰ Maŋ wede soo ti diinayaŋ y'a-diikida wede naabo ki mozigo goole dɔŋ sedeke, kuudí a dikke.

⁵¹ Wo de Isa y'a ruute, y'ede: «Kun oolo, gen iide baa.» Inokino yo y'aa butte a kuudí wede genño wo yi-d'ele bee.

⁵² Inokino manj a kane deero dɔŋ sedeke, deero dɔŋ boohiyo Boy Raa wo ti dɔŋ i dokkiyo Yawudiyagi iido seedfuzi, Isa y'an di ruute, y'ede: «De ki moo me kun d'ettiyo tuddó wo tuddugun kun t'ikkimo ti kasigaryagi wo ti dalyagi, aa nuŋ wede k'oogire me?»

⁵³ Para manj nuŋ miŋ daayum ti kune a booro Boy Raa, wo kun gi di n' ziida ye. Wo de aŋkenño ette peedagun, peedo ere ki dɔŋ toogo adda zimolo an d'ise naabandan̄.»

*Piyer y'a kiigira Isa
(Matiye 26.57-58; Markus 14.53-54)*

⁵⁴ Maŋ Isa an di y' ziida, an ti y' dukke, an di t'iide k'adda boy ki mozigo goole

dōj sedeke. Wo Piyer yi di'n daaniya ti dokki.

⁵⁵ Duwo an di mudse uwwo a diine booro boy, wo Piyer y'a zuŋke yi kookiyo uwwo ti kane.

⁵⁶ Aame yi zuŋke yi kookiyo uwwo geŋ, i d'ede ere naabo t'a yi wulle, wo ti di y' wolliso tebeŋ adda k'edayí, manj t'a ruute, t'ede: «Wede enŋo tonj yonj ti yode kanj soo.»

⁵⁷ Wo Piyer y'a yi giigira, yi di ruute, y'ede: «Erewo no, nuŋ ni ki y' suune ye.»

⁵⁸ Taŋ booloŋ manj i d'iido wede ti doolo, y'a yi wulle wo y'a ruute, y'ede: «Derec, kee tonj wede soo ti diine kane sanalliyagi k'Isa!» Manj Piyer yi di'n gime onamí, y'ede: «Ato, nuŋ ti diine kane ye.»

⁵⁹ A likke bini manj, i d'iido wede ti doolo yi-kodđime, yi d'eesiyo: «Ki kotto wede enj yonj ti yode kanj soo, kono yonj ti siido Galile.»

⁶⁰ Manj Piyer yi di'n gime onamí, y'ede: «Aha, munda wede ki rootiyo geŋ a nuuno ye.» Wo a kaamiki aame y'a ti rootiyo botto geŋ,uzu y'a iile.

⁶¹ Galmeega y'a gilde ki tukki Piyer wo yi di y' wolliyo tebeŋ adda k'edayí. Injino manj Piyer y'a ilke a ono dōj Galmeega yi-ruute, y'ede: «Anki enj ki poone uzu y'a ôola geŋ, k'a roota ki ki n' suune ye, suune ye tan ado.»

⁶² Manj t'adda boy Piyer yi'tudse ti paate wo y'a iise

môolo baadaŋ.

*Kaldita wo kossiyo k'Isa
(Matiye 26.67-68; Markus 14.65)*

⁶³ Duwo dōj i boohiyo Isa an di y'okko maade wo an di y' kossiyo.

⁶⁴ Edayí an i-t'ippe wo an di y' tondiso, an'de: «Kee nebi manj, ki y'unto wede i ki diine me!»

⁶⁵ Wo an i-d'irbita ono baadaŋ ti doolo dōj ki kaldita.

Isa a daana deero dōj booro

*(Matiye 26.59,63-65;
Markus 14.55,61-64)*

⁶⁶ Aame ume i t'umpile manj, kane dōj i dokkiyo Yawudiyagi, deero dōj sedeke ti dōj suuniyo k'oogoro, an t'ugiyepay an di-t'iide Isa ki daana deero booro Yawudiyagi,

⁶⁷ wo an di y' tunde, an'de: «Almasi Raa yi biire, kee ko? K'ay ki ti rooti do.» Yonj y'an di'n gime onamanj, y'ede: «Aame n'un ruuta manj, kun k'amba ye onamó me,

⁶⁸ wo aame n'unni tunda tonj manj, onamó kun ki ti'n kima ye.

⁶⁹ Wo ti anki enj, nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede enj, n'a-kooney a ammade Raa toogadí t'a jiire pay.»

⁷⁰ Kane pay an di ruute, an'de: «Injino manj kee Ulo Raa ko?» Yonj y'an di'n gime onamanj, y'ede: «Aa kune batum kun ruute, enj miŋ nuuno.»

⁷¹ Injino manj an di ruute, an'de: «In ki dehe wenda

ti doolo wede illiga y'in ki roote sey ye baa! Kine in illiga bize yode batum i ruute me.»

23

Isa a daana Pilat
(Matiye 27.2,11-14;
Markus 15.1-5)

¹ Maŋ kane dōn i t'ugiyē an t'iiziga pay, an di-t'iide Isa ki daana Pilat, yon Romeŋ goole siido.

² A ume geŋ kane an d'iise sakiysa k'Isa, an'de: «Wede en kaye ay y'uuney dōn siidadey yi ti'n daggiya, y'an rootiyo jibaaye an ti toogo k'eliyo a mozigo goole ki Romeŋ me, wo soŋ yi t'ize yode batum Almasi Raa yi biire, yon mozigo Yawudiyagi.»

³ Pilat y'a yi tunde, y'ede: «Kee mozigo Yawudiyagi ko?» Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Geŋ aa ki ruute.»

⁴ Injino maŋ Pilat y'an di ruute a kane deero dōn sedeke ti dōn duuru, y'ede: «Wede en nuŋ munda k'ulsu a eedí ni k'uune ye, wede i di t'ide booro t'a yi seeda me.»

⁵ Wo kane an di kodfime, an'de: «Yon t'urzi dooy-isadí dōn pay y'an t'eliyo onto bini a-t'ooziga d'eyyiso. Yon y'iiso ti siido Galile, y'a tûkey siido Ziide pay, wo aŋkeŋ y'aa d'iina a enŋo.»

Isa a daana mozigo Erod

⁶ Aame Pilat y'illiga onto genŋo maŋ, y'a tunde, y'ede: «Wede en yon ti siido Galile ko?»

⁷ Wo aame yi zuune Isa yon ti siido ere mozigo Erod Antipas maŋ, Pilat yi di y'igibe a Erod, kono a onniytagi geŋ yode Erod ton a Zeruzalem.

⁸ Aame Erod yi wulle Isa maŋ, ulbí aaze unjse baadaŋ, kono yon y'ollige rabiladí ti kaagine wo yi dehu y'a ti y' wolle. Injino yi zapu elkisadí yi-d'isa munda k'armika y'a-wolla.

⁹ Erod y'a yi tundite tanj baadaŋ, wo yo Isa yi-k'ohine bizi ye.

¹⁰ Kane deero dōn sedeke, ti dōn suuniyo k'oogoro, kane a sirpa an di rootiyo onto ti golla zakidi.

¹¹ Erod kane ti asigiryagí an di y'okko maade wo an di y'ambutu saa saac. An i-di t'usse kalle majjaane, maŋ yi di y'igibe a Pilat.

¹² Erod ti Pilat geŋ ti poone kane adu, wo ti onniyo gette an t'ize lanziyagi.

Booro k'Isa ki tōwwadí

¹³ Injino maŋ Pilat y'at-tusse kane deero dōn sedeke, deero Yawudiyagi wo ti dōn duuru,

¹⁴ wo y'an di ruute, y'ede: «Wede en kun oo d'iido'ŋ kun'de, duwo pay yi ti'n daggiya. Injino ni y' tunde a daanaguŋ a onto dōn kun rootiyo a tukki yode geŋ me, wo nuŋ munda ulsu a eedí ni k'uune ye a t'ide booro t'a yi seeda me.»

¹⁵ Erod genŋo ton munda ulsu yi k'uune ye a eedí me, injino y'ay ti y' gimo. Kono

k'inqkino, wede en munda ulsu yi k'ize ye wede a t'ide k'unto me.

¹⁶ Inqkino manj n'an t'ela urzi a asigiryagó an ti y' gorpipa ti marpa doo miñ, sanj an i-d'eeza kollo.»

¹⁷ Yi ruute inqkino kono aa an d'isiyo daayum a tar-naape Pak ki Yawudiyagi, i dehu Pilat y'an d'adse wedusu soo t'adda dañgay.

¹⁸ Wo pay kañ soo an d'iise dollite, an'de: «Wede geñ ki y'ôodo! K'ay t'adsi Barabas!»

¹⁹ Yo Barabas geñ an yi ziifa dañgay kono yonj wede an t'eelite ono a duwo an d'iiziga deyyiso adda geeger ki tukki Romen, wo sonj y'iide wedusu.

²⁰ Pilat y'an d'iise rootiyo sey a doñ duuru kono yi dehu Isa yi-d'eeze.

²¹ Wo kane an di dollite, an d'eesiyo: «Ki ti y' taako ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kañ tontilko! Ki ti y' taako ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kañ tontilko!»

²² Manj Pilat y'an di ruute k'aduwe, y'ede: «Wede en munda ulsu miñ y'ize moo me? Nuñ manj munda ulsu ni k'uune ye a eedí i di t'ide k'unto me. Inqkino n'an t'ela urzi an ti y' gorpipa ti marpa doo miñ, sanj an i-d'eeza kollo.»

²³ Wo kane an di kodfime dollite ti golla awwa, an d'eesiyo: «Isa ki ti y' taako ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kañ

tontilko!» Manj Pilat i-di t'iide a dollitadan gette.

²⁴ Inqkino yonj booro y'an ti-dikke a munda wede Yawudiyagi an tondiyo me.

²⁵ Barabas wede kane an dehu genj, Pilat y'a y'udse, yode wede an ti y'ele adda dançay kono y'an t'eelite ono a duwo an d'iiziga deyyiso ki tukki Romen, sonj y'iide wedusu genj me. Wo yo Isa y'an di y'ele a bey k'asigiryagi, an d'iise munda wede kane Yawudiyagi an dehu.

*Taakiya k'Isa ekk'undumu
(Matiye 27.32; Markus 15.21)*

²⁶ Manj Isa an di-t'ette k'ume taakiyadí. A urzi an a-t'ikkima ti wede soo inqkino yonj ti geeger Sireñ, sundí Simo, y'aahiya doome. Kane asigiryagi an di y' ziida, an i-d'ele undumu wede zaapu t'ekki bakadí kañ tontilko, y'a t'umbe a dannayí wo yi daaniya Isa.

²⁷ Doñ duuru baadan ki siido gette an di y' daaniya, ti diinayañ erayi an a-t'ibi beydañ a giggiranj wo an di dollite móolo kono k'Isa.

²⁸ Manj Isa y'a gilde k'ume k'erayi genño wo y'an di ruute, y'ede: «Kune erayi Zeruzalem no, kun ôole ye kono nun me, ki too manj kun ôolo'ñ ki kune wo ki inniguñ.

²⁹ Derec, onniytagi sanj manj an d'aana, aame geñ an di roota: "Unsuwo a kane erayi doñ kartiyagi, a

kane dōj an k'ehe ye wo an k'uude iññi ye botto."

³⁰ Iñkino mañ duwo an di roota, an t'eesa: "Mongali an ay di ti'n ruugi!" wo soñ an t'eesa: "Kessagi an ay ti'n ombidfi!"

³¹ Aame duwo an o isiyo kino a nuñ wede aakede undumu zeere ej me mañ, an d'aana moo me a kane dōj aakede inda dōj meedi me*?"

³² An a-dukko a ita k'Isa dōj sire ti doolo, kane dōj k'oogire, an ti'n t'ide ti yode kan soo.

³³ An iiney a ume wede sundí «osse k'eego» mañ, a ume gen Isa asigiryagi an ti y' tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kañ tontilko. Wo an atiike ti yode dōj k'oogire sire, wede soñ t'undumzí a kese k'ammidadí wo soñ t'undumzí a kese geeladí.

³⁴ Iñkino mañ Isa y'a ruute, y'ede: «Mee'ki nuñ, k'an t'iso tambobino, kono an ki suune ye munda wede an isiyo gen me.» Wo asigiryagi an di dikkida kallagi k'Isa t'urzi k'arbu tel tel muntelliyo.

³⁵ Kane dōj duuru an t'ihera añgenño, an di wolliyo. Kane deero Yawudiyagi an di y'okko maade, an d'eesiyo: «Yon dōj doolo y'an utte de, añken y'utto tuddí batum, aame yo

Almasi Raa yi biire kotto mañ!»

³⁶ Kane asigiryagi ton an di y'okko maade, an a d'ettiyo goppon ki sirpadí, an i-d'eliyo toote suddo k'inññi k'inda bin y'a sibe,

³⁷ wo an d'eesiyo: «Aame kee mozigo Yawudiyagi kotto mañ, k'utto tuddá batum!»

³⁸ T'ekk'eedí an tiike pakirte wo an a-ti riije, an'de: «Yode ej mozigo Yawudiyagi.»

³⁹ Ti diine dōj k'oogire sire an ti'n tiike ekk'inda gen, wede soñ y'a gildse Isa, y'ede: «Kee Almasi Raa yi biire kotto mañ, k'utto tuddá batum wo kaye pây!»

⁴⁰ Wo yo wede soñ y'a y'idsfise, yi di ruute, y'ede: «Kee a Raa ki-k'orgiso ye, kee wede booro ti ki ziifa k'unto ti yode ej kañ soo.

⁴¹ Ki kine dabar ette derec, kono in ooniyo munda wede in ize t'urzi naabadiñ, wo yo wede ej munda ulsu yi k'ize ye.»

⁴² Sanj y'a ruute sey, y'ede: «Isa, k'a n'elko aame ki-kimo ki mozikadá gen me.»

⁴³ Mañ Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Derec iñkino wo n'a di rooto: Añki ej kee ki-t'etta ti nuñ adda jenne.»

*Unto k'Isa
(Matiye 27.45-56; Markus 15.33-41)*

* **23:31 23.31** Ono k'Isa yi rootiyo a tukki **Undumu zeere wo Inda dōj meedi:** I-kaza undumu zeere yode Almasi batum, wede i-k'ede oldiko munda ye toñ an di y' dibire bini unto. Inda meedi kane Yawudiyagi dōj k'isiyo k'oldiko, gen tan baadañ a jiire dabar ere an t'oona te.

⁴⁴⁻⁴⁵ Aame peedo t'ize di-ine maŋ, ti ki tooriyo ye, ume a t'ize zimolo dil a likke bini eesiyo peedo lohe. Wo alboy wede i dikke adde Boy Raa soŋ k'adda soŋ ki paate, a t'ihina tar a diinayí.

⁴⁶ Isa y'a idili ti golla awwa, y'ede: «Mee'ki nunj, n'a-d'elo undó a beeza†.» Aame y'a ti ruute iŋkino maŋ, y'a-t'ihe.

⁴⁷ Goole k'asigiryagi meeda ki Romenj yi wulle munda wede ize me. Maŋ y'a imme Raa wo y'a ruute, y'ede: «Ki kotto wede ej yon ki diine.»

⁴⁸ Kane dɔŋ duuru pay iide wolliyo genj, aame an wulle munda wede ize maŋ, kane an di-gime, beydəŋ an a-t'ibí giggiraj kono an mōolo.

⁴⁹ Wo kane pay laŋziyagi k'Isa ti erayi dɔŋ i yi diino ti siido Galile, an t'ihirte ti dokki an di wolliyo munda wede isiyo.

Isa adda muuzo
(Matiye 27.57-61; Markus 15.42-47)

⁵⁰⁻⁵¹ I d'ede wedusu sundí Yusup yon ti geeger ki Yawudiyagi sundutú Arimate. Wede genj yon beehiye wo ki diine, yi zaapu elkisadí a ettiyo Moziko Raa. Yon wede ti diine deero booro Yawudiyagi, wo yi k'iyye ye a munda wede dɔŋ deero booro ongo an dihe

an d'ise a tukk'Isa, wo soŋ a naabadan ere an ize te.

⁵² Yo y'a iide y'a uuney Pilat, y'a yi tunde a nuune k'Isa.

⁵³ Pilat yi-d'iyye, maŋ Yusup y'a ti y' d'iige nuune t'ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko me. Y'a ŋilpe ti sotor tuwarwa zooyatú oone, yi-t'ele adda muuzzo, tod'te aa urmi an ittiba mokkolo, a ume isire wenda kaŋ soo tonj an k'eele ye.

⁵⁴ Suldī genj ize onniyo jima, duwo an okkime tuddan̄ kono onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi ti t'eesa‡.

⁵⁵ Kane erayi dɔŋ i diino Isa ti siido Galile genj, Yusup an di y' diine, an di wullo muuzzo wo mummino an zi-ipe nuune k'Isa me.

⁵⁶ Saŋ maŋ an di-gime k'adda geeger, an iide'ŋ an d'iwiло egey ti puutagi k'inda dɔŋ eediyadaŋ unse, an aa di gilse ki roriso a nuune k'Isa. A onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi maŋ, an di buuke aakede oogoro ti rootiyo.

24

Baldiya k'Isa

¹ Onniyo dumas ti soohe walak maŋ, erayi an di ziki egey dɔŋ kalsiya eediyadaŋ unse a beydəŋ, an d'ingile ki biza muuzzo.

† 23:46 23.46 Kun wollo adda mattup ki Soom 31.6. ‡ 23:54 23.54 Di Yawudiyagi, onniyo t'eesiyo ti peedo t'ambe k'ooriyo ere ki soggo. Wo onniyo ere ki puukiyo tonj iŋkino kay, genj iŋkino nuune k'Isa an di dihe an t'ottiba ki poone peedo t'a oora genj me.

² An iiney maŋ, an wolliyo zumbulu wede an a-t'ippe a biza muuzo'ŋ dɔŋkilso a kese.

³ Kane an t'iide k'adda muuzo, wo nuune Galmeeega Isa an ki y'uuney ye.

⁴ Kane erayi an d'uhibe, a kaamiki a daanadaŋ i d'iido kuuli sire ti kallagi i ralita.

⁵ İnkino kane orgiso t'anni ziifa, an di nukkite, wo de kuuli dɔŋ sire genj an an di ruute, an'de: «Ki moo me kun wekku wede zeere a diine dɔŋ unto me?»

⁶ Yon̄ umbo a enno me, Raa yi ti y' bilde. Kun elko a ono dɔŋ y'un ruute aame yo botto a siido Galile, y'ede:

⁷ «I dehu nunj wede an n'ehe aa ulo wede ej, an di n' t'ela a bey dɔŋ k'oldiko, an ti n' taaka ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kanj tontilko, wo onniyo sire k'adsuwe maŋ n'a-balda.»»

⁸ İnkino maŋ kane erayi genj an di'n ilke ono dɔŋ Isa y'an ruute genj me.

⁹ Kane ti biza muuzo an di-gime, wo an iide'ŋ an an t'iide taaya gette pay a kane dɔŋ koomat makumu soo wo a kane sanalliyagi dɔŋ ongo pay.

¹⁰ Kane erayi dɔŋ iide ki biza muuzo genj, Mariyam ere ti siido Magdalla, Zane wo Mariyam ere mekki Zak. Wo erayi dɔŋ ti doolo dɔŋ iide ti kane genj, taaya gette an an t'iide pay a dɔŋ zina k'Isa me.

¹¹ Wo kane a onamanj genj an di'n wulle erayi aa

dɔŋ maadagi, onamaŋ an ki d'umbe ye.

¹² Wo toŋ maŋ Piyer y'a t'iiziga y'a ukke ki biza muuzo. Y'iiney maŋ, y'a t'uttile yi ŋoonjyo k'adda, yi wolliyo'ŋ sarwilagi dɔŋjal, maŋ y'a ziifa giggiri a munda wede ize genj me, wo y'a-gime ki boozı.

A urzi k'Emayus

¹³ A onniyo gettiyo batum i d'ede sanalliyagi sire an ambe k'adda k'ille sundutú Emayus, tod'te suma kubbaara paat ti Zeruzalem me.

¹⁴ Kane an di rootiyo tud-danj a suldi dɔŋ pay ize genj me.

¹⁵ Aame kane an rootiyo wo an niikiyto ti tuddanj genj, yode Isa batum y'a iide, y'a-ti giyye ti kane an di sooru kanj soo.

¹⁶ Kane an di y' wolliyo, wo munda an t'eegeirso ki suuniyadı me.

¹⁷ Maŋ Isa y'anni tunde, y'ede: «Kune kun di sooru de, kun di niikiyto a tukk'amme?» İnkino maŋ kane an t'ihira, sommagi dondoŋ.

¹⁸ Wede soo ti diine kane sire genj sundı Kiliyopas, yi di ruute, y'ede: «Kee siidá dɔŋjal ko, wede i lekkiyo a Zeruzalem wo i ki suune ye munda wede ize adda k'oniyytagi dɔŋ k'ita en me?»

¹⁹ Yon̄ y'anni tunde, y'ede: «De ize moo me?» Kane an i di'n gime onami, an'de: «Munda wede i-iina a tukk'Isa wede ti geeger

Nazaret. Yon geñ nebi wede toogo, wo y'a ti gize toogadí t'urzi naabadí wo t'urzi k'onamí a daana Raa wo a daana d'fuwo pay.

²⁰ Kane deero dōn sedfikadiñ ti dōn dokkiyadin an an di y'ele a bey dōn k'olmidayí kono booro t'a yi seeda ki tōwwo, wo an ti y' tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kañ tontilko.

²¹ Kaye ay ziipe elkisadey a yode, yon wede soo y'an adda dōn k'Izirayel ti bey dōn k'aduzañ. Wo t'ekki suldi pay gen, onniyo anki ette k'aduwe t'ume suldi gen ize me*.

²² Wo ton erayi miibi ti diinayey an ayn'iddira. Anki ti soohe walak an d'injile ki biza muuzo.

²³ An iide'ñ, nuune k'Isa an ki y'uune ye. Kane an digimo, an ay t'iide taayadan te an'de, maaleekiyagi an'n iido tuddañ wo an di ruute, an'de: "Yon zeere."

²⁴ Ti diine kaye ay sooru kañ soo gen, dōn miibi an d'ukke ki biza muuzo wo an d'uuney miñ pay a-t'iide aakede erayi an ruute. Wo yon miñ umbo, an ki y' wullo ye."

²⁵ Injino man Isa y'an di ruute, y'ede: «Kune dōn elkisagun attidi, kun k'ambu kesiko ye ono dōn pay nebiyagi an ruutite gen me.

²⁶ Ki kotto i dehu Almasi Raa yi biire geñ y'a dabire inkino doo miñ, sanj yi t'etta adda daryikadí kollo.»

²⁷ Sanj y'an di gizite keren suldi dōn pay an riijite ti kaaga a tukki yode adda mattup ki Raa geñ me, y'a iise ti mattup k'oogoro Muusa bini y'a-ti dīnge ti mattupiyagi dōn pay ki nebiyagi.

²⁸ Aame kane an iiney goponj ti ille ere an'te man, Isa yi d'isiyo aakede y'ingile ki daana inkino.

²⁹ Wo kane an di koddfime, an d'eesiyo: «Kee k'oopo ti kaye kino, peedo t'a t'ooriyo ume y'ize.» Injino man yi-t'iide adda boy, y'a uupe ti kane.

³⁰ Y'a-guune ombo ti kane, y'a t'umbe mappa, y'a ruute koduwo a Raa, man y'a burkite, y'an d'ele.

³¹ Aame geñ edayan a t'ihina, kane an di y' zuune Isa me, wo a kaamiki ti daanadan y'a nukkide.

³² Kane an d'iise rootiyo ti tuddañ, an'de: «Aame kine a urzi wo yon y'in rootiyo a tukk'ono dōn an riijite ti kaaga adda mattup ki Raa geñ, ki kotto in d'uwwe mundsa a biza k'ulbiñ me.»

³³ Man kesiko kane an t'iiziga, an di-gime ki Zeruzalem. An iide'ñ an di'n uuney kane sanalliyagi koomat makumu soo gen an t'ugije ti dōn an sooru soo,

* **24:21 24.21 Onniyo anki ette k'aduwe t'ume suldi gen ize me:** I-kaza di kane Yawudiyagi an elkiyo wedusu y'unto man, undí ti lekkiyo a sirpa nuune onniyo sire k'aduwe gen, yi ki bilse ye man gen umbo ki daanadí baa.

³⁴ wo kane an an di ruute a doj sire genj, an'de: «Ki kotto Galmeega yi bilde, yi gize tuddí a Simo!»

³⁵ Wo kane batum an an t'iide taaya a munda wede ize a urzi, wo mummino kane Isa an di y' zuune a ume wede y'an borkiso mappa genj me.

Isa yi kaza tuddí a sanal-liyagi

³⁶ Aame kane onaman botto an a ki ti'n dñnge ye genj, a kaamiki yode Isa batum y'a gize tuddí a diinayaŋ, wo y'an di ruute, y'ede: «Toose ti konna ti kune.»

³⁷ Kane an d'iddira, orgiso t'anni ziisa baadan kono an elkiyo an wulle'ŋ beyye.

³⁸ Wo Isa y'an di ruute, y'ede: «Moo me kun orgiso me? Moo me un d'ede ni-ikiyo adda k'addugunj me?»

³⁹ Kun wollo beydó ti zojndó, ej miŋ nuŋ! Kun ni botto, wo kun wollo beyye'ŋ i-k'ede tukino ye osse ye, wo nuŋ oo d'ede aakede kune kun wollioyo.

⁴⁰ Yoŋ y'a ti dñnge onamí maŋ, y'an di gize beydí ti zojndí.

⁴¹ Wo kane onamí an k'ambu ye botto kono addan ūune t'uŋsuwo wo an ziisa giggiranj. Inokino maŋ yoŋ y'anni tunde, y'ede: «A enno un ede munda k'ombo ko?»

⁴² Kane an i di burko puuniso gayirsa an i-d'ele.

⁴³ Yoŋ y'a ziisa wo y'a t'iimi a daanadaŋ.

⁴⁴ Saŋ y'an di ruute, y'ede: «Aame nuŋ botto ti kune genj, enno munda wede n'un ruute me: I dehu ono doj an riŋje a tukki nuŋ adda mattup k'oogoro Muusa ti ono doj ki nebiyagi wo adda mattup ki Soom genj, kane pay a aane kono a-t'ette a ono mattupiyagi genno.»

⁴⁵ Inokino maŋ yoŋ y'an t'ihina eedaŋ, kono an di seeda ita k'ono doj an riŋje ti kaaga adda mattup ki Raa,

⁴⁶ wo y'an di ruute, y'ede: «Enno munda wede an riŋje me, an'de: Almasi Raa yi biire, y'a dabira bini y'a t'inda, saŋ onniyo sire k'adfuwe maŋ Raa y'a ti y' balda ti diine doj unto me.

⁴⁷ Geŋ i dehu an di kizite ti sundí a ita duwo pay, an di t'eese ti Zeruzalem, an an di roota a duwo an di-kima lekkiyadaŋ wo an t'ona tambobino k'oldikadaŋ.

⁴⁸ A suldi pay genj kune kun illiga wo kun wulle.

⁴⁹ Wo nuŋ ni-t'igibo a eggunj munda wede Meegó Raa yi ruute y'un t'ela. Wo kune'ŋ, kun lekko adda geeger bini toogo ere i deego t'awwa ti kandaane t'un di'n ôona.»

Engilso k'Isa k'awwa ki kandaane

⁵⁰ Saŋ t'adda geeger Isa y'an t'udse ti paate, an d'ingile k'ume wede gopponj ti ille ki Betani. A ume genj y'a ziki beydí wo y'an di ziipe beeko.

⁵¹ Aame y'an zaapu beeko genj, kane y'an di'n iili, yoŋ

Raa y'a y'umbe k'awwa ki
kandaane.

⁵² Aame gen kane an
di-dikke wo an t'uttile a
faaanadí, sanj an di-gime
ki Zeruzalem t'uŋsuwo
baadan.

⁵³ Kane an d'ettiyo
daayum k'adda booro Boy
Raa, wo an di tamma Raa.

Rabila Majjaanawa k'Isa Zan̄ yi riiñe

Eñ urzi k'ono dñj kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette Rabila Majjaanawa, wede zina Zan̄ yi riiñe. Adda mattup ette Zan̄ y'a ruute ti suldfi dñj Isa y'ize a siido, ti dooyiso ere yi duuye duwo. Wo soñ y'a ruute a urzi k'untadí wo a urzi baldiyadí ti diine dñj unto. Isa yi kazita ti toogo a duwo, y'an d'eliyo beeko a dñj k'eeni wo yi d'isiyo suldfi k'armika baadañ.

Mattup Zan̄ yi riiñe ette, onamtú i ki deeyiso pay ye ti ono dñj adda mattup ki Matiye, Markus wo Lik gi riiñe me. A eesiyo mattup ette, Zan̄ y'a ruute Isa yon wede an yi waaku Ono genj, yon Raa y'a iido ki siido, y'a-gime wedusu (Zan̄ 1.1,14). Isa y'aaze suldfi k'armika baadañ, kono duwo an d'oyye yon Wede k'Uttiyo, Raa yi ruute y'a t'igibo t'ume k'eesiyo duniya too.

Aame Isa yi lekkiyo a siido botto genj, duwo tuddañ an ti-t'ihinte kono yode. Dñj ongo an ziipe addañ a Isa kono an zuune adda k'addañ yon Ulo Raa, wo dñj soñ an di y' giigira. Wo de Zan̄ y'a riiñe, y'ede: «Ono dñj soo raaniya adda mattup ette, kono kun d'ambe Isa yon

Almasi Raa yi biire, wo Ulo Raa. Wede y'umbe a sundí mañ, yi di t'ela lekkiyo ere ki daayum.» (Zan̄ 20.31)

*Raa yi kaza tuddí t'urzi
k'Isa Almasi*

¹ Ki poone Raa y'a okkima suldfi pay genj, wedusu an yi waaku Ono yon ede to. Raa kane ti wede an yi waaku Ono genj kane soo, wo wede an yi waaku Ono genj yon miñ Raa batum.

² Ki poone Raa y'a okkima suldfi pay genj, yode ti wede an yi waaku Ono genj kane soo.

³ Suldfi dñj Raa y'ikkima pay genj, an ikkima ti wede an yi waaku Ono genj soo. Munda wede Raa y'ize sidí umbo, daa wede an yi waaku Ono genj me.

⁴ Wede an yi waaku Ono genj, yon lekkiyo ere ki daayum, wo tode lekkiyo gette ti d'eliyo toore a duwo.

⁵ Toore genj yi-tooriyo adda zimolo, wo zimolo t'a ki y'ziida ye.

⁶ Injino mañ ti kaaga Raa y'a igibe wede zindí ki tukki duwo, wedusu genj sundí Zan̄.

⁷ Zan̄ yon wede illiga rabila toore, y'a iide y'an di kize urzi toore genjno, kono t'urzi yode duwo pay an d'olliga, wo an zaape addañ a toore genjno.

⁸ Yode Zan̄ genj toore yode batum ye, yon y'iide y'an di kize toore a duwo.

⁹ Yo Wede an yi waaku Ono genj, toore wede

ki kotto, y'ettiyo k'adda duniya, y'a toore adda k'adde duwo pay.

¹⁰ Yoŋ gen y'a iido k'adda duniya, wo duniya ette Raa y'ikkima t'urzi yode batum. Y'a likke, wo doŋ duniya an gi di y' zuune ye.

¹¹ Y'a t'iide k'ume doŋzí Izirayel, wo kane an gi di y' ziifa ye.

¹² Wo de a kane doŋ i yi ziifa wo i ziipe addaŋ a yode gen, y'an d'ele urzi an t'ize inŋni Raa.

¹³ An t'ize inŋni Raa t'urzi k'ehiyo ere a urzi tudde ye, aa duwo an ki-dehu ye, wo an t'ize inŋni Raa t'urzi k'ehiyo ere ti toogo Raa.

¹⁴ Inŋkino maŋ wede an yi waaku Ono gen y'a-gime wedusu, y'a iido y'a likke diine kaye, addí ôoniyo ti beeko wo y'in di kaza urzi wede derec. Ay di wulle goolikadí, goolikadí ere meeda gette i ele Meega Raa a yode Ulí soo daŋŋjal.

¹⁵ Wo Zaŋ gen y'a iiſe kazita a tukk'Isa ti golla awwa, y'ede: «Enŋo wedusu wede ni rootiyo onamí me, wede n'ede: wede ede ettiyo k'itadó me, wo yoŋ goole y'a jiire nuŋ, kono nuŋ an di'n t'eha botto gen, yoŋ ede to.»

¹⁶ Yoŋ addí'ŋ tasse ti kine me, y'in di ziipe beeko baadaŋ ki daayum a kine pay, wo beekadí daayum a ekki kine.

¹⁷ Oogoro tod'te Raa yi t'elo ti kaaga t'urzi Muusa a

duwo. Wo de beeko ti derec an iido t'urzi k'Isa Almasi.

¹⁸ Wenda soo tonj i wulle Raa umbo, wo de Ulo yon soo daŋŋjal yode batum Raa, yi lekkiyo a sirpa Meega Raa gen, y'in di y' gize.

Zaŋ Batis ti doŋ zina ki Pariziyen

(*Matiye 3.1-12; Markus 1.2-8; Lik 3.15-17*)

¹⁹ Kun ollo ej ono Zaŋ yi gizite. Onniyo soo deero Yawudiyagi a siido Zerusalem an d'igibe doŋ sedeke ti doŋ ti biza bumbu Lebi ki tukki Zaŋ. An d'iide, an d'uuney Zaŋ kono an di y' tonde: «Kee'ŋ wee wee?»

²⁰ Aame an iide an yi tunde maŋ, yoŋ y'an k'umbida ye, wo y'an di ruute kerend, y'ede: «Nuŋ Almasi Raa yi biire ye.»

²¹ Inŋkino maŋ an di y' tunde sey, an'de: «De kee'ŋ Eli ko?» Maŋ Zaŋ y'ede: «Aha, nuŋ Eli ye.» An di yi tunde sey, an'de: «Kee'ŋ nebi wede ay delliyo ko?» Zaŋ y'ede: «Aha, nuuno ye.»

²² Inŋkino an i di ruute, an'de: «Kee'ŋ wee wee? K'ay ti rooti, kono ay an di kizey a doŋ ayn'igibo me. Kee miŋ wee wee?»

²³ Maŋ Zaŋ y'an di'n gime onamaŋ ti ono doŋ nebi Ezayi yi ruute ti kaaga, y'ede: «Nuŋ golla ki wedusu yi collite adda balda, yi d'eesiyo: Urzi Galmeega kun i-ti y'okkoŋ ki diine d'elete*.»

* 1:23 1.23 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 40.3.

²⁴ A diine dɔŋ zina an igibe ki tukki Zaŋ geŋ, Pariziyen tonj adda.

²⁵ Kane geŋ an di yi tunde Zaŋ sey, an'de: «Kee'ŋ Almasi Raa yi biire ye, Eli ye wo nebi wede ay delliyo ye de, ki moo me ki'ni suyyiso duwo'ŋ batem me?»

²⁶ Zaŋ y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Nuŋ duwo ni'ni suyyiso batem t'ahu, wo de a diinaguŋ geŋ i d'ede wede ede kun ki y' suune ye.

²⁷ Wede gen y'ettiyo k'itadó, wo nuŋ ni k'iide n'a ki t'eeze sibe tobiyangí ye.»

²⁸ Suldfizaŋ pay an ize geŋ a ille Betani, ti dar k'ooye Zurden ki kese peedo gekoliyo a ume Zaŋ duwo y'anni zuyyite batem.

Isa Almasi Ulo Damu Raa

²⁹ Soggo maŋ Isa yi-t'ufdo k'ume Zaŋ. Aame Zaŋ yi y' wulle maŋ, y'ede: «Kun wollo enno Ulo Damu Raa i booyiso oldiko doŋ duniya pay me.

³⁰ Ono ni ruute a tukki yode eŋŋo, n'ede: «Wede ede y'ettiyo k'itadó me, wo yon goole y'a jiire nuŋ, kono nuŋ an di n' t'eha botto geŋ, yon ede to.»

³¹ Ki poone toŋ nuŋ ni ki y' suune ye yon wenda me, wo n'iido duwo ni di'n suyyiso batem t'ahu'ŋ kono n'an di y' kize a dɔŋ k'Izirayel.»

³² Zaŋ yi kazita a tukk'Isa sey, y'ede: «N'a wulle Unde Raa t'a diigo ti kandaane aa deere, t'a di-guune a tuddí.

³³ Nuŋ ni ki y' suune ye, wo Raa wede i n'igibe duwo ni di'n suyyiso batem t'ahu geŋ y'o di ruute, y'ede: «Unde Raa gette k'a ti wolla t'a deego ti kandaane, t'a di koona a tukki wede. Geŋ yode genŋo wede a suyya duwo ti Unde Kamileŋ me.»

³⁴ Wo munda geŋ n'a yi wulle, wo iŋkino maŋ n'un di kaza keren, wede ej yon Ulo Raa.»

Andire ti Simo Piyer

³⁵ Ti soggatú sey tonj, Zaŋ ti sanalliyagi dɔŋ sire gen an lekkiyo a umayan.

³⁶ Zaŋ geŋ yi wulle Isa y' engile maŋ, y'a ruute y'ede: «Enno Ulo Damu Raa me.»

³⁷ Aame kane sanalliyagi sire gen an illiga Zaŋ yi ruute iŋkino maŋ, an d'iise daaniya k'Isa.

³⁸ Isa yi gilde maŋ, yi wollyo'ŋ an yi daaniya, maŋ y'anni tunde, y'ede: «Kun ni daaniya'ŋ kun dehu moo me?» Maŋ kane an i-di'n gime onamí, an'de: «Rabbi (i-kaza wede dooy-isadey) kee ki lekkiyo a too me?»

³⁹ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun'di, kun di-wolley.» Maŋ an d'iŋgile, an di wullo ume yi-lekkiyo me. Geŋ a peedo lohe, ume'ŋ an a-ti y'iŋgile ti yode.

⁴⁰ Andire leema Simo Piyer geŋ, yon ti diine dɔŋ sire illiga ono Zaŋ yi ruute wo an di diine Isa genŋo.

⁴¹ An ti gimo maŋ, Andire y'iide'ŋ y'a uuney ki

poone'ŋ leemadí Simo, wo yi di ruute, y'ede: «Almasi Raa yi biire'ŋ, ay yi wullo.» (T'ono Girek genj Kiris i-kaza Almasi.)

⁴² Maŋ yi-di t'iide leemadí Simo k'ume k'Isa. An iiney maŋ, Isa yi di y' wolliso yerere adda k'edayí, maŋ yi di ruute, y'ede: «Kee'ŋ Simo ulo ki Zonas, wo ti anki ej an gi di waaka Piyer.» Suma gette i-kaza mokkolo.

Pilip ti Natanayel

⁴³⁻⁴⁴ Onniyo k'ita maŋ Isa y'a ingile ki siido Galile, an d'ikkima ti Pilip wede ti geeger Betsayda, siido k'Andire ti Piyer. Maŋ Isa yi di ruute a Pilip, y'ede: «Pilip, ki ni daani.»

⁴⁵ Saŋ maŋ Pilip y'a uuney Natanayel, wo yi di ruute, y'ede: «Ay yi wullo wedusu wede Muusa y'a ruute adda mattup k'oogoro, wo nebiyagi tonj an ruute onamí me. Yoŋ Isa wede ti geeger Nazaret, ulo Yusup.»

⁴⁶ Natanayel yi di ruute, y'ede: «Ti Nazaret ummey, mundá beekiye etto dey ko?» Pilip yi di ruute, y'ede: «K'edi, wo k'a wolla.»

⁴⁷ Aame Isa yi wulle Natanayel y'ette tuddí maŋ, y'a ruute ono a tukki yode, y'ede: «Ulo k'Izirayel toc miŋ yode enno, yo ej wede ki diine.»

⁴⁸ Natanayel yi di ruute, y'ede: «De kaŋ mummino k'a ni zuune me?» Isa yi di ruute, y'ede: «Ki poone Pilip

y'a ki waako'ŋ genj, ni ki wulle kee'ŋ a undiso pigiye.»

⁴⁹ Inokino maŋ Natanayel yi di ruute, y'ede: «Wede dooy-isadó, kee'ŋ Ulo Raa. Kee'ŋ mozigo doŋ k'Izirayel.»

⁵⁰ Isa yi di ruute, y'ede: «Kee ki ziipe addá a nuŋ kono k'illiga ni ruute ni ki wulle a undiso pigiye, wo k'a wolla suldi baadan a ceera enno sey.»

⁵¹ Maŋ Isa yi di ruute sey, y'ede: «Derec inkino wo n'un di rooto: Kun di wolla kandaane a-t'ihina, wo maaleekiyagi Raa an di cfeegita wo an di kilita[†] t'awwa nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede enno.»

2

Armika k'Isa ere ki poone

¹ Onniyo sire k'aduwé maŋ, i d'ize seedu k'erewo a geeger Kana siido Galile. Mekk'Isa t'iide,

² wo Isa ti sanalliyagí tonj an'ni wiike.

³ An ize bini maŋ, toote k'inni biŋ a biite. Inokino maŋ mekk'Isa ti di ruute a ulutú'ŋ, t'ede: «Toote k'inni biŋ an biite.»

⁴ Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Mee'ki nuŋ, nuŋ n'aase mummino? Peesadó ti k'iidé ye botto.»

⁵ Inokino maŋ tod' t'an di ruute doŋ naabo'ŋ, t'ede: «Y'un ruuta munda man, kun t'iso.»

⁶ Aame genj i d'ede boŋgali zoot an tutte ki mongali,

[†] **1:51 1.51** Kun wollo adda mattup ki Zenez 28.12, taaya ki suniye Yakup.

Yawudiyagi an d'obite ahu adda, an d'opilsito tuddaŋ, k'a t'ise kamileŋ a ḋaaana Raa a urzi k'oogiradaŋ. Bukkulu soo geŋ y'oomi suma toolo sire ado.

⁷ Maŋ Isa y'an di ruute dɔŋ naabo, y'ede: «Bongali geŋ kun t'ōonito t'ahu.» İnkino maŋ kane dɔŋ naabo an iide'ŋ, an t'ūunite bongali'ŋ geŋ pepelele.

⁸ Aame bongali'ŋ an ti'n ūunite maŋ, Isa y'ede: «Aŋkeŋ kun eesu ahu geŋ, kun i-d'odo a wede dokkide.» Maŋ kane dɔŋ naabo an d'eezi, an i-d'iide.

⁹ Wede dokkide geŋ y'an uwwe ahu dɔŋ i-gime toote k'inŋni biŋ geŋ me, wo yi ki suune ye toote y'ettiyo ti tunda me, wo dɔŋ naabo dɔŋ eeziti ahu geŋ an suune. Wede dokkide y'a wiike kule k'erewo,

¹⁰ wo yi di ruute, y'ede: «Ki poone'ŋ duwo an eesiyo dokkide ti toote wede kadigi, saŋ duwo geŋ i ti koliyo eedaj maŋ, an d'eesiyo wede unse ye k'ita. Wo kee k'a buuhe toote kadigi k'ume k'ita.»

¹¹ Geŋ inkino mundfa k'armika wede Isa y'ize ki poone, a Kana siido Galile. Y'an di gize toogadí, wo t'urzi geŋ sanalliyagí an di ziipe addaŋ a yode.

¹² Saŋ maŋ tiŋ geŋ Isa y'a t'iiziga, meedí, zembadí ti

sanalliyagí pay an di-d'iige ki geeger Kapernayim. A ume geŋ an di likke onniyo miibi.

Lomme dɔŋ suuk t'adda booro Boy Raa

(Matiye 21.12-17; Markus 11.15-17; Lik 19.45-46)

¹³ Aame tarneaape Pak ki Yawudiyagi aa guute goppoŋ maŋ, Isa y'a-gili Zeruzalem.

¹⁴ Y'iiney maŋ, yi-t'iide a booro Boy Raa, yi d'uuney dɔŋ k'owilte bungari, ki dambami, ki deere wo dɔŋ pelkiyto soŋko ere ettiyo ti siidiyagi doolo pây, an isiyo suuk adda*.

¹⁵ İnkino maŋ yi d'ize karre, y'an iise lommite. T'adda booro Boy Raa y'a ti'n tiipe pay ti dambamzaŋ wo ti bungarzaŋ me. Wo taabulyagi dɔŋ pelkiyto gurus geŋ y'an di gippirde, ti soŋkiyagan a-zibbite.

¹⁶ Wo a dɔŋ k'owilte deere y'an di ruute, y'ede: «Sulđugun̄ eŋ pay kun ti sokito t'en me. Boy Meegó eŋ, kun ti y'ise ume suuk ye.»

¹⁷ Aame geŋ kane sanalliyagí an d'ilke a ono dɔŋ an riŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Geyyiso ere o d'ede kono boy kee Raa gette, nunj addó i n'aadsumu†.»

¹⁸ İnkino maŋ kane deero Yawudiyagi an i di ruute, an'de: «K'ay isi munda

* **2:14 2.14** Maale ti embi kane geŋ dɔŋ k'owilte an d'owilte a dɔŋ i-d'eliyo sedeka a Raa. Wo dɔŋ pelkiyto gurus an di pelkiyto gurus ki Romeŋ ti gurus ere ki Yawudiyagi, kono gurus ki Romeŋ ti k'ettiyo ye adda Boy Raa me. † **2:17**

2.17 Kun wollo adda mattup ki Soom 69.10.

k'armika wede a kize kee a-d'ede urzi k'aase kino.»

¹⁹ Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Boy Raa ej kun dikossito, wo adda k'onniyo ado n'a y'ooziga.»

²⁰ Kane deero Yawudiyagi an i di ruute, an'de: «Boy Raa ej duwo an iiziga adda k'ozzine ada pide makumu zoot minj, kee k'ede adda k'onniyo ado maŋ k'a y'ooziga?»

²¹ Wo Isa yi rootiyo Boy Raa tuddí batum.

²² Bini aame Isa y'inda wo yi-bilde maŋ, sanalliyagí an d'ilke a ono dōŋ yi ruute gen me. Injkino an d'umbe a ono dōŋ an riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, wo a ono dōŋ Isa yi ruute.

Isa yi suune adde duwo pay

²³ Isa yi lekkiyo a Zeruzalem, a tarnaape Pak ki Yawudiyagi gen, y'aaze suldi k'armika baadaŋ duwo an di wulle, wo dōŋ baadaŋ an di ziipe addaŋ a yode.

²⁴ Wo Isa yi ki zaapu addí a kane ye, kono kane pay yi'ni suune.

²⁵ Yoŋ gen wenda yi gi di kize ye a tukki kane me, kono adde duwo pay yoŋ yi'ni suune.

3

Isa ti Nikodem

¹ Aame gen i d'ede wedusu sundí Nikodem. Yode gen ti diine dōŋ sundan Pariziyeŋ, wo ti diine deero Yawudiyagi pay.

² Onniyo soo a diddo manj, y'a iide y'a uuney Isa, wo yi di ruute, y'ede: «Wede dooyisadey, kaye ay suune kee'ŋ Raa yi-k'igibo dooyisadey. Wenda ti doolo yi k'aane yi ki t'ise ye suldi k'armika dōŋ aa kee ki d'isiyo ej me, aame Raa ti yode ye maŋ.»

³ Isa yi di ruute, y'ede: «Derec injkino wo n'a di rooto: Aame wede'ŋ yi k'uune ehiyo ere aware ye maŋ, Moziko Raa yi k'aane yi ki tiolley ye.»

⁴ Maŋ Nikodem yi di ruute, y'ede: «Mummino me, wede yi t'ize goole wo an ti y't'ehe sey me? Y'aane yi-t'ette adda k'adde meedí, t'a ti y' t'ehe sey ko?»

⁵ Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Derec injkino wo n'a di rooto: Aame wede'ŋ yi k'uune ehiyo ere aware t'urzi k'ahu wo t'urzi k'Unde Raa ye maŋ, Moziko Raa yi k'aane yi ki t'etey ye.»

⁶ Munda wede ettiyo t'urzi tudde gen yoŋ ki tudde, wo wede ettiyo t'urzi k'Unde Raa gen yoŋ unde.

⁷ Kee k'elkite ye a ono dōŋ n'a ruute, n'ede: "An un ti'n echo doolo gen me."

⁸ K'elko a maaye wede i baahu genno. Yi baahu k'ume wede aa addí i dehu, k'a olliga buukayí dāŋjal wo ume y'ettiyo ti tunda wo y'ambe ki tunda'ŋ ki ki suune ye. Gen injkino ki wede y'uune ehiyo t'urzi k'Unde Raa tonj manj.»

⁹ Maŋ Nikodem yi di ruute a Isa, y'ede: «De gen injkino

mummino me?»

¹⁰ Injino maŋ Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «De kee'ŋ wede dooyiso goole a siido k'Izirayel, miŋ ono geŋ ki gi di'n suuniyo ye ko?

¹¹ Derec injino wo n'a di rooto: Kaye ay rootiyo munda wede ay suune wo ay kazita munda wede ay wulle, wo kun k'ambu ye a onamey doŋ ay kazita me.

¹² Wo aame n'un rootiyo ti suldi doŋ isiyo a siido tonj kun k'ambu ye, de mummino kun d'amba me aame n'un ruuta ti suldi doŋ a kandaane maŋ?

¹³ Wenda soo tonj ti siido a kili kandaane umbo, daa ki nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede enŋo, ni ki ciigo t'awwa ye maŋ.

¹⁴ Aakede ti kaaga an Muusa kane adda baldsa geŋ yi d'umbe maala, y'a t'ikkima miipo, yi d'ittiba mobbo, y'a-dudſde t'awwa*. Genj injino, nun wede an n'ehe aa ulo wede enŋo tonj maŋ, an ti'n dodſa t'awwa kay,

¹⁵ kono wede tuuku yi ziipa addí a nuuno maŋ, y'a t'oona lekkiyo ere ki daayum.

¹⁶ Raa geŋ y'a giyye kine doŋ duniya pay, y'aa t'igibo Ulí yonj soo d'anŋal ki

* **3:14 3:14** Aame ti kaaga doŋ k'Izirayel an t'udsfo ti siido Misir genj, an d'iise orbita waawiye a Raa wo a Muusa. Maŋ Raa yi-ti gulkewe, y'an d'udsfe mimbayi ulpi, an di'n ihite, doŋ ſaadaŋ an t'inda. Aame an zuune oldfikadaŋ maŋ, an tunde Muusa, wo Muusa y'a tunde Raa. Maŋ Raa yi di ruute, y'ede: «Ki okkon miipo maala, k'a-dodſfo t'awwa ekki mobbo, kono aame wede miipo ti y'ihida wo y'umba edayí yi wulla miipo gettiyo maŋ, y'a t'oona bee.» Kun wollo adda mattup ki Nombire 21.4-9.

duniya, kono wede tuuku yi ziipa addí a yode maŋ, y'a ki t'inda ye, wo y'a t'oona lekkiyo ere ki daayum.

¹⁷ Raa y'igibo Ulí ki duniya kono y'a ki cekka booro ekki doŋ duniya ye. Wo de yi y'igibo kono t'urzi yode doŋ duniya an d'utte.

¹⁸ Wede yi ziipa addí a yode maŋ, booro ti ki y' seedfa ye, wo wede yi ki ziipa addí a yode ye maŋ, booro ti y' ziidä baa, kono yi ki ziipe addí a suma k'Ulo wede soo d'anŋal ki Raa geŋno ye.

¹⁹ Toore y'a iido adda duniya, wo de toore'ŋ duwo an di y' giigira, an t'umbe zimolo kono kane an isiyo naabo ere oldo. Geŋno urzi wede booro Raa t'a seeda wede me.

²⁰ Injino maŋ wede tuuku y'isiyo munda wede ulsu geŋ, toore y'a yi kiigira, wo yi k'ette ye ki toore me, kono y'orgiso a naabo ere y'isiyo oldo gette, itadí i t'adda.

²¹ Wo wede daayum y'isiyo naabo ere derec geŋ, y'a t'addſe a toore kono duwo an di wolle naabadí ere derec gette, an t'eese yo ej wede Raa kotto.»

Isa ti Zanj Batis

²² Sanj maŋ ti Zeruzalem Isa ti sanalliyagí an t'iiziga, an d'ingile ki siido Ziide. An

di-guune aŋgeŋno, wo Isa yi di'n suyyiso duwo batem.

²³ Aame geŋ Zaŋ Batis ton yi suyyiso pay duwo me a ume sundí Aynon, goppoŋ ti Salim, a ume geŋ ahu baadaŋ. Duwo an d'ettiyo tuddí, yi ti'n suyyiso batem.

²⁴ Aame geŋ yoŋ Zaŋ an ki ti y' ziida daŋgay ye botto.

²⁵ Inokino maŋ onniyo soo i d'iiziga niikiyo, sanalliyagi Zaŋ ti Yawudusu, a urzi wede mummino wede y'a t'ise kamileŋ a daana Raa me.

²⁶ Maŋ kane an di y'uuney Zaŋ me, an i di ruute, an'de: «Wede dooyisadey, kee ki wollo kay, wede kun di likko ti dar k'ooye Zurden ki kese peedo ge-koliyo, k'a ruutite taayadí geŋ, yode ton aŋkeŋno duwo y'anni suyyiso batem kay, wo aŋkeŋ duwo pay an ti dihima tuddí.»

²⁷ Maŋ Zaŋ y'an di ruute, y'ede: «Wede geŋ ti siidí yi k'aane yi ki t'oone munda ye, daa Raa yi-k'ele ye maŋ.

²⁸ Kune ton maŋ kuuduguŋ y'illiga aame ni ruute, n'ede: "Nuŋ Almasi Raa yi biire ye. Nuŋ Raa yi n'igibo, ni-d'uugumo a yode."

²⁹ Kun suune, wede i ziida erewo geŋ kulatú yode genno. Wo yo laŋze kule k'ere geŋ y'a t'ohira a sirpadí, ulbí uŋse baadaŋ kono y'a olliga munda wede laŋzayí yi roota. Geŋ nun ton inokino, ulbó'ŋ aase uŋse baadaŋ a di ceere.

³⁰ Inokino maŋ derec, yode geŋ sundí t'a ôole, wo sumu nuuno a kime k'ita te.»

Wede iido ti kandaane

³¹ Wede i diigo ti kandaane geŋ, yoŋ yi jiire duwo pay. Wo wede a siido geŋ, yoŋ a siido, wo onamí y'orbe ton ki suldi doŋ a siido. Wede yi diigo ti kandaane geŋ, yoŋ yi jiire duwo pay.

³² Yi kazita ti munda wede yi wulle wo y'illiga, wo wede a ambe onamí umbo.

³³ Wo wede y'umbe onamí geŋ, yi suune adda k'addí Raa yi rootiyo ono doŋ derec.

³⁴ Wede Raa y'igibo en yi rootiyo ono Raa, kono Raa yi elo Unde ere daa dooziyatú.

³⁵ Meega Raa geŋ Ulí yi y' giyye, yi-d'ele suldi pay a beezi.

³⁶ Wo wede y'ela addí a Ulo Raa maŋ, y'a t'oona lekkiyo ere ki daayum. Wo wede yi-tuuga zaapu k'addí a Ulo Raa maŋ, lekkiyo gette yi ki ti t'oona ye, wo kulkowo Raa t'a koona eedí.

4

Isa ti erewo ti siido Samari

¹ Isa geŋ y'a zuune Pariziyeŋ an illiga duwo an rootiyo an'de, doŋ baadaŋ yi-ti'n isiyo sanalliyagi, wo y'a-ti'n suyyiso batem i ceeriyo doŋ ki Zaŋ,

² wo kaciŋ yo Isa geŋ duwo i'ni suyyiso batem yode ye, i'ni suyyiso batem sanal-liyagi.

³ Injokino manj y'a t'iiziga ti siido Ziide, y'a-gime ki siido Galile.

⁴ Wo ki Galile genj, i dehu y'a adde ti siido Samari.

⁵ Manj y'a iiney a Sisar, geeger ki Samari goppon ti doome wede Yakup yi-ele a ulí Yusup ti kaaga*.

⁶ A ume genj i d'ede osso Yakup y'ittiba. Isa y'iziro kee, y'iina a ume genño manj, y'urme y'a-guune biza k'osso gettiyo a peedo t'ize diine.

⁷⁻⁸ Aame Isa yi-guune biza k'osso yi puukiyo genj, kane sanalliyagi an t'iide k'adda geeger an di deho munda k'ombo, manj i d'iido erewo t'adda k'ille eesiyo k'ahu. Erewo gette Samariten. Manj Isa y'a ti tunde, y'ede: «Erewo no, m'o k'eeli ahu, ni-ki sibe d'o.»

⁹ Injokino manj tod'erewo ti di ruute, t'ede: «Mummino, kee Yawudusu de ki tondiyo ahu sobo a bey nun Samaritenowo me?» Ki too manj kane Yawudiyagi an ki dehu an ki t'okkiye ye ti Samariten me.

¹⁰ Isa yi di ruute, y'ede: «Aame koj mi y' suune munda wede Raa y'eliyo, wo wede i kin tondiyo ahu sobo me manj, a tonde ahu sobo miŋ koj a bey yon me, wo y'aane yi di t'eele ahu d'on i d'eliyo lekkiyo.»

¹¹ Injokino manj erewo ti di ruute, t'ede: «Wede no, kee a-k'ede dara ye, wo osso so-

horo de k'a t'oona ahu doŋ i d'eliyo lekkiyo ti too me?»

¹² Kunuj kee k'elkiyo ki ceere mugiyey wede ti kaaga Yakup, wede ay iili osso ettiyo ko? Yode batum y'a iibe, iññizí wo ti maaladí pay me.»

¹³ Isa yi di ruute, y'ede: «Wede tuuku y'iiba ahu k'osso enñño manj, ôrme y'a yi seeda sey.»

¹⁴ Wo wede y'iiba ahu d'on nuŋ ni-t'ela manj, ôrme yi ki y' seeda ye baa. Ahu d'on nuŋ ni-t'ela enj, a yode i di t'isa aa ersa k'ahu okko i di t'ela lekkiyo ere ki daayum†.»

¹⁵ Injokino manj erewo ti di ruute, t'ede: «Wede no, ahu genj k'o eeli kono ôrme y'a ki n' seeda ye baa, wo n'a k'etto eesiyo ye.»

¹⁶ Manj Isa yi di ruute, y'ede: «M'odo, mi waaki kulayí, kun t'edi.»

¹⁷ Erewo ti di ruute, t'ede: «Nuŋ daa kulayó.» Isa yi di ruute, y'ede: «Koŋ on-amí d'rec, mi rootiyo kulayí umbo me.»

¹⁸ Koŋ mi zidse kuuli paat, wo wede kun lekkiyo ankeñño enj kulayí ye. Mi ruute d'rec.»

¹⁹ Injokino manj erewo ti di ruute, t'ede: «Galmeegó, nuŋ ni wolliyo manj, kee enj nebi.»

²⁰ Ti kaaga mongidagey Samariten an uttile a Raa ekki mokkolo ettiyo, wo kune Yawudiyagi kun'de

* **4:5 4:5** Kun wollo adda mattup ki Zenez 33.19 wo Zozuwe 24.32. † **4:14 4:14** Kun wollo adda mattup i Ezayi 12.3 wo Zeremi 2.13; 17.13.

ume k'ottilso a Raa a Zeruzalem.»

²¹ Isa yi di ruute, y'ede: «Erewo no, m'ambo onamó, sañ onniyo t'aana, aame gen kun k'ottila a Meega Raa ekki mokkolo ettiyo ye, wo a Zeruzalem ye.

²² Kune Samariten kun ottislo a Raa wede kun ki y' suune ye, wo kaye Yawudiyagi ay ottislo a Raa wede ay yi suune, kono wede a utta d'fwo y'ettiyo ti di Yawudiyagi.

²³ Wo onniyo gette sañ t'aana, wo tod'tinj t'iina, don ottislo a Meega t'addaj soogej, an i-d'ottila ti toogo k'Unde Raa wo aa Raa yi dehu, kono Meega yi dehu don ottislo inkino.

²⁴ Raa yon unde, wo d'fj ottislo a yode gen an i-d'ottile ti toogo k'Unde Raa wo t'adde soo.»

²⁵ Mañ erewo ti di ruute, t'ede: «Nuñ ni suune Almasi Raa yi biire sañ y'a etto (wede an yi waaku t'ono Girek Kiris) wo aame y'iina mañ, suldfi pay y'ay ti'n kizita.»

²⁶ Isa yi di ruute, y'ede: «Nuñ wede i rootiyo ej miñ Almasi.»

²⁷ Inkino mañ sanalliyagi k'Isa an aa d'iina, wo an ziifa giggiraj aame an wulle Isa yi rootiyo t'erewo gettiyo mañ, wo wenda sootonj ti diinayanj yi di roote umbo: «De ki dehu moo me ti bey k'erewo?» kununj, «Kun rootiyo t'erewo moo me?» me.

²⁸ Inkino mañ erewo ti

d'iili toolatú a biza k'osso, tod' t'a ukke k'adda geeger, t'iide'ñ t'an di ruuto d'fwo, t'ede:

²⁹ «Kun okki, kun wolla wenda enñno kay, y'o-t'ifdfipe itadó a suldfi d'fj n'ize pay me. Yode ej aasa Almasi Raa yi biire koo mañ!»

³⁰ Mañ t'adda geeger d'fwo an di dihimo k'ume k'Isa.

³¹ Aame erewo t'ingile mañ kane sanalliyagi an i-di ruute, an'ede: «Wede dooy-isadey, k'edi ki ooma d'fj.»

³² Wo yon y'an di ruute, y'ede: «Nuñ ombadó ede, wo kune kun ki ti suune ye.»

³³ Mañ kane sanalliyagi an di rootiso tuddaj, an'ede: «Kununj ombo wenda yi-t'eeley ko?»

³⁴ Isa y'an di ruute, y'ede: «Ombadó te isiyo naabo ki wede i n'igibo yi dehu, wo n'a-ti d'ange naabo ere y'o elo.»

³⁵ Isa y'an di ruute sey, y'ede: «D'fwo an rootiyo, an'ede: "Adda tere pide aasa k'aydu kollo." Wo kun ollo, nun n'un di rooto, kun ambo edagunj, kun wolfo dombi an iine k'aydu.»

³⁶ Wede aydu gen ran nadí y'a ti t'oone, wo inññi y'a-t'okume a lekke ki lekkiyo ere ki daayum, kono wede yi giira ti wede iyfa gen, kane miñ pay ulbañ uñse.

³⁷ Inkino mañ ono an rootiyo gen derec: «Wede soo'ñ ki korso wo wede soo'ñ k'aydu me.»

³⁸ Nuŋ, n'un igibe aydu k'adda doome wede kune kun ki niibe ye, i dibire dōŋ doolo, wo kun aa di-guune a ranŋadaŋ.»

³⁹ Inokino maŋ kane Samariten dōŋ ti geeger gette, dōŋ baadan an di ziipe addaŋ a Isa a ono k'erewo t'an ruute, t'ede: «Isa yi-t'iifiba ita a suldfi dōŋ pay t'ize gen me.»

⁴⁰ Gen inokino kane Samariten gen an iina aame k'Isa maŋ, an di y' tommiyo, an'de y'a lekke ti kane. Maŋ yon yi d'ize onniyo sire ti kane me.

⁴¹ A onniyo gette Isa y'an di'n duuye, wo a dooyisadí gette dōŋ baadan a jiire sey an di ziipe addan a yode, a onamí dōŋ y'an gizite me.

⁴² Inokino maŋ kane Samariten an i di ruute a erewo, an'de: «Kaye ay ziipe addey a Isa a ono dōŋ ay illiga kuudey, a ono dōŋ kon m'ay ruute daŋjal ye. Ankenj ay zuune ki kotto yon Wede k'Uttiyo dōŋ duniya pay.»

Eliyo beeko a ulo ki wede goole adda k'akuumma

(Matiye 8.5-13; Lik 7.1-10)

⁴³ Aame Isa yi ize onniyo sire a Samari maŋ, tiŋ gen y'a t'iiziga, y'a ingilé ki Galile.

⁴⁴ Yode batum y'a ruute, y'ede: «Derec, nebi gen dōŋ a geeger y'a ihira daŋjal, onamí an k'olliga ye me.»

⁴⁵ Wo aame y'inney Galile maŋ, kaciŋ kane dōŋ siido gen an di y' ziida bey sire,

kono kane toŋ maŋ an iide tarneaape Pak ki Yawudiyagi a Zeruzalem me, wo an wullo suldfi dōŋ pay Isa y'ize a onniyo tarneaape geŋ me.

⁴⁶ Saŋ maŋ Isa y'a-gime ki Kana geeger ki siido Galile, a ume wede ahu y'a ti'n gime toote k'inni biŋ genŋo. A geeger Kapernayim i d'ede wede goole adda k'akuumma, ulí tuddí eeni y'unto.

⁴⁷ Aame y'lliga Isa ti Zi-ide y'iina Galile maŋ, y'a t'iiziga, y'a iide, y'a y'uuney, wo yi di tommiyo, y'ede: «Galmeeki nuŋ, k'edi in ti deege Kapernayim. Ulo nuŋ tuddí eeni y'unto, ki di t'eleystee.»

⁴⁸ Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Kune duwo enj, aame kun ki wulla suldfi k'armika ye maŋ, kun ki zaapa adduguŋ a Raa ye.»

⁴⁹ Wo yo wede goole gen yi-kodđime, yi d'eesiyo: «Galmeeki nuŋ, in ti deege kotok, kono ulo nuŋ y'unto.»

⁵⁰ Isa yi di ruute, y'ede: «Ki-kama, ulá y'uune bee.» Maŋ wede gen y'a umbe a ono dōŋ Isa yi-ruute, wo y'a-gime.

⁵¹ Aame yon a urzi gen, dōŋ naabadí an aa di y'ikkima, an i di ruute, an'de: «Ulá y'uune bee.»

⁵² Maŋ yon y'anni tunde, y'ede: «A peedo t'ize muno ulo y'uune bee me?» Maŋ kane an di ruute, an'de: «Loho a peedo ti dihima golatú, ooriyo ti y'ilili me.»

⁵³ Maŋ yo meek'ulo gen y'a zuune adda k'addí peedo

gettinq a-t'iidē a peedo ere
loho Isa yi di ruute, y'ede:
«Ki-kama, ulá y'uune bee.»
Injkinō mañ ti onniyo gettiyo
yode ti dōñ boozí pay an di
ziipe addaŋ a Isa.

⁵⁴ Geñ munda k'armika
wede ki sirwe Isa y'ize a
kamadí ti Ziide siido Galile.

5

Eliyo beeko a wede ruñguyuŋ

¹ Bini mañ tarndaape ki
Yawudiyagi y'a udfe a
Zeruzalem, wo Isa tonj y'a
gili.

² Wo a Zeruzalem geñ,
goppoŋ ti biza bumbu* wede
dambami an d'adsiya, i
d'ede togile k'ahu t'ono dōñ
k'Eber an yi waaku Betzata.
A biza togile geñ an d'ize
daabagi deero† paat. [

³ Adda daabagi geñ dōñ
k'eeni baadaŋ moonite.
Ongoŋ konzayi, dōñ ongoŋ
zoŋdaŋ unto, munkilagi pay
an delliyi eesiyo kolzite
k'ahu,

⁴ kono ume muno mañ
maaleeka Galmeega yi-ti
deegu adda k'ahu yi di'n
korre. Mañ wede k'eeni
wede i ti deegu ki poone
geñ, yi d'oonyo bee ise ita
k'eenizí tuuku tonj mañ.]

⁵ Aame geñ i d'ede wede
k'eeni, t'ume eeni yi yi ziida

geñ i-d'ede ozzine ada g'ado
makumu gessire.

⁶ Aame Isa y'iiney aame
genño mañ, y'a yi wulle
wede geñ kaŋ moone, wo
y'a zuune eenizí ti kaagine
me. Mañ y'a yi tunde, y'ede:
«Kee ki dehu k'a t'oone bee
ko?»

⁷ Mañ wede k'eeni y'ede:
«Galmee'ki nunj, ki nunj oo
d'ede wee wee i-ti'n seſde
adda k'ahu me? Aame ahu
an eesiyo kolzite, n'eesiyo
moykiso mañ, wede doolo
yi-ti deegu.»

⁸ Injkinō mañ Isa yi di
ruute, y'ede: «Ki t'oozo,
ki t'ambo zaadgayá, k'a
enjilo!»

⁹ A kaamiki gen wede
y'a uune bee, y'a t'umbe
zaadgayí, yi-sooru y'a ingile.
Wo onniyo gette onniyo ere
ki puukiyio Yawudiyagi.

¹⁰ Wede geñ kane deero
Yawudiyagi an yi wulle
y'uune bee me, mañ an i-di
ruute, an'de: «Aŋki onniyo
ere ki puukiyadiŋ. A urzi
k'oogiradiŋ a-k'ede urzi ki
sarkiya zaade beeza ye.»

¹¹ Mañ yonj y'an di ruute,
y'ede: «Wede o ele beeko
geñ y'ede: «Ki t'ambo
zaadgayá, k'a enjilo.»»

¹² Mañ kane an di y' tunde,
an'de: «A-ruute injkinō wee
wee: «Ki t'ambo zaadgayá,
k'a enjilo» me?»

¹³ Wo wede uune bee geñ

* **5:2 5.2** Geeger ki Zeruzalem tod'tinj dooliyo ti waaya mongali awwa sohuru.
Adda waaya mongali an d'icdfipe biza bumbiyagi baadaŋ k'adsiya wo k'ettiyo.

† **5:2 5.2** Togile Betzata ki tuuliko i t'oomi oldali meeda uto ada gessat, wo yonj
dookide kaŋ sire. Injkinō mañ i d'ede daabagi deero paat addí sohuru, pide a
kese wo soo a diine. Daabe geñ toogadí mombayi t'umbey wo t'enño i di seedu.

yi ki y' zuune ye wede i-ele beeko me, kono yo Isa y'a-ti digge adda diine dōn duuru aŋgenno.

¹⁴ K'ita maŋ, wede geŋ Isa y'a y'uune adda booro Boy Raa. Maŋ yi di ruute, y'ede: «K'ollo, aŋkeŋ k'uune bee, wo k'ita k'isa oldiko ye, para maŋ a-d'aana munda wede ulsu a ceera enno sey.»

¹⁵ Maŋ yo wede geŋ y'iide, y'an di gize deero Yawudiyagi, y'ede: «Kacinj o ele beeko Isa.»

¹⁶ İnkino maŋ ti onniyo gettiyo kane deero Yawudiyagi an d'iise gerdiyo k'Isa, kono yi ele beeko a wedusu a onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi me.

¹⁷ Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Ette naabo ere Meegó yi d'isiyo daayum bini aŋkenno. Nuŋ tonj maŋ, n'a naabe.»

¹⁸ Aame deero Yawudiyagi an illiga inkino maŋ, an d'iise dehutu k'urzi ki tōwwadí, kono y'a ti diipida a oogoro k'oniyo ere ki puukiyo, wo ki sirwe y'a ruute sey, y'ede Raa Meegí, yi-t'ize tuddí aa Raa batum.

Toogo k'Ulo Raa

¹⁹ Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Derec inkino wo n'un di rooto: Nuŋ Ulo eŋ munda ti suma nuuno k'eedó ni k'isiyo ye. Wo munda wede n'isiyo geŋ ni wolliyo ki Meega y'isiyo. Munda wede Meega y'isiyo geŋ, nuŋ Ulo tonj ni d'isiyo kay.

²⁰ Derec, Meega yi giyye nuŋ Ulo geŋ, y'o-di gizite suldi pay dōn yonj y'isiyo me. Suldi dōn y'o kizita a ceera dōn enno sey, wo kune kun seeda giggirgunj.

²¹ Wo aa Meega yi baldiya dōn i t'inda wo y'an d'eliyo lekkiyo geŋ, nuŋ Ulo tonj ni d'eliyo lekkiyo a duwo dōn aa addó i dehu.

²² Meega geŋ yi ki dekkiyo booro a tukki wenda ye, yonj y'o elo urzi dekkiyo booro a nuŋ Ulo,

²³ İnkino duwo pay an t'imme nuŋ Ulo, aa an tamma Meega. Wo wede yi ki tamma nuŋ Ulo ye maŋ, geŋ aa Meega wede i n'igibo yi ki y' tamma ye.

²⁴ Derec inkino wo n'un di rooto: Wede y'lliga onamó wo yi ziipa addí a wede i n'igibo maŋ, yonj geŋ y'uune lekkiyo ere ki daayum. Booro ti ki y' seeda ye, yi t'udsde t'urzi k'unto me, y'uune lekkiyo.

²⁵ Derec inkino wo n'un di rooto: Onniyo t'aana wo tod'tiŋ t'iina. Kane dōn a daana Raa aa an t'inda geŋ, an d'olliga golla nuŋ Ulo Raa, wo dōn illiga golladó maŋ an di lekka ki daayum.

²⁶ Wo aa Meega i-d'ede toogo k'eliyo lekkiyo a duwo geŋ, a nuŋ Ulo tonj maŋ y'o d'ele toogo k'eliyo lekkiyo a duwo kay.

²⁷ Derec, nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, y'o d'ele toogo ki dekkiyo booro.

²⁸ İnkino maŋ ulbugunj i t'oode ye a ono geŋ me,

kono onniyo sanj t'aana, wo dsoj pay adda muuzyagi an d'olliga golladó, wo an di-balda.

²⁹ Aame genj dsoj ize bee-hiye'nj an di-balda, an t'oona lekkiyo, wo donj ize oldiko an di-balda, booro t'anni seeda.

³⁰ Nuñ munda ti suma nu-uno k'eedó ni k'aane ni k'ise ye, ni dekkiyo booro n'ollige ti golla Meega Raa. Wo booro ere ni dekkiyo gette ki diine, kono ni ki dehu n'a k'ise munda wede aa addó i dehu ye, n'aase munda wede aa wede yi n'igibo yi dehu.»

Duwo an rootiyo ono a tukk'Isa

³¹ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Aame nuñ batum n'a kizite ono a tukki nuñ batum mañ, onamó d'fuso an k'ambe ye.

³² Wo i kazita a tukki nuñ wede doolo, wo ni suune onamí dsoj yi kazita a tukki nuñ genj derec.

³³ Kune kun d'igibe dsoj zina ki tukki Zanj Batis, wo yonj y'un di gizite ono dsoj derec a tukki nuñ.

³⁴ Wo ki nuñ, ni ki dehu wedusu ye a kizite ono a tukki nuñ me, wo ni rootiyo inkino kono ni dehu kune kun d'utte.

³⁵ Zanj genj yonj aa bingje oyyiso i tooriyo, wo kune kun d'iyye kun d'ize unsuwo ti yode k'oniyo miibi a toorayí.

³⁶ Zanj yi gizite ono a tukki nuñ, wo nuñ o d'ede suldi baadañ ti doolo sey a jiire

dsoj Zanj yi gizite. Derec, naabo ere Meega y'o elo, ere ni d'isiyo ettiyo batum, ti kazita a tukki nuñ, wo i-kaza i n'igibo Meega.

³⁷ Wo Meega wede i n'igibo tonj, yode batum y'a gizite a tukki nuñ. Yonj wede kun k'illiga golladí ye, kun ki wulle ume k'edayí ye,

³⁸ wo onamí i ki lekkiyo adda k'addugunj ye, kono kun ki ziipe addugunj a nuñ wede y'igibo ye.

³⁹ Kun dooyiso baadañ ono donj an riiñe ti kaaga adda mattup ki Raa, kono kun elkiyo ti kane genj miñ kun t'oona lekkiyo ere ki daayum. De kane genj miñ an kazita a tukki nuuno.

⁴⁰ Wo kune kun ki dehu kun ki d'etto tuddó, kun ki t'oone uttiyo ye.

⁴¹ Nuñ ni ki dehu tamma ere ettiyo t'urzi d'fuso ye.

⁴² Kune n'unni suune, geyyiso Raa a addugunj umbo.

⁴³ Nuñ n'iido'nj ti suma Meegó, wo kun gi di'n ziida ye. Wo wede doolo y'a etto ti suma yode genj, kun di y' seeda bey sire.

⁴⁴ Kune kun dehu d'fuso an un di'n t'imme, wo tamma ere ettiyo ti Raa soo d'fajjal kun ki ti dehu ye. De kun zaape addugunj a nuñ mum-mimo?

⁴⁵ Kun elke ye unni sakiyey a d'fana Meega nuuno me, unni sakiyey Muusa yode wede kune kun di ziipe eljisagun genño.

⁴⁶ Aame kun ziipe addugunj a Muusa kotto mañ,

a nuuno tonj maŋ kun zaape adduguŋ, kono yoŋ yi riiŋe miŋ a tukki nuuno.

⁴⁷ Wo aame ono doŋ Muusa yi riiŋe geŋ kun k'umbe ye maŋ, kun d'ambe onamó mummino?»

6

Eliyo k'ombo a kuuli dupu paat

(Matiye 14.13-21; Markus 6.30-44; Lik 9.10-17)

¹ Saŋ maŋ tiŋ genj Isa y'a t'iiziga, yi-ti diipida ti dar bar Galile ti nee, sundutú soo bar ki Tiberiyat.

² Wo doŋ baadaŋ an di y' diine kono an wulle suldi k'armika doŋ y'isiyo a doŋ k'eeni genŋo.

³ Maŋ Isa ti sanalliyagi an aa di gili eego mokkolo, an di-guune.

⁴ Onniyto gette tarneaape Pak ki Yawudiyagi aa guute goppoŋ.

⁵ Isa yi zibbe edayí maŋ, yi wolliyo doŋ duuru baadaŋ an'tiyo tuddan. Maŋ yi di ruute Pilip, y'ede: «De a too me in d'owila mappa, in an t'ela doŋ duuru kino ga ooma me?»

⁶ Isa yi-rootiyo a Pilip iŋkino yi deediyo addí, yi roota moo me. Wo ki yode Isa maŋ, yi suune munda wede y'aasa me.

⁷ Maŋ Pilip yi di'n gime onamí, y'ede: «In t'oone tamma meeda sire*, in t'owila mappa pay tonj maŋ,

a t'ide dey ko wede sonj yi-t'oone boolo booloŋ me?»

⁸ Maŋ Andire leema Simo Piyer, yode tonj ti diine sanalliyagi k'Isa, yi di ruute, y'ede:

⁹ «A sirpa ej i d'ede ulo a beezi mappa paat an iidiba ki orz ti puuni sire, de geŋ a t'ide moo a doŋ duuru ej me?»

¹⁰ Inokino maŋ Isa y'a ruute, y'ede: «Duwo ej kun ti'n kondita.» A ume genj soole baadaŋ. Maŋ duwo suma dupu paat geŋ an digundite adda.

¹¹ Maŋ Isa y'a-ziki mappa, y'a ruute koduwo a Raa, y'an di-dikkida a doŋ duuru genŋo. Wo puuni tonj y'a-t'ize iŋkino kay, an d'iimi, an d'isše a uupite.

¹² Aame duwo pay geŋ an iimi an issite maŋ, Isa y'an di ruute sanalliyagi, y'ede: «Ombo ere uupite kun ti tussi mentú ye.»

¹³ Maŋ kane an ti-tusse, an d'uune dappa koomat makumu sire, ti oopiyo ki mappa paat ki orz wede duwo an d'iimi geŋ me.

¹⁴ Aame doŋ geŋ an wulle munda k'armika wede Isa y'ize genŋo maŋ, an'de: «Ki kotto wede ej nebi wede an ruute ti kaaga y'a etto k'adda duniya.»

¹⁵ Aame geŋ Isa y'a zuune, an iido'ŋ ki toogo miŋ an ti'n t'ela mozigo, maŋ y'a t'irga siidí k'ekki mokkolo.

* **6:7 6.7 Tamma meeda sire:** Tamma soo i-kaza ranŋa naabo k'oŋŋu soo ki wedusu. Aŋki tamma meeda sire i-kaza sonko dupu ada pife.

*Sooru k'Isa t'ekk'ahu
(Matiye 14.22-27; Markus
6.45-52)*

¹⁶ A tukki lohe manj, t'ekki mokkolo sanalliyagí an di-diigo biza bar.

¹⁷ An di-gili adda tooko kono an di-doopicfa ki geeger Kapernayim ti dar bar ti nee. Ume y'ize diddo, wo Isa yi ki'n uuna ye botto.

¹⁸ Aame kane adda k'ahu genj i d'iiziga maaye baadan, ahu i-kolzite.

¹⁹ An ize suma kußbaara paat zoot manj, an wolliyo'ñ Isa yi sooru t'ekk'ahu, y'ettiyo tuddan. Manj orgiso t'anni ziida kono an ki zuune ye ettiyo genj Isa me.

²⁰ Manj Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun orgide ye, enj nuuno!»

²¹ Aame genj an dehu y'a di kili ti kane adda tooko, wo kaciñ tanj boolon an iina zenje ki siido ere an d'ette.

Ombo ere ettiyo ti kandaane

²² Soggo manj kane duwo doñ uupe ti zenje bar t'inno genj, an wulle tooko tiñ soo ñaňjal. Sanalliyagí an di-gili, wo Isa ti kane yi k'ingile ye, an ingile siidañ.

²³ Wo sanj manj i d'iina tookiyagi ti Tiberiyat, a ume wede duwo an d'iimi mappa wede Galmeega y'a ruute kofuwo a Raa genño.

²⁴ Aame kane duwo genj, an wulle Isa ti sanalliyagí kane umbo manj, an aa di-giliti adda tookiyagi genño,

an d'umbe Kapernayim dehu k'Isa.

²⁵ Aame an ti diipida manj, an di y'uune ti dar bar ti nee, wo an di y' tunde, an'de: «Wede dooyisadey, de kee k'iina a enj woogo me?»

²⁶ Isa y'an di ruute, y'ede: «Derec iñkino wo n'un di rooto: Kune kun ni dehu kono kun zuune ita suldi k'armika genño ye. Kun ni dehu kono n'un d'ele mappa kun d'iimi, kun d'isse genño.

²⁷ Kun naabe ki ombo ere i-ti lattiya gettiyo ye, wo de kun naabo ki ombo ere un t'ela lekkiyo ere ki daayum, ere nuñ wede an n'ehe aa ulo wede enj, n'un t'ela. Derec, Meega y'a ti ziipe tampo ki toogadí a nuuno.»

²⁸ Manj kane an i di ruute, an'de: «Ay d'ise mummino kono ay di naabe naabo ere Raa yi dehu te?»

²⁹ Isa y'an di ruute, y'ede: «Naabo ere Raa yi delliyi kune kun d'ise te, kun zaape adduguñ a yo wede yode batum y'igibo.»

³⁰ Manj kane an di ruute, an'de: «Munda k'armika miñ tuuku me kee k'isa ay di wolla, wo ay di zaapa addey a kee me? Naabo tiñ k'isa tuuku te?»

³¹ Ti kaaga ton mongidagin aame kane adda balda genj an iimi ombo ere sundutú mann, aa an riñe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Y'an ele ombadañ iido ti kandaane[†]."»

³² Manj Isa y'an di ruute, y'ede: «Derec iñkino wo

[†] 6:31 6.31 Kun wollo adda mattup ki Egzod 16.4,15.

n'un di rooto: Ombo ere iido ti kandaane gette un ele Muusa ye, wo Meegó y'un eliyo ombo ere ki kotto, ettiyo ti kandaane.

³³ Ombo ere Raa y'eliyo, tod'te ti díigo ti kandaane, ti d'eliyo lekkiyo a d'onj duniya pay.»

³⁴ Inokino maŋ an i-di ruute, an'de: «Galmeegey, ombo gette k'ay eeli ki daayum.»

³⁵ Isa y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ miŋ ombo ere ti d'eliyo lekkiyo. Wede y'iido tuddó maŋ, mosogo ti ki y' seeda ye ki daayum. Wo wede yi ziipa addí a nuŋ maŋ, ôrme yi ki y' seeda ye ki daayum.

³⁶ Wo de n'un ti y' ruute: kun wulle tonj, kun ki ziipe adduguŋ a nuŋ ye.

³⁷ Kane d'onj pay Meega y'o eliyo eŋ, an d'etto ki tuddó. Wo wede ettiyo ki tuddó geŋ, ni ki y' kiigira ye.

³⁸ Nuŋ n'iido ti kandaane n'a k'ise naabo ere aa addó i ki dehu ye, n'aase naabo ere aa wede i n'igibo yi dehu.

³⁹ Wo naabo ere ki wede i n'igibo yi dehu ettiyo: kane doŋ y'o elo eŋ, soo tonj ni ki dagga ye, wo n'a ti'n baldá pay a onniyo k'ita maŋ.

⁴⁰ Eyye, ettiyo naabo ere Meegó yi dehu te: kane doŋ pay an ti gima edayan ki tukk'Ulo, an ziipa adan̄ a yode maŋ, an t'oona lekkiyo ere ki daayum, wo nuŋ onniyo k'ita maŋ n'a

ti'n baldá.»

⁴¹ Aame Isa yi ruute, y'ede: «Nuŋ ombo ere i díigo ti kandaane» geŋ, kane Yawudiyagi an illiga man, an d'orbe sunni sunni ti tuddan̄ kono yode,

⁴² wo an di ruute, an'de: «Yode en Isa ulo Yusup ye ko? Meegí ti meedí tonj in'ni suune enŋo. De yi rootiyo yi díigo tī kandaane mum-mino?»

⁴³ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun orba sunni sunni ti tuddugun ye.

⁴⁴ Wenda soo tonj y'a etto ki tuddó ti siidí umbo, daa ki Meega wede i n'igibo y'a ki y'irgo ki tuddó ye maŋ. Wo nuŋ onniyo k'ita n'a ti y' baldá.

⁴⁵ Ono eŋ nebiyagi an riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Doŋ pay an t'oona dooyiso ti Raa‡." Inokino maŋ wede tuuku y'lliga ono Meega wo y'a ziifa a dooyiso gettiyo maŋ, y'a etto ki tuddó.

⁴⁶ Wenda soo tonj i wulle Meega umbo, daa ki wede iido ti caana Raa ye maŋ. Yode caŋŋal i yi wulle Meega me.

⁴⁷ Derec inokino wo n'un di rooto: Wede yi ziipa addí a nuŋ maŋ, yode geŋ y'uune lekkiyo ere ki daayum.

⁴⁸ Nuŋ miŋ ombo ere i d'eliyo lekkiyo.

⁴⁹ Ti kaaga mongidagun an iimi ombo sundutú mann a baldá tonj, an t'inda,

‡ 6:45 6.45 Kun wollo adda mattup ki Zeremi 31.33,34 wo Ezayi 54.13.

50 wo de ombo ere ti diigo ti kandaane ette, tod'te wede y'iima maŋ, yi ki t'inda ye.

51 Nuŋ miŋ ombo ere i d'eliyo lekkiyo, i diigo ti kandaane. Aame wede y'iima ombo ettiyo maŋ, y'a t'oona lekkiyo ere ki daayum. Wo ombo ere n'an t'ela tod'te tukiŋadó, n'an t'ele kono duwo pay an t'oona lekkiyo.»

52 A onamí geŋ kane Yawudiyagi an d'iise niikiyo ti tuddaŋ, an'de: «Mummíno me wede en y'in t'ela tukiŋadí in d'aadíma me?»

53 Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Derec iŋkino wo n'un di rooto: Aame kune kun k'iidíma tukiŋo ki nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede enŋo ye, wo kun k'iiba puuzadó ye maŋ, lekkiyo kun ki ti t'oona ye.

54 Wede y'iidíma tukiŋadó wo y'iiba puuzadó maŋ, y'a t'oona lekkiyo ere ki daayum. Wo y'inda tonj maŋ nuŋ onniyo k'ita n'a ti y'balda.

55 Derec, tukiŋadó tod'te ombo ere ki kotto, wo puuzadó sobo ere ki kotto.

56 Wede y'iidíma tukiŋadó wo y'iiba puuzadó maŋ, y'a lekka kettiyo ti nuŋ, wo nuŋ n'a lekka kettiyo ti yode.

57 Meega wede i n'igibo, yonj yi lekkiyo zeere, wo nuŋ tonj ni lekkiyo zeere t'urzi yode. Geŋ iŋkino wede y'iidíma tuddó maŋ, y'a lekka zeere t'urzi nuuno kay.

58 Wo ombo ere i diigo ti

kandaane ette: Tod'te aa ombo ere sundutú mann, moŋgisaguŋ doŋ ti kaaga an d'iimi gettiyo ye. Ombo gette an d'iimi tonj an t'inda. Wo wede y'iima ombo ere nuŋ n'eliyo ettiyo maŋ, y'a t'oona lekkiyo ere ki daayum.»

59 Ono geŋ Isa yi ruute a Kapernayim, aame yi dooyiso duwo a boy wede Yawudiyagi ge dooyiso.

*Sanalliyagi oŋgo an t'irga
ti tukk'Isa*

60 Aame kane sanalliyagí an illiga Isa yi ruute iŋkino maŋ, oŋgonj an'de: «Onamí en i jiire eego, iŋkino wee wee a ambe me?»

61 Yode Isa y'a zuune t'adda k'addí sanalliyagí geŋ an orbe suŋni suŋni ti tuddaŋ a ono doŋ yi ruute geŋ me, maŋ y'an di ruute, y'ede: «Onamó en kune un uŋne de?»

62 Aame kun wulla nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede enj, ni-gila k'awwa k'umayó ti poone maŋ, kun t'eesa moo me?

63 Eliyo lekkiyo a duwo Unde Raa, wo naabo gette wede tudde yi k'aane yi ki-t'ise ye. Ono doŋ n'un ruute geŋ, kane an'tiyo ti Unde Raa wo an d'eliyo lekkiyo.

64 Wo de ti diinaguŋ doŋ oŋgonj an ki ziipe addaŋ a nuŋ ye.» Wo geŋ Isa yi'ni suune t'ume k'eesiyo too kane doŋ i ki ziipe addaŋ a yode ye, wo wede a yi t'ela a bey doŋ k'olmidayí me.

⁶⁵ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Geŋ iŋkino kono kamo n'un ruute, wede ti siidí yi k'aane yi k'etto tuddó ye, aame Meega yi-ki t'ihoa urzi ye maŋ.»

⁶⁶ Aame yi ruute iŋkino maŋ, kane sanalliyagi baadaŋ an di lidaŋ ti tuddí, an d'iili daaniyadí te.

⁶⁷ Iŋkino maŋ Isa y'an di ruute sanalliyagi kane koomat makumu sire geŋ, y'ede: «Wo kune ton, kunun kun dehu kun ti ledse pay ko?»

⁶⁸ Maŋ Simo Piyer yi di ruute, y'ede: «Galmeegey, kaye ay d'ette k'ita k'aaye? Kee onamá i d'eliyo lekkiyo ere ki daayum me.»

⁶⁹ Kaye ay ziipe addey a kee, wo ay suune kee Wede kamileŋ Raa y'igibo.»

⁷⁰ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kune koomat makumu sire geŋ, unni biire nuuno ye ko? Wo de wede soo ti diinagun yon ulo Meeda siitandsani.»

⁷¹ Isa yi rootiyo iŋkino ti Ziidas ulo Simo Iskariyot, wede ti diine sanalliyagi kane koomat makumu sire, a y'owila a bey don k'olmidayí.

7

Zemba k'Isa an ki ziipe adday a yode ye

¹ Aame geŋ Isa yon daayum a siido Galile, yi sooru, yi d'ambu kenno

kenno. Yi ki dehu y'a k'ozirte adda siido ki Ziide ye, kono deero Yawudiyagi an yi dehu ki tōwwadí.

² Aame geŋ tarneaape Yawudiyagi sundí soo tarneaape ki daabagi* gen goppoŋ.

³ Iŋkino maŋ zemba k'Isa an i di ruute, an'de: «T'en ki t'oozo, k'enqilo ki siido Ziide kono sanalliyagá don a ummey ton maŋ, an di wolle naabo ere k'isiyo gette.

⁴ Aame wede yi dehu duwo an di y' suune maŋ, yi k'ombida ye naabo ere yi d'isiyo te. Wo kee k'isiyo suldi k'armika geŋ beehiyeŋ, don duniya pay an di wolle, wo an gi-di suune.»

⁵ Kaciŋ kane zemba k'Isa ton an ki ziipe adday a yode ye.

⁶ Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ peedadó ti k'ide ye botto. Kune peedagun tod'te daayum koduwo.»

⁷ Kune don duniya an un ki'n kiigira ye. Wo nuŋ an ni koogire kono n'an t'oodibe ita a naabadaŋ ere an isiyo oldo gettiyo.

⁸ Kune tarneaape kun ti kolo. Nuŋ ni ki kili ye kono peedadó ti k'ide ye botto.»

⁹ Aame y'an ti ruute iŋkino maŋ, yon y'a uupe a siido Galile.

Dooyiso k'Isa a tarneaape

* **7:2 7.2** Tarnaape ki daabagi en tarneaape ki Yawudiyagi an d'isiyo onniyo gessire adda k'ozzine me. An t'addsiya paate, an d'isiyo daabagi ki puutagi k'inda, kono an d'elkiyo a ozzinagi don maawaŋ ti kaaga an likkito a baldfa. Kun wollo adda mattup ki Lebitik 23.33-43 wo Deeterenom 16.13-15.

ki daabagi

¹⁰ Aame zembadí an ti gili tarneaape maŋ, saŋ maŋ yode tonj y'a-gili, wo kaŋ ombide, wenda soo tonj i ki y' wulle ye.

¹¹ Adda tarneaape genj kane deero Yawudiyagi an di y' dehutu, an'de: «De Isa miŋ a too me?»

¹² Wo kane dɔŋ duuru gen an di niikutu ti tuddanj. Dɔŋ ongoŋ an'de: «Yonj wede isiyo beehiye.» Wo dɔŋ son an'de: «Ato, yonj yi ti daggiya d̄uwo.»

¹³ Wo ti diinayan gen wenda y'a roote ti golla awwa umbo, kono an orgiso a deero Yawudiyagi.

¹⁴ I t'innite iina diine tarneaape maŋ, Isa y'a t'iide booro Boy Raa, y'a iise dooyiso duwo.

¹⁵ A dooyisadí gette kane deero Yawudiyagi an ziida giggiraŋ, an'de: «Mummino me wede ej yi ki duuye tunda ye, wo yi suuniyo ono mattup kino me?»

¹⁶ Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Dooyiso ere ni dooyiso ette ti suuniyo nuuno k'eedó ye. T'ettiyo ti Raa wede i n'igibo.

¹⁷ Aame wede yi dehu y'aase naabo ere Raa yi dehu maŋ, y'a ti suune dooyisadó te. Dooyisadó ettiŋ t'ettiyo ti Raa kunuŋ, ni rootiyo ti suma nuuno k'eedó ko?

¹⁸ Wede genj aame yi rootiyo ti suma yode k'eedí maŋ, genj yi dehu duwo an di y' t'imme. Wo wede yi naabiya a suma wede

i y'igibo maŋ, wede genj yi rootiyo ono dɔŋ derec, munda wede di yode ki diine ye umbo.

¹⁹ Ki kotto kune un ele oogoro Muusa, wo kune wenda soo tonj a seeda aa oogoro ti rootiyo umbo. De ki moo me kun dehu kun di n' t'ide me?»

²⁰ Kane dɔŋ duuru an i-di ruute, an'de: «Kee a-d'ede siitan a eedá ko? Kunuŋ wee wee i dehu tōwwadá me?»

²¹ Isa y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ n'ize munda k'armika soo d̄aŋjal, wo kune pay kun ziifa giggirguŋ.

²² Waldsu ponde gette t'iise ti mongidsagun ti kaaga to, ti k'iise ti Muusa ye. Wo Muusa y'un d'ele urzi ki waldsu k'inŋi kuuli. Maŋ onniyo ere ki puukiyadin tonj kune kun di waldsu ponde me.

²³ Wo aame uloŋ onniyo waldsu pondayí a t'ooriyo onniyo ere ki puukiyadin, kun di waldsu kono kun aa ki ti doopidfa oogoro Muusa ye maŋ, de ki moo me kune kun di kulkiso ti nuŋ, kono ni ele beeko pay a wede tudde a onniyo ere ki puukiyadin me?

²⁴ Kun d̄ekke booro a munda wede kun wolliyo t'edagun ye, wo de kun d̄ekko booro ere ki diine.»

²⁵ Dɔŋ ongo ti siido Zeruzalem genj an di rootiyo, an'de: «Eŋ miŋ wede an dehu ki tōwwadí dey?»

²⁶ Kun wollio do yi d'orbe a d̄aana duwo daa k'ombide, wo wenda i di roote umbo.

Kunuŋ dsoŋ deero an yi zu-
une en Almasi Raa yi biire
ko?

²⁷ Wo ki too manj yo Almasi
Raa yi biire ettiyadí gette
y'etto ti tunda, wenda soo
tonj umbo a suuna itadí me,
wo yode en itadí in ti suune.»

²⁸ Iñkino maŋ Isa yi dooy-iso a booro Boy Raa gen, y'a ruute ti golla awwa, y'ede: «Kune d'uwo ej, kun'de nuŋ kun ni suune, wo kun suune itadó. Para maŋ ni k'iido ti summa nuuno k'eedó ye, wo yo wede i n'igibo gen yon yi rootiyo ono don derec, miŋ kun ki y' suune ye.

29 Wo nunj ni yi suune kono
i n'igibo yode, wo nunj n'iido
ti gulbe yode.»

³⁰ Injino maj kane an
di dehu urzi seeduzí, wo
wenda soo ton a ette a yi
seeda umbo, kono yon on-
niyadí ti k'íide ye botto.

³¹ Aame gen dōj baadañ
ti diine dōj duuru an di
ziipe addaŋ a yode, wo kane
an di ruute, an'de: «Al-
masi Raa yi biire y'iido toŋ
man, y'aasa suldfi k'armika
baadaŋ a ceera wede enno
dey?»

Agisa duwo ki seedu k'Isa

³² Maŋ kane Pariziyen an d'illiga ono doŋ, doŋ duuru an orbe sunni sunni a tukk'Isa geŋ me. Inŋkino maŋ kane Pariziyen ti deero doŋ sedeke an d'igibe doŋ i boohiyo Boy Raa ki seedu k'Isa.

³³ Man̄ Isa y'a ruute, y'ede:
«Nun̄ ti kune onniyadó oo
guute baata, sañ man̄ n'a-
kima k'ume wede i n'igibo.

³⁴ Kune kun di n' deha wo
kun ki n' t'oona ye, kono
ume wede nun n'ette gen,
kun k'aana ettiyo ye.»

³⁵ Injino man kane
Yawudiyagi an di ruute
diinayan, an'de: «De y'a
amba minj, ki too me in gi di
y' t'oona ye me? Y'a engila
ki tukki Yawudiyagi dɔŋ i-
tiipe an lekkiyo adda diine
dɔŋ Yawudiyagi ye genno
ko? Kunun y'a dooyey dɔŋ
Yawudiyagi ye ko?

³⁶ Ono doŋ yi rootiyo, y'ede: "Kun di n' deha wo kun ki n' t'oona ye" wo "ume wede nuŋ n'ette genj, kune kun k'aana ettiyo ye", min i-kaza moo me?»

Ahu doŋ i d'eliyo lekkiyo

³⁷ Onniyo ere ki dangu
tarnaape gette, tod'te onniyo
ere meeda. A onniyo gette
Isa y'a t'iiziga kaj ôhire,
wo y'a ruute ti golla awwa,
y'ede: «Wede ôrme yi y'
ziida maŋ, y'edi tuddó yi-
siba.

³⁸ Wede yi ziipa addí a nuuno maŋ, aakede an riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Y'a t'isa aa ersa k'ahu dɔŋ i d'eliyo lekkiyo okko baadan̄ t'adda k'addí†."»

39 Isa yi rootiyo iñkino ti
Unde Raa ere Raa y'an t'ela
a donj i ziipe addan a yode.
Aame gen Raa y'an k'ele

[†] **7:38 7.38** Kun wollo adda mattup ki Piroberb 18.4; Ezayi 12.3; 58.11 wo Zowel 3.1.

Undí ye botto a duwo me, kono Isa yi ki gili k'awwa ki daryikadí ye botto.

Kono k'Isa duwo tuddaŋ an ti t'ihiṇte

⁴⁰ Doŋ ongo ti diine doŋ duuru genj an illiga ono k'Isa maŋ, an di ruute, an'de: «Wede ej ki kotto yon nebi wede an ruute a etto‡.»

⁴¹ Ongo sonj an'de: «Eŋ Almasi Raa yi biire.» Wo de doŋ ongo an'de: «Almasi Raa yi biire genj y'a adſdo ti Galile, i k'ise ye!»

⁴² Ki kotto an riŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, Almasi Raa yi biire genj y'adſda ti biza bumbu mozigo Dawut, wo an yi t'eha a Betilehem siido ere an d'ehe Dawut.»

⁴³ Injino maŋ kono k'Isa genj, duwo tuddaŋ an ti t'ihiṇte.

⁴⁴ Doŋ ongo ti diinayaŋ genj an dehu seeduzí, wo wenda soo tonj a t'ooziga a yi seedfa umbo.

⁴⁵ Aame genj doŋ i boohiyo Boy Raa, kane an igibe ki seedu k'Isa genj, an di-gimo. Maŋ kane deero doŋ sedeke ti Pariziyeŋ an di'n tunde, an'de: «De moo me kun ki y' ziido ye me?»

⁴⁶ Maŋ kane doŋ i boohiyo Boy Raa an'de: «Wede ej me, wede tudde a roote ono aa yode umbo.»

⁴⁷ Maŋ kane Pariziyeŋ an an di ruute, an'de: «Kune tonj maŋ y'un ti'n diggo pay ko?»

⁴⁸ Kununj kun wulle ko? Ti diine deero Yawudiyagi ise

Pariziyeŋ wede soo i ziipe addí a yode me!

⁴⁹ Kun wolliyo kane doŋ ambu ono yode genj, kane oogoro an ki ti suune ye, duudiyo Raa a eedan.»

⁵⁰ Nikodem yon ede, yon wede ti diine Pariziyeŋ, yode wede onniyo soo y'a uuney Isa a didſdo genj, y'an di ruute, y'ede:

⁵¹ «A urzi k'oogiradinj, wede daa k'ollige bizí wo daa suuniyo munda wede y'ize genj, booro ti y' seeda ko?»

⁵² Kane an i di'n gime onamí, an'de: «Kee tonj ti siido Galile pay ko? Ki wollo mattup k'ono Raa ki koduwo, ki t'oona ko nebi ti siido Galile me?»

Erewo ti t'udige kule bakatú

[

⁵³ Injino maŋ an di-tiipe wede tuuku tonj y'a aahe boozí boozí.

8

¹ Wo Isa y'a ingile k'ekki mokkolo k'Inda k'Olibiye.

² Soggo ti soohe walak maŋ, Isa y'a-gimo ki booro Boy Raa, wo doŋ baadaŋ an d'iido tuddí. Injino maŋ y'a-guune, y'an di'n iise dooyiso.

³ Aame genj doŋ suuniyo k'oogoro ti Pariziyeŋ, an ziido erewo an aa ti ziido ti moone ti kule bakatú, an di-t'iido k'ume k'Isa, an ti t'ihiṇa a daana duwo pay

‡ 7:40 7.40 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 18.18.

⁴ wo an i di ruute a Isa, an'de: «Galmeegey, erewo ette ay aa ti ziido ti moone ti kule bakatú.

⁵ Adda mattup k'oogoro, Muusa y'in riiñe ti kaaga y'ede, erayi dōn isiyo kino en, ki tōwwo ki kakkisa ti mongali*. Wo ki kee mañ, k'ede moo me?»

⁶ An rootiyo injkino an i ekkiyo ikka, kono an di y'seeda t'ono. Mañ Isa y'a t'uttile, yi-reekiso yelagí a siido.

⁷ Kane an kodfime tondisadí, injkino Isa y'a t'umbe eedí, wo y'an di ruute, y'ede: «Ti diinagunj en wede yi k'isiyo oldiko ye mañ, yi ambo mokkolo, y'a ti seddo ki poone.»

⁸ Mañ y'a t'uttile sey, yi-reekiso yelagí a siido.

⁹ Aame an illiga Isa yi ruute injkino mañ, kane dōn duuru an d'iise engilsito soo me k'ita bakadí bakadí, iise ti göldali bini a-t'iide. I d'uupe Isa kane ti erewo gettiyo ti d'ôhire a csaanadí.

¹⁰ Injkino mañ Isa y'a t'umbe eedí, wo y'a tunde erewo, y'ede: «Erewo no, dōn i ki'n ziido'ñ kane too me? Wenda soo tonj a roote konj booro ti ki'n ziida umbo ko?»

¹¹ Mañ ti di'n gime onamí, t'ede: «Wenda soo tonj umbo, Galmee'ki nuñ.» Injkino mañ Isa y'a ruute, y'ede: «Nuñ tonj mañ ni ki dekke booro eedí ye. Mi

t'oozo, m'engilo wo m'isa oldiko ye baa.]

Isa yon toore a duniya

¹² Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Nuñ miñ wede i d'eliyo toore a dōn duniya pay. Wede yi ni diina mañ, y'a t'ona toore wede i di t'ela lekkiyo, yi k'ozira zimolo ye.»

¹³ Mañ kane Pariziyen an i di ruute, an'de: «Kee ki kazita ono a tukki kee batum gen, onamá ay k'ambe ye.»

¹⁴ Isa y'an di ruute, y'ede: «Aame nuñ ni kazita ono a tukki nuuno batum tonj mañ, onamó derec kono ni suune ti too me n'iido me, wo ume n'ambe me. Wo de kune, kun ki suune ye ume wede n'iido, wo n'ambe ki tunda me.»

¹⁵ Kune kun dekkiyo booro a suuniyo ere ki kune dōn tudde. Nuñ a tukki wenda soo tonj ni ki dekkiyo booro ye.

¹⁶ Wo aame ni dekkiyo booro mañ, ni dekkiyo derec kono nuñ siidó ye. Ay dekkiyo booro soo ti Meega wede i n'igibo me.

¹⁷ Ono en an riiñe ti kaaga adda mattup k'oogiragunj, an'de: "Dōn sire an rootiyo onamañ i t'iide kanj soo mañ, geñ onamañ derec†."

¹⁸ Nuñ ni kazita ono a tukki nuñ batum, wo Meega wede i n'igibo tonj, yi kazita ono a tukki nuñ kay.»

¹⁹ Injkino mañ kane an i di ruute, an'de: «De Meegá

* 8:5 8:5 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 20.10, wo Deeterenom 22.22. † 8:17

8.17 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 17.6; 19.15.

too me?» Man̄ Isa y'an di'n gime onamañ, y'ede: «Nuñ kun ki n' suune ye, wo Meegó ton̄ kun ki y' suune ye. Aame nuñ kun ni zuune mañ, Meegó ton̄ kun di y' suune.»

²⁰ Isa yi ruutite ono gen aame yo a booro Boy Raa, yi dooyiso goppon̄ ti ume wede duwo an di boohiyo korbite Boy Raa. Wo wenda soo ton̄ a yi seeda umbo kono yon̄ onniyadí ti k'íide ye botto.

Ono k'Isa a eŋgilsadí

²¹ Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Nuñ n'engila, wo kune kun di n' deha, wo de kun aa di t'inda ti oldikagun̄ a eggun̄. Ume wede n'etta en̄, kun k'aane ettiyo ye.»

²² In̄kino man̄ kane Yawudiyagi an di ruute tuddañ, an'de: «Kunun̄ yi rootiyo in̄kino y'a t'ida tuddí ko, yi rootiyo: "Ume wede n'etta en̄, kun k'aane ettiyo ye" me?»

²³ Man̄ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kune'ñ ti danci a duniya, wo nuñ ti kandaane t'awwa. Kune ki duniya ettiyo, wo nuñ ki duniya ettiyo ye.»

²⁴ Kono k'in̄kino n'un di ruute kun di t'inda t'oldikagun̄ a eggun̄ me. Aame kun k'ambu "nuñ miñ nuñ" ye man̄, kune kun di t'inda ti oldikagun̄ a eggun̄.»

²⁵ Man̄ kane Yawudiyagi an di y' tunde, an'de: «De kee miñ wee wee?» Isa y'an

di ruute, y'ede: «Nuñ n'un ti gize tuddó t'ume k'eesiyo to.»

²⁶ Nuñ oo d'ede ono ki rootiyo a ekki kune, ti suldi dññ n'a dække booro eggun̄ ton̄ baadañ, wo wede i n'igibo'ñ yon̄ yi rootiyo ono dññ derec, wo ni kazita a duwo pay munda wede n'ollige ti bize yode Raa.»

²⁷ Wo kane Yawudiyagi an ki zuune ye y'an rootiyo ti Meega me.

²⁸ In̄kino man̄ Isa y'an di ruute, y'ede: «Aame nuñ wede an n'ehe aa ulo wede en̄, kun ti n' ziipa t'awwa‡ man̄, kun di'n suuna en̄ "nuñ miñ nuñ". Wo kun di suuna munda wede ti suma nuuno k'eedó ni k'isiyo ye, ni rootiyo munda wede Meega yi ni duuye.»

²⁹ Wo yo wede i n'igibo gen̄, yon̄ ti nuuno. Yi ki n'ooliyo siidó ye, kono nuñ n'isiyo daayum munda wede ulbi i-d'ise un̄se.»

³⁰ A ono dññ Isa yi ruute gen̄, dññ baadañ an di ziipe addañ a yode.

Doŋ eedaj toore ti dññ adda buliko

³¹ Man̄ Isa y'an di ruute a Yawudiyagi dññ i ziipe addañ a yode, y'ede: «Aame kun lekkiyo kettiyo a onamó man̄, kune sanalliyagó ki kotto.»

³² Aame gen̄ derec kun di suuna, wo derec gette t'un di'n isa dññ eedaj toore.»

‡ 8:28 8.28 **Kun ti n' ziipa t'awwa:** I-kaza aame Isa Almasi an ti y' tiika ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kañ tontilko, wo Meegí yi y'umba k'awwa ki kandaane man̄.

³³ Maŋ kane an i di ruute, an'de: «Kaye ita k'inni k'Ibirayim, buliko a wendaŋ kanj soo tonj ay k'ize ye. De k'ay di rootiyo kun t'isa dɔŋ eedaŋ toore mummino?»

³⁴ Isa y'an di ruute, y'ede: «Derec iŋkino wo n'un di rooto: Wede isiyo oldfiko genj yon bule k'oldfiko.

³⁵ Wede bule genj yi ki lekka daayum adda boy ye, wo ulo boy genj yon miŋ daayum y'a lekka adda boy.

³⁶ Aame Ulo Raa y'un ti'n iza eggunj toore maŋ, kune kun t'isa ki kotto dɔŋ eedaŋ toore.

³⁷ Nuŋ ni suune kune ita k'inni k'Ibirayim me. Wo kūn di dehu urzi tōwwadó kono onamó genj kun k'ambu ye.

³⁸ Munda wede nuŋ ni rootiyo, ni wullo ki Meegó. Wo kune kun isiyo mundā wede meeguguŋ y'un ruute.»

³⁹ Maŋ kane an di ruute, an'de: «Kaye meegey Ibirayim.» Isa y'an di ruute, y'ede: «Ki kotto aame kune inni k'Ibirayim maŋ, kun d'ise naabo ere aa yon y'aaze.

⁴⁰ Nuŋ n'un ruute ono dɔŋ derec n'lligo ti Raa tonj, aŋkeŋ kun di dehu urzi tōwwadó. Wo iŋkino me Ibirayim yi k'ize ye.

⁴¹ Kune kun isiyo naabo ere ki meeguguŋ.» Maŋ kane an i di ruute, an'de: «Kaye iŋni dɔŋ ki bande ye, Meegey soo, yode Raa.»

⁴² Isa y'an di ruute, y'ede:

«Aame Meeguguŋ Raa ki kotto maŋ, nuŋ kun di n' geyye kono nuŋ n'udfo miŋ ti Raa, wo n'iido keŋŋo t'urzi yode. Ni k'iido'ŋ ti toogo k'eedó ye, yode i n'igibo me.

⁴³ Moo me ono ni rootiyo itadaŋ kun ki'n suuniyo ye me? Kono kun ki dehu kun k'olliga ye onamó me.

⁴⁴ Kune meeguguŋ Meeda siitandsani, wo kun dehu kun d'ise naabo ere meeguguŋ yi dehu. Yon t'ume k'eesiyo to, naabadí tōwwo duwo. Munda wede derec yi k'isiyo ye, kono derec di yode umbo. Aame yi lohito ono maŋ, yi rootiyo t'addí pay, kono yon wede lohito, wo yon meeki lohito k'ono.

⁴⁵ Wo kono nuŋ ni rootiyo ono dɔŋ derec genj, onamó kun ki d'ambu ye.

⁴⁶ Wee wee t'adda dinaguŋ ej aane i roote nuŋ ni ize oldfiko me? Wo de aame ni rootiyo ono dɔŋ derec maŋ, ki moo me onamó kun ki d'ambu ye me?

⁴⁷ Iŋkino maŋ wede yon ki Raa genj y'a olliga ono ki Raa. Wo kun k'ollige ye kono kune ki yode Raa ye.»

Isa ti Ibirayim

⁴⁸ Maŋ kane deero Yawudiyagi an i di ruute a Isa, an'de: «Kaye ay ruute ay'de kee Samariten, wo a-d'ede siitan a eedá genj, derec ye ko?»

⁴⁹ Isa y'an di-gime onamaŋ, y'ede: «Nuŋ oo k'ede siitan a eedó ye. Ni tamma Meegó, wo kune kun ditooгиyo ki tammadó me.

50 Nuŋ ni ki dehu tamma tuddó ye, wo wede ede i dehu tammadó me, yoŋ gen wede dekkiyo booro.

51 Derec iŋkino wo n'un di rooto: Wede y'ollige onamó wo y'a ti sooru eego maŋ, kudic unto yi ki ti wolla ye.»

52 Maŋ kane deero Yawudiyagi an i di ruute, an'de: «Aŋkeŋ kaye ay zuune baa, kee a-d'ede siitan a eedá. Ibirayim y'inda ti kaaga wo nebiyagi tonj an t'inda, miŋ kee k'ede: "Wede y'ollige onamó wo y'a ti sooru eego maŋ, kudic unto yi ki ti wolla ye."

53 Kee'ŋ goole ki ceere meegey Ibirayim wede inda, ti nebiyagi donj i t'inda ko? Kununj k'elkiyo kee wee wee?»

54 Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Aame nuŋ n'a t'imme tuddó maŋ, tammadó gette ki bita. Nuŋ i ni tamma Meegó, wede kun'de yon Raagunj geŋno,

55 wo kun gi di y' suuniyo ye. Nuŋ ni y' suune, wo aame n'a roote ni ki y' suune ye maŋ, gen nuŋ ni t'ize wede lohito k'ono aa kune. Wo de nuŋ ni y' suune, wo ni d'ollige onamí n'a-ti sooru eego.

56 Aame meeguguŋ Ibirayim y'illiga onniyadó yi ti wolla maŋ, addí a ūnne t'uŋsuwo, wo yi ti wulle maŋ, ulbí uŋse.»

57 Maŋ kane deero Yawudiyagi an i di ruute, an'de: «Kee ozzinagá

ada paat tonj i k'iide ye, de Ibirayim k'a yi wulle mummino?»

58 Isa y'an di ruute, y'ede: «Derec iŋkino wo n'un di rooto: Ki poone Ibirayim an di yi t'eha gen, "nuŋ miŋ nuŋ".»

59 Iŋkino maŋ an ziki mongali ki kakkisadí, wo Isa yi-ti digge diine dɔŋ duuru, t'adda booro Boy Raa y'a t'udsde.

9

Eliyo beeko a wede koosiyo

1 Onniyo soo Isa yi sooru, maŋ yi wulle wede koosiyo t'ume an y'ehe to.

2 Maŋ kane sanalliyagí an di y' tunde, an'de: «Wede dooyisadey, wede enj ize oldiko miŋ, yode kununj maawí ko, an di y'ehe koosiyo me*?»

3 Isa y'an di ruute, y'ede: «Yoŋ koosiyo kono k'oldfiko yode ye, wo kono k'oldfiko maawí ye. An y'ehe koosiyo kono Raa yi dehu y'a kize toogadí t'urzi yode.

4 Peedo to ede botto, t'a ki t'iire ye gen, in d'ise naabo ki wede i n'igibo. Aame diddso t'iina maŋ, wenda soo tonj a naaba umbo.

5 Aŋkenŋo nuŋ adda duniya botto enj, nuŋ miŋ wede i d'eliyo toore a dɔŋ duniya pay.»

6 Aame Isa y'a ti ruute iŋkino maŋ, yi bidſde lee a

* 9:2 9.2 Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.5.

siido, y'a-lutte, yi-t'elite eda wede koosiyo genjō,

⁷ maŋ yi di ruute, y'ede: «K'odo, ki t'opili a togile ki Silowe.» (Suma Silowe i-kaza «Agisa».) Wede genj y'a iide, y'a t'upilo, yi-gimo maŋ yi wolliyo keren.

⁸ Injino maŋ kane dɔŋ k'ita waayadí ti kane dɔŋ i yi wullite y'ahultu genj, an di ruute, an'de: «De ej wede iti konso, i d'ahultu ginno ye ko?»

⁹ Doŋ ongo an'de: «Enj yode.» Ongo an'de: «Ato, ej yode ye. Wenda ej yi yi deeyiso.» Maŋ yode batum y'ede: «Enj mij nuuno dsey.»

¹⁰ Kane an di yi tunde, an'de: «Kaŋ mummino edayá a t'ihina me?»

¹¹ Maŋ yoŋ y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Wede an yi waaku Isa genj yi-lutte siido ti lee bizi, wo y'o-t'elite a edayó, maŋ y'o di ruute, y'ede: "K'odo, ki t'opili a togile Silowe." N'a iide, n'a t'upilo, maŋ edayó o-t'ihino.»

¹² Maŋ kane an di ruute, an'de: «Wede genj too me?» Yoŋ y'a ruute, y'ede: «Dan ni ki suune ye.»

Tondiso ki wede koosiyo edayí i t'ihina

¹³ Koosiyo wede edayí i t'ihina genj, an di t'iide ki daana Pariziyen.

¹⁴ Onniyo ere Isa yi lutte siido, yi d'ihina eda wede genj, onniyo gette onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi.

¹⁵ Injino maŋ kane Pariziyen toŋ an di y' tunde, an'de: «Mummino edayá a t'ihina me?» Maŋ wede y'an di ruute, y'ede: «N'uune bee me, wede y'iide'ŋ, y'o t'unkite lee a edayó, wo n'iide'ŋ n'a t'upilo, maŋ edayó a t'ihina, ni wolliyo.»

¹⁶ Maŋ kane Pariziyen ongo an di ruute, an'de: «Wede ize naabo gette yi k'iido ti Raa ye, kono y'a ti diipida onniyo ere ki puukiyadiŋ.» Wo de kane dɔŋ soŋ an'de: «Wede k'oldiko suldi k'armika kino y'aane yi t'ise ko?» Genj ti diinayaŋ an t'ihinte.

¹⁷ Injino maŋ wede koosiyo edayí i t'ihina genj, an di y' tunde sey, an'de: «De kee k'ede moo me a wede a ihina edayá me?» Maŋ wede y'a ruute, y'ede: «Yoŋ genj nebi.»

¹⁸ Wo kane deero Yawudiyagi an di-tuuge k'ambu, wede genj ti poone yoŋ koosiyo wo ankeŋ edayí a t'ihina me. Injino an di wiiko maawi k'ehiyadí.

¹⁹ Maawí an iina maŋ, an di'n tunde, an'de: «Yode ej ulo kune kotto ko? Wo kun y'ehe mij koosiyo to ko? Wo ankeŋ mummino yi wolliyo me?»

²⁰ Kane maawí an an di'n gime onamaŋ, an'de: «Eyye, ay suune ej uley, wo ay ehe koosiyo to.»

²¹ Wo ankeŋŋo yi wolliyo aaze mummino ay ki suune ye, wenda i ele beeko ay ki y'suune ye. Kun tondo yode,

yon enño yi t'ize goole, y'un ti rooto.»

²² Maawí an rootiyo iñkino kono an orgiso a deero Yawudiyagi, kono kane an ti ruute ti diinayaŋ an'de, wede yi ruuta keren Isa yon Almasi Raa yi biire maŋ, an ti y' limma ti diinayaŋ me, k'adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso yi k'etta ye.

²³ Gej iñkino maawí an ruute, an'de: «Yon enño yi t'ize goole, kun tondo yode» me.

²⁴ Maŋ kane Pariziyeŋ an di y' wiike sey ki sirwe, wo an i di ruute, an'de: «Ki rooto derec a daana Raa, ki kaye maŋ ay suune wede en yon wede k'oldiko.»

²⁵ Iñkino yon y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ ni ki suune ye yon wede k'oldiko, wede k'oldiko ye toŋ maŋ. Ki nuŋ munda wede ni suune, ti poone nuŋ koosiyoo wo aŋken ni wolliyo.»

²⁶ Kane an di y' tunde, an'de: «Y'a ize moo me? Mummino me y'a di t'ihina edayá me?»

²⁷ Y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ ono gej n'un ti ruute, wo kun ki n'illiga ye. De ki moo me kun dehu n'un di roote sey me? Kunun, kune toŋ kun dehu kun t'ise sanalliyagi pây ko?»

²⁸ Iñkino maŋ an di y'iise kalfita, an'de: «Kee sanal-lusu yode me, kaye sanal-liyagi ki Muusa.»

²⁹ Kaye ay suune a Muusa Raa yi ruute me, wo yo wede en ay ki suune ye y'ettiyo ti tunda koo maŋ.»

³⁰ Wede y'an di ruute, y'ede: «Onamguŋ en nuŋ ni ziida giggiró, wede y'o t'ihina edayó miŋ, way kun'de y'ettiyo ti tunda kun ki suune ye!»

³¹ Kine in suune Raa gej dəŋ k'oldiko yi ki'n ollige ye. Wo y'ollige wede i ottilso wo y'isiyo naabo ere aa yode Raa yi dehu[†].

³² T'ume k'eesiyo duniya bini aŋki, wenda kaŋ sootŋ yi k'illiga ye wedusu yi di t'ihina eda koosiyoo t'ume k'ehiyadí me.

³³ Aame wede en yi k'iido ti Raa ye maŋ, yi k'aane yi ki t'ise munda ye.»

³⁴ Iñkino maŋ kane an i di ruute, an'de: «Kee miŋ t'ume k'ehiyadá to nilpiyo adda k'oldiko, miŋ ki dehu k'ay di'n dooye!» Maŋ an di y'ilmi, an di y'udde paate.

Doŋ koŋzayi a urzi k'unde

³⁵ Aame Isa y'illiga wede yi ihina edayí gej deero Yawudiyagi an ti y'ilmi man, y'a iide, y'a y'uney wo yi di ruute, y'ede: «Kee ki ziipe addá ko a yon wede an y'ehe aa ulo wede en me?»

³⁶ Maŋ wede gej yi di'n gime onamí, y'ede: «Yon wee wee Galmeegó, kono n'a zaape addó a yode me?»

[†] 9:31 9.31 Kun wolto adda mattup ki Ezayi 1.15; Soom 34.16; 66.18 wo Piroberb 15.29.

³⁷ Isa yi di ruute, y'ede: «Wede ki yi wolliyo wo a-rooziyo, enj miŋ yode.»

³⁸ Maŋ wede yi di ruute, y'ede: «Nuŋ ni ziipe addó a kee, Galmeegó.» Y'a-dikke, y'a t'uttile a dsaanadí.

³⁹ Injkin maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Nuŋ n'iido k'adda duniya kono n'a dekka booro, doŋ konzayi edayan a-t'ihina, wo doŋ an wolliyo genj an t'isa konzayi.»

⁴⁰ A sirpa genj i d'ede Pariziyen an illiga injkin maŋ, an di ruute, an'de: «Kunuŋ kaye tonj ay t'isa konzayi pay ko?»

⁴¹ Isa y'an di ruute, y'ede: «Aame kune konzayi wo munda wede kun isiyo kun ki suune ye maŋ, genj booro t'un ki'n seeda ye. Wo kune kun'de kun wolliyo keren genj, booro t'un di'n seeda, oldfikagun a lekka daayum a eggunj.»

10

Ono ombide a urzi wede k'elso

¹ Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Derec injkin wo n'un di rooto: Aame wede yi k'addiya ti biza ye, yi dahumu ti zaribe k'adda k'ume moone dambami me maŋ, yon genj wede k'oogire goole.

² Wo wede ettiyo ti biza genj, yon wede k'elso.

³ A wede k'elso genj, wede boohiyo dambami yi di t'ihina biza. Yi-t'ette, y'a waake dambamí ere soo ti

sundutú sundutú, wo kane an d'ollige golladí, pay y'an adde paate.

⁴ Aame yi ti'n addiya pay ti paate maŋ, y'an t'oogumso wo kane an di y' daaniya, kono kane golladí an ti su-une.

⁵ Wo wede an ki y' suune ye genj, kudic kane an ki y' daane ye. Wo a jiire sey an t'ombe dokki ti tuddí me, kono golladí an ki ti suune ye.»

⁶ Isa y'an di ruute ono ombide, wo ono genj itadaŋ an gi di'n zuune ye, yi rootiyo munda me.

Isa wede k'elso beehiye

⁷ Isa y'an di duule sey, y'ede: «Derec injkin wo n'un di rooto: Nuŋ miŋ aa biza bumfu wede dambami an d'addiya.

⁸ Doŋ iido ki poone ti nuŋ genj, kane deero k'oogire, wo kane'n dambami an ki'n illiga ye.

⁹ Nuŋ miŋ aa biza bumfu. Aame wede y'ettiyo t'urzi nuuno maŋ, y'a t'oona uttiyo. Yi-t'ette wo y'a t'adde aa addí i dehu, wo ombo tonj yi-t'oona.

¹⁰ Wede k'oogire genj y'ettiyo miŋ ki oogire, ki towwo wo ki lattiya. Wo nuŋ n'iido kono n'an t'ele lekkiyo a duwo, lekkiyo ere adda darna.

¹¹ Nuŋ miŋ wede k'elso beehiye. Wede k'elso beehiye genj y'a oyye y'a t'inda kono dambamí me.

¹² Wo wede i naabiya ki ranŋadí, yon wede k'elso ye,

dambami ki yode ye genj, yi wulle sullibe yi t'udfo manj, y'a t'ombe, dambami yi d'ooli. Maŋ dambami sullibe yi-sedſde, wo doŋ soŋ an aa di-teepe.

¹³ Wede i naabiya ki ranŋadí genj, yoŋ y'a t'ombe kono yi wolliyo mundfa wede ki yode, yoŋ seezí ye a dambami me. Nuŋ wede k'elso beehiye,

¹⁴ dambamó ni'ni suune, wo kane an ni suune.

¹⁵ Aakede Meega yi ni suune, wo nuŋ tonj ni y' suune. N'a oyye n'a t'inda kono dambamó.

¹⁶ Nuŋ oo d'ede dambami ti doolo tonj ede, an aa ki t'iido k'adda zaribe enno ye. Kane genno tonj n'a-ti'n waako pây, an d'olliga golladó. Injkino a t'isa tordo soo, wede k'elso tonj soo.

¹⁷ Meega genj yi ni giyye kono nuŋ n'iyye n'a t'inda, kono saŋ n'a baldfa.

¹⁸ Wenda soo tonj umbo aane a t'oofiba puukiyadó te, i t'eliyo nuŋ ti siidó. Nuŋ o d'ede toogo k'oofibé puukiyadó wo o d'ede toogo k'eliyo a umatú. Genj injkino mundfa wede Meegó y'o ruute n'aase me.»

¹⁹ Aame kane deero Yawudiyagi an illiga ono k'Isa injkino maŋ, ti tuddaj an t'ihintse sey.

* **10:22 10.22** Yawudiyagi an d'isiyo tarneaape genj a tere k'aydu, aame reele baadan. Tarnaape genj an iise a ozzine meeda uto ada zoot makumu pide daa k'ehiyo k'Isa botto. Adda k'ozzine ado ti poone genj doŋ Siriyen an likke adda geeger Zeruzalem, Boy Raa an di y'ize ganigi. Injkino maŋ an d'ize tarneaape kono Boy Raa an di y'isiyo kamileŋ. Tarnaape gette an d'isiyo ozzine ti ozzine, adda k'onnnyiyo gessire.

²⁰ Doŋ baadaŋ ti diinayaŋ an di ruute, an'de: «Yoŋ genj ki maade, siitan a eedí. De ki moo me kun di y'ollige me?»

²¹ Wo doŋ soŋ an'de: «Eŋ ono ki wede i-d'ede siitan a eedí ye. Ki kotto siitan ti k'aane ti ki t'ihina eda ki konzayi ye.»

Yawudiyagi an giigira Isa

²² Ozzine ti ozzine, a sommide a ume reele baadaŋ maŋ, an d'isiyo tarneaape a Zeruzalem kono an d'elkiyo a onniyo ere Boy Raa an di y'ize kamileŋ*.

²³ Aame genj Isa yi-t'iide adda booro Boy Raa, yi sooru adda daabe goole wede an yi waaku Daabe Salamonj, yi d'ambu k'ume soo me, soō me.

²⁴ Injkino kane deero Yawudiyagi an di ti duule, wo an i-di ruute, an'de: «De kee'ŋ ay della, k'ay k'iza tuddá woogo me? Aame kee Almasi Raa yi biire manj, k'ay ti rooti keren.»

²⁵ Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ n'un ruute, wo kun ki ziipe addugunj a nuuno ye. Naabo ere pay nuŋ n'isiyo ti suma Meegó gette, i-kaza a tukki nuŋ.»

²⁶ Wo kune kun ki ziipe addugunj a nuuno ye, kono kune dambamó ye.

²⁷ Dambamó an d'ollige golla nuŋ wede k'elsadaŋ. Nuŋ ni'ni suune wo kane an di n' daaniya.

²⁸ Nuŋ n'an t'ela lekkiyo ere ki daayum. Kudic an ki t'inda ye wo wenda soo ton a ti'n t'ooba ti beežó umbo.

²⁹ Meegó wede oo n'elo geŋ yoŋ toogo y'a jiire pay, wenda soo ton umbo a aane a-t'oobe munda ti bey Meega me.

³⁰ Nuŋ ti Meega geŋ kaye wede soo.»

³¹ İnkino maŋ kane deero Yawudiyagi an ziki mongali sey ki kakkisadí ki tōwwadí.

³² Isa y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ a daanaguŋ n'ize naabo beehiye baadaŋ ti suma Meegó me, wo naabo tiŋ tuuku ere n'ize kun dehu kun di n' kakkite ti mongali ki tōwwadó me?»

³³ Kane deero Yawudiyagi an i-di ruute, an'de: «Ay dehu ay ki ti kakkite ti mongali ay gi di t'ide ki naabo ere beehiye k'ize gettiyo ye. Ay ki t'ide kono ki kalda suma Raa, kee wedusu, wo ki-ti t'isiyo tuddá Raa[†].»

³⁴ Isa y'an di ruute, y'ede: «Ono eŋ an riŋe ti kaaga adda mattup k'oogiraguŋ‡: "Raa y'ede kune raayagi."

³⁵ Kun suune wenda soo ton umbo a aane a t'oodiba munda wede an riŋe ti kaaga adda mattup ki Raa me. Geŋ inkino kane d'on Raa y'an ruute onamí geŋ,

y'anni wiike kane raayagi me.

³⁶ Wo nuŋ wede Raa y'a-n'uuye kese a yode, y'a-n'igibo k'adda duniya, wo ni rootiyo n'ede nuŋ Ulo Raa maŋ, kune kun'de ni kaldita suma Raa. Geŋ kaŋ mummino ni kaldita me?

³⁷ Aame ni k'isiyo naabo Meegó ye maŋ, kune ton kun ki zaape adduguŋ a nuuno ye.

³⁸ Wo aame naabo Meega ni ti t'isiyo wo a nuŋ kun ki zaape adduguŋ ye ton, kun zaapo adduguŋ a naabo gettiyo, kono tiŋ geŋ kun di suuna keren Meega ti nuŋ wo nuŋ ti yode.»

³⁹ İnkino maŋ kane Yawudiyagi an di dihe seedfuzí sey, wo yoŋ y'an t'umbilke.

⁴⁰ Maŋ Isa y'a-gime, yi-ti diipida ti dar k'ooye Zurdən ki kese peedo ge-koliyo, k'ume wede Zaŋ y'a zuyyite batem ti poone. Yi lekkiyo angenenno.

⁴¹ Doŋ baadaŋ an d'iide tuddí, wo an di rootiyo, an'de: «Zaŋ geŋ munda k'armika yi k'ize ye, wo ono doŋ yi ruutite a tukk'Isa geŋ derec.»

⁴² A ume geŋ doŋ baadaŋ an di ziipe addaŋ a yode Isa.

11

Unto Lazar

¹⁻² I d'eđe wede soo sundí Lazar ti ille ki Betani. Yoŋ geŋ leema Mariyam ti Marte, an lekkiyo kaŋ soo, wo

† **10:33 10.33** Kun wollo adda mattup ki Lebitik 24.16. ‡ **10:34 10.34** Kun wollo adda mattup ki Soom 82.6.

to Mariyam gette ere i di yirgite egey d'oñ eedsiyadañ unjse a zoñ k'Isa, t'a di zip-pite t'ilaltú. Mañ onniyo soo leemadañ Lazar geñ yi t'iire eeni.

³ İnjkino mañ kane zembadí geñ an di gibe wedusu, yi di rooto a Isa, y'iide'ñ y'ede: «Galmeegey k'ollo, lañzayá wede ki giyye geñ, yi t'iire eeni.»

⁴ Aame Isa y'illiga injkino mañ, y'a ruute, y'ede: «T'eeni geñ Lazar yi ki t'inda ye, wo t'urzi geñ duwo an di t'imma Raa. Wo soñ t'urzi geñ duwo an di t'imma Ulo Raa.»

⁵ To Marte ti teematú Mariyam wo Lazar geñ, Isa yi'ni giyye baadan.

⁶ Wo aame y'illiga Lazar tuddí eeni mañ, y'a k'iide kaamiki ye. A umayí geñ yi likke onniyo sire.

⁷ Sanj mañ y'an di ruute sanalliyagi, y'ede: «In ti kime ki siido Ziide.»

⁸ Mañ kane sanalliyagi an i di ruute, an'de: «Wede dooyisadey, botto botto enj miñ Yawudiyagi an dehu an ki ti kakkite ti mongali ki tòwwadá, miñ ki dehu k'a kime k'ummey sey!»

⁹ Isa y'an di ruute, y'ede: «T'ume peedo ti koliyo bini t'a-t'oore geñ, ume'ñ toore keren, wo wede yi sooru tonj mañ morkiye yi ki t'ele ye, kono yi wolliyo toore ki doñ duniya pay.

¹⁰ Wo wede yi sooru diddo mañ, y'a t'ele morkiyagi kono toore i-k'ede ye.»

¹¹ Aame Isa yi ruute injkino mañ, y'an di ruute sey, y'ede: «Lañzayiñ Lazar edayí i ziida moone, wo nunj n'ette n'a ti y' t'inney.»

¹² Mañ kane sanalliyagi an i di ruute, an'de: «De yi moone mañ, sañ y'a utta.»

¹³ Yo Isa yi ruute injkino ti moone ere Lazar y'inda, wo kane an elkiyo ti moone ere aa daayum.

¹⁴ İnjkino mañ Isa y'an di ruute patañ, y'ede: «Lazar y'inda.»

¹⁵ Nuñ ulbó unjse a kune sanalliyagó, kono n'a t'ize umbo a untadí me. T'urzi geñ un t'ela toogo kun di zaapa adduguñ a nuuno. Wo ankeñ in eñgile, in ti y' wollo.»

¹⁶ İnjkino mañ Toma wede an yi waaku soñ Wede Roonjo geñ, y'an di ruute a sanalliyagi oñgoñ, y'ede: «Kun t'oozo, kine tonj in di t'indey ti yode.»

¹⁷ Isa y'a iiney Betani. A aaniyadí geñ an i di ruute Lazar an t'eele adda muuzo ñide onniyo pide.

¹⁸ Betani gette tod'te gopponj ti Zeruzalem me, suma kubbaara aado.

¹⁹ İnjkino mañ a unto ki Lazar leema Mariyam ti Marte geñ, ti Zeruzalem Yawudiyagi baadan an d'iide selliyadan.

²⁰ Aame Marte t'illiga Isa y'iina gopponj t'illadañ mañ, t'a t'iiziga t'a t'iide okkimayí, wo to Mariyam gette ti lekkiyo a boy.

²¹ Marte ti y'uuney mañ, ti

di ruute, t'ede: «Galmee'ki nuŋ, aŋki kee ede maŋ, leemadó yi ki t'inda ye.

²² Wo nuŋ ni suune ankenŋo tonj maŋ, munda wede ki tonde Raa geŋ, Raa y'aane y'a-t'ele.»

²³ Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Leemadí geŋ yi-balda.»

²⁴ Marte ti di ruute, t'ede: «Nuŋ ni suune a onniyo k'ita dōŋ i t'inda an ti balda geŋ, yode tonj y'a-balda*.»

²⁵ Isa yi di ruute, y'ede: «Nuŋ minj wede i d'eliyo lekkiyo wo i baldiya dōŋ unto. Wede yi ziipa addí a nuuno maŋ, aame y'inda tonj y'a-balda.

²⁶ Wo wede tuuku yi lekkiyo, wo yi zaapu addí a nuuno maŋ, kudic unto yi ki ti wolla ye. A ono eŋ konj m'umbe ko?»

²⁷ Maŋ tod' ti di'n gime onamí, t'ede: «Eyye Galmee'ki nuŋ, nuŋ n'umbe kee Almasi Raa yi biire, wo Ulo Raa, wede Raa yi ruute a etto ki duniya.»

²⁸ Inokino maŋ, t'a-gime waaku teematú Mariyam. T'iide'ŋ ti di miliŋe, t'ede: «Wede dooyisadiŋ yo a enŋo. M'edi, yi kin tondiyo.»

²⁹ Mariyam t'illiga inokino maŋ, perek t'a t'iiziga, t'a ingile k'ume yode.

³⁰ Aame genj Isa k'adda k'ille yi ki t'iide ye botto. Yo daayum a ume Marte t'a y'uuney genŋo.

³¹ Kane Yawudiyagi dōŋ

a ita Mariyam an ti selliyo geŋ an wulle ti t'iiziga perek maŋ, kane tonj an a-t'iiziga, an di-diine, kono an elkiyo ti t'ette môolo ki biza muuzo.

³² Mariyam gette t'iney aame k'Isa wo ti y' wulle maŋ, t'a dikke a dsaanadí, wo ti di ruute, t'ede: «Galmee'ki nuŋ, aŋki kee ede maŋ, leemadó yi ki t'inda ye.»

³³ Isa yi wulle Mariyam ti môolo ti Yawudiyagi dōŋ a itatú pay maŋ, yode tonj addí y'a ki n'iibe ye, a-litte.

³⁴ Maŋ y'a tunde, y'ede: «A ume too me kun ti y'eele me?» Wo kane an i di ruute, an'de: «K'edi Galmeegey, k'a wolley a ummey.»

³⁵ Inokino maŋ Isa edayí a ise soldsite zumari.

³⁶ Maŋ kane Yawudiyagi an di ruute, an'de: «Kun ki wollo do, yi giyye baadan de me, yi môolo me.»

³⁷ Wo kane dōŋ ongo ti diinayan an di ruute, an'de: «Yonj wede i di t'ihina eda wede koosiyo de, ki moo me y'a iili Lazar y'a inda me?»

Baldiya Lazar

³⁸ Isa geŋ daayum yi k'iine addí yi ki n'iibe ye, y'a t'iide biza muuzo. Wo to muuzo gette aa urmi, an t'ele nuune adda, biza an a-ti dſuŋkile zumbulu.

³⁹ Isa y'an di ruute, y'ede: «Zumbulu kun ti y' dſoŋkilo ti biza muuzo me.» Maŋ Marte teema ki wede inda geŋ, ti di ruute,

* **11:24 11.24** Kun wollo adda mattup ki Daniyel 12.2.

t'ede: «Galmee'ki nuŋ, yon y'eediyo baa kono i d'ede onniyo pide t'ume an ti y'eele adda muuzo me.»

⁴⁰ Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Nuŋ ni ruute de me, aame mi ziipa addí a nuuno maŋ, m'a wolla toogo ki Raa.»

⁴¹ Maŋ zumbulu ti biza muuzo an ti y' dñjkile. Aame gen̄ Isa y'a t'umbe edayí k'awwa, y'a ruute, y'ede: «Koduwo baadan a kee Meegó, kono kee ki n'illiga.

⁴² Derec, nuŋ ni suune daayum kee ki n'ollige, wo nuŋ ni rootiyo inkino a doŋ sirpadó enj an d'ambe kono i n'igibo kee Raa.»

⁴³ Aame y'a ti ruute inkino maŋ, y'a idili ti golla awwa, y'ede: «Lazar, ki-t'addi!»

⁴⁴ Maŋ Lazar wede inda gen̄ y'a bilde, y'a t'udso t'adda muuzo me, beydí ti zoŋdí gen̄ tuuniyto ti budſani, wo eedí diibiyti buude pây[†]. Wo Isa y'an di ruute a doŋ sirpa gen̄, y'ede: «Budſani kun i t'eezito, wo kun di y'oolo, y'a engile.»

Dehutu k'urzi ki tôwwo k'Isa

(Matiye 26.1-5; Markus 14.1-2; Lik 22.1-2)

⁴⁵ Yawudiyagi baadan doŋ iido selliyo Mariyam gen̄ an wulle armika ere Isa y'ize gettiyo maŋ, an di ziipe addan a yode.

⁴⁶ Wo doŋ ongo an iiide'ŋ, an an di gize a Pariziyen a munda wede Isa y'ize.

⁴⁷ Maŋ kane deero doŋ sedeke ti Pariziyen gen̄ an t'ugiyē deero booro Yawudiyagi, an di ruute diinayaŋ, an'de: «In d'ise mummino, kono wede enj y'isiyo suldi k'armika baadan.

⁴⁸ Aame in y'iila a naabadí ettiyo maŋ, duwo pay an di zaapa addan a yode, inkino kane Romeŋ an d'etto, Boy kamileŋ ki Raa an ti y' latta wo siidadiŋ pây.»

⁴⁹ Maŋ ti diinayaŋ i d'ede wede soo sundí Kayip, a ozzine gen̄ mozigo goole doŋ sedeke yode, y'an di ruute, y'ede: «Kune munda kun ki suune ye.

⁵⁰ Kun ki wolliyo ye ko, munda wede beehiye a kine, wede soo y'a t'inda ki kine doŋ siido, miŋ kine pay in di t'inda.»

⁵¹ Wo ono doŋ usde ti bize gen̄ i k'iido ti suuniyo yode ye, kono a ozzine gen̄ mozigo goole doŋ sedeke yode gen̄, Raa yi-d'ele ono doŋ y'a ruute Isa y'a t'inda kono doŋzí Yawudiyagi.

⁵² Wo yi t'inda ki doŋ siido daŋjal ye, wo d'e k'ogiyso k'inni Raa doŋ i-tiipe, an t'isa kaŋ soo.

⁵³ Gen̄ inkino ti onniyo gette kane pay an d'iyye ki tôwwadí.

⁵⁴ Tiŋ gen̄ yode Isa ton tuddí y'a ti ziida, yi gi

[†] **11:44 11.44** A ozzinagi gen̄ doŋ k'Izirayel an ŋilpiyo nuune inkino: eego tuunito sittú, beydān siidaŋ, zoŋ ton siidaŋ wo tudde ton sittú.

di waariya ye a diine Yawudiyagi me. Wo t'umayí gen y'a t'irga, y'a ingile ki geeger sundutú Epirayim a biza baldsa, ti sanalliyagí an di lekkiyo angenño.

⁵⁵ Aame gen tarnaaape Pak ki Yawudiyagi aa guute goppoŋ. Injino maŋ dɔŋ baadaŋ t'adda siidiyagi an di-gili ki Zeruzalem kono an t'okkimey tuddaŋ, an t'ise kamilen a daana Raazaŋ.

⁵⁶ Adda booro Boy Raa gen Isa an di y' wekkutu, an di rootiyo tuddaŋ, an'de: «Elkiyaguŋ moo me? Kun elkiyo miŋ Isa y'etto ko tarnaaape me?»

⁵⁷ Kane deero dɔŋ sedeke ti Pariziyen gen an di ruute, an'de: «Wede tuuku yi zuuna ume k'Isa maŋ, y'ay di rooto, ay di seeda.»

12

*Yergu k'egey dɔŋ eediyadaŋ uŋse a zoŋ k'Isa
(Matiye 26.6-13; Markus 14.3-9; Lik 7.36-38)*

¹ Onniyo zoot ki poone tarnaaape Pak ki Yawudiyagi y'a aana gen, Isa y'a t'iide Betani, ille ki Lazar wede Isa y'a ti y' bilde ti diine dɔŋ unto.

² Aame Isa y'iiney Betani maŋ, an d'ize ombo ti sundí. Marte ere k'eliyo k'ombadaŋ, wo Lazar yon ti diine dɔŋ an iimi kaŋ soo.

³ Maŋ Mariyam ti d'umbe egey dɔŋ eediyadaŋ uŋse sundan nardo, daa kalsiya

munda, suma litir a diinayí wo zooyayaŋ oone. Ti di yirgite zoŋ k'Isa, wo t'a zippite t'ilaltú. Boy gen i d'ūune ti eediyo ki egey genno.

⁴ Maŋ i d'ede wede soo ti diine kane sanalliyagi k'Isa sundí Ziidas Iskariyot, yode wede an di y' t'ela Isa a bey dɔŋ k'olmidayí gen, y'ede:

⁵ «I dehu egey ej in t'owila a adſe suma wede y'a naabe ki ozzine batum, wo in an t'ele soŋko gette a dɔŋ an k'ede munda ye!»

⁶ Ziidas yi rootiyo inkino kono yon wede k'oogire. I sarkiya korbitayaŋ yode, wo yi ti sokiyo. Yi ki wolliyo sommagi ki dɔŋ munda an k'ede ye ye.

⁷ Maŋ Isa y'a ruute, y'ede: «Tod'te kun t'oolo d'edfek, kono naabo ere tod' t'ize ette aakede ti n'ikkima ki poone an di n' t'ela adda muuzo.

⁸ Kane dɔŋ an k'ede munda ye gen an lekka daayum ti kune*, wo d'e nuŋ ni ki lekka daayum ti kune ye.»

⁹ Maŋ kane Yawudiyagi baadaŋ an d'illiga Isa yo a Betani. Injino maŋ an d'ingile ki Betani, wo ettiyadaŋ an iide gette an di wollo Isa d'anŋjal ye, wo an a di wollo Lazar wede Isa yi ti y' bilde ti diine dɔŋ unto pây.

¹⁰ Ti onniyo gettiŋ kane deero dɔŋ sedeke an di dihe Lazar ton an di y' t'ide,

* **12:8 12.8** Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 15.11.

¹¹ kono t'urzi yode
Yawudiyagi baadaŋ an
t'argu ti tuddaŋ wo an di
zaapu addaŋ a Isa.

Ettiyo k'Isa ki Zeruzalem
(Matiye 21.1-11; Markus
11.1-11; Lik 19.28-40)

¹² Ti soggatú maŋ kane
dōŋ baadaŋ iide tarneaape
gen, an d'illiga Isa y'ettiyo
k'adda geeger Zeruzalem.

¹³ Injkino maŋ kane dōŋ
gen an dimbo puutagi
k'inda sundaaŋ palmiye a
beydaŋ, an t'iide okkimayí,
an di dollite, an d'eesiyo:
«Tamma a Raa! Beeko Raa
ti koona a ekki wede ettiyo
ti suma Galmeega Raa, yoŋ
mozigo ki dōŋ k'Izirayel†!»

¹⁴ Isa yi d'uune ulo buuru,
y'a-ti gili eego, gen a-t'iide
a ono dōŋ an riiŋe ti kaaga
adda mattup ki Raa, an'de:

¹⁵ «Kune dōŋ geeger Siyon
kun orgide ye. Enno mozi-
gaguŋ y'ettiyo, y'a ti gilo
ekk'ulo buuru‡.»

¹⁶ Munda wede ize gen
ki poone sanalliyagí an ki
zuune ye. Wo aame Isa yi-
gili kandaane goolikadí Raa
yi-t'ele maŋ, kane an d'ilke
kaciŋ munda wede an riiŋe
ti kaaga adda mattup ki Raa
a tukk'Isa gen, a-t'iide.

¹⁷ Aame Isa y'a wiike
Lazar t'adda muuzo wo y'a
ti y' bilde ti diine dōŋ unto
gen, dōŋ baadaŋ an wulle,
maŋ kane gen an iide'ŋ, an
di gizite a duwo a munda
wede ize me.

¹⁸ Injkino maŋ dōŋ baadaŋ
an d'ukke okkimayí, kono an
illiga munda k'armika wede
y'ize gen me.

¹⁹ Maŋ kane Pariziyen
an d'iise rootiyo ti tuddaŋ,
an'de: «Kun wolliyo de'ŋ,
kune kun k'aana ye. Wede
en y'inni jiire, duwo pay an
ti buuye k'ume yode.»

Ono k'Isa a urzi k'untadí
²⁰ Ti diine dōŋ iide Zeruzalem
an i-d'ottile a Raa a onniyo
tarneaape gen, i d'ede
dōŋ miibi kane Girek.

²¹ Kane gen an d'iide tukki
Pilip wede ti Betsayda siido
Galile, an di y' tunde, an'de:
«Madi, kaye ay dehu ay di
wolle Isa.»

²² Maŋ Pilip y'a uuney
Andire, sirwanj pay an
d'ingile k'ume k'Isa an i di
ruuto.

²³ Aame gen Isa y'an di
ruute, y'ede: «Ankenj peedo
t'iide, nunj wede an n'ehe aa
ulo wede en, Raa y'an di kiza
goolikadó a duwo.

²⁴ Derec injkino wo n'un
di rooto: Aame buzu ki-giira
maŋ, adda siido yi d'unto
doo miŋ, yi-t'adfiya kollo, yi
d'ehiyo inŋni baadaŋ ti doolo.
Wo aame yi k'inda ye maŋ,
y'a lekke daayum yoŋ miŋ
yode.

²⁵ Wede yi geyyiso tuddí
maŋ, y'a ti dagga, wo wede
lekkiyadí ere adda duniya
ette yi ti giigira maŋ, y'a
t'utta wo y'a t'oona lekkiyo
ere ki daayum.

† 12:13 12.13 Kun wolto adda mattup ki Soom 118.25-26. ‡ 12:15 12.15 Kun
wolto adda mattup ki Zakari 9.9.

²⁶ Wede yi dehu yi naabe ki nuŋ maŋ, y'a ni daane. Genj iŋkino ume nuŋ ni lekkey genj, wede naabado ton angenno. Wede yi dehu yi naabe ki nuŋ maŋ, Meega y'a yi t'imma.

²⁷ Aŋkenj undó ti gorpiso, wo nuŋ n'a roote moo me? N'a t'eese: "Mee'ki nuŋ, kee ki n'utti ti munda wede ettiyo a eedó ej me?" Wo nuŋ n'iido miŋ kono k'inkino, n'a addfa t'urzi dabirsa.

²⁸ Mee'ki nuŋ a duwo sundá k'an ti kaza.» Iŋkino maŋ ti kandaane golla ti rootiyo, t'ede: «Nuŋ n'an ti gize, wo n'an di kiza sey.»

²⁹ Wo kane doŋ a ume genj an d'illiga, an di ruute, an'de: «Iddise mizzi ko?» Wo doŋ ongo an'de: «I ruute Maaleeka Raa!»

³⁰ Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Golla gette ti rootiyo a tukki nuuno ye, a tukki kune.»

³¹ Aŋkenj peedo t'iide doŋ duniya booro t'anni seeda, wo Mohita duniya gette Raa y'a ti limma dokki ti paate.

³² Wo ki nuŋ, aame ti siido an ti n' dudsda t'awwa maŋ, duwo pay n'an arga a nuuno.»

³³ A onamí genj yi rootiyo kan mummino urzi yi t'inda me.

³⁴ Maŋ kane doŋ duuru genj an i di ruute, an'de: «Kaye ay duuye munda wede an riiŋe ti kaaga adda mattup k'oogiradiŋ, Almasi Raa yi biire genj yon y'a lekka ki daayum, wo

mummino kee ki rootiyo yon wede an y'ehe aa ulo wede ej, an ti y' docdfa t'awwa me! Yo wede an y'ehe aa ulo wede, miŋ wee wee?»

³⁵ Iŋkino maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Toore yon ede botto a diinaguŋ ki onniyto miibi genj, kun oziro a toore genno kono zimolo t'un gi di'n seeda ye. Wede i sooru a zimolo genj, ume y'ette ki tunda yi ki suune ye.»

³⁶ Miŋ yo toore ede botto genj, kun zaapo adduguŋ kun daano toore genno, kono kun t'isa iŋni toore.»

Yawudiyagi an ki ziipe addan a Isa ye

Isa y'a ti ruute iŋkino maŋ, ti tuddaj y'a t'irga wo yi-t'umbida.

³⁷ Ti suldfi k'armika doŋ Isa y'ize ſaadaj a dfaanadan genno tonj, kane Yawudiyagi an ki ziipe addan a yode ye.

³⁸ Geŋ a-t'iide a ono doŋ nebi Ezayi yi ruute ti kaaga§, y'ede: «Galmee'ki nuŋ, wee wee umbe a ono doŋ ay ruutite me? Wo a wee wee Galmeega Raa yi gize toogadí te?»

³⁹ Yode Ezayi genno batum y'a ruute sey, ki moo me duwo ej an k'ambu ye me, kono:

⁴⁰ «Raa y'an t'ippe a edayan, wo addan y'an ize zakidi, kono edayan a ki wolle ye, wo eedaj t'a ki seeda munda ye. N'an ize iŋkino kono an ki dehu ye

an di-kimo ki tukki nuŋ Raa, n'an t'ele beeko me*..»

⁴¹ Ezayi yi ruute iŋkino kono yi wulle gooliko k'Isa, maŋ y'a ruute ono a tukki yode me.

⁴² Wo t'urzi genno ton ti diine deero Yawudiyagi gen, dɔŋ baadaŋ an di ziipe addaŋ a yode kaŋ ombide, kono an orgiso a kane Pariziyen, an ti'n limma ti diinayaŋ, k'adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso an k'etta ye.

⁴³ Iŋkino maŋ kane an di geyyiso tamma ere ettiyo t'urzi duwo, miŋ ti ere ki Raa y'anni t'imme.

Ono k'Isa an dekka booro ekki duwo

⁴⁴ Isa y'a ruute ti golla awwa, y'ede: «Wede yi ziipe addí a nuuno gen, yi ki ziipe addí a nuuno ye, wo de yi ziipe addí a wede i n'igibo.

⁴⁵ Wo wede i ni wulla maŋ, gen aa yi wulle wede i n'igibo.

⁴⁶ Nuŋ toore wo n'a iido k'adda duniya, kono wede tuuku yi ziipe addí a nuŋ maŋ, y'a ki lekke adda zimolo ye.

⁴⁷ Aame wede y'ollige onamó wo yi ki sooru eego ye maŋ, i dekka booro eedí nuuno ye, kono nuŋ ni k'iido'ŋ dekkiyo booro ye, n'iido'ŋ n'a utte duwo.

⁴⁸ Wede i ni giigira wo onamó yi k'ambu ye maŋ, munda a dekka booro eedí ede. Wo ono dɔŋ ni ruute

geŋ miŋ, onniyo k'ita maŋ kane gen an dekka booro eedí.

⁴⁹ Derec, ono dɔŋ ni rootiyo ej ti suma nuuno k'eedó ye. Meega wede i n'igibo y'o di ruute munda wede n'a roote wo n'a dooye me.

⁵⁰ Wo nuŋ ni suune onamí dɔŋ y'o ruute n'a roote'ŋ kane i d'eliyo lekkiyo ere ki daayum, wo ono dɔŋ ni rootiyo ej, ni'ni rootiyo aa Meega y'o ni ruuto.»

13

Opilso zoŋ ki sanalliyagi

¹ Soggo'ŋ tarneaape Pak ki Yawudiyagi, wo Isa yi suune onniyadí t'ide, duniya ette yi t'oola, yi-kime k'ume Meega. Isa geŋ dɔŋzí a duniya yi'ni giyye, iŋkino maŋ y'an di'n geyye bini untadí.

² A lohe Isa ti sanalliyagi an ti guune ombo maŋ, Meeda siitandani ti-d'ele elkiyo a biza k'ulbe Zidias ulo Simo Iskariyot, y'an di y' t'ela Isa a bey dɔŋ k'olmidayí.

³ Wo yo Isa yi suune Raa yi ele suldi pay a beezi, yon yi suune y'iido t'ume Raa, wo y'a-kima k'ume yode Raa,

⁴ t'ume k'ombo y'a t'iiziga, kalayí goole t'awwa y'a-buuye, wo yi d'umbe buude y'a gitte a tooní.

⁵ Maŋ yi d'ibi ahu a seelo, y'a iise opilso zoŋ sanalliyagi, y'an di sapita ti buude wede yi gitte tooní genno.

* **12:40 12.40** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 6.9.

⁶ Iina a kaaba Simo Piyer maŋ, y'ede: «Galmee'ki nuŋ, kee k'o ki t'opile ye zoŋdó me!»

⁷ Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Kee munda wede nuŋ n'isiyo'ŋ ki ki y' suune ye, wo saŋ maŋ k'a yi suuna.»

⁸ Simo Piyer yi di ruute, y'ede: «Kudic, kee k'o ki t'opila ye zoŋdó me!» Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Aame n'a ki t'upila ye maŋ, kee ti nuŋ in ki t'okkiya ye.»

⁹ Aame genj Simo Piyer yi di ruute, y'ede: «Inkino maŋ k'o ki t'opile zoŋdó dfaŋjal ye, k'o t'opili beydó ti eedó pây!»

¹⁰ Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Wede yi zuyye genj y'a ki suyye sey ye, y'a-t'opile zoŋdí baa, kono yon tuddí pay kamilen. Wo ankenno ej kune kamilen, wo pây ye.»

¹¹ Wo yo Isa genj yi y' suune wede i yi t'ela a bey dɔŋ k'olmidayí me. Genj inkino yi rootiyo, y'ede: «Kune pay kamilen ye me.»

¹² Aame y'a ti dfinje t'opilso zoŋ sanalliyagí maŋ, y'a t'umbe kalayí yi-t'usse, y'a-guune a ume an d'ombo wo y'an di ruute, y'ede: «Munda wede n'ize a kune genj, itadí kun yi zuune dey?»

¹³ Kune kun di n' waaku "wede dooyiso" wo "Galmeega", genj ki kune derec kono ej miŋ nuuno.

¹⁴ Wo aame nuŋ

wede dooyisaguŋ wo Galmeeguguŋ n'un upile zoŋguŋ maŋ, kune tonj wede tuuku yi-di t'opile zoŋ ki bakadí bakadí.

¹⁵ Injino genj n'un gize urzi, kono kun d'ise aa nuŋ ize a kune.

¹⁶ Derec inkino wo n'un di rooto: Wede naabo genj yoŋ t'ekki wede dooyisadí ye, wo wede an y'igibe zina genj, yoŋ t'ekki wede i y'igibe ye.

¹⁷ Ono ej kun'ni zuune maŋ, kune adda k'uŋsuwo aame kun a ziifa zakidi maŋ.

¹⁸ Nuŋ ni ki rootiyo ti kune pay ye, wo nuŋ ni'ni suune dɔŋ ni biire me. Wo genj inkino a-t'ette a ono dɔŋ an riŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Wede ay ombo umpadey soo genj, yi t'ize wede k'olmidayó*."

¹⁹ T'aŋkenno suldfi n'un ti'n rooto ki poone an d'aana, wo aame an iina maŋ, kun d'amba miŋ "nuŋ miŋ nuŋ".

²⁰ Derec inkino wo n'un di rooto: Wede tuuku yi seedu wede n'agisa maŋ, genj aa yi seedu nuŋ batum, wo wede tuuku yi seedu nuuno maŋ, genj aa yi seedu wede i n'igibo†.»

*Isa yi-rootiyo Ziidas
(Matiye 26.20-25; Markus 14.17-21; Lik 22.21-23)*

²¹ Aame Isa yi ruute inkino maŋ, biza k'ulbí a iise zehiso, wo y'a ruute, y'ede:

* **13:18 13.18** Kun wollo adda mattup ki Soom 41.10. † **13:20 13.20** Kun wollo adda mattup ki Matiye 10.40 wo Markus 9.37.

«Derec iñkino wo n'un di rooto: Wede soo ti di-inaguñ y'a ni t'ela bey dñoj k'olmidayó.»

²² Mañ kane sanalliyagi genj wede soñ yi ti geldsiyo bakadí bakadí, wo an ki zu-une ye yi rootiyo ti wenda me.

²³ Ti diine kane sanalliyagi genj wede soo Isa yi giyye baadañ, y'a-guune a sirpadí.

²⁴ Mañ Simo Piyer yi di di-hima ersadí, kono y'a tonde Isa yi rootiyo t'aaye.

²⁵ Iñkino mañ yo sanallusu genj y'a d'uttile k'ume k'Isa, y'a yi tunde, y'ede: «Galmee'ki nunj, kee ki rootiyo t'aaye?»

²⁶ Isa yi di'n gime on-amí, y'ede: «Aame ni umba mappa n'a t'ihiba zaami ni ela mañ, genj yode.» Mañ Isa yi d'umbe mappa, y'a-t'ihiba zaami yi-d'ele a Ziidas ulo Simo Iskariyot.

²⁷ T'ume Ziidas yi ziida mappa yi t'iimi mañ, Meeda siitandfani ti-t'iide eedí. Mañ Isa yi di ruute, y'ede: «Munda ki dehu k'aase, ki y'iso kesiko.»

²⁸ Wo ti diine kane dñoj i-guune ombo genj, wenda soo tonj umbo a suune ki moo me Isa yi rootiyo Ziidas iñkino me.

²⁹ Ziidas genj yonj wede sarkiya korbite, iñkino dñoj ongoñ an elkiyo Isa yi rootiyo, y'ette yi d'owilo munda i dehu ki tarnaape koo, y'an d'ette ti munda a dñoj weedayanj umbo koo mañ.

³⁰ Wo aame Ziidas yi ziida

mappa mañ, kesiko y'a t'udsde paate. Ume tonj y'ize diddo baa.

Gooliko k'Ulo Raa

³¹ Aame Ziidas yi t'udsde mañ, Isa y'a ruute, y'ede: «Ankeñ nunj wede an n'ehe aa ulo wede ej, goolikadó i-gize. Wo t'urzi nunj genj, duwo an di wolla gooliko Raa.

³² T'urzi ki nunj gooliko ki Raa i gize genj, t'urzi yode Raa y'an di kiza gooliko ki nunj Ulo gette a duwo, wo tanj boolonj Raa y'a-t'isa.

³³ Inñi ki nunj, ti kune n'aa ki lekka baadañ ye baa. Kune kun di'n deha, wo ankeñ n'un di rooto aakede n'an ruute deero Yawudiyagi: Ume wede nunj n'ette ej, kun k'aane ettiyo ye.

³⁴ Kun ollo, n'un di rooto urzi k'oogoro aware: Kun geyyo tuddugunj. Eyye, kun geyyo tuddugunj aakede nunj n'unny giyye.

³⁵ Aame kun giyya tud-dugunj mañ, duwo pay an un di'n suuna kune sanal-liyagó.»

³⁶ Mañ Simo Piyer y'a tunde Isa, y'ede: «Galmee'ki nunj, kee k'ambe ki too me?» Mañ Isa yi di'n gime on-amí, y'ede: «Ume wede nunj n'ette ej, ankeñno ki k'aane ki ki n' daane ye. Wo aame onniyo t'iida mañ, k'a ni daana kollo.»

³⁷ Piyer yi di ruute, y'ede: «Galmee'ki nunj, moo me ankeñno ni k'aane daaniyadá ye me? Kono kee

gen, k'unto toŋ n'a oyye n'a t'inda.»

³⁸ Maŋ Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Ki kotto k'a oyya k'a t'inda kono nuŋ? Derec iŋkino wo n'a di rooto: Ki poone uzu y'a ôola gen, k'a roota ki ki n' suune ye, suune ye taŋ ado.»

14

Isa urzi wede i d'ettiyo k'ume Raa

¹ Isa y'an di ruute sanal-liyagi, y'ede: «Kune ul-bugun i t'oode ye. Kun zaapo adduguŋ a Raa wo kun zaapo adduguŋ a nuuno pây.

² Adda boy Meegó gen ume lekkiyo baadaŋ. Ki kotto aame ume umbo maŋ, nuŋ n'un ki roote ye, n'ette n'un d'okkimey ume me.

³ Aame ume n'iida n'un t'ikkimo maŋ, n'a-kimo n'un ti'n sika, kono in di lekkey kaŋ soo a ume wede nuŋ ni lekkey.

⁴ Kune kun yi suune urzi wede k'ume nuŋ n'ette me.»

⁵ Maŋ Tomas yi di ruute, y'ede: «Galmeegey, kaye ay ki suune ye ume wede kee k'ette me. De mummino ay di suune urzi me?»

⁶ Isa yi di ruute, y'ede: «Nuŋ miŋ urzi, nuŋ miŋ dferc wo nuŋ miŋ lekkiyo. Wenda soo toŋ umbo y'a t'ette k'ume Meega daa nuuno me.

⁷ Aame nuŋ kun ni zuune maŋ, Meegó toŋ kun di y'suune kay. Wo ti aŋki en miŋ kun yi zuune, wo kun yi wulle.»

⁸ Maŋ Pilip yi di ruute, y'ede: «Galmeegey, Meega too me k'ay ki y' kazi dō, maŋ addey a-t'udiga.»

⁹ Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Kee Pilip, nuŋ ti kaagine ni lekkiyo ti kune, miŋ ki ki n' suune ye? Wede yi ni wulle maŋ, gen aa yi wulle Meega. De ki moo me ki rootiyo n'un kaza Meega me?»

¹⁰ Kee ki k'umbe ye ko, nuŋ ti Meega, wo yoŋ ti nuŋ aa wede soo me. Ono dōŋ ni rootiyo ej, ni ki rootiyo ti suma nuuno k'eedó ye. Wo Meega wede i lekkiyo kettiyo ti nuŋ gen, yi d'isiyo naabadí t'urzi nuuno.

¹¹ Kun zaapo adduguŋ a nuuno, ki kotto nuŋ ti Meega wo yoŋ ti nuŋ kaye aa wede soo. Aame a onamó ej kun k'ambu ye toŋ, kun ambo a naabo ere n'isiyo.

¹² Derec iŋkino wo n'un di rooto: Wede yi ziipa addí a nuuno maŋ, naabo ere nuŋ n'isiyo ette, yoŋ y'a-t'isa, wo y'aasa naabo ere a ceera ettiyo sey, kono ni-kime k'ume Meega.

¹³ Mundá wede kun tunda ti sundó maŋ, nuŋ n'un di y'isa, kono duwo an t'imma Meega t'urzi k'Ulo.

¹⁴ Aame kun tunda munda ti sundó maŋ, nuŋ n'un di y'isa.»

Agisa k'Unde Kamileŋ

¹⁵ «Aame kun ni geyyiso maŋ, urziyagi k'oogoro dōŋ ni rootiyo gen kun d'ozire eego.»

¹⁶ Wo nuŋ n'a tonda Meega, y'un t'igibo wede doolo y'un di'n nooga, y'a lekka daayum kettiyo ti kune.

¹⁷ Wo tod'tinj Unde ere ki Derec, tode gette dōn duniya an ki ti seeda ye, kono an ki ti wolliyo ye wo an ki ti suune ye. Wo de kune kun ti suune, kono tod' ti lekkiyo kettiyo ti kune, wo tod'te t'a lekka adda k'addugunj.

¹⁸ Geŋ i-kaza n'un ki'n oola nongayi ye, n'a kimo tuddugunj.

¹⁹ Taŋ booloŋ cfaŋŋal dōn duniya an ki n' wolla ye baa. Wo kune kun di n' wolla, kono nuŋ ni lekkiyo zeere, wo kune toŋ kun di lekka zeere kay.

²⁰ Onniyo gette t'iina maŋ, kune kun di suuna nuŋ ti Meegó kaye aa wede soo, kune ti nuŋ wo nuŋ ti kune aa wede soo.

²¹ Wede yi seedu a urziyagi k'oogoro dōn ni rootiyo wo y'a ti sooru eego maŋ, yoŋ yi ni giyye. Wo wede i ni giyye geŋ, Meegó y'a yi geyya wo nuŋ toŋ maŋ n'a yi geyya kay, nuŋ n'a kiza tuddó daayum a yode.»

²² Ziid, wede an yi waaku Ziidas Iskariyot ye, yi di ruute a Isa, y'ede: «Galmeegey, mumminno me kee k'a kiza tuddá a kaye, a dōn duniya ye me?»

²³ Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Wede yi ni giyye geŋ, y'a seeda onamó, wo

Meegó y'a yi geyya. Meegó ti nuŋ kaye ay t'etta di yode, ay di lekkey soo.

²⁴ Wede yi ki n' geyye ye geŋ, onamó yi ki'n seedu ye. Ono dōn kun ollige ej ti suma nuuno k'eedó ye, ettiyo ti Meega wede i n'igibo.

²⁵ Sulđi geŋ n'un ti'n ruute ki poone nuŋ ede botto ti kune geŋ me.

²⁶ Wo to Ere Noogiyo tod'te Unde Kamilen̄, Meegó yi t'igibo ti suma nuuno. Tode gette t'un di'n dooya a sulđi pay, wo t'un t'ela elkiyo kun d'elka ono dōn pay n'un ruutite.

²⁷ Nuŋ n'un iili toose, n'un ele toose ere ki nuŋ batum*. Nuŋ n'un ele aa dōn duniya an ki d'eliyo ye. Ulbugunj i t'oode ye, kun orgide ye.

²⁸ Kun illiga n'un ruute, n'ede: "N'ençile wo n'a kimo tuddugunj." Aame kun ni giyye maŋ, ulbugunj aase unse a engilsadó k'ume Meega, kono yo Meega goole ti nuŋ.

²⁹ Sulđi geŋ t'aŋkenño n'un ti'n rooto ki poone an d'aana, kono aame an iina maŋ kun di zaapa addugunj a nuŋ.

³⁰ Aŋken ki faana ej ni k'aana rootiyo k'ono ti kune ye baa, kono Mohita duniya t'ettiyo, wo derec tode gette i-k'ede toogo ye a tukki nuŋ me.

³¹ N'isiyo munda wede a-t'ette a ono dōn Meega Raa y'o ruute, kono t'urzi geŋ dōn duniya an di suuna nuŋ

* **14:27 14.27** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 9.5.

Meega ni y' giyye. T'eŋ kun t'oozo, in enjile.»

15

Isa aa undumu biŋ wede ki kotto

¹ Isa y'a ruute, y'ede: «Nuŋ aa undumu biŋ wede ki kotto an iite adda doome, wo Meegó wede naabo.

² Laydayi dɔŋ pay kettiyo ti nuŋ wo i k'ehiyo ye, yi-ti'n dekkiso mendaŋ. Wo laydayi dɔŋ ehiyo, pay yi di'n okkime, kono an t'ehe baadaŋ sey.

³ Wo kune sanalliyagó, t'urzi dooyiso ere n'un ele gette, kun t'ize dɔŋ kamilen aa undumu wede an ti y'ikkima.

⁴ Kun lekko kettiyo ti nuŋ, wo nuŋ n'a lekka kettiyo ti kune. Aakede layisa k'undumu gette tod'te ekki duntultú ye maŋ ti ki t'ehe ye, gen kune toŋ inkino aame kun ki likka kettiyo ti nuŋ ye maŋ, kun t'isa ki bita.

⁵ Nuŋ aa undumu biŋ wo kune aa laydayi. Wede yi likka kettiyo ti nuŋ, wo nuŋ ti yode maŋ, yode gen y'a t'isa aa layisa k'undumu ere ehiyo baadaŋ, kono daa nu uno munda kun k'aane kun ki t'ise ye.

⁶ Wede yi ki lekkiyo kettiyo ti nuŋ ye maŋ, yon gen an di sedſa dokki ti paate aakede layisa cekkiyo. Tode gette iti baahu, maŋ an t'ambu, an di sedſiyo adda k'uwoo, ti t'oggiyo mentú.

⁷ Aame kun lekkiyo kettiyo ti nuŋ wo onamó kun'ni

seedu maŋ, kun tondo munda wede kun dehu me, wo munda geŋ kun di y' t'oonā.

⁸ Munda wede i d'eliyo tamma a Meego enŋo: kun t'iso aa layisa k'undumu ere ehiyo baadaŋ wo kun t'iso sanalliyagó.

⁹ Aa Meega yi ni giyye gen, nuŋ toŋ n'unni giyye. Kun lekko daayum adda geyyisadó.

¹⁰ Aame kun seedu a urziyagi k'oogoro dɔŋ ni rootiyo maŋ, kun di lekka adda geyyisadó, aakede nuŋ ni seedu a suldi dɔŋ Meegó yi ruute n'aase wo ni-lekkiyo adda geyyisadí.

¹¹ Nuŋ n'un ruute inkino kono nuŋ ulbó aase unse ti kune, wo unŋsuwaguŋ gette t'aase baadaŋ ki baadaŋ a ceere.

¹² Kun ollo, enŋo urzi k'oogiradó ni rootiyo me: Kun geyyo tuddugun, aakede nuŋ n'unni giyye.

¹³ Wede y'a oyye y'a t'inda kono lanziyagi gen, geyyiso ti doolo a ceera tote gette umbo.

¹⁴ Aame munda wede n'un rootiyo kun d'ise kun ti y'isiyo maŋ, gen kune lanziyagó.

¹⁵ Kune n'un ki'n waake dɔŋ naabadó ye, kono wede naabo gen yi ki suune ye munda wede galmeegí y'isiyo me. Wo kune n'unni waaku lanziyagó, kono suldi dɔŋ Meegó y'o gizite n'un k'inja ye, n'un ti'n gizite pay.

¹⁶ Nuŋ i ki n' biire kune

ye, wo nuuno unni biire me. Nuŋ n'un d'ele attidi kun d'ette kun d'ise naabo ere ki daakatú, aa layisa k'undumu ehiyo baadan. Naabo ere kun isa gette t'a lekka ki daayum. İnjino maŋ munda wede kun tonda Meega ti sundó gen, y'un di y' t'ela.

¹⁷ Enj munda wede n'un rootiyo kun d'ise: Kun geyyo tudduguŋ.»

Doŋ duniya an kiigira sanalliyagi k'Isa

¹⁸ «Aame doŋ duniya an unni giigira maŋ, kun elko an giigira ki poone nuuno.

¹⁹ Aame kune ti doŋ duniya soo maŋ, an un di'n geyye kono kune ki kane. Wo de kune ki kane ye, kono nuŋ n'unni biire wo n'un ti'n iidiba ti diinayaŋ me. Kono kamo doŋ duniya an un di'n koogire me.

²⁰ İnjino maŋ kun elko a ono doŋ n'un ruute, n'ede: "Wede naabo gen yoŋ t'ekki wede dooyisadí ye." Geŋ nuŋ an ni dibire, wo kune toŋ maŋ an un di'n dabira kay. Wo nuŋ onamó an'ni seedu maŋ, ki kune toŋ an di'n seeda kay.

²¹ Dabar ere an unni dabira gette kono kun umbe a sundó, kono wede i n'igibo an ki y' suune ye.

²² Aame nuŋ ni k'iido wo n'an ki ruute ye maŋ, booro k'oldiko t'an ki'n seeda ye. Wo ankeŋ an lekkiyo adda k'oldikadarŋ pi maŋ,

urzi an t'adſda eedaŋ umbo t'oldikadarŋ me.

²³ İnjino maŋ wede i ni koogire gen, yi koogire Meegó pây.

²⁴ Aame nuŋ a diinayaŋ ni k'ize suldi doŋ wenda ti doolo soo toŋ yi k'ize ye maŋ, gen booro k'oldiko ti ki'n seeda ye. Wo ankeŋ suldi doŋ gen an i wulle toŋ, nuŋ ti Meegó an ay di'n koogire pi.

²⁵ Wo de suldi gen a iina kono a-t'ette a ono doŋ an riŋe ti kaaga adda mattup k'oogiradarŋ, an'de: "An ni giigira daa k'urzutú*."

²⁶ Nuŋ n'iiney a ume Meega maŋ, Ere Noogiyagun n'un ti-t'igibo t'a etto. Ni rootiyo ti Unde ere Derec etto ti sirpa Meega. Aame t'iina maŋ, t'an di kiza onamó a duwo.

²⁷ Wo kune toŋ kun di kizita onamó, kono t'ume n'iise naabo gen kune ti nuuno.»

16

¹ «Suldi pay gen n'un ti'n ruutite kono urzi zapu k'addugun a Raa kun ki d'oola ye.

² T'adda boydī doŋ in di dooyiso, an un ti'n limma. Wo ulsu a jiire sey, onniyo t'aana injino wede tuuku unni t'ida gen y'elkiyo y'isiyo naabo ere beehiye a daana Raa.

³ Kane an un isa injino kono nuŋ ti Meega an ay ki'n zuune ye.

* 15:25 15.25 Kun wollo adda mattup ki Soom 35.19; 69.5.

⁴ Wo de suldfi gen n'un ti'n ruute kono aame onniyo t'iina maŋ, kun d'elka a ono doŋ n'un ruute.»

Naabo k'Unde Kamilen

«Nuŋ n'un ki ruute t'ume k'eesiyo ye'ŋ kono nun ti kune.

⁵ Aŋkenŋ ni-kime k'ume wede i n'igibo, wo ti di-inaguŋ wede a ni tonde umbo, y'a t'eese: "K'ambe ki too me?"

⁶ Wo de suldfi n'un ti'n ruute iŋkino maŋ, ulbuguŋ i d'oofiyio baadaŋ.

⁷ Wo ki too maŋ n'un rootiyo ono doŋ d'erec, bee-hiye a kune nun n'a iŋgile. Wo aame ni k'ingila ye maŋ, tote Ere Noogiyaguŋ gette ti k'etto ye. Wo de n'ingila n'iiney maŋ, n'un ti-t'igibo.

⁸ Tod' t'iina maŋ, doŋ duniya eedaŋ t'an ti-dagga a elkiſadaŋ ere a urzi k'oldiko, a urzi wede ki diine ki Raa, wo a urzi Raa yi d'ekka booro te*.

⁹ Kane an ti digge a elkiſadaŋ ere a urzi k'oldiko, kono an ki zaapu addaŋ a nun ye.

¹⁰ An ti digge a elkiſadaŋ ere a urzi wede ki diine ki Raa, kono nun n'enjile k'ume Meega wo kun ki n' wolla ye baa.

¹¹ Wo an ti digge pây a elkiſadaŋ ere a urzi Raa yi d'ekka booro, kono Mohita duniya gette booro ti ti ziida.

¹² Para maŋ nun oo d'ede suldfi baadaŋ sey ki rootiyo a kune, wo de kune un

k'ede toogo ye ki seedizaŋ ankeŋŋo me.

¹³ Aame Unde ere ki Derec t'iina maŋ, t'un di'n kiza suldfi doŋ pay d'erec me. Tod' ti roota munda'ŋ ti toogo suuniyo ere k'ettú ye, wo de ti rootita suldfi doŋ pay t'olliga ti kandaane, wo t'un di kiza a suldfi doŋ etto k'ita.

¹⁴ Tode gette t'an di-kiza goolikadó a duwo, kono ono doŋ tod' t'un roota gen adſda ti bize nuuno.

¹⁵ Suldfi doŋ pay Meega i-d'ede gen, kane ki nuuno. Kono kamo n'a ruute, Unde gette t'un kiza munda wede t'olliga ti bize nuuno me.»

Môolaguŋ t'a-kima t'uŋsuwo

¹⁶ «Taŋ booloŋ maŋ kun ki n' wolla ye, wo saŋ maŋ taŋ booloŋ sey kun di n' wolla.»

¹⁷ Iŋkino maŋ kane sanal-liyagi ongo an di rootiyo di-inayaŋ, an'de: «I-kaza moo me onamí doŋ y'in rootiyo: Taŋ booloŋ maŋ in ki y' wolla ye, wo saŋ maŋ taŋ booloŋ sey in di y' wolla me, wo soŋ y'ede: Yi-kime k'ume Meega me?»

¹⁸ Maŋ kane an'de: «Onamí doŋ yi rootiyo "taŋ booloŋ" miŋ, i-kaza moo me? In ki'n suune ye ita k'ono doŋ yi rootiyo me.»

¹⁹ Isa y'a zuune kane an dehu an di y' tonde me, maŋ y'an di ruute, y'ede: «Kune kun tondiso tuddugun miŋ a ono doŋ n'un ruute, n'ede:

* **16:8 16.8** Kun wollo adda mattup ki Naabo doŋ zina 24.25.

“Taŋ booloŋ maŋ kun ki n’wolla ye, wo saŋ maŋ taŋ booloŋ sey kun di n’wolla” genno ko?

²⁰ Derec iŋkino wo n’un di rooto: Kune kun d’ôola wo kun di cillita, wo kane doŋ duniya ulbaŋ aasa unse. Kun di lekka t’ulbe k’oodiyo, saŋ ulbuguŋ a ôona t’uŋsuwo.

²¹ Geŋ aakede erewo ad-dutú i t’umbe k’ehiyo geŋ, ti dawilsa sommagi dondon aame k’ehiyo geŋ me. Wo aame ti d’ehiyo ulo maŋ, dabaratú i-dandiya, ulbutú i-d’isiyo unse kono ti ehe wedusu adda duniya.

²² Wo kune’ŋ aŋkenno kun lekko t’ulbe k’oodiyo, wo de saŋ maŋ n’un di’n wolla sey. Aame geŋ ad-duguŋ a ôona t’uŋsuwo, wo uŋsuwaguŋ gette wenda soo toŋ a aane un di-dagge umbo.

²³ Onniyo gette t’iina maŋ, munda wede kun tonda nuŋ umbo. Derec iŋkino wo n’un di rooto: Munda wede kun tonda Meega ti sundó geŋ, y’un di y’ t’ela.

²⁴ T’ume k’eesiyo bini aŋki munda ti sundó kun ki tunde ye. Kun tondo wo kun t’oona, iŋkino maŋ adduguŋ a ôona t’uŋsuwo.»

Isa duniya yi ti jiire

²⁵ «Sulđi pay geŋ n’un ruutite t’ono ombide, wo de onniyo t’iida maŋ n’un d’orba kereŋ t’ono ombide ye baa. Wo sulđi pay ki Meega geŋ n’un ti’n roota kereŋ.

²⁶ Onniyo gette t’iida maŋ, ti sigguŋ kun tonda munda ti sundó a bey Meega, wo nuŋ ni ki y’ tonda ye baa kono kune me.

²⁷ Yo Meega batum miŋ y’unni giyye kono nuŋ kun ni giyye, wo kun umbe nuŋ n’iido’ŋ ti sirpa Raa me.

²⁸ Nun n’iido’ŋ t’ume Meegó ki duniya me, wo aŋkeŋ duniya ni t’ooli, ni-kime k’ume Meegó.»

²⁹ Maŋ kane sanalliyagí an i di ruute, an’de: «Aŋken onamá ki rootiyo ej kereŋ baa, ombide ye.

³⁰ Aŋken kaye ay zuune kee ki suune sulđi pay, wo ki ki dehu wenda y’a ki tonde ye baa. Kono kamo kaye ay umbe kee k’iido ti Raa.»

³¹ Isa y’an di ruute, y’ede: «Aŋken kun umbe baa ko?

³² Saŋ onniyo t’ana wo tod’tiŋ t’iina baa, kun di-teepa wede soŋ k’umayí k’umayí, kun di n’oola siidó. Wo de nuŋ siidó ye, kono Meega ti nuuno.

³³ Sulđi geŋ n’un ti’n ruute kono kun di lekke ti toose ere ki nun. Adda duniya ette kun t’oona dabar, wo kun omboŋ kono nuŋ duniya ni ti jiire.»

17

Isa yi tondiyo Raa ki sanalliyagi

¹ Aame Isa y’an ti ruute iŋkino maŋ, y’a t’umbe edayí k’awwa ki kandaane wo y’a ruute, y’ede: «Mee’ki nuŋ, peedo t’iide. K’an ti kaza gooliko k’Ulá a duwo,

kono Ulá toŋ y'an di-kize
goolikadá te.

² Yo Ulá ki d'ele toogo a
tukki ḍuwo pay, kono y'an
t'ele lekkiyo ere ki daayum a
kane ḍoŋ pay kee ki ele genj
me.

³ Lekkiyo ere ki daayum
gette, i dehu an di suune
kee Raa wede ki kotto soo
danjjal, wo i dehu an di
suune nuŋ Isa Almasi wede
kee k'igibo.

⁴ Nuŋ adda duniya ette,
goolikadá a ḍuwo n'an ti-
gize, wo naabo ere k'o elo
n'aase, ni-t'ize.

⁵ Mee'ki nuŋ, ti poone k'a
okkima duniya botto genj,
nuŋ o d'ede gooliko a ḍaana
kee. Ankeŋ tote gette a
ḍaanadá k'o t'eli.

⁶ A ḍuwo ḍoŋ kee ki biire
t'adda duniya wo k'o di'n ele
genj, suma kee Raa n'an ti
gize. Kane ki kee wo k'o di'n
elo, wo onamá an di'n ziida.

⁷ Ankeŋ kane an zuune
sulđi pay ḍoŋ k'o elo a beežó
en, kane ettiyo ti kee,

⁸ wo ono ḍoŋ kee k'o elo
genj, a kane nuŋ n'an ti'n
ruute. Kane an di'n ziida
bey sire, an di zuune ki kotto
nuŋ n'iido ti gulbe kee, wo
an d'umbe i n'igibo kee me.

⁹ Nuŋ ni tondiyo kee'ŋ
kono kane. Ni ki-tondiyo
kono ḍoŋ duniya ye, wo de
ni ki tondiyo ki kane ḍoŋ kee
k'o elo, kono kane ki kee.

¹⁰ Sulđi pay oo d'ede genj
kane ki kee, wo sulđi ki kee
ki nuŋ. Wo t'urzi sulđi ḍoŋ
k'o elo genj nuŋ ḍuwo an di

n' t'imma.

¹¹ Wo ankeŋ nuŋ duniya
ni t'ooli ni-kime k'ume kee,
wo kane an lekka adda
duniya. Mee'ki nuŋ kee
wede kamilen, k'anni booho
ti toogo sundá ere k'o ele,
kono an di lekke aa wede
soo, aa kee ti nuŋ kine aa
wede soo.

¹² Aame nuŋ ti kane genj,
ni di'n boohiyo ti toogo
sundá ere k'o ele. N'an di'n
buuhe, ti diinayaŋ wenda
soo toŋ i ki digge ye. I digge
wede soo kono a-t'iide a ono
ጀoŋ an riŋe ti kaaga adda
mattup ki Raa*.

¹³ Ankeŋ ni-kime k'ume
kee, wo ni rootiyo ono en
nuŋ botto adda duniya, kono
unjuwadó t'a koone baadaŋ
ki baadaŋ adda k'addaŋ.

¹⁴ Nuŋ onamá n'an ele
a ḍonžá me, wo kane ḍoŋ
duniya an di'n giigira kono
kane ki duniya ye, aakede
nuŋ tonj ki duniya ye.

¹⁵ Nuŋ ni ki tondiyo ḍonžá
k'a ki'n adse t'adda duniya
ye, wo ni ki tondiyo k'anni
boohiyo ti Mohita k'oldiko get-
tiyo.

¹⁶ Kane ki duniya ye,
aakede nuŋ tonj ki duniya
ye.

¹⁷ Kane ki'n ooyo kese a
kee t'urzi wede derec, kono
onamá kane derec.

¹⁸ Aakede kee ki n'igibo
k'adda duniya genj, nuŋ tonj
manj n'a ti'n t'igibe k'adda
duniya.

¹⁹ Wo kono kane genj nuŋ
batum tuddó n'a-t'uuye kese

* **17:12 17.12** Kun wollo adda mattup ki Soom 41.10.

a kee, kono kane tonj tuddan an ti-t'ooye kese a kee t'urzi wede dñerec.

²⁰ Nuñ ni ki-tondiyo kono ki kane ñaŋjal ye, wo ki doñ pay i zaapa addaŋ a nuñ t'urzi k'ono doñ an an kizita.

²¹ Nuñ ni ki tondiyo sey kono kane pay an t'ise aa wede soo. Mee'ki nuñ, aakede kee kettiyo ti nuñ wo nuñ kettiyo ti kee gen, kane tonj an t'ise kettiyo aa wede soo, kono doñ duniya an d'ambe i n'igibo kee.

²² Gooliko ere kee k'o elo gette, nuñ n'an ele. Inokino kane an t'ise aa wede soo, aakede kee ti nuñ aa wede soo,

²³ nuñ ti kane wo kee ti nuñ. T'urzi gen an t'ise doñ i lekkiyo kettiyo kaŋ soo, inokino doñ duniya an di suuna i n'igibo kee, wo sanalliyagó ki'ni giyye aakede ki giyye nuñ.

²⁴ Mee'ki nuñ, kane kee k'o'n elo, wo nuñ ni dehu ume wede nuñ ni lekkey gen, kane tonj an di lekkey kay. Aame gen kane an di wolley goolikadó ere k'o ele, kono kee ki ni giyye ti poone t'ume k'a okkima duniya botto too.

²⁵ Mee'ki nuñ, kee wede ki diine. Doñ baadaŋ adda duniya an ki suune ye, wo nuñ ni ki suune, wo kane sanalliyagó tonj an zuune i n'igibo kee me.

²⁶ Kee sundá n'an ti gize a kane me, wo n'an di kiza sey sundá te, kono geyyiso ere kee ki ni giyye gette, kane

tonj an di t'oona kay, wo nuñ batum miŋ ti kane aa wede soo.»

18

*Isa an yi ziida ki tōwwo
(Matiye 26.47-56; Markus 14.43-50; Lik 22.47-53)*

¹ Aame Isa y'a ti dñinge onamí inkino maŋ, tiŋ gen ti sanalliyagí an t'iiziga, an d'ingile, an di diipida sorgile ki Sediron. Ti darga gen i d'ede jineene k'inda, Isa ti sanalliyagí an t'iide adda.

² Wo Ziidas, wede y'an di y' t'ela Isa a bey doñ k'olmidayí gen, ume'ŋ yi y' suune kono Isa ti sanalliyagí an sooru'ŋ daayum k'ume gen me.

³ Inokino maŋ Ziidas y'an d'an t'iide k'adda jineene gettiyo a asigiryagi doñ ki Romen, ti doñ i boohiyo Boy Raa kane doñ deero doñ sedeke ti Pariziyen an iidiba gen me. Kane asigiryagi gen an ziki a beydaŋ lampiyagi, bñgagi wo suldfi deyyiso.

⁴ Wo ki Isa yoŋ yi suune suldfi doñ pay i aana me. Inokino maŋ y'a d'iide k'ume kane, wo y'anni tunde, y'ede: «Kun dehu'ŋ wee wee?»

⁵ Kane asigiryagi an i di'n gime onamí, an'de: «Ay dehu Isa wede ti geeger Nazaret.» Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Nuñ miŋ nuñ.» Wo Ziidas wede y'an di y' t'ela Isa a bey doñ k'olmidayí gen yoŋ a diine kane.

⁶ Aame Isa y'an ruute «Nuŋ minj nuŋ» maŋ, kane asigiryagi an di-guside k'ita, an t'iſi siido ramama.

⁷ Isa y'anni tunde sey, y'ede: «Kun dehu'ŋ wee wee?» Wo kane an i di'n gime onamí, an'de: «Ay dehu Isa wede ti geeger Nazaret.»

⁸ Isa y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ n'un ruute de me, nuŋ minj nuŋ. Aame kun dehu nuuno maŋ, d'onjzó'ŋ kun oolo an d'enjile.»

⁹ Geŋ injkino a onamí d'onj yi ruute ki poone'ŋ a-t'iide a urzizan̄*, onamí d'onj yi ruute, y'ede: «Mee'ki nuŋ, duwo d'onj k'o ele eŋ, soo toŋ ni ki digge ye.»

¹⁰ Maŋ Simo Piyer i-d'ede kasigara a beezi, y'a t'iidiba, y'a-diikida wede naabo ki mozigo goole d'onj sedeke, kuudí wede k'ammade a dikke. Wede naabo geŋ sundí Malkus.

¹¹ Maŋ Isa yi di ruute a Piyer, y'ede: «Kasigaradá ki ti t'elo saapatú. Kee k'elkiyo miŋ kop ki dabar ere Meegó y'o elo ette, n'a ki-ti dabira ye ko?»

Isa ti Anne mozigo goole d'onj sedeke

(Matiye 26.57-58; Markus 14.53-54; Lik 22.54)

¹² Saŋ maŋ kane asigiryagi Romeŋ ti goolayaŋ, wo ti asigiryagi deero Yawudiyagi d'onj i boohiyo Boy Raa geŋ, Isa an di y' ziida, an ti y' gittite.

¹³ An di-t'iide ki poone'ŋ di Anne eeme Kayip. Kayip geŋ mozigo goole d'onj sedeke a ozzine geŋ me.

¹⁴ Wo yo Kayip geŋ y'an di ruute ono a deero Yawudiyagi me, y'ede: «Beehiye'ŋ wedusu soo y'a t'inda kono d'onj duuru pay an d'utte†.»

Piyer yi giigira Isa
(Matiye 26.69-70; Markus 14.66-68; Lik 22.55-57)

¹⁵ Simo Piyer ti sanallusu soo geŋ an daaniya Isa. Sanallusu wede soo geŋ, mozigo goole d'onj sedeke yi y' suune, yi-t'iide ti Isa soo k'adda booro boy ki mozigo goole d'onj sedeke me.

¹⁶ Wo Piyer geŋ y'a uupe paate a biza bumbu. Injkino maŋ sanallusu wede mozigo goole d'onj sedeke yi y' suune geŋ y'a d'udsde, yi di ruute a ere naabo i boohiyo biza bumbu gettiyo, maŋ Piyer toŋ yi-t'iide kay.

¹⁷ Aame y'ette k'adda geŋ, to ere naabo i boohiyo biza bumbu gette t'a yi tunde Piyer me, t'ede: «Kee toŋ maŋ ti diine sanalliyagi ki wedusu enŋo dee da?» Piyer yi di'n gime onamtú, y'ede: «Aha! Nuŋ ti kane ye.»

¹⁸ Ume'ŋ reele, injkino maŋ kane d'onj naabo ti asigiryagi d'onj i boohiyo Boy Raa geŋ an di mudse uwwo, an di kookiyo. Piyer toŋ maŋ y'a-t'iide ti kane, yi-kookiyo kay.

* **18:9 18.9** Kun wollo adda mattup ki Zanj 6.39; 10.28; 17.12. † **18:14 18.14** Kun wollo adda mattup ki Zanj 11.49-50.

*Mozigo goole dōj sedeke
ti Isa*
(Matiye 26.59-66; Markus
14.55-64; Lik 22.66-71)

¹⁹ Aame genj yo mozigo goole dōj sedeke y'a ii se tondiso k'Isa a tukki sanalliyagi wo a dooyisadí.

²⁰ Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Munda ombide soo torj ni ki ruute ye. Ni ruute onamó'ñ keren a daana dōj duniya me. Ni duuyite'ñ daayum adda boydi dōj in di dooyiso, wo adda Boy Raa, ume wede Yawudiyagi pay an d'ollige.

²¹ De ki moo me ki ni tondiso me? Ki tondo'ñ dōj i n'illiga a munda wede n'an ruute. K'ollo, munda wede nuñ n'an ruute, an yi suune.»

²² A ono dōj Isa yi ruute inokino genj, i d'ede asugursu i boohiyo Boy Raa y'ôhire a ume genño, y'a yi bitte Isa me, wo y'a ruute, y'ede: «A mozigo goole dōj sedeke miñ ki di rootiyo inokino ko?»

²³ Isa yi di ruute, y'ede: «Munda wede ni ruute ulsu'ñ too me? Ki ki y' kazi do. Wo ni ruute'ñ derec manj, ki moo me ki di n' battiya me?»

²⁴ Inokino manj Anne y'a y'igibe kanj kettiso di Kayip mozigo goole dōj sedeke.

*Piyer y'a giigira Isasey
(Matiye 26.71-75; Markus
14.69-72; Lik 22.58-62)*

²⁵ Aame genj Piyer yo ede a biza k'uwoo, yi kookiyo. An di y' tunde, an'de: «Kee toñ ti diine sanalliyagi ki wede

enño dee da?» Manj Piyer y'a yi giigira, y'ede: «Aha! Nun ti kane ye.»

²⁶ Ti diine dōj naabo ki mozigo goole dōj sedeke genj, i d'ede wede ede yoñ taasa ki wede Piyer y'adikke kuudí genño, yi di ruute, y'ede: «Wo kee ej, ni ki wullo ti yode adda jineeene dee da?»

²⁷ Manj Piyer y'a yi giigira sey Isa me. Aame genj uzu y'a îile.

*Isa a daana goole siido
(Matiye 27.1-2,11-14;
Markus 15.1-5; Lik 23.1-5)*

²⁸ Sañ mañ ti soohe walak, ti di Kayip Isa an di t'iide di Pilat, yoñ Romeñ goole siido. An iiney manj, kane deero Yawudiyagi an ki d'iide ye k'adda boy me, kono an ki dehu an ki-t'ise ganigi a urzi k'oogiradan ye, kono an d'ooma ombo tarneaape Pak ki Yawudiyagi.

²⁹ Inokino manj Pilat y'a t'udsde, y'an uuney paate. Aame yi'n uuney manj, y'anni tunde, y'ede: «Wede ej kun yi zikiye'ñ ki moo me?»

³⁰ Kane an i di'n gime onamí, an'de: «Aame yi k'ize munda ulsu ye manj, ay di y' seedo ay a d'etto ko?»

³¹ Manj Pilat y'an di ruute, y'ede: «Inokino manj oooh, kune batum kun ti y' waako, kun dekkoy booro aa oogiraganj ti rootiyo.» Manj kane Yawudiyagi an i di ruute, an'de: «Oogoro t'ay k'ele urzi ki tôwwo wedusu ye.»

³² Geŋ iŋkino a-t'iide a ono dɔŋ Isa yi ruute a urzi k'untadí, kaŋ mummino untadí ere yi t'inda te.

³³ In̄kino maŋ Pilat y'a-gime k'adda boy, y'a yi wiike Isa me, wo y'a yi tunde, y'ede: «Kee'ŋ mozigo Yawudiyagi ko?»

³⁴ Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Onamá dɔŋ ki rootiyo ej, ilke'ŋ kee kunuŋ, a-gize'ŋ d'fuwo ko a tukki nuŋ me?»

³⁵ Maŋ Pilat yi di ruute, y'ede: «Nuŋ Yawudusu ko? I ki ziido'ŋ dɔŋ siifadá ti deero dɔŋ sedfeko oo d'iido me. K'izo moo me?»

³⁶ Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Nuŋ mozikadó a siido ettiyo ye. Aame mozikadó ki duniya ettiyo maŋ, dɔŋzó an d'obbira arka, an k'ooli, an di n' seeda, an an di n' t'ele bey deero Yawudiyagi ye. Wo in̄kino ye, aŋkenŋo mozikadó a siido ettiyo ye.»

³⁷ In̄kino maŋ Pilat y'a yi tunde, y'ede: «Kee'ŋ kacinq mozigo ko?» Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Eyye aa ki ruute, nuŋ mozigo. Kono in̄kino nuŋ an di n'ehe wo n'a iido k'adda duniya, n'an di kize urzi wede ki derec, wo kane dɔŋ i dehu urzi wede ki derec geŋ, an d'ollige onamó.»

³⁸ Maŋ Pilat y'a tunde Isa, y'ede: «Wo d'ferec, i-kaza moo me?»

Pilat ti deero Yawudiyagi

Aame Pilat y'a ti ruute in̄kino maŋ y'a t'iiziga, y'a

t'udsde k'ume Yawudiyagi sey. Y'iide'ŋ y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ me, a tukki wede ej munda ulsu ni k'uune ye.

³⁹ Wo de aa daayum kun d'isiyo a tarndaape Pak ki Yawudiyagi maŋ, n'un d'addsiya wedusu t'adda dan̄gay, wede aa adduguŋ i dehu. Geŋ kun dehu n'un t'adso mozigo Yawudiyagi ko?»

⁴⁰ In̄kino maŋ kane an d'iise d'ollite, an'de: «Aha, yode ye! K'ay t'addsi'ŋ Barabas! Aha, yode ye! K'ay t'addsi'ŋ Barabas!» Wo yo Barabas geŋ, yon wede d'fekkiyo k'urzi.

19

Isa an y'okko maade

¹ In̄kino maŋ Pilat y'an di y'ele Isa a asigiryagi, an di y'kosse ti marpa.

² Asigiryagi an di gini kadsumul k'ahimagi an i-t'usse eedí, wo an d'umbe kalle teeze an i di t'usse.

³ Maŋ an aa d'ettiyo goppoŋ k'ume yode, an d'eesiyo: «Toosadá mozigo Yawudiyagi no! Toosadá mozigo Yawudiyagi no!» Wo an di y' danyisa.

⁴ Pilat y'a t'udsde sey, wo y'an di ruute Yawudiyagi, y'ede: «Kun ollo, nuŋ Isa n'un di y'adso paate, wo kun suuno a tukki yode ej nuŋ munda ulsu ni k'uune ye, i di t'ide k'unto me.»

⁵ Maŋ Isa y'a t'udsde paate ti kadsumul k'ahimagi a eedí, wo ti kalle teeze. Wo Pilat

y'an di ruute, y'ede: «Kun wollo wede'ŋ enno!»

⁶ Aame deero dōŋ sedeke ti asigiryagi dōŋ i boohiyo Boy Raa an wulle Isa maŋ, an d'iise dollite, an'de: «Ki ti y' taako ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kanj tontilko! Ki ti y' taako ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kanj tontilko!» Maŋ Pilat y'an di ruute, y'ede: «Kun'do, i ti y' taakoy kune ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kanj tontilko me, kono nunj a tukki yode ej munda ulsu ni k'uune ye, i di t'ide k'unto me.»

⁷ Maŋ kane deero Yawudiyagi an i di ruute, an'de: «Kaye'ŋ ay d'ede oogoro, wo a urzi k'oogoro y'a t'inda kono yi-t'ize tuddí yonj Ulo Raa.»

⁸ Aame Pilat y'lliga ono genno maŋ, y'a urgide baādan.

⁹ Yi-t'iide k'adda boy, maŋ y'a tunde Isa, y'ede: «Kee k'ettiyo'ŋ ti too me?» Wo yo Isa yi d'annugu dēdsek, onamí'ŋ yi-ki'n kama ye.

¹⁰ Inokino maŋ Pilat yi di ruute, y'ede: «A nuuno miŋ, kee ki d'annugu me? Kee ki ki suune ye ko nuŋ oo d'ede toogo n'aane n'a-d'eeze, wo n'aane n'a ki ti taake ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kanj tontilko me.»

¹¹ Isa yi di ruute, y'ede: «Kee'ŋ a-k'ede toogo a tukki nuuno ye, daa k'ere Raa y'a-

k'ele ye maŋ. Kono kamo, wede y'an ele nuŋ a beeza genj, yonj wede k'oldiko a jiire kee.»

¹² Tiŋ genj Pilat y'a iise dehu k'urzi yi-d'eeze a Isa, wo kane deero Yawudiyagi an d'iise dollite, an'de: «Wede ej ki iiza maŋ, cūwo an di suuna kaciŋ kee'ŋ laŋze ki mozigo goole ki Romen̄ ye. Wede yi ti t'isiyo tuddí aa mozigo genj, y'olmide mozigo goole ki Romen̄.»

¹³ Aame Pilat y'lliga inokino maŋ, Isa y'a y'uddé ti paate, wo yon y'a-guune ekki kaakido booro. Ume genj an iiziga ti kaŋgiragi deero, an di y' waaku Gabata* t'ono dōŋ k'Eber me.

¹⁴ Inokino maŋ soggo tar-naape Pak ki Yawudiyagi genj, a peedo t'ize diine maŋ, Pilat y'an di ruute Yawudiyagi, y'ede: «Kun wollo, mozigaguj enno!»

¹⁵ Maŋ kane an d'iise dollite, an'de: «Ki y'ōodo, ki y'ōodo, ki ti y' taako ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kanj tontilko!» Maŋ Pilat y'an di ruute, y'ede: «Kun dehu mozigaguj n'a ti y' taako ekk'undumu genno ko?» Kane deero dōŋ sedeke an i di'n gime onamí, an'de: «Mozigayey ti doolo'ŋ umbo. Mozigayey miŋ yonj soo, mozigo goole ki Romen̄.»

* **19:13 19.13 Gabata:** Gen i-kaza bere, an iiziga ti kaŋgiragi deero, an di sooru t'eego.

¹⁶ İnjino manj Pilat y'an di y'ele Isa a beezaŋ, kono an ti y' taake ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ ton tilko. Maŋ kane asigiryagi an ti y' ziida.

Isa ti undumzí
(Matiye 27.32-44; Markus 15.21-32; Lik 23.26-43)

¹⁷ Isa yode batum y'a t'umbe undumzí an di y' taakey, y'a t'udde t'adda geeger me, y'a iŋgile k'ume wede an yi waaku «osse k'eego», t'ono dɔŋ k'Eber an yi waaku Golgota†.

¹⁸ Aame an iiney a ume genno manj, asigiryagi an ti y' tiike Isa ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ ton tilko. Wo an aa tiike dɔŋ sire a sirpa k'Isa me, wede sonj t'undumzí a kese k'ammade, wede sonj t'undumzí a kese geelo, wo Isa a diine.

¹⁹ Pilat y'an d'ele urzi an a di riinje ekki pakirte, an ati tiike ekk'undumu genno: «Isa wede ti geeger Nazaret, mozigo Yawudiyagi.»

²⁰ Raanjiya gette Yawudiyagi baadaŋ an di girite, kono ume wede an di tiike Isa gen yon goppon ti geeger te, wo raanjiya gette an riinje t'ono dɔŋ k'Eber, t'ono Romeŋ wo t'ono Girek pây.

²¹ Aame kane deero dɔŋ sedeke Yawudiyagi an wulle raanjiya gettiyo manj, an d'iide an d'uuney Pilat, wo an i di ruute, an'de:

«Raanjiya ere yoŋ "mozigo Yawudiyagi" gette mentú. Ki raaŋa: "Wede en yi-t'ize tuddí, y'ede yoŋ mozigo Yawudiyagi."»

²² Maŋ Pilat y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Nun ni riinje gen, ni riinje baa.»

²³ Aame asigiryagi an ti y' tiike Isa ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ ton tilko manj, kallagí an di ziki, an di dikkida omagi pide, wede soŋ yi d'umbe d'umbe. I d'iili kallayí goole, yoŋ gen an indigo miŋ iŋkino baa, t'awwa a-ti diige dandi daa yeppiyo.

²⁴ Asigiryagi an di ruute tuddan, an'de: «Yo en in ti y' sittite ye, in t'iso tel tel muntelliyo, wede tuuku i t'iira man, y'a t'amba.» Gen iŋkino a-t'iide a ono dɔŋ an riinje ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Kallagó an di dikkida, wo kallayó goole an t'ize tel tel muntelliyo‡.» Gen iŋkino munda wede asigiryagi an ize me.

²⁵ A sirpa k'undumu wede an di tiike Isa gen, an t'ihiira meedí, teema meedí, Mariyam ere Kilopas, wo Mariyam ere ti siido Mag dalla.

²⁶ Isa yi wolliyo'ŋ meedí, wo a sirpatú sanallusu wede yi y' giyye genno. Maŋ yi di ruute a meedí, y'ede: «Mek'ki nuŋ, mi wollo ulí enno.»

²⁷ Saŋ manj yi di ruute a sanallusu gen, y'ede:

† 19:17 19.17 **Golgota:** Gen i-kaza osse i deeyiso aa osse k'eego wede. ‡ 19:24

19.24 Kun wollo adda mattup ki Soom 22.19.

«Ki wollo, meedá gettiyo.» Injokino maŋ t'ume geŋ sanal-lusu y'a ti wiike Mariyam di yode.

*Isa y'a t'ihe
(Matiye 27.45-56; Markus 15.33-41; Lik 23.44-49)*

²⁸ Tiŋ geŋ, Isa y'a zuune suldi pay a ti dīŋge, maŋ y'a ruute, y'ede: «Nun ḥorme.» Yi ruute injokino kono a-t'ette a ono dōŋ an riinje ti kaaga adda mattup ki Raa§.

²⁹ Aame geŋ i d'ede keyye boo ti toote suddo k'īnni k'inda biŋ. Asigiryagi an d'umbe buude, an a di gitte a biza k'undumu aa koyile sundí izop. An di zulpe adda toote geŋno, maŋ an i-t'usse a bize k'Isa.

³⁰ Aame Isa y'uwwa toote geŋno maŋ, y'a ruute, y'ede: «Pay a ti dīŋge.» Injokino maŋ y'a t'uttile eedí ki siido, maŋ y'a iili undí t'a t'udsde, y'a-t'ihe.

³¹ Aakede kane Yawudiyagi an okkime tuddaŋ soggo'ŋ onniyo puukiyo geŋ, kane deero Yawudiyagi an ki dehu dōŋ an ti'n tiike ekk'inda dōŋ zaapu t'ekk'eebaŋ kanj tontilko geŋ, nundanzaŋ an ki lekke ekk'indanzaŋ ye, kono onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi ette, tod'te onniyo ere majjaanawa a jiire. Injokino maŋ an d'iide, an tunde Pilat, an'de: «Urzi ede maŋ k'an rooto an di dambe zoŋfaŋ an di t'inda,

wo an ti'n deego t'ekk'inda me, an t'ottiba ki poone onniyo ere ki puukiyo t'a aana geŋ me.»

³² Maŋ Pilat y'a igibe asi-giryagi. An d'iide, an d'iise ti dōŋ sire an tiike ti Isa soo genno. Wede ki poone an di dimbe zoŋdī, saŋ wede ki sirwe.

³³ Aame an iide k'ume k'Isa maŋ, an wolliyo'ŋ yon y'inda. Injokino maŋ an d'iili an ki dimbe ye baa zoŋdī me.

³⁴ Wo asigursu soo ti diine kane asigiryagi geŋ, y'a yi giira Isa ti arku a sirpadí, maŋ a kaamiki a udde puuzo ti ahu.

³⁵ Wede en yi wulle t'edayí suldi pay geŋ me, doo miŋ yi rootiyo taayadaŋ me, wo onamí en yi rootiyo derec. Yon yi suune yi rootiyo ono dōŋ derec, kono kune tonj kun d'ambe kay.

³⁶ Injokino maŋ suldi pay en a iina, kono a-t'ette a ono dōŋ an riinje ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Ossayí soo tonj i ki dahima ye*.»

³⁷ A ume doolo tonj ede an riinje ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Saŋ onniyo soo wede an yi giira geŋ, an di y'wolla†.»

*Dōŋ eliyo Isa adda muuzo
(Matiye 27.57-61; Markus 15.42-47; Lik 23.50-56)*

³⁸ Saŋ maŋ tiŋ geŋ i d'ede wede soo sundí Yusup

§ 19:28 19.28 Kun wollo adda mattup ki Soom 69.22 wo 22.16. * 19:36 19.36 Kun wollo adda mattup ki Egzod 12.46 wo Nombire 9.12. † 19:37 19.37 Kun wollo adda mattup ki Zakari 12.10.

ti geeger k'Arimate. Yon gen sanallusu k'Isa, wo yi k'oodeibe itadi ye kono y'orgiso a deero Yawudiyagi. Y'iide'ŋ, y'a uuney Pilat, y'a yi tunde kono y'a ti y' dseege nuune k'Isa me. Maŋ Pilat y'a iyye. Yusup y'iide'ŋ, y'a ti y' ciige nuune t'ekk'undumu me.

³⁹ Nikodem, wede onniyo soo y'a iide k'ume k'Isa a diddo gen, y'a iide kay. Yi ziki dunnu sundi mirr kalsiya ti suldi doolo eediyadan unse, attidi suma jeenu ada g'ado.

⁴⁰ İnkino maŋ Yusup kane ti Nikodem an t'umbe nuune k'Isa, an a-d'ibiti suldi eediyadan unse, an di nilpiyo ti sarwilagi, an aa d'obite suldi eediyadan unse, an di nilpiyo nilpiyo. An t'ize aa a urzi k'ottibe Yawudiyagi.

⁴¹ Goppoŋ ti ume an tiike Isa ekk'undumu gen i d'ede jineene, wo adda jineene gette i d'ede muuzo aware, wenda soo ton an k'eele ye.

⁴² An t'eele nuune k'Isa adda muuzo gettiyo kono tod'te goppoŋ. Suldi gen ize a onniyo jima, Yawudiyagi an okkime tuddan kono onniyo ere ki puukiyo ti t'eesa.

20

Muuzo guguba

(Matiye 28.1-10; Markus 16.1-8; Lik 24.1-12)

¹ A onniyo dumas ti souhe walak peedo daa koliyo, Mariyam ere ti siido Magdalla t'a ingile ki biza

muuzo k'Isa. Aame t'iiney maŋ, ti wolliyo'ŋ zumbulu wede an dünkile a biza muuzo gen, doŋkilso a kese.

² İnkino maŋ t'a-gime kaŋ okko. T'iide'ŋ, t'a uuney Piyer kane ti sanallusu soo, wede Isa yi y' giyye genno, wo t'an di ruute, t'ede: «Galmeega aŋ wenda an t'iisiba t'adda muuzo me, wo an di zaapey a tunda koo maŋ ay ki suune ye.»

³ Aame Piyer kane ti sanallusu soo gen an illiga inkino maŋ, an t'iiziga an d'ingile ki biza muuzo.

⁴ Sirwaŋ pay an zide okko, wo de yo sanallusu soo gen y'okko baadaŋ i jiire Piyer y'a iiney kaaga a biza muuzo me.

⁵ Y'iiney maŋ, y'aa d'uttile, yi noonjiyo k'adda muuzo. Yi wolliyo'ŋ sarwilagi doŋ an di nilpe'ŋ booyiso a siido, wo k'adda'ŋ yi-ki t'iide ye.

⁶ Taŋ booloŋ maŋ, Simo Piyer y'a d'iiney, yi-t'iide k'adda muuzo. Yi wolliyo'ŋ sarwilagi doŋ an di nilpe'ŋ booyiso a siido.

⁷ Wo sarwilagi doŋ an di gitte bizí'ŋ gen, kane'ŋ lobide zaapu a kese siidaŋ ti doŋ an di nilpe tudde'ŋ kaŋ soo ye.

⁸ İnkino maŋ sanallusu wede iiney a biza muuzo kaaga gen, yi-t'iide kay, y'a wulle, wo y'a umbe Isa yi-bilde.

⁹ Bini onniyo gettiyo ton, kane sanalliyagi ita k'ono gen an ki zuune ye botto,

ono dōŋ an riŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, saŋ Isa y'a-balda ti diine dōŋ unto genj me*.

¹⁰ Saŋ maŋ kane sanalliyagi sire genj an di-gime, an d'aahe ki boozan.

Isa ti Mariyam ere ti siido Magdalla

(Markus 16.9-11)

¹¹ Saŋ maŋ Mariyam gette t'aa gime ki biza muuzo sey. T'iide'ŋ, t'a t'ihira ti paate a biza muuzo, ti-môolo. Kanj môolo genj t'a t'uttile, ti-ñooniyo k'adda muuzo.

¹² Ti wolliyo'ŋ adda'ŋ maaleekiyagi sire ossiyo ti kallagi tuwardi an lekkiyo a ume an di ziipe nuune k'Isa. Wede soŋ a ume k'eedí, wo soŋ a ume zoŋdí.

¹³ Kane maaleekiyagi genj an di-tunde, an'de: «Erewo no, mi môolo moo me?» Tod' t'an di'n gime onamanj, t'ede: «Ni môolo Galmeegó, an wenda an t'iifiba, wo ni ki suune ye an di-zaapey a tunda me.»

¹⁴ Aame ti rootiyo genj t'a gildé, wo ti wolliyo'ŋ Isa yi t'ihira a ume genno, wo t'a ki y' zuune ye.

¹⁵ Saŋ maŋ Isa y'a ti tunde, y'ede: «Erewo no, mi môolo moo me, wo mi dehu wee wee?» Wo to Mariyam t'elkiyo i ti tondiyo wede jineene, maŋ t'a yi tunde, t'ede: «Wede no, koo i t'iifiba nuune k'Isa kee maŋ, k'o kazi ume k'a ziipe a tunda'ŋ, n'ette n'a t'ambo.»

¹⁶ Isa y'a ti wiike ti sundutú, y'ede: «Mariyam.» T'a-gime edatú'ŋ k'ume yode, wo ti di ruute t'ono dōŋ k'Eber, t'ede: «Rabuni.» (I-kaza «wede dooyisadó.»)

¹⁷ Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «M'odo botte ye, kono nuŋ ni ki gili k'ume Meegó ye botto. Wo konj, m'odo k'ume zembadó, m'an rootooy nuŋ ni kili k'ume Meegó wede a kune tonj Meegugun̄ kay, k'ume Raazó wede a kune tonj Raagun̄ kay.»

¹⁸ Inokino maŋ Mariyam ere ti siido Magdalla gette, t'a ingilé k'ume sanalliyagi. T'iide'ŋ t'ede ti yi wullo Galmeega me, wo t'an di-ruute ono dōŋ yi ruuto me.

Isa yi gize tuddí a sanalliyagi

(Matiye 28.16-20; Markus 16.14-18; Lik 24.36-49)

¹⁹ A onniyo dumas gettiyo batum a lohe maŋ, sanalliyagi k'Isa an t'ugiyé adda boy, boha'ŋ an a-t'ippitē ti kerle kono an orgiso a deero Yawudiyagi. Aame kane an lekkiyo adda genj, Isa y'an uuney an wolliyo'ŋ yi t'ihira a diinayan, maŋ y'an di ruute, y'ede: «Toose ti koona ti kune.»

²⁰ Aame y'an ti ruute inkino maŋ, saŋ y'an d'iise kazita beydí ti ume wede an yi giira a sirpadí. Wo kane sanalliyagi ulbaŋ unse an wulle Galmeegan̄ genj me.

* **20:9 20.9** Kun wollo adda mattup ki Soom 16.10.

²¹ Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Toose ti koonā tī kune. Aakede Meegó yi n'igibō k'adda duniya genj, kune tonj n'un di'n agiba k'adda duniya kay.»

²² Y'a ti ruute iñkino mañ, y'an di biiha maaye a tukki kane, wo y'an di ruute, y'ede: «Kun soodo Unde Kamilen.»

²³ A wede tuuku kun i t'iza tambobino a oldikadí mañ, Raa tonj yi t'isa tambobino kay a oldikadí te, wo a wede kun i ki t'iza tambobino ye mañ, oldikadí Raa yi-k'isa tambobino ye kay.»

²⁴ Onniyo ere Isa y'uuney sanalliyagi genj, sanallusu wede an yi waaku Tomas, sundí soo Ulo Roonjo, yonj ti diine sanalliyagi kane koomat makumu sire genj, yonj umbo.

²⁵ Aame Tomas y'iina mañ, kane sanalliyagi ongo an i di ruute, an'de: «Kaye ay yi wulle Galmeega me!» Wo de Tomas y'an di ruute, y'ede: «Aame ni ki wulla ume an di y' tiike ti ponte a beydí ye, aame ni ki t'eela yelsadó adda buldo ponte ye, wo beezó ej ni ki t'eela a buldo ere an yi giira a sirpadí ye mañ, onamgun ej ni k'amba ye.»

²⁶ Onniyo dumas ki daana mañ, kane sanalliyagi an t'ugiyē sey adda boy, wo onniyo gette Tomas tonj ti kane baa. Boha an aa t'ippite ti kerle, mañ Isa y'an di'n uuney sey, y'a t'ihira a dinayanj, y'an di ruute, y'ede:

«Toose ti koonā tī kune.»

²⁷ Sañ mañ yi di ruute Tomas, y'ede: «Kee ki wollo beydó me, k'agibi yelsadá, ki t'eeelo adda. K'eli beezá pây ki t'agiba adda sirpadó, wo ki niikiyo'ñ k'a oolo baa, ki zaapo addá a nuuno.»

²⁸ Mañ Tomas yi di ruute, y'ede: «Kee Galmeegó, wo kee Raazó.»

²⁹ Isa yi di ruute, y'ede: «Kee ki ziipe addá a nuñ kono ki ni wulle t'edayá, wo unjuwo a kane doñ an ki n' wulle ye wo an di ziipe addanj a nuñ.»

³⁰ Isa y'ize'ñ suldfi k'armika baadanj a daana sanalliyagi me, wo kane raanjiya pay ye adda mattup ette.

³¹ Ono doñ soo raanjiya adda mattup ette, kono kun d'ambe Isa yonj Almasi Raa yi biire, wo Ulo Raa. Wede y'umbe a sundí mañ, yi di t'ela lekkiyo ere ki daayum.

21

Isa yo a biza bar ki Tiberiyat

¹ Aame suldfi genj i t'ingile mañ, Isa y'an di-gize tuddí sey a sanalliyagi a biza bar ki Tiberiyat. Kun wollo mummino me y'an di-gize tuddí te.

² Simo Piyer, Tomas wede an yi waaku Ulo Roonjo, Natanayel wede ti Kana siido Galile, iñni Zebede, wo sanalliyagi k'Isä sire ti doolo, kane pay genj an lekkiyo kanj soo.

³ Mañ Simo Piyer y'an di ruute, y'ede: «Nuñ ni t'ette

sawwiya puuni.» Wo kane an i di ruute, an'de: «In t'ette soo.» Injino maŋ an d'ingile, an iiney maŋ an di gili adda tooko, an d'iise sawwiya. A didſo gette an ziwwa kee, puuniso soo tonj an k'umbe ye.

⁴ Ume i t'umpile maŋ, Isa y'a t'ihira a biza bar, wo kane sanalliyagi an ki y' zuune ye.

⁵ Injino maŋ Isa y'anni tunde, y'ede: «Inni ki nuŋ, puuni kun uune d'ey?» Kane an i di'n gime onamí, an'de: «Aha, ay k'uune ye.»

⁶ Injino maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun sedſo lebido ki kese k'ammade tooko, wo kun t'oona puuni me.» Maŋ an di zidſe lebido ki kese k'ammade ki tooko. An iise argu maŋ, k'ambu k'adda tooko an k'aaniya ye kono puuni'ŋ baadaŋ, lebido boo.

⁷ Sanallusu wede Isa yi giyye genj, yi di ruute a Piyer, y'ede: «Eŋ Galmeega!» Aame Piyer y'lliga en Galmeega maŋ, kallayí wede goole yi t'iifiba genj yi t'usse, yi-ti d'iige adda k'ahu.

⁸ Wo kane sanalliyagi donj sonj an d'ettiyo ti tooko, an d'argu lebido boo ti puuni gettiyo, kono kane'ŋ ti zenje dokki ye, suma k'oole meeda sire daŋjal.

⁹ Aame an ti d'iige a siido maŋ, an wolliyo'ŋ puuni os-siyo a biza k'uwoo, wo mappa a kese.

¹⁰ Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Puuni donj kun ziko

genj, kun soki miibi.»

¹¹ Simo Piyer y'a di gili adda tooko, y'a-t'irgo siido lebido ti puuni boo gette, adda puuni deero, meeda uto ada paat makumu aðo, tonj lebido a ki zitte ye.

¹² Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun'di, kun ooma.» Injino maŋ an d'iide, wo ti diine sanalliyagi wenda soo tonj umbo a yi tonde, y'a t'eese: «Kee wee wee me?» Derec, kane an yi zuune yon Galmeega me.

¹³ Isa y'aa d'iide, y'a t'umbe mappa, y'an di-dikkida, wo puuni tonj y'an d'eele.

¹⁴ En k'aduwé Isa y'an kaza tuddí a sanalliyagi, t'ume yi-bilde ti diine donj unto me.

Isa ti Piyer

¹⁵ Aame an t'iimi maŋ, Isa y'a tunde Simo Piyer, y'ede: «Simo ulo ki Zanj, kee ki ni giyye a jiire kane enno ko?» Simo yi di'n gime onamí, y'ede: «Eyye Galmee'ki nuŋ, kee ki suune nun ni ki giyye me.» Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «K'elso inni dampbamó.»

¹⁶ Y'a yi tunde ki sirwe, y'ede: «Simo ulo ki Zanj, kee ki ni giyye ko?» Yon yi di'n gime onamí, y'ede: «Eyye Galmee'ki nuŋ, kee ki suune nun ni ki giyye me.» Isa yi di ruute, y'ede: «Ki booho dampbamó.»

¹⁷ Saŋ maŋ y'a yi tunde k'aduwé sey, y'ede: «Simo ulo ki Zanj, kee ki ni giyye ko?» Aame yi y' tunde

k'aduwē sey «Kee ki ni giyye ko?» maŋ, Piyer y'a t'ize sommagi dondonj, wo yi di ruute, y'ede: «Galmee'ki nuŋ, kee ki suune suldfi pay, wo ki suune ni ki giyye me.» Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «K'elso dambamó.

¹⁸ Derec iŋkino wo n'a di rooto: Aame kee'ŋ obulsu genj ki kettiyo serrayá ti siidá, wo ki d'ettijo k'ume wede aa addá i dehu, wo aame ki t'iza gôole maŋ, beydá k'an onda soken, a di ketta serrayá wede doolo, wo y'a-da t'etta k'ume wede ki ki deha ye.»

¹⁹ Isa yi rootiyo iŋkino kono yi kaza t'urzi mum-mino Piyer yi t'inda, wo a t'ela tamma a Raa me. Aame y'a ti ruute iŋkino maŋ, a Piyer yi di ruute, y'ede: «Ki ni daani.»

²⁰ Maŋ Piyer y'a gilde, yi wolliyo'ŋ sanallusu wede Isa yi giyye genjno ti daran me, wede onniyo soo aame an ombo genj, y'aa d'utile k'ume k'Isa, y'a yi tunde, y'ede: «Galmee'ki nuŋ, wee wee wede a ki ti k'owila me?»

²¹ Piyer yi y' wulle maŋ, y'a tunde Isa, y'ede: «Galmeegó, wo a yode enj i-d'aana moo me?»

²² Isa yi di ruute, y'ede: «Ni dehu maŋ, y'a lekke bini kamadó ki duniya, wo kee'ŋ seezá ye, ki ni daani daaniya.»

²³ Iŋkino maŋ rabila gette a-tipe, zemba doŋ i ziipe addaŋ a Isa genj an d'illiga, sanallusu genj yi ki t'inda

ye. Wo ki too maŋ Isa yi ki ruute ye a Piyer sanallusu genj yi ki t'inda ye me, wo de yi ruute'ŋ, y'ede: «Ni dehu maŋ y'a lekke bini kamadó ki duniya, wo kee'ŋ seezá ye.»

²⁴ Yode sanallusu genjno i rootiyo taaya ki suldfi genj me, wo y'a ti'n riiŋe. Wo ay suune onamí yi rootiyo enj d'erec.

²⁵ Isa y'ize suldfi ti doolo tonj baadaŋ, wo aame an ti'n raanje pay soo ti soo maŋ, n'elkiyo duniya pay ette ti ki'n ambe ye mattupiyagi doŋ an raanje me.

Naabo dōj zina k'Isa Almasi

Ej urzi k'ono dōj kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ere ki sirwe Lik yi riije. Mattup ki Naabo dōj zina k'Isa Almasi ette t'in kaza mummino dōj zina k'Isa an niibe me. Y'a ruute sonj mummino Unde Kamileñ t'a dīige ekki dōj zina k'Isa wo an d'izire adda geegiryagi an di gizite Rabila Majjaanawa ti toogo k'Unde Kamileñ me. Wo suldfi dōj oonje ti dabar ere an uune a urzi naabadañ genj, yi ti'n ruute pây adda mattup ette.

Ti kaaga genj kane Yawudiyagi an ilke ono Raa a kane d'anjal. Lik adda mattup ette y'a ruute mummino kane dōj zina k'Isa an di gizite Rabila Majjaanawa a dōj Yawudiyagi ye me.

Wo yi ruutite baadan a urzi naabo dōj zina sire an ize gettiyo, kane miñ Piyer ti Pool. Piyer y'a gizite ono Raa a dōj ki geeger Zeruzalem, bini dōj baadan an ziipe addañ a Isa wo an seedu zakidi eego. Wo ki yode Pool y'a gizite urzi k'Almasi adda geegiryagi ki dōj kane Yawudiyagi ye. Mattup ette t'in kaza a kine, i dehu in di kizite Rabila Majjaanawa k'Isa Almasi adda duniya pay.

Dōj zina k'Almasi a Zeruzalem

¹ Teyopil mee'ki nunj, nunj adda mattupadó ere ki poone, ni riije suldfi dōj pay Isa y'ize wo yi duuye duwo t'ume k'eesiyo,

² bini onniyo ere Raa y'a y'umbe k'awwa ki kandaane. Wo ki poone y'a y'amba genj, ti toogo k'Unde Kamileñ y'an di ruute suldfi dōj an d'ise a dōj zindí dōj yi biire.

³ Aame yi dibire bini y'inda wo yi bilde manj, y'an di gize tuddí te a kane dōj zindí t'urzi baadan, genj i-kaza yonj ki kotto yi-bilde. Wo adda k'oniyo ada pide genj tuddí y'an di gize, wo y'an di gizite suldfi dōj ki Moziko Raa.

⁴ Onniyo soo an ti guune ombo ti kane genño manj, y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo koduwo, ti Zeruzalem ej kun arga tunda ye, kun dello munda wede Meega Raa yi ruute y'un t'ela, aa kun illiga n'un ruute ti bizó.

⁵ Ti poone Zañ duwo yi'ni zuyyite batem t'ahu, wo d'e kune'ñ adda k'oniyo miibi Raa y'un ti'n suyya batem t'Unde Kamileñ.»

Isa y'enjile k'awwa ki kandaane

⁶ Wo kane dōj i t'ugiyé a cfaanadí genj an di y' tunde, an'de: «Galmeegey, kee a onniyo gettiyo ko moziko ki dōj k'Izirayel k'an ti t'ela me?»

⁷ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kane suldfi dōj aakede onniyo, ise peedo ere tuuku Meega Raa yi dihe y'aase ti

toogadí geñ, kun k'aane kun ki ti'n suune ye.

⁸ Wo de kune kun t'oona toogo aame Unde Kamileñ ti iñkino mañ kun kizita onamó, kun t'eesa ti Zeruzalem, kun d'am̄ba k'adda siido ki Ziide ti Samari pay, bini dangu siido pay.»

⁹ Aame y'a ti ruute iñkino mañ, a daanadañ geñ miñ y'a t'iiziga jomkey, y'a iñgile k'awwa ki kandaane, an di wolliyo bini dondirso ti di y'ippe.

¹⁰ Aame kane an babb̄iya Isa y'ençile k'awwa ki kandaane geñ, an wolliyo bibaraw a sirpadan̄ dɔñ sire ti kallagi tuwardi, an an di ruute, an'de:

¹¹ «Kune dɔñ ti siido Galile no, kun ôhire kun babb̄iya k'awwa ki kandaane moo me? Geñ Isa Raa yi y'umbe ti ñaanagun̄, san̄ onniyo soo y'a-kimo, kun di y' wolla aa kun yi wulle y'inçile k'awwa ki kandaane iñkino sey.»

¹² Iñkino mañ kane dɔñ zina geñ, t'ekki mokkolo ere an ti waaku mokkolo k'Inda k'Olibiye an di-dñige, an d'iñgile ki Zeruzalem kono to mokkolo gette dokki ye ti Zeruzalem me, suma kußbaara soo.

¹³ An iiney Zeruzalem mañ, an di-gili biino ere t'awwa t'ekki bakatú aame an d'ogiyo daayum. Aame geñ kane Piyer, Zañ, Zak, Andire, Pilip, Toma,

Bartelemi, Matiye, Zak ulo k'Alpe, Simo wede addí wehini kono siidadí me, wo Ziid ulo Zak.

¹⁴ Kane pay onamañ kañ soø, daayum an tondiyo Raa ti erayi dɔñ ongo, ti Mariyam mekk'Isa wo ti zemba k'Isa pây.

Beeriyo Matiyas a oldse Ziidas

¹⁵ Adda k'onniytagi geñ, onniyo soo Piyer y'a t'iiziga a ñaana zemba kane suma meeda uto ada sire an t'ugije geñño, wo y'an di ruute, y'ede:

¹⁶⁻¹⁷ «Zemba ki nuñ, kun suune Ziidas yoñ ti diine kine, wo naabadí ede ere yi naabiya aa kine in naabiya te. K'ita mañ y'a t'ize wede k'oogumso a dɔñ ki seedu k'Isa. Ono geñ Unde Kamileñ ti'ní ruute ti kaaga adda mattup ki Raa, ti bize Dawut a tukki Ziidas me, geñ a-t'iide.

¹⁸ Iñkino mañ ti sonko ere an i ele ki dimme gette, y'a t'iwila doome. Wo kaciñ wede geñ y'a iire t'addí a siido adda doome geñ me, addí a bitte iñni k'addí a t'udſite pay ti paate.

¹⁹ Rabila gette dɔñ siido Zeruzalem pay an di-t'illiga, wo geñ iñkino doome Ziidas y'iwila geñ an di y' waaku ti onamañ "Akil Damma", i-kaza "doome an iwila ti pu-uzo wede."

²⁰ Ono ej nebi Dawut yi riñe ti kaaga adda mattup ki Soom, y'ede:

* **1:20 1.20** Kun wollo adda mattup ki Soom 69.26.

“Boozí a kila bulgo, wenda a lekka umbo*.”
 Wo yi riinje soñ, y’ede:
 “Ume naabadi wenda doolo y’ a t’amba†.”

21-22 Injino mañ i dehu wedusu y’ a-t’ette ti kine, y’ a t’ise wede kazita ki rabila ki baldiya Galmeega Isa. Wedusu gen y’ aase ti diine kane doñ izire ti kine onniyo ti onniyo aame Galmeega Isa y’izire adda siifo ti kine, t’ume Zan yi ti y’ zuyye batem bini onniyo ere Raa y’ a y’umbe ti diine kine, y’ a ingile k’awwa ki kandaane.»

23 Aame gen an di bire dōñ sire, Yusup wede Barsabas sundí soo Zistus, kane ti Matiyas.

24 Injino mañ an tunde Raa, an’de: «Galmeega, kee ki suune adde duwo pay, injino ki beero soo ti diine doñ sire enno,

25 kono y’ a t’ambe naabo doñ zina k’Isa a olde ki Ziidas, kono yo Ziidas gen ume naabadi yi ilili, yi t’iide k’ume wede aa addí i dehu i-d’iide untadí.»

26 Injino mañ an t’ize tel-tel muntelliyo, mañ i-t’iire a Matiyas, gen yon y’ a di giyye ti kane dōñ zina dōñ koomat makumu soo genño.

2

Aaniya k’Unde Kamilen

1 Aame onniyo tarneaape ki Pantekot t’iina tonj mañ, kane dōñ i ziipe adda a Isa gen pay an lekkiyo umayan soó.

2 A kaamiki an ollige mañ tarkuuse aa ki maaye baadan i-deegu ti kandaane, iide’ñ i-t’üne adda boy wede kane adda genño.

3 Aame gen an wolliyo munfa aa ilze k’uwwo iide a t’ihinte, wede soñ i di ziipe tuddí tuddí.

4 Kane pay adda a üune t’Unde Kamilen, injino an d’iise orbe t’ono dōñ doolo, wede tuuku tonj yi d’orbe t’ono dōñ aa Unde Raa ti ele ele.

5 Wo aame gen a Zeruzalem i d’ede Yawudiyagi dōñ i seedu urzi Raazañ zakidī, an iido ti siidiyagi dōñ adda duniya pay.

6 A onamanj dōñ gen kane dōñ duuru an d’ukke, an iide, an ziida giggiranj kono wede tuuku tonj yi d’ollige ono t’onamí t’onamí.

7 Wo kane dōñ duuru an di roote munda an ki suune ye, an di wolliyo beesel, wo an’de: «Kane dōñ i rootiso ej, kane pay miñ ti siido Galile ye ko?

8 De mummino kane duwo ej wede tuuku tonj yi d’orbe ti ono kine me?

9 Kine dōñ iido ti siidiyagi dōñ ki Partiya, ki Meediya, ki Elam, ki Mezapotami, ki Ziide, ki Kapados, ki Pontus, ki Aazi,

10 ki Pirizi, ki Pampili, ki Misir, ki Sireñ adda siido Libi, dōñ soñ an iido ti Room,

11 ti siido Kiret, wo ti siido k’Arabi. Dōñ soñ Yawudiyagi, dōñ ongo

† 1:20 1.20 Kun wollo adda mattup ki Soom 109.8.

Yawudiyagi ye an ti t'ize
tuddaŋ Yawudiyagi pay miŋ,
kane ay di'n ollige an d'orbe
t'onamey t'onamey me. De
gen mundsa k'armika Raa ye
ko?»

¹² Kane pay eedaŋ t'a
digge, an di roote mundsa an
ki suune ye, an di rootiyo
ti tuddaŋ, an'de: «De gen i-
kaza moo me?»

¹³ Wo orjgoŋ an di'n okko
maade, an'de: «Kane ej an
t'iibo toote.»

*Ono Piyer a daana dōŋ
duuru*

¹⁴ Inokino maŋ Piyer ti
kane dōŋ zina dōŋ koomat
makumu soo gen an t'iiziga,
wo y'a ruute ti golla
awwa, y'ede: «Kune pay
Yawudiyagi wo kune dōŋ
pay iido ki Zeruzalem, kun
t'ohinto kuwwagun a ono
dōŋ ni roota, kono kun di
suune mundsa wede ize.

¹⁵ Kun'de dōŋ ej an t'iibo,
maŋ an ki t'iibo ye, ume ti
soohe botto*.

¹⁶⁻¹⁷ Wo anken ono dōŋ
Raa yi ruute ti kaaga ti bize
nebi Zowel a-t'iide, y'ede:
«A onniytagi dōŋ ettiyo k'ita
gen,

Undó n'a ti teepa ekki duwo
pay.

Inŋigun kuuli erayi an
di rootita ono dōŋ
n'agisa.

Inŋi obilagi ti konazi an
d'etta mundsa aa
suniye,

wo göldfalgun an t'oona
suniye.

¹⁸ Eyye, ki kotto onniytagi
gerj,
a dōŋ naabadó kuuli erayi
pây,
n'an di teepa Undó wo an
di rootita ono dōŋ
n'agisa.

¹⁹ N'aasa suldi dōŋ i ceeriyo
eego awwa a kan-
daane,
wo a dandſi a siido suldi dōŋ
i-kaza mundsa,
an di wolla puuzo, uwwo wo
dondari ki saa.

²⁰ Peedo ti-t'etta ume a t'isa
zimolo, tere a t'isa aa
puuzo.

Aame suldi gen an
t'ingila maŋ, onniyo
Galmeega Raa t'a
aana, onniyo ere
meeda ki daryika Raa
gette.

²¹ Wo aame gen wede
tuuku y'iila ti suma
Galmeega Raa maŋ,
yon y'a y'utta†.»

²² Piyer y'an di ruute sey,
y'ede: «Kune dōŋ k'Izirayel
no, kun ollo mundsa wede
n'un di roote: Isa wede ti
geeger Nazaret gen, t'urzi
yode Raa y'a ize suldi
k'armika wo suldi dōŋ i
ceeriyo eego a diinagun, wo
kune batum kun'ni suune.
Inokino maŋ Raa y'un gize
keren i y'igibo yode.

²³ Yode wede gen un y'ele
a beygun Raa batum aa
yon yi dihe, wo aa munda
wede y'ilke ti poone y'aasa.
Inokino maŋ kun an di y'ele a
bey dōŋ i ki suune Raa ye, an

* **2:15 2.15** Dōŋ k'Izirayel an k'ombo mundsa ye ti soohe, daa an ki tunde Raa
a peedo t'ize k'aadsumu mesuwe ye me. † **2:21 2.21** Kun wollo adda mattup
ki Zowel 3.1-5.

ti y' tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kañ ton tilko, an di y'ide.

²⁴ Wo de Raa y'a ti y' bilde, y'a y'udsfe ti dabar ere k'unto te, kono unto i-k'ede toogo ye a tukk'Isa me.

²⁵ Dawut ton yi ruute ti kaaga a tukki yon me, y'ede: «Yo Galmeega daayum ni yi wolliyo daanadó, n'a k'orgide ye kono yon daayum a sirpadó.

²⁶ Kono kamo nuñ ulbó unse, wo ilzó y'a t'imme t'unusuwo, wo ni zaapu elkisadó aame n'inda ton, nuñ Raa yi ti n' baldfa.

²⁷ Nuñ ni suune kee Galmeegó ki ki n'oola adda diine doñ unto ye, ki k'oola tudde ki wedizá kamileñ a ki ruuma adda muuzo ye.

²⁸ Kee urziyagi doñ o-do t'etey k'ume lekkiyo k'o ni gize, ulbó unse kono kee daayum ti nuñ‡.»

²⁹ Piyer y'an di ruute sey, y'ede: «Kun ollo zemba ki nuñ, nun oo d'ede urzi n'un di rooto keren a urzi ki mugiyin Dawut me. Yon y'inda, an di y'ele adda muuzo, wo muuzadí ton manj ankenño tod'te di kine.

³⁰ Yo Dawut gen yon nebi, wo yi suune Raa gen y'a ti nîme tuddí a daana yode, y'a ruute, y'ede: "Mozikadá

gette ni di t'ela a ulo ti diine k'inñni doñ ki biza bumbizá§."

³¹ Dawut gen yi zuune ki poone Almasi Raa yi biire yi baldfa me, gen y'a ruute, y'ede:

"Yon an ki y'iili adda diine doñ unto ye, wo tuddí i ki ruume adda muuzo ye*."»

³² Piyer y'a ruute sey, y'ede: «Wede n'a ruute gen yon Isa, kaye pay ay di y' wulle Raa y'a ti y' bilde.

³³ Raa y'a y'umbe k'awwa ki kandaane y'a lekkey a ammidadí, wo a Isa Meega Raa yi-d'ele Unde Kamilen ere yi ruute y'in di t'ela. İnkino mañ yo Isa y'in d'elo Unde Kamilen a kine aa kun wolliyo wo kun ollige ankenño.

³⁴ Wo yo Dawut gen yode batum k'awwa ki kandaane yi ki gili ye, wo ton y'a ruute, y'ede:

"Galmeega Raa yi di ruute a Galmeegó, y'ede:

K'edi ki-koona a ammidadó kino,

³⁵ bini doñ k'aduzá n'an isa aa munda ki bita ti dandi zonjdá†."

³⁶ İnkino mañ kune doñ k'Izirayel pay kun suuno ki kotto, Isa wede kun ti y' tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kañ tontilko gen, Raa yi y'ize Galmeega wo Almasi Raa yi biire.»

Doñ dupu adso an ziipe addan a Isa

‡ 2:28 2.28 Kun wolto adda mattup ki Soom 16.8-11. § 2:30 2.30 Kun wolto adda mattup ki Soom 132.11. * 2:31 2.31 Kun wolto adda mattup ki Soom 16.10. † 2:35 2.35 Kun wolto adda mattup ki Soom 110.1.

³⁷ Aame kane duwo an illiga iñkino mañ addaŋ a iile wiic, wo an tunde Piyer ti doŋ zina k'Isa ongo, an'de: «De ay d'ise mum-mino, zemba ki nuŋ?»

³⁸ Mañ Piyer y'an di ruute, y'ede: «Kun ti kama lekkiyaguŋ wo wede tuuku toŋ yi suyyo batem ti suma k'Isa Almasi, kono kun t'oona tambobino k'oldikaguŋ. Iñkino mañ Raa y'un t'ela Unde Kamilen,

³⁹ kono ono doŋ Raa yi ruute y'aasa ej a kune, a iñngiguŋ, wo a doŋ dokki, a doŋ pay doŋ Galmeega Raaziŋ yi'ni waaka.»

⁴⁰ Piyer geŋ y'an di ruuite ono baadaŋ sey kono an t'eele kooke, an d'ambe, wo y'an di ruute, y'ede: «Kun t'addo ti diine doŋ i t'udse t'urzi wede cerek ki Raa geŋ me, wo kun t'oona uttiyo.»

⁴¹ Doŋ umbe a ono Piyer geŋ an ti'n zuyye batem, wo a onniyo gette kane suma dupu ado an a-ti giyye ti zemba doŋ i ziipe addaŋ a Isa.

Lekkiyo doŋ ki poone an ziipe addaŋ a Isa

⁴² Kane pay kaŋ soo an d'ollige dooyiso ere doŋ zina k'Isa an'ni dooyiso, an di lekkiyo kettiyo kaŋ soo, ombadaŋ kaŋ soo, wo daayum an tondiyo Raa kaŋ soo.

⁴³ Kane doŋ duuru pay an lekkiyo t'orgiso a Raa, kono kane doŋ zina geŋ ti toogo ere ki Raa an d'isiyto suldi

baadaŋ doŋ i ceeriyo eego ti suldi k'armika.

⁴⁴ Kane doŋ pay i ziipe addaŋ a Isa, an lekkiyo kaŋ soo, maaladaŋ toŋ kaŋ soo.

⁴⁵ An owile doome koo boy koo mañ, soŋko gette an di-dokkide diinayaŋ pay, a wede tuuku toŋ a attidizi attidizi.

⁴⁶ Kane pay addaŋ soo, onniyo ti onniyo an d'ettiyo booro Boy Raa, ombadaŋ kaŋ soo ti unsuwo wo ti tassuwa adda boydizaŋ me.

⁴⁷ Daayum an tamma Raa wo a lekkiyadaŋ gette duwo pay an di'n geyyiso. Wo onniyo ti onniyo Galmeega yi'n aagulu ti duwo doŋ an onniyo urzi k'uttiyo.

3

Piyer ti Zaŋ wo wede zoŋdži unto

¹ Onniyo soo Piyer kane ti Zaŋ an t'ette tondiyo a booro Boy Raa a peedo t'ibbira, peedo ere aa daayum an tondiyo Raa.

² Wo goppoŋ a sirpa ki biza Boy Raa wede an yi waaku biza majjaane gen, an d'umbo wedusu zoŋdži unto t'ume k'ehiyadí to, daayum an ti y' zaapu angenŋo, yi d'ahultu munda a bey doŋ ettiyo ki booro Boy Raa.

³ Aame wede geŋ yi wulle Piyer kane ti Zaŋ an'te booro Boy Raa mañ, y'a iise ahulu munda a beezaŋ.

⁴ Aame an illiga iñkino mañ, Piyer kane ti Zaŋ geŋ

an di y' wolliyo teben, wo
Piyer y'ede: «K'ayni wolli!»

⁵ Aame genj wede y'an iise
wolliyi, kono y'elkiyo yi
t'ona munda ti beezaŋ.

⁶ Maŋ Piyer yi di ruute,
y'ede: «Nun o k'ede soŋko
ye, dap ye, wo munda wede
o d'ede n'a-d'elo, ti suma ere
ki Isa Almasi wede ti geeger
Nazaret, ki t'oozo wo k'a
oziro.»

⁷ Maŋ Piyer y'a igibe beezi
wede k'ammade, y'a di y'
ziifa, y'a y'iiziga kaŋ ôhire.
A kaamiki wede'n d'ondali ti
zonjdí a t'ize toogo.

⁸ Wede genj y'a ilde
k'awwa y'a t'ihira, wo y'a
iise sooru, yi-t'iide ti kane
k'adda booro Boy Raa, yi
sooru, yi lohit, yi tamma
Raa.

⁹ Wo yonj wede genj duwo
pay an di y' wulle yi sooru
wo yi tamma Raa.

¹⁰ Aame duwo genj an yi
wulle wo an yi zuune yonj
wede i konso daayum a biza
Boy Raa wede an yi waaku
biza majjaane yi d'ahultu
genno maŋ, an ziifa giggi
raŋ ti orgiso a munda wede
i iide a wede genno.

Ono Piyer a booro Boy Raa

¹¹ Wo wede genj Piyer ti
Zan y'an k'eeziyo ye. Iŋkino
maŋ dɔŋ duuru pay an
d'iide k'ume kane kaŋ okko,
k'adda daabe wede an yi
waaku daabe ki Salamoŋ,
kono kane an ziifa giggiraj.

¹² Aame Piyer yi wulle
duwo iido tuddaj maŋ, y'an
di ruute y'ede: «Kune dɔŋ

k'Izirayel no, kun seedu gig
girguŋ moo me, kun ay di'n
wolliso iŋkino me? Kun
elkiyo wede uune bee yi
sooru eŋ ti toogo kaye ko
kunuŋ, kun elkiyo kaye ki
diine a urzi Raazey me ko?
Aha, iŋkino ye.

¹³ Raa k'Ibirayim, k'Isaaka
wo ki Yakup, yonj genj miŋ
Raa mongidagin, yi-d'ele
gooliko a Isa wede naabadí.
Yode wede kune batum kun
an di y'ele a deero Romenj.
Aame mozigo Pilat yi dihe
yi-d'eeze kono yo yi zuune
yi k'ize munda ye ton, kune
kun di giigira.

¹⁴ Yode wede kamileŋ wo
ki diine a d'aana Raa genj kun
di y' giigira, wo kun di dihe
kun i d'ize beeko a wede
towwo dɔŋ.

¹⁵ Iŋkino maŋ wede i
d'eliyo lekkiyo a duwo genj,
kun an di y'ele a duwo, an di
y'ide. Wo Raa y'a ti y' bild
ti diine dɔŋ unto me, kaye ay
di y' wulle.

¹⁶ Wo wede eŋ kun yi
suune wo kun yi wolliyo,
munda wede ize a
d'aanagun. I ele beeko te
toogo ere ki suma k'Isa t'urzi
zaapu k'adde a yode, y'uune
beeko pay ette t'urzi zaapu
k'adde a Isa, aa kune pay
kun wolliyo enno.

¹⁷ Wo aŋkeŋ zemba ki
nuŋ, ni suune aame kune wo
ti deerugun pay Isa kun di
y' giigira genj, munda wede
kun isiyo kun ki y' suune ye.

¹⁸ Genj iŋkino a-t'iide a ono
dɔŋ Raa yi ruute ti kaaga
ti bize nebiyagi pay, y'ede:

"Almasi Raa yi biire, y'a dabira*."

¹⁹ Aŋkeŋ kun ti kama lekkiyagun, kun ti kami ki tukki Raa kono y'un di-booya oldikaguŋ.

²⁰ Iŋkino maŋ Galmeega Raa y'un t'ela puukiyo, wo y'un ti y' t'igibo Almasi Raa yi biire a kune, yoŋ Isa.

²¹ Wo ankeŋŋo Almasi y'a-lekko a kandaane bini on-niyo ere suldfi pay a t'isa aware, aa Raa y'a ruute ti kaaga ti bize nebiyagi don kamileŋ.

²² Muusa y'a ruute ti kaaga, y'ede: "Galmeega Raagun y'un d'oodiba nebi aa nuuno ti diine zembagun, wo kune kun d'olliga suldfi don pay y'un rootita gen met."

²³ Wo soŋ y'ede, aame wede tuuku yi-tuuga k'ollige k'ono nebi genŋo maŋ, y'a dagga, yode gen yi k'isa ti diine don Raa ye‡.

²⁴ Wo nebiyagi pay iise ti Samiyel a iide soŋ k'ita bakadí bakadí gen, an ruutite wo an gizite a suldfi don isiyo a onniytagi don ankeŋŋo gen me.

²⁵ Zemba ki nuŋ, ono don nebiyagi an ruutite pay gen a kune, wo taasuwa ere Raa yi gitte ti mongidagin gette kune adda, aame yi ruute a Ibirayim, y'ede: "Ita duwo pay a siido an t'oona beeko t'urzi k'inŋizá§."

²⁶ Geŋ ki poone a kune Raa y'igibo wede naabadí me, kono y'un di zaape beeko wo tuuku ton y'a ti y' kimo ti naabadí ere oldfo gette.»

4

Piyer ti Zaŋ a daana deero booro Yawudiyagi

¹ Aame Piyer ti Zaŋ an an ti rootiyto a doŋ duuru geŋ, kane doŋ sedeke, goole doŋ boohiyo Boy Raa ti Saduseyen miibi an d'iina aame kane.

² Kane an di-gulkewe baadaŋ aame an wulle doŋ zina sire an dooyiso doŋ duuru wo an an kazita, an'de Isa yi-bilfse, wo doŋ i t'inda ton an di baldsa kay.

³ Iŋkino maŋ Piyer ti Zaŋ an ti'n zidfse, an di'n ibi daŋgay bini ki soggo, kono peedo t'ingile baa.

⁴ Aame gen ti diine doŋ illiga ono ki Piyer ti Zaŋ gen, doŋ baadaŋ an d'umbe, wo ti doŋ i ziipe addaŋ a Isa an aa di giyye, kane duwo ette suma dupu paat.

⁵ Soggo maŋ kane deero doŋ sedeke, doŋ i dokkiyo Yawudiyagi wo doŋ suuniyo k'oogoro an t'ugiyе pay a geeger ki Zeruzalem.

⁶ A ogiysadan gette i d'ede kane Annemozigo goole doŋ sedeke ti doŋ boozí pay, Kayip, Zaŋ wo Alegzandire.

⁷ Piyer ti Zaŋ t'adda daŋgay an di'n uſdo, an

* **3:18 3.18** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 50.6; 53.5. † **3:22 3.22** Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 18.15. ‡ **3:23 3.23** Kun wollo adda mattup ki **3:25 3.25** Kun wollo adda mattup ki Zenez 22.18.

d'an t'iide diinayaŋ wo an di'n tunde, an'de: «Wede ej kun i ele beeko ti toogo ere tuuku te, wo ti suma k'aaye?»

⁸ Aame genj Piyer yon addinj ūune ti Unde Kamileŋ wo y'an di ruute, y'ede:

⁹ «Kune deero doŋ sedeke wo doŋ i dokkiyo doŋziŋ, anki kun ayni wiiko ki d'aanaguŋ ej, kun dehu kun dekke booro a eedey kono ay ize beehiye a wede zondí unto, wo soŋ kun dehu kun di suune t'urzi mummino y'utte t'eenizí me.

¹⁰ Inokino maŋ kune deero siido ti doŋ k'Izirayel pay, munda ej kun yi suuno kodsuwo: wede kun wolliyo yi t'ihira a d'aanaguŋ ej, y'uune bee ti toogo ki suma ere k'Isa Alması wede ti geeger Nazaret, yode wede kun ti y' tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kanj tontilko, wo Raa y'a ti y' biltse ti diine doŋ unto me.

¹¹ Aakede an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, Isa yon aa mokkolo ere kune doŋ k'oozige boy kun di zidſe mentú, tode gettiyo a t'ize mokkolo ere majjaanawa a jiire k'oozige boy te*.

¹² Inokino maŋ n'un di rooto Isa dajanjal urzi k'uttiyo me, kono adda duniya pay ette Raa yi k'eele ye suma ti doolo in di'n utta kine d'fuwo me.»

¹³ Aame genj kane deero an wulle Piyer ti Zaŋ an rootiyo onamaŋ daa k'orgiso maŋ,

an ziida giggiraŋ kono kane doŋ i ki duuye tufda ye, kane miŋ doŋ kino baa. Wo kane deero genj an suune an izire t'Isa me.

¹⁴ Wo aakede an wolliyo wede uune bee a sirpadaŋ genj, urzi an an di roote munda a kane umbo.

¹⁵ Inokino maŋ an an d'ele urzi an t'adde t'adda boy me. Aame kane an t'udſe maŋ, kane deero booro Yawudiyagi an di ruute diinayaŋ,

¹⁶ an'de: «A doŋ ej in an d'isa mummino me? Derec, Piyer ti Zaŋ an ize munda k'armika genj, doŋ Zerusalem pay an y'lliga, kine in k'aane in ki niike ye.

¹⁷ Wo kono rabila gette a ki teepa a duwo pay ye genj, in an ondirdo ki kossiyadan, kono suma k'Isa pidipidiŋ an ki roota ye baa a wede tuuku tonj maŋ.»

¹⁸ Saŋ maŋ Piyer ti Zaŋ an di'n wiike, wo an an di ruute, an'de: «Ti anki kun ôhor, suma k'Isa kun kizita ye, wo kun dooya wenda ye baa.»

¹⁹ Maŋ Piyer ti Zaŋ an an di'n gime onamaŋ, an'de: «A suuno kune batum munda wede ki diine a d'aana Raa me, ay d'ambe ono kune kunun, ono Raa ko?»

²⁰ Ki kaye maŋ ay k'anniga ye ti rootiyo a munda wede ay wulle wo ay illiga me.»

²¹ Maŋ kane deero genj an an d'undirde ki kossiyadan sey, wo an an d'iize. An an

* **4:11 4.11** Kun wollo adda mattup ki Soom 118.22.

d'ise ulsu an k'uune ye, kono duwo pay gej an tamma Raa a munda izə gej me.

²² Yon wede uune beeko t'urzi munda k'armika gej, ozzinayí ette suma k'ada pidə ti makumu.

Tondiyo Raa ki dɔŋ i ziipe addaŋ a Isa

²³ Aame Piyer ti Zan ti dangay an an iize manj, an d'injile an d'uuney zembadanj, an an t'iide taaya pay a munda wede deero dɔŋ sedfeke ti dɔŋ i dokkiyo Yawudiyagi an an ruutite me.

²⁴ Aame dɔŋ i ziipe addaŋ a Isa gej an illiga ono ki Piyer ti Zan genno manj, pay onamaŋ kaŋ soo an tunde Raa, an'de: «Galmeegey, kee wede k'ikkima kandaane ti siido wo bar, ti suldi dɔŋ pay adda.

²⁵ Kee wede ki ele Unde Kamilen a Dawut wede naabadá, Unde gette ti di gize, y'a ruute, y'ede:

“Ki moo me dɔŋ siidiyagi pay an ahutu bokimo me?

Ki moo me ita duwo pay an tōwwo onamaŋ ki bita me?

²⁶ Kane mozagi a siido pay an t'ikkima tuddan ki arka,

wo deero boha bumbiyagi an t'ugiyē

ki deyyiso ki Galmeega Raa wo ti Almasi Raa yi biire†.”

²⁷ Eyye, ono gej d'erec, Erod ti Pons Pilat an t'ukkiye a geeger ettiyo, ti kane dɔŋ Yawudiyagi ti dɔŋ Yawudiyagi ye, an di kiigira wede naabadá, Isa wede kamilen ki biire.

²⁸ Inokino maŋ munda wede ki dihe ti poone gej, an t'ize pay t'urzi toogadá, aa kee ki dihe.

²⁹ Wo ankeŋ Galmeega, kee ki wollo an ay ondirso ki kos-siyadey, kaye dɔŋ naabadá kee k'ay eli toogadá ay di kizite onamá daa k'orgiso.

³⁰ K'ay eli toogadá kono ay an t'ele beeko a duwo, wo ay d'ise suldi k'armika ti suldi dɔŋ i ceeriyo eego ti suma wede naabadá, Isa wede kamilen.»

³¹ Aame kane an d'ingi tondiyo Raa maŋ, ume wede an d'ugiyē ki tondiyo gej y'a iise ḥoṇṇirso. Wo Raa yi di'n ūnne t'Unde Kamilen pay, manj an d'iise kazita k'ono Raa daa k'orgiso.

Lekkiyo ki dɔŋ i ziipe addaŋ a Isa

³² Doŋ i ziipe addaŋ a Isa pay gej elkisadan kaŋ soo, ti diinayan wenda soo tonj y'a roote ej ki nuuno umbo, pay maaladan an t'obe ume soo.

³³ Kane dɔŋ zina k'Isa an kazita ti toogo baadaŋ rabila k'Isa te, an d'eesiyo: «Yon Galmeega Isa yi-bilde, kaye ay yi wulle.» Wo kane pay gej Raa y'an di ziipe beeko baadaŋ.

† 4:26 4.26 Kun wollo adda mattup ki Soom 2.1-2.

³⁴ Ti diinayaŋ wenda soo tonj munda i-baate umbo. Doŋ an d'ede dombi ise boydi tonj an owile maŋ, sonko gette an d'ettiyo,

³⁵ wo an an d'eliyo a bey doŋ zina k'Isa, maŋ kane geŋ an an di-dokkide, sonko gette a wede tuuku tonj a attifizí attifizí.

³⁶ Ti diine doŋ geŋ i d'ede wede sundí Yusup yon ti biza bumbu Lebi, wo kane doŋ zina k'Isa an di y'waaku Barnabas suma gette i-kaza «wede k'eliyo kooke», yon an y'ehe a siido Siipire.

³⁷ Yonj wede geŋ i-d'ede doome wo y'a t'iwila, y'a t'umbo sonko y'an d'iido, y'an d'ele a bey doŋ zina k'Isa.

5

Ananiyas ti Sapira

¹ Wo i d'ede wedusu sundí Ananiyas ti eddí Sapira, doomizaŋ an t'iwila.

² Kane geŋ an ti gitte onamaŋ kaŋ soo, sonko y'adiikida sire, ere soo a yode wo soo y'a t'umbe, y'an d'iide y'an d'eliyo a bey doŋ ziŋa k'Isa.

³ Maŋ Piyer yi di ruute, y'ede: «Ki moo me Ananiyas ki-d'iili addá a Meeda sitandani ti-t'iide me, wo ki moo me ki lohitó ono a Unde Kamileŋ, k'a t'uuyo sonko doomizá soo a kee me?»

⁴ Wo doome doomizá, aame ki ki t'owila ye wo ki t'iwila tonj maŋ, sonko gette k'a ti naabe aa addá i dehu. Wo de ki moo me ki d'isiyo inkino me? Naabadá k'ize

gette a duwo ye, k'ize ulsu a Raa.»

⁵ Aame Ananiyas y'illiga ono genno maŋ, y'a iidiba, y'a iire tul, y'a inda. Wo kane doŋ pay illiga geŋ orgiso t'anni ziida baadaŋ.

⁶ Inokino maŋ obilagi an t'iiziga, an di ŋilpe, an iide, an t'elo adda muuzo.

⁷ Saŋ an likke bini maŋ, eddí ti-t'udsdo daa suuniyo munda wede ize.

⁸ Aame t'iina maŋ, Piyer y'a ti tunde, y'ede: «M'o ki ti rooti do, ettiŋ sonko ere pay kun iwila doomugun ko?» Maŋ tod' t'a ruute, t'ede: «Eyye, ettiŋ sonko tote.»

⁹ Inokino maŋ Piyer yi di ruute, y'ede: «Mummino me koŋ ti kulayí kun di-gitte onamguŋ kaŋ soo, kun di naame Unde Galmeega me? M'ollo, doŋ iide ottibe kulayí an ti gimo kane a biza bumbu genno, an ki ti'n amba an t'ottibo kay.»

¹⁰ A kaamiki t'a iidiba, t'a iire a zonj ki Piyer, t'a inda. Aame obilagi an ti gimo ti ottibe ki kulatú maŋ, an t'uuna t'inda. An t'umbe, an a-t'ittibo a sirpa kulatú.

¹¹ A armika gette doŋ pay ogiyo ti suma k'Isa wo doŋ pay illiga tonj maŋ, orgiso t'anni ziida baadaŋ.

Doŋ zina k'Isa ti doŋ k'eeni

¹² Doŋ zina k'Isa an d'izite sulfi k'armika ti sulfi doŋ i ceeriyo eego baadaŋ a diine doŋ duuru me. Kane doŋ i ziipe addaŋ a Isa geŋ pay kaŋ soo, an t'ogiyso

adda daabe goole wede an yi waaku daabe Salamonj.

¹³ Kane dōn i ki ziipe addan a Isa ye gen, wenda ti doolo a roote taaya keyyiso ti kane umbo. Wo tonj kane dōn duuru gen an di'n tamma baadan.

¹⁴ Wo onniyo ti onniyo dōn baadañ erayi kuuli an d'aagulu k'aagulu, an di zapu addan a Galmeega, an ati keyyiso ti kane.

¹⁵ Ti suldi k'armika dōn an isiyto gen, dōn k'eeni an ti'n sokiyo biza k'urzi ti zaadagi, ongoñ a rangayi, kono aame Piyer y'udfa wo undisadí ti butta tuuku ti dinayañ mañ, y'a t'oona bee.

¹⁶ Ti geegiryagi sunñi dōn goppoñ ti Zeruzalem tonj, dōn baadañ an di zikito dōn k'eeni, ongoñ siitandani an ti'n ukkite maadagi, wo kane pay gen an d'uune bee.

Doñ zina k'Isa adda dançay

¹⁷ Injino mañ mozigo goole dōn sedeke ti dōn itadí, kane gen ti diine deero siido an'ni waaku soñ Saduseyen, kolbiso t'a jiire eedañ, an dehu dōn zina k'Isa an di'n dabire.

¹⁸ Aame gen an ti'n zidse, an di'n ibi dançay a ñaana ki dōn pay.

¹⁹ Wo a diddo kotto mañ, Galmeega Raa yi d'igibe maaleeka y'a t'ihinte boha dançay me, dōn zina k'Isa y'an udse wo y'an di ruute, y'ede:

²⁰ «Kun engilo k'adda booro Boy Raa, kun an kazitoy a duwo taaya ki suldi pay i d'eliyo lekkiyo ere aware gettiyo.»

²¹ Injino mañ onamí an d'illiga, soggo ti soohe walak an d'injile k'adda booro Boy Raa, an d'iise dooyiso duwo.

Wo yo mozigo goole dōn sedeke ti dōn k'itadí, an di wiiko deero booro Yawudiyagi an t'ugiyé, kane dōn wolliyo k'ono k'adda siido k'Izirayel. Mañ an d'igibe dōn i boohiyo Boy Raa an di waaku dōn zina k'Isa adda dançay.

²² Wo aame dōn an igibe an iide mañ, dōn zina k'Isa umbo adda dançay me. Mañ an di-gimo k'ume dōn i'n igibe, an an t'iide taaya a munda wede kane an wullo,

²³ an'ede: «Kaye ay iide, ay uney boha dançay appiyyabeberec, wo dōn boohiyo tonj kane ede. Wo aame an ay t'ihinte boha mañ, kane dōn zina k'Isa umbo adda dançay me.»

²⁴ Aame goole dōn boohiyo Boy Raa ti deero dōn sedeke an illiga injino mañ, an di roote munda an ki suune ye a munda wede ize a tukki dōn zina gen me, wo an tondiso tondiso ti tuddañ baa, de aasey moo me, moo me.

²⁵ Sañ mañ i d'ede wedusu y'a iido ti rabila, y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo kay, dōn kun ti'n ibi adda dançay gen, aŋkeñ kane

adda booro Boy Raa an dooyiso duwo.»

²⁶ İnjkino maŋ kesiko goole dəŋ i boohiyo Boy Raa y'a iide ti duwo itadí kono dəŋ zina k'Isa y'an ti'n waako, wo an an k'izo ooŋe ye kono an orgiso duwo an ti'n kakkita.

Dəŋ zina k'Isa a daana dəŋ booro

²⁷ Aame kane dəŋ zina k'Isa genj ti Boy Raa an ti'n wiiko, an d'an t'iide ki daana deero Yawudiyagi maŋ, mozigo goole dəŋ sedeke y'an iise tondiso,

²⁸ y'ede: «Kaye ay un ruute, kun ôhor, ti suma k'Isa kun dooya wenda ye. Wo aŋkenj kun wollos, kun ize ej moo me, dəŋ siido Zeruzalem pay kun an ti gizite, kun dehu puuzo wede ej t'a oope eedey.»

²⁹ Maŋ Piyer ti dəŋ zina k'Isa ongoŋ an di ruute, an'de: «Kaye ay d'ise ki poone munda wede Raa yi dehu, saŋ wede ki duwo kollo.

³⁰ Kune Isa kun ti y' tiike ekk'undumu, kun di y'üide, wo Raa wede ki mongidagin y'a ti y' bilde ti diine dəŋ unto me.

³¹ Raa y'a y'umbe a ammidadí, y'a ti y' ziipe Mozigo wo Wede k'Uttiyoo kono y'an di kize urzi a dəŋ k'Izirayel, an di kime lekkiyadaŋ wo an t'oone tambobino k'oldfikadaŋ.

³² Wo suldi ize genj kaye ay wulle wo ay illiga, kaye ti Unde Kamileŋ ere Raa y'an

ele a dəŋ i ollige onamí ton maŋ.»

³³ Aame kane dəŋ genj an illiga ono genno maŋ, an digulkuwe baادان, an dehu an ti'n t'iide dəŋ zina k'Isa genj me.

³⁴ Wo de a diine deero Yawudiyagi genj i d'ede wedusu yon Pariziyen sundí Gamaliyel, yon wede dooyiso k'oogoro Yawudiyagi, wo dəŋ pay an yi suune yon wede beehiye. Yon y'a t'iiziga a diinayan wo y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo, ki poone n'a roote genj dəŋ ej kun ti'n addo.»

³⁵ Aame an ti'n udde maŋ, y'an di ruute a dəŋ booro, y'ede: «Zemba ki nuŋ dəŋ k'Izirayel, kun elko dəŋ munda wede kun dehu kun an d'ise a dəŋ ej me.

³⁶ Kun elke munda dokki ye, i d'ede wedusu sundí Tedas y'a-t'ize tuddí wede suma, yi d'irga duwo a itadí suma meeda pide. Wo yode genj an di y'üide, maŋ dəŋzi an di-tiipe wo munda genj ati dīŋge injkino.

³⁷ Aame yode genj yi t'ingile maŋ, i d'ize wede ti doolo sundí Ziidas, yode genj ti siido Galile. Aame deero Romeŋ an iiziga kaza duwo genj, y'a t'udde ki balda wo dəŋ baادان an di y' diine, wo yode tonj an di y'üide kay, wo dəŋzi an di-tiipe.

³⁸ Wo aŋkenj n'un di rooto, kun t'ele eggunj ye a dəŋ ej me, kun oolo an d'enjile, aame suldizaŋ dəŋ an isiyo, wo onamaŋ an kazita ej ettiyo t'urzi duwo maŋ, saŋ a

ôhira.

³⁹ Wo aame mundazaŋ an isiyo ej ki Raa kotto maŋ, kun k'aana ôhiradan ye kino me, para maŋ koo kun deyyiso Raa batum maŋ.»

Injino maŋ kane dōŋ booro an d'umbe a ono Gamaliyel.

⁴⁰ Doŋ zina k'Isa geŋ an an di'n gime, an an di'n ele a bey dōŋ boohiyo Boy Raa, an di'n gusse ti dalyagi. Sanj deeran an an di ruute, an'de: «Kun ôhor, ti suma k'Isa kun kizita ye baa.» Maŋ an an d'iize.

⁴¹ Doŋ zina k'Isa an t'udfe ti diine deero Yawudiyagi t'ulbe unse, kono Raa yi'ni wulle kane an t'iidie an dabire kono an umbe a suma k'Almasi.

⁴² Wo ti tarkuuse a eedan genno tonj, onniyo ti onniyo adda booro Boy Raa, adda boydizaŋ daayum an kazita, an dooyiso duwo a urzi Rabila Majjaanawa k'Isa, yon Almasi Raa yi biire.

6

Beerivo dōŋ dokkide k'ombo

¹ A onniytagi geŋ sanalliyagi k'Isa an d'aagulu k'aagulu, wo kane Yawudiyagi dōŋ orbe ono Girek geŋ an kulkiso ti Yawudiyagi dōŋ orbe ono dōŋ k'Eber, kono mandayfazaŋ dōŋ orbe Girek geŋ a dokkide k'ombo ere daayum daayum gette, an an k'eliyo ye.

² Aame kane dōŋ zina koomat makumu sire an illiga injino maŋ, an di'n ugiye sanalliyagi k'Isa pay, maŋ an an di ruute, an'de: «Derec ye, kaye ay d'ooli ti kazita k'ono Raa a duwo, ay t'ette dokkide k'ombo sey me.»

³ Geŋ injino zemba ki nunj, kune batum kun beero ti diinaguŋ dōŋ sarat, duwo dōŋ sundaq ti môolo ki bee-hiye, ôoniyo t'Unde Kamilen wo ti suuniyo k'ono, wo naabo ette ay an t'ela a kane.

⁴ Injino maŋ kaye ay ele tuddey pay a urzi tondiyo Raa, wo a naabo kazita k'onamí a duwo.

⁵ A onamaŋ geŋ kane zemba pay an d'umbe eego, maŋ an di biire Etiyen wede i ziipe addi pay a Raa wo ôniyo t'Unde Kamilen. An di biire sey Pilip, Pirokor, Nikanor, Timonj, Parmenas wo Nikolas wede ti geeger ki Antiyos, yon Yawudusu ye wo y'a-t'ize tuddi Yawudusu.

⁶ Maŋ kane geŋ, zemba an an d'an t'iidie ki faana dōŋ zina k'Isa, an di tunde Raa, an an di-ziipe bey ki beeko.

⁷ Injino maŋ ono Raa geŋ adda siido Zeruzalem a-tiipe, duwo an di'n zuune, sanalliyagi k'Isa geŋ an d'aagulu k'aagulu, wo dōŋ sedeke Yawudiyagi baadaŋ an di ziipe addan a Isa pây.

Seedu k'Etiyen

⁸ Etiyen geŋ Raa yi di y'ûne ti beeko, wo yi-d'ele toogo k'isiyo suldi k'armika

baadañ ti suldi dōj i ceeriyo eego a diine dōj duuru.

⁹ Wo i d'ede kuuli miibi an guune jikisi ti yode. Ti diinayan dōj ongoñ Yawudiyagi dōj ti geeger Sireñ wo ti Alegzandire, kane genj ti diine dōj adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso an yi waaku «boy bulagi an an iize», wo dōj ongoñ Yawudiyagi dōj ki siido Silisi ti Aazi. Kane pay an d'iise niikiyto ti Etiyen.

¹⁰ Wo de an ki d'iine ker-siyadí ye a suuniyo k'ono ere Unde Kamileñ ti ele genj me.

¹¹ Injino mañ kane genj an d'iwila duwo kono an di roote: «Kaye ay y'lliga yi ruute ono dōj ki kalsa k'oogoro Muusa ti suma Raa.»

¹² A dōj duuru an an t'elite ono wo a dōj i dokkiyo Yawudiyagi ti dōj suuniyo k'oogoro Yawudiyagi pây, wo kane dōj pay genj an d'iiziga tukki Etiyen, an di y' ziida an dit'iide ki daana deero booro Yawudiyagi.

¹³ Wo a daana kane genj an di wiike dōj lohito k'ono pay, an'de: «Wede ej daayum yi kalsa Boy Raa wo oogoro Muusa,

¹⁴ kono ay y'lliga yi ruute, Isa wede ti geeger Nazaret genj y'a-kossita ti Boy Raa wo dooyiso ere Muusa y'in ele gette y'a ti-kima ti doolo.»

¹⁵ Aame genj dōj duuru pay i-guune adda boy goole

ki booro genj, an di y' wol-liso Etiyen teben, wo ume k'edayí i-tooriyo aa ume k'eda maaleeka.

7

Etiyen a daana dōj booro

¹ Injino mañ mozigo goole dōj sedseke y'a tunde Etiyen, y'ede: «Onamañ an rootiyo a tukki kee genj derec ko?»

² Etiyen yi di'n gime on-amí, y'ede: «Maawi ki nuñ, zemba ki nuñ, kun ollo bee. Aame Ibirayim yi lekkiyo botto a siido k'ehiyadí sundutú Mezapotami, wo ki poone y'a engila ki geeger ki Arañ genj, Raa goole a jiire yi di gize tuddí,

³ wo yi di ruute, y'ede: "Ki t'oozo ki oolo siidadá, wo dōj boozá k'a engilo ki siido ere sañ mañ n'a di kizey*."

⁴ Injino mañ Ibirayim y'a t'iiziga, y'a t'udfe ti siido Kalde, y'a ingile yi lekkiyo a geeger ki Arañ. Wo bini meegí y'inda mañ, sañ Raa y'a-di t'iido ki siido ere ankeñ kun di lekkiyo ankeñño ettiyo.

⁵ Wo de Raa yi di ruute munda wede yi di t'ela, y'ede: "Siido ette n'a-t'ela a kee wo k'eda k'innizá, an di lekka adda." Wô aame genj Raa yi-k'ele ume booloñ suma y'a-koone tonj umbo a siido ette, wo ki sirwe ulo k'addí tonj umbo Raa yi-k'ele ye†.

* 7:3 7.3 Kun wollo adda mattup ki Zenez 12.1. † 7:5 7.5 Kun wollo adda mattup ki Zenez 11.31; 12.4,7; 13.15; 15.18; 17.8.

⁶ Maŋ Raa yi ruute sey, y'ede: "Ita k'inŋizá an di lekka a siido torgagi, an di'n isa bulagi, an di'n dabira ozzinagi meeda pide.

⁷ Wo kane duwo dōŋ i'n isa bulagi genj, nun Raa n'a dekka booro a eedaŋ. Wo sanj kane ita k'inŋizá genj t'umayan an t'oozigo, an t'etto keŋno, an oo d'ottila‡."

⁸ Aame Raa y'a ti dīŋge onamí iŋkino maŋ, y'a gitte taasuwa ti Ibirayim, wo munda wede i-kaza taasuwa genj, walsfu ponde. Iŋkino maŋ Ibirayim a ulí Isaaka yi di wildsa ponde, aame yi y'ehe i ūide onniyo gessire maŋ. Iŋkino kay Isaaka yi di wildsa ponde a ulí Yakup, wo Yakup y'an di wildsite ponde a inŋizí kane koomat makumu sīre mongidagin genŋo§.

⁹ Monjidagin inŋi Yakup genj an gulbike ti lēemadan Yusup, an di y'iwila aa bule, wo dōŋ i y'iwila an di-t'iide siido Misir. Wo Raa daayum ti yode,

¹⁰ dabaradí yi di ti buuye pay. Yi d'ele suuniyo k'ono, lekkiyadí yi di ti t'ize unse a dāana Parahoŋ mozigo ki siido Misir. Iŋkino maŋ Parahoŋ y'a ti y'ziipe wede goole ki siido Misir, wo boozí tonj yi-d'iili a beezi pây.

¹¹ Bini maŋ i d'ize mosogo baadaŋ adda siido Misir pay,

wo a siido Kanahaŋ pây. Duwo an di dibire baadaŋ, wo mongidagin munda an t'oomi tonj umbo.

¹² Aame Yakup y'lligo a Misir ombo ede maŋ, y'a igibe mongidagin an an d'owilo, gette ettiyadaŋ ere ki poone.

¹³ Aame yi'n igibe ki sirwe sey maŋ, Yusup y'an t'iifiba itadí a zembadí an di y'zuune. Wo Parahoŋ tonj ita maawi Yusup a Kanahaŋ y'a ti zuune pây.

¹⁴ Iŋkino maŋ Yusup y'a igibe, y'a-waako meegí Yakup ti dōŋ boozí pay, kane ada sarat makumu paat.

¹⁵ Aame Yakup y'lliga maŋ, y'a t'iiziga ti dōŋ boozí pay, y'a īngile Misir an di likko bini maŋ, y'a inda ti inŋizí pay kane dōŋ mongidagin me.

¹⁶ Wo nundanzaŋ* an di ziko ki Sisem, an t'ittiba adda muuzo ere Ibirayim y'iwila ti soŋko a bey k'inŋi k'Amor a Sisem†.

¹⁷ Ozzinagi ti ozzinagi maŋ dōŋzinj an d'iigila baadaŋ a siido Misir me, wo peedo tonj t'iide ere Raa y'a-ti dange ono dōŋ yi ruute y'aasa a Ibirayim.

¹⁸ San maŋ i-gili mozigo ti doolo a Misir me, wo yonj genj yi ki suune ye urzi Yusup me.

¹⁹ Mozigo genj dōŋzinj yi

‡ 7:7 7.7 Kun wollo adda mattup ki Zenez 15.13-14 wo Egzod 3.12. § 7:8 7.8

Kun wollo adda mattup ki Zenez 17.10-14; 21.4. * 7:16 7.16 **Nundanzaŋ:** I-kaza nundani sire d'anjjal ki Yakup wo ki Yusup. Kun wollo adda mattup ki Zenez 50.7-13; Zozuwe 24.32. † 7:16 7.16 Taaya Yusup kun ti t'oone adda mattup ki Zenez 37.1-36; 39.1-47.12.

ti'n digge, wo mongidaginj y'anni dibire, yi'n isiyo ki toogo inñizan̄ an d'ooliyo an t'unto‡.

²⁰ Aame gej Muusa an ti y'ehe, yon ulo dsemilen̄, majaane a daana Raa, an di y'mudsde kañ ombide tere adda boy meegí.

²¹ Aame an k'aane ombidayí ye mañ, an t'umbe, an di ziipo paate, wo sañ uto Parahoñ t'a y'uune, t'a t'umbe a tote, t'a yi mudsde aa ulutú§.

²² Muusa gej an ti y'duuye a suuniyo ere pay ki dōn Misir. Y'a t'ize wede i suune rootiyo k'ono wo toogo a naabo pây.

²³ Muusa i ñide ozzine ada pide mañ, i-d'ide elkiyo y'a ette, y'a wollo zembadí dōn k'Izirayel.

²⁴ Mañ y'a ingile, y'iide'ñ yi wolliyo wede Misir yi isiyo ulsu a wede soo ti diine zembadí, mañ y'a-y'uube, wo yi di ti duuze, wede Misir gen̄ y'a y'ide.

²⁵ Y'ize injkino gej y'elkiyo zembadí dōn k'Izirayel an d'elka Raa yi dehu y'an utte t'urzi yode, kaciñ umbo an ki zuune ye.

²⁶ Sañ soggo sey mañ, yi d'uune dōn k'Izirayel sire an deyyiso, wo yi dehu y'a ti'n t'okkiye an di lekke ti toose. Injkino mañ y'an di ruute, y'ede: "Zemba ki nuñ, kune'ñ zemba ye ko? De ki moo me kun isiyo ulsu ti tudduguñ me?"

²⁷ Wo wede i isiyo ulsu a leemadí gej y'a gibira Muusa, wo y'ede: "Kee i ki ziipe mozigo wo wede dëkkiyo booro a tukki kaye wee wee?

²⁸ Kunuñ ki dehu k'a ni t'ide aa loho k'ide wede Misir ko?"

²⁹ Aame Muusa y'lliga inkino mañ, ti siido Misir y'a t'umbe, y'a ingile ki siido Madiyan, yi lekkiyo angenño, a siido gette yi d'ehe inñi kuuli sire*.

³⁰ Adda siido gette Muusa yi likke ozzine ada pide. Sañ onniyo soo mañ yon adda balda goppoñ ti mokkolo sundutú Sinayi, maaleeka ki Raa yi di gize tuddí adda beyga k'undumu oggiyo uwwo dala dala.

³¹ A munda k'armika Muusa yi wulle gej, y'a ziida giggirí. Wo y'a d'ide goppoñ, y'a wolle koduwo, y'a ide mañ y'ollige golla Galmeega Raa, t'ede:

³² "Nuñ Raa ki mongidagá, Raa k'Ibirayim, k'Isaaka wo ki Yakup." Muusa orgiso t'a yi ziida baadañ, y'a iise ḥonjirso, yi k'aane yi k'ambe edayí, y'a ki wolle munda genño ye.

³³ Injkino mañ Galmeega yi di ruute, y'ede: "Tobiyagá ki t'oddfipo kono ume wede kee k'ohire en, yon kamilen̄ ki nuñ Galmeega.

³⁴ Derec, ni wulle dabar ki dōñzó a siido Misir te,

‡ 7:19 7.19 Kun wollo adda mattup ki Egzod 1.7-16. § 7:21 7.21 Kun wollo adda mattup ki Egzod 2.1-10. * 7:29 7.29 Kun wollo adda mattup ki Egzod 2.11-15,21-22; 18.3-4.

n'illiga soopiytadaŋ te, wo nuŋ n'iido'ŋ kono n'an adde. Aŋkenj k'edi, n'a-k'agiba ki siido Misir†.”

³⁵ Saŋ Etiyen y'a ruute sey, y'ede: «Yode Muusa wede doŋ k'Izirayel an di y' giigira, an'de: “Kee wee wee i ki ziipe mozigo, wo wede dekkiyo booro me?” Gen saŋ Raa batum y'a y'igibe, y'a t'ize mozigayan, wo y'a t'ize wede k'addiyadaŋ. Raa yi y'igibe t'urzi maaleeka wede an ikkima adda k'undumu gozzibor genŋo.

³⁶ Yode Muusa gen y'an uddo doŋ k'Izirayel ti siido Misir, t'urzi k'isiyo suldi doŋ i ceeriyo eego ti suldi k'armika adda siido Misir batum, wo soŋ aame kane an doopide Bar Teezowo, wo aame kane adda balda ozzine ada pide‡.

³⁷ Yode Muusa sey y'an di ruute a doŋ k'Izirayel, y'ede: “Raa yi d'adfa ti diine zembaguŋ nebi aa nuuno§.”

³⁸ Wo aame doŋ k'Izirayel an t'ugiyə a balda tonj maŋ, yode Muusa sey a guune a diine mongidagiŋ ti maaleeka me, yode gen yi di rootiyo a Muusa t'ekki mokkolo Sinayi. Injkino yode Muusa sey yi-t'ollige ono Raa doŋ i d'eliyo lekkiyo, y'in d'ettiyo y'in di kaza*.

³⁹ Wo mongidagiŋ an ki d'illiga ye onamí me, an di y' giigira, wo adda k'addaŋ an dehu an di-kime ki siido Misir.

⁴⁰ An i-di ruute a Aron, an'de: “K'in okkoŋ raayagi a ozira a daanadin, kono in ki suune ye munda i iide a yode Muusa wede y'in di'n uddo ti siido Misir me.”

⁴¹ Injkino maŋ a onniytagi gen an d'ikkima ulo buru go longusizaŋ, maŋ an i d'ele sedeke a yode gen me, ulbaŋ unse an d'ize tarntaape a naabo ere an ize ti beezaŋ gette†.

⁴² Wo Raa y'an gime dar y'an di'n iili, an d'ottiso a moldali a kandaane, aa an riŋe ti kaaga adda mattup ki nebiyagi, an'de:

“Kune doŋ k'Izirayel no, gen a nuuno dey ko kun izite sedeke ki seydi wo sendikagi doŋ ongo kun izite,

aame kune adda balda ozzine ada pide gen me? Aha, a nuuno ye.

⁴³ Kune kun zirke boy golmodo ki raayusu sundi Molok,

wo ti mooliso ere ki raa wede sundi Repan.

Kane suldi gen kun ikkima ti beyguŋ kono kun an d'ottile.

† **7:34 7.34** Kun wollo adda mattup ki Egzod 3.1-10. ‡ **7:36 7.36** Kun wollo adda mattup ki Egzod 2.14; 7.3; 14.21 wo Nombire 14.33. § **7:37 7.37** Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 18.15,18. * **7:38 7.38** Kun wollo adda mattup ki Egzod 19.1-20.17 wo Deeterenom 5.1-33. † **7:41 7.41** Kun wollo adda mattup ki Nombire 14.3 wo Egzod 32.1; 32.2-6. ‡ **7:43 7.43** Kun wollo adda mattup ki Amos 5.25-27.

Injkinō mañ nuñ n'un ti'n
limma bini siido Babiloon, wo ti Babiloon
geñ ki ñaana sey‡."»

⁴⁴ Etiyen y'a ruute sey, y'ede: «Adda balda geñ mongidagin an d'ede Boy Raa wede an ikkima ki golmodo, i-boohiyo suldi ñoñ ki taasuwa ere Raa yi gitte ti ñoñzí. Boy geñ Muusa y'a t'ikkima aa Raa yi ruute y'aase. Y'a t'ikkima a-t'iide a munda wede yi wulle i-iide aa suniye.

⁴⁵ K'ita mañ mongidagin an an d'iili Boy Raa wede an ikkima ki golmodo geñ a inñizan, an t'umbo ti kane aame geñ Zozuwe wede dokkiyadan, y'an d'an d'aaho ki siido ere ita ñontú Raa yi'n ilmi ti ñaanadan. Geñ injkinō Boy Raa geñ y'a likke adda siido gettiyo bini moziko ki Dawut.§

⁴⁶ Dawut y'a uune beeko ti Raa, mañ Dawut y'a tunde Raa, yi d'ooziga boy a Raa ki Yakup*.†

⁴⁷ Wo miñ a ki t'ize ye, a t'iiziga Boy Raa ulí Salamon.‡

⁴⁸ Wo Raa goole a jiire pay geñ, yoñ yi ki lekkiyo adda boy wede ñuwo an oozige ye, aa Raa yi ruute ti kaaga ti bize nebi soo:

⁴⁹ "Galmeega y'ede: Kandaane aa ume wede ni-konso, ni lekkiyo wo siido aa ume wede ni d'oþe zoñdó

ni puukiyo.
De kune boy miñ wede tuuku me, kun o ooziga,

wo aame tuuku n'a lekka adda me?

⁵⁰ Suldi pay en i zippe nun ye ko‡?"»

⁵¹ Etiyen y'an di ruute ñoñ booro sey, y'ede: «Kune ñoñ i koogire Raa, kune ñoñ sukkija kun ki ziipe addugun a Raa ye, kun t'udfe aa maawugun koyok, daayum kun koogire Unde Kamileñ.

⁵² Ti kaaga maawugun nebiyagi pay an di'n dibire, wo an di'n iide kane ñoñ i gizite ti poone aaniya k'Almasi yoñ ki diine geñ me. Wo aame onniyo t'ide mañ, yode ton kun di y'giigira, kun di y'iide.

⁵³ Raa y'un d'ele oogiradí t'urzi maaleekiyagi, wo kune kun a-ki t'izire eego ye.»

Tôwwo k'Etiyen

⁵⁴ Aame ñoñ booro an illiga Etiyen yi ruute injkinō mañ, an di-gulkewe baadan, an d'ahutu bokimo.

⁵⁵ Wo yo Etiyen ôoniyo ti Unde Kamileñ y'a t'umbe edayí k'awwa ki kandaane mañ, y'a wulle toore daryika Raa wo Isa yi t'ihira a ammade Raa.

⁵⁶ Y'a ruute, y'ede: «Kun ollo kay, ni wolliyo kandaane i t'ihina wo yoñ wede

§ 7:45 7.45 Kun wolto adda mattup ki Egzod 25.9,40 wo Zozuwe 3.14-17.

* 7:46 7.46 Kun wolto adda mattup ki 2 Samiyel 7.1-16. † 7:47 7.47 Kun wolto adda mattup ki 1 Mozagi 6.1-38. ‡ 7:50 7.50 Kun wolto adda mattup ki Ezayi 66.1,2.

an y'ehe aa ulo wede gen yi t'ihira a ammade Raa.»

⁵⁷ Kane an illiga iñkino mañ an zifde dolle baadan, kuwwagan an aa ti ñiyite, kono an k'olliga onamí ye. Mañ an d'iiziga pay kañ soo ki tuddí.

⁵⁸ An di y' ziida t'adda geeger, an di y'ufde paate, an di y'iise kakkisa ti mongali ki tówwadí. Kane doñ i wulle wo illiga gen, kallagan deero an t'iddipe, an t'ibi sirpa k'ulo obulsu sundí Sool.

⁵⁹ Aame an yi kakkisa gen, Etiyen yi tondiyo Raa, y'ede: «Galmeega Isa, ki t'ambo undó.»

⁶⁰ Sañ y'a iire ti zibbaní, wo y'a idili ti golla awwa, y'ede: «Galmeega, a oldikadañ ette k'an t'iso tambobino.» Aame y'a ti ruute iñkino mañ, y'a-t'ihe.

8

^{1a} Wo Sool onamañ soo ti doñ iiide Etiyen me.

Sool ti doñ ogiyo ti suma k'Isa

^{1b} A onniyo gettiyo batum duwo an di'n iise dabirsa baadan ki doñ ogiyo ti suma k'Isa a Zeruzalem. Kane pay gen an di-tiipe k'adda siido Ziide ti Samari, a Zeruzalem i d'uupe doñ zina k'Isa siidañ.

² Doñ i seedu urzi Raa zakidi gen an t'ittiba Etiyen me, wo an d'iile baadan a untadí gette.

³ Wo ki yode Sool mañ yi dehu y'an ise umbo doñ ogiyo ti suma k'Isa me, yi

d'ettiyo boy ti boy, yi di'n dehutu yi ti'n seddu kuuli erayi, yi ti'n obe dañgay.

Pilip yo a Samari

⁴ Kane doñ i-tiipe gen, an d'ettiyo borko ti borko an di kazita Rabila Majjaanawa.

⁵ Gen iñkino Pilip y'a t'iide k'adda geeger meeda ki siido Samari, y'a iise kazita rabila k'Almasi Raa yi biire a doñ siido gettiyo.

⁶ Kane doñ siido gette pay an zaapu kuudan tak a ono doñ Pilip y'an kazita gen me, kono an illiga wo an wolliyo t'edayañ suldi k'armika doñ y'isiyo gen me.

⁷ Iñkino mañ siitandfani an t'udcrite ti tukki doñ k'eeni baadan ti d'ollite ere ti golla awwa. Wo doñ baadan runguyun, ongoñ an deñkiso, pay an d'uune bee.

⁸ Iñkino mañ doñ geeger pay gette ulbañ unse baadan.

⁹ Aame gen i d'ede wedusu adda geeger gette sundí Simo, yon kombide ti kaagine wo a doñ siido Samari gen y'an d'isiyo suldi k'armika, kane pay an seedu giggiran. Y'a-t'ize tuddí aa wede i-d'ede toogo.

¹⁰ Kane duwo pay iise ti inñisi bini doñ deero gen, an di y' daaniya telele, wo an d'eesiyo: «Wede ej i-d'ede toogo Raa, ere an ti waaku "toogo a jiire baadan" gettiyo.»

¹¹ Ti kaagine Simo ti kombidifikadí gette, yi

d'isiyto suldi k'armika d'uwō
an seedu giggiraŋ, iŋkino an
di y' daaniya telele.

¹² Wo aŋkenj Pilip y'iide
y'an gizite Rabila Majjaanawa ki Moziko Raa wo
ki suma k'Isa Almasi. Iŋkino
maj erayi kuuli pay an
d'umbe wo an ti'n zuyye
batem.

¹³ Aame geŋ yode Simo
batum tonj, y'a ziipe addí
a Isa wo an ti y' zuyye
batem, y'a ziida ita Pilip.
Wo aame yi wulle suldi
k'armika baadanj ti suldi
dōŋ i ceeriyo eego dōŋ Pilip
y'isiyto geŋŋo maj, y'a ziida
giggirí.

¹⁴ Aame kane dōŋ zina
k'Isa a Zeruzalem an illiga
dōŋ siido Samari an'ni ziida
ono Raa bey sire maj, an an
d'igibe Piyer ti Zaŋ.

¹⁵ Aame an iiney a Samari
maj, an tunde Raa a kane
Samariten dōŋ i ziipe addanj
a Isa kono Raa y'an t'ele
Unde Kamilen.

¹⁶ Wo aame geŋ Raa yi
k'ele Undí ye botto a wenda
me, an'ni suyyiso batem ti
suma Galmeega Isa dāŋjal.

¹⁷ Iŋkino maj Piyer ti Zaŋ
an an di ziipe bey a eedanj
wo an d'uune Unde Kamilen.

¹⁸ Aame Simo yi wulle
Unde Raa ti dīigo a tukki
dōŋ geŋ t'urzi dōŋ zina k'Isa
an an ti ziipe beezaŋ a
eedanj maj, yi dehu y'an
t'ele soŋko a Piyer ti Zaŋ me.

¹⁹ Wo y'an di ruute, y'ede:
«Toogo gette kun o eeli
kay kono n'a zaape bey a

tukki d'uwō, an t'oone Unde
Kamilen.»

²⁰ Maŋ Piyer yi di ruute,
y'ede: «Kee ti soŋkadá
pay Raa y'unni dagga, kono
k'elkiyo ti soŋkadá gette
k'aane ki t'owila munda
wede Raa y'eliyo ti mozuwo
me.

²¹ Adda naabadey ette kee
adda ye, aggadá umbo ti
kaye me, kono a d'aana Raa
biza k'ulbá ki diine ye.

²² Ki-kama lekkiyadá,
naabadá ere oldo gette ki
t'oolo, wo k'a tondo Raa koo
y'ay t'isa tambobino maj a
elkisadá ere oldo gette.

²³ Nuŋ ni wolliyo maj kee
addá i-k'aadsumu a suldi ej
me, wo kee bule k'oldfiko.»

²⁴ Iŋkino maj Simo y'an
di ruute, y'ede: «I tondo
Galmeega kune batum kono
nuŋ me, kono munda wede
kun rootiyo geŋ oo ki d'aana
ye.»

²⁵ Saŋ maj Piyer ti Zaŋ geŋ
an an t'iide taaya a d'uwō, a
munda wede kane an wulle
a urzi k'Isa, wo an di gizite
ono Galmeega. Saŋ maj
an di-gime ki Zeruzalem, a
kamadaŋ geŋ a urzi an di
gizite Rabila Majjaanawa a
borkiyagi baadanj ki siido
Samari.

*Pilip ti wede ti siido
k'Etiyopi*

²⁶ San maaleeka ki
Galmeega Raa yi di ruute
a Pilip, y'ede: «Ki t'oozo,
k'odo k'urzi wede ki d'andí,
urzi wede ti Zeruzalem i
d'ambu geeger Gaza, urzi
geŋ yon t'adda balda.»

²⁷ Injino manj kesiko Pilip y'a t'iiziga, y'a injile, yi sooru sooru. A sooruzí gette yi wolliyo bibiraw wedusu a dfaanadí. Wede'ŋ genj yon wede goole wo kokkiso ti siido k'Etiyopi, yi naabiya ti Kandas mohita k'Etiyopi, wede yeeriyo korbite tote, yi t'iide Zeruzalem ottilso a Raa.

²⁸ Konso adda puusadí yikime ki siifadí, wo yi gariya mattup ki nebi Ezayi.

²⁹ Unde Raa ti di ruute a Pilip, t'ede: «K'a naara, ki y'oonyo wede puus genj me.»

³⁰ Manj Pilip y'a-niire, y'iide'ŋ y'a yi ziifa wede suma adda puusadí genj me, y'ollige yi gariya mattup ki nebi Ezayi, manj y'a yi tunde, t'ede: «Ki gariya genj, mundfa ki yi suuniyo dey ko?»

³¹ Wede yi di'n gime onamí, t'ede: «De n'a suune mummino, wenda y'a ki'n ziipe urzi ye manj?» Manj wede yi di ruute Pilip, t'ede: «K'edi, k'a ti koli adda puus, k'a-koona a sirpa nuuno.»

³² Enno ume wede yi gariya an riije ti kaaga adda mattup ki Raa me:

«Yon aa damu wede an arkudu ki tōwwo,
wo aa ulo ki damu wede an
dékiso ilalí wo yi ki
môolo ye,

injino kay yode tonj bizi yi
k'ihina ye.

³³ An di-d'ele sukiyagi, derec
ki yode an i-ki t'ele ye,

wee wee a roota suma
k'inñizí me,
lekkiyadí a siido an i-ti
dikke*.»

³⁴ Wede suma genj y'a tunde Pilip, y'ede: «Kee k'ollo d'o, nebi yi rootiyo injino t'aaye ti yode batum kunun, ti wenda doolo ko?»

³⁵ Injino manj Pilip y'a t'ihina bizi, wo t'urzi gariya mattup gette yi di gizite Rabila Majjaanawa k'Isa.

³⁶ An iide kee manj, an d'uune ahu. A ume genj wede suma y'a ruute, y'ede: «Ki wolfo kay ej ahu, de moo sey aa biite k'a ti'n suyye batem me?» [

³⁷ Pilip yi di ruute, y'ede: «Aame kee ki ziipe addá'ŋ pay a Isa manj, n'a ki ti suyye batem.» Manj wede yi di'n gime onamí, y'ede: «N'umbe, Isa Almasi yoŋ Ulo Raa.】

³⁸ Injino manj Pilip yi di ruute a wede tuuliyo, y'ede: «Puusadá ki-t'ohor.» Manj Pilip kane ti wede suma an di-diige t'ekki puus me, an di-diige k'adda k'ahu, Pilip y'a ti y' zuyye batem.

³⁹ Aame an t'ufde t'adda k'ahu manj, Unde Galmeega t'a ti y' ḥukkide Pilip me. Wo yo wede suma genj yi ki y' wulle ye baa, injino y'a ingile ki dfaanadí ti uñsuwo.

⁴⁰ Wo yo Pilip yi wolliyo'ŋ yo a Azot, manj yi d'ettiyo geeger ti geeger, yi kazita Rabila Majjaanawa adda gee-giryagi pay bini y'a d'iiney

* **8:33 8.33** Kun wolfo adda mattup ki Ezayi 53.7-8.

Sezare.

9

Sool ti Isa

¹ Wo aame genj Sool yi dehu daayum y'a dabire wo y'a t'ide sanalliyagi ki Galmeega. Injino maŋ y'a iide, y'a uuney mozigo goole donj sedeke

² kono yi di t'ele mattup. Wo ti mattup gette y'a t'ooney deero boydi donj Yawudiyagi ge dooyiso a Damas, wo aame donj i daaniya urzi wede aware ki Galmeega kuuli ti erayi ede maŋ, y'a ti'n seddo y'an d'an t'etto ki Zeruzalem, an di'n obey daŋgay.

³ Aame yi uune mattup maŋ, y'a injile ki Damas. Y'izire kee y'iiney goppon ti geeger maŋ, a kaamiki i diigo toore ti kandaane, wilij a tuure a tukki yode.

⁴ Y'a iire a siido wo y'ollige golla ti rootiyo, t'ede: «Sool, Sool, de moo me ki ni dabirsa me?»

⁵ Maŋ Sool y'a tunde, y'ede: «Galmeega, de kee wee wee?» Maŋ golla gette t'a ruute, t'ede: «Nuŋ Isa wede kee ki di y' dabirsa.

⁶ Wo ki t'oozo, k'engilo k'adda geeger, angenj an aa di kizey munda wede Raa yi dehu k'aasey me.»

⁷ Wo kane donj ti Sool soo genj an t'ihira, munda an di roote an ki suune ye, orgiso t'anni ziida kono golla an dit'ollige wo wenda an ki y' wolliyo ye.

⁸ Maŋ Sool y'a t'iiziga, edayí kargigal wo i ki wolliyo ye. Aame genj donj iide ti yode an i ziida beezi, an ti y' dukke k'adda geeger Damas.

⁹ Onniyo ado Sool edayí i ki wolliyo ye, wo yi lekkiyo daa k'ombo daa sobo.

Sool edayí i t'ihina

¹⁰ A Damas genj i d'ede wedusu sundí Ananiyas, yode genj sanallusu k'Isa. I-d'iide munda aa suniye Galmeega yi di gize tuddí, wo y'a yi wiike, y'ede: «Ananiyas!» Maŋ Ananiyas yi di'n gime onamí, y'ede: «Galmeegó, nuŋ enno n'ollige.»

¹¹ Galmeega yi di ruute, y'ede: «Ki t'oozo, k'odo k'addo ti urzi wede an yi waaku urzi cfelele, ki t'odoy adda boy Ziidas, k'a tondoy wede ede sundí Sool ki Tarsi. Arkeňno yi tondiyo Raa,

¹² wo adda munda i-iide aa suniye genj y'a wulle wedusu sundí Ananiyas, yon yi-t'iide di yode, yi di ziipe beezi a edayí, maŋ edayí a t'ihina.»

¹³ Wo Ananiyas yi di'n gime onamí, y'ede: «Galmeegó, wede ej rabiladí ni t'illiga, donj baadaŋ an ruute a suldi donj ulpi pay y'isiyo a donjá a Zeruzalem me.»

¹⁴ Wo deero donj sedeke an i ele mattup y'a-sedde donj i tondiyo ti suma kee a enno, genj injino y'iido keňno me.»

¹⁵ Wo de Galmeega yi di ruute, y'ede: «K'odo, ki y'oonyo wede genj me, kono nuŋ ni y' biire, n'a-y'isa wede a kiza sundó a duwo

dōj Yawudiyagi ye, a mozagaj wo a dōj k'Izirayel.

¹⁶ Wo nuŋ batum ni di kizita suldi dōj pay y'a dabira kono sundó.»

¹⁷ Injkino maŋ Ananiyas y'a t'iiziga y'a ingile, y'iiney maŋ yi-t'iide adda boy Zidas, Sool tonj adda. Y'iide'ŋ yi di ziipe beezi a yode wo yi di ruute, y'ede: «Sool leema ki nuŋ, Galmeega i n'igibo me, yode Isa wede y'a di gize tuddí aame kee a urzi k'ettijo keŋno, yi n'igibo ki tukki kee kono edayá a wollesey, wo Raa yi-ki ti k'ōone t'Unde Kamilen.»

¹⁸ A kaamiki gaŋgiragi aa ki puuni a iise soldite ti edayí, maŋ edayí a iise wollico sey. Y'a t'iiziga, wo Ananiyas y'a ti y' zuyye batem.

¹⁹ Saŋ yi d'iimi, toogadí t'a iido.

Sool yo a Damas

Sool y'a likke onniyo mibi ti sanalliyagi k'Isa a Damas me.

²⁰ Wo tiŋ genj miŋ y'a iise kazita baa adda boydi dōj Yawudiyagi ge dooyiso, yi d'eesiyo: «Isa yon Ulo Raa.»

²¹ Kane dōj pay i y'ollige genj an ziida giggiran, wo an di rootiyo diinayan, an'de: «Enj miŋ yo wede i-dabirsa baadaŋ kane dōj i tondiyo ti suma k'Isa a Zeruzalem ye ko? Wo ettiyadí keŋno ette y'iido'ŋ toc miŋ sedfuzan, wo y'an di'n t'eley bey deero dōj sedeke ye ko?»

²² Yo Sool a kazita k'onamí genj, i di t'ele toogo yi kazita

i ceeriyo ki ceeriyo t'addí pay, y'an di rootiyo keren Isa yon Almasi Raa yi biire. Injkino kane Yawudiyagi dōj i lekkiyo a Damas genj, an i di roote munda an ki suune ye.

²³ Saŋ bini maŋ kane Yawudiyagi genj, kaŋ soo an di-ruute ti diinayan ki tōwwadí Sool me.

²⁴ Injkino a rootiyadan gette wedusu yi di gize a Sool me, kono kane Yawudiyagi an t'ikkima tuddan, an di boohiyo boha bumbiyagi geeger oňnu wo didfdo kono Sool y'udsda maŋ ki tōwwadí.

²⁵ Injkino maŋ onniyo soo a didfdo, kane sanalliyagi Sool an di-t'iide, an ti y' ziipe adda gedfde, an ti y' zuuye ti waaya mongali ti nee.

Sool yo a Zeruzalem

²⁶ Saŋ ti Damas genj Sool y'a iiney Zeruzalem. Aame y'iiney maŋ, y'a dihe y'a di keyye ti sanalliyagi k'Isa. Wo kane pay an orgiso a yon me, kono an k'ambu ye ki kotto yi t'ize sanallusu k'Isa me.

²⁷ Injkino maŋ Barnabas y'a iyye, y'a ti y' wiike, wo y'a-di t'iide k'ume dōj zina k'Isa. Aame genj y'an t'iide taaya mummino Sool yi wullo Galmeega aame yo a urzi ki Damas me, mummino Galmeega yi ruutito me, wo soŋ mummino Sool yi gizito ti suma k'Isa daa k'orgiso a Damas me.

²⁸ Injkino maŋ t'ume genno Sool y'a-t'iide ti kane a Zeruzalem, an d'ambu

kenno kenno kaj soo wo yi kazita ti suma Galmeega daa k'orgiso.

²⁹ A kane Yawudiyagi dōj orbe ono Girek toj y'an di kazita wo yi niikyto pay ti kane me, wo kane an di dihe urzi ki tōwwadí.

³⁰ Aame kane zemba dōj i ziipe addaŋ a Isa genj an illiga inkino maŋ, Sool an di d'ingile ki geeger Sezare, wo an ti y' diipida y'a ingile ki geeger Tarsi.

³¹ Inkino maŋ kane dōj ogiyo ti suma k'Isa a siido Ziide, a siido Galile wo a siido Samari pây genj, an di lekkiyo ti toose. Kane an t'ize dōj toogo a urzi Raa, an di lekkiyo ti ottilso a Galmeega, wo Unde Kamilen ti di'n noogiyo an d'aagulu k'aagulu.

Piyer ti Ene

³² Aame genj Piyer daayum yi sooru adda siido pay, yi d'ambu kenno kenno. Onniyo soo maŋ y'a t'iide woliyo ki don ki Raa i lekkiyo a geeger Lidda.

³³ A ume genj i d'ede wedusu sundi Ene yon runguyun, ozzine gessire yi lekkiyo moone ekk'onjali. Aame Piyer y'iiney a ume genno maŋ, wede genj yi y'uuney,

³⁴ wo yi di ruute, y'ede: «Ene, Isa Almasi y'a ele bee. Ki t'oozo'ŋ, kee batum ki t'olbo suldi moonizá me.» A kaamiki Ene y'a t'iizi, y'a t'ihira.

³⁵ Aame kane dōj pay a geeger Lidda wo a bere ki siido Saron genj an wulle inkino maŋ, an di-gime lekkiyadan a urzi Galmeega.

Piyer ti Tabita

³⁶ I d'ede erewo adda geeger Zoppa tod'te sanallawa k'Isa, sundutú Tabita (i-kaza Dorkas* t'ono Girek). Tode gette a duwo t'an isiyo beehiye, dōj umbadaŋ toj t'an d'eeliyo munda me.

³⁷ Aame Piyer yon daayum a geeger Lidda genj, Tabita gette ti t'iire eeni wo t'a inda. T'inda maŋ an ti-zuyye, nuune an ti y' gili biino ere t'awwa t'ekki bakatú, an ti y' duwwe.

³⁸ Lidda gette goppon ti Zoppa me, kane sanalliyagi k'Isa a Zoppa an illiga Piyer yon aŋgenno maŋ, an d'igibe kuuli sire an i di ruuto, an'de: «Leema ki nuŋ k'ayn'olliga maŋ, k'edi kesiko, in t'ette di kaye.»

³⁹ Piyer y'a t'iiziga, kesiko y'a ingile ti kane. Aame y'iiney maŋ, kane an di ti gili biino ere t'awwa t'ekki bakatú. Kane mandaydayi pay an di y'uuna ti zumari a edayan, wo an i di kazita kallagi dōj Tabita ti giniti aame t'a t'inda botto.

⁴⁰ Piyer y'an di ruute a duwo an t'adde t'adda boy. An t'udde maŋ, yo y'a-dikke, y'a iise tondiyo Raa. Saŋ maŋ y'a-gime edayí k'ume nuune, wo y'a ruute, y'ede:

* 9:36 9.36 Suma Dorkas t'ono Girek i-kaza ahisa.

«Tabita koŋ mi t'oozo'ŋ.» Maŋ t'a t'ihina edatú, wo aame ti wulle Piyer maŋ, t'aguune.

⁴¹ Piyer yi ziida beytú t'a-t'iziga, maŋ mandaydayti doŋ ki Raa ongoŋ y'anni wiiko, wo y'an ti-gize an di wulle tod' ti lekkiyo zeere.

⁴² Injino maŋ doŋ pay adda geeger ki Zoppa an d'illiga rabila gette, wo doŋ baadaŋ an di ziipe addan a Galmeega.

⁴³ Wo a Zoppa geŋ Piyer y'aa likke onniyto baadaŋ di wede k'odige golmidagi sundí Simo.

10

Korney ti Piyer

¹ I d'ede wedusu sundí Korney, yi lekkiyo a geeger Sezare. Yon goole ki asigiryagi meeda ki Romeŋ, ti diine k'asigiryagi meeda zoot an'ni waaku sundan «Italiyen».

² Wede geŋ yon yi seedu urzi Raazí zakidí, yode ti doŋ adda boozí pay an ottilso a Raa. Yawudiyagi doŋ an k'ede munda ye tonj y'an d'isiyo beehiye, wo yi tondiyo Raa daayum.

³ Injino maŋ onniyo soo a peedo lohe Korney i-d'iido munda aa suniye. Y'a yi wulle keren maaleeka Raa me yi d'iifiba itadí, yi d'ettiyo di yode wo y'a yi wiike, y'ede: «Korney!»

⁴ Wo yon yi di y' wolloiso maaleeka teben, man orgiso t'a yi ziida wo yi di ruute, y'ede: «Galmeega,

de moo me?» Maaleeka yi di ruute, y'ede: «Kee tondiyadá Raa y'illiga ti beehiyo ere k'isiyo a duwo te, injino yon yi ki k'elkiyo.

⁵ Wo anjken ki agiba duwo an d'ette ki Zoppa, an di waako wede soo sundí Simo, sundí soo te Piyer, y'a etto.

⁶ Yo wede geŋ torgusu yi lekkiyo di wede sundí Simo kay, wede k'odige golmidagi, boozí a biza bar.»

⁷ Aame maaleeka wede i ruute a Korney geŋ y'injile maŋ, Korney yi wiiko doŋ sire ti diine doŋ naabadí, wo asugursu soo wede i seedu urzi Raazí zakidí, ti diine k'asigiryagi.

⁸ Korney y'an t'ide taaya a munda wede ize, saŋ y'an igibe ki Zoppa.

⁹ Injino maŋ kane an d'injile, soggo tonj kane daayum a urzi goppoŋ an a-t'ette ki Zoppa, wo peedo t'ize diine. Injino a peedo gettiyo batum, Piyer y'a-ti gili t'ekki boy t'awwa, y'a tonde Raa.

¹⁰ Aame geŋ mosogo t'a yi ziida, yi dehu yi d'oomi. Koore an i-d'isa ombo geŋ, i-d'iido munda aa suniye,

¹¹ wo yi wollioy'ŋ kandaane a t'ihina wo munda aa boojo goole kettiso a bohaní pide, i-deegu ki siido aa dara.

¹² Wo adda k'addí i d'ede ita seydi doŋ zonjdaŋ pide pide, ita seydi doŋ i morkimso a siido wo ita k'embi doŋ oppiyo a kandaane pây.

¹³ Aame gen y'a illi golla ti di ruute, t'ede: «Piyer, ki t'oozo'ŋ! Seydi ej ki soddo, k'a t'ōodo, k'a t'aada.»

¹⁴ Wo Piyer y'a ruute, y'ede: «Galmeegó aha! Nun munda wede k'ombo ulu, yoŋ ganigi a daanadá gen kaŋ soŋ ni k'iimi ye.»

¹⁵ Maŋ golla gette ki sirwe sey Piyer y'a t'illiga, t'ede: «Munda wede Raa y'ede yo ej kamileŋ gen, ki k'elke aa munda k'ombo ulu ye.»

¹⁶ Golla gette Piyer y'a t'illiga ti rootiyo onamtú miŋ kane dey taŋ ado, saŋ a kaamiki munda gen a-gili ki kandaane.

¹⁷ Piyer gen y'a ziida gig-girí a munda wede i-iide aa suniye, wo munda i-kaza yi ki y' suuniyo ye gen me. Koore gen kane duwo dōŋ Korney yi'n igibe gen, boy Simo an di y' dihit, an y'uune, aŋkeŋ kane a biza bumbu.

¹⁸ Kane an di wiike dōŋ boy, an iido maŋ an di'n tunde, an'de: «Simo wede an yi waaku soŋ Piyer gen, yoŋ a enŋo ko?»

¹⁹ Piyer gen yoŋ daayum y'elkiso a munda wede i-iide aa suniye genŋo, aame Unde Raa ti rootiyo, t'ede: «K'ollo, i d'ede dōŋ ado an ki dehu toŋ manj.

²⁰ Ki t'oozo'ŋ, ki ti deego, k'engilo ti kane daa k'orgiso, kono duwo ej i'n igibo nu-unno.»

²¹ Iŋkino maŋ Piyer yi-ti diigo, y'an di'n uuney kane duwo gen me, wo y'an di ruute, y'ede: «En miŋ nun

wede kun dehu. Ki moo me kun n'iido me?»

²² Maŋ an i di'n gime onamí, an'de: «Kaye ej ayn'igibo Korney, yode wede goole k'asigiryagi meeda ki Romen, yoŋ wede ki diine y'ottilso a Raa, wo kane Yawudiyagi pay an yi giyye. Yoŋ maaleeka Raa yi ruuto, kee k'a ette di yode kono ki di rootey ono y'a-k'olligey.»

²³ Iŋkino maŋ duwo gen Piyer y'a ti'n wiike k'adda boy, an d'inne di yode.

Ti soggatú maŋ kane duwo gen an t'iiziga ti Piyer an d'iŋgile kaŋ soo. Wo zemba miibi an ziipe addaŋ a Isa ki Zoppa, an aa di'n igibo.

²⁴ Saŋ onniyo ki daana maŋ Piyer ti kane duwo gen an d'iiney Sezare. Koore gen yo Korney y'a t'ugiyē dōŋ boozí ti lanziyagi dōŋ kuc an di'n delliyo.

²⁵ Aame Piyer y'iiney wo y'ette k'adda boy maŋ, Korney y'a iide y'a y'ikkimo, y'a iire a zoŋdí kono yi-d'ottile.

²⁶ Maŋ Piyer yi di ruute, y'ede: «Aha, ki t'oozo'ŋ!» Wo yi ziida beezi, y'a y'iiziga, y'ede: «Nuŋ wede tudde aa kee pây.»

²⁷ Maŋ Piyer yi pelkiyo ti Korney, y'a-t'iide k'adda boy. A ume gen yi wolliyo dōŋ baadaŋ i t'ugiyē a daanadí.

²⁸ Y'an di ruute, y'ede: «Kune kun ti suune oogoro Yawudiyagi te, urzi ti k'ele ye a Yawudusu y'a ette boy wede Yawudusu ye, y'a lekke ti yode me. Wo de nuŋ

Raa y'o ruute keren, koduwo ye a dfaanadí wede tuuku tonj n'a yi wolle yoŋ ganigi wo ulsu me.

²⁹ Geŋ iŋkino, aame kun iide kun ni wiiko geŋ, ni ki ruuto ye munda me wo n'a iŋgilo miŋ ti kune baa. Ankeŋ ni dehu n'a suune, ki moo me kun ni wiiko n'a iido me.»

³⁰ Maŋ Korney yi di ruute, y'ede: «I d'ede onniyo afo, a peedo ere ki lohe gettiyo batum, ni tondiyo Raa adda boozó. A kaamiki geŋ miŋ wedusu ti kallagí i ralita wic wic yi-t'ohire a dfaanadó,

³¹ wo y'o di rootiyo: "Korney, kee tondiyadá Raa y'illiga, wo y'elkiyo a bee-hiyo ere kee k'isiyo a doŋ an k'ede munda ye me.

³² Ankeŋ ki agiba duwo an d'ette ki Zoppa, an di waako wede soo sundí Simo, sundí soo te Piyer, y'a etto. Yo wede geŋ torgusu yi lekkiyo di wede sundí Simo kay, wede k'odige golmidagi, boozí a biza bar."

³³ Aame geŋ kesiko ni d'igibe duwo ki tuddá, wo kee k'aaze adde koduwo k'a iido. Wo ankeŋ kaye pay enno a dfaana Raa kono ay d'olliga suldi doŋ pay Galmeega y'a ruuto k'ay di roote.»

Ono Piyer adda boy Korney

³⁴ Iŋkino maŋ Piyer y'a iise kazita k'ono, y'ede: «Ankeŋ ni suune ki kotto Raa geŋ y'inni wolliyo kine duwo pay eŋ miŋ kaŋ soo.

³⁵ Ti ita duwo pay, wede tuuku y'ottilso a Raa wo y'isiyo munda ki diine maŋ, yoŋ geŋ lekkiyadí i di t'ise unse a Raa me.

³⁶ A doŋ k'Izirayel Raa y'igibo onamí, Rabila Majjaanawa ere ki toose t'urzi k'Isa Almasi, yode wede Galmee'ki duwo pay.

³⁷ Kune kun suune Zaŋ yi kazita a duwo, y'ede: "Kun ti suyyo batem", wo soŋ munda wede iina ki poone a siido Galile wo adda siido Ziide pay.

³⁸ Wo kun suune mummino Raa yi biiro Isa wede ti geeger Nazaret, yode wede yi-d'ele Unde Kamilen ti toogo ere yi d'isiyo armika me. Isa geŋ y'an izire omagi pay, a duwo y'an d'isiyo beehiye, kane doŋ an d'ede toogo Meeda siitandani a eedaŋ tonj y'an d'eliyo bee kono Raa ti yode.

³⁹ Wo kaye ay wulle t'edayey suldi doŋ pay Isa y'ize adda siifo Yawudiyagi wo a Zeruzalem me. Yoŋ geŋ deero Yawudiyagi an ti y' tiike ekk'undumu, an di y'üide.

⁴⁰ Saŋ onniyo sire k'aduwé maŋ Raa y'a ti y' bilde ti diine doŋ unto, wo yi d'ele urzi y'an di gize tuddí.

⁴¹ A baldiyadí gette i y' wulle Yawudiyagi pay ye, i y' wulle kaye doŋ Raa yi biire ti poone kono ay di roota taayadí, kaye doŋ ay d'iimi wo ay d'iibe ti yode aame Raa yi ti y' bilde ti diine doŋ unto geŋ me.

11

*Ono Piyer a d'aana zemba
a Zeruzalem*

¹ Doŋ zina k'Isa ti zemba doŋ i ziipe addaŋ a Isa a siido Ziide gen, an illiga kane doŋ Yawudiyagi ye tonj ono Raa an uune.

² Wo aame Piyer yi-gime ki Zeruzalem maŋ, kane Yawudiyagi doŋ i ziipe addaŋ a Isa an di y'irba,

³ wo an i ruute, an'de: «Ki moo me kee k'ize iŋkino, ki-t'iide di doŋ i ki waldū ponde ye* wo k'a iimo ti kane me!»

⁴ Iŋkino maŋ Piyer y'an d'iise tōwwo taaya, yi-t'iise t'ume k'eesiyo soo ti soo a munda wede ize.

⁵ Y'an di ruute, y'ede: «Aame nuŋ a geeger ki Zoppa ni tondiyo Raa gen, munda o d'iido aa suniye. Ni wolliyo'ŋ munda i deegu ti Raa ki tuddó, yode gen yi deeyiso aa boojo goole ket-tiso a bohaní pide, munda gen yi deegu ti kandaane bini a iina aame sirpadó.

⁶ Wo ni wolliyo tebeŋ k'adda k'adde munda genno, n'a wulle seydi booze, seydi baldfa, seydi doŋ i morkimso a siido wo embi doŋ oppiyo a kandaane pây.

⁷ Maŋ n'ollige golla t'o-di ruute, t'ede: "Piyer, ki t'oozo'ŋ! Seydi ej ki soddo, k'a t'ôodo, k'a t'aada."

⁸ Wo n'a ruute, n'ede: "Galmeegó ato! Nuŋ munda

⁴² Saŋ Isa y'ay ruute ay di kizite Rabila Majjaanawa a kane Yawudiyagi wo ay di roote Isa yonj wede Raa yi biire y'a dekka booro a tukki doŋ zeere wo doŋ i t'inda pây.

⁴³ Kane nebiyagi pay an rootiyo ti yode Isa, an'de: "Wede tuuku yi ziipa addí a yode maŋ, y'a t'oonaa tambobino k'oldfikadí t'urzi toogo ere ki sundí."»

*Unde Kamileŋ ti doŋ
Yawudiyagi ye*

⁴⁴ Aame Piyer y'an kazita botto gen, a kaamiki Unde Kamileŋ t'a d'iigo a tukki kane doŋ pay ollige onamí genno.

⁴⁵ Maŋ kane Yawudiyagi doŋ i ziipe addaŋ a Isa iido ti Piyer gen an ziida giggiranj, wo an di zuune kane doŋ Yawudiyagi ye tonj, Unde Kamileŋ ere Raa y'elo gette ti d'iige a tukki kane pay.

⁴⁶ Kane Yawudiyagi gen an ollige doŋ Yawudiyagi ye tonj, an orbe t'ono doŋ doolo wo an tamma tanj miibi Raa yonj goole a jiire me. Iŋkino Piyer y'a ruute, y'ede:

⁴⁷ «Ankeŋ kane duwo ej an uune Unde Kamileŋ aakede kaye, gen ay k'aane ay gi di-tooge ye an di suyye batem t'ahu me.»

⁴⁸ Maŋ Piyer y'an di ruute, y'ede: «Duwo ej kun ti'n suyyo batem ti suma k'Isa Almasi.» Iŋkino maŋ Piyer an di y' tunde y'a lekke onnyito miibi ti kane.

* 11:3 11.3 **Doŋ i ki waldū ponde ye:** I-kaza doŋ Yawudiyagi ye.

wede k'ombo ulu, yon ganigi a cfaanadá gej kaŋ soŋ ton ni k'iimi ye.”

⁹ Golla gette n'a t'illiga ki sirwe ti kandaane, t'ede: “Munda wede Raa y'ede yo eŋ kamileŋ gen, ki k'elke aa munda wede k'ombo ulu ye.”

¹⁰ Golla gette t'a ruute ruute taŋ ado, sanj a kaamiki munda gen a-gili ki kandaane sey.

¹¹ Kacŋ aame gej miŋ a kaamiki dɔŋ ado an o igibo ti Sezare, an iido an di n'uuna adda boy wede kaye'ŋ adda.

¹² Unde Kamileŋ t'o di ruute n'a ingile ti kane daa k'orgiso. Kane zemba dɔŋ zoot i ziipe addaŋ a Isa ni wi-iko keŋŋo gej, an di n'igibo a Sezare, wo nuŋ ti kane pay ay t'iide k'adda boy Korney.

¹³ Yoŋ y'ay t'iide taaya mummino maaleeka y'iide k'adda boozí y'a yi wulle, wo yo maaleeka yi di ruute, y'ede: “Ki agiba duwo ki geeger Zoppa, an di waako Simo wede sundí soo an yi waaku Piyer, y'a etto.

¹⁴ Yoŋ y'a di roota ono a urzi wede sanj kun t'ooney uttiyo, kee ti dɔŋ boozá pay.”

¹⁵ Aame Korney y'a ti dīnge taayadí wo n'a t'eese tōwwo taayadó botto gej, Unde Kamileŋ t'a dīige a tuddaŋ aa ti dīige a tukki kaye t'ume k'eesiyo.

¹⁶ İnkino maŋ n'a ilke a ono Galmeega yi ruute, y'ede: “Zaŋ duwo yi'ni zuyyite batem t'ahu, wo de kune'ŋ Raa y'un ti'n suyya batem t'Unde Kamileŋ†.”

¹⁷ Ni wulle kane ton Raa y'an ele Undí aa y'ay ele a kaye, aame ay ziipe addey a Galmeega Isa Almasi. İnkino maŋ, nun wee wee n'a aane n'a t'eegire Raa a munda yi dehu y'aase me?»

¹⁸ Saŋ ono gej duwo an ti'n illiga maŋ, kane pay an d'inniga wo an d'iise tamma Raa, an'de: «Ki kotto Raa a dɔŋ Yawudiyagi ye ton, urzi y'an ele an di-kime lekkiyadan wo an t'ona lekkiyo ere ki kotto.»

Doŋ ogiyo ti suma k'Isa a Antiyos

¹⁹ Aame Etiyen an y'iide maŋ, an d'iise dabirsa dɔŋ i ziipe addaŋ a Isa. İnkino maŋ kane gej an di-tiipite ki siidiyagi doolo. Doŋ ongo ti diinayan an d'ingile ki siido Pinisi, ki siido Siipire, wo ki geeger k'Antiyos‡, wo an di kazita ono Raa a dɔŋ Yawudiyagi daŋjal.

²⁰ Aame gej dɔŋ miibi ti diine kane dɔŋ i ziipe addaŋ a Isa iido ti Siipire wo ti siido Sireŋ gej, an d'ingile ki Antiyos, wo an di gizite kay Rabila Majjaanawa ki Galmeega Isa a dɔŋ Yawudiyagi ye.

† **11:16 11.16** Kun wollo adda mattup ki Naabo dɔŋ zina 1.5; Lik 3.16 wo Zaŋ 1.33. ‡ **11:19 11.19 Geeger k'Antiyos:** Antiyos gette geeger meeda ki siido Siiri.

²¹ Toogo Galmeega ti kane, iñkino dōj baadañ an digime lekkiyadan, wo an di ziipe addañ a Galmeega.

²² Dōj ogiyo ti suma k'Isa a Zeruzalem geñ rabila gette an t'iire kuudan, man an d'igibe Barnabas ki Antiyos kono y'a ette y'a wollo.

²³⁻²⁴ Barnabas geñ yon wede beehiye, yi ziipe addí pay a Isa wo addiñ ôoniyo ti Unde Kamileñ. Aame y'iiney a Antiyos wo yi wulle dōj i ziipe addañ a Isa geñ Raa y'an ti ziipe beeko man, ulbí i-d'ize unse baadañ, wo y'an d'eéle kooke pay kono an di lekke kettiyo ti Galmeega. Wo aame gen dōj baadañ an a-ti giyye ti Galmeega.

²⁵ Sañ man Barnabas y'a iñgile ki Tarsi kono y'a waako Sool.

²⁶ Aame yi y'uuno man, y'a ti y' wiiko an t'iido k'Antiyos. Man kane sirwañ ozzine an di y'iifiba ti dōj ogiyo ti suma k'Isa angenno, wo an di duuye dōj baadañ a urzi zaapu k'addañ a Isa. Geñ a Antiyos genño sanalliyagi k'Isa an di'n wiike waaku ere ki poone «dōj k'Almasi».

Zemba dōj a Antiyos ti zemba dōj a Ziide

²⁷ Aame geñ i d'ede nebiyagi an diigo ti Zeruzalem an t'iide ki Antiyos.

²⁸ Nebi soo ti diinayan sundí Agabus, Unde Raa ti di ruute adda k'addí, y'a t'iiziga y'a ruute, y'ede: «Sañ i d'isa mosogo baadañ

adda siidiyagi dōj pay dōj Romeñ ge dokkiyo.» Wo kun suune mosogo gette ize aame Kilood yon mozigo goole ki Romeñ.

²⁹ Aame kane sanalliyagi k'Isa an illiga iñkino man, an di dihe an tusse munda wede tuuku ton a toogadí, an di-t'igibe ki noogiyo zemba i lekkiyo a siido Ziide.

³⁰ Iñkino man an tusse, an d'ele a bey Barnabas ti Sool, an d'iide an an d'ele a bey dōj dokkiyo ki zemba dōj a Ziide.

12

Unto ki Zak, wo Piyer adda dangay

¹ Aame geñ mozigo Erod y'a iise dabirsa zemba ongoñ ti diine dōj ogiyo ti suma k'Isa.

² Y'an d'ele urzi a asigiryagi, Zak leema Zañ an di y'iide ti seebir.

³ Wo aame Erod yi wulle a Yawudiyagi an t'ize unse man, y'an d'ele urzi Piyer ton an ti y' seedo a onniytagi dōj ki tarneaape wede an d'ombo mappa daa k'orme.

⁴ Aame an ti y' ziido man, an di y'ele adda dangay, wo Erod y'a-ti zippe asigiryagi koomat makumu zoot, y'a ti'n dikkida omagi pide, an di y' boohe. Yi dehu y'a dëkka booradí a daana duwo pay aame tarneaape Pak ki Yawudiyagi yi t'ingila man.

⁵ Iñkino man Piyer yi lekkiyo dangay wo kane dōj ogiyo ti suma k'Isa gen an

tondiyo Raa daa puukiyo wo t'addaŋ pay kono yode.

Addiya Piyer ti daŋgay

⁶ A didſdo ere soggo Erod y'a dekka booro ki Piyer a daana duwo pay gette, Piyer gen yi moone a di-ine k'asigiryagi sire, beydīŋ kettiso ti ziŋziri sire, wo a biza daŋgay ummey asigiryagi sey an boohiyo.

⁷ A kaamiki maaleeka ki Galmeega Raa y'a dīige adda daŋgay, biino ere Piyer adda gette a-tuure keren. Maŋ maaleeka y'a yi butte Piyer a sirpadí kono y'a-t'inne, wo yi di ruute, y'ede: «Kesiko ki t'oozo!» Maŋ ziŋziri ti beydī a tiipe.

⁸ Sanj maaleeka yi di ruute, y'ede: «Ki-ketto tooná wo ki t'osso tobiyagá.» Piyer y'a t'ize aa maaleeka yi ruute, wo yi di ruute sey, y'ede: «Ki t'osso kallayá goole wo k'a ni daani.»

⁹ Injkino maŋ Piyer y'a di-ine maaleeka, t'adda daŋgay y'a t'udſe, wo a elkiyadí yi ki zuune ye munda wede maaleeka y'isiyo gen derec me, y'elkiyo i-iido munda aa suniye.

¹⁰ An t'udſe t'ume k'asigiryagi dōŋ ki poone, ti dōŋ ki sirwe tonj an a-t'udſe pây, an d'iiney a biza wede ki maala k'a-t'adſe k'adda geeger. Biza gen a t'ihina siidí a daanadaŋ me, wo an t'udſe maŋ an d'izire kanj soo a urzi, sanj a kaamiki

nokkot maaleeka yi y'iili Piyer me.

¹¹ Injkino maŋ Piyer eedí t'a iido, y'a yi zuune munda wede i-iido me, wo y'a ruute, y'ede: «Ankeŋ ni zuune baa geŋ derec, Galmeega Raa y'igibo maaleeka y'a-n'udſe ti bey k'Erod wo ti munda wede ulsu Yawudiyagi an dehu an oo d'ise me.»

¹² Aame yi zuune injkino maŋ, y'a injile ki boy k'erewo sundutú Mariyam mekki Zanj, sundí soo Markus. Adda boy gen dōŋ baadaŋ an t'ugiyе an tondiyo Raa.

¹³ Piyer y'iide'ŋ yi koppiyo biza yi-t'ette, wo i d'ede ere naabo sundutú Rood, t'a iido t'a-t'ihina biza.

¹⁴ Aame t'illiga'ŋ golla ki Piyer t'a ti zuune, wo tod'te ulbutú a ūnne t'uŋsuwo baadaŋ. Injkino maŋ t'a-t'ihina biza umbo, t'a-gime kanj okko, t'an di ruuto, t'ede: «Piyer yo enŋo a biza.»

¹⁵ Kane an i-di ruute, an'de: «Koŋ mi t'okko maade ko?» Wo dse tod' t'a ruute, t'ede: «Ki kotto yo a biza.» Injkino maŋ kane an di ruute, an'de: «Gen maaleekayí koo maŋ.»

¹⁶ Injkino yo Piyer gen yi koppiyo biza pi bini an d'iido, an i-t'ihina. An yi wulle maŋ, an ziida giggi-raj.

¹⁷ Maŋ y'an d'ize likuw ti beezi kono an d'anniga, wo y'an t'iide taaya mum-

* 12:17 12.17 **Zak:** Zak wede ej leema k'Isa.

mino Galmeega yi-y'udsdo ti dañgay me. Y'an di ruute sey, y'ede: «A Zak* wo a zemba ongo tonj, kun an t'ôodoy taaya.» Sañ t'ume kane y'aa t'udsde, y'a inçile k'ume doolo.

¹⁸ Ume i t'umpile mañ asigiryagi an wolliyo Piyer umbo, undaŋ a t'udsde, an d'iise tondiso, an'de: «De Piyer a y'ihe moo me?»

¹⁹ Mozigo Erod y'a igibe duwo ki dehuzí, wo an ki y'uuno ye. Mañ y'anni wiike kane asigiryagi doŋ i yi boohiyo me, y'anni tundite ti kulkupo, y'ede: «De Piyer kun i ize mummino!» Injkino mañ y'an di ruute a asigiryagi doolo an ti'n ôodo. Sañ mañ Erod y'a t'iiziga ti siido Ziide, y'a-lekko a geeger Sezare onniyto miibi.

Unto ki mozigo Erod

²⁰ Injkino mañ kane doŋ geegiryagi Tir ti Sidon genj, an onniyo ombo ti siido ki mozigo Erod, wo aame genj yon yi ti gulkuwe baadaŋ ti kane doŋ siido genj me. Mañ kane doŋ pay genj an t'iide onamaŋ kaŋ soo, an t'oone urzi ki toose ti Erod. Mañ an d'uuney wede soo sundi Bilastus, yon genj wede boohiyo biino mozigo. Kane an iide an ti y' ɻiyya, y'an d'an t'ette k'ume mozigo Erod.

²¹ Injkino mañ Erod y'an d'ele onniyo, wo aame onniyo gette t'iina mañ yi-tusse kallayí ki moziko, y'a-guune kaakido booro, y'a

iise rootiyo a daana duwo pay.

²² Doŋ ollige genj an d'iise collite, an'de: «Enno ej i rootiyo wedusu ye, ej raayusu!»

²³ Aame Erod y'lliga ono duwo genno mañ, ulbí uŋse tuddí y'a ti-gili, tamma gette yi-k'iili a Raa ye. Injkino mañ a kaamiki, maaleeka ki Galmeega Raa y'a yi diine ti eeni, ondirdagi adda k'addí an di y'iimi, y'a inda.

²⁴ Tiŋ genj ono Raa i-teepiyo ki daana ki daana, wo doŋ baadaŋ an di ziipe addaŋ a Isa.

²⁵ Aame Pool ti Barnabas a zina ere an an igibe ki noogiyo duwo a Zeruzalem an aa ti-dinge mañ, an a-ti y'wiike ti kane Zañ wede sundi soo Markus, an di-gime ki Antiyos.

13

Barnabas ti Sool wo doŋ dokkiyo a Antiyos

¹ T'adda diine doŋ ogiyo ti suma k'Isa a Antiyos genj, i d'ede nebiyagi wo doŋ dooyiso: Barnabas, Simeyon an yi waaku sundi soo Bakulu, Lisiyus ti siido Sireŋ, Manayen wede an iiziga kaŋ soo ti Erod wede mozigo a siido Galile, wo Sool.

² Onniyo soo, an t'ugiyе an ottilso a Galmeega wo an di lekkiyo daa k'ombo, aame genj Unde Kamileŋ t'an di ruute, t'ede: «Barnabas ti Sool genj kun oo ti'n ooyo siidaŋ ki naabo ere nuŋ ni'ni wiike.»

³ Injino maŋ aame an ti likke daa k'ombo wo an tunde Raa gen, zemba an an di ziipe beeko wo an di'n iili Barnabas ti Sool, an d'injile.

Barnabas ti Sool a Siipire

⁴ Injino maŋ Barnabas ti Sool Unde Kamilen ti'n agisa naabo gen, an d'injile an t'iide ki geeger Selusi. Tin gen an d'uune tooko, an digili an d'injile ki Siipire, siido ere a diine k'ahu.

⁵ An iiney a geeger Salamin a Siipire maŋ, an d'iise kazita k'ono Raa adda boydi dōn Yawudiyagi ge dooyiso. Aame gen Zaŋ Markus ton yon ti kane y'an di'n noogijo.

⁶ Aame an ti diipida siido Siipire maŋ, an d'iiney geeger Papos. A ume gen an d'ikkima ti Yawudusu soo sundí Bar-Zeu, yode gen kombide, yi ti t'isiyo tuddí aa nebi,

⁷ yon yi lekkiyo a sirpa goole ki Romeŋ adda siido gettiyo. Wede goole siido gen sundí Serziyus Poolus, yon wede eedí soodo a elkiiso. Yode gen y'anni wiike Barnabas kane ti Sool di yode kono yi dehu y'a olliga ono Raa.

⁸ Wo kombide gen sundí soo t'ono Girek an yi waaku Elimas gen, y'an di-tuuge a Barnabas ti Sool me kono yi ki dehu ye goole siido y'a zaape addí a Isa me.

⁹ Injino maŋ Unde Kamilen ti-t'ûne adda k'adde Sool sundí soo Pool,

yi di y' wolliyo wede'ŋ gen yerere adda k'edayí,

¹⁰ wo yi di ruute, y'ede: «Kee wede adda ūne ti metiŋko wo ti bundiko! Kee ulo Meeda siitandani! Kee adu ki suldi dōn pay ki diine, ki dehu daayum urziyagi dōn cselele ki Galmeega ki di ti'n lette.

¹¹ Wo aŋken k'ollo, Galmeega y'a ki daaña, k'a koosa suma k'onniyo miibi toore peedo ki ki y' wolla ye.» A kaamiki y'a-guuse, yon aa adda zimolo, yi-kama kenno kenno yi dehu wenda yi seeda a beezi y'a ti y' dokke.

¹² Aame goole siido gen yi wulle munda wede i iina a Elimas genno maŋ, y'a ziipe addí a Galmeega kono dooyiso gette i y' ziifa baadan.

Pool a Antiyos siido Pizidi

¹³ Wo Pool ti dōn a itadí an t'iiziga ti Papos, an di-gili adda tooko, an d'injile ki geeger Perz a siido Pampili, wo aame an iiney maŋ Zaŋ Markus yi'n iili, y'a-gime ki Zeruzalem.

¹⁴ Maŋ ti Perz gen kane an t'iiziga, an d'injile ki geeger k'Antiyos siido Pizidi. An iiney Antiyos gen, a onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi an t'iide adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, an di-gundite.

¹⁵ Aame kane duwo gen an gire adda mattup k'oogoro Muusa ti ono dōn ki nebiyagi maŋ, dōn deero ki boy gen an an di ruute, an'de: «Zemba ki nuŋ, aame un

ede ono ki kooke a duwo enno manj, kun an eelo.»

¹⁶ Inokino manj Pool y'a t'iiziga, y'an d'ize likuw ti beezi kono an d'anniga, manj y'a ruute, y'ede: «Kune donj k'Izirayel, wo kune donj Yawudiyagi ye donj ottilso a Raa, kun n'ollo.

¹⁷ Raa wede ki kine donj k'Izirayel y'a biire mongidagin. Y'an iigila aame kane an lekkiyo a siido Misir, sanj ti toogadí y'an usdo ti siido gette.

¹⁸ Adda k'ozzine ette suma k'ada pide, Raa y'anni mudsde adda baldsa me.

¹⁹ Sanj manj ita duwo sarat adda siido Kanahanj gette Raa y'a-t'uute, y'an d'ele siido kane gette aa korbite a donzí.

²⁰ Suldí pay genj i t'injile a ñide ozzine suma meeda pide uto ada paat.

Manj Raa yi biire donj dekkiyo booro a ekki mongidagin, an di wolliyo onamañ bini nebi Samiyel.

²¹ Aame Samiyel yonj nebi genj, mongidagin an tunde Raa y'an t'eele mozigo. Manj Raa y'an d'eele Sayul ulo Kis ti biza bumbu Benzamen, y'iimi mozikadí ozzinagi ada pide.

²² Sanj manj Raa y'a ti diige Sayul me, y'a di ziipe Dawut mozigo me, yonj genj wede Raa y'a ruute sundí, y'ede: "Ni uune Dawut ulo Zeese, yonj genj wede aa addó i dehu, y'aasa naabo ere pay aa ni dehu."

²³ Ti ita k'inngi Dawut genj Raa yi d'iidiba wede soo sundí Isa, yonj Wede k'Uttiyo ki donj k'Izirayel. Genj inokino Raa y'a-ti dingje ono donj yi ruute y'aasa me.

²⁴ Ki poone Isa y'a aana genj, Zañ Batis y'a iido y'a gizite a donj k'Izirayel pay kono an di-kime lekkiyadañ wo y'a ti'n suyye batem.

²⁵ Aame Zañ yi zuune naabadí goppoñ ti dangga manj, y'a ruute, y'ede: "Kune kun elkiyo nuñ wee wee? Nuñ Almasi wede kun delliyo genño ye. Wo de wede ettiyo k'itadó genj, yonj nuñ batum ni k'iidé n'a ki t'eeze sibe tobiyagi ye*."

²⁶ Zemba ki nunj, kune donj ti ita k'inngi k'Ibirayim wo kune donj ottilso a Raa, ono donj k'uttiyo enj Raa yi'n elo a kine.

²⁷ Aame Isa y'iina manj, donj Zeruzalem ti deerizañ an ki y' zuune ye Isa wede Raa y'igibo me, wo ono nebiyagi donj an gariya daayum a onniyo ere ki puukiyadiñ genño tonj, itadañ an ki'n zuune ye. Wo de an d'ize kono booro t'a yi ziida ki tòwwo, a-t'iide a ono nebiyagi an ruute ti kaaga.

²⁸ Kane duwo genj munda wede an t'oone a tukki yode a t'ide ki tòwwadí umbo, wo tonj manj an di tunde Pilat y'a t'ele urzi ki tòwwadí.

²⁹ Inokino a munda wede kane an ize genj a-t'iide a ono donj pay an riinje ti kaaga

* 13:25 13.25 Kun wollo adda mattup ki Matiye 3.11 wo Zañ 1.20,26-27.

adda mattup ki Raa a tukki yode, manj kane Yawudiyagi an ti y' diige t'ekk'undumu me, wo an di y'ele adda muuzo.

³⁰ Wo de Raa y'a ti y' bilde ti diine doŋ unto me.

³¹ Saŋ manj y'an di gize tuddí taŋ baadaŋ a enŋo enŋo, a d'onzi doŋ an gilo kaŋ soo ti siido Galile ki Zeruzalem, wo ankeŋ kane genj an di rootiyo taayadí a daana Yawudiyagi pay.

³²⁻³³ İnkino manj ono doŋ Raa yi ruute y'aasa a mongidagin ti kaaga genj, ankeŋ y'a ti'n d'inge a kine innizan, aame Isa yi ti y' bilde ti diine doŋ unto genj me. Wo ankeŋ Rabila Majjaanawa gette kaye batum ay iido, ay un di kizite. Raa y'ize inkino aa an riŋje ti kaaga adda mattup ki Soom sire, an'de:

"Kee ulo nuŋ me,

wo ti anki duwo an di suune nuŋ Meegá."

³⁴ Wo Raa yi ruute ti kaaga, yonj y'a ti y' baldı ti diine doŋ unto kono y'a ki ruuma ye. Genj Raa yi ruute inkino, y'ede:

"N'un di zaapa beeko ere kamilen

wo suldfi doŋ cferec ni ruute ni-t'ela a Dawut‡."

³⁵ Kono kamo Dawut y'a ruute sey adda mattup ti doolo, y'ede:

"Ki oola tudde ki wedizá kamilen i-ruuma adda muuzo ye§."

³⁶ Wo Dawut yonj a koduwadí y'a niibe naabo Raa wo saŋ y'a inda, an di y'ele adda muuzo aame mongidagí, wo tuddí a ruume.

³⁷ Wo yode wede Raa y'a ti y' bilde ti diine doŋ unto genj, tuddí i ki ruume adda muuzo ye.

³⁸⁻³⁹ Zemba ki nuŋ, ni dehu kun di suune, t'urzi k'Isa an un di kazita kun d'ooniyo tambobino k'oldikaguŋ. Wo t'urzi yode, wede tuuku yi ziipe addí a yode manj, yonj genj Raa yi y' wolliyo ki diine a daanadí me. Derec, oogoro Muusa ti k'iine t'un gi di'n ize doŋ ki diine a daana Raa ye.

⁴⁰ İnkino kun koona mentikagi, kono un ki d'aana ye munda wede nebiyagi an riŋje ti kaaga, an'de:

⁴¹ "Kun ollo bee kune doŋ okko maade Raa genj, kun soodo giggirguŋ wo kun di ŋokkido, kono a lekkiyagun ette ni d'isa munda wede kun d'addirı,

wo munda genj aame wenda y'un ruuta tonj manj,

kun k'ambla ye*."»

⁴² Aame Pool ti Barnabas an addiya ti boy wede Yawudiyagi ge dooyiso genj, kane doŋ duuru an di'n

† 13:32-33 13.32-33 Kun wolto adda mattup ki Soom 2.7. ‡ 13:34 13.34 Kun wolto adda mattup ki Ezayi 55.3. § 13:35 13.35 Kun wolto adda mattup ki Soom 16.10. * 13:41 13.41 Kun wolto adda mattup ki Abakuk 1.5.

tunde, an'de: «Sonjø a onniyo ere ki puukiyo kun di kami, kun ay kizita sey ono en me.»

⁴³ Aame ti ogiyo an ti tiipe manj, dōn baadan Yawudiyagi, ti dōn Yawudiyagi ye an ti t'ize tuddan Yawudiyagi an d'ottilso a Raa pây, an di diine Pool kane ti Barnabas. Kane genj an an di kazita ono Raa, wo an an d'eliyo kooke an di lekke ki diine a urzi beeko ere ki Raa.

Pool ti Barnabas wo dōn Yawudiyagi ye

⁴⁴ Onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi t'iina manj, dōn baadan ti diine dōn adda geeger gette an t'ugiyе, an d'ollige ono Galmeega dōn Pool ti Barnabas an kazita.

⁴⁵ Wo aame kane Yawudiyagi an wulle dōn duuru genjø manj, kolbiso t'a jiire eedan, an d'iise kaldsita Pool an'de, onamí yi rootiyo genj lohito.

⁴⁶ Injino manj Pool ti Barnabas an an di ruute daa k'orgiso, an'de: «Ki kotto, ki poone'ŋ a kune Yawudiyagi ay un di kizite ono Raa me. Wo de kune kun tituge k'ollige k'ono Raa genj, aa kune batum kun difikke booro a eggunj, lekkiyo ere ki daayum kun ki ti t'oona ye. Injino kaye ay d'ambe ki tukki dōn Yawudiyagi ye,

⁴⁷ kono enno munda wede Galmeega y'ay ruute ay d'ise me, y'ede:

“Nuŋ ni ki ziipe aa toore ki ita duwo pay,
kono k'an d'etta t'uttiyo ere
ki Raa
bini dāŋgu siido pay.»

⁴⁸ Aame kane dōn Yawudiyagi ye an illiga ono genjø manj, an tamma Raa wo an di ruute, an'de: «Ono Galmeega ejunse baadan.» Wo kane dōn pay Raa yi biire an t'oona lekkiyo ere ki daayum genj, an di ziipe addan a Isa.

⁴⁹ Injino manj ono Galmeega a-tiipe adda siido gette pay.

⁵⁰ Wo kane Yawudiyagi genj an an t'elite ono a erayi dōn sundan ti môolo wo an ottilso a Raa, ti dōn deero adda geeger. Kane pay genj an an t'elite ono a dōn duuru, an di dibire Pool ti Barnabas, wo ti siisadan an di'n ilmi.

⁵¹ Kane sire genj odde zoŋdaŋ an an ti y' tuttige‡, wo an d'ingile ki geeger k'Ikoniyon.

⁵² Wo kane sanalliyagi k'Isa a Antiyos siido Pizidi genj, an di lekkiyo addan ôniyo t'Unde Kamilen wo ulban unse.

14

Pool ti Barnabas a Ikoniyon

† 13:47 13.47 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 49.6. ‡ 13:51 13.51 Tottiso k'odde zoŋ: Geŋ i-kaza «oofibe sibe ti golla.» Pool ti Barnabas an iifiba sibe ti golladaŋ, aame ki poone an gizite ono a Yawudiyagi wo an ki d'umbe ye.

¹ Aame Pool ti Barnabas an iiney a Ikoniyon manj, an d'ingile an t'iide adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, aa an d'izo a Antiyos. Aame an iise kazita k'ono Raa genj, Yawudiyagi baadañ ti dōn Yawudiyagi ye an di ziipe addañ a Isa.

² Wo de kane Yawudiyagi dōn i-tuuge ki zaapu k'addañ a Isa genj, an an t'elite ono a kane dōn Yawudiyagi ye kono an di-kime elkisadanj, an di kulkewe ti kane zemba genño.

³ Wo toñ manj Pool ti Barnabas an di likke onniyo baadañ adda geeger gette. An di gizite ono Raa t'adde soo, orgiso adda k'addañ umbo kono Galmeega ti kane. Wo yoñ y'an d'eliyo toogo k'isiyo suldfi k'armika ti suldfi dōn i ceeriyo eego, i-kaza onamañ a urzi beeko Galmeega genj drec.

⁴ Kane dōn geeger an t'hinte omagi sire, dōn sonj a ita Yawudiyagi, wo dōn sonj a ita dōn zina k'Isa.

⁵ Sañ kane Yawudiyagi miibi ti dōn Yawudiyagi ye wo ti deerizan, an di ruute an an d'ise ulsu a dōn zina k'Isa, an ti'n kakkite ti mongali an ti'n t'ide.

⁶ Wo aame Pool kane ti Barnabas an illiga inkino manj, an t'umbe an d'umbe k'urzi Listire ti Derbe, geegiryagi ki siido Likayuni, ti illiyagi dōn i ti-dsuule.

⁷ Aame an ibey a siido gettiyo manj, angenno toñ an d'iise kazita Rabila Majjaanawa.

Pool ti Barnabas a siido Listire

⁸ A geeger ki Listire gette i d'ede wedusu zoñdī unto t'ume an ti y'ehe too, kañ soo toñ umbo yi k'izire ye.

⁹ Onniyo soo Pool yi kazita ono Raa manj, yo wede genj yi d'ollige. Pool yi di y' wolliyo teben, mañ y'a zuune wede genj yi ziipe addi, yi dehu y'a utte t'eenizí me.

¹⁰ Inkino manj Pool yi di ruute ti golla awwa, y'ede: «Ki t'oozo, ki t'ôhor kañ ôhire!» Wede y'a ilde k'awwa, y'a t'ihira, y'a iise sooru.

¹¹ Aame kane dōn duuru an wulle munda wede Pool y'ize genño manj, an d'iise sollite t'ono ki Likayuni, an'de: «Raayagi an t'umbo tukki d'wo, an di-diigo dinayin!»

¹² Inkino manj Barnabas an i-d'ele suma ki raazañ Zewus*, wo Pool an i-d'ele suma ki raazañ Ermes† kono yoñ wede k'eesiyo k'ono.

¹³ Boy raayusu Zewus genj yoñ a biza geeger. Inkino manj wede sedseke ki Zewus genj y'iide'n, yi zidse bungari, y'an d'izite dogoro ki bobbo k'inda, wo y'an d'an t'iide ki biza boy genño, kono yi dehu ti kane dōn duuru genj an

* **14:12 14.12 Suma Zewus:** I-kaza mozigo raayagi ki dōn Girek. † **14:12 14.12 Suma Ermes:** I-kaza wede zina raayagi ki dōn Girek.

an d'ise sedseke akka Pool ti Barnabas.

¹⁴ Wo aame kane doj zina sire genj an illiga iñkino mañ, addaŋ a k'ize unse ye, kallaganj an di zittite, mañ an d'ukke an t'iide diine doj duuru genño, an di dollite, an'de:

¹⁵ «Wayya, kune d'fuwo ej, kun isiyo iñkino moo me? Kaye miŋ d'fuwo aa kune pay! Kaye ay un kazita urzi Rabila Majjaanawa kono longayi doj ki bita genj kun di'n ooli, wo kun di-kimo ki tukki Raa zeere, wede ikkima kandaane ti siido wo bar, ti suldi doj adda pay.

¹⁶ Ti kaaga Raa y'an iili d'fuwo adda siiciyagi pay, doj tuuku tonj an addiya urzizaŋ k'eedaŋ k'eedaŋ.

¹⁷ Wo tonj mañ y'an di kaza daayum a d'fuwo yon Raa wede beehiye, ti kandaane y'un d'eliyo mizzi, y'un d'eliyo suldi doj ki derku, kun d'aydu aame onniyo ti tōwwo mañ. Eyye, yon y'un d'eliyo ombo baadaŋ wo adduguŋ y'un di'n ôoniyo t'uŋsuwo.»

¹⁸ Ti onamanj genño tonj, ti ooŋe baadaŋ Pool ti Barnabas an d'iine doj duuru an di'n iñira t'isiyo sedseke a kane me.

¹⁹ Sanj mañ kane Yawudiyagi ti Antiyos siido Pizidi wo ti Ikoniyon an d'iina a Listire, an di'n irga doj duuru ki tukki kane. Iñkino mañ Pool an ti y' gikkite ti mongali ki tōwwadí, sanj an t'irga

t'adda geeger ki paate, an elkiyo y'inda.

²⁰ Wo kane sanalliyagi genj an di-t'ugiyə a eedí, saŋ Pool y'a t'iiziga, y'a-gime k'adda geeger gettiyo. Soggo mañ ti Barnabas an d'ingile ki geeger Derbe.

Pool ti Barnabas a Antiyos siido Siiri

²¹ Pool ti Barnabas an iiney a Derbe mañ, an di gizite Rabila Majjaanawa wo doj baadaŋ an di ziipe addaŋ a Isa, an t'ize sanalliyagi. Saŋ mañ an di-gime k'adda geegiryagi ki Listire, Ikoniyon wo Antiyos siido Pizidi.

²² Adda geeger sonj an an d'eeliyo kooke kooke a sanalliyagi me, an di seeda zakidi a urzi zaapu k'addaŋ a Isa, an d'eesiyo: «In t'oona dabar baadaŋ doo miŋ, in t'etta ki Moziko Raa kollo.»

²³ Wo t'adda diine doj ogiyo ti suma k'Isa genj a ume sonj an di beeriyo doj dokkiyo dokkiyo, wo aame gej an di lekkiyo onniyo muno daa k'ombo ti tondiyo Raa, saŋ kane zemba genj an i-di'n ele a bey Galmeega wede an ziipe addaŋ kono y'anni boohe.

²⁴ Saŋ mañ Pool ti Barnabas an d'ingile an di dipida ki Pizidi, an d'ingile ki siido Pampili.

²⁵ An di gizite ono Raa a geeger ki Perz, saŋ mañ an di-diiige ki biza bar ki geeger k'Atali.

²⁶ Tiŋ gen an di-gili adda tooko, an di-gimo ki Antiyos siido Siiri, ume wede ti poone zemba an an di'n ele kane a beeko ere ki Raa, a naabo ere an d'ise wo ankenj an ti dīnje.

²⁷ Aame an iiney a Antiyos manj, an di'n ugiye dōŋ ogiyo ti suma k'Isa gen pay, wo an an t'iide taaya a munda wede Raa y'ize t'urzi kane, wo sonj mummino Raa y'ize y'an t'ihina urzi a kane dōŋ Yawudiyagi ye toŋ, an ziipe addanj a Isa me.

²⁸ Aame gen Pool ti Barnabas an di likke onniyto baadaŋ ti sanalliyagi me.

15

Ogiyo meeda a Zeruzalem

¹ I d'ede dōŋ ede kane a siido Ziide, an d'ingile ki Antiyos an di dooyiso zemba, an'de: «Kune kun ki ti wildsa ponde aa oogoro Muusa ti ki rootiyo ye manj, Raa y'un ki'n utta ye.»

² Wo Pool ti Barnabas an ki d'iyye ye a onamaŋ gen me, an di niikite baadaŋ ti kane me. İnkino manj an di dihe Pool ti Barnabas an di-kili Zeruzalem ti zemba ongo kono an di wollo ono gen ti dōŋ zina k'Isa wo ti dōŋ dokkiyo.

³ İnkino manj dōŋ ogiyo ti suma k'Isa a Antiyos an an d'eele munda ki torguwadaj me, wo an di'n igibe an d'ingile. An di diipida ki siido Pinisi wo ki siido Samari, a ume gen an an

t'iide taaya mummino dōŋ Yawudiyagi ye an di ziipe addanj a Isa me, wo kane zemba pay gen addanj a ūnue t'unsuwo.

⁴ Aame kane an iiney Zeruzalem manj, dōŋ ogiyo ti suma k'Isa, dōŋ zina k'Isa wo dōŋ dokkiyo pay gen, an di'n ziida bey sire. Wo Pool ti Barnabas an an t'iide taaya a sulđi dōŋ pay Raa y'ize t'urzi kane.

⁵ Wo dōŋ ede ti diine Pariziyen dōŋ i ziipe addanj a Isa gen, an t'iiziga an d'iise rootiyo, an'de: «Dōŋ Yawudiyagi ye an ziipe addanj a Isa gen i dehu an di walda ponde, wo kun an di roote an di daane oogoro Muusa.»

⁶ İnkino manj kane dōŋ zina k'Isa ti dōŋ dokkiyo an t'ugiyе kono an di wolle urzi k'ono genno.

⁷ Aame an niikite kee manj, Piyer y'a t'iiziga y'an di ruute, y'ede: «Zemba ki nuŋ, kun suune nuŋ Raa yi ni biire ti diine kune ti kaagine, kono n'an di kizite Rabila Majjaanawa a dōŋ Yawudiyagi ye, kono ono ej an di'n olliga wo an zaape addanj a Isa.

⁸ Wo yo Raa yoŋ wede yi suune adde duwo pay, gen y'an di gize kono kane toŋ yi'ni dehu y'an t'ele Unde Kamilen aa y'in ele a kine kay.

⁹ Raa y'inni wolliyo kine ti kane pay miŋ kanj soo: kono kane an ziipe addanj a Isa,

Raa yi'n ize addaŋ kamileŋ
a dfaanadí me.

¹⁰ Wo ankeŋ moo me kun
dehu kun di lette adde Raa,
kun an di zaape attidi ki
daaniya k'oogoro Muusa a
ekki sanalliyagi k'Isa me,
attidi wede moŋgidagin tonj
an k'iine sarkiya ye, wo kine
tonj maŋ in k'aane ye kay?

¹¹ Aha, i k'ise ye iŋkino
me. In ambo miŋ t'urzi
beeko ere ki Galmeega Isa
kine Yawudiyagi in uune ut-
tiyo, wo a kane tonj iŋkino
pây.»

¹² Aame kane dɔŋ duuru
pay gen an illiga iŋkino maŋ,
an d'inda kuy, wo an d'ollige
Pool ti Barnabas an tôwwo
taaya a suldi k'armika ti
suldi dɔŋ i ceriyo eego Raa
y'ize t'urzi kane a diine dɔŋ
Yawudiyagi ye.

¹³ Aame onamaŋ i dřingje
maŋ, Zak y'a iise rootiyo,
y'ede: «Zemba ki nuŋ, kun
ollo kay!»

¹⁴ Simo y'in ruute mum-
mino t'ume k'eesiyo Raa y'a
buuhe dɔŋ Yawudiyagi ye
me, kono yi-beere ti diine
kane an t'ise dɔŋ ti suma
yode.

¹⁵ Wo ono nebiyagi tonj a-
t'iide a suldi genno, kono
ono en an riinje ti kaaga adda
mattup ki Raa, an'de:

¹⁶ "Galmeega y'ede: San
maŋ nuŋ n'a kimo n'a
y'ooziga boy Dawut
wede iire me,
suldi pay i litte gen n'an
okkima n'a y'ooziga a

umayí.

¹⁷ Iŋkino maŋ dɔŋ pay ti
doolo tonj an di deha
nuŋ Galmeega,
eyye ita dɔŋ siido pay ni
wiiko an t'isa dɔŋzó.
Enno ono dɔŋ Galmeega yi
ruute me.

¹⁸ Suldi gen yon y'an ti'n gize
t'ume ti kaaga too*."»

¹⁹ Zak y'a ruute sey, y'ede:
«Enno munda wede ni wol-
liyo beehiye me, in an ki t'ise
ye mokkolo morkiye a kane
dɔŋ Yawudiyagi ye i-gime ki
tukki Raa.

²⁰ Wo in an raanja mat-
tup kono in an di roote, an
k'aadi ye sey wede an eliyo
sefekte a longayi me, kono a
dfaana Raa yon ganigi, boliyo
tonj ulu an d'ooli, an k'aadi
ye sey wede ki seysu inda
puuzadí ti k'udde ye me, ise
puuzo tonj ulu an k'oomi ye.

²¹ In an raanja iŋkino
kono ti kaagine duwo an
kazita urzi k'oogoro Muusa
adda geegiryagi pay, wo an
gariyta adda boydī dɔŋ in di
dooyiso a onniytagi dɔŋ ki
puukiyadin me.»

*Mattup a zemba dɔŋ
Yawudiyagi ye*

²² Iŋkino maŋ dɔŋ zina
k'Isa, dɔŋ dokkiyo ti dɔŋ
pay ogiyo ti suma k'Isa, kaŋ
soo an di biire ti diinayaŋ
duwo an ti'n t'igibe a ita
Pool ti Barnabas ki Antiyos
siido Siiri. Maŋ an t'iidiba
Ziid sundí soo Barsabas, wo
Sillas, kane gen dɔŋ suma,
zemba pay an'ni suune.

* **15:18 15.18** Kun wollo adda mattup ki Amos 9.11-12.

²³ An an d'ele mattup gette a beezaŋ, wo adda mattup an riinje, an'de:

«Kaye dɔŋ zina k'Isa, dɔŋ dokkiyo ti zemba pay ay un t'ize toose a kune zemba dɔŋ Yawudiyagi ye i lekkiyo a geeger k'Antiyos, a siido Siiri wo a siido Silisi.

²⁴ Ay illiga dɔŋ ede ti dinayey, an t'iide di kune. Kane dɔŋ genj an un ti-digge eggun te, wo an un di'n ele adda k'elkiso ti onamaŋ genj me, biza k'ulbuguŋ a-gime. Wo de kaye ay an ki ruute ye an d'ise iŋkino me.

²⁵ Iŋkino maŋ kaye pay ay di ruute kaŋ soo ay biire d̄fuwo ay di'n t'igibe ki tukki kune a ita zemba dɔŋ ki geyyiso Barnabas ti Pool,

²⁶ kane dɔŋ ele tuddan k'unto tonj maŋ kono an daaniya suma Galmeeginj Isa Almasi.

²⁷ Iŋkino ay un t'igibe Ziid ti Silas, an un di rootey ti bizan munda wede ay un riinje adda mattup ette.

²⁸ Genj iŋkino t'urzi k'Unde Kamileŋ, kaye batum ay un ki zaape attidi ti doolo ye, wo kun daano munda wede ay un riinje adda mattup:

²⁹ Sey wede an eliyo sedeke a longayi kun aadiye, puuzo tonj ulu kun oomiye, sey wede ki seysu inda puuzadí ti k'udfse ye kun aadiye, ise bolioyi tonj ulu kun d'ooli. Aame suldi pay genj kun iila maŋ, a kune beehiye. Kaye zembagun a enno ay un t'ize toose baadaŋ.»

³⁰ Mattup gette an an d'ele a dɔŋ an biire, maŋ kane an d'ingile ki Antiyos. An iiney maŋ an di'n ugiye dɔŋ i ziipe addaŋ a Isa genj pay, mattup gette an an d'ele.

³¹ Aame mattup gette an ti gire maŋ, onamtú genj zemba an d'eele kooke wo ulbaŋ an t'ize unse baadaŋ.

³² Ziid ti Silas genj kane nebiyagi, a zemba an an d'eele kooke t'urzi baadaŋ kono an di koone zakidi a urzi zaapu k'addaŋ a Isa.

³³ An di likke onniyto baadaŋ angen me, saŋ maŋ zemba an di'n igibo wo an di ruute, an'de: «Kun di-kama ti toose k'ume dɔŋ un igibo me.» [

³⁴ Wo Silas genj i-di t'ize unse, y'a lekke me.]

³⁵ Aame genj Pool ti Barnabas an d'uupo a Antiyos, ti zemba baadaŋ ongo an di dooyiso wo an di kazita Rabila Majjaanawa a urzi k'ono Galmeega.

Âhuntu ki Pool ti Barnabas

³⁶ Onniyto miibi k'ita maŋ Pool yi di ruute Barnabas, y'ede: «In ti kime k'ita, in di wollo zemba adda gee-giryagi pay dɔŋ in an gizito ono Galmeega, an isiyo mummino koo maŋ a urzi Raazaŋ me.»

³⁷ Barnabas yi dehu y'a di waake Zaŋ wede sundí soo Markus ti kane.

³⁸ Wo de ki Pool maŋ yi ki dehu Zaŋ yi k'ette ye ti kane me, kono yonj ti siido Pampili

y'an di'n iilo, a naabadañ
y'an ki'n nuugo ye.

³⁹ A ume genj niikiytadañ
t'a guune zakidi, iŋkino an
a-t'ihinte. Barnabas y'a wi-
ike Markus an di-gili adda
tooko, an d'injile ki siido
Siipire.

⁴⁰ Wo Pool y'a-wiike
Silas, maŋ zemba an tunde
Galmeega kono beekadí t'a
koone kane, saŋ an d'injile.

⁴¹ Pool y'an izire siido Siiri
ti Silisi pay, y'an d'eeliyo
kooke a dɔŋ ogiysito ti suma
k'Isa a ume tuuku toŋ maŋ.

16

*Pool y'a-ti wiike Timote ti
kane*

¹ Saŋ maŋ Pool y'a t'iide
Derbe wo soŋ ki Listire. A
ume genj i d'ede sanallusu
k'Isa sundí Timote, meedí
tod'te Yawudowo ti ziipe ad-
dutú a Isa, wo meegí yon
Girek.

² Yo Timote zemba dɔŋ i
lekkiyo a Listire ti Ikoniyon
an yi tamma.

³ Pool yi dehu y'a ti y'
waake ti yode. Iŋkino maŋ
yi di wildsa ponde kono
Yawudiyagi dɔŋ i lekkiyo a
siidiyagi genno genj an zu-
une pay meegí yon Girek me.

⁴ Aame Timote yi-ti wildsa
ponde maŋ, an d'ettiyo
geeger ti geeger, an an di
kazita a zemba dɔŋ i ziipe
addañ a Isa, munda wede
kane dɔŋ zina k'Isa ti dɔŋ
dokkiyo a Zeruzalem an
dihe, wo kane an an di

rootiyo an d'ozire eego a
mundsa gej me.

⁵ Wo kane don ogiysito ti
suma k'Isa genj an d'ooniyo
toogo baadañ a urzi zaapu
k'adde a Isa me, wo on-
niyo ti onniyo an d'aagulu
k'aagulu.

*Pool i iide munda aa
suniye*

⁶ Saŋ maŋ tin genj an dehu
an t'ette ki siido k'Aazi an
kizitey ono Raa, miŋ Unde
Kamileň t'an t'iigire k'ettiyo
me. Iŋkino an d'injile, an di
diipida siido Pirizi ti Galat.

⁷ Aame an iiney goppoŋ ti
siido Mizi maŋ, an dehu an
t'ette siido Bitini, wo ki ume
genno ton Unde k'Isa t'an di-
tuuge k'ettiyo me.

⁸ Iŋkino maŋ siido Mizi an
ti diipida, an d'injile ki biza
bar ki geeger Tirowas.

⁹ An di-diige aŋgenno,
a diddo maŋ Pool i-d'iide
munda aa suniye, yi wolliyo
wedusu ti siido Maseduwan
yi t'ihira a d̄aanadí wo yi di
y' tondiyo t'obe bey, y'ede:
«Ki ti doopidi t'enno ki siido
Maseduwan, k'ay di-noogey
kotok!»

¹⁰ Aame Pool yi wulle
munda wede i-iide aa suniye
genno maŋ, kesiko kaye* ay
dihe urzi k'ettiyo ki Mase-
duwan kono kaye ay zu-
une Raa y'ayni waaku ay di
kizitey Rabila Majjaanawa a
dɔŋ siido gettiyo.

Pool yo a geeger ki Pilip

* **16:10 16.10** A ume wede Lik yi riiję kaye kaye genj, i-kaza yode toŋ adda.

¹¹ Ti Tirowas genj ay d'uune tooko ay di-gili, ay d'ingile cfelele ki siido ere a diine k'ahu sundutú Samotiras, wo soggo manj ay d'iiney a biza bar ki geeger Nayapoli.

¹² Ti Nayapoli ay d'ingile ki Pilip, tod'te geeger meeda ki siido Maseduwan, dōn Romej baadañ an lekkiyo adda. Adda geeger gette ay di likke onniyto.

¹³ A onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi manj t'adda geeger ay t'udsde, ay d'ingile biza k'ooye, ay elkiyo ay t'ooney ume Yawudiyagi ge d'ogiyo ki tondiyo Raa. A ume genj ay d'uuney erayi an t'ugkiye, kaye tonj ay di gundite ti kane wo ay an di gizite ono Raa.

¹⁴ Erewo soo ti diinayan sundutú Lidi, tod'te ti geeger Tiyatir, tod' t'isiyo suuk ki juwa zooyatú ooñe wo tod' t'ottislo a Raa. T'ay di'n ollige kofec kodfec wo Galmeega yi-d'ize adda k'addutú, ono Pool genj itadañ t'anni zuune, t'a ziipe addutú a Isa.

¹⁵ Sañ tod' t'a-zuyye batem ti dōn boytú pay, manj t'ay di'n wiike kino, t'ede: «Aame kun zuune nuñ ni ziipe addó a Galmeega ki kotto manj, kun t'edi kun lekka di nuuno.» Wo tod' t'a ziida zakidi, ay d'iyye.

Pool ti Silas adda dañgay a Pilip

¹⁶ Onniyo soo ay t'ette k'ume tondiyo Raa manj, i

d'ede uto konso bulowo t'ay di'n uuna, tode gette i-d'ede siitan ettú ti di kazita suldi dōn etto. A munda wede t'an oodibe ita a duwo genj, galmaawutú an d'ooniyo sonko baadañ.

¹⁷ T'a iise daaniya Pool ti kaye, ti rootiyo ti golla awwa, ti d'eesiyo: «Dōn ej kane dōn naabo ki Raa goole a jiire pay! An un kaza urzi wede Raa yi dehu y'un di'n utte.»

¹⁸ Onniyto baadañ tod'tinj a ita kane, manj onniyo soo Pool addí a-tiire, y'a-gime k'ita wo yi-di ruute a siitan ere a ekki erewo gette, y'ede: «Ti suma ere k'Isa Almasi ni di rooto, mi t'addo t'ekk'erewo te!» A kaamiki siitan t'a t'udsde t'ekk'erewo te.

¹⁹ Aame galmaawutú an wolliyo munda wede an ziipe elkiyadañ ekki tode an k'ooniyo ye baa manj, an ti'n zidsfe Pool ti Silas, an d'an t'iide ki bere dōn duuru a faanaa dōn booro.

²⁰ An d'an t'iide k'ume dōn deero booro Romenj, an di ruute, an'de: «Kane duwo ej Yawudiyagi wo an ti lettiyo siifadey.

²¹ An dooyiso urzi k'oogiradañ, suldi dōn kaye Romenj ay k'ede urzi ay ki d'ooyye, ay ki daane ye.»

²² Wo kane dōn duuru pay i t'ugkiye genj an d'iizi gulkubo ti Pool wo Silas, wo kane deero booro Romenj an an di ruute, an'de: «Kallaganj kun t'oddfipo wo kun'ni kosso ti karre.»

²³ Aame an ti'n girpipe maŋ, an di'n ibi dangay, wo an i-di ruute a wede boohiyo doŋ dangay, an'de: «Doŋ enj ki'ni booho koduwo.»

²⁴ Aame wede boohiyo an i ti ruute inkino maŋ, kane genj y'an d'an t'iide k'adda dangay ere k'adda wo zoŋdaŋ yi-t'ele adda poole.

Wede boohiyo doŋ dangay yi ziipe addí a Isa

²⁵ A diddo meeda maŋ Pool ti Silas an tondiyo Raa, an d'oro an tamma Raa, wo doŋ dangay ti doolo an di'n ollige.

²⁶ A kaamiki, siido t'a iise ŋoŋnjirso, mongali doŋ k'eesiyo boy dangay a ŋuŋnjire, wo boha bindani pay tonj a kaamiki a t'ihinte waŋ wanj, wo zinjiri a zoŋ doŋ dangay pay a-dimbe.

²⁷ Maŋ wede boohiyo genj y'a iddira, y'a t'inne, yi wolliyo boha ohinte wanj wanj, y'elkiyo doŋ dangay an t'umbe. Inkino maŋ y'aa t'iidiba seebir, yi dehu y'akiira tuddí.

²⁸ Wo Pool y'a idili ti golla awwa, y'ede: «Ay! K'oolo, ki k'iira tuddá ye. Kaye pay ede.»

²⁹ Inkino maŋ wede genj y'a tunde, y'ede: «Kun oo k'eeli binje do.» An i eelo maŋ, kesiko yi-t'iide k'adda, yi ŋoŋnjirso burbur, y'a iire a zoŋ ki Pool ti Silas.

³⁰ Saŋ maŋ t'adda dangay y'an di'n uſde wo y'anni tunde, y'ede: «Kune'ŋ,

n'aase mummino n'a t'oone uttiyo te?»

³¹ Kane an i-di ruute, an'de: «Ki zaapo addá a Galmeega Isa wo k'a t'oona uttiyo, kee ti doŋ boozá pay.»

³² Maŋ an i-di gizite ono Galmeega a yode wo a doŋ adda boozí pay.

³³ A peedo gettiyo batum a diddo meeda, wede boohiyo y'a ti'n wiike y'an t'upile kundayzanj, maŋ a kaamiki an ti y' zuyye batem, yode ti doŋ adda boozí pay.

³⁴ Saŋ maŋ Pool ti Silas y'an d'an d'aahe boozí y'an d'eele ombo, wo yoŋ ulbí unjse baadaŋ ti doŋ boozí pay kono an ziipe addaŋ a Raa.

³⁵ Wo aame ume i t'upile maŋ, deero booro Romeŋ an d'igibo guumiyyagi an i-di ruute wede boohiyo, an'de: «Ti dangay k'an adſde Pool ti Silas me.»

³⁶ Maŋ wede boohiyo y'a iide yi di ruute a Pool, y'ede: «K'ollo, deero booro an igibo an'de, n'un ti'n adſdo. Aŋkeŋ kun t'adſdo, kun engilo ti toose.»

³⁷ Wo Pool y'an di ruute guumiyyagi, y'ede: «An ay di'n gusse a daana duwo pay daa k'ollige k'onamey miŋ, para maŋ kaye'ŋ doŋ ti siido Romeŋ. An ay di'n ibi dangay, wo aŋkeŋ an dehu an ay d'eeze kaŋ ombide maŋ, i k'ise ye. Inkino maŋ edi kane batum an ay di'n adſda.»

³⁸ Maŋ guumiyyagi an

iide'ŋ, an an di ruute a deero booro iŋkino. Aame an zuune kaciŋ Pool ti Silas kane doŋ ti siido Romenj too manj, orgiso t'anni ziida.

³⁹ Iŋkino kane batum an d'iide an an t'ize tambobino, manj ti daŋgay an di'n udſe wo an an di ruute, an'de: «T'adda geeger kun t'adſo.»

⁴⁰ Aame ti daŋgay an t'udſe manj, Pool ti Silas an t'iide ki boy Lidi, a ume genj an ti'n wulle zemba doŋ i ziipe addaŋ a Isa wo an an d'eele kooke, sanj an t'iiziga an d'ingile.

17

Pool ti Silas a geeger Tessaloni

¹ Pool ti Silas an ingile ti geeger Pilip manj, an t'udſe ti geeger k'Ampipoli ti Apoloni. Manj an d'iiney a geeger Tessaloni, a ume genj i d'ede boy wede Yawudiyagi ge dooyiso.

² Wo Pool aa yi d'isiyo daayum, y'a t'iide k'adda boy genno. Adda suuk ado genj a onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi manj, an di nikutu ti kane doŋ adda a urzi k'ono doŋ an riŋe ti kaaga adda mattup ki Raa.

³ Pool y'an di kazita y'an di sekiŋso keren, yi d'eesiyo: «Mattup ki Raa ti ruute, i dehu Almasi y'a dabira, y'a t'inda, wo y'a-balſa ti diine doŋ unto me. Wo Almasi Raa yi biire genj, yonj Isa wede n'un kazita.»

⁴ I d'ede Yawudiyagi ongo ono genj an'ni ziida, an a-t'iide a ita Pool ti Silas. Wo doŋ Girek baadaŋ an ottilso a Raa, ti erayi baadaŋ doŋ sundaaŋ ti môolo tonj manj, an a-t'iide ti kane.

⁵ Wo de kane Yawudiyagi doŋ i ki ziipe addaŋ a Isa ye, an di gulbike baadaŋ. Iŋkino manj an iide'ŋ an di wiiko doŋ bita i derilsito a urziyagi genj, an d'iide baadaŋ, an an t'elite ono an d'iise tarkuuse. Sanj an t'iide ki boy Zason kono Pool ti Silas an ti'n sedſe, an an di'n t'ette ki daana doŋ duuru.

⁶ Wo de an ki'n uune ye, iŋkino manj an di ziida Zason ti zemba miibi doŋ i ziipe addaŋ a Isa. An d'an t'iide daana doŋ deero ki geeger, wo an d'iise dollite, an'de: «Kane duwo eŋ doŋ duniya pay an ti'n digge, ankeŋ an iina di kine!»

⁷ Zason y'a ti'n ziida di yode, wo kane doŋ pay genj an ki dehu an ki daane oogoro ki mozigo goole ki Romenj ye, an'de i d'ede mozigo goole ti doolo ede, sundi Isa.»

⁸ Aame doŋ duuru ti doŋ deero ki geeger an illiga ono genno manj, addaŋ a litte.

⁹ Iŋkino manj kane doŋ deero genj an di tunde munda, manj Zason ti zemba ongo an d'iidi beezaŋ an an d'ele doo miŋ, an an d'iize kollo.

Pool ti Silas a geeger Beere

¹⁰ A diddo maŋ kesiko zemba an di'n unzile Pool ti Silas me, an d'ingile ki geeger Beere. Aame an iiney maŋ an t'iide k'adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso.

¹¹ Kane Yawudiyagi dōn a Beere genj elkiſadaŋ ede a jiire dōn a Tessaloni, an d'ollige Rabila Majjaanawa t'adde soo. Onniyo ti onniyo an di gariya ono dōn an riijē ti kaaga adda mattup ki Raa, kono an dehu an di suune ono Pool yi rootiyo genj derec kunun, mummino me.

¹² Dōn baadaŋ ti diinayan an di ziipe addaŋ a Isa, wo erayi dōn Girek sundan ti móolo ti kuuli baadaŋ pây, an di ziipe addaŋ a Isa.

¹³ Wo de aame Yawudiyagi dōn ki Tessaloni an illiga Pool yi kazita ono Raa a geeger Beere maŋ, an d'iido an an t'elite ono a dōn duuru, an d'iise tarkuuse angenño tonj maŋ.

¹⁴ Kesiko zemba dōn i ziipe addaŋ a Isa an di y'igibe Pool ki biza bar, wo Silas ti Timote an d'uupe a Beere.

¹⁵ Zemba dōn iide agisa ki Pool genj, an aa y'igibo bini geeger ki Aten. Wo aame an iiney maŋ, y'an di ruute a dōn k'agisadí, y'ede: «Aame kun ti gima maŋ, kun an di rootoy an kaŋ Silas ti Timote genj, kesiko an di'n t'oona a

enño.» Maŋ kane an di-gime ki Beere.

Pool yo a geeger ki Aten

¹⁶ Aame Pool yi delliyi Silas ti Timote a Aten genj, yi wolliyo maŋ geeger gette i t'ûne ti longayi daŋjal, maŋ i ki d'ize unse ye, addí a litte.

¹⁷ İnkino maŋ yi d'ettiyo k'adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, an di niikiyo ti Yawudiyagi wo ti dōn Yawudiyagi ye an ottilso a Raa. Wo a bere dōn duuru tonj, an di niikiyo daayum ti duwo dōn i lekkiyo angenño.

¹⁸ A ume genj i d'ede dōn ede kane dōn suuniyo k'ono, ongo an daaniya ita wede suuniyo k'ono sundí Epikuris*, ongo a ita wede suuniyo k'ono sundí Zeno†, an di niikiyo ti Pool. Wo yo yi kazita Rabila Majjaanawa k'Isa wo a urzi baldiyadí. Aame duwo an illiga inkino maŋ, dōn ongo an di ruute, an'de: «Yi bakkija tonj moo me?» Wo dōn ongo an'de: «Yi kazita ono raayagi dōn a siido kine ye.»

¹⁹ İnkino maŋ an ti y'wiike an di-t'iide k'ekki mokkolo ere daayum dōn deero siido an tōwo onamaŋ, wo an di ruute, an'de: «Urzi k'onamá ki dooyiso aware ej, kaye ay di suune itadaŋ ko?»

* **17:18 17.18 Epikuris:** Yoŋ wede suuniyo k'ono Girek y'inda a ozzine 270 ki poone Isa an di y' t'eha botto, a itadí sanalliyagí baadaŋ. Kane a lekkiyadan dabar gette an ki ti dehu ye, wo an elkiyo munda wede ettiyo a morkiye genño i dokkiyo duniya me. † **17:18 17.18 Zeno:** Yoŋ wede suuniyo k'ono Girek y'inda a ozzine 265 ki poone Isa an di y' t'eha botto.

20 Kee k'ay kazita suldi dōj ay ki'n suune ye, wo ankeñ ay dehu ay di suune koduwo i-kaza munda me.»

21 An rootiyo iñkino kono dōj geeger k'Aten pay ti tor-gagi dōj i lekkiyo adda siido ton, an lekkiyo ti tōwwo taaya dāñjal wo a ollige ki rabila ere aware.

22 Iñkino mañ Pool y'a t'iiziga a daana deero dōj siido, wo y'an di ruute y'ede: «Kune dōj geeger k'Aten no, a suldi pay gen ni wolliyo mañ kun seedu zakidī miñ a urzi raayagun.

23 Aame ni sooru adda gee-girguñ ette ni wolliyo suldi baadañ aa raayagun dōj kun d'ottiso eego, wo ni wulle ume sedeke soo gen raañiya eego'ñ: "Ki raayusu wede in ki y' suune ye." Iñkino mañ kun ollo, nuñ n'un di kaza ono ki raayusu wede kun i-d'ottiso wo kun ki y' suune ye enñno.

24 Raa wede ikkima duniya ti suldi pay dōj adda gen, yon Galmeega ki kandaane ti siido. Yon yi ki lekkiyo ye adda boydī dōj duwo an okkime ti beezañ me.

25 Wo yi ki dehu duwo an i gi di naabe do ye, yon munda tuuku ton yi ki dehu ye, kono yode dāñjal wede in eliyo puukiyo ere in di lekkiyo ti suldi dōj pay me.

26 Wo yon Raa yi d'ikkima wedusu soo, wo t'urzi yode gen ita duwo pay ette t'a

[‡] 17:28 17:28 Ono ej i'ni ruute'ñ wede i-d'ede ôoro adda k'addí, yon Girek sundí Epimenid. § 17:28 17:28 Ono ej i'ni ruute'ñ wede i-d'ede ôoro adda k'addí, yon Girek sundí Aratos.

iido kono an di lekke a siido pay. Ozzine y'a ti y' dikkida, wo y'an t'iñinte yirwagi ki siidiyagi dōj an di lekka.

27 Raa y'ize iñkino kono duwo an di y' dehe, kañ totirso ton man an di y' t'oone, kono gen ki kotto yon dokki ye ti wede tuuku ti diinaiñ me.

28 Geñ ono ej in suune: "T'urzi yode kine in di puukiyo, in di sooru, wo in di lekkiyo‡."

Aakede dōj suuniyo k'ono ongo ti diinaguñ ton an'de:

"Kine in iido ti Raa§."

29 Iñkino aa kine in iido ti Raa gen, in ki d'elke Raa aa yon longusu wede duwo an okkime ki dap, ki maala gurus ise ki mongali ti tirdikadan genño ye.

30 Aha iñkino ye, ti kaaga duwo Raa an ki y' suune ye, wo y'a dihe yi-ki ti'n t'ele dangay ye. Wo ankeñ yi waaku duwo pay t'ume tuuku ton mañ an di-kime lekkiyadan.

31 Gen Raa yi biire onniyo soo y'a-dekka booro a dōj duniya pay, wo y'isiyo iñkino t'urzi wede ede yi biire a dekka booro ere ki diine me. Yon gen wede y'a ti y' bilde ti diine dōj unto, gen munda wede i-kaza yode gen wede Raa yi y' biire.»

32 Aame dōj i t'ugiyē gen an illiga Pool yi ruute a urzi k'unto ti baldiya mañ, dōj

ongo an d'iise okko maadayí wo dōn ongo an i di ruute, an'de: «Kaye ay dehu sonjo maŋ onamaŋ gen̄ ay di'n olliga ki kofuwo kollo.»

³³ Inokino maŋ Pool dōn i t'ugiyē yi'n iili, y'a ingile.

³⁴ Wo dōn ongo an aa t'iide ti yode, an di ziipe addaŋ a Isa. Ti diinayaŋ Denis, yoŋ wede ti diine deero siido, wo erewo sundutú Damaris, wo dōn ti doolo ton̄ ede.

18

Pool yo a geeger Korent

¹ Saŋ maŋ Pool ti Aten y'a t'iiziga, y'a t'iide geeger Korent.

² A Korent gen̄ yi d'uune Yawudusu sundí Akilas an y'ehe a siido Pontus, wo y'aaniya ti siido k'Itali kane ti eddi sundutú Pirisil, kono Kilood mozigo goole ki Romen̄ yi d'ize oogoro a Yawudiyagi pay an t'adse ti geeger Room te. Maŋ Pool y'a-ti giyye ti kane.

³ Wo yoŋ naabadí aa ki Akilas gen̄, yi lekkiyo ti kane an di naabiya yeppiyo tanda ki bindani ti kane kaŋ soo.

⁴ Daayum a onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi maŋ, Pool yi-t'ettiyo yi kazita adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, yi niikiyto ti Yawudiyagi wo ti dōn Girek, wo yi dehu an di-kimo a urzi k'ono Raa.

⁵ Aame Silas ti Timote an iina ti Maseduwan maŋ, Pool y'a iili peefadí pay a kazita k'ono Raa, y'an di

kazita a Yawudiyagi, y'ede Isa yoŋ Almasi Raa yi biire.

⁶ Wo kane Yawudiyagi an di-tuuge, an d'iise kalditadí. Inokino maŋ Pool y'a-rittige kallagí wo y'an di ruute, y'ede: «Nun̄ sibe ti golladó ni ti y' dikke puuzaguŋ t'oopa a eggun̄, nuŋ adda ye. Ti aŋki eŋ nuŋ ni t'ette ki tukki dōn Yawudiyagi ye.»

⁷ Maŋ Pool ti ume gen̄ y'a t'udde, y'a t'iide di wede sundí Titius Zistus, yoŋ gen̄ y'ottilso a Raa, boozí ita waaya ti boy wede Yawudiyagi ge dooyiso me.

⁸ Aame gen̄ goole boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, sundí Kirisipus, y'a ziipe addí a Galmeega ti dōn boozí pay. Dōn geeger Korent dōn illiga ono Pool ton̄, baadaŋ an di ziipe addaŋ a Isa wo an di zuyye batem.

⁹ Onniyo soo a diddo maŋ Pool i-d'iido munda aa suniye, wo Galmeega yi di ruute, y'ede: «Kee k'orgide ye a dōn eŋ me, ki kazita ono Raa me k'anniga ye.

¹⁰ Nuŋ ti kee, wenda soo ton̄ y'a-ga da botta ye k'isiyo k'ulsu me, kono adda geeger ette nuŋ dōnzóŋ baadaŋ.»

¹¹ Inokino maŋ Pool y'a likke adda geeger Korent ozzine ti tere zoot, y'a duuyite ono Raa a dōn pay.

Pool a daana goole siido Galiyon̄

¹² Aame Galiyon̄ yoŋ Romen̄ goole siido ki Akayi gen̄, kane Yawudiyagi an di gitte onamaŋ kaŋ soo an di

seedä Pool. An yi ziida maŋ, an di-t'iide k'ume deero booro,

¹³ wo an di ruute, an'de: «Wede en yi ti'n argu duwo an d'ottile a Raa t'urzi wede ti doolo aa ki oogoro ti ki rootiyo ye.»

¹⁴ Para'ŋ Pool yi dehu y'a t'ihina bizi y'a roote, miŋ Galiyon y'an di ruute, y'ede: «Kune Yawudiyagi no, aame wede en y'ize munda wede ulsu, koo ise yi ti daggiya duwo maŋ, kesiko booro n'un t'ise.

¹⁵ Wo de kun niikiyto a urzi dooyiso, a sumbiyagi duwo wo a urzi k'oogiragun maŋ, gen a wollo kune baa, nuŋ ni k'aane ni ki koone booro ki suldi genno ye.»

¹⁶ Wo t'ume booro Galiyon y'an di'n igibe.

¹⁷ Iŋkino maŋ kane dɔŋ duuru gen, goole boy wede Yawudiyagi ge dooyiso sundí Susten, an di y' ziida, an di y' gusse a daana dɔŋ booro, wo de Galiyon y'a t'iidiba eedí.

Kama ki Pool k'Antiyyos siido Siiri

¹⁸ Pool y'a likke onniyto baadan sey a Korent me, saŋ zemba yi'n iili, y'a t'iide bisa bar ki geeger Saŋkire, an a-giyye ti Pirisil wo Akilas. A ume gen eedí y'a-gûuke, kono yi ruute yi-d'isa munda a Raa wo anken y'a ti dinge baa*. Saŋ an di-gili adda tooko, an d'ençile ki siido Siiri.

¹⁹ An iiney a geeger k'Epez maŋ, Pirisil ti Akilas Pool yi'n iili angenno, wo yon y'a t'iide k'adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, an di niikiyto ti kane Yawudiyagi.

²⁰ Kane an di y' tunde y'a-lekke ti kane, miŋ yon y'ede: «Aha, nuŋ ni ki lekka ye.»

²¹ Wo y'an di'n iili, y'a ruute y'ede: «Raa yi dehu maŋ, saŋ n'a kimo.» Wo y'a ingile k'Epez ti tooko.

²² Aame Pool y'iiney a geeger Sezare maŋ, y'a t'iide ki poone ki Zeruzalem y'a t'eeso dɔŋ ogiyo ti suma k'Isa, saŋ y'a-diige ki geeger k'Antiyyos siido Siiri.

²³ A Antiyyos yi likke onniyto miibi, saŋ y'a-gime yi t'udsde ti siido Galat, y'a tûukey siido Pirizi, y'an d'eelite kooke a kane pay sanalliyagi k'Isa.

Apolos a geeger k'Epez ti Korent

²⁴ A ume gen i d'ede Yawudusu sundí Apolos, yon an y'ehe a geeger k'Alegzandiri, y'a iina Epez. Yon ono dɔŋ an riŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, yi'ni suune koduwo wo yi rootiyo beekiye.

²⁵ A urzi Galmeega gen duwo an yi duuye baadan, yi kazita t'adde soo, yi dooyiso ti derec a urzi k'Isa me, wo yi suune suyyiso batem ere ki Zaŋ daŋjal.

²⁶ Adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, yi kazita daa k'orgiso ono Raa

* **18:18 18.18** Kun wollo adda mattup ki Nombire 6.1-21.

me. Wo aame Pirisil ti Akilas an y'illiga maŋ, an ti y' wiike ti kane, an i-di gizite koduwo derec ki Raa te.

²⁷ Saŋ maŋ Apolos y'a dihe y'a t'ette ki siido k'Akayi, inokino maŋ zemba an i-d'eеле kooke, wo an an di riinje mattup a sanalliyagi k'Isa a siifo k'Akayi kono an di y' seeda bey sire. Aame y'iiney a ummey maŋ, an t'ize beehiye baadaŋ a kane doŋ i ziipe addaŋ a Isa t'urzi beeko ere ki Raa me.

²⁸ Ti Yawudiyagi an di nikiyto, y'an di gize kerenturzi k'ono doŋ an riinje ti kaaga adda mattup ki Raa: Isa yoŋ Almasi Raa yi bire. Inokino maŋ a elkisadan gette y'an di ruute a c'aana duwo pay, y'ede: «Kune kun digge.»

19

Kama ki Pool ki Epez

¹ Aame Apolos yo a Korent genj, Pool yi-t'udse ti siido k'Aazi ere adda mongali, y'a iiney Epez. Angeŋ an d'ikkima ti sanalliyagi k'Isa ongoŋ,

² wo y'anni tunde, y'ede: «Aame kun ziipe addugunj a Isa genj, Unde Kamileŋ kun uune dey ko?» Maŋ kane an di'n gime onamí, an'de: «Kaye ay k'illiga ye Unde Kamileŋ ede toŋ maŋ.»

³ Inokino maŋ Pool y'anni tunde, y'ede: «Suyyiso batem ere tuuku kun uune te?» Kane an di'n gime onamí, an'de: «Ay uune

suyyiso batem t'urzi dooyiso ere ki Zaŋ.»

⁴ Pool y'an di ruute, y'ede: «Ti kaaga Zaŋ yi zuyye batem doŋ k'Izirayel kono a kize an di-kime lekkiyadan, wo sonj y'an di rootiyo an zaapo addaŋ a wede etto k'itadí, yoŋ Isa.»

⁵ Aame an illiga inokino maŋ, an di zuyye batem ti suma Galmeega Isa.

⁶ Pool y'an di ziipe bey a edaŋ, wo an d'uune Unde Kamileŋ. Inokino maŋ an d'iise orbe t'ono doŋ doolo, wo an di rootiyo ono doŋ Raa y'igibo.

⁷ Kane pay doŋ i zuyye batem genj kuuli suma koomat makumu sire.

⁸ Adda tere ado genj, daayum Pool yi-t'ettiyo k'adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, yi rootiso daa k'orgiso. Yi kazita urzi Moziko Raa, yi dehu y'an ti'n kimo k'urzi genno doŋ i y'ollige me.

⁹ Wo de Yawudiyagi ongo an ki dehu an ki y'olliga ye, an di-tuuge ki zaapu k'addaŋ a Isa me, a dooyisadí ere a urzi Galmeega gette an di y'okko maade a c'aana duwo pay. Inokino maŋ Pool y'an di'n iili, y'a wiike kane sanalliyagi k'Isa, yi di'n dooyiso daayum adda boy ki lokkon ki wede soo sundí Tiranus.

¹⁰ Genj y'anni duuye ozzine sire, inokino maŋ kane pay doŋ siido k'Aazi, Yawudiyagi ti doŋ Yawudiyagi ye, an d'illiga

ono Galmeega me.

Inni Seba kane sarat

¹¹ Raa yi d'isiyo suldi k'armika dōn k'a seedfa gigirá t'urzi Pool.

¹² Injino mañ an d'ambu calle koo ise buufse koo mañ i butte tukki Pool, sañ an'tiyo an an bottiyo a tukki dōn k'eeni, mañ kane genj an d'ooniyo bee, wo kane siitandani tonj an t'addiya ti eedañ me.

¹³ A ume genj i d'ede Yawudiyagi an sooru ti zindanj an d'ettiyo ume ti ume, an di lommite siitandani ti tukki dōn k'eeni. Injino an di'n nūime lommite ti suma Galmeega Isa pay, a siitandani wede tuuku tonj yi d'eesiyo: «Ti suma k'Isa wede Pool yi-kazita, ni rootiyo kun t'addo!»

¹⁴ Doñ isiyo injino genj kane inni sarat ki Seba, yon Yawudušu ti diine deero dōn sedekte.

¹⁵ Onniyo soo siitan t'an di ruute, t'ede: «Isa ni y' suune, wo Pool tonj ni y' suune, wo de kune miñ kune aŋ wee wee?»

¹⁶ Wo wede i-d'ede siitan a eedí genj y'a t'iiziga, y'anni zikke, y'iide y'an ti'n tiiza pay kono yon yi jiire kane, y'an d'ize ulsu, an d'ukkite bontiliŋ t'adda boozí me, tuddaŋ kundai jerem.

¹⁷ A munda wede ize genj, dōn pay k'Epez, Yawudiyagi ti dōn Yawudiyagi ye an illiga mañ, orgiso t'anni ziida

pay wo an d'imme gooliko ere ki suma Galmeega Isa.

¹⁸ Doñ baadañ ti diine dōn i ziipe addaŋ a Isa an d'ettiyo an t'oodibe addaŋ, wo an tondiyo tambobino a daana duwo pay a oldikadan ere an ize gette.

¹⁹ Wo ti diine dōn i sokiyo dindoriyo genj, dōn baadañ an di ziki mattupiyagi ki dindoriyaganj, an t'igge a daana duwo pay. An di-gize zooye mattupiyagi genj suma tamma dupu ada paat*.

²⁰ Geñ injino ti toogo ere ki Galmeega, ono Raa i d'ettiyo daana ki daana ti toogo ere i ceriyo baadañ.

Tarkuuse baadañ a Epez

²¹ Aame suldi genj i t'ingile mañ, Pool t'urzi k'Unde Raa y'a dihe y'a t'ette Zeruzalem, wo ki poone y'a adde ti siido Maseduwan, y'a töokey Akayi. Wo y'a ruute, y'ede: «N'iiney Zeruzalem mañ, i dehu n'a aaney a geeger Room pây.»

²² Injino mañ yi d'igibe ki caanadí dōn noogiyadí sire, Timote ti Erasta an d'ingile ki Maseduwan, wo yode batum y'a likke onniyto miibi a siido k'Aazi me.

²³ Aame genj dōn k'Epez an d'iiziga tarkuuse baadañ ki kulkkuwo a urzi Galmeega.

²⁴ A ume genj i d'ede wede sundí Demetirus, yon wede naabo maala yi d'okkimte boydi sunñi sunñi ki maala gurus, i deeyiso

* **19:19 19.19** Anki tamma dupu ada paat i-kaza soñko ηοÑηοÑ, suma soñko naabo ki dōn meeda uto adda piše adde k'ozzine.

boy wede goole ki raayawa sundutú Artemis[†], dōj pay an d'ottilso. İnjino maŋ Demetirus ti dōj naabadi an d'ooniyo soŋko baadaŋ ti naabadaŋ gette.

²⁵ Onniyo soo y'an ugiye dōj naabadi ti dōj an naabiya kaŋ soo geŋ, y'an di ruute, y'ede: «Lanjziyagi ki nuŋ, kun suune kine in t'ize dōj bey miŋ ti naabadiŋ ettiyo.

²⁶ Wo ankeŋ kun ollige wo kun wolliyo munda wede isiyo eŋ me. Yo Pool geŋ dōj baadaŋ yi'n ti'n kama k'urzi yode, y'an di rootiyo, y'ede: "Raayagi dōj d'uwo an okkime ti beezaŋ geŋ, kane raayagi ye." Y'isiyo inkino a eŋŋo d'anŋal ye, wo a omagi baadaŋ ki siido k'Aazi pay.

²⁷ Naabo yode gette t'iida ki d'aana maŋ, d'uwo an di-kiigira naabadiŋ te, wo naabo kine d'anŋal ye, an di kiigira boy raayawa ere meeda sundutú Artemis, a t'isa aa munda ki bita. İnjino maŋ meedikatú t'a dagga, tod'te raayawa ere d'uwo pay adda siido k'Aazi an i-d'ottilso, wo adda duniya pay ette.»

²⁸ Aame kane dōj naabo pay an illiga ono dōj Demetirus yi ruute genŋo maŋ, an di kulkuwe, an d'iise dollite, an'de: «Raayawa Artemis ki dōj k'Epez, tod'te meeda!»

²⁹ Taŋ booloŋ maŋ dōj duuru eedaŋ t'a ūide, kane dōj geeger pay geŋ an di gulkewe, wo an ti'n zidde Gayus ti Aristarko me, kane ti Maseduwan, an iido ti Pool kaŋ soo. An d'an t'iide ki bere dōj duuru[‡].

³⁰ İnjino maŋ Pool yi dehu y'a ette ki d'aana dōj duuru y'a rootey ono, wo kane sanalliyagi k'Isa an i dituuge.

³¹ Wo kane lanjziyagi Pool geŋ, dōj deero ki naabiyagi adda siido k'Aazi ton, an i-d'igibo a yode an'de, y'etta ye ki bere dōj duuru me.

³² A ume geŋ a iizi tarkuse baadaŋ sey adda diine dōj duuru me, dōj ongo an dollite keŋŋo, dōj soŋ an dollite k'ummey, wo dōj ongo baadaŋ urzi an ugiye ki munda ton an ki suune ye.

³³ İnjino maŋ i d'ede wede sundí Alegzandire, yo kane Yawudiyagi ongon an di y'ŋaayu ki d'aana y'a roote ono a d'uwo, wo dōj ongo ti diine dōj duuru an i di t'iide taaya a urzi k'ono geŋŋo. İnjino y'an d'ize likuw ti beezi, yi dehu y'an di roote a dōj duuru geŋ me.

³⁴ Wo de aame kane dōj k'Epez geŋ an zuune Alegzandire Yawudusu maŋ, an d'iise dollite pay onaman kaŋ soo suma peedo sire, an'de: «Raayawa Artemis ki dōj k'Epez, tod'te meeda!»

[†] 19:24 19.24 Artemis: Tod'te raayawa a geeger k'Epez. Duwo an i di sappa bere kono sulſi dōj an derku geŋ t'an di'n ehiyo beehiye, erayı an d'ehiyo wo maaladan ton ti d'aagulu. [‡] 19:29 19.29 Bere dōj duuru k'Epez yoŋ goole, y'ambe d'uwo suma dupu ada sire makumu pide.

³⁵ An idifti kee maŋ, i d'ede wedusu yoŋ wede raŋiya ki suldi pay adda geeger gen, y'a iine y'an inniga, wo y'an di ruute, y'ede: «Kune doŋ k'Epez gen, duwo pay an suune kine doŋ geeger k'Epez, kine doŋ boohiyo boy k'Artemis tod'te meeda, wo ki mokkilsatú ere iiro ti kandaane.

³⁶ Geŋ wenda soo tonj a niike umbo, iŋkino maŋ kun t'asso wo kun t'elko koduwo a munda wede kun dehu kun d'ise me.

³⁷ Duwo eŋ kun ti'n ziddo keŋno, an un k'uugiro munda t'adda boy raayawa ye, wo an ki gildite raayawa kine ye.

³⁸ Wo aame Demetirus ti doŋ an naabiya kaŋ soo geŋ an d'ede ono a tukki wenda maŋ, onniyo booro ede, an d'ette k'ume doŋ dəkkiyo booro, an an di t'ide taaya.

³⁹ Wo un d'ede munda ti doolo tonj maŋ, an di tonde doŋ duuru doŋ i wolliyo urzi k'oogoro, an di'n okkima ono me.

⁴⁰ Aame kun k'ooli ye maŋ, in t'oona ono, Romen an t'eesa kine in kulkiso ti kane a ogiyo ere aŋki ette. Iŋkino a ogiysadiŋ ette urzi in ki t'oona ye, in an di roota addaŋ a-t'assa me.» Aame wede geŋ y'a ti dīŋge onamí maŋ, y'an di ruute a doŋ duuru, y'ede: «Kun ti teepo.»

20

Pool yo a Maseduwan wo a siido Gires

¹ Aame doŋ k'Epez kulkuwadaŋ i t'isse maŋ, Pool sanalliyagi k'Isa y'an ugiye y'an d'eele kooke. Maŋ y'an t'ize toose, yi'n iili, y'a iŋgile ki siido Maseduwan.

² Aame yi doopide Maseduwan gen, sanalliyagi doŋ y'ooniyo a dfaanadí, y'an d'eeliyo kooke baadan. Sanj y'a iiney a siido Gires,

³ angen y'a likke tere adso. Sanj maŋ y'a dihe yi di kili adda tooko, y'a engile ki siido Siiri, wo maŋ y'a illiga kane Yawudiyagi an i-t'ikke a urzi. Iŋkino maŋ y'a dihe y'a-tooye y'a adſe ti Maseduwan.

⁴ Kane doŋ a itadí gen, kane Sopater ulo ki Pirus ti geeger Beere, Aristarko wo Segondus ti geeger Tessaloni, Gayus ti geeger Derbe, wo Timote, Tisik wo Tiropim kane adso geŋ ti siido k'Aazi.

⁵ Kane geŋ an ay d'uugume, an d'iŋgile an ay di'n delley a geeger Tirowas.

Pool yo a geeger Tirowas

⁶ Wo kaye'ŋ tarneaape mappa daa k'orme ay d'ize a geeger Pilip. Aame onniyto tarneaape mappa daa k'orme ti t'iŋgile maŋ, ay di gili adda tooko, ti geeger Pilip ay d'iŋgile. Onniyo paat ki dfaana maŋ, sanj doŋzey ay di'n uuney a Tirowas, angen ay d'ize onniyo sarat.

⁷ A onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi a tukki lohe maŋ, ay t'ugiyе ay d'iimi kaŋ soo mappa wede i-kaza

tudde k'Isa me. Wo kono soggo yo Pool y'enqila genj, y'an di gizite ono a zemba, y'a gizite bini diddo meeda.

⁸ Adda biino ere t'awwa t'ekki bakatú kaye ay t'ugiyen genj, lampiyagi baadañ oyyisito.

⁹ Aame genj i d'ede ulo sundí Itus yi-guune a pineetir, y'ollige Pool yi kazita. Wo yo Pool genj yi k'ôhire ye, yi kazita yi kazita, maŋ ulo genj edayí i ziida moone, y'a udige kuy. Inokino t'awwa ti boy wede k'aduwe genj yit'uubo, y'a iire siido. Wo i d'ede wede ede yi y'iiziga maŋ, y'inda.

¹⁰ Inokino maŋ kesiko Pool yi-ti d'iige, y'a iide k'ume k'ulo genño, y'aa d'uttile y'a ti y' ziida giggirí, wo y'a ruute, y'ede: «Ulbuguŋ un t'oode ye, ulo'ŋ puukiyadí to ede.»

¹¹ San maŋ Pool y'a-gili k'awwa k'umayí, y'a t'umbe mappa, y'an di burkite an t'iimi, wo Pool y'a iise kazita sey bini ume y'a t'umpile. San maŋ y'a ingile.

¹² Wo yo obulsu genj aame an ti y'umbe zeere yi biygile maŋ, an di y'igibe a boozí, wo kane duwo pay genj adan a t'udige kollo.

Pool ti Tirowas y'ambe ki Mile

¹³ San maŋ kaye ay yi-d'uugume a Pool me, ay digili adda tooko, ay d'ingile ki geeger k'Assos, ume ay di y'delley aa yon yi dihe, kono yi dehu y'a ozire ti zoñdí.

¹⁴ Geŋ a Assos Pool y'ay di'n uuney, maŋ pay kaŋ soo ay di-gili adda tooko, ay d'ingile geeger Mitilen.

¹⁵ Ti Mitilen ay d'ingile, soggo ay d'iiney a siido ere a diine k'ahu sundutú Kiyos. Onniyo sirwe maŋ ay d'iiney a siido ere a diine k'ahu sey sundutú Samos, wo onniyo k'aduwe ay d'iiney a geeger ki Mile.

¹⁶ Urzi k'Epez ay d'iili, ay d'ingile t'urzizey kono Pool yi ki dehu yi k'ôhira a Epez, kono yi gi di t'ôssa a siido k'Aazi ye. Yi dehu y'a aaney kesiko a Zeruzalem, y'a d'aaney a tarneaape Pantekot ki Yawudiyagi.

Toose ki Pool a dɔŋ dokkiyo ti Epez

¹⁷ Aame ay iiney a Mile maŋ, Pool yi d'igibe wedusu ki Epez y'an di kizo a dɔŋ dokkiyodon ogiyo ti suma k'Isa, y'ede: «Kun'do, kun di t'ona a Mile.»

¹⁸ Aame dɔŋ dokkiyo an iina a sirpadí maŋ, Pool y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo, kune kun ti suune lekkiyo ere ki nuuno te, kono nuŋ ni likke a diinaguŋ ti onniyo ere ki poone n'iina adda siido k'Aazi me.

¹⁹ Nuŋ ni niibe a Galmeega a diinaguŋ me ti ottilso baadañ, ti môolo wo ti dabar ere ki Yawudiyagi kane an o koniyo eego.

²⁰ Kun suune nuŋ n'un ti gizite, wo n'un ti'n duuye pay, munda umbo n'un k'ingga ye, wede aase bee-hiye a kune me, ise a

daana duwo pay, ise adda boydugun tonj maŋ.

²¹ Nuŋ n'an gizite a Yawudiyagi wo a dɔŋ Yawudiyagi ye, an di-kime lekkiyadan a daana Raa wo an zaape addan a Galmeeginj Isa Almasi.

²² Wo aŋkeŋ n'engile ki Zeruzalem, kono nuŋ i ni dokkiyo Unde Kamileŋ ni d'oyyiso, wo ni ki suune ye munda wede a ummey o aaney a eedó me.

²³ Wo adda geegiryagi dɔŋ pay n'ettiyo genj, Unde Kamileŋ t'o kaza dangay ti dabar baadaŋ an ni delliyo.

²⁴ Wo nuŋ lekkiyadó a duniya ette i ki n'ooniſo ye. Munda wede i n'ooniſo'ŋ, naabo ere Galmeega Isa y'o ele gettiyo, n'a ti naabe bini dfan̄gutú: n'a kizite urzi Rabila Majjaanawa, mummino i-kaza Raa yoŋ wede beeko me.

²⁵ Derec, kun suune ni likke a diine kune pay, n'un di gizite urzi Moziko Raa, wo ti aŋki ki daana ej nuŋ ni-suune kun ki n'wolla ye baa.

²⁶ Kono kamo kun ollo koduwo ti aŋki n'un di rooto, aame wede yi digga t'urzi Raazi maŋ, nuŋ adda ye,

²⁷ kono n'un ti gizite pay munda wede Raa y'ilke ti poone y'aasa me, munda umbo n'un k'inġa ye.

²⁸ Inokino maŋ kun koona mentikagi a urzi lekkiyagun, wo a tukki tordo pay ere ki Raa ogiyo ti suma k'Isa. Tode gette Unde Kamileŋ

t'un t'ele kun di'n dokke, kun t'elso aa dambami dɔŋ Raa y'iwila t'urzi puuzo k'Ulí Isa.

²⁹ Nuŋ ni suune, aame n'un iza umbo maŋ dɔŋ ulpi an t'etta diinagun, an un d'isa ulsu aa sullibagi an t'ettiyo adda diine tordo.

³⁰ Wo dɔŋ ongo ti di-inagun tonj an di dooya rabilo ere k'a t'eese derec, an di roon̄a adde sanalliyagi ongo, an di'n daana.

³¹ Inokino maŋ kun lekko zeere, wo kun elko: aame nuŋ di kune adda k'ozzine ado genj, diddo wo onn̄u n'a-t'ile tonj ni k'iili ye, wede tuuku ti diinagun t'eeliyo kooke me.

³² Wo aŋkeŋ nuŋ n'un di'n oolo a bey Raa, wo a onamí dɔŋ a urzi beekadí. Kane ono Raa genj an un di'n isa dɔŋ toogo a urzi zaapu k'addugun a Isa, wo t'urzi k'ono Raa kun t'ooney sulfi dɔŋ Raa yi boohiyo a dɔŋzí pay.

³³ Nuŋ ni ki ziipe ye addó a maala gurus, a dap, ise a kalle wenda soo tonj maŋ.

³⁴ Kune batum kun suune, nuŋ ni niibe ti beezó, ni d'ooniyo munda a lekkiyadó te wo ti dɔŋ pay a itadó.

³⁵ A sulfi dɔŋ pay n'ize genj, n'un gizite beehiye in di naabe in di nooge dɔŋ an k'ede munda ye, wo in elko a ono dɔŋ Galmeega Isa yi ruute, y'ede: "Uŋsuwo baadaŋ a jiire a wede y'eliyo munda, ti wede an i eliyo munda."»

³⁶ Aame Pool y'a ti dīnge onamí manj, y'a dikke ti kane pay wo y'a tunde Raa.

³⁷ Iňkino manj kane pay an d'iise môolo, wo wede tuuku ton yi di y' seedu giggirí yop, yi-d'eeziyo d'eeziyo kono an ki t'ikkima ye baa.

³⁸ Kane an t'ize sommagi dondonj a onamí dōn yi ruute, y'ede: «Ti aňki ki daana ej, nuň kun ki n' wolla ye baa» gen me. Sanj manj an aa di y'igibe bini y'a di-gili adda tooko.

21

Kama ki Pool ki Zeruzalem

¹ Aame zemba ay'n illo manj, ti tooko ay d'ingile dfelele ki geeger Kos. Soggo manj ay d'ingile ay d'iiney a geeger Rood, wo tiň gen ay di dīige biza bar ki geeger Patara.

² Angeň ay d'uune tooko ti doolo t'ambe ki siido Pinisi, ay di-gili adda tooko gettiyo, ay d'ingile.

³ A engilsadey gette, siido ere a diine k'ahu sundutú Sipire gette, ay di wulle ki kese beezye geelo, iňkino manj ay d'ingile ki siido Siiri. Ay iiney a geeger Tir manj, ay di dīige kono an di-deggite suldi suuk dōn adda tooko angeňno.

⁴ A ume gen ay d'uune sanalliyagi, ay di likke ti kane onniyo sarat. Unde Kamilen t'an di gize a munda wede i-aaney a Pool a Zeruzalem me, iňkino manj

a Pool an i di ruute, an'de: «Kee k'ette ye ki Zeruzalem me.»

⁵ Aame ūide onniyo sarat manj ay t'iiziga, wo zemba ti erayzaň ti innizaň pay an ay di'n igibe bini ay t'udsde ti geeger. Manj ay d'iiney biza bar, angen ay t'uttle ay tunde Raa.

⁶ Sanj ay a-ti zidsde bey ti tuddey, manj ay di-gili adda tooko, wo kane an di-gime ki boydizaň.

⁷ Kaye torguwadey ere adda k'ahu ti Tir ay a-ti dīnge a geeger Petolmayi. Angeň zemba ay di'n iisite, wo di kane ay d'inne onniyo soo.

⁸ Soggo manj ay d'ingile, ay d'iiney a geeger Sezare, angen ay t'iide a boy ki Pilip wede kazita Rabila Majjaanawa, ay di dīige di yode, ay di likke angeňno. Yode wede ti diine dōn sarat an biire a Zeruzalem*.

⁹ Yo wede gen i-d'ede inni konazi pide, kane gen an rootiyo ono dōn Raa y'agisa.

¹⁰ Angeň ay likke onniyto baadaň, manj nebi sundí Agabus y'a d'iina ti siido Ziide.

¹¹ Y'iido y'ay di'n uuna, y'a t'umbe ser wede ki Pool gen, y'a-gitte zoň ti bey ki yode batum, wo y'a ruute, y'ede: «Enňno ono dōn Unde Kamilen ti rootiyo: Wede ser ej, Yawudiyagi an ti y'kettey kino a Zeruzalem me,

* **21:8 21.8** Kun wollo adda mattup ki Naabo dōn zina 6.5.

wo an an di y' t'eley a bey
dōj Yawudiyagi ye.»

¹² Aame kaye ti zemba dōj
a Sezare pay ay illiga iñkino
mañ, ay yi d'oþe bey a Pool
kono ki Zeruzalem y'a k'ette
ye.

¹³ Iñkino Pool y'a ruute,
y'ede: «Ki moo me kun
môolo me, genj kun oo ti
dékkiyo biza k'ulbó? Nun
n'iyye ki kettisadó cñañjal
ye, wo son n'iyye n'a t'indey
a Zeruzalem kono suma
Galmeega Isa genj me.»

¹⁴ Kaye onamey yi-tuuge
genj, iñkino mañ ay gi
di giddima ye, wo ay'de:
«Galmeega yi t'iso munda
wede yi dehu me.»

¹⁵ Aame ay inne onniyo
miibi a Sezare mañ, ay
t'ikkima tuddey, ay t'iizigo
ay di-gili ki Zeruzalem.

¹⁶ Sanalliyagi miibi ti
Sezare an ayn'igibe, an ay
di'n t'iide di wede sundí
Nanson, yonj ti siido Siipire,
ti diine dōj ti poone i ziipe
addan a Isa too. Genj di yode
ay di dñige, ay d'inne me.

Pool di Zak a Zeruzalem

¹⁷ Aame ay iiney a Zeruzalem
genj, zemba an ay di'n
ziifa t'ulbe uñse.

¹⁸ Wo soggo mañ Pool ti
kaye pây ay t'iide wolliyoo
Zak a boozí, wo di yode
genj ay di'n uune kane pay
dōj dokkiyo ki dōj ogiyo ti
suma k'Isa an t'ugkiye.

¹⁹ Aame ay ti'n iiñite mañ,
Pool y'an t'iide taaya soo soo
a suldi dōj pay Raa y'ize
t'urzi naabo yode a diine
dōj Yawudiyagi ye.

²⁰ Aame an t'illiga onamí
mañ, kane pay an d'imme
Raa. Sanj an i di ruute a
Pool, an'de: «Leemadey,
kee ki wollo dōj, Yawudiyagi
dupiyagi miibi dōj i ziipe
addan a Isa wo i seedu
zakidi a urzi k'oogoro
Muusa me.

²¹ Kaciñ kane an il-
liga oniyapi a tukki kee
me, an'de kee ki kazita
a Yawudiyagi pay dōj
i lekkiyo a diine dōj
Yawudiyagi ye, an d'ooli urzi
k'oogoro Muusa me. Kee
k'ede ponde a innizan an ki
walda ye, wo urzi k'oogoro
Yawudiyagi an ki daane ye.

²² Añkenj in d'ise mum-
mino? Derec, daa niiku
kane an d'olliga kee a enñno
me.

²³ Iñkino mañ munda
wede ay a roota genj, k'a
t'iso. I d'ede a ej kuuli
kane pide an ruute an i-d'isa
munda a Raa.

²⁴ K'a t'odo k'ume k'aade
ti kane, tuddugujun kun ti
t'isoy kamileñ a cñaana Raa,
wo k'an d'eloy sonkadañ ere
ki sedeke te, kono an di
kôokey eedañ. Iñkino mañ
duwo pay an suuna ono
dōj pay an rootiyo a tukki
kee genj derec ye, wo kee
ton lekkiyadá a-t'ette a urzi
k'oogoro Muusa kay.

²⁵ Wo kane Yawudiyagi ye
dōj an ziipe addan a Isa genj,
ay an riiñje mattup a munda
wede ay dehu me: an ki
d'aadfi ye sey wede an eliyo
sedeke a longayi me, puuzzo
ton ulu an k'oomi ye, sey
wede ki seysu inda puuzadí

ti k'udsde ye an k'aadi ye, ise
boliyo ton ulu an d'ooli.»

²⁶ Injino Pool y'a iyye a onamaŋ, soggo maŋ kane kuuli pide gen y'a ti'n wiike, an t'iide k'ume k'aade kono an ti t'iso tuddaŋ kamileŋ a daana Raa. Maŋ yi-t'iide booro Boy Raa, y'an di rooto dōŋ sedeke onniyo ere tudan t'a t'isa kamileŋ a daana Raa t'a daŋga, wo wede tuuku ton y'a t'ela sedikadí sedikadí me.

Seedu ki Pool a Boy Raa

²⁷ A daŋgu k'oniyo sarat gen Pool yo a booro Boy Raa, wo kane Yawudiyagi dōŋ iido ti siido k'Aazi an di y' wulle, maŋ an an t'elite ono a dōŋ duuru pay, wo Pool an di y' ziifa.

²⁸ An d'iise dollite, an'de: «Kun okki kune dōŋ k'Izirayel gen me! Enno wedusu wede i kazita munda wede ulsu me, a ume tuuku wo a wede tuuku ton maŋ, a tukki kine Yawudiyagi, a tukk'oogoro Muusa wo a tukki boy enno. Wo aŋken dōŋ Yawudiyagi ye ton y'an d'an t'iido ki Boy Raa enno, injino ume kamileŋ ej an ti y'ize ganigi a daana Raa me.»

²⁹ Kane an rootiyo injino kono an wullo Tiropim k'Epez ti Pool adda geeger gettiyo, an elkiyo Pool yi ti y'ele adda booro Boy Raa.

³⁰ Adda geeger pay gette dōŋ an d'iise tarkuuse gordōŋ, dōŋ t'ume tuuku ton an d'okko k'adda, Pool duwo an di y' ziifa an di

y'udsde t'adda booro Boy Raa me, wo kesiko boha an a-t'ippite.

³¹ An dehu an di y' t'ide, maŋ dōŋ soŋ an d'ukke an i-di gizo a goole k'asigiryagi meeda zoot ki Romen, an'de: «Dōŋ pay ki Zeruzalem an isiyo tarkuuse.»

³² Kesiko yo goole gen yi wiiko deero k'asigiryagi ti doolo, ti asigiryagi a itadaŋ an d'ukko k'ume dōŋ duuru. Aame an wulle goole k'asigiryagi pay wo ti asigiryagi a itadí maŋ, Pool an di y'iili ti kossiyadí me.

³³ Injino maŋ goole k'asigiryagi pay y'aa d'iide sirpa Pool, y'a yi ziifa wo y'an di ruute a asigiryagi an ti y' kettito ti zinjiri sire, wo y'a tunde, y'ede: «Wede ej yon wee wee, wo y'ize moo me?»

³⁴ Wo de adda diine dōŋ duuru gen wede tuuku ton yi dollite k'eedí, k'eedí. Wo goole k'asigiryagi pay gen yi-ki t'ollige ye munda an rootiyo me, kono tarkuuse baadaŋ. Injino y'an di ruute a asigiryagi, Pool an di-t'odo k'adda boy wede zakidi.

³⁵ Aame Pool y'iiney a biza boy aame koliyto maŋ, kane asigiryagi an a-ti y'umbe kono dōŋ duuru an dehu an i-d'ise ulsu.

³⁶ Wo kane dōŋ duuru pay gen an yi daaniya ti follite, an'de: «Ki y'ōodo! Ki y'ōodo!»

Pool a daana dōŋ duuru

³⁷ Aame Pool an dehu an ti y' t'ele adda boy wede zakidi genj, yi di ruute a goole k'asigiryagi pay, y'ede: «Tambobino doo, n'a-deege bizó kay ko?» Maŋ yo goole genj y'a yi tunde, y'ede: «Ono Girek ki suune ko?»

³⁸ Kee ti siido Misir ye ko? Kee wede goppo goppon en ki t'udde balda ti doŋ dupu pide a itadá, kee ye ko?»

³⁹ Pool yi di ruute, y'ede: «Nun Yawudusu an ehe a Tarsi siido Silisi, nun wede ti siido ki geeger ere i-d'ede suma. K'o t'ele urzi maŋ, n'an di roote a doŋ duuru.»

⁴⁰ Inokino maŋ goole k'asigiryagi pay yi-d'ele urzi. Pool y'a t'ihira a ume koliyto, y'an d'ize likuw ti beezi kono duwo an d'anniga. Doŋ pay an d'inniga, maŋ Pool y'an d'iise rootiyo t'ono doŋ k'Eber, y'ede:

22

¹ «Maawi ki nunj, zemba ki nunj, aŋkeŋ kun ollo munda wede n'a roote me, kono tuddó genj bizó n'a ti y' deege kay.»

² Aame an illiga Pool y'an rootiyo t'ono doŋ k'Eber maŋ, an d'inda kuy. Inokino maŋ yo Pool y'a ruute, y'ede:

³ «Nun Yawudusu an n'ehe a geeger Tarsi siido Silisi, n'ihira a Zeruzalem enno, wo wede i ni duuye Gamaliyel, y'a ni duuye mummino n'a daane kosuwo urzi k'oogoro moŋgidagin me. Kono kam

urzi Raa n'a yi ziifa zakidi baadaŋ aa kune aŋki pay.

⁴ Doŋ i daaniya urzi Galmeega n'anni dibire bini ongoŋ an t'inda, kuuli erayi ni-ti'n kettiso, ni-ti'n obe adda daŋgay.

⁵ Mozigo goole doŋ sedfeke ti doŋ i dokkiyo Yawudiyagi pay, kane batum toŋ an di roote derec onamó ni rootiyo en me, kono o ele mattup kane a zemba Yawudiyagi doŋ a geeger Damas me. Wo n'a ingile Damas kono n'a-seddo doŋ i ziipe addaŋ a Isa a ummey, n'an d'an t'etto ki Zeruzalem kono n'anni dabire.»

Mummino Isa yi wiike Pool me

⁶ «Nun n'a ingile wo a urzi peedo t'ize diine n'iina goppon ki Damas maŋ, a kaamiki ni wolliyo toore baadaŋ ti kandaane a diigo wilin a tuure a tuddó.»

⁷ N'a iire tul a siido wo n'a illiga golla t'o rootiyo, t'ede: «Sool, Sool, de moo me ki ni dabirsa me?»

⁸ Maŋ n'a tunde, n'ede: «Galmeega, de kee wee wee?» Inokino maŋ golla t'a ruute, t'ede: «Nun Isa wede ti geeger Nazaret, wede kee ki dabirsa.»

⁹ Kane doŋ ti nunj genj toore an di y'wulle, wo golla ere o rootiyo gette an ki ti t'illiga ye.

¹⁰ Inokino maŋ n'a tunde, n'ede: «Galmeega n'aase mummino?» Wo Galmeega y'o di ruute, y'ede: «Ki t'oozo k'engilo Damas, wo

anjen an a di kizey munda wede Raa yi dehu k'aasey me.”

¹¹ Wo ni ki wolliyo ye, kono toore gen o d'ibbira edayó. Inokino manj don ti nuñ gen an oo ziifa beezó, an di n'irkide, an o di-t'iide ki Damas.

¹² Anjen i d'ede wede sundí Ananiyas, yoñ gen yi seedu zakidi a urzi k'oogoro Muusa me, Yawudiyagi pay adda Damas gen an yi tamma.

¹³ Yo y'a iido y'a n'uuna, wo y'o di ruute, y'ede: “Sool leema ki nuñ, edayá i t'ohon!” Wo a kaamiki edayó a t'ihina ni wolliyo, wo Ananiyas n'a yi wulle kerén.

¹⁴ Wo y'o di ruute sey, y'ede: “Raa ki mongidagin yi ki biire ti kaagine too kono k'a suuna munda wede yoñ yi dehu, k'a wolle yode dajnal wede ki diine me, wo k'a olliga ono don addiya ti bizi.

¹⁵ Gen kee k'a kizita taayadí a duwo pay, a munda wede ki wulle wo k'illiga.

¹⁶ Wo anjen ki delliso moo sey me? Ki t'oozo, an ki ti suyyo batem wo ki tondo suma Galmeega, y'a di booye oldikadá.”»

Zina Pool di don Yawudiyagi ye

¹⁷ «Sañ manj n'a-gime ki Zeruzalem. Onniyo soo manj ni-t'iide adda Boy Raa ni tondiyo Raa, aame gen o d'iide munda aa suniye,

¹⁸ Galmeega n'a yi wulle, wo y'o di ruute, y'ede: “Kessiko ki t'addo ti Zeruzalem me, kono don siido en an k'oyya ye taayadá ere k'an kizita a urzi nuñ me.”

¹⁹ Nuñ ni di ruute, n'ede: “Galmee'ki nuñ, kane ton an suune ni sooru k'adda boydi don Yawudiyagi ge dooyiso miñ, kono ay ti'n seddu don i ziipe addan a kee, ay di'n kossiyo, ay di'n obe adda dangay.

²⁰ Wo aame an iide Etiyen wede kazita taayadá ton, nuñ ede, nuñ ton adda a munda wede ize gen me, nuñ wede boohiyo kallagi ki don i t'iide tōwwadí.”

²¹ Manj Galmeega y'o di ruute, y'ede: “Ton manj k'enjilo, ni k'agisa ki dokki ki tukki don kane Yawudiyagi ye.”»

Pool ti goole k'asigiryagi Romej

²² Kane don duuru gen an di y'ollige Pool me bini a onamí don k'ita genno manj, aame gen an d'iise dollite, an'de: «Wede en kun y'ôodo! Kun y'ôodo! Kun y'oola yi lekka ye a siido ette!»

²³ Wo an di dollite ki dollite, kallagan an t'idsipe, an d'oggiso siido i d'oozige odde k'awwa.

²⁴ Inokino manj goole k'asigiryagi Romej y'an di ruute a asigiryagi, y'ede: «Wede en kun ti y'elo adda boy wede zakidi wo kun ti y' dekkito ti karre, kono y'a roota ono don derec. Ni

dehu n'a suune ki moo me duwo an dollite a tukki yode me.»

²⁵ Aame an y'iise kettiso ki dekkisadí ti karre maŋ, Pool yi di ruute a goole k'asigiryagi meeda a sirpadí, y'ede: «Oogoro t'ele urzi ko a wede ti siido Romeŋ kun di y' dekkite ti karre, daa k'ollige bizi me?»

²⁶ Aame goole k'asigiryagi meeda gen y'lliga iŋkino maŋ, y'a iide, yi di gize a goole k'asigiryagi pay, y'ede: «K'a elko do a naabo ere k'isiyo ette, kono wede en yon wede ti siido Romeŋ.»

²⁷ Iŋkino maŋ goole k'asigiryagi pay gen y'a iide k'ume Pool, wo y'a yi tunde, y'ede: «Kee ti siido Romeŋ kotto ko, k'o ki ti rooti do?» Pool y'a ruute, y'ede: «Eyye, nuŋ ti siido Romeŋ.»

²⁸ Iŋkino goole k'asigiryagi pay yi di ruute, y'ede: «Nuŋ n'a ele soŋko baadaŋ doo miŋ n'a t'ize wede ti siido Romeŋ kollo.» Pool yi di ruute, y'ede: «Nuŋ t'ume an n'ehe miŋ wede ti siido Romeŋ too.»

²⁹ Kesiko kane dɔŋ an di y' kosse gen an di lidse ti tuddí me, wo yo goole k'asigiryagi pay toŋ orgiso t'a yi ziida, kono yi ti gititie Pool ti ziŋziri, wo ankeŋ yi zuune kaciŋ yon ti siido Romeŋ.

Pool a daana dɔŋ deero

³⁰ Goole k'asigiryagi pay gen yi dehu y'a suune urzi

wede cferec, munda wede Yawudiyagi an sakiysa Pool. Iŋkino maŋ soggo y'an di ruute a deero dɔŋ sedeke wo a deero booro Yawudiyagi pay an di-t'ogiye. Saŋ Pool ziŋziri an i di t'iize, an di-y'udfo, an di-t'iide ki cfaanadan.

23

¹ Aame Pool y'iina a daana kane deero Yawudiyagi maŋ, yi di'n wolliyo teben adda k'edayaŋ, wo y'an di ruute, y'ede: «Zemba ki nuŋ, nuŋ daayum a sooruzó ere a daana Raa gette a elkisadó ni suune munda k'ulsuko a tuddó umbo.»

² Maŋ mozigo goole dɔŋ sedeke sundí Ananiyas y'an di ruute a dɔŋ a sirpa Pool, y'ede: «Kun i-ti y' daaña bizi me.»

³ Iŋkino maŋ Pool yi di ruute, y'ede: «Kee toŋ Raa y'a ki daaña, kee wede aa waaya lee an aa t'ele buuye tuware, a t'ihina saŋ t'a oora*. Kee ki-guune k'a dekka booro a eedó a urzi k'oogoro, kaciŋ a urzi k'oogoro ye a dɔŋzá k'an di rootiyo ki kossiyadó.»

⁴ Kane dɔŋ a sirpa Pool an i di ruute, an'de: «Kee mozigo goole dɔŋ sedeke ki Raa miŋ ki di y' kalfa!»

⁵ Pool y'an di ruute, y'ede: «Zemba ki nuŋ, ni ki suune ye yon mozigo goole dɔŋ sedeke me, kono ni suune ono en an riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Wede

* ^{23:3 23.3} Kun wolto adda mattup ki Ezekiyel 13.10-15. † ^{23:5 23.5} Kun wolto adda mattup ki Egzod 22.27.

goole ki siidadá ki ki y' kildse yet.»

⁶ Pool yi suune kane deero Yawudiyagi genj itadañ Saduseyen wo son Pariziyen. Injino mañ y'a idili a daanadan, y'ede: «Zemba ki nuñ, nuñ Pariziyen, maawó ton Pariziyen, kono kamo ni zaapu elkisadó onniyo soo Raa y'a balda doñ i t'inda, genj kono k'injino an dekkiyo booro a eedó me.»

⁷ Aame kane Pariziyen ti Saduseyen an illiga yi ruute injino mañ, an d'iiziga nikiyo ti tuddan, wo a ogiysadan gette an t'ihinte.

⁸ Injino mañ kane Saduseyen an rootiyo doñ i t'inda genj an ki ti balda ye, maaleekiyagi ti undiyagi ton umbo, wo ki kane Pariziyen an ambu baldiya ede, wo maaleekiyagi ti undiyagi ton ede.

⁹ Injino mañ an di niikite ti tuddan bini a t'iiziga tarkuuse baadan, wo doñ suuniyo k'oogoro ongo ti diine Pariziyen genj an d'iiziga, an di niikiyo ki toogo, an'de: «Kaye munda ulsu a tukki wede en ay k'uune ye, naabadí ette ise unde koo maaleeka gi-ruute koo mañ.»

¹⁰ Niikiyadan ti koliyo ti koliyo bini goole k'asigiryagi pay ton i di t'ele orgiso, y'elkiyo Pool an ti y' sitita. Injino mañ y'an di ruute a asigiryagi, y'ede: «Kun ti y' deegi, wede en kun ti y'adso ti diine deero Yawudiyagi me, ti beezañ

kun ti y'oobo, kun di-t'odo k'adda boy wede zakidi.»

¹¹ A dicdo gette Galmeega y'a gize tuddí a Pool, yi di ruute, y'ede: «K'ombon, a Zeruzalem ej taayadó k'an ti gize, wo i dehu a geeger ki Room ton k'an di kizey kay.»

Koniyo k'eego ki tōwwo Pool

¹² Soggo ti soohe mañ Yawudiyagi ongo an t'ugiyé kañ ombide, an a-ti nīme tuddan a daana Raa, an'de: «Ay k'ooma ye, ay ki siba ye aame Pool ay ki y'ida ye mañ.»

¹³ Doñ i nīme tuddan injino kane kuuli ada pide ti makumu.

¹⁴ Wo kane an d'ingile, an d'uuney deero doñ sedfeke ti doñ i dokkiyo Yawudiyagi, wo an di ruute, an'de: «Kaye ay ele tuddey ay a-ti nīme tuddey ti suma Raa, aame ay-iima wo ay-iiba ki poone Pool ay ki y'ida ye mañ, a golladey.

¹⁵ Injino mañ kune ti kane deero booro Yawudiyagi pay kañ soo, k'un tondo goole k'asigiryagi pay y'un di y'adso Pool ki daanagun sey, aa kun dehu kun di wolle onamí ki koduwo gen me. Kaye batum ay t'ikkima tuddey, ay di y' t'ida ki poone y'a aana ume kune gen me.»

¹⁶ Wo ulo bilzi ki teema Pool gen, onamañ y'a illiga an koniyo eego a tukki Pool me. Kesiko y'a ukke k'adda boy wede zakidi. Y'iiney

maŋ yi di ruute a Pool ono dɔŋ y'illigo me.

¹⁷ Inokino maŋ Pool yi wiike wede soo ti diine deero k'asigiryagi, wo yi di ruute, y'ede: «Ulo bilzi en ki di t'odo k'ume goole k'asigiryagi pay, i-d'ede ono yi di rootey.»

¹⁸ Goole k'asigiryagi gen bilzi y'a di-t'iide k'ume goolayaŋ, wo yi di ruute, y'ede: «Wede dangay Pool y'a ni wiike, wo y'ede bilzi en n'a di-t'edi k'ume kee kono i-d'ede ono y'a-di roote.»

¹⁹ Yo goole k'asigiryagi pay gen bilzi yi ziida a beezi, wo an aa d'irga siidaŋ. Maŋ y'a yi tunde, y'ede: «Ki dehu k'o di roote moo me?»

²⁰ Inokino maŋ bilzi yi di ruute, y'ede: «Kane Yawudiyagi onamaŋ an ti'n ñide, an'de soggo maŋ an gi di tonda Pool k'an di y'adda, k'an di y' t'ela k'ume deero Yawudiyagi sey, aa an dehu an di wolley onamí ki koduwo.»

²¹ Wo kee k'am̄ba ye onamaŋ me, kono kane kuuli ada pide ti makumu gen ti diinayaŋ dɔŋ soŋ an t'ombidey, an di y' delley. Kane an ele tuddaŋ an a-ti nîme an k'ooma ye, an ki siba ye daa Pool an ki y'íida ye maŋ. Tuddaŋ an t'ikkima an delliyo min, kee k'an t'ele urzi k'an di y'addfo baa.»

²² Aame goole k'asigiryagi pay gen yi t'illiga inokino maŋ, a bilzi'ŋ yi di ruute,

y'ede: «A wenda soo toŋ ki rootey ye ono dɔŋ k'o d'iido en me, wo aŋkeŋ k'engilo baa.»

Engilso ki Pool a diddo ki Sezare

²³ San maŋ goole k'asigiryagi pay gen yi wiike dɔŋ sire ti diine deero k'asigiryagi, y'an di ruute, y'ede: «Kun waako asigiryagi meeda sire, asigiryagi ti punzigi ada sarat, wo asigiryagi dɔŋ ti aryagi meeda sire, kun t'okkoŋ tuddugun, kun d'enjila ki Sezare‡ a diddo duwo an t'iima maŋ.»

²⁴ Wo kun aa wollo punzigi a Pool y'a kila, kun di y' boohoy y'a d'aaney ti toose a ume Peelikis goole siido me.»

²⁵ Inokino maŋ yi di riinje mattup a Peelikis, y'ede:

²⁶ «Mattup ette a-raanjiya nuŋ Kilood Liziyas, a kee Peelikis wede suma, goole siido. Ki poone n'a-t'ize toose.»

²⁷ Wede n'a y'agisa en, kane Yawudiyagi an di y' ziida, an dehu an di y' t'ide. Wo aame ni zuune yon ti siido Romen maŋ, ti asi-giryagó n'a ukke, n'a-y'uđđo ti beezaŋ me.»

²⁸ Wo ni dehu n'a suune munda wede Yawudiyagi an yi sakiysa ki moo me maŋ, inokino n'a-di t'iide k'ume dɔŋ deero booro Yawudiyagi.»

²⁹ Maŋ n'a zuune Yawudiyagi an yi sakiysa

‡ 23:23 23.23 **Sezare:** Geeger meeda, ume k'asigiryagi baadaŋ.

a urzi k'oogiradaŋ, wo dē Erod.
a urzi k'oogoro Romeŋ gen
mundā ulsu yi k'ize ye i di
t'ide k'unto ise ki daŋgay
tonj manj.

³⁰ Wo an oo ti gize kane Yawudiyagi an ti gitte onamanj an koniyo eego a tukki yode gen me, inkino manj kesiko n'a-di y'igibe. Wo a dōŋ i yi sakiysa'ŋ n'an di ruute, n'ede: "Kun'do, kun di wolloy onamgur a daanadá."

³¹ Inkino manj kane asigiryagi an t'ize munda wede goolayaŋ y'an ruute me, an ti y' wiike Pool an di t'iide, an d'iiney geeger Antipatiris[§].

³² Soggo manj kane asigiryagi dōŋ ti zonjdaŋ an digime k'umayaŋ ki Zeruzalem, wo kane ti punzigi an d'ingile ki daanadaŋ ti Pool me.

³³ Aame kane asigiryagi ti punzigi gen an iiney a Sezare manj, an i d'ele mattup gette a goole siido gettiyo, wo an i-di y'ele Pool a beezi.

³⁴ Goole siido gen y'a wulle mattup gette, wo y'a tunde Pool, y'ede: "Kee a siido tuuku an ki k'ehe me?" Pool y'a ruute, y'ede: "Nun ti siido Silisi." Aame yo yi zuune Pool ti Silisi manj, yi di ruute, y'ede:

³⁵ «Aame dōŋ i ki sakiysa an iina manj, n'a ki ton-dita kollo.» Wo y'an di ruute a asigiryagi, Pool an di y' boohe adda boy mozigo

24

Pool a daana Peelikis

¹ Aame Pool yi ize onniyo paat a Sezare manj, mozigo goole dōŋ sedekē Ananiyas ti dōŋ i dokkiyo Yawudiyagi miibi, an aa wiiko wede k'ooniyo sundí Tertillus. Kane pay an d'iina, an t'iide daana Peelikis goole siido, an i-di t'iide taaya a munda wede an sakiysa Pool.

² Goole siido y'a igibe an di wiiko Pool, wo aame y'iina manj Tertillus y'a iise pettiyo bizí, y'ede: «Kee wede suma, goole siido, ti beeko ere ki kee kaye ay lekkiyo adda siido pay ti toose, wo t'urzi suuniyo ki dokkiyo dōnza ay wolliyo suldi dōŋ beehiye pay k'ikkimta me.

³ A suldi dōŋ pay ay ooniyo inkino gen, a peedo tuuku ise a ume muno tonj manj, kaye sundá ay gi di seddiyo ye.

⁴ Nun ni ki ti t'osse ye, inkino manj ti beeko ere ki kee, ni dehu k'ay di'n olliga ki peedo boolonj daanjjal.

⁵ Kaye ay yi wulle manj wede ej yon ulsu zimolo, y'ay ti'n daggiya kaye Yawudiyagi pay adda duniya me. Wo yon goole ki dōŋ i daaniya Isa wede ti geeger Nazaret.

⁶ Y'a dihe Boy kamilen ki Raa tonj y'a ti y' lette, y'a y'ise ganigi. Inkino ay di

§ 23:31 23.31 Antipatiris: Geeger a diine Zeruzalem ti Sezare, i d'ede boy zakidí k'asigiryagi Romeŋ.

y' ziidä, [ay di dihe ay t'ise booro a urzi k'oogiradey,

⁷ wo goole k'asigiryagi pay sundí Liziyas y'a ukko, ti toogo baadañ y'a y'uube ti beezye me.

⁸ Sanj mañ Liziyas y'an di ruute, y'ede: "Kun'do, kun di wolley onamguñ a ñaana kee goole siido."] Injino mañ kee batum, aame ki y'iisa tondiso mañ, k'a suna munda wede ay yi sakiysa derec, genj onamó injino.»

⁹ Kane Yawudiyagi genj onamañ ti Tertilus soo, an'de: «Eyye, onamí yi ruute genj derec.»

Ono Pool a ñaana Peelikis

¹⁰ Injino mañ goole siido y'a ize likuw ti beezi a Pool kono y'a roote, mañ yoñ y'a t'ihina bizí, y'a ruute, y'ede: «Nuj ni suune kee wede ñekkiyo booro ki siifadey iide ozzinagi baadañ, injino mañ a onamó ñon n'a-dfeegē bizó a ñaana kee ej, nuñ ni zaapo addó a kee.

¹¹ Kee batum ki wollo kay, onniyo koomat makumu sire ton i k'iidé ye, ni gili Zeruzalem ki ottilso a Raa me.

¹² Adda booro Boy Raa wenda soo ton yi ki n'uuney, ni ki niikiyo ti wede tuuku ise n'an k'eliyo onto a ñon duuru ye, wo genj adda boydi ñon Yawudiyagi ge dooyiso, ise a omagi doolo adda geeger ton mañ.

¹³ Wo kane ñon ej, ankeñño munda wede an

ni sakiysa, an k'aane an ki ti y' roote derec ye.

¹⁴ Wo munda wede n'a roote a ñaanadá t'addó pay enñø: Nuñ ni naabiya a Raa wede ki mongidagey a urzi wede aware. Ki kane Yawudiyagi an'de urzi genj derec ye, wo de nuñ n'umbe a suldi ñon pay an riiñe ti kaaga adda mattup k'oogoro Muusa ti ñon ki nebiyagi.

¹⁵ Wo nuñ ton ni zaapu elkisadó a Raa, aa kane Yawudiyagi batum an zaapu elkisadan, kono kane ñon ki diine wo ñon ki diine ye pây, an di balda ti unto a onniyo k'ita mañ.

¹⁶ Kono kamo ni d'eliyo tuddó, kono daayum a elkisadó ni suune munda k'ulsuko a tuddó umbo a ñaana Raa wo a ñaana duwo me.

¹⁷ Ozzinagi baadañ nuñ umbo, injino n'a-gimo ki Zeruzalem n'an d'iido ti soñko ki noogiyo a ñon siifadó ñon weedayañ umbo, wo ni-d'ise sendikagi a Raa.

¹⁸ Genj injino n'iide k'adda booro Boy Raa, an di n'uuney aame ni t'ize aade ere kee wede k'a t'ise kamileñ a ñaana Raa, duwo ti nuuno umbo, wo munda ki tarkuuse ton umbo.

¹⁹ Wo de i n'uuney kane Yawudiyagi miibi ti siido k'Aazi. Kane ede a ñaanadá mañ, a-di roote kane munda wede n'ize ulsu aame an d'ede rootiyo a tukki nuuno mañ, miñ kane umbo.

²⁰ Wo injino ton, kane ñon a enñø ej an rooto dimme

wede tuuku n'ize aame an dikke booro a eedó a d'aana deero booro Yawudiyagi me.

²¹ Wo ni suune n'ize munda soo d'añjal, ni ruute ti golla awwa a d'aana kane, n'ede: "Nuñ n'elkiyo baldiya ki d'oñ i t'inda ede, kono kamo añki an d'o t'iido booro ki d'aana kune me."»

²² Peelikis gen yon y'a zuune keren onamañ a urzi k'Isa Almasi me, mañ booro y'a t'ihira k'onneyo doolo, wo y'an di ruute, y'ede: «Kun dello, aame Liziyas y'iido mañ, n'un di wollu onamguñ kollo.»

²³ Yi di ruute a goole k'asigiryagi, y'ede: «Ki y'booho Pool adda dñgay, ki-d'oolo urzi booloñ a munda wede yi dehu y'aase, wo a lanziyagi ton k'an oolo urzi an d'ette an ti y' wolle.»

Pool ozzine sire adda dñgay

²⁴ Onniyo miibi k'ita mañ, Peelikis ti eddí Dirusil, tod'te Yawudowo, an d'iide k'ume Pool. Mañ Peelikis y'a yi wiiko, kono yi dehu y'a y'olliga a urzi zaapu k'adde a Isa Almasi.

²⁵ Mañ Pool y'a iise kazita mummino kee wede k'a lekke ki diine, tuddá k'a ti seeda, wo mummino onniyo k'ita Raa y'a dekkey booro a tukki dñwo pay me. Inokino Peelikis i-di t'ele orgiso, yi di ruute, y'ede: «Ankeñ k'enjilo, aame onniyo ni ki diha mañ, n'a ki waaka kollo.»

²⁶ Y'elkiyo sonj Pool yi di t'eela sonko, inokino yi di y'

waaku daayum an di pelkiyo ti yode.

²⁷ Ozzine sire gen i-t'ingile inkino, mañ Peelikis an ti y' bilke ti Porsiyus Pestus. Wo yode Peelikis gen yi dehu Yawudiyagi ulbañ an d'ise unse, mañ Pool y'a y'iili adda dñgay.

25

Pool a d'aana Pestus

¹ Aame Pestus y'iina a siido gettiyo mañ yi d'ize onniyo ado, mañ y'a-gili ti Sezare ki Zeruzalem.

² Deero dñj sedeke ti deero Yawudiyagi gen an d'iide, an i di t'iide taaya a tukki Pool, an di y' tunde wo an di kodfime, an'de:

³ «K'ay ise beeko mañ, Pool k'a-di t'etto ki Zeruzalem.» Wo kane Yawudiyagi an t'ikkima tuddañ kono an di y' t'ida urzi.

⁴ Wo Pestus y'an di ruute, y'ede: «Pool yon adda dñgay a Sezare, sañ mañ nun batum ni-kima k'ummey me.»

⁵ Wo y'a ruute sey, y'ede: «Dñj deero ti diinaguñ an di-deega ti nuuno ki Sezare, wo aame munda wede Pool y'ize ulsu gen, on o-di t'idey taaya.»

⁶ Pestus yi d'izo onniyo gessire koo koomat dñj dñjal a Zeruzalem me, sañ y'a-gime ki Sezare. Ti soggatú mañ y'a-guune a ume k'isiyo booro, wo y'an di ruute an di wiiko Pool.

⁷ Aame Pool y'iina mañ kane Yawudiyagi dñj iido ti

Zeruzalem an di ti dsuule, an d'orbite ono baadaŋ wo ulpi siidaŋ a tukki Pool me, ono doŋ an orbite gen an k'aane an ki ti'n roote derec ye.

⁸ Wo Pool k'oodeibe k'eedí, y'ede: «Nuŋ ni k'ize ye munda ulsu a urzi k'oogoro Yawudiyagi, a urzi Boy Raa, ise a mozigo goole ki Romen̄tōŋ manj.»

⁹ Yode Pestus gen yi dehu Yawudiyagi ulbaŋ an d'ise unse, inkino manj y'a tunde Pool, y'ede: «Kunuŋ ki dehu k'a ette Zeruzalem, in t'isey booro k'onamá a daanadó a ummey ko?»

¹⁰ Pool yi di'n gime onamí, y'ede: «Aha, nuŋ ettiŋ booro ere aa a daana mozigo goole ki Romen̄, onamó kun ti'n wollo a enŋo. Nuŋ munda ulsu a Yawudiyagi n'an k'ize ye, aa kee batum ki suune.

¹¹ Wo aame ki kotto ni su-
ne ni t'ize oldiko wo ni t'ize
munda o t'ide k'unto manj,
ni ki-tooge ye n'a t'inda. Wo
de aame munda wede an
ni sakiysa ej derec ye manj,
wenda wede i-t'oone urzi an
di'n t'ele a bey kane umbo.
Nuŋ booradó ette a aaney di
mozigo goole ki Romen̄.»

¹² Inkino manj aame Pestus
an ti ruute ti doŋ i-d'eliyo
kooke manj, yi di ruute,
y'ede: «Kee k'unte suma
mozigo goole ki Romen̄ gen,
k'a enŋila ki daana yode
mozigo goole ki Romen̄.»

Pool a daana Pestus ti Agiripa

¹³ Onniyo miibi k'ita manj,
mozigo Agiripa ti teemadí

Berenis an d'iina a Sezare,
an i-di t'iso toose a Pestus.

¹⁴ An likke onniyto baadaŋ
anjenno, aame gen Pestus yi
di t'ide taaya a mozigo kono
Pool gen me, y'ede: «A ej i
d'ede wedusu Peelikis yi iili
adda daŋgay.

¹⁵ Aame n'iide Zeruzalem
gen, deero doŋ sedfeke ti
doŋ i dokkiyo Yawudiyagi an
d'ede ono ti yode, wo an di
n' tunde an'de, ni rooto yo
ej booro ti y' ziida.

¹⁶ Wo n'an di ruute, n'ede:
“Kaye Romen̄ ay k'isiyo ye
inkino me, daa ki wede an
i-gi d'iide k'ume booro yi ki
diſiige bizí a daana ki doŋ i yi
sakiysa ye me.”

¹⁷ Inkino manj kane an
t'iido keŋŋo ki sirpadó, wo
soggo manj kesiko n'a-guune
a ume booro wo n'an di
ruute Pool an di y' wiiko ki
daanadó.

¹⁸ Wo kane doŋ an yi
sakiysa gen an iina manj, an
ki ruute ye a suldi doŋ ooŋe
aa nuŋ n'elkiyo y'ize me.

¹⁹ An d'ede niikiyto
daŋŋal ti yode a urzi
daaniya Raazaŋ, wo a tukki
wede soo sundí Isa yoŋ gen
y'inda wo Pool y'ede yoŋ
zeere.

²⁰ Wo nuŋ ni ki suune ye
urzi dekkiyo booro a ono
gen me. Inkino manj n'a
tunde Pool y'a ette Zeruzalem,
an t'isey booradaŋ a
ummey a onamaŋ gen me.

²¹ Wo Pool y'a-tuuge, y'a
dihe y'a t'ette ki daana
mozigo goole ki Romen̄,
yode a wolley onamaŋ me.
Inkino manj n'an di ruute a

asigiryagi an di y' boohe a dañgay bini onniyo ere n'a ti y' t'igiba k'ume mozigo goole ki Romeñ.»

²² Agiripa yi di ruute a Pestus, y'ede: «Nunj batum ni dehu wede gen n'a y'olliga.» Pestus yi di ruute, y'ede: «Soggo k'a y'olliga.»

²³ Inokino mañ ti soggatú mozigo Agiripa ti teemadí Berenis an t'usso kallagi moziko, an t'iide ti deero k'asigiryagi wo deero siido adda biino ere k'ogiyso. Mañ Pestus y'an di ruute donjzí, Pool an di y' wiiko.

²⁴ Aame genj Pestus y'a ruute, y'ede: «Mozigo Agiripa wo kune dōn pay ti kaye, kun wollo wede ej, kane Yawudiyagi pay an d'iido an o di ruute ono a eedí. An di n'uuney a Zeruzalem, wo an d'iido kenño pay, an collite wede ej i-k'ede urzi y'a ki lekke zeere ye baa.

²⁵ Wo ki nunj, ni k'uune ye munda wede ulsu y'ize i-di t'ide k'unto me, wo de yode batum y'ede onamañ ej an i dēngay mozigo goole ki Romeñ. Inokino mañ ni dihe n'a ti y' t'igibe k'ummey ki daana yode.

²⁶ A tukki yode en ono dōn ni di raanje a mozigo goole ki Romeñ ni ki'n suune ye. Kono kamo n'a di-t'iido ki daana kune, wo toc min ki daana kee mozigo Agiripa. Kun ti y' tundita mañ, koo ni-t'oona ono dōn n'aana ni di raanja a yode me.

²⁷ Derec ye, k'a t'igibe

wede dañgay ki Room daa ki suuniyo munda wede ulsu y'ize me.»

26

Ono Pool a d'aana k'Agiripa

¹ Aame genj Agiripa yi di ruute a Pool, y'ede: «Ki rooto, ki-deego bizá.» Inokino mañ Pool y'a umbe beezi, wo y'a iise deegu bizí, y'ede:

² «Mozigo Agiripa, aŋki nunj ulbó uŋse n'aane n'a roote ono dōn n'a-deege bizó a d'aana kee, a suldfi pay dōn zembadó Yawudiyagi an ni sakiysa,

³ kono kee ki y' suune koduwo pay urzi k'oogoro Yawudiyagi ti nikiyadan te. Inokino n'a ki tonde, ono dōn ni roota ej ki'n olliga mañ.

⁴ Kane Yawudiyagi pay an ti suune lekkiyadó ere ni likke t'ume nunj obulsu a d'aana dōnzo a Zeruzalem me.

⁵ An ni suune ti kaagine to, lekkiyadó ni likke a urzi wede ki Pariziyen, urzi wede ooŋe baadaŋ ki sooru a urzi k'oogiradey me, kane batum an t'eese derec aame an dehu mañ.

⁶ Wo aŋkeŋ an dekkiyo booro a eedó kono ni zaapu elkisadó a ono dōn Raa y'a ruute y'an t'ela a moŋgisaginj.

⁷ Kane boha bumbiyagi koomat makumu sire ki dōnzo gej, an zaapu elkisadaŋ an di wolla d'anjiya ki suldfi dōn Raa y'an

ruute t'urzi naabo an isiyō
daayum onṇu wo didsdo a
yode. Mozigo Agiripa, nuŋ
toŋ ni zaapu elksadó iŋkino,
genŋo munda wede kane
Yawudiyagi an ni sakiysa
me.

⁸ Ki moo me kune
Yawudiyagi kun elkiyo
mundā genj i ki t'ise ye, Raa
y'a balda dɔŋ unto me?

⁹ Para'ŋ nuŋ toŋ manj
n'ilke dɔŋ umbe a suma
k'Isa wede ti geeger Nazaret
genj, t'urzi tuuku toŋ manj
n'aana ni'ni deyya.

¹⁰ Geŋ naabo gette a
Zeruzalem n'a-t'ize. T'urzi
toogo ere n'uune ti deero
dɔŋ sedeke, dɔŋ ki Raa
baadan n'a ti'n zidde
dangay, wo aame an dehu
tôwwadan toŋ ni d'oyyiso.

¹¹ Daayum ni d'ettijo
k'ume soo me soo
me, k'adda boydī dɔŋ
Yawudiyagi ge dooyiso, kane
ni di'n dabirsa kono ni dehu
ki toogo an di kilde suma
k'Isa. Kono kane geŋ n'a
t'ize aa gede maade, an
t'ombiyo geegiryagi ki siido
doolo toŋ ni di'n daaniya.

Taaya Pool mummino y'a ziipe addí a Isa me

¹² Geŋ iŋkino onniyo soo
n'ingile ki Damas ti toogo
wo ti urzi naabo ere deero
dɔŋ sedeke an o ele.

¹³ K'ollo kay mozigo
Agiripa, aame nuŋ a urzi
wo peedo t'ize diine geŋ, ni
wolliyo toore wilin i dīigo
ti kandaane, a jiire toore
peedo, a dīige tuddó wo a
tukki dɔŋ a itadó pây.

¹⁴ Kaye pay genj a t'ibi
ramama a siido, wo n'ollige
golla ti rootiyo ti ono dɔŋ
k'Eber, t'ede: "Sool, Sool de
moo me ki ni dabirsa me?
Kee ki k'aana ye, kee'ŋ aa
buru a bey galmeegí yi yi
kossiyo."

¹⁵ Maŋ n'a tunde, n'ede:
"Galmeega, de kee wee
wee?" Wo yo Galmeega y'a
ruute, y'ede: "Nuŋ Isa, wede
kee ki yi dabirsa.

¹⁶ Wo ankenj ki t'oozo,
ki t'ôhor. Nuŋ n'a-gize
tuddó kono ni ki biire k'a
t'ise wede naabadó, wo k'a
rootita a duwo mummino ki
ni wulle aŋkenŋo, wo a suldi
dɔŋ ki wolla n'a kizita sey
me.

¹⁷ Aŋkenj n'a ki ti-k'adſda
ti bey dɔŋzá Yawudiyagi wo
ti bey dɔŋ kane Yawudiyagi
ye. Ni-k'agisa ki tukki kane
Yawudiyagi ye,

¹⁸ kono k'an di t'ihiney
edayan, t'adda zimolo an
t'adſfo k'ume toore, wo ti
moziko Meeda siitandani an
t'etto k'ume Moziko Raa.
Aame an ziipa addaj a nuŋ
manj, an t'oona tambobino
k'oldikadaŋ, wo an t'oona
aggadaŋ t'adda suldi dɔŋ
Raa yi boohiyo a dɔŋzí."

Ono Pool a urzi naabadi

¹⁹ Iŋkino manj mozigo
Agiripa k'ollo bee, a munda
wede o iido aa suniye ti
kandaane geŋ, n'a ki tuuge
ye.

²⁰ Wo ki poone n'a iise
kazita a dɔŋ Damas ti dɔŋ
Zeruzalem, wo sonj a omagi
pay ki siido Ziide, wo sanj
a dɔŋ ongo ki siidiyagi dɔŋ

kane Yawudiyagi ye. N'an gizite an di-kime lekkiyadañ, an di-kime ki tukki Raa, wo an di lekke lekkiyo ere i-kaza kane an ti-gime ki tukki Raa ki kotto.

²¹ Genj inkino kane Yawudiyagi an ni ziifa adda Boy Raa, wo an dihe an di n't'ide me.

²² Wo Raa y'a ni buuhe bini anki, wo daayum ni kazita taayadí a dōn pay sunni deero. Onamó ni rootiyo minj, kane dōn nebiyagi ti Muusa an ruutite a munda wede sañ a aana genño, munda ti doolo n'a ki rootiyo ye.

²³ Ni rootiyo minj: Almasi Raa yi biire genj, y'a dibire wo y'a bildse ki poone ti diine dōn unto me, wo y'an di kizite urzi toore wede k'uttiyo a dōnzinj Yawudiyagi wo a dōn Yawudiyagi ye.»

Ono Pool a Agiripa y'a zaape addí a Isa

²⁴ Aame Pool yi-dsiige bizí inkino mañ, Pestus y'a idili, y'ede: «Pool kee ki t'ukke maade! Ki duuye baadan duuru, ankenj kee ki t'okko maade!»

²⁵ Pool yi di'n gime onamí, y'ede: «Pestus kee wede suma, goole ki siido, k'ollo. Nuñ ki maade ye, onamó ni rootiyo ej derec wo a urzizan.»

²⁶ A daana mozigo Agiripa ej n'a roote onamó daa k'orgiso, kono suldi ize genyonj yi suune soo soo. Nuñ ni suune munda soo i-dande

umbo, kono suldi ize genkañ ombide ye.

²⁷ Mozigo Agiripa, k'umbé koo a ono dōn nebiyagi an ruute me? Nuñ ni suune kee k'umbé a ono genj me.»

²⁸ Agiripa yi di ruute a Pool, y'ede: «Kee k'elkiyo minj a kaamiki ej n'a zaape addó a Isa ko?»

²⁹ Mañ Pool yi di ruute, y'ede: «Ise ankenño k'ita tonj mañ, nuñ ni tondiyo Raa, a zaape adde a Isa kee dāñjal ye, wo kune dōn pay anki kun n'ollige enño, kun t'ise aa nuuno wo ti zinziri kino ye!»

³⁰ Inkino mañ mozigo Agiripa y'a t'iizi, goole siido y'a-t'iizi, wo Berenis ti dōn pay ugiye an a-t'issige.

³¹ Wo aame kane genj an t'irga mañ, an di ruute tuddan, an'de: «Wede ej oldiko ere i di t'ide k'unto, ise ki dangay tonj, umbo yi k'ize ye.»

³² Wo Agiripa yi di ruute a Pestus, y'ede: «Para mañ wede ej anki in i-d'eeze, aame yi ki ruute booradí t'a aaney di mozigo goole ki Romen ye mañ.»

27

Agisa Pool ki Room

¹ Duwo an di dihe onniyo ere ay di-kila adda tooko, ay d'engila ki siido k'Itali. Aame genj Pool ti dōn dangay ongo an i-di'n ele a Žiliyus goole k'asigiryagi meeda, ti diine k'asigiryagi meeda zoot

an'ni waaku sundaq «asi-giryagi ki mozigo goole ki Romeŋ.»

² Ay di-gili adda tooko ki siido k'Adiramat t'ambe geegiryagi dən a zenqe ki siido k'Aazi, wo ay d'injile, Aristarko ti geeger Tessaloni siido Maseduwani ti kaye.

³ Soggo maŋ ay d'iiney a Sidon, wo Ziiliyus gen yon beehiye ti Pool me, aame gen yi-d'iili urzi y'a ette y'a wollo lanziyagi, kono yi seedo munda wede yi dehu.

⁴ Saŋ tiŋ gen ay d'injile, ay d'umbe ki kese ere maaye baata ki siido ere a diine k'ahu sundutú Siipire, kono maaye a giggirey duuru.

⁵ Ay di diipida bar ere goppoŋ ti siido Silisi ti Pampili, wo ay d'iiney a geeger Mina siido Liizi.

⁶ A ume gen goole k'asigiryagi yi d'uune tooko ti geeger k'Alegzandiri t'ambe k'Itali, wo y'ay ti'n gili adda.

⁷ Ay d'ettiyo boolon ti boolon, ay d'ize onniyto baadan, ay t'ize ooŋe baadan bini ay d'iiney geeger Sined. Wo de t'urzi gen ay k'aaney dokki ye kono maaye baadan, maŋ ay t'udde goppoŋ ti siido sundutú Kap Salmone, ay d'injile ki zenqe wede maayayí baata ki siido ere a diine k'ahu sundutú Kiret.

⁸ Ay d'ettiyo ti ooŋe baadan ay seedu ita zenqe zenqe, wo ay d'iiney ume wede an yi waaku Zenqe

Majjaane, goppoŋ ti geeger Laze.

⁹ Ay d'ize onniyto baadan doo min ay d'iiney a ume gen me, wo angen ume a t'ize ulsu baadan sey k'engilso me, kono onniyo tarnaape ki lekkiyo daa k'ombo* i t'ingile. Inokino maŋ Pool y'an di tuuke kuudan dən naabo adda tooko me, y'an di ruute, y'ede:

¹⁰ «Lanziyagi ki nuŋ, ni wolliyoŋ torguwo ette in t'isa oone, tooko ti suldi suuk adda pay a latta wo kine ton maŋ in di-t'inda, tooko dəŋŋal ye.»

¹¹ Wo goole k'asigiryagi gen yi zaapu addi baadan a ono wede tuuliyo tooko ti wede tooko batum, a ono Pool yi-ki zaapu addi ye.

¹² Wo soŋ zenqe wede gen yon majjaane ye ki lekkiyo a ume reele me, kono kamo dən baadan an dehu ti tookiyagan urzi ede maŋ, tiŋ gen an d'enjile an d'aaney geeger Peeniks zenqe ki siido Kiret. Zenqe gen yon ki dəndi ki kese peedo k'ooriyo, wo k'awwa ki kese peedo k'ooriyo. Gen angenŋo an di dihe an di lekkey ume reele me.

Ursino adda bar

¹³ Maŋ i d'iiziga maaye yi baahu pelele ti dəndi wo kane an elkiyo torguwadan an engila. Gen maala ere i seedu tooko an ti-t'umbo t'adda k'ahu me, wo an

* 27:9 27.9 Tarnaape ki lekkiyo daa k'ombo an isiyo a tere guuge.

d'inqile an seedu ita zenje ki siido Kiret.

¹⁴ Wo sanj maŋ tan boolon i d'iizigo maaye baadaŋ sundí Erakilonj t'adda mongali ki siido ere a diine k'ahu gettiyo.

¹⁵ Tooko yi-di d'inqile ay k'aaniya girpiyatú ye kono maaye a giggirey, ay yi d'iili tuddey a maaye y'ay di'n dokkiyo adda bar baa.

¹⁶ Ay d'uđde ti dandi siido neŋko ere a diine k'ahu sunđutú Koda, ay d'iigire boolon ti maaye me. Aame geŋ ay d'ize ki toogo bini tooko neŋko ki naakiwsa tudde ay d'iine girpiyatú.

¹⁷ Kane dɔŋ naabo adda tooko an a-t'irgo tooko ere neŋko an a-ti gili, wo tooko ere meeda an ti-gittite ti sibbani ki seedutú. An orgiso t'a k'oora adda dolso ere ki zenje ki siido Libi ye, inokino maŋ alboy an di-diggite wo an i-d'iili tuddaŋ a maaye, yi di'n dokkiyo.

¹⁸ Ursino gette t'ay di'n tindiwe baadaŋ bini soggo, maŋ kane dɔŋ naabo adda tooko an d'iise sebbiso sulfi suuk t'adda tooko k'adda bar.

¹⁹ Wo onniyo k'aduwē maŋ sulfi dɔŋ an boohiyo k'okkime tooko, kane pây an aa di-zibbite ti beezaŋ.

²⁰ Onniyo baadaŋ ise peedo, ise moldali ay ki'n wolliyo ye, ursino gette t'a guune zakidi ti suutinso ki suutinso, wo kaye pay wede tuuku y'a elke ay d'utta umbo.

²¹ Doŋ pay adda tooko gen, onniyo baadaŋ wenda soo tonj yi t'eele munda a bizí umbo. Inokino maŋ Pool y'a t'ihira a dfaanadanj, wo y'an di ruute, y'ede: «Laŋziyagi ki nunj, aŋki kun illigo onamó, in likko a Kiret maŋ, dabar ti daggya sulfi kino i k'ise ye.

²² Wo aŋken n'un di rooto, kun omboŋ! Wenda soo tonj ti diinaguŋ i ki t'inda ye, i dagga tooko sittú.

²³ A didđo ette maaleeka ki Raa wede ni-daaniya wo ni-naabiya geŋ, y'a iido sirpadó,

²⁴ wo y'o di ruute, y'ede: "Pool kee k'orgide ye, kee k'a ettey ki daana mozigo goole ki Romeŋ. Wo Raa beekadí a eedá gette, dɔŋ pay adda tooko ti kee ej y'an utta."

²⁵ Inokino maŋ lanziyagi ki nunj, kun omboŋ kono ni zaapu addó a Raa, onamí dɔŋ y'o ruute ej a-t'etta.

²⁶ Wo kine in'te ej, in di gohey a zenje siido soo ere a diine k'ahu.»

²⁷ A didđadey ere ki koomat makumu pide tonj, ursino t'ay di'n d'engilso daayum ki daggya adda bar sundutú Mediterane. A didđo meeda maŋ, dɔŋ naabo tooko an owwiyo ay iina goppoŋ ki siido.

²⁸ Maŋ an zidđe sibe ti maala eego, wo an di zuune sohirko k'ahu kayya ada g'ado makumu sarat, wo ki dfaana boolonj maŋ an di-zidđe sey, maŋ sohirko

k'ahu a t'irga kayya ada sire makumu gessire.

²⁹ Maŋ an d'urgide koo ise mongali tunda maŋ tooko t'a goha. Inokino maŋ an di gikkite malfali pide deero kettiso ti sibbani a ume k'ita tooko kono t'a-dirse, wo an di delliyo ume a t'ompila, wo ume y'an k'ompilso kesiko ye.

³⁰ Aame genj kane dɔŋ naabo tooko an dehu an t'oodi eedaj, tooko an d'ooli mentú. An d'isiyo aa an kakkisa malfali deero dɔŋ i seedu tooko a daanatú genj, an ti-dsiige tooko neŋko ki naakiwsa tudde adda k'ahu.

³¹ Wo Pool yi di ruute a goole k'asigiryagi Romenj ti asigiryagí, y'ede: «Kane dɔŋ ej an ki likka adda tooko ye maŋ, kune kun k'utta ye.»

³² Inokino maŋ kane asigiryagi an di-dikkite sibbani dɔŋ i seedu tooko neŋko ki naakiwsa tudde genj me, an di-t'iili t'a iire.

³³ Ki poone ume y'a ompila genj, Pool y'an di ruute a dɔŋ pay an oomo mundá, y'ede: «Kun ollo, aŋki ej un d'ede onniyo koomat makumu pide kun lekkiyo adda k'elkiso wo mosogo, daa k'ombo.

³⁴ Inokino maŋ n'un di rooto, wede tuuku toŋ yi oomo mundá booloŋ, kono genj koduwo un t'eele toogo kono kun d'utta. Wo ililso k'eego soo ki wede tuuku toŋ i ki dagga ye.»

³⁵ Aame Pool yi ruute inokino maŋ, y'a t'umbe mappa, y'a ruute koduwo a

Raa a d̄aana duwo pay, saŋ y'a burkite wo y'a iise ombo.

³⁶ Inokino maŋ kane pay genj an d'imbiŋa, an d'iise ombo kay.

³⁷ Adda tooko'ŋ kaye meeda sire uto ada sarat makumu zoot.

³⁸ Aame an t'iimi an isse maŋ, geme t'adda tooko an di zibbite adda bar, kono tooko aa d'ise soodo.

Lattiya tooko adda k'ahu

³⁹ Ume i t'umpile maŋ, siido gette dɔŋ naabo tooko an gi di zuune ye, wo an di wulle ume dolso ti paate a biza zeŋge, maŋ an dihe tooko an di-t'ette k'ume dolso an iina maŋ.

⁴⁰ Malfali deero dɔŋ i seedu tooko an t'ippirte wo an d'iili adda bar, sibbani dɔŋ an gittite inda dɔŋ i dokkiyo tooko an t'iizite. Maŋ an di gitte alboy aame daana tooko kono maaye yi di'n ɳaayu k'ume dolso.

⁴¹ Wo an iide'ŋ, an t'iire adda dolso ere a diine bar, tooko a ti ziida. Ume daanatú i-t'iide adda dolso ti k'aane ti k'engile ye, wo ume k'itatú bar t'okko baadaŋ genj a dihima.

⁴² Kane asigiryagi genj an dehu dɔŋ daŋgay an ti'n t'ide, kono koo tuuku yi suune ahu maŋ, y'utta'ŋ iye.

⁴³ Wo yo goole k'asigiryagi Romenj genj yi dehu y'a utte Pool, inokino maŋ y'an dituuge ki tōwwadan me. Y'an di ruute a kane dɔŋ i suune ahu'ŋ an t'ofo ki poone, an di-doopo ti nee a siido.

⁴⁴ Doŋ soŋ an di'n diiko, wede tuuku y'a ti soodo a sarpanje, ise a keyali k'inda tooko ton maŋ. Wo genj inkino, pay an t'ihi ahu, an di dippida pay ti bee a siido me.

28

*Pool yo a siido sundutú
Malt*

¹ Aame ay ti diipida ay utte maŋ, siido ere a diine k'ahu gette ay d'illiga kacinj sundutú Malt.

² Kane doŋ siido gette an ay di'n ziida ti geyyiso baadaŋ. Aŋgeŋ mizzi ton y'a d'iise koppiyo wo ume reele genj, an ay di mudse uwwo gidi gidi, an'de: «Kun'di kun ti kooka pay.»

³ Pool y'a-ziki keyyami y'a d'ibi uwwo, wo a wehinko gette makike t'adda y'a uddo, y'a y'ihida beezi.

⁴ Aame kane doŋ siido gette an wulle makike yi t'irbe bey Pool maŋ, an d'iise rootiso ti tuddan, an'de: «Wede ej wede tōwwo duwo kotto, kono booro ki Raa ti ki dehu y'a ki lekke ye, t'adda bar yi y'uddo ton maŋ.»

⁵ Wo Pool y'a rittige makike k'adda k'uwwo, wo i ki y'aadfumu ye.

⁶ Kane doŋ ongo an deliliyo, an wolla ooziga woogo, y'oodiba y'oora tul y'inda woogo. Aame an likke kee wo an wulle munda boolon ton k'aadumu umbo maŋ, an di-gime elkiyadaŋ, an'de: «Yo ej raayusu.»

⁷ Ume genj yon gopponj ti dombi ki wede goole ki poone ki siido ere a diine k'ahu gettiyo, yon sundi Pibiliyus. Yode genj y'ay di'n ziida ti geyyiso baadaŋ, wo ay d'ize onniyo ado a boozí me.

⁸ Meeki Pibiliyus genj yon eeni ekk'onjgali, i-di d'orbiyto wo yi dara puuzo. Pool y'a iide y'a ti y' wullo, yi-tunde Raa, maŋ yi ziipe beezi a tuddi wo yi-d'ele beeko.

⁹ Saŋ maŋ doŋ k'eeni ki siido gette an d'iidito pay, wo y'an d'ele beeko pây.

¹⁰ A kaye genj doŋ siido gette an ay d'uttile baadaŋ, wo a onniyo k'engilsadey ton an ay d'eele suldi baadaŋ doŋ ay dehu ki torguwadey me.

Aaniya ki Pool a geeger Room

¹¹ A ume genj i d'ede tooko sundutú «Raayagi Rooŋo» t'iido ti geeger k'Alegzandiri, tote gette ume reele ti ti y'injile a zenje ziida ere a diine k'ahu ettiyo. İide tere ado maŋ, ay di-gili adda ay d'injile.

¹² Ay d'iiney geeger sundutú Sirakuz, aame genj ay d'ize onniyo ado.

¹³ Tiŋ genj ay ziida ita zenje zenje, ay d'iiney geeger sundutú Reggiyo. Soggo maŋ maaye ti dandi y'a iise baahu, onniyo sire ay d'iiney a geeger sundutú Puzole.

¹⁴ A geeger gette ay d'uune zemba doŋ i ziipe addaŋ

a Isa, an ay di'n dihe ay d'ize onniyo sarat ti kane. Gen iñkino sañ ay d'ingile ki Room.

¹⁵ Kane zemba ti Room gen an d'illiga rabiladey te, wo an d'iido okkimayey an d'iina a ume sundí «Suuk ki Appiyus» wo a ume sundí «Ume Moone Ado ki Torgagi». Aame Pool yi'ni wulle manj, y'a ruute koduwo a Raa wo ii d'eele kooke.

¹⁶ Aame ay iiney Room manj, an i-d'ele urzi a Pool y'a lekke siidí ti asigursu soo ki boohiyadí.

Pool yi kazita ono Raa a Room

¹⁷ Íide onniyo ado manj, Pool y'a wiike deero Yawudiyagi doñ a geeger Room ki di yode. Aame an t'ugiyе manj, y'an di ruute, y'ede: «Kune zemba kuuli, nunj munda ulsu a dsonzij ni k'ize ye, ise a urzi k'oogoro mongidagin ton ni k'ize ye, wo ton a Zeruzalem an di n' ziifa dangay, an an di n' ele a bey Romenj.

¹⁸ Kane Romenj an di n'tundite, sañ an dihe an oo d'eeze kono munda n'ize ulsu o di t'ide k'unto an k'uune ye.

¹⁹ Wo kane Yawudiyagi an di-tuuge, iñkino manj nun ton n'a ruute n'ede, booradó i ti dñangey mozigo goole ki Romenj, ankenj o k'ede elkiyo n'a ki kiigira dsonzó Yawudiyagi ye.

²⁰ Gen kono k'iñkino n'a dihe n'un di'n t'ikkima, n'un di roote me. Iñkino manj ni

sarkiya ziñziri ette kono ki wede kane doñ k'Izirayel an zaapu elkisadañ.»

²¹ Kane doñ i t'ugiyе gen an i-di ruute, an'de: «Kaye mattup ti siido Ziide soo ton ay k'uune ye a tukki kee me, wo leema soo ton t'ummey i k'iido ye, y'ay di-t'ide taaya, ise y'ay di roote k'ulsu kee me.

²² Wo beehiye ay dehu ay ki-ti k'olliga munda wede k'elkiyo k'a roota me, kono kaye ay suune a munda wede k'a seedu zakidi gen, aame tuuku ton duwo an ki dehu ye.»

²³ An d'ele onniyo ere an di t'ikkima ti Pool kañ soo, wo a onniyo gette an d'iide baadañ a jiire, an di y'uuney Pool a ume wede yi-lekkiyo. Ti soohe bini lohe Pool y'an di kazita a urzi Moziko Raa, yi dehu y'an ti'n tooye k'urzi taaya k'Isa. Y'an kazita iñkino t'urzi mattup k'oogoro Muusa ti doñ ki nebiyagi.

²⁴ Doñ ongo an d'umbe a onamí doñ yi ruutite, wo doñ soñ an di-tuuge k'ambu me.

²⁵ A teepiyadar gette an di-tiipe onamanj i-ki t'iide kañ soo ye, manj Pool y'an di ruute miñ kino dñanjal, y'ede: «Unde Kamilen ti ruute dñerec a mongidagun t'urzi nebi Ezayi,

²⁶ t'ede:
“K'odo k'ume duwo eñ k'an di rootoy, k'ede:
Kune kun d'olliga keren, wo ono itadanj kun ki ti suuna ye, kun di wolla

kereñ, wo mundfa kun
ki y' wolla ye.

²⁷ Derec, duwo eñ kuwwa-
gañ an a-ti ñiyye
dankila kono a
k'olliga ye,
edayañ an a-t'ippe kono a ki
wolle ye,
wo an t'ize tuusiyagi kono
ono itadañ an gi di'n
suune ye.

An ize inokino kono an ki
dehu ye an di-kimo ki
tukki nunj Raa, n'an
t'ele beeko me*.”»

²⁸ Wo Pool y'an di ruute
sey, y'ede: «Kun ollo
koduwo, rabila ere k'uttiyo
ki Raa ette an t'elo a dōñ
Yawudiyagi ye, wo kane an
di-t'olliga.»

²⁹ Aame Pool y'a ti ruute
inokino mañ, Yawudiyagi an
d'injile an di niikutu tarkat
tarkat ti tuddañ.

³⁰ Pool y'a likke ozzine sire
a boozí wede y'a ele sonko
gen me, dōñ pay ettiyo wol-
lisadí gen yi di'n seedu bey
sire.

³¹ Yi kazita urzi Moziko
Raa, wo yi dooyiso urzi
Galmeega Isa Almasi daa
k'orgiso wo daa morkiye
munda.

* **28:27 28.27** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 6.9-10.

Mattup ki Pool yi riiñe a dōñ Romej

Eñ urzi k'ono dōñ kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ere Pool yi riiñe a kane dōñ i ziipe addan̄ a Isa a geeger ki Room. Yo Pool batum kan̄ soo ton̄ yi k'iide ye botto ki geeger Room te. Adda geeger gette wede doolo i gizite Rabila Majjaanawa te, wo t'urzi k'onamí geñ duwo an di ziipe addan̄ an d'ogiyo sumā k'Isa. Pool y'an riiñe kono an di suune yoñ wee wee, wo soñ y'an di ruute a suldi dōñ beehiye a jiire a urzi zaapu k'adde a Isa.

Adda mattup ette Pool yi rootiyo kine duwo pay miñ in t'ize oldiko, inkino in dilidde ti lekkiyo ere unse a ñaana Raa te. Wo ñe ankenño in aane in di-kime in di-t'okkiye ti Raa t'urzi zaapu k'adde a Isa. Pool yi rootiyo Rabila Majjaanawa tod'te toogo ere ki Raa wo urzi k'uttiyo a wede tuuku yi ziipe addí a Isa, ise Yawudusu ise Yawudusu ye ton̄ man̄. Ki Raa kane dōñ pay i ziipe addan̄ a Isa geñ yi'ni wolliyo pay kan̄ soo, wede a ceere bakadí umbo. Kane geñ Raa yi'ni wolliyo dōñ ki diine a ñaanadí me.

Toose ki Pool

¹ Mattup ette i raañiya nuñ Pool wede naabo k'Isa Almasi. Raa yi ni wiike n'a t'ize wede zina k'Isa, wo yi n'uuye kese kono n'a kizite Rabila Majjaanawa ki Raa.

² Rabila Majjaanawa ette Raa yi ruute y'an t'ela a duwo pay t'urzi nebiyagi an ti riiñe ti kaaga adda mattupadí.

³⁻⁴ Rabila ette tod'te a tukk'Ulí, Galmeeginj Isa Almasi. A urzi tudde gen, yoñ y'uddo ti biza bumbu mozigo Dawut. Wo a urzi k'Unde Kamilen, Raa ti toogadí y'a ti y' gize Isa yoñ Ulí, aame yi ti y' bilde ti diine dōñ unto geñ me.

⁵ T'urzi yode ay d'uune beeko ay t'ize dōñ zina k'Isa, kono ay kizite onamí a dōñ Yawudiyagi ye pay, ay an ti'n zaape urzi an zaape addan̄ a Isa, an d'olliga onamí wo an d'ozire eego. Inkino man̄ i di t'ele suma a yode me.

⁶ Kune ton̄ ti diine kane dōñ Isa Almasi yi wiike geñño, kun t'ize dōñzí.

⁷ Nuñ ni raañiya a kune zemba pay dōñ Raa yi giyye baadañ a geeger ki Room, kune dōñ Raa y'unni wiike kun t'ize dōñzí. Geñ beeko ti toose ki Meeginj Raa ti Galmeega Isa Almasi i koona eggun̄.

Pool ti zemba dōñ a geeger ki Room

⁸ Ki poone'ñ, n'a roote koduwo a Raa t'urzi k'Isa Almasi a tukki kune pay, kono adda siidiyagi pay eñ duwo

an rootiyo ki beehiye a urzi zaapu k'adduguŋ a Isa me.

⁹⁻¹⁰ Raa wede ni-naabiya ti addó pay a urzi kazita Rabila Majjaanawa a tukk'Ulí genj, yon yi suune ono dōn ni rootiyo eŋ derec me. Aame tuuku ni tondiyo Raa maŋ, daayum sunduguŋ ni gi di sedſfiyo ye. Wo adda tondiyadó gette ni tondiyo Raa daayum yi dehu maŋ, y'o di t'ihina urzi n'a ette n'un ti'n wollo.

¹¹ Inokino ki kotto nunj mosogo kune baadaŋ, ni dehu n'a ette n'un ti'n wollo, n'un d'ette ti munda wede Unde Kamileŋ t'o ele, kono un t'eley toogo a urzi zaapu k'adduguŋ a Isa.

¹² Wo soŋ aame n'iiney di kune maŋ, in t'ooney toogo ti tuddiŋ, nunj ni t'ooney toogo t'urzi zaapu k'adduguŋ a Isa wo kune tonj kun t'ooney toogo t'urzi zaapu k'addó a Isa kay.

¹³ Zemba ki nunj, ni dehu kun di suune, nunj taŋ baadaŋ n'a dihe urzi n'a ette di kune, wo ce Raa y'o ki ti ziki aryagó ye bini anki. Ni dihe n'a ette di kune kono naabadó t'aase ti ḥaakatú, aakede naabadó ere n'izo a diine dōn Yawudiyagi ye adda siidiyagi onjo.

¹⁴ Nunj naabadó n'a ette ki tukki dōn pay, ise dōn edayanj ohine, dōn edayanj daa k'ohine, ise dōn i duuye, dōn i ki duuye ye tonj maŋ.

¹⁵ Kono kamó, gen a kune dōn i lekkiyo a geeger Room

tonj, ni dehu n'a ette n'un di kizitey urzi Rabila Majjaanawa.

Rabila Majjaanawa i-d'ede toogo

¹⁶ Nuŋ o k'ede sukiyagi ye a Rabila Majjaanawa te, kono tod'te toogo Raa, wo urzi k'uttiyo a wede tuuku yi ziipe addí a Isa maŋ, ki poone i t'illiga kane Yawudiyagi, wo kane dōn Yawudiyagi ye.

¹⁷ Inokino maŋ Rabila Majjaanawa gette ti'n t'oodibe ita mummino ḥuwo Raa yi di'n isiyo ki diine a ḥaanadí me. Genj t'urzi zaapu k'addanj a yode ḥaanjal, wo tode zaapu k'adde a Raa gettiŋ iiide baa. Genj a-t'iide a ono dōn an riŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Wede Raa yi yi wolliyo ki diine a ḥaanadí genj, yon y'a lekka t'urzi zaapu k'adde a yode*..»

Oldiko ḥuwo

¹⁸ Wo genj Raa t'awwa ti kandaane yi ḫeegu kulkuwadí a tukki dōn pay isiyo oldiko ere tuuku ti yode wo a dōn isiyo suldi pay ki diine ye, ti naabadaŋ gette kane derec ki Raa an i t'eeqirso ti-ki t'addiya ye.

¹⁹ Ki too maŋ suldi dōn ḥuwo an aane an di suune a tukki Raa genj, a kane suldi genj kerenj, kono Raa y'an ti'n gize.

²⁰ Toogo Raa i lekkiyo ki daayum, wo Raa batum

* **1:17 1.17** Kun wollo adda mattup ki Abakuk 2.4.

yon mummino, ki ki ti y' wolle ye. Wo d'e t'ume Raa y'ikkima duniya bini anki tonj manj, kane suldi donj in ki'n wolliyo ye genj, kane duwo d'onj eedaŋ soodo a elkiso, an aane an di'n suune t'urzi suldi d'onj y'ikkima genno. Injkino manj kane duwo genj, a daana Raa ono donj an di roote k'oofibe k'eedaŋ umbo.

²¹ Kane an suune adda k'addan Raa yonj ede, wo d'e an gi di y' tamma ye, wo an ki rootiyo ye koduwo a yode Raa me, ki too manj an di t'imme minj yode Raa. Wo kaciŋ kane a elkisadan ere daa k'urzutú gette a ti'n lidde, wo t'elkisadan ere umbo gette an di lekkiyo adda zimolo.

²² An elkiyo kane an d'ede suuniyo k'ono, kaciŋ an t'ize maadagi.

²³ Ki too manj an di t'imme gooliko Raa yode wede i k'unto ye, wo minj a olde yode an d'ikkimta longayi donj i deeyiso aa wedusu i d'unto, aa embi, aa seydi donj zoŋdaŋ pide pide, wo aa seydi donj i morkimso a siido.

²⁴ Kono k'injkino Raa y'an iili kono an d'ise suldi pitinjko donj tuddaŋ ti dehu genno, genj an ti lattiya tuddaŋ ti suldi sukiyagi donj an isiyo genj me.

²⁵ Kane cferec ki Raa an d'iili, wo a olde tote an di daaniya urzi lohitō k'ono. An d'ottilso wo an di naabiya a suldi d'onj Raa y'ikkima, wo a yode batum

wede ikkima suldi pay genj, an i-ki d'ottilso ye wo an i-ki naabiya ye, ki too manj duwo an di y' t'imme ki daayum! Eyye.

²⁶ Kono kamo Raa y'an iili kono an di ɳaapu, an d'isiyo suldi sukiyagi. Kane erayi ki moone ti kuuli aa Raa yi dehu an d'iili, wo an di moonite ti tuddaŋ, genj munda wede Raa yi ki dehu ye.

²⁷ Kane kuuli tonj injkino kay, ki moone t'erayi aa Raa yi dehu an d'iili, wo tuddaŋ t'an d'an t'umbe berber ki moonite ti tuddaŋ, an d'isiyo suldi sukiyagi. Injkino a sooruzan ere oldo gette, an d'ooniyo daŋgay ere derec a naabadaŋ.

²⁸ Wo kane duwo an dituuge an di suune Raa me, genj Raa y'an iili adda k'elkisadan ere oldo gettiyo, injkino an d'isiyo suldi d'onj k'isiyo ye.

²⁹ Kane addan i-t'ûne t'ita suldi pay donj ki diine ye. An d'isiyo ulsu mirsi, an d'okkiso a suldi pay, kane bundidfi, addan an zaapu baadaŋ a suldi duwo, an tôwwo duwo mirsi, an di dehu ono k'ulpi, an daggiya duwo ti metinko, an d'isiyo suldi donj ulpi k'a ki wolle ye, wo an di rootiyo onto butte a tukki duwo.

³⁰ An dekkiyo duwo, kane adu ki Raa, an kalsita duwo, an di koliyo tuddaŋ, an tamma tuddaŋ t'ono bizan, elkisadan tinj ki dehutu k'urzi k'isiyo k'oldiko ere

aware aware, wo k'ollige
k'ono maawaŋ an di-toogiy.

³¹ Kane genj an t'isiyo aa
dōj elkisadaŋ umbo, an a-
ki ti sooru ye a onamaŋ dōj
an rootiyo me, geyyiso tudde
an k'ede ye, wo an ki wolliyo
sommagi duwo ye.

³² Ki kotto kane an'ni su-
une ono dōj derec ki Raa yi
ruute, y'ede kane dōj isiyo
suldī dōj ulpi iŋkino genj, an
fide k'unto. Tonj man kane
suldī genj an ki'n ooliyo ye,
wo tiŋ genŋo tonj kane an an
tettiso bey a dōj isiyo suldi
iŋkino genj me.

2

Booro ki Raa

¹ Iŋkino kee k'ise wede
tuuku tonj, ki dekkiyo booro
a tukki dōj ongo manj, a
daana Raa ono dōj k'a
rooteey k'oodeibe k'eedā
umbo, kono aame ki dekkiyo
booro a tukki dōj ongo wo
kee tonj k'isiyo aa ki kane kay
manj, genj kee batum booro
ti ki ziida.

² Wo kine in suune Raa
genj, yonj yi dekkiyo booro
a urzi wede derec a tukki
kane dōj isiyo suldi dōj
ulpi iŋkino genj me.

³ Kee wede ki dekkiyo
booro a tukki kane dōj isiyo
suldī dōj ulpi iŋkino, wo
kee batum k'isiyo aa ki kane
kay manj, k'elkiyo minj ti
booro Raa k'a t'alda ko?

⁴ Raa genj yonj beehiy
baadan, yonj i-d'ede omfiňe

wo wasigale, kunuŋ kane
suldī genj ki ti'n isiyo ki bita
ko? Ki too maŋ beehiyko Raa
gette, tod' t'a-di d'ette k'urzi
wede k'a-kime lekkiyadá.

⁵ Wo kee ki'n ize addá
zakidī, ki ki dehu k'a ki-
kime lekkiyadá ye genj,
kee k'okumso kulkwoo Raa
baadan a eedá, k'oniyo ere
kulkuwadí ti deega genj me.
Onniyo gette Raa y'a dekka
booro ere derec ki diine a
tukki duwo pay*.

⁶ A wede tuuku tonj a
onniyo gette Raa yi di
t'elek munda wede derec a
naabadí naabadí†.

⁷ A kane dōj i dehu urzi
k'isiyo beehiyko kono an
t'oona gooliko ti Raa, suma,
wo lekkiyo ere ki ki t'inda ye
gette, a kane genŋo Raa y'an
t'ela lekkiyo ere ki daayum.

⁸ Wo de a dōj i ti toogiyo
a derec ki Raa, an k'ollige
onamí ye wo an d'isiyo suldi
dōj ki diine ye genj, a tukki
kane genŋo Raa y'a kulkwa
baadan wo booradí t'a deega
me.

⁹ Kane dōj pay isiyo
ulsu genj an t'oona dabar
t'ulbe k'oodeibiyo baadan.
Booro gette ti seeda kane
Yawudiyagi dōj illiga
ki poone, wo kane dōj
Yawudiyagi ye pây.

¹⁰ Wo de a wede tuuku
isiyo beehiyko genj, y'a
t'oona gooliko ti Raa, suma
wo toose, suldi genj y'an t'ela
a kane Yawudiyagi dōj illiga
ki poone, wo a kane dōj

* **2:5 2.5** Kun wollo adda mattup ki Soponi 2.2-3. † **2:6 2.6** Kun wollo adda
mattup ki Soom 62.13 wo Piroberb 24.12.

Yawudiyagi ye pây,

11 kono Raa duwo yi'ni
wolliyo pay miñ kañ soo.

12 Kane doñ pay ize oldiko wo oogoro Muusa an ki ti zuune ye geñ, an a di t'inda oogoro gette ti ki'n seeda ye. Wo kane doñ pay oogoro Muusa an ti suune wo an d'isiyo oldiko geñ, Raa y'a dekka booro eedan t'urzi k'oogoro gette.

13 Derec, duwo Raa yi'ni wolliyo ki diine a daanadí, kane doñ ollige oogoro Muusa genno ye. Wo de yoñ yi wolliyo ki diine a daanadí, kane doñ a seedu oogoro wo a ti sooru eego.

14 Kane doñ Yawudiyagi ye geñ oogoro Muusa an ki ti suune ye, wo t'eedan geñ miñ an d'isiyo munda wede aa oogoro ti rootiyo an d'isiyo aa oogoro adda k'addan, wo kaciñ an ki ti suune ye.

15 An isiyo inkino geñ, an kaza naabo k'oogoro Muusa, Raa y'an ti riñje a biza k'ulban. Geñ elkisadan ere an di suuniyo munda ej beehiye ej ulsu gette, t'an kaza inkino, wo soñ elkisadan t'an di'n noogiyo a munda wede beehiye an dehu an d'ise, wo ti di'n naakiwsa a munda wede ulsu an dehu an d'ise me.

16 Geñ inkino suldi pay geñ itadan a t'adda keren a onniyo booro Raa ere yi dekka t'urzi k'Isa Almasi a suldi doñ ombide a urzi lekkiyo duwo gette. Geñ i

rootiyo Rabila Majjaanawa ere ni kazita.

Yawudiyagi ti oogoro Muusa

17 Wo kune kun'de kune Yawudiyagi, kun zaapu adduguñ a urzi k'oogoro Muusa, wo kun kolijo tudduguñ kun d'eesiyo Raa kun yi suune.

18 Kune kun suune munda wede Raa yi dehu duwo an d'ise me, t'urzi k'oogoro geñ kun aane kun di beere munda wede beehiye kono tod' t'un ti'n duuye.

19 Kun elkiyo'ñ kune doñ i dokkiyo doñ konzayi a urzi Raa, kun elkiyo kune toore ki doñ i lekkiyo adda zimolo.

20 Kun elkiyo'ñ kune doñ dooyiso ki doñ i ki suune munda ye, wo soñ kun elkiyo kune doñ dooyiso k'inni. Kun elkiyo inkino kono kun'de adda k'oogoro Muusa gette, un d'ede suuniyo a suldi pay wo a derec ki Raa pay.

21 Kun ollo, kune kun di dooyiso doñ ongoñ, wo de ki moo me tudduguñ batum kun ki ti dooyiso ye me? Kun di kazita a duwo oogire ulu, wo de ki moo me kun d'oogire me?

22 A duwo kun di kazita moone t'ere bakadá ise ti kule bakatú ulu, wo de ki moo me kune kun di moonite me? Longayi kun azzuru, wo de ki moo me suldi doñ adda boozañ kun t'oogire me?‡

‡ 2:22 2.22 Kun wolliyo adda mattup ki Deeteronom 7.25.

²³ Kun koliyo tudduguŋ, kun'de oogoro Muusa kun ti suune, wo kun a-ti doopide a oogoro gette, iŋkino kun ti lattiya suma Raa.

²⁴ Ono ej an riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Kono a lekkiyagun ere oldo gette, doŋ Yawudiyagi ye an di kalda suma Raa.»

²⁵ Ki kotto, aame oogoro Muusa kun a ti sooru eego maŋ, waldu ponde gette a kune beehiye, wo de kune doŋ i wilda ponde ton, a oogoro Muusa kun a ti doopide maŋ, eggun aa doŋ i ki wilda ponde ye.

²⁶ Wo de aame wede yon daa waldu ponde wo urziyagi k'oogoro Muusa y'a ti sooru eego maŋ, geŋ ki kotto Raa y'a yi wolla a d'aanadí aakede wede i wilda ponde.

²⁷ Wede a urzi tudde daa waldu ponde wo yi sooru a oogoro Muusa maŋ, yon y'a dekka booro eggun kono kune un d'ede mattup k'oogoro Muusa ti urzi waldu ponde, wo kun a-ti doopide.

²⁸ Yawudusu toc miŋ wee wee? Kunuŋ yode wede duwo an yi wollyo y'isiyo suldi doŋ Yawudiyagi ge d'isiyo ko? Kunuŋ wede i wilda ponde a urzi tudde ko? Aha!

²⁹ Wo de Yawudusu wede toc miŋ, yon adda k'addí, wo waldu ponde ere ki kotto gette, tod'te ere adda

k'adde, tod' t'ettiyo t'urzi k'Unde Raa, t'urzi k'oogoro ere Muusa yi riiŋe ye. Wedusu geŋ y'ooniyo tamma ti Raa, ti duwo ye.

3

Raa yoŋ daayum ki diine

¹ Iŋkino maŋ Yawudusu miŋ yi jiire duwo taŋ me? Waldu ponde tiŋ daakatú moo me?

² Beehiykadaŋ tod'te baadaŋ t'urzi tuuku ton maŋ. Ki poone'ŋ Raa y'an ele onamí a bey kane Yawudiyagi.

³ Ki kotto Yawudiyagi ongoŋ ono Raa an gi di'n ziida zakidi ye. Wo an ize iŋkino maŋ, geŋ Raa onamí y'a ki'n seeda zakidi ye ko?

⁴ Aha, iŋkino ye! Kine in suune Raa geŋ yi rootiyo ono doŋ derec, wo duwo pay geŋ doŋ lohito k'ono. Derec, ono ej an riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Kee Raa aame ki rootiyo man, i dehu duwo an gi di suune kee ki diine,

wo aame duwo an dekkiyo booro eedá ton, kee booro ti ki seedu ye*.»

⁵ Doŋ ongoŋ an rootiyo, an'de: «Munda wede in isiyo ki diine ye gen, a-noogiyo duwo an di suuniyo Raa yoŋ ki diine.» Wo de geŋ derec maŋ, kine in t'eese moo me? In di roote miŋ, Raa yon ki diine ye ko, aame kulkuwadí ti deegu

a tukki kine genj me? Ni rootiyo iñkino aa dōj tudde ge rootiyo.

⁶ Aha, iñkino ye! Derec, Raa yon ki diine, wo aame yon ki diine ye mañ, de genj mummino Raa y'a ñekka booro a tukki duwo pay me?

⁷ Doñ ongo soñ an rootiyo, an'de: «De aame t'urzi lohitó k'onamó genj, duwo an di wolliyo keren a jiire ñerec ki Raa wo i-d'eliyo tamma baadan, de ki moo me booro ti di'n seedu kono n'ize oldfiko me?»

⁸ Wo iñkino mañ, ki moo me in ki rootiyo ye, «In iso ulsuko kono beehiyko t'aasa baadan» me? Doñ ongon an di rootiyo ono ulpi a tukki nuuno an'de, i rootiyo iñkino nuuno batum. Kane doñ genj, ñerec booro Raa t'anni seeda.

Wede ki diine umbo

⁹ Wo de kine Yawudiyagi miñ, in jiire kane doñ ongon ko? Aha, in ki'n jiire ye! Nun n'un ti gize baa, kane Yawudiyagi ti doñ Yawudiyagi ye pay kañ soo an i dokkiyo oldfiko.

¹⁰ Ono ej an riiñe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Wenda ki diine a ñaana Raa umbo, ise soo tonj mañ.

¹¹ Wenda a suune ñerec ki Raa umbo, ise wenda soo tonj umbo a dehe Raa me.

¹² Kane pay an t'udsfe t'urzi wede ñerec ki Raa, pay kañ soo an d'isiyo ulsu mirsi,

wenda aase mundu wede beehiyé umbo, ise soo tonj mañ†.

¹³ Bizan ñoniyo ti suldi doñ ulpi aakede suldi doñ adda muuzo ohine, ti ilzan an di daggya duwo ti metinko.

T'adda bizan i d'adsiya ono doñ ulpi aakede naawa makike‡.

¹⁴ Ti bohanañ i d'adsiya ono doñ ki duudiyo ti dekkiso kadigi§.

¹⁵ Zoñðan soodo k'ettiyo ki tówoo duwo.

¹⁶ K'ume tuuku an'tiyo genj miñ, an di lattiya lekkiyo duwo wo an di'n eliyo adda lekkiyo ere ooñe.

¹⁷ Wo urzi toose an ki y' suune ye*.

¹⁸ A lekkiyadañ gette a Raa an i-k'orgiso ye†.»

¹⁹ Wo añkeñ kine in suune, suldi doñ pay oogoro Raa ti rootiyo genj, ti rootiyo a kane doñ pay ti'ni dokkiyo genño, iñkino wede tuuku tonj yi ki t'ihina bizí ye, wo doñ duniya pay an di suune keren kane doñ k'oldfiko a ñaana Raa me.

²⁰ Genj kono k'iñkino wenda soo tonj umbo, Raa y'a y'ise ki diine a ñaanadí t'urzi daaniya k'oogoro me,

† 3:12 3.12 Kun wolto adda mattup ki Soom 14.1-3; 53.2-4. ‡ 3:13 3.13 Kun wolto adda mattup ki Soom 5.10; 140.4. § 3:14 3.14 Kun wolto adda mattup ki Soom 10.7.

* 3:17 3.17 Kun wolto adda mattup ki Ezayi 59.8. † 3:18 3.18 Kun wolto adda mattup ki Soom 36.2.

oogoro gette tod' t'eliyo urzi dajanjal duwo an di suuniyo oldiko ere an ize.

Urzi wede Raa yi d'uttiyo duwo

²¹ Wo ankenno kine duwo pay Raa y'in di'n isiyo ki diine a daanadí, t'urzi doolo daa k'oogoro Muusa. Yo urzi, an in ti y' gize keren adda mattup k'oogoro Muusa ti ono doñ ki nebiyagi an riine ti kaaga.

²² Raa yi di'n isiyo duwo ki diine a daanadí t'urzi zaapu k'adde a Isa Almasi. Urzi gen, yon yi yihina a kane doñ pay i ziipe addaj a Almasi, kono ise Yawudusu, Yawudusu ye ton, ahuntu tudde umbo.

²³ Duwo pay miñ an t'ize oldiko, inkino an di lidse ti Raa wo ti goolikadí te.

²⁴ Wo Raa ti beekadí gette, duwo y'an ize doñ ki diine a daanadí ki waawiye, t'urzi k'Isa Almasi yon y'an udse t'adda k'oldiko.

²⁵⁻²⁶ Yon gen Raa y'elo sedeke, y'a inda puuzadí t'a ibi ki booyiso k'oldiko ki doñ pay i ziipe addaj a yode. Raa y'ize inkino, kono yi dehu y'a kize daayum yon ki diine. Yon ki diine ti kaaga to, duwo an ize oldiko ton, y'a imbiña yi-ki ti'n ele dangay ye. Wo ankenno yon daayum ki diine, yi dehu y'a kize yon ki diine, wo y'an ise ki diine a daanadí kane doñ i ziipe addaj a Isa me.

²⁷ Inkino man munda ede sey ko, wede kine in di kili tuddin me? Aha, umbo

baa. De ki moo me? In ki kili tuddin inkino ye kono Raa y'in ti'n ize doñ ki diine a daanadí t'urzi zaapu k'addin a Isa, t'urzi daaniya k'oogoro ye.

²⁸ Eyye, kine in suune, kane duwo Raa y'an di'n isiyo doñ ki diine a daanadí t'urzi zaapu k'addaj a Isa, t'urzi daaniya k'oogoro ye.

²⁹ Raa gen, yon Raa ki Yawudiyagi dajanjal ko? Kunuj doñ Yawudiyagi ye pây ton Raazañ ko? Eyye, doñ Yawudiyagi ye ton Raazañ pây,

³⁰ kono Raa miñ yon soo dajanjal. Y'an isa kane Yawudiyagi ki diine a daanadí t'urzi zaapu k'addaj a yode, wo kane doñ Yawudiyagi ye ton inkino t'urzi zaapu k'addaj a yode kay.

³¹ Inkino man, aame kine in zaapu addin a Isa gen, ikaza oogoro in ti tôwwo ko? Aha, inkino ye. Ki too man t'urzi zaapu k'addin a yode gen, oogoro itatú i-t'addiya keren.

4

Ibirayim meeki doñ pay i ziipe addaj a Raa

¹ Wo anken kine in di roote moo me a tukki mugiyin Ibirayim me? Yon wede tudde gen yi d'uune moo me?

² Aame Ibirayim Raa yi y'wulle yon ki diine a daanadí kono y'ize naabo ere bee-hiye man, gen i-d'ede urzi

y'a kili tuddí. Wo cfe a d'aana Raa iñkino ye.

³ Ono ej an riiñe ti kaaga adda mattup ki Raa a tukk'Ibirayim, an'de: «Yi ziipe addí a Raa, iñkino Raa y'a yi wulle yon ki diine a d'aanadí me*».

⁴ Kine in suune aame wede yi niibe maŋ, y'a t'oone ranñadí. Wo ranñadí gette duwo an gi di wölle aa an i ize beeko ye, wo an di wolle aa munda wede i dehu an i di y' t'ele.

⁵ Wo de aame wede yi ki niibe ye, wo yi ziipe addí a Raa wede d'on k'oldfiko y'anni wolliyo kane ki diine a d'aanadí me maŋ, yon gen Raa yi wolliyo wede ki diine a d'aanadí t'urzi zaapu k'addí a yode gen me.

⁶ Gen iñkino ti kaaga ton Dawut y'a ûure a urzi k'uñsuwo ki wede Raa yi y' wulle yon ki diine a d'aanadí, daa ki naabadí ere y'ize, y'ede:

⁷ «Uñsuwo a kane d'on Raa y'an t'ize tambobino a doopisadan ere a urzi k'oogoro,

wo y'an di buuye oldfikadan.

⁸ Uñsuwo a wede oldfikadí Galmeega Raa yi ki ti kaza ye baat†.»

⁹ Uñsuwo gette Raa yi t'elo a kane d'on i waldu ponde dañjal kunuŋ, a kane d'on i ki waldu ponde ye pay ko? Kine in rootiyo, in'de:

«Ibirayim y'a ziipe addí a Raa, iñkino maŋ Raa y'a yi wulle yon ki diine a d'aanadí me.»

¹⁰ Aame Ibirayim Raa yi y' wulle yon ki diine a d'aanadí gen, yi wildsa ponde kunuŋ daa waldu ko? Aha! Ponde yi ki wildsa ye, sanj y'a wildsa kollo.

¹¹ Ki poone Ibirayim y'a waldu ponde botto gen miŋ, Raa y'a yi wulle yon ki diine a d'aanadí, kono yi ziipe addí a yode. Sanj maŋ Raa yi di ruute y'a wildsa ponde, waldu ponde gette munda wede i-kaza Raa yi y' wulle yon wede ki diine a d'aanadí t'urzi zaapu k'addí a yode. T'urzi gen Ibirayim y'a t'ize meeiki d'on pay i ziipe addan a Raa, ise d'on i ki waldu ponde ye toŋ maŋ, kane gen Raa y'an di'n wulle d'on ki diine a d'aanadí me‡.

¹² Ibirayim y'a t'ize meeiki d'on pay i waldu ponde, gen ni rootiyo ti kane d'on i wildsa ponde, wo soŋ an ambu zina ki meegiŋ Ibirayim yon yi ziipe addí a Raa ki poone y'a waldu ponde gen me.

*Urzi zaapu k'adde
k'Ibirayim a Raa*

¹³ Ti kaaga Raa yi di ruute a Ibirayim yi di t'ela duniya ette a yode wo k'eda k'inñizi§. Wo yi ruute iñkino a Ibirayim kono yi diine oogoro ko? Aha, yi ruute iñkino kono yi y' wulle

* **4:3 4.3** Kun wolto adda mattup ki Zenez 15.6. † **4:8 4.8** Kun wolto adda mattup ki Soom 32.1-2. ‡ **4:11 4.11** Kun wolto adda mattup ki Zenez 17.9-14.

§ **4:13 4.13** Kun wolto adda mattup ki Zenez 12.2-3; 17.4-6; 22.15-18.

yon wede ki diine a dsaanadí t'urzi zaapu k'addí a yode.

¹⁴ Aame suldi doj Raa yi ruute y'an t'ela genj, kane ki doj i daaniya urzi k'oogoro Raa dsaanjal maŋ, urzi zaapu k'adde a Raa genj ki bita, wo ono doj Raa yi ruute y'aasa genno tonj derec i ki lekka ye.

¹⁵ Derec, urzi k'oogoro genj i-deegu kulkuwo Raa a tukki duwo, wo aame oogoro umbo maŋ, doopide a urzi k'oogoro tonj umbo kay.

¹⁶ Gej kono k'injkino t'urzi zaapu k'adde a yode in t'oono suldi doj Raa yi ruute y'in t'ela, kono yi dehu in di suune keren y'in eliyo ti beekadi. Injkino maŋ ono doj Raa yi ruute y'aasa genj, derec i lekkiyo a kane pay ita k'inŋni k'Ibirayim. Ono ej derec i lekkiyo a doj i daaniya oogoro Muusa dsaanjal ye, wo a doj pay i ziipe addaj a Raa aakede Ibirayim, yon meeki kine pay.

¹⁷ Derec, ono ej an riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa a tukk'Ibirayim, an'de: «Kee n'a ki ti k'ize mugiye k'ita duwo adda siidiyagi baadaŋ*.» Ibirayim genj yon meeginj a dsaana Raa, kono yi ziipe addí a yode wede doj unto y'an d'eliyo lekkiyo, wo munda wede umbo tonj yi rootiyo i-t'isiyo.

¹⁸ Ibirayim munda wede yi zaapu elkisadí genj yi ki y'ooniyo ye tonj, yi zaapu

elkisadí eego. Y'a ziipe addí a Raa, injkino maŋ Raa y'a y'ize mugiye k'ita duwo adda siidiyagi baadaŋ, genj a-t'iide a ono doj an riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Genj ita k'innizá tonj aasa baadaŋ injkino†.»

¹⁹ Aame Raa yi ruute injkino genj, Ibirayim ozzinagí ette suma meeda. Yon yi suune tuddí t'urme yi t'aahe k'unto, wo eddí Sara tonj ti k'aane ti ki t'ehe ye, wo tonj maŋ yi k'ormiyo ye, yi seedu zakidí a urzi zaapu k'addí a Raa me‡.

²⁰ Ibirayim i-k'ede niiku adda k'addí ye, kono yi suune munda wede Raa yi ruute yi-t'ela genj yi y't'oono. Injkino maŋ t'urzi zaapu k'addí a Raa genj yi d'uune toogo wo y'a imme Raazi.

²¹ Derec yon y'iyye t'addí pay, Raa i-d'ede toogo yi-t'isa munda wede yi ruute yi-d'isa me.

²² Kono kamo t'urzi genj Ibirayim Raa y'a yi wulle yon wede ki diine a dsaanadí me.

²³ Wo de ono ej an riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Ibirayim Raa y'a yi wulle wede ki diine a dsaanadí» genj, an riiŋe a tukki yode dsaanjal ye,

²⁴ wo a tukki kine pay, kine tonj Raa y'in di'n wolla doj ki diine a dsaanadí, kono in ziipe addij a yode wede a bilde Galmeeginj Isa ti diine

* **4:17 4.17** Kun wollo adda mattup ki Zenez 17.5. † **4:18 4.18** Kun wollo adda mattup ki Zenez 15.5. ‡ **4:19 4.19** Kun wollo adda mattup ki Zenez 17.1,15-22.

dōj unto.

²⁵ Yo Isa, Raa y'an di y'ele a bey duwo, an di y'iide kono k'oldfikadiñ, wo y'a ti y' bildē kono y'in di'n ise dōj ki diine a daanadí.

5

Lekkiyo ti toose ti Raa

¹ Gen iñkino, t'urzi zaapu k'addiñ a Isa gen, kine Raa y'in di'n ize dōj ki diine a daanadí. Wo ankenño kine ti Raa in lekkiyo ti toose t'urzi Galmeegiñ Isa Almasi.

² T'urzi zaapu k'adde a Isa gen, yon y'in d'ihina urzi in di lekkiyo zakidiñ adda beeko Raa, wo kine ulbinj in d'ise unse kono in zaapu elkisadiñ in t'oona gooliko ti Raa.

³ Wo beehiye a jiire'ñ, kine in iido dabar ton mañ ulbinj in iso unse, kono in suune in dabirsa mañ, gen in t'isa dōj a seedu zakidiñ t'ombiñe.

⁴ Kine in seedu zakidiñ t'ombiñe mañ, gen in t'isa dōj a seedu zakidiñ a naabo Raa, aame in iido suldi dōj oone ton mañ. Kine in seedu zakidiñ a naabo Raa mañ, gen in t'isa dōj i zaapu elkisadan a Raa.

⁵ Aame in zaapu elkisadiñ a Raa mañ, zaapu k'elkiso gette t'in ki ti'n t'ela sukiyagi ye, kono Raa geyyisadí y'in ti tiipe adda k'addiñ t'urzi k'Unde Kamileñ ere y'in ele.

⁶ Derec, ti kaaga kine in k'eđe toogo ye in t'adse

t'adda k'oldfiko me. Wo onniyo ere Raa y'ele gette ïide kotto mañ, Almasi Raa yi biire y'a iido, y'a inda kono dōj k'oldfiko.

⁷ Gej oone a wede y'a oyye y'a t'inda a olse wede ki diine me. Koo wede y'a oyye y'a t'inda a olse ki wede isiyo beehiye.

⁸ Wo tinj genño ton, Raa gen y'in t'iidiba ita yon y'inni giyye, y'a igibo Almasi y'a inda kono kine aame kine in lekkiyo botto adda k'oldfiko gen me.

⁹ Derec, ankenño t'urzi puuzo k'Isa, Raa y'in di'n ize dōj ki diine a daanadí, gen iñkino kay in suune yon y'in di'n utta ti booro Raa te.

¹⁰ Derec, kine ti kaaga adu ti Raa me, wo de Raa y'in ti'n gimo in t'ukkiye ti yode t'urzi k'unto k'Ulí. Wo y'in ti'n gimo in t'ukkiye ti yode gen, gen iñkino kay in suune Raa y'in di'n utta t'urzi k'Ulí kono yon yi bildē ti diine dōj unto me.

¹¹ Wo beehiye a jiire'ñ, kine ulbinj in d'ise unse ti Raa t'urzi Galmeegiñ Isa Almasi, yode wede ankenño y'in ti'n gimo in t'ukkiye ti Raa.

Adum ti Almasi

¹² T'urzi wedusu soo sundí Adum oldfiko ti t'iido adda duniya, wo t'urzi k'oldfiko gette unto ti-t'iido duniya. Iñkino mañ unto t'a ziida duwo pay, kono duwo pay miñ an t'ize oldfiko*.

* **5:12 5.12** Kun wollo adda mattup ki Zenez 2.17; 3.6,17-19.

¹³ Ki poone Raa yi di t'ela oogiradí a Muusa genj, oldfiko tod'te ede too adda duniya me. Wo aame oogoro umbo genj, duwo oldfikadan Raa yi ki ti kaza ye.

¹⁴ Wo de ton manj, iise ti Adum bini Muusa genj unto i-d'ede toogo too ekki duwo me. Unto gette t'a ziifa kane doñ ize oldfiko ti doolo ti ere ki Adum, yoñ y'ize a munda wede Raa yi ruute k'isa ye ton manj.

Adum genj yoñ undiso ki wede a etto.

¹⁵ Wo de oldfiko ere Adum y'ize ti munda wede Raa y'in elo ti beekadí genj, a ki t'iide soo ye. Derec, t'urzi k'oldfiko wede soo danjal doñ baadañ an t'inda. Genj inkino kay in suune, beeko ere Raa y'elo t'urzi wede soo, Isa Almasi gette, Raa y'a ti tiipe ekki doñ baadañ daa doozioyo.

¹⁶ Wo soñ munda wede Raa y'eliyo wo ti oldfiko ki wede soo y'ize gette, a ki t'ette soo ye. T'urzi k'oldfiko ki wede soo y'ize gette, duwo pay booro Raa t'anni ziifa. Wo ise a oldfiko ere baadañ duwo an ize gettiyo tonj, munda wede Raa y'eliyo ti beekadí genj, y'an ize doñ ki diine a daanadí me.

¹⁷ Derec, t'urzi wede soo, t'urzi k'oldfiko yode soo danjal, unto i-d'ede toogo ekki duwo pay. Genj inkino in suune, t'urzi wede soo Isa Almasi, kane doñ ooniyo beeko Raa ere y'eliyo daa doozioyo wo yi di'n isiyo doñ

ki diine a daanadí genj, an di lekkey an d'oomey moziko ti yode kañ soo.

¹⁸ Genj inkino ki danju, t'urzi k'oldfiko wede soo, Adum, booro Raa t'a ziida duwo pay. Genj inkino kay t'urzi naabo ere ki diine ki wede soo, Isa Almasi, Raa y'aane y'an ise duwo pay ki diine a daanadí, wo t'urzi genj an t'oone lekkiyo ere ki daayum.

¹⁹ Genj kun wollo, t'urzi wede soo y'a ti diipida ono Raa, duwo baadañ an t'iire adda k'oldfiko. Genj inkino kay t'urzi wede soo y'lliga ono Raa, duwo baadañ Raa y'an di'n ize doñ ki diine a daanadí.

²⁰ Raa y'a elo oogoro, wo oldfiko t'a t'ize baadañ, wo de aame oldfiko ti t'ize baadañ manj, beeko Raa t'a t'ize baadañ a jiire sey.

²¹ Ti kaaga oldfiko i-d'ede toogo ekki kine duwo t'in di'n tòwwo. Inkino kay ankenño beeko Raa i-d'ede toogo t'in di'n isiyo kine duwo ki diine a daanadí, inkino in t'ooney lekkiyo ere ki daayum t'urzi Galmeegin Isa Almasi.

6

Unto wo lekkiyo kañ soo t'Almasi

¹ Añkenj kine in di roote moo me? In di lekke kettiyo t'oldfiko kono beeko Raa t'a t'ise baadañ ko?

² Aha, inkino ye! Kine a daana k'oldfiko tuddin aa unto, de mummino in di lekke adda k'oldfiko sey me?

³ Kune un dundse ko? Kine doŋ pay an in ti zuyye batem genj, in aa ti gitte kaŋ soo ti Isa Almasi me, wo t'urzi suyyiso batem genj, kine in aa ti gitte kaŋ soo ti yode a untadí.

⁴ İnjkino maŋ t'urzi suyyiso batem genj, aakede kine an in ti'n ittiba kaŋ soo ti Almasi a untadi*. Genj aakede Almasi yi bilde ti diine doŋ unto t'urzi toogo ere ki gooliko Meegiŋ Raa genj, injkino kine tonj in di lekke lekkiyo ere aware aa ki yode kay.

⁵ Aame kine in aa ti gitte binj ti yode kaŋ soo a urzi k'untadí maŋ, genj derec a baldiyadí tonj, kine kettiyo kaŋ soo ti yode.

⁶ Ono enj kun ollo koduwo, aame Isa Almasi an ti y' tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko genj, lekkiyadiŋ ere ti poone adda k'oldiko gette an ti tiike ti yode Almasi, injkino maŋ tuddiŋ ere k'oldiko gette Raa y'a ti jiire toogatú a t'ize umbo, genj kine bulagi k'oldiko ye baa.

⁷ Derec, wede y'inda genj yi t'udsde t'adda k'oldiko me.

⁸ Wo de aame kine in t'inda ti Almasi kaŋ soo maŋ, genj in ambo in di lekkey zeere kay ti yode me.

⁹ Kine in suune'ŋ, Almasi t'ume yi bilde ti diine doŋ unto genj ki sirwe yi ki t'inda ye, kono unto i-k'ede toogo ye baa a tukki yode me.

¹⁰ Almasi untadí ere y'inda

kaŋ soo gettiŋ mok baa a t'ide, wo untadí gette t'oldiko t'a ti'n diikida. Arkeŋŋo yon zeere, yi lekkiyo ki Raa.

¹¹ Genj injkino kay kun ti wollo tuddugun aa unto a daana k'oldiko me, wo a daana Raa tuddugun kun ti wollo aa zeere kono kun lekkiyo kettiyo kaŋ soo t'Isa Almasi.

¹² İnjkino maŋ kun i oola urzi a oldiko ti t'oona toogo a tuddugun ere k'unto ye, wo kun gi di daane suldi doŋ ulpi tuddugun ti dehu genŋno ye.

¹³ Kun oola mokugun tuuku tonj y'isa naabo ere k'oldiko ye, aa arku k'isiyo munda wede ki diine ye. Wo genj kun i elo tuddugun a Raa aakede doŋ i bilde ti diine doŋ unto aŋkeŋ an lekkiyo zeere, wo kun elo mokugun tuuku tonj ki naabo Raa aa arku wede k'isiyo munda wede ki diine.

¹⁴ Genj oldiko i-k'ede toogo a tukki kune ye, kono kune un ki'n dokkiyo oogoro ye, unni dokkiyo beeko Raa.

Kine bulagi k'aaye?

¹⁵ Ki kotto kine in ki'n dokkiyo oogoro ye, wo inni dokkiyo beeko Raa maŋ, genj i-kaza in d'ise oldiko baa ko? Aha, injkino ye!

¹⁶ Kune kun suune, aame kun ele tuddugun a wede kun i di naabe maŋ, kun d'olliga onamí, kun t'ise bulagi ki wede kun ollige onamí genŋno. Aame oldiko

* **6:4 6.4** Kun wollo adda mattup ki Kolos 2.12.

i-edē toogo ekki kune mañ, kune bulagutú wo un d'etta unto, wo aame ollige k'ono Raa gette i-d'ede toogo ekki kune mañ, kune bulagutú wo Raa y'un di'n isa doñ ki diine a daanadí.

¹⁷ Wo in rooto koduwo a Raa, kono ti kaaga kune bulagi k'oldiko, wo de ankeñno dooyiso ere an unni duuye gette kun illiga, kun d'umbe t'addugun pay wo kun sooru eego.

¹⁸ Kune Raa y'un ti'n udfse t'adda k'oldiko me, wo kun t'ize bulagí kono kun d'ise munda wede ki diine aa yi dehu.

¹⁹ Onamó ni rootiyo ej a suuniyo ere ki doñ tudde, kono suldi itadan kun ki ti suuniyo koduwo ye. Genj ti kaaga kun ti t'ele tuddugun pay adda buliko k'isiyo suldi pitin̄ko, ti doopide ere kun a ti doopide a urzi k'oogoro un ti'n leddiyo ti daana Raa. Wo ankeñno kun ti-t'iso tuddugun bulowo k'isiyo naabo ere ki diine kono y'un di'n isa doñ ooyiso kese a yode.

²⁰ Ti kaaga aame kune bulagi k'oldiko genj, kune'ñ seegun ye a naabo ere ki diine aa Raa yi dehu te.

²¹ Aame kun izite suldi doñ ankeñno un t'ize sukiyagi genj, kun d'uune moo me? Ki kotto kane suldi genj, a duwo an di'n t'etta k'ume k'unto.

²² Wo de ankeñno Raa y'un ti'n udfse t'adda k'oldiko me, kun t'ize bulagi yode, kun d'isiyo naabo ere beehiye aa yon yi dehu,

inkino y'un di'n uuye kese a yode, genj a duwo an di'n t'etta k'ume lekkiyo ere ki daayum.

²³ Derec, oldiko gette ranñatú unto, wo de munda wede Raa y'eliyo ki waawiye genj lekkiyo ere ki daayum, kono y'in ti'n gitte kañ soo ti Galmeegij Isa Almasi.

7

Oogoro i-k'ede toogo ekki kine ye

¹ Zemba ki nuñ, ki kotto ono doñ ni roota ej, kune kun'ni suune adda k'addugun, kono urzi k'oogoro kun yi suune: Oogoro gette i-d'ede toogo ekki wedusu'ñ aame yon zeere danjal.

² Inkino mañ erewo ti ziida kule genj, tod'te kettiyo a kulatú t'urzi k'oogoro aame yi lekkiyo zeere genj me. Wo de aame kulatú y'inda mañ, oogoro seedu gette ti ki ti seeda ye baa, tod'te ettú toore.

³ Wo aame kulatú yon zeere yi k'inda ye wo ti y'iili, ti ziida kule doolo mañ, genj an di waaka ere ti moone ti kule bakatú. Wo de aame kulatú y'inda mañ, tod'te ettú toore, t'aane t'a seeda kule doolo, oogoro ti ki ti seeda ye, genj an gi di wolla ere i moone ti kule bakatú ye.

⁴ Genj inkino kay zemba ki nuñ, kune eggun aa unto a daana k'oogoro me, kono t'urzi tudde k'Almasi y'ele ki sedeke gette, aa kun t'inda

kanj soo ti yode. Injkino man kine in t'ize dōn k'Almasi wede i-bilde ti diine dōn unto, kono naabadij t'aase ti d'aakatú a Raa me.

⁵ Derec, ti kaaga kine in likke lekkiyo ere aa tudde ti dehu, aame genj sulfi dōn in d'eliyo liikiwe ki ḥaapu an d'ooniyo toogo t'urzi k'oogoro an di naabiya adda tuddinj, injkino in d'ettiyo unto.

⁶ Ti kaaga oogoro t'in ti'n ziifa aakede dōn dangay, wo ankenño kine a d'aanatú aa dōn unto kono Raa y'in ti'n udfe ti toogatú me. Injkino manj in naabo a Raa t'urzi wede aware Unde Kamileñ t'inni dokkiyo, wo in ki'n dokkiyo urzi wede mazzini k'oogoro Muusa genño ye baa.

Oogoro ti oldiko

⁷ Injkino manj kine in t'eese moo me, oogoro gette tod'te oldiko ko? Aha, injkino ye! Wo de ni zuune oldiko t'urzi k'oogoro. Anki oogoro ti ki ruute «zaapu k'adde a munda wedusu ulu*» ye manj, nunj zaapu k'adde a munda wede gette ni ki ti suune ye.

⁸ Wo t'urzi k'oogoro genj oldiko ti d'uune urzi ti nunj, injkino ni zaapu addó a sulfi duwo dōn tuuku toj manj. Derec, daa k'oogoro manj, oldiko gette ettú aa munda unto.

⁹ Ti kaaga aame oogoro ni ki ti zuune ye genj, ni lekkiyo aa addó i dehu, wo

de aame oogoro ni ti zuune manj, oldiko t'a jiire eedó,

¹⁰ wo nunj aa n'inda: Oogoro ere Raa y'elo kono duwo t'an d'an t'ette k'ume lekkiyo genj, a nunj o-t'ize urzi k'unto.

¹¹ Injkino t'urzi k'oogoro genj, oldiko ti d'uune urzi t'a ti n' mibilde, wo t'urzi tote gette o d'iide unto.

¹² Genj injkino oogoro Raa gette tote batum kamileñ, wo urziyagutú toj kane kamileñ, ki diine wo bee-hiye.

¹³ Injkino manj munda wede beehiye genj, a nunj o-t'ise urzi k'untadó ko? Aha, injkino ye! I n'iide'ñ oldiko. Genj t'urzi k'oogoro ere beehiye gette, oldiko ti d'uune urzi ki tōwwadó. Injkino manj in suuno oldiko tod'tinj ki kotto oldiko, wo t'urzi k'oogoro genj oldiko itatú a t'udfe kerenj, tod'tinj oldo a jiire pay.

Oldiko ti jiire ekki duwo

¹⁴ Ki kotto kine in suune oogoro gette t'ettiyo t'urzi k'Unde Raa, wo de nunj wede tudde ej, n'a t'ize bule k'oldiko.

¹⁵ Genj munda wede n'isiyo, ni ki y' suuniyo ye. Injkino munda wede ni dehu n'aase genj, ni ki ti y'isiyo ye, wo de ni-t'isiyo munda wede n'azzuru.

¹⁶ Wo aame munda wede ni ki y' dehu ye genj ni ti y'isiyo manj, genj i-kaza oogoro gette ni ti suune adda k'addó tod'te beehiye.

* 7:7 7.7 Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.17.

¹⁷ Geñ isiyo iñkino nuuno ye, isiyo'ñ oldfiko ere i lekkiyo adda k'addó.

¹⁸ Derec, ni suune munda wede beehiye geñ yi ki lekkiyo ye adda k'adde nunj wede tudde ej me. Ki kotto nunj o d'ede mosogo k'isiyo munda wede beehiye, wo toogadó umbo ni k'aaniya ni ki ti y'isiyo ye.

¹⁹ Iñkino manj munda wede beehiye ni dehu n'aase geñ, ni ki ti y'isiyo ye, wo ni t'isiyo munda wede ulsu ni ki dehu ye.

²⁰ Wo aame munda wede ni ki y' dehu ye geñ ni ti y'isiyo manj, geñ isiyo nunj ye, isiyo oldfiko ere i lekkiyo adda k'addó.

²¹ Iñkino manj, nunj ni dehu n'aase munda wede beehiye, wo de adda k'addó ni d'owwiyo munda i ni dokkiyo ede, ni d'isiyo miñ munda wede ulsu d'anjal.

²² Ki kotto nunj batum adda k'addó geñ, ulbó o isiyo unse'ñ ki daaniya k'oogoro Raa,

²³ wo de ni d'owwiyo adda tuddó munda i ni dokkiyo ede, yi deyyiso ti oogoro Raa ere nunj n'iyye elkisadó pay eego. Munda wede i ni dokkiyo adda k'addó geñ, yi-ti n' gitte miñ k'isiyo k'oldfiko.

²⁴ Wayya nunj ej, sommagi o di-t'iide! Wee wee a n'adda ti tuddó ere o d'etta unto ette?

²⁵ Geñ in rooto koduwo a Raa t'urzi Galmeegiñ Isa Almasi!

Iñkino manj t'elkisadó pay nunj n'a iyye n'a t'ize bule k'oogoro Raa, wo a urzi tudde ni t'ize bule ki munda wede i ni dokkiyo adda k'addó k'isiyo k'oldfiko genno.

8

*Lekkiyo ti toogo ere
k'Unde Kamileñ*

¹ Iñkino manj aŋkenño ej, doŋ i lekkiyo kettiyo kaŋ soo t'Isa Almasi geñ, booro Raa ti ki'n seeda ye baa.

² Derec, wede yi lekkiyo kettiyo kaŋ soo t'Isa Almasi manj, munda wede i yi dokkiyo geñ, Unde Kamileñ ere ti d'eliyo lekkiyo. Tode gette t'a y'udfe ti munda wede i yi dokkiyo k'isiyo k'oldfiko wo ti unto.

³ Munda wede oogoro Muusa ti k'iine ti ki y'ize ye kono kine doŋ tudde in k'ede toogo in ki d'ozire a urzi genno ye geñ, Raa y'a y'ize. Iñkino manj y'a igibo Ulí y'a iido ti tudde ere aa ki kine doŋ k'oldfiko kono y'in di'n adsfe t'adda k'oldfiko, tiŋ gen oldfiko ere duwo an isiyo y'a-t'iide mentú.

⁴ Y'ize iñkino kono munda wede ki diiñe oogoro ti dehu geñ a t'ise ekki kine, kono in gi di lekke aa tudde ti dehu ye, wo in di lekke aa Unde Kamileñ ti dehu.

⁵ Iñkino manj kane doŋ i lekkiyo aa tudde ti dehu geñ, elkiyadan a suldi doŋ tudde ti dehu. Wo kane doŋ i lekkiyo aa Unde Raa ti dehu

gen, elkiyadañ a suldfi dōñ Unde Kamileñ ti dehu kay.

⁶ Aame wede y'elkiyo a suldfi dōñ tudde ti dehu wo yi daaniya mañ, y'ette k'ume k'unto, wo de wede y'elkiyo a suldfi dōñ Unde Kamileñ ti dehu wo yi daaniya mañ, y'ette k'ume lekkiyo wo ti toose.

⁷ Suldfi dōñ pay ulpi tudde ti dehu gen, kane adu ki Raa, kono tudde gette ti di-toogiyo ki daaniya k'urzi k'oogoro Raa me, umbo ti k'aaniya ye.

⁸ Kane dōñ i lekkiyo aa tudde ti dehu gen, kane an k'aane an ki t'ise ye mundfa wede Raa ulbí i-d'ise uñse me.

⁹ Wo de kune, kun ki lekkiyo aa tudde ti dehu ye, kun lekkiyo aa Unde Raa ti dehu, kono Unde Raa tod' ti lekkiyo adda k'addugun. Aame wede i-k'ede Unde k'Almasi adda k'addí ye mañ, yon ki Almasi ye.

¹⁰ Aame Almasi adda k'addugun mañ, ki kotto tuddugun t'a t'inda kono k'oldfiko me, wo Unde Raa ere adda k'addugun t'un d'eliyo lekkiyo, kono Raa y'un ti'n ize dōñ ki diine a daanadí.

¹¹ Wo aame Unde ki wede a bilde Isa ti diine dōñ unto gette tod'te adda k'addugun mañ, yode wede a bilde Isa Almasi ti diine dōñ unto gen, yi-t'ele lekkiyo a tuddugun ere k'unto gette t'urzi k'Unde Raa ere i lekkiyo adda k'addugun.

¹² Geñ inokino mañ zemba ki nuñ, kine in d'ede see ki lekkiyo ere aa Raa yi dehu, wo de seeziñ a urzi tuddinj ti dehu ye, inokino in gi di lekke aa tuddinj ti dehu ye.

¹³ Aame kun lekkiyo aa tudde ti dehu mañ, kun di t'inda. Wo de aame t'urzi k'Unde Raa suldfi dōñ ulpi tudde ti dehu gen kun'n iila mañ, kun di lekka.

¹⁴ Derec, kane dōñ i ni dokkiyo Unde Raa gen, kane inni Raa.

¹⁵ Kune Unde Raa kun uune gen, t'un gi di'n ise bulagi wo kun ki d'orgide ye. Wo de tote Unde Raa gette t'un di'n ize kun t'ize inni Raa ki kotto, t'urzi gen in di y' waaku «Abba!» I-kaza Meegó.

¹⁶ Tode Unde Raa batum t'in d'isiyo adda k'addir in di suuniyo ki kotto kine inni Raa.

¹⁷ Derec, kine inni Raa gen, in t'ooney aggadiñ t'adda suldfi pay dōñ i-d'ede in t'ooney t'Almasi kañ soo, kono aame kine in dabirsa aa yon yi dibire mañ, gen in t'ooney daryika ti yode kañ soo.

Daryika ere ki daana

¹⁸ Nuñ ni suune adda k'addó, dabar ere in dabirsa ankenño ette, tod'te aa mundfa ki bita a daana daryika Raa ere y'in kizey a kandaane gette.

¹⁹ Kane suldfi dōñ pay Raa y'ikkima gen, an delliyio gottitonj, woogo me Raa y'a ti'n kiza innzí keren, kane añ wee wéé.

²⁰ Kane suldi dōj pay Raa y'ikkima genj, an t'iire a bey toogo ere t'an gi di'n t'etta ki tunda ye. Kane suldi genj i ki dihe kane batum ye, wo de in ele k'adda toogo gette yode Raa batum. Wo tonj maŋ kane suldi genj an zaapu elkiyadaŋ a Raa,

²¹ kono onniyo soo kane suldi pay genj Raa y'an adda t'adda toogo ere ki lattiya ti-ti'n isiyo bulagi gen me. İnjino maŋ an t'isa eedan toore, wo daryika ere inni Raa an t'ooney gette kane tonj adda kay.

²² Kine in suune, suldi dōj pay Raa y'ikkima genj, ankeŋŋo an dawilsa botto aa erewo addutú i t'umbe k'ehiyo.

²³ I ki dawilsa kane suldi genŋo daŋŋal ye, kine pay dōj uune Unde Kamileŋ aa barta ere ki poone ki suldi dōj Raa yi ruute y'in t'ela genj me, kine in dawilsa adda k'addiŋ, koore in delliyo onniyo ere tuddiŋ Raa y'a-t'adfa t'adda dabar ere k'oldfiko, in t'isa innizí a-t'etta a munda wede yi dehu.

²⁴ Derec, kine in uune uttiyo wo in zaapu elkisadiŋ eego botto. Wo aame suldi dōj in zaapu elkisadiŋ eego in'ni wulla maŋ, genj zaapu k'elkisadiŋ eego umbo baa. İnjino suldi in'ni wolliyo genj in di zaape elkisadiŋ eego sey ko?

²⁵ Wo aame in zaapu elkisadiŋ a munda wede in ki y' wolliyo ye maŋ, genj in di y' delle ti ombiŋe.

²⁶ Geŋ iŋkino kay, Unde Raa tonj t'in di'n noogiyo, kono kine toogadin baata a urzi Raa me. Urzi tondiyo Raa wede beekiye tonj in ki y' suune ye, wo tode Unde Kamileŋ batum ti-tondiyo Raa kono kine, ti-dakiysa ti ono dōj ki k'aane ki ki ti'n roote ye.

²⁷ Raa genj yi y' wolliyo munda wede a biza k'ulbe wedusu me, wo munda wede Unde Kamileŋ ti dehu t'a tonde genj yonj yi y' suune. Derec, Unde gette ti tondiyo Raa kono kine dōŋzí aa yonj yi dehu.

²⁸ Kine in suune Raa yi naabiya a suldi pay ki beekiyeko kane dōj i yi geyyiso, kane genj yi'ni wiike kono a-t'ette a munda wede yonj yi dihe ti poone.

²⁹ Kane dōj Raa yi'ni zuune kane ki yode ti poone too genj, yonj yi dihe ti poone too y'an ise an di deeye Ulí, kono yonj genj y'a t'isa goole ki zemba baadar.

³⁰ Kane dōj Raa yi'ni dihe ti poone too genj, y'a-ti'n wiike pây. Kane yi ti'n wiike genj, y'an di'n ize dōj ki diine a dsaanadí. Wo kane yi'ni ize dōj ki diine a dsaanadí genj, an d'uune daryikadí pây.

Geyyiso Raa tod'te meeda

³¹ Kine in di roote moo sey a ceere me? Aame Raa yonj ki kine maŋ, wee wee

aasa adu ti kine in di'n ceera
me*?

³² Raa gen Ulí k'aggadí ton
yi ki ti y' lidde ye ti dabar
te, wo yi y'elo sedeke ki kine
duwo pay, inkino maŋ ki
kotto ti Ulí gen suldi pay yi'n
t'ela ti mozuwo.

³³ Wee wee a sakiya dōn
Raa yi biire me? Wenda
soo ton umbo, kono kane
Raa yi'n ize dōn ki diine a
dāanadí me.

³⁴ Wee wee a roota kane
booro ti'ni ziifa me? Wenda
soo ton umbo, kono Isa Al-
masi yon y'inda, wo beekiye
a jiire sey y'a bilde ti diine
dōn unto y'a-gili k'awwa,
ankeŋ yi lekkiyo a ammade
Raa wo yi tondiyo Raa kono
kine.

³⁵ Moo me in ti'n dekka
ti geyyiso ere k'Almasi te?
Dabar kunuŋ, ulbe k'oodiyo
baadaŋ kunuŋ, dabar ere
t'urzi duwo kunuŋ, mosogo
kunuŋ, lekkiyo bey sok so-
ken kunuŋ, lekkiyo ere aa a
biza zire kunuŋ, unto ere a
bey duwo ko? Kane gen an
in ki ti'n dekka ye ti geyyiso
ere k'Almasi te.

³⁶ Gen a-t'iide a ono dōn
an riŋe ti kaaga adda mat-
tup ki Raa, an'de: «Kono
ki kee Raa gen, kaye duwo
an ay di'n tōwwo daayum.
Kaye an ay di'n wolliyo aa
dambami ki waldutu†.»

³⁷ Wo de ti suldi dōn pay
in aaniya genno ton, kine
in t'umbe eego a jiire t'urzi

yode wede inni giyye.

³⁸⁻³⁹ Eyye, nuŋ ni suune
adda k'addó, munda soo ton
umbo in ti'n dekka ti geyy-
iso Raa te: ise in t'inda,
ise in lekkiyo zeere, ise
maaleekiyagi, ise dōn doolo
an d'ede urzi ki dokkiyo wo
an d'ede toogo, ise suldi
dōn ankenno, ise suldi dōn
etto k'ita, ise suldi dōn an
d'ede toogo a kandaane, ise
suldi dōn ti fandi siido, ise
munda ti doolo Raa y'ikkima
ton maŋ. Gen munda umbo
wede a aana in ti'n dekka ti
geyyiso Raa, wede in iidiba
ita t'urzi Galmeegin Isa Al-
masi me.

9

Raa ti dōn yi biire

¹ Ono ni rootiyo ej kane
derec, ni ki lohitoye kono
nuŋ ni lekkiyo kettiyo kaŋ
soo t'Almasi. Elkisadó ere ki
suuniyo munda ej beekiye
ej ulsu gette, i ti dokkiyo
Unde Kamileŋ t'o di kaza
ono dōn ni rootiyo kane
derec.

² Nun o-t'ize sommagi don-
dōn wo addó i n'aadsumu
daayum.

³ Derec, aame i-t'ise maŋ,
nuŋ batum Raa yi ti'n
duudo, n'a-ledse t'Almasi
kono zembadó Yawudiyagi
an d'utte, kane dōnzo a urzi
tudde me.

⁴ Kane dōn k'Izirayel gen
Raa y'anni biire kono an

* 8:31 8.31 **Wee wee aasa adu ti kine in di'n ceera me:** I-kaza a kine dōn
ele addiq a Isa gen, a lekkiyadiŋ ette aduziq ede wo kane gen an k'aane an in ki
ti'n dekka ye ti Raa me wo an in ki t'eegire ye k'ettiyo ki Moziko Raa te. † 8:36

8.36 Kun wolto adda mattup ki Soom 44.23.

t'ize iññizí, y'an di gize toore goolikadí, y'a-gittite taasuwa ti kane, y'an d'ele oogiradí, y'an d'ele urzi an i-d'ottile, y'an di ruute suldfi doñ y'an t'ela,

⁵ wo kane an uđđo ti biza bumbu mongidaganj d'oñ sundanj t'a ñile*. Wo Almasi Raa yi biire a urzi tudde y'uđđo ti biza bumbu kane, yode wede t'ekki suldfi pay, genj in amma Raa ki daayum! Eyye.

⁶ Genj i-kaza ono doñ Raa yi ruute genj i ki t'ingile ki bita ye, kono kane doñ ti biza bumbu k'Izirayel pay genj, kane pay doñ Raa doñ ki kotto ye.

⁷ Raa yi di ruute a Ibirayim y'a t'oona ita k'inñi, doñ a t'isa inñi Raa ki kotto. Aame yi ruute inkino genj, yi ki ruute ti ita k'inñi k'Ibirayim pay ye, kono Raa yi ruute ti kaaga a Ibirayim, y'ede: «Genj t'ita k'inñi k'Isaaka duwo an di'n waaka ita k'inñizá†.»

⁸ Genj i-kaza inñi k'Ibirayim doñ an ehe a urzi tudde genj, kane pay inñi Raa ki kotto ye, ita k'inñi k'Ibirayim ki kotto kane doñ an ehe a-t'iide a ono doñ Raa yi ruute y'aasa.

⁹ Enñno ono doñ Raa yi ruute y'aasa me, y'ede: «Nuñ konno ume kino sey

genj n'a kimo di kee, wo aame ni kimo genj eddá Saara t'ulo a beytú baa‡.»

¹⁰ Wo genño dñanjal ye, in elko soñ a Rebeka tod' t'ehe inñi roonjo kuuli meeganj yoñ mugiyij Isaaka.

¹¹⁻¹³ Kane inñi adda k'adde meedañ bottó genj, an k'ize munda k'ulsu ye, ki bee-hiye ye. Wo tonj mañ Raa yi di ruute a Isaaka, y'ede: «Wede goole y'a t'isa wede naabo ki leemadí ñeñku§.» Genj a-t'iide a ono an riiñe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Nuñ Raa n'a giyye Yakup, wo Ezayu n'a ti y'lidđe*.» Raa y'ize inkino kono munda wede yi dehu genj a t'ise. Yoñ yi beeriyo duwo aa addí i dehu, t'urzi naabadan ye wo de t'urzi yode Raa siidí i'ni waaku duwo me.

¹⁴ Inkino mañ kine in t'eese moo me? Raa genj y'isiyo munda wede ki diine ye ko? Aha, inkino ye!

¹⁵ Yoñ yi ruute ti kaaga a Muusa, y'ede: «Ni-d'ise adde koduwo a wede tuuku ni dehu ni d'ise adde koduwo, wo n'a wolle sommagi ki wede tuuku ni dehu n'a wolle sommagi†.»

¹⁶ Inkino mañ kane suldfi genj an ettiyo t'urzi munda wede duwo an dehu ye, t'urzi toogadan ye, wo de an

* 9:5 9.5 **Mongidaganj doñ sundanj t'a ñile:** Kane genj Ibirayim, Isaaka, Yakup, wo inñi Yakup kane koomat makumu sire. † 9:7 9.7 Kun wollo adda mattup ki Zenez 21.12. ‡ 9:9 9.9 Kun wollo adda mattup ki Zenez 18.10.

§ 9:11-13 9.11-13 Kun wollo adda mattup ki Zenez 25.23. * 9:11-13 9.11-13 Kun wollo adda mattup ki Malasi 1.2-3. † 9:15 9.15 Kun wollo adda mattup ki Egzod 33.19.

ettijo t'urzi k'adde koduwo ki Raa siidi.

¹⁷ Gej iñkino an riiñe ti kaaga adda mattup ki Raa ono dñj Raa yi ruute a Parahonj mozigo ki siido Misir, y'ede: «Kee ni ki biire mozigo wo eedá n'a-ti t'ize zakidí miñ, kono t'urzi kee duwo an di suuna toogadó wo an di kazita sundó adda siido pay‡.»

¹⁸ Iñkino mañ Raa gej, a wede tuuku yi dehu yi-d'ise adde koduwo mañ, yi-d'isiyo, wo a wede tuuku yi dehu y'a y'ise eedí zakidí mañ, yi di y'isiyo.

Raa gej yonj aakede wede k'aabudú

¹⁹ Wo de suldi Raa yi ti'n isiyo iñkino mañ, koo wenda y'o di roote, y'a t'eese: «Ki moo me a duwo yi d'eesiyo an isiyo ulsu me? De wee wee a aane a-tooge a mundá wede yi dehu y'aase me?»

²⁰ Kee wedusu miñ wee wee, k'a niike Raa me? Kununj munda aabudu gej, y'aane yi roote koo a wede i y'iibida, y'a t'eese: «Ki moo me ki n'iibida kino me?»

²¹ Wede k'aabudu gej y'aane yi d'aabida munda wede aa addí i dehu ti lee wede luttiyo gej me. Ti lee wede yi lutte gej miñ yi d'aabida ooko majjaanawa k'eliyo munda a dñj suma, wo sonj yi d'aabida ooko ki naabo adda boy ere daayum.

²² Iñkino mañ Raa y'a dihe y'an di kize kulkuwadí a duwo wo an di suune toogadí. Genño tonj yonj yi di'n sarkiya t'ombiñe, kane dñj ñide kulkuwadí t'a ñege eedañ gej me, kane gej ki daggiya goppoñ.

²³ Wo de a dñj ongo sonj y'an d'ize adde koduwo, y'a dihe y'an di kize laale wede baadañ ki daryikadí. Kane gej dñj Raa yi'n ikkima ki poone too an d'etta ki daryikadí.

²⁴ Kine tonj adda, kine dñj Raa yi wiike t'adda diine dñj Yawudiyagi ñaŋjal ye, t'adda diine dñj Yawudiyagi ye pây.

²⁵ Gej derec ono dñj Raa yi ruute ti kaaga adda mattup ki nebi Oze, y'ede: «Kane dñj ti poone ñonjó ye gej, n'an di'n waaka ñonjó.

Wo kane dñj ki geyyisadó ye gej, n'an di'n waaka ñonjó ki geyyisadó§.

²⁶ Wo a ume wede n'an di ruute, n'ede: «Kune ñonjó ye» gej, angenño batum an di'n waaka inñi Raa zeere*.

²⁷ Nebi Ezayi tonj y'a gizite a tukki dñj k'Izirayel, yi d'eesiyo: «Ise dñj k'Izirayel kane baadañ aa dolso a biza bar tonj mañ, i d'utta dñj miibi ñaŋjal ti diinayañ me.

²⁸ Derec, ono dñj Galmeega Raa yi ruute gej,

‡ 9:17 9.17 Kun wollo adda mattup ki Egzod 9.16. § 9:25 9.25 Kun wollo adda Mattup ki Oze 2.25. * 9:26 9.26 Kun wollo adda mattup ki Oze 2.1. † 9:28 9.28 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 10.22-23.

kesiko y'an isa pay a siido met.»

²⁹ Suldi gen a-t'iide a ono dōj Ezayi y'a ruute ti kaaga, y'ede:

«Aame Galmeega Raa Goole k'arka gen, y'in ki guute ita k'inñni miibi ye manj,

anki in t'ize aakede dōj ki geeger Sodom, in di deeye aa dōj ki geeger Gomor Raa yi'n uute.»

*Doj k'Izirayel an ti tuuge
ki zaapu k'addan a Raa*

³⁰ Inokino maŋ kine in t'eese moo me? Kane dōj Yawudiyagi ye, an ki dehu an ki t'ise dōj ki diine a daana Raa ye tonj, kane Raa y'anni wulle dōj ki diine a daanadí t'urzi zaapu k'adde a yode.

³¹ Wo de kane dōj k'Izirayel an dehu an t'ise dōj ki diine a daana Raa t'urzi daaniya k'oogoro gen, an a biite a urzi soorutu me.

³² An aa biite kono kane an ki dihe an t'ise dōj ki diine a daana Raa t'urzi zaapu k'adde a yode ye, an elkiyo an t'isa t'urzi naabadaŋ. Kane gen an di guhe ekki wede aa mokkolo ere k'eliyo morkiye a duwo.

³³ Ono ej an riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Kun wollo a geeger ki Siyon gette, ni ziipe wedusu aa mokkolo k'eliyo morkiye a

duwo, mokkolo ere kit'oore.

Wo wede yi ziipa addí a yode manj, yi-ki seeda sukiyagi ye.»

10

*Yawudiyagi ti dōj
Yawudiyagi ye Galmeega min
soo*

¹ Zemba ki nuŋ, munda wede ni dehu t'addó pay, wo ni tondiyo Raa kono kane Yawudiyagi gen, Raa y'an di'n utte.

² Derec, nuŋ Pool ej ersadó ti wulle, kane wehini a naabo ere an isiyo a urzi Raa gette, wo de naabo ere wehini gette an isiyo daa suuniyo k'urzi wede derec.

³ Kane urzi wede Raa yi-ti'n isiyo duwo ki diine a daanadí gen itadí an ki y'zuune ye, wo an di dehu an di daane urzi wede kane batum an ziipe. Inokino maŋ urzi wede Raa yi-ti'n isiyo duwo ki diine a daanadí gen, an d'iili.

⁴ Aame Almasi y'iido ki duniya gen, oogoro Muusa y'a-ti t'ide a urzutú. Inokino maŋ dōj pay i ziipe addan a Almasi gen, Raa y'anni wolliyo kane dōj ki diine a daanadí me.

*Raa y'utta wede tuuku ele
addí a Galmeega Isa*

⁵ Yode Muusa batum tonj y'a riiŋe ti kaaga a urzi wede duwo an t'ise ki diine a daana Raa t'urzi daaniya k'oogoro, y'ede: «Wede y'a

‡ 9:29 9.29 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 1.9. § 9:33 9.33 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 28.16.

t'izira a urziyagi k'oogoro pay genño maŋ, t'urzi geŋ
y'a lekka*.

⁶ Wo de enño ono don
mattup ki Raa ti rootiyo a
urzi wede duwo Raa yi-ti'n
isiyo don ki diine a daanadí
t'urzi zaapu k'adde a yode
me, t'ede: «Kee adda k'addá
k'elke ye: Wee wee a kila ki
kandaane me?» Geŋ i-kaza
ki deegu k'Almasi me.

⁷ Wo son kee k'elke ye:
«Wee wee a etta k'ume
beyyagi ge lekkiyo me?» Geŋ
i-kaza ki koliyo k'Almasi ti
diine don unto me.

⁸ Inkino maŋ enño ono
don an riije ti kaaga adda
mattup ki Raa a urzi wede
duwo yi-ti'n isiyo ki diine a
daanadí me: «Ono Raa geŋ
kane goppon ti kee, a biza
wo adda k'addá†.» Kun ollo,
en ono ki zaapu k'adde a Raa
ay kazita a duwo me.

⁹ Geŋ inkino aame ki ruuta
keren a daana duwo Isa yon
Galmeega, wo k'umba adda
k'addá yon Raa yi ti y' bilde
ti diine don unto maŋ, Raa
y'a k'utta.

¹⁰ Aame wede yi ziipa addí
a Isa maŋ, Raa y'a yi wolla
yon ki diine a daanadí me,
wo aame wede ti bizí yi ru-
uta keren a daana duwo Isa
yon Galmeega maŋ, Raa y'a
y'utta.

* **10:5 10.5** Kun wollo adda mattup ki Lebitik 18.5 wo Galat 3.12. † **10:8 10.8** Kun wollo adda mattup ki Deeteronom 9.4; 30.12-14. ‡ **10:11 10.11** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 28.16. § **10:13 10.13** Kun wollo adda mattup ki Zowel 3.5.

* **10:15 10.15 Don kazita Rabila Majjaanawa:** T'ono Girek an'de:
zon ki don i kazita Rabila Majjaanawa geŋ kane beehiye. Inkino zon geŋ i-kaza
duwo. Kun wollo adda mattup ki Ezayi 52.7. † **10:16 10.16** Kun wollo adda
mattup ki Ezayi 53.1.

¹¹ Ono ej an riije ti kaaga
adda mattup ki Raa, an'de:
«Wede tuuku yi ziipe addí
a yode maŋ, yi-ki seeda
sukiyagi ye‡.»

¹² Inkino maŋ ise
Yawudiyagi, don Yawudiyagi
ye ton, kane min pay kan
soo, Galmeega min soo,
y'an d'isiyo beehiyko a kane
don pay i waaku sundí.

¹³ Ono ej an riije ti
kaaga adda mattup ki Raa,
an'de: «Wede tuuku yi wiika
suma Galmeega Raa maŋ,
y'a y'utta§.»

¹⁴ Wo de kan mummino
an di waake sundí daa ki
an ki ziipe adda a yode ye
me? Wo de kan mummino
an di zaape adda a yode
daa ki an k'illiga rabiladí ye
me? Wo de kan mummino
an d'olliga rabiladí daa ki
wenda yi ki gizite ye maŋ?

¹⁵ Wo de kan mummino
an di kizite daa ki an k'igibe
wenda ye maŋ? Ej ono don
an riije ti kaaga adda mat-
tup ki Raa, an'de: «Duwo
ulban unse aame an wol-
liyo don kazita Rabila Maj-
jaanawa an'tiyo maŋ*.»

¹⁶ Wo ti diine kane don
illiga geŋ, pay an ki d'umbe
ye a Rabila Majjaanawa
gette. Geŋ derec, nebi Ezayi
y'a ruute ti kaaga, y'ede:
«Galmeega Raa, wee wee a

umbe a ono doŋ ay an gizite
gen̄ me†?»

¹⁷ Gen̄ iŋkino wede y'a zaape addí a Almasi t'urzi k'ollige rabila ere an gizite gettiyo. Wo to rabila gettiŋ ono k'Almasi.

¹⁸ Iŋkino maŋ ni tondiyo n'ede, rabila gettiŋ Yawudiyagi an ki t'illiga ye ko? Aha, an t'illiga! Eŋ ono doŋ an riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Golla doŋ kazita gette doŋ adda siidiyagi pay an di t'illiga,

wo onaman̄ a-tiipe bini ita Raa‡.»

¹⁹ Nuŋ ni tondiyo sey n'ede, doŋ k'Izirayel miŋ ono gen̄ itadaŋ an ki'n zuune ye ko? Wo eŋ ono doŋ Raa yi ti'n ruute too ti kaaga ti bize Muusa, y'ede:

«Kune doŋzó n'un di'n isa kun di kolfika ti doŋ kane doŋzó ye.

N'un t'ela ooniso kun di kulkwa ti ita duwo doŋ elkiſadan̄ umbo§.»

²⁰ Wo nebi Ezayi y'a ruute ti kaaga daa k'orgiso ono doŋ Raa yi ruute, y'ede:

«Nuŋ a n'uune doŋ i ki n' dehu ye,

wo n'an di gize tuddó a kane doŋ i ki n' tondiyo munda ye.»

²¹ Wo d'e Raa y'a ruute sey a tukki doŋ k'Izirayel, y'ede:

«Daayum n'alliya beežó ki tukki kane doŋ eedaŋ zakidí wo an o ti tu-uge*.»

11

Doŋ k'Izirayel Raa yi ki'n giigira ye

¹ Iŋkino maŋ nuŋ ni tondiyo: Doŋ k'Izirayel gen̄ Raa y'anni giigira ko? Aha, ki kotto y'an ki'n giigira ye, kono nuŋ batum miŋ ti siido k'Izirayel, t'ita k'inŋi k'Ibirayim wo ti biza bumbu Benzamen.

² Raa doŋzí doŋ yi biire ti poone gen̄, yi ki'n giigira ye. Ki kotto kun suune ono doŋ an riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, a ume wede Eli yi môolo yi sakiysa a Raa kono k'oldiko ki doŋ k'Izirayel, y'ede:

³ «Galmeega Raa, nebiyagáŋ an ti'n ñide wo ume sendikagá an di gussite, a guute miŋ nuŋ siidó, wo an dehu an aa di n' t'ide*.»

⁴ Wo d'e Raa yi di'n gime onamí y'ede moo me? Yoŋ y'ede: «A nuŋ ni buuhe kuuli dupu sarat an daaniya nuuno, kane gen̄ an ki dikke ye zibbanan̄ a ðaana raazaŋ Baal me†.»

⁵ Ki kine doŋ aŋkeŋño ton̄ iŋkino, i guute doŋ miibi Raa yi biire t'urzi beekadí me.

⁶ Kane gen̄ Raa yi'ni biire t'urzi beekadí, t'urzi

‡ **10:18 10.18** Kun wollo adda mattup ki Soom 19.5. § **10:19 10.19** Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 32.21.

* **10:21 10.21** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 65.1-2. * **11:3 11.3** Kun wollo adda mattup ki 1 Mozagi 19.10. † **11:4 11.4** Kun wollo adda mattup ki 1 Mozagi 19.18.

naabadaŋ ye. Wo de aame yi'ni biire t'urzi naabadaŋ maŋ, gen beeko Raa gette tod'te beeko ye, kono an uune t'urzi naabadaŋ.

⁷ Inokino kine in t'eese moo me? In t'eese kane dɔŋ k'Izirayel munda wede an dehu gen an ki y'uune ye, wo de kane dɔŋ miibi Raa yi biire gen an di y'uune. Wo kane dɔŋ uupe pay gen Raa y'an di'n ize addaŋ zakic̄i.

⁸ Ej ono dɔŋ an riinje ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:
 «Raa y'an di'n ize tuusiyagi a urzi k'elkiso, y'an t'ippe a edayaŋ kono an ki wolle ye, wo kuwwagaŋ y'an di ŋiyye daŋkila kono an ki d'olliga ye, bini aŋki tonj an lekkiyo inokino.»

⁹ Mozigo Dawut tonj y'a ruute a dɔŋ k'olmidayí, y'ede:
 «Ombadan ere an isiyo aa an ekkiyo ikka a duwo gette an aŋkilo, i t'iso aa zelwe ki sedduzaŋ, an t'oore adda k'oldiko, an t'oone daŋgay.

¹⁰ Gen Raa edayaŋ y'an t'appa kono an gi di wolle ye, y'anni dabiro kono an di lekke daayum nukkiyo.»

¹¹ Inokino maŋ ni tondiyo sey, aame dɔŋ k'Izirayel an ele morkiye a urzi Raa an

t'iire gen, ki dsaanadaŋ ko? Aha, ki dsaanadaŋ ye! Wo de t'urzi doopisadaŋ ere a urzi Raa gette, kane dɔŋ Yawudiyagi ye an d'uune urzi k'uttiyo. Raa y'ize inkino kono a t'ooziga kolbiso dɔŋ k'Izirayel.

¹² T'urzi doopide ki dɔŋ k'Izirayel a urzi Raa gen, dɔŋ adda duniya pay an d'uune beehiyko ere baadaŋ ki Raa, wo t'urzi soldite ki dɔŋ k'Izirayel a urzi Raa gen, kane dɔŋ Yawudiyagi ye tonj an d'uune beehiyko ere baadaŋ ki Raa pay. Inkino a onniyo ere kane Yawudiyagi pay an ti gimo k'urzi k'uttiyo maŋ, beehiyko ere Raa y'an isa gette baadaŋ a ceera ki dɔŋ ongo.

Uttiyo ki dɔŋ Yawudiyagi ye

¹³ Aŋkenj onamó ni rootiyo en a kune dɔŋ Yawudiyagi ye. Nuj wede zina k'Isa yi n'igibo ki tukki dɔŋ Yawudiyagi ye, n'a kize naabo ere Raa y'o ele ette tod'te meeda.

¹⁴ Inokino maŋ n'elkiyo koo t'urzi naabadó ette, a t'ooziga kolbiso ki zembadó Yawudiyagi an di kimo ki tukki Raa kono dɔŋ miibi ti diinayaŋ an d'utta.

¹⁵ Aame Raa yi'n uuye dɔŋ k'Izirayel a kese gen, dɔŋ duniya y'a ti'n gimo an t'ukkiye ti yode. Inkino maŋ dɔŋ k'Izirayel yi ti'n wiika ki sirpadí sey maŋ, gen aasa

[‡] **11:8 11.8** Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 29.3 wo Ezayi 6.10; 29.10.

[§] **11:10 11.10** Kun wollo adda mattup ki Soom 69.23-24.

mummino? Ki kotto onniyo gette a t'isa aa doŋ i t'inda an ti bilde!

¹⁶ Aame mappa kun iidiba ki poone genj kun i ele a Raa maŋ, wede pay a guute genj miŋ ki yode pây*. Wo aame sondayi k'undumu genj ki Raa maŋ, laydayí genj miŋ kane ki yode pây.

¹⁷ Yawudiyagi genj kane aakede undumu boy sundí olibiye laydayí ongoŋ an di dikkite. Wo kee wede Yawudusu ye genj, kee aakede undumu balda sundí olibiye, an aa ki ti-k'iite a oldse ki laydayi k'undumu boy wede sundí olibiye genno. Wo ankenj kee tonj k'oobo udu k'undumu doŋ addiya t'adda sondayzí genno.

¹⁸ Kono kamo kee wede aakede layisa an iite aatiya genj, ki kili tuddá ye a d'aana laydayi doŋ an di dikkite me. Wo kee mummino ki-koliyo tuddá me? Ki too maŋ sondayi an k'ooniyo toogo ti laydayi ye, wo de laydayi ooniyo toogo ti sondayi me.

¹⁹ Ki too maŋ k'a roote'ŋ: «Laydayi genj Raa yi ti'n dikkite kono a oldse kane y'a-t'iite nuuno.»

²⁰ Genj cferec! Kane Raa yi ti'n dikkite kono an ki ziipe addaŋ a yode ye. Wo kee'ŋ ume genj ki y'uune kono ki ziipe addá a yode. Inokino maŋ ki kili tuddá ye, ki too maŋ k'a lekke t'orgiso a Raa.

²¹ Ni rootiyo inokino kono aame kane Yawudiyagi doŋ

aakede laydayi k'undumu boy tonj Raa yi ki'n iili ye maŋ, genj kee tonj ki koona metike kono Raa yi ki k'oola ye kay.

²² Ki suuno Raa genj yoŋ beehiye wo wehini pây: Yoŋ wehini ti kane doŋ i t'iire, wo beehiye ti kee aame ki lekkiyo daayum adda bee-hiykadí do, para maŋ kee tonj t'umayá Raa y'a ki ti d'ekka mendá kay.

²³ Wo aame onniyo soo kane Yawudiyagi genj an ti gima lekkiyadaŋ wo an ziipa addaŋ a Isa maŋ, Raa y'a-ti'n t'aata ekk'undumzaŋ wede ti poone, kono yoŋ i-d'ede toogo y'a-ti'n t'aate ti doolo ekk'undumzaŋ sey.

²⁴ Derec, kee wede Yawudusu ye genj, kee'ŋ aakede layisa k'undumu balda sundí olibiye ere Raa yi ti dikke wo y'a-t'iite a oldse ki layisa k'undumu boy, para maŋ kee umayá ye. Wo ki Yawudiyagi i-k'oone ye a jiire sey kane aakede laydayi k'undumu wede ki boy genj, Raa y'aana y'a ti'n t'aata ekk'undumzaŋ wede y'anni dikkite.

Uttiyo ki doŋ k'Izirayel

²⁵ Zemba ki nuŋ, ni dehu kun di y'suune munda wede ombide ki Raa me, kono kun ki d'elke adda k'addugun kune doŋ suuniyo k'ono ye: Doŋ k'Izirayel ongoŋ, an di lekka addaŋ daayum zakidi ti Raa, bini kane doŋ pay

* **11:16 11.16** Kun wollo adda mattup ki Nombire 15.19-21.

Yawudiyagi ye Raa yi biire
gen an t'oona uttiyo.

²⁶ Wo gen a t'isa iñkino
doo minj, sañ doñ k'Izirayel
pay Raa y'an di'n utta kollo,
gen a-t'etta a ono doñ an
riiñe ti kaaga adda mattup ki
Raa, an'de:

«Wede i d'addiya duwo
t'adda k'oldiko gen
y'a etto ti geeger
Siyon,
y'iido'ñ y'a-booya oldiko
k'ita k'inñi Yakup.

²⁷ Kun ollo gettiyo taas-
suwadó ere ni ketta
ti kane,
a onniyo ere n'an booya
oldikadañ te†.»

²⁸ Kane Yawudiyagi gen
an di-tuuge k'ambu a Rabila
Majjaanawa k'Isa te, iñkino
an t'ize adu ki Raa, wo gen
a kune doñ Yawudiyagi ye
un t'ize beehiye. Wo ki too
maj kane gen Raa yi'ni biire
kono an t'ise doñzí, kane
daayum yi'ni giyye kono a
taasuwa ere yi gitte ti kaaga
ti mongidaganj.

²⁹ Ki kotto munda wede
Raa y'eliyo gen yi ki ti y'
seeda sey ye baa, wo kane
doñ yi wiike gen bizí yi ki y'
kama ye.

³⁰ Ti kaaga kune doñ
Yawudiyagi ye kun di tuuge
ono Raa kun k'illiga ye,
wo añkenño Raa y'un
d'ize adde koduwo kono
Yawudiyagi an di-tuuge
k'ollige k'onamí me.

³¹ Gen ki kane Yawudiyagi
ton iñkino, añañño an ti

tuuge k'ollige k'ono Raa
me, tiñ gen kune doñ
Yawudiyagi ye Raa y'un
d'ize adde koduwo. Iñkino
maj añañño kane ton Raa
y'an d'isiyo adde koduwo
kay.

³² Derec, Raa gen y'a
ize a duwo pay an
dittooge k'ollige k'onamí. Y'ize
iñkino kono y'an d'ise adde
koduwo a duwo pay.

³³ Ki kotto maj, wee wee
a aane a-d'ooze laale ki Raa
me! Suuniyo k'onamí ti elki-
isadí gette, kane a jiire suldi
pay! Wenda soo ton umbo a
aane a suune ita k'ono doñ
Raa yi dehu y'aase munda
me! Wo wee wee a aane a
suune naabo ere Raa yi dehu
y'aase te!

³⁴ Gen ono doñ an riiñe ti
kaaga adda mattup ki Raa,
an'de:

«Wee wee i zuune elkiso
Galmeega Raa te?

Wee wee i eele kooke me?

³⁵ Wee wee ki poone i-ele
munda a Raa,

kono san yi di y' kima me‡?»

³⁶ Suldi pay gen ikkima
yode Raa, kane pay an
d'ohire a umayañ t'urzi
yode wo kane'ñ pay ki yode.
Gen tamma ti koona a yode
Raa ki daayum! Eyye.

12

*Lekkiyo ere aware a urzi
k'Almasi*

¹ Zemba ki nunj, kun wollo
Raa y'ize adde koduwo a
kine, iñkino maj a suldi pay

† 11:27 11.27 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 59.20-21. ‡ 11:35 11.35 Kun
wollo adda mattup ki Ezayi 40.13 wo Zop 41.3.

gen n'un d'eelo kooke kono kune batum kun di t'ele tudduguŋ a Raa, aa sedeke zeere, ooyiso kese a yode, ulbí i-d'ise unjse. Genno urzi wede ki kotto kun d'ise k'ottilso a Raa me.

² Kun daane lekkiyo ere ki dōŋ duniya aŋkenŋo ye, wo ki too maŋ kun i d'ooli urzi a Raa y'un ti'n kima, y'isa iŋkino t'urzi k'elkiso ere aware y'un eliyo. Iŋkino maŋ kun di suuna munda wede Raa yi dehu: munda wede beehiye, munda wede ulbí i-d'ise unjse, wo munda wede i-k'ede baatiya ye.

³ Nunj Raa y'o ele beekadí, iŋkino maŋ a wede tuuku ti diinagun ni di roote, n'a t'eese: Yi kili tuddí y'elke yon yi jiire ye, ki too maŋ yon ŋenku, wo y'elko a yode batum ki kotto yon a ume too me? Wo wede tuuku y'ise iŋkino gen, y'iso a toogo k'urzi zaapu k'addí ere Raa yi ele ele.

⁴ Wede gen tuddí tiŋ soo wo mokiyagutú baadan, kane pay gen wede tuuku ton ti naabadí naabadí.

⁵ Geŋ iŋkino kay, kine baadan ton a urzi lekkiyo kettiyo kaŋ soo t'Almasi, kine aa tudde soo. Kine pay kettiyo kaŋ soo aa mokiyagi dōŋ ki tudde, wo wede tuuku ton ti naabadí naabadí.

⁶ Wo kine in uune suldi dōŋ Unde Kamilen ti'n ele in di naabe eego, t'urzi beeko Raa wede tuuku ton yi d'uune munda siidí siidí aa Raa yi dehu. A wede soŋ

ki rootiyo k'ono dōŋ Raa y'agisa maŋ, yi'ni rooto a-t'ette a urzi zaapu k'adde ki kine pay.

⁷ A wede soŋ ki noogiyoo duwo maŋ, y'anni noogo. A wede soŋ ki dooyiso duwo maŋ, y'anni dooyo.

⁸ A wede soŋ k'eliyo kooke a duwo maŋ, y'an elo. A wede soŋ k'eliyo suldi a duwo maŋ, y'an elo ti mozuwo. A wede soŋ ki dokkiyo duwo maŋ, y'anni d'okko a urzutú. A wede soŋ k'isiyo k'adde koduwo a duwo maŋ, y'an iso ti unjuswoo.

⁹ Kun geyyo tudduguŋ t'adde soo. Munda ulsu kun y'azzar kun ti ledſdo, wo kun soodo zakidi k'isiyo munda wede beehiye.

¹⁰ Kun geyyo tudduguŋ t'adde soo aakede zemba, wede tuuku ton yi t'iso ki poone a urzi k'ottilso ti tudduguŋ me.

¹¹ Kun soodo zakidi a urzi Galmeega me. Kun t'ise dōŋ golguwo ye, kun naabo a Galmeega t'adde soo.

¹² Kune ulbuguŋ un iso unjse a munda wede kun zaapu elkisaguŋ eego. Aame kune adda dabar ton, kun omboŋ, wo kun soodo zakidi bini ɖaŋgu a urzi tondiyo Raa me.

¹³ Dōŋ ki Raa dōŋ i dehu ki noogiyadaŋ gen, kun'ni noogo, wo duwo kun'ni soodo daayum bey sire.

¹⁴ Kun tondo Raa y'an di zaape beeko a dōŋ unni

dabirsa, kun an zaapo beeko, kun'ni duude ye.

¹⁵ Kun iso uñsuwo ti kane dñj adda k'uñsuwo, kun ôolo ti kane dñj i môolo.

¹⁶ Kun lekko t'ollige k'ono tudduguñ. Kun oyyo naabo ere tuuku toñ kun ti t'iso, ise ñenjko too mañ. Kun elke kune dñj suuniyo k'ono ye.

¹⁷ Aame bakadá y'a ize ulsu mañ, ki ti-kime ti ulsuko ye. Adda k'addugunj kun deho munda wede k'isiyo beehiye a eda duwo pay.

¹⁸ Aame urzi ede wo kun aane mañ, kun lekko ti toose ti duwo pay.

¹⁹ Zemba ki nuj kune dñj ki geyyiso, munda wede ulsu duwo an un isiyo genj, an ti y'dooze kune batum ye, kun oolo kulkwoo Raa t'a deege a eedanj. Derec, ono ej i ruute Galmeega Raa, aa an riiñe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Kun oolo, nuuno an ti dooza me, a wede tuuku toñ dangayadí iti t'ela nuuno a munda wede y'ize me*.

²⁰ Wo de soñ an'de: «Aame aduzá genj yon mosogo mañ, ombo ki eelo, aame yon ôrme mañ, ahu ki eelo, kono aame k'iza injkino mañ, aakede ki ziki rididí k'uwwo ki t'ibi eedí, genj yi seeda sukiyagi†.»

²¹ Ki oola urzi a oldiko ti ceera eedá ye, wo de ki ti ceero t'isiyo beehiye.

13

Ki koliyo ye t'ekki deero k'akuuma me

¹ Wede tuuku toñ yi kili ye t'ekki deero k'akuuma dñj an d'ede urzi ki dokkiyo me, kono urzi wede ki dokkiyo geñ an ele Raa, wo kane dñj i naabiya a urzi geñ i'ni zippe yode.

² Injkino wede yi takirsa ti deero k'akuuma genj, yi takirsa a munda wede Raa yi dehu. Dñj i takirsa ti kane genj, kane batum an waaku booro t'a deege a eedanj.

³ Kane dñj isiyo beehiye ko an k'ede orgiso ye a deero dñj booro me, wo de a orgide kane dñj isiyo ulsu. Kune'ñ kun dehu kun an ki d'orgide a deero k'akuuma ye mañ, kun iso beehiye kono an un di'n t'imma.

⁴ Derec, deero k'akuuma genj kane duwo dñj i naabiya ki Raa, an unni zaapu a urzi kono kun d'ise beehiye. Wo de aame kun isiyo ulsu mañ, kun an orgido, kono kane genj an d'ede toogo duwo an ti'n t'ele dangay, wo genj ki bita ye. Aame an isiyo injkino genj an naabiya ki Raa, an kaza kulkwoo Raa a tukki dñj isiyo suldi dñj ulpi.

⁵ Kono kamo i dehu in ki kili ye t'ekki deero k'akuuma me. In ise injkino kono in t'alda ti dangay ñaŋjal ye, wo de soñ elkisadiñ ere in di suuniyo munda ej beehiye ej ulsu

* **12:19 12.19** Kun wollo adda mattup ki Deeteronom 32.35. † **12:20 12.20** Kun wollo adda mattup ki Piroberb 25.21-22.

gettiyo t'in kaza urzi gen yon beehiye.

⁶ Gen kono iñkino kun eliyo jibaaye me, kono dōj i seddu jibaaye'ñ naabo gette an t'ele Raa an di naabe ki diine a urzutú.

⁷ A wede tuuku ton munda wede i dehu kun i di t'ele gen, kun i elo: ise jibaaye, patanti ki suldi, ottilso wo eliyo suma, a wede tuuku ton kun i elo munda wede i dehu kun i di t'ele me.

Geyyiso tudde

⁸ See ki wenda oppa eggunj ye, aa gooto a eggunj see wede ki geyyiso tudde ñajal. Wede yi geyyiso duwo gen, y'a t'izire pay ekk'oogoro Muusa te.

⁹ Ki kotto urziyagi k'oogoro an rootiyo, an'de: «Ki moone t'ere bakadá ise ti kule bakatú ulu, ki tówwo wedusu mirsi ulu, k'oogire ulu, ki zaapu k'adde a munda wede ulu*.» Kane urziyagi enno ti dōj ongo pay gen miñ, a-t'iide miñ a urzi k'oogoro soo, wede y'ede: «Ki geyyo bakadá aa ki geyyiso tuddá batum†.»

¹⁰ Wede i-d'ede geyyiso gen yi k'ise ulsuko a bakadí ye. Iñkino manj wede i-d'ede geyyiso gen oogoro Muusa pay y'a ti ñinge.

Kun t'okkoj tuddugunj

¹¹ Kun kona mentikagi a ono dōj kun illiga kono kun suune añkenño kine a ume muno me. Peedo t'iide kun t'onno ti moone me.

Añkenño uttiyo ere Raa y'in di'n utta in t'adfsa t'adda duniya ette, tod'te goppoj a jiire ti kine me, ti onniyo ere in ziipe addij a Isa gen me.

¹² Didfo t'enjilso, ume yi t'ompilso. Iñkino manj naabo ere oldo in isiyo adda zimolo gette in di seppo daarij, wo in t'osso suldi k'arka dōj ki toore Raa.

¹³ In oziro ki diine aakede dōj i sooru a onñu. In ti ledfo ti suldi dōj aakede: sobito ti ombito i-t'eliyo isiyo suldi dōj kaca kaca a ceere eedinj, ti suldi dōj ulpi tudde ti dehu, ti boliyo, wo ti ono k'ulpi ti kolbisito me.

¹⁴ Wo de kun t'osso suldi dōj pay Galmeegij Isa Almasi y'in elo, kun i ooli urzi a tuddugunj ye kun d'ise suldi dōj ulpi aa tod' ti dehu me.

14

Ki dekke booro ekki leemadá ye

¹ Wede toogadí baata a urzi zaapu k'adde a Isa'ñ kun yi soodo bey sire, kun yi niike ye a munda wede y'elkiyo beehiye gen me.

² Aakede wede i-dirse a urzi zaapu k'addí a Isa'ñ y'aane y'a oomi suldi pay, wo de wede toogadí baata a urzi zaapu k'addí a Isa'ñ y'a oomi puutagi ñajal.

³ Wede y'ombo suldi pay gen y'a ki ti y'a t'icdfa ye wede aadsumu sey me, wo wede yi k'aadsumu sey ye gen, yi ki

* **13:9 13.9** Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.13-15,17. † **13:9 13.9** Kun wollo adda mattup ki Lebitik 19.18.

dekke booro ye ekki wede ombo suldi pay me, kono yode tonj Raa yi y' ziida bey sire kay.

⁴ Kee wee wee ki dëkkiyo booro ekki wede naabo ki wede doolo me? Y'aa seedu zakidi koo, y'aa ki seedu ye koo, genj a wolle galmeegí. Wo yonj y'a-seeda zakidi, kono Galmeega i-d'ede toogo ki noogiyadí.

⁵ Wede sonj y'elkiyo onniytagi ongo an jiire eebanj*, wo ki wede sonj y'elkiyo kane onniytagi pay minj kañ soo. I dehu wede tuuku tonj y'a oyye adda k'addí munda wede y'elkiyo gen beekiye.

⁶ Wede y'elkiyo onniytagi ongo an jiire eebanj genj, y'isiyo injkino kono yi eliyo suma a Galmeega. Wede y'ombo suldi pay genj, y'isiyo injkino kono yi eliyo suma a Galmeega, kono yi rootiyo koduwo a Raa kono k'ombo gette. Wede yi k'ombo suldi ongo ye genj, y'isiyo injkino kono yi eliyo suma a Galmeega, kono yode tonj yi rootiyo koduwo a Raa kono k'ombo gette.

⁷ Injkino mañ ti diinayinj wenda soo tonj umbo y'a lekke ti siidí me, wo wenda soo tonj umbo y'a t'inda ti siidí me.

⁸ Aame kine in lekkiyo zeere mañ, in lekkiyo t'urzi Galmeega, wo aame in unto mañ, in unto t'urzi

Galmeega. Injkino mañ ise in lekkiyo zeere, ise in ti t'inda tonj, kine ki Galmeega.

⁹ Derec, Almasi y'a inda wo y'a bilde ti diine donj unto, kono y'a t'ise Galmee'ki donj unto wo ki donj zeere.

¹⁰ Wo de kee ki moo me ki dëkkiyo booro ekki leemadá me? Wo ki moo me kee ki ti y'odde leemadá me? Ki kotto kine pay minj in etta k'ume booro Raa y'a dëkkey booro a eedinj.

¹¹ Ono ej an riiñe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Nuñ Galmeega Raa zeere n'a-ti nâame ti tuddó: kane duwo pay an dikka a daanadó wo kane pay an t'imma nuñ Raa†.»

¹² Injkino mañ wede tuuku tonj ti diinayinj y'a t'idey taaya a daana Raa a suldi donj pay y'ize.

Leemadá ki ti y' t'ele adda k'oldiko ye

¹³ Injkino mañ in oolo ki dëkkiyo booro ti tuddinj me. Wo de ki too mañ kun ti wolto munda wede kun isiyo genj, i-t'isa mokkolo morkiye a leema yi t'oora adda k'oldiko ye.

¹⁴ Derec, nunj Galmeega Isa y'o ti gize ni suune adda k'addó, munda wede ganigi ti siidí a daana Raa umbo, wo aame wede y'elkiyo munda ej a daana Raa

* **14:5 14.5 Onniytagi ongo an jiire eebanj:** I-kaza duwo ongo an i wolliyo onniytagi ongo an jiire eebanj, aakede onniytagi tarndaape Yawudiyagi. Wo di kine tonj onniytagi ki oholo wo onniytagi k'aagulu tere genj, duwo ongo an wolliyo aa an jiire eebanj. † **14:11 14.11** Kun wolto adda mattup ki Ezayi 45.23.

ganigi maŋ, gen miŋ munda
gen a yode i-t'ize ganigi a
daana Raa me.

¹⁵ Aame t'urzi munda
wede kee k'ombo gen i-
t'isa ulsu a leemadá maŋ,
gen i-kaza ki ki sooru a
urzi geyyiso ye. Kono
k'ombo dāŋjal gen, i ki
dehu leemadá wede Almasi
y'inda kono yode'ŋ k'a ki y'
dagge ye.

¹⁶ Munda wede kun elkiyo
a kune beehiye gen, a doŋ
ongon an ki-t'ise urzi an ki
di roote munda gen ulsu ye.

¹⁷ Derec, lekkiyadiŋ ere
a Moziko Raa, tod'te a urzi
k'ombito ti sobito ye, wo de
tod'te lekkiyo ere ki diine,
ti toose wo ti unjuwo, kane
gen suldi doŋ Unde Kamileŋ
t'in ele.

¹⁸ Wede i naabiya k'Almasi
injkino gen, Raa ulbí unse ti
yode me wo duwo ton an yi
wollio yoŋ beehiye.

¹⁹ Injkino maŋ in deho
munda wede in t'ela toose
ti duwo pay, wo in di t'iheria
kan soo a urzi zaapu k'addiŋ
a Isa.

²⁰ Kono k'ombo dāŋjal
gen, naabo Raa ki ti latte
ye. Derec, ombo tuuku
ton tod'te kamileŋ a daana
Raa me, wo de aame t'urzi
munda wede kee k'ombo
gen doŋ ongon an t'etta
adda k'oldiko maŋ, beehiye
ye, k'oolo.

²¹ Beehiye'ŋ, suldi doŋ
pay i t'eliyo leema adda
k'oldiko gen kun oolo, ise

aadsumu sey, ise sobo toote‡,
ise munda tuuku ton maŋ.

²² Munda wede k'elkiyo a
kee beehiye a urzi zaapu
k'addá a Isa gen, ki y' booho
adda k'addá i y' suune kee
ti Raa. Unjuwo a wede
addí i ki dekkiyo booro ye a
munda wede y'ilke beehiye
gen me.

²³ Wo de wede y'ombo
wo i-d'ede niiku adda k'addí
maŋ, yon gen booro Raa ti
y' ziidfa, kono munda wede
y'isiyo gen a ki t'iide ye a
munda wede y'elkiyo bee-
hiye a daana Raa me. Wo
deref, suldi doŋ pay in isiyo
wo a ki t'ettiyo ye a munda
wede in elkiyo beehiye a
daana Raa gen, oldiko.

15

*Sarkiya zemba doŋ
toogadaŋ baata*

¹ Kine doŋ i-dirse a urzi
zaapu k'adde a Isa gen, i
dehu in di'n sarke zemba
doŋ toogadaŋ baata a urzi
zaapu k'adde gen me. Kine
in gi di dehe munda wede
ulbiŋ in d'ise unse dāŋjal
ye.

² I dehu wede tuuku ton
ti diinayin yi deho isiyo ki
munda wede bakadí ulbí i-
d'ise unse ki beehiyko yode,
kono y'a t'iheria a urzi k'eliyo
k'adde a Isa.

³ Derec, Almasi gen yi ki
dihe munda wede ulbí i-
d'ise unse a yode dāŋjal
ye. Wo de gen, aa ono doŋ

‡ **14:21 14.21 Toote:** Toote wede adda mattup ette, yoŋ toote wede an isiyo
inji biŋ, a siifadaŋ ti kaaga gen, duwo pay an sobo wo aame a leema i t'ise
mokkolo morkiye maŋ, ulu ki sibe ye.

an riiñe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Kaldita ere duwo an gildite kee Raa gette o-t'iire eedó*.

⁴ Derec, munda wede an riiñe pay ti kaaga adda mattup ki Raa genj, an yi riiñe kono in di'n dooye. İnkino maŋ t'urzi k'ono ej in d'ooniyo kooke wo in di seeda zakidi, kono in di za-apu elkisadiŋ a Raa.

⁵ Nuŋ ni tondiyo Raa wede in d'eliyo kooke wo toogo in di seeda zakidi genj, y'un ti'n iso dɔŋ onamguŋ i-t'ette kanj soo. Geŋ munda wede Isa Almasi yi dehu.

⁶ İnkino geŋ kune pay t'adde soo wo aa ti golla wede soo, kun di t'imme Raa Meeki Galmeegiŋ Isa Almasi.

Rabila Majjaanawa a duwo pay

⁷ İnkino maŋ, zemba'ŋ kun'ni soodo bey sire, aakede Almasi y'unni ziifa. Kun iso inkino kono a t'ele tamma a Raa.

⁸ Geŋ n'un di rooto ki kotto, Raa yoŋ yi seedu zakidi a munda wede yi ruute y'aasa me. Kono kamo Almasi genj y'iido'ŋ y'a t'ize wede naabo ki Yawudiyagi, kono y'a-ti dange suldi dɔŋ Raa yi ruute ti kaaga y'aasa a mongidagaŋ.

⁹ Wo soŋ dɔŋ Yawudiyagi ye tonj, an di t'imme Raa

kono y'an ize adde kodfuwo, geŋ aa ono dɔŋ an riiñe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Kono kamo nuŋ n'a ki t'imma adda diine dɔŋ Yawudiyagi ye, wo n'a ôora ti sundá a di t'ela sumat.»

¹⁰ Wo soŋ an di ruute sey, an'de: «Kune dɔŋ Yawudiyagi ye kun iso uŋsuwo ti kane dɔŋ ki Raa‡.»

¹¹ Wo soŋ an'de: «Kune dɔŋ pay Yawudiyagi ye kun amma Galmeega Raa, kune ita duwo pay kun y'ammas.»

¹² Nebi Ezayi tonj y'a ruute, y'ede: «I d'adfa wede t'ita k'inŋi Zeese*, yoŋ y'iido y'a dokka kane dɔŋ Yawudiyagi ye, wo kane geŋ an di zaapa elkisadan a yode†.»

¹³ Nuŋ ni tondiyo Raa wede eliyo toogo kun di za-apu elkisaguŋ a yode geŋ, y'un ti'n ôono ti uŋsuwo wo ti toose a urzi zaapan k'adduguŋ a Isa. İnkino maŋ kun zaapo elkisaguŋ daayum a yode t'urzi toogo k'Unde Kamilen.

Pool yi rootiyo a urzi naabadí

¹⁴ Zemba ki nuŋ, ni su-ne adda k'addó kune batum kun dehu daayum kun d'ise munda wede beehiye. Suldi dɔŋ i dehu kun di'n su-ne geŋ, kun'ni suune pay, wo kun aane wede tuuku tonj

* **15:3 15.3** Kun wollo adda mattup ki Soom 69.10. † **15:9 15.9** Kun wollo adda mattup ki Soom 18.50. ‡ **15:10 15.10** Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 32.43. § **15:11 15.11** Kun wollo adda mattup ki Soom 117.1. * **15:12 15.12**

Zeese: Geŋ yoŋ meeki mozigo Dawut, wo Almasi Raa yi biire geŋ y'ufdo ti biza bumfu Dawut. † **15:12 15.12** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 11.10.

bakadí y'a-ti y' zaape urzi urzi.

¹⁵ Ki too maŋ ki suldi doŋ ongoŋ adda mattup ette, n'un irba daa k'orgiso, kono un ki dande ye a munda wede an unni duuye me. Ni riijne iŋkino kono Raa y'o ele beekadí,

¹⁶ n'a t'ize wede naabo k'Isa Almasi ki kane doŋ Yawudiyagi ye. N'a iili tuddó pay a naabo ki kazita Rabila Majjaanawa ki Raa, kono kane doŋ Yawudiyagi ye an t'ise aakede sedeke ere Raa ulbí i-d'ise unjse, ooyiso kese a yode t'urzi k'Unde Kamileŋ.

¹⁷ Iŋkino maŋ, a lekkiyadó ere kettiyo kaŋ soo t'Isa Almasi gette, nunj ulbó unjse a naabo ere n'isiyo ki Raa te.

¹⁸ Ise o d'ede ono ki rootiyo ton ni k'aane ni ki roote ye, wo aame ni roote maŋ, n'a roote a munda wede Almasi y'ize t'urzi nununo dsaŋjal, kono n'a ti'n waako kane doŋ Yawudiyagi ye an d'olliga ono Raa wo an d'ozire eego. Y'ize iŋkino t'urzi k'ono doŋ ni gizite wo t'urzi suldi doŋ n'ize,

¹⁹ t'urzi toogo suldi k'armika i-kaza Raa toogo, t'urzi suldi doŋ i ceeriyo eego, wo t'urzi toogo k'Unde Kamileŋ. Gen iŋkino Rabila Majjaanawa k'Almasi n'agizite a omagi pay, iise ti Zeruzalem bini n'a iiney siido k'Iliri.

²⁰ Wo de munda wede ni dihe, n'a kizite Rabila Maj-

jaanawa a omagi doŋ duwo an k'illiga suma k'Almasi ye botto, kono a naabado ere ki kazita k'ono ette, n'a ki kizite a ume wede wedusu doolo yi gizite ye.

²¹ N'ize iŋkino a-t'ette a ono doŋ an riijne ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «A kane doŋ an an ki ruute munda a tukki yode ye gen, an di y'wolla, wo a kane doŋ i-k'illiga duwo an ki tōwwo taaya a tukki yode ye gen, ita k'ono an di'n suuna‡.»

Pool yi dehu y'etta Room

²² Geŋ munda wede taŋ baadaŋ a-n'iigire n'a ette di kune me.

²³ Wo de aŋkenŋo, nunj naabado n'a ti dsiŋge adda siidiyagi ej me. Ìide ozzinagi baadaŋ nunj mosogo kune, wo n'a dihe n'a ette n'un ti'n wollo,

²⁴ wo n'etta di kune aame n'amba ki siido k'Espan. Nunj n'elkiyo ni-t'âhiney n'un ti'nolley, n'a lekkey onniyto miibi ti kune wo mosogo ki kune t'a diigey boolonj maŋ, ni t'ooney zaada doo minj, n'a iŋgiley kollo.

²⁵ Wo de aŋkenŋo n'ambe ki Zeruzalem a naabo ere ki noogiyi doŋ ki Raa doŋ a ummey.

²⁶ Ni dehu kun di suune zemba doŋ i ziipe addaŋ a Isa a siido Maseduwan ti Akayi gen, an dihe t'uŋsuwo aggadaŋ an d'ele a kane doŋ ki Raa doŋ an k'ede munda ye a Zeruzalem.

‡ 15:21 15.21 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 52.15.

²⁷ Naabo ere ki tussiyo gette i dihe kane batum, wo ki kotto geñ munda wede an an t'ele. Kane Yawudiyagi dñj i ziipe addan a Isa geñ an di dikkida maaladañ ere a urzi k'Unde Raa gette ti kane dñj Yawudiyagi ye kañ soo, iñkino mañ kane dñj Yawudiyagi ye tonj maaladañ an di dokkida ti kane kay.

²⁸ Aame naabo tussiyo a ti dñngey wo soñko ere an tusse gette n'an eley a beezañ mañ, n'a engiley ki siido k'Espan ni-t'âhiney ti di kune.

²⁹ Wo nuñ ni suune, aame n'etta di kune geñ n'etta ti beeko ere pay k'Almasi a eedó.

³⁰ Wo de zemba ki nuñ, enno munda wede n'un t'eéle kooke me t'urzi Galmeegin Isa Almasi wo t'urzi geyyiso ere Unde Kamilen t'in eliyo: Kun d'eyyo ti nuuno kañ soo adda tondiyagunj ere kun tondiyo Raa kono nuñ gette.

³¹ Kun tondo Raa kono n'a t'aldey ti bey dñj i ki ziipe addan a Isa ye a siido Ziide, wo soñ munda wede n'amba a beezo ki noogijo dñj ki Raa a Zeruzalem geñ, an di y' seedey bey sire.

³² Iñkino n'a aaney ti unjuwo baadañ di kune me, aame Raa yi dihey mañ, n'a-puukey boolon ti kune.

³³ Genj Raa wede i d'eliyo toose yi koona ti kune pay! Eyye.

Toose ki Pool

¹ Nuñ n'un di rooto a urzi teemadinj sundutú Peebe, tod'te diyakones t'a seedu zakidi a naabatú ere a diine dñj ogiysø ti suma k'Isa a geeger Sanjkire.

² Kun ti soodo bey sire ti suma Galmeega aakede dñj ki Raa an d'isiyo ti tuddan. Kun ti noogo a munda wede tuuku ti dehu ti bey kune me, kono tod' ti nuuge dñj baadañ wo nuñ batum tonj ti ni nuuge.

³ Kun an t'iso toose a Pirisil ti Akilas kane dñj ay naabiya kañ soo a urzi k'Isa Almasi me.

⁴ Kane an d'iyye an t'umbe puuzadan kono nuñ n'a utte. Naabadañ ere an ize gette i rootiyo koduwo nuuno ñaŋjal ye, dñj pay ogiysito ti suma k'Isa kane Yawudiyagi ye tonj, an rootiyo koduwo kay.

⁵ Kun an t'iso toose pay a dñj ogiysø ti suma k'Isa di Pirisil ti Akilas. Kun i t'iso toose a Epaynat leemadó wede ki geyyiso, yode wede ele addí a Almasi ki poone a siido k'Aazi.

⁶ Kun i-t'iso toose a Mariyam tod' ti ziiye baadañ a naabo kono kune me.

⁷ Kun an t'iso toose a Andirinus ti Ziniyas, kane geñ taasiyagó, wo an ayni zidsde ñaŋgay kañ soo ti nuñ me. Kane geñ dñj zina k'Almasi dñj an d'ede suma, wo an ziipe addan a Almasi ki poone ti nuuno.

⁸ Kun i-t'iso toose a Ampiliyatus, leemadó wede ki geyyiso a urzi lekkiyo kettiyo kañ soo ti Galmeega.

⁹ Kun i-t'iso toose a Irben wede ay naabiya kañ soo a urzi k'Almasi, wo soñ a Stassis leemadó wede ki geyyiso.

¹⁰ Kun i-t'iso toose a Apelles, yode wede dñj pay an wulle yi ziida zakidi a naabadí ere a urzi k'Almasi. Kun an t'iso toose a dñj boy ki Aristobul.

¹¹ Kun i-t'iso toose a taasizó Erodiyon. Kun an t'iso toose a dñj i lekkiyo kettiyo kañ soo ti Galmeega adda boy ki Narsis.

¹² Kun an t'iso toose a Tiripen ti Tiripoz, kane geñ erayi dñj i ziiye baadañ a naabo Galmeega me. Kun i-t'iso toose a Perizid teema ere ki geyyiso, tote ton ti ziiye baadañ pay a naabo Galmeega me.

¹³ Kun i-t'iso toose a Ripis, yode wede Galmeega yi bire, wo a meedí, tod'te a nun aakede meedó kay.

¹⁴ Kun an t'iso toose a Asenikirit, Pelegon, Ermes, Patirobas, Ermas wo soñ a zemba dñj i ziipe addañ a Isa ti kane.

¹⁵ Kun an t'iso toose a Pilolog kane ti Zili, Neere ti teemadí Olimpas, wo dñj ki Raa pay dñj ti kane.

¹⁶ Kun t'eesitoy tuddugun, kañ bey sire sire aakede zemba. Dñj ogiyo ti suma k'Almasi a omagi pay geñ an un t'ize toose.

Pool yi dañgu onamí

¹⁷ Zemba ki nun, enno munda wede n'un t'eéle kooke me; Kun koona mentikagi ti dñj i dehu âhuntu duwo. Kane geñ mokkolo morkkiye a kane dñj i ziipe addañ a Isa, wo an di leddfiyo ti dooyiso ere kun uñse gette. Kun ti ledcfo ti tuddañ me,

¹⁸ kono kane duwo geñ an ki naabiya ki Galmeegin Almasi ye, wo de raazañ miñ addañ*, kane geñ an ti'n daggiya dñj tasse t'ono dñj uñse ki bizañ wo t'ono dñj k'ombo bize ekki duwo.

¹⁹ Duwo pay an suune kun ollige ono Galmeega wo kun sooru eego me. Iñkino manj nun ulbó uñse ti kune me, wo de ni dehu kun t'ise dñj an d'ede suuniyo k'ono, kono kun d'ise munda wede beehiye, kun aa ki ti y' keyye ye ti munda wede ulsu me.

²⁰ Tañ boolon, Raa wede i d'eliyo toose geñ, Meeda siitandsani y'a ti noguma ti dñfandi zongun. Geñ beeko ki Galmeegin Isa ti koona eggun!

²¹ Timote wede ay naabiya kañ soo ton y'un t'ize toose, wo kane taasiyagó Lisiyus, Zason wo Sosipater an un t'ize toose pây.

²² Wo nun Tertiyus i raañiya ono dñj Pool yi ruute adda mattup ette, n'un t'ize toose ti suma Galmeega wede in ti'n gitte kañ soo.

* **16:18 16.18 Raazañ miñ addañ:** I-kaza an omþito sulði dñj oogoro Yawudiyagi ti rootiyo k'ombo ulu, soñ i-kaza an isiyo sulði dñj ulpi tudde ti dehu.

²³ Gayus, wede ni lekkiyo di yode genj, y'un t'ize toose. Kane pay dōn ogiyso ti suma k'Isa a enqno enj, an ogiyso di yode. Erasta wede yeeriyo korbite ki geeger ette, y'un t'ize toose ti leemadinj Kari-tus pây.

[
²⁴ Gej beeko ki Galmeeginj Isa Almasi ti koona eggunj pay! Eyye.]

Tamma a Raa soo d'anjal

²⁵ In amma Raa, yon i d'ede toogo y'un di'n isa zakicî a urzi zaapu k'addugunj a Isa, genj aakede Rabila Majjaanawa ere ni kazita a tukk'Isa Alması ti rootiyo. Wo t'urzi Rabila Majjaanawa genj Raa y'a t'iidiba ita ki munda wede t'ume k'eesiyo duniya i lekkiyo ombide a duwo pay.

²⁶ Wo de ankeñno munda wede ombide genj Raa yi t'iidiba itadí kerenj a ita duwo pay, t'urzi k'ono dōn nebiyagi an riinje ti kaaga adda mattup ki Raa. Raa i lekkiyo ki daayum genj y'a ruute munda wede ay d'ise'ñ, ay an ti'n zaape duwo a urzi an zaape addanj a Isa, an d'olliga onamí wo an d'ozire eego.

²⁷ Gej tamma t'a koone a Raa, yode d'anjal i-d'ede suuniyo k'ono! In y'amma t'urzi k'Isa Almasi ki daayum! Eyye.

Mattup ere ki poone Pool yi riinje a doŋ a Korent

*Eŋ urzi k'ono doŋ kun
t'oone adda mattup ettiyo*

Mattup ette Pool yi riinje a doŋ i ziipe addaŋ a Isa a geeger Korent, tod'te geeger ki siido Yawudiyagi ye. Pool y'iide ki Korent a torguwadí ere ki sirwe, y'an di gizite Rabila Majjaanawa a Yawudiyagi wo a Yawudiyagi ye. Inokino doŋ baadaŋ Yawudiyagi ye an di ziipe addaŋ a Isa.

Ki poone Pool y'a raanja mattup ette, kane doŋ Korent tonj an i-riinje mattup te, wo adda mattup gette an di y' tundite a urzi suldfi baadaŋ, wo de kooke wede pay Pool y'an ele aame y'iide di kane genj, baadaŋ an d'iili an ki sooru eego ye. Pool y'a illiga rabila a urzi lekkiyo doŋ Korent te, wo a yode i gi di t'ize unjse ye. Wo y'a dihe y'an di-kime onamaŋ doŋ an'ni riinje adda mattupadaŋ, wo y'an t'eele kooke pây.

Adda mattup ette Pool y'an di ruutite a suldfi baadaŋ, aakede: âhuntu tudde ki doŋ ogiyo ti suma k'Isa, a urzi boliyo, a urzi seedu, a urzi k'aadfumu

sey wede an eliyo sedfeke a longayi, a urzi suldfi doŋ Unde Kamileŋ t'eliyo, wo a urzi baldiya ki doŋ i t'inda. Wo y'an di ruute soŋ geyyiso tudde gette, tod'te ti jiire suldfi pay.

Toose ki Pool

¹ Mattup ette i raaniya nuŋ

Pool, nuŋ wede Raa yi ni wiike n'a t'ize wede zina k'Isa Almasi, aa Raa yi dehu. Ay raaniya ti leema Susten,

² a kane doŋ ki Raa ogiyo ti suma k'Isa a geeger Korent*, kane doŋ Raa yi'ni wiike an t'ize donzí, y'an uuye kese a yode t'urzi lekkiyo kettiyo kaŋ soo t'Isa Almasi, wo ti kane doŋ pay i waaku suma Galmeegiŋ Isa Almasi, a ume tuuku tonj manj, yon Galmeegaŋ wo Galmeeginj pây.

³ Genj beeko ti toose ki Meegiŋ Raa ti Galmeega Isa Almasi i konna eggunj.

Beehiyko a doŋ geeger Korent

⁴ Kono kune genj nuŋ daa puukiyo ni rootiyo koduwo a Raa a urzi beeko ere y'un ele t'urzi k'Isa Almasi.

⁵ Derec, kune kun lekkiyo kettiyo kaŋ soo t'Almasi genj, a kune Raa y'un ele laale ki suldfi pay, aakede urzi kazita k'ono wo ita suuniyo pay.

⁶ Genj ki kotto, aame ay un gizite rabila ere k'Almasi, kun di-ziiða zakidfi adda k'addugunj.

* **1:2 1.2** Korent gette geeger meeda ki siido k'Akayi, wo Akayi gette siido soŋ tod'te adda siidiyagi pay ti kaaga doŋ Romen ga-dukke, tod'te a kese dandfi ki siido ere arkenno an ti waaku Gires.

⁷ Injino maŋ aŋkenño munda wede Raa y'eliyo ti beekadí'ŋ, a kune soo tonj un ki biite ye, kune doŋ i delliyo onniyo ere Galmeeginj Isa Almasi y'a kiza tuddí a duwo pay geŋ me.

⁸ Geŋ yode y'un di'n isa doŋ i seedu zakidi bini daŋgu. Injino maŋ, a onniyo ere ki Galmeeginj Isa Almasi yi kimo'ŋ, wenda soo tonj yi k'aana yi ki zaapa ono eggun ye.

⁹ Geŋ derec, Raa y'unni wiike kun di lekke kettiyo kaŋ soo ti Ulí Galmeeginj Isa Almasi, yon yi seedu zakidi a munda wede yi ruute y'aasa me.

Âhuntu tudde ki doŋ ogyiso ti suma k'Isa

¹⁰ Zemba ki nuŋ, enno munda wede n'un t'eele kooke ti suma Galmeeginj Isa Almasi me: Kun t'okkiyo kaŋ soo, tuddugun kun ti t'ahinte ye, kun t'iso ad-dugun soo, elkisagun tonj soo.

¹¹ Zemba ki nuŋ, ni rootiyo injino kono duwo an iido ti dan Kilowe an o di ruute, kun orbite ono k'ulpi ti tuddugun.

¹² Geŋ enno munda wede ni dehu n'a roote me: Kune ti diinaguŋ wede tuuku tonj yi rootiyo, yi d'eesiyo: «Nuŋ ki Pool», wede soŋ «Nuŋ ki Apolos», wede soŋ «Nuŋ ki Piyer» wo wede soŋ «Nuŋ ki Almasi».

¹³ Munda wede kun isiyo geŋ, aa Almasi tuddí dokkide. Kun oo ki ti rooti doo, an tiike kono kune

ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko, nuŋ Pool ko? Kunuŋ an unni zuyye batem ti suma nuŋ Pool ko?

¹⁴ Nuŋ ni rootiyo kodfuwo a Raa kono ti diinaguŋ wenda soo tonj ni ki zuyye batem ye, daa ki Kirisipus ti Gayus ye maŋ.

¹⁵ Injino maŋ wenda soo tonj umbo aane a roote an yi zuyye batem ti suma nuŋ Pool me.

¹⁶ Wayya, nuŋ o dundse, ni zuyye batem soŋ Stepanas ti doŋ boozi, wo ni k'elkiyo ye baa wenda ti doolo wede ni y' zuyye batem sey me.

¹⁷ Kun suune Almasi yi n'igibo, duwo n'a ki'n suyyite batem ye, wo de n'an di kizite Rabila Majjaanawa. Wo ni ki kazita'ŋ ono doŋ unse, kono duwo an gi di'n wolle nuŋ aa wede suuniyo k'ono ye, para maŋ unto ere k'Almasi ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko gette, a t'isa aa munda ki bita.

Almasi, toogo Raa wo su-uniyo k'ono ere ki Raa

¹⁸ Ono doŋ in kazita a tukk'Almasi y'inda ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko geŋ, a kane doŋ i lekkiyo a urzi daggiya, ono geŋ an ollige'ŋ aa ono doŋ maadagi, wo de a kine doŋ Raa y'in utte, ono geŋ in di'n ollige, kane toogo ki Raa batum.

¹⁹ Derec, ono ej an riiñe
ti kaaga adda mattup ki Raa,
an'de:

«Kane dōj an elkiyo an
d'ede suuniyo k'ono,
suuniyo k'onaman
gette n'an ti dagga,
kane dōj eedaj soodo a elk-
iso, elkisadaj soodo
gette n'an ti t'isa ki
bita[†].»

²⁰ Injino manj kane dōj
suuniyo k'ono ej, an di
roote moo sey me? Dōj
suuniyo k'oogoro Muusa
ej, an di roote moo sey
me? Dōj niikiyto k'ono
k'ozzinagi dōj ankeñño ej,
an di roote moo sey me?
Derec, suuniyo k'ono ere
adda duniya ette, Raa yi-t'ize
aa suuniyo dōj maadagi[‡].

²¹ Ki kotto kane dōj
duniya ti suuniyo k'ono ere
k'aggadan, an k'iine an ki ti
zuune ye suuniyo k'ono ere
ki Raa te. Injino manj Raa
ulbí i-d'ize uñse y'an di'n
utte kane dōj i ziipe addan
a yode t'urzi kazita k'ono
dōj duwo an elkiyo ono dōj
maadagi gen me.

²² Kane Yawudiyagi an
dehu an di wolle suldfi
k'armika a kize onamin in
kazita derec, wo kane Girek
an dehu urzi suuniyo k'ono.

²³ Wo de kaye ay kazita
Almasi an ti y' tüke
ekk'undumu wede zaapu
t'ekki bakadí kanj tontilko,
wo a kane Yawudiyagi ono
gen an t'ize aa mokkolo
morkiye. Wo a kane dōj

Yawudiyagi ye an elkiyo ono
dōj maadagi.

²⁴ Wo de ki kane dōj Raa
yi wiike, ise Yawudiyagi ise
Yawudiyagi ye toñ, an suune
yo Almasi toogo Raa wo suu-
niyo k'ono ere ki Raa.

²⁵ Munda wede Raa y'isiyo
wo duwo an elkiyo yon ki
maade gen, maadikadí gette
ti jiire suuniyo k'ono ere ki
kane, wo munda wede duwo
an elkiyo Raa toogadí baata
gen, toogadí gette ti jiire ere
ki kane.

Munda wede Raa yi biire

²⁶ Zemba ki nuñ, kun
wollo kay, ti diine kune dōj
Raa yi wiike'ñ, a eda duwo
kune añ wee wee, dōj suu-
niyo k'ono baata, dōj toogo
baata, wo dōj adda boozan
sundan ti móolo baata.

²⁷ Wo de Raa yi biire
mundu wede aa ki maade a
eda dōj duniya, kono y'an
di'n t'ele sukiyagi a kane
dōj an elkiyo an d'ede suu-
niyo k'ono. Raa yi biire
mundu wede toogadí baata
a eda dōj duniya, kono
y'an di'n t'ele sukiyagi a
kane dōj an elkiyo an d'ede
toogo.

²⁸ Raa yi biire munda
wede a eda dōj duniya yon
ki bita, duwo an di y' koo-
gire wo an di y' wolliyo
t'umbo soo gen, kono y'a
latte munda wede duwo an
yi wolliyo beehiye i-d'ede
suma.

[†] **1:19 1.19** Kun wolto adda mattup ki Ezayi 29.14. [‡] **1:20 1.20** Kun wolto adda mattup ki Ezayi 44.25.

²⁹ Raa y'ize iŋkino kono wede tudde soo toŋ umbo a kili tuddí a daanadí me.

³⁰ Yon y'un ti'n gitte kan soo ti Isa Almasi. Wo yo Almasi genj, y'a t'ize a kine urzi suuniyo k'ono ettiyo ti Raa. T'urzi k'Almasi Raa y'in di'n isiyo dōŋ ki diine a daanadí, y'in di'n ooyiso kese a yode, wo yi'n di'n addiya t'adda k'oldiko.

³¹ Geŋ ono ej an riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Wede yi dehu yi t'imme tuddí maŋ, y'amma tuddí a munda wede Galmeega Raa y'ize§.»

2

Kazita a urzi k'unto k'Almasi

¹ Ki nuuno zemba ki nuŋ, ti poone n'iide di kune kono n'un di gize munda wede ombide ki Raa. Aame geŋ n'un ki ruutite ono dōŋ a ki jiire eggun ye, wo soŋ n'un ki ruutite ti suuniyo k'ono ere ettiyo t'urzi duwo ye.

² Nuŋ, di kune n'a dihe t'addó pay miŋ, n'un kizite rabila k'Isa Almasi, Almasi an tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kan tontilko dāŋŋal.

³ Kono kamo aame nuŋ batum di kune geŋ, toogadó baata, o d'ede orgiso baadaŋ wo ni ḥonŋirso*.

⁴ Dooyisadó ti ono dōŋ n'un gizite geŋ, kane'ŋ munda a ti'n t'okkiye ti suuniyo k'ono ere ettiyo

t'urzi duwo kun d'ooyye eego umbo. Wo de kane ono genj toogo ere k'Unde Raa t'un ti'n gize keren.

⁵ Iŋkino maŋ zaapu k'addugun a Isa gette, ti ki konso ekki suuniyo k'ono ere ettiyo t'urzi duwo ye, wo de ti konso a toogo Raa.

Suuniyo k'ono ere ki Raa

⁶ Derec, kaye ay anni dooyiso urzi suuniyo k'ono soo iŋkino a dōŋ i-dirse a urzi zaapu k'addaŋ a Isa. Wo de ay an ki'n dooyiso suuniyo k'ono ere ettiyo ti dōŋ duniya ye, suuniyo k'ono ere ki mozagi dōŋ ki duniya ye, kane geŋ saŋ an t'isa ki bita.

⁷ Wo de kaye ay anni dooyiso suuniyo k'ono ere ki Raa ombide, wo tod' ti lekkiyo ombide a duwo me. Tode gette Raa yi ti biire ti poone a kine, ti poone y'a okkima duniya botto too, kono y'in di'n t'etta k'adda daryikadí.

⁸ Ti diine mozagi dōŋ ki duniya geŋ, suuniyo k'ono gette wenda soo toŋ umbo i ti suune me. Aame an ti suune kotto maŋ, Galmeega yon goole a jiire pay geŋ an ki y' taake ye ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kan tontilko me.

⁹ Wo de ono ej an riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Munda wede ersa ti ki y' wulle ye, kuude yi ki y'lliga ye,

§ 1:31 1.31 Kun wollo adda mattup ki Zeremi 9.22-23. * 2:3 2.3 Kun wollo adda mattup ki Naabo dōŋ zina 18.9.

wo munda wede wedusu yi
k'ilke eego ye geñ,
kane Raa yi'n ikkima a dōj i
y' giyyet.»

¹⁰ Wo geñ a kine t'urzi
k'Unde Kamileñ, Raa y'in
t'iifiba ita ki suldi dōj
ombide geñ me. Derec,
Unde Kamileñ gette suldi
pay ti'ni suune, ise suldi dōj
ombide ki Raa adda k'addí
ton manj.

¹¹ Wee wee t'adda diine
duwo ej, aane a suune
mundä wede adda k'adde
bakadí me, daa ki unde
ere adda k'addí ye manj?
Injkinø kay munda wede
adda k'adde Raa, wenda soo
ton umbo a yi suune me, daa
ki Unde Raa ye manj.

¹² Ki kine in k'uune unde
ere ki duniya ye, wo de
in uune Unde ere ettiyo ti
Raa, kono in di suune suldi
dōj pay Raa y'in eliyo t'urzi
beekadí.

¹³ Wo ekki suldi geñ, ay
ki rootiyo'ñ t'ono dōj ettiyo
t'urzi suuniyo k'ono ere ki
duwo ge dooyiso ye, wo de
ay rootiyo t'ono dōj Unde
Raa t'ayni dooyiso. Geñ
injkinø ay di kazita suldi dōj
derec ettiyo t'urzi k'Unde
Raa, a kane dōj an d'ede
Unde gettiyo.

¹⁴ Wede y'elkiyo a urzi
tudde dāñjal gen, yi k'ambe
ye a suldi dōj ettiyo t'urzi
k'Unde Raa me. Kane geñ
a yode aa ono dōj maadagi,
yon yi k'aane itadañ yi ki
ti suune ye, kono suldi geñ

t'urzi k'Unde Raa dāñjal
wede y'aane y'anni suune
me.¹⁵

¹⁵ Wo de wede i-d'ede
Unde Raa geñ, suldi pay
y'aane y'an ozire, wo ki yode
batum wenda soo ton umbo
a aane a dēkke booro eedí
me.

¹⁶ Ono ej an riñe ti kaaga
adda mattup ki Raa, an'de:
«Wee wee aane a suune
elkiyo ki Galmeega
Raa te? Wee wee aane a yi dooye
me?»

Wo de kine'ñ, in d'ede
elkiyo ere k'Almasi gette
adda k'addinj.

3

*Dōj i ki dirse ye a urzi
zaapu k'addaj a Isa*

¹ Ki nuñ manj, zemba ki
nuñ, aame n'iide di kune
geñ n'un ki ruutite aakede a
dōj an d'ede Unde Raa ye.
Wo de n'un ruutite aakede a
dōj i lekkiyo aa tuddañ
ti dehu, kono kune aa inñi
sunñi a urzi lekkiyo kettiyo
kañ soo t'Isa Almasi me.

² Ono dōj n'un gizite geñ
aa n'un ele uđu kun d'iibe,
ombo ere zakidi ye, kono
ombo gette kun ki ti-t'oomi
ye*. Wo de aŋkenño ton kun
k'aane kun ki ti-t'oomi ye,

³ kono kune'ñ lekkiyaguñ
daayum aa tudde ti dehu.
Ni rootiyo injkinø kono a di
inagugun un d'ede kolbiso wo
niikiyto, geñ i-kaza kune'ñ
lekkiyaguñ aa tudde ti dehu.

[†] 2:9 2.9 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 64.3; 52.15. [‡] 2:16 2.16 Kun wollo
adda mattup ki Ezayi 40.13. ^{*} 3:2 3.2 Kun wollo adda mattup ki Eber 5.12-14.

Ki kotto, kune'ŋ soorugun pay gette aa ki dōj tudde dāñjal.

⁴ Wo aame ti diinagun wede soŋ yi d'eesiyo: «Nun ki Pool», wo wede soŋ: «Nun ki Apolos» maŋ, gen kun rootiyo aa dōj tudde ge rootiyo dāñjal.

Tuddugun Boy Raa

⁵ Kun di niikiyo a tukki nuŋ Pool ti Apolos miŋ, kaye moo baadī me? Kaye miŋ dōj naabo Raa dāñjal, wo t'urzi kaye kun di zi-ipe addugun a Isa. Kaye wede tuuku ton y'ize naabo ere a-t'ette a munda wede Galmeega yi ele.

⁶ Aakede iido ki poone nun Pool n'a-giira buzu, saŋ Apolos y'a d'ibiti ahu, wo de Raa siidí a y'udse buzu wo yi d'ohire me.

⁷ İnkino wede i giira ti wede ibiti ahu gen, kane sundan̄ umbo, wo de suma ki Raa wede buzu yi-ti y'addiya wo yi d'ohire.

⁸ Wede i giira ti wede ibiti ahu gen, kane kaŋ soo wede a ceere bakadí umbo. A wede tuuku ton Raa yi di t'ela ranŋadí a naabadi ere y'ize.

⁹ Ni rootiyo inkino kono kaye ay naabiya kaŋ soo naabo Raa te, wo kune doome Raa.

Wo soŋ kune boy wede Raa y'oozige.

¹⁰ Raa a beekadí y'o d'ele urzi k'isiyo naabo di kune aakede wede y'ilke wo y'ariike ita boy, gen nuŋ n'a-ziipe ita boy te, wo wede

doolo yi d'oozige eego. Wo de wede tuuku oozige gen, yi konna metike a urzi k'oozigayí gen me.

¹¹ Derec, Isa Almasi Raa y'a ti y' ziipe aakede ita boy wede soo dāñjal, inkino wenda soo ton umbo a aane i-zaape ita boy ti doolo me.

¹² Ekk'ita boy gette dōj ongo an d'oozige ti suldi dōj aakede: dap, maala gurus, ise mongali dōj maj-jandani, dōj ongo ti inda, ti seemi ise ti bulgo.

¹³ A onniyo ere Raa yi d'efkka booro gette, naabo wede tuuku ton itatú a t'adda keren. Derec, onniyo gette naabo wede tuuku ton Raa yi-ti t'ela adda k'uwwo y'a ti naama. Inkino wede tuuku ton y'a-wolla naabadi oldo kunun, beehiye koo maŋ?

¹⁴ Aame wede yi niibe wo naabadi gette uwwo ti ki t'igga ye maŋ, yoŋ gen y'a t'oona ranŋadí.

¹⁵ Wo de aame wede naabadi i t'igga maŋ, yi ki t'oona ye ranŋadí te. Yode batum Raa y'a y'utta, wo gen aakede an y'irgo ti biza k'uwwo.

¹⁶ Ki kotto kun suune kune Boy Raa, wo Unde Raa ti lekkiyo adda k'addugun.

¹⁷ Aame wede yi litta Boy Raa maŋ, yode ton Raa y'a ti y' latta. Derec, Boy Raa gen yoŋ kamilen, wo Boy Raa miŋ yoŋ kune batum.

Kune ki Almasi

¹⁸ Kune'ŋ wenda soo ton y'oola elkisadí ti ti y' dagga

ye. Aame wede ti diinagun y'elkiyo yon i-d'ede suuniyo k'ono a urzi lekkiyo dōj duniya maŋ, yi t'iso aa ki maade kono y'a t'isa wede i-d'ede suuniyo k'ono ki kotto.

¹⁹ Derec, suuniyo k'ono ere ettiyo ti dōj duniya gette, a daana Raa tod'te aa munda ki maade, kono ono ej an riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Duwo dōj an elkiyo an d'ede suuniyo k'ono genj, Raa yi-ti'n seddu t'urzi metinkadaŋ[†].»

²⁰ Wo soŋ an riiŋe, an'de: «Galmeega Raa yi ti suune elkiyo ki kane dōj an elkiyo an d'ede suuniyo k'ono gette, yi suune tod'te ki bita[‡].»

²¹ Kono k'inokino genj, wenda soo tonj tuddí yi kili ye t'urzi wedusu me. Derec, suldfi pay genj kane ki kune,

²² ise nuŋ Pool, Apolos wo Piyer, ise duniya, lekkiyo wo unto, ise suldfi dōj ankeŋŋo wo suldfi dōj etto k'ita tonj maŋ. Kane pay genj minj ki kune.

²³ Wo de kune ki Almasi, wo Almasi yon ki Raa.

4

Galmeega d'anjal i dekka booro me

¹ Inokino maŋ i dehu kaye'ŋ duwo an ay di'n wolle dōj naabo k'Almasi, wo dōj i yeeriyo suldfi dōj ombide ki Raa.

² Wede yeeriyo genj, i dehu y'a t'ise wede i seedu zakidi a urzi naabadí.

³ Ki nuuno, ise i dekke booro a eedó kune, ise dōj dekkiyo booro tonj maŋ, nuŋ i ki n'aadumu ye. Wo de nuŋ batum ni ki dekke booro a eedó ye.

⁴ Ki kotto nuŋ munda wede k'oldiko a eedó ni ki suune ye, wo de genŋno tonj i-ki kaza nuŋ ki diine a daana Raa ye. Wede i dekka booro eedó'ŋ yode Galmeega.

⁵ Kono k'inokino genj wede tuuku tonj kun dekke booro eedí ye, ki poone onniyatú t'a aana, onniyo ere Galmeega y'a kimo y'a t'oodiba ita ki suldfi dōj ankeŋŋo i lekkiyo ombide adda zimolo, wo elkiyo duwo ere adda k'addaŋ tonj y'a ti waara pây. Inokino maŋ onniyo gette wede tuuku tonj Raa y'a yi t'imma a naabadi ere y'ize te.

Koliyo tudde ki zemba dōj a Korent

⁶ Zemba ki nuŋ, ni rootiyo inkino a tukki nuuno batum ti Apolos kono un di'n dooye. Nuŋ ni dehu kun di wolle urzi lekkiyadey, wo t'urzi genj kun di suune ita k'ono dōj duwo an rootiyo, an'de: «Kun ti doopida yirwe ye, kun lekko a ono dōj an riiŋe genŋno.» Inokino maŋ wenda soo tonj ti diinagun yi kila tuddí yi t'eesa, yi t'umbe yode enŋno wo yo ej mendí me.

[†] 3:19 3.19 Kun wollo adda mattup ki Zop 5.13. [‡] 3:20 3.20 Kun wollo adda mattup ki Soom 94.11.

⁷ Wee wee a ruute kee ki
jiire dōj ongo me? Ki kotto,
sulđi pay dōj a-d'ede gej a
ele Raa. Wo de a ele Raa
maŋ, ki moo me ki-koliyo
tuddá aakede a-k'ele Raa ye
me?

⁸ Aŋkeŋ kun elkiyo sulđi
dōj pay adduguŋ i dehu kun
uune baa! Kun t'ize dōj
laale baa! Kun t'ize mozagi
baa, wo de kaye'ŋ, ay ki t'ize
ye! Kune kun t'ize mozagi
ki kotto maŋ, gej beehiye,
inokino kaye tonj ay d'ooma
moziko ti kune kay!

⁹ Wo gej nuŋ n'elkiyo
kaye dōj zina k'Isa eŋ Raa
y'ay ti'n ziipe dōj k'ita ti
duwo pay. Kaye aa dōj
booro ti'nziifa ki tōwwo a
daana dōj duniya, kono an
ay di'n usdse a bere dōj du
uru, an ay di'n okko maade
a daanadaŋ wo a daana
maaleekiyagi pây.

¹⁰ Kaye dōj maadagi kono
k'Almasi me, wo de kune
dōj suuniyo k'ono a urzi
lekkijo kettiyo kaŋ soo ti Al
masi. Kaye toogadey baata,
wo de kune dōj toogo.
Kune'ŋ an un d'eliyo suma,
wo de kaye an ay di'n wol
liyo aa dōj bita!

¹¹ Bini aŋki tonj kaye
daayum mosogo wo ôrme,
ossiyo tonj ay baatiya, an
ay d'isiyo ulsu, ay d'ambu
k'ume soo me soo me,

¹² ay d'oofibe yeebadey a
naabo ti beezy doo miŋ ay
d'ombo kollo. Duwo an ayni
kalđita tonj, ay tondiyo Raa
y'an di-zaape beeko. Duwo

an ayni dabirsa a urzi k'Isa
tonj, ay d'ombiŋe*.

¹³ Duwo an ay rootiyo
ono dōj ulpi tonj, kaye ay
an di-kama onamaŋ ti golla
ere tasse. Bini aŋki tonj
kaye duwo an ayni wolliyo
aa disse ki dōj duniya, aa
ganigi wede dōj duniya pay
an y'azzuru.

Geyyiso Pool a dōj ki Korent

¹⁴ Nuŋ ni raan̄iya ono
enj, kono n'un gi di'n t'ele
sukiyagi ye. Wo de ni
raan̄iya kono n'un di-tooke
kuudugun, aakede kune
inŋizó dōj ni giyye baadan̄.

¹⁵ Ise un d'ede dōj
dokkiyo a urzi lekkiyo
kettiyo kaŋ soo t'Almasi
gej kane dupiyagi tonj
maŋ, meege k'ehiyaguŋ
miŋ soo. Gej nuŋ ni t'ize
aa meeguguŋ kono kun
uune ehiyo ere aware a
urzi lekkiyo kettiyo kaŋ soo
t'Isa Almasi, t'urzi Rabila
Majjaanawa n'un gizite.

¹⁶ Inokino maŋ, n'un di
rooto ti obe bey, kun ambo
zindó.

¹⁷ Gej kono k'inokino, n'un
t'igibe Timote yonj aa ulo
k'addó wede ki geyyiso, yi
seedu zakidí a naabadí ere
a urzi Galmeega te. Yonj
y'un di'n dooyey sey a sulđi
dōj i dokkiyo nuŋ Pool a
urzi lekkiyadó ere kettiyo
kaŋ soo t'Almasi, gej mundfa
wede ni-dooyiso duwo a

* **4:12 4.12** Kun wollo adda mattup ki Naabo dōj zina 18.3; 20.34.

ume tuuku tonj maŋ, a diine dɔŋ pay ogiysito ti suma k'Isa.

¹⁸ Doŋ ongon ti diinagun an elkiyo ni ki kima ye baa di kune me, iŋkino an di koliyo tuddaŋ.

¹⁹ Wo de aame Galmeega yi diha maŋ, ni kima di kune gopponj. Aame n'iiney maŋ, kane dɔŋ i koliyo tuddaŋ gen ni'ni suuney a ono dɔŋ adfey ti bizəŋ ye, wo de a toogo ere an d'ede.

²⁰ Ni rootiyo iŋkino kono lekkiyo wede a urzi Moziko Raa gette, tod'te i ki kaza'ŋ t'ono dɔŋ addiya ti bizi ye, wo de i kaza'ŋ toogo ki naabo ere y'isiyo.

²¹ Iŋkino maŋ kun dehu moo me? Kun dehu n'a odo di kune miŋ ti dalka kunuŋ, n'a odo ti geyyiso wo ti addesasse ko?

5

Lekkiyo ere oldo a diine dɔŋ ogiyo ti suma k'Isa

¹ Kaye ay d'ollige a ume tuuku tonj duwo an rootiyo, dɔŋ ongon ti diinagun an isiyo boliyo, wo boliyo ere an isiyo gette kane dɔŋ i ki suune Raa soo daŋjal ye tonj an k'ise iŋkino ye, kono i d'ede wede soo y'isiyo boliyo t'ere meegi*.

² Wo kune'ŋ kun di koliyo tuddagun! Ki too maŋ kun

d'oole môolo a oldiko gette, wo wede y'isiyo boliyo ere iŋkino gette ti diinagun kun ti y' limmi.

³ Derec ki nuuno maŋ, ki tudde nuŋ dokki ti kune me, wo tonj elkisadó daayum ti kune, wo nuŋ booro nitit dikke a tukki wede isiyo iŋkino gen me, aakede nuŋ a diinagun.

⁴ Kun t'ogiyoy kaŋ soo, wo nuŋ elkisadó ti kune. Gen ti suma wo toogo ki Galmeeginj Isa Almasi,

⁵ wede iŋkino gen kun y'oolo a bey Meeda sitandani kono t'a t'ide tuddí ere k'oldiko gettiyo, wo de undí t'a utta a onniyo kama Galmeega Isa te.

⁶ Beehiye ye kun di kili tuddagun me! Ki kotto ono en kun'ni suune: «Orme boolon daŋjal gen miŋ, gododo baadaŋ yi-ti t'oozige pay.†»

⁷ Iŋkino maŋ oldiko aa orme mazzini a diinagun gette kun ti t'addo mentú, kono kun t'isa aa gododo aware daa k'orme. Wo cerec, kun t'ize aa gododo daa k'orme t'urzi k'unto k'Almasi, yode wede aakede ulo damu an wildsa ki sedfeke a tarneaape Pak ki Yawudiyagi‡.

⁸ Iŋkino tarneaape Pak gen in iso, wo in iso ti mappa daa k'orme, a kize in isiyo

* **5:1 5.1** A urzi k'oogoro Yawudiyagi ise a oogoro Romeŋ tonj, ki moone t'ere meege gette ulu. Kun wollo adda mattup ki Lebitik 18.8 wo Deeterenom 23.1.

† **5:6 5.6** Kun wollo adda mattup ki Galat 5.9. **Orme boolon daŋjal gen miŋ, gododo baadaŋ yi-ti t'oozige pay:** I-kaza oldiko boolon gette t'a aagila aagila t'a seeda dɔŋ pay. ‡ **5:7 5.7** Kun wollo adda mattup ki Egzod 12.20-21.

t'addinj soo wo t'ono dōn
derek. Wo de tarnaape gej
in k'ise ti mappa wede an
ize t'orme mazzini ye, a kize
in k'isiyo'ŋ ti bundiko wo ti
sulđi dōn ulpi in isiyo mirsi
genđo ye.»

⁹ Adda mattupadó ere
n'un riije ti poone gette,
ni ruute, n'ede: «Kun lekke
kanj soo ye ti dōn isiyo boliyo
me.»

¹⁰ Onamó ej ni ki
rootiyo'ŋ a tukki kane dōn
pay isiyo boliyo adda duniya
ye, a tukki kane dōn pay
okkiso a sulđi pay ye, a tukki
kane dōn pay oogire ye, a
tukki kane dōn pay i daaniya
longayi ye. Wo de inkino
ye manj, i dehu kun t'adse
t'adda duniya me!

¹¹ Aha, nuŋ n'un riije
kun ki lekke kanj soo ye ti
wede y'ede, yon leema a
urzi k'Almasi wo yi d'isiyo
boliyo, yi d'okkiso a sulđi
pay, yi daaniya longayi, yi
kaldita cūwo, yi sobo i
ceeriyo eego, wo y'oogire ti
metinko. Wede isiyo inkino
gej, ombo tonj kun oomi ye
ti yode me.

¹²⁻¹³ Inkino manj kane dōn
i ki ziipe addaŋ a Isa ye
gej, i dēkka booro eedaŋ
nuuno ye. Kane gej i dēkka
booro eedaŋ Raa. Wo dōn i
ziipe addaŋ a Isa gej, kune i
dēkko booro eedaŋ me, kono
ono ej an riije ti kaaga adda
mattup ki Raa, an'de: «Wede
isiyo ulsu gej, ti diinagun

kun ti y'olmu*.»

6

*Tōwwo k'ono ki dōn i zi-
ipe addaŋ a Isa*

¹ A diinagun aame wede
i-d'ede ono ti leema manj,
ki moo me kun d'oyyiso
daa k'orgiso kun d'enjilso
ki daana dōn i ki suune Raa
ye, an un d'isiyo booragun
te? Ki too manj kun t'ette ki
daana dōn ki Raa un d'ise
booragun te.

² Ki kotto i dēkka booro a
ekki dōn duniya kune dōn
ki Raa. Kune kun ki suune
ye ko? Wo aame i dēkka
booro a ekki dōn duniya
kune manj, wo de mummino
ono dōn i k'oone ye tonj, ti
diinagun kun ki d'aaniya ye,
dēkkiyo booradaŋ me.

³ Kun suune maalekiyagi
tonj kine i dēkka booro
eedaŋ me. Gen inkino in
aane a ceere in dēkke booro
k'ono dōn a lekkiyadiŋ ere a
duniya te.

⁴ Wo aame un aaniya ono
a diinagun manj, kun d'ettiyo
ki daana dōn dēkkiyo booro,
kane gej dōn ogiyo ti suma
k'Isa an'n'i wolliyo aa dōn
bita!

⁵ Nuŋ ni rootiyo inkino
gej, sukiyagi a kune. Ti di-
inagun wenda soo tonj umbo
ko, i-d'ede suuniyo k'ono
y'a aane y'a dēkke booro
zembadí me? Aha, ede!

⁶ Beehiye ye, leema ti
leema an d'ede ono wo an

§ 5:8 5.8 Kun wolto adda mattup ki Egzod 13.7. * 5:12-13 5.12-13 Kun wolto
adda mattup ki Deeterenom 17.7.

d'ise booro a ñaana ñon i ki ziipe addan a Isa ye me!

⁷ Derec, aame ti diinagun kun isiyto bordari mañ, gen miñ i-kaza kun t'iire baa a urzi Raa me. Beehiye a kune'ñ, leema y'un ise mund'a wede ki diine ye ton kun d'ombiña, ise y'a-t'oobe suldugun ton, bee miñ kun koone booro a ñaana duwo.

⁸ Wo de kune, isiyo suldi ñon ki diine ye me, kun t'oobiyto suldi ki ñon ongoñ, wo kane'ñ gen miñ zembagun ñon i ziipe addan a Isa.

⁹ Ki kotto kun suune, ñon isiyo mund'a wede ki diine ye gen, an k'etta ye ki Moziko Raa te. Kune'ñ wenda soo ton y'oola elk-isadí ti ti y' dagga ye: Ñon isiyo boliyo, ñon ottilso a longayi, ñon i moonite t'erayi ise ti kuuli k'eeban, ñon i ti t'isiyo tuddan aa erayi, kuuli ñon i moonite ti tuddan,

¹⁰ ñon k'oogire, ñon okkiso a suldi pay, ñon i sobo i ceeriyo eego, ñon i kaldita duwo, wo ñon oogire duwo ti metiñko, kane gen an k'etta ye ki Moziko Raa te.

¹¹ Ti poone ñon ongo ti diinagun, gettiñ lekkiyadañ. Wo de arkenño kune Raa y'un t'upile oldikaguñ, y'un di'n uuye kese a yode, wo y'un di'n ize ñon ki diine a ñaanadí ti suma Galmeega Isa Almasi wo t'urzi k'Unde Raa.

Tudde tod'te boy k'Unde Kamilen

¹² Ñon ongoñ an rootiyo, an'de: «Nuñ o d'ede urzi k'isiyo munda tuuku ton mañ.» Derec iñkino, wo de kane suldi gen pay beehiye ye a nuñ me. «Nuñ o d'ede urzi k'isiyo munda tuuku ton mañ.» Derec iñkino, wo de nuñ ni ki dehu n'a ki t'ise bule ki munda tuuku ton mañ ye.

¹³ Soñ an rootiyo, an'de: «Ombo tod'te k'adda k'adde, wo adde ki sarkiya k'ombo.» Eyye derec iñkino, wo kane gen sirwan pay onniyo soo Raa y'an isa umbo. Wo de tudde gette Raa yi t'ikkima k'isiyo boliyo ye. Ki too mañ tudde gette ki yode Galmeega, wo Galmeega ton, yoñ ki tote tudde.

¹⁴ Raa yi ti y' bildse Galmeega Isa ti diine ñon unto gen, kine ton ti toogadí y'in ti'n baldfa kay.

¹⁵ Ki kotto kun suune, tud-dugun gette tod'te aakede moke ki tudde k'Almasi. Iñkino mañ, beehiye ye n'a t'ambe moke ki tudde k'Almasi, n'a-ti y' t'okkiye ti tudde k'erewo ere ooniyo ombo kittú t'itatú, a t'ise moke ki tuddutú me.

¹⁶ Gen ki kotto, kun suune wede y'a t'ukkiye ti erewo ere ooniyo ombo kittú t'itatú mañ, yode ti tote gen an t'ize tudde soo, kono ono enj an riñe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Kane sire gen an t'isa tudde soo*.»

* **6:16 6.16** Kun wollo adda mattup ki Zenez 2.24.

¹⁷ Wo de wede y'a t'ukkiye ti Galmeega maŋ, yode gej a urzi k'Unde an t'ize aa wedusu soo.

¹⁸ İnjino maŋ kun ti ledđo dokki t'urzi boliyo me. Oldiko ere pay ti doolo wede y'isiyo gette, tod'te adda tudde ye. Wo de wede y'isiyo boliyo gej y'isiyo oldiko a tuddí batum.

¹⁹ Ki kotto kun suune, tudduguŋ gette tod'te boy k'Unde Kamilen, tote Unde gette Raa y'un t'ele ti lekkiyo adda k'adduguŋ. Tudduguŋ gette ki kune ye.

²⁰ Kune Raa y'un iwila ti zooye wede ooŋe, gej kune ki yode. İnjino maŋ Raa kun y'amma ti tuddugun gette.

7

Kama k'ono a urzi seedu

¹ A urzi k'onamguŋ dɔŋ kun ni tunde adda mattupaguŋ gej, ankeŋ beehiye kule y'a-seeda tuddí yi ki dehe ye erewo te.

² Wo de, miŋ wede tuuku ton yi-ki t'etta a isiyo boliyo ye gej, beehiye yi-seeda erewo wo erewo ton ti-seeda kule.

³ Kule gej ki moone ti eddi yi-ki tooge ye, wo tote erewo ton injino, a kulatú ti-ki tooge ye kay.

⁴ Erewo gette ti ki roote ye tuddutú ki tote dajanjal me, kono tuddutú ki kulatú pây. Wo kule ton injino yi ki roote ye tuddí ki yode dajanjal me, kono tuddí ki eddi pây.

⁵ İnjino kune'ŋ, wede tuuku ton tuddí yi-ti tooga ye a bakadí me, wo de ise maŋ, kun ti dekke ti tudduguŋ gej k'onnityo miibi aame kun a ti gitte onamguŋ dajanjal kono kun di tonde Raa. Wo sanj kun di-kime a lekkiyaguŋ ere daayum, para maŋ tudduguŋ kun ki ti seeda ye, kun t'oora bey Meeda siitandani t'un di'n naama daggiya.

⁶ Ono dɔŋ ni rootiyo ej, n'un ki'n isiyo ki toogo ye, wo de n'un kaza urzi kun di lekke beehiye.

⁷ Ki nuŋ maŋ, munda wede beehiye'ŋ duwo pay an di lekke daa seddu aa nuuno. Wo de wede tuuku ton Raa yi-d'ele munda siidí siidí, wede sonj yi-d'ele munda kino, a wede sonj yi-d'ele munda kino.

⁸ Ankeŋ, ni rootiyo a kane dɔŋ i ki zidde ye botto ti dɔŋ mandayfayi, beehiye an di lekke daa seddu aa nuuno Pool.

⁹ Wo de tuddan an k'aane an ki ti seeda ye maŋ, an soddo. Beehiye an sedde minj, tuddan t'an d'an t'ambe an t'ette ኃapu.

¹⁰⁻¹¹ Enno munda wede ni rootiyo kāne dɔŋ i zidde an d'ise me, i rootiyo nuuno ye, i rootiyo Galmeega: I dehu kule gej eddi yi ki ti peere ye, wo erewo ton kulatú ti ki y'ooli ye. Wo aame kulatú ti y'iili maŋ, t'a lekko daa seedu, ise maŋ an t'okkiyo ti kulatú t'a-kama*.

* **7:10-11 7.10-11** Kun wollo adda mattup ki Matiye 5.32; Markus 10.11-12 wo Lik 16.18.

¹² A kane dɔŋ ongo, ono eŋ i rootiyo nuuno, i rootiyo Galmeega ye: Aame leema yi ziipe addí a Isa, wo eddí ti ki ziipe addutú a Isa ye wo ti dehu ti lekke ti yode maŋ, i dehu y'a ki ti peere ye.

¹³ Gen iŋkino kay, aame erewo ti ziipe addutú a Isa, wo kulatú yi ki ziipe addí a Isa ye wo yi dehu yi lekke ti tode maŋ, i dehu t'a ki y'ooli ye.

¹⁴ Ni rootiyo iŋkino kono kule wede i ki ziipe addí a Isa ye gen, yoŋ goppon ti Raa t'urzi zaapu k'adde ki eddí. Ki erewo ere i ki ziipe addutú a Isa ye tonj iŋkino, tod'te goppon ti Raa t'urzi zaapu k'adde ki kulatú. Para maŋ, iŋniguŋ gen kane dokki ti Raa, wo de ki kotto maŋ kane goppon ti Raa me.

¹⁵ Wo de aame kane dɔŋ i ki ziipe addan a Isa ye gen, an dehu an di-teepe ti kane dɔŋ i ziipe addan a Isa ise erewo ise kule maŋ, urzi ede. Aame gen kane zemba dɔŋ i ziipe addan a Isa ise kule erewo gen, eedan toore, kono Raa y'unni wiike kun di lekke ti toose.

¹⁶ Konj erewo no, mi suune ko, koo Raa y'utta kulayí t'urzi konj me? Wo kee kule no, ki suune ko, koo Raa y'utta eddá t'urzi kee me?

*Konso a lekkiyo ere
Galmeega y'eliyo*

¹⁷ Iŋkino maŋ adda k'ono dɔŋ pay en, munda wede a jiire eŋŋo: Kune'ŋ wede tuuku tonj yi konna a lekkiyadí ere Galmeega yi ele, ti poone saŋ Raa y'a ti y' wiike. Gen munda wede ni rootiyo adda diine dɔŋ pay ogiysito ti suma k'Isa an d'ise.

¹⁸ Wede'ŋ ponde yi wilda ti poone, saŋ Raa y'a ti y' wiike maŋ, gen yi-t'ise tuddí aa wede pondayí daa waldfu ye. Wo wede daa waldfu ponde ti poone, saŋ Raa y'a ti y' wiike maŋ, gen yi dehe waldfu ponde ye.

¹⁹ Ise wede'ŋ yi wilda ponde, yi ki wilda ye tonj, adda gen munda a di y' nooge umbo, i jiire in d'ozire ekki suldi dɔŋ Raa yi'n rootiyo in d'ise.

²⁰ I dehu wede tuuku tonj yi konna a lekkiyadí ere ti poone, saŋ Raa y'a ti y' wiike.

²¹ T'ume Raa y'a ki waaka botto gen kee bule maŋ, ulbá a-t'oode ye. Wo de aame urzi k'a t'adde eedá ti buliko ede maŋ, gen beehiye ki t'addo[†].

²² Derec, bule wede Galmeega yi y' wiike gen, yi t'ize eedí toore a urzi Galmeega me. Gen iŋkino kay, wede eedí toore Galmeega yi y' wiike gen, yoŋ yi t'ize bule ki Almasi.

²³ Raa y'un iwila ti zooye wede oonę, gen kune ki yode, iŋkino maŋ kun t'ise

[†] **7:21 7.21** Kama k'ono t'urzi doolo: «Aame urzi k'a t'adde eedá t'adda buliko ede tonj, ki lekko bule wo buliko gette a kee beehiye a urzi k'Almasi me.»

bulagi duwo ye.

²⁴ Zemba ki nunj, i dehu wede tuuku tonj a daana Raa yi konna a lekkiyadí ere ti poone, sanj Raa y'a ti y' wiike.

Kooke a doŋ i ki ziidde ye

²⁵ A urzi kane doŋ i ki ziidde ye, ono enj i rootiyo Galmeega ye, i rootiyo nuuno a elkiyadó, nunj wede Galmeega y'o ize adde kodfuwo. Injkino duwo an zaape addanj a nuuno.

²⁶ Kun ollo ettiyo elkiyadó te: A ulbe k'ooshiyo wede ankenño baadanj enj, beehiye a kune wede tuuku tonj, yi konna a lekkiyadí aa ere ti poone.

²⁷ Kee'nj a-d'ede erewo manj, ki ti peera ye, wo erowo a-k'ede ye manj, ki deha seedu ye.

²⁸ Wo de aame ki ziida tonj manj, ki k'ize oldiko ye, wo aame uto konso ti ziida tonj manj, ti k'ize oldiko ye. Wo dñerec, kane doŋ i ziidde genj dabaradaŋ baadanj a lekkiyadanj te, wo nunj ni dehu n'un ti'n ledde ti dabar gette.

²⁹ Kun ollo zemba ki nunj, enño munda wede ni rootiyo me: Onniyo kama Galmeega goppoŋ. Injkino t'ankeñno kane doŋ an d'ede erayi genj, an lekko aakede doŋ an k'ede erayi ye.

³⁰ Doŋ adda môolo genj, an lekko aakede kane adda môolo ye. Doŋ isiyo unsuwo genj, an lekko aakede kane adda k'unsuwo ye. Doŋ

owilte suldfi genj, an lekko aakede an k'ede suldfi ye.

³¹ Wo doŋ i lekkiyo beehiye ti maala duniya tonj, an lekko aakede an ki lekkiyo beehiye ti maala duniya ye, kono duniya ere in ti wolliyo ankeñno ette, tod' t'ençilso.

³² Nuŋ ni dehu kun di lekke daa k'ulbe k'ooshiyo. Wede yi ki ziida erowo ye genj, elkisadí a naabo Galmeega, yi dehu y'aase munda wede Galmeega ulbí i-d'ise unjse.

³³ Wo de wede i ziida erowo genj, yonj elkisadí a suldfi duniya, yi dehu y'aase munda wede eddi ulbutú i-d'ise unjse,

³⁴ Injkino elkisadí i-t'isiyo sire. Wo ki erayi tonj injkino, erewo daa kule ise uto konso tonj, tod'te elkisatú a naabo Galmeega, kono ti dehu tudutú wo elkisatú gette a lekke ooyiso kese a yode. Wo de erewo ere i ziida kule gette, tod'te elkisatú a suldfi duniya, ti dehu t'aase munda wede kulatú ulbí i-d'ise unjse.

³⁵ Ni rootiyo injkino beehiye a kune, n'un ki doddiyo sibe a gollaguŋ ye, wo de ni dehu kun d'ise munda wede beehiye a jiire wo kun di lekke kettiyo ti Galmeega daa k'elkiso a munda doolo.

Ono a obilagi ti konazi doŋ ibire

³⁶ Obulsu genj, ere k'ebirayí yi ti giyye baadanj wo y'owwiyo tuddí yi ki tiseeda ye, yi t'isa munda ki sukiyagi ti tote, wo yi ti

seedä manj, genj y'iso aa addí i dehu. Kane sirwanj genj beehiye an di-seeda, inkino obulsu genj yi ki t'ize oldiko ye.

³⁷ Wo d'e aame obulsu genj yi dihe adda k'addí wenda yi ki y'ize ki tooge ye, tuddí yi ti ziida, wo ere k'ebirayí gette yi ki ti seeda ye manj, yi ki ti t'udige ye, inkino genj y'ize beehiye yi ki ti ziida ye ton manj.

³⁸ Inkino manj wede ere k'ebirayí yi ti ziida genj y'ize beehiye, wo wede yi ki ti ziida ye genjno tonj y'ize beehiye a jiire.

Ono a mandaydayi

³⁹ Erewo gette tod'te kettyo a kulatú aame yonj yi lekkiyo zeere genj me. Wo y'inda doo minj, tod'te ettú toore t'aane t'a seeda kule wede aa addutú i dehu, wo de i dehu kule ti seeda genj yonj yi ziipe addí a Galmeega Isa do.

⁴⁰ Ki too manj a elkiyadó, unjsuwatú baadañ a ceere t'a lekke sittú me. Wo nunj tonj n'elkiyo ono ni rootiyo ej i ni dokkiyo Unde Raa.

8

Sey wede an eliyo sedeke a longayi

¹ A urzi sey wede an eliyo sedeke a longayi genj*, ankenj n'un di-kama onamguj, derec kune kun'de: «Kine pay in d'ede suuniyo.» Wo suuniyo gette t'in di'n eliyo a kolijo tudde, wo d'e

geyyiso tudde gette t'in di'n noogiyio in d'ohire a urzi zaapu k'addij a Isa.

² Wede y'elkiyo yi suune munda manj, munda genj yi ki y' zuune a urzutú ye botto.

³ Wo d'e wede yi geyyiso Raa manj, yode Raa tonj yi y' suune.

⁴ Inkino manj sey wede an eliyo sedeke a longayi genj, k'aadsumu ko? Derec, kine in suune kane longayi genj i ki kaza munda wede cerec ye adda duniya me, wo ede Raa yonj soo dañjal.

⁵ Derec, doj ongonj an'de raayagi ede a kandaane wo a siido me. Ki kotto ki kane'nj raayagi baadañ wo galmaawi tonj baadañ.

⁶ Ise inkino tonj, ki kine Raa soo dañjal, yonj Meega y'ikkima suldi pay, wo kine pay ki yode. Galmeega soo dañjal, yonj Isa Almasi, t'urzi yode Raa y'a t'ikkima suldi pay, wo t'urzi yode kine in di lekkiyo.

⁷ Wo d'e ti diine zemba genj, kane pay an k'ede suuniyo gettiyo ye. Doj ongonj ti diinaguj an ti d'iile ottilso a longayi. Wo ankenño an ziipe addañ a Isa tonj, aame an aadsumu sey wede an ele sedeke manj, an elkiyo ki kotto sey genj an ele sedeke a longayi. Wo kane elkisadanj ere an di suune munda ej beehiye ej ulsu gette toogatú baata, inkino manj an d'owwiyo an t'ize ganigi a daana Raa me.

* **8:1 8.1** Kun wollo adda mattup ki Naabo doj zina 15.20,29.

⁸ Ombo gette t'in gi di'n t'etta goppoŋ ti Raa ye. Aame in k'ombo ye tonj in ki t'ise doŋ k'ita ye, wo aame in ombo tonj in ki'n aagila ti munda ye[†].

⁹ Kune eggunj toore, un d'ede urzi kun d'ise munda wede kun dehu. Wo de kun koona mentikagi a munda wede kun isa, kono zemba doŋ kane toogadanj baata a urzi zaapu k'addanj a Isa genj, an ki-t'oora adda k'oldiko ye.

¹⁰ Aakede i d'ede wedusu yonj toogadí baata a urzi zaapu k'addí a Isa, wo yi wolliyo kee wede a-d'ede suuniyo genj ki-guune a biza boy longusu k'aadumu sey manj, genj aase mummino me? Koo kono kee genj, yode wede elkiyadí ere y'a suune munda ej beehiye ej ulsu gette toogatú baata, genj y'a t'eese y'aadi kay sey wede an ele sedeke a longayi genj me.

¹¹ Injkin manj, kono suuniyadá gette, leema wede toogadí baata a urzi zaapu k'addí a Isa genj yi-t'oore y'a dagge, yonj leema wede Almasi y'inda kono yode genj me.

¹² Genj injkin kun isiyo oldiko a zembaguŋ, wo kun an t'eeliyo kuuno a elkisadanj ere toogatú baata an di suune munda ej beehiye ej ulsu gette. Injkin manj oldiko kun isiyo gette a yode Almasi batum.

¹³ Kono kamo a tukk'ombo

djanjal leemadó ni-ti y' t'ele adda k'oldiko manj, ti aŋki en sey sedeke ni k'aadima ye baa kono ni-ki ti y' t'ele leemadó adda k'oldiko ye.

9

Wede zina k'Isa i-d'ede urzi y'a t'oone aggadí

¹ Ki kotto, nuŋ o d'ede urzi n'aase munda wede aa addó i dehu. Ki kotto nuŋ wede zina k'Isa, wo Galmeegin Isa tonj ni y' wulle t'edayó*. Ki kotto kune batum genj, kun ziipe adduguŋ a Isa t'urzi naabo ere n'ize ki Galmeega.

² Ki doŋ ongoŋ an ki n' wolliyo nuŋ wede zina k'Isa ye tonj, ki kotto a kune'ŋ nuŋ wede zina k'Isa. Kono kun lekkiyo kettiyo kaŋ soo ti Galmeega genj, kune batum munda wede i-kaza ki kotto nuŋ wede zina k'Isa.

³ Enno ono doŋ n'a oodiba eedó a daana doŋ i zaapu ono a eedó me:

⁴ Ki kotto, a naabo ere ay isiyo ette, kaye ay d'ede urzi ay d'oomi wo ay di sibe ti bey doŋ ay an naabiya.

⁵ Ki torguwadey ay d'ede urzi ay di waake erewo ere i ziipe addutú a Isa ay d'ozire soo, aa doŋ zina k'Isa ongo, zemba Galmeega Isa, wo Piyer ge d'isiyo.

⁶ Ki kotto, nuŋ ti Barnabas tonj, ay d'ede urzi ay t'oone ombo ti beygunj. Kaye sirwey djanjal ye a naabe ti beezye me.

[†] **8:8 8.8** Kun wollo adda mattup ki Romen 14.17. * **9:1 9.1** Kun wollo adda mattup ki Naabo doŋ zina 22.17-18; 26.16.

⁷ Kun illiga ko, wede'ŋ y'isiyo naabo k'asigar wo munda an i-ki t'ele ye me? Kunuŋ wee wee doo miŋ yi-t'aate jineeene wo iŋŋitú y'a k'oomi ye me? Kunuŋ wee wee doo miŋ y'a else moodse wo udu y'a ki sibe ye me? Aha, wenda iŋkino umbo!

⁸ Ono dɔŋ ni rootiyo ej, a urzi lekkiyo dɔŋ tudde dajanjal ye, oogoro Muusa tonj ti rootiyo iŋkino.

⁹ Gej ono ej an riinje ti kaaga adda mattup k'oogoro Muusa, an'de: «Aame buru yi sara mudu kaŋ onyilse maŋ, bizi ki ti t'ele baara ye†.» Kunuŋ ono ej i-kaza Raa y'elkiyo a bungari dajanjal ko?

¹⁰ Ki kotto, ono ej Raa yi rootiyo kono kaye dee da? Eyye, ono ej an riinje kono kaye. Derec, wede yi derku'ŋ yi zaapu elkisadí y'a t'oona munda, wo wede yi sara mudu'ŋ yi zaapu elkisadí y'a t'oona aggadí.

¹¹ T'urzi kaye kun d'uune suldi dɔŋ beekiye ettiyo t'urzi k'Unde Kamileŋ adda k'addugun. Iŋkino maŋ, i ceeriyo eggun koo kaye ay t'oone agga t'adda maalagun me‡?

¹² Aame dɔŋ ongoŋ an d'ede urzi an d'ooniyo agga ti beyguŋ iŋkino maŋ, gej kaye tonj ay d'ede urzi ay t'oone a ceere kane. Wo kaye ti urzi wede ay d'ede

genŋo tonj, munda ti beyguŋ ki toogo ay ki tunde ye. Wo de ay d'imbiŋa a suldi dɔŋ pay ay iido a eedey gej me, kono a ki-t'ise mokkolo morkiye a urzi Rabila Majjaanawa k'Almasi ye.

¹³ Ki kotto kun suune, dɔŋ i naabiya adda Boy Raa gej, an t'oone ombadan ti suldi dɔŋ adda Boy Raa, wo dɔŋ i naabiya a ume sedeke gej, an t'oone aggadaŋ ti suldi dɔŋ an elio ki sedeke§.

¹⁴ Gej iŋkino kay, Galmeega y'a ruute, y'ede: Doŋ i kazita Rabila Majjaanawa gej, an t'oone suldi lekkiyadaŋ t'urzi Rabila Majjaanawa*.

¹⁵ Ki too maŋ nuŋ o d'ede urzi n'a tonde munda ti beyguŋ, wo de ni ki tunde ye. Ni raaniya iŋkino kono ni ki dehu n'a ki t'oone munda ti beyguŋ ye. N'inda bee miŋ n'a tonde! Wenda soo tonj umbo a aane o di latte urzi k'uŋsuwo ere o d'ede ette!

¹⁶ Kazita Rabila Majjaanawa ette, a nuŋ o kit'ise urzi tamma tuddó ye, kono tode gette naabo ere Raa y'o ruute i dehu n'aase, wo dabar a nuŋ aame Rabila Maajjaanawa ni ki ti gizita ye maŋ.

¹⁷ Wo aame naabo ette i ti dihe nuŋ ti siidó maŋ, gej o d'ede urzi an o t'ele ranŋnadó, wo de urzi yeeriyo

† 9:9 9.9 Kun wolto adda mattup ki Deeterenom 25.4. ‡ 9:11 9.11 Kun wolto adda mattup ki Romeŋ 15.27. § 9:13 9.13 Kun wolto adda mattup ki Lebitik 6.9,19 wo Deeterenom 18.1-3. * 9:14 9.14 Kun wolto adda mattup ki Matiye 10.10 wo Lik 10.7.

en o y'ele a beežó Raa gej, nuŋ o d'ede attidí ni ki t'alsa ye.

¹⁸ Injino maŋ a naabo ette ranñadó moo me? Rañnadó tiŋ ni kazita Rabila Majjaanawa ki waawiye daa ki tondiyo munda, ise o d'ede urzi n'a tonde munda kono ni kazita Rabila Majjaanawa tonj maŋ.

*Raayika Pool a urzi kazita
Rabila Majjaanawa*

¹⁹ Derec, nuŋ o d'ede urzi n'aase munda wede aa addó i dehu, nuŋ bule ki wenda ye, wo tonj n'a-t'ize tuddó aa bule ki duwo pay, kono doŋ baadaŋ an d'ette tukk'Isa.

²⁰ Aame nuŋ a diine Yawudiyagi gej, n'a likke aa ki kane Yawudiyagi, kono an d'ette tukk'Isa[†]. A diine kane doŋ i'ni dokkiyo oogoro Muusa gej, nuŋ tonj n'a likke aa i ni dokkiyo oogoro Muusa, kono kane doŋ i'ni dokkiyo oogoro Muusa gej an d'ette tukk'Isa, ise nuŋ i ki n' dokkiyo oogoro Muusa ye tonj maŋ.

²¹ Injino kay, ti kane doŋ i ki suune oogoro Muusa ye gej, n'a likke aa oogoro gette ni ki ti suune ye, kono kane doŋ i ki suune oogoro Muusa ye gej an d'ette tukk'Isa. Gej i-kaza t'urzi k'oogoro Raa ni ki t'ufde ye, kono nuŋ ni daaniya urzi k'oogoro k'Almasi.

²² A diine kane doŋ toogadaŋ baata a urzi zaapu

k'addan a Isa gej, nuŋ tonj ni-ti t'isiyo tuddó toogatú baata aa ki kane, kono an d'ette tukk'Isa an di t'ihira a urzi zaapu k'addan. A doŋ pay, urzi doŋ tuuku tonj ni-ti y'isiyo kono doŋ ongoŋ ti diinayaŋ mummino tonj a t'oone uttiyo.

²³ N'isiyo pay miŋ kono Rabila Majjaanawa, injino munda wede beehiye Raa yi ruute y'in t'eley t'urzi tote gej, nun tonj n'a t'ooney aggadó.

²⁴ Ki kotto kun suune, doŋ obe dalala a bere k'okko gej an okko pay, wo de soo daŋjal i-t'ambu zooye k'okko me, gej kun okko aa ki yode, kono kun t'amba zooye.

²⁵ Injino maŋ kane pay doŋ obe dalala, doŋ i dñukiyo wo moo moo gej, tuddan an ti-dabisra baadaŋ. Wo an isiyo injino kono an d'ooniyo kadumul ki wede i jiire, wo kadumul gette sanj i-ti lattiya. Wo de kine, a urzi k'Almasi in obe dalala kono in t'ona kadumul ki wede i jiire, ere a lekka ki daayum.

²⁶ Kono kamo nuŋ Pool en n'okko, wo ni k'okko aa edayó n'a t'ippe ye. Ni deyyiso n'a t'ooney kadumul gej, ni ki gohisoo kutuba a ume waawiye ye.

²⁷ Nuŋ tuddó ni-ti dabirsa baadaŋ wo ni-ti seedu aa bule. Aame ni k'isiyo injino ye maŋ, nuŋ wede i kazita Rabila Majjaanawa a duwo

[†] 9:20 9.20 Kun wollo adda mattup ki Naabo doŋ zina 21.20-26.

en, an di n' adda.

10

Doŋ k'Izirayel adda balda

¹ Zemba ki nuŋ, ni dehu kun a d'elke a suldi doŋ an iide a mongidagey Yawudiyagi ti kaaga. Kane pay Raa y'an da t'an diibe dondirso ti di'n dokkiyo*, wo pay an diipida bar Teezewo†.

² Adda dondirso wo adda bar Teezowo gette, kane geŋ miŋ pay aa an ti zuyye batem wo an a ti gitte ti Muusa kaŋ soo.

³ Kane pay an d'iimi ombadaŋ tiŋ soo ere a urzi k'Unde.

⁴ Wo kane pay an d'iibe sobadan tiŋ soo ere a urzi k'Unde. Derec, a urzi k'Unde kane an iibe ahu doŋ usde t'adda zumbulu‡ wede a urzi k'Unde. Zumbulu geŋ yoŋ ti kane yi di'n daaniya, wo geŋ miŋ yoŋ Almasi.

⁵ Injino ton, pay an t'ize suldi doŋ Raa ulbi i-ki d'ize uŋse ye. Kono k'injino an t'indita adda balda§, a guute miibi daŋŋal doŋ i k'ize oldiko ye me.

⁶ Suldi doŋ an iido a kane geŋ, a kine aakede urzi in di wolle in ki d'ise oldiko ye. Injino kine in k'ooli tuddiŋ k'isiyo suldi doŋ ulpi tudde

ti dehu, aa kane g'aaze ti kaaga geŋno ye*.

⁷ A loŋgayi kun ottile ye, aa doŋ ongo ti diinayaŋ g'aaze me. Derec, ono en an riŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Duwo an di-guune ombo ti sobo, saŋ maŋ an t'iiziga ommire, wo an d'isiyo suldi pitŋko†.»

⁸ Kine in ooli tuddiŋ a isiyo boliyo ye, aa doŋ ongo ti diinayaŋ g'aaze ti kaaga geŋ me, injino adda k'onnijo soo daŋŋal doŋ dupu ada sire makumu aſo an t'inda‡.

⁹ Kine pidipidin Galmeega in yi naame ye, aa doŋ ongo ti diinayaŋ g'aaze ti kaaga wo kane mimbai an di'n ihite an t'inda§.

¹⁰ Ki daŋgu kun gurgire ye, aa doŋ ongo ti diinayaŋ ga gurgire ti kaaga a tukki Galmeega Raa, wo kane geŋ maaleeka wede ki lattiya y'iido y'an ūide*.

¹¹ Suldi doŋ iido a kane geŋ, a kine aakede urzi in di wolle in ki d'ise oldiko ye. Injino an ti'n riŋe adda mattup ki Raa, kono an in di'n zaape a urzi, kine doŋ i lekkiyo a onniytagi doŋ k'ita en me.

¹² Geŋ injino wede y'elkiyo yoŋ toogo a urzi zaapu k'addi a Isa maŋ, yi koona metike yi t'oora ye.

* **10:1 10.1** Kun wollo adda mattup ki Egzod 13.21-22; 14.19-20. † **10:1 10.1** Kun wollo adda mattup ki Egzod 14.22-29. ‡ **10:4 10.4** Kun wollo adda mattup ki Egzod 16.35 wo Nombire 20.8-11. § **10:5 10.5** Kun wollo adda mattup ki Nombire 14.16.

* **10:6 10.6** Kun wollo adda mattup ki Nombire 11.4. † **10:7 10.7** Kun wollo adda mattup ki Egzod 32.6. ‡ **10:8 10.8** Kun wollo adda mattup ki Nombire 25.1-18. § **10:9 10.9** Kun wollo adda mattup ki Nombire 21.5-6.

* **10:10 10.10** Kun wollo adda mattup ki Nombire 17.6-14.

¹³ Naamiya daggiya ere kun ooniyo gette, tod'tiŋ aa ere duwo pay an ooniyo gettiyo. Raa yon yi seedu zakidi a munda wede yi ruute y'aasa, İnjino y'un ki'n oola adda naamiya daggiya i ki ceera eggun ye. Wo de aame un iido naamiya daggiya ton, Raa y'un t'ela toogo kun d'ombiña wo son urzi kun t'adſda.

Kun ottile a longayi ye

¹⁴ Kono kamo zemba ki nuŋ kune dɔŋ ki geyyiso, kun ti ledđo dokki t'urzi longayi me.

¹⁵ Nuŋ, n'un rootiyo aakede a duwo dɔŋ an d'ede suuniyo k'ono. İnjino a onamó ni rootiyo ej, a suuno kune batum.

¹⁶ Ki kotto kop wede ti sobo adda in di rootiyo koduwo a Raa in di sobo kaŋ soo gen, y'in ti'n kettiyo kaŋ soo ti puuzo k'Almasi te. Wo soŋ mappa wede in di borkiso in t'ombo kaŋ soo gen, y'in ti'n kettiyo kaŋ soo ti tudde k'Almasi me†.

¹⁷ Derec, i d'ede mappa soo, wo ise kine baadaŋ ton, gen in t'ize aa tudde soo, kono kine pay in dokkide miŋ mappa soo genno‡.

¹⁸ Kun elko dɔŋ k'Izirayel gen, dɔŋ aadumu sey wede an eliyo sedeke a Raa a ume sedeke gen, ki kotto an di lekkiyo kettiyo kaŋ soo ti

Raa, yode wede an i ize ume sedeke genno‡.

¹⁹ İnjino man, nuŋ n'a roote moo me? N'a t'eeše sey wede an ele sedeke a longayi, ti longayi batum miŋ, kane'ŋ ki bita ye ko?

²⁰ Eyye, kane'ŋ ki bita! Wo de sendikagi dɔŋ ki dɔŋ i ki suune Raa ye an eliyo gen, an eliyo a siitandani, a Raa ye§. İnjino man, nuŋ ni ki dehu ye kun a di kette kaŋ soo ti siitandani me.

²¹ Kune kun k'aane kun ki sibe kop sire ye, kop ki Galmeega wo kop ki siitandani me. Ombo sire kun k'aane kun ki dokkida ye, ombo ki Galmeega wo ombo ki siitandani te.

²² Kunuŋ in dehu in t'ooziga kolbiso Galmeega ko*? In elkiyo miŋ kine toogo in jiire yode ko? Aha, injino ye.

Kun iso pay a urzi wede a t'ele tamma a Raa

²³ Dɔŋ ongoŋ an rootiyo, an'de: «Urzi ede k'isiyo munda tuuku ton maŋ.» Derec injino, wo de kane suldi gen pay beehiye ye†. «Urzi ede k'isiyo munda tuuku ton maŋ.» Derec injino, wo de suldi pay gen a ki nooge ye k'a t'ihiira a urzi zaapu k'adde a Isa me.

²⁴ Gen wenda soo ton yi deha munda wede k'aggadí dfaŋŋal ye, wo de wede

† **10:16 10.16** Kun wollo adda mattup ki Matiye 26.26-28; Markus 14.22-24 wo Lik 22.19-20. ‡ **10:18 10.18** Kun wollo adda mattup ki Lebitik 7.6,15-16.

§ **10:20 10.20** Kun wollo adda mattup ki Deeteronom 32.17. * **10:22 10.22** Kun wollo adda mattup ki Deeteronom 32.21. † **10:23 10.23** Kun wollo adda mattup ki 1 Korent 6.12.

tuuku toŋ yi deho bakadí yi'ooŋe kay.

²⁵ Suldí dɔŋ pay kun owile a suuk genj, kun iwilo'ŋ kun oomo, daa tondiyo ej sey an ele a longayi koo me‡, kono elkiyagunj ere kun di suuniyo munda ej beehiye ej ulsu gette a ki t'ise sire ye.

²⁶ Ni rootiyo iŋkino kono ono ej an riŋje ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Siido ti suldí pay eego genj, kane ki Galmeega Raa§.»

²⁷ Aakede wede yi ki ziipe addí a Isa ye genj y'unni wiike ombo di yode, wo kun iyye kun ette maŋ, munda wede y'un ele genj kun oomo, daa tondiyo ej sey an ele a longayi koo me. Iŋkino elkiyagunj ere kun di suuniyo munda ej beehiye ej ulsu gette a ki t'ise sire ye.

²⁸ Wo de aame wede doolo y'un ruuta: «Sey ej an ele sedeke a longayi» maŋ, kono ki wede un gize genj kun aadima ye, wo soŋ kono ki elkiyo ere ki suuniyo munda ej beehiye ej ulsu gette a ki t'ise sire ye.

²⁹ Aame ni rootiyo «ki elkiyo ere ki suuniyo munda ej beehiye ej ulsu» maŋ, ni ki rootiyo ti elkiyagunj ere kun di suuniyo munda ej beehiye ej ulsu gettiyo ye, wo de ni rootiyo ti ere ki wede un gize genno. Wo de nuŋ wede o d'ede urzi n'aase munda aa addó i dehu miŋ, ki moo me elkiyo

ere ki suuniyo munda ej beehiye ej ulsu ki wede doolo gette t'a dekke booro eedó me?

³⁰ Aame a ombo ni rootiyo koduwo a Raa maŋ, wo ki moo me wenda y'a roote ulsu a tukki nuuno, kono k'ombo ere ni ruute koduwo a Raa te?

³¹ Iŋkino maŋ ise kun ombo, ise kun sobo wo ise kun ise munda tuuku toŋ maŋ, kun iso pay a urzi wede a t'ele tamma a Raa.

³² A lekkiyagunj gette, kun isa ye munda wede wenda yi-t'oore adda k'oldiko me, ise a Yawudiyagi, ise a Yawudiyagi ye, wo a dɔŋ ki Raa ogiyo ti suma k'Isa tonj maŋ.

³³ Genj iŋkino nuŋ batum ni dehu duwo pay ulban an d'ise unŋe a suldí dɔŋ pay n'isiyo genj me. Ni ki dehu munda k'aggadó d'anŋal ye, wo de ni dehu munda wede aase beehiye a dɔŋ baadan kono Raa y'an di'n utte.

11

¹ Kun ambo zindó, aakede nuŋ batum n'ambu zina k'Almasi.

Lekkiyo kuuli ti erayi a diine dɔŋ ogiyo ti suma k'Isa

² Ankenj n'unni tamma kono kune'ŋ daayum kun elkiyo a nuuno, wo dooyiso ere n'unni duuye gette kun ti boohiyo.

‡ **10:25 10.25** Di kane dɔŋ Korent genj, sey wede an eliyo sedeke a longayi tonj maŋ an t'ambu ki suuk an t'owile. § **10:26 10.26** Kun wollo adda mattup ki Soom 24.1.

³ Wo de ni dehu kun di suune ita munda enno: Almasi gen yon t'ekki kule tuuku ton manj, kule gen yon t'ekk'erewo, wo Raa gen yon t'ekk'Almasi.

⁴ Inokino aame kule yi tondiyo Raa, ise yi rootiyo ono dōn Raa y'agisa wo eedí tuuniyo manj, gen yidi d'eliyo sukiyagi a Almasi wede t'eedí me.

⁵ Wo de aame erewo tuuku ti tondiyo Raa, ise ti rootiyo ono dōn Raa y'agisa wo ettú tuuniyo ye manj, gen ti-di d'eliyo sukiyagi a kulatú me, tote gette aakede erewo ettú kōokiyo.

⁶ Aame erewo ti ki dehu ettú t'a ki ti diibe ye manj, gen t'a kōoko! Wo de aame erewo ilaltú dēkkiso ise ettú kōokiyo gen a tote sukiyagi manj, t'a di diibo munda!

⁷ Kule gen aame yi tondiyo Raa ise yi rootiyo ono dōn Raa y'agisa manj, i ki dehu eedí y'a gi di diibe ye, kono kule gen Raa yi y'ikkima yi deeyiso a yode wo yon ikaza majjaanika Raa*. Wo de to erewo gette tod'te ikaza majjaanika kule.

⁸ Derec, Raa y'ikkima kule y'iidiba sirpa k'erewo ye, wo de erewo Raa yi t'ikkima y'iidiba sirpa kule.

⁹ Wo kule gen Raa yi y'ikkima k'erewo ye, wo de erewo te Raa yi t'ikkima ki kule†.

¹⁰ Inokino manj, kono maaleekiyagi gen erewo ettú t'a di diibe, a kize tod'te ti

sfandi dōn t'ettú.

¹¹ Wo inokino ton a urzi Galmeega, erewo daa kule ti k'ise ede ye, wo kule ton daa k'erewo yi k'ise ede ye.

¹² Derec, erewo gette Raa yi t'ikkima y'iidiba sirpa kule, wo de yo kule ton i y'ehiyo erewo, wo kane pay gen miñ an ettiyo ti Raa.

¹³ Kune batum kun elko, beehiye koo erewo t'a tonde Raa ettú daa diibiyō me?

¹⁴ Aame tuuku ton ki kotto, cfuwo an suune kule gen yi k'ooli ilalí sonnjirti ye, para manj a yon sukiyagi.

¹⁵ Wo de Raa yi ele ilali sonnjirti a erowo gen yi ele majjaanika, kono ilali sonnjirti gen kane aa munda ki diibiyō k'ettú.

¹⁶ Aame wede yi rootiyo a urzi ej yi k'iyye ye manj, nuñ ni di roote munda soo, kaye'ñ urzi ti doolo ay ki suune ye, ise dōn ki Raa ogiysito ti suma k'Isa a ume doolo ton manj.

Ombo Galmeega

¹⁷ Ono gen n'a ti'n dīnge inokino. Wo de i d'ede munda soo inokino wede n'un ki'n t'imme ye, ogiysitagun gette t'un ki'n noogiyō ye kun di t'ihira a urzi zaapu k'addugun a Isa me, wo de t'un d'isiyo munda wede ulsu.

¹⁸ Munda wede n'a roote ki poone'ñ, cfuwo an o di ruute, an'de: aame kun t'ogiyo ti suma k'Isa gen,

* **11:7 11.7** Kun wollo adda mattup ki Zenez 1.27. † **11:9 11.9** Kun wollo adda mattup ki Zenez 2.18-23.

a diinagun un d'ede âhuntu tudde. Wo nuŋ ton n'umbe ono gen aase d̄erec ede.

¹⁹ Derec, i dehu âhuntu tudde a diinagun aase ede, kono tiŋ gen d̄uwo an di'n suune kereŋ kane doŋ a diinagun i seedu zakid̄i a urzi zaapu k'addaŋ a Isa me.

²⁰ Wo de aame kun t'ogiyo gen, kun elkiyo'ŋ kun ombo ombo Galmeega wo de iŋkino ye,

²¹ kono aame kun ti konso ombo[‡] gen, wede tuuku ton yi naariya ombo k'umpadí ere y'umbo, iŋkino doŋ ongo an di lekkiyo mosogo wo doŋ ongo an di sobo i ceeriyo eedaŋ.

²² Wo aame kun ettiyo ombo wo ti sobo d̄aŋŋal maŋ, kun oomo wo kun ooþo a boydugun! Gen doŋ ki Raa ogiyo ti suma k'Isa kun'ni wolliyo aa munda bita, wo kun d'an d'eliyo sukiyagi a doŋ an k'ede munda ye. De gen n'un di roote moo me? De n'un di'n t'imme sey ko? Aha! N'un ki'n t'imme ye baa a urzi gen me!

²³ Iŋkino maŋ kun ollo, ettiyo dooyiso ere nuŋ n'uune ti bey Galmeega wo n'un ti'n duuye te: Adda diddo ere Galmeega Isa an an di y'ele a bey doŋ k'olmidayí gette, y'a t'umbe mappa,

²⁴ y'a ruute kocuwo a Raa kono k'ombo gette, maŋ y'a

burke wo y'a ruute, y'ede: Ette tuddó tod'te ki kune, kun d'iso iŋkino kono kun d'elka a nuuno§.

²⁵ Aame an t'iimi maŋ, ki kop ti sobo adda ton iŋkino, y'a t'umbe wo y'a ruute, y'ede: Kop ti sobo adda ette, tod'te taasuwa ere aware Raa yi gitte ti d̄uwo t'urzi puuzadó*. Aame tuuku kun siba, sobo ere adda kop ettiyo maŋ, kun d'iso kino kono kun d'elka a nuuno.

²⁶ Iŋkino maŋ aame tuuku kun iima mappa enno wo kun iiba sobo ere adda kop ettiyo maŋ, gen aa kun kazita urzi k'unto Galmeega binj kamadí.

²⁷ Kono k'iŋkino gen wede y'ooma mappa wo y'iiba sobo ere adda kop ki Galmeega daa k'urzutú maŋ, yoŋ gen booro ti y'ziida kono yi-t'ize tudde wo puuzzo ki Galmeega ki bita.

²⁸ Iŋkino wede tuuku ton yode batum yi t'elkito urzi lekkiyadí doo miŋ, saŋ y'a oomo mappa wo y'a ooþo sobo ere adda kop kollo.

²⁹ Ki kotto, wede y'ombo wo yi sobo daa ki suuniyo k'ita tudde Galmeega gen, yode batum yi ti t'eliyo tuddí adda booro aame y'ombo wo yi sobo gen me.

³⁰ Gen kono k'iŋkino doŋ baadaŋ ti diinagun an d'uune eeni, doŋ ongoŋ mokiyagaŋ toogadaŋ baata

‡ **11:21 11.21 Kun ti konso ombo:** I-kaza ti kaaga doŋ i ziipe addaŋ a Isa gen a lohe an t'ogiyo an d'ombo booro, wo aame k'ombadan gen an d'ombo ombo Galmeega pay. § **11:24 11.24** Kun wololo adda mattup ki Lik 22.19. * **11:25 11.25** Kun wololo adda mattup ki Lik 22.20.

wo doŋ ongoŋ an t'inda.

³¹ Aame kine batum urzi lekkiyadin in ti y'elkiso doo miŋ, saŋ in d'ombo kollo maŋ, Galmeega yi ki dekka booro eediŋ ye.

³² Wo de Galmeega yi dekkiyo booro eediŋ kono yi'n di'n deeziyo. Inokino maŋ a onniyo booro Raa gette, kine booro t'in ki'n seeda ye wo kane doŋ duniya t'anni seeda.

³³ Inokino maŋ zemba ki nuŋ, aame kun t'ugiyə Kun ombo ombo Galmeega maŋ, kun dello tudduguŋ.

³⁴ Aame wede mosogo ti y'ziifa maŋ, yi t'oomi boozí, kono ogiysitaguŋ gette t'un ki ti'n t'ele adda booro Raa ye.

Wo ki tondisaguŋ ere ongo kun riije adda mattupaguŋ gette, aame n'iiney di kune maŋ, n'un ti'n zaapey urzi kollo.

12

Sulđi doŋ Unde Kamilen t'eliyo a duwo

¹ Zemba ki nuŋ, a urzi sulđi doŋ Unde Kamilen t'eliyo gen, aŋkeŋ ni dehu kun di suune keren.

² Kune'ŋ, ti kaaga Raa soo daŋjal kun ki y' zuune ye botto. Kun suune, aame gen an un di'n irga ki tukki longayi doŋ i k'orbe ye, kono a toogadaŋ kun k'iine kun ki ti tuuge ye.

³ Kono kamo n'un di rooto, aame wede yi rootiyo onto doŋ ettiyo t'urzi k'Unde Raa maŋ, yode gen yi k'aane yi

ki roote ye, y'a t'eese: «Isa'ŋ Raa yi ti y' duudo me.» Wo wenda soo ton umbo aane a roote, a t'eese: «Isa yon Galmeega me» daa ki Unde Kamileŋ ti ki y' dokkiyo ye maŋ.

⁴ Sulđi doŋ Unde Kamileŋ t'eliyo ti beekatú a duwo gen, itadaŋ siidaŋ siidaŋ. Wo de sulđi pay gen, eliyo miŋ to Unde soo gettiyo.

⁵ Naabiyagi doŋ Galmeega y'eliyo a duwo gen, kane itadaŋ siidaŋ siidaŋ, wo de in naabiya pay miŋ ki Galmeega soo genno.

⁶ Naabo ere tuuku Raa y'eliyo a duwo gette itatú sittú sittú, wo de Raa miŋ yon soo, gen yode yi-ti'n isiyo duwo pay an d'aaniya an t'isiyo naabo pay gette.

⁷ A wede tuuku ton Unde Raa ti-d'eliyo munda, i-kaza tod'te adda k'addí. Munda gen yon ki noogiyo zemba pay.

⁸ A soŋ Unde Kamileŋ ti-d'eliyo suuniyo k'ono a ono doŋ y'an rootiyo a duwo gen me, a wede soŋ ti-d'eliyo suuniyo ki sulđi doŋ ki Raa a ono doŋ y'an rootiyo a duwo gen me, wo gen miŋ ettiyo t'urzi k'Unde soo gettiyo pây.

⁹ A wede soŋ Unde soo gettiyo ti-d'eliyo munda ki zaapu k'adde a Isa zakidi, wo a wede soŋ Unde soo daŋjal gettiŋ ti-d'eliyo munda k'eliyo beeko a doŋ k'eeni.

¹⁰ A wede soŋ k'isiyo sulđi k'armika, wo a wede soŋ

ki rootiyto k'ono dōj Raa y'agisa. A wede soj ki suuniyo k'ita k'undiyagi, yode ej onamí ettiyo t'urzi k'Unde Raa, wo yode ej onamí ettiyo t'urzi Meeda siitandani. A wede soj k'orbe t'ono dōj doolo, wo a wede soj ki kama k'ono genno.

¹¹ Wo de Unde tiŋ tod'te soo wo tote batum eliyo suldi pay genj me. A wede tuuku tonj ti-d'eliyo munda siidí siidí aa tod' ti dehu*.

Doj pay i ziipe addan a Isa'ŋ kane tudde k'Almasi

¹² Kine in suune tudde wede gette tod'tiŋ soo, wo mokiyagutú baadaŋ. Wo de mokiyagi baadaŋ tonj, tudde tiŋ soo. Genj ki dōj kettiyo kanj soo t'Almasi tonj kane aa tudde gettiyo†.

¹³ Derec kine pay, ise Yawudiyagi, Yawudiyagi ye, ise bulagi, bulagi ye tonj manj, kine Raa y'in ti'n zuyye batem, y'in ti'n gitte kanj soo t'Unde Kamileŋ soo gettiyo, wo in t'ize tudde soo. Wo kine pay Raa y'in di'n ūune addinj t'Unde soo gettiyo.

¹⁴ Tudde wede gette mokutú soo daŋŋal ye, wo de mokiyagutú baadaŋ.

¹⁵ Aakede zina t'a roote, t'a t'eese: «Nuŋ te bey ye genj, inkino ni k'ise moke ki tudde ye.» Ise t'a roote inkino tonj, tod'te daayum moke ki tudde.

¹⁶ Soj aakede kuude y'a roote, y'a t'eese: «Nuŋ ersa ye genj, inkino ni k'ise moke ki tudde ye.» Ise yi roote inkino tonj, yonj daayum moke ki tudde.

¹⁷ Aame tudde pay tod'te ersa manj, in d'olliga ti moo me? Aame tudde pay tod'te kuude manj, in d'eede ti moo me?

¹⁸ Wo de Raa yi ziipe moke tuuku ekki tudde genj aa yonj yi dihe.

¹⁹ Aame mokiyagi pay genj i t'ize moke soo manj, genj tudde a too me?

²⁰ Inkino manj, mokiyagi baadaŋ wo i-t'isiyo tudde soo.

²¹ Genj cferec, ersa ti k'aane ti ki roote ye a bey, t'a t'eese: «Kee ni ki dehu ye me.» Ise eego tonj ti k'aane t'an ki roote ye a zoŋ, t'a t'eese: «Kune n'un ki'n dehu ye me.»

²² Wo de ki too manj, mokiyagi tudde dōj in elkiyo an k'aane an ki nooge munda ye genno tonj, tudde daa kane ti k'aane ye.

²³ Mokiyagi dōj in an k'eliyo suma ye genj, kane'ŋ in di'n boohiyo beehiye a jiire. Mokiyagi dōj i dehu duwo an ki'n wolle ye kono sukiyagi genj, in di'n mulpiyto a jiire.

²⁴ Mokiyagi tudde dōj ki wolliyo sukiyagi ye genj, kane'ŋ i ki dehu in gi di'n mulpite inkino ye. Wo de Raa y'ikkima tudde'ŋ kono t'urzi genj mokiyagi dōj in

* **12:11 12.11** Kun wollo adda mattup ki Romeŋ 12.6-8. † **12:12 12.12** Kun wollo adda mattup ki Romeŋ 12.4-5.

an k'eliyo suma ye geñ, an d'ooniyo suma beehiye a jiire.

²⁵ Y'ize iñkino kono mokiyagi tudde an ki t'âhinte ye, wo de a lekkiyadan an d'elke ti tuddanj.

²⁶ Aame moke soo yi dabirsa mañ, kane pay geñ miñ an dabirsa ti yode. Aame moke soo y'uune tamma mañ, kane pay geñ miñ an isiyo uñsuwo ti yode.

²⁷ Wo ki kotto kune'ñ tudde k'Almasi, wo wede tuuku tonj moke ki tudde yode.

²⁸ Iñkino mañ adda diine doñ ogiyo ti suma k'Isa geñ, ki poone Raa yi ziipe doñ zina k'Isa, ki sirwe nebiyagi, k'aduwe doñ dooyiso duwo. Sañ mañ doñ Unde Kamilen t'an ele munda k'isiyo suldi k'armika, k'eliyo beeko a doñ k'eeni, ki noogiyio duwo, ki dokkiyo duwo, wo k'orbe t'ono doñ doolo.

²⁹ Ki kotto kane pay geñ doñ zina k'Isa ye, kane pay nebiyagi ye, kane pay an ki dooyiso duwo ye. Kane pay an k'isiyo suldi k'armika ye,

³⁰ kane pay Unde Kamilen t'an k'ele ye munda k'eliyo beeko a doñ k'eeni me. Kane pay an ki t'ise doñ orbe t'ono doñ doolo ye, kane pay an ki t'ise doñ kama k'ono doñ doolo ye.

³¹ Iñkino mañ wede tuuku tonj ti diinaguñ yi deho munda wede beehiye Unde

Kamilen t'eliyo. Wo de ankeñ urzi wede beehiye a jiire pay n'un di y' kaza.

13

Geyyiso ti jiire suldi pay

¹ Kun ollo, aase n'a orba t'ono doñ doolo ise ono maaleekiyagi tonj, wo de o k'ede geyyiso ye mañ, geñ nuñ aakede maala ti móolo ise aa sukulmo t'isiyo tarkuse ki bita.

² Aase nuñ Unde Kamilen tod' t'ele munda ki rootiyo k'ono doñ Raa y'agisa, ise n'a suune ita suldi ombide pay, ise o d'ede suuniyo ki suldi pay, wo ise urzi zaapu k'addó a Isa y'aase zakidí i jiire pay, n'aane ni di roote a tokomo t'en mi-deeto, tonj t'a-deete*, wo de o k'ede geyyiso ye mañ, geñ nuñ aa munda ki bita.

³ Wo aame n'a-dokkida laalayó pay a doñ an k'ede munda ye, ise ni-ti t'ele tuddó adda k'uwwo n'a t'ogge tonj, wo de o k'ede geyyiso ye mañ, a ki n'nooge ti munda ye.

⁴ Wede i-d'ede geyyiso geñ, yon y'a ombiña wo duwo y'an d'ise beehiye. Yi ki kolbike ye, yi ki makile ye, wo yi ki kili tuddí ye.

⁵ Wede i-d'ede geyyiso geñ, yi k'isiyo suldi sukiyagi ye, yi ki wolliyo munda k'aggadí dañjal ye, yi ki kulkiso ye, wo yi ki seedu maake ye.

* 13:2 13.2 Kun wollo adda mattup ki Matiye 17.20; 21.21 wo Markus 11.23.

⁶ Wede i-d'ede geyyiso genj, ulbí i-k'isiyo unjse ye a suldi dōj duwo an isiyo ki diine ye genj me, wo de ulbí i isiyo unjse a suldi dōj d'erec.

⁷ Wede i-d'ede geyyiso genj, yonj y'isiyo tambobino a suldi pay, a suldi pay yi zaapu addí a Isa, a suldi pay yi zaapu elkisadí a Raa, wo yi d'ombiné a suldi pay.

⁸ Geyyiso gette tod'te ti ki danga ye. Wo munda wede Unde Kamilen t'eliyo ki rootiyto k'ono dōj Raa y'agisa'ŋ, onniyo soo y'a ôhira. Munda k'orbe t'ono dōj doolo tonj, y'a danga. Wo suuniyo suldi dōj ki Raa ki rootiyto a duwo tonj, t'a ôhira.

⁹ Derec, kine suuniyadiŋ t'a biite, wo ono dōj Raa y'agisa tonj, a rootiytdan̄ in a beetiyo.

¹⁰ Wo de suldi pay a t'iida a munda wede Raa yi dehu'ŋ, munda wede a-biite a t'isa umbo.

¹¹ Kun ollo, aame nunj ulo neŋku, ni rootiyto ki neŋkuwo, elkisadó ki neŋkuwo wo suuniyadó tonj ki neŋkuwo. Wo de aame ni t'ize goole maŋ, suldi neŋkuwo n'a iili.

¹² Aŋkeŋŋo kine suldi in ki'n wolliyo keren̄ ye, in'ni wolliyo aa adda kaynaanja mazzini, wo de san̄ maŋ suldi in di'n wolley keren̄ a daanadiŋ. Aŋkeŋŋo suuniyadó t'a biite, wo de san̄ maŋ Raa n'a yi suuney keren̄ aa yonj yi ni zuune.

¹³ Wo de aŋkeŋ i d'ede suldi aſo, kane an lekkiyo ki daayum: zaapu k'adde a Isa, zaapu k'elkiso, wo geyyiso. Wo de ti diine suldi aſo genj, geyyiso t'a jiire.

14

Rootiyto k'ono dōj Raa y'agisa ti orbe t'ono dōj doolo

¹ Inokino maŋ ki poone'ŋ, kun deho urzi geyyiso duwo. Wo kun deho sonj suldi dōj Unde Raa t'eliyo, wo a jiire'ŋ munda ki rootiyto k'ono dōj Raa y'agisa.

² Ki wede orbe t'ono dōj doolo'ŋ, y'orbe a Raa, a duwo ye. Ono genj wenda soo tonj umbo a suune itadaŋ me, wo t'urzi k'Unde Kamilen yi d'orbe ono dōj ombidé ettiyo ti Raa.

³ Wo de ki wede i rootiyto ono dōj Raa y'agisa'ŋ, yi rootiyto a duwo: y'a-ti'n zaapu a urzi an di t'ihira a urzi zaapu k'addaŋ a Isa, y'an d'eeliyo kooke wo y'an di'n selliyo.

⁴ Wede y'orbe t'ono dōj doolo'ŋ, yode batum a t'ihira a urzi zaapu k'addí a Isa me, wo de wede yi rootiyto ono dōj Raa y'agisa'ŋ, yi noogiyio dōj pay ogiyo ti suma k'Isa an di t'ihira a urzi zaapu k'addaŋ a Isa.

⁵ Ki nunj maŋ, beehiye ni dehu kune pay kun d'orba t'ono dōj doolo, wo de ni dehu a jiire kun di rootite'ŋ ono dōj Raa y'agisa. Wede

yi rootiyo ono dōj Raa
y'agisa'ŋ, yi jiire wede orbe
t'ono dōj doolo, wo aame
ise y'orbe t'ono dōj doolo
maŋ, i dehu wedusu y'a ti'n
kime ono geŋ ti onamguŋ,
kono dōj pay ogiyo ti suma
k'Isa an di t'ihiira a urzi za-
apu k'addaŋ a Isa.

⁶ Wo aŋkeŋ zemba ki nuŋ,
kun ollo, aakede n'a ette di
kune wo n'un d'orba t'ono
dōj doolo maŋ, un ki'n
nooge ti munda ye. Ki
too maŋ i dehu n'un d'orba
ono dōj un di kize munda
wede Raa y'oosibe ita, ise
suuniyo, ise ono dōj Raa
y'agisa, ise dooyiso tonj maŋ.
Para maŋ un ki'n nooge ti
munda ye.

⁷ Geŋ iŋkino kay ki suldi
k'otoro dōj aakede siraro ti
kundiŋe me. Wo aame kane
geŋ mōoladaŋ si-siidaŋ ye
maŋ, k'a suune mummino,
en an baahu siraro wo en an
ondige kundiŋe me?

⁸ Wo aame bunno ti
mōolo'ŋ duwo an k'ollige
keren ye maŋ, wee wee a
okkima tuddí k'arka me?

⁹ A kune tonj iŋkino kay,
aame onamguŋ kun rootiyo
keren ye maŋ, mummino
duwo an di suune itadaŋ
me? Iŋkino maŋ kun orbe a
maaye.

¹⁰ Ki kotto adda duniya
ette ita k'ono baadaŋ, wo
de dōj tuuku tonj an suune
onamaŋ onamaŋ.

¹¹ Wo aame wede y'o orbe
onamí ni ki'n suune ye
maŋ, nuŋ a daana yode
aa torgusu, wo yode tonj a
daana nuŋ aa torgusu.

¹² Geŋ ki kune tonj iŋkino.
Kun dehu t'addugunj pay
suldi dōj Unde Raa t'eliyo,
wo kun deho sey a ceere
suldi dōj a nooge dōj
ogiyo ti suma k'Isa an di
t'ihiira a urzi zaapu k'addaŋ
a Isa me.

¹³ Kono kamo wede orbe
t'ono dōj doolo'ŋ i dehu y'a
tonde Raa, kono Unde Raa
ti di t'ele mundsa ki kama
k'ono geŋŋo pây.

¹⁴ Aame ni tondiyo Raa
t'ono dōj doolo maŋ, o
eliyo ono dōj ni-tondiyo geŋ
Unde Kamileŋ, wo de to
eedó soodo a elkiso ti ki
naabiya ye.

¹⁵ Iŋkino n'aase mum-
mino me? N'a tonde
Raa t'ono dōj ettiyo t'urzi
k'Unde Kamileŋ, wo soŋ n'a
tonde t'eedó soodo a elkiso
t'ono dōj duwo an'ni suune.
N'a ôore t'ono dōj ettiyo
t'urzi k'Unde Kamileŋ, wo
soŋ n'a ôore t'eedó soodo a
elkiso t'ono dōj duwo an'ni
suune.

¹⁶ Aame ki rootiyo koduwo
a Raa t'ono dōj ettiyo t'urzi
k'Unde Kamileŋ dāŋjal
maŋ, mummino wede kino
baa y'ollige, y'aane y'a roote
«Eyye» a onamá dōj ki
rootiyo koduwo a Raa me?
Yi k'aane yi ki roote ye, kono
ono dōj ki rootiyo geŋ yi
ki'n suune ye.

¹⁷ Derec, onamá dōj ki
rootiyo koduwo a Raa geŋ
kane beehiye baadaŋ, wo
de leemadá a ki y' noogiyo
ye y'a t'ihiira a urzi zaapu
k'addí a Isa me.

¹⁸ Nuŋ n'a t'eese koduwo

a Raa kono n'orbe t'ono dōn
doolo baadañ i jiire kune
pay.

¹⁹ Wo de a diine dōn
ogiyo ti suma k'Isa, ni dehu
a jiire t'eedó soodo a elkiso
ni rootite ono paat dāñjal
dōn duwo an'ni suune, kono
an di'n dooye eego bee minj,
n'a orba baadañ t'ono dōn
doolo duwo an ki'n suune
ye.

²⁰ Zemba ki nuñ, a urzi
k'elkiso kun t'ise aa inni
sunñi ye. Eyye, a urzi k'isiyo
k'oldiko kun t'iso aa inni
sunñi, wo de a urzi k'elkiso
kun t'iso dōn i-dirse.

²¹ Ono ej an riñe ti
kaaga adda mattup k'oogoro
Muusa, an'de:

«Galmeega Raa y'ede:
A dōn k'Izirayel ej
n'an rootita t'urzi duwo dōn
orbe t'ono dōn doolo.
N'an rootita ti bize torgagi,
wo n'iza iñkino tonj, nuñ Raa
an ki n' olliga ye*»

²² Iñkino manj munda
wede Unde Kamileñ t'eliyo
k'orbe t'ono dōn doloñ, yoñ
genj munda i-kaza toogo
Raa a kane dōn i ki ziipe
addañ a Isa ye, wo a kane
dōn i ziipe addañ a Isa, i
ki kaza munda ye. Wo de
munda wede Unde Kamileñ
t'eliyo ki rootiyto k'ono
dōn Raa y'agisañ, yoñ
genj munda i-kaza toogo Raa a
kane dōn i ziipe addañ a
Isa, wo a kane dōn i ki ziipe
addañ a Isa ye, i ki kaza
munda ye.

²³ Kun ollo, aakede kune
dōn ogiyo ti suma k'Isa
kun t'ugiyē pay kañ soo wo
kune pay kun orbe t'ono dōn
doolo, wo wede i ki ziipe
addi a Isa ye, ise wede kino
baa yi t'iide diinagun y'illiga
manj, ki kotto y'a t'eese kune
dōn maadagi.

²⁴ Wo de soñ aakede kune
pay kun rootiyto ono dōn
Raa y'agisa, wo wede i ki
ziipe addi a Isa ye, ise wede
kino baa yi t'iide diinagun
y'illiga manj, onamguñ genj
a yi seeda wo y'a suune
lekkiyadí oldo a daana Raa
me.

²⁵ Iñkino munda wede
ombide adda k'addi yi
y'udde keren, y'a t'ottile
zumayí a siido, y'a t'imme
Raa wo y'a t'eese: «Ki kotto
Raa yoñ a diinagun.»

*Suldī t'urzizan a diine
dōn ogiyo ti suma k'Isa me*

²⁶ Iñkino manj zemba ki
nuñ, aame kun t'ugiyā kañ
soo manj, kun d'isa mum-
mino me? Ti diinagun wede
soñ y'a ambe ôoro, soñ y'a
t'ele dooyiso k'ono Raa, ise
y'un kize munda wede Raa
y'iidiba ita, wede soñ y'un
d'orba t'ono dōn doolo, wo
soñ y'un ti'n kime t'ono dōn
kun d'orbe genño. Pay kun
ise genj, i dehu a nooge
zemba an di t'ihira a urzi
zaapu k'addañ a Isa.

²⁷ Aame kun dehu kun
d'orba t'ono dōn doolo manj,
i dehu dōn sire, baadañ dōn
ado a orba me, soñ k'ita

* **14:21 14.21** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 28.11-12.

bakadí bakadí, wo i dehu wedusu y'a ti'n kime ono dōj an orbe geñ me.

²⁸ Aame wenda ki kama k'ono geñ umbo mañ, leema wede orbe a daana dōj ogiyo ti suma k'Isa geñ y'anna, y'orbu adda k'addí wo a Raa.

²⁹ Ki kane nebiyagi'ñ, i dehu a rootite dōj sire umbo'ñ dōj ado, wo dōj soñ an d'olliga wo an di wolle.

³⁰ Wo de aame wede doolo ti diinagun y'uune ono dōj Raa yi-iisiba ita mañ, i dehu wede i rootiyto geñ y'a anniga.

³¹ Kune pay kun aane kun di rootite ono dōj Raa y'agisa me, wo i dehu wede soñ k'ita bakadí bakadí, kono duwo pay an t'oone dooyiso wo kooke.

³² Kane nebiyagi'ñ, tuddan an ti seedu wo ono dōj Raa y'agisa an di'n rootiyo a urzizan.

³³ Ni rootiyo iñkino, kono Raa yi ki dehu ye suldi dōj a urzizan ye me, wo de yon Raa ki toose. Geñ aakede dōj ki Raa pay ogiysito ti suma k'Isa ge d'isiyo.

³⁴ Adda diine dōj i t'ugiyen, erayi an anna. Kane an k'ede urzi ki rootiyto ye, an ki-kili t'ekki kuuli ye[†], geñ aa an riiñe ti kaaga adda mattup k'oogoro Muusa.

³⁵ Aame erayi an dehu an di suune ita k'ono dōj an illiga mañ, geñ an tondoy ku-

ulizañ a boy, kono sukiyagi erewo t'a t'ooziga t'a rootite adda diine dōj i t'ugiyen suma k'Isa me.

³⁶ Kun elkiyo'ñ ono Raa an iise ki poone ti di kune ko? Wo kun elkiyo'ñ uune ono Raa kune siggun ko? Aha iñkino ye!

³⁷ Aame wede y'elkiyo yon nebi, ise y'elkiyo yon i-d'ede munda ti doolo Unde Kamileñ t'eliyo ton mañ, i dehu y'a suune adda k'addí ono dōj n'un raaniya enño ton, kane suldi dōj Galmeega yi dehu kun d'ise.

³⁸ Wo de aame ono ej wede yi'ni koogire mañ, yode ton Raa y'a yi kiigira kay.

³⁹ Iñkino mañ zemba ki nun, kun deho t'addugun pay kun t'iso dōj rootiyto k'ono dōj Raa y'agisa. Wo kun an t'eegire ye a dōj orbe t'ono dōj doolo me.

⁴⁰ Wo de aame kun t'ugiyen mañ, suldi pay kun ti'n iso a urzizan daa tarkuuse.

15

Baldiya k'Almasi ti diine dōj unto

¹ Zemba ki nun, ankeni ni dehu n'un di-soole sey a Rabila Majjaanawa ere n'un gizite te. Tode gette kun illiga wo kun a seedu zakidi eego,

² wo t'urzi tote kun d'utta, aame kun a ziida zakidi a ono dōj n'un gizite mañ. Wo kun a ki ziida ye mañ,

[†] **14:34 14.34** Kun wollo adda mattup ki 1 Korent 11.3; Epez 5.22; 1 Timote 2.12 wo Tit 2.5.

urzi zaapu k'addugun a Isa
gen̄ ki bita.

³ Munda wede ki poone
a jiire, nuŋ n'unni duuye
dooyiso ere nuŋ batum an
ni duuye: Almasi y'inda
k'oldfikadin̄, gen̄ a-t'iide a
ono dōŋ an riŋje ti kaaga
adda mattup ki Raa*.

⁴ Yoŋ an di y'eеле adda
muuzo, saŋ onniyo sire
k'aduwē man̄ Raa y'a ti
y' bilde, gen̄ a-t'iide a ono
dōŋ an riŋje ti kaaga adda
mattup ki Raa†.

⁵ Aame yi bilde man̄ yi di
gize tuddí a Piyer, saŋ a dōŋ
zina dōŋ koomat makumu
sire‡.

⁶ Saŋ y'an di gize tuddí
a zemba i ziipe addan̄
a Isa kane meeda paat
t'uto, an t'ugiye ume soo.
Dōŋ baadaŋ ti diinayaŋ an
lekkijo zeere botto, wo dōŋ
miibi i t'inda me§.

⁷ Saŋ yi di gize tuddí a Zak
wo a dōŋ zindí pay.

⁸ Saŋ k'ita ti kane pay gen̄,
a nuŋ Pool ton̄ y'o di gize
tuddí, nuŋ wede aa an bu-
uye booyiso.

⁹ Derec, ti diine dōŋ zina
k'Isa pay, ḥenku a jiire miŋ
nuuno. Nuŋ ni k'ide ye
an di'n waake wede zina
k'Isa me, kono dōŋ ki Raa
ogiysito ti suma k'Isa ni'ni
dibire baadan̄*.

¹⁰ Wo de ti beeko ere ki
Raa, yoŋ y'a n'ize aa kun ni
wolliyō enno, wo beeko ere
y'o ele gette a ki t'iiziga ki
bita ye. Wo de n'a niibe n'a
jiire kane dōŋ zina k'Isa pay.
Naabo gette n'ize ti toogadó
ye, wo de n'ize ti beeko Raa
ere a eedó.

¹¹ Injino man̄ ise nuuno
ise dōŋ zina k'Isa ongoŋ,
genno ono dōŋ kaye ay
kazita, wo a kane genno kun
d'umbe me.

Baldiya ki dōŋ i t'inda

¹² Kaye ay kazita Almasi,
yoŋ Raa yi ti y' bilde ti di-
ine dōŋ unto, wo de mum-
mino dōŋ ongo ti diinagun
an di rootiyo dōŋ i t'inda
baldiyadaŋ umbo me?

¹³ Aame dōŋ i t'inda
baldiyadaŋ umbo man̄,
Almasi ton̄ Raa yi ki ti y'
bilde ye ti diine dōŋ unto
me.

¹⁴ Wo aame Almasi Raa yi
ki ti y' bilde ye ti diine dōŋ
unto me man̄, ono dōŋ ay
kazita ej ki bita, wo kune
ton̄ kun ziipe addugun ki
bita.

¹⁵ Wo aame dōŋ i t'inda
Raa yi ki ti'n balda ye'ŋ
derec man̄, gen̄ i-kaza Al-
masi Raa yi ki ti y' bilde ye
ti diine dōŋ unto me. De
injino man̄ kaye dōŋ i kazita
ono Raa ej ay kazita butte,
wo kaye ono dōŋ ay gizite

* **15:3 15.3** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 53.5-12. † **15:4 15.4** Kun wollo
adda mattup ki Soom 16.10 wo Oze 6.2. ‡ **15:5 15.5** Kun wollo adda mattup
ki Lik 24.34; 24.36; Matiye 28.16-17; Markus 16.14 wo Zaŋ 20.19. § **15:6 15.6**
**Dōŋ baadaŋ ti diinayaŋ an lekkijo zeere botto, wo dōŋ miibi i t'inda
me:** I-kaza t'ume Pool yi raanjiya mattup ettiyo. * **15:9 15.9** Kun wollo adda
mattup ki Naabo dōŋ zina 8.3; 9.3-6.

a duwo, Almasi yi bilde ti diine dōj unto toŋ butte.

¹⁶ Aame dōj i t'inda Raa yi ki ti'n balda ye maŋ, gen i-kaza Almasi toŋ Raa yi ki ti y' bilde ye ti diine dōj unto me.

¹⁷ Wo aame Almasi ti diine dōj unto Raa yi ki ti y' bilde ye maŋ, gen kun ziipe addugun a Isa ki bita, wo kun lekkiyo daayum adda k'oldiko botto.

¹⁸ Injkino kane dōj i ziipe addan a Almasi wo i t'inda'ŋ, an digge.

¹⁹ Aame kine in ziipe elksadiŋ a Almasi kono y'in di'n nooge a lekkiyadiŋ ere a duniya ettiyo daŋŋal maŋ, gen kine lekkiyadiŋ sommagi i jiire dōj pay.

²⁰ Wo de ki kotto maŋ, Almasi Raa yi ti y' bilde ti diine dōj unto me. Yoŋ wede ki poone Raa yi ti y' bilde ti diine dōj unto, kono in dikize dōj doolo i t'inda'ŋ Raa y'an ti'n balda kay.

²¹ Derec, in suune unto ti t'iido duniya t'urzi wedusu, gen injkino baldiya ki dōj i t'inda toŋ t'iido t'urzi wedusu.

²² Kine duwo pay in t'unto, kono in uſſo t'urzi mugiyin Adum[†]. Gen injkino kay, dōj i lekkiyo kettiyo kaŋ soot' Almasi, Raa y'a ti'n balda[‡].

²³ Wo de Almasi t'onniyo baldiyadí yoŋ Raa yi ti y' bilde ki poone. Wo kane dōj ki yode Almasi toŋ t'onniyo

baldiyadaŋ, kane toŋ Raa y'a ti'n balda a onniyo ere Almasi yi kimo gette.

²⁴ Aame gen kane dōj pay an d'ede urzi ki dokkiyo, dōj pay an d'ede toogo, wo dōj pay an d'ede moziko gen, Almasi y'an ti latta, wo saŋ yi di t'ela moziko a Meegí Raa. Gen injkino duniya t'a daŋga.

²⁵ Derec, i dehu Almasi y'a oomi moziko bini onniyo ere Raa yi di'n isa dōj k'aduzí aa mundsa ki bita ti dandi zoŋdī[§].

²⁶ Adu wede k'ita Raa y'a yi t'ida, tod'te unto.

²⁷ Ono eŋ an riŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Raa y'a ti y' ziipe goole t'ekki suldfi pay*.» Wo de a ume wede an'de «t'ekki suldfi pay» gen, kun suuno Raa adda suldfi genŋo ye, kono yode i-ele suldfi pay a Almasi me.

²⁸ Aame Raa yi ti y' ziipa Almasi t'ekki suldfi pay maŋ, yode Almasi batum yi-d'ottila a Meegí Raa. Injkino maŋ Raa siidí a ooma moziko t'ekki suldfi pay me.

²⁹ Ankeŋ kun elko a kane dōj i suyyiso batem, ti suma ki dōj i t'inda. An elkiyo an t'oona moo me? Aame ki kotto dōj i t'inda Raa y'an ki ti'n balda ye maŋ, ki moo me an suyyiso batem a suma kane me?

³⁰ Wo ki moo me kaye batum, daayum ay lekkiyo

[†] 15:22 15.22 Kun wollo adda mattup ki Zenez 3.17-19. [‡] 15:22 15.22 Kun wollo adda mattup ki Romeŋ 5.12-21.

[§] 15:25 15.25 Kun wollo adda mattup ki Soom 110.1. ^{*} 15:27 15.27 Kun wollo adda mattup ki Soom 8.7.

lekkijo ere aa a biza zire te?

³¹ Zemba ki nun, dserc
nun onniyo ti onniyo
n'ambu puuzadó, wo ki
kotto, kono kune genj nun
ulbó unse kono kun lekkiyo
kettiyo kan soo ti Galmeegin
Isa Almasi.

³² A geeger k'Epez, dōn
baadañ an o-di t'iiziga nun
n'a niikiwe tuddó aa ni
deyyiso ti seydi baldfa. Aame
n'ize iñkino a urzi lekkiyo
ere a duniya dañjal mañ,
a nun daakatú moo me?
Aame dōn i t'inda Raa y'an
ki ti'n baldfa ye mañ, kine
in iso aakede dōn ongo an
rootiyo, an'de: «In oomo,
in oobo, kono soggo in ti
t'inda†.»

³³ Kune'ŋ wenda soo tonj
y'oola elkisadí ti ti y' dagga
ye. Kun suuno ono dōn ongo
an rootiyo, an'de: «Wede i
sooru ti wede k'oogire genj,
yode tonj wede k'oogire kay.»

³⁴ Elkisaguŋ ere oldo kun
t'oolo, kun ti kami k'urzi
wede dserc, wo kun ise
oldiko ye. Derec, dōn ongo
ti diinaguŋ Raa an ki y'
su-ne ye botto, wo ni rootiyo
inkino sukiyagi a kune.

*Tudde ki dōn Raa yi ti'n
balda*

³⁵ Wo de wenda y'a tonde,
y'a t'eese: «Dōn i t'inda an
di balda kañ mummino me,
wo ti tudde ere tuuku te?»

³⁶ Kee wede elkisadá
umbo! Buzu wede ki korso'ŋ
i-ti ruumiyo doo miŋ, i
t'addiya i-lekkiyo zeere
kollo.

³⁷ Aame ki korso gen ki ki
korso koyile ye a t'addfa me,
ki korso inñi, ise mudu ise
moo tonj mañ.

³⁸ Aame ki ti giira mañ,
Raa yi-d'eliyo tudde i-
t'addiya soole aa yi dehu,
mañ a buzu tuuku tonj yi-
d'eliyo koyilayí koyilayí.

³⁹ Suldí dōn pay i
puukiyo'ŋ, wede sonj tuddí
sittú sittú. Tudde ki duwo
sittú, ki seydi sittú, ki embi
sittú, wo ki puuni tonj sittú.

⁴⁰ I d'ede tudde ki suldi
dōn a kandaane, wo tudde
ki suldi dōn a siido. Wo
suldi dōn a kandaane genj,
majjaanika ki tuddañ sittú ti
dōn a siido me.

⁴¹ Majjaanika peedo sittú,
majjaanika tere sittú, ma-
jjaanika moldali sittú, ise
moldali ti tuddañ tonj maj-
jaanikadañ sittú sittú.

⁴² Genj aasa iñkino kay,
baldiya ki dōn i t'inda me.
Tudde ere in t'ottibe a siido
tod'te i-ti ruumiyo, wo tudde
ere i-balda tod'te i ki ru-
umiyo ye.

⁴³ Tudde ere in t'ottibe a
siido tod'te ki bita, wo de
aame Raa yi ti balda genj,
t'a t'isa majjaanawa. Tudde
ere in t'ottibe a siido tod'te
toogatú umbo, wo de aame
Raa yi ti balda genj, ti-t'oona
toogo baadañ

⁴⁴ Tudde ere in t'ottibe a
siido tod'tinj tudde ere in di
lekkiyo duniya dañjal, wo
de aame Raa yi ti balda
genj, t'a lekka ti toogo k'Unde
Kamilen. Inñino mañ i d'ede

† 15:32 15.32 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 22.13.

tudde ere in di lekkiyo a duniya dajanjal, wo i d'ede soj tudde ere in di lekka ti toogo k'Unde Kamileñ.

⁴⁵ Ono ej an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Wedusu wede ki poone, yon wede tudde sundí Adum, Raa yi-d'ele puukiyo‡.» Wo de Adum wede k'ita, yon Unde y'an d'eliyo lekkiyo a duwo.

⁴⁶ Iido ki poone'ŋ tudde ere i ki lekkiyo ti toogo k'Unde Kamileñ ye, iido'ŋ tudde ere ki lekkiyo a duniya dajanjal, wo sanj tudde ere i lekkiyo ti toogo k'Unde Kamileñ t'a iido k'ita.

⁴⁷ Wedusu wede ki poone yon ki siido, Raa yi y'iibida ti odde siido§. Wo de wedusu wede ki sirwe yon y'iido ti kandaane.

⁴⁸ Duwo doŋ pay a siido ej, an deeyiso Adum kono yon Raa yi y'iibida ki odde siido. Wo kane doŋ pay a kandaane gen, an deeyiso Almasi kono yon y'iido ti kandaane.

⁴⁹ Wo ankenño kine in deeyiso wedusu wede Raa y'iibida ti odde siido, gen sanj inkino kay in deeya wedusu wede iido ti kandaane.

⁵⁰ Kun ollo zemba ki nuŋ, enño munda wede ni rootiyo me: Wedusu ti tuddí ere ette, yi ki t'ette ye adda Moziko Raa te, wo tudde ere a-ruuma gette, tudde ere i ki

ruumiyo ye, ti ki ti t'ooney ye.

⁵¹ Ankenj kun ollo, n'un t'oodo ita a munda wede ombide ki Raa: Kine in ki ti t'inda pay ye, wo de pay tuddij Raa y'a ti-kima.

⁵² Eyye, parre wede ki dangu y'a òola, wo aame y'ila manj, a kaamiki aa wedusu y'igge edayí ribin gen, kane doŋ i t'inda Raa y'a ti'n baldfa ti tudde ere i ki ruumiyo ye, wo pay kine doŋ zeere tuddij Raa y'a ti-kima*.

⁵³ Inkino manj tuddij ere a-ruuma ette, i dehu t'a-t'osse tudde ere i ki ruumiyo ye t'eego, wo tuddij ere k'unto ette, i dehu t'a-t'osse tudde ere i k'unto ye t'eego.

⁵⁴ Aame tuddij ere a-ruuma ette ti t'ussa tudde ere i ki ruumiyo ye, wo tuddij ere a t'inda ette ti t'ussa tudde ere i k'unto ye manj, gen a-t'etta a ono doŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Unto umbo baa, Raa yi ti jiire†.»

⁵⁵ Wo soj an riije, an'de: «Konj unto no, toogadí ere mi ceeriyo too te? Konj unto no, arkuzí wede mi tòwwo duwo too me‡?»

⁵⁶ Kine in suune arku wede unto ti-tòwwo duwo'ŋ, oldiko, wo oldiko t'ooniyo toogo t'urzi k'oogoro Muusa.

⁵⁷ Ankenj in rooto koduwo a Raa, kono kine in jiire t'urzi Galmeegin Isa Almasi.

‡ 15:45 15.45 Kun wolto adda mattup ki Zenez 2.7. § 15:47 15.47 Kun wolto adda mattup ki Zenez 2.7.

* 15:52 15.52 Kun wolto adda mattup ki 1 Tessaloni 4.15-17. † 15:54 15.54 Kun wolto adda mattup ki Ezayi 25.8. ‡ 15:55 15.55 Kun wolto adda mattup ki Oze 13.14.

58 Injino maŋ zemba ki nuŋ kune dɔŋ ki geyyiso, kun a soodo zakidi, munda y'un ti'n lekida ye a urzi zaapu k'addugun a Isa me, wo a urzi naabo Galmeega'ŋ un d'odo ki daana. Kun su-une oodibę yeebagun a urzi Galmeega, ti ki t'ingila ki bita ye.

16

Tussiyo a dɔŋ ogiyo ti suma k'Isa a Zeruzalem

1 A urzi tussiyo ere kun di nooge dɔŋ ki Raa a geeger Zeruzalem gen*, ni dehu n'un di roote'ŋ, kune ton kun daano urzi wede n'an ruute a dɔŋ ogiysito ti suma k'Isa a siido Galat an isiyo.

2 Ki naabo tussiyo gette kun della aaniyadó dō ye, wo daayum a onniyo du-mas maŋ, wede tuuku ti di-inagun sonjkadi y'uune adda suuk, yi d'addo a toogadí y'a-zaapo zaapo.

3 Aame n'iiney di kune maŋ, dɔŋ kun biire n'an di'n t'igibey ki Zeruzalem ti mattupiyagi a beezaŋ i-kaza kane a urzi Raazaŋ, an an d'etey ti munda wede kun tusse me.

4 Aame i dehu nuŋ batum ton n'a ette kay maŋ, ay t'etey kanj soo.

Pool yi dehu yi torguwa

* **16:1 16.1** Kun wollo adda mattup ki Romeŋ 15.25-26. † **16:5 16.5** Kun wollo adda mattup ki Naabo dɔŋ zina 19.21. ‡ **16:6 16.6 Ume reele:** Di kine gergagi iise ti tere k'aydu bini tere sara, wo de a siido Korent teedfari dɔŋ gen kane ooŋe ki torguwo ti tooko me, kono reele, maaye ti mizzi baadan. § **16:9 16.9** Kun wollo adda mattup ki Naabo dɔŋ zina 19.8-10. * **16:12 16.12** Kun wollo adda mattup ki Naabo dɔŋ zina 18.24.

5 Injino maŋ ni-t'adda ti siido Maseduwan doo minj, n'a ettey di kune kollo, kono ni dihe ni-t'adda'ŋ ti siido gettiyo†.

6 Aame n'iiney di kune maŋ, ni d'isey onniyto miibi, wo ni wulley muno maŋ, ume reele‡ n'a y'ooodibey di kune. Injino maŋ kun o t'eleyst munda n'a seedey urzizó.

7 A ettiyadó ere ette, ni ki dehu n'a k'engiley kaŋ ôhire ye. Aame Galmeega yi dehu maŋ, n'elkiyo ni-lekkey onniyto miibi di kune, saŋ n'a engiley kollo.

8 Wo aŋkeŋŋo n'a lekke a geeger k'Epez poone bini tarneaape ki Pantekot,

9 kono Galmeega y'o t'ihina urzi goole k'isiyo naabo ere ti daakatú, ise dɔŋ k'olmidayó baadaŋ ton maŋ§.

10 Aame Timote y'iiney di kune maŋ, kun iso t'urzi tuuku ton y'a lekke daa k'orgiso a diinagun me, kono yoŋ yi naabiya ki Galmeega aa nuuno kay.

11 Injino maŋ wenda soo ton ti diinagun yi y' kiigira ye. Wo de kun a yi noogo ti munda y'a-kimo ti toose k'ume nuŋ me, ay yi delliso ti zemba y'ay di'n t'oona.

12 A urzi leemadiŋ Apolos*, nuŋ taŋ baadaŋ ni-

d'eele kooke y'a ette di kune ti zemba, wo de yon y'ede, ankeñno yi k'aane yi k'ette ye, sañ yi uuna urzi y'a etta kollo.

Toose ti ono dōj ki dāngu

¹³ Kun lekko zeere, kun soodo zakidī a urzi zaapu k'addugun a Isa, kun orgide ye, kun ôhor toogo.

¹⁴ Suldi dōj pay kun ise, kun iso ti geyyiso.

¹⁵ Kune kun suune a siido k'Akayi, Stepanas ti dōj boozí kane'ñ dōj ki poone i ziipe addaŋ a Isa, wo an d'ele tuddaŋ ki naabo kono an di nooge dōj ki Raa. Inokino maŋ zemba ki nuŋ, n'un di rooto, enño munda wede kun d'ise me:

¹⁶ Duwo dōj i naabiya inkino gen, kun ollo onamaŋ, wo soŋ a wede tuuku yi naabiya wo y'oodibe yeebadí aa kane gen me.

¹⁷ Nuŋ ulbó unse a aaniya zembagun dōj Stepanas, Portunatus wo Akaykus gen me. Para maŋ nuŋ mosogo kune, wo aame an iina gen, an o-t'iidē mosigadó ere a tukki kune te.

¹⁸ A aaniya kane gen, nuŋ addó a t'udige, wo kune toŋ addugun i t'udige. Kun suuno dōj inkino gen, kun'ni soodo bey sire.

¹⁹ Doŋ ogiysito ti suma k'Isa a siido k'Aazi an un t'ize toose. Akilas ti Pirisil[†] wo ti dōj ogiyo ti suma k'Isa, ogiyo di kane toŋ, an un t'ize toose baadaŋ ti suma Galmeega.

²⁰ Zemba pay dōj a enño an un t'ize toose. Kun t'eesito tudduguŋ kaŋ bey sire sire aakede zemba.

²¹ Ono dōj ki toose ej i raanya nuŋ Pool ti beezo.

²² Aame wede yi ki giyya Galmeega ye maŋ, gen duudiyo Raa t'a konna eedí. Galmeega, k'edi!

²³ Geŋ beeko ki Galmeega Isa ti konna eggun.

²⁴ Nuŋ n'unni giyye pay kono kine in lekkiyo pay kettiyo kaŋ soo t'Isa Almasi.

[†] **16:19 16.19** Kun wollo adda mattup ki Naabo dōj zina 18.2.

Mattup ere ki sirwe Pool yi riiñe a doñ a Korent

Eñ urzi k'ono doñ kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ere ki sirwe Pool yi riiñe a doñ a geeger Korent. A mattupadí ere ki poone, yon y'an di ruute yi dehu y'ette y'a ti'n wollo. Wo de y'a k'iine y'a k'iide ye. Wo munda wede i y'iigire enño: Y'a illiga Yawudiyagi miibi an iide Korent, an di kazita munda ti doolo a ki t'iide ye a Rabila Majjaanawa ere Pool y'an gizite ki poone gette. Wo kane an di ruute soñ, Pool yon wede zina k'Isa ki kotto ye. Inokino Pool y'a t'ize sommagi dondonj, genj kono k'inokino y'a dihe y'an di raanje mattup, y'an di roote munda wede i-d'ede adda k'addí, wo munda wede i y'ize kono y'a k'iine y'a k'iide wolliyadañ ye me.

Adda mattup ette Pool y'a ruute keren, yon wede zina k'Almasi, wo de urzi naabadí wede yon y'isiyo genj a ki t'ettiyo ye ti doñ doolo eliyo dooyiso a urzi Raa me. Genno munda wede Pool an di y'giigira me. Pool y'an di ruute sey, an a seeda zakidi a naabo tussiyo kono an a nooga doñ i ziipe addañ a Isa a siido Ziide. Wo y'a di dsuule sey, yi dehu y'ette y'a ti'n wollo, kono y'an di'n

aapidey kane doñ oldfikadañ an ki t'iili ye fotto gej me.

Toose ki Pool

¹ Mattup ette i raanje nuñ Pool wede zina k'Isa Almasi, aa Raa yi dehu, wo ti leema Timote, a kane doñ ki Raa ogiyo ti suma k'Isa a geeger Korent wo a doñ ki Raa pay adda siido k'Akayi pay.

² Genj beeko ti toose ki Meeginj Raa wo ti Galmeega Isa Almasi i koona eggun.

Urzi selliyo duwo

³ In amma Raa, Meeki Galmeeginj Isa Almasi, yon Meege wede i d'isiyo adde koduwo, yon Raa, yi selliyo duwo aame tuuku tonj manj.

⁴ Adda dabaradiñ pay y'in ti'n selliyo, wo t'urzi selliyo ere kine batum in ooniyo ti yode gette, kine tonj in aane in di selle doñ pay adda dabar ere tuuku tonj manj.

⁵ Inokino manj kine in d'ooniyo dabar baadañ kono k'Almasi me, wo genj inkino kay t'urzi k'Almasi in d'ooniyo selliyo baadañ.

⁶ Aame kaye ay dabirsa manj, genj kono kune kun t'oone selliyo wo kun d'utte. Wo aame ay uune selliyo manj, genj kono kune tonj kun t'oone selliyo, ere un di'n ise kun d'ombiña a dabar ere aa kaye ay dabirsa.

⁷ Kaye zaapu k'elkisadey a kune ay di seedu zakidi, kono kune kun a ti gitte kanj soo adda dabaradey genj, kune tonj kun t'oona selliyo aa ki kaye kay.

⁸ İnjino maŋ zemba ki nuŋ, kaye ay dehu munda eŋ kun di y' suune, adda siido k'Aazi ay d'uune dabar baadaŋ a jiire eedey, ay d'ilke ay ki lekka zeere ye.

⁹ Derec, kaye ay d'ilke adda k'addey aa booro t'ayni ziida k'unto. Geŋ a t'ize inkino, kono ay ki ziipe addey a kaye batum ye, wo de ay di ziipe addey a Raa yon yi baldiya doŋ unto.

¹⁰ Geŋ yode wede ay ti'n usſdo ti dabar ere k'unto kino ette, wo y'ay ti'n adſda sey. Eyye, kaye ay ziipe elkisadey a yode ki dfaana ton, y'ay ti'n adſda sey.

¹¹ Wo kune ton kun ayni noogiyo adda tondiyagun a Raa kono kaye me. Geŋ t'urzi tondiyo Raa ki doŋ baadaŋ, kaye ay t'oona beekadí, wo doŋ baadaŋ an di roota koduwo a Raa kono kaye.

Munda wede Poolyi k'iide Korent ye

¹² Derec, munda wede kaye ulbey ay isiyo unse, wo elkisadey ere ay di suuniyo munda eŋ beehiye eŋ ulsu t'ay kaza: Kaye ay izire a dfaana doŋ duniya, wo ay izire inkino toc miŋ a dfaana kune, ti tassuwa wo t'adde soo geŋ iido ti Raa. Wo ay izire ti suuniyo k'ono ere ki doŋ tudde ye, wo de ti beeko ere ki Raa.

¹³⁻¹⁴ İnjino maŋ adda mattupiyagey doŋ kaye ay

un raanjiya munda doolo umbo, kane miŋ ono doŋ kun gariya wo kun di suuniyo itadaŋ geŋno daŋjal. Wo adda k'onamey geŋ, munda soo ede aŋkeŋno itadí kun ki ti zuune keren ye, wo de nuŋ ni zaapu elkisadó a kune, kono saŋ itadí kun di suuna keren. Enno munda me: a onniyo kama Galmeega Isa, kaye ulbey aasa unse ti kune, geŋ kune ton ulbugun aasa unse ti kaye kay.

¹⁵ Nuŋ suldi geŋ ni'ni zuune adda k'addó, inkino maŋ n'a dihe ki poone n'a ette n'un ti'nolley wo n'un di zaapey beeko ki sirwe sey.

¹⁶ Saŋ ti di kune geŋ n'a engiley ki siido Maseduwan, wo ti siido Maseduwan* n'a kimey di kune sey, kono kun o t'eeley zaadfa n'a seedey urzi torguwadó ki siido Zide.

¹⁷ Aame ni dihe n'aase inkino'ŋ, ni ki t'ilke koduwo ye ko? Geŋ o di gaagiya a munda soo aa doŋ tudde ge d'isiyo, inkino n'a roote «eyye» wo saŋ «aha» sirwan pay ko?

¹⁸ Raa batum yi suune ono doŋ ay un rootiyo geŋ derec, ay ki rootiyo «eyye» wo saŋ «aha» sirwan pay ye.

¹⁹ Isa Almasi Ulo Raa, nuŋ Pool ti Silas wo Timote ay gizite rabiladí di kune geŋ†, yode batum yi k'iido'ŋ ti elkiyo sire ye, yi ki ruute

* **1:16 1.16** Maseduwan gette siido soo adda siidiyagi pay ti kaaga doŋ Romen ga-dukke, tod'te a kese k'awwa ki siido ere aŋkeŋno an ti waaku Gires. † **1:19**

1.19 Kun wollo adda mattup ki Naabo doŋ zina 18.5.

«eyye» wo saŋ «aha» sirwan pay ye. Wo de yon y'iido'ŋ a munda soo «eyye» dəŋŋal.

²⁰ İnkino maŋ Isa yon «Eyye» ki Raa, a suldfi pay doŋ yi ruute y'aasa me. Kono kamo t'urzi yode Isa in di rootiyo «Eyye» a Raa, wo in di y' tamma.

²¹ Geŋ yode Raa batum kaye ti kune y'in d'eliyo toogo a urzi lekkiyo kettiyo kaŋ soo t'Almasi, wo y'inni biire.

²² Yoŋ y'in di'n iigire t'Unde Kamileŋ, i-kaza kine ki yode, tod'te y'in t'ele adda k'addinj, gette barta ere ki poone ki suldfi doŋ Raa y'in boohiyo saŋ y'in t'ela.

²³ Nuŋ eŋ, ni lohito ono maŋ, Raa y'ollige wo yi n'ōodo: Nuŋ ni ki gime ki Korent ye, kono ni ki dihe ye un t'isey ooŋe me.

²⁴ Kaye ay ki dehu ay un gi di'n dokke ki toogo ye a urzi zaapu k'addugun a Isa me, kono kun seedu zakidfi a urzi geŋ me wo, de ay dehu ay un di'n nooge kun di lekke t'uŋsuwo.

2

¹ Ki nuuno maŋ, ni t'ilkite'ŋ di kune ni k'iide ye bee, kono n'un ki ti'n t'elekun ki t'isey sommagi dondonj sey ye.

² Aame n'un ti'n elekun t'izey sommagi dondonj maŋ, t'aaye sey me n'aasey uŋsuwo te? Para maŋ ti

yode wede ni ti y'ele y'a t'ize sommagi dondonj geŋno.

³ Aame n'iiney di kune maŋ, ni ki dehu doŋ ongo ti diinagun an ki ti n' t'elekun n'a ki t'isey sommagi dondonj ye, ki too maŋ ti kane geŋno ay ise yuŋsuwo te. Geŋ kono k'inkino n'un di riiŋe mattup gette*. Nuŋ ni suune adda k'addó, aame nuŋ ulbó uŋse maŋ, kune pay toŋ ulbugun uŋse.

⁴ Eyye, nuŋ n'un riiŋe t'ulbe k'ooodfiyo baadaŋ, biza k'ulbó i zehiso wo ti zumari edayó, wo de n'un riiŋe kono n'un ki ti'n t'elekun ki t'isey sommagi dondonj ye, wo kun di suune nuŋ o d'ede geyyiso baadaŋ a kune me.

Tambobino a wede ize ulsu

⁵ Aame wenda ti diinagun yi t'ela duwo an t'iza sommagi dondonj maŋ, geŋ y'ele nuuno dəŋŋal ye, wo y'ele kune pay. Wo de ono geŋ in ti'n aagila baadaŋ ye.

⁶ Ki wede inkino geŋ daŋgay ere doŋ baadaŋ ti diinagun an i ele gettiŋ, fide baa.

⁷ Wo de aŋkenj kun i t'iso tambobino wo kun i eelo kooke, para maŋ y'a t'isa sommagi dondonj a ceera eedí.

⁸ İnkino maŋ, n'un di rooto munda wede kun d'ise, kun iso beehiyko kono y'a suune kune kun yi geyyiso.

* **2:3 2.3** Pool yi rootiyo ti mattup ere ti doolo yi riiŋe wo a digge, yi ki rootiyo ti mattup ere yi riiŋe ki poone a doŋ Korent ye. Kun wollo adda mattup ki 2 Korent 7.8.

⁹ Nuŋ n'un riiŋe mattup
gette kono ni dihe n'un ti'n
naame wo n'a suuna ki kotto
onamó pay kun ollige man.

¹⁰ A wede'ŋ kun i t'isiyo
tambobino man, nuŋ toŋ ni-
t'ise tambobino kay. Aame
nuŋ n'isiyo tambobino geŋ,
n'isiyo a munda ede doŋ
kollo, wo n'isiyo kono kune,
wo a daana k'Almasi.

¹¹ Nuŋ n'ize inokino kono
Meeda siitandsani ti-ki t'oone
urzi t'in gi di'n ceere ye,
kono kine in ti suune
raayikatú te.

Pool a geeger Tirowas

¹² Nuŋ n'a ingile ki geeger
Tirowas kono n'a kizitey Ra-
bila Majjaanawa k'Almasi,
wo aame n'iiney man n'a
uwwe Galmeega y'o t'ihina
urzi n'a kizite.

¹³ Wo de nuŋ ulbó
o d'uude baadaŋ kono
leemadó Tit ni ki y'uuney
ye. Inokino man doŋ Tirowas
ni'n iili, n'a ingile ki siido
Maseduwan[†].

Isa Almasi y'a jiire

¹⁴ In rooto koduwo a
Raa, kono daayum y'in di'n
t'ettiyo k'adda diine doŋ an
engile duy, pay kaŋ soo in
tamma Almasi yi jiire. Wo
t'urzi kine Raa yi d'isiyo a
ume tuuku toŋ Almasi duwo
an di y' suuniyo, geŋ aakede
egey doŋ eediyadan unse i-ti
teepiyo a ume pay.

¹⁵ Derec, kine aakede egey
doŋ eediyadan unse Almasi
yi-d'eliyo a Raa, wo eediy
ere unse gette, i-ti teepiyo

a tukki doŋ a urzi k'uttiyo
wo a tukki doŋ i t'umbe urzi
daggiya pây.

¹⁶ A doŋ soo eediy gette
tod'te eediy ere k'unto, t'an
d'an t'etta k'ume k'unto, a
doŋ ongo eediy gette tod'te
eediy ere ki lekkiyo, t'an
d'an t'etta k'ume lekkiyo ere
ki daayum. Inokino wee wee
a aane a t'ise naabo ere ette?

¹⁷ Kaye aakede doŋ ongo
ge d'isiyo suuk t'ono Raa
genno ye, kaye ay rootiyo
onō doŋ dferc ki Raa, t'adde
soo wo a daanadí, kono
ay lekkiyo kettiyo kaŋ soo
t'Almasi.

3

Doŋ naabo a urzi taasuwa ere aware

¹ Kaye batum ay di dehe
ay t'imme tuddey, ay t'eese
kaye ay jiire ko? Kunuŋ i
dehu mattup ay un d'ette
a kize kaye doŋ zina k'Isa,
aa doŋ ongo ge d'isiyo ko?
Kunuŋ ay ambe tunda man,
i dehu ay tonde mattup ti
beyguŋ ko? Aha, inokino ye!

² Geŋ kune batum aakede
mattupadey, raanya a biza
k'ulbey, duwo pay an ti su-
une wo an di gare.

³ Eyye, geŋ kereng kune
aakede mattup ere Almasi
batum yi riiŋe y'ay d'ele
beezey ay i di naabe. Mattup
gette yon yi riiŋe ti buuye ye,
wo de yi riiŋe t'urzi k'Unde
Raa zeere. Tode gette yi
riiŋe ekki pakirtagi mongali

[†] 2:13 2.13 Kun wollo adda mattup ki Naabo doŋ zina 20.1.

ye, wo de yi ti riiñe a biza k'ulbugun^{*}.

⁴ Kaye ay rootiyo iñkino kono ay ziipe addey a Raa t'urzi k'Almasi.

⁵ Genj derec kaye ay suune, ti toogo k'aggadey ay ki t'iide ye k'isiyo naabo ette. Wo de naabo ette ay ti-t'isiyo ti toogo ere Raa y'ay eliyo.

⁶ Genj yode Raa y'ay di'n ize dñj aane i t'ise naabo a urzi taasuwa ere aware, ti k'ettiyo t'urzi k'oogoro Muusa ere yi riiñe gettiyo ye, wo de t'ettiyo t'urzi k'Unde Kamileñ. Derec, to oogoro ere yi riiñe ti kaaga gette duwo t'an d'an t'etta k'ume k'unto, wo de Unde Kamileñ t'in di'n t'etta k'ume lekkiyo ere ki daayum.

⁷ To oogoro gette Muusa yi ti riiñe ti kaaga ti aryagi raaniya eego pakirtagi mongali[†], wo aame y'ize iñkino genj duwo an di wulle toore ki gooliko Raa. Wo toore gooliko'ñ a-tuure ume k'eda Muusa, dñj k'Izirayel an k'iine wolliyo yerere adda k'edayí ye, kono i tooriyo baadan[‡], kacin yo toore genj ki peedo boolon. Aame oogoro ere t'an d'an t'ettiyo duwo k'ume k'unto gette, toore ki gooliko Raa t'an yi gize iñkino mañ,

⁸ genj ki kotto naabo k'Unde Kamileñ meedikatú t'aasa a ceera sey.

⁹ Derec, naabo k'oogoro ere duwo booro ti di'n seedu gette tod'te meedikatú a jiire mañ, genj ki kotto naabo k'Unde Kamileñ ere ti di'n isiyo duwo ki diine a daana Raa gette, tod'te meedikatú a jiire sey.

¹⁰ Iñkino a daana meedikatú ere a jiire ette, gooliko ere a tuure ti kaaga gette, tooratú a nakkida.

¹¹ Aame munda wede sanj yi-t'ençila, goolikadí a jiire mañ, ki kotto munda wede a lekka ki daayum genj, goolikadí t'aasa meeda a ceera sey.

¹² Kaye ay zaapu elkisadey a suldi genño, iñkino ay rootiyto ono Raa keren daa k'orgiso.

¹³ Kaye ay k'isiyo aa ki Muusa ye. Yon ume k'edayí y'a-ti diibiyo buude, kono dñj k'Izirayel an ki wolle nakkiso ki toore wede a ume k'edayí genño ye.

¹⁴ Wo de kane eedaj ere soodo a elkiso a t'ippe, bini anjkenño tonj aame an gariya mattup ki taasuwa ere mazzini mañ, munda aa buude yi lekkiyo diibiyo a eedaj ere soodo k'elkiso gette daa k'ambuzí. Yi t'isa umbo aame an likka kettiyo kanj soo t'Almasi dñj.

¹⁵ Genj iñkino bini anki, daayum aame tuuku dñj k'Izirayel an gariya mattup ki oogoro Muusa mañ,

* 3:3 3.3 A ume an riiñe «pakirtagi mongali» genj, kun wolto adda mattup ki Egzod 24.12. Wo a ume an riiñe «a biza k'ulbugun» genj, kun wolto adda mattup ki Zeremi 31.33 wo Ezekiyel 11.19. † 3:7 3.7 Kun wolto adda mattup ki Egzod 31.18 wo 34.27-28. ‡ 3:7 3.7 Kun wolto adda mattup ki Egzod 34.29.

mundaa buuufe y'an di
diibiyo a eedaŋ ere soodo a
elkiso.

¹⁶ Wo de aame wede yi ti
kama ki tukki Galmeega doo
miŋ, buudeŋ yi-ti y'ambu
kollo.

¹⁷ Kun ollo, Galmeega
yon Unde, wo a ume Unde
Galmeega ede genj, duwo
eedaan toore.

¹⁸ Kine dōŋ pay ume
k'edayinj daa diibū ti
buude genj, toore ki gooliko
Galmeega yi-tooriyo a tud-
dinj, aakede adda kaynaanja.
Inokino manj, Galmeega yon
Unde genj lekkiyadiŋ yi-
ti kama, in di deeyiso aa
yode ti gooliko ere meeda
i ceeriyo ki ceeriyo.

4

*Doŋ zina k'Isa an dabirsa
aa ki yode*

¹ Kaye Raa y'ay d'ize adde
koduwo naabo ette y'ay di
t'ele a beezy, inkino manj
kaye tuddey a ki rurridge ye.

² Suldi dōŋ ki sukiyagi
duwo an isiyo kaŋ ombide
genj, kaye adda ye. Kaye
duwo ay ki'n ombo ti
metiŋko ye, wo ono Raa ay ki
ti'n kama ti dergilagi ye. Wo
de kaye batum ay rootiyo
ono dōŋ cferec a daana Raa,
inkino dōŋ pay elkisadan
t'an di kize onamey cferec.

³ Wo aame Rabila Maj-
jaanawa ere ay kazita ette a
dōŋ ongo ti lekkiyo diibiyo
manj, genj ti lekkiyo diibiyo

a kane dōŋ i t'umbe urzi
daggiya.

⁴ Kane an di tuuge zaapu
k'addaŋ a Isa, kono Meeda
siitandani i dokkiyo duniya
gette, t'an t'ippe a eedaŋ ere
soodo a elkiso te. Inkino
manj toore wede ki Rabila
Majjaanawa an ki y' wolliyo
ye, yode wede i-kaza goo-
liko k'Almasi, yon miŋ Raa
koyok.

⁵ Ono dōŋ ay kazita enj,
ay kazita a tukki kaye
batum ye, wo de ay kazita
a tukk'Isa Almasi yon
Galmeega, wo ki too manj
kaye batum ay rootiyo, kaye
dōŋ naabaguŋ a urzi k'Isa
me.

⁶ Raa yi ruute ti kaaga,
y'ede: «I iso toore a toore
adda zimolo*.» Genj yode
Raa genŋo batum y'a-tuure
biza k'ulbey ti toorayi, y'ize
inkino kono yi dehu ay
di wolle toore goolikadi
i tooriyo a ume k'eda
k'Almasi.

⁷ Wo de kaye dōŋ i sarkiya
laale ki Raa adda k'addey
enj, kaye aakede toolo lee
toogadey umbo. Inkino manj
in suune keren toogo ere a
jiire eego kino ette, ettiyo ti
Raa, ti kaye ye.

⁸ Kaye t'ume tuuku torj ay
d'ettiyo suldi dōŋ ooŋe ay
di'n njeryiso, wo de an ay gi
di'n ceeriyo ye, kaye ulbey
ay d'oofdiyo baadaŋ, wo de
eedey i-ki daggiya ye.

⁹ Duwo an ay di'n lom-
mite, wo de Raa y'ay ki'n

* **4:6 4.6** Kun wollo adda mattup ki Zenez 1.2-3.

ooliyo ye, kaye an di danyisa siido, wo de an ay ki ti'n tōwwo ye.

¹⁰ Kaye daayum ay d'owwiyo a tuddey unto t'ayni cooliyo aa ti duule Isa, Injino manj lekkiyo k'Isa ton duwo an aane an di wolle keren adda tuddey me.

¹¹ Wo de daayum kaye doñ i lekkiyo zeere ej, duwo an dehu an ay ti'n t'ide kono ay daaniya Isa. Injino manj lekkiyo k'Isa ton duwo an di wolle keren adda tuddey ere k'unto ette.

¹² Injino kaye daayum lekkiyadet aa a biza zire, wo tin genj kune kun d'ooniyo lekkiyo ere ki daayum.

¹³ An riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Nun n'ele addó a Raa, kono kamo n'a gizite onamí me†.» Kaye ton, urzi zaapu k'addey a Raa injino kay, genj ay zaapu addey a yode, kono kamo kaye ay di kazita onamí me.

¹⁴ Eyye, kaye ay suune Raa wede a bilde Galmeega Isa ti diine doñ unto genj, y'ay ti'n baldfa kay aa y'a bilde Isa, wo kaye ti kune y'in di'n t'etta pay ki daanadí.

¹⁵ Sulfi doñ pay ay aaniya, ay d'ombiñe genj, kono un di'n nooge. Injino manj beeko Raa t'aasa baadan a eggunj, wo daayum kun d'aagila k'aagulu, kun di roota koduwo a Raa wo kun di y' t'imma pay kanj soo.

Lekkiyo a urzi zaapu k'adde a Isa

¹⁶ Kono kamo kaye tuddey a ki rurridge ye. Wo aame ise tuddey ette booloñ ti booloñ toogatú i dāngiya ton, adda k'addey onniyo ti onniyo Raa y'ay d'eliyo toogo.

¹⁷ Dabar ay ooniyo ankenño ette, tod'te soodo wo ki peedo booloñ, wo de t'in di'n isiyo kine doñ a t'oona daryika ere meeda ki Galmeega wenda yi ki ti dooze ye, daryika gette tod' ti lekkiyo ki daayum wo ti jiire dabaradet tanj baadan.

¹⁸ Injino manj kaye ersadey ekki sulfi doñ ay'ni wolliyo genño ye, wo de ersadey ekki sulfi doñ ay ki'n wolliyo ye. Sulfi doñ ay'ni wolliyo genj, kane an t'engila, wo de doñ ay ki'n wolliyo ye genj, kane an di lekka ki daayum.

5

¹ Derec, tuddij in di lekkiyo a siido ette, tod'te aakedet daabe sañ onniyo soo a latta. Wo de kine in suune aame in t'inda manj, a kandaane Raa y'in t'eeley tudde ti doolo ere a lekkey ki daayum, tod'te i t'ikkima Raa, bey wedusu ye.

² Wo ankeñ a siido ette kine in dawilsa*, in di dehu t'addij pay, Raa y'in t'osse tudde ere ti kandaane, t'ekki tudde ere a siido ettiyo, genj aakedet wede y'a t'ossiyo kalle t'ekki bakadí.

† 4:13 4.13 Kun wollo adda mattup ki Soom 116.10. * 5:2 5.2 Kun wollo adda mattup ki Romen 8.23.

³ İnjino maŋ tuddin Raa yi-ti t'ossey in ki lekkey bon-tiliŋ ye.

⁴ Aŋkenŋo kine in lekkiyo ti tuddin ere aa daabe ette, in di dawilsa aakede in sarkiya attidi baadaŋ. Derec, kine in ki dehu in ki t'inda ye, wo de in di dehu in a-t'osse t'eego'ŋ tudde ere ti kandaane, geniŋ iŋkino tudde ere a lekka ki daayum t'a dagga tudde ere k'unto.

⁵ Gen yode Raa batum inni biire kono onniyo soo in di lekkey ti tuddin ere a kandaane gette, iŋkino y'in d'ele Unde Kamileŋ adda k'addiŋ, gette barta ere ki poone ki suldi dɔŋ y'in boohiyo saŋ y'in t'ela.

⁶ İnjino maŋ kine in di lekke daayum tuddin i-ki rorrige ye, wo in di suune aame in lekkiyo ti tuddin ettiyo baa gen, kine dokki t'ume lekkiyadin ti Galmeega me.

⁷ Derec, in sooru t'urzi zaapu k'adde a Isa, in ki sooru t'urzi munda wede in wolliyo t'edayin ye.

⁸ Eyye, kine in di lekke daayum tuddin i-ki rorrige ye, wo munda wede in di dehe a ceere, tuddin ette in di t'ooli in t'ette in di lekkey a sirpa Galmeega.

⁹ İnjino ise in lekkiyo ti tuddin ettiyo, ise in ti t'inda tonj maŋ, in dehe a jiire munda wede Galmeega ulbi i-d'ise unje.

¹⁰ Derec, i dehu kine pay in t'etta k'ume booro

k'Almasi, y'a dekkey booro eediŋ. İnjino maŋ wede tuuku tonj y'a t'ooney munda wede Raa yi-t'ele a naabadí ere y'ize a lekkiyadí a duniya, ise ki beehiyko ise k'ulsuko tonj maŋ†.

In ti kami in t'okkiyo ti Raa

¹¹ Kaye ay suune Galmeega yi d'ekka booro eediŋ, iŋkino maŋ ay d'orgiso a yode. Gen kono kamo ay d'isiyo t'urzi tuuku tonj duwo an di suune adda k'addaŋ onamey derec. Raa tonj y'ayni suune keren, wo n'elkiyo kune tonj, adda k'adduguŋ kun ayni suune keren.

¹² Ay ki dehu ay ki kize tuddey sey ye a ḫaana kune me, wo de ay dehu ay un di kize urzi wede ulbuguŋ aase unje ti kaye. İnjino maŋ kun d'aana kun an di-kima ono ki dɔŋ i rootiyo k'ulsuko a tukki kaye. Kane gen an koliyo tuddaŋ a suldi dɔŋ an wolliyo t'edayan, a suldi dɔŋ adda k'adde ye.

¹³ Dɔŋ oŋgo an'de, eedey i digge. Wo eedey i digge ki kotto maŋ, gen a Raa, wo de kaye mentikagi maŋ, gen a kune.

¹⁴ Kaye naabo ere ay isiyo ette ayni dokkiyo geyyiso ere k'Almasi, kono ay suune adda k'addey wede soo y'a inda kono duwo pay, geniŋ iŋkino aakede duwo pay an t'inda ti yode a ḫaana Raa me.

† 5:10 5.10 Kun wollo adda mattup ki Romeŋ 14.10.

¹⁵ Yoŋ y'inda ki duwo pay, kono dɔŋ i lekkiyo zeere gen, an ki lekke lekkiyo ere k'aggadan ye, wo de an di lekke lekkiyo ere ki yode Almasi, y'a inda wo y'a bilde kono kane.

¹⁶ Geŋ iŋkino ti anki, kaye wenda soo ton umbo ay di y' wolle a urzi tudde me. Derec aame ti kaaga Almasi ay yi wulle aa wede tudde ton manj, ankenno yoŋ ay ki y' wolliyo iŋkino ye baa.

¹⁷ Aame wede yi lekkiyo kettiyo kaŋ soo t'Almasi manj, yode batum yi t'ize wede aware. Lekkiyadí ere mazzini ti t'ingile, wo ankenno y'a lekke lekkiyo ere aware baa.

¹⁸ Suldí pay geŋ isiyo Raa, yoŋ y'in ti'n gimo in t'ukkiye ti yode t'urzi k'Almasi, wo y'ay d'ele attidi ki naabo kazita a duwo an di-kimo an di t'okkiye ti yode.

¹⁹ Geŋ derec, Raa t'urzi k'Almasi duwo y'a ti'n gimo an t'ukkiye ti yode. Wo yoŋ a doopisadaŋ ere an a ti diipida a urzizi gette yi ki ti kaza ye baa, wo a kaye y'ay d'ele naabo kazita a duwo an di-kimo an di t'okkiye ti yode.

²⁰ Iŋkino manj kaye aakede bize k'Almasi y'ayn'igibo, geŋ aakede yode Raa batum y'unni waaku t'urzi kaye. Iŋkino kun ollo, ti suma k'Almasi ay un obe bey, kun oyyo kun ti kami kun t'okkiyo ti Raa!

²¹ Almasi geŋ yoŋ oldiko yi k'ize ye, wo de Raa y'a y'ize y'a t'umbe oldiko kine, kono t'urzi yode kine in t'ise dɔŋ ki diine a daana Raa.

6

¹ Kaye ay naabiya ti Raa kaŋ soo, iŋkino ay un t'eele kooke'ŋ: beeko ere kun uune ti Raa gette, kun ti t'ise ki bita ye.

² Derec, ono en Raa yi ruute ti kaaga, y'ede:

«A onniyo ere n'a gize beekadó, nun môoladá n'a illiga, wo a onniyo k'uttiyo, nun n'a gi di nuuge*.»

Zemba ki nun kun ollo, onniyo ere k'uttiyo Raa yi ti ruute gette, anki t'iina baa. Tode gettiŋ onniyo ere ki beeko Raa.

³ Kaye a wenda soo ton ay ki dehu ye, ay yi-di t'ise mokkolo morkiye a urzi Raa me, kono t'urzi tuuku ton duwo an ki t'oone munda k'uulsuko adda naabadey ye.

⁴ Wo de ay di dehu aame i isiyo munda ton ay kaza tuddey a duwo kaye dɔŋ naabo Raa ki kotto, ay d'ombiŋe baadaŋ a suldi dɔŋ aakede: Dabar, eedey ay ki t'ooniyo ye, wo ulbe k'oofsiyo baadaŋ geŋ me.

⁵ Duwo an ay di'n gussite, an ay di'n ibi adda daŋgay, an d'oozige kulkkuwo ki tuddey, ay d'ombiŋe a ormiyo naabo, wo onniyo muno moone umbo, addey guguba.

* **6:2 6.2** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 49.8.

6 Ay kaza tuddey kaye dōj naabo Raa t'urzi lekkiyadey ere kamileñ, t'urzi suuniyadey, t'urzi k'ombiñadey, t'urzi beehiykadey, t'urzi naabo k'Unde Kamileñ, t'urzi geyyisadey ere t'adde soo,

7 t'urzi kazita k'ono dōj d'erec wo t'urzi toogo Raa. Kaye suldi k'arkadey, lekkiyo ere ki diine a dsaana Raa, tote gette aakede arku a bey k'ammade ki sakka wo dargine a bey geelo ki naakiwsa.

8 Doj ongoj an ay d'eliyo suma, dōj soj an ay di'n koogire. Doj ongoj an rooziyo sundey k'ulsuko, dōj soj ki beehiyko. Duwo an ay di'n wolliyo kaye aa dōj lohitō k'ono, kaciñ ay rooziyo ono dōj d'erec.

9 An d'isiyo aa an ay ki'n suune ye, kaciñ an ayni suune beehiye. An ay di'n wolliyo kaye aa dōj unto, kaciñ ay lekkiyo zeere. Duwo an ay di'n dabirsa, wo de an ay ki ti'n tōwwo ye.

10 An d'isiyo ay t'ise sommagi dondonj, wo de kaye daayum ulbey unse. Duwo an ay di'n wolliyo aa ay k'ede munda ye, kaciñ[†] dōj baadañ ay an di'n isiyo ki laale. An elkiyo munda ay k'ede ye, kaciñ suldi pay ay d'ede.

11 A kune zembadey dōj a Korent, kaye addey ay un ti'n iidsiba keren, ay unni geyyiso baadañ.

12 Kaye ay unni giyye baadañ, wo de kune ay ki'n giyye ye me.

13 İnkino manj ono dōj n'un orbe ej aa meege y'an orbe a inñizí, kune toj kun ayni geyyo aakede kaye ay unni geyyiso.

Kine boy wede ki Raa zeere

14 Kune ti dōj i ki ziipe addañ a Isa ye gen, kun ti dodde talgagunj soo ye. Munda ede koo a-kette kanj soo munda wede ki diine aa Raa yi dehu ti munda wede ulsu me? Aha, munda umbo! Munda ede koo a-kette kanj soo aŋ toore ti zimolo me? Aha, munda umbo!

15 Almasi ti Meeda siitandani, onamañ ette kanj soo ko? Aha, i k'ette ye! Munda ede ko a t'okkiye wede i ziipe addi a Isa ti wede i ki ziipe addi a Isa ye me? Aha, munda umbo!

16 Munda ede ko a t'okkiye Boy Raa ti longayi me? Aha, munda umbo! Derec kine ej, kine boy wede ki Raa zeere, gen aa ono dōj Raa y'a ruute ti kaaga, y'ede:

«Nuñ n'a lekka adda diinayan wo n'a ozira ti kane,
nuñ n'a t'isa Raazañ wo kane an t'isa dōñzó[‡].»

17 Kono kamo Galmeega Raa y'a ruute, y'ede:

«Kune ti diinayan kun t'addo kun t'argu siggunj!»

[†] 6:10 6.10 Kun wollo adda mattup ki 2 Korent 8.9. [‡] 6:16 6.16 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 26.12 wo Ezekiyl 37.27.

Munda wede un di'n isa
ganigi a cfaana nuŋ
Raa, kun botta ye,
wo nuŋ n'un di'n seeda bey
sire§.»

¹⁸ Galmeega Raa toogo i
jiire pay y'a ruute sey, y'ede:
«Nuŋ n'a t'isa Meegugunj,
wo kune, kun t'isa inŋizó
kuuli wo erayi*.»

7

¹ Zemba ki nuŋ kune dōn
ki geyyiso, suldfi dōn Raa yi
ruute y'aasa gej, derec kane
an lekkiyo a kine. Kono
kamo kine batum addin in
ti'n iso kamilen ti suldfi
dōn i-ti'n isiyo tūdde ti biza
k'ulbe ganigi gej me, wo
in soodo zakidī in t'iso dōn
ooyiso kese a Raa wo t'orgiso
a yode.

*Uŋsuwo ki Pool a tukki
dōn Korent*

² Kun ayni geyyo, kono
kaye a wenda soo tonj ulsu
ay i-k'ize ye, wenda soo tonj
ay ki digge ye, wo wenda soo
tonj ay ki mibilde ye kono ay
t'ambe mundazí me.

³ Ni rootiyo inkino kono
booro t'un gi di'n seeda ye.
Gej aa n'a ruute ti poone:
kune ay un elkiyo daayum
adda k'addey, kine kettiyo
kanj soo ise in lekkiyo zeere,
ise in ti t'inda tonj maŋ.

⁴ Nuŋ ni ziipe addó pay
a kune, ulbó o-t'ize uŋse
baadaŋ ti kune me, nuŋ a
ti n' zille, wo ulbó a ūnue

t'uŋsuwo adda dabaradehy
ere pay gettiyo tonj maŋ.

⁵ Inkino maŋ aame ay
iina a siido Maseduwan tonj,
kaye ay ki ti buuke ye, wo de
ita dabar ere tuuku tonj ay di
t'uune: t'enj cūwo an ay di'n
t'iiziga, wo adda k'addey ay
d'ede ulbe k'ooodiyo.

⁶ Wo de Raa, yoŋ yi selliyo
dōn tuddaŋ i ti rorrizo genj,
y'ay ti'n zille ti aaniya Tit.

⁷ Wo ay uune selliyo ti
aaniyadí daŋjal ye, wo de
t'urzi kooke wede kun i elo
pây. Wo sonj y'ay t'iide
taaya y'ede, kune mosogo
nuŋ Pool kun dehu kun ti
n' wolle, a mōolaguŋ ere
kun ūile, a urzi wede kune
wehini ki naakiwsadó me,
gej kono k'inkino ulbó o
t'ize uŋse baadaŋ sey.

⁸ Aame a mattup ere n'un
riŋe gette kun t'ize som
magi dondonj maŋ, nuŋ tonj
o t'ize attidi. Wo ankeŋŋo
nuŋ o ki t'ize attidi ye, kono
sommagugunj a mattup gette
ki peedo boolonj.

⁹ Wo ankeŋŋo nuŋ ulbó o
isiyo uŋse a sommagi don
donj ki kune genŋo ye, wo
de o isiyo uŋse kono som
magugunj gej un di'n ize kun
di gime lekkiyagunj. Kane
sommagi gej iido ti Raa,
inkino kaye munda k'ulsuko
soo tonj ay un k'ize ye.

¹⁰ Ki kotto sommagi don
donj dōn ettiyo t'urzi Raa
gej, i d'eliyo urzi kama
lekkiyo, t'urzi gej kine in
d'ooniyo uttiyo, gej in ki

§ 6:17 6.17 Kun wolto adda mattup ki Ezayi 52.11 wo Ezekiyel 20.34. * 6:18

6.18 Kun wolto adda mattup ki Oze 2.1 wo Ezayi 43.6.

t'ise attidi ye. Wo de sommagi dondoŋ doŋ ettiyo t'urzi duniya ette, a-d'ette unto.

¹¹ Aŋkeŋ kun ki wollo do, suldi doŋ kun uune aame ḋaŋgu t'urzi sommagi dondoŋ doŋ ettiyo t'urzi Raa genj me. Eyye, kane genj an un di'n ize doŋ addaŋ soo k'isiyo munda wede Raa yi dehu, soŋ kun t'ize doŋ seeguŋ ye ti wede isiyo oldiko me, soŋ kun di kulkiso a munda wede ulsu, soŋ un t'eliyo orgiso a munda ulsu kun d'ise me, soŋ un t'eliyo mosogo ki wollisadó, soŋ k'un t'ize doŋ wehini a urzi zaapu k'addugun a Isa, wo soŋ k'un d'uune urzi wede wedusu yi t'isiyo oldiko maŋ kun di y'eliyo dangay. Geŋ t'urzi tuuku tonj kune batum kun gize ti suldi ulpi genj kune adda ye.

¹² Inokino maŋ, n'un riinje mattup gette kono ni dihe n'un di kize a ḋaana Raa, kune doŋ wehini a urzi geyyisadey me. Wo de ni ki riinje kono yo wede ize ulsu* ye wo kono wede an i ize ulsu ye.

¹³ Kono kamo ti naabaguŋ gette kaye ay d'uune toogo baadaŋ.

Wo ay uune toogo ti naabaguŋ ḋaŋŋal ye, ulbey ay d'ize uŋse a jiire kono ay wulle Tit batum ulbi uŋse baadaŋ ti kune me. Aŋkeŋ addí i t'udige baa kono kune pay genj me.

¹⁴ Derec, a ḋaana Tit genj nuŋ ulbó oo d'ize uŋse kono kune genj me, wo de genj nuŋ oo k'ede sukiyagi ye baa. Kaye daayum ḋerec ay un ti ruute, wo aŋkeŋ munda wede a yi ruute Tit a tukki kune genj, yoŋ ki kotto derec.

¹⁵ Tit genj y'un elkiyo adda k'addí kono kune pay onamí kun'n illiga, wo kun di y'ziisa bey sire ti ottilso wo ti orgiso a Raa. Kono kamo y'un di'n geyyiso baadaŋ a jiire ere ti poone.

¹⁶ Nuŋ ulbó uŋse kono a suldi pay, n'aane n'a zaape addó a kune.

8

Eliyo kooke a urzi tussiyo

¹ Zemba ki nuŋ, kaye ay dehu kun di suune beeko ere Raa y'an ele a kane doŋ ogiysito ti suma k'Isa a siido Maseduwan.

² Kane genj an d'uune naamiya t'urzi dabar ere baadaŋ, wo de tonj an di lekkiyo daayum ulbaŋ uŋse. Wo kane munda an k'ede ye an daayisa baadaŋ tonj, kane wasigale an d'ele suldi baadaŋ a urzi naabo Raa me.

³ A urzi tussiyo genj, wede tuuku tonj y'ele munda a toogadí toogadí, wo doŋ ongo an ele a jiire toogadaŋ sey, nuŋ Pool ej ersadó ti wulle, genj wenda soo tonj an ki y'ize ye ki toogo me.

⁴ Kane an di-giddfima baadaŋ ti obe bey, ay d'ise beeko maŋ an di nooge a

* 7:12 7.12 Kun wollo adda mattup ki 2 Korent 2.5-8.

naabo tussiyo a doŋ ki Raa a siido Ziide*.

⁵ Injino maŋ a naabo gette ki poone an d'ele tuddan batum a Galmeega, san a daana kaye aa Raa yi dehu. Gen a jiire munda wede ay elkiyo an aane an d'ise.

⁶ Kono k'injino Tit gen kaye ay di gidsfima kono naabo tussiyo ere y'iiso di kune doŋ Korent gette, y'a kime y'a-ti dango ti bee-hiyko.

⁷ Kune ki laale a suldfi pay, aakede: Urzi zaapu k'adde a Isa, urzi rootiyo k'ono, urzi suuniyo suldfi pay doŋ ki Raa, urzi k'isiyo naabo Raa t'adde soo, wo urzi geyyiso ere kun uune ti kaye. Injino maŋ a urzi tussiyo ton, kun kaza kune ki laale wo ay dehu kun t'ise doŋ wasigale.

⁸ Onamó ni rootiyo ej, n'un ki'n isiyo ki toogo ye, wo de n'un tōwwo taaya ki zemba doŋ a Maseduwan an ize naabo Raa t'adde soo, gen kune ton kun di kize geyyisaguŋ ekki duwo t'adde soo.

⁹ Kune kun ti suune beeko ere Galmeegiŋ Isa Almasi y'eliyo ti mozuwo te. Yon ki laale, wo de kono kune y'a iyye y'a-t'ize tuddí wede i-k'ede munda ye, injino t'urzi gen y'un di'n ize kune ki laale.

¹⁰ Kun ollo, n'un d'elo elkiyadó a urzi tussiyo gette: beehiye a kune kun di seeda zakidfi bini dangu, kono

t'obonon naabo gette i t'ilke wo iiše ki poone ton kune.

¹¹ Aŋkenj naabo gette kun a ti dango. Wo kun ti dango t'adde soo, wede soŋ a toogadí toogadí, aakede kun ilke t'ume k'eesiyo.

¹² Aame in eliyo munda t'adde soo maŋ, Raa ton ulbi unse a munda wede in eliyo me, wo mundazin umbo maŋ Raa ton yi ki tondiyo ye.

¹³ Kaye ay ki dehu ye doŋ ongo an t'oone eedan, wo kune kun t'ette adda dabar me. Wo de ay dehu kun t'ise pay miŋ kanj soo wede tuuku ton i ki baate ye.

¹⁴ Aŋkeŋno kune adda darna gen, kun d'ette noogiyo kane doŋ an biite. San aame onniyo soo kune un biita wo kane adda darna maŋ, an d'etta noogiyagun kay. Injino maŋ kun di lekka pay miŋ kanj soo wede tuuku ton i ki baate ye.

¹⁵ Ono ej an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Wede yi ziki baadaŋ ton, i k'oope ye, wo wede yi ziki baata ton, i ki beete ye†.»

*Tit ti doŋ an naabiya kan
soo*

¹⁶ Kaye ay di roote kodfuwo a Raa, yi-d'ize adda k'adde Tit yi dehu t'adde soo y'un di'n noogey aa ki kaye.

¹⁷ Tit gen kaye ay yi tunde maŋ, y'a iyye y'a t'ette di kune me, wo yon miŋ y'ele tuddí ki poone too, wenda

* **8:4 8.4** A urzi tussiyo ere a zemba doŋ a siido Ziide gette, kun wollo adda mattup ki Romeŋ 15.26 wo Galat 2.10. † **8:15 8.15** Kun wollo adda mattup ki Egzod 16.18.

yi ki y'ize ki toogo ye, y'a t'iiziga y'a enqile di kune.

¹⁸ Kaye ay a-t'igibe ti yode leema wede dōj pay ogiysito ti suma k'Isa an yi tamma a urzi naabadi ere ki kazita Rabila Majjaanawa.

¹⁹ Wo k'inokino dānjal ye, dōj pay ogiysito ti suma k'Isa an yi biire ay torguwe kañ soo, kono ay a-ti dāngey naabo ere ki tussiyo. Naabo gette kaye ay isiyo kono a t'ele tamma a yode Galmeega batum. Inkino mañ duwo pay an di suune kaye ay naabiya t'adde soo.

²⁰ Kay ay d'ede attidi a urzi yeeriyo soñko ere baadañ duwo an tusse ette, inkino ay konso jep, kono duwo an ki roota munda k'ulsuko a tukki kaye ye.

²¹ Kaye ay dehu ay ki d'ise beehiye a dāana Raa dānjal ye, wo de a dāana duwo pay.

²² Ti kane zemba sire gen, ay a-t'igibe leemadey soo inkino, wede tañ baadañ a naabo tuuku ton ay ti y'wulle yoñ yi dehu t'adde soo y'a nooge dōj ongo. Wo arkenño ton yi dehu y'aase inkino sey a ceere kono yi ziipe addí pay a kune.

²³ Tit gen, yoñ wede ay sooru soo wo ay naabiya ton kañ soo ki noogiyagun. Wo ki zemba dōj ti yode gen, i'n igibe zemba dōj pay ogiysito ti suma k'Isa, wo naabadañ ere an isiyo gette, i d'eliyo tamma a Almasi.

²⁴ Kane gen kun'ni soodo bey sire, kono a kize ki

kotto kun'ni giyye. Inkino mañ dōj pay ogiysito ti suma k'Isa gen, an di suuna adda k'addañ munda wede ay ruute a tukki kune gen d'erec.

9

Raa yi giyye wede eliyo t'ulbe ujse

¹ A urzi tussiyo ki noogiyo dōj ki Raa a siido Ziide gen, ki too mañ n'un ki raanje ye baa,

² kono ni suune kun dehu kun nooge t'adde soo me. Inkino kune n'un di'n imme a dāana zemba dōj a siido Maseduwan, wo n'an di ruute, n'ede: «A urzi tussiyo gen, zemba dōj a siido k'Akayi ton an t'ikkima tuddañ t'obonon too.» Aame dōj Maseduwan an illiga kun iiziga wehini a urzi tussiyo mañ, dōj baadañ ogiysito ti suma k'Isa an d'eele toogo.

³ Wo arkeno zemba afo en n'anni t'igibe k'ume kune kono a urzi tussiyo kun t'okkimey tuddugun beehiye, aa n'a ruute a dōj ongoñ. Wo gen nuñ n'un di'n imme, ni ki dehu n'a ki t'ise wede lohito k'ono ye.

⁴ Wo nuñ orgisadó, aame dōj miibi ti siido Maseduwan etta di kune ti nuuno gen ay un ki'n uuney tuddugun okkime ye mañ, kaye ay seedey sukiyagi kono ay ziipe addey a kune, wo kune ton kun seedey sukiyagi kay.

⁵ Inkino mañ n'a t'ilke n'a tunde zemba afo enno an

ay d'oogume di kune, an ati d'ançey tussiyo ere kun ruute kun t'ela ti mozuwo. Gen aame n'iiney mañ, tussiyo ettú t'ide, wo a kizey kun ele t'adde soo, t'adde sire ye.

⁶ Kune ono ej kun'ni su uno koduwo, wede yi giira baata mañ, y'a t'ayda ton baata kay, wo wede yi giira baadañ mañ, y'a t'ayda ton baadañ kay.

⁷ Gen wede tuuku ton y'elo aa y'ilke adda k'addí, t'adde sire ye, wo aa an ki y'ize ki toogo ye, kono Raa yi geyyiso wede y'eliyo ti ulbe uñse.

⁸ Raa gen yon i-d'ede toogo y'un di'n oone t'ita beeko ere tuuku ton mañ, kono suldi dñ pay daayum kun dehu ki lekkiyagun gen, kun di'n t'oona baadañ sey a oopita, inkino kun t'ela k'isiyo naabo ere pay beehiye.

⁹ Ono ej an riiñe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Yon suldi y'a-dikkidsa, y'an d'ele ti mozuwo a dñ an k'ede munda ye, Munda wede y'isiyo ki di ine a duwo gen, yon i lekkiyo ki daayum*.»

¹⁰ Eliyo buzu korso ti ombo a wedusu Raa, gen y'un t'ela kay buzu korso me, y'un di y'aagila wo munda wede kun isiyo ki diine a duwo gen y'un di y'aagila k'aagulu.

¹¹ Kune Raa y'un di'n isa ki laale a suldi dñ pay beehiye, wo kun di koona

daayum wasigale. Inkino mañ dñ baadañ an di roota koduwo a Raa a munda wede ay an d'etta gen me.

¹² Derec, naabo tussiyo ere kun isiyo gette a ki t'ida mosogo dñ ki Raa a siido Ziide dñjal ye, wo soñ dñ baadañ an di roota koduwo a Raa.

¹³ Duwo an wulla'ñ naabo gette beehiye, inkino mañ dñ baadañ an t'imma Raa a ollige k'ono ere un d'ede kono kun seedu zakidi a urzi Rabila Majjaanawa k'Almasi. Wo an t'imma Raa sey kono kune wasigale, aggaguñ kun d'ele a zemba dñ a siido Ziide wo ti dñ pay.

¹⁴ Kane zemba gen an tonda Raa kono kune, wo t'urzi gen a kiza an unni giyye baadañ, kono a beeko ere baadañ a jiire Raa y'un ele gettiyo.

¹⁵ Gen in rooto koduwo a Raa a suldi dñ y'in eliyo in k'elkiyo eego ye gen me.

10

Pool yi naakiwsa naabadi

¹ Ki nuñ Pool ej, n'un di'n tondo ti tassuwa wo ti beehiyko ere ettiyo t'urzi k'Almasi. Dñ ongo an di rootiyo an'de, aame nuñ a diinagun mañ nuñ tasse, wo ñe dokki ti kune mañ we-hini.

² Gen nuñ n'un di'n tondo ti oþe bey: Kun ti kama lekkiyagun, para mañ aame n'iida di kune sey mañ,

* 9:9 9.9 Kun wollo adda mattup ki Soom 112.9.

n'a kooney wehini a umayó. Wo de dōj ongo an elkiyo kaye ay sooru a urzi tudde. İnkino maŋ a kane dōj gen, nuŋ wehinkadó n'an tikizey.

³ Derec kaye dōj tudde, wo de ay ki deyyiso aa ki dōj tudde ye.

⁴ Adda deyyisadey gette aryagi dōj ay di deyyiso, itadaŋ a urzi tudde ye. Wo de kane ita toogadan t'ettiyo ti Raa kono i-ti dambu sulđi dōj pay i ti-toogiyio a Raa. Kaye ay di lattiya elkiyo ere oldo,

⁵ wo toogo ere pay ki dōj i koliyo tuddaŋ an an t'eegirso a duwo an di suune Raa. Kaye ay an kazita a duwo kono an di-kime elkiisadan ere oldo gettiyo wo an d'olliga ono dōj k'Almasi wo an d'ozire eego.

⁶ Aame kun t'iza dōj ollige ono wo kun a ti sooru eego aa Raa yi dehu maŋ, kaye tuddey okkime wede tuuku y'a ti doopide onamey gen, ay ti'n t'ela daŋgay.

⁷ Kune'ŋ sulđi kun'ni woliyo a edaguŋ daŋjal. Aame wede yi zuune adda k'addí yon k'Almasi maŋ, gen yi suuno kaye ton k'Almasi aa yode.

⁸ Kaye Galmeega y'ay ele urzi ki noogiyaguŋ kun di t'ihera a urzi zaapu k'adduguŋ a Isa, ki daggiyaguŋ ye. Gen koo kun elkiyo ni tamma tuddó baadan ton, wo de a nun o k'isa sukiyagi ye.

⁹ Gen ni ki dehu n'un gi

di t'ele orgiso ye, t'urzi mat-tupiyagó dōj n'un raanjiya en me,

¹⁰ kono dōj ongo an rootiyo, an'de: «Mat-tupiyagi yi raanjiya gen onamaŋ zakidi wo wehini, wo de aame yon a diinayey maŋ, toogadí baata wo onamí ton ki bita.»

¹¹ Wede yi rootiyo inkino gen, yi suuno munda soo adda k'addí: Aame kaye dokki ti kune maŋ, mat-tupiyagey ay un raanjiya gen onamaŋ wehini, wo aame kaye a diinagun ton naabadey wehini inkino.

¹² Doŋ ongo an tamma tuddaŋ ti siidaŋ, wo kaye ay ki dehu ay ki'n dooze ye, wo ay ki'n deeye ye. Kane gen an tamma tuddaŋ ti siidaŋ, wo gen an ti-t'ize tuddaŋ aa munda dooziyo wo ki deeyiso ti dōj ongo. An isiyo inkino gen, kane aa dōj elkiisadan umbo.

¹³ Wo ki kaye ay ki t'imme tuddey ay gi di-doopida ti yirwe wede Raa y'ay riike genno ye. Aame Raa y'ay di'n t'iide di kune gen, y'ay di riike yirwe a ume wede ki naabadey, wo ay di naabiya adda.

¹⁴ Wo a ume gen, kaye ti yirwayey ay gi di diipida ye. Iiney ki poone di kune kaye, ay un di gizite Rabila Majjaanawa k'Almasi me.

¹⁵ Kaye ay ki t'imme tuddey ye ekki naabo ki dōj doolo g'ize te. Wo de ay zaape elkiisadey a kune kun di t'ihera a urzi zaapu

k'addugun a Isa, iñkino naabadey ere a diinagun gette t'a aagila k'aagulu adda k'ume wede Raa y'ay riike me.

¹⁶ Gej iñkino saj ay di doopida ki siidiyagi don dokki ti di kune, ay an di kizitey Rabila Majjaanawa. Kaye ay ki dehu ay ki naabe adda k'ume wede d'oj doolo gi niibe ye, wo ay ki dehu ay ki t'imme tuddey a naabadan ye.

¹⁷ Ono ej an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Wede yi dehu yi t'imme tuddí manj, y'amma tuddí a munda wede Galmeega Raa y'ize*».

¹⁸ Wee wee, wede naabo beehiye me? Wede naabo beehiye'n yon wede Galmeega batum yi yi tamma, yode wede yi tamma tuddí ti siidí ye.

11

Pool ti doj k'olmidayi

¹ Nuñ ni dehu kun aa d'ombiña, kono añkenño n'orbe aakede nuñ ki maade. Eyye, kun ambo ombiñe ti nuñ me.

² Derec, nuñ n'okkiso a kune me, wo okkisadó t'ettiyo ti Raa, kono kune eggun seedu, ni dehu kun di lekke kamilen, iñkino n'un di'n t'etta k'ume yode soo dañjal Almasi, aakede uto konso an i-d'ette a kulatú.

³ Wo de kun elko a taaya ki meedij Awa tod'te miipo t'a ti mibilde t'urzi metiñkatú. Iñkino manj nuñ n'orgiso kono elkisagun t'a t'isa oldo, t'un ti'n ledda dokki ti lekkiyo ere t'adde soo a urzi k'Almasi te*.

⁴ Ni rootiyo iñkino kono aame wede tuuku y'ettiyo y'un kazita urzi k'Isa ti doolo, ti wede kaye ay un ki gizite ye, ise kun ooniyo unde ti doolo ti ere kun uune ti poone gettiyo ye, ise an un kazita rabila ti doolo ti Rabila Majjaanawa ere kun uune ti poone gettiyo ye tonj manj, kun d'ombiñe baadan ti kane me.

⁵ Kane doj kun rootiyo kun'de, kane doj zina k'Isa i jiire genj, nuñ n'elkiyo kane genj an ki n' ceere ti munda ye.

⁶ Derec, a rootiyo k'ono suuniyadó t'ise baata tonj, wo de a urzi suuniyo Raa genj a ki'n baate ye. Kaye suuniyadey t'urzi tuuku tonj, daayum ay un ti gizite keren.

⁷ Aame n'un gizite urzi Rabila Majjaanawa ki Raa genj, n'un gizite ki waawiye, n'a-t'ize tuddó neñku kono kune sundugun t'a ôole. Genj n'ize iñkino oldiko ko?

⁸ Nuñ n'a iyye doj ogiysito ti suma k'Isa a ume doolo an di n' nuugo ti sonko, genj aakede ni ziko maaladan kono ki noogiyagun.

⁹ Aame nuñ di kune genj, munda tuuku tonj ni dihe

* **10:17 10.17** Kun wollo adda mattup ki Zeremi 9.23 wo 1 Korent 1.31. * **11:3**
11.3 Kun wollo adda mattup ki Zenez 3.1-13.

a urzi lekkiyadó, a wenda soo toŋ ni ki guune attidi ye, kono zemba dɔŋ iido ti siido Maseduwan gen, mundfa wede oo biite an o ele pâyt. Wo a suldi pay tuddó n'a ti ziida n'un k'ele attidi ye, wo daayum tuddó ni ti seeda iŋkino.

¹⁰ Geŋ iŋkino nuŋ ulbó unse. Ni rootiyo ti derec ere k'Almasi oo d'ede: Adda siido k'Akayi, n'aasa t'urzi tuuku ton, wenda soo ton umbo a aana oo di latta unjsuwo ere oo d'ede te.

¹¹ Ki moo me ni rootiyo iŋkino me? Kun elkiyo n'un ki'n giyye ye ko? Aha, Raa yi suune n'unni giyye me!

¹² Mundfa wede n'isiyo ankenño ej, ki daana ton n'isa iŋkino kono n'an di t'ippa a bize ki dɔŋ i koliyo tuddaŋ an'de, kane ti kaye naabadey kaŋ soo geŋ me.

¹³ Kane geŋ an ti-t'isiyo tuddaŋ aa dɔŋ zina k'Almasi, dɔŋ daggiya duwo, tuddaŋ an ti-t'ombide an t'isiyo aa dɔŋ zina k'Almasi[‡].

¹⁴ Geŋ munda ki seedu gig-gire umbo, kono tode Meeda siitandfani batum ton tudutú ti-ti t'ombide ti-t'isiyo aa maaleeka wede ki toore.

¹⁵ Geŋ i k'oone ye, kane dɔŋ naabatú ton tuddaŋ an ti-t'ombide an t'isiyo aa kane dɔŋ naabo Raa ki diine. Wo de kane geŋ a onniyo dangu an t'ooney munda wede a naabadaŋ.

Ombiŋe Pool a dabar

¹⁶ Kun ollo, n'un di-foolo sey, wenda soo toŋ ti di-inaguŋ y'elke ye nuŋ ki maade me. Wo de aame kun elkiyo nuŋ ki maade maŋ, geŋ kun d'oyyo n'a orba aa ki maade, kono nuŋ ton ni-t'imme tuddó booloŋ.

¹⁷ Ono dɔŋ ni rootita ej, ni rootita aa Galmeega yi dehu ye, wo de ni rootita aa nuŋ ki maade kono ni suune adda k'addó, o d'ede urzi n'a t'imme tuddó.

¹⁸ Dɔŋ baadaŋ an tamma tuddaŋ a suldi dɔŋ a urzi tudde, iŋkino maŋ nuŋ ton n'a t'imme tuddó kay.

¹⁹ Kune dɔŋ kun'de un d'ede elkiyo baadaŋ gen, kun d'oyyiso t'addugun pay kun d'ombiŋe a kane dɔŋ elkiyadan umbo.

²⁰ Kune kun d'oyyiso a dɔŋ zina i jiire geŋ an un di'n isiyo aa bulagi, an un di'n oobiyo ti metiŋko, suldfuguŋ an t'oogire pay, an di koliyo t'eggunaŋ, an un di'n danyisa a tobbiŋagunaŋ, wo a suldi pay genno ton kun d'ombiŋe.

²¹ Geŋ munda wede kane an un ize maŋ, kaye toogadey baata iŋkino ay un k'ize ye. Wo geŋ tambobino, sukiyagi a kaye! Kun ollo, ankenño n'a orba aa nuŋ ki maade, wo wede yi tamma tuddí a munda tuuku maŋ, nuŋ ton n'aane n'a t'imme tuddó eego kay.

²² An rootiyo kane dɔŋ k'Eber maŋ, nuŋ ton Eber!

[†] **11:9 11:9** Kun wollo adda mattup ki Pilip 4.15-18. [‡] **11:13 11.13** Kun wollo adda mattup ki Matiye 7.15.

An rootiyo kane Izirayel maŋ, nuŋ ton Izirayel! An rootiyo kane ti biza bumbu k'Ibirayim maŋ, nuŋ ton ti biza bumbu k'Ibirayim§.

²³ An rootiyo kane doŋ naabo k'Almasi maŋ, nuŋ miŋ wede naabo k'Almasi i jiire kane, iŋkino n'a orba aa eedó i-dikke baa. A naabo gette n'iidi yeebadó i jiire kane, an ni zidfe dançay taŋ baadaŋ i jiire kane, an ni gussite taŋ baadaŋ i jiire kane, wo ni likke aa a biza zire k'unto taŋ baadaŋ i jiire kane.

²⁴ Yawudiyagi an di n' gussite taŋ paat, kossiyo soo marpa ada g'ado makumu gessat*, gessat.

²⁵ Doŋ Romeŋ an di n' gusse ti dalka taŋ ado, wo duwo an di n' gikkite ti mongali ki tōwwadó kan soo. A torguwadó gen, taŋ ado tooko ay di lattiya adda k'ahu ahu, wo i d'ize onniyo soo n'a likke t'ekki bar diddo wo onŋu†.

²⁶ A torguwadó ere taŋ baadaŋ gette, n'a uune dabar aa nuŋ a biza zire t'urzi k'oysdayi g'ay t'ōoniyo, wo t'urzi doŋ dekkiyo k'urzi, n'a uune dabar aa nuŋ a biza zire t'urzi doŋzó Yawudiyagi, wo t'urzi doŋ Yawudiyagi ye,

§ 11:22 11.22 Kun wollo adda mattup ki Pilip 3.5. * **11:24 11.24** Oogoro Muusa ti rootiyo wede booro ti ziifa maŋ, an di y'oggipe marpa i ki ceere ada pide ye. Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 25.1-3. Maŋ kane an a d'ohire a marpa ada g'ado makumu gessat, kono an orgiso beezaŋ i ti t'igiba maŋ, an a ti doopida oogoro gette. † **11:25 11.25** Kun wollo adda mattup ki Naabo doŋ zina 14.19; 16.22; 27.39-44. ‡ **11:26 11.26** Kun wollo adda mattup ki Naabo doŋ zina 9.23; 14.5.

n'a uune dabar aa nuŋ a biza zire t'urzi doŋ adda geegiryagi, wo adda baldsa, n'a uune dabar aa nuŋ a biza zire ekki bar, wo a ḋaana doŋ an ti-t'isiyo tuddaŋ aa zemba a urzi k'Isa‡.

²⁷ N'a uwwe ormiyto wo oodibe yeebe a urzi naabo, onniyo muno moone umbo, n'a uwwe mosogo wo ôrme, onniyo muno addó guguba, kallagó baata wo reele yi di n' tōwwo.

²⁸ Sulfi doolo ede ni k'aane ni ki ti'n deepe pay ye, wo a nuŋ munda wede beehiye a jiire, onniyo ti onniyo nuŋ ulbó o d'oodfiyo a tukki doŋ pay ogiysito ti suma k'Isa me.

²⁹ Aame wede yon toogadí baata maŋ, nuŋ ton ni d'owwiyo toogadó baata kay, wo aame wede yi t'isiyo oldiko maŋ, nuŋ addó i n'aadsumu.

³⁰ Ise i dehu ki tamma tudde maŋ, n'a t'imme tuddó a toogadó ere baata gettiyo.

³¹ Tamma ti koona ki daayum a Raa Meeki Galmeega Isa, yon yi suune ni ki lohito ono ye me.

³² Aame nuŋ a geeger Damas gen, goole siido wede mozigo Aretas yi ziipe'ŋ, yi d'ibi asigiryagi a boha

bumbiyagi ki geeger gette ki seedfuzó.

³³ Wo de zemba an ti n' ziipe adda gedse, an ti n' zuuye ti nee ti buldo waaya mongali, wo ni di t'unzile a goole siido gen me§.

12

Raa yi iidiba ita a Pool

¹ Inokino i dehu'ŋ n'a t'imme tuddó ko? Aha, a ki nooge ti munda ye! Wo de tonj n'a roote a suldi dōŋ o iido aa suniye wo Galmeega y'o di t'iifiba ita.

² Nunj ni suune wedusu soo inokino, yi lekkiyo kettiyo kanj soo t'Almasi*, onniyo soo Raa y'a y'umbe k'awwa ki kandaane wede k'aduwe, t'ume genj iide ozzine koomat makumu pide. Raa yi y'umbe minj ti tuddí gettiyo koo, i iide munda aa suniye koo maŋ, ni ki suune ye, i suune Raa siidí.

³⁻⁴ Derec, ni suune wede genj, Raa yi y'umbe ki jenne. Wo de yi y'umbe minj ti tuddí gettiyo koo, i iide munda aa suniye koo maŋ, ni ki suune ye, i suune Raa siidí. Wo a ume genj yi d'illigo ono dōŋ wede tudde soo tonj yi k'aane yi ki ti'n roote ye, kono a wede'ŋ urzi umbo y'anni roote me.

⁵ Genj ni t'imme tuddó kono wede'ŋ genño. Wo

de ki nuuno k'aggadó, n'a t'imme tuddó a toogadó ere baata gettiyo daŋjal.

⁶ Aame ni dehu ni t'imme tuddó maŋ, n'a k'orba aa ki maade ye, kono ni rootita cerec daŋjal. Wo de ni ki tamma tuddó ye ni-ti seedfu, kono ni dehu duwo an di wolle munda wede n'isiyo wo munda wede an ollige ni rootiyo daŋjal, munda ti doolo umbo.

⁷ Suldi dōŋ Raa y'o t'iifiba ita genj, kane suldi dōŋ i ceeriyo eego. Inokino, kono n'a ki kili tuddó ti suldi genño ye, genj Raa y'o d'ele munda aa kuuno a tuddó i di n' dabirsa†. Genj aakede wede zina Meeda siitandani ti y'igibo y'a ni dabire kono o-t'eegire n'a ki kili tuddó ye.

⁸ A dabaradó gette n'a tunde Galmeega taŋ ado, kono y'o-ti ledse ti tuddó me.

⁹ Wo Galmeega y'o di ruute, y'ede: «A kee'ŋ beekadó gettiŋ a iide baa. Kono nunj toogadó ti kee, aame kee toogadá baata genj me.» Genj nunj ulbó unse n'a t'imme tuddó a toogadó baata gette, kono toogo k'Almasi t'a koone edó.

¹⁰ Kono kamo nunj ulbó o d'isiyo unse, a toogadó baata gette, ise duwo an ni kalfita, ise an ni kofdite, ise an ni dabirsa, wo ise

§ 11:33 11.33 Kun wollo adda mattup ki Naabo dōŋ zina 9.23-25. * 12:2 12.2
 Pool yi rootiyo **Nunj ni suune wedusu soo inokino, yi lekkiyo kettiyo kanj soo t'Almasi:** Genj yi rootiyo ti yode batum. † 12:7 12.7 **Munda aa kuuno a tuddó i di n' dabirsa:** Munda aa kuuno a tukki Pool genj urzizí daa suuniyo. Dōŋ ongo an elkiyo Pool i d'ede eeni k'eda: Kun wollo adda mattup ki Galat 4.13-15.

an oo oodsiyo ulbó baadañ tonj mañ, kono ni daaniya Almasi genj me. Eyye, aame nuñ toogo baata tonj, a ume genj n'a d'ooniyo toogo.

Ulbe k'ooodsiyo Pool a dōj Korent

¹¹ Kun wollo ankeñ ni t'ize aa ki maade, wo de kun n'ize ki toogo n'a t'ize ki maade me, ki too mañ nuñ a ni naakiwe kune. Ise duwo an rootiyo nuñ ki bita tonj, kane dōj kun'de dōj zina k'Almasi i jiire genj, nuñ n'elkiyo kane an ki n' jiire ti munda ye.

¹² Suldí dōj ize di kune i-kaza nuñ wede zina k'Isa genj, kun wulle: N'a imbiña a munda wede ooñe tuuku tonj mañ, wo kūn wulle suldí k'armika dōj i-kaza Raa toogo wo suldí dōj i ceeriyo eego me.

¹³ Kunun n'un biite a moo me a beehiyko ere n'ize a dōj ogiysito ti suma k'Isa a omagi doolo me? Munda umbo. Para mañ ede munda soo: Ni ki guune attidi kune ye. N'ize iñkino ki diine ye mañ, kun oo t'iso tambobino!

¹⁴ Ankeñ kun ollo, ni kime di kune sey k'aduwé, wo n'a ki kooney a attidi kune ye, kono ni ki dehey maalagunj ye, wo de ni dehey kune batum. Kune kun suune iññi genj an k'okumso suldí a maawanj ye, wo de maawi okumso suldí a iññizanj me.

¹⁵ Ki nuñ, ulbó uñse n'a dagge suldfizó ise tuddó batum kono kune genj me.

Derec, geñ nuñ n'unni geyyiso baadañ, wo ki moo me geyyisaguñ a tukki nuñ baata me?

¹⁶ Derec kun suune, n'un ki t'ize attidi kune ye, wo de dōj soñ an'de, nuñ metike n'un ti'n iimi ti metiñko.

¹⁷ Kun t'elko do kunun, ti diine dōj n'un ikkipe genj, t'urzi wede soo n'un ti'n iimi ti metiñko ko?

¹⁸ Nuñ ni di giñdima a Tit y'a ette di kune wo n'a-t'içibe ti yode leema wede kune batum kun yi suune. Kunun Tit genj y'un ti'n iimi ti metiñko ko? Aha, kun suune genj derec ye! Wo kun suune nuñ ti Tit genj, ay izire soo wo elkisadey tonj soo.

¹⁹ Ti kaagine kun elkiyo koo ay okkime bizey a daana kune me koo mañ? Aha, iñkino ye! Onamey ej, ay rootiyo a daana Raa kono ay lekkiyo kettiyo kanj soo t'Almasi. Wo zemba ki nuñ kune dōj ki geyyiso, ay isiyo pay genj kun di t'ihira a urzi zaapu k'addugunj a Isa.

²⁰ Nuñ n'orgiso a aaniyadó di kune genj, kune n'un ki'n t'ooney aa addó i dehu ye, wo nuñ kun gi di n'olley aa addugunj i dehu ye. Nun n'orgiso n'iidey di kune, ni t'ooney suldí dōj aakede: Orbe k'ono k'ulpi ti tuddugunj, kolbiso, kulkiso i ceeriyo eego, elkiyo ere bakadá k'a ti y' kime k'ita, cekkiyo k'ita duwo, lattiya suma duwo, koliyo tudde, wo isiyo suldí dōj a urzizañ ye pay genj me.

²¹ Nuñ n'orgiso soñ a ettiyadó ere soñjo gette, koo Raa yi-ti n' t'eleý adda sukiyagi a daana kune me koo mañ. Nuñ n'orgiso koo ni-t'ooney dōñ baadañ an lekkiyo daayum adda k'oldfiko aakede an ize ti poone koo mañ, wo an ki ti gime lekkiyadan ye botto, an lekkiyo a lekkiyadan ere k'isiyo suldi pitinþo, boliyo, wo an ti-t'eliyo tuddañ k'isiyo suldi dōñ ulpi. Wo genj n'a ôoley a tukki kane genj me.

13

Toose ti aapudu ki dangu

¹ Nuñ ni kime di kune en k'aduwe. A suldi pay gen wedusu booro ti y' seeda'ñ, i dehu dōñ sire t'ado i wulle wo illiga munda genño doo miñ kollo*.

² A ettiyadó ere ki sirwe di kune gette, a dōñ ize oldfiko ti poone wo a dōñ ongo pay genj n'an ti ru-uto, wo de aŋken nuñ dokki ti kune tonj n'a-ti dfoole sey: Aame soñjo n'iida woliyagun mañ, n'a kooney we-hini ti dōñ pay isiyo oldfiko.

³ N'aasey inþkino kono kun dehu kun di suune munda a kize, ki kotto Almasi yi rootiyo ti bizó. Wo kun di suuney Almasi yonj toogadí baata ye a daanagun me, wo de yonj toogadí a diinagun y'un ti kaza.

⁴ Derec, Almasi yonj a urzi tudde toogadí baata, duwo

an ti y' tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kan tontilko, wo aŋken yi lekkiyo zeere t'urzi toogo Raa. Wo kaye tonj toogadey baata aa ki yode kono ay lekkiyo kettiyo kanj soo ti yode. Wo de ti yode ay di lekkey zeere a diinagun t'urzi toogo Raa.

⁵ Kune batum kun t'elkito, wo kun ti wollo kune'ñ ki kotto a urzi zaapu k'addugun a Isa dsey ko? Kunuj kun ki suune ye ko Isa Almasi yi lekkiyo adda k'addugun me? Para mañ duwo an k'aana an ki ti'n wolla ye suldi dōñ i-kaza, kune kun seedu zakidi a urzi zaapu k'adde a Isa me.

⁶ Wo de n'elkiyo kun su-une, kaye ay un ti gize ay seedu zakidi a urzi zaapu k'adde a k'Isa me.

⁷ Kaye ay tondiyo Raa kono munda ulsu soo tonj kun ki d'ise ye. Ay rootiyo inþkino, kono ay ki dehu ay ki kize tuddey kaye ki diine ye, wo de ay dehu kun d'ise daayum beehiyko, ise duwo an rootiyo ay ki seedu zakidi a urzi zaapu k'adde a Isa ye tonj mañ.

⁸ Ki kotto kaye ay k'aane ay i ki t'eegire ye a derec ki Raa te, wo de ay di nooge noogiyo derec ki Raa te.

⁹ Aame tuuku kune'ñ toogo wo kaye toogadey baata tonj, ulbey i d'isiyo unse. Geñ munda wede kaye ay tondiyo Raa, kono y'un di'n oodibe ðelele a

* **13:1 13.1** Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 19.15.

urzi zaapu k'adduguŋ a Isa.

¹⁰ Kono kamo aŋkenŋo
nuŋ dokki ti kune, geŋ n'un
di raaniya mattup ettiyo,
kono saŋ onniyo ere n'iiney
di kune maŋ, kun ti gime
lekkiyaguŋ wo n'un ki d'isey
wehini ye a urzi toogo ere
Galmeega y'o ele gette, y'o
ele urzi ki noogiyaguŋ kun di
t'ihira a urzi zaapu k'adde a
Isa, ki daggiyaguŋ ye.

¹¹ İŋkino ki danguard zemba
ki nuŋ, kun lekko t'uŋsuwo,
kun i oolo tudduguŋ a Raa
y'un di'n oodiba dselele, kun
elo kooke ti tudduguŋ, kun
lekko onamguŋ soo, wo kun
lekko ti toose, iŋkino Raa
wede ki geyyiso wo ki toose
geŋ y'a koona ti kune.

¹² Kun t'eesito tudduguŋ
kaŋ bey sire sire aa zemba,
wo doŋ ki Raa pay a enŋo,
an un t'ize toose.

¹³ Beeko ki Galmeega Isa
Almasi, geyyiso ere ki Raa,
wo lekkiyo ere kettiyo kaŋ
soo in d'ede t'urzi k'Unde
Kamileŋ gette i koona ti
kune pay.

Mattup ki Pool yi riiñe a doŋ siido Galat

*Eŋ urzi k'ono doŋ kun
t'oone adda mattup ettiyo*

Ette mattup ere Pool yi riiñe a doŋ i ziipe addan a Isa a siido Galat. Pool geŋ ki siido Galat yi iide tan sire, y'an di gizite Rabila Majjaanawa a Yawudiyagi wo a doŋ Yawudiyagi ye. Wo de k'ita maŋ, Yawudiyagi ongoŋ an iide'ŋ an'de, Pool yon wede zina k'Isa ki kotto ye, wo ono doŋ yi gizite ton kane derec ye. An an di ruute a kane doŋ Yawudiyagi ye i ziipe addan a Isa gen, i dehu an d'ise munda wede oogoro Muusa ti rootiyo kay. Wo munda wede an ziida zakidi a jiire, urzi waldſu ponde. Kane an rootiyo t'urzi gen, Raa yi di'n wolliyo duwo ki diine a daanadí me.

Pool y'lliga inokino maŋ yi ti gulkuwe baadaŋ. Kono kamo y'an di riiñe mattup a doŋ siido Galat, y'an di kize Raa yi'ni wolliyo duwo ki diine a daanadí t'urzi waldſu ponde ye. Waldſu ponde ere toc Raa yi rootiyo te, ere a urzi tudde duwo ge ki d'isiyo ye, wo tod'te ere Unde Kamileŋ t'isiyo adda k'adde. Geŋ t'urzi zaapu k'adde a Isa daŋŋal, duwo

Raa yi'ni wolliyo doŋ ki diine a daanadí me. Wo t'urzi zaapu k'adde a Isa daŋŋal, lekkiyadij t'a t'ise lekkiyo ere Raa ulbí i-d'ise uŋse me.

Toose ki Pool a doŋ Galat

¹⁻² Mattup ette i raaniya nuŋ Pool wede zina k'Isa, ti zemba pay i ziipe addan a Isa doŋ ti nuŋ, ay un t'ize toose a kune doŋ ogiysito ti suma k'Isa a siido Galat*. Naabo ette ni t'uune t'urzi duwo ye, i n'igibo wedusu ye ni d'isiyo me, oo t'elo Isa Almasi ti Meega Raa wede a bilde Almasi ti diine doŋ unto.

³ Geŋ beeko ti toose ki Meegin Raa ti Galmeega Isa Almasi i koona eggun.

⁴ Yode wede y'a iili tuddí, y'a inda k'oldikadiŋ, wo y'in di'n udſe ti suldi doŋ ulpi ki duniya. Y'ize inokino aa Meegin Raa yi dehu.

⁵ Tamma t'a koone a yode ki daayum! Eyye.

Rabila Majjaanawa soo daŋŋal

⁶ Nuŋ n'a ziifa giggiró kono Raa wede unni wiike ti beeko ere k'Almasi kun d'iili, kesiko kun di-gime k'ume rabila majjaanawa ere ti doolo,

⁷ kaciŋ rabila majjaanawa ti doolo umbo. Wo doŋ ede an isiyo an un ti'n dagge, Rabila Majjaanawa ere k'Almasi an dehu an tikime ti doolo.

⁸ Inokino maŋ ise kaye batum, wenda ti doolo, ise

* 1:1-2 1.1-2 **Siido Galat:** Kun wollo adda mattup ki Naabo doŋ zina 16.6.

maaleeka ti kandaane ton maŋ, y'un gizita rabila majjaanawa ti doolo aa ere ay un ki gizite ye maŋ, yode gen duudiyo Raa t'a koona eedí!

⁹ Kaye ay un ruute ti poone, ankeŋ n'a-di d'ooole sey, aame wenda y'un gizita rabila majjaanawa ere ti doolo aa ere kun uune ti kaye ye maŋ, yode gen duudiyo Raa t'a koona eedí!

¹⁰ Wo kune kun elkiyo ni riijie iŋkino kono duwo an di n' t'imma ko? Aha, iŋkino ye! Ni dehu a ni t'imme Raa. Kun elkiyo miŋ, nuŋ ni dehu n'a t'ise wede beehiye a eda duwo ko? Aha, iŋkino ye! Aame ni dehu n'a t'ise bee-hiye a eda duwo sey maŋ, ni ki t'ise wede naabo k'Almasi ye.

Pool yi t'ize wede zina k'Isa

¹¹ Zemba ki nuŋ, ni dehu n'un di roote: Rabila Majjaanawa ere n'un gizite gette, ni k'illiga ti bize we-dusu ye,

¹² wo wenda y'o ki gizite ye, yi ki n' duuye ye. Tode gette Isa Almasi batum y'o iidiba ita.

¹³ Wo kune kun ti su-ne lekkiyadó ere ti kaaga-te, aame nuŋ ni daaniya urzi k'oogoro Yawudiyagi me. Nuŋ d'oj ki Raa ogiysa ti suma k'Isa n'anni dibire baadaŋ wo ni dehu n'an uute.

¹⁴ Wo t'adda diine daa-mayó Yawudiyagi, nuŋ n'aa

di jiire ki daaniya k'oogoro me, n'a ziifa zakidi t'addó pay a oogoro monjigifagó te.

¹⁵ Wo kaciŋ Raa yi ni biire t'ume t'adda k'adde meedó to, y'o d'ele beekadí y'a ti n' wiike kono ni-di naabe.

¹⁶ Aame onniyo ere Raa yi dihe t'iina maŋ, Ulí y'o di y' gize n'a yi zuune, kono n'an di kizite rabiladí a d'oj Yawudiyagi ye. Aame gen ni ki tunde wede tudde ye,

¹⁷ ki Zeruzalem ton ni k'iide ye, n'a wollo d'oj zina k'Isa d'oj ti poone ti nuŋ me. Tiŋ gen miŋ n'a ingile baa, n'a ingile siido k'Arabi, sanj n'a-gimo ki geeger Damas.

¹⁸ Íide ozzine ado maŋ, n'aa t'iide Zeruzalem kono ay di suuno tuddey ti Piyer. Ni likko ti yode suuk sire,

¹⁹ wo wede zina k'Isa Almasi ti doolo n'aa ki wullo ye, ni wullo Zak leema Galmeega[†] d'anjjal.

²⁰ Ono d'oj n'un raaniya enj, ki kotto lohito ye, Raa ton yi suune.

²¹ Sanj maŋ ti Zeruzalem n'a ingile ki siido Siiri ti Silisi.

²² Zemba d'oj ogiysito ti suma k'Almasi a siido Ziide ton, t'ersadaŋ an ki n' wulle ye.

²³ An ollige miŋ duwo an rootiyo a tukki nuŋ, an'de: «Wede in di'n dibire ginno, ankeŋ yi-gime, yi kazita Rabila Majjaanawa a urzi za-apu k'adde a Isa, ere ti

[†] **1:19 1.19 Zak:** Yon leema Galmeega Isa, yon ti diine d'oj dokkiyo ti d'oj ogiysa ti suma k'Isa a geeger Zeruzalem. Kun wollo adda mattup ki Galat 2.9 wo Naabo d'oj zina 15.13.

poone yi ki dehu yi ki t'olliga
ye genño.»

²⁴ Aame an illiga iñkino
mañ, an tamma Raa kono
nuuno.

2

*Pool ti dōj naabo
k'Almasi oñgonj*

¹ Aame ñide ozzine koomat
makumu pide mañ, n'a gime
ki Zeruzalem sey kaye ti
Barnabas, wo n'aa di wiike
Tit pây*.

² Nuñ n'iide kono Raa y'o
ruute n'a ette. Aame ay iiney
mañ, n'an ugiye deero ki
dōj ogiyo ti suma k'Isa si-
idey, mañ n'an t'iide taaya a
urzi Rabila Majjaanawa ere
ni kazita a dōj Yawudiyagi
ye. N'a t'ize iñkino kono ni
ki dehu naabo ere n'ize wo
ere n'isiyo ette, i-ki t'ençile
ki bita ye.

³ Tit wede iide ti nuñ gen
yon Girek, wo kane deero
gen an ki y'ize ki toogo ye y'a
walda ponde me.

⁴ Wo d'e i d'ede zemba dōj
an'de kane an ziipe addaŋ a
Isa, kaciŋ an ki ziipe addaŋ
ye, an dehu Tit y'a walda
ponde. An t'iide diinayey
aa dōj wolliyo k'itadey, an
dehu an ay ti'n dagge, kaye
dōj eedey toore me. Ay t'ize
eedey toore gen t'urzi k'Isa
Almasi, wo kane an dehu an
ay ti'n kime k'adda buliko
ere a urzi k'oogoro Muusa
sey.

⁵ A dōj genj kaye ay an di-
tuuge, urzi booloŋ tonj ay an
k'iili ye, kono kaye ay dehu
derec ki Rabila Majjaanawa
gette t'a lekke a diinagun.

⁶ Wo kane dōj genj a eda
duwo kane deero tonj — a
nuñ deerikadaŋ ere ti poone
gette ki bita, kono Raa y'inni
wolliyoo kine pay miŋ kaŋ
soo[†] — kane dōj a eda
duwo kane deero genj, a nuñ
mundā an ki ruute ye ti
doolo me.

⁷ Wo kaciŋ an wulle mañ
an zuune, derec Raa y'o
ele a beezó naabo kazita
Rabila Majjaanawa a dōj
Yawudiyagi ye, aakede Raa
yi ele a bey Piyer naabo ki
kazita a Yawudiyagi.

⁸ Derec, Piyer Raa yi y'ize
wede zina k'Isa y'a-y'igibe
ki tukki Yawudiyagi, iñkino
nuñ tonj Raa y'an ize wede
zina k'Isa y'an-igibe ki tukki
dōj Yawudiyagi ye.

⁹ Zaŋ, Zak wo Piyer genj,
duwo an'ni suune kane
deero ki dōj ogiyo ti suma
k'Isa. Kane genj an zuune
naabo gette ki kotto Raa y'o
ele ti beekadí. Ay di-gitte
onamey kaŋ soo, wo ay a-
ti zidde bey ki toose, i-kaza
ay lekkiyo kettiyo kaŋ soo.
Inkino mañ nuñ ti Barnabas
ay d'inçile ki tukki dōj
Yawudiyagi ye, wo kane aŋ
Piyer an d'inçile ki tukki
Yawudiyagi.

¹⁰ Wo an ay di ruute an'de
ay a d'elkoy a dōj an k'eđe

* **2:1 2.1** Kun wollo adda mattup ki Naabo dōj zina 11.30; 15.2. † **2:6 2.6** Kun
wollo adda mattup ki Deeterenom 10.17. ‡ **2:10 2.10** Kun wollo adda mattup
ki Naabo dōj zina 11.29-30.

munda ye, wo nuŋ gettin naabadó ere n'isiyo t'adde soo to‡.

Pool y'aapudu Piyer

¹¹ Onniyo Piyer y'iide ki geeger k'Antiyos siido Siiri§ gen, y'aaze munda wede ulsu, iŋkino n'a y'iipide a ḥaaana dōŋ pay i'tugiyi.

¹² Zak gen yi d'igibo zemba, wo ki poone an d'aana gen Piyer yi d'ombo kaŋ soo ti zemba dōŋ Yawudiyagi ye me. Wo aame zemba gen an iina maŋ, Piyer y'aa t'irga ombo ti kane y'a iili, kono y'orgiso a zemba Yawudiyagi.

¹³ Maŋ kane Yawudiyagi ongo ton bizaŋ a t'ize sire sire aa ki Piyer. Iŋkino maŋ yode Barnabas ton yi wulle naabadaŋ ere an ize gettiyo maŋ, y'a-t'ize aa kane.

¹⁴ Aame ni wulle naabadaŋ a ki t'iide a derec ere ki Rabila Majjaanawa ye maŋ, n'a t'iiziga, n'a t'ihira a ḥaaana dōŋ pay, wo ni di ruute Piyer, n'ede: «Kee Yawudusu, wo ankenno lekkiyadá aa ki dōŋ Yawudiyagi ye, ki ki lekkiyo ye aa ki dōŋ Yawudiyagi me. De mummino ki dehu k'a ti'n kime ki toogo zemba dōŋ Yawudiyagi ye, an di lekke aa ki Yawudiyagi doo miŋ kollo me?»

¹⁵ Kaye ay suune Yawudiyagi miŋ kaye! Kaye soo ye ti dōŋ Yawudiyagi

ye, dōŋ ay'ni waaku dōŋ k'oldiko* me!

¹⁶ Ki too maŋ in i suune duwo Raa y'anni wolliyo ki diine a ḥaaanadí t'urzi daaniya k'oogoro Muusa ye, wo de y'anni wolliyo ki diine a ḥaaanadí t'urzi zaapu k'adde a Isa Almasi ḥaŋŋal†. Wo kaye ton ay ziipe addey a Isa Almasi, kono Raa y'ay di'n wolle ki diine a ḥaaanadí t'urzi zaapu k'adde a Almasi, t'urzi daaniya k'oogoro Muusa ye. Derec, wenda soo ton umbo Raa y'a yi wolle ki diine a ḥaaanadí t'urzi daaniya k'oogoro Muusa me.

¹⁷ Kaye Yawudiyagi ton maŋ ay dehu Raa y'ay di'n wolle ki diine a ḥaaanadí t'urzi beeko k'Almasi. Wo de ay ize iŋkino ton duwo an ayni wolliyo kaye dōŋ k'oldiko aa kane dōŋ Yawudiyagi ye maŋ, gen Almasi yon wede naabo a urzi k'oldiko ko? Aha, iŋkino ye!

¹⁸ Aame urzi k'oogoro Muusa ni y'iili wo k'ita maŋ n'a-kime k'addaga maŋ, gen ni t'ize wede a ti diipida a urzi k'oogoro genno.

¹⁹ Nuŋ a oogoro gette aa n'inda kono tode batum ti n'iide, wo anken ni dehu n'a lekke ki Raa. Aame Almasi y'inda ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko gen, aa n'inda ti yode kaŋ soo.

§ 2:11 2.11 Kun wollo adda mattup ki Naabo dōŋ zina 11.19-26. * 2:15 2.15
Dōŋ k'oldiko: I-kaza dōŋ Yawudiyagi ye an ki suune oogoro Muusa ye. † 2:16
2.16 Kun wollo adda mattup ki Romeŋ 3.20-24.

²⁰ Lekkiyadó ette i lekkiyo nuuno ye, i lekkiyo Almasi adda k'addó me. Lekkiyadó a duniya ette ni lekkiyo t'urzi zaapu k'adde a Ulo Raa wede yi ni giyye, yode batum y'a inda kono nun.

²¹ İnkino maŋ beeko Raa ni k'ooli ye. Wo aame t'urzi k'oogoro dfoo miŋ k'a t'ise ki diine a daana Raa maŋ, gen aakede Almasi y'inda ki bita.

3

Mummino kun uune Unde Kamileŋ me?

¹ Kune dōŋ siido Galat no, kune'ŋ elkiyagun̄ umbo! Wee wee un ti'n digge me? Para maŋ taaya k'Isa Almasi an ti y' tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kan tontilko an un ti ruute a daanagun̄, kun illiga keren̄.

² İnkino maŋ ni dehu n'un di'n tonde a munda soo: Unde Kamileŋ Raa y'un ele gette kono kun diine urzi k'oogoro Yawudiyagi kunun̄, kun illiga Rabila Majjaanawa wo kun d'umbe ko?

³ A munda gen̄ kune elkiyagun̄ umbo me? Ki poone kun iiſe t'urzi k'Unde Kamileŋ, wo ankeŋ kun dehu kun a-ti dange t'urzi munda wede tudde ti dehu.

⁴ Kune kun elkiyo miŋ beeko ere kun uune pay ti Raa gette, tod'te ki bita ko? Aha, ki bita ye!

⁵ Kun ollo kay, aame Raa y'un ele Unde Kamileŋ wo y'aaze suldi k'armika a di-inaguŋ gen̄, y'isiyo kono kun daaniya urzi k'oogoro kunun̄, kun illiga Rabila Majjaanawa wo kun d'umbe ko?

Raa yi ziipe beeko a Ibirayim

⁶ An riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa a tukk' Ibirayim, an'de: «Yi ziipe addí a Raa, inkino Raa y'a yi wulle yon̄ ki diine a daanadí*»

⁷ Kun ollo ono eŋŋo: dōŋ i ziipe addaŋ a Raa dāŋŋal ita k'iŋŋi k'Ibirayim me†.

⁸ Ti kaaga Raa yi-ti gize rabila majjaanawa gette a Ibirayim, y'eđe: «Ita duwo pay an t'oona beeko t'urzi kee‡.» Geŋ inkino an riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, dōŋ Yawudiyagi ye ton̄ Raa y'an isa ki diine a daanadí t'urzi zaapu k'addaŋ a yode.

⁹ İnkino maŋ dōŋ i ziipe addaŋ a Raa gen̄ an uune beeko pây aa k'Ibirayim wede yi ziipe addí a Raa.

¹⁰ Wo dōŋ pay i daaniya urzi k'oogoro Yawudiyagi gen̄ duudiyo Raa a eedan̄, kono ono eŋ an riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Duudiyo Raa a wede soo daayum y'a ki ti sooru ye a suldi pay dōŋ an

* **3:6 3.6** Kun wollo adda mattup ki Zenez 15.6 wo Romej 4.3. † **3:7 3.7** Kun wollo adda mattup ki Romenj 4.16. ‡ **3:8 3.8** Kun wollo adda mattup ki Zenez 12.3; 18.18; 22.18; 26.4; 49.10. § **3:10 3.10** Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 27.26.

riiñe adda mattup k'oogoro
Muusa me§.»

¹¹ Kine in'ni suune ono genj keren̄, wede y'a t'ise ki diine a daana Raa t'urzi k'oogoro umbo, kono ono ej an riiñe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Wede Raa yi yi wolliyo ki diine a daanadí genj, yoŋ y'a lekka t'urzi zaapu k'adde a yode*.»

¹² Derec, urzi k'oogoro ti wede ki zaapu k'adde a Raa soō ye. Wo de ki oogoro'ŋ, wede y'a t'izira a urziyagi k'oogoro pay genno maŋ, t'urzi genj y'a lekka†.

¹³ Para maŋ kono k'oogoro Muusa gette kine duudiyo Raa a eediŋ, iŋkino maŋ Isa Almasi batum y'a iido, y'a t'umbe duudiyo kine wo i-d'uupe eedí, iŋkino y'in di'n udde ti duudiyo gette. Genj ono ej an riiñe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Wede tuuku an ti y'doddfiyo ekk'undumu genj, duudiyo Raa a eedi‡.»

¹⁴ Genj a t'ize iŋkino kono t'urzi Isa Almasi, beeko ere Raa yi ruute yi t'ela a Ibirayim a-teepe a dɔŋ Yawudiyagi ye pay. Genj kine tonj t'urzi zaapu k'adde a Isa in d'uune Unde Kamileŋ ere Raa yi ruute y'in t'ela te.

Oogoro ti ono dɔŋ Raa yi ruute y'aasa

* **3:11 3.11** Kun wollo adda mattup ki Abakuk 2.4 wo Romen 1.17. † **3:12** **3.12** Kun wollo adda mattup ki Lebitik 18.5 wo Romen 10.5. ‡ **3:13 3.13** Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 21.23. § **3:16 3.16** Kun wollo adda mattup ki Zenez 12.7. * **3:17 3.17** Kun wollo adda mattup ki Zenez 15.13 wo Egzod 12.40.

¹⁵ Zemba ki nuŋ, n'un di rooto munda wede a urzi lekkiyadiŋ ere aŋkenño: Aame wede yi t'aahe k'unto genj, onamí dɔŋ yi riiñe a urzi dokkide laalayí, wenda yi k'aane yi ki ti'n latte ye, wo y'a k'oŋke munda ti doolo ye.

¹⁶ Geŋ iŋkino ki ono dɔŋ Raa yi ruute y'aasa a Ibirayim wo k'eda k'iŋŋizí tonj maŋ. Ti kaaga adda mattup ki Raa, an ki riiñe ye «a tukk'ita k'iŋŋizí pay», aakede a kane ūaadaj genj me. Wo de an riiñe «a tukk'ulo soo t'ita k'iŋŋizá», geŋ i-kaza ti ulo wede soō§, yoŋ Almasi.

¹⁷ Onamó enno dɔŋ ni dehu n'a roote me: Ki poone Raa yi gitte taasuwa ti Ibirayim t'urzutú. Sanj iiide ozzine meeda pide uto ada g'ado* maŋ, Raa yi-d'ele oogoro a Muusa. Iŋkino maŋ oogoro gette ti k'aane ti ki t'ide taasuwa gettiyo ye, para maŋ ono dɔŋ Raa yi ruute y'aasa genj a t'isa ki bita.

¹⁸ Wo aame suldi dɔŋ Raa yi boohiyo a dɔŋzí genj ki'ni t'oone t'urzi k'oogoro maŋ, geŋ i-kaza suldiŋ ki'ni t'oone t'urzi k'ono dɔŋ Raa yi ruute y'aasa ye. Wo ki too maŋ, Raa yi-ziipe beeko a Ibirayim t'urzi k'ono dɔŋ yi ruute y'aasa.

¹⁹ De inkino manj, ki moo me Raa y'a elo oogoro a Yawudiyagi me? Oogoro gette Raa yi t'ele kono t'in di kize doopifadij ere a urzizi, bini aaniya k'ulo ti biza bumbu k'Ibirayim wede Raa yi ruute y'a yi t'igibo. Oogoro gette yi t'ele ti bize maaleekiyagi, wo wede i konso diinayañ y'an di ruute[†].

²⁰ Wo aame munda ki wede soo manj, genj i ki dehu wede y'a ki koone a diine ye. Raa yonj soo dañjal[‡] wo y'aane.

²¹ Genj i-kaza oogoro gette dokki ko ti ono donj Raa yi ruute y'aasa me? Aha, dokki ye! Aame oogoro gette Raa yi t'ele t'an t'ele lekkiyo a duwo manj, genj wede y'a aane y'a t'ise ki diine a daana Raa t'urzi k'oogoro me.

²² Derec, an riiñe ti kaaga adda mattup ki Raa, donj a duniya pay ej adda k'oldiko, inkino Raa y'a elo munda wede yi ruute y'an t'ela a kane donj i ziipe addanj a Isa Almasi t'urzi zaapu k'adde a yode.

²³ Ki poone urzi zaapu k'adde a Isa y'a aana genj, kine dañgay a urzi k'oogoro bini onniyo ere Raa yi'n t'iifiba ita a urzi zaapu k'adde a Isa.

²⁴ Inkino manj oogoro gette t'a guune ere boohiyadij, bini aaniya k'Almasi, kono t'urzi zaapu k'adde a Raa

y'in di'n isa donj ki diine a daaanadí.

²⁵ Añkeñ onniyo ki zaapu k'adde a Almasi t'iina genj, kine ti dandi k'oogoro ye baa.

Inni Raa

²⁶ Derec, t'urzi zaapu k'adde a Isa Almasi wo ti lekkiyo ere kettiyo kañ soo ti yode genj, kune pay kun t'ize inni Raa.

²⁷ Inkino manj kune pay kun ti zuyye batem genj kun aa ti gitte kañ soo t'Almasi, kun t'usse Almasi.

²⁸ Genj âhuntu tudde umbo: Ej Yawudusu ej Yawudusu ye, ej bule ej bule ye, ej kule ette erewo umbo. Kine pay miñ soo in lekkiyo kettiyo kañ soo t'Isa Almasi.

²⁹ Aame kune ki Almasi manj, genj kune ita k'inni k'Ibirayim, wo kune i koona a suldi donj Raa yi boohiyo a donzí, a-t'etta a ono donj yi ruute y'aasa me.

4

¹⁻² Ono ni dehu n'a roote enno: Ulo wede i koona a korbite meegi genj, aame yonj ulo botto, lekkiyadí aa bule a daana donj i yi dokkiyo wo i yeeriyo korbite meegi me, ise korbite pay genj sanj ki yode toñ manj. Wo yi d'ollige onamanj bini onniyo ere meegi yi ruute a t'ida.

³ Kine toñ inkino kay, aame kine aa inni botto genj, in lekkiyo adda buliko

[†] 3:19 3.19 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 5.2-5 wo Naabo donj zina 7.53. [‡] 3:20 3.20 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 6.4.

k'undiyagi dōj toogo i-dokkiyo duniya.

⁴ Wo aame onniyo ere Raa yi ruute t'iide maŋ, y'a t'igibo Ulí an di y'ehe adda duniya t'urzi k'erewo, wo i di y' dokkiyo oogoro Yawudiyagi,

⁵ kono y'in di'n adſe kine dōj adda dangay in i dokkiyo oogoro gettiyo, wo y'in di'n ise inŋi Raa.

⁶ Ki kotto kune kun t'ize inŋizí, inŋkino Raa y'a igibo Unde k'Ulí ti-t'iide adda k'adde kine pay, ti-dolle: «Abba!» I-kaza Meegó.

⁷ Inŋkino aŋkeŋŋo kee bule ye baa, kee ulo Raa. Wo kee ulí geŋ, suldfi dōj Raa yi boohiyo a dōnzí, kee ton adda t'urzi beekadi*.

Pool ulbí oodíyo a tukki dōj Galat

⁸ Ti kaaga Raa soo dāŋjal kun ki y' zuune ye geŋ, kun di lekkiyo adda buliko ere ki raayagi dōj ki kotto kane ki bita†.

⁹ Wo aŋkeŋŋo Raa kun yi zuune, wo ay di roote yon y'unni zuune ti poone too. Wo de mummino kun dikime ki tukki undiyagi dōj ki bita toogadaŋ baata i-dokkiyo duniya, wo kun t'ise bulagi sey me?

¹⁰ Kun di daaniya ita suldfi dōj aakede: onniyo k'oholo, aagulu tere, teddari taranaapagi, wo taranaapagi dōj adda k'ozzinagi‡.

¹¹ Nuŋ ulbó oodíyo a kune, kono a naabo ere n'ize pay a diinaguŋ gette a t'isa ki bita.

¹² Zemba ki nuŋ, n'un di'n tondo ti obe bey, kun lekko aa ki nuuno, kono nuŋ ni t'ize aa kune. Kune munda ulsu soo toŋ kun o k'ize ye.

¹³ Kun elko, aame nuŋ tuddó eeni genŋo n'un gizite Rabila Majjaanawa ki poone me.

¹⁴ Ki too maŋ kune a tuddó gette kun di n' kiigira kun ti n' kime, wo inŋkino kun ki d'ize ye. Wo de kun di n' ziifa bey sire aakede maaleeka Raa wo aa Isa Almasi batum.

¹⁵ Aame geŋ ulbuguŋ unse baadaŋ, aakede i t'ise maŋ edaguŋ toŋ, kun t'oddfipe kun o t'ele. Wo de ki moo me aŋkeŋŋo inŋkino ye me?

¹⁶ Wo aŋkeŋ n'a t'ize wede k'aduguŋ kono ni rootiyo ono dōj derec ko?

¹⁷ Kun ollo, kane an un ti'n argu k'urzi wede ti doolo geŋ, an dehu kun an di'n daane wo de kane elkisadan oldfo. An dehu an un di'n arga ti tuddó, wo a t'ise kane batum dōj kune kun di daane me.

¹⁸ Enŋo munda wede bee-hiye me, suldfi dōj bee-hiye'ŋ i dehu kun seeda daayum zakidi eego, aame nuŋ a di-inaguŋ doo ye.

¹⁹ Inŋi ki nuŋ, kono kune geŋ addó i ni kakkisa aa n'un ti'n t'ehe sey, wo addó a ni kadiwa daayum bini kune

* **4:7 4.7** Kun wollo adda mattup ki Romeŋ 8.15-17. † **4:8 4.8** Kun wollo adda mattup ki 1 Korent 8.4-6. ‡ **4:10 4.10** Kun wollo adda mattup ki Romeŋ 14.5 wo Kolos 2.16-23.

kun t'isa zakidi aa yode Almasi.

²⁰ Ki too maŋ nuŋ ni dehu n'a ette ki tuddugun, n'un di roote ono doŋ ni dehu n'a roote kun d'olliga golladó. Wo aŋken, kono kune gen munda n'a t'ise ni ki suune ye.

Saara ti Agar

²¹ Kun oo ki ti rooti doo, kune doŋ kun dehu un di'n dokke oogoro do gen, oogoro gette ti rootiyo munda kun suuniyo dey ko?

²² Derec, ono ej an riŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Ibirayim i-d'ede inŋni sire, ulí son ki eddi ere bulowo, wo son ki eddi ere uto siido§.»

²³ Ulo bulowo gen ti y'ehe a urzi tudde, wo de ulo ki ere uto siido inŋkino ye, ti y'ehe a-t'iide a ono doŋ Raa yi ruute y'aasa*.

²⁴ T'urzi k'erayi sire ej Raa yi dehu y'a roote munda. Agar ti Saara, kane gen i-kaza ita taasuwa sire doŋ Raa yi gitte ti duwo. Bulowo Agar gette i-kaza taasuwa ere Raa yi gitte ti Muusa ekki mokkolo sundutú Sinayi, inŋnitú kane bulagi.

²⁵ Agar gette aa mokkolo Sinayi a siido k'Arabi, wo tode gette aa geeger Zeruzalem aŋkenno. Kane doŋ

pay i lekkiyo adda gen, kane bulagi k'oogoro.

²⁶ Wo Saara gette aa Zeruzalem ki Raa t'awwa, tod'te uto siido, wo tode meedin te.

²⁷ Ono ej an riŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Koŋ ere karta mi k'ehiyo ye, ulbí i iso unse!

Koŋ ere dabar k'ehiyo mi k'uwwa ye, mi yililo!

Derec, inŋni ki ere an t'iili sittú an d'aagila baadaŋ a ceera

inŋni ki ere kulatú a daanatú†.»

²⁸ Zemba ki nuŋ, kune aa Isaaka ti kaaga, kun t'ize inŋni doŋ a ehiyo ere a-t'iide a ono doŋ Raa yi ruute y'aasa.

²⁹ Derec, ti kaaga ulo bulowo an y'ehe a urzi tudde gen, yi d'okko maade k'ulo wede Saara ti y'ehe t'urzi k'Unde Raa‡. Gen aŋkenno ton, kine inŋkino kay.

³⁰ Wo k'a elko a ono doŋ an riŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Bulowo ki-t'olmu ti ulutú me, kono boy meega i k'ooma yode ye, ooma ulo wede k'uto siido§.»

³¹ Inŋkino maŋ zemba ki nuŋ, aŋkenno kine inŋni bulowo ye, wo de kine inŋni k'uto siido.

§ 4:22 4.22 Kun wolto adda mattup ki Zenez 16.15; 21.2. * 4:23 4.23 Kun wolto adda mattup ki Zenez 17.16 wo Romej 9.7-9. † 4:27 4.27 Kun wolto adda mattup ki Ezayi 54.1. ‡ 4:29 4.29 Kun wolto adda mattup ki Zenez 21.9.

§ 4:30 4.30 Kun wolto adda mattup ki Zenez 21.10.

5

Almasi y'in ti'n ize eedinj toore

¹ Kine Almasi y'in ti'n usde t'adda buliko k'oogoro tod'te aa sibe a golladiŋ, kono kine ki kotto in di lekke eedinj toore. Injkino maŋ kun a soodo zakidi, kun ti kima k'adda sibe genŋo ye baa.

² Kun ollo koduwo, un rootiyo enj nuŋ Pool: aame kun dehu kun di waldsa ponde doo maŋ, genj aakede Almasi y'ize naabadí pay gette, a kune ki bita.

³ Wo nuŋ n'un di rooto sey wede tuuku yi wilda ponde aakede oogoro Yawudiyagi ti rootiyo maŋ, y'a-t'oziro eego pay urziyagi k'oogoro me.

⁴ Kune dŋonj kun elkiyo t'urzi daaniya k'oogoro, Raa y'un di'n wolla dŋonj ki diine a dfaanadí maŋ, genj kune kun ti lidse ti Almasi wo dokki ti beeko Raa te.

⁵ Wo kaye, ay ziipe elkisadey a Raa, yoŋ y'ay di'n isa dŋonj ki diine a dfaanadí. Genj munda wede kaye ay delliyo ti toogo k'Unde Kamileŋ tod' ti naabiya t'urzi zaapu k'adde a Isa.

⁶ Ki wede i lekkiyo kettiyo kanj soo t'Isa Almasi genj, ise yi waldsa ponde, yi ki walda ye tonj, a ki y' nooge ti munda ye, i jiire zaapu k'adde a Raa ere ti naabatú a urzi geyyiso.

⁷ Ti poone kun okko bee-hiye a urzi k'Almasi me. Wo de anŋenj un īhira wee wee,

y'un t'iigire ki daaniya k'ono dŋonj derec ki Raa me?

⁸ Injkino maŋ wede un īhira genj, onamí i k'iidoŋ' ti Raa wede unni wiike genŋo ye.

⁹ Genj aakede duwo an rootiyo, orme boolonj dfaanjal genj miŋ gododo baadanj yi-ti t'oozige pay*.

¹⁰ Nuŋ ni ziipe addó a Galmeega kono kune y'un ki'n oola, kun ki t'amba urzi doolo ye. Wo de wede lattiya diinagunj genj, y'aase tuuku tonj maŋ, booro Raa t'a yi seeda.

¹¹ Zemba ki nuŋ, ki nuuno aame ni kazita a duwo waldsu ponde beehiye maŋ, injkino ki moo me an ni dabirsa me? Aame ni kazita injkino maŋ, unto k'Almasi ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kanj tontilko gette ki bita, a duwo a ki t'ise mokkolo morkiye ye.

¹² Doŋ lattiya diinagunj genj, an wolliyo urzi waldu ponde beehiye maŋ d'e, an ti dekko ti dussimayi pây.

Tudde wo Unde Raa

¹³ Zemba ki nuŋ, kune Raa y'un ti'n wiike kun di lekke eggunj toore, wo kune eggunj toore genj un ki t'ise urzi k'isiyo suldi dŋonj ulpi tudde ti dehu ye. Ki too maŋ t'urzi geyyiso kun naabo ti tuddugunj.

¹⁴ Derec, to oogoro pay gette a-t'iide miŋ a ono soo, ono dŋonj an'de: «Ki geyyo

* **5:9 5.9** Kun wollo adda mattup ki 1 Korent 5.6. † **5:14 5.14** Kun wollo adda mattup ki Lebitik 19.18.

bakadá aa ki geyyiso tuddá batum†.»

¹⁵ Wo de aame kun isiyo aa seydi balda an t'ahutu tuddaq wo an a-t'aadumu manj, genj kun konna mentikagi, para'nj kun di latta lekkiyagun.

¹⁶ Kono kamo n'un di rooto, kun i oolo tuddugun a Unde Raa t'un di'n dokke, iñkino kun ki d'isa ye suldi doñ ulpi tudde ti dehu me.

¹⁷ Derec, suldi doñ tudde ti dehu genj, i k'ettiyo soo ye ti suldi doñ Unde Raa ti dehu me. Wo suldi doñ Unde Raa ti dehu genj, i k'ettiyo soo ye ti suldi doñ tudde ti dehu me. Kane sire genj aakede aŋ gede t'awili, iñkino kun k'aane kun ki t'ise ye munda wede kun dehu kun d'ise me‡.

¹⁸ Wo de aame unni dokkiyo Unde Raa manj, genj kune bulagi k'oogoro Yawudiyagi ye baa.

¹⁹ In'ni suune suldi doñ tudde ti dehu t'aase me, aakede: bolio, pitinko, naapu,

²⁰ daaniya longayi, kombidiko, koogire tudde, ono k'ulpi, kolbiso, kulkiso i ceeriyo eego, kama tudde k'ita, niikiyto wo âhuntu tudde,

²¹ zaapu k'adde a munda wedusu, sobito ti ombito i ceeriyo eego i-t'eliyo isiyo suldi doñ kaca kaca, wo suldi ti doolo tonj ede i'ni deeyiso me. Nuŋ n'un di rooto aakede n'a ruute ki

poone, doñ isiyo iñkino genj an k'etta ye ki Moziko Raa te.

²² Wo ettiyo naabo ere Unde Raa t'isiyo adda k'adde wedusu me: geyyiso, uñsuwo, toose, ombiñe, beehiyko, seedu zakidi a munda,

²³ adde tasse, wede y'a seeda tuddí. Oogoro ti ki rootiyo k'ulsuko ye a tukki suldi genj me.

²⁴ Kane doñ ki Isa Almasi, suldi doñ ulpi tudde ti dehu wo ti ñaapu genj, aa an ti'n tiike kañ soo ti yode ekk'undumu wede zapu t'ekki bakadí kañ tontilko.

²⁵ Kine in uune lekkiyo t'urzi k'Unde Raa, iñkino in i oolo tuddiq a Unde Raa t'in di'n dokke.

²⁶ In ki kili tuddin ye, es-siyo ti tuddin tonj ulu, wo in zaape addiq ye a munda bakadiq me.

6

Sarkiya k'attidi ti tudde

¹ Zemba ki nunj, aame kun wulle wede y'a ti diipida urzi Raa manj, kune doñ un ede Unde Raa genj kun ti y' kami k'urzi wede ki diine, wo kun i rooto ti golla ere tasse. Ni rootiyo ej a kune wede y'ette kama bakadí genj, y'a elko tuddí kono yode tonj y'a-ki t'oora adda naamiya daggiya aa ki bakadí ye.

² Kun noogo tuddugun a sarkiya k'attidi wede un

‡ 5:17 5.17 Kun wollo adda mattup ki Romej 7.14-23.

d'ede. Kun isiyo inokino maŋ, genj kun a ti sooru a oogoro k'Almasi.

³ Aame wede y'elkiyo yon wedusu duuru wo kaciŋ yon ki bita maŋ, genj yi ti daggiya tuddí batum.

⁴ Inokino wede tuuku ton yi wollo naabo k'aggadí. Inokino adda naabadí gette, munda ulbí i-d'ise unse ede maŋ, y'iso a naabo k'aggadí, y'a ki dooze ti naabo doŋ doolo ye.

⁵ Derec, wede tuuku ton yi t'idey taaya naabadí k'eedit k'eedit a daana Raa me.

⁶ Wede uune dooyiso a urzi k'ono Raa genj, suldi doŋ i-d'ede y'a t'ele a nooge wede i ele dooyiso genño.

⁷ Kun ollo, kune'ŋ wenda soo ton y'oola elkisadí ti ti y'dagga ye, okko maade Raa umbo. Buzu wede ki giira genj, k'a t'ayda miŋ yode*.

⁸ Genj inokino kay wede y'ooliyo tuddí k'isiyo suldi doŋ ulpi tudde ti dehu genj, y'a t'oona munda wede tudde t'eliyo, wo tod' t'eliyo unto. Wo wede y'ooliyo tuddí a naabo ere Unde Raa ti dehu genj, y'a t'oona munda wede Unde Raa t'eliyo, wo tod' t'eliyo lekkiyo ere ki daayum.

⁹ Inokino maŋ in iso daayum beehiyko, in t'orme ye. Derec, onniyo ere Raa y'ele gette t'iina maŋ, aggadiŋ in di-t'ooney, aame in k'urma ye man.

¹⁰ Aŋkenño peedo to ede botto t'a ki t'iire ye genj, in iso beehiye a doŋ pay, wo a jiire a zemba doŋ i ziipe addaŋ a Isa.

Ono doŋ ki daŋgu

¹¹ Kun wollo raaŋiya ere deero ette, i riŋe nuŋ Pool batum ti beezy.

¹² Kane doŋ an un isiyo ki toogo kun di walda ponde doŋ, kane an dehu majjaanika a daana cwo, kono munda wede an dehu'ŋ cwo an gi di'n dabire ye a urzi k'unto k'Isa Almasi ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko me.

¹³ Kane doŋ i wilda ponde tonj a urzi k'oogoro an aa ki ti sooru eego ye, wo de an dehu kune kun di walda ponde kono an di t'imme tuddaŋ kune ti kane.

¹⁴ Ki nuuno, ulbó o k'isiyo unse a munda doolo ye, o isiyo unse a unto ki Galmeeginj Isa Almasi ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko daŋŋal. Inokino maŋ t'urzi k'unto k'Isa ekk'undumu, suldi duniya a nuŋ o-t'ize aa munda ki bita, wo nuŋ tonj n'a t'ize aa wede unto a suldi duniya me.

¹⁵ Inokino maŋ ise wede i wilda ponde, i ki wilda ponde ye tonj, i k'ise munda ye. Munda wede a jiire, wedusu Raa yi y'ize aware.

* **6:7 6.7** Kun wollo adda mattup ki Zop 4.8; Piroberb 22.8 wo Oze 8.7. † **6:16**
6.16 Doŋ k'Izirayel ki Raa: I-kaza doŋ ki Raa pay adda duniya.

¹⁶ A kane doŋ i daaniya ita
k'ono enŋo, wo ti kane doŋ
k'Izirayēl ki Raa[†] pây gen,
toose ti isiyo k'adde koduwo
ere ki Raa i koonā eedaŋ.

¹⁷ Ti aŋki eŋ, wenda soo
ton y'o roota mundsa ulsu
ye baa, kono malkuwagi‡ a
tuddó eŋ ki bita ye, i-kaza
nuŋ a Isa Almasi.

¹⁸ Iŋkino maŋ zemba ki
nuŋ, beeko ki Galmeegiŋ Isa
Almasi ti lekko ti kune pay.
Eyye.

‡ **6:17 6.17** Kun wollo adda mattup ki 2 Korent 6.4-5; 11.23-28 wo Kolos 1.24.

Mattup ki Pool yi riiñe a doñ a Epez

*Eñ urzi k'ono doñ kun
t'oone adda mattup ettiyo*

Ette mattup ki Pool yi riiñe a doñ i ziipe addan a Isa a geeger k'Epez. Mattup ette yi riiñe aame yon adda dangay a geeger Room.

Pool a torguwadí ere ki sirwe y'iiney Epez manj, y'an di gizite Rabila Majjaanawa a Yawudiyagi doñ angenño. Sanj y'a-gime y'a aahe, wo y'an di ruute sanj y'a kima. Aame yi gime a torguwadí ere k'adsuwe manj, y'a likke ozzine ado, y'an di kazita Rabila Majjaanawa a duwo pay.

Adda mattup ette munda wede Pool yi rootiyo enñø: Raa y'in oodibe ita ki munda wede ombide y'ize ti bee-hiykadí. Geñ i-kaza suldi pay Raa y'a ti'n t'ogiya doñ a kandaane ise doñ a siido, inkino Isa Almasi y'a koona mozigo. Wo Pool yi rootiyo soñ, kane doñ i ziipe addan a Isa genj, an di lekke onamanj soo, aa zemba, kane an ki roote ye ej Yawudusu wo ej Yawudusu ye me. Aduzan yon soo, Meeda si-itandani dñanjal. Pool yi rootiyo soñ mummino an kule ti erewo an di lekke me, mummino inni an an d'ise a maawanj me, wo soñ

mummino bulagi an an d'ise a galmaawanj me.

Toose ki Pool

¹ Mattup ette i raanjiya nuñ Pool wede zina k'Isa Almasi, aa Raa yi dehu, a kune doñ ki Raa a Epez* wo kun seedu zakidi a urzi lekkiyo kettiyo kañ soo t'Isa Almasi.

² Geñ beeko ti toose ki Meeginj Raa wo ti Galmeega Isa Almasi i koona eggunj.

³ In amma Raa, Meeki Galmeeginj Isa Almasi, y'in d'ele beeko ere pay iido ti kandaane t'urzi k'Unde Raa kono kine in lekkiyo kettiyo kañ soo t'Almasi.

⁴ T'urzi k'Almasi Raa y'inni biire a yode ti poone t'ume y'a okkima duniya botto too, kono in di lekke doñ kamileñ, daa k'oldiko munda a edayí me.

⁵ Ti geyyisadí Raa yi dihe ti poone too y'in di'n ise innjizi t'urzi k'Isa Almasi. Geñ a beehiykadí yi dihe y'in di'n ise inkino me,

⁶ kono in di t'imme goolikadí ere meeda, wo beekadí ere y'in elo ti mozuwo kono in lekkiyo kettiyo kañ soo ti Ulí yon yi y'giyye baadañ.

⁷ Raa y'in ti'n udde t'adda k'oldiko ti puuzo ere k'unto k'Ulí, in d'uune tambobino a doopidadiñ ere in aa ti diipida a urzizí. Geñ Raa yi dehu y'in di k'ize laale wede baadañ ki beekadí.

* **1:1 1.1** Torguwo ki Pool a Epez, kun wollo adda mattup ki Naabo doñ zina 18.19-21; 19.1-40.

⁸ Raa ti beekadí ere daa dooziyo gette, y'in d'elo suuniyo k'ono wo ti eego soodo a elkiso pay,

⁹ kono in di suune munda wede ti kaaga ombide genño, munda wede yi dihe y'aase ti poone t'urzi k'Isa Almasi.

¹⁰ Aame onniyo t'iida manj, y'a-t'ogiya suldfi dōn pay y'ikkima, ise a kandaane ise a siido tonj, a t'isa mozigo soo yode Isa Almasi, gettiyo elkisadí te.

¹¹ Raa y'isiyo suldfi pay aa addí i dehu, iñkino manj y'inni biire aa yi dihe ti poone too in t'ise dōnjí, kono kine'nj in lekkiyo ket-tyo kanj soo t'Almasi genj, aggadiñ tonj ede a suldfi dōn Raa yi ruute y'in t'ela me.

¹² Y'ize iñkino kono kine dōn ki poone in ziipe elki-sadiñ a Almasi genj, in di t'imme goolikadí ere meeda.

¹³ Kune tonj kun ziipe addugun a Almasi aame kun illiga ono dōn derec, Rabila Majjaanawa ere un d'ele uttiyo. Iñkino manj Raa y'un d'ele Unde Kamileñ ere yi ruute ti kaaga y'an t'ela donjí. Tode gette munda wede y'un di'n iigire, i-kaza kune ki yode,

¹⁴ gette barta ere ki poone ki suldfi dōn Raa y'in boohiyo sañ y'in t'ela. Suldfi genj in t'oona aame addiyadiñ t'adda k'oldfiko t'a t'iida a munda wede Raa yi dehu manj. Iñkino genj in di y' t'imma kono goolikadí.

Tondiyo Raa ere ki Pool

¹⁵ Ti suldfi pay genj, nun n'a illiga soñ a lekkiyagun ere kun zaapu addugun a Galmeega Isa, wo kun'ni geyyiso dōn pay ki Raa me,

¹⁶ iñkino ni rootiyo koduwo a Raa daa puukiyo kono kune, a tondiyadó a Raa gette sundugun ni gi di seddfiyo ye.

¹⁷ Ni tondiyo Raa wede ki Galmeegij Isa Almasi, yon genj Meega goole a jiire, kono y'un t'eele suuniyo k'ono ettiyo t'urzi k'Unde Kamileñ t'un di y' kiza, kun di y' suuna koduwo Raa me.

¹⁸ Ni tondiyo Raa sey y'un t'ohon biza k'ulbugun kono kun di suune a zaapu k'elkiso ere tuuku yon y'unni wiike te, wo soñ kun di suune laale wede baadañ ki goolikadí yi boohiyo a dōnjí.

¹⁹ Wo ni tondiyo Raa soñ kune kun di suune toogadí tañ miibi meeda t'a jiire suldfi pay, wo mummino ti naabiya a tukki kine dōn i ziipe addiñ a yode me. To toogo gettiñ ere Raa y'in di gize tuddí a kine,

²⁰ wo ere a niibe a tukk'Isa Almasi, aame yi ti y' bilde ti diine dōn unto, y'a ti y' guune a ammidadí a mozikadí a kandaane[†].

²¹ Iñkino manj y'a ti y' ziipe goole t'ekki dōn pay an d'ede urzi ki dokkiyo, t'ekki dōn pay deero, t'ekki dōn pay an d'ede toogo, t'ekki mozagi pay, wo t'ekki wede

[†] 1:20 1.20 Kun wollo adda mattup ki Soom 110.1.

tuuku sundí ti môolo dōj adda duniya aŋkenŋo ise ere ki daana toŋ manj.

²² Raa yi di'n ele suldfi pay a beezi wo yon t'eedan‡. Wo y'a ti y' ziipe goole t'ekki dōj pay ogiyo ti sundí.

²³ Kane genj tudde k'Almasi, suldfi dōj pay adda k'addí wo a tuddí genj a tukki kane toŋ ede, yode wede suldfi dōj pay adda k'adde wo a tudde Raa genj a tukki yode toŋ ede kay.

2

Uttiyo t'urzi beeko

¹ Kune'ŋ ti kaaga eggun aa unto a daana Raa me kono kun aa ti diipida a urzizi, wo kono k'oldikaguŋ gettiyo.

² Kune ti kaaga kun likke adda k'oldiko, kun diine urzi lekkiyo duniya, kun diine ita Mohita i lekkiyo a diine kandaane ti siido, tote siitan ti naabiya aŋkenŋo adda k'adde dōj i-ti toogijo a yode Raa.

³ Kine pay enŋo ton ti poone kine aa kane, in likke a lekkiyo ere oldo aa tuddinj ti dihe, in d'ize munda wede aa addinj i dihe a elkiso ere oldo gettiyo. Derec, kine t'ume k'ehiyadin too miŋ kine dōj ulpi, booro Raa t'inni ziifa aa kane ongo pay.

⁴ Wo de Raa yon ôoniyo t'isiyo k'adde koduwo, inkino manj kine y'in di'n giyye baadan,

⁵ kine dōj ti kaaga aa unto a daanadí kono in aa ti diipida a urzizi genj, Raa y'in d'ele lekkiyo t'urzi k'Isa Almasi. Genj ti beekadí Raa y'un di'n utte me.

⁶ Kine Raa y'in ti'n bilde ti yode Almasi soo, wo y'in ti'n guune a kandaane a sirpadí kono in lekkiyo kettiyo kaŋ soo t'Isa Almasi.

⁷ Raa y'in di gize bee-hiykadí t'urzi k'Isa Almasi, kono yi dihe y'a kize a duwo k'ozzinagi dōj ki daana ki daayum, laale wede i jiire ki beekadí me.

⁸ Derec, ti beeko ere ki Raa wo t'urzi zaapu k'addugunj a yode genj, kun d'uune uttiyo. Kane suldfi pay genj un ele Raa, ti toogo kune ye.

⁹ Uttiyo gette kun t'uune kun ki niibe munda ye, genj un k'ede urzi ki koliyo tuduguŋ ye.

¹⁰ Derec, kine naabo yode, y'in ikkima kono in di lekke kettiyo kaŋ soo t'Isa Almasi, in di naabe naabo ere bee-hiy'e Raa y'ilke ti poone kine in d'ozire eego.

Kine pay kaŋ soo a urzi k'Almasi me

¹¹ Kono kamó kune dōj t'ume k'ehiyagunj miŋ Yawudiyagi ye, an unni waaku dōj daa waldu ponde, wo kane Yawudiyagi an di'n waaku dōj i waldu ponde, ki too manj waldu ponde ere an waldu gette, tod'te an isiyo a urzi tudde.

‡ 1:22 1.22 Kun wollo adda mattup ki Soom 8.7.

¹² Kun elko, ti kaaga kune dokki t'Almasi me, kune'ŋ dōŋ ti paate, dōŋ siido k'Izirayel ye. Taasuwa ere Raa yi gitte ti dōŋzí wo munda wede yi ruute y'an t'ela gen, kune adda ye. Kun likke adda duniya munda wede kun di zaape elkisaguŋ eego umbo, kune Raa kun ki y'zuune ye.

¹³ Ti kaaga kune dokki ti Raa me, wo aŋkenno kune goppoŋ ti yode kono kun lekkiyo kettiyo kaŋ soo t'Isa Almasi, yode wede puuzadí t'ibi kono kune.

¹⁴ Yode Almasi y'in d'iido toose, kono ti kaaga Yawudiyagi ti dōŋ Yawudiyagi ye gen, kane âhuntu si-siidaŋ. Wo yon y'in di'n ukkiye, olmide tudde a diinayin aa waaya, t'urzi k'unto yode waaya gette y'a-dihima mentú, y'in di'n ukkiye kaŋ soo.

¹⁵ Oogoro Yawudiyagi ti suldi dōŋ an isiyo pay adda gen, y'an ize mendan. Y'ize iŋkino kono yi dehu Yawudiyagi ti dōŋ Yawudiyagi ye gen, y'an ise ita duwo soo. Kane kettiyo ti yode gen, an t'ize soo baa ita duwo aware. Geŋ iŋkino y'an d'ele toose.

¹⁶ T'urzi k'untadí ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko gen, ita dōŋ sire gette y'a ti'n gimo an t'ukkiye an t'ize tudde soo, wo pay an t'ize taasa ti Raa. Iŋkino maŋ

olmide tudde a t'ize umbo y'a-t'iide.

¹⁷ Geŋ Almasi y'iido k'adda duniya y'un di gizite Rabila Majjaanawa ki toose a kune dōŋ dokki i ki suune Raa soo daŋŋal ye, wo a Yawudiyagi dōŋ goppoŋ ti yode Raa pây*.

¹⁸ T'urzi k'Almasi, kine pay Yawudiyagi ti dōŋ Yawudiyagi ye, in d'ede urzi in d'ette ki sirpa Meega Raa ti toogo k'Unde Kamileŋ ere soo gettiyo.

¹⁹ Iŋkino maŋ kune dōŋ Yawudiyagi ye ton maŋ, kune torgagi ye, dōŋ ti paate ye. Wo kune'ŋ ti dōŋ ki Raa kaŋ soo, kune dōŋ ti biza bumbu Raa aa ongo pây.

²⁰ Kune'ŋ mongali k'oozige boy, dōŋ zina k'Isa ti nebiyagi mongali ki zaapu k'ita boy, wo yode Isa Almasi batum mokkolo ere majjaanawa a jiire k'oozige boy.

²¹ T'urzi yode boy yi-lekkiyo zakidī, yi koliyo k'awwa kono a t'ise boy kamileŋ ki Galmeega Raa.

²² Geŋ t'urzi lekkiyo ket-tiyo kaŋ soo t'Almasi gen, kune ton kun t'ize mongali k'oozige boy. Iŋkino maŋ ti dōŋ ongo i ziipe addan a Isa, kun t'ize boy wede Raa yi-lekkiyo adda, t'urzi k'Undí.

3

*Pool yi kazita ono Raa a
dōŋ Yawudiyagi ye*

* **2:17 2.17** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 57.19.

¹ Kono kamo aame nun Pool ej n'elkiyo a naabo ere Meega Raa y'ize gettiyo maŋ, ni di y' tondiyo, nun an ni ziida dangay miŋ kono ni gizite rabila k'Isa Almasi a kune dōŋ Yawudiyagi ye genno.

² Kune kun suune, wo kun illiga naabo ere Raa y'o ele t'urzi beekadí, n'aase kono ki noogiyagun.

³ Elkiso ere ti kaaga Raa yi t'iili ombide adda k'addí gette, ankeŋ y'o ti-gize n'a ti zuune, aakede n'un riine booloŋ enno.

⁴ Aame kun garey gen, kun di suuney, nun munda wede ombide Raa y'a t'iidiba ita t'urzi k'Almasi gen ni y' zuune.

⁵ İnkino maŋ munda wede ombide gen ti kaaga a duwo Raa y'an k'iidiba ita ye, wo ankeŋno y'an t'iidiba ita t'urzi k'Unde Kamileŋ a dōŋ zindí ti nebiyagi kane dōŋ kamileŋ.

⁶ Munda wede ombide gen: T'urzi Rabila Majjaanawa, kane dōŋ Yawudiyagi ye ton aggadan ede an t'oona kanj soo ti dōŋ Yawudiyagi, a suldi dōŋ Raa yi boohiyo a dōŋzí me. Kane an t'ize tudde soo, wo kane tonj adda a munda wede Raa yi ruute y'aasa t'urzi k'Isa Almasi gen me.

⁷ T'urzi munda wede Raa y'o ele ti beekadí n'a t'ize wede naabo ki kazita Rabila Majjaanawa a duwo. Y'ize inkino ti toogadí ere baadan

a jiire.

⁸ Nun wede ḥeŋku a jiire ti diine dōŋ pay ki Raa*, wo tonj maŋ y'o d'ele beekadí n'a kizite rabila a urzi laale ki beehiykadí ere baadan a jiire ettiyo t'urzi k'Almasi, a dōŋ Yawudiyagi ye.

⁹ Soŋ y'o d'ele urzi n'an di kize a duwo pay, mummino munda wede ti kaaga ombide gen Raa yiti y'isiyo kereŋ me. Yon Raa wede ikkima suldi pay, munda gen ti kaaga y'a y'iili ombide[†].

¹⁰ Y'ize inkino kono ankeŋno yi dehu y'an di kize a kane dōŋ pay an d'ede urzi ki dokkiyo wo a dōŋ pay an d'ede toogo a kandaane, an di suune t'urzi dōŋ pay ogiyo ti suma k'Isa, tanj miibi yon Raa id'ede suuniyo k'ono urzutú baadan baadan me.

¹¹ Suldi pay gen at'iide a munda wede Raa y'ilke ti poone y'a okkima duniya botto wo a lekka ki daayum, gen y'a y'ize t'urzi Galmeegij Isa Almasi.

¹² Kine in ziipe addin a Isa wo in t'ize ti yode tudde soo gen, in d'ede urzi in d'ette ki caana Raa daa k'orgiso.

¹³ İnkino maŋ n'un di rooto, a dabaradó ette kune adduguŋ i-latte ye. Nun ni dabirsa maŋ kune ulbuguŋ un iso unse, wo t'urzi tote gette kun t'oona daryika.

Geyyiso ere k'Isa Almasi

* **3:8 3.8** Kun wollo adda mattup ki 1 Korent 15.9. † **3:9 3.9** Kun wollo adda mattup ki Romer 16.25-26.

¹⁴⁻¹⁵ Aame n'elkiyo a naabo ere Meega Raa y'ize gettiyo maŋ, ni-t'ottilso a daana Raa wo ni di y' tamma kono yoŋ Meeki dɔŋ pay a kandaane wo a siido, undan a beezi.

¹⁶ Geŋ ni tondiyo Raa, kono t'urzi laale wede baadaŋ ki goolikadí, y'un eelo toogo adda k'addugun t'urzi toogo k'Unde Kamileŋ.

¹⁷ Nuŋ ni tondiyo soŋ kono Almasi y'a lekke adda k'addugun t'urzi zaapu k'adde a yode. Aame geŋ kune zakidi adda geyyiso aa undumu sondayzí i ti dīige, soŋ aa boy wede itadí zakidi.

¹⁸ İnkino maŋ kune ti dɔŋ ki Raa ongo pay un d'ede toogo kun di suune, taŋ mi-ibí Almasi y'inni giyye me. K'a ette k'ume tuuku, k'a-kili k'awwa, ki-ti deege dandi siido toŋ maŋ, geyyisadí tod'te daayum ede.

¹⁹ Nuŋ ni tondiyo kono kun di suune geyyiso k'Almasi ere in k'aaniya in ki suuniyo urzutú pay ye gettiyo. İnkino maŋ addugun i-t'ōona ti laale wede pay ki Raa.

²⁰ In amma Raa, wede i-d'ede toogo y'aane y'a ise baadaŋ a ceere suldi pay dɔŋ in tondiyo koo in elkiyo toŋ maŋ. Y'isiyo inkino t'urzi toogo ere yi d'isiyo a tukki kine.

²¹ Doŋ pay ogiyo ti suma k'Isa an di y' t'imme t'urzi k'Isa Almasi. Tamma a yode ki daayum, wo k'eda k'inŋi! Eyye.

4

Lekkiyo kettiyo kaŋ soo ki dɔŋ ogiyo ti suma k'Isa

¹ İnkino maŋ a suldi pay geŋ, nuŋ an ni ziidä dangay kono ni gizite rabila ki Galmeega Isa, n'un d'eelo kooke: kune Raa y'un ti'n wiike kun t'ize dɔŋzí gen, kun di lekko ki diine a urzizi.

² A lekkiyagun gette kun t'iso dɔŋ i ki koliyo tuddaq ye, kun koona dɔŋ tasse wo dɔŋ an d'ede ombine ki daayum. Ise wede tuuku ti lekkiyadí lekkiyadí toŋ kun soodo tuddugun ti geyyiso.

³ Unde Raa t'un ti'n ukkiye, inkino maŋ t'urzi tuuku kun deho urzi lekkiyo kettiyo kaŋ soo ti toose, ere t'un ti'n gitte ti tuddugun.

⁴ Kine dɔŋ i ziipe addin a Isa geŋ kine aa tudde soo, Unde Raa toŋ soo, inkino kay Raa y'unni wiike in di zaape elkisadin a munda wede soo.

⁵ Galmeega Isa miŋ yoŋ soo, urzi zaapu k'adde a yode soo, wo urzi suyyiso batem toŋ soo.

⁶ Wo Raa yoŋ soo, Meeki dɔŋ pay, yoŋ t'ekki suldi pay wo ti suldi pay geŋ yi d'isiyo naabadi, yoŋ aame tuuku toŋ ede.

⁷ Wo a kine'ŋ, wede tuuku toŋ Unde Kamileŋ ti-d'ele munda siidí siidí, a toogo ere Almasi yi ele ele.

⁸ Ono en an riŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Aame yi-gili k'awwa gen, dɔŋ k'olmidayí y'anni jiire,

y'a ti'n zidse bulagi,
wo a duwo y'an d'ize
beeko*.

⁹ Wo genj, yi-gili minj, i-kaza moo me? Para manj ki poone'ŋ yi diiige ti dandí siido me?

¹⁰ Wede i diiige ti dandí siido minj, yonj minj yode wede i-gili k'awwa ki kandaane, kono suldi pay yi-ti'n ôone.

¹¹ Wo a duwo t'urzi k'Unde Kamileŋ y'an d'ele suldi an di naabe eego: ongo y'an ize doŋ zina k'Isa, ongo nebiyagi, ongoŋ doŋ kazita Rabila Majjaanawa, ongoŋ doŋ dokkiyo wo ongo sonj doŋ dooyiso duwo.

¹² Y'ize injkino kono doŋ pay ki Raa an t'ise doŋ aane i t'ise naabo ere Raa y'an ele, kono kine'ŋ tudde k'Almasi, in di t'ihira a urzi k'Isa me.

¹³ T'urzi genj kine pay in t'isa kettiyo kaŋ soo a urzi zaapu k'addiŋ a Isa, wo ti suuniyo k'Ulo Raa. In t'isa doŋ i-dirse wo doŋ ki diine kamileŋ, aa yode Almasi yonj ki diine kamileŋ.

¹⁴ Doŋ daggiya duwo ti mentikadaŋ an in ki ti'n mabilda ye t'urzi dooyisadan ere oldo gette. Injkino manj in ki-t'isa aa doŋ i baakiysa, aa inni sunni bormo t'a ki sika ye, koo ise aa puutagi ursiŋo t'a ki sika ye.

¹⁵ Ki too manj kine in di roote ono doŋ cerec wo ti geyyiso tuddinj. Injkino t'urzi tuuku tonj kine in di t'ihira a urzi k'Almasi me, yonj goole ki doŋ pay ogiyo ti suma yode.

¹⁶ Almasi genj kine y'in di'n ukkiye kaŋ soo, aa tukki wedusu ti lekkiyo kaŋ soo, mokiyagutú kettiso a okilagi pay. Aame mokiyagi tudde genj kane zeere wo an naabiya pay beehiye manj, tudde gette ti d'ohire wo ti-t'isiyo toogo. Genj kine doŋ i ziipe addiŋ a Isa toŋ injkino, aame in geyyiso tuddin pay wo wede tuuku naabadi yi ti-t'isiyo beehiye manj, genj kine in di t'ihira ti toogo ere ki Almasi.

Lekkiyo ere ki diine a urzi k'Almasi

¹⁷ Kun ollo koduwo, ono doŋ ni rootiyo ti suma Galmeega: Kune kun ki d'ozire aa doŋ i ki suune Raa soo ḥanjal ye ye, kane elkiyadan daayum a suldi doŋ ki bita.

¹⁸ Kane daayum elkiyadan umbo an di lekkiyo adda zimolo, lekkiyo ere a urzi Raa an ki ti t'oona ye, kono addaŋ i t'ize zakidi wo urzi Raa an ki y' suune ye.

¹⁹ Kane genj mundsa wede an isiyo an ki y' suune ye, an ti t'ele tuddaŋ k'isiyo suldi doŋ ulpi, an d'isiyo suldi pitinko a ḥaana duwo pay.

²⁰ Wo kune'ŋ, aame kun zuune Almasi genj an un ki'n duuye kun ki d'ozire injkino ye.

²¹ Ki kotto, kune kun illiga taayadí te, kune doŋ kun aa ti gitte t'Isa kaŋ soo genj, cerec ere ki yode an un ti'n duuye.

* **4:8 4.8** Kun wollo adda mattup ki Soom 68.19.

²² Injino maŋ lekkiyagun ere ti kaaga kun ti koogor, lekkiyo ere oldo kun t'oolo kono tod'te ti-ti daggiya t'urzi suldi doŋ ulpi tudde ti dehu an un ti'n mabilsa.

²³ I dehu kun i d'ooli tuduguŋ a Raa, y'un di'n ise aware t'urzi k'Unde Kamileŋ ere un di-kima eggun̄ ere soodo a elkiso gettiyo.

²⁴ Kun t'ambo lekkiyo ere aware, tod'te Raa y'ize i dfeeyiso aa ki yode. Geŋ kun d'oziro aa yon yi dehu a urzi ki diinekamileŋ, aa d̄erec ki Raa t'inni dooyiso.

²⁵ Injino maŋ lohito k'ono kun di sebbo darguŋ, wede tuuku a bakadí yi rooto ono doŋ derec kono kine kettiyo kaŋ soot†.

²⁶ Aame kun ti gulkewe ton̄ maŋ kun isa oldiko ye, wo kun lekka ti kulkuwagun̄ bini peedo t'a t'oora ye,

²⁷ kun i oola urzi a Meeda siitandfani t'un ti'n mabilda ye.

²⁸ Wo wede y'oogire ton̄ y'oolo urzi k'oogire me. Ki too maŋ beehiye y'a naabe ti beezí a lekkiyadí te, y'a nooge doŋ an k'ede munda ye.

²⁹ Ti biziguŋ addse ono doŋ ulpi ye, wo de kun rooto ono doŋ un̄se aane a nooge zemba an di t'ihira a urzi zaapu k'adde a Isa, wo aane aase beehiye a kane doŋ un̄ ollige geŋ me.

³⁰ Unde Kamileŋ kun ti-

kulkewe ye, tod'te munda wede Raa y'un di'n iigire, i-kaza kune ki yode, bini on-niyo ere k'addiyagun̄ t'adda k'oldiko a t'ida a munda wede Raa yi dehu me‡.

³¹ Suldi doŋ pay ulpi geŋ kun ti'n adſo dokki t'adda k'adduguŋ me, suldi doŋ aakede: d̄ekkiso kadigi, es-siyo, kulkwoo, okko maade ti kalfita pay. Wo ita bundiko ere tuuku ton̄ kun oolo.

³² Kun t'iso doŋ beehiye wo kun wollo sommagi tuduguŋ, kun iso tambobino ti tudduguŋ aa Raa y'un ize tambobino t'urzi k'Isa Al-masi§.

5

Lekkiyo adda toore

¹ Aŋkeŋno kun t'ize inŋi Raa doŋ yi giyye baadaŋ geŋ, kune kun ambo zindí*.

² A lekkiyagun̄ gette kun geyyo daayum zemba, aa Almasi yode batum yi'n gize urzi geyyiso, y'a inda kono kine, yi-d'iili tuddí a Raa ki sedeke ere un̄se aa yode Raa yi dihe.

³ Aŋken̄ kune doŋ ki Raa geŋ, suldi doŋ ulpi aakede: boliyo, isiyo suldi pitin̄ko, okkiso a suldi pay, kane geŋ kun ise ye, sundan̄ ton̄ kun roote ye a diinaguŋ me.

⁴ A diinaguŋ beehiye ye kun di pelke t'ono borsale, t'ono doŋ daa k'elkisadaŋ

† 4:25 4.25 Kun wollo adda mattup ki Zakari 8.16. ‡ 4:30 4.30 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 63.10. § 4:32 4.32 Kun wollo adda mattup ki Matiye 6.12,14.

* 5:1 5.1 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 19.2 wo Matiye 5.48.

wo t'ono dōn k'okko maade me. Ki too maŋ beekiye'ŋ kun di roote'ŋ koduwo a Raa.

⁵ Kun suuno koduwo: Kane dōn boliyo, dōn isiyo suldi pitinko wo dōn okkiso a suldi pay gen, aggadaŋ umbo a suldi dōn Raa yi boohiyo a dōnzí adda moziko k'Almasi ti yode me. Suldi dōn kee k'okkiso eego gen, i t'ize longayzá i jiire Raa.

⁶ Geŋ wenda soo toŋ y'un ti'n dagga ye t'ono dōn ki bita gen me, kono kulkwoo ki Raa ti-deegu a tukki dōn i-ti toogijo a yode.

⁷ Kun t'ise onamguŋ soo ye ti dōn iŋkino geŋ me.

⁸ Ti kaaga kun lekkiyo adda zimolo, wo aŋkeŋ kun lekkiyo kettiyo kaŋ soo ti Galmeega geŋ, kune'ŋ adda toore†. Iŋkino maŋ kun oziro aa dōn i sooru adda toore,

⁹ kono wede yi sooru adda toore gen y'aase naabadi pay majjaanawa, ki diine wo d̄erec.

¹⁰ Kun deho munda wede beekiye Galmeega ulbi i-d'ise uŋse.

¹¹ Kun aa ti keyye ye ti dōn isiyo naabo ere adda zimolo aa ki k'aagila ti munda ye gette, ki too maŋ naabadaŋ kun an ti waare.

¹² Naabadaŋ ere ombide an isiyo gette ki rootiyo sukiyagi.

† 5:8 5.8 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 60.1-3. † 5:14 5.14 Adda mattup ki Epez 5.14 ej koo, i-kaza ôoro ki dōn i ziipe addaŋ a Isa ti poone an d'ôoro.

§ 5:19 5.19 Kun wollo adda mattup ki Soom 33.1-3.

¹³ Wo de naabadaŋ ere a zimolo gette i wiira maŋ, kane aŋ wenda kun di'n suuna kollo.

¹⁴ Munda wede itadí i t'addiya geŋ yon aa a onŋu. Kono kamo an di rootiyo, an'de:

«Kee wede ki moone geŋ, ki t'onne ti moone me. T'adda diine dōn unto, ki t'onne, maŋ toore k'Almasi y'a toora eedá‡.»

¹⁵ Inokino maŋ kun koona mentikagi a lekkiyaguŋ te. Kun t'ise dōn elksadaŋ umbo ye, wo kun t'iso dōn mentikagi.

¹⁶ A onniytagi aŋkeŋŋo ej oldiko ti t'ize baadaŋ, wo kine peedo tod'te ede geŋ in iso daayum naabo ere bee-hiye.

¹⁷ Inokino maŋ kun t'ise aa dōn i ki suune munda ye ye, wo de kun suuno munda wede Galmeega Raa yi dehu kun d'ise.

¹⁸ Kun ti-t'ise tudduguŋ kaca kaca ti toote ye, yode geŋ y'a ki dagge, ki too maŋ kun lekko daayum ôoniyo t'Unde Raa.

¹⁹ Kun elo kooke ti tudduguŋ t'urzi k'ôrdari dōn ki tamma Raa, ti ôrdari dōn k'ono Raa wo ti dōn ettiyo t'urzi k'Unde Raa. Kun ôoro a Galmeega wo kun y'amma t'adduguŋ pay\$.

²⁰ Daayum kun rooto koduwo a Meega Raa ti

suma Galmeegin Isa Almasi,
a suldi dōn pay y'isiyo.

Erayi ti kuulizan̄

²¹ Kune'ŋ wede tuuku ton
yi kili t'ekki bakadí ye, kono
gen̄ kun ottilso a Almasi.

²² Ni rootiyo a kune erayi,
kun kili t'ekki kuuluguŋ ye,
gen̄ beekiye aakede kun ki
koliyo t'ekki Galmeega Isa
ye.

²³ Derec, yo kule gen̄ yon̄
goole t'ekk'eddí, aa Almasi
yon̄ goole t'ekki dōn ogiyo ti
suma yode, kane gen̄ tuddí,
wo yon̄ Wede k'Uttiyadan̄.

²⁴ Aa dōn ogiyo ti
suma k'Isa an ki koliyo
t'ekk'Almasi ye gen̄, kane
erayi ton̄ a suldi pay an ki
kili t'ekki kuulizan̄ ye.

²⁵ Ni rootiyo a kune ku-
uli, kun geyyo erayguŋ aa
Almasi yi giyye dōn ogiyo ti
suma yode: y'a iyye y'a ele
tuddí, y'a inda kono kane.

²⁶ Y'ize iŋkino kono yi
dehu kane pay gen̄ y'an ise
dōn kamileŋ t'urzi k'onamí
wo t'urzi k'ahu*, man̄ yi di'n
kiza a Raa kane dōn kamileŋ
a daanadí me.

²⁷ Isa yi dehu dōn pay
ogiyo ti suma yode gen̄
y'a ti'n t'ogiya a daanadí
ti majjaanikadaŋ pay, dōn
kamileŋ, wenda soo ton̄
yi k'aana y'an ki zaapa
ono eedan̄ ye, sole soleŋ
daa malkuwe, daa k'oldfiko
munda.

²⁸ Geŋ iŋkino kay, kune
kuuli kun di geyye erayguŋ,
aa kun geyyiso tuddugun̄ ba-
tum. Wede yi geyyiso eddi
man̄, gen̄ yi geyyiso tuddí
batum.

²⁹ Wede a kiigira tuddí
umbo, ki too man̄ yi di
t'ele ombo wo y'a t'okkima,
aakede Almasi y'an isiyo a
dōn pay ogiyo ti suma yode.

³⁰ Ki kotto kine mokiyagi
ki tudde yode.

³¹ Ono ej an riŋje ti kaaga
adda mattup ki Raa, an'de:
«Kono kamo kule yi d'oola
meegí ti meedí, y'a di ketta
biŋ ti eddi. Kane sire gen̄ an
t'isa tudde soot†.»

³² Kane ono gen̄ deere wo
derec ombide, wo nun̄ ni
rootiyo iŋkino a tukk'Almasi
ti dōn pay ogiyo ti suma
yode.

³³ Wo gen̄ kune'ŋ wede
tuuku ton̄ y'a geyye eddi aa
tuddí batum, wo erewo ton̄
t'a olliga ono kulatú kay.

6

Inŋi ti maawaŋ

¹ Ni rootiyo a kune
inŋi, kun ollo ono ki
maawuguŋ, iŋkino gen̄
derec aa Galmeega yi dehu.

² Urzi k'oogoro soo, y'ede:
«Ki elo suma a meegá ti
meedá*.» Ej urzi k'oogoro
wede ki poone kettiyo ti
mundá wede Raa yi ruute
y'aasa.

* 5:26 5.26 **T'urzi k'ahu:** I-kaza suyyiso batem. Kun wolto adda mattup ki Tit
3.5. † 5:31 5.31 Kun wolto adda mattup ki Zenez 2.24. * 6:2 6.2 Kun wolto
adda mattup ki Egzod 20.12.

³ Mundfa wede Raa yi ruute'ŋ: «Wede y'ollige ono maawí gen, y'a lekka ti unjsuwo wo ozzinagí baadan a duniyadí me†.»

⁴ Ni rootiyo a kune maawi, inŋigunj kun ti'n kulkewe ye, wo kun'ni dooyo, kun aa t'in zaapo a urzi wede beehiye ettiyo ti Galmeega.

Bulagi ti galmaawayŋ

⁵ Ni rootiyo a kune bulagi, a galmaawugunj a siido enj kun ollo onamanj daa koliyo tuddugunj, ti ottilso wo t'adde soo, aakede kun i naabiya a Isa Almasi.

⁶ Kun naabe beehiye'ŋ a dsaanadan dōo ye, kono an un di'n t'imme me. Kun suune kune'ŋ bulagi k'Almasi, genj kun naabo t'addugunj pay aa Raa yi dehu.

⁷ Kun naabo a dsaanadan t'addugunj pay aa kun naabiya a Galmeega batum, a dūwo ye.

⁸ Kun suune ise wede bule, bule ye toŋ maŋ, wede tuuku toŋ Galmeega yi-t'ela munda a naabadí ere beehiye y'ize.

⁹ Wo kune galmaawi ki bulagi, a bulagugunj toŋ kun an iso beehiye aa kane an un isiyō kay. Kun an ise ulsu ye. Kun suune kune ti bulagugunj pay miŋ Galmeegugunj soo a kandaane, yode genj y'inni woliyo kine dūwo pay miŋ kaŋ soō‡.

Suldī k'arka ki dōŋ i ziipe addaŋ a Isa

¹⁰ Ki dāŋgiya ni dehu n'un di roote'ŋ, kun deho toogo t'urzi Galmeega wede i-d'ede toogo baadan a jiire.

¹¹ Kun ti soko suldi k'arka pay dōŋ Raa y'un eliyo a beyguŋ kono kun d'ōhira toogo aame Meeda siitandsani t'iiziga mabil-saguŋ maŋ.

¹² Deyyiso ere in deyye te, ti dōŋ tudde aa kine ye, in deyye ti dōŋ aakede: dōŋ an d'ede urzi ki dokkiyo, dōŋ deero wo ti mozagi dōŋ adda duniya ere ki zimolo, wo in deyye soŋ ti siitandsani i lekkiyo a kandaane.

¹³ Inŋkino maŋ kun ti soko pay suldi k'arka dōŋ Raa y'un eliyo a beyguŋ, kono onniyo ere oldo t'iina maŋ, kun d'ōhira toogo a wede etto deyyisaguŋ, kun deyya bini kun di y' ceera, wo kun di seeda daayum zakidi.

¹⁴ Kun t'ōhor kaŋ ôhire, a toonugunj kun ti ketto kaykisa, tode gette aa d̄erec ere un d'ede a urzi Raa. Kun t'osso saapa, tode gette aa sooruguŋ ere ki diine§.

¹⁵ Kun t'osso tobiyagi a zoŋguŋ, kane genj aa toogo k'ettiyo ki kazita Rabila Ma-jjaanawa ere ki toose*.

¹⁶ Daayum kun zaapo addugunj a Raa, kono to zapu k'adde gette tod'te a kune'ŋ aa dargine i-t'eegirso

† 6:3 6.3 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 5.16. ‡ 6:9 6.9 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 10.17. § 6:14 6.14 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 11.5; 59.17. * 6:15 6.15 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 52.7.

lenyagi bizaŋ uwwo bila
bila dɔŋ Mohita k'oldiko
t'akkisa ki tudduguŋ.

¹⁷ Eggun kun t'osso kakkile
maala, yode genj aa Raa y'un
utte, wo kun aa t'ambo soŋ
kasigara ere Unde Raa t'un
ele, tote gette aa Ono Raa
dɔŋ a biziguŋ†.

¹⁸ A suldi pay genj aame
ize mundsa tonj maŋ, kun
tondo Raa t'urzi k'Undí.
Kun tondo, kun sappa bere,
kun koona mentikagi, kun
t'orme ye. Kun tondo ki dɔŋ
ki Raa pay.

¹⁹ A nuŋ Pool tonj maŋ
kun tondo Raa kono y'o t'elo
onamí, aame ni t'ihina bizó
genj n'a roote keren daa
k'orgiso Rabila Majjaanawa
ere y'o iifsiba ita ette.

²⁰ Ankeenno nuŋ adda
dangay tonj, kono Rabila
Majjaanawa ette nuŋ aa bize
k'Isa Almasi. Inokino kun
tondo Raa kono n'a roote
keren daa k'orgiso aakede
Raa yi dehu.

Toose ki ጽግ

²¹ Nuŋ ni dehu n'a t'igibe
Tisik, leemadey wede ki
geyyiso, yoŋ yi seedfu zakidfi
a naabo Galmeega genj, rabi-
ladó pay y'un di-t'eleý.

²² Inokino maŋ nuŋ ni
y'agisa toc miŋ, kono y'un di
kizey mumminno ay lekkiyo
me wo y'un di-tasseý ad-
duguŋ.

²³ A kune zemba pay genj
Meega Raa ti Galmeegin Isa
Almasi an un elo toose, wo

geyyiso, un di'n nooge a za-
apu k'adduguŋ a Raa.

²⁴ Genj beeko Raa ti
koona ti dɔŋ pay i geyyiso
Galmeegin Isa Almasi, ti
geyyiso ere i ki deegu ye.

† 6:17 6.17 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 59.17; 49.2.

Mattup ki Pool yi riiñe a doñ a Pilip

Ej urzi k'ono doñ kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ki Pool yi riiñe a doñ i ziipe addan a Isa a geeger ki Pilip. A torguwadí ere ki sirwe gette, Pool y'a gizite Rabila Majjaanawa adda geeger ki Pilip, bini doñ ongoñ ti diine doñ geeger gette an d'umbe a tote. (Naabo doñ zina 16.11-40)

San mañ Pool an ti y' ziisa danjay a geeger Room kono yi naabiya ki Galmeega. Aame gen, kane doñ geeger Pilip an di tusse suldi wo an d'igibe wedusu soo ti diinayañ sundí Epapirodit, kono yi-d'ette ti suldi doñ an tusse. Aame yi-d'iide ti suldi genño mañ, Pool y'an di riiñe mattup kono y'an di roote koduwo a naabo ere an i ize gette. Wo y'an di ruute soñ an soodo zakidi a urzi zaapu k'addan a Isa, a Raa'ñ an i ki kime dar ye. Geñ doñ eliyo dooyiso ere ti doolo a ki t'ettiyo ti ere ki Raa ye gette, onaman an'n olliga ye. Y'an di ruute soñ an aa d'elke a kettiyo ere an aa ti gitte kañ soo ti Almasi gettiyo, tote gette munda wede i dehu a koone a diinayañ.

* **1:1 1.1** Aame Pool yi kazita ono Raa gen, geeger Pilip gette i ti dukke doñ Romen, tod'te adda siifo Maseduwan, k'a ti t'oone adda mattup ki Naabo doñ zina 16.12-40.

Toose ki Pool

¹ Mattup ette i raaniya nuñ Pool kaye ti Timote, doñ naabo k'Isa Almasi, a kune pay doñ ki Raa i lekkiyo kettiyo kañ soo t'Isa Almasi a geeger Pilip*, ti doñ dokkiyagun wo ti diyakire.

² Geñ beeko ti toose ki Meegiñ Raa wo ti Galmeega Isa Almasi i koona eggun.

Pool yi tondiyo Raa kono doñ ki Pilip

³ Aame tuuku o elkiyo adda k'addó kono kune mañ, ni rootiyo koduwo a Raazó.

⁴ Daayum adda tondiyadó a Raa kono kune pay gette, ni tondiyo t'uñsuwo

⁵ kono kun ayni nuuge a urzi kazita Rabila Majjaanawa, kun iise ti onniyo ere ki poone bini aŋkenño gen me.

⁶ Nuñ ni suune munda soo adda k'addó: Raa wede iise naabo ere beehiye adda k'addugun gen, y'a di-t'etta ki cfaana bini cangiyatú ti beehiye a onniyo ere k'aaniya k'Isa Almasi.

⁷ Wo gen derec beehiye inkino nuñ ni d'elkiyo a kune pay. Inkino mañ nuñ n'unni geyyiso baadañ adda k'addó, kono beeko ere Raa y'o ize ette a kine pay kañ soo, ise aŋkenño nuñ adda danjay, ise an ni wiike a cfaana doñ booro toñ n'a naakiwe Rabila Majjaanawa

getto, n'an di kize tod'te d'erec.

⁸ A rootiyadó ette d'erec ki kotto, Raa tonj yi suune, nuŋ n'unni geyyiso pay aa Isa Almasi y'unni geyyiso baadaŋ.

⁹ Wo kun ollo enno munda wede ni tondiyo Raa adda k'addó me: geyyisaguŋ t'a t'ihera a ceere ki ceriyo, wo kun di suune munda wede en ulsu en beehiye,

¹⁰ kono kun d'aane kun di suune munda wede beehiye. İnkino onniyo ere k'Isa Almasi t'iina maŋ, kun t'isa d'oŋ kamileŋ, d'wo an k'amba sunduguŋ k'ulsuko ye.

¹¹ Wo kun t'isa d'oŋ addaŋ ūune ti naabo ere ki diine iido t'urzi k'Isa Almasi, inkino a t'ela suma wo tamma a Raa.

*Pool adda daŋgay tonj ono
Raa an k'ihera ye*

¹² Zemba ki nuŋ, ni dehu kune kun di suune, a munda wede o iido en a t'ize beehiye, ki kotto a nuuge naabo ere ki Rabila Majjaanawa t'a ingile ki d'aana.

¹³ Kono inkino doŋ pay, ise d'oŋ pay adda boy mozigo goole, wo ise d'oŋ ongo ti paate tonj, an suune nuŋ an ni ziida daŋgay miŋ kono naabo ere a urzi k'Almasi.

¹⁴ T'urzi seeduzó adda daŋgay ette, zemba baadaŋ an d'ele kooke a urzi Galmeega, inkino maŋ an d'iiziga wehini a jiire an di kazita ono Raa daa k'orgiso.

¹⁵ Derec, d'oŋ ongo an kazita rabila k'Almasi ti kolbiso wo ti elkiso ere an

ti n' kime nuŋ k'ita, wo d'oŋ ongo an kazita t'urzi k'adde d'oŋ beehiye.

¹⁶ Kane geŋ an kazita t'urzi geyyiso, kono an suune nuŋ an ni ziida daŋgay miŋ kono ni naakiwsa Rabila Majjaanawa k'Almasi, n'an di kaza tod'te d'erec.

¹⁷ Wo kane d'oŋ i kazita rabila k'Almasi ti elkiso ere an ti n' kima nuŋ k'ita geŋ, kane elkisadanj ki diine ye, an elkiyo dabaradó ere adda daŋgay gette on oo t'aagulu.

¹⁸ İnkino tonj i k'ise munda ye! T'urzi tuuku tonj suma k'Almasi kane an kizita, ise ti elkiso ere d'erec ye, ise ti elkiso ere d'erec tonj maŋ, nuŋ ulbó'ŋ uŋse. Wo ulbó'ŋ aasa uŋse sey,

¹⁹ kono ni suune, t'urzi tondiyagunj a Raa wo ti noogiyo k'Unde k'Isa Almasi gette, suldi pay geŋ a-t'etta a urzi k'uttiyadó.

²⁰ İnkino maŋ munda wede ni delliyo gottitoŋ wo ni zaapu elkisadó eego en, sukiyagi munda soo tonj i ki n' seeda ye. Ki too maŋ ti anki wo ki daayum suma k'Almasi gette n'a ti kize ti tuddó pay daa k'orgiso, ise nuŋ n'a lekke, ise n'a t'inda tonj maŋ.

²¹ Derec ki nuuno maŋ, Almasi miŋ yonj lekkiyadó, wo n'inda maŋ, geŋ munda wede beehiye a jiire.

²² Wo aame a duniya en ni lekkiyo sey maŋ, o-t'ele urzi n'aase naabo ere beehiye, inkino maŋ oo giige, tuuku ni beere te.

²³ A diine k'elkiso ere sire si-sittú ette, nuŋ oo t'ize oone: ni dehu lekkiyo duniya ette ni-t'ooli, n'ette n'a lekkey aame k'Almasi, gen beekiye a jiire a nuŋ me.

²⁴ Wo de kono kune gen, koduwo ſaadaj a jiire sey n'a lekke a duniya me.

²⁵ Kono suldi ej, nuŋ ni suune adda k'addó ni lekka me, wo ni lekka ti kune pay kono n'un di'n nooga, kun di t'ihera wo kun di lekka t'uŋsuwo a urzi zaapu k'addugun a Isa.

²⁶ Inokino maŋ aame ni gima ki tuddugun sey maŋ, t'urzi nuŋ gen ulbugun aasey unjse a ceere sey a urzi lekkiyo ere kettiyo kaŋ soo t'Isa Almasi te.

Pool y'an eliyo kooke a zemba

²⁷ Mundá wede beekiye ni dehu'ŋ, kune kun di lekke a lekkiyo ere a-t'ette a urzi ki Rabila Majjaanawa k'Almasi. Inokino maŋ aame n'iida n'un ti'n wollo, ni k'iida ye toŋ maŋ, n'a olliga kun lekkiyo kettiyo kaŋ soo zakidi, wo kun deyyiso pay kaŋ soo t'adde soo a urzi zaapu k'adde a Isa ere itatú Rabila Majjaanawa.

²⁸ Kun an orgida ye tak a kane doŋ k'olmidaguŋ gen me. Kun likka inokino maŋ, a kane an t'isa aa munda wede y'an kaza kane a urzi wede ki daggiya, wo kune a urzi wede k'uttiyo. Wo gen iido ti Raa,

²⁹ kono yoŋ y'un ize beeko kun di naabe k'Almasi, kun

di naabe kun ki zaape ad-duguŋ a yode ḥanjal ye, wo soŋ kun di dabire kono yoŋ me.

³⁰ Ankeŋŋo kun deyyiso deyyiso ere aa kun di'n wulle n'a diyye ti kaaga, wo anki ni deyyiso sey aa kun zuune.

2

Almasi yoŋ toogo wo yi ki koliyo tuddí ye

¹ Aa kune kun suune, lekkiyaguŋ ere kun lekkiyo kettiyo kaŋ soo t'Almasi gette, tod' t'un d'eliyo toogo. Kun suune geyyiso k'Almasi gette, tod' t'un d'eliyo kooke. Kun suune kun sooru kaŋ soo t'Unde Kamilen. Wo kun suune un d'ede sommagi wo kun isiyo beekiye ti tuddugun geŋ me.

² Inokino kun lekko lekkiyaguŋ ere kaŋ soo, kun geyyo tuddugun t'adde soo, biziguŋ soo wo elkisaguŋ ton i-t'ette kaŋ soo. Geŋ inokino addó kun oo ti'n ôona t'uŋsuwo.

³ Kun ise ye munda wede a urzi k'elkiso ere wede a ti y' kime k'ita, ise t'urzi k'elkiso ere oldo kun di kili tuddugun me. Ki too maŋ daa koliyo tudde kun'ni wollo eebuguŋ aa kane deero t'eggunj.

⁴ Wenda soo ton yi dehe munda wede k'aggadí ḥanjal ye, wo de ti diinaguŋ wede tuuku ton y'a elko a doŋ ongo pay.

⁵ Ti diinaguŋ kun lekko lekkiyo ere aakede doŋ i

lekkiyo kettiyo kañ soo t'Isa Almasi:

⁶ Yode wede t'ume k'eesiyo
aa Raa batum,
wo tonj t'urzi wede i-d'ede
geñ, a umayí geñ y'a
ki dihe ti toogo an ki
d'ette ti Raa kañ soo
ye.

⁷ Ki too mañ yode batum
ume wede suma geñ
yi-d'iili, y'a t'ize wede
naabo.

Y'a t'ize wede tudde a di-
ine duwo, kane an di
y' wulle miñ yonj we-
dusu.

⁸ Yonj y'a iyye y'a t'ize
neñku,

y'a illiga ono Raa bini y'a
iyye unto, untadí ere
sukiyagi ekk'undumu
wede zaapu t'ekki
bakadí kañ tontilko.

⁹ Kono kamo Raa yi-ti y'
gili, yi-d'ele ume wede
majjaane a jiire pay
t'awwa a kandaane,
wo yi-d'ele suma ere a jiire
sumbiyagi pay,

¹⁰ kono dñj pay i lekkiyo a
kandaane,
dñj i lekkiyo a siido, wo dñj
ti dñfñ siido,
kane pay an di dikkey a
suma ere ki yode Isa.

¹¹ Wo geñ dñj pay an di
rootey keren: «Isa Al-
masi yonj Galmeega!»

Wo t'urzi geñ duwo an di
t'imme suma Meega
Raa*.

*Kun tooro aa binge adda
duniya*

* **2:11 2.11** Adda mattup ki Pilip 2.6-11 ej, i-kaza ôoro ki dñj i ziipe addañ a Isa ti poone an d'ôoro.

¹² Zemba ki nuñ kune dñj
ki geyyiso, kune daayum ono
Raa kun illiga. Injino'nj
kono Raa y'un utte genj,
anjkeñ i dehu kune tonj
kun di naabe a-t'ette a urzi
k'uttiyo gettiyo, wo kun
naabo ti orgiso wo ti ot-
tilso. Kun ise injino aame
nuñ a diinaguñ danjal ye,
anjkenño nuñ umbo enño
tonj mañ kun iso sey a ceere,

¹³ kono yode Raa batum
i naabiya adda k'addugun
me, y'un di'n isiyo dñj aane
i dehu wo i t'isiyo mundfa
wede a-t'ette aa Raa addí i
dehu.

¹⁴ Naabo pay ere kune kun
ise gette, kun iso daa gur-
girso daa niiku,

¹⁵ kono dñwo an k'ambe
sundugun k'ulsuko ye, kune
kamileñ, inñni Raa daa
k'oldiko mund'a, adda diine
dñj duniya kane dñj i
t'udsde t'urzi wede derec,
dñj isiyo ulsu mirsi geñ me.
Kune a diinayañ kun di toore
aa moldali dñj a kandaane,

¹⁶ geñ kun an kazita
Rabila Majjaanawa i d'eliyo
leikkiyo. Injino mañ nuñ
ulbó'nj aasa unse kono
kune a onniyo ere k'aaniya
k'Almasi gette, kono a
naabadó ere n'ize wo n'a
iidiba yeebadó gette, i ki
t'ize ki bita ye.

¹⁷ Urzi zaapu k'addugun
a Isa geñ, aakede sedeke
ere kun ele a Raa. Wo
aame anki ej puuzadó t'iba
tonj mañ, a-t'etta aa munda

wede an yergu a sefeke gettiyo. Aame iza iŋkino maŋ, geŋ nuŋ ulbó'ŋ unjse, wo kune pay ton ulbuguŋ aasa unjse ti nuuno me.

¹⁸ Geŋ kune ton ulbuguŋ un iso unjse, wo nuŋ n'aase unjswō ti kune kay.

Pool y'agisa Timote kane ti Epapirodit

¹⁹ T'urzi Galmeega Isa, n'elkiyo saŋ n'un di-t'igiba Timote, kono nuŋ batum aame n'uuna rabilaguŋ ti bey yode maŋ, o-t'ela toogo.

²⁰ Wenda ti doolo umbo daa yode Timote ulbí i di t'oode a nuuno me, wo ki kotto ulbí i di t'oode a kune me.

²¹ Kane dɔŋ pay ongo geŋ wede tuuku ton ulbí i oodiyo a naabadí ere k'aggadí k'aggadí, wo wede a elke a naabo ere k'Isa Almasi umbo.

²² Wo kune kun suune yode Timote en tuddí yi ti gize kun wulle yi ziida zakidi a naabadí te, y'a niibe ti nuŋ a urzi kazita Rabila Majjaanawa aakede ulo a sirpa meegí.

²³ Iŋkino'ŋ n'elkiyo, aame a lekkiyadó ette urzutú ni ti y' wulla keren maŋ, Timote n'un ti t'igiba.

²⁴ Wo adda k'addó ni suune, saŋ maŋ nuŋ batum n'etta n'un ti'n wollo, kono Galmeega y'o ruute.

²⁵ Wo ni t'ilke maŋ beekiye leemadin Epapirodit[†] n'un ti y' t'igiba me, yode wede ay

niibe wo ay ciyye kaŋ soo, yoŋ kun y'igibo y'o d'iido ti noogiyo ere ni dihe ginno te.

²⁶ Yoŋ mosogo kune pay yi dehu y'un ti'n wolle sey, wo yoŋ a eenizí aa kun d'illiga genno ton, ulbí i-d'oodiyo baadaŋ a kune me.

²⁷ Derec, yoŋ y'aaze eeni baadaŋ taŋ lelle y'unto, wo Raa yi-d'ize adde koduwo, wo y'ize adde koduwo a yode dəŋŋal ye, a nuuno pây, kono n'a ki t'ise sommagi dondonj a ki ceere ye.

²⁸ Iŋkino n'a naare kesiko n'un ti y' t'igibe, kono aame kune kun yi wulley sey maŋ ulbuguŋ aasey unjse, wo nuŋ ton addó a-t'udiga.

²⁹ Iŋkino maŋ yode enj kun yi soodo bey sire ti unjswō, aakede leema a urzi Galmeega. Duwo dɔŋ aakede yode kino enj, kun an ottilo baadaŋ,

³⁰ kono tan lelle y'unto miŋ a urzi naabo k'Almasi. Yoŋ y'a iyye y'a t'umbe puuzadí, kono y'o d'etto ti noogiyo ere kune batum kun k'iine kun ki d'iido ye gettiyo.

3

*Mummino k'a koone ki
diine a daana Raa me*

¹ Aŋkenj zemba ki nuŋ, ulbuguŋ un iso unjse kono kune kettiyo kaŋ soo ti Galmeega. Ono dɔŋ n'un riŋe ti poone geŋ, a nuŋ oo k'oone ye n'un ti'n

[†] 2:25 2.25 **Epapirodit:** Yoŋ wede dɔŋ ogiyo ti suma k'Isa a geeger ki Pilip geŋ an igibe k'ume Pool.

doole me, wo iŋkino gen a kune toogo a urzi zaapu k'addugun a Isa me.

² Kun koona mentikagi ti dōj ulpi, kane aa gahiti kono naabo ere an isiyō gette oldō, an dooyiso d'uwō an di waldā ponde doo, para manj kane dōj Raa ye.

³ Ki too manj dōj waldū toc miŋ kine, kono in naabiya a Raa t'urzi k'Undí, kine ulbiŋ in isiyō unjse a Isa Almasi, wo in ki ziipe addiŋ a urzi tuddiŋ ye.

⁴ Ki too manj nuŋ ton n'aane n'a zaape addó a urzi tuddiŋ genj me. Wo nuŋ nit'oone urzi a ceere n'aase, ise dōj tuuku ti doolo ton manj.

⁵ Injino t'ume an ti n'ehe ūide onniyo gessire manj, an oo di wildā ponde, nuŋ itadó dōj k'Izirayel ti biza bumbu Benzamen*, nuŋ Eber maawó ton dōj k'Eber pây. Wo a urzi k'oogoro Yawudiyagi genj ni ziida zakidī, kono nuŋ ti diine dōj sundan̄ Pariziyen.

⁶ A naabadó ere wehini n'ize a Raa genj, dōj ogiyo ti suma k'Isa n'anni dibire baadaŋ. A urzi lekkiyo ere ki diine oogoro ti rootiyo gette n'a ziida zakidī, kono duwo an ki zaapu ono a eedō ye.

⁷ Wo urzi wede pay ti poone n'ilke munda wede beehiye n'a t'oone genj, ankenno a nuŋ oo t'ize ki bita kono k'Almasi me.

⁸ Derec, suldi dōj pay genno ton n'a zuune a t'ize ki bīta, kono ankeŋ munda wede beehiye a jiire sey ni y'uune baa: N'a suune Isa Almasi yoŋ Galmeegó. Kono yode genj n'a iyye suldi pay genj a t'ize ki bita, kane pay n'an ize aa iizi, kono munda wede a di jiire pay a nuŋ, Almasi dfaŋŋal,

⁹ wo n'a lekke kettiyo kaŋ soo ti yode. A elkiyadó manj ni ki t'ise ki diine ye a dfaana Raa t'urzi sooruzó ere a-t'ette a oogoro gette. Ki too manj n'a t'ise ki diine a dfaana Raa t'urzi zaapu k'adde a Almasi. Genj d̄erec, lekkiyo ere ki diine ette t'ettiyo ti Raa t'urzi zaapu k'adde a Almasi.

¹⁰ Geŋ munda wede addó i dehu, n'a suune Almasi adda k'addó, wo n'a suune toogadí ere a ti y' bild̄e. Ni dehu n'a di-kette kaŋ soo ti yode, n'a dabire aa yon yi dibire bini unto ton manj, n'a oyya n'a deeya aa yode a urzi k'untadí me.

¹¹ Injino manj ni zaapu elkisadó aame n'inda ton, Raa yi ti n' balda kay ti diine dōj unto me.

In okko ki daana a urzi k'Almasi me

¹² Nuŋ ni k'elkiyo ye okko dalala ni ti dīnje baa me, ise a lekkiyadó ere ankenno ni t'ize wede derec ki dīne baa ton manj. Wo nuŋ a urzi ni peddiŋso, n'okko n'a t'ambeŋ agga te, kono

* 3:5 3.5 **Biza bumbu Benzamen:** k'Izirayel pay.

Yon i-d'ede suma ti biza bumbiyagi

k'inqkino nuŋ batum miŋ Isa Almasi yi n'umbe.

¹³ Zemba ki nunj, nuŋ ton maŋ ni k'elkiyo ye agga ni t'uune baa me, wo munda wede soo nuŋ n'isiyo me: ni-k'elkiyo ye baa a munda wede n'ize i t'inqile me, ni peddiŋso n'a t'ambey munda wede a dsaanadó.

¹⁴ Raa y'inni waaku t'awwa ti kandaane, kine in d'ette sirpadí in seedsey aggadiŋ t'urzi k'Isa Almasi. Inqkino maŋ nuŋ n'okko dalala ki dsaana, n'a t'ambey agga te.

¹⁵ Kine doŋ pay i-dirse a urzi zaapu k'adde a Isa ej, in aa elko a sulfi genŋo wo in d'oziro eego. Wo a ume tuuku kun t'ilke elkiyo ere ti doolo maŋ, a ume geŋ Raa y'un di kiza urzizí, kun di suuna.

¹⁶ Aame ise muno ton maŋ, kine in'do daayum ki dsaana ki urzi wede in daaniya bini aŋkenŋo.

¹⁷ Zemba ki nunj, kune pay kun ambo zindó. Urzi wede kun di wolle wo kun di daane geŋ, ay un y'ele. Inqkino maŋ kun zaapo ersaguŋ a tukki kane doŋ i sooru a urzi wede genŋo.

¹⁸ Nuŋ ti poone ton n'un ruutite, wo aŋkeŋ n'un di doolo sey ti zumari edayó, i d'ede doŋ ede baadaŋ kane geŋ a sooruzan gettin i-kaza doŋ k'adu ki Almasi wo a munda wede y'ize a urzi k'untadí ekk'undumu wede

zaapu t'ekki bakadí kaŋ ton-ttilko.

¹⁹ Kane geŋ raazaŋ miŋ addan†, inqkino maŋ urzizaŋ a-ti dagga adda k'ahu. An tamma tuddaŋ a sulfi doŋ ki sukiyagi, wo elkisadaŋ pay tinj a sulfi duniya.

²⁰ Ki kine maŋ, duniya ette siisdadiŋ ye, siisdadiŋ a kandaane, ume wede kine in delliyo ettiyo ki Wede k'Uttiyadiŋ, Galmeegin Isa Almasi.

²¹ Yode wede y'iido maŋ, tuddiŋ ere k'unto i-k'ede toogo ye ette, y'a ti kima tudde ere i deeyiso aa tuddi, tudde ere i-d'ede toogo. Y'isiyo inqkino t'urzi toogo ere i-d'eliyo urzi sulfi pay an d'ottilso a mozikadí gettiyo.

4

Pool y'an eliyo kooke a zemba

¹ Zemba ki nunj kune doŋ ki geyyiso, nuŋ mosogo addó i dehu n'un ti'n wolle sey. Kune doŋ addó kun oo ti'n assiya, kune a nunj aa kadsumul ere ki wede y'a jiire a eedó. Inqkino maŋ zemba ki nunj kune doŋ ki geyyiso, kun soodo daayum zakidi a lekkiyo ere kettiyo kaŋ soo ti Galmeega gette.

² Nuŋ n'eliyo kooke a Ebodi kane ti Sentis geŋ, kono onamanj i-t'ette kaŋ soo a lekkiyadaŋ ere kettiyo kaŋ soo ti Galmeega te.

† 3:19 3.19 **Raazaŋ miŋ addan**: I-kaza om̄bito ere ongo oogoro Yawudiyagi ti rootiyo k'om̄bo ulu, son i-kaza sulfi doŋ tudde ti dehu ton maŋ.

³ Wo kee pây wede i seedu zakidî naabadij kañ soo ti nuñ, ni ki tondiyo erayi sire eñ k'anni noogo kono an di-t'okkiye. Kane ti nuñ ay diyye kañ soo a urzi ki kazita Rabila Majjaanawa, soñ Kilema wo ti dñj ongo pay naabadey kañ soo. Kane pay geñ sumbiyagañ raanjya adda mattup ere ki lekkiyo*.

⁴ Kun lekko daayum t'uñsuwo kettiyo kañ soo ti Galmeega. N'a di dñole sey, kun lekko t'uñsuwo.

⁵ Aa kun suune Galmeega sañ goppoñ y'ettiyo, iñkino kun t'iso dñj tasse a ñaana duwo pay.

⁶ Kune ulbuguñ un t'oode a munda ye, wo ñe a suldfi dñj pay kune kun dehu geñ, daayum kun i-ti zaapo a Raa t'urzi tondiyo yode, ti oþe bey wo ti rootiyo koduwo a Raa.

⁷ Iñkino mañ toose ere ki Raa gette, tod'te t'a ji-ire suuniyo pay, tote gette t'a booha biza k'ulbuguñ wo elkisagun a urzi lekkiyo ere kettiyo kañ soo t'Isa Almasi.

⁸ Ki ñaŋgiya zemba ki nuñ, ni dehu n'un di roote'ñ, kun zaapo elkisagun a suldfi dñj pay beehiye, duwo an di'n t'imme, dñj pay derec wo duwo an d'ottile, dñj pay ki diine wo kamileñ, dñj i t'iide kun di'n geyye, wo a t'ele suma.

⁹ Mundâ wede nuñ n'unni duuye wo kun uune, munda wede kun illiga ni rootiyo

wo kun wulle n'isiyo geñ, kane pay geñ kun oziro eego. Iñkino mañ Raa wede eliyo toose geñ y'a koonâ ti kune.

Pool yi tamma dñj k'Almasi ki Pilip a eliyo beezañ

¹⁰ A lekkiyadó ere ni lekkiyo kettiyo kañ soo ti Galmeega ette, nuñ ulbó aaze uñse baadan, kono a munda wede aŋkeñ kun gitte toonuguñ sey geñ, kun o d'ele a nuuno. Ki kotto a munda geñ kune kun ilke baa, wo kun k'uune urzi k'isiyo ye ñaŋjal.

¹¹ Nuñ ni rootiyo iñkino a munda wede o biite ko? Aha! Ni rootiyo iñkino kono ni-diile ulbó o isiyo uñse a munda wede ki beezo.

¹² Nuñ urzi lekkiyadó ni suune, ise nuñ oo k'ede ye, ise nuñ adda darna ton mañ. A ume tuuku wo aame ize munda ton mañ, nuñ oo ti diile ise addó boo, ise addó mosogo, ise nuñ adda darna, ise nuñ oo biite ton mañ.

¹³ A suldfi pay geñ, n'aane n'a lekke t'urzi toogo ere k'Almasi y'o eliyo te.

¹⁴ Wo ton geñ, kune kun ize beehiye kun d'ele ag-gagun a di n' nuuge a dabaradó.

¹⁵ Zemba dñj ki geeger Pilip, kune batum kun suune t'ume k'eesiyo kazita Rabila Majjaanawa aame ni t'iiziga ti siido Maseduwan geñ, dñj ogiyo ti suma k'Isa ti doolo

* **4:3 4.3 Mattup ere ki lekkiyo:** I-kaza mattup ere sumbiyagi ki dñj pay uune lekkiyo ere aware'ñ, raanjya adda.

umbo kine in nuuge ti tud-dinj. Kune dsañjal a ni nuuge me.

¹⁶ Wo soŋ kun suune aame nuŋ a geeger Tessaloni tonj, kun ni nuuge taŋ sire taŋ ado a munda wede oo biite me.

¹⁷ Nuŋ ni rootiyo iŋkino kono ni dehu kun o t'ele munda ko? Aha! Ni rootiyo iŋkino kono ni dehu a naabo ere kun isiyo a urzi zaapu k'addugun a Isa gette, a-t'obi eego a aagila.

¹⁸ Iŋkino manj n'un di rooto, suldi dɔŋ pay kun o igibo geŋ ni'n uune, nuŋ adda darnna. Ankeŋ Epa-pirodit y'o d'iido suldugun me, geŋ baadaŋ o ūide baa. Kane pay ej aa munda wede in eliyo a Raa eediyadí unjse, sedeke ere Raa yi giyye wo ulbí i-d'isiyo unjse.

¹⁹ T'urzi lekkiyo kettiyo kaŋ soo t'Isa Almasi geŋ, Raa wede ni daaniya y'aana y'un di'n ôona ti suldi dɔŋ pay un biite, ti laalayí wede baadaŋ a jiire pay geŋ me.

²⁰ Iŋkino'ŋ tamma t'a koone a Meeginj Raa ki daayum! Eyye.

Toose ki dsaŋgu

²¹ Kun an t'isoy toose a kane dɔŋ pay ki Raa i lekkiyo kettiyo kaŋ soo t'Isa Almasi. Zemba dɔŋ ti nuŋ torj an un t'ize toose pây.

²² Kane dɔŋ pay ki Raa a enŋo ej an un t'ize toose, wo toc miŋ zemba dɔŋ i naabiya di mozigo goole ki Romenj an un t'ize toose pây.

²³ Geŋ beeko ki Galmeega Isa Almasi ti koona ti kune pay.

Mattup ki Pool yi riiñe a dōñ a Kolos

*Eñ urzi k'ono dōñ kun
t'oone adda mattup ettiyo*

Ette mattup ki pool yi riiñe a dōñ i ziipe addañ a Isa a geeger Kolos. Yode batum ki Kolos yi k'iide ye, wo y'a illiga dōñ i ziipe addañ a ummey geñ, an seedu zakidi a urzi zaapu k'adde a Isa me. Geñ Epapiras yon wede an sooru soo ti Pool, an gizite urzi Rabila Majjaanawa ki poone me.

Ozzinagi miibi k'ita mañ, dōñ doolo an d'iide ki Kolos, a dōñ geeger gette an an di gizite ono dōñ ti doolo a ki t'iide a Rabila Majjaanawa ere ki Epapiras y'an gizite gettiyo ye. Duwo geñ an an di ruute, wede yi dehu Raa y'a y'utte mañ, y'an d'ottile a maaleekiyagi wo a suldfi dōñ i ceeriyo dōñ tudde. An an di ruute soñ, an di walda ponde wo suldfi dōñ ongo k'ombo ulu. Epapiras y'illiga mañ, y'a iide y'a uuney Pool a geeger Room yon dangay, mañ yi di t'iide taaya. Aame Pool y'illiga inkino mañ, y'an di riiñe mattup kono y'an di kize a dōñ Kolos geñ, wedusu yi t'oone uttiyo t'urzi zaapu k'adde a Almasi d'anjal.

Toose ki Pool

¹ Mattup ette i raaniya nuñ Pool wede zina k'Isa Almasi aa Raa yi dehu, nuñ ti leemadiñ Timote,

² a kune dōñ ki Raa a geeger Kolos*, kune zemba dōñ daayum i seedu zakidi a Almasi, i lekkiyo kettiyo kañ soo ti yode. Geñ beeko ti toose ere ki Meeginj Raa i koona eggunj.

Pool yi tondiyo Raa kono zemba a Kolos

³ Adda tondiyo Raa ere daayum kaye ay tondiyo kono kune gette, ay rootiyo koduwu a Raa Meeki Galmeeginj Isa Almasi,

⁴ kono ay illiga a lekkiyaguñ ere kun zaapu adduguñ a Isa Almasi wo kun'ni geyyiso dōñ pay ki Raa me.

⁵ Kun isiyo inkino kono kun zaapu elkisaguñ a munda wede Raa y'un boohiyo a kandaane. Zaapu k'elkisaguñ gette, kun ti zuune t'urzi k'ono dōñ d'erec ki Rabila Majjaanawa aame t'iina di kune geñ me.

⁶ Rabila Majjaanawa gette ti-teepiyo adda siido pay, ti d'aagulu aa undumu y'ohire wo yi d'ehiyo inni. Geñ inkino a t'aaze ñi kune ti onniyo ere ki poone, kun d'illiga ono dōñ ki beeko Raa, wo kun di zuune geñ d'erec.

⁷ Dooyiso gette unni duuyue Epapiras leema wede

* **1:2 1:2** Kolos gette geeger ñejko ki siido Pirizi a kese peedo ti koliyo ki geeger k'Epez, k'a ozire kubbaara meeda sire doo mij k'a ti t'oone kollo.

ki geyyiso, yode wede naabadey kañ soo. Yon daayum yi seedu zakidi a naabo k'Almasi ere y'isiyo a kune te.

⁸ Yon y'ay t'iide taaya a geyyiso ere Unde Raa t'un ele adda k'addugun gette.

⁹ Kono kamo ti onniyo ere ay illiga rabilagun gen, kaye ton ay k'ooliyo ye ti tondiyo Raa kono kune me. Ay yi tondiyo y'un di'n ôone ti suuniyo ki suldi doñ pay Raa addí i dehu, t'urzi pay ki suuniyo k'ono ti eego soodo a elkiso kane doñ Unde Raa t'un ele.

¹⁰ Inokino mañ kun d'aane kun di lekke aakede doñ i daaniya urzi Galmeega an di lekke, wo daayum kun d'ise mundsa wede ulbí i-d'ise unjse. Gen kun d'isa naabo pay ere tuuku bee-hiye wo Raa kun di y' suuna adda k'addugun a ceera ki ceeriyo.

¹¹ Kaye ay tondiyo Raa y'un t'ele toogo a ume tuuku ton mañ t'urzi toogadí ere meeda ki ki ti dooze ye gettiyo, kono kune a suldi pay kun di seeda zakidi ti ombiñe bini ñangü.

¹² Kun rooto koduwo a Meega Raa ti unsuwo, yode wede un di'n ize doñ aane a t'ooney aggadañ t'adda suldi doñ yi boohiyo a kane doñzí adda mozikadí ere a toore gettiyo.

¹³ Yon y'in di'n uðse ti bey k'Ere toogo adda zimolo, wo y'in di'n t'iide k'adda moziko k'Ulí, yon yi y' giyye

baadañ.

¹⁴ T'urzi yode geñ Raa y'in uðse t'adda k'oldiko, y'in t'ize tambobino a oldikadin te.

Almasi mozigo t'ekki suldi pay

¹⁵ Raa geñ wenda yi k'aane yi ki y' wolle ye, wo in wolliyo Almasi gen, yon miñ Raa koyok.

Yon gen yi jiire suldi doñ pay Raa y'ikkima,

¹⁶ kono t'urzi yode, Raa y'ikkima suldi doñ pay a kandaane wo a siido,

suldi doñ in'ni wolliyo wo doñ in ki'n wolliyo ye ton man,

kane undiyagi doñ pay a dandaane k'ume, kane doñ deero, kane doñ an d'ede urzi ki dokkiyo wo kane doñ an d'ede toogo.

Kane pay gen an ikkima Raa t'urzi k'Almasi wo a Almasi.

¹⁷ Yon ede too ki poone Raa y'a okkima suldi pay gen me,

wo t'urzi yode kane suldi pay gen an d'ohire a umayan me.

¹⁸ Yon eego, wo tuddí kane doñ pay ogiyo ti suma k'Isa.

Yon eesiyo ki suldi pay, yode wede i-bilce ki poone wo ki daayum ti diine doñ unto,

kono y'a koone wede goole t'ekki suldi pay.

¹⁹ Derec, yo Raa batum yi dihe

suldí dsoŋ pay adda k'addí
wo a tuddí genj, a
tukk'Ulí tonj iŋkino
ede pây,

²⁰ wo t'urzi yode, Raa y'a
dihe suldí dsoŋ pay
y'ikkima,

ise a siido ise a kandaane
tonj, an di-kimo an di
t'okkiye ti yode Raa.

T'urzi puuzo k'Ulí ere ibi
ekk'undumu wede za-
apu t'ekki bakadí kaŋ
tontilko genj, Raa y'an
d'ele toose.

²¹ Wo kune tonj ti kaaga
kun likke aa torgagi dokki ti
dfaana Raa me. Kune dsoŋ
k'aduzí, kun d'ilkite kun
d'ise oldiko, wo oldiko kun
ti t'ize.

²² Wo aŋkenj, t'urzi k'unto
k'Ulí ere ki tudde gette, Raa
y'un ti'n gimo kun t'ukkiye
ti yode. Y'ize iŋkino kono
y'un di'n t'etta dfaanadí
kune dsoŋ kamileŋ, daa
k'oldiko munda, duwo an
k'ambe sunduguŋ k'ulsuko
ye.

²³ Wo genj i dehu kun
di seeda daayum zakidí
wo toogo a urzi zaapu
k'addugun a Isa me, wo kun
gi di ledſde dokki ye t'urzi
Rabila Majjaanawa ere in
zaapu elkisadiŋ eego gette.
Tode ere kun illiga, an di
gizite a duwo adda duniya
pay, wo nuŋ Pool ej n'a t'ize
wede naabo kono ni kazita
rabila gettiyo.

*Naabo Pool a dsoŋ ogiyso
ti suma k'Isa*

²⁴ Aŋkenj nuŋ ulbó uŋse a
dabaradó ere n'ooniyo adda
naabo ere n'isiyo a kune

gette. Iŋkino maŋ adda
tuddó n'a-ti dange dabar
k'Almasi ere yi ni wiike n'a
dabire kono tuddí te, wo
to tuddí tiŋ kane dsoŋ pay
ogiyso ti suma yode.

²⁵ Nuŋ ni t'ize wede naabo
ki dsoŋ pay ogiyso ti suma
k'Isa, a-t'ette a naabo ere
Raa y'o ele a beezó ki
noogiyaguŋ: nuŋ n'un di
kizite ono Raa pay.

²⁶ Ono genj kane munda
wede t'ume k'eesiyo ombide
a dsoŋ pay, wo aŋkenj Raa
y'an t'iidiba ita a dsoŋzi.

²⁷ Raa y'a dihe y'an di y'
kize a dsoŋzi munda wede
ombide genj, yon goole i
jiire wo laalayí baadaŋ, Raa
yi y'ize a nooga kane dsoŋ
pay Yawudiyagi ye. Wo
kun wollo munda wede
ombide genj, yon Almasi
adda k'addugun, t'urzi yode
kun di zaapu elkisaguŋ a
gooliko ere ki Raa gettiyo,
kune tonj adda kay.

²⁸ Iŋkino maŋ kaye ay
kazita rabila ki yode Almasi
a duwo pay. A wede tuuku
tonj ay yi di tookiyo kuudí
wo ay di y' dooyiso t'urzi
suuniyo k'ono dsoŋ pay, kono
kane pay an t'ise dsoŋ i-dirse
a urzi lekkiyo ere kettiyo kaŋ
soo ti Almasi.

²⁹ Genj iŋkino ni naabiya
wo ni deyyiso ti toogo ere
k'Almasi y'o ele, tode gette
ti naabiya adda k'addó ti
toogo.

2

¹ Iŋkino maŋ nuŋ ni dehu
kun di suune deyyiso ere

zakidi ni deyyiso kono kune, kono ki dōn Raa a geeger Lahodise* wo kono ki dōn Raa baadan ongo nuŋ batum t'edayan an ki n' wulle ye.

² Ni dehu addan i-t'ōone ti toogo, an di lekke kettiyo kan soo a urzi geyyiso tuddan wo ūoniyo ti eego soodo a elkiso. Injino an di y' suuna munda wede ombide ki Raa me, yon Almasi batum.

³ Laale pay wede ki suuniyo k'ono wo ti suuniyo gette, kane ombide a bey k'Almasi.

⁴ Ni raaŋiya injino kono wenda soo ton y'un ti'n mabilda ye t'urzi k'ono dōn k'a t'eese derec me.

⁵ Derec, nuŋ dokki ti kune me, wo ton elkisadó daayum ti kune, wo nuŋ ulbó unse a munda wede n'ollige, kune kun sooru ki diine kanj soo wo kun seedu zakidi a urzi zaapu k'addugun a Almasi me.

*Lekkiyo ere kettiyo kan
soo ti Almasi*

⁶ Kune kun umbe Isa Almasi yon Galmeega genj, injino kun oziro daayum kettiyo kanj soo ti yode,

⁷ aa undumu sondayzí i ti ciige, wo kun zaapo addugun a yode aa wedusu yi zaapu boy itadí zakidi. Kun soodo daayum zakidi a urzi zaapu k'addugun a Isa wede an unni duuye genj, wo kun rooto kosuwo a Raa t'addugun pay.

⁸ Kun koona mentikagi, kun i oola urzi a wenda soo ton y'un ti'n mabilda kun t'ora adda k'ikka ki suuniyo k'ono dōn daa k'urzinaŋ genj̄ ye. Suuniyo k'ono gette t'ettiyo t'urzi k'elkiyo ere ki duwo wo t'urzi k'undiyagi dōn toogo i-dokkiyo duniya genj̄, tote gette t'ettiyo t'urzi k'Almasi ye.

⁹ Ni rootiyo injino kono Almasi a tuddí ere aa ki wedusu gette, suldi dōn pay adda k'adde Raa wo a tuddí genj̄, a tukk'Almasi ton ede pây.

¹⁰ Wo kune munda un ki'n biite ye a urzi k'Almasi me, kono kun aa ti gitte kanj soo ti yode, yon goole t'ekki kane dōn pay an d'ede urzi ki dokkiyo wo t'ekki kane dōn pay an d'ede toogo.

¹¹ A lekkiyo ere kanj soo kun aa ti gitte t'Almasi gette, aakede kun uune waldu ponde, waldu ere ti bey wedusu ye, wo waldu ere ettiyo t'urzi k'Almasi. Waldu gette y'un ize aame munda wede adda tudduguŋ y'un di'n t'ettiyo k'adda k'oldiko genj̄, y'un ti y'udse.

¹² Kune an unni zuyye batem genj aakede an un ti'n ittiba kanj soo ti Almasi†, wo kun di-bilde kanj soo pây ti yode me, kono kun umbe a toogo ere ki Raa a bilde Almasi ti diine dōn unto gettiyo.

¹³ Kune ti kaaga eggunj

* **2:1 2.1 Lahodise:** Geeger ita waaya ti geeger Kolos, adda polde ki Likus.

† **2:12 2.12** Kun wollo adda mattup ki Romen 6.4.

aa unto a ðaana Raa me kono kun aa ti diipida a urzizí, wo kono munda wede adda tudduguñ y'un di'n t'ettiyo k'adda k'oldiko gen yon botto daa k'addiya. Wo ankeñ kune Raa y'un ti'n bilde kañ soo ti Almasi me, y'in t'ize tambobino a doopidadiñ pay ere in aa ti diipida a urzi Raa gen me.

¹⁴ Raa gen mattup ere yikaza oldikadiñ t'inni sakiysa gette y'a-t'iide mentú baa, tode ere adu ti kine kono a urzi k'oogoro Raa. Yit'iide aame Almasi an ti y'iike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kañ tontilko.

¹⁵ Soñ undiyagi ñon an d'ede urzi ki dokkiyo wo ñon an d'ede toogo ton, toogadañ Raa y'an ti diggite aame yon y'anni jiire t'urzi k'unto k'Almasi ekk'undumu gen me, y'a ti'n wiire a ðaana ñon pay aakede an ziddo bulagi t'ume k'arka.

¹⁶ Injino mañ kun i oola urzi a wenda soo ton yi ðekka booro eggun a urzi k'ombo ye, ise a urzi sobo, ise a urzi laayagi, ise a urzi k'aagulu tere, ise a onniyo ere ki puukiyo ton mañ.

¹⁷ Kane pay gen Raa y'in elo aa undisso ki munda wede san a etto, wo munda wede ðerec ki kotto miñ, yode Almasi.

¹⁸ Kun i oola urzi a wenda soo ton y'un ti'n dagga ye, y'a t'eesa aggaguñ umbo a kandaane me. Kane gen a ðaana ðuwo an ti t'isiyo

tuddan ñon i ki koliyo tudan ye, wo soñ ulbañ unse an ottilso a maaleekiyagi. Kane gen an aa seedu zakidi baadañ a munda wede y'an ettiyo aa suniye. Kane ñon injino gen ti elkisadan ere a urzi tudde gette, an koliyo tuddan ki makilsa,

¹⁹ an ki dehu an ki lekke kettiyo t'Almasi ye. Ki too mañ Almasi batum yoñ eego ki ñon pay i ziipe addan a yode, kane gen tuddí. Kune kun suune eego gette ti modifiyo tudde pay, wo t'urzi tode okilagi ti sondayı an ti t'okkiso tudde pay kañ soo, ti d'ohire aa Raa yi dehu. Gen injino kay ki kine ñon i ziipe addin a Almasi me.

Unto wo baldiya t'Almasi

²⁰ Kune t'ume kun aa ti gitte kañ soo ti Almasi gen, aa kun t'inda ti yode, wo y'un di'n usde ti bey k'undiyagi ñon toogo i-dokkiyo duniya me[‡]. Wo ce ki moo me kun di lekkiyo aakede kune a bey k'undiyagi ñon i-dokkiyo duniya sey me? Kun d'oyyiso kun di daaniya ita k'urziyagi k'oogoro ñon aakede:

²¹ «Munda ej k'ambu ye», «Munda ej k'owwiyo ye», wo «Munda ej ki bottiyo ye» sey me.

²² Urziyagi gen an rootiyo ti suldi ñon san i-t'engilso aame duwo an ti'n isiyo mañ. Kane gen urziyagi

[‡] 2:20 2.20 Kun wollo adda mattup ki Galat 4:3.

k'oogoro wo dooyiso ere et-tiyo t'urzi duwo d'anjal.

²³ Kane an un rootiyo: kun di daane urzi Raa wede kane duwo batum an ilkite, soj kun ti-t'ise tudduguñ don i ki koliyo tuddan ye, wo kune batum kun dabirsa tudduguñ. Derec, urziyagi pay gej a eda duwo an t'isiyo beehiye. Ki too mañ kane ki bita, kane bee-hiyadañ tiñ a urzi wede tudde ti dehu d'anjal.

3

¹ Kune Raa y'un ti'n bildse t'Almasi kañ soo, inkino mañ kun deho suldi don a kandaane, a ume wede Almasi yi-guune a ammade Raa*.

² Kun d'elke ki poone a suldi don a kandaane, a suldi don a siido ye.

³ Derec, kun t'inda t'Almasi kañ soo, wo lekkiyaguñ ere aware Raa y'un ele gette itatú i ki t'iidiba ye botto, tod'te t'Almasi a bey Raa.

⁴ Lekkiyaguñ ere aware gette, un t'eliyo Almasi ki daayum. Inkino'ñ aame y'iina y'an ti giza tuddí a duwo mañ, kune ton Raa y'an di kiza tudduguñ a duwo ti yode Almasi kañ soo, wo don pay an di wolla daryikadí gette kune ton adda.

Lekkiyo ere ti kaaga wo ti ere aware

⁵ Inkino mañ suldi don pay ulpi a lekkiyaguñ ere

a siido gette, kun ti'n addo mendañ ti biza k'ulbuguñ me, suldi don aakede: boliyo, suldi pitinko, naapu, suldi don ulpi tudde ti dehu, wo okkiso a suldi pay. Suldi don kee k'okkiso eego gej, i t'ize longayzá i jiire Raa.

⁶ Ita k'oldiko ere inkino, kuluwo Raa ti-deegu a tukki don i-ti toogiyo a yode me.

⁷ Gej kune ton kun izire inkino aame ti kaaga kun likke adda k'oldiko gej me.

⁸ Wo de anken, kane pay gej kun di sebbo dargun, suldi don aakede: kuluwo, zehiso kuluwo wo bundiko. Son kalfita tudde, ise ono don ki sukiyagi ton i k'adde ye ti biziguñ me.

⁹ Kun lihite ono ti tud-duguñ ye, kono lekkiyo ere oldo ti naabatú pay kun t'iili,

¹⁰ wo kun t'umbe lekkiyo ere aware. Gej kune duwo don aware, wo Raa yi naabiya daayum adda k'adduguñ kono kun deeye aa yode wede unni ziipe. Y'isiyo inkino kono kun di y'suune a ceere ki ceriyo.

¹¹ Anken ahuntu tudde umbo a edayí me, ise en Yawudiyagi, en Yawudiyagi ye, ise en don i wildsa ponde, en don daa waldu, ise en don daa suuniyadan, en don k'ita duwo aa seydi, ise en bule, en bule ye ton mañ, wo mundsa wede a di jiire pay Almasi, yon yi lekkiyo adda k'adde ki don pay i ziipe addan a yode.

* **3:1 3.1** Kun wollo adda mattup ki Soom 110.1.

¹² Kune Raa y'un ti'n ize dɔŋzí, y'unni biire wo y'unni giyye baadaŋ. Kono kamo kun iso naabo ere aakede: kun wollo sommagi d̄uwo, kun iso beehiye, kun kili tudduguŋ ye, kun koona d̄oŋ tasse wo d̄oŋ an d'ede om̄biŋe.

¹³ Ise wede tuuku ti lekkiyadí lekkiyadí toŋ kun soodo tudduguŋ, wo aame wede ti diinaguŋ i-d'ede ono ti bakadí maŋ, an aa t'iso tambobino ti tuddaŋ me, aa Galmeega y'un t'ize tambobino a kune pây.

¹⁴ Wo t'ekki suldi pay geŋ kun geyyo tudduguŋ. Geyy-iso tod'te aa sibe wede un ti'n kettiyo kune pay biŋ biŋ.

¹⁵ Geŋ toose ere k'Almasi ti dokko biza k'ulbuguŋ. Geŋ inkino Raa y'unni wiike kun di lekke pay adda toose gettiyo, kono kune tudde soo. Wo Raa kun y'elko daayum.

¹⁶ Geŋ rabila k'Almasi ti laalatú pay i lekko adda k'adduguŋ. Kun dooyo tudduguŋ, kun tooko kuude ti tudduguŋ ti suuniyo k'ono ere pay. Kun ôoro wo kun rooto koduwo a Raa t'adduguŋ pay t'urzi k'ôrdsari d̄oŋ ki tamma Raa, ti ôrdsari d̄oŋ k'ono Raa wo ti d̄oŋ ettiyo t'urzi k'Unde Raa.

¹⁷ Suldi d̄oŋ pay kun ise geŋ, ise t'urzi rootiyo k'ono ise t'urzi naabo toŋ maŋ, kun iso a suma ere ki Galmeega Isa, wo t'urzi yode kun di roote koduwo a Meega Raa.

Urzi lekkiyo ere aware

¹⁸ Ni rootiyo a kune erayi, kun kili t'ekki kuuluguŋ ye, inkino beehiye aakede d̄oŋ i daaniya urzi Galmeega an d'isiyo.

¹⁹ Ni rootiyo a kune kuuli, kun geyyo erayguŋ, kun an ise baaze ye.

²⁰ Ni rootiyo a kune inŋni, kun ollo ono pay ki maawuguŋ, geŋ munda wede Galmeega ulbí i-d'ise unye.

²¹ Ni rootiyo a kune maawi, inŋniguŋ kun ti'n kulkewe ye, para maŋ tuddaŋ a rorriga.

²² Ni rootiyo a kune fulagi, kun ollo ono pay ki galmaawuguŋ d̄oŋ a siido. Kun ise inkino aame kane a d̄aanaguŋ kono ulbaŋ an d'ise uŋse d̄oo ye, wo de kun ollo onamaŋ t'adde soo kono kun orgiso a Galmeega Isa.

²³ A naabo ere tuuku kun isiyo gette, kun ti naabo t'adduguŋ pay aa kun naabiya a Galmeega batum, a d̄uwo ye.

²⁴ Kun ise inkino kono kun suune kun t'ooney munda wede Galmeega yi dehu y'un t'eley t'adda suldi d̄oŋ yi boohiyo a kandaane a d̄oŋzí. Geŋ Galmeega wede kun i-naabiya miŋ, yon Almasi.

²⁵ Wo a wede i ki sooru ki diine ye geŋ, Raa yi-t'ela dan̄gay a sooruzí ere ki diine ye gette, kono Raa geŋ y'inni wolliyo kine d̄uwo pay miŋ kaŋ soot.

† 3:25 3.25 Kun wollo adda mattup ki Deeteronom 10.17.

4

¹ Ni rootiyo a kune galmaawi, kun an iso beehiye a fulagugun̄ me a urzi wede ki diine d'erec, kono kun suune kune toŋ un d'ede Galmeega a kandaane.

Kooke Pool wede ki dāŋgu

² Kun soodo zakidī a urzi tondiyo Raa, adda tondiyagun̄ kun lekko zeere wo kun rooto daayum koſuwo a Raa.

³ Wo aame kun tondiyo Raa geŋ, kun tondo kono kaye pây, kono y'ay di t'ihiña urzi ay di kizite onamí a duwo, kono ay di roote munda wede ombide Raa y'a t'iidiba ita t'urzi k'Almasi. Geŋ kun suuno, kono ni gizite onamí, aŋkenŋo nuŋ adda dāŋgay me.

⁴ Injino maŋ kun tondo Raa kono rabilo k'Almasi te n'a ti roote keren̄, i dehu n'a-t'ise.

⁵ Kun lekko ti suuniyo k'ono a daana doŋ i ki suune urzi k'Almasi ye me, a peedo ere tuuku kun uune a daanagun̄ maŋ.

⁶ Ono doŋ adſe ti bizigun̄ geŋ aase uŋse ti sumadizaŋ, wo kun suuno kama k'ono t'urzi wede beehiye a wede tuuku toŋ maŋ.

Toose ki Pool ere ki dāŋgu

⁷ Tisik leemadey wede ki geyyiso ay naabiya kaŋ soo a urzi naabo Galmeega me, yoŋ wede naabo yi seedu zakidī a naabo Galmeega

geŋ, rabiladó pay y'un di-t'eleý.

⁸ Injino maŋ nuŋ ni y'agisa toc miŋ, kono y'un di kizey mummino ay lekkiyo me wo y'un di-tasseý addugun̄.

⁹ Yoŋ an'te ti Onezim leemadey wede ki geyyiso, daayum yi seedu zakidī a urzi k'Almasi, yoŋ ti di-inagun̄. Kane geŋ an un di-t'idey taaya a suldi pay doŋ isiyo a enŋo.

¹⁰ Aristarko wede adda dāŋgay ti nuŋ en̄ y'un t'ize toose, wo Markus taasa ki Barnabas* ton̄ y'un t'ize toose pây. Yode wede n'un ruute kun d'isey mummino ti yode aame y'iiney di kune maŋ. Aame y'iida di kune maŋ, kun yi soodoy bey sire.

¹¹ Isa wede sundí soo Zistus ton̄ y'un t'ize toose pây. Ti diine Yawudiyagi doŋ i ziipe addan̄ a Isa geŋ, kane ado geŋno dāŋjal i naabiya ti nuuno a urzi Moziko Raa me. T'urzi kane geŋ ni d'uune toogo baadan̄.

¹² Epapiras wede naabo k'Isa Almasi yode ton̄ ti di kune, y'un t'ize toose pây. Adda tondiyadí ere kono kune gette, yoŋ daayum we-hini yi k'ormiyo ye. Yi tondiyo Raa kono kun di seeda zakidī, kun t'isa doŋ i-dirse a urzi k'Almasi, wo doŋ iyye aase suldi doŋ pay aa Raa addí i dehu.

¹³ Nuŋ batum ni wulle t'edayó y'oofibe yeebadí

* **4:10 4.10 Markus taasa ki Barnabas:** I-kaza Markus geŋ miŋ ulo leema meegí Barnabas koo, ulo ki teema mekki Barnabas koo maŋ, daa suuniyo.

baadaŋ kono kune, kono
dɔŋ geeger Lahodise wo
kono dɔŋ geeger Irapoli[†] pây
gen me.

¹⁴ Lik wede ki geyyiso yon
wede daawiya, kane ti De-
mas tonj, an un t'ize toose
pây.

¹⁵ Kun an t'iso toose a
zemba dɔŋ ki Lahodise, ti
teema Nempa wo dɔŋ ogiyo
ti suma k'Isa adda boytú tonj,
kun an t'iso toose pây.

¹⁶ Aame mattup ere n'un
raaŋiya ette kun ti girey
maj, kun an t'agiboy a dɔŋ
ogiyo ti suma k'Isa a La-
hodise, an di-garey kay. Wo
zemba dɔŋ a Lahodise tonj
mattup ere n'an riiŋe gette
an un d'eloy, kune tonj kun
di-garoy kay.

¹⁷ Aŋkeŋ kun i-ti rooto a
Arsip gen y'a soodo zakidî
a naabo ere an i ele a urzi
Galmeega gette, y'a ti-dan̄go
ti beehiye.

¹⁸ Kun wollo ume ki toose
ki nuŋ Pool ej, i riiŋe nuŋ
batum ti beezó. Un dandé ye
nuŋ adda dangay me.

Gen beeko Raa ti koona
egguŋ.

[†] **4:13 4.13 Lahodise ti Irapoli:** Kane gen sirwanj pay geegiryagi ita waaya ti
geeger Kolos, adda polfe ki Likus.

Mattup ere ki poone Pool yi riinje a doŋ a Tessaloni

*Eŋ urzi k'ono doŋ kun
t'oone adda mattup ettiyo*

Ette mattup ere ki poone Pool yi riinje a doŋ i zi-ipe addan a Isa a geeger Tessaloni. Tessaloni tod'te geeger ki siido Girek, a biza bar ki Mediterane. Pool genj ti laŋzayí Silas ti poone an iide ki Tessaloni me, an an di gizite Rabila Majjaanawa k'Isa Almasi. Doŋ baadaŋ a Tessaloni genj an d'umbe urzi k'Almasi. Wo de k'ita maŋ doŋ miibi ti diine Yawudiyagi an iide'ŋ an an t'elite ono a kane doŋ Tessaloni, kono an di-tooge k'ollige k'ono Pool ti Silas me. (Naabo doŋ zina 17.1-10)

Saŋ maŋ Pool y'a igibe Timote y'a ti'n wollo zemba ki Tessaloni genj, lekkiyadaŋ mummino koo maŋ? Aame Timote y'iide wo yi-gime maŋ, yi di t'iide taaya a Pool y'ede, an seedu daayum zakidi a urzi k'Isa me, wo de doŋ ongoŋ ti diinayan an di-toogiyo ki naabo k'ombo bizan me. Wo kane an'de, kama k'Isa goppon an niiba maŋ, a t'isa ki bita. Wo doŋ ongoŋ eedan a digge kono maawan ti laŋziyagan baadaŋ an t'inda, wo Isa yi ki kama ye botto. Kono

kamo Pool y'an di riinje mat-tup kono an t'eele toogo, wo y'an di ruute soŋ mummino me kama k'Almasi t'isa me.

Toose ki Pool

¹ Mattup ette i raaniya nuŋ Pool ti Silas wo Timote, a kune doŋ ogiyo ti suma k'Isa a geeger Tessaloni, kune doŋ ki Meega Raa wo ki Galmeega Isa Almasi. Geŋ beeko ti toose ki Raa i koona eggun.

Lekkiyo wo zaapu k'adde a Isa ki doŋ Tessaloni

² Adda tondiyo Raa ere kaye ay tondiyo gette, daayum ay rootiyo koduwo a Raa kono kune pay wo sundugun ay gi-di seddiyo ye.

³ Adda tondiyadey a dsaana Meeginj Raa gette, kaye'ŋ ay elkiyo daayum a kune, a naabagun ere a urzi zaapu k'addugun a Isa, a lekkiyagun ere kun geyyiso Raa t'adde soo, wo a zaapu k'elkisagun a Galmeeginj Isa Almasi ere kun seedu zakidi bini dangu.

⁴ Zemba ki nuŋ, kaye ay suune Raa y'unni giyye, y'unni biire kun t'ize doŋ ki yode.

⁵ Munda gen ay yi suune kono Rabila Majjaanawa k'Isa ere ay un gizite gette, tod' t'iina di kune t'urzi k'ono doŋ udfe ti bizey dangual ye, wo soŋ ti toogo ti noogiyio k'Unde Kamileŋ, wo ay zuune adda k'addey ono doŋ ay gizite genj kane derec. Injino kun suune

lekkiyo ere kaye ay likke a diine kune gette, tod'te un d'ize beehiye a kune.

⁶ Kune kun t'ize doŋ umbe zina kaye wo ki Galmeega. Adda dabar baadaŋ tonj ono Raa kun di'n ziida t'uŋsuwo ere ettiyo t'urzi k'Unde Kamilen^{*}.

⁷ Injkino manj kune lekkiyagun ti konso aa urzi a kane doŋ pay i ziipe addan a Isa a siido Maseduwan ti Akayi gen, an di wolle an d'ozire eego.

⁸ Ono Galmeega gen ti di kune i-tiipe adda siido Maseduwan ti Akayi daŋjal ye, wo soŋ rabila ere a urzi zaapu k'addugun a Raa gette i-tiipe a ume tuuku tonj manj, inkino i ki dehu ay ki roote munda ye baa a urzi zaapu k'addugun me.

⁹ Duwo pay an tōwwo taaya a tukki kaye an'de, mummino a ettiyadey ere di kune gette kun ayni ziida me, wo mummino kun digime ki tukki Raa me. Urzi longayi kun d'ili, kun di daaniya Raa ki kotto zeere kono kun i di naabe,

¹⁰ wo kun di delle Ulí Isa y'a kimo ti kandaane. Yo Ulo gen Raa y'a ti y' bide ti diine doŋ unto, wo yon y'in di'n utta ti booro Raa ere aana.

2

*Naabo ki Pool a geeger
Tessaloni*

* **1:6 1.6** Kun wollo adda mattup ki Naabo doŋ zina 17.4-9. * **2:2 2.2** Kun wollo adda mattup ki Naabo doŋ zina 16.19-24; 17.1-9.

¹ Zemba ki nunj, kune batum kun suune beehiye ettiyadey di kune gette ki bita yē.

² Soŋ kun suune ki poone ay d'aaney di kune gen, adda geeger ki Pilip gette an ay di'n dibire wo an ay di'n gildsite. Wo de saŋ Raa y'ay d'eele toogo ay un di gizite daa k'orgiso urzi Rabila Majjaanawa adda dabar ere baadaŋ gettiyo tonj manj^{*}.

³ Rabila Majjaanawa ere ay kazita a duwo ette, tod'te ita k'ono doŋ butte ye, elk-isadey oldo ye, wo ay ki dehu duwo ay gi di'n mabilde ti metinko ye.

⁴ Wo de ki kotto manj, kaye Raa y'ay ti'n niime, y'ay di'n wulle doŋ aane i-t'ise naabadí, manj y'ay d'ele a beezye naabo ay di kizite Rabila Majjaanawa. Aŋken ono doŋ ay kazita enj, ay k'okkime onamey kono duwo ulbaŋ an ki d'ise unse do ye, wo de ay kazita kono ulbe i-d'ise unse a Raa, yode wede i suune ono k'addey.

⁵ Geŋ inkino kun suune beehiye, pidipidin̄ kaye ono doŋ ki mabilisa duwo ulbaŋ an d'ise unse ay ki gizite ye, pidipidin̄ t'urzi k'onamey ay ki dihe ye ay t'oone munda ti beygun me, ono doŋ ay rootiyo en Raa tonj yi wolliyo wo y'ollige.

⁶ Kaye ay ize inkino kono ay ki dehu wenda y'ay gi di'n t'imme ye, ise kune, ise

wede doolo ton̄ maŋ.

⁷ Ki too maŋ kaye dɔŋ zina k'Almasi gen̄, ay d'ede urzi ay un di'n dokke ki toogo. Wo de kaye a diinaguŋ gen̄, ay ti t'isse tuddey poyoyo aakede erewo ti boohiyo iññitú a gulbatú.

⁸ Kaye ay unni giyye baadan̄ gen̄, ay di dihe ay un kizite Rabila Majjaanawa ki Raa d'anjal ye, wo de ise k'unto ton̄ ay di-t'inda kono kune me. Derec, geyyisadey a tukki kune gette baadan̄ a jiire!

⁹ Zemba ki nuŋ, kun suune naabo ere ay y'iidi yeebadey didſo onn̄ay d'urme gette, kono ay ki dehu a wenda soo ton̄ ti diinaguŋ ay yi-ki t'ele attidi ye, wo gen̄ iñkino ay un gizite Rabila Majjaanawa ki Raa te.

¹⁰ Kune kun wulle wo Raa ton̄ yi wulle, sooruzey a d̄aana kune dɔŋ i ziipe adduguŋ a Isa gette tod'te kamilen̄, ki diine wo wenda yi k'ambe sundey k'ulsuko ye.

¹¹ Wo kun suune, aame kaye a diinaguŋ gen̄, ay likke ti wede tuuku ton̄ aa lekkiyo meege t'iññizi.

¹² Kaye ay un d'eele kooke, kun d'uune toogo wo ay di giſdima ay un ti'n ziipe urzi kono kun di lekke lekkiyo ere aa Raa yi dehu, yon̄ y'unni waaku kun di lekkey adda daryika ki Mozikadí.

¹³ Kaye daayum ay roote koduwo a Raa ki munda soo sey: Aame ay un gizite ono Raa gen̄, kun d'illiga wo kun d'umbe, kun k'ilke ye eŋ ono dɔŋ tudde me, wo de kun ilke'ŋ kane ono Raa derec. Kane ono gen̄ an di naabiya adda k'adde kune dɔŋ i ziipe adduguŋ a Isa.

¹⁴ Geŋ zemba ki nuŋ, kune kun diine ita dɔŋ ki Raa ogiysito ti suma k'Isa a siido Ziide, kane an lekkiyo kettiyo kaŋ soo t'Isa Almasi. Kune'ŋ dɔŋ siidagun̄ batum an un di'n dibire, aakede Yawudiyagi an dibire dɔŋ ki Raa ogiysito ti suma k'Isa a siido Ziide[†].

¹⁵ Kane Yawudiyagi gen̄no batum ūide Galmeega Isa ti nebiyagi me, wo kaye ton̄ an ay di'n dibire[‡]. Raa gen̄ ulbí i-k'isiyo uŋse ye ti kane me, kane adu ki duwo pay.

¹⁶ Kane an ay t'eegirso ay di kizite a kane dɔŋ Yawudiyagi ye ono dɔŋ an t'oone uttiyo me. An isiyo iñkino gen̄, an a-ti kummiyo oldikadaŋ ekk'oldfiko maawaŋ ere daayum an ize, wo de kane gen̄ an a-ti dñ̄nge ti kulkwoo Raa a eedan̄[§].

Pool yi dehu y'a kime ki Tessaloni

¹⁷ Zemba ki nuŋ, anken̄ kaye ay ti lidſo ti tudduguŋ k'onniyto miibi, derec ki tudde kine dokki wo biza

[†] 2:14 2.14 Kun wollo adda mattup ki Naabo dɔŋ zina 17.5-6. [‡] 2:15 2.15 Kun wollo adda mattup ki Naabo dɔŋ zina 9.23,29; 13.45,50; 14.2,5,19; 17.5,13; 18.12.

[§] 2:16 2.16 **Kulkwoo Raa a eedan̄:** Kun wollo adda mattup ki Romeŋ 11.1-12, ume wede Pool yi rootiyo yi zuune adda k'addí zembadí Yawudiyagi gen̄ Raa y'an̄ utta.

k'ulbinj kaŋ soo. Kaye ay d'ede mosogo baadaŋ ki kune, ay dehutu urzi ay d'ette ay un ti'n wollo sey.

¹⁸ Kono kamo ay dehu ay di kime di kune, wo nuŋ Pool en n'a dihe tanj baadaŋ n'a ette, wo de Meeda siitandani t'ay t'iigire.

¹⁹ A kama ki Galmeeginj Isa Almasi genj, ki kotto zaapu k'elkisadey, un̄suwadey wo kadumul ay kiley tuddey tiŋ kune a daanadí me.

²⁰ Eyye, t'urzi kune ay t'oona tamma, wo ulbey aasa un̄se.

3

Agisa Timote ki Tessaloni

¹ Kaye ay ki d'iine ombiŋe ye daa k'ollige rabilagunj me. In̄kino maŋ ay d'ilke, bee-hiye ay di lekke siidey a geeger k'Aten* te.

² Wo kaye ay un d'igibe leemadey Timote, yoŋ wede yi naabiya ki Raa ti kaye kaŋ soo a urzi kazita Rabila Majjaanawa k'Almasi. Ay un y'igibe kono y'un t'eeley kooke wo kun t'ooney toogo a urzi zaapu k'addugunj a Isa me.

³ In̄kino maŋ ti diinagunj wenda soo tonj yi t'oora ye ti dabar ere ankenno ette, kono kune batum kun suune beehiye, dabar gette a-t'ette a munda wede Raa yi dehu y'aase a tukki kine.

⁴ Aame kaye di kune genj ay un di ruute ki poone,

ay'de: «Kine in t'oona dabar baadaŋ.» Wo geŋ in̄kino kun suune, dabar gette t'a iina.

⁵ Kono kamo ni k'iine ombiŋe ye n'a delle me, in̄kinō n'a t'igibe Timote y'a seddo mekk'ono a urzi zaapu k'addugunj a Isa. N'ize in̄kino n'orgiso, koo Meeda siitandani t'unni naamey daggiya koo manj, genj oodibe yeebadey a urzi kazita k'ono Raa di kune gette a ki t'ise ki bita ye.

Kooke a nuuge doŋ Tessaloni

⁶ Wo de ankenj Timote ti di kune yi-gimo†, y'ay d'iido ti rabila majjaanawa a urzi zaapu k'addugunj a Isa ti geyyiso ere un d'ede a di-inagunj te. Yoŋ y'ay ruute kune tonj kun elkiyo daayum a kaye me, kun dehu kun ay ti'n wolle sey aa kaye tonj ay dehu ay un ti'n wolle kay.

⁷ In̄kino maŋ zemba ki nuŋ, adda k'ulbe k'oodiyo baadaŋ ti dabar ere a eedey gette, kaye ay d'uune toogo t'urzi zaapu k'addugunj a Isa geŋ me.

⁸ Wo ankenj kaye tonj addey i t'udige, kono kun seedu zakidi a urzi lekkiyo kettiyo kaŋ soo ti Galmeega me.

⁹ Kune a daana Raa addey kun ay ti'n ūune t'un̄suwo, wo kono kune genj ay di roote koduwo a Raa kaŋ mumminno tonj ay ki suune ye.

* **3:1 3.1** Kun wollo adda mattup ki Naabo doŋ zina 17.15-16. † **3:6 3.6** Kun wollo adda mattup ki Naabo doŋ zina 18.5: Pool yi riŋe mattup ette aame yoŋ a geeger ki Korent.

10 Didfo, oñnu ay kodsfime tondiyo Raa kono y'ay di t'ihina urzi ay d'ette ay un ti'n wollo sey, wo munda wede a biite a urzi zaapu k'addugun a Isa gej ay un ti y' d'ançey.

11 Injino kaye ay tondiyo Meeginj Raa batum ti Galmeeginj Isa, an ay dit'ihina urzi wede ay d'etta di kune.

12 Wo sonj geyyiso ere un d'ede ti tuddugun wo ki doñ pay gette, Galmeega y'un t'aagal k'aagulu, tod'te aakede geyyiso ere kaye batum ay d'ede a tukki kune.

13 Gej Galmeega y'un elo toogo a biza k'ulbugun, injino a onniyo ere Galmeeginj Isa y'aana ti doñzi pay gette, kune a daana Meeginj Raa ooyiso kese a yode, wenda y'a ki roota k'ulsuko a tukki kune ye baa.

4

Lekkiyo ere aa Raa yi dehu

1 Injino ki dangu zemba ki nunj, kune'ñ an unni duuye mummino kun di lekke a urzi wede Raa ulbi i-d'ise unse me, wo derec kun sooru miñ a urzutú. Wo de ankeñño ay un obe bey wo ay un d'eelo kooke a munda wede kun d'ise ti suma Galmeega Isa, gej

lekkiyagun gette un d'odo t'injino.

2 Kune kun'ni suune ono doñ ay un ruute, kane gej Galmeega Isa y'a ruute.

3 Enno munda wede Raa yi dehū me: Kun lekko doñ ooyiso kese a Raa, kun ooli tuddugun a urzi boliyo ye.

4 Wede tuuku tonj ti diinagun yi suuno seedu tuddí*, y'a lekko ooyiso kese a Raa wo duwo an i di t'ele suma.

5 Y'a k'ooli tuddí ki naapu a suldi doñ ulpi tudde ti dehu genño ye, aakede doñ i ki suune Raa soo d'ançjal ye ge d'isiyo.

6 A urzi suldi genj, wede tuuku tonj yi isa ulsu a leemadí ye wo yi ti y' mabilda yi deha eddí ye, ise erewo tonj injino. A wede y'isiyo injino gej i-ti dooza Galmeega ti siidí, ono ej ay un ti'n ruute wo ay un ti'n doolo sey.

7 Kine Raa y'inni wiike in gi di lekke a urzi pitinjko dehu tudde ye, wo de y'inni wiike in di lekke doñ ooyiso kese a yode.

8 Kono kamo, wede y'a ti doopide a suldi doñ ay un ruute kun d'ise genño manj, yi koogire wedusu ye, yi koogire Raa wede un ele Unde Kamilen.

9 A urzi geyyiso tudde aakede zemba gej, i k'ise ye

* **4:4 4.4 Tuddí:** Ono doñ i rootiyo «tuddí» gej, t'ono Girek «umpo». Ono doñ Pool yi ruute «umpo» gen, doñ ongon an elkiyo i-kaza «tudde», wo doñ sonj an elkiyo i-kaza «erewo». Injino manj kane doñ elkiyo «erowo» gej an di riijne, an'de: «Wede tuuku tonj ti diinagun yi suuno beeriyo k'erewo, an di lekko ooyiso kese a Raa gej duwo an an t'ele suma.»

baa ay un di raanje sey me, kono kune batum Raa y'un ti'n duuye a urzi geyyiso tudugun me.

¹⁰ Geyyiso tiŋ, tod'te ere un d'ede a tukki zemba dɔŋ pay i ziipe addaŋ a Isa a siido Maseduwan pay gettiyo. Wo de zemba ki nuŋ, kaye ay un t'ele kooke ay t'eese un d'odo t'inokino.

¹¹ Kun deho lekkiyo ere ti toose ti duwo, kun wollo naabagun, wo k'ombagun kun naabo ti beyguŋ, gen kun iso aakede ay un ruute kun d'ise.

¹² Kun iza inokino maŋ, lekkiyaguŋ t'a koona bee-hiye a daana dɔŋ i ki ziipe addaŋ a Isa ye me, wo kune toŋ kun ki tonda munda ti bey wenda ye.

Baldiya ki dɔŋ i t'inda

¹³ Zemba ki nuŋ, ay dehu ay un di roote a urzi dɔŋ i t'inda, kono kun ki-t'ise sommagi dondon ye, aakede dɔŋ i ki zaapu elkisadaŋ a Isa ye.

¹⁴ Derec, kine in umbe Isa y'inda wo yi bildə ti diine dɔŋ unto. Gen inokino kay kane dɔŋ i ziipe addaŋ a Isa wo an t'inda gen, Raa y'a ti'n balda wo y'a ti'n t'okkiya kaŋ soo t'Isa a sirpadí.

¹⁵ Kun ollo, ay un rootiyo eŋ ono Galmeega yi ruute: Onniyo ere Galmeega yi kimo gette, kine dɔŋ i ziipe addiŋ a Isa i lekkiyo zeere botto gen, in k'ooguma ye ki daana kane dɔŋ i ziipe addaŋ a Isa i t'inda me.

¹⁶ Aame gen duwo an d'olliga d'olle, tod'te golla ki goole maaleekiyagi yi baahu parre Raa. Inokino yode Galmeega Isa batum y'a deego ti kandaane. Wo kane dɔŋ i ziipe addaŋ a Almasi wo i t'inda gen, an dibalda ki poone.

¹⁷ Saŋ maŋ, kine dɔŋ i lekkiyo zeere botto gen, in d'enjila k'awwa ti kane kaŋ soo ekki dondari, k'okkime Galmeega a kandaane. Gen inokino, in di lekkey ti Galmeega ki daayum.

¹⁸ Inokino maŋ kun elo kooke ti tuddugun t'urzi dooyiso ette.

5

Onniyo kama Galmeega

¹ Zemba ki nuŋ, i k'ise ye ay un di raanje a urzi k'onniyo, ise a urzi peedo ere suldi pay gen an d'aana me.

² Kune batum kun su-ne adda k'addugun: Onniyo ere ki Galmeega y'a kimo gette, t'aana aa wede k'oogire y'ettiyo a diddo, wenda soo toŋ umbo a su-na me.

³ Aame duwo an iisa rootiso: «Ankeenŋo kine adda toose, munda k'orgiso umbo baa» maŋ, inokino a kaamiki gen miŋ dabar baadaŋ t'a deega eedan. Gen dabar gette t'aana a kaamiki, aakede kakkisa k'erewo addutú i t'umbe k'ehiyo, wenda soo toŋ umbo a t'alda me.

⁴ Wo de zemba ki nuŋ, kune adda zimolo ye kono

onniyo gette t'un di'n kiira
sutte aa wede k'oogire me.

⁵ Kune dōj ki toore Raa,
lekkiyagun aa a onnu. Kine
ki dicđo ye, ki zimolo ye.

⁶ Injino manj in t'udige ye
aa kane dōj ongo me, wo de
in lekko zeere, tuddinj in ti
soodo.

⁷ Kane dōj i moone genj
an moone a didđo, wo dōj
i sobo toote i ceriyo eedan
genj an sobo a dicđo*.

⁸ Wo de kine dōj
lekkiyadin aa a onnu genj,
tuddinj in ti soodo. In lekko
a urzi zaapu k'addinj a Isa
wo ti geyyiso tuddinj, kane
genj a kine aakede asigursu
yi t'usse saapa. Wo in zaapo
elkisadij a Raa wede yi'n
utte kono zaapu k'elkiso
gette, tod'te aakede asigursu
yi t'usse kakkile maala.

⁹ Kine Raa yi dihe y'inni
wiike toc mij y'a ki dēkka
booro eedinj ye, wo de y'inni
wiike kono in t'ooney uttiyo
t'urzi Galmeegij Isa Almasi.

¹⁰ Isa y'inda kono kine,
injino a kamadí gette ise
kine in lekkiyo zeere, ise in
t'inda tonj manj, in lekkiyo
kettiyo kanj soo ti yode.

¹¹ Injino manj kun elo
kooke wo kun noogo tud
duguŋ kono kun di t'ihira a
urzi zaapu k'adduguŋ a Isa,
wo ni suune naabo gette kun
isiyo too.

*Toose ti kooke wede ki
daŋgu*

* **5:7 5.7 An sobo a didđo:** Ti kaaga genj a siido Gires kane dōj Yawudiyagi
ye an sobo toote a dicđo, wo di kine injino ye, dōj an sobo a onnu wo a dicđo
pây.

¹² Zemba ki nuŋ, ay un di
roote'ŋ, kun an ottilo a dōj
oodibe yeebadaj a naabo
ere a diinaguŋ, kane dōj
Galmeega y'an ele urzi an un
di'n dokkiyo wo an un di'n
aapudu genj me.

¹³ Kono naabo ere an isiyo
a kune gette, kun an ottilo
baadaŋ wo kun'ni geyyo.
Kun lekko ti toose ti tud
duguŋ.

¹⁴ Zemba ki nuŋ, ay un
t'eele kooke, ay t'eese'ŋ:
Dōj golguwo kun aapanj,
dōj an d'ede orgiso addaj
kun an eelo kooke, kun
noogo dōj weedayan umbo
wo kun lekko t'ombiŋe ti
duwo pay.

¹⁵ Kun koona mentikagi,
wenda soo tonj a bakadí
yi-kima ulsuko t'ulsuko ye,
wo kun deho daayum isiyo
beehiyko ti tudduguŋ wo ti
duwo pay.

¹⁶ Kun lekko daayum
t'uŋsuwo,

¹⁷ kun tondo Raa daa
puukiyo,

¹⁸ aame ize munda tuuku
tonj manj, kun rooto koduwo
a Raa. Genjo suldi dōj
Raa yi dehu kun d'ise a urzi
lekkiyagunj ere kettiyo kanj
soo t'Isa Almasi te.

¹⁹ Kun i t'eegire ye a naabo
k'Unde Kamileŋ te.

²⁰ Kun'ni kiigira ye ono
dōj Raa y'agisa zemba an
un di rootiyo genj me,

²¹ wo de ono genj kun ti'n
wollo pay: Dōj beehiye kun
di zaapo adduguŋ,

²² wo kun ti ledđo t'ita
suldī dōŋ ulpi tuuku tonj
maŋ.

²³ Gen Raa wede i d'eliyo
toose genj, yode batum y'un
ti'n iso dōŋ ooyiso kese
a yode a urzi lekkiyaguŋ
ere pay gette, y'unni booho
pay, yi booho tudduguŋ, un-
duguŋ, wo biza k'ulbuguŋ.
Injino maŋ a onniyo ere
Galmeeginj Isa Almasi yi
kimo gette, wenda y'a ki
roota k'ulsuko a tukki kune
ye baa.

²⁴ Raa wede unni waaku
genj, yonj yi seedu zakidi
a munda wede yi rootiyo
y'aasa me, genj yi t'isa suldī
genj me.

²⁵ Zemba ki nuŋ, kun
tondo Raa kay kono kaye me.
²⁶ A zemba pay kun an
t'iso toose kaŋ bey sire sire
aa zemba.

²⁷ Wo ankeŋ kun ollo, n'un
di rooto ti suma Galmeega,
mattup ette kun an ti-garoy
a zemba pay.

²⁸ Gen beeko ki Galmeeginj
Isa Almasi ti koona eggunj.

Mattup ere ki sirwe Pool yi riinje a doŋ a Tessaloni

*Eŋ urzi k'ono doŋ kun
t'oone adda mattup ettiyo*

Ette mattup ere ki sirwe Pool yi riinje a doŋ i ziipe addan a Isa a geeger Tessaloni. Adda mattup ette y'an di duule sey a urzi kama k'Almasi, wo y'ede suldfi'ŋ ede a aana, ki poone onniyo kamadí t'a aana genj me.

Doŋ ongoŋ adda geeger gette an rootiyo Almasi yi-gimo baa, wo doŋ ongo ti diinayaŋ an d'eesiyo: «Almasi botto yi ki gimo ye, wo de onniyo kamadí goppoŋ.» Kane doŋ i ruute onniyo kamadí goppoŋ genj, an dit-toogiyi ki naabo me wo an di rootiyo, an'de: «An niiba maŋ a t'isa ki bita.» Wo de an t'ettiyo ombo ki di doŋ i naabiya. Kono kamo Pool y'an riinje kono y'an di kize wede tuuku ton y'a oomi ti raŋŋadí. Wo y'an ruute son an a seedsa zakidi aame an iina dabar ton maŋ, wo an d'ise daayum beehiyko ti tuddan me.

Toose ki Pool

¹ Mattup ette i raaniya nuŋ Pool ti Silas wo Timote, a kune doŋ ogiyo ti

suma k'Isa a geeger Tessaloni, kune doŋ ki Meegiŋ Raa wo ki Galmeega Isa Almasi.

² Geŋ beeko ti toose ki Meegiŋ Raa ti Galmeega Isa Almasi i koono eggun.

Booro ere a onniyo k'ita

³ Zemba ki nuŋ, i dehu ay di roote daayum koduwo a Raa kono kune geŋ me. Eyye geŋ a urzutú ay di roote koduwo a Raa me, kono urzi zaapu k'addugun a Isa geŋ yi neeriyo ki neeriyo, wo geyyiso ere un d'ede ti tuddugun gette t'aagulu k'aagulu.

⁴ Kono kamo kaye ulbey ay d'isiyo unse, sunduguŋ ay gi di seddiyo ye a diine doŋ ki Raa ogiysito ti suma k'Isa, kono kun seedu zakidi a urzi zaapu k'addugun a Isa me, kun d'ombiŋe a dabar ere duwo an unni dabirsa wo ti suldfi doŋ ooŋe un ettiyo genj me.

⁵ Kane suldfi geŋ i-kaza Raa yi cekkiyo booro ere ki diine, wo t'urzi kane geŋ kun t'isa doŋ ūide kun t'etta ki Moziko Raa. Kono tode gettiyo kun dabirsa me.

⁶ Derec Raa yoŋ ki diine, kane doŋ un oodibe yeebagun geŋ saŋ Raa y'an d'oodiba yeebadan kay.

⁷ Wo a kune doŋ oodibe yeebagun geŋ, saŋ kun t'oona puukiyo ti kaye. Geŋ aasa a onniyo ere Galmeega Isa yi-kimo ti kandaane ti maaleekiyagí doŋ toogo, y'a kiza tuddí a duwo pay.

⁸ Y'etto ti uwwo bila bila, kono y'an ti-dooza a kane

* **1:8 1.8** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 66.15.

dōj i ti toogijo ki suuniyo
Raa wo ki sooru ekk'ono
dōj ki Rabila Majjaanawa ki
Galmeegin Isa gen me*.

⁹ Kane gen dan Gayadañ
Galmeega y'anni dagga ki
daayum, dokki ti dsaanadí
wo dokki ti toogo daryikadí†.

¹⁰ Gen aasa a onniyo ere
Galmeega yi-kimo, inkino
mañ kane donzí an di y'
t'imma, wo dōj pay i zi-
ipe addan a yode gen an
di seeda giggiran k'uñsuwo.
Kune pay addaga ti kane,
kono kun umbe a ono dōj ay
un gizite.

¹¹ Kono kamo ay tondiyo
Raa daa puukiyo kono kune
gen me. Ay tondiyo Raazin
y'un di'n ise dōj iide a
urzi lekkiyo ere y'unni
wiike. Ay tondiyo Raa
sey, t'urzi toogadí y'un di'n
nooge k'isiyo suldi dōj pay
beehiye kun dehu kun d'ise,
kono kun ziipe addugun a
Isa.

¹² Inkino t'urzi kune,
duwo an t'imma suma ki
Galmeegin Isa, wo yode tonj
y'un di'n t'imma kay. Suldi
pay gen aasa t'urzi beeko
Raazin wo ti Galmeegin Isa
Almasi.

2

*Munda wede ki poone etto
t'oniyo kama Galmeega*

¹ Zemba ki nun, a urzi
kama Galmeegin Isa Almasi
wo ti ogiysadij ere kañ soo
a dsaanadí gette, ay un di
rooto:

² Aame wenda y'un ruuta
onniyo Galmeega y'a kimo
gette t'iina baa mañ, gen
kesiko eggun ti dagga ye wo
kun addira ye. Aame yi ru-
uta ono ej dōj Raa y'igibo,
ise ono ej ettiyo ti bize kaye,
ise ono ej ettiyo t'urzi mat-
tup ere kaye gi riñe tonj
mañ, onamí kun amba ye.

³ Kun i oola urzi a wenda
soo tonj y'un ti'n mabilda ye
t'urzi tuuku tonj mañ. I dehu
dōj baadan Raa an di y'
kiigira dsoo miñ, sañ onniyo
gette t'a aana kollo, wo soñ
Goole doopide k'oogoro Raa
gen tuddí y'a ti kiza do, yonj
wede Raa y'a yi dagga adda
dabar ere ki daayum gen me.

⁴ Yonj gen y'a-tooga, y'a ti-
kila tuddí t'ekki suldi pay
dōj duwo an ottilso wo
an elkiyo raazañ gen me.
Inkino y'a t'etta k'adda Boy
Raa, y'a-koona addaga y'a
t'eesa yode batum miñ Raa*.

⁵ Un dundfe ko, suldi dōj
n'un ruute aame nunj di
kune botto gen me?

⁶ Wo ankenño, kun suune
mundu wede i ti y' seedu
Goole doopide k'oogoro Raa
me. Inkino yi kiza tuddí a
duwo pay gen a onniyo ere
Raa yi dehu dñjal.

⁷ Toogo ere kañ ombide
i dokkiyo duwo an a di
doopide oogoro Raa gette,
ankenño ti naabiya adda
duniya me. Wo de aame
mundu wede i ti seedu toogo
getto Raa yi y'irga mañ, tod'

† **1:9 1.9** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 2.10,19,21. * **2:4 2.4** Kun wollo adda
mattup ki Daniyel 11.36 wo Ezekiyel 28.2.

ti ki naaba kañ ombide ye baa.

⁸ İnkino mañ, sanj Goole doopide k'oogoro Raa gen y'a kiza tuddí, wo Galmeega Isa yi-gimo mañ, y'a yi t'ida ti maaye wede addsa ti bizí, y'a ti y' niida ti toogadít.

⁹ Aame Goole doopide k'oogoro Raa y'etto ti toogo ere ki Meeda siitandani gen, y'aasa ita suldi dsoñ tuuku tonj mañ i-kaza yoñ toogo, suldi k'armika, wo ti suldi dsoñ i ceriyo eego ki daggiya duwo‡.

¹⁰ T'urzi suldi dsoñ ulpi tuuku tonj mañ gen, y'a mabilfa kane dsoñ i t'umbe urzi daggiya genño. Kane an daggiya kono an k'umbe ye, wo an ki ti giyye ye derec ki Raa ere t'an di'n utte gette.

¹¹ Kono kamo Raa y'an d'agisa toogo ere ki daggiya ti di rooniso addaŋ, an d'ambu a suldi dsoñ ki lohito k'ono genño.

¹² İnkino mañ kane dsoñ pay i k'umbe a ono dsoñ derec ki Raa ye, wo ulbañ an isiyo uñse k'isiyo munda wede ki diine ye gen, Raa y'a dekka booro eedaa.

Seedu zakidî a urzi zaapu k'adde a Isa

¹³ Zemba ki nuñ, kune dsoñ Galmeega yi giyye, i dehu kaye ay di roote koduwo daayum a Raa kono kune gen me. Ay isiyo inkino

kono kune Raa y'unni biire t'ume k'eesiyo duniya too§, kono kun d'utte t'urzi naabo k'Unde Kamileñ t'un di'n ooyiso kese a Raa, wo t'urzi zaapu k'addugun a derec ki Raa.

¹⁴ Geñ a suldi genño Raa y'unni wiike t'urzi Rabila Majjaanawa ere ay un gizite te, kono yi dihe kun t'ooney gooliko ti Galmeegin Isa Almasi.

¹⁵ İnkino mañ zemba ki nuñ, kun soodo zakidî wo kun ti booho beehiye dooyiso ere ay unni duuye gette, ise kañ bizey, ise t'urzi mattup tonj mañ.

¹⁶ Geñ Meegin Raa y'inni giyye, wo t'urzi beekadí y'in ti'n selliyo ki daayum wo in zaapu elkisadiñ ekki munda wede beehiye. İnkino ay tondiyo yode Raa ti Galmeegin Isa Almasi batum,

¹⁷ kono an un ti'n selle wo an un t'eele toogo kun d'ise daayum beehiye ise t'urzi naabo, ise t'urzi k'ono bizigun tonj mañ.

3

Kooke a urzi tondiyo Raa

¹ İnkino ki dangu zemba ki nuñ, kun tondo Raa kono kaye, kono ono Galmeega ateepesiko wo dsoñ pay an di y' t'imme aakede a ize di kune.

† 2:8 2.8 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 11.4. ‡ 2:9 2.9 Kun wollo adda mattup ki Matiye 24.24. § 2:13 2.13 **T'ume k'eesiyo duniya too:** Adda Mattupiyagi k'ono Raa ti kaaga an riñe ti bey gen, dsoñ ongoñ an'de: «Kune Raa y'unni biire dsoñ ki poone i ziipe addaŋ a Isa kono kun d'utte...»

2 Kun tondo soŋ kono Raa y'ay ti'n ledse ti dɔŋ ulpi wo bundidi an ay ki d'ise ulsu ye. Derec, dɔŋ baadaŋ an ki ziipe addaŋ a Isa ye.

3 Wo de yo Galmeega yi seedu zakidi a munda wede yi ruute y'aasa me, y'un t'ela toogo a urzi zaapu k'addugun a Isa wo y'un di'n booha kun ki t'oora bey Mohita k'oldiko ye*.

4 T'urzi lekkiyo ere kettiyo kaŋ soo ti Galmeega gette, ay suune adda k'addey munda soo kono kune me: Munda wede ay un rootiyo kun d'ise genj kun di y'isiyo, wo kun d'isiyo iŋkino ki daanagun.

5 Genj Galmeega yi dokko biza k'ulbugun kono kun di geyye Raa, wo kun di seeda zakidi aa ki Almasi y'a ziida zakidi bini d'anju.

Kooke a urzi naabo

6 Zemba ki nunj, ay un rootiyo ti suma Galmeega Isa Almasi munda wede kun d'ise'ŋ: Kun ti ledso dokki ti zemba dɔŋ pay i ziipe addaŋ a Isa kane golgagi genj me, wo sooruzan a ki t'ettiyo ye a urzi dooyiso ere ay unni duuye te.

7 Kune batum kun suune beehiye mummino kun di dooze urzi lekkiyadey me. Aame kaye di kune genj, ay ki likko lekkiyo ere ki dɔŋ golguwo ye.

8 Kaye k'ombadey ay ki tunde bey wenda ye. Wo de ay d'iyye oodibe yeebe

ti ormiyo naabo onnu diddo tonj maŋ, kono ay kĩ dihe ye ay i t'ele attidi a wenda soo tonj ti diinagun met.

9 Derec, ay d'ede urzi kun ay di'n nooge, wo de ay niibe ti beezy kono kun di wolle urzizey wo kun di dooze.

10 Geŋ iŋkino, aame kaye di kune geŋ ay un di ruute munda wede kun d'ise, ay'de: «Wede yi ki dehu yi ki naabe ye manj, ombo tonj kun i-t'ele ye‡.»

11 Ay rootiyo iŋkino kono ay ollige rabilagun, dɔŋ ongoŋ ti diinagun kane golgagi, ita naabadaŋ umbo wo an t'eliyo eedan ki lattiya naabo cfuwo.

12 A kane dɔŋ iŋkino genj, ti suma Galmeegin Isa Almasi ay an t'eele kooke, wo ay an di roote munda wede an d'ise me: Kane batum an naabo t'adde soo k'ombo bizaŋ me.

13 Wo zemba ki nunj, kune'ŋ kun iso beehiyo daayum kun t'orme ye.

14 Aame wede yi tuuga k'ollige k'ono dɔŋ ay riŋe adda mattup ettiyo manj, kun an yi kaza a zemba wo kun di ledso ti tuddí me, kono yi seeda sukiyagi.

15 Yon genj kun yi wolle aa adu ye, wo de kun y'aapa aakede kun aapudu leema.

Toose ere ki d'anju

16 Geŋ Galmeega i d'eliyo toose, yode batum y'un elo toose daayum t'urzi tuuku

* 3:3 3.3 Kun wollo adda mattup ki Matiye 6.13 wo Zan 17.15. † 3:8 3.8 Kun wollo adda mattup ki Naabo dɔŋ zina 20.34 wo 1 Tessaloni 2.9. ‡ 3:10 3.10 Kun wollo adda mattup ki 1 Tessaloni 4.11.

ton maŋ, wo yi koona ti kune
pay.

¹⁷ Ono dɔŋ ki toose eŋ,
i raaniya nuŋ Pool batum
ti beezó. Geŋ iŋkino n'a-
ti raaniya sundó, a mat-
tupiyagó dɔŋ pay ni raaniya
mɛ.

¹⁸ Geŋ beeko ki Galmeeginj
Isa Almasi ti koona eggunŋ
pay.

Mattup ere ki poone Pool yi riinje a Timote

*Eŋ urzi k'ono dɔŋ kun
t'oone adda mattup ettiyo*

Ette mattup ere ki poone Pool yi riinje a Timote. Pool y'iide kazita Rabila Majjaanawa ki Listire, geeger ere Timote yi-lekkiyo. Aame y'lliga Rabila Majjaanawa k'Isa Pool yi kazita gettiyo manj, y'a umbe a ono gen̄n̄o. In̄kino an d'izirte ti yode wo an di niibe toŋ̄ kaŋ̄ soo.

Pool gen̄, aame yi ollige dɔŋ i ziipe addaŋ̄ a Isa adda geeger tuuku an i kama dar a Raa, ise i isiyo munda di kane manj, y'akkisa baadan Timote y'an d'eeliyo kooke. Gen̄ in̄kino, y'a y'igibe ki Epez ki tukki dɔŋ̄ i ziipe addaŋ̄ a Isa angen̄n̄o, y'an t'eeley kooke an t'ooney toogo. Gen̄ a geeger gettiyo mattup gette t'a y'uuney me. Adda mattup gette yi di duule sey, y'an di roote a kane dɔŋ̄ i ziipe addaŋ̄ a Isa gen̄, an di koone mentikagi ti dɔŋ̄ i dooyiso duwo a urzi doolo a ki t'ettiyo a urzi Rabila Majjaanawa ye gen̄ me. Wo yi di ruute soŋ̄, dɔŋ̄ i ziipe addaŋ̄ a Isa gen̄ mummino sooruzan t'a koone a diine dɔŋ̄ ogiyo ti suma k'Isa me, wo mummino an di beere dɔŋ̄ dokkiyo ki dɔŋ̄ ogiyo ti suma k'Isa me.

Toose ki Pool

¹ Mattup ette i raaŋ̄iya nuŋ̄ Pool, wede zina k'Isa Almasi aa Raa Wede k'Uttiyadinj y'a ruute, wo ti Isa Almasi yon in zaapu elksadinj eego.

² Ni raaŋ̄iya a kee Timote, kee wede a nuŋ̄ aa ulo k'addó a urzi zaapu k'adde a Isa me. Geŋ̄ beeko, isiyo adde kodfuwo, wo toose ki Meega Raa ti ere ki Galmeeginj Isa Almasi i koonā eedá.

Dɔŋ̄ eliyo dooyiso ere oldo

³ A engilsadó ki siido Maseduwan gen̄ n'a di ruute munda wede k'aase, wo ankeŋ̄ n'ay di-doolo sey, ki lekko a geeger ki Epez kono k'an di roota a dɔŋ̄ eliyo dooyiso ere ti doolo a ki t'ettiyo a urzi k'Almasi ye gette, an d'ôhira.

⁴ Wo k'an ti rooto an oolo kazita taaya ere daayum daa k'urzutú, ti dippiyo k'ita moŋ̄gidsagi dɔŋ̄ i ki d'anḡu ye gen̄ me, kono kane gen̄ i d'eliyo niikiyto wo a ki noogiyto ye a naabo Raa ere in isiyo a urzi zaapu k'adde a Isa te.

⁵ Nuŋ̄ n'a-rootiyo ono ej kono kun di geyye tud-dugunj ti geyyiso ere ettiyo t'urzi k'adde dɔŋ̄ kamilen, t'urzi k'elkiso ere kun di suune munda k'ulsuko a tudde umbo, wo t'urzi zaapu k'adde a Isa t'adde soo.

⁶ Dɔŋ̄ ongo urzi wede majaane ej an d'iili, an t'umbe urzi wede ki niikiyto ki bita.

⁷ A urzi k'oogoro Raa an elkiyo kane dɔŋ̄ suuniyo,

wo a munda wede kane an elkiyo an yi suune beehiye genj, urzi i rootiyo munda tonj an ki y' suuniyo ye.

Naabo k'oogoro Raa

⁸ Derec, kine in suune oogoro Raa tod'te beehiye, aame in sooru eego maŋ.

⁹ Injino in suuno koduwo, oogoro gette a dɔŋ i sooru ki diine, Raa yi ki ti t'elo ye. Tod'te yi t'elo a dɔŋ i koliyo t'ekki duwo wo a dɔŋ i-ti tuuge a yode Raa, a dɔŋ isiyo naabo oldo wo a dɔŋ k'oldiko, a dɔŋ i k'ottilso a Raa ye wo a dɔŋ onyilse suldi dɔŋ kamileŋ ki Raa, a dɔŋ i tōwwo meege ise meede wo a dɔŋ i tōwwo duwo mirsi.

¹⁰ Yi t'elo sonj a dɔŋ boliyo, a kule y'ebirso bakadí, a dɔŋ k'owilte bulagi, a dɔŋ lohito k'ono, a dɔŋ k'alzutu waawiyé, wo a dɔŋ pay isiyo naabo ere oldo a ki t'ettiyo ti dooyiso ere derec ki Raa ye.

¹¹ Ono dɔŋ ni rootiyo ej a-t'iide a Rabila Majjaanawa ere Raa y'o ele a beezó n'a kizite, ono dɔŋ iido ti Raa goole a jiire pay, yoŋ urzi k'uŋsuwo.

Tamma ki Pool a beeko ere ki Raa

¹² Nuŋ n'a roote koduwo a Galmeeginj Isa Almasi, yode wede y'o d'ele toogo ere n'a aane n'a t'ise naabadó ette. N'a roote koduwo sey kono yi ni wulle nuŋ wede ni seedu zakidi a naabo, injino yi ni biire ni-d'ise naabadí,

¹³ nuŋ wede ti kaaga n'a gildsite sundí, n'a dibire dɔŋzí wo n'an d'ize ulsu baadaŋ. Wo tonj y'o d'ize adde koduwo, kono naabo ere n'ize gette ni ki suune ye, kono nuŋ botto ni ki ziipe addó a yode*.

¹⁴ Yode Galmeeginj y'o d'ele beekadí daa dooziyó a tukki nuŋ, y'o d'ele urzi n'a ziipe addó a yode wo geyyiso ere ettiyo t'urzi lekkiyo kettiyo kanj soo t'Isa Almasi.

¹⁵ Eyye, kane ono dɔŋ ni roota ej derec a urzizaŋ, kine pay in d'ambe eego: Isa Almasi y'iido ki duniya kono y'a utta dɔŋ k'oldiko. Genj nuŋ wede k'oldiko a di jiire ti diinayaŋ me.

¹⁶ Wo genj kono k'injino Raa y'o d'ize adde koduwo: T'urzi nuŋ wede k'oldiko a di jiire ti diine dɔŋ k'oldiko pay genj, Raa y'a dihe Isa Almasi y'a k'ize om̄biŋadí pay a tukki nuuno. Om̄biŋadí gette aa urzi a dɔŋ etto k'ita an di wolla an daana, kono an zaapa addaŋ a yode wo an t'oona lekkiyo ere ki daayum.

¹⁷ A mozigo wede yi lekkiyo ki daayum, yi k'unto ye, wenda ki ki y' wolle ye, yoŋ Raa soo dɔŋjāl, injino suma ti tamma a yode ki daayum! Eyye.

¹⁸ Timote ulo ki nuŋ, ono ej nuŋ n'a ele k'anni booho, kane ej a-t'iide a ono dɔŋ nebiyagi an ruutite ti kaaga

* **1:13 1.13** Kun wollo adda mattup ki Naabo dɔŋ zina 8.3; 9.4-5.

kono kee. Kane ono gej a di koone toogadá a dseyyiso ere ki diine ki dseyya gette.

¹⁹ Urzi zaapu k'adde a Isa wo elkiyo ere k'a suune munda k'ulsuko a tudde umbo gej k'anni booho. Doŋ oŋgo an di giigira elkiyadaŋ ere an di suune munda ej beehiye ej ulsu gette, iŋkino urzi zaapu k'addaŋ a Isa an d'iili, an di zildſiti.

²⁰ Ti diinayan i d'ede Imene wo Alegzandire, kane gej n'an di'n iili a bey Meeda siitandani[†] kono an di suuna koduwo, suma Raa an ki kilda ye baa.

2

In tondo Raa ki doŋ pay

¹ Iŋkino maŋ ni dehu ki poone'ŋ, kine in tonde Raa, in d'ahila, in sippe bere wo in roote koduwo a Raa kono duwo pay.

² In tonde Raa kono mozagi wo ki doŋ pay an d'ede urzi ki dokkiyo, kono in di lekke lekkiyo ere deddek ti toose, in di koone ti ottilso wo in di lekke kettiyo ti Raa.

³ Gen mundfa wede beehiye wo i-d'ise unse a Raa Wede k'Uttiyadin.

⁴ Wo yon yi dehu duwo pay an d'utte* wo an t'etto an di suune urzi wede cferec.

⁵ Derec, Raa yon soo daŋjal, wo wede i konso a

diine kine duwo ti Raa, yon soo daŋjal, Isa Almasi.

⁶ Yode wede y'a ele tuddí kono y'a t'adde duwo pay t'adda k'oldfikadaŋ. Iŋkino unto k'Isa a onniyo ere Raa y'ele gette, i-kaza Raa yi dehu duwo pay an d'utte.

⁷ Gej iŋkino Raa y'a n'ize wede zina k'Isa wo wede kazita k'onamí, y'o d'ele urzi n'a dooye doŋ Yawudiyagi ye a urzi zaapu k'adde a Isa wo a urzi wede cferec ki Raa. Ni rootiyo ej derec, ni ki lohito ye.

Lekkiyo kuuli ti erayi

⁸ Iŋkino maŋ ni dehu a ume tuuku tonj kuuli an tonde Raa, an di siki beydaŋ doŋ kamileŋ gej k'awwa[†], daa kulkupo wo daa niiku.

⁹ Wo ni dehu soŋ erayi tonj an d'osse koduwo, daa makilsa, ti ottilso. An di kini eedaj koniyo ere a k'ambe ersa ye. An d'osse kongidagi wo kokkide tonj doŋ zooyayaŋ oone aa ki dap ye, ise dogoro tonj iŋkino. Wo kallagi doŋ zooyayaŋ oone an ki d'osse ye.

¹⁰ Wo de an di lekke lekkiyo ere beehiye ki diine, a-t'ette aakede ki erayi doŋ an rootiyo kane lekkiyo kettyo ti Raa.

¹¹ A ume k'ogiyo tonj i dehu erayi an di koone poyoyo, an d'olliga dooyiso ti ottilso.

* **1:20 1.20 N'an di'n iili a bey Meeda siitandani:** I-kaza kane gej an ti lifde ti diine doŋ i ziipe addaŋ a Isa. [†] **2:8 2.8 An di siki beydaŋ doŋ kamileŋ gej k'awwa:** Isiyo iŋkino doŋ k'Izirayel, i-kaza addaŋ kamileŋ a daana Raa me.

¹² Urzi umbo ni k'ele ye a erewo t'a dooye, ise t'a t'ambe ettú awwa t'ekki kuuli me, t'a ti seedfa tuddutú poyoyo.

¹³ Derec, ki poone Raa y'ikkima Adum, saj Awa kollo.

¹⁴ Wo genj Meeda siitandani ti mibilde Adum ye, ti mibilde erewo, sanj tod' ti t'iire t'a di diipida ono Raa‡.

¹⁵ Wo inkino toj kane erayi an i di'n ehiyo genj an t'oona uttiyo, aame an aa ziifa zakidi a urzi zaapu k'addaj a Isa, ti geyyiso tudde wo ti sooru ere ki diine kamileñ daa makilsa, doo minj an d'utta kollo.

3

Lekkiyo doj dokkiyo ki doj ogiyo ti suma k'Isa

¹ Eyye, kane ono doj ni roota ej derec a urzizan: aame wede yi dehu y'a t'ise wede dokkiyo ki doj ogiyo ti suma k'Isa manj, yoj genj y'umbe naabo ere beehiye.

² I dehu wede dokkiyo genj y'a t'ise wede duwo an ki zaapu ono eedí ye, wede eddí soo d'anjal*, wede tuddí yi ti seedu, wede i-d'ede elkiyo, wede koduwo a lekkiyadí te, wede yi seedu duwo, wo y'aane yi dooye duwo.

³ Wede dokkiyo genj y'a ki t'ise wede sobo ye, wede bursido ye, y'a t'ise wede tasse, yi ki niikiyto ye, wo y'a ki geyye sonko baadañ ye.

⁴ Wede genj y'aane doj boozí yi ti'n dokke koduwo, wo innjizi y'a-ti'n zaape a urzi, an d'olliga onamí delfsel ti ottilso.

⁵ Nuñ ni rootiyo inkino kono aame wede yi k'aaniya dokkiyo doj boozí ye manj, mummino y'a aane dokkiyo doj ki Raa ogiyo ti suma k'Isa me?

⁶ Aame kun zaape wede dokkiyo manj, a ki t'ise wede tasse yi ziipe addí a Isa kaamiki ye, para manj koliyo tuddí t'a yi t'ida, manj booro Raa t'a yi seeda, aakede ti ziida Meeda siitandani.

⁷ Wo i dehu soj wede dokkiyo genj, aase doj ti paate i ki ziipe addaj a Isa ye toj an d'ambe taayadí ki beehiye, kono onniyo soo yi ki seeda sukiyagi a daanadan ye, wo yi ki t'oore a ikka Meeda siitandani ye.

Lekkiyo diyakire

⁸ Kane diyakire toj inkino, i dehu lekkiyadan t'a koone ti ottilso, doj bizanj soo, doj sobo toote ye, doj a ki dehe sokiyo suldi kanj ombide ye.

⁹ Kane an di lekke kettiyo a cerec ere t'iido t'urzi zaapu k'adde a Isa, ti elkiyo ere an di suune munda k'ulsuko a tuddan umbo.

¹⁰ Aame kun dehu kun zappe diyakire manj, kun ti'n naama wo kun di wollo sooruzan doo, saj aame duwo an ki zaapu ono a

‡ 2:14 2.14 Kun wollo adda mattup ki Zenez 2.7,21-22; 3.1-6. * 3:2 3.2 **Wede eddí soo d'anjal:** Adda mattup k'ono Raa a ume ongo i rootiyo: «Wede yi seedu zakidi a eddi».

eedan̄ ye doo min̄, naabo ki diyakire kun an t'ele kollo.

¹¹ Wo erayzan̄† ton̄ lekkiyadan̄ t'a koone ti ottilso, an d'ooli t'am̄bu suma duwo te, doŋ tuddan̄ an ti seedu wo an seedu zakid̄i a suldi pay.

¹² I dehu diyakire gen̄ eddī soo daŋŋal, wo y'aane innizí ti doŋ booz̄i pay yi ti'n dokke koduwo.

¹³ Derec, kane diyakire i naabiya naabo ere beehiye a diine doŋ ogiyso ti suma k'Isa gen̄, doŋ pay an di'n t'imme, soŋ an di roote daa k'orgiso a urzi zaapu k'adde a Isa Almasi.

Munda wede goole wo i t'iidiba ita

¹⁴ Nuŋ a kee Timote n'a raaniya mattup ette kono n'elkiyo saŋ man̄ n'etta, n'a ki ti wollo.

¹⁵ Wo aame ni k'iiney kesiko ye man̄, mattup ette t'a gi di zaapey urzi mummino kee k'a lekke a diine doŋ adda boy Raa me, kane doŋ ogiyso ti suma k'Isa, kane doŋ ki Raa zeere, kane gen̄ aa dundulu wo aa eesiyo k'ita boy i-seedu derec ki Raa.

¹⁶ Eyye, daa niikiyo munda wede kine in d'am̄be wo in di daane gen̄, yode gen̄no munda wede goole wo ombide Raa yi t'iidiba ita me.

Munda gen̄, yon̄ Almasi y'a iido, tuddí y'a ti-gize yon̄ wedusu.

T'urzi k'Unde Kamileŋ duwo an di y' suunē yon̄ wede ki diine, wo maaleekiyagi an di y' wulle. Duwo an di gizite rabiladí a ita duwo pay, wo doŋ baadaŋ adda duniya an di ziipe addaŋ a yode.

Raa y'a y'umbe k'awwa ki kandaane a daryikadí.

4

Suldi pay Raa y'ize gen̄ beehiye

¹ Unde Raa ti ruute keren̄, t'ede: a onniytagi doŋ ettiyo k'ita en̄, doŋ ongo urzi zaapu k'adde a Isa an d'oola, an di daana urzi siitandfani an di dagga, wo an d'olliga dooyiso ere siitandfani an an t'ela.

² Kane doŋ bizaŋ sire sire wo doŋ lohito k'ono gen̄, elkisadaŋ ere ki suunyo munda en̄ beehiye en̄ ulsu gette i-litte, an ti'n digge duwo t'urzi k'onamaŋ.

³ Kane doŋ ulpi gen̄ an dooyiso an'de, seedu k'erewo ulu, ombo ongo ton̄ ulu pây. Wo Raa yi ziipe suldi k'ombo en̄ kono kane doŋ i ziipe addaŋ a Isa, cerec an ti zuune koduwo gen̄, an tonde an di roote koduwo a Raa, doo min̄ an d'oomi kollo.

⁴ Eyye, suldi pay Raa yi ziipe gen̄ beehiye*, munda wede k'a t'eese en̄ k'ombo

† 3:11 3.11 **Erayzan̄:** Adda mattup k'ono Raa a ume ongo i rootiyo: «Erayi kane diyakire». * 4:4 4.4 Kun wollo adda mattup ki Zenez 1.31.

ulsu umbo, wo i dehu a suldi pay k'a roote koduwo a Raa, doo miñ k'a oomi kollo.

⁵ Derec, ono Raa wo tondiyo Raa gej an di'n isiyo suldi'ñ kamileñ a daanadí me.

Wede naabo beehiye k'Isa Almasi

⁶ K'an t'in dooyo suldi pay ej a zemba dñoj i ziipe addaj a Isa. Injino manj kee k'a t'isa wede naabo beehiye a urzi k'Isa Almasi me, k'an kiza a duwo kee addá ûune ti ono dñoj a urzi zaapu k'adde a Isa, wo ti dooyiso ere derec daayum ki diine gettiyo.

⁷ Wo kee k'a-sebbo daará taydayi dñoj ki bita a ki t'ettiyo a lekkiyo ere kettiyo ti Raa ye gej me. Ki too manj kee ki dooyo lekkiyo ere kettiyo ti Raa.

⁸ Dooyiso ere a urzi tudde ti dehu, tod'te beehiye miñ ki munda booloñ danjal, ki too manj lekkiyo kettyo ti Raa, tod'te beehiye a suldi pay, kono t'urzi gej in di'n nooge a lekkiyo ere ankenño, wo in t'oona lekkiyo ere ki daana Raa yi ruute y'in t'ela.

⁹ Eyye, kane ej ono dñoj derec a urzizañ, kine pay in d'ambe.

¹⁰ Gej injino kine in oodibe yeebadinj wo in deyyiso miñ kono in ziipe elkisadij a Raa zeere, yon Wede k'Uttiyo duwo pay, wo a jiire dñoj i ziipe addaj a Isa.

¹¹ Enno munda wede k'an di rooté an d'ise wo k'anni dooye me.

¹² Ki oola wenda soo ton yi ki-kiigira ye kono kee obulsu gej me, wo lekkiyadá t'a koone aa urzi a kane dñoj i ziipe addaj a Isa an di wolle an di daane: t'urzi k'onamá, t'urzi sooruzá, t'urzi geyy-isadá, t'urzi zaapu k'addá a Isa, wo t'urzi lekkiyadá ere kamileñ gette.

¹³ Koore ki delliyo aaniyadó gej, k'elo tuddá ki gariya k'ono dñoj an riñe ti kaaga adda mattup ki Raa a daana duwo pay, k'anni dooyo wo k'an d'eelo kooke.

¹⁴ Aame duwo an ruutite ono dñoj Raa y'igibo wo dñoj dokkiyo ki dñoj ogiyso ti suma k'Isa an ay di ziipe beezañ gej, kee k'a uune munda wede Unde Kamileñ t'eliyo. Injino kee tuddá ki eeze lassij ye.

¹⁵ A suldi pay ej k'a soodo adda k'addá, k'a elo tuddá pay a naabadá. Injino manj dñoj pay an di wolla naabadá t'enjilso ki daana.

¹⁶ Gej a lekkiyadá ti dooy-isadá k'a d'elko, k'a soodo zakidi a suldi pay gej me. Aame k'iza injino manj, kee batum k'a utta, wo k'a utta dñoj i ki k'ollige pây.

5

Naabo a daana zemba dñoj i ziipe addaj a Isa

¹ Aame ki-guune ti wede góole manj, ki y'ambe saac ye, ki eelo kooke ti golla tasse

* **5:1 5.1** Kun wollo adda mattup ki Lebitik 19.32.

aa yon meegá*. Wo doŋ obilagi k'an eelo kooke aa zembadá kuuli,

² erayi göldali k'an eelo kooke aa maawá erayi, wo doŋ konazi ton iŋkino aa zembadá erayi, k'an eelo kooke t'adde doŋ pay kamilen.

³ Mandaydayi doŋ toc doŋ noogiyadaŋ umbo gen, ki'ni geyyo wo k'anni noogo.

⁴ Wo aame mandaayawa i-d'ede a beytú iŋni koo iŋni k'iŋnitú koo maŋ, i dehu kané gen ki poone an d'ise aa urzi lekkiyo kettiyo ti Raa yi rootiyo, an di geyye doŋ boozan wo maawan an di'n modſe aa kane an'ni mudſe. Iŋkino gen ki kotto Raa ulbí i-d'ise unjse.

⁵ Mandaayawa ere toc wede noogiyatú umbo, daa k'iŋni beytú gette, ti zaapu elkiſatú pay a Raa, ti tondiyo Raa diſſo oŋnu ti k'ohire ye kono y'a di nooge.

⁶ Wo ki erewo ere elkiyatú pay a uŋsuwo ki suldi doŋ tuddutú ti dehu gen, ti lekkiyo ton ettú aa t'inda baa.

⁷ Soŋ enno munda wede k'an di roote mandaydayi an d'ise, kono duwo an ki zaape ono eedan ye.

⁸ Aame wede taasiyagi yi ki'n seedu ye, wo a jiire doŋ boozí yi ki'n seedu ye maŋ, yon gen yi giigira urzi zaapu

k'adde a Isa, wede yi ki ziipe addí a Isa ye gen yi y' jiire sey.

⁹ Erewo mandaayawa kun di raanje sundutú adda mattup ki mandaydayi kun di nooge te, i dehu ozzinagutú ūide ada zoot doo. Wo soŋ i dehu t'ume to koŋso miŋ ti ziida kulatú soo,

¹⁰ wo tote gette a koduwatú duwo an ti tamma ki naabatú ere beehiye gette: iŋnitú ti'n uudibe beehiye, torgagi ti'ni ziida, doŋ ki Raa t'anni nuuge a naabo, doŋ an k'ede munda ye t'anni nuuge, wo tod' t'ize ita naabo ere pay beehiye.

¹¹ Wo ki mandaydayi doŋ kodiyagi gen, kun ki raanje ye sundaj adda mattup ki mandaydayi te, kono aame gen uŋsuwo tuddaj t'an ki'n oola ye, an sedda kuuli, urzi k'Almasi an d'oola.

¹² Aame doŋ an isiyo iŋkino maŋ, booro ti'ni ziida kono an ti litte onamaŋ doŋ an ruute ti poone a urzi k'Almasi†.

¹³ Wo soŋ kane doŋ golguwo, an t'eliyo ompiso boydi k'eeban. Wo a di jiire sey, an t'ize doŋ bakkija, munda ki rootiyo ye ton, an di y' rootiyo, wo munda ki kane ye ton, an d'ooriyo adda.

¹⁴ Kono kamo nun ni dehu mandaydayi doŋ kodiyagi

† 5:12 5:12 Ki mandaayawa ere an di raanje sundutú adda mattup ki mandaydayi te, mandaayawa gette ti-ti t'ele tuddutú pay a naabo Galmeega, wo kule t'a ki seeda ye baa. Wo aame tod'te kodo botto ti dehu t'a seeda kule sey maŋ, t'a ti diipida a ono doŋ ti ruute ti poone t'ede t'ele tuddutú ki naabo a Galmeega me.

genj, an di sedde kuuli, an t'ehe wo an seedfa boydizaŋ, kono dōj k'aduzinj an ki t'oona urzi ki k'alditadiŋ ye.

¹⁵ Ni rootiyo iŋkino kono mandayſayi ongo urzi wede ki diine an iili baa, an daaniya Meeda siitandani.

¹⁶ Aame erewo ere ti ziipe addutú a Isa gette taasiyagutú mandayſayi ede maŋ, tote gette t'a di'n nooge. Ti k'ooli attidizaŋ a dōj ogiyo ti suma k'Isa ye, kono kane an di wolle mandayſayi dōj toc an k'ede dōj noogiyadaŋ ye.

*Dōj dokkiyo ki dōj
ogiyo ti suma k'Isa*

¹⁷ Dōj dokkiyo dōj i dokkiyo beehiye genj, an d'ede urzi kun an d'ottile baadan‡, a jiire a dōj an d'ede naabo attidi ki kazita wo ki dooyiso k'ono Raa a duwo.

¹⁸ Ono ej an riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Aame buru yi sara mudu kaŋ onyilse maŋ, bizi ki ti t'ele baara ye§», wo soŋ «Wede naabo genj ranŋadí y'a ti t'oone*.»

¹⁹ Aame wenda yi sakiysa a tukki wede dokkiyo maŋ, kee k'ambe ye, i dehu dōj sire t'ado i wulle wo illiga munda genŋo doo miŋ kollo†.

²⁰ Dōj isiyo oldfiko gen ki'n aapanj a daana duwo

pay, kono dōj ongo ton an d'orgide k'isiyo k'oldfiko me.

²¹ Kee k'ollo n'a rootiyo ej a daana Raa, a daana k'Isa Almasi wo a daana maaleekiyagi dōj yi biire a yode: a dooyiso ette k'a soodo, duwo ki'ni wollo pay miŋ kaŋ soo, wo t'urzi naabadá ki ki ḥaaya a wede tuuku ye.

²² Kee ki naare ye zaapu beezá a ekki wede kono y'a naabe a diine dōj ogiyo ti suma k'Isa me. Aame k'iza iŋkino maŋ, genj aa k'a ti gitte kaŋ soo a oldfiko ki dōj doolo. Kee batum ki ti booho tuddá kamileŋ.

²³ A urzi k'eeni k'addá wede daayum genj, ki sibe ahu danŋal ye, wo k'a goomo toote k'inŋni biŋ booloŋ.

²⁴ Oldfiko ki dōj ongo gette an di wollyo keren̄ ki poone an d'isa booro genj me, wo ki dōj ongo soŋ an t'ise booro doo miŋ, a t'oodſiba ita kollo.

²⁵ Iŋkino kay ki naabo ere majjaanawa gette an di wollyo keren̄, wo naabo ere majjaanawa wo ombide gette, bini sanj a t'oodſiba ita.

6

Bulagi ti galmaawan̄

¹ Kane dōj pay bulagi genj, i dehu an aa d'elke a galmaawan̄ me, kane an d'ede urzi an an d'ottile t'addan̄

‡ **5:17 5.17 An d'ottile baadan̄:** Adda mattup k'ono Raa a ume ongo i rootiyo: «Ranŋadaŋ kun an t'ele a doole sire.»

* **5:18 5.18 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 25.4.** S **5:18 5.18 Kun wollo adda mattup ki Lik 10.7.** † **5:19 5.19 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 19.15.**

pay, kono suma Raa ti dooy-isadiŋ wenda soo toŋ y'a ki'n kildse ye.

² Aame kane bulagi genj an d'ede galmaawanj an ziipe addaŋ a Isa maŋ, i dehu a ottilso an an ki baate ye kono an elkiyo kane zemba toŋ maŋ. Ki too maŋ an an di naabe beehiye a ceere, kono galmaawanj doŋ i ziipe addaŋ a Isa, kane doŋ Raa yi giyye toŋ maŋ. Genj inkino ono doŋ k'a dooya duwo wo k'an t'eela kooke me.

*Dooyiso ere majjaanawa
ti ere oldo*

³ Aame wede y'eliyo dooyiso ere ti doolo wo yi t'addiya ti ono doŋ derec ki Galmeeginj Isa Almasi wo ti dooyiso ere a ki t'ettiyo a urzi lekkiyo kettiyo ti Raa ye maŋ,

⁴ yoŋ genj koliyo tuddi ti y'iide, munda yi ki suune ye. Elkiso adda k'addi tiŋ a tukki sulfi doŋ pay ki niikiyo a tukk'ono ongo daŋjal. Genj t'urzi genŋo ettiyo kolbiso, niikiyo ono k'ulpi, kalfita tudde, elkiso ere oldo a tukki wede,

⁵ wo niikiyo ere baadaŋ i ki daŋgu ye a diine doŋ elkisadanj oldo. Kane genj derec an ki ti suune ye, an elkiyo t'urzi lekkiyo kettiyo ti Raa gette, kee wede k'a t'ise ki laale.

⁶ Genj d̄erec, lekkiyo kettiyo ti Raa gette tod'te aa laale wede baadaŋ, aame wede tuuku ulbi i isiyo unjse a munda wede i-d'ede genŋo maŋ.

⁷ Injino in suune aame an in ehe a duniya kine munda in k'umbo ye, wo in di t'inda toŋ in k'aana munda in k'amba ye.

⁸ Injino genj aame kine in d'ede ombo ti ossiyo maŋ, ulbiŋ aase unjse eego.

⁹ Wo doŋ i dehu an t'ise doŋ laale doo genj, an t'ooriyo adda naamiya daggiya, an d'isiyo sulfi baadaŋ ulpi tudde ti dehu k'isiyo k'oldiko, kane genj an d'an t'ettiyo duwo ki daggiyadaŋ, an t'uuta aa uwwo t'oggiyo biino.

¹⁰ Derec, geyyiso sonko baadaŋ tod'te sotto k'oldiko ere tuuku toŋ maŋ. Doŋ ongo an di-geyyiso sonko te, injino maŋ kane genj an t'udde dokki t'urzi zaapu k'adde a Isa me, an di dabira baadaŋ kono k'oldikadanj.

*Sooru beehiye a urzi k'ono
Raa*

¹¹ Wo kee wede Raa genj, a sulfi pay ej ki t'alfu. Wo k'a deho lekkiyo ere ki diine, lekkiyo kettiyo ti Raa, urzi zaapu k'adde a Isa, geyyiso, om̄biŋe wo tassuwa.

¹² Urzi zaapu k'adde a Isa genj, yoŋ aa deyyiso ere ki diine. Injino maŋ kee ki deyyo deyyiso gettiyo. K'a soodo a lekkiyo ere ki daayum, kono kee Raa yi ki wiike k'a ti zuune, aame ki t'iiziga a daana doŋ baadaŋ an d'illiga k'a ruute onamá doŋ beehiye kee ki ziipe addá a Isa me.

¹³ Wo aŋkeŋ k'ollo n'a di rooto, a daana Raa wede i

d'eliyo lekkiyo a suldi pay, wo a dfaana k'Isa Almasi wede y'a ruute onamí dōn beehiye a daana Pons Pilat*, y'a illiga yon yi ziipe addí a Raa:

¹⁴ Ono dōn n'a ruute gen ki'ni soodo zakidī, k'a lekko kamileñ wo d'fuwo an ki d'ambe sundá k'ulsuko ye, bini aaniya ki Galmeegin Isa Almasi.

¹⁵ Aaniyadí gette y'aana a onniyo ere Raa y'ele ti t'iida d'foo: yon goole soo d'anjal, urzi k'uñsuwo, Mozigo mozagi wo Galmee'ki galmaawi[†].

¹⁶ Yode siidí i k'unto ye me, ume yi lekkiyo i ralita wic wic, wenda soo ton y'a k'ette sirpa ye. Wede tudde umbo yi ki y' wulle ye wo yi k'aane yi ki y' wolle ye[‡]. Suma wo toogo a yode, ki daayum! Eyye.

¹⁷ Kee k'an rooto a dōn laale a duniya ej, an ki kili tuddaŋ ye, wo an ki zaape elkisadaŋ a laale wede saŋ a d'anga genno ye, wo de an di zaape el̄kisadaŋ a Raa. Yon y'in d'eliyo suldi pay ti mozuwo kono kine in d'isiyo uñsuwo.

¹⁸ K'an rooto an iso naabo ere beehiye, an t'iso dōn laale ki naabo ere beehiye, an t'iso wasigale, munda an an t'eele a dōn ongo ton maŋ.

¹⁹ Injino gen an okumso laale beehiye wo zakidī ki

* **6:13 6.13** Kun wollo adda mattup ki Zan 18.36-37; 19.11. † **6:15 6.15** Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 10.17 wo Soom 136.3. ‡ **6:16 6.16** Kun wollo adda mattup ki Soom 104.2; Egzod 33.20 wo Zan 1.18. § **6:19 6.19** Kun wollo adda mattup ki Matiye 6.20.

dfaana§, kono an t'ooney lekkiyo ere ki kotto.

Toose ere ki d'angū

²⁰ Timote ulo ki nuŋ, kee suldi dōn Galmeega y'a ele ej, ki'ni booho koduwo. Miliŋso ere ki bita a ki t'ettiyo a lekkiyo ere kettiyo ti Raa ye, ti elkiso ere butte ettiyo t'urzi suuniyo wede gette, kee ki t'aldū.

²¹ Doŋ ongo an t'umbe urzi suuniyo gettiyo, wo urzi zaapu k'adde a Isa an d'iili. Gen beeko Raa ti koona eggun.

Mattup ere ki sirwe Pool yi riiñe a Timote

Eŋ urzi k'ono dɔŋ kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ere ki sirwe Pool yi riiñe a Timote. Yo Pool yi ti riiñe aame yon adda dan̄gay a geeger Room. Lan̄ziyagi pay an t'umbe an di y'iili, i d'uupe Lik wede daawiya dāñjal ti yode me. Pool y'owwiyo'ŋ onniytagi i dāñgu i uupe goppon k'unto me. In̄kino y'a dihe yi di raanje mattup a Timote i-t'eley kooke, y'a ti y' zaapey urzi, kono yon yi y' wolliyo aa ulo k'addi. Mattup ette ere ki dāñgu Pool y'a ti riiñe saj y'a inda.

Adda mattupadí gette yi di ruute a Timote y'a soodo zakidi a urzi zaapu k'addi a Isa aa ki yode. Yi di ruute soŋ y'a soodo zakidi bini dāñgu a urzi kazita Rabila Majjaanawa k'Isa, ise aame dūwo an i isiyō ulsuton man̄, wo soŋ y'a koone metike a munda wede a ki t'ettiyo ye a urzi Rabila Majjaanawa me. Wo Pool y'a ruute soŋ yon yi dīyye deyyiso ere ki diine a urzutú, wo tan̄ boolon̄ y'a t'etta ki gulbe Galmeega Isa. Yi rootiyo a wede tuuku i ziipe addi a Isa gen̄, y'iso aa ki yode inkino.

Toose ki Pool

¹ Mattup ette i raan̄iya nuŋ Pool wede zina k'Isa Almasi, aa Raa yi dehu, y'o d'ele naabo ni kazita urzi lekkiyo wede yi ruute y'in t'ela t'urzi k'Isa Almasi.

² Ni raan̄iya a kee Timote, kee aa ulo k'addó ni ki giyye baadan̄. Geŋ beeko, isiyō k'adde koduwo, wo toose ki Meega Raa ti ere ki Galmeegiŋ Isa Almasi i koona eedá.

Kooke a urzi daaniya k'Isa

³ Nuŋ daayum onŋu diddō adda tondiyadó a Raa gette, sundá ni gi di seddiyo ye, wo ni rootiyo koduwo baadan̄ a Raa, yode wede ni di naabiya ti elkiyo ere ni suune munda k'ulsuko a tuddó umbo, aakede moŋgidagó ti kaaga an i-di niibe.

⁴ Nuŋ n'elkiyo a môoladá ere k'iile ti zumari gette, nuŋ mosogo kee baadan̄ ni dehu n'a ki ti wollo sey doo min̄, saj addó i-t'ōona t'uŋsuwo kollo.

⁵ Wo soŋ n'elkiyo a zaapu k'addá a Isa t'adde soo gette, tod'te aakede ki mogadá Lowis ti meedá Enis dōŋ i ziipe addaŋ ki poone ti kee, wo ankeŋŋo ni suune adda k'addó kee ton̄ ki ziipe addá aa kane kay.

⁶ Kono kamo nuŋ n'a rootiyo, k'a d'elke a munda wede Raa y'a ele kee k'uune aame n'ay di ziipe beezó a eedá gen̄, ki y' booho bee-hiye y'a ti numma ye.

⁷ Derec, Ünde Kamilen̄ ere Raa y'in ele gette, t'in gi di'n

ise dōn k'orgiso ye, t'in di'n ise dōn toogo, dōn i geyyiso tuddan̄ wo dōn aaniya i ti seedu tuddan̄.

⁸ Injino maŋ a daana duwo kee k'ise sukiyagi ye ki kazita k'ono dōn k'illiga ki Galmeegin̄ Isa me, wo kee a-ise sukiyagi ye kono nuŋ an ni ziida dangay toc miŋ a naabo ere n'isiyo a urzi yode gettiyo. Ki too maŋ k'a oyye k'a dabire aa ki nuŋ kono Rabila Majjaanawa te, wo k'a zaapo addá a toogo Raa.

⁹ Gen yode wede y'in di'n utte wo y'in ti'n wiike toc miŋ in t'ize dōnzi. Y'inni wiike t'urzi naabadiŋ ere beehiye ye, wo de t'urzi munda wede yi dihe y'aase wo ti beekadí. Beeko gette y'in t'ele t'urzi k'Isa Almasi ti poone y'a okkima duniya botto too,

¹⁰ wo ankenno tode gette Raa y'in t'iidiba ita t'urzi k'aaniya Wede k'Uttiyadin̄ Isa Almasi adda duniya. Gen yon unto y'a ti jiire toogatú umbo baa, wo yon t'urzi Rabila Majjaanawa gette y'in ti gize keren̄ lekkiyo ere ki daayum, in ki t'inda ye te.

¹¹ Nuŋ Raa y'a ti'n ziipe wede zina k'Isa, aakede wede koppiyo darru ki kaza Rabila Majjaanawa wo n'a dooye duwo.

¹² Gen kono k'injino nuŋ ni dabirsa me. Wo de a dabaradó ette o k'ede sukiyagi ye, kono ni y' suune wede ni ziipe addó a yode me, wo ki kotto ni su-

une adda k'addó, yon i-d'ede toogo ki boohiyo sulfi dōn y'o ele a beežó bini onniyo booro Raa.

¹³ Ono dōn d'ferec k'illiga n'a ruute gen, k'oziro eego t'urzi zaapu k'adde a Raa wo ti geyyiso ere in d'ede a urzi lekkiyo kettiyo kan̄ soo t'Isa Almasi.

¹⁴ Munda wede beehiye Raa y'a ele beežá gen, ki y' booho t'urzi k'Unde Kamileñ tod' ti lekkiyo adda k'addin̄.

¹⁵ Kee ki suune, kane dōn pay i ziipe addaŋ a Isa i lekkiyo a siido k'Aazi gen, an t'irga ti tuddó me, ti dinayan̄ i d'ede Pizel ti Ermozen.

¹⁶ Uupe'n̄ ti nuŋ yon miŋ Onezipor. Gen Galmeega Raa y'iso adde koduwo ekki dōn boozí, kono daayum yi d'ettiyo y'o d'eeliyo kooke, wo yi k'isiyo sukiyagi ye a nuŋ wede adda dangay en̄ me.

¹⁷ Wo de t'ume y'iina a geeger Room gen miŋ, y'a ni dihite t'adde soo bini y'a n'uune.

¹⁸ Gen Galmeega Isa y'iso kono Raa yi-d'isa adde koduwo a onniyo ere yi d'ekka booro te. Kee ton̄ ki suune i jiire dōn doolo, naabo ere pay beehiye y'o ize a geeger k'Epez gette.

2

Wede naabo Raa yon aa asugursu

¹ Injino ulo ki nuŋ, ki deho toogo ere ettiyo t'urzi beeko k'Isa Almasi.

² Ono dōj k'illiga ni gizite a ḋaana dōj baadaŋ illiga ti kuudaŋ gen, dooyiso gette k'an t'elo a bey dōj a seedu zakidi a urzi k'Isa, wo kane batum an aane an dooye dōj doolo pây.

³ Injino maŋ, k'ooyo ki dabiro aa asugursu k'Isa Almasi wede i seedu zakidi a naabadi.

⁴ Wede tuuku y'isiyo naabo k'asigar gen, yi ki t'ette adda lekkiyo dōj doolo kane asigiryagi ye ye, aame yi dehu goolayí ulbí i-d'ise unse maŋ.

⁵ Gen injino kay wede y'obe dalala gen, yi t'oone kadumul ki wede i jiire aame y'ukke a t'iide a urzutú doo.

⁶ Wede derku i niibe ooŋe gen, yode ki poone a t'oone agga k'inŋi ki suldi dōj yi niibe me.

⁷ Timote, k'elko a ono dōj ni rootiyo ej me. Galmeega y'a-d'isa k'anni suuna ita k'ono pay gen me.

⁸ K'elko a Isa Almasi, yon yi bilde ti diine dōj unto wo yon y'udso ti biza bumbu mozigo Dawut, gen i rootiyo Rabila Majjaanawa ere ni kazita.

⁹ Wo kono tode gettiyo nun ni dabirsa, bini an a-ti'n git-tite ti zinjziri aa wede isiyo suldi dōj ulpi. Wo de ono Raa, ḋuwo an k'aane an ki ti'n kettite ye.

¹⁰ Kono kamo nuŋ ni d'ombiŋe a suldi pay gen me kono ḋuwo dōj Raa yi biire a yode. N'isiyo injino kono kane ton an t'oone

uttiyo t'urzi k'Isa Almasi wo ti daryika ere ki daayum.

¹¹ Eyye, kane ono dōj ni roota ej derec a urzizaŋ: «Aame kine in t'inda ti Almasi maŋ, in di lekkey ti yode kay.

¹² Aame kine in a ziida zakidi a urzizi bini ḋaŋgu maŋ, in d'oomey moziko ti yode kay.

Aame kine in ruuta in ki y' suune ye maŋ, yode ton y'a roota yi'n ki'n suune ye kay.

¹³ Aame kine in ki ziida zakidi a onamí ye ton, yon daayum yi seedu zakidi a onamí me, kono a ono dōj yi ruute gen, bizi yi ki y' kime ye.»

Wede naabo Raa wede ki diine

¹⁴ Kee, ono pay ej a dōj i ziipe addaŋ a Isa k'anni doolo daayum, k'ede: «N'un rootiyo ej a ḋaana Raa, ki niikiyo a tukk'ono ej ulu, kono niikiyo gette ti k'okkime munda ye, tod' ti daggiya dōj ollige ḋaŋjal.»

¹⁵ K'elo gotono kono ki t'iida ḋaana Raa maŋ, y'a t'eesa yon ulbí unse ti kee me, injino maŋ ki t'iso wede naabo i-k'ede sukiyagi ye a naabadí te, wo yi kazita ono dōj derec ki Raa a urzizaŋ.

¹⁶ Ki t'aldū ti tukki dōj i milinso ki bita a ki t'ettiyo a lekkiyo ere kettiyo ti Raa ye te, kono dōj i milinso injino gen ti ḋaana Raa an ledſiyo ki ledſiyo.

¹⁷ Dooyisadan gette aa bundu a tudde i guzinso, aakede dooyiso ki Imene ti Piletos.

¹⁸ Wo kane genj t'urzi wede dferc an di lidde wo an di rootiyo, an'de: «Onniyo baldiya ti t'ingile baa.» Inokino manj an di daggiya dōn baadañ i ziipe addañ a Isa.

¹⁹ Wo dfe inokino tonj, dooyiso ere derec Raa y'in ele gette ti lekkiyo daayum aa ita boy zakidī. Ekk'ita boy genj an a di riiñe ono dōn enño:

«Galmeega Raa yi'ni suune dōnzí me.*»

Wo soñ:
«Wede tuuku yi waaku suma Galmeega Raa manj, yi leddo t'isiyo suldfi dōn ki diine ye me.»

²⁰ Adda boy ki wede goole genj, i d'ede suldfi dōn k'eliyo k'ombo a duwo, kane ki dap, wo ki maala gurus, kane genj an d'isiyo ombo a onniyo tarneaape. Wo dōn soñ an cooliyo k'inda wo an aabudu ki lee pây, kane genj an di naabiya ki boozan.

²¹ Wede tuddí yi ti t'addiya ti suldfi dōn ulpi ni ruutite genño manj, yon genj aa munda wede an d'isiyo ombo a onniyo tarneaape, ooyiso a kese ki Galmeega. Yon beekiye a naabo galmeegi me, tuddí yi-t'ikkima k'isiyo suldfi dōn pay beekiye.

²² Ki leddo ti ḥapu ere a urzi k'obilko, wo ki deho

lekkiyo ere ki diine, zapu k'adde a Isa, geyyiso tudde wo toose ti kane dōn i tondiyo Galmeega Raa t'adde dōn kamilen.

²³ Ki t'ikkipe bizá ye ti dōn i rootiyo ono dōn ki bita daa k'elkiso genj me, kono ki suune kane genj i-t'ehiyo niikiyto k'ono k'ulpi.

²⁴ Wo wede naabo Galmeega genj, y'a k'ise ono k'ulpi ye. Wo ki too manj i dehu y'a geyye duwo pay, i dehu y'aane y'a dooye duwo, wo i dehu y'a ombiña a suldfi dōn ooñe genj me.

²⁵ I dehu kane dōn i ti toogiyio a onamí genj, y'an di'n dooye ti tassuwa: koo Raa y'an isa addañ an ti kima lekkiyadañ manj, derec ki yode an di-suuna.

²⁶ Inokino manj eedan t'a etto, an t'adda t'adda lebido ki Meeda siitandani ere t'an t'ippe aa bulagi an d'isiyo munda wede tod' ti dehu genj me.

3

Onniytagi dōn ettiyo k'ita

¹ Timote, ono ej k'ollo koduwo: A onniytagi dōn ettiyo k'ita genj i d'isa onniytagi dōn lekkiyadañ aasa ooñe.

² Aame genj duwo an t'isa beyyidfi, an geyya soñko baadañ, an t'imma tuddañ t'urzi k'onamañ, an kila tuddañ, an kilda suma Raa, an di-tooga a maawanj, an ki roota koduwo a wenda ye,

* **2:19 2.19** Kun wollo adda mattup ki Nombire 16.5.

an k'ottila ye a suldi dōj kamileñ ki Raa me.

³ Kane geyyiso tudde an k'ede ye, an ki wolla sommagi duwo ye, an dekka duwo, an k'aana seedu tuddaŋ ye, kane bundidi wo adu ki dōj isiyo beehiye.

⁴ Kane an ti'n t'ela duwo a bey dōj k'olmidayan, kane dōj borsale wo koliyo tudde ti ti'n tōwwo, Raa an ki y'geyya ye, an t'amba uŋsuwo duniya.

⁵ An ti t'isa tuddaŋ aa kane dōj i lekkiyo kettiyo ti Raa kaciŋ kane dokki ti Raa me, toogadí an di-kiigira. İnjino ti tukki kane gen ki-leddso.

⁶ Ita duwo dōj aakede kane gen, an t'ettiyo adda boydi ti metiŋko. A ume gen an d'ooniyo erayi dōj toogadaŋ baata a urzi zaapu k'adde a Isa, an ti'n mabilsa an t'ooriyo adda lebido ki dooyisadan ere oldo gettiyo. Erayi gen an d'ede attidi k'oldiko a eedan, an d'isiyo munda wede tuuku aa tuddaŋ ti dehu.

⁷ Kane erayi dōj gen, daayum an'ni dooyiso wo an k'aaniya an ki ti suuniyo ye derec ki Raa te.

⁸ Gen aakede ti kaaga Zanes ti Zambires* an di tuuge a Muusa, injino kay kane duwo genno ton an di-tooga a derec ki Raa. Kane duwo gen elxisadan oldo, wo urzi zaapu k'addan a

daana Raa gen yon ki bita.

⁹ Wo de kane duwo gen ki daana an k'etta dokki ye, kono duwo pay an di'n suuna elxisadan gette a gootu ye, aa ki Zanes ti Zambires ti kaaga genno.

Seedu zakidī a ono Raa

¹⁰ Wo de kee'ŋ, daayum ki ni diine a urzi dooyisadó, a urzi lekkiyadó, a urzi naabadó ere n'ize, a urzi zaapu k'addó a Isa, a urzi k'ombiŋadó, a urzi geyyisadó wo a urzi naabadó ere ni ziida zakidi.

¹¹ Kee ki wulle dōj k'olmidayó an ni dibire wo suldi dōj oone o iido a geeger k'Antiyo, ki Ikoniyon wo ki Listire. Eyye, an ni dibire baadan, wo ton ti dabar pay gette Galmeega y'a n'ufdse.

¹² Wo derec, dōj pay an dehu an lekke kettiyo ti Raa t'urzi lekkiyo ere kettiyo kaŋ soo t'Isa Almasi gen, an t'oona dabar ti bey dōj k'olmidayan.

¹³ Wo kane dōj ulpi ti dōj i mabilsa duwo gen, lekkiyadan ere adda k'oldiko gette daayum an d'oŋkiba k'oŋkibe, an mabilsa tuddaŋ batum wo dōj doolo pây.

¹⁴ Wo de kee'ŋ, k'a soodo zakidi a dooyiso ere an ki duuye, ere k'a ziipe addá

* **3:8.8 Zanes ti Zambires:** Taaya ette kun ti t'oone adda mattup ki Egzod 7.11,22 wo sumbiyagi dōj Zanes ti Zambires gen kane adda mattup k'Egzod umbo. Kane dōj dindoriyo dōj sire gen, monjidfagi Yawudiyagi an di'n wiike Zanes ti Zambires a tōwwo taaya ere ti bizan.

eego, kono dōj i ki duuye
gej ki'ni suune.

¹⁵ Injino t'ume ḥenkuwadá
too, kee ki'ni suune ono dōj
kamileñ an riine ti kaaga
adda mattup ki Raa me,
kane genj an aane an a-
t'ele suuniyo k'ono kono k'a
t'oone uttiyo t'urzi zaapu
k'adde a Isa Almasi.

¹⁶ Ono dōj pay an riine
ti kaaga adda mattup ki Raa
genj iido ti Raa, kane genj
beehiye ki dooyiso duwo, ki
kaza munda wede wedusu
y'ize butte, ki oofiso wo ki
deesiyo duwo a urzi wede ki
diine.

¹⁷ T'urzi genj wede Raa y'a
t'ise wede i t'iide munda a ki
y' biite ye, k'isiyo naabo ere
pay beehiye te.

4

Kazita k'ono Raa daayum

¹ Timote k'ollo, n'a rootiyo
enj ki kotto a dsaana Raa,
wo a dsaana k'Isa Almasi
wede a-kimo a dekka booro
ekki dōj zeere wo dōj unto
pāy. Wo soj n'a rootiyo
enj ki kotto ti suma k'oniyo
kama k'Almasi wo ti suma
mozikadí. Genj enno suldi
dōj k'aase me:

² Ki kazita ono Raa t'adde
soo, ise a onniyo ere majaanawa,
ise a onniyo ere oldo tonj manj.
Wede i t'ize munda ulsu manj, ki
y'aapido. Duwo k'an elo
kooke, ki'ni dooyo daayum ti
ombiñe.

³ Sañ i d'aana onniytagi
dōj duwo ongoj an ki deha
ye ollige ki dooyiso ere derec
ki Raa te, wo de an di deha

isiyo munda wede ulsu tud-
dañ ti dehu. Kane an di
waakita dōj dooyiso baadañ
an da t'an t'ogiya, dōj dooy-
iso gej an an di kizita
mundā wede kane duwo genj
an dehu an d'olliga.

⁴ Kuuwaganj an a ti ḥayya
k'ollige k'ono dōj derec ki
Raa me, wo an di t'ihinta ku-
uwaganj k'ollige taydayi dōj
ettiyo t'urzi k'elkiso ki duwo
genño.

⁵ Wo de kee'ŋ, ki-soodo
tuddá a munda tuuku tonj
manj, k'omboñ a dabar,
k'iso naabo ki kazita Rabila
Majjaanawa, wo ki-t'iso
naabadá pay ere Raa y'a ele
te.

⁶ Wo ki nuj Pool, peedadó
t'iide an di n' t'ida aakede
seysu an ele sedeke. On-
niyadó t'iide, duniya ni-
t'oola baa.

⁷ Nuj ni diyye deyyiso
ere ki diine a urzutú, ankej
onniyadó t'iide aakede wede
y'okko dalala y'iiney ume
k'ohire, wo urzi zaapu
k'adde a Isa n'a yi buuhe.

⁸ Ti anki enj miŋ, kadumul
ki wede i jiire gette Raa
y'o ti boohiyo, kono yi ni
wolliyu nuj wede ki di-
ine a dsaanadí. Tode gette
Galmeega Isa wede i dekkey
booro ere ki diine, y'o di
t'eley onniyo booro t'iida
manj. Yon y'o t'eley a nuuno
dāñjal ye, wo a kane dōj
pay i delliyo ti geyyiso, on-
niyo ere yi kiza tuddí a duwo
pay.

⁹ T'urzi tuuku tonj, k'edi kesiko ki ni t'oona,

¹⁰ Demas y'ingile ki geeger Tessaloni, yi n'iili kono yonj yi giyye suldi duniya doŋ aŋkenŋo eŋ baadaŋ. Yo Kirezanj yi turguwe ki siido Galat, wo Tit ki siido Dalmasi.

¹¹ Ti nuuno Lik dəŋŋal. A ettiyadá gette k'a-ti waaki Markus ti kee, kono yonj genj y'a di n' nooga baadaŋ a urzi naabo Raa me.

¹² Tisik n'a y'igibe ki geeger k'Epez.

¹³ Aame k'umbo k'ettiyo maŋ, k'o t'ambi kallayó wede goole ki reele ni d'iilo a geeger Tirowas di Karpis, wo k'oo di soki mattupiyagi doŋ lobide, ki k'aane ye tonj doŋ ki golmodo genj k'oo oolo ye.

¹⁴ Alegzandire wede ad-daadusu genj, y'o ize ulsu baadaŋ, genj naabadí ere y'ize gette Galmeega yi di ti dooza iŋkino kay.

¹⁵ Kee tonj ki koona metike ti yode me, kono yonj yi-tuge biŋ a ono doŋ in kazita me.

¹⁶ A ettiyadó ere ki poone k'ume booro n'iidiba eedó ti siidó, wenda soo tonj y'a ki n' nuuge ye, kane pay an di n'iile. Genj Raa y'an t'iso tambobino a munda wede an ize genj me.

¹⁷ Wo de nuŋ i ni nuuge Galmeega, y'o d'ele toogo. Iŋkino maŋ onamí pay n'a ti'n gizite wo kane ita duwo pay an di'n illiga, wo t'unto y'a n'utte aa yi n'uđđe ti bize suwwu.

¹⁸ Galmeega genj y'a n'adđsa ti suldi doŋ pay ulpi etto ki tudde, wo y'a n'utta kono y'o do t'etta k'adda mozikadí ere a kandaane. Genj iŋkino tamma t'a koone a yode ki daayum! Eyye.

Toose ere ki daŋgu

¹⁹ K'an t'isoy toose a Pirisil, Akilas wo doŋ boy k'Onezipor.

²⁰ Erasta y'a uupo a geeger Korent, wo Tiropim a geeger Mile kono yonj tuddí eeni.

²¹ T'urzi tuuku tonj k'edi, ki poone ume reele y'a t'eesa genj me. Aŋ Ebilis, Pidens, Linis, Kilodiya wo zemba ongo pay an a-t'ize toose.

²² Genj Galmeega yi koona ti kee, wo beeko Raa ti koona eggun pay.

Mattup ki Pool yi riiñe a Tit

En urzi k'ono dōñ kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ki Pool yi riiñe a Tit. Tit geñ yon Yawudusu ye, wo yi ziipe addí a Almasi, yon tanj baadañ y'izire ti Pool me.

Pool geñ yi y'iilo Tit a siido ere a diine k'ahu sundutú Kiret, kono yi beere dōñ dokkiyo wo y'a nooge dōñ ogiyo ti suma k'Isa a siido gettiyo. Sañ manj yi di riiñe mattup kono yi t'eele kooke a Tit wo yi di ruute, dōñ i ziipe addañ a Isa geñ mummino an di koone ti tuddañ, wo wede tuuku ton lekkiyadí t'a koone me. Yi di ruute soñ, mummino y'an t'eele kooke a göldfali, a inni, a bulagi, wo mummino dōñ dokkiyo ki dōñ ogiyo ti suma k'Isa geñ lekkiyadan t'a koone me.

Toose ki Pool

¹ Mattup ette i raaniya nun Pool wede naabo ki Raa wo wede zina k'Isa Almasi. Raa y'o elo naabo ere dōñ yi biireñ n'a ti'n waako a urzi zaapu k'adde a Isa, wo n'an di kize urzi wede d'ferec a-t'ette a lekkiyo ere kettiyo ti Raa,

² İnjino an di zaape elki-sadan an t'oona lekkiyo ere ki daayum. Lekkiyo gette Raa yi ruute y'in t'ela ti poone y'a okkima duniya

botto too, yon wede i ki lohitó ono ye.

³ Aame onniyo ere Raa y'ele gette t'iide mañ, a lekkiyo gette y'o t'iidiba ita t'urzi k'onamí, wo y'o d'ele a beezó urzi ki kazita aa Raa Wede k'Uttiyadin yi ruute.

⁴ Mattup ette ni raaniya a kee Tit, kee wede a nun aa ulo k'addó a urzi zaapu k'addin kine kañ soo. Geñ beeko ti toose ki Meega Raa ti Isa Almasi Wede k'Uttiyadin i koona eedá.

Naabo ki Tit a siido Kiret

⁵ Nun ni ki k'iilo a siido Kiret miñ kono k'a ti dange naabo ere daa dangu, wo kizappe dōñ dokkiyo ki dōñ ogiyo ti suma k'Isa adda geeger ere tuuku ton manj, a urzi wede n'a ruute.

⁶ Dōñ dokkiyo geñ wede tuuku ton a lekkiyadí duwo an ki zaapu ono a eedí ye, wo eddí soo d'anjnal. İnnizañ an ziipe addañ a Isa, duwo an ki roote sooruzan oldo ye, wo an ki koliyo t'ekki maawañ ye.

⁷ İnjino manj wede dokkiyo an i ele yeeriyo ki suldi Raa gen, i dehu a lekkiyadí duwo an ki zaapu ono a eedí ye, y'a ki t'ise wede i koliyo tuddí ye, wede kulkupo ye, wede sobo ye, wede bursido ye, wo y'a ki dehe sokiyo suldi kañ ombide ye.

⁸ I dehu y'a seeda duwo, y'a geyye isiyo munda wede beehiye, yon wede i-d'ede elkiyo, wede ki diine, kamileñ, tuddí yi aaniya,

⁹ y'a seeda zakidī a ono dōj an d'ede urzi duwo an d'ambe eego, a-t'ette a dooyiso ere kine in duuye gettiyo. Injino maŋ yon y'a aana y'an t'ela kooke a dōj ongo t'urzi dooyiso ere derec, wo a dōj lattiya dooyiso gette y'a aana y'an di-kiza onamaŋ dōj butte gen me*.

¹⁰ Injino maŋ i d'ede dōj baadaŋ miŋ ti diine kane dōj Yawudiyagi i ziipe addaŋ a Isa, kane gen an di koliyo t'ekki duwo, wo ti onamaŋ dōj daa k'urzizan an ti'n daggiya duwo me.

¹¹ Kane gen urzi ki rootiyo k'an ooli ye, kono dōj pay adda boydi an ti'n daggiya, an an d'eliyo dooyiso ere i k'ise t'eliyo ye, kono gen an dehu an sikitı suldi ti beezaŋ kaŋ ombide.

¹² Wo ti kaaga gen i d'ede wede ede ti siisadaŋ yon nebi raazan[†], y'a ruute, y'ede: «Kane dōj siido Kiret gen kane daayum dōj lohitō k'ono, dōj aa seydi ulpi, dōj golguwo an elkiyo miŋ a addisadaŋ dāŋjal.»

¹³ Wo ono dōj yi'ni rootiyo gen kane derec. Injino maŋ kee k'an rooto ti golla zakidī a munda ulsu an isiyo me, kono an di zaape addaŋ a Raa a-t'ette a urzizi.

¹⁴ Wo sonj an a-ki seeda zakidī a taycsayı ki Yawudiyagi dōj daa k'urzizan, wo a oogoro ere

ki duwo ti ti'n argu t'urzi wede derec genno ye.

¹⁵ Suldī pay miŋ kamileŋ ki dōj kane kamileŋ. Wo de ki dōj ulpi ti dōj i-tuuge ki zaapu k'addaŋ a Isa gen, munda kamileŋ umbo kono kane eedaŋ soodo a elkiso ti elkisadaŋ ere ki suuniyo munda en beehiye en ulsu gen, i t'ize ganigi.

¹⁶ Kane an rootiyo Raa an yi suune, wo de a naabadaŋ ere an isiyo gette an yi giigira. Gen kane naabadaŋ gette k'a t'azzira, kane dōj toogyito, wo an k'aane an k'ise ye naabo ere beehiye soo tonj maŋ.

2

Dooyiso ere derec

¹ Wo kee Tit, k'elo dooyiso ere a-t'ette ti dooyiso ere derec ki Raa.

² Gôldali kuuli ki'ni dooyo tuddaŋ an ti-seeda, lekkiyadan t'a koone ti ottilso, an d'ede elkiyo, wo an seedu zakidī a urzi zaapu k'adde a Isa wede ki kotto, a geyyiso wo a ombiŋe.

³ Wo a erayi gôldali tonj injino, ki'ni dooyo an di lekke lekkiyo ere ki diine, an d'ooli ti zappu k'ono ekki duwo me, wo an ki t'ise bulagi toote ye. An di t'ele kooke wede beehiye,

⁴ erayi dōj kodiyagi an di'n dooye an di geyye kuulizan ti inŋizan,

* **1:9 1.9** Lekkiyo ere ki wede dokkiyo: Kun wollo adda mattup ki 1 Timote 3:2-7. † **1:12 1.12** Ono ki wede suuniyo ki siido Kiret sundi Epimenid, yi likke ozzine suma meeda zoot ki poone Isa an di y' t'eha botto.

5 an d'ede elkiyo, lekkiyadan ki diine kamilen, an aane boydizan an di'n seeda, an di koone doŋ beehiye, wo an ki kili t'ekki kuulizan ye, kono wenda sooton y'a ki kildse ono Raa ye.

6 Kuuli doŋ kodiyagi ton, k'an eelo kooke an t'ise doŋ an d'ede elkiyo.

7 A suldi pay gen, kee batum a lekkiyadá urzi naabadá wede beehiye k'an yi kaza, an di wolla an di daana. Dooyisadá gette k'anni dooyo koduwo wo t'adde soo,

8 onamá an di koone ono derec daa niikiyo. Injkin manj doŋ k'olmidayá pay an seeda sukiyagi kono an ki t'oona ye munda ulsu ki rootiyo a tukki kine me.

9 I dehu bulagi gen a suldi pay an ki kili t'ekki galmaawan ye, lekkiyadan t'aase unse a kane galmaawan me. An ki dehe niikiytadan ye galmaawan me,

10 wo a munda tuuku ton an an ki'n oogira ye. A suldi pay gen an di kize tuddan kane daayum an seedu zakidi a naabo galmaawan te, kono naabo ere pay an isiyo gette a t'ele suma a dooyiso ere ki Raa Wede k'Uttiyadij.

11 Derec, Raa yi t'iifiba ita a beekadí ere a urzi k'uttiyo ki doŋ pay.

12 To beeko gette t'inni dooyiso in d'ooli sooru ere oldo, ti suldi doŋ ki duniya

addiŋ i dehu gen pay, kono adda duniya ette in di lekke lekkiyo ere ti elkiyo, ere ki diine wo ere kettiyo ti Raa.

13 Gen injkino in di delle uŋsuwo ere in zaapu elkiadin eego gettiyo, wo in di delle son onniyo ere duwo pay an di wolla daryika Raa goole ti Isa Almasi Wede k'Uttiyadij.

14 Yo wede y'a ele tuddí batum y'a inda kono kine, kono y'in di'n adde t'adda suldi doŋ ulpi pay, wo y'in di'n ise kine doŋzí doŋ kamilen, doŋ wehini k'isiyo naabo ere beehiye*.

15 Tit, genno munda wede i dehu kee k'a dooya ti toogo pay ere an a ele te, k'a t'ela kooke, wo a duwo k'a rootita ti golla zakidi a munda ulsu an isiyo me. Kee ki oola tuddá wenda soo ton yi-konilsa ye.

3

Sooru ki doŋ i ziipe addan a Isa

1 Tit, kee daayum k'an rooto a doŋ i ziipe addan a Isa gen, an kili t'ekki doŋ booro ti deero k'akuuma ye, an d'olliga onaman, an di lekke tuddan daayum okkime k'isiyo naabo pay ere beehiye.

2 A wenda soo ton an i roota ono ulpi ye, niikiyto an oolo, an di dehe an d'ise beehiye a duwo, wo an di kize daayum kane doŋ tasse a eda doŋ pay.

* **2:14 2.14** Kun wollo adda mattup ki Soom 130.8; Ezekiyl 37.23; Egzod 19.5 wo Deeterenom 14.2.

³ Derec, ti kaaga genj kine tonj elkisadij umbo, in dituuge a Raa, in digge. In t'ize fulagi k'ita suldi doŋ tuuku tonj tudde ti dehu ti uŋsuwo tudde. In di lekkiyo adda bundiko, in di zaapu addinj a suldi k'eebinj, iŋkino maŋ dſuwo an in di'n giigira, wo kine wede tuuku tonj yi koogire bakadí.

⁴ Wo aame Raa Wede k'Uttiyadij yi gize beekadí ti geyyisadí a dſuwo pay genj,

⁵ y'in di'n utte. Wo y'in utte kono kine in ize naabo ere ki diine ko? Aha, iŋkino ye! Y'in utte kono y'in ize adde koduwo, wo y'in d'ele ehiyo ere aware t'urzi suyyiso batem wo t'urzi k'Unde Kamileŋ.

⁶ Unde gette Raa y'in ele daa doozijo adda k'addinj t'urzi k'Isa Almasi Wede k'Uttiyadij.

⁷ Iŋkino maŋ ti beekadí y'in di'n ize kine doŋ ki diine a dfaanadí, wo y'in d'ele urzi in t'oona lekkiyo ere ki daayum, ere in zaapu elkisadij eego.

⁸ Ono enj kane dſerec a urzizaŋ.

Wo nuŋ ni dehu k'a seeda zakidi a ono enj me, kono doŋ i ziipe addanj a Raa genj an seeda zakidi an t'ele tudanj pay k'isiyo naabo ere beehiye. Genj munda wede beehiye wo a nooga dſuwo pay.

⁹ Wo kee ki t'aldſu ti niikiyto ere ki bita, wo ti dippiyto k'ita moŋgiſagı

doŋ i ki dsaŋgu ye. Wo sonj ki t'aldſu ti dehutu k'ono k'ulpi, wo ti rootiyo k'ono a lette adde a urzi k'oogoro Raa. Kane genj ki bita, a ki nooge munda ye.

¹⁰ A wede i ti teepiyo zemba doŋ i ziipe addanj a Isa genj, kun i di roote kaŋ soo ki sirwe yi k'ambu ye maŋ, kun ti y' ledſo ti tud-duguŋ me.

¹¹ Kee ki suune wede iŋkino genj yonj yi t'udſe t'urzi wede dſerec ki Raa me, yonj wede k'oldfiko, yode batum yi ti t'eliyo tuddí booro t'a yi seeda.

Ono doŋ ki dsaŋgu

¹² Aame nuŋ n'a-t'igiba Artemas koo ise Tisik koo maŋ, k'a ombiŋi k'a edi kesiko k'anni t'oona a Nikopolis, kono angenno di dihe ni lekkey a ume reele me.

¹³ Kee k'a d'elko baadaŋ a torguwo ki Zenas wede k'ooniyo ti Apolos, kono a torguwadaŋ gette munda a ki'n beete ye.

¹⁴ Iŋkino maŋ zembadij doŋ i ziipe addanj a Isa* tonj, an di dooye an t'ele tuddanj pay k'isiyo naabo ere beehiye, kono an t'okka dollo ere ooŋe a doŋ ongo, wo lekkiyadaŋ a ki t'isa ki bita ye.

¹⁵ Doŋ pay ti nuŋ enj an a-t'ize toose, wo kee k'an t'iso toose a kane doŋ inni giyye a urzi zaapu k'adde a Isa. Iŋkino maŋ beeko Raa ti koona eggunj pay.

* **3:14 3.14 Zembadij doŋ i ziipe addanj a Isa:** Pool yi rootiyo ti zemba doŋ ki siido Kiret.

Mattup ki Pool yi riiñe a Pilemon

*Eñ urzi k'ono dñj kun
t'oone adda mattup ettiyo*

Ette mattup ki Pool yi riiñe a lañzayí Pilemon. Yon ti geeger Kolos, yon wede suma adda geeger gette. Wo y'illiga Pool yi kazita Rabila Majjaanawa mañ, a kaamiki y'a ziipe addí a Isa wo yi daaniya urzi k'Isa. Injino i d'ede wede soo ti diine bulagi Pilemon sundí Onezim. Yon geñ y'ukke okko ti daana galmeegí me, an d'ikkima ti Pool aame yon dañgay a geeger Room. Pool yi di gizite Rabila Majjaanawa ki Galmeega Isa Almasi, injino Onezim y'a ziipe addí a Isa.

Pool yi-raañiya mattup ette a Pilemon kono yi-t'ise tambobino a Onezim. Geñ Onezim batum i-d'etta ti mattup a Pilemon me. Ti kaaga a urzi k'oogoro Romeñ geñ, Pilemon i-d'ede urzi yi-d'ise munda wede aa addí i dehu a tukk' Onezim me, ise tówwo ton y'a yi t'ide. Adda mattup ette Pool yi-d'obe bey a Pilemon kono y'a ki y' wolle Onezim aakede bule wede i t'umbe ye. Yon yi di ruute y'a yi seeda bey sire, kono ankenño kane an a ti gitte kanj soo a urzi k'Isa Almasi me.

Toose ki Pool

¹ Mattup ette i raañiya nuñ Pool, wede an ni ziida dañgay kono ni kazita rabila k'Isa Almasi, ay raañiya ti leema Timote. Mattup ette a kee Pilemon leemadey wede ki geyyiso, kee wede naabadinj kanj soo,

² wo a zemba dñj ogiyso ti suma k'Isa a boozá, a teemadinj Aapiya, ti Arsip wede a ti giyye ti kine d'eyyisadij kanj soo.

³ Geñ beeko ti toose ki Meeginj Raa ti Galmeega Isa Almasi i koona eggunj.

Pool yi rootiyo koduwo a Raa kono Pilemon

⁴ Nuñ daayum adda tondiyadó a Raa gette, sundá ni gi di seddiyo ye, wo ni rootiyo koduwo a Raazó,

⁵ kono nuñ n'ollige kee daayum k'a seedu zakidí a urzi zaapu k'adde a Galmeega Isa, wo dñj ki Raa pay ki'ni geyyiso.

⁶ Nuñ ni tondiyo Raa kono zaapu k'addá a Isa gette, kee k'a-ti kette ti kaye kanj soo. Tode gette t'a di t'ele elkiyo ere k'a suune suldi dñj pay majjandani a urzi lekkiyadij ere kettiyo kanj soo t'Isa Almasi.

⁷ Leema ki nuñ, nuñ ulbó unse wo oo d'eliyo toogo kono kee dñj ki Raa ki'ni giyye, wo k'an d'eliyo kooke.

Pool yi tondiyo Pilemon a urzi k'Onezim

⁸ Kono kamo beehiye'n a urzi lekkiyo kettiyo kanj soo t'Almasi geñ nuñ oo d'ede

urzi n'a di roote a munda
wede kee k'aase me,

⁹ ki too manj n'a ki tonde
ti geyyiso k'o d'ise munda.
Eyye, nuŋ Pool ej ni t'ize
gōole, wo soŋ nuŋ adda
daŋgay kono ni kazita rabila
k'Isa Almasi,

¹⁰ iŋkino tonj ni ki tondiyo
kee k'aase adde beehiye a
Onezim*, yoŋ yi t'ize aa ulo
n'ehe adda daŋgay a urzi
k'Almasi me.

¹¹ Aame ti poone yi ki nu-
uge ye tonj manj, aŋkenŋo
y'aane y'inni nooge, kee ti
nuŋ me.

¹² Wo aŋkenj n'a di y'agiba,
yode wede ni y' giyye t'addó
pay.

¹³ Ki too manj nuŋ n'a
y'ooli y'a lekke a sirpadó,
aame nuŋ botto adda
daŋgay a urzi Rabila Ma-
jjaanawa k'Isa Almasi gen
me, kono y'o di naabe a olde
kee.

¹⁴ Wo ni ki dehu ni ki y'
boohe ye daa kee ki ki dihe
ye me, kono munda wede
beehiye kee k'aase an gi di
k'ise ki toogo do ye, k'aase ti
ulbe unse do.

¹⁵ Onezim Raa yi ti y' lidde
tuddá k'onniyo miibi koo
manj, onniyo yi ti y' gima
sirpadá manj y'a lekkey ki
daayum.

¹⁶ Aŋkenŋo yoŋ aa bule ye,
yi jiire bule. Yoŋ aŋken yi
t'ize leema wede k'ooniyo.
Nuŋ ni y' giyye baadaŋ wo a
kee y'a t'isey wede k'ooniyo
a ceerey sey, kono yoŋ leema

a urzi tudde wo leema a urzi
k'Almasi.

¹⁷ Aame ki ni zuune nuŋ
lanjzayá manj, yoŋ ki y'
soodoy aa ki seedu nuŋ ba-
tum.

¹⁸ Wo aame y'a ize ulsuko,
koo yi ziida mundazá tonj
manj, k'oolo a ekki nuŋ.

¹⁹ Ki wollo a raaniya ej
nuŋ Pool ti beezó: munda
wede Onezim y'a di t'ela gen
a di y' t'ela nuuno, wo de
kee tonj k'elko a-d'ede see
a eedá? Derec, kee tonj
t'urzi nuuno doo miŋ k'a
ziipe addá a Isa Almasi kollo.

²⁰ Ki kotto leema ki
nuŋ, t'urzi geyyiso ere ki
Galmeega, addó k'o ti'n asso,
kono kine sirwiŋ pay miŋ
in lekkiyo kettiyo kaŋ soo
t'Almasi.

²¹ Nun ni suune n'a
raaniya ej naabo ere ni ki
tondiyo ette k'o ti t'isa, wo ni
suune k'aasa naabo a ceera
ere ni ki tondiyo ettiyo sey.

²² Wo soŋ ni ki tondiyo:
Kee k'o okkonj ume moone.
Nuŋ n'ettiyo, kono n'elkiyo
tondiyaguŋ a Raa gette yoŋ
y'ollige, saŋ manj an di'n
adfa n'un di'n t'ooney.

Ono doŋ ki daŋgu

²³ Epapiras yoŋ adda
daŋgay ti nuŋ kono ay kazita
rabila k'Isa Almasi, y'a-t'ize
toose.

²⁴ Markus, Aristarko, De-
mas wo Lik doŋ ay naabiya
kaŋ soo ej, an a-t'ize toose
pây.

* **1:10 1.10 Onezim:** T'ono Girek suma ette i-kaza «noogiy».

25 Iñkino manj beeko
Galmeega Isa Almasi ti
koona eggunj.

Mattup a dōn ki Eber

Ej urzi k'ono dōn kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup an riiñe a Yawudiyagi dōn i daaniya urzi k'Almasi. Kane dōn ki poone i ziipe addan a Isa gen, ki kotto an di dibire baadan bini an di dihe ume k'ombidite. Kono kamo wenda an riiñe mattup ette y'an rootiyo an di seeda zakidi a urzi k'Isa, an ki d'ooli ye.

Ti kaaga Raa y'a gitte taasuwadí ti kane Yawudiyagi, y'an di ruute wede yi t'iza oldiko manj, yi-t'ide seysu ki sedeke, manj a wede gen yi-t'isa tambobino a oldikadí te. Mattup a dōn k'Eber ette ti rootiyo'n ti taasuwa ere aware Raa yi gitte ti dōn an ziipe addan a Ulí Isa Almasi gettiyo, t'a jiire taasuwa ere ti poone. Derec, munda wede Isa y'ize a duwo gen a jiire munda wede ki maaleekiyagi, ki Muusa, ki Aroñ wo ki Zozuwe an ize pay. Isa y'a ele tuddí sedeke ki booyiso k'oldiko duwo pay. Wede yi ziipe addí a yode manj, Raa yi-t'isa tambobino a oldikadí te. I ki dehu y'a k'ise sedeke ki seydi ki booyiso k'oldikadí ye baa.

Raa y'a ruutite t'urzi k'Ulí

* **1:5 1.5** Kun wollo adda mattup ki Soom 2.7. † **1:5 1.5** Kun wollo adda mattup ki 2 Samiyel 7.14.

¹ Ti kaaga, Raa y'an di ruutite tañ baadañ t'urzi tuuku ton manj a mongidagin t'urzi nebiyagi.

² Wo de a onniytagi k'ita en, Raa y'in rootiyo t'urzi k'Ulí. T'urzi yode gen Raa y'a ikkima suldi pay a kandaane wo a siido, wo Raa y'a ti y' ziipe yon wede yi oola suldi pay gen a beezi.

³ Yo Ulo gen yi kaza gooliko ere meeda ki Raa, wo yon gen minj Raa koyok. Wo kane suldi pay gen an lekkiyo t'urzi k'onamí dōn an d'ede toogo genño. Yon y'a t'ize munda wede i t'üide duwo an t'ise kamileñ t'oldikadañ a dsaana Raa, manj y'a-gili k'awwa ki kandaane, y'aguune a ammade Raa goole a jiire pay.

⁴ Injino manj ki kotto, yo Ulo gen y'a t'ize goole a jiire maaleekiyagi pay, wo suma ere Raa yi ele gette tod' t'a jiire dōn ki kane.

Ulo Raa yi jiire maaleekiyagi

⁵ Derec, Raa gen kudic a maaleeka soo tonj yi-ki ruute ye, y'a t'eese:

«Kee Ulo nuñ me,
wo ti anki duwo an di suune
nuñ Meegá*..»

Wo sonj y'a t'eese:

«Nuñ a yode n'a t'isa Meegí,
wo yon y'a t'isa a nuñ Ulo
me†..»

⁶ Wo de aame Raa y'igibo Ulí yon yi jiire suldi pay

adda duniya genj, y'a ruute, y'ede:

«Kune maaleekiyagi Raa pay, kun ottilo a yode‡.»

7 Genj ono dōn Raa yi ruute ti kaaga a tukki maaleekiyagi, y'ede:

«Kane maaleekiyagi genj yi di'n isiyo aa maaye, wo dōn naabadí yi di'n isiyo aa ilze k'uwwo§.»

8 Wo Raa y'a ruute ti kaaga a tukk'Ulo, y'ede:

«Kee'ŋ Raa, k'a koona a kaakido mozikadá ki daayum,

wo ti dalka moziko ette k'a dokka donzá a urzi wede ki diine.

9 Kee ki geyyiso mundá wede ki diine, wo suldi dōn ulpi ki'n azzuru.

Kono kamo nunj Raa wede Raazá, ni ki biire ti diine lanziyágá pay, n'ay di yirge egey k'uñsuwo a eedá, genj i-kaza ni ki ti ziipe mozigo*.»

10 Wo y'a ruute sey, y'ede:

«T'ume k'eesiyo kee Galmeega Raa i ziipe siido te, wo kandaane tonj ki y'ikkima ti beezá.

11 Kane genj an t'enjila, wo kee ki lekkiyo ki daayum. Eyye, kane pay genj a latta aakede kalle.

12 Siido ti kandaane k'a ti'n damba aa wede yi dambu kalle wede goole, k'a ti'n ḥaaya a kese.

Eyye, kane genj k'a ti'n pelka an ki lekka a umayan ye,

wo dē kee daayum kee miŋ kee, ozzinagá i ki dāŋga ye†.»

13 Wo Raa genj kaŋ soo tonj, kudic yi-ki ruute ye a maaleeka tuuku tonj, y'a t'eese:

«K'edi ki-koona a ammidadó kino, bini dōn k'aduzá n'an isa aa mundá ki bita ti dandi zonjdá‡.»

14 Wo kane maaleekiyagi genj, kane pay undiyagi dōn i naabiya ki Raa. Kane genj yi'n akkisa k'isiyo naabiyagi ki noogiyoo kane dōn i t'oona uttiyo.

2

Uttiyo k'arbu ye

1 Kono kamo kine in koona mentikagi a ono dōn in illiga genj me, para maŋ in ti'n ledda t'urzi wede derec me, in di'n t'etta k'ume daggiya.

2 Kun ollo, ono dōn k'oogoro ti kaaga Raa y'an ele a bize maaleekiyagi an an gizite a maawin genj, ki kotto kane derec. Wo dōn pay a ti diipida wo an tituuge k'ollige k'ono genno genj, an d'uune dāŋgay ere derec a urzi naabadaŋ.

‡ 1:6 1.6 Kun wolto adda mattup ki Soom 97.7. § 1:7 1.7 Kun wolto adda mattup ki Soom 104.4. * 1:9 1.9 Kun wolto adda mattup ki Soom 45.7-8.

† 1:12 1.12 Kun wolto adda mattup ki Soom 102.26-28. ‡ 1:13 1.13 Kun wolto adda mattup ki Soom 110.1.

³ Injino maŋ kun ollo, in arbe ye t'uttiyo te, paraŋ in a ti diipida maŋ, in ki t'alda ye ti dangay ere ki Raa te. Urzi k'uttiyo ej, i y' ruute yode Galmeega batum ki poone me. San maŋ kane dɔŋ i y'illiga an in di gizite an'de, uttiyo gette tod'te derec.

⁴ Wo Raa tonj y'an di gize kane onamaŋ derec, t'urzi suldi dɔŋ i-kaza munda, ti suldi dɔŋ i-ceeriyo eego wo ti suldi k'armika dɔŋ tuuku tonj maŋ, wo t'urzi k'Unde Kamileŋ ere t'in di dikkida urziyagi k'isiyo naabo Raa a wede tuuku tonj aa yonj yi dehu.

Isa yonj Wede k'Uttiyo duwo

⁵ Kine duniya ere ki dsaana in ti rootiyo gette, Raa y'an ki t'ele a maaleekiyagi an gi di dokka ye.

⁶ Wo de ki too maŋ, ono ej an riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Raa ki nuŋ, wedusu miŋ moo sey me, k'a elke a yode me?

Wede tudde miŋ wee wee, kee k'a yi boohe me?

⁷ Wedusu kee k'a ti y' ziipe ti dandi maaleekiyagi ki peedo boolonj,

ki-d'ele gooliko wo suma, ki di tuune kadumul ki moziko a eedí.

⁸ K'a ti y' ziipe goole t'ekki suldi pay*.

Wede genj Raa y'a ti y' ziipe goole t'ekki suldi pay, injino maŋ munda soo tonj yi k'iili ye a lekke t'ekki yode me. Wo ankenŋno kine in ki wolliyo ye botto suldi pay genj kane ti dandi yode me.

⁹ Wo kaciŋ in suune Isa Raa yi ti y' ziipe ti dandi maaleekiyagi ki peedo boolonj. Injino maŋ ti beeko ere ki Raa, Isa y'a inda kono duwo pay. Wo ankenŋno Raa yi d'ele gooliko wo suma, yi di tuune kadumul ki moziko kono yi dibire wo y'a inda.

¹⁰ Genj derec, suldi pay genj ikkima Raa wo an lekkiyo ki yode a beezi, wo yi dehu dɔŋ baadanj an t'ise inŋizi wo y'an d'an t'ette k'adda daryikadi. Injino maŋ t'urzi dabar genj, Isa Raa y'a y'ize wede i-t'ide a munda wede Raa yi dehu, kono y'an di t'ihina urzi k'uttiyo a duwo.

¹¹ Isa wede k'ooyiso duwo a kese a Raa, yode ti kane dɔŋ yi'n uuye a kese genj, kane pay genj miŋ Meeganj Raa soo. Injino maŋ yonj i-k'ede sukiyagi ye y'an di'n waake kane zembadí me,

¹² wo y'a ruute, y'ede:
«Raa ki nuŋ, nuŋ sundá n'an di-kiza a zembadó, wo n'a t'ohira adda diine donzá gi t'ugkiye n'a ki t'immeý†.»

¹³ Soŋ y'a ruute, y'ede:
«Nuŋ n'a zaapa addó pay a Raa‡.»

* **2:8 2.8** Kun wollo adda mattup ki Soom 8.5-7. † **2:12 2.12** Kun wollo adda mattup ki Soom 22.23. ‡ **2:13 2.13** Kun wollo adda mattup k'Ezayi 8.17.

Wo y'a ruute sey, y'ede:
 «En̄ nuuno ti inñni dōj Raa
 y'o ele§.»

¹⁴ Inñni gen̄ kane pay min̄
 kan̄ soo dōj tudde an d'ede
 sey ti puuzo, inñkino man̄
 yode Isa ton̄ y'a t'ize wede
 tudde i-d'ede sey ti puuzo aa
 kane kay. Yon̄ y'ize inñkino
 kono t'urzi k'untadí gen̄, yi
 di dihima toogo Meeda si-
 itandani, tote ere i-d'ede
 toogo ki tōwwo duwo get-
 tiyo.

¹⁵ Wo soñ t'urzi k'untadí
 gen̄, y'a t'udde kane dōj
 daayum i lekkiyo bulagi
 kono an orgiso a unto.

¹⁶ Gen̄ ki kotto, in suune
 Isa yi k'iido'ñ noogiyō
 ki maaleekiyagi ye, wo
 y'iido'ñ noogiyō k'ita k'inññ
 k'Ibirayim.

¹⁷ Kono kamo i dehu Isa
 y'a-t'ise tuddí pay a deeye
 zembadí, kono y'a t'ise
 mozigo goole dōj sedeke
 wede addí koduwo ti duwo
 wo y'a seeda zakidi a naabo
 Raa, kono y'a-booye oldiko
 duwo.

¹⁸ Derec, yode Isa bat-
 tum ton̄ yi dibire a urzi
 naamiya daggiya me. Inñkino
 man̄, anñkenño eñ y'aane
 yi'ni nooge kane dōj adda
 naamiya daggiya me.

3

Isa goole i jiire Muusa

¹ Kono k'inñkino zemba ki
 nuñ kune dōj ki Raa, yon̄
 y'unni wiike gen̄ kun zaapo
 ersaguñ a Isa, yon̄ wede zina

Raa wo mozigo goole dōj
 sedeke ki kine dōj pay i
 ziipe addij a yode.

² Isa gen̄ i y' biire Raa
 k'isiyo naabo gette, wo y'a
 guune wede a ziida zakidi
 a naabadí, aakede ti kaaga
 Muusa y'a guune wede y'a
 ziida zakidi a naabadí ere
 pay y'ize a dōj adda boy
 Raa*.

³ Inñkino man̄ Isa gen̄
 y'a t'oone tamma baadan̄
 a ceere ki Muusa, aakede
 wede iiziga booze gen̄ duwo
 an di y' t'imme baadan̄ a
 ceere yode booze batum.

⁴ Kine in suune boy tuuku
 ton̄ i y'oozige wedusu, wo
 suldi pay gen̄ iiziga Raa.

⁵ Muusa gen̄ y'a ziida
 zakidi a naabadí ere ki wede
 naabo a dōj adda boy Raa,
 wo naabadí tiñ y'an di kizite
 ono dōj Raa yi roota ki
 faana.

⁶ Wo Almasi gen̄ y'a ziida
 zakidi a naabadí, yon̄ Ulo wo
 Raa y'a ti y' ziipe t'ekki dōj
 adda boozí. Wo dōj boozí
 min̄ kine, aame a lekkiyadin̄
 in a seedu zakidi wo in
 zaapu elkisadiñ a Raa daa
 sukiyagi man̄.

Ume puukiyo ki dōj Raa

⁷ Kono kamo Unde
 Kamileñ t'a ruute ti kaaga
 adda mattup ki Raa, t'ede:
 «Aame anñki kun illiga golla
 Raa man̄,

⁸ adduguñ kun ti'n isa
 zakidi ye, aakede
 mongidaguñ ti kaaga
 aame kane adda

§ 2:13 2.13 Kun wollo adda mattup k'Ezayi 8.18. * 3:2 3.2 Kun wollo adda mattup ki Nombire 12.7.

balda geñ, an d'iiziga kulkuko ti nuñ Raa wo an di n' niime.

⁹⁻¹⁰ Wo a ume genño mongidagun an di n' niime, an di dihe an di wolle n'isa muno me, wo naabo ere n'ize adda k'ozzine ada pide gette an ti wulle ton manj.

Inkino mañ ni-ti gulkewe ti kane doñ geñ me,

wo n'a ruute, n'ede: "Kane doñ ej daayum biza k'ulbañ yi'ni daggiya, wo urzizó an ki y' zuune ye."

¹¹ Mañ nuñ adda kulkuwadó n'a di nîme tuddó, n'a ruute, n'ede:

"Ki kotto, kane geñ an k'etta ye k'adda k'ume wede n'an ikkima ki puukiyo me!^!"

¹² Zemba ki nuñ, kun koona mentikagi, kun i oola urzi a wenda soo ton ti diinagun yi'n isa addí ulpi yi tooga ye ki zaapu k'addí a Raa me, para mañ a ti y' ledda dokki ti ñaana Raa zeere me.

¹³ Kun ollo, onniyo ere Raa y'a ti wiike «aŋki» gette ti lekkiyo baa mañ, kune onniyo ti onniyo kun elo kooke ti tudduguñ, kono wenda soo ton ti diinagun oldiko ti y' dagga yi'n isa addí zakidi ye.

¹⁴ Inkino mañ t'ume kine in ziipe addiñ a Isa geñ, in t'ize doñ i naabiya t'Almasi

kañ soo. Wo i dehu a zapu k'addiñ gette in seeda zakidi, aa ti poone bini danju,

¹⁵ kono ono ej an riiñe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Aame aŋki kun illiga golla Raa mañ, adduguñ kun ti'n isa zakidi ye, aakede mongidagun ti kaaga aame kane adda balda geñ, an d'iizi kulkuko ti nuñ Raa wo an di n' niime‡.»

¹⁶ Inkino kane miñ an wee wee doñ illiga ono Raa wo an d'iizi kulkuko ti Raa me? Kane miñ doñ pay Muusa y'an uddo ti siido Misir.

¹⁷ Wo soñ kun suuno, adda k'ozzine ada pide geñ Raa yi-ti gulkewe ti kane kono an t'ize oldiko, inkino an t'indita nundanzañ a uupe adda balda.

¹⁸ Raa y'a di nîme tuddí, y'a ruute, y'ede: «Kane an k'etta ye k'adda k'ume wede n'an ikkima ki puukiyo me.» Yi ruute inkino a kañ wee wee? Yi ruute a kane doñ i-tuge k'ollige k'onamí geñno.

¹⁹ Inkino kine in suune, kane geñ an ki d'iine an ki t'iide ye k'adda k'ume wede Raa y'an ikkima ki puukiyo me, kono an ti tuuge k'ambu k'onamí me.

4

¹ Ej ono doñ Raa y'in ruute y'aasa: urzi ede

† 3:11 3.11 Kun wollo adda mattup ki Soom 95.7-11 wo Egzod 17.7. ‡ 3:15

3.15 Kun wollo adda mattup ki Soom 95.7-8.

yi ikkima k'ettiyo k'ume puukiyo me, genj dñerec kane ono genj anki tonj i lekkiyo a kine. Injkino mañ in koona mentikagi kono wenda soo tonj ti diinaguñ yi ti t'ôssa ye k'ettiyo k'ume puukiyo me.

² Derec, kine tonj rabila majjaanawa a tukk'ume puukiyo an in gizite, aakede kane dñoj ti kaaga adda baldsa. Wo ñe ono dñoj an illiga genj, a kane an t'ize aa munda bita, kono aame an illiga genj zaapu k'addan a Raa umbo, ono genj an gi di'n ziifa ye.

³ Wo etta k'ume puukiyo genj kine dñoj i ziipe addiñ a Raa. Injkino y'a ruute a tukk'ume puukiyo genj, y'ede:

«Adda kulkuwadó n'a di nîime tuddó, n'a ruute, n'ede:

“Ki kotto kane genj an k'etta ye k'adda k'ume wede n'an ikkima ki puukiyo me*!»

Yi ruute inkino kono ume puukiyo umbo ye, wo ñe kine in suune Raa y'a ti ñinge naabadí t'ume y'ikkima duniya too.

⁴ Ono ej an riiñe ti kaaga adda mattup ki Raa a tukk'oniyo ere ki sarat, an'de: «Raa genj a onniyo ere ki sarat mañ, y'a-buuke ti naabadí ere pay k'okkime suldi te†.»

⁵ Wo soñ an riiñe a tukk'ume puukiyo, an'de:

«Kane genj an k'etta ye k'adda k'ume wede n'an ikkima ki puukiyo me‡!»

⁶ Kane dñoj ki poone illiga rabila majjaanawa gette, an di-tuuge ki sooru eego me. Injkino mañ an ki t'iide ye k'ume puukiyo me. De genj a dñoj doolo urzi ede k'ettiyo k'ume puukiyo me.

⁷ Kono kamo Raa yi ziipe onniyo ti doolo sey ere y'a ti wiike «anki». Sañ iide ozzinagi baadan mañ, Raa y'a ruute a tukk'oniyo gettiyo ti bize Dawut. Ono genj ni ti'n ruute ti poone:

«Aame anki kun illiga golla Raa mañ, adduguñ kun ti'n isa zakidi ye§.»

⁸ Ki kotto, Zozuwe genj dñoj k'Izirayel y'an gi di'n t'iide ye k'ume puukiyo me, kono k'inkino Raa yi rootiyo sey a tukk'oniyo puukiyo ere ti doolo te.

⁹ Injkino mañ ume puukiyo wede aakede onniyo ere ki sarat Raa y'a buuke gette yoñ yi lekkiyo, wo Raa y'an di y' t'ela a dñozí.

¹⁰ Derec, wede yi t'iide adda k'ume puukiyo wede Raa y'ikkima genño mañ, yode tonj yi buuke kay, aakede yode Raa y'a-buuke ti naabadí.

¹¹ Injkino mañ in elo gotono kono in t'etta k'adda k'ume puukiyo genño. In iso inkino kono wenda soo tonj ti diinayinj yi ki t'oora

* 4:3 4.3 Kun wollo adda mattup ki Soom 95.11. † 4:4 4.4 Kun wollo adda mattup ki Zenez 2.2. ‡ 4:5 4.5 Kun wollo adda mattup ki Soom 95.11. § 4:7 4.7 Kun wollo adda mattup ki Soom 95.7.

ye, aakede mongidagin ti kaaga an di-tuuge ki sooru eego k'ono Raa.

¹² Kun ollo, ono Raa gen kane an naabiya, an d'ede toogo, kane robbing i jiire kasigara kesiyagutú sirwanj pay korbe. Kane ono gen i-ti deegu adda k'adde wedusu i seedu biza k'ulbe ti unde, okilagi ti sulbo. Kane ono gen, an dekkiyo booro a suldi dōj tuddinj ti dehu wo elkiyo ere adda k'addinj.

¹³ Mundā ombide a dāana Raa umbo. Suldi dōj pay y'ikkima gen, kane waariya keren a dāanadí me. Gen onniyo soo, a yode kine in t'idey taaya ki naabadij ere in ize te.

Isa yonj mozigo goole dōj sedeke wede a jüre

¹⁴ Kine in d'ede mozigo goole dōj sedeke wede a jiire, yonj Isa Ulo Raa yi-gili k'awwa ki kandaane k'ume Meegi. Injino mañ in a soodo zakidi a urzi zaapu k'addinj a Raa me.

¹⁵ Gen ki kotto, kine in d'ede mozigo goole dōj sedeke wede aane i wolle sommagin a renkadinj te, kono yode tonj Meeda sitandsani t'a yi niime daggiya a urzi tuuku tonj aa kine kay, ki too mañ yonj yi k'ize ye oldiko te.

¹⁶ Injino mañ kine in'do daa k'orgiso k'ume kaakido Raa ere ki beeko a jiire pay, wo aame gen y'in d'isey adde koduwo wo in t'ooney beekadí. Injino y'a t'okka

dolladij, y'in di'n nooga aame peedo t'iida mañ.

5

Naabo k'Almasi mozigo goole dōj sedeke

¹ Mozigo goole dōj sedeke wede tuuku tonj, Raa yi y'beerijo ti diine kane duwo, yi-ti y' zaapu kono yi di naabe a yode Raa ki bee-hiyo a kane duwo. To naabadí tiñ k'eliyo suldi a Raa wo k'isiyo sedeke ki booyiso k'oldiko.

² Mozigo goole dōj sedeke wede tuuku tonj, a urzi tudde yonj reñ baadañ aa kane kay. Injino mañ yonj yi d'aaniya suuniyo k'ita reñko duwo dōj an k'ede suuniyo ye wo i t'addiya t'urzi wede derec gen me.

³ Kono yode batum reñ gen, i dehu y'aase sedeke ki booyiso k'oldiko ki dōj doolo dāñjalaj ye, wo k'oldiko yode pây.

⁴ Wenda soo tonj yi k'aane yi ki t'ele tuddí ye, y'a t'ambe suma y'a t'ise mozigo goole dōj sedeke ti siidí me. I waaku wedusu Raa ti siidí a naabo gette, aakede yi wiike Aron ti kaaga y'a t'ize mozigo goole dōj sedeke*.

⁵ Gen ki Almasi tonj injino, a urzi gooliko yode batum yi k'ele tuddí ti siidí ye, y'a t'ise mozigo goole dōj sedeke me. Wo tode gette yi t'uune ti yode wede i ruute, y'ede:

* **5:4 5.4** Kun wollo adda mattup ki Egzod 28.1.

«Kee Ulo nuŋ,
wo ti aŋki duwo an di suune
nuŋ Meegá†.»

6 Wo adda mattup ki Raa a
ume doolo tonj yi ruute pây,
y'ede:

«Kee wede sedfeke ki
daayum
a urzi yode Melkisedek ti
kaaga‡.»

7 Yode Isa genj, a lekkiyadí
ere a siido gette, y'a tunde
Raa t'oþe bey ti dollite
baadaŋ wo ti zumari edayí
a yode wede y'aane yi y'utte
t'unto. Wo Raa y'a y'illiga,
y'a di y' nuuge kono Isa yi ki
gili t'ekki Raa ye.

8 Derec, Isa yoŋ Ulo Raa
tonj maŋ, t'urzi dabarádí
getto y'a-duuye ollige k'ono.

9 A ettiyadí gette suldfi pay
genj y'an ize aa Raa yi dehu,
injkino yode batum y'a t'ize
wede i-t'iide. Injkino maŋ
aŋkenŋo, kane dɔŋ pay ol-
lige ono k'Isa genj an d'uune
uttiyo ere ki daayum t'urzi
yode.

10 Genj d̄erec, Raa y'a ti y'
ziipe Isa mozigo goole dɔŋ
sedfeke ki daayum a urzi
yode Melkisedek ti kaaga.

*Dersiyo a urzi zaapu
k'adde a Isa*

11 A tukki yode Melkisedek
genj i d'eđe suldfi baadaŋ
n'un di rootite me, wo kane
sekinsadaŋ ooŋe kono eggun
attidî ki seedu k'ono me.

12 Ki too maŋ aŋki kun
t'ize dɔŋ dooyiso duwo ti
kaagine, wo aŋkenj i dehu
duwo an un di'n dooye sey

dooyiso ere ti poone a urzi
k'ono Raa, aa dɔŋ aware i
ziipe addaŋ a Isa. Genj kun
k'aane kun ki t'oomi ombo
ere zakidi ye, i dehu kun di
sibe udu aa inŋni sunŋni.

13 Wede tuuķu yi sobo udu
botto genj, yi k'aane yi ki
ti y' roote ye munda wede
ki diine me, kono yoŋ ulo
neŋku.

14 Wo ce ki too maŋ, dɔŋ
i dirse genj an d'oomi ombo
ere zakidi. Kane urzi genj
an d'isiyo daayum an ti du-
uye, an aane an di y' su-
une munda wede beehiye
wo munda wede ulsu me.

6

1 Genj injkino kine in ôhor
poone ti dooyiso ere ki
poone a urzi k'Almasi gette,
in a-t'onyol ekki dooyiso ere
ki dɔŋ i-dirse. Kane suldfi
genj kun'ni suune ay un ki'n
dooye ye baa, aakede: Dooy-
iso a urzi kama lekkiyo a
suldfi dɔŋ ulpi a-d'ette unto
wo a urzi zaapu k'adde a
Raa,

2 dooyiso a urziyagi suyy-
iso batem wo a urzi zaapu
bey ki beeko, wo dooyiso a
urzi baldiya ki dɔŋ i t'inda
wo a urzi booro ki Raa ere
ki daayum.

3 Enŋo suldfi dɔŋ kine in
d'ise ki dɔŋ i-dirse me, aame
Raa y'ela urzi maŋ.

4 Injkino maŋ kun elko
a dɔŋ i iili urzi zaapu
k'addaŋ a Raa. Kane genj ti
kaaga, derec ki Raa t'a-tuure

† 5:5 5.5 Kun wollo adda mattup ki Soom 2.7. ‡ 5:6 5.6 Kun wollo adda mattup
ki Soom 110.4.

addaŋ, an y'uwwe munda wede Raa y'eliyo me, kane aggadaŋ ede a suldi dɔŋ Unde Kamileŋ t'isiyo me,

⁵ an uwwe ono Raa kane unjse me wo an ti zuune toogo duniya ere ki daana te,

⁶ wo de ti suldi dɔŋ an uwwe genno tonj, an di gime k'adda lekkiyadaŋ ere ti poone. Kane genj urzi umbo an di-kime lekkiyadaŋ sey me, kono naabadaŋ ere an ize gette aakede an taakiya Ulo Raa sey ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kanj tontilko, wo genj an an eliyo urzi a duwo an di y'kildite.

⁷ Kun ollo, aakede i d'ede doome siifadí gette mizzi yi koppiyto a ettú daayum maŋ, tode gette ti d'ehiyo suldi dɔŋ beehiye a dɔŋ i ti derku genj me. Injino Raa yi di zaapu beeko a siido gette.

⁸ Wo de aame siido gette t'addiya inda k'ahimagi ti woskani maŋ, tode gette ki derku ye baa. Goppon Raa y'a ti duuda wo ki dangu y'a-t'ogga mentú.

⁹ Zemba ki nun kune dɔŋ ki geyyiso, kaye ay rootiyo injino genj, ay suune adda k'addey kune a urzi wede beehiye, urzi wede k'uttiyo.

¹⁰ Raa genj yonj daayum ki diine, i-ki dandiya ye a naabo ere kun isiyo wo ti geyyiso ere un d'ede a sundí gette. Geyyiso gette kun ti gize t'urzi noogiyo ere kun nuuge dɔŋ ki Raa

ti kaaga, wo ankeŋno tonj kun'ni noogiyo.

¹¹ Wo ankeŋ, ni dehu t'addó pay n'un di roote, wede tuuku tonj ti diinaguŋ yi koona addí wehini aa kane bini dangu. Injino maŋ suldi dɔŋ pay kun zapu elkisaguŋ eego genj, kun di'n t'oona.

¹² A urzi naabo Raa kun ti t'asse ye, wo de genj kun ambo zina kane dɔŋ a urzi zaapu k'addan a Raa an ziida zakidi bini dangu. Injino maŋ an t'ooney munda wede Raa yi ruute y'an t'ela.

Raa bizí yi ki y' kama ye

¹³ Ti kaaga Raa yi ruute munda wede yi di t'ela a Ibirayim. Aame genj y'a-ti níme ti suma yode batum kono wenda soo tonj goole ti yode Raa umbo, y'a náame tuddí me.

¹⁴ Raa y'a ruute, y'ede: «Ki kotto nunj n'ay di zaapo beeko daa doozyiyo, wo innizá tonj an d'aagila baadan*..»

¹⁵ Ibirayim genj y'a dille ozzinagi baadaŋ ti ombiñe, saŋ munda wede Raa yi-ruute yi di y' t'ela genj y'a y'uune.

¹⁶ Duwo an náamiya tud-daj genj, an náamiya ti munda wede goole i jiire kane, náamiya gette ti ti tówwo ono, injino niikiyto t'a d'ohire goppoŋ.

¹⁷ Genj injino, a kane dɔŋ i t'oona suldi dɔŋ Raa y'an

* **6:14 6.14** Kun wollo adda mattup ki Zenez 22.17.

ruute y'an t'ela geñ, y'a dihe y'an di kize kerēn munda wede yi ti y' ruute geñ, bizi yi ki y' kima ye baa. Kono kamo y'a-ti nīme a onamí doñ yi ruute geñ me.

¹⁸ Inokino i d'ede suldi sire, kane geñ i ki kime ye, wo t'urzi kane geñ Raa yi k'aane yi ki lihite ono ye. Kane geñ an in d'eliyo toogo baadañ a kine doñ uune ume k'ombide t'urzi yode, kono in a seeda zakidi a suldi doñ in zaapu elkisadiñ eego Raa yi ruute y'in t'ela.

¹⁹ Zaapu k'elkisadiñ gette, t'in ti y' seedu biza k'ulbiñ ume soo aakede maala meeda ere i-ti seedu tooko ume soo. Tode zaapu k'elkiso gette ti lekkiyo zakidi umatú soo, geñ titi doopide alboy wede adda Boy Raa a kandaane, ti d'aaniya a ume wede k'adda.

²⁰ Geñ k'ume genño Isa y'in uugume me, yi-t'iide y'in t'ihina urzi y'a t'ize mozigo goole doñ sedeke ki daayum a urzi yode Melkisedek ti kaaga.

7

Melkisedek yoñ mozigo wo wede sedeke

¹ Ti kaaga yo Melkisedek geñ, yoñ mozigo ki geeger Salem, wo wede sedeke ki Raa goole a jiire pay. Ibirayim geñ yi kama t'ume k'arka mozagi yi'ni jiiro mañ, Melkisedek y'a t'iide

okkimayí wo yi di ziipe beeko a Ibirayim me.

² Geñ a yode Melkisedek, Ibirayim yi-d'ele zakka ki suldi doñ pay y'uubo t'ume k'arka me*. To suma Melkisedek gette, i-kaza «mozigo wede isiyo munda wede ki diine a d'uwø». Wo soñ yoñ mozigo ki Salem, suma gette i-kaza «mozigo ki toose».

³ Yode geñ i-k'ede meege ye, meede ye, ita mongidagi ye, wo onniyo k'ehiyadí ti untadí tonj umbo. Yoñ geñ yi deeyiso aa Ulo Raa, inkino yi lekkiyo wede sedeke ki daayum.

⁴ Kun elko, Melkisedek geñ ki kotto yoñ goole a jiire! Yode mugiyin Ibirayim wede ti diine mongidagi doñ k'izirayel tonj, a Melkisedek yi-d'ele zakka barta ere koduwo a jiire, ki suldi doñ pay y'uubo t'ume k'arka.

⁵ Wo kine in suune doñ ongo ti biza bumbu Lebi geñ, kane doñ sedeke. Oogoro gette t'an rootiyo a kane, i dehu an di sedde zakka ere ki doñ k'Izirayel pay ise kane zembadañ tonj mañ. Wo kane pay geñ min ti biza bumbu k'Ibirayim.

⁶ Wo de Melkisedek yoñ ti biza bumbu Lebi ye tonj, Ibirayim yi d'ele zakka ki suldi doñ y'uubo. Wo Melkisedek yi di ziipe beeko a Ibirayim wede Raa yi ruute y'a t'oona suldi doñ yi-t'ela geñ me.

⁷ Geñ derec daa niiku,

* **7:2 7.2** Taaya gette kun ti t'oone adda mattup ki Zenez 14.17-20.

wede goole'ŋ yi di zaape beeko a wede ŋen̄ku.

⁸ Wo ki kane dōn ti biza bumbu Lebi i seddu zakka gen̄, kane dōn tudde an t'unto. Wo ki yode Melkisedek wede i ziida zakka gen̄, mattup ki Raa ti rootiyo a tukki yode, yon yi lekkiyo ki daayum.

⁹ In̄kino maŋ ki d̄aŋgu n'a roote'ŋ, Lebi wede i seddu zakka ere ki dōn k'Izirayel pay gen̄no ton̄, zakka gette y'a ele a Melkisedek t'urzi mugiyí Ibirayim.

¹⁰ Derec, aame Melkisedek y'iide okkime k'Ibirayim gen̄, Lebi an ki ti y'ehe ye, yon̄ a moyte ki mugiyí Ibirayim botto.

Goole dōn sedeke a urzi yode Melkisedek ti kaaga

¹¹ Oogoro ere Raa y'an ele a dōn k'Izirayel, tod' ti konso ekki naabo dōn sedeke dōn ti biza bumbu Lebi. Kane gen̄ an d'ise naabo dōn sedeke aa yode Aron̄, wo urzi naabo dōn sedeke gen̄ y'a-ki t'iide ye a suldi dōn pay Raa yi dehu me. Para maŋ ki moo me i d'ise wede sedeke ti doolo sey a urzi yode Melkisedek ti kaaga me?

¹² Aame dōn sedeke gen̄ Raa yi ti'n bilke ti doolo maŋ, urzi k'oogoro dōn sedeke ton̄ i dehu Raa y'a tipelke ti doolo kay.

¹³⁻¹⁴ Kane ono ej dōn an riŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, kane gen̄ an'ni ruute a tukki Galmeegin̄. Wo kine in suune Galmeegin̄ yon̄ ti biza bumbu Lebi ye, y'udso ti biza bumbu doolo, ti biza bumbu Ziida. Wenda soo ton̄ ti biza bumbu gen̄ aase naabo a ume sedeke adda Boy Raa umbo. Wo Muusa aame yi ruute a urzi naabo dōn sedeke gen̄, munda soo ton̄ yi ki ruute ye ki biza bumbu Ziida me.

¹⁵ Kun ollo, en̄no munda wede in t'ad̄a ita suldi pay keren̄ a jiire me: wede sedeke wede udso ti doolo ej, yon̄ yi deeyiso aa Melkisedek.

¹⁶ Yon̄ yi ki t'ize wede sedeke t'urzi k'oogoro ere ti rootiyo wede sedeke an yi t'ehe ti biza bumbu wede a urzi tudde ye. Wo de yi t'ize wede sedeke t'urzi lekkiyadí ere i-d'ede toogo, wenda soo ton̄ yi k'aane yi-ki ti latte ye.

¹⁷ Gen̄ d̄erec, ono ej an riŋe ti kaaga adda mattup ki Raa a tukki yode, an'de: «Kee wede sedeke ki daayum a urzi yode Melkisedek ti kaaga†.»

¹⁸ In̄kino oogoro ere a urzi sedeke gette, Raa y'a-t'iide mentú kono t'a biite, t'a ki t'iide ye a munda wede Raa yi dehu me.

¹⁹ Derec, oogoro Muusa suldi ti k'iine t'a ki ti'n iide ye a munda wede Raa yi

† 7:17 7.17 Kun wollo adda mattup ki Soom 110.4. ‡ 7:19 7.19 **Oogoro Muusa suldi ti k'iine t'a ki ti'n iide ye a munda wede Raa yi dehu me:** I-kaza kono duwo an k'ede toogo ye an d'ozire eego me.

dehu me‡. Ti kaaga duwo an ziipe elkisadan ekk'oogoro gettiyo, wo ankenño Raa y'in eelo munda wede a jiire tote gettiyo sey, kine in zaapo elkisadin eego, kono t'urzi zaapu k'elkiso gette kine in aane in t'ette ki daana Raa.

²⁰ Wo soŋ aame Raa yi ti y' ziipe Isa wede sedeke gen, y'a-ti nüime tuddí. Wo dōŋ ongo an t'ize dōŋ sedeke daa nāamiya tuddan.

²¹ Wo ki yode Isa gen Raa y'a di nüime tuddí doo miŋ, y'a ti y' ziipe wede sedeke kollo, kono Raa yi ruute ti kaaga, y'ede:

«Nuŋ Galmeega Raa n'a ti
nüime tuddó,
wo bizó ni ki y' kima ye baa:
Kee wede sedeke ki
daayum§.»

²² Kono kamo ti nāamiya gette Isa y'a t'ize wede k'amfu k'attidi* ki taasuwa ere a jiire taasuwa ere Raa yi gitte ti poone.

²³ Wo soŋ, dōŋ baadaŋ an t'ize dōŋ sedeke kono unto ti ki'n ooliyo ye, an di lekke daayum dōŋ sedeke me.

²⁴ Wo de ki Isa iŋkino ye, yon yi lekkiyo zeere daayum gen, naabadí ere ki sedeke ton tod'te ki yode yillak ki daayum.

²⁵ Kono kamo ankenño yon y'aane y'an utte ki daayum kane dōŋ ettiyo ki daana Raa t'urzi yode me, kono yon yi lekkiyo zeere

daayum wo yi tondiyo Raa kono kane.

²⁶ Iŋkino maŋ Isa mozigo goole dōŋ sedeke wede idfiza a kine: Raa ulbí i-d'ise unse ti yode, yi k'ize oldiko ye, i-k'ede munda k'ulsu a tuddí ye, yon ti dōŋ isiyo oldiko soo ye, wo y'a-gili k'awwa ki kandaane.

²⁷ Deero dōŋ sedeke pay gen i dehu onniyo ti onniyo an d'ise sedeke ki booyiso k'oldikadan, sanj ki dōŋ doolo kollo. Wo de Isa'ŋ aakede kane genño ye, aame yode batum y'ele tuddí sedeke ki duwo maŋ, sedeke ere y'ele kaŋ soo gettin a-t'iide baa.

²⁸ A urzi k'oogoro Muusa gen an zippe deero dōŋ sedeke, dōŋ an ki t'iide ye k'isiyo munda wede Raa yi dehu me. Ti kaaga Raa y'ele oogoro a Muusa doo miŋ, sanj maŋ y'a ruute ono dōŋ y'a-ti nüime tuddí kollo, wo de t'urzi k'ono gen y'a ti y' ziipe Ulí mozigo goole dōŋ sedeke ki daayum, gen y'a-ti dīŋge suldfi dōŋ pay Raa yi dehu.

8

Isa yon mozigo goole dōŋ sedeke wede ijiire

¹ Enño munda wede toc n'un dī roote eego me: Ki kotto kine in d'ede mozigo goole dōŋ sedeke iŋkino. Yon yi-guune a kandaane a

§ 7:21 7.21 Kun wollo adda mattup ki Soom 110.4. * 7:22 7.22 **Wede k'amfu k'attidi:** I-kaza t'urzi yode kine in suune adda k'addiŋ taasuwa ere aware gette a t'isa.

ammade Raa toogo a jiire suldi pay.

² Wo yon wede naabo adda k'ume wede kamileñ, yon gen Boy Raa ki kotto ikkima Galmeega batum wedusu ye.

³ Mozigo goole dōn sedeke wede tuuku ton, Raa yi y'zapu kono yi di t'ele suldi wo y'aase sedeke. Injino manz mozigooole dōn sedeke wede ki kine enno ton, i dehu munda a beezi kono yi di t'ele a Raa.

⁴ Aame anki Almasi yon adda duniya man, yi ki t'ise wede sedeke ye kono dōn sedeke a duniya ettiyo ton ede, kane an eliyo suldi a Raa dōn tote oogoro Muusa ti rootiyo.

⁵ Naabo ki Raa ere dōn sedeke an isiyio a duniya ette, tod'te undiso, i deeyiso suldi dōn derec a kandaane. Gen aakede munda wede i iide aa suniye a Muusa, ki poone y'a okkima Boy Raa ki golmodo gen me. Aame gen Raa yi di ruute, y'ede: «K'ollo koduwo, k'odo k'a t'okkimoy boy aa wede ki wulle n'a-gize eego mokkolo*».

⁶ Wo de ankenno Isa Raa yi ele naabo ere meeda a jiire ere ki dōn sedeke pay, kono yon yi konso a diine kine duwo ti Raa, yi d'ambu attidi ki taasuwa ere a jiire taasuwa ere Raa yi gitte ti poone. Taasuwa ere aware gette ti konso ekki suldi dōn beehiye Raa yi ruute y'an

t'ela a dōnjí, kane suldi gen a jiire dōn ki taasuwa ere ti poone.

⁷ Taasuwa ere ti poone gette t'a ki t'iide ye k'isiyo munda wede Raa yi dehu me, injino Raa y'a ti bilke ti ere ki sirwe.

⁸ Wo Raa yi wulle dōnjí an a ti doopide a urzizí, injino yi'n aapudu, y'ede:

«Kun ollo, saj onniytagi an d'aana, aame gen nun Galmeega Raa n'a-ketta taasuwa ere aware ti dōn k'Izirayel wo ti dōn biza bumbu Ziida.

⁹ Taasuwa ere aware gette ti k'isa ye aa ere n'a gitte ti maawaq ti kaaga te,

aame n'an ziido beezaq n'an udfō ti siido Misir me.

Kane an k'izire ki diine ye a urzi taasuwa gette.

Injino manz nun ton n'an gime dar. En i rootiyo nun Galmeega Raa.

¹⁰ Kun ollo, ette taasuwa ere ni ketta ti dōn k'Izirayel,

aame onniytagi gen an t'ingila man.

Oogiradó n'an ti raaja adda k'eedaq wo n'an ti zapa adda k'addan,

nun n'a t'isa Raazaq, wo kane an t'isa dōnjó. En i rootiyo nun Galmeega Raa.

¹¹ Wede tuuku ton ti dinayaq i k'ise ye y'a

* **8:5 8.5** Kun wolto adda mattup ki Egzod 25.40.

dooya bakadí, ise
leemadí tonj maŋ,
a urzi suuniyo nunj
Galmeega Raa me.
Derec, kane pay an di n'
suuna,
iise ti nənku a jiire bini goole
a jiire.

¹² Gen a t'isa inkino kono
a doopidañ a urzizó
gette n'an t'isa tam-
bobino,
wo oldikadañ ni ki seeda
addó ye baa†.»

¹³ Raa yi rootiyo inkino ti
taasuwa ere aware maŋ, gen
i-kaza taasuwa ere ti poone
gette i t'ize mazzini. Wo
munda wede i t'ize mazzini
wo yi gūulike gen, uupe gop-
pon yi-t'engila.

9

*Urzi wede ki poone
k'ottilso a Raa*

¹ Taasuwa ere ti poone
gette, tod'te i-d'ede urziyagi
k'ottilso a Raa, wo Boy Raa
wede an ikkima a siido.

² Boy gen yon ki golmodo,
addí bindani sire dookide ti
alboy. Biino ere ki poone
gette, tod'te an ti waaku ume
wede kamilen, adda an di zi-
ipe munda aa gooro garzinä
sarati pitila eego eego*, wo
sonj taabul ti mappa eego
wede an ele a Raat.

³ Wo biino ere ti dar
k'alboy gette, tod'te an ti
waaku ume wede kamilen a
jiire,

⁴ adda an di ziipe munda
aa sandup ki dap an d'oggiyo
suldi koddiyo eediyadañ
unse eego‡, sonj an di ziipe
sandup ki taasuwa ere Raa
yi gitte ti donzí, tode gette
an a di-tuuye dap§. Adda
sandup gette i d'ebe seelo an
ikkima ki dap, adda'ŋ ombo
sundutú mann*. Dalka
k'Aron ere t'a giira puutagi
t'a bubbe† tonj adda sandup
pây, wo ti pakirtagi mongali
sire raanjiya eego urziyagi
k'oogoro ki taasuwa ti
donzí.

⁵ Wo t'ekki sandup gette
an d'iibida qfuwo sire
aakede maaleekiyagi sun-
dañ seriben an ti'n zippe,
i-kaza Raa batum yo adda.
Undiso ki kambarañ ti-ti
diibiyi ume wede mozigo
goole donj sedeke yi sakkisa
puuzo ki booyiso k'oldfiko.
Wo de aŋkenño peedo ti
k'iide ye botto ki sekinso
suldi pay gen me.

⁶ Gen suldi donj pay adda
Boy Raa an di'n ikkima
inkino, maŋ kane donj
sedeke gen onniyo ti onniyo
an d'ettiyo k'adda biino ere
ki poone gettiyo, an d'isiyo
suldi kono an d'ottilso a Raa.

⁷ Wo k'adda biino ere ki
sirwe gette, ettiyo mozigo
goole donj sedeke siidí,
y'ettiyo kanj sooo dajjal adda
k'ozzine me. Wo y'ettiyo
ti puuzo seysu a beezi ki

† 8:12 8.12 Kun wollo adda mattup ki Zeremi 31.31-34. * 9:2 9.2 Kun wollo adda mattup ki Egzod 25.31-39. † 9:2 9.2 Kun wollo adda mattup ki Egzod 25.23-30. ‡ 9:4 9.4 Kun wollo adda mattup ki Egzod 30.1-10. § 9:4 9.4 Kun wollo adda mattup ki Egzod 25.10-16.

* 9:4 9.4 Kun wollo adda mattup ki Egzod 16.31-35. † 9:4 9.4 Kun wollo adda mattup ki Nombire 17.16-26.

sedeke a Raa, ki booyiso k'oldfiko ki yode batum wo k'oldfiko ki duwo pây.

⁸ Kun ollo, t'urzi gen Unde Kamileñ ti'n kaza urzi k'ettiyo k'adda k'ume wede kamileñ a jiire gen umbo botto, koore Boy Raa wede ki poone an ikkima ki golmodo yi lekkiyo botto gen me.

⁹ Kane suldfi gen undiso ki suldfi doñ iina a lekkiyadin ankenño. Gen i-kaza suldfi doñ an i eliyo a Raa wo ti sendikagi seydfi doñ an isiyo gen, kane an ki t'iide ye, an ti t'ise elkiyo ki wede isiyo suldfi doñ yi d'ottilso a Raa gen, deelele aa Raa yi dehu me.

¹⁰ Wo suldfi doñ an eliyo a Raa ti sendikagi seydfi doñ an isiyo gen, kane an konso ekk'urziyagi k'oogoro doñ an rootiyo a urzi k'ombito, sobito wo k'opilsito tudde, kane suldfi gen an isiyo ti paate a biza k'ulbe ye. Kane urziyagi k'oogoro gen duwo an isiyo a urzi tudde, bini sanj Raa y'an isa suldfi pay awardi.

Almasi y'ele tuddí sedeke

¹¹ Wo de ankenño Almasi yi t'ize mozigo goole doñ sedeke, ki suldfi doñ maj-jandsani in uune ankenño. Yon yi-t'iide k'adda Boy Raa goole, munda a ki y' biite ye, a jiire wede duwo an ikkima ki golmodo a siido. Boy gen i k'ikkima doñ tudde ye, gen i-kaza adda duniya ettiyo ye.

¹² Almasi gen y'iide k'adda k'ume wede kamileñ a jiire gen kanj soo dañjal at'iide baa. Yon y'iide ti puuzo modu ise k'ulo buru an ele ki sedeke ye, wo de yon y'iide ti puuzo ki yode batum, wo gen iñkino yon y'in di'n udde ti oldfikadij ki daayum.

¹³ A urzi k'oogoro Muusa, puuzo modu ti puuzo k'ulo buru wo ti oddagi doñ an oggyo k'ulo buru gen, an an di-rorriso a tukki doñ an t'ize ganigi a daana Raa genno, mañ tuddan i-t'isiyo kamileñ a daana Raa‡.

¹⁴ Wo de gen, puuzo k'Almasi i-d'ede toogo baadañ a jiire sey. T'urzi k'Unde Raa ere i lekkiyo ki daayum, yode batum y'a ele tuddí sedeke a Raa, yon wede aa seysu daa munda k'ulsuko a tuddí, an wilda ki sedeke. Puuzo k'Almasi gette t'in ti t'isa kamileñ elkisadij ere ki suuniyo munda ej beehiye ej ulsu gette ti naabiyagi doñ ulpi in di'n t'ettiyo k'adda k'unto, kono in i di naabe a Raa zeere.

Taasuwa ere kettiyo ti puuzo k'Almasi

¹⁵ Gen kono k'iñkino Almasi yon yi konso a diine kine duwo ti Raa, yi d'ambu attidi ki taasuwa ere aware. Yon y'inda kono duwo y'an adde t'adda k'oldfiko ere an ize aame an a ti diipisa a urzi taasuwa ere ti poone. Iñkino mañ kane doñ Raa

‡ 9:13 9.13 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 16.11-16 wo Nombire 19.4-19.

yi'ni wiike gej an t'oone suldi dōj yi ruute y'an t'ela a dōnjí ki daayum.

¹⁶ Aame wedusu yi lekkiyo zeere gen, onamí dōj yi riije a urzi dokkide laalayí gen an k'ede toogo ye, y'inda doo miñ an d'ise munda wede yi riije kollo.

¹⁷ Derec, aame yon gen yi lekkiyo zeere mañ, onamí dōj yi riije gen an k'ede toogo ye, wo aame y'inda doo miñ an d'ede toogo kollo.

¹⁸ Inokino kay taasuwa ere ti poone batum ton, tod' t'iise ti puuzo ere ibi doo miñ kollo.

¹⁹ Ti kaaga ton urzi k'oogoro wede tuuku Raa y'ele a Muusa gen, y'an ti y' gize a duwo pay. San yi ziida puuzo ki modu ti puuzo k'ulo buru dōj an waldfutu, y'a d'eezi ahu, y'a di ilmi ilali dambami teesibi, y'a-dihima soole sundí izop yi di zulpe adda puuzo, y'a di roriso ekki mattup ere k'oogoro wo a tukki duwo pay.

²⁰ Aame yi roriso gen, yi d'eesiyo: «Ette puuzo ere ki taasuwa Raa yi gitte ti kune, taasuwa ette y'un ruute kun d'ozire eego§.»

²¹ San Boy Raa wede an ikkima ki golmodo ti suldi dōj pay ki naabo a Raa ton, Muusa y'a di rurrigé puuzo.

²² Gen d'erec t'urzi puuzo gette, a urzi k'oogoro suldi

baadañ i t'isiyo kamileñ a d'aana Raa, wo ki tambobino k'oldiko ton, i dehu puuzo t'a obi d'oo miñ kollo*.

Sedēke k'Almasi ti booy-iso k'oldiko

²³ Suldi dōj pay ki naabo a Raa gen, kane undiso ki suldi dōj a kandaane. Wo d'erec kane gen i ti'n isiyo kamileñ sendikagi, gen inkino kay i dehu kane suldi dōj ki kotto a kandaane batum ton i ti'n isiyo kamileñ sendikagi dōj majjandani a jiire genño.

²⁴ Almasi gen yi k'iide ye k'adda k'ume wede kamileñ duwo an ikkima me, yon ki kotto undiso d'anjal ki Boy Raa a kandaane. Yon y'iide ki kandaane batum, ankeñno yon a d'aana Raa kono kine.

²⁵ Mozigo goole dōj sedēke ki Yawudiyagi gen y'ettiyo k'adda k'ume wede kamileñ a jiire, ozzine ti ozzine ti puuzo seysu a beezi. Wo de Almasi gen, y'iide'ŋ y'a k'ele tuddí sedēke tan baadan ye.

²⁶ Para mañ t'ume Raa y'ikkima duniya gen, Almasi y'a dabire tañ baadañ bini untadí. Wo a onniytagi dōj k'ita ej, yon y'iido kañ soo d'anjal k'adda duniya ette, kono oldiko y'a ti t'ide mentú t'urzi k'eliyo tuddí batum ki sedēke.

²⁷ Kun ollo, wede tuuku ton y'a t'inda kañ soo d'anjal, wo y'inda mañ, san

y'a t'etey daana Raa kono yi di dækkey booro.

²⁸ Gej iñkino kay Almasi tonj y'ele tuddí sedeke kañ soo ñaanjal, kono ki booyiso k'oldiko dōn baadan†. Wo yon y'etto ki sirwe ki booyiso k'oldiko ye baa, wo y'etto k'uttiyo dōn i delliyø kamadí.

10

Sedeke k'Almasi t'a jiire pay

¹ Oogoro Muusa gette, tod' t'a ki t'iide ye a olde suldi dōn derec a kandaane me, tod' ti deeyiso boolonj ñaanjal suldi dōn majjandani aana me. Tode gette ti rootiyo ozzine ti ozzine i dehu an d'ise sedeke seydi a Raa daayum aa ere an d'isiyto. Kono kamo dōn ettiyo ki sirpa Raa genj, ki kotto oogoro gette duwo ti k'aane ti ki'n ise ye dōn i t'iide a munda wede Raa yi dehu me.

² Para mañ kane dōn isiyo sedeke a Raa y'an ise kamileñ t'oldikadan, genj ti sedeke ere an isiyo kañ soo gettinj a-ti t'ide baa. Gej kane an di naabiya a Raa iñkino ti elkiyo ere an di suuniyo munda k'ulsuko a tudanj umbo, wo an ki d'isiyo sedeke ti doolo ye baa.

³ Wo ki too mañ, t'urzi sedeke seydi ere an isiyo ozzine ti ozzine gette, duwo an ki dandiya ye an a d'elkiyo a oldikadan te.

⁴ Derec, puuzo k'ulo buru ti puuzo modu gette, kudic ti k'aane ti ki booye oldiko wede ye.

⁵ Kono k'iñkino, aame Almasi y'ettiyo k'adda duniya genj, yi di ruute a Raa, y'ede: «Kee ki ki dihe duwo an aki d'ise sedeke seydi ye, ise an a-di t'ele munda tonj mañ, wo kee k'a-n'ize tudde.

⁶ Kee'ñ ulbá a-k'ize unse ye a seydi dōn an oggiyo a ume sedeke, ise sedeke ere an isiyo ki booyiso k'oldikadan tonj mañ.

⁷ Iñkino mañ n'a ruute, n'ede: "Raa ki nuñ, ankeñ nuñ batum n'a ette, munda wede ki dehu genj n'a-di y'iso, Eñ munda wede an riiñe ti kaaga adda mattup ki Raa a tukki nuuno*."»

⁸ Gej Almasi y'a ruute ki poone, y'ede: «Kee ki ki dihe duwo an a-ki d'ise sedeke seydi ye, ise an a-di t'ele munda tonj mañ, ise sedeke ere an t'oggiyo a ume sedeke wo sedeke ere ki booyiso k'oldiko tonj mañ. Kane pay gej miñ ulbá a-k'ize unse ye.» Wo ki too mañ kane pay gej miñ sendikagi dōn oogoro Muusa ti ruute duwo an d'ise.

⁹ Mañ Almasi y'a ruute sey, y'ede: «Ankeñ nuñ batum n'a ette, munda wede kee ki dehu n'a-di y'iso.» Iñkino mañ urzi wede ki

† 9:28 9.28 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 53.12. * 10:7 10.7 Kun wollo adda mattup ki Soom 40.7-9.

poone y'a-y'iide, wo y'a ti y' bilke ti wede ki sirwe.

¹⁰ Almasi yi di t'ize naabo ere Raa yi dehu te, iñkino y'in di'n uuye kese a yode Raa t'urzi sedeke ere k'Isa Almasi y'ele tuddí kañ soo dañjal, gettiñ a-t'ide baa.

¹¹ Wede sedeke tuuku tonj onniyo ti onniyo yi lekkiyo kañ õhire jep kono yi d'isiyo naabadí, yi d'eliyo daayum sedeke ere tod'tin tote dey†, wo de tod'te kudic ti k'aane ti ki booye oldiko ye.

¹² Wo de ki yode Almasi genj, y'ele tuddí sedeke ki booyiso k'oldiko kañ soo dañjal, sañ y'iide'ñ y'aguune a ammade Raa ki daayum.

¹³ Wo a ume genj yi-delliyo, bini onniyo ere Raa y'an isa doñ k'aduzí aa munda ki bita ti cfandi zoñdī‡.

¹⁴ Genj t'urzi sedeke ere Almasi y'ele tuddí kañ soo dañjal gettiñ, kane doñ yi'n uuye kese a Raa genj y'an ize doñ i t'ide a munda wede Raa yi dehu ki daayum.

¹⁵ Unde Kamileñ tonj t'in ruute ti kaaga, cferec ti ruute ki poone, t'ede:

¹⁶ «Galmeega Raa y'a ruute, y'ede:

Ettiyo taasuwa ere ni ketta ti kane te, aame onniytagi genj an t'ingila mañ.

Oogiradó n'an ti zaapa adda k'addan̄,

wo n'an ti-raaña adda k'eedaŋ.»

¹⁷ Soñ y'a ruute sey, y'ede: «Nuñ oldikadaŋ wo suldi doñ ulpi an isiyo genj ni ki seefaa addó ye baa§.»

¹⁸ Wo aame wede y'uune tambobino k'oldikadí mañ, i ki dehu y'a ki t'ele munda ki sedeke a Raa ki booyiso k'oldikadí ye baa.

Almasi yoñ urzi wede aware

¹⁹ Iñkino kun ollo zemba ki nuñ, t'urzi puuzo k'Isa genj, kine in d'ede urzi k'ettiyo daa k'orgiso k'adda k'ume wede kamileñ a jiire genj me.

²⁰ Genj i-kaza Isa y'in ihina urzi aware y'in di'n t'etta k'ume lekkiyo, y'in ihina aame yi ti diipida alboy ki Boy Raa, i-kaza urzi genj y'in ihina t'urzi tuddí batum ere y'ele sedeke.

²¹ Wo kine in d'ede wede sedeke i jiire pay, Raa y'a ti y'ziipe t'ekki doñ boozí.

²² Iñkino mañ kine in a odo goppoñ ki sirpa Raa t'adde soo, ôoniyo ti zaapu k'adde a Isa, addiñ kamileñ ti suldi doñ pay i-ti lattiya elkiyadiñ ere in di suuniyo munda ej beehiye ej ulsu genj me, wo tuddiñ suyyiso t'ahu doñ kamileñ.

²³ In soodo zakidiñ daayum a kazita munda wede kine in zaapu elkiyadiñ eego, kono

† **10:11 10.11** Kun wolto adda mattup k'Egzod 29.38. ‡ **10:13 10.13** Kun wolto adda mattup ki Soom 110.1. § **10:17 10.17** Kun wolto adda mattup ki Zeremi 31.33-34.

Raa yi seedu zakidi a munda
wede yi ruute y'aasa me.

²⁴ In aa elko ti tuddin kono
in t'ele kooke a urzi geyyiso
wo a urzi k'isiyo naabiyagi
dōn beekiye.

²⁵ Kine in ti dēkke ye
t'ogiyo ere ki zemba me,
aakede dōn ongo ge d'isiyo
daayum me. Ki too mañ
in t'ele kooke baadañ a jiire
sey ti tuddin, kono kun su-
une onniyo ere ki Galmeega
tod'te goppoñ.

²⁶ Aame kine derec ki Raa
in ti zuune kerēn wo in
d'isiyo oldiko mirsi mañ,
gen sedefeke ti doolo umbo a
booya oldikadiñ te.

²⁷ Wo de wede y'isiyo
injino gen i guute munda
soo, yi dello t'orgiso baadañ
booro ere ki Raa wo uwwo
ere t'oggiyo ki daayum, t'a
t'oggey kane dōn i-ti toogiyio
a Raa.

²⁸ Kun suune ti kaaga gen,
wede y'a ti doopide a oogoro
Muusa mañ, yon ki tōwwo
daa wolliyo sommagí, wo i
dehu dōn sire t'ado i wulle
wo illiga munda genno doo
miñ kollo*.

²⁹ Kun elko, wede yi
t'onyile Isa Ulo Raa, yi ti
williyo puuzo ki taasuwa
ere t'a y'uuye kese a yode
Raa gette ganigi, wo yi kaldsa
Unde Raa ere t'in di kaza
beeko Raa mañ, ki kotto yon
gen y'a t'oona dabar ere
oone a jiire sey.

³⁰ Eyye, kine in yi suune
yode wede yi ruute ti kaaga,

y'ede:

«Kun oolo, nuuno an ti
dooza me, a wede
tuuku tonj dāngayadí
i-ti t'ela nuuno a
munda wede y'ize
me.»

Wo y'a ruute sey, y'ede:
«Galmeega Raa y'a dēkka
booro a tukki dōnzí†.»

³¹ Gen oone baadañ a
wede i t'iira a bey Raa zeere
mañ.

³² Wo de kun elko a
munda wede ize ti kaaga
aame kun uune toore Raa i
d'eliyo uttiyo genno. Kune
çuwo an un dī'n dibire
baadañ, wo kun a ziifa
zakidi bini dāngu adda
deyyiso ere zakidi gette.

³³ Dōn ongoñ ti diinagun
an an dī'n gildite, an an
dī'n dibire, an an d'an d'ele
sukiyagi a çaaana dōn duuru,
wo dōn ongoñ ti diinagun
kun di guune nolloñ ti kane
a dabaran gette.

³⁴ Injino mañ kune kun
di wulle sommagi ki dōn an
ti'n zidde dāngay, wo aame
suldfugun an ti ziki tonj, kun
d'iyye ti uñsuwo kono kun
suune un d'ede sulfi dōn
Raa y'un ele, kane gen laale
wede a jiire i lekkiyo ki
daayum.

³⁵ Seedu zakidi ere kun
seedu gette, kun ti dagga
ye, kono ti tote gette kun
t'ooney sulfi baadañ dōn
Raa yi dehu y'un t'ele y
naabagun te.

³⁶ Gen i dehu kun
d'ombiña, kun di seeda

* **10:28 10.28** Kun wolto adda mattup ki Deeterenom 19.15. † **10:30 10.30**
Kun wolto adda mattup ki Deeterenom 32.35.

zakidi bini dangu, kono kun i-ti t'ise naabo ere Raa yi dehu te. Injino kun di y't'ooney munda wede Raa yi ruute y'un t'eley me.

³⁷ Ono ej Raa yi ruute ti kaaga, y'ede:

«Ume a guute goppoj, tanj booloj dangujal,
wede a etto genj y'a aana, yi
ki ti t'osso ye.

³⁸ Wede yoŋ ki diine a cfaanadó genj, y'a lekka t'urzi zaapu k'adde a nuuno, wo de aame t'urzi zaapu k'addí a nuuno yi t'irga maŋ, ulbó o k'isa unse ye ti yode me‡.»

³⁹ Kine ej, kine ti diine doŋ i t'argu t'urzi zaapu k'addaj a Raa an di daggiya genno ye. Wo de kine doŋ i ziipe addaj a Raa, an d'utta undiyagan genno.

11

Zaapu k'adde a Raa ki doŋ a ziida zakidi ti kaaga

¹ Zaapu k'adde a Raa gette, tod'te urzi wede in d'oonyo suldi doŋ in zaapu elkisadiŋ eego, wo tod'te urzi wede in di suune suldi doŋ in ki'n wolliyo ye genj kane ki kotto.

² Kane moŋgidagi ti kaaga genj an ziipe addaj a Raa, injino maŋ Raa ulbí i di t'ize unse ti kane me.

³ T'urzi zaapu k'adde a Raa genj, kine in suune suldi pay Raa yi'n ikkima t'ono

doŋ udde ti bizí. Genj injino suldi doŋ in'i wolliyo ej, Raa yi'n ikkima t'urzi suldi doŋ in ki'n wolliyo ye.

⁴ T'urzi zaapu k'adde a Raa genj, Abel yi-d'ize sedfeke a Raa beehiye a jiire ere ki Kayen. Abel genj yi ziipe addí a Raa, injino maŋ Raa y'a yi wulle ki diine a faanadí me, wo sedfikadí tonj y'a ti ziida bey sire. T'urzi zaapu k'addí a Raa, Abel genj y'inda tonj, anki t'urzi munda wede y'ize genj aakede yi'n rootiyo sey*.

⁵ T'urzi zaapu k'adde a Raa genj, Enok Raa y'a y'umbe ki kandaane daa k'unto. Wenda soo tonj yi ki y' wulle ye baa, kono Raa yi y'umbe ki sirpadí. Ono ej an riŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: Ki poone Raa y'a y'amba Enok ki kandaane genj, lekkiyadí gette i-d'ize unse a Raa me†.

⁶ Wo de wede yi ki ziipe addí a Raa ye maŋ, genj i-k'ise ye Raa ulbí i-d'ise unse ti yode me. Derec, wede y'ette ki sirpa Raa yi-d'ottile genj, i dehu y'a ambe adda k'addí Raa ede wo Raa y'an d'isiyo suldi doŋ beehiye a kane doŋ i yi dehu t'adde soo me.

⁷ T'urzi zaapu k'adde a Raa genj, Nowe Raa yi dituuke kuudí a munda wede yi ki y' wulle ye botto. A ono doŋ Raa yi-ruute genj y'a umbe onami y'a t'ikkima

‡ 10:38 10.38 Kun wolliyo adda mattup ki Abakuk 2.3-4. * 11:4 11.4 Kun wolliyo adda mattup ki Zenez 4.3-10. † 11:5 11.5 Kun wolliyo adda mattup ki Zenez 5.24.

tooko ere meeda a jiire, kono y'a utta doŋ boozí. Injino maŋ t'urzi munda wede y'ize gen, doŋ duniya booro t'anni ziifa wo yon y'a uune beeko, wo Raa y'a yi wulle yon ki diine a daanadí kono yi ziipe addí a yode.

⁸ T'urzi zaapu k'adde a Raa gen, Ibirayim y'a iyye a waaku Raa, wo y'a illiga onamí, injino maŋ y'a ingile ki siido ere Raa yi-ruute yi di t'eley, wo y'a ingile daa suuniyo k'ume wede y'ette.

⁹ T'urzi zaapu k'adde a Raa gen, Ibirayim y'a t'iide y'a-guune aa torgusu a siido ere Raa yi ruute yi di t'ela te, yon yi likke adda bindfani ki tanda, sanj k'ita maŋ Isaaka ti Yakup an di likke aa yode kay, kane ton an uune kay munda wede Raa yi ruute yi di t'ela a Ibirayim me‡.

¹⁰ Ibirayim y'ize injino kono yi delliyo geeger ere itatú zakidi, tode ere yode Raa batum y'ilke wo y'a-t'iiziga.

¹¹ T'urzi zaapu k'adde a Raa gen, Sara gette tod'te gôolowo wo karta ton, Raa y'a-t'ize t'a iine ti d'ehe ulo. Y'ize injino kono tod' ti zu-une adda k'addutú Raa gen yi seedu zakidi a munda wede yi ruute y'aasa me.

¹² Geŋ injino t'urzi wedusu soo yi t'ize gôole yi t'aahe k'unto ton maŋ, i

d'udsde doŋ baadaŋ aakede moldali a kandaane, wo aa dolso ere a biza bar wenda yi ki ti'n kize ye§.

¹³ Kane pay gen miŋ an ziipe addaŋ a Raa bini an t'inda, daa k'ooniyo suldi doŋ Raa yi ruute y'an t'ela. Suldi gen an di'n wulle ti dokki, ulbaŋ aaze uŋse, wo kane an di ruute keren a faana duwo, a lekkiyadaŋ a siido ette kane aa torgagi doŋ iido torgowo.

¹⁴ Kane doŋ i rootiyo injino gen, i-kaza keren kane an dehu siido ere ti doolo.

¹⁵ Kane an k'elkiyo ye baa a siido ere an d'udsdo t'adda gette, wo aame an diha an di-kime k'adda sey maŋ, urzi ede an aane an di-kime.

¹⁶ Wo ki too maŋ, kane an zaapu elkisadaŋ a siido ere a kandaane a jiire. Kono kamò Raa gen i-k'ede sukiyagi ye an di y' waake Raazaŋ me, injino maŋ yon geeger y'an ikkima.

¹⁷⁻¹⁸ T'urzi zaapu k'adde a Raa gen, Ibirayim y'a iyye yi di t'ele ulí Isaaka ki sedfeke a Raa aame yi y' niime gen me. Derec, Raa yi ruute ki poone, y'ede: «Geŋ t'ita k'inŋi k'Isaaka duwo an di'n waaka ita k'inŋizá*.» Injino ton, ulí yon soo danjal y'a iyye yi di t'ele sedfeke a Raa.

¹⁹ Wo Ibirayim gen y'elkiyo adda k'addí Raa i-d'ede toogo y'aane yi ti y'

‡ **11:9 11.9** Kun wollo adda mattup ki Zenez 12.1-5 wo 35.12. § **11:12 11.12**

Kun wollo adda mattup ki Zenez 22.17. * **11:17-18 11.17-18** Kun wollo adda mattup ki Zenez 21.12 wo 22.1-14.

balde wede inda me, gen inkino Raa yi y' gimo ulí Isaaka aa ti bize k'olde. T'urzi gen i-kaza munda wede aana k'ita.

²⁰ T'urzi zaapu k'adde a Raa gen, Isaaka y'an di ziipe beeko a inñizí kane Yakup ti Ezayu a urzi lekkiyadan ere ki daana†.

²¹ T'urzi zaapu k'adde a Raa gen, Yakup aame y'ambe k'unto manj, a inñi Yusup wede tuuku ton yi di ziipe beeko beeko wo yi d'uttile a Raa kanj dirsyo a bize dalkadí‡.

²² T'urzi zaapu k'adde a Raa gen, Yusup aame y'ambe k'unto manj, y'an di ruute a zembadí inñi k'Izirayel, y'ede: «Onniyo soo ti siido Misir kun t'adfa kun t'aaha ki siidagun», wo y'an di ruute a munda wede an d'isa, y'ede: «A addiyagun gette, osságó kun oola ye§.»

²³ T'urzi zaapu k'adde a Raa gen, Muusa maawí an ti y'ehe manj, an di y'umbida y'a likke tere afo, kono an wulle'nj ulan majjaane wo an ki d'urgide ye an a-ti diipida a oogoro ere mozigo Parahon y'ize te*.

²⁴ T'urzi zaapu k'adde a Raa gen, Muusa yi t'ize goole manj, y'a ki y'iyye ye baa duwo an di y' waake ulo k'uto Parahon me.

²⁵ Y'a dihe duwo an idise ulsu ti kane doñ Raa bee miñ, y'aase uñsuwo ki peedo boolon adda k'olciko.

²⁶ Yoñ y'ilke adda k'addi miñ, y'a oyye y'a t'oone sukiyagi doñ aa k'Almasi yi t'oona. Sukiyagi geñ kane zooyayañ ooñe a jiire korbite ki siido Misir, kono yoñ yi wolliyo munda wede Raa yi dehu yi-t'ele.

²⁷ T'urzi zaapu k'adde a Raa gen, Muusa y'a t'udsde ti siido Misir daa k'orgiso a kulkwoo mozigo Parahon, yoñ y'a ziida zakidi kono yi wolliyo Raa wede wenda yi k'aane yi ki y' wolle ye.

²⁸ T'urzi zaapu k'adde a Raa gen, Muusa y'an di gize doñ k'Izirayel an d'ise tarnape Pak ki Yawudiyagi, inkino boha bumbiyagan an a-t'unkite puuzo, kono maaleeka wede ki lattiya gen y'a ki ti'n t'ida ye inñi kabba ki doñ k'Izirayel me†.

²⁹ T'urzi zaapu k'adde a Raa gen, Bar Teezewo a dikida sire, doñ k'Izirayel an di diipida siido meedi. Wo ñe doñ siido Misir an dehu an di doopida kay, manj ahu an da t'an bilde an t'inda‡.

³⁰ T'urzi zaapu k'adde a Raa gen, doñ k'Izirayel an duule geeger Zeriko onniyo sarat, manj waaya mongali ki geeger gette t'a iire.

† **11:20 11.20** Kun wollo adda mattup ki Zenez 27.27-40. ‡ **11:21 11.21** Kun wollo adda mattup ki Zenez 48.13-20.

§ **11:22 11.22** Kun wollo adda mattup ki Zenez 50.24-25 wo Egzod 13.19. * **11:23 11.23** Kun wollo adda mattup ki Egzod 1.22-2.2. † **11:28 11.28** Kun wollo adda mattup ki Egzod 12.12-42. ‡ **11:29 11.29** Kun wollo adda mattup ki Egzod 14.21-31.

³¹ T'urzi zaapu k'adde a Raa genj, Raahap ere t'ooniyo ombo bittú t'itatú tonj, doŋ seddiyo beere t'anni ziifa ti toose. Inokino maŋ doŋ k'Izirayel an di'n ïide doŋ i-tuuge a Raa me, wo tod'te an gi di-t'ïide ye§.

³² N'a t'eese moo sey me, peedo t'a ni biite n'a roote taaya ki doŋ aakede: Zedeyonj, Barak, Samson, Zepte, Dawut, Samiyel wo ti nebiyagi doŋ ongo me.

³³ T'urzi zaapu k'adde a Raa genj, doŋ ongoŋ ti dinayan an di diyye mozagi wo an di jiire, doŋ ongoŋ an d'ize munda wede ki díne a duwo me, doŋ ongoŋ an d'uune munda wede Raa y'an ruute y'an t'ela, wo doŋ sonj suwwidí tonj bohanan an an t'ippite.

³⁴ Doŋ ongoŋ uwwo ti wehinkatú tonj an ti-t'ïide, doŋ sonj an d'utte ti unto ere ki kasigara. Doŋ ongoŋ toogadaŋ umbo tonj an t'ize doŋ toogo, doŋ sonj an t'ize doŋ kuuli a urzi k'arka, wo doŋ sonj asigiryagi doŋ ki siido doolo tonj an di'n ilmi.

³⁵ T'urzi zaapu k'adde a Raa genj, erayi ongoŋ an di wulle doŋzaŋ doŋ i t'inda genj an ti bilde.

Wo de doŋ ongoŋ an di'n dibire baadaŋ k'unto tonj, kane an di-tuuge k'adsiya ti dabar te kono kane an suune an t'ooney baldiya ere a jiire.

³⁶ Ongoŋ an d'uune okko

maade wo gorpiso ti marpa, doŋ sonj an ti'n gittite ti zinziri wo an di'n ibi daŋgay.

³⁷ Doŋ sonj an ti'n gikkite ti mongali an di'n ïide, doŋ ongoŋ an ti'n dikkite sire sire ti si, wo doŋ ongoŋ an di'n ïide ti kasigara. Doŋ ongoŋ an derilsito, os-siyadaŋ golmodo dambami ti moodse, an k'ede munda ye, duwo an an d'oodibe yeebadan, wo an an d'isiyo ulsu.

³⁸ Kacij kane doŋ duniya batum an ki t'ïide ye duwo genj an di lekke ti kane me. Inokino an di sewiyo adda baldfa, adda mongali, an di lekkiyo adda k'urmidi wo adda k'oldagi.

³⁹ Kane pay genj munda wede Raa yi ruute y'an t'ela an ki y'uune ye tonj, an di ziipe addaŋ a Raa wo yon ulbí i di t'ize unse ti kane me.

⁴⁰ Genj Raa y'a dihe y'in d'ise munda wede beehiye a jiire sey a kine me, inkino maŋ Raa yi ki dihe ye, kane an t'ise doŋ i-t'ïide a munda wede yi dehu, daa kine adda ye me.

12

Raa yonj Meeginj

¹ Doŋ pay i gize urzi zaapu k'addaŋ a Raa genj, kane a kine aakede doŋ baadaŋ an di ti'n duule. Inokino maŋ attidi pay wede in d'ede ti oldiko ere in ti'n seedu a sooruzinj ere a urzi Raa gette,

in ti'n booyo. Wo soŋ in okko ti om̄biñe a dalala ere Raa y'in ruute gette, bini ume k'aaniya.

² Kine in sebbo daayum edayin ki tukk'Isa, yon eesiyo k'urzi zaapu k'adde a Raa, wo y'a-di d'ingila bini a ti-t'ida a munda wede Raa yi dehu. Yon y'a iyye y'a inda ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko. A unto ki sukiyagi kino ette, a yode i di t'ize aa munda ki bita, kono yon yi wolliyo uŋsuwo ere yi t'oona, wo ankenno yon yi-guune a ammađe ki kaakido moziko Raa.

³ Injino kun elko a yode Isa, kane ḍoŋ k'oldiko geŋ an i d'ize ulsu baadan, wo yon y'a ziida zakidi bini dangu. Injino maŋ, kune'n tudduguŋ i rorriga kun ti tasse ye.

⁴ Kune'n adda d'eyyisagun ere ti oldiko gette, kun ki d'iyye bini puuzaguŋ t'a k'iþi ye.

⁵ Ki kotto, kune un dunde kooke wede Raa y'un ele a kune inŋnizí me! Derec, Raa yi ruute ti kaaga, y'ede:

«Ulo ki nuŋ, kee k'orgide
ye a deeziyo Galmeega
Raa te,
wo kee ki-tassa ye aame y'a
rootiyo munda k'isiyo
en ulsu maŋ.

⁶ Derec, Galmeega Raa yi
deeziyo wede yi giyye,
yi kossiyo ulo wede tuuku yi
y' ziida bey sire*»

⁷ Kun omboŋ a dabar ere ettiyo t'urzi deeziyo Raa te. Yon y'un isiyo injino kono kune inŋnizí wo y'un di'n oodibe. Ede ko ulo wede meegí yi ki y' deeziyo ye me?

⁸ Aame kune Raa y'un ki'n deeziyo aa yi deeziyo inŋnizí pay ye maŋ, geŋ kune inŋni k'addí ye, inŋni ḍoŋ ki bande.

⁹ Adda duniya ette kine wede tuuku ton i-d'ede meege an in di'n deeziyo wo in d'ollige onaman. Injino maŋ ḍerec, kine a Meeginj Raa a kandaane in i d'ottile a ceere sey kono in t'oona lekkiyo ere ki daayum.

¹⁰ Maawiŋ kuuli geŋ an inni deeziyo ki peedo booloŋ aa addaŋ i dehu. Wo yo Raa y'inni deeziyo ki beehiyko a kine, kono yi dehu in t'ise ḍoŋ kamileŋ aa yode batum.

¹¹ Deeziyo ere pay gette a kaamiki a di t'owwe eeni, unse ye. Wo sanj kane ḍoŋ ooniyo deeziyo gette, adda k'addaŋ ti t'ehiyo lekkiyo ere ki diine ti toose.

Seedu zakidi a urzi daaniya k'Isa

¹² Injino maŋ kune ḍoŋ beydiyagun urme ti zibban-guŋ ḍoŋ ombo gede gede geŋ, kun ti'n ôhor wayirak.

¹³ Wo ki zoŋguŋ erkiyagi kun ti'n okkonj ḍelele, kono wede jekese y'a ki di kima ti dufndilsadí ye, wo ki too maŋ y'a t'oone beeko.

¹⁴ Kun elo gotono ki lekkiyo ti toose ti duwo pay, wo soŋ kun di lekko ḍoŋ

* **12:6 12.6** Kun wollo adda mattup ki Piroberb 3.11-12.

ooyiso kese a yode Raa, kono wede ooyiso kese a yode ye manj, yi k'aana yi ki y' wolla ye Galmeega Raa me.

¹⁵ Kun koona mentikagi, kono wenda soo tonj yi ledda ye t'urzi beeko ere ki Raa te. Ti diinaguŋ wenda soo tonj yi t'isa wede lattiya k'ume ye, aakede undumu kadigi yi t'adsiya manj, kadigiwadí gette ti seedu dōn baadanj.

¹⁶ Kun koona mentikagi kono wenda soo tonj ti dinaguŋ y'isa bolioye, wo soŋ suldi dōn kamilen̄ ki Raa yi'n onyilsa ye, aakede Ezayu, kono k'ombo ere kanj soo takkat y'a t'iwila aggadí ere ki gooliko k'ehiyadí.

¹⁷ Wo kun suune, sanj manj Ezayu y'a dihe yi-d'obe bey ti zumari edayí, meegí y'a-kime bizí yi di zaape beeko tonj umbo, y'a ti y' lidde beeko y'a ki t'uune ye†.

¹⁸ Aŋkenno kune kun a k'iide ye k'ita munda wede k'a yi botte ti beeza me, aa mokkolo Sinayi ti kaaga dōn k'Izirayel an a d'iide gette. Ekki mokkolo gette an di wulle uwwo t'oggiyo dala dala, ume zimolo dil aa diddo wo ursino.

¹⁹ An d'illiga parre wo golla Raa ti rootiyo, wo kane dōn k'Izirayel illiga golla gettiyo genj, an tunde Raa kono y'an ki roote ye baa ono ti doolo me‡.

²⁰ Kane an ize inkino kono an k'iine an k'imbiña ye a ono dōn Raa y'an ruute, y'ede: «Wede tuuku yi butta tokomo ettiyo ise seysu tonj manj, an ti y' kakkita ti mongali an di y' t'ida§.»

²¹ A suldi dōn an wulle genj, an di biiha k'orgiso. Inkino Muusa y'a ruute, y'ede: «Nuŋ tonj ni-biiha k'orgiso, ni ŋonjirso*.»

²² Wo ki kune inkino ye, kune kun iide ki tukki mokkolo Siyon, wo ki tukki geeger ere ki Raa zeere, tod'te Zeruzalem ere a kandaane. Wo soŋ kun iide ki tukki maaleekiyagi baadanj an t'ugije an isiyo unjuwo,

²³ wo ki tukki dōn pay ogiyo ti suma k'Isa, kane genj aa inŋni kabba, sumbiyagan raanija adda mattup ere a kandaane. Soŋ kun iide ki tukki Raa wede a d'ekka booro ki dōn pay, wo kun iide ki tukki dōn kane ki diine i t'inda ti kaaga, kane Raa yi'n ize a-t'iide a munda wede yi dehu.

²⁴ Soŋ kune kun iide ki tukk'Isa, yon yi konso a diine kine duwo ti Raa, yi d'ambu attidi ki taasuwa ere aware, wo ki tukki puuzadí ere ifi t'in di'n ize kamilen̄ a daana Raa, tod'te toogo i jiire puuzo ere ki Abel.

²⁵ Inkino manj kun koona mentikagi, kun ti tooge ye

† **12:17 12.17** Taaya gette kun ti t'oone adda mattup ki Zenez 25.29-34; 27.30-40.

‡ **12:19 12.19** Kun wollo adda mattup ki Egzod 19.16-22. § **12:20 12.20** Kun wollo adda mattup ki Egzod 19.12-13.
* **12:21 12.21** Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 9.19.

k'ollige ki wede un rootiyo me. Derec, dōn k'Izirayel an di-tuuge k'ollige k'ono dōn Muusa y'an tuuke ku-udaŋ adda duniya geŋ, ti booro Raa an ki t'ilda ye. Geŋ iŋkino a jiire sey, kine tonj in ki t'alda ye ti booro Raa te, aame in ti tuuga k'ollige k'ono ki wede in rootiyo ti kandaane maŋ.

²⁶ Ti kaaga geŋ Raa a golladí dsaŋjal siido t'aŋŋnjire, wo aŋkenŋo in suune munda wede Raa yi ruute y'aasa me, y'ede: «K'ita eŋ, kaŋ soo sey ni ki ŋonŋjira siido sittú dsaŋjal ye, wo kandaane pây†.»

²⁷ Ono dōn yi ruute, y'ede: «K'ita eŋ, kaŋ soo sey» i-kaza suldi dōn pay Raa y'ikkima geŋ, dōn aane i gozzige an t'engila, kono suldi dōn i k'aane i ki gozzige ye, an di lekka.

²⁸ I dehu kine in di roote koduwo a Raa, kono y'in ele moziko ere i ki gozziso ye. Iŋkino maŋ in naabo a Raa t'orgiso wo ti ottilso, kono yode tonj ulbi i-d'ise unjse.

²⁹ Ki kotto Raaziŋ geŋ yonj aa uwwo, yi-t'oggiyo suldi dōn pay ulpi a dsaanadí me‡.

13

*Kooke a dōn i ziipe addaj
a Isa*

¹ Kune daayum kun geyyo tudduguŋ aakede zemba.

² Un dande ye, duwo kun'ni soodo bey sire, kono t'urzi geŋ dōn ongo an di'n ziida maaleekiyagi bey sire, daa suuniyo kane maaleekiyagi me.

³ Kun a elko a dōn an ti'n zidde dāŋgay, aakede kune tonj adda dāŋgay ti kane kaŋ soo. Kun a elko a dōn duwo an an isiyo ulsu, kono kune tonj dōn tudde kun dabirsa aa kane kay.

⁴ I dehu dōn pay an t'ele suma a urzi seedu geŋ me, wo kule yi ki t'udige t'ere bakadí ye, ise erewo tonj iŋkino. Kun suune, dōn i moonite t'erayi ise ti kuuli k'eebanj wo dōn isiyo boliyo geŋ, Raa y'a dekka booro a eedanj.

⁵ A lekkiyaguŋ gette unni dokke geyyiso sonko ye, ulbuguŋ iso unjse a munda wede un d'ede, kono Galmeega Raa batum yi ruute, y'ede: «Nun, n'a-ka'eeza ye wo ni ki kiigira ye tak*.»

⁶ Kono kamo kine in aane in zaape addij pay a yode, wede tuuku y'a roote, «Galmeega Raa yonj wede yi ni noogiyo,

ni k'orgide a munda ye.

Kane dōn tudde an aane an o d'ise moo me†?»

⁷ Kun elko a dōn dokkiyaguŋ dōn un gizite ono Raa. Iŋkino kun elko

† 12:26 12.26 Kun wollo adda mattup ki Aaze 2.6. ‡ 12:29 12.29 **Raaziŋ geŋ yonj aa uwwo:** I-kaza wede y'arbu ti yode yi-ti y' t'ela dāŋgay. Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 4.24. * 13:5 13.5 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 31.6-8 wo Zozuwe 1.5. † 13:6 13.6 Kun wollo adda mattup ki Soom 118.6.

a lekkiyadañ ere an likke mummino bini an a-t'inda gej me, wo gej kune tonj kun doozo urzi zaapu k'addan a Raa.

⁸ Isa Almasi gej yi lekkiyo yoñ minj yode, t'ume k'eesiyo, aŋki wo ki daayum.

⁹ Gej kun oola tuddugun a duwo an un ti'n dagga ye, t'urzi dooyiso ere ettiyo ti paate a ki t'ettiyo a Rabila Majjaanawa gettiyo ye. Gej beehiye'ŋ in t'oone toogo adda k'addinj t'urzi beeko ere ki Raa, t'urzi daaniya k'oogoro ere a urzi k'ombito ye, tote gette kane dɔn i ti daaniya wenda soo tonj ti ki nuuge ye.

¹⁰ Kane deero dɔn sedeke ki Yawudiyagi dɔn i naabiya adda Boy Raa gej, an k'ede urzi an ki d'oomi ombo ere ettiyo t'ume sedikadiñ ye.

¹¹ Kun suune seydi dɔn an waldu tu kiseke gej, puuzadañ mozigo goole dɔn sedeke yi-t'ambu k'adda Boy Raa wede kamileñ a jiire genño, kono ki booyiso k'oldiko. Wo tudde ki seydi dɔn an waldu tu kiseke gej, t'adda k'ille an di'n addiya paate k'oggijo mendan‡.

¹² Gej iŋkino kay Isa tonj, kono duwo y'an ooya kese a Raa ti puuzadí gej, ti geeger an di y'ufde paate, an di y'dibire wo an di y'iide.

¹³ Iŋkino manj kine tonj t'adda k'ille in t'addo in t'odo okkime k'Isa, wo in ooyo sukiyagi dɔn aa yode

y'uune gej me.

¹⁴ A duniya ette kine in k'ede ye geeger ere in di lekke ki daayum te, wo de in dehu geeger ere ki daana in di lekka ki daayum.

¹⁵ Iŋkino manj t'urzi k'Isa gej, kine in amma Raa daa puukiyo, wo tamma gette aa sedeke a Raa, tote gette ono dɔn addiya ti bize i-kaza Raa yoñ wee wee.

¹⁶ Kune un dandé ye a isiyo beehiyko ti noogiyo tuddugun te, kono kane gej aakade sedeke ere Raa ulbi i-d'isiyo unje.

¹⁷ Kun ollo ono dɔn dokkiyagun, kun kili t'eedañ ye, kono kane gej ersadañ a tukki kune, wo an suune onniyo soo an t'idey taaya a Raa a naabo ere pay an ize a tukki kune gette. Kun iso t'urzi tuuku tonj an d'ise naabadañ ti unjuwo, addañ i latta ye, para'ŋ addañ i litta manj, a kune beekiye ye.

¹⁸ Kun tondo Raa ki kaye, kono ay suune adda k'addey ay d'ede elkiyo ere ay di suuniyo munda k'ulsuko a tuddey umbo, ay dehu ay di lekke ki diine aame tuuku tonj manj.

¹⁹ Nuñ ni kodfime a kune, kun di tonde Raa, y'o di t'ihina urzi n'a-kime kesiko k'ume kune.

Toose ere ki danju

²⁰ Raa wede i d'eliyo toose, yoñ wede a bildé Galmeeginj Isa ti diine dɔn unto. Isa gej goole k'elso dambami,

‡ 13:11 13.11 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 4.1-12.

wo t'urzi puuzadí ere ibi ki
sedseke gette, Raa y'a gitte
taasuwa ti kine ki daayum.

²¹ Nuŋ ni tondiyo Raa,
y'un di'n ise dōŋ aane i t'ise
suldī dōŋ pay beehiye kono
kun d'ise munda wede aa
yon yi dehu, wo t'urzi k'Isa
Almasi gen Raa yi-kama ad-
din kono ulbí i-d'ise unse.
Inokino tamma t'a koone a
yode ki daayum! Eyye.

²² Zemba ki nuŋ, n'un
rootiyo en ti obe bey, kooke
wede adda mattup ette kun
y'ollo t'ombiŋe, kono ono
dōŋ adda mattup n'un agisa
en kane baadaŋ ye.

²³ Kun ollo, leemadinj Tim-
ote ti dangay an ti y'udsde.
Aame de y'iina kesiko maŋ,
ay t'etta ti yode kaŋ soo ay
un ti'n wollo.

²⁴ Kun an t'iso toose a dōŋ
dokkiyaguŋ pay wo a dōŋ ki
Raa pay. Dōŋ siido k'Itali an
un t'ize toose.

²⁵ Inokino maŋ beeko Raa ti
koona egguŋ pay.

Mattup ki Zak yi riinje a doŋ Raa

Eŋ urzi k'ono doŋ kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ere Zak yi riinje a doŋ Raa pay i lekkiyo teepiyo adda duniya. Ti kaaga Zak genj yon wede dokkiyo t'adda diine doŋ i ziipe addaŋ a Isa a Zeruzalem, wo Zak genj Isa leemadí. Kane doŋ pay y'an riinje mattup gette, doŋ ongo t'adda diinayaŋ an'de kane an ziipe addaŋ a Isa, kaciŋ urzi lekkiyadaŋ a ki t'ettiyo ye ti doŋ i ziipe addaŋ a Isa me. Injkino manj Zak y'an di ruute, zaapu k'adde a Isa gette a t'ettiyo t'urzi naabo ere beehiye do.

Zak genj y'a illiga di kane doŋ i ziipe addaŋ a Isa genj, doŋ an k'eđe munda ye an dabirsa baadaŋ, kono doŋ laale an ti-koliyo tuddaŋ awwa. Injkino manj y'an di ruute a doŋ laale, an ti-t'ise lekkiyadaŋ aa ki doŋ duniya ye, an'ni soodo bey sire doŋ an k'eđe munda ye me. Zak y'a ruute sey a kane doŋ pay, an ti ledđo t'urzi niikiyo k'ono ulpi wo bizaŋ ton an yi sodđo, wo an oziro daayum beehiye aa ono Raa an rootiyo.

* **1:1 1.1 Doŋ Raa doŋ i lekkiyo teepiyo adda duniya:** I-kaza Zak yi riinje a kane doŋ pay i ziipe addaŋ a Isa adda duniya, ise a kane doŋ Yawudiyagi biza bumbu koomat makumu sire an ziipe addaŋ a Isa i lekkiyo a paate dokki ti siifadaŋ.

Toose ki Zak

¹ Mattup ette i raanjiya nuŋ Zak wede naabo ki Raa wo ki Galmeega Isa Almasi, n'un t'ize toose a kune pay doŋ Raa doŋ i lekkiyo teepiyo adda duniya*.

Urzi zaapu k'adde a Raa wo suuniyo k'ono

² Zemba ki nuŋ, kune ulbuguŋ un iso unjse baadaŋ aame un iido munda wede oone tuuku ton marj,

³ kono kun suune, aame a zaapu k'addugun a Raa gette kun ôhire toogo a naamiya manj, kun t'isa doŋ a seedu zakidfi bini dangu.

⁴ Wo kun lekko zeere kono a seedugun ere kun ziida zakidfi gette t'a k'ôhira ye bini dangu, injkino kun t'isa doŋ i-dirse, kun ïide, kun a ki biite ye a urzi zaapu k'addugun a Raa me.

⁵ Aame wede soo ti dinagun i baatiya suuniyo k'ono manj, yi tondo Raa wo yon yi di t'ela, kono Raa yon y'eliyo a doŋ pay daa doozio wo ti beehiyko.

⁶ Wo i dehu yon y'a tonde ti zaapu k'adde a Raa daa niiku adda k'addí, kono wede i-d'ede niikiyo adda k'addí genj, yon aakede ahu doŋ ki bar maaye yi'ni kolzite baadaŋ an d'ambu kenño kenno.

⁷ Wede injkino genj y'elke ye yi-t'oona munda ti bey Galmeega Raa me,

⁸ kono yoŋ yi-baakiysa, elkiyadí soo ye a munda wede y'isiyo tuuku ton̄ maŋ.

Wede i-k'ede munda ye ti wede laale

⁹ Leema wede i-k'ede munda ye gen̄, ulbí i iso unse kono Raa yi y'ize goole,

¹⁰ wo wede laale ton̄, ulbí i iso unse kono Raa yi y'ize neŋku, kono yoŋ yi-t'enjila aakede bobbo k'inda.

¹¹ Peedo ti koliyo, ti d'oggiyo wehini, bobbo i-ti baahu, i-t'eepiyo wo majjaanikatú ti-daggiya. Gen̄ iŋkino kay wede laale ton̄, y'a dagga adda diine naabiyagi doŋ y'isiyo gen̄ me.

Naamiya wo naamiya daggiya

¹² Uŋsuwo a wede y'a seedu zakidí a suldfi doŋ ooŋe bini dangu, kono aame Raa yi ti y' niime maŋ, y'a t'ooney kadumul ere ki wede i jiire, tod'te lekkiyo ere ki daayum Raa yi ruute y'an t'ela a kane doŋ i yi geyyiso.

¹³ Aame wede yoŋ an yi niime daggiya maŋ, yi ki roote ye: «I ni niime daggiya Raa me», kono wede tuuku ton̄ maŋ yi k'aane naamiya daggiya Raa y'a k'ise ulsu ye, wo yode Raa batum yi ki naame daggiya wede ye.

¹⁴ Wo ki kotto maŋ, wede tuuku ton̄ yi t'ettiyo adda naamiya daggiya gen̄, aame yi ooliyo tuddí a suldfi doŋ ulpi tudde ti dehu maŋ, gen̄ an di y'argu wo an ti y' daggiya.

¹⁵ Wo aame yi ooliyo tuddí a suldfi doŋ ulpi tudde ti dehu maŋ, i-t'ehiyo oldiko, wo oldiko gette ti d'ohire d'ohire, san̄ t'a ti dangu ti wede y'a t'inda.

¹⁶ Zemba ki nun̄ kune doŋ ki geyyiso, kune'ŋ wenda soo ton̄ y'oola elkisadí ti ti y'dagga ye.

¹⁷ Suldfi doŋ pay majjandani munda a ki'n brite ye in ooniyo gen̄, kane an'tiyo ti kandaane, ti Raa wede i ziipe suldfi doŋ i-tooriyo a kandaane. Wo yo Raa gen̄ yi ki kama tuddí ye, yoŋ i-k'ede munda aa undiso ere i-ti kama t'enno t'enno ye.

¹⁸ Yode batum y'a dihe kine in d'ûne ehiyo ere aware t'urzi k'onamí doŋ derec gen̄ me, kono kine in t'ise ki poone ti diine suldfi doŋ pay y'ikkima.

Kun ollo wo kun d'iso

¹⁹ Zemba ki nun̄ kune doŋ ki geyyiso, ono en̄ kun ollo kodfuwo; Wede tuuku ton̄ kuwwagí i-t'iso soodo k'ollige k'ono, bizí attidi ki rootiyo wo kulkuwadí ti koona attidi,

²⁰ kono wede yi ti gulkuwe gen̄, yi k'aane yi ki lekke ye lekkiyo ere ki diine aa Raa yi dehu te.

²¹ Iŋkino kun oolo suldfi doŋ pay un di'n isiyo ganigi, ti bundiko ere i ceeriyo eego un d'ede gette. Ono doŋ Raa y'un ele adda k'addugun̄ gen̄, kun'ni soodo ti tas-suwa, kono kane gen̄ an d'ede toogo k'uttiyaguŋ.

²² Kune'ŋ, ono Raa kun ti'n olli ollige dfaŋŋal ye, wo kun'ni soodo kun d'oziro eego, para maŋ kune batum kun ti dagga tudduguŋ te.

²³ Derec, wede genj ono yi'n ollige wo yi ki sooru eego ye maŋ, yoŋ genj yi deeyiso aa wede yi wolliyo ume k'edayí adda kaynaanja miŋ, yoŋ miŋ yode.

²⁴ Aame yi ti wolliyo y'enjilso maŋ, a kaamiki i-dandiya yoŋ mummino gen me.

²⁵ Wo ej ki wede i ti wolliyto koduwo urzi k'oogoro ere beehiye munda a ki ti biite ye, ere in di'n udſe t'adda k'oldfiko gettiyo. Yoŋ yi lekkiyo kettiyo daayum a tote, ono Raa yi'n ollige ere saŋ i ki dandiya ye, wo yi sooru eego. Injkino wede genj y'a t'oona uŋsuwo a munda wede y'isiyo genj me.

²⁶ Aame wede y'elkiyo yi daaniya urzi Raa wo bizi yi ki ti y' seſdu ye maŋ, genj yi ti daggiya tuddí batum, urzi daaniya Raazí ki bita.

²⁷ Urzi wede kamilen daa k'oldfiko ki daaniya Meega Raa enno: Mandaysayi ti nongayi kun'ni noogo adda dabaradan te, wo k'a booho tuddá ti suldi pay doŋ ulpi adda duniya.

2

Wolliyo duwo pay kaj soo

¹ Zemba ki nuŋ, kune urzi wede duwo kun ki'n wolliyo kaj soo ye genj, kun a ti y' keyye ye t'urzi zaapu k'addugun a Galmeegin Isa

Almasi yoŋ goole a di jiire me.

² Kun ollo, aakede i d'ede wede laale yi-t'usso kokkide ki dap a yelsadí, ti kallagi majjandani, y'a t'iido k'ume k'ogiyisagun, wo wede soŋ i-k'ede munda ye yi-t'usso kallagi sattita y'a t'iido kay.

³ Injkino maŋ a wede i t'usso kallagi majjandani genj, kun di y' seeda bey sire wo kun i di roote, kun t'eese: «Kee k'edi ki koona a ume wede majjaane kino.» Wo a wede i-k'ede munda ye genj, kun t'eese: «Kee ki t'ôhor ôhire» umbo'ŋ «Ki-koona a siido kino.»

⁴ Wo kune kun isiyo injkino maŋ, genj kun'ni wolliyo duwo kaj soo ye, kun dekkiyo booro a urzi wede cerec ye.

⁵ Kun ollo, zemba ki nuŋ kune doŋ ki geyyiso, ki kotto duwo doŋ a eda duwo an k'ede munda ye genj, Raa yi'ni biire kono an t'ise doŋ laale a urzi zaapu k'adde a yode wo an t'ooney Moziko ere yi ruute y'an t'elek a kane doŋ i yi geyyiso.

⁶ Wo de kune, kun di'n wolliyo doŋ an k'ede munda ye t'umbo soo. Wo ki kotto maŋ, kune'ŋ un oodibe yeebagun doŋ laale, an un di'n t'ettiyo ki daana doŋ booro.

⁷ De genj kane doŋ laale ye ko, i kaldita suma k'Isa ere majjaanawa Raa y'un ele te?

⁸ Derec, aame kun a seedu a oogoro ki Moziko Raa, tote ere an riinje ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Ki

geyyo bakadá aa ki geyyiso tuddá batum*» maŋ, gen kun isiyo beehiye.

⁹ Wo dē aame ḫuwo kun ki'n wulla kaŋ soo ye maŋ, gen kun isiyo oldiko wo oogoro t'un di'n seeda kono kun a ti diipida.

¹⁰ İnkino maŋ wede urziyagi k'oogoro gen pay yi ti'n sooru wo yi diipida urzi soo tonj maŋ, gen aakede kane pay gen miŋ y'a ti diipida.

¹¹ Derec, yode Raa wede i ruute, y'ede: «Ki moone t'ere bakadá ise ti kule bakatú ulu†», y'a ruute soŋ, y'ede: «Ki tōtwo wedusu mirsi ulu‡.» Wo dē aame t'ere bakadá ki ki moone ye too, wo ki ūide wenda mirsi maŋ, gen miŋ oogoro pay k'a ti diipida.

¹² İnkino kun a elko a ono ḫoŋ kun roote wo a naabo ere kun ise gette, kono kune ḫuwo ḫoŋ Raa y'a dekka booro a eggun t'urzi k'oogoro ere in di'n uſſe t'adda k'oldiko.

¹³ İnkino maŋ onniyo ere Raa yi dekka booro gette, wede i k'isiyo adde koduwo a ḫoŋ ongo ye gen, Raa yi-k'isa adde koduwo ye kay. Wo dē wede isiyo adde koduwo a ḫoŋ ongo gen, yonj i-k'ede orgiso a booro Raa ye.

Zaapu k'adde a Raa ti naabatú

¹⁴ Zemba ki nunj, a wede koduwatú moo me y'a t'eese: «Nunj ni ziipe addó a Raa», wo yi ki-ti kaza t'urzi naabo ere beehiye ye maŋ? Ki kotto zaapu k'adde ere inkino gette ti ki y'utte ye!

¹⁵ Kun ollo, aakede i d'ede leema ise teema an lekkiyo daa munda k'ossiyo, munda k'ombo daayum an baatiya.

¹⁶ Wo a wede soo ti diinagunj koduwatú moo me y'an di roote, y'a t'eese: «Kun eŋgilo ti toose, tuddugunj kun t'ossoy t'a-kookoy wo kun a d'oomoy a mosikagunj te», daa kun an k'ele munda ki noogiyadan ye maŋ?

¹⁷ Gen inkino kay, zaapu k'adde a Raa daa kaza naabo ere beehiye gette, tode sittú aakede munda unto.

¹⁸ Wo de wenda y'a roote, y'a t'eese: «I d'ede ḫoŋ an d'ede zaapu k'addanj a Raa, ongo an d'ede naabo ere beehiye.» İnkino nunj Zak ni di roote, n'a t'eese: «De kee k'o kazi zaapu k'addá a Raa daa naabo ere beehiye, wo ki nuuno maŋ t'urzi naabadó ere beehiye n'a-di kiza ki kotto nunj ni ziipe addó a Raa.»

¹⁹ Derec, kee k'umbe Raa yonj soo ḫaŋjal, beehiye. Wo kane siitandani tonj maŋ an ambu kay Raa yonj soo ḫaŋjal me, wo a ḫaanadí an orgiso an di ḫonjirso.

²⁰ Kee wede elkisadá umbo! Ki dehu k'a suune,

* **2:8 2.8** Kun wollo adda mattup ki Lebitik 19.18. † **2:11 2.11** Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.14. ‡ **2:11 2.11** Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.13.

to zaapu k'adde a Raa daa naabo ere beehiye gette ki bita ko?

²¹ Kune kun suune mugiyin Ibirayim geñ Raa y'a yi wulle yon ki diine a dsaanadí t'urzi naabo ere y'ize, kono y'a iyee ulí Isaaka y'a ti y'duwwe a ume sedeke y'a walda.

²² Kun ollo, zaapu k'addí a Raa gette t'a-t'iide kañ soóti naabadí te, iñkino naabadí ere beehiye gette a t'ikkima urzi zaapu k'addí.

²³ Wo geñ a-t'iide a ono doñ an riñe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Ibirayim y'a ziipe addí a Raa, iñkino mañ Raa y'a yi wulle yon ki diine a dsaanadí meš.» Mañ Raa y'a yi wiike lançayí.

²⁴ Gen kun suune, wedusu Raa yi yi wolle ki diine a dsaanadí t'urzi naabo ere beehiye, t'urzi zaapu k'addí a yode dsañjal ye.

²⁵ Wo ki Raahap ere t'oonyio ombo bittú t'itatú ton iñkino, t'urzi naabatú ere beehiye Raa y'a ti wulle ki diine a dsaanadí, kono doñ zina ki doñ k'Izirayel t'anni ziifa bey sire wo t'an di'n unzile t'urzi doolo*.

²⁶ Geñ kun wollo, tudde ere daa k'unde gette tod'te unto, wo iñkino kay zaapu k'adde a Raa daa naabo ere beehiye gette, tod'te aakede munda unto.

3

Seddu bize

¹ Zemba ki nunj, ti dinagunç doñ baadañ an dehe ye an t'ise doñ dooyiso duwo a urzi k'ono Raa me, kono kun suune kaye doñ dooyiso en Raa yi dekkey booradey oone a ceerey doñ ongo.

² Kine pay in eliyo morkiye t'urzi baadañ. Aame wede adda k'onamí yi k'isiyo oldiko ye mañ, yon geñ yi-dirse a urzi zaapu k'addí a Raa me, y'aaniya tuddí pay yi ti seedu.

³ Kine in eliyo aljima a bize puzu minj kono y'in d'ottile, wo tiñ geñ in d'aaniya in di dokkiyo tuddí pay.

⁴ Wo soñ kun wollo tookiyagi adda k'ahu geñ, ise kane deero deero wo maaye baadañ y'anni ñaayu ton mañ, an d'oyyiso a wedusu yi di'n dokkiyo ti undumu wede ñenku ki dokkiyadan genño, y'an d'an t'ettiyo k'ume wede yon yi dehu y'an di'n t'ette.

⁵ Iñkino kay ilze geñ yon munda ñenku adda tudde, wo de y'aane y'a kili tuddí k'isiyo sulsi deero deero.

Wo kun wollo i d'ise ripinso k'uwwo dsañjal t'aane t'a t'ogge baldé pay.

⁶ Ilze ton yon aa uwwo, yon adda tuddinj aa duniya ere üune t'oldiko, yi d'aaniya tuddinj pay yi-ti t'isiyo ganigi t'oldiko. Ilze geñ yi-t'oggiyo lekkiyadinj pay gette ti uwwo ere ettiyo t'ume k'uwwo ere ki dabar.

§ 2:23 2.23 Kun wollo adda mattup ki Zenez 15.6. * 2:25 2.25 Kun wollo adda mattup ki Zozuwe 2.1-21.

⁷ Wede tudde genj y'an d'aaniya a ita seydi pay genj me, donj ki balda, ise embi, ise donj sunni i morkimso t'addan wo ise puuni tonj manj.

⁸ Wo ilze genj wenda soo tonj i-d'aane umbo, yoŋ genj munda ulsu, lekkiyadí tin dekilso baa, wo ono donj addiya ti yode genj aa naawa k'unto.

⁹ Ti yode in di tamma Meegin Galmeega, wo sonj ti yode pây in di duudiyo duwo donj Raa y'ikkima an deeyiso aa yode.

¹⁰ Ise ono donj ki tamma, ise ono donj ki duudiyo tonj manj, addiya minj ti bize soo genno. Zemba ki nunj, genj inkino ise ye.

¹¹ Ersa k'osso soo t'a t'idiga ahu donj unse wo donj sonj kadigi umbo.

¹² Zemba ki nunj, ki kotto tormo ti k'aane ti ki t'ehe inni golgolo ye, wo sunto ti k'aane ti ki t'ehe inni tormo ye. Sonj t'ersa k'osso ere ahutu nobobo gette, ki k'eesi ye ahu donj unse me.

Suuniyo k'ono ere ettiyo ti Raa

¹³ Aame wede ti diinagunj y'elkiyo yoŋ i-d'ede suuniyo k'ono wo eedí soodo a elkiyo manj, kane genj yi ti'n kaza t'urzi sooruzí ere ki diine, wo t'urzi naabadí ere y'isiyo ti tassuwa gettiyo.

¹⁴ Wo de aame addugunj i t'uune ti kolbiso baadaŋ wo ti elkiyo ere bakadá k'a ti y'kime k'ita wo kee k'a ceere manj, genj kun d'oolo ti koliyo

tuddugun me. Para manj gette lohito k'ono a derec ki Raa.

¹⁵ Ita suuniyo k'ono ere inkino gette ti k'ettiyo ti Raa ye, tode gette t'ettiyo t'urzi duniya, t'urzi duwo wo t'urzi Meeda siitandani.

¹⁶ Aame duwo an lekkiyo ti kolbiso wo ti elkiyo ere bakadá k'a ti y'kime k'ita wo kee k'a ceere manj, a ume genj toose umbo, wo ita k'oldiko ere tuuku tonj ede pây.

¹⁷ Wo de suuniyo k'ono ere ettiyo ti Raa gette, tod'te ki poone ti'n di'n isiyo donj kamileŋ, donj i dehu toose, donj tasse, donj i suune okkiso duwo, donj isiyo adde koduwo a duwo wo isiyo naabo ere beehiye, donj an'ni wolliyo duwo kaŋ soo wo donj addan so.

¹⁸ Kane donj i dehu toose t'a koone adda diine duwo pay genj, kane an naabiya ti toose wo munda wede an t'oone genj, lekkiyo ere ki diine.

4

Kun oolo suldi duniya

¹ Kune kun elkiyo minj, deyyiso ti niikiyto k'ono a diinagunj genj an ettiyo ti too me? Kane genj an ettiyo t'urzi ḥaapu ere i deyyiso daayum adda k'addugun gettiyo.

² Kune kun di dehu suldi donj ulpi tudde ti dehu, wo kun ki'n ooniyo ye. Kun di tōwwo duwo mirsi wo kun di kolbiso, tonj kun k'aane kun ki'n t'oone ye. Inkino

kun di cfeyyiso, kun di nikiyto, tonj suldfi geñ kun ki'n t'oone ye, kono kun ki tondiyo Raa ye.

³ Wo aame kun tonde Raa tonj, mundfa kun ki y' t'oone ye kono elkisaguñ oldo, kun dehu pay kun di latte a ñaapu ere tudduguñ ti dehu.

⁴ Kune dñoj i ki seedu urzi Raa ye, ki kotto kun suune kee ti duniya lanziká mañ, geñ kee adu ti Raa. Inokino genj derec, wede yi dehu lanziká ti duniya mañ, yon genj y'a t'ise adu ti Raa.

⁵ Kune kun elkiyo minj ono doñ an riijne ti kaaga adda mattup ki Raa geñ ki bita ko, ono doñ an'de: «Raa yon y'okkiso*, yi ti geyyiso baadañ unde ere y'in ele te»?

⁶ Wo beeko ere Raa y'in ize gette, tod'te a jiire sey, kono soñ an riijne ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «A dñoj i koliyo tuddañ gen Raa y'an di-toogiyo, wo de y'an d'isiyo beehiye a doñ i ki koliyo tuddañ ye†.»

⁷ Inokino mañ Raa geñ kun i ottilo, wo de a Meeda siitandfani kun i-ti toogo wo tod' t'a ledsa dokki ti tuduguñ me.

⁸ Kun a odo goppoñ ki sirpa Raa, wo yon y'a d'etta goppoñ ki sirpaguñ. Kune beydiyaguñ dñoj kun d'isiyo oldiko geñ kun ti'n iso kamilen, wo kune dñoj i baakiysa geñ adduguñ kun ti'n iso kamilen.

⁹ Kun t'iso sommagi dondoñ, kun lekko adda môolo wo kun ôolo ti zumari a edaguj. Koobiytaguñ gette ti-kama ti môolo, wo unsuwaguñ ti-kama ti ulbe k'oodiyo.

¹⁰ Kun ti-t'iso tudduguñ ñenjkiti a ñaana Galmeega, wo yon y'un di'n isa deero.

Dekkiyo booro ulu ekki leema me

¹¹ Zemba ki nuñ, kun dëkkiyo tudduguñ ye. Wede yi dëkkiyo leemadí, ise yi dëkkiyo booro ekki leemadí mañ, gen yi rootiyo ulsu a oogoro Raa wo yi dëkkiyo booro ettú. Wo de aame ki dëkkiyo booro ekk'oogoro mañ, kee ki t'ize wede dëkkiyo booro wo ki-t'ize tuddá aa wede i ki daaniya oogoro ye baa.

¹² Ki too mañ Raa ñaŋjal elo oogoro wo i dëkka booro me, yode ñaŋjal eliyo uttiyo a ñuwo wo i tôwwo me. Inokino mañ k'elkiyo kee wee wee ki dëkkiyo booro ekki bakadá me?

Koliyo tudde ulu

¹³ Añkeñ kun ollo, kune dñoj kun rootiyo, kun'de: «Añki, koo soggo koo mañ ay t'etta k'adda geeger soo, ay di lekko ozzine, ay d'isey suuk wo ay a-t'ooney soñko t'eeego.»

¹⁴ Wo kune kun ki suune ye mundfa wede un aana a lekkiyaguñ ere ki soggo te. Derec, kune lekkiyaguñ gette aakede koliyo ti

* **4:5 4.5** Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.5. † **4:6 4.6** Kun wollo adda mattup ki Piroberb 3.34.

d'ettiyo taŋ boolonj, saŋ ti-t'engilso gettiyo.

¹⁵ Ki too maŋ munda wede kun di roote eŋŋo: «Aame Galmeega yi dehu maŋ, kaye ay di lekka wo ay d'isa munda kino kino.»

¹⁶ Wo ki kotto, t'urzi k'onamguŋ genj kun koliyo wo kun tamma tudduguŋ. Ita koliyo tudde ere iŋkino gette oldfo.

¹⁷ Iŋkino maŋ wede tuuku yi suune isiyo beehiyko wo yi ki ti t'isiyo ye maŋ, yon genj yi t'ize oldfiko.

5

Ondirso a dɔŋ laale

¹ Wo ankeŋ kun ollo, kune dɔŋ laale noo! Kun odfultu môolo a dabar ere etto eggunj.

² Laalagunj genj i ruume, kallaguguŋ diibe yi t'iimi.

³ Daapiyaguŋ ti soŋkaguŋ genj a ti gili puunu, wo puunu genj y'a koonaa wede i wulle naabo ere oldfo kun ize gettiyo, puunu y'a t'aadima tudduguŋ aa uwwo t'oggiiyo. Wo genj aasa iŋkino kono ankenŋo kun okumso laale a duniya ere goppoj t'a dɔŋge.

⁴ Kun ollo, kune kun an di-toogiyo a raŋna ki dɔŋ aydu dombuguŋ. Iŋkino maŋ kane an sakiysa, wo dollite ki dɔŋ naabo gette ti ti gili a kandaane ibey a daana Raa, Galmeega Goole k'arka.

⁵ Kune kun likke duniyaguŋ ere a siido adda k'uŋsuwo, iŋkino kun di

bikkidita aakede seydi dɔŋ onniyo soo an d'an t'etta k'ume waldfutu.

⁶ Dɔŋ ki diine kun ti'n zisde kun'de booro ti'ni ziida, kun di'n iide, wo an un gi-di tuuge ye.

Ombiŋe ti tondiyo Raa

⁷ Iŋkino maŋ zemba ki nuŋ, kun omboŋ bini aaniya Galmeega. Kun wollo wede derku genj, yon yi suune yidelliyo ti ombiŋe mizzi wede ki morkini bini mizzi wede ki sommide, suldi dɔŋ yi dirke genj an t'ehiyo beehiye.

⁸ Kune toŋ kun omboŋ, biza k'ulbuguŋ yi koonazakidi kono ettiyo Galmeega tod'te goppoj.

⁹ Zemba ki nuŋ, kun gurgire ti tudduguŋ ye, para maŋ Raa y'a dekkey booro eggunj. Kun ollo, wede dekkiyo booro yi t'udfo yo a biza bumbu.

¹⁰ Zemba ki nuŋ, kun elko a nebiyagi dɔŋ ti kaaga i gizite ti suma Galmeega Raa, kane genj an dibire ti ombiŋe. Iŋkino kun wollo urzi kane genŋo wo kun di daano.

¹¹ Kun ollo, kine in di roote uŋsuwo a kane dɔŋ a seedu zakidi bini dɔŋgu. Kune kun illiga taaya ki Zop a ombiŋe ere y'imbiŋa gette, wo kun suune munda wede Galmeega Raa yi ele aame dɔŋgu me. Derec, yode Galmeega genj i-d'ede beehiyko baadaŋ wo yi wolliyo sommagi duwo.

¹² Zemba ki nuŋ, a suldi pay genj ki poone kun nāama

tuddugun ye, ti kandaane ise ti siido, wo ise t'urzi tuuku tonj maŋ. Aame kun roote «eyye» maŋ, kun rooto «eyye» daŋjal, wo aame kun roote «aha» maŋ, kun rooto «aha» daŋjal. İŋkino booro Raa t'un gi di'n seeda ye.

¹³ Aame wede soo ti diinaguŋ yonj yi dabirsa maŋ, genj yi tondo Raa. Aame wede yonj ulbí uŋse maŋ, genj y'amma Raa ti ôrdari.

¹⁴ Aame wede soo ti diinaguŋ yonj tuddí eeni maŋ, genj y'a waake dɔŋ dokkiyo ki dɔŋ ogiyo ti suma k'Isa. Kane genj an tonde Raa kono yode wo an i yerge egey a eedí ti suma Galmeega.

¹⁵ Ita tondiyo ere t'urzi zaapu k'adde a Raa iŋkino gette, wede k'eeni y'a utte. Galmeega y'a y'ooziga wo aame yi t'ize oldfiko tonj maŋ, Raa yi-t'isa tambobino.

¹⁶ İŋkino maŋ kun t'oodo'ŋ adduguŋ a oldfiko ere kun ize, wo kun tondo Raa ti tuddugun kono kun t'oona bee. Tondiyo Raa ki wede yonj ki diine genj, tod'te i-d'ede toogo baadan.

¹⁷ Eli genj yonj wede tudde aa kine, y'a tunde Raa ti toogo kono mizzi y'a ki koppe ye, maŋ mizzi y'a ki guppe ye ozzine ado ti tere zoot a siido me.

¹⁸ Saŋ maŋ y'a tunde Raa sey, maŋ mizzi y'a guppe wo suldi a siido an d'ehe.

¹⁹ Zemba ki nunj, aame wede soo ti diinaguŋ yi t'irga t'urzi wede derec wo wede doolo yi ti y' gimo maŋ,

²⁰ genj kun suuno, wede yi ti kama wede k'oldfiko t'urzi wede yi digge genno maŋ, yode genj leemadí yi y'utte wo yi ele urzi, Raa yi-t'isa tambobino a oldfiko baadan.

Mattup ere ki poone Piyer yi riine

Eŋ urzi k'ono dɔŋ kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ere ki poone Piyer yi riine a dɔŋ i ziipe addan a Isa adda siidiyagi paat ki Aazi. Aame Isa yon a siido gen, Piyer y'izire ti yode. Wo aame Isa yi-gime k'awwa ki kandaane maŋ, Piyer y'a t'ize wede zina k'Isa a kane Yawudiyagi, y'an di kizite Rabila Majjaanawa.

Kane dɔŋ i ziipe addan a Isa, Piyer y'an riine gen, duwo an di'n dibire kono an ziipe addan a Galmeega Isa Almasi. Kono k'inokino Piyer y'an di riine mattup, kono an di seeda zakidī a urzi zaapu k'addan a Isa, kono i dibire ki poone kane daŋjal ye. Y'an di ruute sey, yode Almasi an ziipe addan gen, an yi dibire ki poone ti kane bini an a y'ide. Gen i-kaza aame an iido dabar maŋ, an d'ombiŋa aa ki yode. Y'an di ruute son, mummino lekkiyadan t'a koone a diine dɔŋ i-tuuge k'ollige k'ono Raa me.

Toose ki Piyer

¹ Mattup ette i raanija nuŋ Piyer wede zina k'Isa Almasi. Ni raanija a kune dɔŋ Raa yi biire, i lekkiyo

a borkiyagi, i-tiipite k'adda siidiyagi ki Pontus, ki Galat, ki Kapados, ki Aazi wo ki Bitini pây.

² Ti kaaga too Meega Raa y'unni biire a yode me, gen a-t'iide a munda wede yi dihe y'aase ti poone. Y'un di'n uuye kese ti toogo ere k'Unde Kamilen kono kun d'olliga ono k'Isa Almasi, wo t'urzi rorrizo puuzadí kun t'isa dɔŋ kamileŋ a daana Raa. Gen toose ti beeko ere daa doozioyo i koona eggunj.

Uttiyo t'urzi k'Isa Almasi

³ In amma Raa, meeiki Galmeegij Isa Almasi, y'in d'ize adde koduwo baadan, inkino in d'uune ehiyo ere aware t'urzi baldiya k'Isa Almasi ti diine dɔŋ unto. Kono k'inokino kine in di zaapu elkisadin in di lekke kaŋ soo ti yode.

⁴ Gen inkino Raa y'in okkime suldi dɔŋ a kandaane yi boohiyo a kine dɔŋzí, suldi dɔŋ a lekka ki daayum, i k'isa ganigi ye, majjaanikadaŋ i ki dagga ye.

⁵ A kune dɔŋ i ziipe addugun a Raa, y'un di'n booha ti toogadí kono y'un utte. Uttiyo gette a t'oodfibā ita keren onniyo ere ki Raa t'ida maŋ.

⁶ Inkino maŋ kun di lekkiyo adda k'uŋsuwo, ise ankeŋŋo kun t'ize sommagi dondɔŋ toŋ maŋ k'onnityo miibi daŋjal, kono kun uune naamiya t'urzi wede baadan.

7 Naamiya gette kun di'ooone kono an di suune kun ziipe addugun a Raa d'ey ko? Kune kun suune dap gette aane a lette, wo an t'eliyo adda k'uwoo d'soo miñ an di wolliyo majjaanikatú kollo. Wo zaapu k'addugun a Raa gette iñkino kay, tod'te zooyatú ooñe baadañ a jiire dap, wo toñ an di niime kono an ti wolle tod'te derec d'ey ko. Iñkino mañ kun t'oona tamma, daryika wo suma a onniyo ere Isa Almasi yi kiza tuddí a duwo pay geñ me.

8 Kune'ñ, Isa Almasi kun ki y' wulle ye, toñ kun di y' geyyiso, wo añkeñño kun ki y' wolliyo ye botto toñ, kun di zaapu addugun a yode. Kono kamo ulbugun i d'isiyo unse baadañ, kun d'isiyo unsuwo ere soo wenda yi k'aane yi ki ti roote ye.

9 Uñsuwo gette kun uune kono Raa y'un utte. Geñ munda wede kun t'oone kono kun ziipe addugun a Isa.

10 Kono k'uttiyo gette, ti kaaga toñ kane nebiyagi an di dihitte urzutú ki koduwo, wo an di gizite ki poone a urzi beeko ere Raa yi dehu y'un t'ela.

11 Iñkino mañ Unde k'Almasi adda k'addañ, tod't'an di ruute ki poone dabar ere Almasi Raa yi biire'ñ yi t'oona wo sañ daryika ere i-etta te. Kane an di dihe, an di suune aame muno wo t'urzi mummino suldi gen an d'aana me.

12 Wo ej munda wede Raa y'an t'iidiba ita a nebiyagi: ono doñ an kazita geñ a kane batum ye, wo de a kune. Añkenj kane ono geñ, doñ i kazita Rabila Majjaanawa an un ti'n ruute ti toogo k'Unde Kamileñ ere iido ti kandaane. Wo rabila gette kane maaleekiyagi toñ an dehu baadañ an di suune.

Lekkiyo ere ki diine

13 Kono kamo kun koona mentikagi a munda wede kun ise, kun lekko daayum zeere. A zaapo k'elkisagun gette, kun i ti zaapo pay a beeko ere Raa y'un t'ela a onniyo ere Isa Almasi yi kiza tuddí a duwo pay.

14 Kun ollo ono Raa aa iññi an ollige ono meegan, wo kun ooli tuddugun a suldi doñ ulpi tudde ti dehu ye, aakede ti kaaga kun d'ize aame kun ki zuune Almasi ye botto.

15 Wo de aakede Raa wede unni wiike yon kamileñ, geñ iñkino kay kun lekko kamileñ a soorugun pay te.

16 Derec ono ej an riñe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Kun lekko kamileñ kono nuñ Raa kamileñ*..»

17 Adda tondiyagun a Raa'ñ, yon kun di y' waaku kun d'eesiyo Meega. Geñ iñkino a ñaanadí kun di lekko t'orgiso a onniytagi doñ kune botto adda duniya ej me, kono Raa yi dekkiyo booro a wede tuuku toñ a naabo ere y'ize y'ize, wo

* 1:16 1.16 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 19.2.

yi'ni wolliyo duwo pay kan
soo.

¹⁸ Wo kun suune ti zooye
miibi Raa y'un di'n udse
t'urzi lekkiyo ere ki bita ki
maawi an unni duuye te.
Gen y'un udse ti suldi dōj
i-ti lettiyo aa dap ti sonko
genño ye,

¹⁹ wo y'un udse ti puuzo
k'Almasi ere zooyatú oone
baadañ, yoŋ wede aa uło
damu kamilen daa k'oldfiko
mundu a tuddí, an wilda ki
sedekte.

²⁰ Yo Almasi gen Raa yi
biire ti poone t'ume y'a
okkima duniya botto too, wo
ankeňno a onniytagi dōj ki
dangu eŋ, Raa y'an ti y' gize
a duwo kono aasa beehiye a
kune.

²¹ T'urzi yode Isa kun di
zaapu adduguŋ a Raa, Raa
wede a ti y' bilde ti diine
dōj unto, wo yi-d'ele goo-
liko. Kono kamo kun di
zaapu adduguŋ wo kun di
zaapu elkisaguŋ a yode Raa.

Geyyiso tudde

²² T'urzi sooruguŋ ere a-
t'iide a urzi wede d'erec ki
Raa, kun t'ize dōj kamilen
kono kun di geyye tudduguŋ
t'adde soo aakede zemba. Injino maŋ kun geyyo tu-
duguŋ daayum t'adduguŋ
pay.

²³ Gen kun suune kun
uune ehiyo ere aware. Ehiyo
ere aware gette, kun ki ti
t'oone ye t'urzi wede ki
maawi dōj i-t'unto me, wo
kun ti t'oone t'urzi Raa ba-
tum wede i k'unto ye, t'urzi

k'ono Raa dōj i-lekkiyo ki
daayum wo i d'eliyo lekkiyo.

²⁴ Ono eŋ an riiŋe ti kaaga
adda mattup ki Raa, an'de:
«Duwo pay kane aa soole,
majjaanikadañ aa bobbo.
Onniyo miibi soole i di
baahu wo bobbo i-
t'eepiyo,

²⁵ wo kane ono Galmeega
Raa i-lekkiyo ki
daayum†.»

Wo kane ono gen Rabila Maj-
jaanawa an un gizite gettiyo.

2

Isa yoŋ mokkolo ere maj- jaanawa a jiire

¹ Injino maŋ kun di sebbo
darguŋ ita suldi dōj ulpi
pay, aakede: daggiya duwo
ti metiŋko, bize sire sire, za-
apu k'adde a mundu wede,
wo d'ekkiyo duwo.

² Kun t'iso aakede inni
dōj adda budfiko, an deňu
daayum udu ki meede daa
kalsiya. Geŋ injino kun
deho ono Raa kono kun
di t'ihira a urzizi, wo kun
t'oona uttiyo.

³ Derec, ono eŋ an riiŋe
ti kaaga adda mattup ki
Raa, an'de: «Kun suune
adda k'adduguŋ Galmeega
Raa yoŋ beehiye a jiire*..»

⁴ Kun aa odo ki sirpa
Galmeega yi d'eliyo lekkiyo,
yoŋ aa mokkolo duwo an di
zidfe mentú, wo de a d'aana
Raa mokkolo zooyatú oone,
yi biire a yode.

⁵ Wo kune dōj kun uune
lekkiyo ere aware gen, kune

† 1:25 1.25 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 40.6-8. * 2:3 2.3 Kun wollo adda mattup ki Soom 34.9.

ton kun t'isa aa mongali dōj Raa yi zappu k'oozige boy ume lekkiyo k'Unde Raa. Wo kun t'isa dōj sedeke ki Raa, kun i di naaba t'adde soo, kun d'isa sedeke ere a urzi k'Unde Raa[†], i-d'isa unse a Raa kono k'Isa Almasi gen me.

⁶ Derec, ono ej an riiñe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Kun wollo, ni biire mokkolo ere majjaanawa a jiire k'oozige boy, tode gette n'a ti zaapa adda geeger ki Siyon, wo n'a-t'ooziga boozó eego, wo wede yi ziipa addí a tode manj, yi-ki seeda sukiyagi ye‡.»

⁷ Mokkolo ette tod'te beehiye baadañ a kune dōj i ziipe adduguñ a Raa me, wo de a kane dōj i ki ziipe addan a Raa ye gen, inkino ye. Derec, ono ej an riiñe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Mokkolo ere dōj k'oozige boy an di zidde mentú gette,

tode gettiyo a t'ize mokkolo ere majjaanawa a jiire k'oozige boy te§.»

⁸ Wo soñ an riiñe, an'de:

«Mokkolo ette k'eliyo morkiye a duwo,

mokkolo ere k'a oore*.»

Kane gen an eliyto morkiyagi kono an ti tuuge

k'ambu a ono Raa me. Gen ti kaagine too munda wede Raa yi dihe aasa inkino.

⁹ Wo kune ita duwo dōj Raa yi biire, dōj sedeke ki Raa wede mozigo, dōj kamileñ, dōj a yode yillak. Kune Raa y'unni biire, y'un di'n ufsde t'adda k'ume zimolo, y'un di'n t'iide k'ume toorayí beehiye a jiire, kono kun kizite a duwo suldi dōj majjandani Raa y'ize.

¹⁰ Ti kaaga kune dōj ki Raa ye, wo ankenño kun t'ize dōnzí. Ti kaaga kun ki zuune ye Raa y'isiyo adde koduwo, wo de ankenño kun zuune yon y'isiyo adde koduwo a kune me.

Lekkiyo ere ki dōj naabo Raa

¹¹ Zemba ki nuñ kune dōj ki geyyiso, kun suune adda duniya ej kune aa torgagi, dōj i lekkiyo a borkiyagi. Inkino manj kun ollo n'un di rooto, kun ooli tudduguñ a suldi dōj ulpi tudde ti dehu, i deyyiso ti undiyaguñ genño ye.

¹² Sooruguñ ti koona beehiye a daana dōj i ki suune Raa soo dañjal ye me, kono aame ise kane an unni kalfa kune dōj ulpi ton, an di wolla naabaguñ ere beehiye gettiyo, wo an di t'imma Raa a onniyo ere y'etto gette.

¹³ Kun kili t'eedañ ye dōj deero k'akuumma pay a siido

[†] 2:5 2.5 **Sedeke ere a urzi k'Unde Raa:** I-kaza munda wede i-d'ise unse a Raa, ise t'urzi tamma, ise t'urzi k'isiyo naabo ere beehiye, ise t'urzi k'eliyo munda a wede. Kun wollo adda mattup ki Eber 13.15,16 wo Pilip 4.18. [‡] 2:6

2.6 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 28.16. [§] 2:7 2.7 Kun wollo adda mattup ki Soom 118.22. ^{*} 2:8 2.8 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 8.14.

me, aa Galmeega yi dehu. Kun kili t'eedí ye mozigo goole ki Romenj me, kono yonj t'ekki doñ pay,

¹⁴ wo a doñ deero siido, kane mozigo goole yi'n agisa seddu doñ isiyo naabo ere oldo k'eliyo dañgay, wo doñ isiyo beehiyko an di'n tamma.

¹⁵ Injino enño munda wede Raa yi dehu me, t'urzi naabo ere beehiyre kun isiyo, kane doñ elkisadan umbo an ki suune munda ye'ŋ, bizan an ki ti y' t'ihina ye.

¹⁶ Sooruguŋ t'a koone aa doñ eedan toore. Injino manj a eggun toore gette, kun t'ise aa munda wede ki dibiyio a bundikagun ye, wo kun oziro aakedo doñ naabo Raa.

¹⁷ Kun an elo suma a duwo pay, kun geyyo zemba doñ i ziipe addan a Isa, kun orgido a Raa, wo kun elo suma a mozigo goole ki Romenj.

Lekkiyo ki doñ naabo a daana galmaaway

¹⁸ Kune doñ naabo, galmaawugunj kun an orgido kun kili t'eedan ye, kun olliga ono ki kane doñ beehiyre tasse d'anjal ye, wo ki kane doñ unni dabirsa pây.

¹⁹ Derec, gette beeko a daana Raa, a wedusu y'a ombiña a dabar ere y'oonyiyo a urzi ki diine ye, kono yonj y'isiyo munda wede aa Raa yi dehu.

²⁰ Aame kun iza oldiko, injino kun t'oona kossiyo wo kun d'ombiña tonj, un

di'n t'imma wee wee? Wo aame kun iza beehiyre, injino an un di'n dabira wo kun imbiña manj, gette beeko a daana Raa me.

²¹ Geŋ a urzi genño Raa y'unni wiike me, kono yode Almasi batum yi dibire kono kune. Urzi geŋ y'un ili a kune kono kun di wolle kun d'ambe zindí.

²² Yonj oldiko yi k'ize ye, wo ono doñ ki lohito tonj, umbo i k'udde ye ti bizi me.

²³ Aame an yi gildsite, yonj y'an ki'n gilde ye.

Aame an yi dibire tonj, yonj y'an ki ruute ye y'an d'isa ulsu me,

wo yonj yi ziipe addí a Raa i d'ekkiyo booro ere derec.

²⁴ Geŋ yode Almasi batum y'a t'umbe oldikadiŋ a tukki yode

aame an ti y' tiike ekk'undumu.

Y'ize injino kono y'in di'n udde ti lekkiyadiŋ ere a urzi k'oldiko,

wo in di lekke lekkiyo ere ki diine.

Geŋ t'urzi kundsayi doñ y'uune, kun d'uune beeko k'oldikagunj.

²⁵ Derec, kune ti kaaga aakedo dambami doñ i digget[†], wo ankeňno kun ti gimo ki tukki yode wede y'unni dokkiyo, aa wede k'elso yi dokkiyo dambamí.

[†] 2:25 2.25 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 53.4-6.

3

Lekkiyo k'erayi ti kuulizan

¹ Kune erayi tonj, kun kili t'ekki kuuluguŋ ye, kono aame ti diinayaŋ dōŋ ongo ono Raa an k'umbe ye botto tonj, an di wolla sooru ere beehiye ki kune erayzaŋ, maŋ an di zaapa addaŋ a Isa daa ki rootiyo k'ono Raa a kane.

² An t'ida edayaŋ an di wolla sooruguŋ ere ki di-inekamileŋ ti ottilso gettiyo.

³ Kune erayi kun dehe majjaanika ere ti paate ye, aakede: koniyo k'eego ere a ambe ersa, ossiyo suldi ki dap, wo ossiyo kallagi dōŋ majjandani zooyayaŋ ooŋe.

⁴ Ki too maŋ kun di dehe miŋ majjaanika ere t'ettijo ti adde dōŋ tasse ki toose. Gette majjaanika i ki ruumiyo ye, zooyatú ooŋe baadaŋ a dsaana Raa me.

⁵ Genj iŋkino majjaanika k'erayi dōŋ ki Raa dōŋ ti kaaga, dōŋ an ziipe elki-sadan a yode me. Kane an ki gili t'ekki kuulizaŋ ye,

⁶ aakede Sara t'a illiga ono kuulatú Ibirayim, wo ti di y' waaku galmeegutú. Wo ankenno kune tonj inni dōŋ erayi ki tote, aame kun isiyo beehiyko wo kun k'orgiso a munda ye maŋ.

⁷ Kune kuuli tonj, a lekkiyo ere ti erayguŋ, kun a elko a tuddaŋ ere tasse i jiire ki kune gettiyo. Kun an elo suma kono kane tonj maŋ

an t'oona ti kune kaŋ soo, lekkiyo ere Raa y'un ele ti beekadí. Kun iza iŋkino maŋ, munda un t'eegira a urzi tondiyaguŋ a Raa umbo.

Seedu tudde

⁸ Enŋo onamó dōŋ ki dangu me, kune pay miŋ kun lekko adduguŋ kaŋ soo, kun wollo sommagi tud-duguŋ, kun geyyo tudduguŋ aakede zemba, kun iso adde koduwo, daa koliyo tudde ti tudduguŋ me.

⁹ Aame bakadá y'a ize ulsu maŋ, ki-ti kime ti ulsuko ye, wo aame yi ki gilde maŋ, ki ki ti kime ti kalsa ye. Ki too maŋ ki di ti kime ti zaapu beeko, kono tote gettiŋ zaapu beeko ere Raa yi ruute kun t'oona, aame y'unni wiike me.

¹⁰ Ono ej an riŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Wede yi diha y'a geyye lekkiyo ere uŋse wo onniytadí t'aase majjaanawa maŋ, y'a sedse bizi ki rootiyo k'ono dōŋ ulpi wo ti lohito k'ono.

¹¹ Ti oldiko y'a-ledde, y'aase beehiyko, y'a dehe urzi ki toose wo y'a seeda zakidī.

¹² Derec, eda Galmeega Raa kane a tukki dōŋ ki diine, wo kuwwagí an ollige tondiyadaŋ te.

Wo a kane dōŋ isiyo ulsu'ŋ, Galmeega Raa y'an kama dar*..»

K'a oyye dabirsa

* **3:12 3.12** Kun wollo adda mattup ki Soom 34.13-17.

¹³ Aame kune wehini k'isiyo beehiyko maŋ, wee wee un d'isa ulsu me?

¹⁴ Wo son aame duwo an unni dabirsa kono kun isiyo munda wede ki diine maŋ, ulbuguŋ iso uŋse. Kun an orgida ye, tudduguŋ kun titasso kono kane me.

¹⁵ Ki too maŋ Almasi kun i-t'ele suma daayum adda k'adduguŋ, kono yon Galmeega soo. Aame wede tuuku yi ki tunda y'iisa kee ki zaapu elkisadá a Almasi moo me maŋ, ki koona daayum goppoŋ ki tōwwo taaya a zaapu k'elkisadá gette.

¹⁶ Wo kun i rooto ti tassuwa, ti ottilso wo ti elkiyo ere kun di suune munda k'ulsuko a tudduguŋ umbo. Inokino kane doŋ unni kalda a sooruguŋ ere beehiye a urzi k'Almasi, a kane sukiyagi a kalfitadan gette.

¹⁷ Beehiye a kee wede k'a dabire a munda wede k'ize beehiye aame Raa yi dihe maŋ, miŋ k'a dabire a munda wede k'ize ulsu.

Almasi y'a jiire unto

¹⁸ Inokino maŋ Almasi yode batum y'a dibire kono k'oldiko duwo, untadí y'inda kan soo gette a-t'iide, ki sirwe yi ki t'inda ye baa. Yode wede ki diine, y'a inda kono doŋ ki diine ye, kono y'in di'n t'etta k'ume Raa. Yon duwo an y'iide a urzi tudde, wo Raa yi d'ele puukiyo t'urzi k'Unde Kamileŋ.

¹⁹ Ti toogo k'Unde gette, y'a t'iide kazita Rabila Majaanawa a undiyagi doŋ a dan̄gay.

²⁰ Kane undiyagi geŋ duwo doŋ ti kaaga i-ti tuuge a Raa, aame yi'ni delliso t'ombiŋe a ozzinagi doŋ Nowe y'a ikkima tooko ere meeda a jiire. Doŋ miibi cfanŋal i t'iide adda tooko me, kane pay miŋ gessire doŋ Raa y'an utte t'urzi k'ahu me.

²¹ Kane ahu geŋ i-kaza urzi suyyiso batem ere anki t'un di'n uttiyo. To suyyiso batem gette i ki d'opilso ganigi tudde ye, wo tod'te i-kaza wede y'ele tuddí a Raa ti elkiyo ere y'a suune munda k'ulsuko a tuddí umbo. Suyyiso batem gette t'un di'n uttiyo t'urzi baldiya k'Isa Almasi,

²² yode wede ingile k'awwa ki kandaane, yi lekkiyo a ammade ki Raa, yon goole t'ekki maaleekiyagi wo t'ekki doŋ an d'ede urzi ki dokkiyo ti doŋ an d'ede toogo a kandaane.

4

Lekkiyo ere ti kaaga wo ti ere aware

¹ Kine in suune Almasi y'uune dabar a tuddí, inokino'ŋ kune ton kun oyyo kun di dabire aa ki yode, kono wede uune dabar a tuddí yi ki lekke a urzi k'oldiko ye baa.

² Inokino maŋ ti anki en, lekkiyagun ere a guute a

duniya ette, kun di lekke aa Raa yi dehu, wo kun gi di lekke a isiyo suldi dōj ulpi tudde ti dehu ye.

³ Gej cferec, kune'ŋ ti kaaga ume baadaŋ kun di y'ingile a isiyto suldi dōj aa kane dōj i ki suune Raa soo daŋŋal ye addaŋ i dehu. Kune kun likke a urzi boliyo, kun d'ize suldi dōj ulpi tudde ti dehu, kun d'iibe i ceeriyo eego, kun d'iimi duniyagun, kun d'iibite kaŋ̄ so, wo munda wede ki sukiyagi kun d'uttile a longayi.

⁴ Wo ankeŋ kane an seedu giggiran kono kun ki sooru ti kane ye baa a urzi lekkiyadaŋ ere oldo daa k'ume dirsiyatú gette. Injkino'ŋ an un di'n kalfita.

⁵ Wo kane'ŋ onniyo soo an i-t'idey taaya a Raa ki naabadaŋ ere an ize, kono yon goppoŋ y'a dekka booro ki dōj zeere wo ti dōj unto pây.

⁶ Kono k'injkino dōj i t'inda ti kaaga ton, Rabila Majjaanawa an an gizite. Gej Raa y'an dikke booro a eedan an t'inda, aakede y'aasa ki duwo pay. Wo ankenno, t'urzi k'Unde Kamileŋ kane an aane an di lekke a lekkiyo ere aa Raa yi dehu.

Dōj naabo dōj beehiye ki Raa

⁷ Onniyo a guute goppoŋ duniya t'a daŋga me. Injkino maŋ̄ kun lekko ti suuniyo

k'ono wo daayum zeere, kono kun di tonde Raa.

⁸ Munda wede ki poone a jiire, kun geyyo tuddugun t'addugun pay, kono geyyiso gette ti d'eliyo urzi k'isiyo tambobino k'ita k'oldiko baadaŋ*.

⁹ Kun soodo tuddugun bey sire, daa gurgirso.

¹⁰ Raa y'un ele beeko t'urzi baadaŋ, a wede tuuku ton Unde Raa ti d'ele munda k'isiyo naabo Raa kono a nooge tuddugun. Injkino maŋ̄ kun t'isa dōj yeeriyo beehiye ki suldi dōj Unde Raa t'un ele me.

¹¹ Gej wede Unde Raa ti ele munda ki kazita k'ono maŋ̄, y'a kizite ono Raa. Wo wede Unde Raa ti ele munda ki noogiyo duwo maŋ̄, y'anni nooge ti toogo ere Raa yi ele. Injkino'ŋ a suldi dōj pay kun ise'ŋ, a t'ele tamma a Raa t'urzi k'Isa Almasi. Gen a yode tamma wo toogo ki daayum! Eyye.

Dabar a urzi k'Isa Almasi

¹² Zemba ki nuŋ̄ kune dōj ki geyyiso, kun ki seedsa giggirgun ye a munda un iido oone baadaŋ aa uwwo dala dala ton maŋ̄. Kun elke ye dabar gette aa munda wede a urzizi ye me.

¹³ Wo de kun lekko t'uŋsuwo kono kun dabirsa a urzi lekkiyo kettiyo kaŋ̄ so, t'Almasi. Wo gej injkino a onniyo ere duwo pay an wulla daryikadí maŋ̄,

* **4:8 4.8** Kun wollo adda mattup ki Piroberb 10.12.

ulbuguŋ aasa uŋse baadaŋ
a ceera.

¹⁴ Aame duwo an unni
kaldfita kono kun umbe a
suma k'Almasi maŋ, kun
lecko t'uŋsuwo kono Unde
Raa tod'te i-d'ede toogo,
tod'te ti kune.

¹⁵ Aame wenda ti diinagun
yi dabirsa kono yon wede
tōwwo duwo mirsi, ise wede
k'oogire, ise wede isiyo suldi
dōŋ ulpi, wo ise wede eliyo
eedí a suldi dōŋ doolo ton
maŋ, gen mundā wede bee
hiye ye.

¹⁶ Wo de aame wede yi
dabirsa kono yon wede
k'Almasi maŋ, y'a k'ise
sukiyagi ye. Ki too maŋ y'a
t'imme Raa kono duwo an yi
waaku yon wede k'Almasi.

¹⁷ Kun ollo, onniyo ere Raa
y'a t'eesa dēkkiyo booro a
duwo t'iina baa, wo yi t'eesa
booro ti dōŋzí. Wo aame
yi t'iisa booro ti kine dōŋzí
batum maŋ, a kane dōŋ i
tuuge i k'umbe a Rabila Maj
jaanawa ki Raa ye, booradan
t'aasa ooŋe baadaŋ.

¹⁸ Ono eŋ an riŋe ti kaaga
adda mattup ki Raa, an'de:

«Aame kane dōŋ ki diine'ŋ
ooŋe an utta me maŋ,
ooŋe baadaŋ sey a dōŋ
k'oldiko i ti toogiyο
k'ambu a ono Raa
me†.»

¹⁹ Geŋ iŋkino dōŋ i dabirsa
a urzi wede aa Raa yi
dehu'ŋ, kane an d'ise bee
hiye daayum, wo an i-d'ooli
tuddaŋ pay a Raa wede i'n
ikkima, yon yi seedu zakidī

a munda wede yi ruute
y'aasa me.

5

Kooke a dōŋ dokkiyo

¹ Ankeŋ ni rootiyo eŋ
kooke a dōŋ kane ti diinagun
i dokkiyo dōŋ ogiyo ti suma
k'Isa. Nuŋ ton wede dokkiyo
aa kane kay. Aame Almasi
yi dibire, nuŋ ni y' wulle,
wo nuŋ ton aggadó n'a ti
t'ooney onniyo ere Raa yi
kiza daryikadí gette. Enno
mundā wede n'an rootiyo
me:

² Kun'ni soodo beehiye
dōŋ Raa y'un ele beyguŋ
me, aakede wede k'elso yi
boohiyo dambami. Daayum
kun ambo attidizan t'adde
soo aa Raa yi dehu, kun ise
aa an un isiyo ki toogo do
ye. Kun zaapo adduguŋ pay
a naabo gettiyo, kun k'ise
kono k'ooniyo k'aggá ye.

³ Kun koone zakidī ye a
ekki dōŋ Raa y'un ele a
beyguŋ me, ki too maŋ kon
saguŋ a diinayaŋ t'aase bee
hiye aa urzi an di wolle an
d'ozire eego.

⁴ Iŋkino gen aame
Raa mozigo dōŋ k'elso
y'iina maŋ, yon y'un t'ela
kadsumul ki gooliko ere a
lekka ki daayum.

Kooke a dōŋ i ziipe addaŋ a Isa

⁵ A kune obilagi ton, kun
ollo, n'un di rooto: kun kili
t'ekki dōŋ dokkiyo i jiire
kune ye. Wo onamó eŋ a
kune pay: kun t'ise dōŋ i

† 4:18 4.18 Kun wollo adda mattup ki Piroberb 11.31.

koliyo tuddanę ye ti tuddugun me, kono ono ej an riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «A dɔŋ i koliyo tuddanę geŋ, Raa y'an di-toogiyø, wo de a dɔŋ i ki koliyo tuddanę ye, beekadí a eedanę.*»

⁶ Injino manj n'un di rooto: kun ottilo, kun kili tudduguŋ ye a daana Raa wede i-d'ede toogo geŋ me, kono yode batum y'un ti'n kila t'awwa a onniyo ere yi diha manj.

⁷ Kun i ti zaapo attidugun pay a bey ki Raa, kono wede k'ambu k'attidugun yode.

⁸ Kun lekko daayum zeere, kun koona mentikagi! Derec, Meeda siitandani ere k'adugun gette t'unni dooliyo liw liw ti dehu wee wee ti seeda me, aa suwwu yi môolo wiyyirr wiyyirr yi dehu yi seeda seysu.

⁹ Aame daayum kun konso zakidi a urzi zaapu k'adde a Raa manj, kun d'ôhira toogo a daanatú me. Kune kun suune zembaguŋ dɔŋ a urzi k'Isa adda duniya pay geŋ, kane an dabirsa aa kune kay.

¹⁰ Kune kun a-dabira sey k'onniyto miibi dāŋjal, wo Raa ki beeko ere pay y'unni wiike kun t'etta a daryikadí ere ki daayum kono kun lekkiyo kettyo kaŋ soo t'Almasi. Injino manj yode batum y'un di'n oofiba ki diine, y'un t'ela toogo wo y'un di'n isa kun

seedä zakidi a urzi zaapu k'addugun.

¹¹ Geŋ toogo ti koona eedí ki daayum! Eyye.

Toose ere ki dāŋgu

¹² Nuŋ n'un riiŋe ono dɔŋ booloŋ adda mattup ette ti noogiyo ki Silas. Ni suune yoŋ leema wede yi seedu zakidi a naabo. Nuŋ ni riiŋe kono n'un d'eeliyo kooke, wo n'un di roote keren: kun soodo zakidi a beeko ere d̄ferec ki Raa.

¹³ Zemba dɔŋ ogiyo ti suma k'Isa a enŋo a Babiloon[†] geŋ, kane dɔŋ Raa yi biire aa kune kay, an un t'ize toose. Wo Markus wede yoŋ aa ulo[‡] ton, y'un t'ize toose pây.

¹⁴ Kun t'eesito tudduguŋ kaŋ bey sire sire aa zemba.

Geŋ toose ti koona eggun, kune dɔŋ pay i lekkiyo kettyo kaŋ soo ti Almasi me.

* 5:5 5.5 Kun wollo adda mattup ki Piroberb 3.34. † 5:13 5.13 **Babiloon:** Ki Piyer manj suma «Babiloon» gette i-kaza geeger ki Room. ‡ 5:13 5.13 **Markus wede yoŋ aa ulo:** Markus geŋ ulo k'adde Piyer ye, yoŋ sanallusu wede yi giyye.

Mattup ere ki sirwe Piyer yi riiję

Eŋ urzi k'ono dōŋ kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ere ki sirwe Piyer wede zina k'Isa yi riiję. Yon yi riiję a kane dōŋ i ziipe addaŋ a Isa uune mattupadí ere ki poone. (2 Piyer 3.1)

Piyer yi rootiyo dōŋ ongon an t'iide a diine kane dōŋ i ziipe addaŋ a Isa, an an di gizite ono dōŋ ti doolo a ki t'iide a Rabila Majjaanawa ere y'an gizite gettiyo ye. Kane dōŋ geŋ an d'isiyo aa addaŋ i dehu wo an an di ruute, Isa geŋ yi ki kimo ye baa. Piyer yi rootiyo sey, lekkiyo ki wede yi ziipe addí a Isa gette, i dehu Raa ulbí i-d'ise unse. Mundaa wede derec me, kane ono dōŋ Isa yi duuye dōŋ izire ti yode aame yon a siido botto. Injino a dooyiso gettiyo, kine dōŋ i ziipe addin a Isa in d'ozire eego.

Toose ki Piyer

¹ Mattup ette i raanija nuŋ Simo Piyer, wede naabo wo wede zina k'Isa Almasi, a kane dōŋ i ziipe addaŋ a Isa aa kaye kay, t'urzi naabo ere ki diine ki Raazin Isa Almasi Wede k'Uttiyadin y'ize gettiyo.

² Geŋ beeko ti toose i koona eggun daa dooziyoo, t'urzi suuniyo ere kun'ni zuune Raa ti Galmeegin Isa geŋ me.

Sooru ki wede i ziipe addí a Isa

³ T'urzi toogo Raa, Galmeega y'in d'elo suldfi pay dōŋ beehiye a kine kono in di lekke kettiyo ti Raa. Injino Raa y'in di y' gize Isa wede y'inni wiike t'urzi goolikadí wo t'urzi toogadí ere i naabiya.

⁴ Geŋ injino y'in d'ele suldfi dōŋ a di jiire baadaŋ wo zooyayaŋ ooŋe, dōŋ ti poone yi ruute y'in t'ela genno, kono aame suldfi geŋ kun uuna maŋ, kun aana kun t'alda ti suldfi dōŋ ulpi tudde ti dehu, an d'an t'ettiyo dōŋ duniya k'ume daggiya, wo soŋ kun di lekke kettiyo kaj soo ti Raa.

⁵ Wo kono injino tonj, kune kun ziipe addugun a Isa geŋ, kun ti ketto toonugun zakidi kun d'oziro ki diine. Wo kun izira ki diine maŋ, kun t'isa dōŋ i suune Raa ki kotto.

⁶ Wo Raa geŋ kun yi zuuna maŋ, tudduguŋ kun i-d'aana. Wo tudduguŋ kun i iina maŋ, kun soodo zakidi. Wo kun ziida zakidi maŋ, kun lekko kettiyo ti Raa.

⁷ Ki dāŋgu, kun likka kettiyo ti Raa maŋ, kun di geyyo tudduguŋ aakede zemba. Wo kun giyya tudduguŋ aakede zemba maŋ, dūwo pay kun di'n geyyo.

⁸ Aame suldfi gej kun uuna baadaŋ adda k'adduguŋ wo kun izira eego maŋ, kane gej an un ti'n isa doŋ tasse ye, wo de doŋ ettiyo ki dsaana a urzi suuniyo Galmeegin Isa Almasi.

⁹ Wo aame suldfi gej wede yi ki'n uune adda k'addi ye maŋ, yoŋ gej yi ki wolliyō dokki ye aa wede koosiyō, gej i dundfe a oldikadí ere ti kaaga Raa yi y'ize kamileŋ gej me.

¹⁰ Kono kamo zemba ki nuŋ, kun ketto toonugun zakidi sey a ceere kono kun di seeda zakidi a waaku ere Raa y'unni wiike, wo a beeriyo ere yi biire kune doŋzí. Derec, suldfi gej kun a ziisa zakidi maŋ, umbo kun ki t'oora adda k'oldikyo ye.

¹¹ T'urzi gej Raa y'un d'ooley urzi waŋ wede kun t'etey a moziko ere ki daayum ki Galmeegin Isa Almasi Wede k'Uttiyadiŋ.

¹² Gen iŋkino ni dehu suldfi gej n'un ti'n doole doole sey me, aame suldfi gej kun'ni zuuna baa, wo kun lekkiyo kettiyo zakidi a dserc ere kun uune gettiyo maŋ.

¹³ Wo aame nuŋ ede botto ni lekkiyo gej, ni suune derec suldfi gej n'un ti'n doole doole beehiye, kono kun di lekke zeere.

¹⁴ Nuŋ ni suune bini ton ni t'inda, aa Galmeegin Isa Almasi y'o ruute*.

¹⁵ Nuŋ ni dehu n'aase t'urzi mummino ton maŋ, kono aame n'inda ton kun d'aana daayum kun d'elka a suldfi gej me.

Gooliko k'Almasi

¹⁶ Kun ollo, aame kaye ay un gizite ti poone Galmeegin Isa Almasi y'iido ti toogadí gej, ono doŋ ay ruutite gej ay k'iidē taaya ere iido ti elkiso duwo ye, kaye ay yi wulle t'edayey toore mozikadí me.

¹⁷ Ki kotto, Meega Raa y'a y'ize yoŋ wede suma wo yi-d'ele gooliko. Wo Raa adda daryikadí ere meeda gette, golladí Isa y'a t'illiga, t'ede: «Eŋ ulo nuuno ni y' giyye baadaŋ, ulbó unse ti yode me†.»

¹⁸ Wo golla gette t'iido ti kandaane, kaye batum ay dit'illiga aame kaye ti yode ekki mokkolo ere kamileŋ gette.

¹⁹ Iŋkino kaye ay boohiyo sey adda k'addey ono doŋ nebiyagi an ruutite me. A kune beehiye kun ziipa kuuduguŋ a onamaŋ genno maŋ, kono kane aakede toore i-tooriyo adda k'ume zimolo bini ompilso k'ume, wo toore k'Isa yi-tooriyo a biza k'ulbuguŋ aa moole biza soohe yi koliyo yi-tooriyo.

²⁰ Munda wede ki poone a jiire mij: Ono doŋ nebiyagi an riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa gej, wede tudde

* **1:14 1.14** Kun wollo adda mattup ki Zan 21.18-19. † **1:17 1.17** Kun wollo adda mattup ki Matiye 17.1-5; Markus 9.2-7 wo Lik 9.28-35.

yi k'aane yi ki suune itadan
ye yode ti siidí me.

²¹ Derec, ono dōn nebiyagi an ruutite genj, soo tonj umbo i k'iido ye t'urzi k'elkiso cwo me, wo genj an i njiiya Unde Kamilen kono an di ruutite ono dōn iido ti Raa me.

2

Dōn eliyo dooyiso ere oldo

¹ Ti kaaga genj i d'ede dōn ede t'adda diine dōn k'Izirayel kane an ti t'ize tuddan aa nebiyagi, wo genj inkino ti diine kune tonj i d'adfa dōn an t'ela dooyiso ere oldo. Kane genj dooyisadan an ti kalsa kanj ombide ti ono dōn derec ye ki daggya duwo, wo urzi Galmeega wede an di'n usde genj an d'oola. Inkino manj kane genj kesiko an t'oona kulkwoo Raa a eedan ki daggyadan.

² Wo a lekkiyadan ere ki boliyo gette dōn baadañ an di'n daana, wo t'urzi kane cwo an di kildita urzi wede derec ki Raa.

³ Kane dōn eliyo dooyiso ere oldo genj an un t'in dagga t'urzi lohitoo k'ono a bizan, kono an t'oona munda beyguñ. Kane genj ti kaagine too booradañ Raa y'an ti-dikke, wo daggyadan t'aasa kesiko.

⁴ Derec, kun suune kane maaleekiyagi dōn i t'ize oldfiko tonj, Raa yi ki'n iili ye, wo y'a ti'n zidde y'a ti'n

gittite, yi ti'n ibi adda k'olde goole sohuru wo zimolo, yi di'n boohiyo an di lekke bini onniyo booro.

⁵ Wo duwo dōn ti kaaga ulpi tonj Raa yi ki'n iili ye, kane y'an iide pay ti ahu baadañ a t'iimi siido, wenda soo tonj i k'utte ye. Wo a utte Nowe siidí, wede i gizite urzi wede ki diine, ti dōn sarat a itadi*.

⁶ Sanj manj geegiryagi Sodom ti Gomor genj kane ulpi, Raa y'a dikke booro eedañ, y'an igge t'uwwo ti dōnzañ pay a t'ize oddagi, kono a kiza urzi a dōn isa oldfiko ki cwaana an di wolla.

⁷ Aame genj Lot yonj wede ki diine Raa y'a y'utte, kono yonj i y'uñe a lekkiyo ere ki boliyo ki dōn siido an isiyo daa sukiyagi gette†.

⁸ Derec, yo wede ki diine genj yi lekkiyo a diinayan, yi wolliyo wo y'ollige naabo ere pay an isiyo onnu dīdīo gette. Inkino lekkiyadan tod'te sukiyagi i ti lattiya biza k'ulbí wede ki diine genño.

⁹ Inkino manj Galmeega genj yonj yi suune urzi mummino y'a t'adda dōn i lekkiyo kettiyo ti yode t'adda sulfi dōn oone an aaniya me, wo yonj yi suune urzi mummino dōn k'oldfiko y'anni boohe bini yi ti'n t'ela dangay a onniyo ere Raa yi dēkka booro me.

¹⁰ Wo yonj yi t'ela dangay ki poone kane dōn i daaniya

* 2:5 2:5 Taaya ki Nowe gette k'a ti t'oone adda mattup ki Zenez 6-8. † 2:7

2.7 Taaya ki Lot gette k'a ti t'oone adda mattup ki Zenez 19.1-29.

urzi pitin̄ko tuddan̄ ti dehu gettiyo, wo an aa ti diipida a ono Raa gen̄ me.

Kane doŋ eliyo dooyiso ere oldo gette a wenda an k'orgiso ye, eedan̄ zakidi. Otilso soo ton̄ an k'ede ye a maaleekiyagi doŋ toogo ti kandaane gen̄ me, an di'n kaldita.

¹¹ Wo kane maaleekiyagi doŋ an ede toogo baadan̄ a jiire gen̄, kane doŋ eliyo dooyiso ere oldo ton̄ an ki'n kaldita ye aame d̄ekkiyo booro a daana Galmeega me.

¹² Wo kane gen̄ eedan̄ aa seydi baldsa daa k'elkisadan̄, kane gen̄ a lekkiyadan̄ an ti'n sedsfu, an ti'n tōwwo. Gen̄ an kaldita a munda an ki y' suune ye. An di-t'inda aa seydi baldsa.

¹³ In̄kino man̄ a oldiko ere pay an ize gette, Raa y'an ti dooza. A onnu ton̄ man̄ an isiyo un̄suwadaŋ a urzi naabo ere oldo tuddan̄ ti dehu. Aame an aa konso a ombaguŋ ton̄, lekkiyadan̄ gette oldo a duwo sukiyagi baadan̄, ulbaŋ an isiyo un̄se ki lohito k'ono dāŋjal.

¹⁴ Edayan̄ bilbil ki moonite t'erayi k'eebaŋ. Kane an k'ormiyo ye k'isiyo k'oldiko me, doŋ tasse an ti'n daggiya, wo an d'okkiso a suldi pay. In̄kino man̄ duudiyo Raa a eedan̄.

¹⁵ Kane gen̄ urzi wede derec an d'iili, an digge, an di diine urzi wede ki Baalam ulo Bozor pây. Yode wede

y'a giyye soŋko ere an i eliyo y'aase ulsu,

¹⁶ wo yo nebi Baalam gen̄ a oldiko y'ize gette, Raa y'a y'iipide t'urzi bize buuru. In̄kino man̄ onniyo gette t'a ruute aa i rootiyo wedusu, in̄kino t'a y'ihira kono y'a ki isa ye baa naabo daa k'elkiso gette‡.

¹⁷ Kane doŋ eliyo dooyiso ere oldo gette, aa osso ahutu i t'iibe, aa dondari maaye wede baadan̄ yi-ti'n teepiyo, mizzi yi-ki koppiyo ye. Kane gen̄ umayaŋ Raa y'an ti t'ikkima adda k'ume zimolo dil.

¹⁸ Kane gen̄ ti bizan̄ i d'addiya ono doŋ baadan̄ ki koliyo tudde wo ki bita. An d'isiyo naabo sukiyagi ere a jiire ki tuddan̄ ti dehu, kono an di mabilde kane doŋ i t'udso ti oone ti diine doŋ i lekkiyo a urzi daggiya.

¹⁹ Kane gen̄ an an di rootiyo a duwo an t'isa doŋ eedan̄ toore, kaciŋ kane batum miŋ bulagi ki naabo ere an isiyo daayum ki lattiya gettiyo, kono wede tuuku ton̄ yoŋ bule ki munda wede i-iide.

²⁰ In̄kino man̄ i d'ede doŋ ongo an t'udse t'adda suldi doŋ ganigi ki duniya t'urzi suuniyo ere ki Galmeeginj Wede k'Uttiyadin̄ Isa Almasi, wo aame san̄ an iila tuddan̄ an ti gima k'adda suldi doŋ ulpi an i-iide gen̄no sey man̄, kane gen̄ lekkiyadan̄ ere k'ita ette oldo a jiire ere

‡ 2:16 2.16 Taaya ki Baalam gette k'a ti t'oone adda mattup ki Nombire 22.4-35.

ki poone.

²¹ A kane iŋkino gej bee-hiye urzi wede ki diine an gi di y' suune ye ton bee, miŋ an di y' suune wo saŋ an d'ooli ono doŋ kamileŋ doŋ Raa y'an ruute an illiga gej me.

²² Gej an d'iina a-t'iide a munda wede ono ombide an ruute me, an'de: «Gede yi-ti kama ombo palditadí», wo soŋ «Kinzir kun ti y' zuuye ton, yi-ti kama k'adda nirdito sey.»

3

Kama k'Isa ki duniya

¹ Zemba ki nuŋ kune doŋ ki geyyiso, kun ollo mattup n'un raanjiya ette, ere ki sirwe. Ise a mattup ere ki poone, wo a ere ki sirwe ton maj, ni dehu kune eggun a lekke ohine a elkiso ere ki diine t'urzi k'ono pay doŋ n'un ruutite genŋo.

² Ni dehu kun aa d'elke a ono doŋ nebiyagi doŋ kamileŋ an ruutite ti kaaga, wo ti urziyagi k'oogoro doŋ ki Galmeega Wede k'Uttiyadiŋ kun illiga t'urzi kaye doŋ zina k'Isa.

³ Wo munda wede kun di suune ki poone enŋo, a onniytagi doŋ ettiyo k'ita i d'adda duwo an di lekka lekkiyo ere aa tuddaŋ ti dehu. An un di'n t'okka maade,

⁴ wo an t'eesa: «Eeyu Isa Almasi yi ruute saŋ y'a-kimo, de anken too me yi d'aaniya me? Maawin ton an ciŋge baa, wo kane suldi pay miŋ an lekkiyo

a umayan t'ume Raa y'a t'ikkima duniya too.»

⁵ A elkiyadaŋ gette kane an dundé ti kaaga Raa y'ikkima siido kane ti kandaane t'urzi k'ono bizi me. Siido ti ahu y'a ti'n diikida, wo siido yi t'ikkima t'adda k'ahu.

⁶ Wo gej iŋkino t'urzi k'ahu doŋ baadaŋ a t'iimi siido, doŋ adda duniya ti suldizaŋ pay ti kaaga an t'uute.

⁷ Wo ki kandaane kane ti siido doŋ ankenŋo ej, t'ono doŋ ki bizi geŋŋo Raa yi'ni boohiyo k'uwoo t'an uuta. Kane gej yi'ni boohiyo k'onniyo ere Raa y'a dækka booro wo k'onniyo daggiya doŋ k'oldiko.

⁸ Wo zemba ki nuŋ kune doŋ ki geyyiso, i-d'ede munda soo i dehu un ki dande ye: Galmeega a elkisadí onniyo soo gette aa ozzine dupu, wo ozzine dupu gej aa onniyo soo.

⁹ Doŋ ongo an elkiyo Galmeega yi t'ossiyo a munda wede yi ruute y'aasa gej me. Wo iŋkino ye, yo y'ombiŋe baadaŋ kono kune, yi ki dehu wenda soo ton a ki dagge ye. Ki too maj yo yi dehu duwo pay an dikime lekkiyadaŋ.

¹⁰ Iŋkino maj onniyo kama Galmeega t'aana aa wede k'oogire, wenda soo ton yi ki suuna ye. A onniyo gette kandaane a ŋokkida ti tarkuuse baadaŋ wede k'a orgide, suldi doŋ pay a kandaane uwwo t'an ogga a t'isa umbo, wo siido ti suldi

dōj pay adda gej a t'isa
umbo pây.

¹¹ Derec, suldfi pay gej an
t'enjila iñkino, gej kun su-
uno koduwo mummino kun
di lekke me! I dehu kun di
lekke dōj kamileñ, wo a kize
kune kettiyo ti Raa.

¹² Koore kun delliyo
aaniya k'onniyo ere Raa y'a
d'ekka booro gej me, kun di-
kette toonugun zakidi kono
onniyo gette t'a aane kesiko.
Onniyo gette onniyo ere
kandaane uwwo t'a y'ogga a
t'isa umbo, wo suldfi dōj pay
a kandaane gej a t'ombila ti
wehinko k'uwwo gettiyo.

¹³ Wo Raa yi ruute yi d'isa
kandaane aware wo siido
torj aware*, aame gej duwo
an d'isa munda wede ki di-
ine aa Raa yi dehu, wo genño
kine in delliyo munda wêde
yi ruute y'aasa me.

¹⁴ Kono kamo zemba ki
nuj kune dōj ki geyyiso,
koore kun delliyo aaniya
k'onniyo gettiyo gej, kun
ketto toonugun zakidi,
kono y'un di'n t'oona dōj
kamileñ, kun lekkiyo ti
toose, wo duwo an k'ambu
sundugun k'ulsuko ye.

¹⁵ Wo kun elko koduwo
ombine Galmeegin gette,
t'un d'ele urzi kun t'oone
uttiyo. Iñkino kay leemadij
Pool wede in giyye gej, a
suldfi genño torj y'un ti'n
riije ti suuniyo k'ono ere
Raa yi ele.

¹⁶ Gej munda wede yi
riije adda mattupiyagi
pay iñkino, aame y'essiyo

raaŋiya a urzi suldfi genño
maŋ, i d'ede omagi ongo
oone ki suuniyadaŋ me.
Iñkino maŋ kane dōj i ki
suune mundfa ye, wo an di
baakiysa a suldfi Raa, ono
an ti'n kama t'urzi doolo
aa an d'isiyo a omagi ongo
adda mattupiyagi ki Raa ti
doolo. An isiyo iñkino gej
an daggiya tuddaa batum.

¹⁷ Iñkino maŋ zemba ki
nuj kune dōj ki geyyiso,
anjken n'un ti ruute ki poone
suldfi gej an d'aana. Kun
koona mentikagi, kono kane
dōj i k'ambu ono Raa ye gej
an un ki ti'n dagga ye, wo
kun gi di t'assa lekkiyaguŋ
ere zakidi gettiyo ye.

¹⁸ Wo cfe kun'do ki d'aana
daayum a urzi beeko ti suu-
niyo ere ki Galmeegin Wede
k'Uttiyadij Isa Almasi. Gej
tamma t'a koone a yode ti
anjki wo ki daayum! Eyye.

* 3:13 3.13 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 65.17; 66.22.

Mattup ere ki poone Zañ yi riiñe

Eñ urzi k'ono dñj kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette «Mattup ere ki poone Zañ yi riiñe». Zañ yi riiñe mattupiyagi paat: «Rabilä Majjaanawa k'Isa Zañ yi riiñe», «Apokalipse» wo mattupiyagi dñj ado a biza tuddañ. Ti diine kane dñj ado genj, ette mattupadí ere ki poone.

Ti kaaga genj, i d'ede dñj ongo an di lohito ono, an d'eesiyo, Isa Almasi yon an y'ehe aa wedusu genj, yon Ulo Raa ye. Wo an di rootiyo sonj, wede tuuku tonj y'aase munda aa addí i dehu wo Raa yi ki y' wolle yon aa wede k'oldiko ye. Kono kamo Zañ y'an di riiñe a dñj i ziipe addañ a Isa, an di suune keren Isa miñ yon wee wee, wo y'an di ruute sonj, ki kotto lekkiyo ere ki daayum tod'te ede, wo y'an di gize mummino kee wede k'a ti t'oone me. Wede tuuku yi ziipe addí a Isa genj, lekkiyo gette y'a t'oone. Wo a duwo y'an di ruute sey, ti Raa wo ti Ulí Isa an aa ti ketto kan soo, wo Raa an di y' geyye ti dñj pay i ziipe addañ a Isa. An iza inkino mañ, ki kotto an di suuna adda k'addañ an t'oona lekkiyo ere ki daayum.

Wede an yi waaku Ono yi d'eliyo lekkiyo

¹ Kun ollo mattup ere ay un raaniya ette a tukki wede an yi waaku Ono yi d'eliyo lekkiyo, yon genj wede t'ume k'eesiyo suldi pay yon ede to. Yode genj ay y'illiga ti kuudey, ay di y' wulle, ay yi wulle t'edayey ñoo, wo beezye tonj y'a yi butte.

² Aame wede i d'eliyo lekkiyo y'iido y'a gize tuddí genj, kaye ay di y' wulle. Kono kamo ay un di kazita rabiladí, rabila ki yode wede i d'eliyo lekkiyo ere ki daayum, yon yi likke a sirpa Meega Raa, aŋken Raa y'in ti y' gize.

³ Munda wede ay wulle wo ay illiga ti kuudey genj, a kune tonj ay un ti y' kaza, kono kune ti kaye in lekkiyo kettiyo kanj soo. Wo lekkiyadín kettiyo kanj soo gette, tod'te ti Meega Raa wo ti Ulí Isa Almasi.

⁴ Genj kaye ay un raaniya inkino, kono kine pay addinj a ôona t'uŋsuwo.

Raa yoñ toore

⁵ Raa genj yon toore, munda zimolo di yode umbo. Enno ono dñj ay illiga ti bize k'Isa Almasi me, wo ay un ti'n kaza.

⁶ Aame kine in'de in lekkiyo kettiyo kanj soo ti Raa wo in sooru adda zimolo mañ, genj kine dñj lohito k'ono, in ki sooru a urzi wede derec ye.

⁷ Wo de aame in sooru adda toore aakede yode batum adda toore genj, in di

lekka pay kettiyo kaŋ soo, wo puuzo k'Ulí Isa t'in di'n isa kamileŋ t'oldikadiŋ pay te.

⁸ Aame kine in'de oldfiko in k'isiyo ye maŋ, genj in daggiya tuddiŋ, munda dñerec di kine umbo.

⁹ Wo aame kine in t'oodſibe addiŋ a oldikadiŋ maŋ, yode Raa tonj y'in t'isa tambobino a oldikadiŋ te, kono yonj wede ki diine, yi seedu zakidi a munda wede yi ruute y'aasa: iŋkino maŋ y'in t'isa tambobino a oldikadiŋ, wo y'in di'n isa kamileŋ ti suldi dñon pay ulpi*.

¹⁰ Aame kine in'de oldfiko batum in k'ize ye maŋ, genj Raa in ti y'ize wede lohitō k'ono, genj onamí adda k'addiŋ umbo.

2

¹ Iŋni ki nuŋ, n'un raanjiya iŋkino kono ni dehu kun ki d'ise oldfiko ye. Wo de aame wede yi t'iire adda k'oldfiko maŋ, kun suuno wede noogiyadin ede a dñaana Meega Raa me, yonj Isa Almasi wede ki diine.

² Yode batum y'ele tuddi sedeke, y'a inda ki booyiso k'oldikadiŋ, wo kono k'oldikadiŋ dñanjal ye, k'oldfiko ki dñon duniya pay*.

Geyyiso tudde a urzi Raa

³ Aame kine in seedu urziyagi k'oogoro Raa maŋ, t'urzi genj in di suune yonj in yi suune.

⁴ Wede y'ede Raa yi y' suune wo yi ki seedu urziyagi k'oogiradí ye maŋ, yonj genj wede lohitō k'ono, ono dñon dñerec di yode umbo.

⁵ Wo wede y'a seedu ono Raa maŋ, yonj genj ki kotto yi giyye Raa t'addí pay. T'urzi seedu k'onamí genj i-kaza in yi suune, kine in lekkiyo kettiyo kaŋ soo ti yode.

⁶ Aame wede y'ede yonj yi lekkiyo kettiyo ti Raa maŋ, i dehu y'a ozire aa Isa Almasi y'izire kay.

⁷ Zemba ki nuŋ kune dñon ki geyyiso, ono dñon n'un raanjiya ej kane urzi k'oogoro aware ye, wo de kane urzi k'oogoro ere ti kaaga kun illiga t'ume k'eesiyo†. Urzi k'oogoro ti kaaga ej kane ono dñon kun illiga.

⁸ Wo aŋkeŋ ono dñon n'un raanjiya ej kane urzi k'oogoro aware. Naabo k'Isa Almasi y'ize wo ti sooru ere ki kune gette, i-kaza urzi k'oogoro genj dñerec, kono naabo ere oldo a zimolo gette t'engilso, wo iina ette naabo ere ki diine a toore keren baa.

⁹ Wede y'ede yonj adda toore wo y'olmide leemadí maŋ, yonj genj yi lekkiyo daayum adda zimolo.

¹⁰ Wede yi geyyiso leemadí genj yi lekkiyo daayum adda toore, munda umbo yi ti y'oore leemadí adda k'oldfiko me.

* **1:9 1.9** Kun wollo adda mattup ki Soom 32.1-5. * **2:2 2.2** Kun wollo adda mattup ki Romen 3.25-26. † **2:7 2.7** Kun wollo adda mattup ki Zaŋ 13.34.

¹¹ Wo de wede y'olmide leemadí maŋ, yode gen yi lekkiyo adda zimolo, y'ambe k'ume tunda'ŋ yi ki suune ye, kono zimolo ti t'ippe a edayí.

Duniya kun ti geyye ye

¹² Inŋni ki nuŋ, n'un raanjiya kono oldikaguŋ Raa y'un t'ize tambobino t'urzi suma ki yode Isa.

¹³ Kune maawi no, n'un raanjiya kono kun yi zuune wede yo ede to t'ume k'eesiyo sulfi pay me. Obilagi no, n'un raanjiya kono Mohita k'oldiko kun ti jiire.

¹⁴ Inŋni ki nuŋ, n'un raanjiya kono Meega Raa kun yi zuune. Kune maawi no, n'un riiŋe kono kun yi zuune wede yo ede to t'ume k'eesiyo sulfi pay me. Obilagi no, n'un riiŋe kono kune un d'ede toogo, wo ono Raa kun'ni ziida zakidi, Mohita k'oldiko toŋ kun ti jiire.

¹⁵ Kune duniya kun ti geyye ye ti suldfutú pay. Aame wede yi geyyiso duniya maŋ, gen geyyiso Meega Raa adda k'addí umbo.

¹⁶ Kun ollo eŋŋo sulfi doŋ adda duniya me: sulfi doŋ ulpi tudde ti dehu, sulfi doŋ ersa ti zaapu wo koliyo tudde ti maala. Kane gen i k'ettiyo ti Meega Raa ye, kane'ŋ sulfi duniya.

¹⁷ Kun suune duniya ti suldfutú duwo an zaapu adan eego gen, an t'enjila,

wo de wede y'a ziida zakidi a naabo ere Raa yi dehu maŋ, y'a lekka ki daayum.

Kun koona mentikagi ti doŋ k'olmide k'Isa

¹⁸ Inŋni ki nuŋ, onniyo k'ita t'iina aa kun d'illiga, a onniyo k'ita Wede k'olmide k'Almasi y'a etto, aŋkenno doŋ k'olmide k'Almasi kane ede baadan an t'uddo. Gen i-kaza onniyo k'ita t'iina‡.

¹⁹ Kane gen an udse ti diine kine doŋ i ziipe addij a Isa, wo de ti poone to kane pay miŋ ki kine ye. Derec, aŋki kane ki kine kotto maŋ, an di lekke ti kine. Wo aŋken an t'udse ti diinayiŋ miŋ, a t'iidiba ita kane pay ki kine ye.

²⁰ Wo kune'ŋ, kun d'uune Unde Raa, tod'te Almasi wede kamileŋ y'un ele, inkino maŋ kune pay derec kun ti suune.

²¹ Nuŋ n'un riiŋe kono derec kun ki ti zuune ye ye. Aha, n'un riiŋe kono derec kun ti zuune, wo kun zuune derec i-k'ede lohito k'ono ye.

²² Wede lohito k'ono miŋ yoŋ wee wee? Yoŋ miŋ wede i-tuuge yi rootiyo Isa yoŋ Almasi Raa yi biire ye. Wede k'olmide k'Almasi gen yoŋ yi-tuuge yi rootiyo Raa yoŋ meek'Almasi ye wo Almasi Ulo Raa ye.

²³ Wede yi-tuuge yi rootiyo Almasi Ulo Raa ye maŋ, yode gen Meega Raa toŋ yi ki y'zuune ye. Wo wede y'umbe

‡ **2:18 2.18** Kun wollo adda mattup ki Matiye 24.5,23-24 wo Markus 13.21-22.

a Ulo Raa maŋ, geŋ yon yi zuune Meega Raa pây§.

²⁴ Wo kune'ŋ kun aa soodo zakidi a ono dɔŋ kun illiga t'ume k'eesiyo. Aame ono dɔŋ kun illiga t'ume k'eesiyo kun'ni ziida zakidi adda k'adduguŋ maŋ, kune tonj kun di lekka kettiyo ti Ulo wo ti Meega.

²⁵ Eŋŋo munda wede Isa yi ruute y'in t'ela me: lekkiyo ere ki daayum.

²⁶ Nuŋ n'un riŋje iŋkino kono kun di koone mentikagi ti dɔŋ an dehu an un ti'n dagge.

²⁷ Wo kune'ŋ, Almasi y'un ele Unde Kamilen, wo tod' ti lekkiyo kettiyo ti kune. Geŋ i ki dehu wede dooyiso ti doolo y'un gi di'n dooye ye baa. Tode Unde Kamilen gettiŋ t'un di'n dooye a suldfi dɔŋ pay derec, munda ki lohito k'ono umbo. Iŋkino maŋ kun lekko daayum ketiyo t'Almasi aakede Unde Kamilen t'unni duuye.

²⁸ Wo aŋken inŋi ki nuŋ, kun lekko daayum kettiyo t'Isa Almasi. Iŋkino onniyo ere y'aana yi-kiza tuddí a d̄uwo pay gette, y'in di'n t'oona daa niiku adda k'addin, in ki seedfa sukiyagi ye a d̄aanadí me.

Inŋi Raa

²⁹ Kun suune Almasi yon ki diine geŋ, kun suune kay wede tuuku y'isiyo naabo ere ki diine maŋ, yon geŋ ulo Raa.

3

¹ Kun ki wollo do Meega Raa y'in di'n giyye baadan, y'in di'n waaku kine inŋizí*, wo geŋ ki kotto kine inŋi Raa! Wo de kane dɔŋ duniya an in ki'n suune ye kine inŋi Raa me, kono kane Raa an ki y' suune ye.

² Zemba ki nuŋ kune dɔŋ ki geyyiso, aŋken kine in t'ize inŋi Raa, wo de munda wede kine in t'isa a daana Raa y'in ki t'iidiba ita ye botto. Wo in suune aame Isa Almasi y'iina maŋ, kine in t'isa aa yode, kono in di y' wolla keren eda ti eda.

³ Wede tuuku yi zaapu elkiiso ere iŋkino a Almasi maŋ, y'a t'ise kamilen, aa yode batum kamilen.

⁴ Wede tuuku y'isiyo oldiko geŋ, y'a ti doopide a oogoro Raa. Derec, isiyo k'oldiko gette, tod'te doopide a oogoro Raa.

⁵ Wo de kun suune Isa Almasi y'iido k'adda duniya y'a buuye oldikadiŋ, yode wede i-k'ede oldiko ye.

⁶ Wede tuuku yi lekkiyo kettiyo ti yode maŋ, y'a ki lekke adda k'oldiko ye, wo wede tuuku y'isiyo oldiko maŋ, gen Isa yi ki y' wolle ye, wo yi ki y' suune ye.

⁷ Inŋi ki nuŋ, kun oola tud-dugun wenda soo tonj y'un ti'n dagga ye. Wede yi sooru ki diine geŋ yon ki diine aakede Isa Almasi yon ki diine.

§ 2:23 2.23 Kun wollo adda mattup ki Matiye 11.27 wo Zaŋ 5.23; 15.23. * 3:1
3.1 Kun wollo adda mattup ki Zaŋ 1.12.

⁸ Wo wede y'isiyo oldiko gen, yon ki Meeda siitandfani, kono to Meeda siitandfani gette t'isiyo oldiko t'ume k'eesiyo duniya too, wo yo Ulo Raa y'iido toc miŋ y'a-lette naabo ki Meeda siitandfani.

⁹ Wede tuuku yon ulo Raa maŋ, y'a ki lekke adda k'oldiko ye kono yon ono Raa i lekkiyo adda k'addí. Inokino yi k'aane yi k'ise oldiko ye kono yon ulo Raa.

¹⁰ Wede tuuku yi k'isiyo suldfi ki diine ye wo yi ki geyyiso zemba ye maŋ, yon gen ki Raa ye. T'urzi ej kun di'n suune iŋni Raa koo ki Meeda siitandfani koo maŋ.

Kun geyyo tudduguj

¹¹ Kun ollo, enŋo ono dɔŋ kun illiga t'ume k'eesiyo me: Kine in geyyo tuddinj[†].

¹² Wo kine in ise ye aa ki Kayen y'a iide leemadí me, kono yon ki Mohita k'oldiko. Wo ki moo me yi y'iide leemadí me? Yi y'iide kono yo Kayen gen naabadí oldo, wo ere ki leemadí beehiye ki diine[‡].

¹³ Zemba ki nuŋ, kune ulbuguŋ i t'oode ye aame dɔŋ duniya an un olmide maŋ[§].

¹⁴ Kine in suune t'urzi k'unto in t'udde, ankeŋ kine in uune urzi lekkiyo kono in geyyiso zemba. Wede yi ki geyyiso zemba ye maŋ, yon gen yi sooru daayum a urzi k'unto.

¹⁵ Wede tuuku y'olmide zemba maŋ, yon aa wede i tōwwo duwo mirsi, wo kun suune wede i tōwwo duwo gen i-k'ede lekkiyo ere ki daayum ye.

¹⁶ Isa Almasi y'iido y'a ele tuddí, y'a inda kono kine. Inokino maŋ kine toŋ maŋ in di geyye zemba, in t'ele tuddinj kono kane. T'urzi ej kine in di zuune geyyiso Raa mummino me.

¹⁷ Aame wede i-d'ede maala ki duniya, wo yi wolliyo leemadí yi daayisa y'a-t'appiya edayí yi ki wolliyo sommagí ye maŋ, yon gen i-k'ede geyyiso Raa adda k'addí ye*.

¹⁸ Iŋni ki nuŋ, kine in geyye tuddinj ti ono biziŋ cfaŋŋal ye, wo de t'urzi naabo pay, gen i-kaza geyyisadiŋ tod'te derec.

¹⁹ T'urzi gen in di suuna kine a urzi wede derec ki Raa, wo gen addinj a-t'assa a cfaana Raa me.

²⁰ Wo aame addinj i dekkiyo booro eedinj man, Raa yon goole yi jiire addinj wo yi suune suldfi pay.

²¹ Zemba ki nuŋ kune dɔŋ ki geyyiso, aame addinj i ki dekkiyo booro eedinj ye man, gen kine in d'ette cfaana Raa daa k'orgiso.

²² A munda wede tuuku kine in tonde bey yode gen, in di y' t'oone kono kine in aa seedu urziyagi k'oogiradí, wo in isiyo naabo

[†] **3:11 3.11** Kun wollo adda mattup ki Zaŋ 13.34. [‡] **3:12 3.12** Kun wollo adda mattup ki Zenez 4.1-8. [§] **3:13 3.13** Kun wollo adda mattup ki Lik 6.22 wo Zaŋ 15.18-19; 17.14. ^{*} **3:17 3.17** Kun wollo adda mattup ki Deeteronom 15.7-8.

ere yon̄ ulbí i-d'isiyo un̄se.

²³ Kun ollo en̄no urzi k'oogiradí me: Kiné in lekko in d'ambo a suma k'Ulí Isa Almasi wo in di geyyo tud-din̄. Gej mundá wede yon̄ yi ruute in d'ise.

²⁴ Wede yi seedu urziyagi k'oogoro Raa maŋ, yon̄ gen̄ yi lekkiyo kettiyo ti Raa, wo Raa yi lekkiyo kettiyo ti yode. Wo kine in di suune, Raa yi lekkiyo kettiyo ti kine t'urzi k'Unde Kamileŋ ere y'in elo gettiyo.

4

Doŋ daggiya duwo

¹ Zemba ki nuŋ kune doŋ ki geyyiso, kane doŋ i rootiyo an'de an d'ede Unde Raa gej, kun ti wollo naabadaŋ do, onamaŋ kun ambe baa ye. An d'ede Unde Raa kotto maŋ kun di'n suuna*, kono doŋ an ti-t'ize tuddaŋ aa nebiyagi, an di tiipe baadaŋ adda duniya.

² Kun ollo, wede i-d'ede Unde Raa kun di y' suune a ono doŋ addiya ti bizi. İnkino wede tuuku yi rootiyo Isa Almasi y'iido k'adda duniya y'umbe tudde ki wedusu, gej yon̄ ki Raa.

³ Wede tuuku yi ki y' zuune Isa inkino ye maŋ, yon̄ gen̄ ki Raa ye, unde ere i-d'ede gette t'ettiyo ti Wede k'olmide k'Almasi, wede kun d'illiga y'etto k'adda duniya gej, ankeŋ y'iina baa.

⁴ Wo de kune inŋni ki nuŋ, kune ki Raa, wo kane doŋ an ti-t'ize tuddaŋ aa nebiyagi gej kune kun'ni jiire, kono Unde ere un d'ede gette tod'te toogo ti jiire ere i dokkiyo doŋ duniya.

⁵ Kane gej ki duniya. İnkino maŋ an orbe aa doŋ duniya ge d'orbe, wo doŋ duniya an di'n ollige.

⁶ Wo kine'ŋ ki Raa. Wede yi suune Raa y'in di'n olliga, wo wede ki Raa ye y'in ki'n olliga ye. T'urzi gej in di suuna Unde ere derec ki Raa too te, wo unde ere ki lohito k'ono too te.

Raa yon̄ wede geyyiso

⁷ Zemba ki nuŋ kune doŋ ki geyyiso, kine in geyyo tuddin̄, kono geyyiso gette t'ettiyo ti Raa, wo wede tuuku i-d'ede geyyiso gej yon̄ ulo Raa, wo yi suune Raa.

⁸ Wede tuuku i-k'ede geyyiso ye gej, yon̄ yi ki suune Raa ye kono Raa yon̄ wede geyyiso.

⁹ Ulí soo daŋŋal y'aa di y'igibo ki duniya kono t'urzi yode kine in t'oone lekkiyo ere ki kotto[†]. Gej inkino Raa y'in ti gize geyyisadí a kine me.

¹⁰ Kun ollo urzi geyyiso en̄no: kine ye i giyye Raa ki poone me, wo de yode in i giyye ki poone me, y'a t'igibo Ulí y'iido y'a ele tuddí sefeke, y'a inda ki booyiso k'oldikadin̄.

* **4:1 4.1** Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 13.2-6. † **4:9 4.9** Kun wollo adda mattup ki Zaŋ 3.16.

¹¹ Zemba ki nuŋ kune dɔŋ ki geyyiso, aa kine Raa y'inni giyye baadaŋ iŋkino gen, kine tonj in di geyye tuddiŋ.

¹² Wenda soo tonj i wulle Raa umbo‡, wo aame kine in geyyiso tuddiŋ maŋ, Raa yi lekkiyo kettiyo ti kine, wo geyyisadí pay y'a-ti dīŋge a tukki kine.

¹³ Wo Raa y'in elo Undí adda k'addiŋ. T'urzi gen kine in di suune in lekkiyo kettiyo ti Raa, wo yonj yi lekkiyo kettiyo ti kine.

¹⁴ Meega Raa y'a igibo Ulí ki duniya kono yonj y'a utta duwo pay, gen kaye ay yi wulle wo ay di rootiyo taayadí.

¹⁵ Aame wede tuuku yi rootiyo bizí y'ede Isa Almasi yonj Ulo Raa maŋ, Raa yi lekkiyo kettiyo ti yode wo yonj yi lekkiyo kettiyo ti Raa.

¹⁶ Wo kaye ay ti zuune geyyiso ere Raa y'ize a kaye te, wo ay d'umbe.

Raa genj yonj wede geyyiso, wo wede yi lekkiyo a urzi geyyiso maŋ yonj gen yi lekkiyo kettiyo ti Raa, wo Raa yi lekkiyo kettiyo ti yode.

¹⁷ Aame kine addiŋ ūune ti geyyiso maŋ, a onniyo ere Raa yi dekka booro tonj kine in k'ede orgiso ye, kono lekkiyadiŋ a duniya ette tod'te aa lekkiyo k'Almasi.

¹⁸ Aame in d'ede geyyiso maŋ orgiso tonj umbo, wo geyyiso ti t'ōoniyo adda

k'adde maŋ ti-ti lomme orgiso. Iŋkino maŋ wede i-d'ede orgiso gen, y'elkiyo yi t'oona daŋgay. Iŋkino maŋ wede i-d'ede orgiso gen, addí i ki t'ūune ti geyyiso ye.

¹⁹ Wo kine in geyyiso Raa, in geyyo tuddiŋ kono Raa y'inni giyye ki poone.

²⁰ Aame wede y'ede yi giyye Raa wo leemadí yi y'olmide maŋ, yonj gen wede lohito k'ono. Leemadí wede yi y' wolliyo a dsaanadí miŋ yi gi di y' geyyiso ye d'e, y'a geyye Raa wede yi ki y' wolliyo ye mummino me?

²¹ Wede yi giyye Raa maŋ, leemadí tonj y'a yi geyye. Genno urzi k'oogoro wede Isa Almasi y'in ruute in d'ise me§.

5

Kine toogo in jiire Meeda siitandani

¹ Wede tuuku y'umbe Isa yonj Almasi Raa yi biire maŋ, yonj gen ulo Raa. Wo wede tuuku yi geyyiso Meega Raa gen, iññizí tonj y'anni geyye.

² Aame kine in geyyiso Raa wo in sooru a urzi k'oogiradí maŋ, t'urzi gen in di suune kine in geyyiso inni Raa.

³ Derec, urzi geyyiso Raa gen yonj in di seeda urziyagi k'oogiradi*. Wo urziyagi k'oogiradí gen, kane daaniyadan i k'oone ye a kine me,

‡ **4:12 4.12** Kun wolto adda mattup ki Zaŋ 1.18. § **4:21 4.21** Kun wolto adda mattup ki Matiye 22.36-40; Markus 12.28-31 wo Lik 10.25-28. * **5:3 5.3** Kun wolto adda mattup ki Zaŋ 14.15.

⁴ kono kine pay inni Raa
gen in d'ede toogo in jiire
duniya, wo in t'ize toogo in
di jiire ti zaapu k'addiŋ a Isa.

⁵ Wee wee i ti jiire duniya
te? Yode wede umbe Isa yon
Ulo Raa.

⁶ Yode Isa Almasi y'iido
y'a usdse t'urzi k'ahu wo ti
puuzo ere k'untadí. Y'iido
t'urzi k'ahu daŋŋal ye,
y'iido t'ahu wo ti puuzo
pây. Wo taaya gette i rootiyo
Unde Raa, kono Unde Raa
gette tod'te cerek.

⁷ Injino manj kane doŋ
ado i rootiyo Isa Ulo Raa me,

⁸ kane Unde Raa, ahu
doŋ ki batem wo puuzo ere
k'untadí. Injino manj kane
ado gen an rootiyo bizan
soo.

⁹ Aame duwo an in rootiyo
taaya a munda wede an
wolliyo manj, gen kine in
d'ambu wo munda wede
Raa yi rootiyo in d'ambe a
ceere. Gen Raa yi ruute
taaya a tukk'Ulí.

¹⁰ Wede yi ziipa addí a Isa
Ulo Raa manj, ono gen yi'ni
zuune adda k'addí, wo wede
yi k'umbe a ono Raa enno
ye manj, gen Raa yi ti y'isiyo
wede lohitō k'ono, kono yi
k'umbe ye a ono doŋ Raa yi
ruute a urzi k'Ulí me.

¹¹ Gen enno ono doŋ Raa
yi ruute me: yon y'in ele
leikkiyo ere ki daayum, wo
leikkiyo gette in t'uune t'urzi
k'Ulí.

¹² Wede yi ziipe addí a Ulo
Raa gen, yon y'uune leikkiyo
getto, wo wede yi ki ziipe

addí a Ulo Raa ye gen, yon
leikkiyo gette umbo[†].

¹³ N'un raaniya mattup
ette kono kun di suune kun
uune leikkiyo ere ki daayum,
kune doŋ umbe a suma
k'Ulo Raa me.

In tondo t'adde soo

¹⁴ Gej injino kine in k'ede
orgiso ye a daana Raa me.
Aame in tondiyo munda
wede aa Raa addí i dehu
maj, y'in di'n ollige.

¹⁵ Aame munda wede kine
in tondiyo gen in suune Raa
yon y'in ollige, gen in suune
sey aa munda wede kine in
tunde in y'uune.

¹⁶ Aame wenda yi wulle
leemadí yi t'iire adda
k'oldiko ere i-ki d'etta unto
ye manj, yi tondo Raa kono
yode wo Raa yi di t'ela
leikkiyo a leemadí me. Ni
rootiyo ti oldiko ere i-ki
d'etta unto ye kun tonde
me. Wo oldiko ede a-d'ette
unto te, wo gen ni rootiyo
ti oldiko ere gettiyo ye kun
tonde me.

¹⁷ Naabo pay ere in isiyo
oldo gettiŋ oldiko, wo oldiko
ongo a-ki d'ette unto ye.

¹⁸ Kine in suune wede
tuuku yon ulo Raa gen
oldiko yi k'ise ye, kono Ulo
Raa yi y' boohiyo, Mohita
k'oldiko ti-k'ise munda ye.

¹⁹ Kine in suune kine ki
Raa, wo kane doŋ duniya
pay gen an leikkiyo a bey
Mohita k'oldiko.

²⁰ Kine in suune soŋ Ulo
Raa y'iido y'in d'ele eego
soodo a elkiso in di su
uune Raa yi rootiyo ono doŋ

[†] 5:12 5.12 Kun wollo adda mattup ki Zaj 3.36.

derec. Wo in di lekkiyo
kettiyo kaŋ soo ti Raa yon yi
rootiyo ono dɔŋ derec, t'urzi
k'Ulí Isa Almasi. Yode wede
i rootiyo ono dɔŋ derec,
yon Raa batum, y'in d'elo
lekkiyo ere ki daayum.

²¹ Inŋni ki nuŋ, kun koona
mentikagi, kun daane ye ita
longayi me!

Mattup ere ki sirwe Zañ yi riiñe

Eñ urzi k'ono dñj kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette «mattup ere ki sirwe Zañ yi riiñe». Yi riiñe a tote «erewo ere Raa yi biire». Wo ki kotto erewo gette i-kaza kane dñj ogiysito ti suma k'Isa. Zañ yi ki dihe y'a ki'n waakite ti sumbiyagan ye, kono deero k'akuuma an gi di'n dabira ye. Y'an di ruute mummino dñj i ziipe addaŋ a Isa an di geyye tuddan me. Yoŋ y'an di ruute soŋ, an di seeda zakidi a zaapu k'addaŋ a Isa gette, wo an koona mentikagi ti duwo dñj eliyo dooyiso ere ti doolo a ki t'ettiyo ti Rabila Majjaanawa k'Isa ye gettiyo.

Toose ki Zañ

¹ Mattup ette i raanija nuŋ wede dokkiyo, a koŋ erewo ere Raa yi biire* wo soŋ a inŋizí dñj ni giyye t'addó pay. Wo kane i ni giyye nuŋ siidó daŋjal ye, dñj pay i suune urzi wede derec genj an'ni giyye pây,

² kono derec ki Raa gette ti lekkiyo adda k'addiŋ, wo to t'a lekka ti kine ki daayum.

* **1:1 1.1 Koŋ erewo ere Raa yi biire:** I-kaza dñj ogiysito ti suma k'Isa a ume soo wo doŋtú an di'n waaku «inŋizí», umbo'ŋ i-kaza kine dñj pay i ziipe addiŋ a Isa. † **1:5 1.5** Kun wollo adda mattup ki Zañ 13.34; 15.12,17.

³ Genj beeko, isiyo adde koduwo ti toose ki Meega Raa wo ti Isa Almasi Ulo ki Meega, i koona eedin. Suldi genj an in di'n t'elo kono in di lekke ti derec wo ti geyyiso.

Derec ti geyyiso

⁴ Nuŋ ulbó unse baadaŋ aame n'illiga inŋizí ongo an sooru a urzi wede derec, a urzi k'oogoro wede ki Meeginj Raa y'in ruute.

⁵ Wo aŋkeŋ konj erewo no, nuŋ ni di rooto kine in di geyye tuddiŋ. Kane ono dñj ni raanija ej urzi k'oogoro aware ye, kane miŋ dñj kun d'illiga t'ume k'eesiyo genno†.

⁶ Wo to geyyiso gette, ti dehu kine in di daane urziyagi k'oogoro Raa yi rootiyo, wo urzi k'oogoro wede kun illiga t'ume k'eesiyo, yi rootiyo'ŋ kun di geyye daayum tuddugun.

Kun koona mentikagi ti dñj i ti t'isiyo tuddan aa nebiyagi

⁷ Nuŋ n'un rootiyo inŋokino kono aŋkeŋno i uđđo dñj daggiya duwo baadaŋ adda duniya me. Kane genj an k'ambu ye Isa Almasi y'iido duniya y'a t'umbe tudde ki wedusu me. Yoŋ wede yi rootiyo inŋokino genj yoŋ wede daggiya duwo, yoŋ wede k'olmide k'Almasi.

⁸ Inŋokino maŋ kun koona mentikagi, kono naabo ere in isiyo ette i-ki t'enjila ki

bita ye, wo in aa ziida maŋ
in di t'ooney munda wede
Raa yi dehu y'in t'eley.

⁹ Wede tuuku yi ki lekkiyo kettiyo a dooyiso ere ki Isa Almasi gi duuye ye, wo yi t'addiya ti paate maŋ, yoŋ gen̄ ti Raa kettiyo ye. Wo wede yi lekkiyo kettiyo a dooyiso gettiyo maŋ, yoŋ gen̄ kettiyo ti Meega Raa wo ti Ulí Isa Almasi.

¹⁰ Aame wede y'iido tudugun̄ wo yi ki dooyiso aa ere ki Isa ye maŋ, wede gen̄ kun yi seedfa ye a boygun̄ me, wo toose ton̄ kun i ise ye.

¹¹ Derec, wede isiyo toose a yode gen̄, aakede y'a ti gitte kaŋ soo ti yode a naabadi ere oldo y'isiyo gette.

Ono doŋ ki daŋgu

¹² Nuŋ oo d'ede ono baadaŋ n'un di roote miŋ ni ki raaŋye ye, wo nuŋ n'elkiyo di kune n'etta wo in di rootey bize ti bize kono addiŋ a ôneye t'uŋsuwo.

¹³ Inokino maŋ inni teemadí ere Raa yi biire‡ an i-t'ize toose.

‡ **1:13 1.13 Inŋni teemadí ere Raa yi biire:** I-kaza duwo doŋ ogiyo ti suma k'Isa a ume wede Zaŋ ge lekkiyo geŋŋo.

Mattup ere k'aduwē Zaŋ yi riiŋe

*Eŋ urzi k'ono dōŋ kun
t'oone adda mattup ettiyo*

Ette «Mattup ere k'aduwē Zaŋ yi riiŋe». Yi riiŋe a wedusu yi ziipe addí a Isa sundí Gayus.

Zaŋ yi d'igibe duwo an d'ette ki siidiyagi ongoŋ, an di kizitey ono Raa a dōŋ i ziipe addaŋ a Isa. Wo de kane duwo genj an iiney adda geeger ere Gayus yi lekkiyo maŋ, i d'ede wedusu sundí Diyotirep yon ti diine dōŋ dokkiyo ki dōŋ ogiyso ti suma k'Isa, y'a-tuuge y'anni seeda di yode me. Dōŋ ongoŋ i ziipe addaŋ a Isa ki geeger gette, duwo genj an ti'n ziida di kane. Injino tonj kane dōŋ i ziida torgagi a boydizaŋ genj, Diyotirep y'an usdde ti diine ki dōŋ ogiyso ti suma k'Isa me. Kono kamo Zaŋ yi di riiŋe mattup a Gayus yon ti diine dōŋ i ziida torgagi, kono y'a seeda zakidi a naabo ere y'isiyo, wo dōŋ ettiyo kazita k'ono Raa tonj y'anni seeda bey sire.

Toose ki Zaŋ

¹ Mattup ette i raanija nun wede dokkiyo, a leema wede

ki geyyiso Gayus*, wede ni giyye t'addó pay.

² Leema ki nuŋ kee wede ki geyyiso, ni dehu tuddá t'a koone bee, naabadá pay t'aase ki diine kono nuŋ ni suune biza k'ulbá genj yon daayum a Raa.

³ Nuŋ ulbó unjse baadaŋ kono zemba dōŋ i ziipe addaŋ a Isa an iido t'ummey genj an oo ruute, kee ki sooru a urzi wede derec, wo derec kee k'isiyo munda wede ki diine.

⁴ Aame nuŋ n'ollige inŋizó an sooru a urzi wede derec maŋ, ulbó i d'ōoniyo t'uŋsuwo baadaŋ.

Kooke a leema

⁵ Leema ki nuŋ kee wede ki geyyiso, ki seedu zakidi a urzi seedu zemba, ise torgagi tonj maŋ.

⁶ Kane dōŋ genj an'tiyo kenŋo maŋ, an di rootiyo sunđá a urzi geyyisadá a dfaana kane dōŋ ogiyso ti suma k'Isa a enŋo, a bee-hiyko ere k'an isiyo gette. Injino maŋ n'a di rooto, dōŋ injino genj k'anni noogo aa Raa yi dehu, an seeda urzi torguwadaŋ

⁷ kono kane an adſiya ti boydizaŋ miŋ ki naabo a suma k'Isa Almasi. An ki tondiyo munda ye ti bey dōŋ i ki suune Raa soo dāŋjal ye me.

⁸ Injino maŋ kine tonj in di'n nooge dōŋ injino genj me, kono kine in t'ise dōŋ

* **1:1 1.1 Gayus:** Kun wollo adda mattup ki Naabo dōŋ zina 19.29; Romen 16.23 wo 1 Korent 1.14.

naabadin kaŋ soo a urzi
wede d̄erec.

⁹ Adda mattup ette n'an
riiŋe ono boolon a zemba
dōŋ ogiyo ti suma k'Isa†.
Wo de Diyotirep wede yi
dehu y'a t'ise ki daana dō
gen yi k'ollige ye onamey
me.

¹⁰ Iŋkino maŋ nuŋ onniyo
ere n'iida maŋ, munda wede
ulsu gen n'a ti y' rootey a
daana duwo. Ono dōŋ ulpi
y'orbe, lohito k'ono a eedó
genno ton i k'īide ye, zemba
dōŋ ettiyo ti dokki yi ki'n
seedu ye, wo dōŋ ede i ni
seeda ton yi ki dehu ye kane
dōŋ i dehu seedu torgagi gen
yi-ti'n lomme ti diine kane
dōŋ ogiyo ti suma k'Isa me.

¹¹ Leema ki nuŋ kee wede
ki geyyiso, ki daane ye ita
dōŋ k'isiyo k'oldiko me, wo
kee ki wollo munda wede
beehiye, kono wede isiyo
beehiye gen yon ki Raa, wo
wede y'isiyo ulsu gen yi ki
suune Raa ye.

¹² Wo yo Demetirus gen
dōŋ pay an rootiyo taayadí
beehiye. Sooruzí ere d̄erec
gettiyo ton ti rootiyo ti yode.
Kaye ton ay rootiyo wo kun
suune onamey gen d̄erec.

Ono dōŋ ki d̄angu

¹³ Ono dōŋ ni dehu n'a
di roote baadaŋ miŋ ni ki
raanje ye.

¹⁴ Wo n'elkiyo saŋ maŋ
n'etta n'a ki ti wollo, in di
rootey bize ti bize.

¹⁵ Iŋkino maŋ toose ti
koona ti kee, lanziyagá an
a-t'ize toose, wo kee ton a
lanziyagey k'an t'iso toose
soo soo pây.

† 1:9 1:9 **Zemba dōŋ ogiyo ti suma k'Isa:** I-kaza dōŋ ogiyo ti suma k'Isa
a ume soo wede Gayus yi d'ettiyo, wo soŋ Diyotirep yon wede teesiyo k'eego
duwo.

Mattup ki Ziid

Ej urzi k'ono dōj kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ere Ziid leema k'Isa yi riije. Añ Zak ti Ziid genj, Isa'ñ leemadañ goole. Mattup ette tod' ti deeyiso mattup ere ki sirwe Piyer yi riije.

Ziid yi riije mattup ette a kane dōj Raa yi biire a yode. Y'an di ruute an koona mentikagi ti dōj dooyisadanj a ki t'ettiyo a urzi Rabila Majjaanawa ye geñ me. Lekkiyadañ gette i-kaza kane a Isa Almasi ye, kono lekkiyadañ beehiye ye. Wo y'a ruute soñ munda wede Raa y'an isa a kane dōj lekkiyadañ beehiye ye.

Toose ki Ziid

¹ Mattup ette i raanjiya nuñ Ziid, wede naabo k'Isa Almasi wo leema Zak, a kane dōj Meega Raa yi'ni giyye. Kane y'a ti'n wiike wo yi di'n boohiyo t'urzi k'Isa Almasi.

² Geñ isiyo k'adde koduwo, toose, ti geyyiso ki Raa i koona eggunj daa doozijo.

Dōj eliyo dooyiso ere oldo

³ Zemba ki nuñ kune dōj ki geyyiso, nuñ n'a dihe t'addó pay n'un di raanje mattup a urzi k'uttiyo wede ki kine pay. Wo de ni wulle

mañ, a n'ele aŋkeñ ni dehu n'un di raanje kono un t'elek kooke kun di deyya a urzi zaapu k'adde a Isa, yo urzi geñ Raa yi y'elo a dōñzí kañ soo dāñjal tak.

⁴ Nun n'un raanjiya kono dōj ulpi ongo geñ an t'iide diinaguñ wo kune kun ki suune ye. Kane geñ urzi beeko Raa an ti y' kama dergilagi kono an t'okkima urzi lekkiyadañ wede a urzi boliyo genño, wo an di koo-gire Isa Almasi, Galmeega wede dooyisadiñ yonj soo dāñjal. Aa an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, kane geñ booro Raa t'anni seeda.

⁵ Derec, kane suldi geñ kun'ni suune pay baa, wo tonj n'un ti'n rooto sey kun a d'elke mummino Galmeega Raa y'an utte y'an uſdo dōj k'Izirayel ti siido Misir me, wo sañ man y'an d'ize a kane dōj i-tuuge zaapu k'addañ a yode, an t'inda*.

⁶ Kun elko a maaleekiyagi dōj urzi dokkiyo wede Raa y'an ele geñ an gi di buuhe ye, ume lekkiyadañ an d'iili. Kane geñ Raa yi'ni boohiyo kettiso ti zinziri ki daayum adda zimolo, bini onniyo meeda ere Raa y'a dēkka booro.

⁷ Kun elko a geeger Sodom ti Gomor wo ti geegiryagi dōj goppoñ ti kane†. Kane dōñzañ tonj mañ sooruzanj t'a guune oldo aa maaleekiyagi genño,

* **1:5 1.5** Kun wollo adda mattup ki Nombire 14.29-30. † **1:7 1.7** Taaya gette k'a ti t'oone adda mattup ki Zenez 19.1-25.

an d'iili tuddaŋ k'isiyo boliyo wo kuuli toŋ an di moonite ti kuuli eeban̄. Wo ankenŋo an uune dangay adda k'uwwo ere t'oggijo ki daayum, dangay ere Raa y'an ele a kane gette, tookiyo kuude a duwo pay.

⁸ Geŋ iŋkino kay, kane doŋ eliyo dooyiso ere oldo gette, sooruzaŋ tiŋ aa kane doŋ geegiryagi geŋno. Kane an ti t'isiyo tuddaŋ ganigi ti boliyo ere an ettiyo t'urzi suniye, iŋkino maŋ an di koogire Raa wede t'ekki suldi pay, wo an di kaldita maaleekiyagi doŋ toogo a kandaane.

⁹ Wo goole maaleekiyagi Mikayel toŋ, aame an niikiyo wo an a-t'irba ti Meeda siitandani a tukki nuune Muusa geŋ, y'a-ziiда tuddí, yi ki dihe y'a ki dekke booro a tukki tote t'urzi kaldita ye, iŋkino yi di ruute, y'ede: «Galmeega Raa yi elo dangay[‡].»

¹⁰ Wo de kane duwo geŋ, mundā wede an ki y' suune ye toŋ an di kaldita. Wo mundā wede kane an suune a urzi tudde geŋ, an t'isiyo aa seydi balda elkiſadan umbo, suldi geŋ an d'an t'ettiyo k'ume daggiya.

¹¹ Dabar a kane, kono an diine urzi Kayen̄. An giyye sonko baadaŋ geŋ an ti t'ele tuddaŋ a urzi daggiya aa ki

Baalam, wo an t'inda kono an ti tuuge a Raa aa ki Kore[§].

¹² Derec, kane geŋ ettiyadaŋ ere k'adda diine zemba doŋ i ziipe addaŋ a Isa an ti guune ombo geŋ, a duwo sukiyagi. A ume geŋ kane an d'ombo wo an di sobo baadaŋ daa sukiyagi, an lomme addisadaŋ. Kane geŋ aa dondari doŋ maaye y'ambu i ki koppiyo mizzi ye. Kane geŋ aakede inda doŋ i k'ehiyo ye, ume k'ehiyadaŋ i tōwwo toŋ maŋ, an di dekkita ti sondayzaŋ pay, iŋkino untadaŋ t'a doola taŋ sire.

¹³ Kane geŋ aa ooye y'ūune i-kolzite baadaŋ. Iŋkino maŋ suldi doŋ ki sukiyagi an isiyo geŋ, kane aa goopiyo k'ooye i-paldita a daanadaŋ. Kane aa moldali doŋ i sewiyo a kandaane, wo kane geŋ umayaŋ Raa y'an ti y' buuhe ki daayum a ume zimolo dil.

¹⁴ Yode Enok mugiye wede ki sarat iise ti Adum geŋ, a tukki kane toŋ yi ruute ti kaaga ono doŋ Raa y'igibo, y'ede: «Kun ollo, Galmeega Raa y'a etto ti maaleekiyagi kamileŋ suma dupiyagi baadaŋ,

¹⁵ kono y'a dekka booro a tukki duwo pay. Kane doŋ k'oldiko pay geŋ, booro t'an di'n seeda kono a suldi doŋ ulpi pay an ize kono an ti

^{‡ 1:9 1.9} Kun wollo adda mattup ki Deeteronom 34.6, i-kaza ottibe ki Muusa danŋal. Ume niikiyo ti ume an irba geŋ, moŋgidagi Yawudiyagi an ūide taaya ti bizaŋ danŋal. ^{§ 1:11 1.11} Taaya ki Kayen̄ k'a ti t'oone adda mattup ki Zenez 4.3-8. Taaya ki Baalam k'a ti t'oone adda mattup ki Nombire 22.1-35. Taaya ki Kore k'a ti t'oone adda mattup ki Nombire 16.1-35.

tuuge a Raa, wo a ono dōj pay ulpi an ruutite a tukki yode daa k'ottilso.»

¹⁶ Kane duwo genj daayum ulbañ unse ye, an di môolo a urzi lekkiyadan, wo an daaniya ita suldfi dōj ulpi tuddan̄ ti dehu. Ti bizan̄ i d'addiya ono dōj ki tamma tudde wo kane an di tamma duwo kono an d'oomi bizan̄.

Kooke a dōj i ziipe addan̄ a Isa

¹⁷ Wo de zemba ki nuñ kune dōj ki geyyiso, kun a elko a ono dōj dōj zina ki Galmeegij Isa Almasi an ruute ti kaaga.

¹⁸ Kane an un ruute, an'de: «A onniytagi dōj ettiyo k'ita genj, i d'adda duwo an un di'n t'okka maade wo an daana ita suldfi dōj ulpi tuddan̄ ti dehu.»

¹⁹ Kane genño i t'eliyo dōj i ziipe addan̄ a Isa an t'âhuntu tuddan̄ me, elkisadan̄ ki tudde dañjal wo i ki'n dokkiyo Unde Raa ye.

²⁰ Wo de zemba ki nuñ kune dōj ki geyyiso, kun iso t'urzi tuuku ton̄ lekkiyagun̄ t'a koone daayum a suldfi dōj derec ki Raa kun zaapu adduguñ eego. Kun tondo Raa ti toogo k'Unde Kamilen̄.

²¹ Kun lekko daayum a geyyiso ere ki Raa, kun di dello onniyo ere Galmeegij Isa Almasi y'un d'isa adde koduwo wo y'un t'ela lekkiyo ere ki daayum gette.

²² Kun wollo sommagi ki dōj an d'ede niiku a urzi zaapu k'addan̄ a Isa,

²³ dōj ongo ette k'adda k'uwwo genj kun ti'n kami kun'n utto. Wo a dōj ongoj kun an d'iso adde koduwo kay, wo de ti metiñko: Kun ti ledđdo ti tuddan̄, ise kalla-gan̄ ton̄ kun a botta ye, para mañ un di'n seeda, kono kane ganigi t'urzi suldfi dōj ulpi an isiyo.

Tamma a Raa

²⁴⁻²⁵ In amma Raa soo dañjal, yon y'in di'n uttiyo t'urzi Galmeegij Isa Almasi. Yon i-d'ede toogo y'un t'eegire kun ki t'oore adda k'oldiko ye, wo y'aane y'un di'n t'ette ki dsaanadí k'adda daryikadí daa zaapu k'ono eggun̄, wo ôoniyo t'uñsuwo. Genj moziko, gooliko, toogo, wo urzi dokkiyo, kane pay genj ki yode ki poone duniya t'a t'eesa botto too, bini anki, wo ki daayum! Eyye.

Apokalipse

Eñ urzi k'ono dñj kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ki Zañ wede zina k'Isa Almasi yi riñe. Sulđi dñj pay yi riñe ej yi'ni wulle wo yi'n illiga adda munda i-d'iido aa suniye. Adda mattup ette Zañ y'an d'eele kooke a kane dñj i ziipe addañ a Isa, kono ti kaaga gen duwo an'ni dibire baadañ. İnkino y'an rootiyo an aa seeda zakidi bini onniyo k'ita, wo an di zaape elkisadan a Isa.

Adda mattup ette i d'ede sulđi ede kine in di'n suune: Ki poone'ñ, kane siitandani an naabiya adda duniya ette, inkino kane dñj i ziipe addañ a Isa gen an t'oona dabar baadañ, bini dñj ongoñ ti diinayan duwo an ti'n t'ida. Ki sirwe'ñ, Isa yon Galmeega, kane dñj pay i ti toogiyoo k'ollige k'ono Raa gen y'an di'n ceera. K'aduwe'ñ, Raa yi yi boohiyo munda wede yi ruute y'an t'ela a kane i ziipe addañ a Isa, wo a jiire a kane dñj duwo an ti'n ñide kono yode.

Zañ yi wulle soñ sulđi dñj aana a onniyo k'ita. Isa y'a ceera Meeda siitandani ti maleekiyagutú ti kane dñj pay illiga onamtú, wo yi-ti'n sebba adda baala k'uwwo. Aame gen i d'isa kandaane

aware, siido aware, geeger aware wo Raa ti Galmeega Isa an di lekka adda ti kane dñj pay illiga onamanj.

Sulđi dñj Isa Almasi yi gizite a Zañ

¹ Mattup ette ti kaza a sulđi dñj Isa Almasi y'an iidiba ita a dñj naabadí. Raa yi d'ele ono ej a Isa Almasi kono y'an t'oofiba ita an di suune munda wede aana goppoñ. Kono k'inkino Isa Almasi y'a igibe maaleekayí ki tukki Zañ wede naabadí, kono munda ej yi di ti y' kize.

² Mañ Zañ y'an di gizite a duwo sulđi dñj pay maaleeka yi gize, y'ede: «Ki kotto ej ono Raa, wo gen yode Isa Almasi batum yi kaza ono gen derec.»

³ Ünsuwo a wede i gariya wo a dñj ollige ono dñj Raa y'igibo adda mattup ettiyo. Ünsuwo a dñj ollige ono dñj an riñe enño wo an aa seedu gen me. Gen kun suuno koduwo sulđi ej peedadan goppoñ a t'isa.

Toose ki Zañ

⁴ Mattup ette i raañiya nuñ Zañ. Toose a kune dñj ogiyo ti suma k'Isa a geegiryagi sarat ki siido k'Aazi*. Beeko ti toose i koona eggunj t'urzi Raa, yode wede t'ume duniya t'a t'eesa botto too, bini anki wo bini onniyo k'ita ton yon ede. Wo kane undiyagi dñj sarat ki Raa

* **1:4 1.4 Siido k'Aazi:** I-kaza siido soo adda siidiyagi pay ti kaaga dñj Romen ga-dukke, ankenño tod'te a kese peedo k'ooriyo ki siido Turki.

a cfaana kaakido mozikadí genño tonj, an un elo beeko ti toose.

⁵ Yode Isa Almasi wede i ziifa zakidí a urzi kazita k'ono Raa, y'un elo beeko ti toose. Yode wede i bildse ki poone ti diine dōn unto, yon Mozigo mozagi a siido pay.

Yon y'inni giyye, y'in di'n usdse t'adda k'oldiko t'urzi puuzadí ibi.

⁶ Yon mozigayinj wo kine dōnjí, y'in di'n ize kine dōn sedeke ki Meegí Raa. Injkin tamma ti moziko a koone a yode ki daayum. Eyye.

⁷ Kun wollo, y'ettiyo adda dondari. Wede tuuku tonj y'a yi wolla, ise dōn i y'girbe t'aryagi tonj an di y'wolla. Ita cduwo pay adda duniya an dillita an d'ôola kono yode. Gej ki kotto a t'isa! Eyye.

⁸ Galmeega Raa y'a ruute, y'ede: «Nuj sundó Alpa wo Omega. Nuj Raa toogadó t'a jiire pay, nuj wede t'ume duniya t'a t'eesa botto too, bini aŋki wo bini onniyo k'ita tonj nuj ede.»

Zaŋ i-d'iido munda aa suniye, y'a wulle Isa

⁹ Mattup ette un raanjiya nuj Zaŋ leemagunj, nuj ti kune in lekkiyo kettiyo kanj soo t'Isa. Kine in dabirsa kanj soo wo in seeda zakidí a urzi k'Isa me, yon mozigo kine pay. Wo nuj an ti'n zidde a siido ere a diine k'ahu sundutú Patimós, kono an'de n'ize ulsu ni kazita ono Raa, wo ni

gizite urzi wede cferec Isa y'o iidiba ita.

¹⁰ Onniyo soo, onniyo Dumas manj, Unde Raa tit'ûne adda k'addó, sanj ki daaró n'a illiga golla awwa ti rootiyo aa ti parre,

¹¹ ti d'eesiyo: «Munda wede ki wolliyo ej, ki ti y'raanja adda mattup, wo mattup gette k'an t'agiba a dōn ogiysito ti suma k'Isa i lekkiyo a geegiryagi sarat: a Epez, a Simirn, a Pergam, a Tiyatir, a Sarde, a Piladelpi wo a Lahodise genño.»

¹² Aame n'lliga inkino manj, n'a gilde daaró n'a wolle o rootiyo wee wee. Manj n'a wulle pitila sarat ki dap[†].

¹³ Wo a diine pitila sarat gette, ni wulle munda i deeyiso aa wedusu yi t'usso calle sohuru i d'argu a d'ondali, wo ser ki dap y'azidde lajkaya.

¹⁴ Ilali k'eedí tuwardi kar aa kaawa, edayí i d'omilte aa uwwo.

¹⁵ Zondí aa maala teezowo an ti t'ele adda k'uwwo i d'oggirso d'oddot, golladí i durriyo aa ooye y'okko.

¹⁶ A beezi k'ammade moldali sarat, wo ti bizí i d'addiya kasigara kesiyagutú sirwanj pay korbe robbonj. Ume k'edayí i rala aa peedo ti ziifa.

¹⁷ Aame ni y' wulle manj, n'a iire a zondí aa n'inda, manj y'a-ti ziipe beezi k'ammade a tuddó wo y'o di ruute, y'ede: «Kee k'orgide

[†] **1:12 1.12 Pitila ki dap:** I-kaza munda aa gooro ki dap i-d'ede garziña ti pitila eego eego.

ye, nuŋ wede ki poone wo k'ita tonj nuŋ.

¹⁸ Nuŋ wede ni lekkiyo zeere, wo nuŋ wede ti kaaga n'a inda wo n'a bilsta, aŋkeŋ ni lekkiyo zeere ki daayum. Nuŋ oo d'ede toogo a tukk'unto wo a tukk'ume ki dōŋ i t'inda.

¹⁹ İnjino maŋ munda wede ki wulle genj, pay ki ti y' raanja. Munda wede ki wolliyo aŋkenño wo wede aana k'ita tonj, ki ti y' raanja pay.

²⁰ A moldali sarat dōŋ ki wolliyo a beežó k'ammade wo ti pitila sarat ki dap eŋ, k'ollo n'a di t'oodo itadan. Moldali dōŋ sarat eŋ, i-kaza maaleekiyagi sarat dōŋ Raa y'igibe ki boohiyo dōŋ ogiysito ti suma k'Isa a geegiryagi sarat genño. Wo kane pitila sarat genj, i-kaza dōŋ ogiysito ti suma k'Isa a geegiryagi sarat genño.»

2

Mattup a dōŋ ogiyso ti suma k'Isa a Epez

¹ «Ki raanja a maaleeka wede i boohiyo dōŋ ogiyso ti suma k'Isa a geeger k'Epez: Kun ollo, eŋ ono ki nuŋ wede i seedu moldali sarat a beežó k'ammade wo ni-sooru adda diine pitila sarat ki dap, ni rootiyo, n'ede:

² “Nun ni ti suune lekkiyagun te, wo naabagun ere ooŋe gette kun a seedu zakidi, wo ni suune kun

an k'ooliyo urzi ye a dōŋ bundidi an di lekke a diinaguŋ me. Genj kun ti'n niime kane dōŋ an'de kane dōŋ zina k'Isa, kaciŋ kane dōŋ zina ye. İnjino kun di'n zuune kane dōŋ lohito k'ono.

³ Kune kun seedu zakidi a urzi zaapu k'adde a Isa, kun dibire kono kun umbe a sundó wo kun ki t'isse ye.

⁴ Wo de enňo munda wede kun ize wo nuŋ addó i ki dehu ye me: Kune aŋkenño kun ki n' giyye aa t'ume k'eesiyo ye.

⁵ Kun elko ume wede kun t'iire me, kun di kama lekkiyagun wo kun t'ambo naabagun ere ki poone, wo aame kun ti tuuga ki kama lekkiyagun maŋ, n'a t'ambo pitila t'umatú me.

⁶ Wo de enňo munda wede beehiye kün ize me: Kune naabo ere kane dōŋ sundan Nikolayit* an isiyo gette, kun ti giigira aa nuŋ tonj ni ti giigira.

⁷ Wede i-d'ede kuwwa k'ollige maŋ, y'ollo koduwo ono dōŋ Unde Raa t'an rootiyo a dōŋ ogiysito ti suma k'Isa me. A dōŋ i jiira maŋ, n'an t'ela an d'ooma inni k'undumu wede i d'eliyo lekkiyo, yon gen adda jenne ki Raa.”»

Mattup a dōŋ ogiyso ti suma k'Isa a Simirn

⁸ «Ki raanja a maaleeka wede i boohiyo dōŋ ogiyso ti

* **2:6 2.6 Dōŋ sundan Nikolayit:** Kane dōŋ i ziipe addan a Isa ti kaaga wo an diine dooyiso ere oldo ki Nikolayus, dooyiso gette t'a ti'n lidse duwo t'urzi wede cferc ki daaniya k'Isa.

suma k'Isa a geeger Simirn: Kun ollo, eŋ ono ki nuŋ wede ki poone wo k'ita toŋ nuŋ, wede n'a inda wo saŋ n'a bilde, ni rootiyo, n'ede:

⁹ "Nuŋ dabaraguŋ ni ti suune ti daayisaguŋ te, wo ki too manj a urzi Raa kune'ŋ ki laale. Nuŋ ni suune kalfita ere an unni kalfita te. Doŋ an rootiyo iŋkino genj an'de kane Yawudiyagi, kaciŋ Yawudiyagi ye†, kane ogiyo ki dɔŋ ge dooyiso suldi Meeda siitandfani.

¹⁰ Kun orgide ye a dabare un etto te. Kun ollo, Meeda siitandfani t'un di'n naama, dɔŋ baadaŋ ti diinaguŋ ti di'n oba dangay, wo d'uwo an un di'n dabira k'onniyto suma koomat. Kun a soodo zakidi a urzi zaapu k'addugun a Isa, ise un iido unto toŋ manj, wo nuŋ n'un di t'ela kadumul ki dɔŋ i ceriyo, tote gette lekkiyo ere ki daayum.

¹¹ Wede i-d'ede kuwwa k'ollige manj, y'ollo koduwo ono dɔŋ Unde Raa t'an rootiyo a dɔŋ ogiysito ti suma k'Isa me. Kane dɔŋ i jiira manj, unto ere ki sirwe t'an ki'n seeda ye."»

Mattup a dɔŋ ogiyo ti suma k'Isa a Pergam

¹² «Ki raaŋa a maaleeka wede i boohiyo dɔŋ ogiyo ti suma k'Isa a geeger Pergam: Kun ollo, eŋ ono ki nuŋ wede a beežó kasigara kesiyagutú

sirwanj pay korbe robboŋ, ni rootiyo, n'ede:

¹³ "Nuŋ ni y' suune umaguŋ wede kun di lekkiyo me, yon genj ume kaakido Meeda siitandfani. Wo kun di lekkiyo kettiyo a suma nuŋ, kun ki giigira ye urzi zaapu k'addugun a nuŋ me, ise aame Antipas wede i ziifa zakidi a urzi kazita k'onamó an y'iide di kune, a ume wede Meeda siitandfani ti lekkiyo toŋ manj.

¹⁴ Wo de enŋo munda wede kun ize, wo nuŋ addó i ki dehu ye me: Di kune i d'ede dɔŋ ede, kane genj an daaniya urzi wede Baalam yi dooyiso, yode genj yidi t'elite ono a Balak y'an t'ekke ikka a dɔŋ k'Izirayel, kono an d'aadi sey wede an ele sedeke a longayi wo an d'ooli tuddaŋ k'isiyo boliyo‡.

¹⁵ Wo soŋ di kune i d'ede dɔŋ ede kane an daaniya dooyiso ere ki dɔŋ sundan Nikolayit.

¹⁶ Kun ti kama lekkiyagun, para manj nuŋ goppon ni kama ki tudduguŋ, dɔŋ genj n'anni deyya ti kasigara ere adda ti bizó.

¹⁷ Wede i-d'ede kuwwa k'ollige manj, y'ollo koduwo ono dɔŋ Unde Raa t'an rootiyo a dɔŋ ogiysito ti suma k'Isa me. A dɔŋ i jiira manj, n'an t'ela an d'ooma ombo ere ombide sundutú mann, wo a kane genj wede tuuku toŋ ni di t'eela sey

† 2:9 2.9 **Dɔŋ an'de kane Yawudiyagi, kaciŋ Yawudiyagi ye:** I-kaza kane Yawudiyagi t'ume k'ehiyadaŋ to wo de an ti tuuge k'ollige k'ono Raa wo kane ki yode ye, genj iŋkino an t'ize Yawudiyagi dɔŋ ki kotto ye. ‡ 2:14 2.14 Kun wollo adda mattup ki Nombire 25.1-2; 31.16.

wehilu tuware, raanjeiya eego suma aware wenda soo toŋ yi k'aane yi ki ti suune ye, a ti suune wede ni ele dajanjal.”»

Mattup a doŋ ogiyo ti suma k'Isa a Tiyatir

¹⁸ «Ki raanja a maaleeka wede i boohiyo doŋ ogiyo ti suma k'Isa a geeger Tiyatir: Kun ollo, enj ono doŋ ki nuŋ Ulo Raa, edayó omilte aa uwwo wo zondó aa maala teezowo i d'oggirso dōdōt, ni rootiyo, n'ede:

¹⁹ “Nuŋ ni suune lekkiyagun, geyyisagun, zaapu k'addugun a Isa, naabagun ere ki noogiyoo duwo wo a seedfugun ere zakidi a urzi zaapu k'adde a Isa. Nuŋ ni suune naabagun ere kun isiyo ankenno ette, i jiire ere t'ume k'eesiyo.

²⁰ Wo de enŋo munda wede kun ize wo nuŋ addó i ki dehu ye me: Kune kun t'ooliyo Zizabel erewo ere t'ede tod'te nebi ti kazita ono Raa. Kacij doŋ naabadó ti'ni daggiya, ti di'n dooyiso kono an t'ette a isiyo boliyo, wo an d'aadi sey wede an ele sedeke a longayi.

²¹ Ni-iili peefo boolon kono t'a-kime lekkiyatú, wo de ti ki dehu ti ki kime lekkiyatú ere a urzi boliyo ye.

²² Injino manj n'a ti sedda eeni ekk'ongali ti doŋ isiyo boliyo ti tote me an di dabira baadaŋ, wo de a ki

§ 2:24 2.24 Suldī ombide ki Meeda siitandani: Kane genj dooyiso ere oldo ki Zizabel, t'ede tod'te nebi kacij nebi ye. Dooyiso ere ombide gette i ti suune kane doŋ i duuye dajanjal.

t'isa injino ye aame kane an ti gima lekkiyadan ere oldo an isiyo t'urzi tote gettiyo manj.

²³ Wo inŋitú toŋ n'a ti'n t'ida, injino manj doŋ pay ogiysito ti suma k'Isa an di suuna nuŋ wede ni suune elkiyo wedusu ti munda wede addí i dehu. A kune'ŋ wede tuuku toŋ ni di t'ela munda a naabadí ere y'ize y'ize.

²⁴ Wo kune doŋ a Tiyatir, kun ki diine ye ita dooyiso ere oldo gette, wo kun ki duuye ye suldi doŋ an'ni waaku suldi ombide ki Meeda siitandani me\$. Injino nuŋ di rooto: A kune attidí ti doolo n'un ki zaape ye baa.

²⁵ Wo de dooyiso ere kun uune gette kun aa soodo zakidi bini aaniyadó.

²⁶⁻²⁸ A doŋ i ziifa zakidi a naabadó bini dangu wo an jiira manj, n'an t'ela toogo ere nuuno batum n'uune ti bey Meegó, n'a ti'n zappa mozagi ekk'ita duwo pay, an di'n dokka ti toogo ki dalka maala, an di'n kossita aa an kossiyo bongali lee, wo sonj n'an t'ela moole biza soohe.

²⁹ Wede i-d'eđe kuwwa k'ollige manj, y'ollo kodfuwo ono doŋ Unde Raa t'an rootiyo a doŋ ogiysito ti suma k'Isa me.”»

3

Mattup a doŋ ogiyo ti

suma k'Isa a Sarde

¹ «Ki raanja a maaleeka wede i boohiyo dōn ogiyo ti suma k'Isa a geeger Sarde: Kun ollo, ej ono ki nuŋ wede o d'ede undiyagi sarat ki Raa wo moldfali sarat, ni rootiyo, n'ede: "Nuŋ ni ti suune lekkiyagun te, sundugun ti môolo aa kune zeere a urzi Raa me, kaciŋ kune aa unto.

² Kun t'onne, kun a soodo zakidi a zaapu k'addugun a Isa, kono rippani zaapu k'addugun dōn a guute gen an a-ki ti t'inda ye. Derec ni wulle maŋ, lekkiyagun a ñaana Raazó gette a ki t'iide ye a munda wede Raa yi dehu me.

³ Injino kun elko a ono dōn an un i duuye wo kun illiga genño. Kun'ni booho beehiye wo kun di kama lekkiyagun. Aame kun ki t'inna ye maŋ, nuŋ n'a etto n'un di'n oora aa wede k'oogire a peedo ere tuuku kun ki ti suuna ye.

⁴ Wo ton a Sarde gen dōngun miibi ede, kallagan an ki ti'n ize ganigi ye. Kane gen an t'ossa kallagan tuwardi ay d'ozira kaŋ soo, kono kane an iide an d'ozire ti nuŋ.

⁵ Injino dōn i jiira maŋ, an t'ossa kallagi tuwardi. Sundan t'adda mattup ere ki lekkiyo* gette n'a ki t'ida ye, wo a ñaana Meegó Raa wo a ñaana maaleekiyagi ton n'a rootej en dōnjóz.

⁶ Wede i-d'ede kuwwa

k'ollige maŋ, y'ollo kodfuwo ono dōn Unde Raa t'an rootiyo a dōn ogiysito ti suma k'Isa me."»

Mattup a dōn ogiyo ti suma k'Isa a Piladelpi

⁷ «Ki raanja a maaleeka wede i boohiyo dōn ogiyo ti suma k'Isa a geeger Piladelpi: Kun ollo, ej ono ki nuŋ wede kamileŋ ni rootiyo ono dōn derec, a bœzo kerle ki biza bumbu Dawut, ni t'ihina maŋ, wenda soo ton yi k'aane y'a ki ti t'ippe ye, wo n'a t'ippe maŋ, wenda soo ton yi k'aane yi ki t'ihina ye. Ni rootiyo, n'ede:

⁸ "Ni ti suune lekkiyagun te, ni suune kune toogagun baata wo ton onamó kun di'n ziida zakidi wo sundó kun gi di zidde ye. Injino maŋ ni d'ihina biza a ñaanagun, wenda soo ton yi k'aane y'a ki ti t'ippe ye.

⁹ Kun ollo munda wede n'an isa a dōn ogiyo ge dooyiso suldi Meeda siitandsani me, kane dōn an'de kane Yawudiyagi, kaciŋ kane Yawudiyagi ye. Kane gen n'an isa ki toogo miŋ an d'etto an dikka a ñaanagun, wo an di suuna nuŋ n'unni giyye.

¹⁰ Onamó kun i ziida zakidi t'ombiŋe wo kun di'n buuhe, injino maŋ nuŋ ton n'un di'n booha a onniyo ere ki dabar t'etto ekki ñuwo pay ki naamiya dōn pay a siido gen me.

* 3:5 3.5 **Mattup ere ki lekkiyo:** I-kaza mattup ere sumbiyagi ki dōn pay uune lekkiyo ere aware'ŋ, raaŋiya adda.

¹¹ Nuŋ goppoŋ n'ettijo, kun a soodo zakidi a dooyiso ere kun uune te, para maŋ kadumulaguŋ ki dōŋ i jiire gette wenda ti doolo y'a t'amfa.

¹² Dōŋ i jiira maŋ, n'an isa aa dundulu ki seedu Boy Raazó, wo an di lekka adda ki daayum. Wo a tuddaŋ n'an di raanja suma Raazó wo suma ki geeger ere ki Raazó, tod'te Zeruzalem aware, i dīigo ti kandaane ti daana Raazó. Wo n'an di raanja suma nuuno ere aware.

¹³ Wede i-d'ede kuwwa k'ollige maŋ, y'ollo kodfuwo ono dōŋ Unde Raa t'an rootiyo a dōŋ ogiysito ti suma k'Isa me."»

Mattup a dōŋ ogiysito ti suma k'Isa a Lahodise

¹⁴ «Ki raanja a maaleeka wede i boohiyo dōŋ ogiysito suma k'Isa a geeger Lahodise: Kun ollo, ej ono ki nuŋ wede sundó Eyye[†], nuŋ wede dserc wo i ziifa zakidi a urzi kazita k'ono Raa, nuŋ wede t'ume k'eesiyo Raa y'ikkima suldi pay gen ti nuŋ soo, ni rootiyo, n'ede:

¹⁵ "Nuŋ ni ti suune lekkiyaguŋ te, kune'ŋ aakede ahu dōŋ ηoyoyo ye, wehini ye. Nuŋ ni dehu kun t'ise wehini wehini, ise ηoyoyo ηoyoyo daŋjal!"

¹⁶ Wo d'e kune'ŋ wehini ye ηoyoyo ye, kune dullimo gen, n'a pidda leezó.

¹⁷ Kun rootiyo kune ki laale, suldi kun t'ukumte,

inkino un ïide munda kun ki dehu ye baa. Wo kune kun ki suune ye kune adda daayika, munda un k'ede ye me, kune adda dabar, konzayi wo bontiliŋ.

¹⁸ Inokino maŋ n'un d'eeelo kooke, kun owol dap ere an ti t'ele adda k'uwoo i ralita wic wic di nuuno, kono kun t'isa dōŋ laale ki kotto, soŋ kun owol kallagi tuwardi kun t'ossa kono kun ki lekka bontiliŋ ti sukiyaguŋ ye, wo kun a d'owol dawwa k'eda kun a yergito edagun a wolla.

¹⁹ Nuŋ dōŋ pay ni'ni geyyiso, n'an di rootiyo a munda wede an isiyo ulsu me wo ni di'n deeziyo. Inokino maŋ kun ti kama lekkiyaguŋ wo kun t'iso dōŋ wehini a naabo Galmeega Isa.

²⁰ Kun ollo, nun ni t'ihera a biza bumbu wo ni koppiyo. Aame wede y'lliga golladó wo y'o t'ihina biza maŋ, nit'etta di yode ay d'oomey ti yode kaŋ soo.

²¹ A dōŋ i jiira maŋ, n'an t'ela urzi an di-koona ti nuuno a kaakido mozikadó wo ay d'ooma mozikadó kaŋ soo. Nuŋ ton maŋ inkino, aame ni jiire gen n'a t'iide n'a-guune ti Meegó a kaakido mozikadí wo ay d'ombo mozikadí kaŋ soo.

²² Wede i-d'ede kuwwa k'ollige maŋ, y'ollo kodfuwo ono dōŋ Unde Raa t'an rootiyo a dōŋ ogiysito ti suma k'Isa me."»

[†] 3:14 3.14 **Nuŋ wede sundó Eyye:** I-kaza suldi dōŋ pay Raa yi ruute y'aasa a dōŋzi gen, yoŋ yi'n ize.

4*Daryika Raa*

¹ Sañ man̄ n'a wulle sey biza bumbu ohine a kandaane, wo golla ere n'illiga ki poone gette aa t'o rootiyo ti parre, t'ede: «Ki-koli k'awwa keñño n'a di kizita suldi dōj aana goppoŋ.»

² A kaamiki Unde Raa ti-t'uune adda k'addó, wo ni wulle kaakido moziko a kandaane, wo a kaakido gette wedusu y'a ti guune eego.

³ Wede i-guune gen̄ yon̄ yi ralita aa mokkolo majjaanawa sundutú zasipe wo sarduwan*. Kaakido moziko gette i ti dūule ti zakilsa, zakilsa gette i ralita i-ti kama bicici, teeze, aa mokkolo majjaanawa sundutú emerood.

⁴ Kaakido moziko gette dooliyo ti kaakidagi ada sire makumu pide, wo a kaakidagi gen̄ i d'ede dōj deero ada sire makumu pide, konsito eego, ossiyo ti kallagi tuwardi wo a awhan̄ biibo ki dap.

⁵ Ti kaakido moziko gette i d'ad̄fiya omilte bi-bididi bi-bididi aa ki mizzi wo ti eddisito togom togom. A dfaana kaakido moziko gette pitila sarat i tooriyo baadan̄, wo kane pintilagi sarat gen̄ miñ undiyagi dōj sarat ki Raa.

⁶ Wo sey a dfaana kaakido moziko gette i d'ede bar delfsel aa kaynaanja.

A diine kaakido moziko gette, i d'ede seydi pide,

tuddan̄ gettiŋ eda baa ki dfaana wo k'ita. An ti dūule kaakido moziko gette, soñ ti kese soo te soo te.

⁷ Seysu wede ki poone gen̄ aa suwwu, wede ki sirwe aa ulo buru, wede k'aduwé ume k'edayí aa wedusu, wo wede ki pidisiwe aa kor t'obiyo.

⁸ Kane seydi pide gen̄ wede soñ kambarí zoot zoot, wo kambaraŋ gen̄ ti paate t'adda i t'uune eda baa. Diddo onnu an deddiso miñ: «Kāmilen̄, kamilen̄, kamileñ yon̄ Galmeega Raa toogadí t'a jiire pay, yode wede t'ume duniya t'a t'eesa botto too, bini anki wo bini onniyo k'ita toñ yon̄ ede.»

⁹ Gen̄ iñkino an i-d'eliyo tamma, suma wo an di rootiyo koduwo a Raa zeere yi-guune a kaakido moziko, yi lekkiyo ki daayum.

¹⁰ A peedo tuuku kane seydi pide gen̄ an eesiyo deddiso iñkino man̄, dōj deero ada sire makumu pide gen̄ an di-dikkiyo ti zibbaŋ a dfaana wede i-guune a kaakido moziko, an d'ottlso a yode wede i lekkiyo zeere ki daayum, an t'od̄sipe biibiyagan̄ a dfaana kaakido moziko wo an d'eesiyo:

¹¹ «Eyye kee Galmeega Raazey, kee a-d'ede urzi dūwo an a t'ele tamma wo suma kono toogo pay tod'te ki kee, kane suldi pay gen̄ ikkima kee. Kee k'an ikkima

* **4:3 4.3 Mokkolo majjaanawa sundutú zasipe wo sarduwan:** I-kaza mokkolo ere majjaanawa gammilawa i ralita aa rilo.

aa ki dihe.»

5

Mattup linyiyo ti tiibi

¹ Sañ n'a wulle mattup lobide linyiyo ti tiibi omagi sarat, eego raanjiya t'addutú wo ti dartú, a bey k'ammade ki wede i-guune a kaakido moziko.

² Sañ n'a wulle sey maaleeka toogo yi tondiyo ti golla awwa, y'ede: «Wee wee iide a borkite tiibi eego mattup wo y'a t'ihina me?»

³ Miñ wenda soo tonj umbo, ise a kandaane, a siido wo ti dandí siido tonj manj, a aane a t'ihina mattup wo y'a wolle addutú me.

⁴ Mañ n'a iise móolo baadañ kono wenda soo tonj umbo a aane a t'ihina mattup wo a wolle addutú me.

⁵ Wo ti diine dñoj deero genj wede soo y'o di ruute, y'ede: «Kee k'óole ye! K'ollo wede'ñ ede, an yi waaku "suwwu y'uddo ti bisa bumbu Ziida", t'ita mozigo Dawut, yonj yi jiire dñoj k'aduzí, yonj genj yi-borkite tiibi eego mattup a omagi sarat, wo y'a t'ihina.»

⁶ Sañ mañ n'a wulle Ulo Damu kanj ôhire a diine kaakido moziko, kane seydi pide ti dñoj deero genj an di ti dñuule. Ki wulle mañ yonj genj Ulo Damu wede ti kaaga an ti y' wildsa. Yonj genj i-d'ede omba sarat wo edayí tonj sarat, kane edayí genj undiyagi dñoj sarat ki Raa yi d'akkisa k'adda duniya pay.

⁷ Ulo Damu genj y'a iide, y'a-ziida mattup gette ti bey k'ammade ki wede i-guune a kaakido moziko me.

⁸ Aame yi ziida mattup manj, kane seydi pide ti dñoj deero ada sire makumu pide genj, an di-dikke ti zibbanaj a ñaana k'Ulo Damu. Kane dñoj deero ada sire makumu pide genj, a beezañ munda aa kundiñe ti banjirka ki dap boo ti suldi koddiyo eediyadan unse. Kane suldi koddiyo genj, i-kaza tondiyo ki dñoj ki Raa a yode.

⁹ An d'ôoro ôoro aware, an'de: «Kee k'iide k'a t'ambe mattup ettiyo, wo k'a borkite tiibi k'a-t'ihina kono kee an ki ti wildsa, wo ti puuzadá dñuwo t'oldikadañ k'an udse, an t'ize dñoj ki Raa, dñuwo ti boha bumbiyagi pay, t'ita k'ono pay, a siidiyagi pay wo t'ita dñuwo pay.»

¹⁰ Kee k'a t'ize mozigayan wo kane dñozá, dñoj sedseke a Raaziñ wo an di koona mozagi ekki dñoj duniya pay.»

¹¹ Sañ mañ n'a wulle, wo n'a illiga golla maaleekiyagi baadañ baadañ wenda yi ki ti'n k'ize ye. An di ti dñuule kaakido moziko gette, kane seydi pide ti dñoj deero pây.

¹² An d'ôoro ti golla awwa, an'de: «Ulo Damu wede an wildsa genj, yonj toogo yi t'iide y'a-t'oone laale, suunyio k'ono, gudire, suma, daryika wo tamma.»

¹³ N'a illiga sey suldi pay Raa yi zippe, a kandaane ise a siido, dñoj ti dandí

siido ise adda k'ahu, kane suldi pay genj an d'ôoro, an'de: «In amma wede i-guune a kaakido moziko wo Ulo Damu. A kane tamma, suma, daryika wo toogo, ki daayum.»

¹⁴ Wo kane seydi pide genj an rootiyo, an'de: «Eyye, i t'iso inkino!» Maŋ kane don deero genj an di-dikkiyo wo an t'ottilso.

6

Borkiso tiibi a omagi zoot

¹ Sanj n'a wulle Ulo Damu y'a-burke tiibi wede ki poone, aame genj n'a illiga seysu soo ti diine seydi pide y'a ruute ti golla awwa aa edfiso mizzi, y'ede: «K'edi!»

² Maŋ n'a wulle i d'udso puzu tuware. Wede a ti gili eego'ŋ ti bedige a beezi wo an i-d'ele biibo moziko. Yon gen yi jiire wo y'a ingile y'a ceero sey.

³ Sanj Ulo Damu y'a-burke tiibi wede ki sirwe, aame genj n'a illiga seysu wede ki sirwe y'a ruute ti golla awwa, y'ede: «K'edi!»

⁴ Maŋ i d'udso puzu teeze bonj. Wede a ti gili eego'ŋ an i-d'ele urzi y'a t'oofiba toose adda duniya a t'ise umbo, kono duwo an di t'ide tuddan. An i-d'ele kasigara sohoro a beezi.

⁵ Sanj Ulo Damu y'a burke tiibi wede k'aduwe, aame genj n'a illiga seysu wede k'aduwe y'a ruute ti golla awwa, y'ede: «K'edi!» Wo n'a wulle i d'udso puzu

gammili. Wede a ti gili eego'ŋ a beezi miido.

⁶ Maŋ a diine seydi pide genj, n'a illiga munda aa golla i rootiyo, y'ede: «Soŋko ki naabo k'onju soo gette, k'a t'owila jeenu soo ki mudu wo musido jeenu ado, wo de egey ti toote genj zooyayan ki y' kila ye, i lekko inkino.»

⁷ Sanj Ulo Damu y'a burke tiibi wede ki pidifi, aame genj n'a illiga seysu wede ki pidifi y'a ruute ti golla awwa, y'ede: «K'edi!»

⁸ Maŋ n'a wulle i d'udso puzu bolile. Wede a ti gili eego'ŋ sundi «Unto», wo ume ki don i t'inda genj yi di y' daaniya. An an d'ele toogo ki tōwwo duwo ti kasigara, ti mosogo, t'urzi k'endfani wo ti seydi balda don a siido, a kese soo ti diine kesiyagi pide ki siido.

⁹ Sanj Ulo Damu y'a burke tiibi wede ki paat, aame genj n'a wulle ti dandi k'ume sedeke, undiyagi ki don an ti'n iide kono an ziifa zakidi a urzi k'ono Raa wo an di gitize.

¹⁰ Kane an di dollite ti golla awwa, an'de: «Galmeegey, kee kamileŋ wo k'isiyo munda wede cferec, bini woogo me k'a della k'a dekka booro wo k'a daagila puuzadey a tukki don a siido pay me?»

¹¹ Maŋ an an d'eelite kallagi tuwardi a wede tuuku torj maŋ, wo an an di ruute, an'de: «Kun aa dello boolon kono zembaguŋ

ti dōj i naabiya aa kune a urzi Raa ede, kane genj an aa ti'n iida, eggun t'iida maŋ, n'a-daagila kollo.»

¹² Sanj y'a burke tiibi wede ki zoot, aame genj n'a wulle siido t'a ḥoŋŋire baadaŋ, peedo a t'ize gammilawa aa kuule, wo tere a t'ize teeze bonj aa puuzo.

¹³ Wo moldali ti kandaane an d'iise soldite, aa iŋŋi tormo zeere g'eepiyo a maaye baadaŋ.

¹⁴ Kandaane a t'ilbida aa an lobide raaga, wo mongali pay ti siidiyagi dōj adda di-ine k'ahu t'omaganj an digge tunda.

¹⁵ Mozagi a siido pay, deero siido, deero k'asigiryagi, dōj laale, dōj toogo, kane bulagi wo dōj boy pay an t'umbidita adda k'urmidi wo a ita zombali.

¹⁶ Wo a zombali ti mongali genj an an di rootiyo, an'de: «Kun ay di ti'n ruugi eedey, kun ay ti'n ombidi, ti d'aana wede i-guune a kaakido moziko wo ti d'aana kulkupo k'Ulo Damu.

¹⁷ Eyye, onniyo ere meeda ki kulkuwadanj t'iide, wo de wee wee a ôhira a d'aanadan me?»

7

Dōj ki Raa dupu meeda uto ada pide makumu pide

¹ Sanj maŋ n'a wulle maaleekiyagi pide an t'ihirte a kesiyagi pide ki siido. An di ziida maaye wede i baahu t'omagi pide genno, kono y'a ki baaha a siido ye, ekk'ahu ye, ise

ekk'undumu tuuku toŋ maŋ ye.

² Wo ni wulle maaleeka ti doolo y'ettiyo ti kese peedo ge-koliyo wo a beezi suwoo k'appuzu ki Raa zeere. Y'a idili ti golla awwa a maaleekiyagi pide dōj an an ele urzi ki lattiya siido ti ahu genno, y'ede:

³ «Kun oolo do, kun ti'n latte ye siido, ahu wo inda me, bini ay di'n eegire dōj naabo Raazey ay an t'appiza a zumbamaŋ dōo miŋ kollo.»

⁴ Wo n'a illiga kane dōj an an t'ippiza genj, kane dupu meeda uto ada pide makumu pide, kane genj pay ti boha bumbiyagi ki dōj k'Izirayel.

⁵ Ti biza bumbu Ziida, dupu koomat makumu sire. Ti biza bumbu Riiben, dupu koomat makumu sire. Ti biza bumbu Gad, dupu koomat makumu sire.

⁶ Ti biza bumbu ki Azer, dupu koomat makumu sire. Ti biza bumbu Nepitali, dupu koomat makumu sire. Ti biza bumbu Manase, dupu koomat makumu sire.

⁷ Ti biza bumbu Simeyon, dupu koomat makumu sire. Ti biza bumbu Lebi, dupu koomat makumu sire. Ti biza bumbu ki Isakar, dupu koomat makumu sire.

⁸ Ti biza bumbu Zabilon, dupu koomat makumu sire. Ti biza bumbu Yusup, dupu koomat makumu sire. Ti biza bumbu Benzamen, dupu koomat makumu sire. Kane pay an an t'ippiza

appuzu ere ki Raa.

*Doŋ duuru a daana
kaakido moziko*

⁹ Saŋ maŋ n'a wulle sey doŋ baadaŋ baadaŋ wenda yi k'aane kazadaŋ ye, kane gen t'ita duwo pay, ti boha bumbiyagi pay, ti siidiyagi pay wo t'ita k'ono pay. Kane gen an t'ihira a daana kaakido moziko wo a daana k'Ulo Damu, ossiyo ti kallagi tuwardi wo a beydaŋ an dimbo puutagi k'inda, an tamma.

¹⁰ An dollite ti golla awwa, an d'eesiyo: «Galmeegey Raa i-guune a kaakido moziko ti Ulo Damu gen, kane ay ele uttiyo me.»

¹¹ Wo kane maaleekiyagi pay an ti-dsuule kaakido moziko gette, ti doŋ deero ti seydi pide. Kane pay gen an di dikkite zumbaman a siido, a daana kaakido moziko, wo an d'uttile a Raa,

¹² an d'eesiyo: «Eyye! Tamma, daryika, suuniyo k'ono, rootiyo kofuwo a Raa, suma, toogo wo gudire, kane pay gen a Galmeeginj Raa ki daayum! Eyye.»

¹³ Maŋ wede soo ti di-ine doŋ deero y'a ni tunde, y'ede: «Kane doŋ ossiyo ti kallagi tuwardi gen an wee wee, wo an iido ti too me?»

¹⁴ Wo ni di ruute, n'ede: «Galmee'ki nuŋ, ni ki'n su-une ye, i'ni suune kee.» Maŋ y'o di ruute, y'ede: «Kane gen doŋ an uſſo t'adda dabar ere baadaŋ, an t'upile kallagaŋ an di'n ize tuwardi ti puuzo k'Ulo Damu.

¹⁵ Kono kamo an t'ihira a daana kaakido moziko Raa an i-di naabiya diddo onnu adda boozi. Wo yon yi-guune a kaakido moziko gen, y'anni booha.

¹⁶ Mosogo ti ki'n t'ida ye, ôrme ton umbo. Peedo ise malla ton an ki'n seeda ye,

¹⁷ kono Ulo Damu a daana kaakido moziko gen y'an Elsa, y'an d'an t'etta ki biza k'ahu doŋ i d'eliyo lekkiyo. Wo Raa y'an di sippa zumari k'edayan.»

8

Tiibi wede ki sarat

¹ Saŋ Ulo Damu y'a burke tiibi wede ki sarat. Aame gen a kandaane i d'inda kuy, peedo suma k'a ozire kubbaara sire.

² Saŋ n'a wulle maaleekiyagi sarat an t'ihira a daana Raa, an an d'eеле parragi sarat.

³ I d'iido maaleeka ti doolo y'a t'ihira a sirpa k'ume sedeke, a beezi banjirka ki dap. An i-d'eеле suldi koddiyo baadaŋ eediyadan unse, yi di t'ele a Raa ti tondiyo ere pay ki doŋ ki Raa, a ume sedeke wede ki dap a daana kaakido moziko gettiyo.

⁴ Saa ki suldi koddiyo eediyadan unse ti tondiyo ki doŋ ki Raa adda banjirka a bey maaleeka gette, i dikoliyo ki daana Raa.

⁵ Saŋ maaleeka y'a t'umbe banjirka gette, yi-t'ûne ti ubali doŋ a ume sedeke wo y'a-zibbe siido. Maŋ i d'ize tarkuuse, eddisito, omilte wo ɻoŋɻirso siido.

Parragi zoot dōj ki poone

⁶ Kane maaleekiyagi dōj sarat ti parragi sarat a beezaŋ gen, an t'ikkima tuddaŋ ki baahu.

⁷ Maaleeka wede ki poone y'a biiha parre, man goyoyo wo uwwo kalsiya puuzo a iipo siido, kese soo ti diine kesiyagi ado ki siido a t'igge, kese soo ti diine kesiyagi ado ki inda a t'igge, wo soole zeere pay a t'igge.

⁸ Saŋ maaleeka wede ki sirwe y'a biiha parre, man munda soo iŋkino aa mokkolo meeda a ziida uwwo wo an ti y' gibira adda bar, wo kese soo ti diine kesiyagi ado ki bar a t'ize puuzo.

⁹ Kese soo ti diine kesiyagi ado ki seydi dōj adda k'ahu a t'inda, wo kese soo ti diine kesiyagi ado ki tookiyagi a dimbe.

¹⁰ Saŋ maaleeka wede k'aduwe y'a biiha parre, man mooliso meeda i d'oggiyo dala dala aa binje t'a iiro ti kandaane, wo t'a-t'iire a kese soo ti diine kesiyagi ado ki oydayi wo ti omagi k'okko k'ahu.

¹¹ Mooliso gette sundutú Makadigi*. Kese soo ti diine kesiyagi ado ki ahu a t'ize kadigi, wo duwo baadaŋ an t'iibe ahu genno man, an t'inda kono kađigi mooliso gettiyo.

¹² Saŋ maaleeka wede ki pidſiwe y'a biiha parre. Aame gen mund'a a diine peedo, tere wo moldſali,

iŋkino man kese soo ti diine kesiyagi ado ki toorayaŋ a digge. Wo kese soo ti diine kesiyagi ado ki onnu, toorayí a digge, wo ki diddo ton iŋkino kay.

¹³ Saŋ man n'a wulle kor kaŋ obiyso a kandaane wo n'a illiga ti rootiyo ti golla awwa, t'ede: «Dabar! Dabar! Dabar etto a tukki dōj a siido pay aame maaleekiyagi ado an baaha parragaŋ gen me!»

9

¹ Saŋ maaleeka wede ki paat y'a biiha parre, man n'a wulle mooliso ti doolo t'a iiro ti kandaane a siido. Wo an i-d'ele kerle ki biza k'olde wede aakede buldfume.

² Mooliso gette t'a t'ihina biza k'olde wede aakede buldfume gen me. Man i d'uddo saa gammilawa ſiriŋ aa saa ki baala meeda. Saa gette peedo ti kandaane ti di'n ippe, ume a t'ize zimolo.

³ T'adda saa gette i d'uddo wessu a-tiipe adda siido. Wo an i-d'ele toogo aa ki otto a siido.

⁴ An i di ruute y'an ki d'ise ulsu a inda ye, a soole ye, a munda doolo ton man ye. Wo de y'an d'ise ulsu a duwo dōj an k'ede appuzu ere ki Raa a zumbamaj ye daŋjal.

⁵ A wessu gen an i-k'ele urzi ki tōwwadaŋ ye, wo y'an di'n dabira dabirsa daŋjal ki tere paat. Eeniko

* **8:11 8.11 Makadigi:** Makadigi ti ono Nasaarika Apisent.

ere y'an isa gette aa aadumu k'otto aame ti tolge wedusu.

⁶ Adda teddari paat gen duwo an di-deha unto te, wo de umbo an ki ti t'oona ye. An di deha an di-t'inda ton, unto t'a t'omba dokki ti tuddan me.

⁷ Yo wessu gen yi deeyiso aa punzigi dōn an an ti zidde ki deyyiso, a eedí munda aa biibo ki dap wo ume k'edayí aa ume k'eda duwo.

⁸ Ilalí dokiyok aa ilali k'erayi, wo sinaní aa sina suwwu.

⁹ A giggirí munda aa saapa ki maala, wo tarkuuse kambarí aa tarkuuse puusiyagi baadaŋ ti punzigi an okko k'ume deyyiso.

¹⁰ Silmi nennelele aa ki otto. Gen ti silmi genno i-d'ede toogo k'isiyo k'ulsu a duwo adda teddari paat gen me.

¹¹ Wessu gen mozigayí maaleeka ki olde wede aakede buldume, t'ono dōn k'Eber an yi waaku sundí «Abaddon», wo t'ono Girek an yi waaku sundí «Apoliyon», i-kaza «Wede lattiya».

¹² Dabar ere ki poone i t'ingile, wo sanj maŋ a etto dabar sire sey.

¹³ Sanj maaleeka wede ki zoot y'a biiha parre, maŋ n'a illiga golla t'ettiyo ti kesiyagi k'omba pide k'ume sedeke ki dap a daana Raa.

¹⁴ Golla gette ti di ruute a maaleeka wede ki zoot parre a beezi gen, t'ede: «K'an t'eezo a maaleekiyagi dōn pide, kettiso goppon a biza

k'ooye goole sundí Epirata gen me.»

¹⁵ Inokino maŋ maaleekiyagi pide gen an an t'iize, kane gen an ni buuhe toc miŋ ki peedo gettiyo, k'oniyo gettiyo, ki tere genno wo k'ozzine genno, kono ki tōwwo duwo dōn a kese soo ti diine kesiyagi ado ki siido.

¹⁶ Sanj an o di gize duuruko asigiryagi ti punzigi, kane dupiyagi dupiyagi.

¹⁷ Gen adda munda o iido aa suniye n'a wulle punzigi, wo dōn aa ti gili an d'ede saapa teezowo aa uwwo, bicici aa kandaane wo soŋ aa derwe. Awhaj aa eego suwwu, wo ti bohanaŋ i d'addiya uwwo, saa wo moono ki suupire.

¹⁸ Ti suldi dōn afo: uwwo, saa wo moono ki suupire addiya ti bizaŋ gen, an t'iide duwo dōn a kese soo ti diine kesiyagi ado ki siido.

¹⁹ Toogo punzigi gette tod'te adda bohanaŋ ti silmidagan. Silmidagan gen an d'ede awhi aa mimbayi, wo ti awhaj genno an an d'isiyo ulsu a duwo me.

²⁰ Kane duwo pay uupe i ki t'inda ti dabar ere afo ye gette, lekkiyadaŋ an ki ti gime ye a suldi dōn ulpi an isiyo ti beezaŋ gen me. An ki d'ohire ye ottilso a siitandsani wo a longayi dōn an ikkima ki dap, ki maala gurus, ki toozi, ki mongali wo ki inda me. Kane longayi gen an ki wolliyo ye, an k'ollige ye, an ki sooru ye.

²¹ Kane duwo gen

lekkiyadaŋ an ki ti gime ye a suldi dɔŋ an isiyo aakede tōwwo duwo mirsi, kombidiko, isiyo boliyo wo oogire te.

10

Mattup ḥenjko ohine

¹ Sanj maŋ n'a wulle maaleeka toogo ti doolo yi deegu ti kandaane tuddí tuuniyo ti dondirso, eedí tuuniyo ti zakkilsa, ume k'edayí i tooriyo aa peedo, wo zoŋdí aa uwwo baadaŋ i daldutu bilä bila.

² A beezi mattup ḥenjko ohine, zindí k'ammade y'a ziipe ekki bar wo ere ki geelo a siido.

³ Y'a idili ti golla awwa aa suwwu yi mōolo. Aame y'idili inokino maŋ, an i-ti gime ti eddisito sarat.

⁴ Munda wede an i ruute gen ni dehu n'a ti y' raanje, wo n'ollige golla ti kandaane t'o rootiyo, t'ede: «Munda wede eddisito sarat ti ruute gen, ki ti y' booho adda k'addá, ki y' raanje ye.»

⁵ Inokino maŋ maaleeka wede ni wulle yi t'ihira zindí soo ekki bar, soo a siido gen, y'a umbe beezi k'ammade ki kandaane.

⁶ Wo y'a di nîme ti suma ki wede i lekkiyo zeere ki daayum, yode wede a ikkima kandaane ti suldi dɔŋ addaga, a ziipe siido ti suldi dɔŋ eego, wo bar ti suldi dɔŋ addaga. Maaleeka y'a ruute, y'ede: «Ankeŋ peedo t'iide, delliyo umbo baa.

⁷ Wo de onniytagi dɔŋ maaleeka wede ki sarat yi t'eesa baahu parre gen, munda wede ombide ki Raa a-t'isa, aa y'an gizite ti kaaga a nebiyagi dɔŋ naabadi.»

⁸ Sanj golla ere n'lliga ti kandaane gette t'o di ruute sey, t'ede: «K'odo ki seedi mattup ḥenjko ohine a bey maaleeka wede i t'ihira zindí soo ekki bar, soo a siido genno.»

⁹ N'a iide k'ume maaleeka wo ni di ruute, n'ede: «Mattup gette k'o eli.» Maŋ y'o di ruute, y'ede: «Ooho, wo k'a t'oomo, a biza k'a t'owwa unse aa madde, wo de adda k'addá k'a t'owwa kadigi.»

¹⁰ N'a-ziida mattup ḥenjko gette ti bey maaleeka me, n'a t'iimi, tod'te a bizó unse aa madde, wo de ni t'ihe maŋ, adda k'addó n'a uwwe kadigi.

¹¹ Inokino maŋ an o di ruute, an'de: «I dehu k'a rootite sey ono dɔŋ Raa y'agisa a tukki dɔŋ a siidiyagi pay, a ita duwo pay, a dɔŋ orbe ita k'ono pay, wo a mozagan baadaŋ gen pây.»

11

Agisa nebiyagi sire

¹ Sanj maŋ an oo d'eele koyile wo an o di ruute, an'de: «K'odo ki doozi Boy Raa, ume sedke wo k'a di kazi dɔŋ ottilso a Raa adda boy genno.»

² Wo booro ere ti paate k'a t'oolo ki doozo ye, kono tode gette an an t'iili a dɔŋ i ki suune Raa soo

dajanjal ye, an d'onyilsa geeger ere kamilen gette ti zojdañ adda tedsfari ada pide makumu sire.

³ N'a t'igiba d'onjzo sire an di rootey ono doñ derec ki nuuno, an t'ossita kallagi móolo, an di kizita onamó adda k'oniyo dupu ti meeda sire uto ada zoot genño*.

⁴ Kane doñ sire gen i-kaza inda k'olibiye sire wo pitila sire i t'ihira a dsaana Galmee'ki duniyat[†].

⁵ Aame wede yi dehu y'an d'ise ulsu manj, uwwo t'a adda ti bize kane genño t'a ti'n t'ida doñ k'aduzan me. Genj ki kotto injkino an t'ida doñ i dehu an an d'ise ulsu me.

⁶ Kane an d'ede toogo k'appiya kandaane, kono mizzi y'a ki koppe ye a onniytagi doñ an rootita ono doñ Raa yi t'igibo gen me. An d'ede toogo ahu an ti'n kime puuzo, wo an d'ede toogo sey k'eliyo k'eeni wede tuuku tonj manj a duniya pay ise k'oniyo miibi tonj manj, aa addan i dehu.

⁷ Aame ono genj an ti gizita manj, seysu wede adfa t'adda k'olde wede aakede bulsume y'an di'n deyya, y'an di'n ceera wo y'an ti'n t'ida.

⁸ Nundanzañ a lekka a bere doñ duuru ki geeger meeda, ume wede an di tiike Galmeegañ ekk'undumu

wede zaapu t'ekki bakadí kañ tontilko. Geeger gette an di waaku ti suma ombide Sodom wo Misir.

⁹ Doñ ti siidiyagi pay, doñ ti boha bumbiyagi pay, doñ orbe ita k'ono pay wo t'ita duwo pay an d'etta an di wolley nundanzañ adda k'oniyo ado ti gootiyo, wo nundanzañ an an ki t'ela urzi a d'onjzañ an ki t'ottiba ye.

¹⁰ Doñ pay a siido ulbañ aasa uñse a unto ki doñ sire genj me, an d'isa tarneaape an dokkida suldfizañ rosoñ ti tuddan kono nebiyagi sire genj an an iidiba yeebadan baadañ.

¹¹ Wo aame onniyo ado ti gootiyo iida manj, Raa y'an di baaha maaye ki lekkiyo an di baldsa an t'ooziga. Wo kane doñ i ni wolliyo gen orgiso t'an di'n seedfa baadañ.

¹² San manj kane nebiyagi sire genj an d'olliga golla t'awwa ti kandaane t'an di roota, t'a t'eesa: «Kun ti koli keñño.» Manj an di-kila ki kandaane adda dondari, wo kane doñ k'olmidayan an di'n wolla.

¹³ A peedo gettiñ siido t'a ñonjira, kese soo ti diine kesiyagi koomat ki geeger gette a-ruuga, wo doñ dupu sarat an di-t'inda adda ñonjirso siido gettiyo. Wo kane doñ a goota genj orgiso t'an di'n seedfa, an di t'imma Raa wede a kandaane.

¹⁴ Dabar ere ki sirwe i

* **11:3 11.3 Onniyo dupu ti meeda sire uto ada zoot:** I-kaza tedsfari ada pide makumu sire. † **11:4 11.4 Kun wollo adda mattup ki Zakari 4.1-14.**

t'ingile. Wo kun koona mentikagi, dabar ere k'aduwe t'ettiyo goppoŋ sey.

Parre wede ki sarat

¹⁵ Saŋ maaleeka wede ki sarat y'a biilha parre, maŋ n'a illiga golliyagi baadaŋ a kandaane an di ruute ti golla awwa, an'de: «Moziko duniya aŋkenŋo a bey Galmeegin Raa ti Almasi Raa yi biire, wo y'a koona mozigo ki daayum.»

¹⁶ Kane dɔŋ deero ada sire makumu pide konsito a kaakidaganj a ḥaana Raa gen, an di-dikke zumbamanj a siido, an i-d'uttile a Raa,

¹⁷ an'de: «Galmeegey Raa toogadá t'a jiire pay, kee wede t'ume duniya t'a t'eesa botto too wo bini aŋki ton kee ede, ay ki tamma kono a-d'ede toogo ere meeda ki dokkiyo duniya pay.

¹⁸ Dɔŋ siidiyagi pay an gulkewe ti kee, wo kee ton maŋ kulkuwadá t'iina wo peedo t'iide k'a dekke booro a dɔŋ i t'inda. Peedo t'iide ere k'an t'ele munda wede aa ki dehu, a dɔŋ naabadá nebiyagi wo a dɔŋzá dɔŋ pay orgiso a sundá, ise deero wo suŋnidí ton maŋ. Peedo t'iide ere kee k'a-t'ide dɔŋ i lattiya siido.»

¹⁹ Inokino maŋ Boy Raa a kandaane a t'ihina, wo sandup ere ki taasuwa ti Raa ay di wulle adda boy genŋo. Aame gen a iise omilte, tarkuuse, eddisito,

ŋoŋnjirso siido wo goyoyo baadaŋ a zildſiti.

12

Erewo ti maaloogo

¹ Saŋ maŋ i d'ize munda goole a kandaane i-kaza munda, n'a wulle erewo t'usso kallatú ki peedo wo zoŋtú t'a-t'ifi ekki tere, wo a ettú biibo ki moldali koomat makumu sire.

² Tod'te mahuwe, addutú i t'umbe k'ehiyo i di-kakkisa ti-dawilsa ti dollite.

³ Saŋ maŋ i d'ize munda ti doolo a kandaane i-kaza munda, maaloogo meeda wo teezowo boŋ aa uwwo. Awhutú sarat, ombantú koomat wo a awhutú sarat gen ossiyo ti saame moziko.

⁴ Ti silmitú t'a ruuke moldali dɔŋ a kese soo ti diine kesiyagi ado ki kandaane t'a zibbo siido. Maaloogo gette t'a t'ihira a ḥaana k'erewo ere ti dehu t'a t'ehe gettiyo, kono ti t'eha maŋ ulo gen t'a siha.

⁵ Maŋ erewo gette t'a t'ehe ulo, ulo wede a dokka ita duwo pay ti toogo ere ki dalka maala. Wo ulo gen an di y'umbe kandaane, an di-t'iide ki ḥaana Raa wo ki ḥaana kaakido mozikadí.

⁶ Wo erewo gette t'a t'umbe k'adda balda k'ume wede Raa yi ikkima, an di-modse adda k'onnityo dupu ti meeda sire uto ada zoot*.

⁷ Inokino maŋ a kandaane gen i d'iiziga ḫeyyiso, maaleeka Misel ti maaleekiyagi an di

* 12:6 12.6 **Onniyto dupu ti meeda sire uto ada zoot:** I-kaza teddsari ada pide makumu sire.

deyyiso maaloogo. Wo
tode maaloogo tonj
ti maaleekiyagutú an
di deyyiso Misel ti
maaleekiyagi.

⁸ Maaloogo gette an di jiire
ti maaleekiyagutú me, urzi
an ki d'uune ye an di lekke
a kandaane me.

⁹ Tode maaloogo meeda
gettij an ti-gibiro. Tod'te
miipo ere ti kaaga sundutú
Ere Sakiysa, tod'te Meeda
siitandani ere daggiya dōn
duniya pay. An ti-gibiro
siido ti maaleekiyagutú pay.

¹⁰ Sanj man n'a illiga golla
awwa a kandaane ti rootiyo,
t'ede: «Aŋkeŋ onniyo ere
Raa y'in di'n utta t'iina baa,
aŋkeŋ Raazinj yi dokkiyo
duniya pay ti toogo ere ki
mozikadí, aŋkeŋ yo Almasi
Raa yi biire tonj i-d'ede urzi
ki dokkiyo duwo pay. Wo
tode Ere Sakiysa zembadinj,
tode gette ti'ni sakiysa difdo
onŋu a daana Raa, ti kan-
daane an ti-gibiro.

¹¹ Wo de kane zembadinj
an ti jiire t'urzi puuzo k'Ulo
Damu, wo t'urzi k'ono dōn
derec an illiga wo an di
gizite. Kane an d'iyye
an d'ele tuddanj k'unto tonj
maj.

¹² Inokino maj kee kan-
daane ti kune dōn i lekkiyo a
kandaane, kun iso uŋsuwo.
Wo de dabar baadaŋ a
kune dōn a siido wo suldfi
dōn adda bar, kono Meeda
siitandani an ti-gibira k'ume
kune wo ti ti gulkuwe
baadaŋ, ti zuune peedatú
i guute boolonj.»

¹³ Aame maaloogo ti zu-
une ti kandaane an ti-gibiro
a siido'ŋ, t'a iise lomme
k'erewo ere ehe ulo gettiyo.

¹⁴ Wo de erewo gette
an i-d'eele kambari sire ki
kor meeda, kono t'a t'obiye
dokki ti daana maaloogo
k'ume wede an i ikkima
adda balda. A ume gen an
di modde ozzine ado ti tere
zoot.

¹⁵ Inokino maj maaloogo
gette t'a bidde sidiko aa
ooye goole a ita k'erewo get-
tiyo, kono ahu an ti t'ambe.

¹⁶ Maj siido gette ti
d'uune erewo, ti d'ihina
olde, ahu dōn maaloogo ti
bidde sidiko gen olde y'a
t'iibe.

¹⁷ Maaloogo t'a gulkuwe
baadaŋ ti erewo gette, wo
t'a ingile deyyiso k'ita k'inŋi
k'erewo dōn pay ti doolo,
kane dōn i sooru a urziyagi
k'oogoro Raa wo i seedu
zakidi a ono dōn Isa yi gizite.

¹⁸ Wo maaloogo gette
t'iide, t'a t'ihira a biza bar.

13

*Seysu wede udđo t'adda
bar*

¹ Sanj man ni wulle seysu
y'addiya t'adda bar, awhizí
sarbat wo ombaní koomat,
wo opiso soŋ i-d'ede biibo
ki moziko moziko, wo a
awhizí raaniyta ti sumbiyagi
ki kaldita suma Raa.

² Seysu wede ni wulle
gen yi deeyiso aa golme,
zonđí aa ki nuuniye wo
bizi goole aa ki suwwu.
Maaloogo gette ti-d'ele

toogatú, mozikatú wo urzi dokkiyo wede a jiire.

³ N'a wulle ti diine k'awhutú genj, soo aa an i eele kuuno k'unto, wo d'e kuunatú k'unto gette i di t'isse. Inokino manj dōn siido pay an ziida giggiraŋ wo seysu genj an di y' diine.

⁴ Dōn pay an i d'ottiso a maaloogo kono ti ele urzi dokkiyo a seysu genno, wo dōn pay an i d'ottiso a seysu, an'de: «Wee wee goole aa seysu ej me wo a aane a deyye ti yode me? Wenda soo ton umbo.»

⁵ Wo seysu an i-d'ele ono dōn y'a kili tuddí wo y'a kilfite suma Raa. An i-d'ele urzi dokkiyo y'aase inkino bini teddfari ada pide makumu sire.

⁶ Maŋ y'a iise rootiyo ulsu a tukki Raa, yi kaldə suma Raa, Boy Raa ti kane dōn pay i lekkiyo a kandaane.

⁷ A seysu genj an i-d'ele urzi sey ki deyyiso dōn ki Raa kono y'anni ceere, wo an i-d'ele toogo a tukki boha bumfiyagi pay, a tukki dōn a siidiyagi pay, a tukki dōn orbe ita k'ono pay, wo a tukk'ita duwo pay.

⁸ Wo kane dōn a siido pay genj an d'ottiso a seysu genno, i-k'ottiso ye kane dōn sumbiyaganj raanjiya adda mattup ere ki lekkiyo k'Ulo Damu wede an wildsa genno. Mattup gette tod'te ede t'ume an d'okkima duniya botto too.

⁹ Wede i-d'ede kuwwa k'ollige manj, y'ollo kodfuwo.

¹⁰ Aame Raa yi dihe, wede an di y' seeda bule manj, ki kotto an di y' seeda, wo wede an yi t'ida ti kasigara manj, ki kotto an di y' t'ida ti kasigara. Aame genj dōn ki Raa an soodo zakidī a urzi zaapu k'adde a Isa bini dāngu.

Seysu wede udde t'adda siido

¹¹ Saŋ ni wulle seysu ti doolo y'adsiya t'adda siido, ombaní sire aa ki ulo damu, wo yi d'orbe aa ki maaloogo.

¹² Yi naabiya ti toogo ere an i ele a seysu wede ki poone wo yonj yi di y' wolliyo. Yi'n isiyo ki toogo siido ti dōntú pay an d'ottile a seysu wede ki poone an i eele kuuno k'unto wo aŋkeŋ i t'isse genno.

¹³ Yi d'isiyo suldi k'armika dōn ooŋe. A daana duwo pay yi d'adsiya uwwo ti kandaane yi-ti deegu ki siido, an di wolliyo.

¹⁴ Yi ti'n daggiya dōn pay a siido, ti toogo ere an i ele k'isiyo suldi k'armika a cfaana seysu wede ki poone genno. A dōn pay a siido y'an di rootiyo, y'ede: «Kun ollo, kun okkoŋ undiso ki seysu wede an i eele kuuno ti kasigara wo aŋkeŋ yon zeere genno.»

¹⁵ Wo seysu wede ki sirwe genj an i-d'ele toogo yi di biiha maaye a undiso ki seysu ere an ikkima gettiyo, inkino t'a iise puukiyo wo ti rootiyo pây, wo t'a-t'ide duwo dōn i-k'ottiso undiso seysu genno ye.

¹⁶ A don pay, ise sunñi wo deero, dñoj laale wo dñoj an k'ede munda ye, dñoj boy wo bulagi pay, seysu geñ y'an ize ki toogo an an t'ippiza a beyðan k'ammade ise a zumbamanj.

¹⁷ Aame wede yi dehu yi d'owila munda a yode, ise mundfazí y'a t'owila maj, i dehu i-d'ede appuzu. Appuzu gette tod'te suma ki seysu geñño, ise kaza a-t'ette a sundí.

¹⁸ Injino maj peedo t'iide kono dñuwo an t'oone suuniyo k'ono. Wede eedí soodo a elkiso geñ, kaza ki suma seysu gette y'a ti suune, kono kaza gette i-kaza suma wedusu. Kaza gette tod'te meeda zoot uto ada zoot makumu zoot.

14

Ôoro aware a kandaane

¹ Wo sañ ni wulle Ulo Damu yi t'ihira ekki mokkolo Siyon, wo ti yode dñoj dupu meeda uto ada pide makumu pide an d'ede sundí ti suma Meegí raanjya a zumbamanj.

² Maj n'a illiga golla ti kandaane i dñurriyo aa ooye goole y'okko wo soñ aa eddiso mizzi. Wo golla n'illiga gette aa dñoj an ondige kundiñe.

³ An d'ôoro ôoro aware a daana kaakido moziko, a daana seydi pide wo a daana dñoj deero. Wo wede a aane a ti suune ôoro gette umbo, daa ki kane dñoj dupu meeda uto

ada pide makumu pide, dñoj Raa y'an uðde t'adda diine dñoj duniya geñño ðañjal ye maj.

⁴ Kane dñoj i-ki t'ize tud-daj ganigi ti erayi ye, kono kane an lekkiyo obilagi, an daaniya ita ki Ulo Damu k'ume tuuku y'ette tonj maj. Raa y'an uðde t'adda diine dñoj pay, kane an t'ize dñoj yode ki poone a ñaanadí wo a ñaana k'Ulo Damu geñ me.

⁵ Wo kañ soo tonj a bizan wenda yi k'illiga lohito k'ono ye, dñuwo an ki zaapu ono eedaj ye.

Booro Raa

⁶ San ni wulle maaleeka ti doolo y'obiyo awwa a kandaane, i-d'ede Rabila Maajaanawa ere i lekkiyo ki daayum, y'an di kizite a dñoj pay i lekkiyo a siido: a ita dñuwo pay, a boha bumbiyagi pay, a dñoj orbe ita k'ono pay, wo a dñoj a siidiyagi pay.

⁷ Y'an di ruute ti golla awwa, y'ede: «Kun orgido a Raa, kun y'amma kono peedo t'iide ere y'a dekka booro a tukki dñuwo te. Kun i ottilo, yode wede ikkima kandaane ti siido, bar wo omagi k'ahu pay.»

⁸ Maaleeka ti doolo, wede ki sirwe, y'a yi diine, y'ede: «Geeger ere meeda Babiloon mozikatú t'iire baa! Tod'te ita dñuwo pay t'a ti'n gumme ti tootatú kadigi, geñ i-kaza t'a ti'n duuye k'isiyo suldi sukiyagi dñoj ti d'isiyo.»

⁹ Maaleeka ti doolo, wede k'aduwe, y'anni diine wo y'a ruute ti golla awwa, y'ede: «Wede tuuku y'ottilso a seysu ti undisadí, wo y'uune appuzu ki seysu a zumayí ise a beezi genj.

¹⁰ yode tonj an i-di gumma toote kulkwo Raa. Toote genj yonj kadigi daa kalsiya mundfa, Raa yi-t'ofa adda kulso ki kulkuwadí. Wede genj y'a dabira baadañ adda k'uwoo wo ti moono ki suupire a daana maaleekiyagi dsoj kamileñ wo a daana k'Ulo Damu.

¹¹ Wo saa ki uwwo dabaradanj t'a kila k'awwa ki daayum. Kane dsoj i ottilso seysu ti undisadí wo doj an d'ede appuzu ki sundí genj, an k'ede puukiyo ye, diddo onnu kane adda dabar.

¹² Inokino manj kune dsoj ki Raa, dsoj i sooru a urziyagi k'oogiradí wo kun ziipe ad-dugunj a Isa genj, peedo t'iide kun soodo zakidi bini dangu.»

¹³ Wo n'a illiga golla ti kandaane t'o di ruute, t'ede: «Ki raanja: Kane dsoj i t'inda a urzi Galmeega, ti anki unsuwo a kane.» Wo Unde Kamileñ t'a ruute: «Eyye, kane genj an ti buuke ti ormiyto ere a urzi naabadañ, kono naabadañ gette ti t'udsde beehiye kerem.»

Peedo t'iide k'aydu

¹⁴ Ni wulle sey dondirso tuware kar, wo ekki dondirso gette munda i deeyiso aa ulo wedusu a

eedí biibo ki dap wo a beezi suwoo korbe robboj.

¹⁵ Wo i d'uddo maaleeka ti doolo t'adda Boy Raa, yi di ruute ti golla awwa a wede i-guune ekki dondirso genj, y'ede: «Ki t'ambo suwwadá, k'eeso aydu baa kono peedo t'iide k'aydu, kono dombi a siido an iine k'aydu.»

¹⁶ Mañ wede i-guune ekki dondirso genj y'a t'umbe suwwadí, y'a iise aydu wo dombi pay a siido y'a t'iyda.

¹⁷ Sañ i d'uddo maaleeka sey ti doolo t'adda Boy Raa a kandaane, yode tonj a beezi suwoo korbe robboj.

¹⁸ Wo i d'uddo maaleeka ti doolo t'ume sedseke, i-d'ede toogo a tukk'uwwo. Mañ yi di ruute ti golla awwa a maaleeka wede ti suwoo korbe robboj a beezi genj, y'ede: «Ki t'ambo suwwadá, k'a odo k'adda dombi k'inda binj a siido, k'a t'aydi kono inñizañ an iine.»

¹⁹ Mañ maaleeka y'a t'umbe suwwadí y'a t'iyda inni binj a siido me, wo inni y'iide'ñ yi-t'ibi adda sôole goole ki kulkwo Raa.

²⁰ Wo i d'ede sôole a paate ti geeger. An d'iise ñayyu k'inñi binj adda sôole genno kono a t'adsde ahuzanj wo ahu i d'adsiya ki puuzzo. Puuzzo gette a ukke suma kubbaara meeda ado, wo k'awwa a iina a sukmagi punzigi.

¹ Saŋ maŋ ni wulle a kandaane munda goole ti doolo a jiire eedó i-kaza munda: maaleekiyagi sarat, a beyfan̄ dabar sarat ere ki dāŋgu, kono kulkwo Raa a-ti dāŋga ti kane gen̄no.

² Saŋ ni wulle munda aa bar ki kaynaanja kalsiya ti uwwo i ralita wic wic. Wo kane dōŋ i jiire seysu, ti undisadí, wo ti kaza ere ki sundí gen̄, an t'ihirte a biza bar ki kaynaanja gettiyo, a beyfan̄ kundiňe wede Raa y'an ele.

³ An d'ōoro ôoro ere ki Muusa wede naabo Raa wo ôoro ki Ulo Damu, an'de: «Galmeegey Raa toogadá t'a jiire pay, naabadá tod'te baadaŋ wo majjaanawa. Naabadá ere k'isiyo gette tod'te ki diine derec, kee mozigo ki dōŋ a siido pay.

⁴ Galmeegey, wee wee a-k'orgide ye wo i ki t'imme sundá ye me? Derec, kee dāŋjal wede kamileŋ wo ita duwo pay an d'etto an d'ottila a dāanadá, kono dōŋ pay an zuune booradá ki dekkiyo ki diine.»

⁵ Saŋ maŋ n'a wulle Boy Raa a kandaane a t'ihina. Adda boy geŋ n'a wulle ume wede kamileŋ a jiire, adda'ŋ sandup ki taasuwa ere Raa yi gitte ti duwo.

⁶ Kane maaleekiyagi dōŋ sarat i seedu dabar ere sarat geŋ, an d'uddo t'adda Boy Raa ossiyto ti kallagi tuwardí i ralita wic wic, wo ser ki dap kettiso a ume ki giggiran̄.

⁷ Maŋ ti diine seydi pide

geŋ, seysu soo y'an d'eеле a maaleekiyagi sarat, kunzali dap sarat ôoniyo ti kulkwo Raa, yon̄ yi lekkiyo ki daayum.

⁸ Wo Boy Raa geŋ i d'ûune ti saa i-kaza daryika Raa ti toogadí. İnkino maŋ wenda soo ton̄ yi k'aane yi ki t'ette k'adda boy gen̄no ye, bini dabar ere sarat a bey maaleekiyagi ti-t'enjila doo miŋ kollo.

16

Kunzali sarat ti kulkwo Raa

¹ Wo n'a illiga golla awwa ti rootiyo t'adda Boy Raa a maaleekiyagi sarat, t'ede: «Kun'do, kunzali sarat ti kulkwo Raa geŋ kun ti sebitoy siido.»

² Maŋ maaleeka wede ki poone y'a iide, y'a zibbe kulkwo Raa ere adda kulsadí a siido, dōŋ pay an d'ede appuzu ki seysu wo an ottilso a undisadí gen̄, tud-dan̄ an di ti'n gusse dabar ki kundayi tuddan̄ rosidon̄ i'n aadsumu.

³ Maaleeka wede ki sirwe y'a iide, y'a zibbe kulkwo Raa ere adda kulsadí adda bar. Wo ahu bar a-gime pu-uzo a-zidde, suldī pay dōŋ i puukiyo adda bar an t'inda.

⁴ Maaleeka wede k'aduwé y'a iide, y'a zibbe kulkwo Raa ere adda kulsadí, adda k'oydayi ti omagi k'ahu pay, wo ahuzan̄ pay a-gime pu-uzo,

⁵ wo n'a illiga maaleeka wede i-d'ede toogo a tukk'ahu geŋ y'a ruute,

y'ede: «Kee kamilen, kee wede ti poone wo aŋki tonj kee ede, kee ki diine kono booro ette ki ti dikke a urzutú,

⁶ kono duwo an t'iide doŋzá ti nebiyagi, wo kee k'an d'ele puuzo an di sibe genj, derec a t'iide.»

⁷ Wo n'a illiga golla ti koliyo t'ume sedeke t'a ruute, t'ede: «Eyye, Galmeega Raa toogadá t'a jiire pay, ki dekkiyo booro derec ki diine.»

⁸ Maaleeka wede ki pidíwe y'a iide, y'a zibbe kulkupo Raa ere adda kulsadí a tukki peedo. Wo peedo ti d'uune urzi t'an igge duwo ti wehinkatú aa uwwo.

⁹ Duwo doŋj wehinko peedo baadaŋ t'in igge genj, an di kalsita suma Raa wede i-d'ede toogo ekki dabar gettiyo. Wo kane an di-tuuge ki kama lekkiyadaŋ wo ki tamma Raa me.

¹⁰ Maaleeka wede ki paat y'a iide, y'a zibbe kulkupo Raa ere adda kulsadí a tukki kaakido moziko seysu. Omagi pay ki mozikadí genj a t'ize zimolo, wo duwo pay an d'aadsumu sinanaj a dabar ere an iido gette.

¹¹ An di kalsita suma Raa a kandaane kono dabar ti kundayi doŋj an d'ede genj me. Wo de lekkiyadaŋ an kit'i gime ye a suldi doŋj ulpi an isiyo genj me.

¹² Maaleeka wede ki zoot y'a iide, y'a zibbe kulkupo Raa ere adda kulsadí, adda k'ooye goole sundí Epirata. Wo ahuzí a t'iibe, kono an

d'ooli urzi a mozagi doŋ ettiyo ti kese peedo ti koliyo.

¹³ Ni wulle siitandani ado aa gonhaŋi, sonj y'udde ti bize maaloogo, sonj y'udde ti bize seysu, wo sonj y'udde ti bize wede yi ti t'isiyo tuddí aa nebi.

¹⁴ Kane genj siitandani, an d'isiyo suldi k'armika, an t'ette tussiyo mozagi pay a siido ki deyyiso. Deyyiso gette t'aasa a onniyo ere Raa toogadí t'a jiire pay yi dekka booro a tukki doŋ duniya pay.

¹⁵ Galmeega y'a ruute, y'ede: «Kun ollo koduwo, n'un etto aa wede k'oogire. Unsuwo a wede yi lekkiyo daayum zeere wo kallagí ossiyo a tuddí, kono aame nuŋ n'iina maŋ y'a ki lekka bontiliŋ a daana duwo wo yi-ki t'oona sukiyagi a daana doŋ pay ye.»

¹⁶ Kane siitandani ado genj an di'n ugiye mozagi pay a siido, a ume wede ti ono doŋ k'Eber an yi waaku Armege-doŋ.

¹⁷ Maaleeka wede ki sarat y'a iide, y'a zibbe kulkupo Raa ere adda kulsadí a maaye. Maŋ golla awwa t'adda Boy Raa t'ume kaakido moziko t'a ruute, t'ede: «A ti dīŋgi baa!»

¹⁸ Inokino a iise omilte, tarkuuse, edfisito, wo siido ti ḥonjirso baadaŋ. T'ume Raa yi ziipe wedusu a siido genj, ḥonjirso siido baadaŋ kino i k'ize ye.

¹⁹ Aame siido ti ḥunjire genj, geeger meeda gette

a dikkida omagi ado, gee-giryagi adda siidiyagi pay a ruugite. Wo Raa i ki dundé ye a oldiko ki geeger meeda Babiloon gette, kono yi-ti gumme ti toote kulkuwadí. Kulso kulkuwadí baadañ gette t'a ti dīnge ti sobo.

²⁰ Siidiyagi pay adda diine k'ahu ti mongali an di digge t'omagan me, ki ki'n wolle ye.

²¹ Sañ mañ goyoyo baadañ wo deero, goyoyo soo gette attiditú suma suwal ki mudu, a zildito ti kandaane a tukki dūwo, wo kane dūwo an di kalfita suma Raa kono dabar ere ki goyoyo gette oone baadañ.

17

Meeda boliyo

¹ Sañ mañ maaleeka soo ti diine dōj sarat i ziida kunzali sarat ti kulkwoo Raa gen, y'a iido wo y'o di ruute ono, y'ede: «K'edi, n'a di kiza booro ere Raa yi cekka a tukki meeda boliyo ere i-guune ekk'ahu baadañ gettiyo.

² Mozagi dōj a siido pay an ti-t'ihi tuddañ adda boliyo ti tote, wo dōj duniya pay gen t'a ti'n gumme ti toote boliykatú wo y'an ñide.»

³ Sañ mañ Unde Raa ti-t'ûne adda k'addó, maaleeka y'a n' umbe y'a ti n' ziipe adda baldsa. Wo aame gen n'a wulle erewo ti-guune a tukki seysu teeze bon, seysu gen tuddí pay raañiyta ti sumbiyagi ki

kalfita suma Raa, awhizí sarat wo ombaní koomat.

⁴ Erewo gette ti-t'usse juwa teezowo bon, suldi koñsuwatú ki dap, ki dogoro tuwarwa kar wo ki mokkolo majjaanawa pay, wo a beytú kulso dap boo ti suldi dōj ganigi k'a azzira ki boliykatú.

⁵ A zumatú raaniya ti suma ere itatú ombide: «Nuñ te sundó Babiloon geeger meeda, mekki dōj boliyo wo ki suldi dōj a siido k'azzuru k'a ki wolle ye.»

⁶ Kane dōj ki Raa i ruute keren Isa yon Galmeega gen, an di'n ñide. Wo erewo gette n'a ti wulle ti-t'iibe puuzo kane i ti gili ettú. Aame ni ti wulle iñkino n'a ziido giggiró.

⁷ Maaleeka y'o di ruute, y'ede: «Ki moo me ki seedu giggirá me? Munda wede ombide ki erewo gen n'a di t'oodiba ita wo ki seysu wede t'a ti guune, awhizí sarat wo ombaní koomat gen me.»

⁸ Seysu wede ki wulle gen, ti kaaga yon ede wo sañ y'a inda. Bini mañ y'a baldsa, y'a-kilo t'adda k'olde wede aakede buldume me. Aame yi-gilo mañ, Raa y'a yi dagga mendí. Wo kane dōj duniya dōj t'ume Raa y'ikkima duniya too, sumbiyagan yi ki riñje adda mattup ere ki lekkiyo ye gen, an wulla seysu genño mañ an seeda giggiran kono seysu gen ti poone yon ede, sañ y'a inda wo ankenyi bildo gen me.»

⁹ Maŋ maaleeka y'o di ruute sey, y'ede: «Peedo t'iide, i dehu duwo eedan a t'ise soodo a elkiso wo a suuniyo k'ono. Kane awhi sarat ki seysu genj, i-kaza kessagi sarat dōn erekwo t'a ti guune eego genjno, wo sonj i-kaza mozagi sarat.

¹⁰ Mozagi dōn paat genj mozikadaŋ t'iire, wede ki zoot yo ede, wo wede ki sarat yi k'iina ye botto, wo aame y'iina maŋ mozikadí t'aasa ki peedo boolonj.

¹¹ Seysu wede yonj ti kaaga ede wo saŋ y'a inda genj, yonj mozigo wede ki gessire. Ti poone yonj ti diine kane mozagi sarat genjno, wo yonj genj Raa y'a yi dagga mendí.

¹² Om̄ba dōn koomat ki wulle genj, kane mozagi koomat dōn botto mozikadaŋ an ki t'uune ye. Wo aame an t'uuna maŋ, an di lekka a mozikadaŋ ti seysu kanj soo ki peedo boolonj.

¹³ Kane mozagi genj pay onamaŋ kanj soo, an i-d'ele toogadaŋ ti mozikadaŋ a seysu kono y'a oomi mozikadí.

¹⁴ An di deyya ti Ulo Damu, wo Ulo Damu y'an di'n ceera kono yonj Galmeega y'a jiri pay wo Mozigo mozagi. Doŋzi dōn yi wiike wo yi bire an seedu zakidi a urzizí genj, an di ceera ti yode kanj soo.»

¹⁵ Maŋ maaleeka y'o di ruute, y'ede: «Ahu dōn ki wulle ere boli t'a ti guune eego genj, kane dōn siidiyagi

pay, dōn duuru, ita duwo pay, wo ti dōn orbe ita k'ono pay.

¹⁶ Kane om̄ba dōn koomat ki wulle genj, ti seysu an di kiigira ere boli gettiyo, suldfutú an t'oddfipa pay i-t'oola bontiliŋ. Sseytú an d'aadima, wo a guuta an aa t'oyya uwwo mendí.

¹⁷ Derec, Raa y'ize adda k'adde mozagi koomat genj, an di gitte onamaŋ kanj soo aa yonj yi dehu, an i-d'ele toogadaŋ ti mozikadaŋ a seysu kono y'a oomi mozikadí bini ono dōn Raa yi ruute a-t'etta.

¹⁸ Wo erekwo ere ki wulle gette, tod'te i-kaza geeger meeda mozikatú ekki mozagi pay a siido.»

18

Babiloon suukatú t'iire

¹ Saŋ maŋ n'a wulle maaleeka ti doolo yi deegu ti kandaane i-d'ede toogo baadaŋ, wo duniya pay gette a-tuure ti toore wede ki daryikadí.

² Y'a idili ti golla awwa, y'ede: «Babiloon geeger meeda meeda, ankeŋ suukatú t'iire baa! Ti t'ize ume lekkiyo siitandani pay, ume lekkiyo ki embi dōn ulpi ki koobiko,

³ kono ita duwo pay ti ti'n gumme toote wede ki boliykatú ere t'isiyo gettiyo. Wo kane mozagi pay a siido an ti t'ibi tuddaŋ moonite ti tote. Wo kane dōn suuk adda duniya pay an t'ize dōn

bey ti toogo ere i-d'ede a sulđutú baadaŋ genŋo.»

⁴ Maŋ n'a illiga golla ti doolo ti kandaane ti rootiyo, t'ede: «Kune dɔŋzó kun t'addi ti di tote me, kono kun a gi di ketta kaŋ soo ti tote a oldikatú, wo karre ki dabaratú y'un gi di'n seeda ye.

⁵ Derec, oldikatú i t'ukume baadaŋ i ti gili a kandaane. Wo Raa geŋ i ki dunde ye a oldikatú gette.

⁶ Dabaratú kun i-ti doozo aa tod' t'an ize a duwo, kun i-ti doozo taŋ sire ti ere tod' t'an ize. Wo kulsatú kun i-t'ōno ti toote kadigi a doole sire, ti wede t'an ele a duwo.

⁷ Tod' t'ossiyo sulđi konjsuwo wo ti tamma tuddutú baadaŋ geŋ, kun ti-t'elo adda dabar ti môolo baadaŋ iŋkino kay, kono ti rootiyo adda k'addutú, t'ede: "Nuŋ ette ni guune mohita, nuŋ te mandaayawa ye, wo môolo munda ton ni k'isa ye."

⁸ A tamma tuddutú gette, i-daana ita dabar aakede unto, isiyo môolo wo mosogo a onniyo soo, wo uwwo t'a-t'ogga. Derec, Galmeega Raa i dikke booro a ettú geŋ, yon toogo.»

⁹ Wo mozagi pay a siido doŋ ize boliyo ti sulđi tamma tudde ti tote soo geŋ, aame an wulla saa ki uwwo ere ti t'oggiyo maŋ, an d'ôola wo an di lekka adda môolo kono tote.

¹⁰ Kane mozagi geŋ an t'ôhira ti dokki kono an orgiso a dabar ere i aana gette,

an dillita: «Wayya, wayya moo dabar kino te! Babiloon geeger meeda meeda wo toogo, adda peedo boolon kino miŋ booro t'a ti ziida!»

¹¹ Wo doŋ suuk adda duniya an d'ôola wo an di lekka adda môolo kono tote, kono sulđizaŋ wenda an d'owila umbo baa.

¹² Sulđizaŋ doŋ aakede: dap, maala gurus, ddogoro tuwarwa kar, mongali doŋ majjandani, sotor tuwarwa, juwa, ramica, sotor teezowo bon, ita k'inda doŋ eediyadaŋ unse, sulđi doŋ ki dilŋise k'elbi, sulđi doŋ majjandani an cooliyo k'inda, ki toozi, ki maala, ki mokkolo ere morsowo,

¹³ arardsari, egey doŋ eediyadaŋ unse, mirr, sulđi koddiyo eediyadaŋ unse, toote, egey, moono, geme, bungari, dambami, punzigi ti puusiyagi, bulagi wo doŋ an ziddo ton maŋ. Wenda an d'owila umbo baa sulđi geŋ me.

¹⁴ Inokino doŋ suuk an i di roota, an t'eesa: «Sulđi doŋ aa addi i dehu geŋ i t'igge umbo baa, sulđi doŋ majjandani k'uuniyo geŋ i digge kane dokki ti koŋ me, an ki'n t'oona ye baa.»

¹⁵ Kane doŋ suuk i t'ize doŋ bey t'urzi tote geŋ, an t'ôhira ti dokki kono an orgiso a dabar ere i iide gette, an d'ôola baadaŋ wo an di lekka adda môolo.

¹⁶ An dillita, an t'eesa: «Wayya, wayya moo dabar kino te! Babiloon geeger meeda meeda doŋtú an os-

siyo suldi k'uuniyo, juwa, sotor teezewo borj, wo suldi konjuwo ki dap, ddogoro tuwarwa kar wo mongali doj majjandani pây.

¹⁷ Adda peedo boolonj kino ettin maala baadañ gette a t'igge!»

Wo kane doj pay i tuliliyo tooko, deero tooko pay, doj pay adda tooko genj, an ambe ki geeger gettiyo, wo doj pay ombadanj t'urzi bar an t'ihera ti dokki

¹⁸ aame an wulle saa ki uwwo t'oggiyo geeger gettiyo mañ. An d'iise dolilite: «Geeger meeda meeda aa tote kino ette umbo!»

¹⁹ An di kossa puure a awhanj, an di dillita, an d'ôola wo an di lekka adda môolo, an t'eesa: «Wayya, wayya moo dabar kino te! Geeger meeda meeda ere doj tooko an t'ize doj bey ti tote miñ, a peedo boolonj a dimbe kamec!»

²⁰ Kune doj a kandaane pay kun iso unjuwo kono geeger gette t'uute baa, wo kune doj ki Raa, doj zina k'Isa wo nebiyagi, kun iso unjuwo kay kono Raa yi ti dikke booratú te a suldi doj pay ulpi t'ize a tukki kune me.

²¹ Sanj mañ maaleeka toogo yi d'umbe mokkolo aa assa meeda, wo yi ti zidse adda bar, y'ede: «Genj inkino kay Babiloon geeger meeda meeda a kaamiki an ti sedda ki toogo wo t'a dagga, duwo an gi di'n wolla ye baa.

²² Wo di tote gette wenda yi k'olliga doj k'ondige kundiñe ye, doj k'ôoro ye, doj siraro ye, wo doj parre ye baa. Di tote wenda yi ki wolla naabo ere tuuku tonj mañ ye, yi k'olliga môolo k'assa massu ye.

²³ Di tote wenda yi ki wolla toore pitila ye. Kudic an k'olliga ye ette golla kule yi ziifa, ette golla k'erewo ti ziida me. Genj aasa inkino kono ti kaaga doj suuk ki tote genj, kane an jiire doj suuk adda duniya pay, wo ita duwo pay mi ti'n digge t'urzi kombidifikadí.

²⁴ Wo di tote an d'uune puuzo ki nebiyagi, ki doj ki Raa, wo ki doj pay an ti'n wildite adda duniya.»

19

¹ Sañ mañ n'a illiga tarkuuse a kandaane aa golla ki doj duuru baadañ. Golla gette t'a ruute, t'ede: «Aleluya! Kun amma Galmeega Raa! Yon Wede k'Uttiyadiñ. Daryika, toogo kane'ñ ki yode Raazinj.

² Yi dekkiyo booro derec ki diine. Geeger meeda boliyo, booratú yi-ti dikke kono doj siido ti ti'n nukke ti boliykatú. Tôwwo ki doj naabadí yi-ti duuze a tote tonj mañ.»

³ Wo golla gette t'a ruute sey, t'ede: «Aleluya! Kun amma Galmeega Raa! Saa ki geeger meeda ere an aa t'uyye gette ti koliyo ki daayum!»

⁴ Kane dōj deero ada sire makumu pide ti seydi pide gej an di-dikke, an d'utile a Raa wede i-guune a kaakido mozikadí, an'de: «Eyye! Aleluya! Kun amma Galmeega Raa.»

*Ono ombide ki tarneaape
ki seedu k'erewo*

⁵ Ti kaakido moziko gette i d'ize golla, t'a ruute, t'ede: «Kune dōj naabadí pay gej, kun amma Raaziŋ, kune duwo pay deero sun̄ni, kun i ottilo.»

⁶ Saŋ maŋ n'a illiga tarkuse aa golla ki dōj duuru baadaŋ, i-durriyo aa ooye goole y'okko, wo aa eddiso mizzi. Golla gette t'a ruute, t'ede: «Aleluya! Kun amma Galmeega Raa toogadí t'a jiire pay, kono y'ombo mozikadí baa!»

⁷ Ulbiŋ in iso uŋse wo in lekko t'uŋsuwo. In y'amma, kono onniyo ere Ulo Damu y'a seeda eddí t'iina, tote eddí tonj ti t'ikkima tuddutú.

⁸ An i d'eele kalle majjaane kamilen i ralita wic wic. Kalle majjaane gej, i-kaza naabo ere ki diine ki dōj ki Raa.»

⁹ Maaleeka y'o di ruute, y'ede: «Ki raanja, uŋsuwo a kane dōj soo an'ni wiiko a tarneaape seedu k'Ulo Damu.» Wo y'o di ruute sey, y'ede: «Gej ono dōj derec udde ti bize Raa.»

¹⁰ Maŋ n'a iire a zoŋdí n'a dikke ki tammadí, miŋ yon y'o di ruute, y'ede: «K'oolo, k'o ottile ye, kono nuŋ tonj maŋ wede naabo aa kee, wo

aa zembadá dōj umbe a ono dōj Isa yi ruutite. Kee ki ottilo a Raa, kono ono dōj Isa yi ruutite gej kane derec, kane gej miŋ ono dōj Raa y'an ele a bize nebiyagi an di ruutite.»

Wede a ti gili a puzu tuware

¹¹ Saŋ n'a wulle kandaane a t'ihina, wo i d'uddo puzu tuware. Wede a ti gili eego an yi waaku sundí «Wede Derec, yi seedu zakidi a munda wede yi ruute y'aasa», yi dekkiyo booro wo yi deyyiso a urzi wede ki diine.

¹² Wo edayí i d'omilte aa uwwo, a eedí biibiyagi moziko, suma an riŋe a tuddí wenda soo tonj yi ki ti suune ye, i ti suune yode siidí.

¹³ Kallayí y'usso sulpiyo adda puuzo, wo an yi waaku sundí soo «Ono Raa.»

¹⁴ Asigiryagi a kandaane ti punzigi tuwardi an di y'daaniya, kallagaŋ tuwardi kar majjandani kamilen.

¹⁵ Ti bizi i d'adsiya kasi-gara robbing, ti tote gette y'a oggipa ita duwo pay dōj i giigira yode wo y'anni dokka ti toogo ere ki dalka maala. Yode batum y'a ti'n ŋayya aa an ŋayyu inŋi bin adda sôole. Gej i-kaza kulkkuwo Raa toogadí t'a jiire pay.

¹⁶ A tukki kallayí wede goole wo a zindí an aa di riŋe suma ettiyo: «Yon Galmeega yi jiire pay wo Mozigo mozagi.»

Ombo a zumbi

¹⁷ Sañ mañ n'a wulle maaleeka yi t'ihira ekki peedo. Y'a idili ti golla awwa a embi doñ pay oppiyo awwa a kandaane, y'ede: «Kun'di kun t'ogiyi a ombo ere baadan Raa y'un ize!»

¹⁸ Kun'di, kun ooma sey ki mozagi, sey ki deero k'asigiryagi wo ki asigiryagi, sey ki punzigi wo ki doñ i gilo eego, sey ki doñ pay bulagi wo bulagi ye, sey ki doñ pay deero wo sunñi.»

¹⁹ Sañ mañ n'a wulle seysu, mozagi siido ti asigiryagan an t'ugiyi ki deyyiso wede a ti gilo puzu ti asigiryagí.

²⁰ Seysu ti wede yi ti t'isiyo tuddí aa nebi, an ti'n zidde. Wede i-t'ize tuddí aa nebi gen, yon y'aaze suldi k'armika a d'aana seysu, inkino doñ an d'ede appuzu ki seysu wo an d'uttile undisadí gen, yi ti'n digge. Seysu ti yode gen an di'n ibi zeere adda k'olde oggyio uwwo dala dala ti moono ki suupire.

²¹ Asigiryagan doñ aa guute, wede a ti gilo a puzu y'aa di'n ïide ti kasigara ere addiya ti bizi, wo embi an d'iimi seyzan an d'issite.

20

Ozzine dupu

¹ Mañ n'a wulle maaleeka yi ceegu ti kandaane a beezi kerle ki bisa k'olde wede aakede buldume ti ziñziri meeda.

² Y'a ziida maaloogo, tod'te miipo ere ti kaaga Ere Sakiya, tod'te Meeda siitandani, y'a ti-gitte ki ozzine dupu.

³ Maaleeka yi-ti zidde adda k'olde wede aakede buldume bisa y'a-t'ippe ti kerle wo y'a di nilde ti tiibi, kono maaloogo t'a ki dagge ita duwo ye bini a t'ida ozzine dupu. Sañ mañ yi-d'eeza ki peedo boolonj.

⁴ Sañ mañ n'a wulle kaakidagi moziko, wo doñ a ti gundsite eego an an d'ele urzi ki dekkiyo booro. Wo sonj n'a wulle undiyagi ki doñ an ti dikkite awhanj kono an ruutite taaya k'Isa wo an di gizite ono Raa. Wo n'a wulle sey kane doñ pay i k'uttile a seysu ye, a undisadí ye, wo appuzu ki seysu a zumbamañ umbo ise a beydan tonj mañ. Kane gen an di-bilde, an d'ooma moziko ti Almasi k'ozzine dupu.

⁵ Gette baldiya ere ki poone. Wo kane doñ unto ongo an gi-di baldsa ye bini ozzine dupu a t'ida.

⁶ Uñsuwo a kane doñ uune baldiya ere ki poone kono kane doñ ki Raa. Unto ere ki sirwe i-k'ede toogo ye a tukki kane me. Kane gen an t'isa doñ sedeke ki Raa wo ki Almasi, wo an d'ooma moziko ti Almasi adda k'ozzine dupu genño.

Deyyiso ere ki dangu

⁷ Aame ozzine dupu gen i t'ingila mañ, Meeda si-

itandani ti dañgay an i-d'eeza

⁸ wo t'a engila daggiya duwo doñ a kesiyagi pide ki siido, kane duwo gen sumbiyagan Goog wo Magoog* t'a ti'n t'ogiya ki deyyiso, d'urikadañ t'aasa aa dolso k'ooye.

⁹ An t'iizigo t'adda siido pay, ume doñ ki Raa an t'ugiye an da t'an d'uule ti geeger ere Raa yi giyye gette pây. Wo de i diigo uwwo ti kandaane t'an igge kane doñ i-d'uule doñ ki Raa gen me.

¹⁰ Ijkino mañ Meeda sitandani, ere daggiyadan, an ti zidse adda k'olde oggyo uwwo dala dala ti moono ki suupire, a ume wede seysu ti wede yi ti t'isiyo tuddí aa nebi adda. An di dabira diddo onñu ki daayum.

Booro ere k'ita

¹¹ Sañ n'a wulle kaakido moziko meeda tuware kar, wo wede a ti guune eego'ñ, siido kane ti kandaane an t'umbe dokki ti daanadí me, wo wenda yi ki'n wulle ye baa.

¹² Sañ mañ n'a wulle doñ i t'inda deero sunni an t'ihira a daana kaakido moziko. N'a wulle sey mattupiyagi ohinte, wo adda mattupiyagi gen an a ti riiñe naabo ere ki wede tuuku y'ize. Wo mattup soo ti doolo ohine pây, tote gette mattup ere ki lekkiyo. Wo doñ i t'inda gen, wede i-guune a kaakido moziko y'a dikke booradañ a

naabadañ ere an ize raanjeiya adda mattupiyagi genño.

¹³ Bar t'an d'iize a doñ i t'inda t'urzi tode me, unto tonj t'an d'iize doñ a beytú me, wo ume ki doñ i t'inda tonj doñ angen y'an d'iize. Wo wede tuuku tonj an'ni di dikke booradí a naabo ere y'ize.

¹⁴ Sañ unto ti ume ki doñ i t'inda gen, an di'n ibi adda k'olde oggyo uwwo dala dala. Oldé gen yon unto ere ki sirwe.

¹⁵ Wede tuuku sundí raanjeiya adda mattup ere ki lekkiyo gettiyo ye mañ, an ti y' sedde adda k'olde oggyo uwwo dala dala genño.

21

Kandaane ti siido aware

¹ Sañ mañ n'a wulle kandaane aware, siido tonj aware, wo bar umbo kono kandaane wede ki poone ti siido ere ki poone kane an digge.

² Wo n'a wulle geeger ere kamileñ, tode gette Zeruzalem aware ti deegu ti kandaane, Raa y'igibo an ti t'ikkimo aa erewo ti t'ikkima tuddutú majjaanawa ti t'ette k'ume kulatú.

³ N'a illiga golla awwa ettiyo ti kaakido moziko, t'ede: «Añkeñño Boy Raa yon a diine duwo. Yode Raa batum y'a lekka ti kane, kane an t'isa doñzí wo yon Raazañ.

⁴ Aame gen Raa y'a sippa zumarzan pay a ume k'edayan. Unto umbo baa,

* **20:8 20.8 Goog wo Magoog:** I-kaza doñ k'olmide Raa.

môolo umbo baa, dollite umbo baa, dabar tonj umbo baa. Suldî dsoj pay mazzini gen an t'ingile.»

⁵ Maŋ wede i-guune a kaakido moziko y'a ruute, y'ede: «Aŋkenno suldî pay ni'n ize awardî.» Wo y'o di ruute, y'ede: «Ono eŋ ki ti'n raaŋa, kono kane'ŋ d̄erec, duwo an d'ambe eego.»

⁶ Wo y'o di ruute sey, y'ede: «Geŋ i t'ize baa! Nun sundó Alpa wo Omega, nunj wede t'ume k'eesiyo wo ki daŋgu tonj nunj. Wede ôrme maŋ y'edi ni di t'eela ahu ki waawiye yi siba. Ahuzó eŋ i d'eliyo lekkiyo ere ki daayum.

⁷ Wede tuuku yi jiira maŋ, suldfizó pay eŋ ki yode. N'a t'isa Raazi wo yoŋ y'a t'isa ulo nunj.

⁸ Wo a kane dsoj dalwidî, dsoj sooruzanj ki diine ye, dsoj isiyo suldî dsoj ulpi k'a ki wolle ye, dsoj tōwwo duwo mirsi, dsoj isiyo boliyo, kombidagi, dsoj daaniya longayi wo dsoj pay i lohitó ono, kane pay geŋ umayaŋ adda k'olde oggyio uwwo qala dala ti moono ki suupire. Ume geŋ sundí unto ere ki sirwe.»

Zeruzalem aware

⁹ Maaleeka soo ti diine maaleekiyagi sarat dsoj ti poone a beezaŋ kunzali sarat ôoniyo ti dabar ere sarat ki Raa an di zibbite geŋ, y'a iido wo y'o di ruute, y'ede: «K'edi, n'a di kiza erewo ere i seeda Ulo Damu.»

¹⁰ Unde Raa ti-t'ûune adda k'addó, maaleeka y'a-n'umbe, y'a-ti n' ziipe eego mokkolo meeda wo sohoro, y'o di gize geeger ere kamilen, Zeruzalem. Tod' ti deegu ti kandaane, Raa yi t'igibo,

¹¹ ti-tooriyo ti toore wede ki daryika Raa batum, tooratú aa ki mokkolo ere majjaanawa sundutú zasipe kere keren aa kaynaanja.

¹² Geeger gette dooliyo ti waaya mongali dullaŋ wo awwa, boha bumbiyagutúŋ koomat makumu sire, wo maaleekiyagi koomat makumu sire an di boohiyo. A boha bumbiyagi geŋ, an aa ti riijje suma soo soo ki boha bumbiyagi koomat makumu sire ki dsoj k'Izirayel geŋno.

¹³ Boha bumbiyagi an di'n ikke ado ado. Ki kese peedo koliyo ado, ki kese peedo k'ooriyo ado, ki kese k'awwa ado, wo ki kese dandi ado.

¹⁴ Waaya geeger gette an iiziga ekki mongali koomat makumu sire dsoj t'ume k'eesiyo i di seedu me, wo ekki mongali geŋ an aa ti riijite sumbiyagi dsoj zina k'Ulo Damu kane koomat makumu sire geŋno.

¹⁵ Maaleeka wede o rootiyo geŋ a beezi dalka dap ki dooziyi geeger, ti boha bumbiyagi, ti waaya mongali gettiyo.

¹⁶ Geeger gette ki sohirko wo ki tontilko geŋ, pay sohirkadan kan soo. Maaleeka y'a-duuze geeger gette ti dalka gettiyo, a iide dalka

dupu koomat makumu sire, ki sohirko, k'awwa wo ki tontilko genj, pay sohirkadañ kan soo.

¹⁷ Waaya tonj y'a-duuze ki tontilko a iide oole meeda uto ada pide makumu pide. Maaleeka yi duuze aa dooziyo ere ki duwo an di dooziyo.

¹⁸ Waaya gette an iiziga ti mongali dōn majjandani aa ossoyo sundaj zasipe wo tote geeger batum ki dap daa kalsiya munda, kabibalbal aa kaynaanja.

¹⁹ Mongali dōn k'ita waaya geeger an zippe ti mongali dōn majjandani. Mokkolo an ziipe ki poone sundutú zasipe*, ki sirwe sundutú sapir†, k'aduwe sundutú kalseduwan‡, ki pidewe sundutú emeroode§,

²⁰ ki paat sundutú sarduwan*, ki zoot sundutú kornaliin†, ki sarat sundutú kirizolit‡, ki gessire sundutú beril§, ki gessat sundutú topaz*, ki koomat sundutú kirizopaz†, ki koomat makumu soo sundutú iyasent‡, ki koomat makumu sire sundutú ametiste§.

²¹ Boha bumbiyagi koomat makumu sire genj, wede sonj an ikkima ki ddogoro tuwarwa kar kar. Wo erkiyagi dōn deero adda

geeger genj ki dap, daa kalsiya munda delfel aa kaynaanja.

²² Adda geeger gette ni ki wulle ye Boy Raa me, kono yode Galmeega Raa toogadí t'a jiire pay, wo sonj Ulo Damu kane ede, duwo an d'ottilso wo an di tamma a daana kane baa.

²³ Geeger gette i ki dehu peedo koo tere y'a ki ti toore dōo ye, kono daryika Raa ti di tooriyo wo Ulo Damu biŋgatú.

²⁴ Ita duwo pay an d'ozira a tooratú wo mozagi pay a siido an d'etto ti laale mozikadañ a tote.

²⁵ Boha bumbiyagi a lekka ohinte daayum, kono ume daayum onnu, diſſo umbo.

²⁶ Doŋ ti ita duwo pay an i-d'etto a tote ti laale mozikadañ.

²⁷ Wo munda ganigi soo tonj i k'etta ye k'adda geeger gette, ise wede isiyo suldi dōn k'azzuru k'a ki wolle ye, ise wede lohito k'ono tonj manj. Etta k'adda wede sundí raanija adda mattup ere ki lekkiyo ere k'Ulo Damu daŋŋjal.

22

¹ Saŋ manj maaleeka y'o di y' gize ooye wede ahuzí i d'eliyo lekkiyo me. Ahuzí i ralita aa ossoyo wo i lohito

* **21:19 21.19 Zasipe:** I ralita aa ossoyo. † **21:19 21.19 Sapir:** Bicici aa goriye. ‡ **21:19 21.19 Kalseduwan:** Kilŋowo. § **21:19 21.19 Emerood:**

Bicici aa soole. * **21:20 21.20 Sarduwan:** Teezowo aa ekke. † **21:20 21.20 Kornaliin:** Teezowo aa gulgiло. ‡ **21:20 21.20 Kirizolit:** Bicici aa kileŋ.

* **21:20 21.20 Beril:** Bicici aa derwe. † **21:20 21.20 Topaz:** Bolile. ‡ **21:20 21.20 Kirizopaz:** Bicici aa d'albite.

§ **21:20 21.20 Ametiste:** Aa moymo. ‡ **21:20 21.20 Iyasent:** Teezewo boŋ.

pupuc ti kaakido moziko Raa
ti Ulo Damu me.

² Wo ooye genj yi d'okko
adda diine geeger, wo a
kuukulu k'ooye i d'udde un-
dumu wede i d'eliyo lekkiyo,
yi d'ehiyo adda k'ozzine tan
koomat makumu sire, a tere
yi d'ehiyo d'ehiyo. Puutagi i
d'eliyo beeko a ita duwo pay.

³ Adda geeger gette,
mundu wede Raa yi ti y'
duude umbo.

Kaakido moziko Raa ti Ulo
Damu t'aasa adda geeger
gettiyo, wo doŋ naabo Raa
an i-d'ottila.

⁴ An di y' wolla Raa
t'edayaŋ wo sundi t'a koona
raaŋiya a zumbamaŋ.

⁵ Aame genj didſo umbo,
wendu yi ki deha toore pitila
ye, ki peedo ye, kono toore
Galmeega Raa y'an toora, wo
an d'ooma moziko ti yode ki
daayum.

⁶ Saŋ maŋ maaleeka y'o
di ruute, y'ede: «Ono eŋ
kane'ŋ d̄erec, duwo an
d'ambe eego. Galmeega Raa
wede i d'eliyo Unde Kamileŋ
a nebiyagi genj, y'a igibo
maaleekayí y'an di kize a
doŋ naabadi sulfi doŋ aana
goppoŋ.»

Kama k'Isa

⁷ Isa y'a ruute, y'ede:
«Kun ollo, nuŋ goppoŋ
n'ettiyo. Uŋsuwo a kane
doŋ a seedu ono doŋ Raa
y'igibo adda mattup ettiyo.»

⁸ Sulfi eŋ, nun Zaŋ ni'ni
wulle wo ono n'illiga ti
kuudó. Wo aame sulfi
eŋ ni'ni wulle wo ono ni
n'illiga maŋ, n'a iire a zoŋ

maaleeka wede o di gize
sulfi genno. Maŋ n'a-dikke
ni-d'ottile miŋ,

⁹ yoŋ y'o di ruute, y'ede:
«Kee k'oolo, k'o ottile ye,
ki ottilo a Raa! Kono nuŋ
ton maŋ wede naabo aa kee,
aa zembadá nebiyagi wo aa
doŋ pay i seedu ono mattup
en adda k'addaŋ.»

¹⁰ Saŋ maŋ y'o di ruute,
y'ede: «Ono doŋ Raa y'igibo
k'a ti'n riiŋe adda mattup
ette, k'a ti t'ippa adda ye,
kono onniyo ere Raa yi dikke
ki aaniya sulfi gette, tod'te
goppoŋ.»

¹¹ Wede ki diine ye genj, i-
d'oŋko k'isiyo munda wede
ki diine ye, wo wede isiyo
sulfi ganigi genj, i-d'oŋko
k'isiyo sulfi ganigi. Wo de
wede ki diine genj, i-d'oŋko
k'isiyo munda wede ki di-
ine, wo wede kamileŋ genj, i-
d'oŋko ki lekkiyo kamileŋ.»

¹² Isa y'a ruute, y'ede:
«Kun ollo, nuŋ goppoŋ
n'ettiyo, n'a t'ambo a beezo
mundu wede ni dehu n'un
t'eley a naabo ere kun ize,
wede tuuku ton y'a t'ooney
a naabadi naabadi.

¹³ Nuŋ sundo Alpa wo
Omega, nuŋ wede ki poone
wo k'ita ton nuŋ, nuŋ wede
t'ume k'eesiyo wo ki dangu
ton nuŋ.»

¹⁴ Uŋsuwo a kane doŋ
kallagaŋ opilso, kane genj an
d'ede urzi k'ettiyo k'adda
geeger ti biza bumbu wo
k'ombo k'undumu wede i
d'eliyo lekkiyo.

¹⁵ Wo oopa ti paate doŋ
isiyo sulfi doŋ k'a azzira,

kombidagi, doŋ boliyo, doŋ tōwwo dūwo mirsi, doŋ i daaniya longayi, wo doŋ pay i geyyiso lohito k'ono wo an di lohito!

¹⁶ Nuŋ Isa n'a igibo maaleekayó kono suldfi gen y'an ti'n kizite a kane doŋ ogiysito ti sundó. Nuŋ n'uſdo ti biza bumbu mugiyó Dawut, nuŋ moole biza soohe wede omilte wic wic genno.»

¹⁷ Unde Kamileŋ kane ti erewo ere i seedfa* an di ruute, an'de: «K'edi!»

Wede ono gen yi'n ollige manj, y'a roote kay: «K'edi!»

Wede ôrme manj y'edi, yi dehu manj ni di t'eela ahu doŋ i d'eliyo lekkiyo, yi siňa ki waawiyē.

Ono doŋ ki daŋgu

¹⁸ Nun Zan, n'un ondirso a kune doŋ pay ollige ono doŋ

Raa y'igibo wo n'a ti'n riine adda mattup ettiyo: Aame wede y'a uŋka munda t'eedí manj, dabar ere ni riine adda mattup ette Raa yi di-t'aagila kay.

¹⁹ Wo ono doŋ Raa y'igibo wo n'a ti'n riine adda mattup ette, wede tuuku yi iidiba munda boolon manj, Raa yi ki t'ela ye kay aggadí ere k'undumu wede i d'eliyo lekkiyo a dūwo me, wo k'adda geeger ere kamileŋ aa an riine adda mattup ette, yi k'etta ye.

²⁰ Wede yi'ni suune adda k'addí suldfi eŋ derec genj, y'ede: «Eyye, nuŋ goppon n'ettiyo!» Eyye! Genj i t'iso! K'edi Galmeega Isa!

²¹ Beeko ere ki Galmeega Isa ti koona ti kune pay.

* **22:17 22.17 Erewo ere i seedfa:** I-kaza doŋ pay i ziipe addan a Isa.